Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
22 H
19

S.N.IV.

Digitized by Google

A

Digitized by Google

XXVII. 8.6

Digitized by Google

Matthæus Merian inuenit

Melchior Küsell sculps.

Digitized by Google

DENDROGRAPHIAS

Sive

HISTORIÆ NATURALIS DE ARBORIBUS ET FRUTICIBUS TAM NOSTRI QVAM PEREGRINI ORBIS

LIBRI DECEM:

Figuris æneis adornati.

JOHANNES JONSTONUS Med. D.
concinnavit, & ex Veterum ac Neotericorum Commentariis
propriaque Obſervatione ſummâ fide
recenſuit.

Adjectus eſt in fine Operis Index locupletiſſimus.

Cum Gratia & Privilegio Sacr. Cæſar. Majeſtatis.

FRANCOFURTI AD MOENUM.
Typis HIERONYMI POLICHII.
Sumptibus Hæredum Matthæi Meriani.
ANNO M DC LXII.

12 22 H 19

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMO ET CELSISSIMO
PRINCIPI ET DOMINO,

DN. LUDOVICO,
D. G. DUCI SILESIÆ,
LIGNICENSI, BREGENSI,
GOLDTBERGENSI,

PRINCIPI SUO GRATIOSISSIMO

HANC
ARBORUM ET FRUTICUM,
QVOTQVOT FERE IN NOTITIAM NOSTRAM
PERVENERE,

HISTORIAM:

OPUS
SUB
CELSITUDINIS SUÆ PATROCINIO
NATUM ET ABSOLUTUM
FIDEI ET OBSEQVII TENAX
GRATIÆ TOTIES EXHIBITÆ MEMOR,
EJUSDEM IN FUTURUM CERTUS
CUM
NOVI QVEM INGREDIMUR ANNI,
ET PERPETUÆ FELICITATIS
IN SEQVENTES
VOTO,
SUBMISSE OFFERT
ET
AD PEDES DEPONIT,
ILLUSTRISSIMÆ CELSITUDINIS
FIDELIS
SUBDITUS ET CLIENS
JOHANNES JONSTONUS Medic. Doctor.

PRÆ-

PRÆFATIO

ad

LECTOREM.

STamus, ecce, promiſſis, *Benevole & Erudite Lector*, abſolutisque Animalium omnium quæ noſci potuere naturis, terrâ edita ſeu plantas, & ex his *Arbores* cum *fruticibus* jam damus: daturi mox *Herbas* cum *ſuffruticibus*, ſi ſupremus voluerit, ut ſic & terrâ eruta dicantur, & nullum ſileatur rerum naturæ opus. Quòd diu cunctati ſumus, ne mirere. Ingens & immenſa in his laſcivientis ad miraculum naturæ ποικιλότης, quæ facilè obruere poſſet exactiſſimos Botanologos, ne dicam me in his balbutientem. Nec tam prompta in ſculpendis figuris celeritas, etiam transmiſſo ante aliquot annos noſtro manuſcripto. Quin & diu deliberabamus, an & quo ordine hiſtoriam iſtam aggrederemur: tum verò maximè, cum poſt Hiſtoriam plantarum univerſalem *Johannis Bauhini* & *Cherleri*, virorum Excellentiſſimorum, primus Theatri Botanici liber incomparabilis Botanici *Caſparis Bauhini* prodiret, & reliquos nobis omninò polliceremur. Nec citius nos deducendis his accinximus, quàm conſulto magno magni Patris filio, *Johanne Caſpare*, Profeſſore & Archiatro, amico noſtro honorandiſſimo, cum ſufflaminibus luctari reſciremus. Cum plantis ergò nobis negocium, de earumque *primo ortu*, *conſtitutione*, *attributis*, *differentiis* & *uſu*, quædam Lectoris commodo præmittere viſum, omiſſis *Nominibus*, quæ in Notitia regni vegetabilis expoſuimus. Et *Ortus* quidem à DEO in creatione primus, qui ut univerſum hoc verbo potente condidit: ſic germinare die tertio terram fecit ut ſtirpes produceret, & hæc ſemina abundè κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα funderent. Hinc cauſis ſecundis virtus, & ſpontanea plantarum progenies. Et ſanè in Creta inſula quocunque quis terram loco moverit, niſi ſeratur quid aliud, gignitur cupreſſus. Terra virgo ad quam nulla ſemina perveniſſe ſuſpiceris, commodo loco repoſita ſuas dabit ſtirpes Et

[margin: Geneſ. I. 12.]

[margin: Porta Pythogn. l. II. c. 1.]

Por-

Porta, cum è profundiſſimis ædium fundamentis egeſtam humum convaſaſſet, atque ſub dio expoſuiſſet, paucis poſt diebus, è variis terræ qualitatibus, varia herbarum prodire genera, Neapolitano cœlo ſoloque familiaria conſpexit: aliasque argilla, alias pulvis Puteolanus, alias contriti lapilli vel tophi produxere, ut benè Virgilius

Porta l.c.

Virgil. Georg. l. II.

Namque aliæ nullis hominum cogentibus ipſæ
Sponte ſua veniunt, Camposque & flumina latè
Curva tenent.

Nec minorum tantum hic ortus: dantur & in majoribus exempla, inprimis ſi ἐπομβρία, aut aliqua circa aërem aut terram ἰδιότης intervenerit, vel ſemina aquis, vel ventis deferantur. Dixi de Cupreſſo in Candia. Laſer ab imbre quodam picoſo in Africa exiliiſſe circa Heſperium Syrtenque majorem apud Theophraſtum & Plinium legimus: integra malorum Citriorum & arantiorum nemora, delatis hinc inde per illuviones quæ in via ſparſa erant ſeminibus, in Peruana, nova Hiſpania, & vicinis locis exorta, à Coſta author eſt; & inventum ſuo tempore, quod pridem ex America petebatur in radicibus ſylvæ Thuringiacæ tabacum, Libavius. *Conſtitutio* corpore & vegetabili anima abſolvitur: ex liquidisque illud & ſolidis conſtitutum partibus, in quibus *ſpiritus*, *ſal*, *ſulfur*, præter *aquam* & *terram* habitant; ideò etiam inde eliciuntur. *Liquida* pars ſuccus, qui ſi tenuis & quaſi ſanguis earum intelligitur, χυλὸς eſt; ſi craſſus *lachryma*, vel ſponte vel inciſione defluens, eaque *gummi* ſi aquea magis coagulaturque in truncis; *reſina*, ſi pinguior & oleoſa. De *ſolidis* in notitia regni vegetabilis diximus, compoſitis inprimis, radice nempe, ſtipite & ejus partibus, ramis, foliis, floribus & fructu, quorum omnium magna etiam in Arboribus differentia. *Copioſæ* namque *Radices* fico, robori, platano; *breves anguſtæ* malo; *ſingulares*, ſed minimis in latera diſperſis abieti; *craſſiores* & inæquales lauro; *ramoſæ* oleæ; *carnoſæ* robori, quæque in profundum aguntur. Sunt & καρκινοειδεῖς, cancrorum more expanſæ ſeu cancellatæ, quas Plinius *fibris ſuis* ſeu *ramis radicari* dixit: & θυσανώδεις; *fimbriatæ*, quales in veſtium oris fimbriæ, quæ inciſuras ſerræ dentibus non abſimiles habent. Decurrunt & nonnullæ per ſumma cæſpitum, recto vel flexuoſo meatu. Abieti multisque ſylveſtrium minutis capillamentis *hirſutæ*, è quibus montani prætenuia fila decerpentes, ſpectabiles lagenas & alia vaſa nectunt. In *Candicibus*

Theophr. de Cauſ. plantar. l. I. c. 5.
Plin. H.N. l. XVI. c. 33. & XIX c. 3.
Joſeph à Coſta Hiſtor. Occid. l. IV. c 31.
Libavius de Orig. rerum. l. IV.

Plin. H.N. l. 16. c. 31. & l. 18 c 7.
Theophr. H. Pl. l. c. 8.

qui

Kircherus Artis Magnet. l. 3. P. 3. c. 1. qui aliquando *longi* & erecti, aliquando *coactæ brevitatis*, & contorti, ſectarum arborum plures in plano *circuli* à Neotericis Kirchero inprimis obſervati ſunt, *Eccentrici* apud nos, quibus una pars propinquior, latior altera, in quibusdam Ellipticum parabolicum aut hyperbolicum quid, in aliquibus irregulare & anguloſum oſtentantes; in Zona torrida *Concentrici*, ut in Ebeno & ligno Braſilienſi videre eſt. Venas vegetabiles κυλινδροειδῶς in longum deductas diceres, per quas hauſto nutrimento arbor vivat: proque ratione ſitus & obverſionis ad ſolem variare. Denſiores ad Boream, rariores ad Auſtrum, Laxiores in illa parte cui ille ſemper incumbit; ſtrictiores quam radiis ſuis dedignatur, ſub Zona torrida totius anni ſpacio à ſole aſpiciuntur. Strictas verſus Boream & Auſtrum in Sublacenſi agro, verſus Kircherus Artis Magnet. l. c. ortum & occaſum dilatatas, ingenioſiſſimus Kircherus obſervavit; quòd vallis illa recta ex ortu in occaſum porrecta, verſus Meridiem projecto quodam monte ita ſubtenderetur, ut magna anni parte tam Orientis quàm Occidentis ſolis radiis pateret: ad meridiem obumbratione ejus, omnis benignæ lucis aſpectus arboribus ſubtraheretur. Theophr. H.P. l. I. c. 8. *Cortex* caudicis in lauro *tenuis*; in robore *craſſus*; in malo *lævis*; in palma *ſcaber*; in ſubere *carnoſus*; in tilia *multiplex* tunicis; *ſimplex* fico & mollis; *nervoſus* abieti; *libris ſimilis* ceraſo; omnibus in ſenecta rugoſior. *Medulla ferrea* cuidam in India, *fungoſa* ſambuco; *nigra* robori; *lignoſa* piceæ; *carnoſa* punicæ. Inter *Nodos* quidam *Cæci*, quibus μαδοὺς βλαστούς, quod natura fit, ſi non evaluere; aut pœna, cum deputatos cicatrix hebetavit, κνίδας, γόγγρους & alia quæ in heſperia dicentur. Inter *Folia*, quæ fructus tegumentum, vides, latiſſima, craſſiſſima, mollia, capillata, aculeata, cute ſpinoſa, mucronata, circinata, anguloſa, pectinum modo ſecta, enſiformia, κορωνοποδῆ ſeu cornicis pedibus ſimilia, toto ambitu ſinuoſa, crenata, incana, concava, ramuloſa, duplicata, plura eodem pediculo exeuntia, &c. τὰ ὕπτια ποωδέστερα Theophraſto, quia inſolatum trahunt humidum, quod in inferiore eſſe deberet. *Perpetua* phillyreæ: *myrica* vix menſem iis carere comperta eſt: *decidua* plæriſque. *Mutantur* & pro ætate. Explicat per initia rotunda *Ricinus*, quæ poſt triangulari ſectione laciniata viſuntur. Triquetra infanti hederæ, quæ adulta quadantenus rotundantur. Plin. H.N. l. XVI. c. 25. Ne herbæ in exemplum veniant, *Flores* pleni veris indicium, & anni renaſcentis, arborumque gaudium Plinio; Æſchylus in Perſis. παμφόρου γαίας τέκνα Æſchylo, Athen. Dipnoſ. l. 3. ἔαρος Chæremoni apud Athenæum.

Tum

Tum ſe arbores alias quam ſunt oſtendunt: tunc variis colorum picturis in certamen usque luxuriant: & facilius hic naturæ pingere, quam nobis tantam varietatem exprimere, vix tot colorum ſpecies pictoribus notæ, quot in Floræ theatro viſuntur. Nulli quibusdam ſecundum Plinium: Plin.H.N. l.c. ſed experientia convincitur. Floret quippe ilex apud Theophr. H.P.l.iii.c.6. Theophraſtum, pyro pro flore ſquammatim compactilis meta, quæ [illegible]: larix verò eundem è cacuminibus ramulorum mittit. Nulli eſſe putantur, quia non ita conſpicui, & facilè marceſcunt. Par *Fructuum* ratio, qui *ſemen* intus gerunt, ab iisdem cortice & libro ſeparabile. Magnæ hi matris fætura; vegetantis animæ ſoboles, collecta in compendium planta: morientis plantæ fotus ac renaſcentis genius: universi denique animalis vegetabilis compendium. Si *ſitum* ſpectes, è medio floris tuberis inſtar erumpere ſolent Citria; imo ſubſunt mala Granata, caudici adhærent Sycomora, cacuminibus inſident alia: *ſi partes* ex quibus componuntur, *pulpa oſſe & ſemine* conſtant, pruna: *pulpa & ſemine ſine oſſe medio*, mala & pyra. *Corticem amarum* gerunt cum acri fructu & ſucco acido limones; *lignoſum* & oſſe ſemen continent, pinus; *fungoſum* & *ſquammoſum*, Cupreſſus; *Cartilagineum*, abies. Si *figuram*, coni gerit, abietis; *juli* piper longum & Betre, *congeriem dentium*, pineæ æmulatur; *gutturis longam annulorum effigiem* Catharticæ Caſſiæ ſiliqua; *veſicam* Coluteæ veſicariæ.

De *ſuccis* ita Plinius. *Vinoſus* pyro moro myrto: minimè, Plin.H.N. l.XV.c.28. (quod miremur) uvis. At *pinguis* olivæ, lauro, nuci juglandi, amygdalæ: *dulcis* uvis ficis palmis; *aquoſus* prunis. Magna & in *colore* differentia. *Sanguineus* moris, ceraſis, cornis, uvis nigris; *lacteus* in capite ficis, in corpore non item; *ſpumeus* malis; *nullus* Perſicis; cum præſertim duracina ſucco abundent: ſed quis ejus ullum dixerit colorem. Iam verò diverſa gratia & commendatio. *Carne* palmæ placent; *cruſta* Thebaicæ; *ſucco* uvæ & Cariotæ; *callo* pyra ac mala; *corpore* melimela; mora *cartilagine*, nuclei *grano*. De *Semine* in Tomo de Herbis agemus prolixius: hic meminiſſe ſufficiat, *loculis*, in pulpæ medio inhabitare ſemina pomorum & pyrorum; *echino* Cortice condi caſtaneæ & fagi: in globum confertum *Echinum* referre Platani: *ſiliquis* claudi Caſſię fiſtularis: ſine cortice & in totum dura, piper & Cubebas. Et tantum de organico plantarum corpore ejusque partibus. *Animæ* vegetativę beneficio, ſpiritu & humore adminiſtris vivunt, *germinant, nutriuntur, creſcunt*, *folia* & *flores* protrudunt, *fructuque* fun-

dunt arbores; felicius, ſi cœli, aëris, ſoli, & hominis acceſ-
Plin. H.N. l.XVI.c.25. ſerit favor & cura. Primus conceptus flare incipiente Favonio, qui ver inchoat, aperitque terras tenui frigore ſaluber. *Catulitionem* ruſtici vocant, geſtiente naturâ ſemina accipere, eoque animam inferente omnibus ſatis. Hoc & Equas in Luſitania concipere proditum. Concipiunt *variis diebus & pro ſua quæque natura.* Alia protinus ut animalia: tardius aliqua, & diutius gravida partus gerunt, quod *germinatio* vocatur. Primo Favonio germinat cornus, proximè laurus, paulumque ante æquinoctium tilia, inter primas populus.
Theophr. H.P. l.III. c.7. Priora ex eodem genere quæ in paluſtribus: mox campeſtria, noviſſima in ſylvis. Quæ ad ortum Canis & Arcturi fit manifeſtior in urbanis; maximè fico & punica. Perpetuifolia ſi ob hybernum tempus folia amiſerint, non germinabunt ante æſtatem: eratque juglans Vaſoniæ quæ ante diem Iohanni ſacrum neque folia neque nuces oſtendebat, temporis illius acceſſu foliis & fructu par reliquis. Quin & reliquæ arbores ut primum cæpere continuant germinationem: Ro-
Plin. H.N l.XVII.c.16 bur & abies & larix intermittunt tripartito, ac terna germina edunt. Præcoces ſi excurrant evocatæ cœli indulgentia ſecutis frigoribus exuruntur. Cæterum obſervatione habemus ex plantis & jam exſiccatis & quaſi emortuis prodiiſſe germen, exerente ſe ſine dubio acceſſu caloris ſpiritus & humidi anima, quæ antehac his deſtituta & otioſa latuerat. Clavam ſanè Herculis quæ ex Oleaſtro fuit authores fide di-
Plutarch. in vita Romuli. gni germinaſſe referunt. Idem de haſta Romuli, quæ ex Orno apud Plutarchum legitur. Ex Oleæ duriſſimo ligno car-
Plin. H.N. l XVI. c.43. dines in foribus diutius immotos plantæ modo germi-
Ludovic. de la Cerda in Comm. ad Georg. 2. naſſe apud Plinium. Scinditur in Hiſpania prodente *de la Cerda*, Oleæ caudex, amputata radice & ramis, infoſſaque terræ, promit radicem mox arborem. Et vide quid de oleæ ſa-
Licet. l.3. de his qui diu ſine alim. vivunt. c.7. tivæ ſtipite per decennium & ultra à trunco ſeparato ſcribat Fortunius Licetus. Memineris verò quod de cœli, & aëris favore, hominisque cura diximus. *Cœli.* Sol quippe radiis ſuis aëri transfuſis, calorem terræ vitalem fovet & exſuſcitat, ita ut longinquo ejus abſceſſu omnia vegetabilia marceſcant & exſpirent quaſi. Idem cum luna & ſtellis, ut primigeniæ lucis receptaculis, pro diverſa communicatione influxus, & terræ ſitu, ita eam afficit, ut India piper, Africa ſuas plantas, Braſilia ſuum lignum, proferat, aquæ ſuas eructent, omnes numero formis, ſignis, proprietatibusque diverſiſſimas. *Aëre.* Nam hyemem Aquiloniam eſſe omnibus ſatis utiliſſimum: tepidam eſſe, ut ab-

ſumto

ſumto partu arborum ſequatur protinus conceptus, id eſt germinatio, ac deinde alia floreſcendi exinanitio inutiliſ- Plin. H.N. l.XVII. c.2.
ſimum experimentis creditur. Quin imò ſi plures ita continuentur anni, etiam ipſæ moriuntur arbores, quando nemini dubia pæna eſt in fame laborantium. In majore parte orbis cum præcoces excurrere germinationes evocatæ indulgentia cœli, ſecutis frigoribus exuruntur. Quibuſ- Plin. H.N l.XVII. c.4
dam denique locis afflatus maris noxii, in plurimis iidem utiles: quibuſdam ſatis è longinquo aſpicere maria jucundum; propius admoveri halitui inutile. *Cultura* ab homine multiplex. Eligit is terram (nec enim quælibet cuilibet conveniens: pingvi & humecta olera liberaliter funduntur; in arida & tenui, ruta, allium, petroſelinum, felicius proveniunt; mediocris floribus debetur) excolit eandem dum fodit & paſtinat, ut inutilibus herbis liberata & ſoluta, ſemina ſolem & pluvias gremio ſuo excipiat, dumque eandem ſtercorat, ut ex macra pingvem, ex nimis humida mediocrem, ex triſti lætam efficiat: vel limo, cinere, corticibus quernis, ſabulò, margâ, corrigit. Ab eo & artificialis propagatio. Agitur res aliquando per lachrymam, cujus Theophraſtus mentionem facit, flores & folia, vulgariter per ſemen: aliquando per vivi radices, ſtolones, quos per laſciviam à radice arbores protrudunt, quod illis qui uno ſingulari caule aſſurgunt negatum. Sæpè per avulſos malleolos taleas aut ramulos; quod ſaliceto, oleæ, lauro, populo &c. competit. Vites & roſæ per ſubmerſionem vere factam ab hortulanis multiplicantur. Nuces, poma, pyra & alia per circumpoſitionem aſſurgunt. Multis & terebratio in uſu, commodusque huic ſalicis ſtipes. Frequentiſſima eſt *inſitio* per ſurculos, cui emplaſtrum emphyteuticum inſervit, caſusque hanc magiſter invenit, dum Agricola ſedulus caſam ſepis munimento cingens, quo minus putreſcerent ſudes, limen ex hedera ſubderet, & illæ vivaci morſu apprehenſæ, ſuam ex alieno feciſſent vitam, apparuiſſetque truncum eſſe pro terra. Surculi annui ſunt & de πολυκάρπου arboris trunco decerpuntur; vividiores ſi Orientem ſolem ſalutare ſolebant. Sub cortice ſeu *per delibrationem* inſeruntur illæ, quæ denſiore libro veſtitæ ex terrâ copioſum humorem ſugunt. Græcis ἐμφυλισμὸς dicitur. Nobiliſſima & quæ majore artificio peragitur *Inoculatio* eſt. Oculus arboris alteri ad modum emplaſtri applicatur. Græci ἐνοφθαλισμὸν vocant. Nec contemnenda *ablactatio*, quâ ſtipiti vicinæ arboris ſurculus imprimitur: viditq; Plinius, Ceraſum in ſalice, platanum in lauro, Plin. H.N. l.XVII. c.14
laurum

laurum in Ceraſo & baccas ſimul diſcolores. De *Nutritione* habe, ali ſucco ſibi congruo & tali ex qua primævam ſui originem duxit, ſub certa humidi radicalis, calidi primigenii & ſicci terreſtris combinatione. Elicitur is & exſugitur à radicibus ex terra, delatusque ſeu per caudicis & ramorum poros & fibras, de quibus ſuperius, ſeu inter corticem & corpus, & ab Archeo ſuo ſubactus & digeſtus, in arboris ſubſtantiam rejectis aliquando per corticem ſuperfluis abit. Hinc diverſi pro ſucci & digeſtionis genio plantarum & fructuum ſapores, aſſumuntque ſæpè terræ cui implantantur naturam, ſeu hæc mineralis ſeu etiam metallica fuerit. Braſſicam mala olent, ſi illius vicina effluvia excepta, vectore aëre imbiberint. Vina alia ſulfur ſpirant, amareſcunt & alvum laxant alia, quædam urinam pellunt. Arbor in Philippinis inſulis qua Orientalem plagam reſpicit, ſalutifera profert, qua Occidentem venenoſa. Herbæ quædam ſupra fodinas creſcentes Mercurium glaciare dicuntur. In Germania ad Danubium & Hungaria, neſcio quid auri in ipſis uvis: cujus apud Principem Rakotzium Excellentiſſimus Medicus D. Heldius Compater meus αὐτόπτης. De *Incremento* hoc di-
Plin. H.N l.XVII.c.13 xiſſe ſufficiat, tardè naturâ quasdam creſcere, & in primis ſemine tantum naſcentia, & longo durantia ævo: Velocia ficum punicam, malum pyrum & ſalicem: Omniaque celerius adoleſcere ſtolonibus ablatis, unamque in ſtirpem redactis alimentis. *Ætatem* nemo negabit qui vitam concedit. Immenſa verò quarundam arborum credi poteſt, ſi quis profunda mundi & ſaltus inacceſſos cogitet. Sex loti in æ-
Plin. H.N. l.XVII.c.1. dibus Cnei Domitii anno V. C. DCLXV. patula ramorum opacitate laſcivæ, ad Neronis Principis incendia, quibus cremavit urbem, annis CLXXX. duravere. Olympiæ Oleaſter quo primum Hercules coronatus eſt, & nunc cuſtoditur re-
Plin. H.N. l.XVI.c.44. ligiosè, *inquit Plinius*. Amſtelodami in Cæmiterio populus
Bodæus ad Theophr. H.l.IV.c.14 eſt, quæ jam CC. annos numerat. Oleas annos CC. durare convenit inter authores: durabatque tempore Plinii Athenis in certamine à Minerva edita, ſi traditioni credendum. E diverſo *breviſſima* Punicis, fico, malis: & ex his præcocibus brevior quàm ſerotinis, dulcibus quàm acutis. Videntur & aquatica celerius interire, ſeneſcentiumque indicium ubi muſco tegi incipiunt. Nec tamen ſemper inconcuſſa valetudo, ſæpe cum ſuis morbis conflictantur. *Vermiculatione* nempe quando à vermibus eroduntur, quod aves cavi corticis experiuntur ſono; *Sphaceliſmo*, quando radices ſtipites & folia nigreſcunt; *Syderatione* ſeu ἀστροβολίᾳ, quando injuriâ cæli

tabe-

tabeſcunt; *ſcabie*, quæ roribus lentis poſt Vergilias gignitur: κράδος, quando in articulos, hoc eſt, cacuminum digitos erumpit vis morbi, denigranturque rami, in ficu inprimis; *roratione*, vites præſertim, defloreſcentes, cum acini priusquam creſcant decoquuntur in callum; *hirculatione*, quando eædem pauperiem fœtuum ubertate foliorum compenſant. Aduruntur & à flatibus, hinc *uredo*; conſternantur à frigore & gelu, hinc ἔκπληξις. *Araneus* vocatur cum veluti telæ fructum involvunt & abſumunt, quod oleæ & vitibus commune: ut illi & ficui *clavus fungus* & *patella*. De *Cochleis, impetigine, erucis*, & his ſimilibus taceo. *Moriuntur* ſummo cacumine quædam, *decacuminatioque* dicitur, cum detractâ comâ præciditur extremitas: maxima ex parte vel fiſſo caudice, vel ulcere altiore: Theophr. H.P. l. IV. c. 19. & 20. Omnes, ſi radices amputentur, vel omnes vel plurimæ, inprimis περιφυτεύματα τοῦ ζῆν ſeu quæ *vitæ cuſtodes*. *Loci* abſit obliviſcamur; quatuor namque de eo ſingularia occurrunt. I. *Nullibi non ferè in terraqueo globo provenire*. Prodeunt in montibus, promontoriis, petris, ſaxis, campis, vallibus, convallibus, collibus, incultis, teſquis, ſepibus, ſemitis, cultis, ſylvis, hortis, vinetis, parietibus, maceriis: prodeunt & in mari, unde mari del Sargoſſo & mari algoſo nomen, fluminibus, paludibus, lacunis, fontium riguis, pratis, voraginibus, littoribus & ſcopulis: prodeunt & in arboribus, Cervorum cornibus, ruderibus, marmore &c. Spicam farris in naſo cujusdam mulieris exortam, pullulaſſe & rubum floribus coronatum in abdomine, ſericeum filum in mulieris ſupercilio, prunellem in medio thoracis cuidam paſtori; floſculos in ore naſo & auribus alteri, obſervatum Neotericis. Nieremb. in Hiſtoria peregrina. Borell. Obſerv. Medic. Cent. I. 10. II. *Omnes* οἰκείοις τόποις ſeu *domeſticis locis delectari, non tantum ſi regiones & climata reſpicias, ſed & ſi ſolum ipſum*. Faſtidit balſamum alibi naſci, Aſſyria malus alibi ferre: nec non & palma naſci ubique, aut nata parere: vel cum promiſit etiam oſtenditque ea educare, quæ tanquam invita peperit. Plin. H.N. l. XVI. c. 18. Plin. H.N. l. XVI. c. 32. Non habet frutex Cinnami in Syriæ vicina perveniendi, non ferunt amomi nardique deliciæ ne in Arabia quidem ex India nave peregrinari. *Montes* amant Cedrus larix & cæteræ è quibus reſina gignitur. *Montes* & *valles* diligit abies, caſtanea, tilia, ilex, cornus. *Aquoſis montibus* gaudent acer, fraxinus, ſorbus, tilia. Non temerè in montibus viſæ, prunus, oleaſtri, juglans, ſambuci. Deſcendunt & in *plana* Cornus, Corylus, Quercus, Ornus, Carpinus, ſubeunt & in montoſa, ulmus, malus, pyrus. Meridionalem plagam adeò quædam depereunt, ut vel per craſſam maceriam diductis ramis & radicibus perforatam, vio-

lenter ſibi ad eam aditum faciant. Cupreſſi in ſylvis non creſcunt. Nymphææ verò, quæ humoris appetentiſſima, ſi in ſicco plantatæ vas aquâ plenum ſuppoſueris, toto corpore verſus illud inclinatur. Nonniſi denique in aquoſis provenîunt ſalices, alni, populi & aliæ. Hinc fit quod ſuis non data locis degenerent vel intereant, in genuinis grandiora pulchriora & meliora evadant. Piper ſub alio cœlo abit in hederam. Abies Macedonica præſtantior quam Parnaſſia. Sylveſtris materies parte montis Aquilonia pulchrior, commodior, & copioſior quàm meridiana enaſcitur. Sed & formam externam pro cœli & ſoli diverſitate mutari notum: cum *tithymallus*, ex mari in hortos translatus aliam induat faciem. III. *Omnes appetitum ad ſuum naturalem ſitum, poſitionemque ad univerſum, juxta pororum diſpoſitionem habere.* Hinc certè fit, quod rami depreſſi vel quantum poſſibile ſe erigunt, vel ſurculos aut ſtolones qui ſurſum tendunt protrudunt: quod Cabeus obſervavit: hinc quod in transplantatione adulterum, ſi diverſo à priore pororum ſitu poſueris, emarceſcat: vanusque ſit labor in inſitione, ſi in ſurculo fibrarum ductus ſeptentrionales Auſtralibus inſerantur. IV. *Exorari plærumque ipſas arbores ut vivant atque transmigrent; aliquando & à ſolo impetrari ut alienas alat, advenasque nutriat: cœlum nullo modo flecti.* *Vivit*, inquit Plinius de ſuo tempore, *in Italia piperis arbor* (fruticem fortè qui officinis Ribes nigrum, intelligit) *Caſiæ verò in ſeptentrionali plaga: vixit & in Lydia thuris. Sed unde ſorbentes ſuccum omnem ex iis ſoles, coquentesque lachrymam?* V. *Mutari naturam in iisdem locis, naſcique in calidis quæ frigida gignunt & vice verſa.* Cedrum æſtuoſis partibus dederunt: at in Lyciis Phrygiisque montibus naſcitur. Frigus inimicum lauro fecerat: ſed in Olympo copioſior nulla eſt. Juxta Romam ipſam Plinii ævo Caſtaneæ & Ceraſi proveniebant ægrè, Perſica in Tuſculano, nec non nuces Græcæ cum tædio inſerebantur, Tarracina ſylvis earum ſcatente. *Uſum* ſi ſpectes, nullum ferè vitę genus innoxiis carere poteſt. Materies arborum ædificiis, navigiis, caſis, rhedis, ſcriniis, ſepibus, ciſtellis, ſcutis, cardinibus, &c. folia, flores, fructus, ſemina medicinæ cibis & oblectationi inſerviunt. Maximè fida ilex iis quæ teruntur, ut rotarum axibus, vaginæ terebris ex oleaſtro utiliſſimæ. Cato vectes ulmeos fieri jubet aut aquifolios, firmiſſima ad tectum abies, pinus, parataque ædificiis, valvarum repagulis, & ad quæcunque libeat inteſtina opera aptiſſima eadem. Ex calidis igniaria, ad ſcuta facta ſalix, betula, tilia; ad jacula cornus, ad cardines aſſamentaque portarum ulmus, quia minimè torquetur, ad ciſtas

Theophr. H.Pl.I.c.14

Cabeus l. de Magnete.

Plin. H.N. LXVI.c.32.

quæ-

quęque flexili crate conſtant, leviſſima. Cedrus trabibus, fagus ſectilibus laminis, capſis & ſcriniis utilis. *Differentias* omnes exequi noſtri quidem inſtituti non eſt; placet tamen quaſdam ponere, Coronidis quaſi loco. Sunt ſi *quantitatem* earum ſpectes, proceræ, breves, craſſæ, graciles, ſi *radices* ſunt ἐπιπολαιόῤῥιζοι, πολύῤῥιζοι, ἀκρόῤῥιζοι, ὀλιγόῤῥιζοι, βαθύῤῥιζοι. Si *caudices* ſunt nodoſę, & enodes, non quòd nullum nodum habeant, ſed quòd paucos, quales omnes quibus cortex levis, quæque concavo & laxo corpore ſurgunt. Sunt πολύκλαδοι, inter quas μείζω τὸν ὄγκον ἔχει τὸν ἄνω, & ὀλιγόκλαδοι. Sunt παραβλαστικά, quæ progeniē ſoboleſcentem habent, quas Plinius *plantigeras imis partibus* dixit, & quæ adnatis carent. Si *folia* ſunt perdifolia, ſunt & perpetuifolia, quæ ſempiternâ comâ virent: tantaque hic vis locorum, ut circa Memphim Ægypti & in Elephantine Thebaidis nulli arborum folia decidant, ne vitibus quidem; proſpiciebaturque in Thurino agro ubi Sybaris fuit ex ipſa urbe quercus una, nunquam folia dimittens, nec ante mediam æſtatem germinans. Si *vitam* ſunt μακρόβιοι vel βραχύβιοι; quales quæ fœcundiſſimæ. Si *ætatem*, ſunt novellæ, mediæ ætatis, annoſæ. Si *germinationem*, ſunt & πιέλιπα δένδρα, quæ pingvi vitalique humore turgeſcunt. Si *fructificationem*, ſunt fœcundæ, ſunt & ſteriles. Si *loci*, ſunt hortenſes ſeu mites, ſylveſtres, marinæ, fluviatiles, paluſtres. Si *virium* & *uſus* ſunt ſalubres, noxiæ, venenatæ, medicatæ, cibariæ, coronariæ &c. Et tantum de plantis in genere præmiſiſſe ſufficiat: jam de *labore* ipſo nonnulla monenda ſunt. Et primò quidem mecum deliberabam, quomodo hiſtoriam hanc deducere deberem. Poteſt enim vel per ſpecies ipſas tradi, vel per ſpecierum ſub ſuis claſſibus partes & accidentia, adſcitis, vel in ſingularem librum rejectis, quę in ſpeciebus occurrunt ſingularibus. Et iſta quidem methodus formandis de rerum natura univerſalibus pręceptis egregiè conducit, prima hiſtorica eſt: tertia ad uniuſcujuſque arbitrium componitur. Sed cum animadverterem Veteribus & Neotericis ſecundam placuiſſe, ut in Dioſcoride, Theophraſto, Plinio, Lobelio, Dodonęo, Matthiolo, Cęſalpino, Tabernomontano, Bauhinis fratribus, Cluſio, Alpino, Dalechampio & aliis videre eſt: viſum & mihi iſtam arripere. Hanc ergò ingreſſus viam, ductum *Caſparis Bauhini*, viri in hoc eruditionis genere Principis, ſecutus ſum: qui admirabili & ſtupendo artificio, ad aliquot centurias, immenſum illum ex terra erumpentium exercitum, tanquam ſub ſua ſigna reduxit, nomina ſingulis ita impoſuit, ut Characteribus quaſi ſuis ſignatę videantur, & ne aliorum monumenta

Theophr. H.P. l.1. c.13.

Plin. H.N. l. XVI. c.21.

pro-

protererentur, ſynonimias quoque addidit. Vtinam aliquando, tot luſtris elaboratum opus, & auro contra charum, publicæ famæ comiter ſiſteretur! II. Additas & ſuis locis inſertas videbis plantas, quæ poſt ejus obitum innotuere, quæque nobis partim Anglorum navigationes, partim Batavorum in utramque Indiam expeditiones, partim Hiſpanorum & Gallorum in utroque illo orbe obſervationes dedere. Habes ergò hic quicquid apud *Purchaſium* in Anglorum & aliorum navigationibus, *Alpinum* in Plantis Exoticis, *Veslingium* in obſervatis ad eundem, *Columnam* Neapolitanum, **Piſonem* & *Marcgravium* in Hiſtoria naturali Braſilienſi, *Euſebium Nierembergium* in peregrinâ, *Franciſcum Hernandem* in Rerum Medicarum Novæ Hiſpaniæ theſauro à Nardo Antonio Reccho edito, *Terentium* Ieſuitam, *Bontium* in notis ad Garciam & Hiſtoria nuper emiſſa, quam ego periiſſe putaram, *Bodæum Stapelium* in egregiis ſuper Theophraſtum Commentariis, *Martinium* Ieſuitam nuper ex Sinis reducem in deſcriptione regni illius, *Ferrarium* in Hortis Heſperidum & Flora, *Aldinum* in Horto Farneſiano, & authorem floræ Sinenſis occurrunt. Habebis & inter Herbas quas *Cornutus* in Canada, quem bibliotheca Excellentiſſimi *Volkmari* Noricorum Medici celeberrimi poſſidet, obſervavit: & quæ Nobiliſſimus *Hoffmannus*, Floræ Altorfinæ delicium, vir eruditiſſimus, parario amiciſſimo *Urſino*, Botanico Lipſenſium induſtrio, mecum communicavit. III. Has omnes quantum per ingenii in hiſce tenuitatem poteram, in ſuas claſſes redigere conatus ſum, ut iter aliquod ad cognitionem ſtructuræ plantarum ſternerem, feliciore fortè quandoque ſydere, minus favente ſine dubio aliquando. Tutemet enim ipſe obſervabis, ſæpè ſub Claſſibus occurrere, quæ titulo non reſpondent, etſi cognatione gaudeant. Occurrere & quæ diverſis ſubjici, vel ad aliud genus commodius referri poſſunt. Sed verò impoſſibile ferè eſt, tantam creſcentium congeriem ſub ſuos eoſque paucos exactè reducere ordines: niſi fortè unius decies aliquando mentionem facere velimus. Vni ſe ſigno quoad folia debent, alteri quoad caules flores, fructus, radices, loca &c. Dabis ergò veniam Lector, & ſuccines illud. *In magnis rebus & voluiſſe ſat eſt.* IV. Icones nollebam omninò abeſſe: non quòd ex iis plantas ſufficienter cognoſci poſſe putarem, dictum enim ſuperius formam ætate variare, panax rotunda folia fundit dum pullulat, diſſecta ad ultimum: multumque hic ſoli & cœli diverſitas poteſt: ſed quòd exiſtimem in earum ad

*in de plantis ignotis, ab Excellentiſſimo Johanne Michaelis tranſmiſſum.

primum

primum aſpectum γνῶν, (quis enim vel platanum vel Cannam Indicam viſam non agnoſcat, ſi ſculptæ ſibi imaginem impreſſerit?) & reducere in memoriam, eas inprimis quibus felicius cœlum obtigit. Sine præceptoris harum peritiſſimi inductu & frequenti tam cum germinant & adoleſcunt; quàm cum ad juſtam ætatem pervenere, & fatiſcunt inſpectione; nunquam quiſquam in harum cognitionem perveniet: tamque fluxa res iſta, ut niſi eam perpetuò tractes, facillimè elabatur, & obliteretur elapſa. Nec tantum vel in ipſis vivis herbariis adjumenti: tum quod ſæpè vividus ille vigor, marcorem contrahat, nativaque facies ſitu obducatur: tum quod linimento, torſione, & rugarum contractu ita quandoque peccetur, ut ſpecies ipſa quaſi eſſe deſinat. Et hic fortè in Exoticis inprimis aliquoties erratum eſt, in tantum remoto ab Operis authore, nec præſente qui tantum ſuis negotiis ſubtrahere voluerit, ut revidiſſet. Ipſum Chalcographorum vulgus, tam imperitum rerum harum eſt, ut paucæ ſint plantæ, in quarum exprimendis nominibus peccatum non ſit. Properabam verò & ego, inprimis cum mihi affectio hypochondriaca metum incuteret, & tentaret vertigine cerebrum, quod liberum & defæcatum hic labor requirebat. Accedunt huc varia unius plantæ apud Indos aliquando nomina, quæ vel ipſo ſono horrorem incutiunt, tantum abeſt ut memoriæ tam facilè infigi poſſint, vel diu retineri infixæ. Nollem tamen negare, interveniſſe in nonnullis operarum incuriam, non expungentium, quæ expungi author voluit. Non miraberis ergò bis quaſdam ſeu ſub una eademque appellatione & diverſis claſſibus poſitas, ſeu ſub alia & una, tranſpoſitos alicubi titulos, alicubi non expreſſos integros; alicubi planè omiſſos; nec plantas ubique ea facie exhibitas quâ debebant, ut in erratis monebimus. Hoc interim monendus es *Lector*, duas aliquando unius plantæ deſcriptiones datas, ubi aliqua inter authores occurrebat diſcrepantia: binas quoque & unius figuras, quando in foliis, floribus vel fructu aliquid diverſitatis ineſſe, icon innuere videbatur. Non ſuo loco repoſitas, prout monueram, quæ fagum ſequuntur ad Nucem moſchatam, & quæ Cardamomo majori & minori appoſita ſunt, doleo. Quod reliquum eſt, Veterum primò hiſtoriam dedi, hinc recentiorum, ut quantum rei plantariæ acceſſerit videres: Exoticas ſeorſim poſui, ut eas quaſi in numerato habe-

habeſes: datâ operâ Græca Latinè non reddidi, ne authores ipſi à juventute negligerentur, labor in molem excreſceret: brevior eſſe volui, ne tædio afficereris: ita tamen, ut nihil ferè omiſerim in deſcriptione, quod ex icone non poſſit colligi, ſi ea ad amuſſim expreſſa. Plura non addo. Vale ergò mi *Lector*, & in Hiſtoria herbarum interea pergenti fave. Dabam ex Muſæo in epibda Paſchatos Anni M. DC. LXI.

HISTORIÆ NATURALIS
DE ARBORIBUS
LIBER I.
De Arboribus Pomiferis & ſimilibus.

Malus.

Titulus I.
De Pom-aciniferis.
Caput I.
De Pom-aciniferis Claſſis prima.
Articulus I.
De Malo.

Tab. I. ARBORES POMIferas quas vocem ſuperius dixi. Sunt autem hæ vel *Pom-acinifera* vel *Pom-oſſifera*. *Illæ* in tres claſſes diſtribuuntur: in quarum prima 1. *Pomus* ſeu *Malus*. 2. *Malus Cydonia*, 3. *Malus Citria*, 4. *Malus Limonia*, 5. *Malus Arantia*, 6. *Malus Punica* & 7. *Pyrus* habentur: de quibus quid apud *Veteres* & *Recentiores* occurrat, videbimus: ad easq; ex Exoticis nonnullas referemus.

Plin. H.N. l. 13. c. 13. l. 15. c. 28. l. 16 c. 18. 24. 25. 26. 28. 30. 32. 44. & l. 17. c. 13.

I. Pomus ſeu *Malus* Veterum, ex *Arbore* & *Fructu* differentias ſortitur.

1. *Pomus arbor* duplex eſt apud eos 1. *Domeſtica*, 2. *Sylveſtris*. 1. *Pomus arbor Domeſtica Veterum*, eſt τὴν ὄψιν ἐυτελής, & illico in ramos σχίζεται. *Radices* ἐπιπολαίοι, paucæ. *Caudex* corporis rari unus, cui nodi ἰδιωτικοί, feratum roſtra reddentes, adhærentibus uni maximo minoribus. *Folia* carnoſa, mucronata. *Flores* φυλλώδεις, fructuum integumento inſident. *Fructus* callo ſe commendat, ſucci ſpumei, odoris acuti, ex annotinis ſurculis gignitur; & facillimè ante maturitatem amittitur. Semina intus ἐν κελύφεσι δερματικοῖς, ἀθρόα μετ᾽ ἀλλήλων. Citiſſimè ſeneſcit, minoraque tum vermibusque obnoxia poma fundit. Sed & ipſæ arbores celerrimè vermiculantur; ſed iterum è radicibus repullulant. *Reperitur* ubique, & in Ponto. Subit & montoſa, quamvis pingue & lætum ſolum amet. *Vſus* foliorum florum & germinum in adſtringendo. Ex fructu vinum paratur. 2. *Pomus arbor ſylveſtris Veterum*, bifera Plinio. Mala ſunt parva, vernis ſimilia, urbanis acutiora odore. Id peculiare acerbitatis & improbitatis convicium & vis tanta, ut aciem gladii perſtringat.

Theoph. H.P. l. 1. c. 5. 9. 13. 14. 18. 21. 22. 23. l. 2. c. 5. l. 4. c. 6. 14. l. 5. c. 4. 10. Theoph. de C.P. l. 4. c. 3. l. 2. c. 16.

Dioſco. M. M. l. 1. c. 159. Plin. H.N. l. 15. c. 14.

II. Pomorum varia ſunt apud Plinium, Columellam, Varronem, Macrobium, Athenæum *Genera*, quæ à tempore matureſcendi, Perſonis, Locis, Figura, Colore, Sapore & aliis

 acci-

Malus. accidentibus ſumſere. 1. *A tempore matureſcendi*, ſunt *Verna* & *ſerotina*, quorum illa Cultura miteſcunt, & aliquando ſine nucleis naſcuntur.
Dioſc. M. M. l. 1, 161; Cato de Re Ruſtica. Dioſcoridi μελίμηλα, γλυκίμηλα; Catoni *mala muſtea*. Arbor δίφορα eſt. bis ſe flore induit & fœtificat, niſi hyems prohibeat. 2. A *perſonis* ſunt. *Appiana*, Cotoneo inſita, magnitudine Claudianorum, rubentia. *Scandiana* quæ melins quàm Claudiana dicuntur. *Sceptiana* vel potius Seſtiana ab inventore liberto, inſigni rotunditate. Aliis *Sextiana*, *Ceſtiana*, *Ceſtomela*, & *PeZomela*. *Quiriana*, quæ aliis *Quiriniana*. *Dionyſiaca* minuta, ex quibus coronæ ſtatuarum Bacchi. 3. A *Locis*, *Peluſina* cum Petiſiis fortè eadem. *Ameriana* quæ maximè durant, *Temeriana* quibuſdam. *Epirotica* quæ primum in Epiro provenere. *Tiburtia*, quæ ſucco Picenis cedunt, facie præſtant. *Martiana* vel *Mattiana* ex quodam in Alpibus vico. *Delphica* quæ Delphis creſcebant. *Dacica* prima adventu & decerpi properantia. *Mordiana* à Mordia, ſpecioſiſſima, optima, & orbiculatis reſpondent. *Sylvatica*, quotannis olim Romæ
Dioſc. M. M. l. 1, 16. Plin. H. N. l. XXIII, 5. condiri ſolita. 4. *A Figura* ſunt. *Orbiculata*, figurâ orbis in rotunditatem circumacti. *Orthomaſtica*, à mammarum effigie. *Spadonia* à contritione caſtrati ſeminis. *Gemella* in quibus unum imò geminum in latere medio erumpit folium. *Melophylla* aliis. *Panucea*, quę celerrimè in rugas marceſcunt. *Pulmonea*, quę ſtolidè tument. *Melapia* denique quæ cognationem cum pyris habent. 5. *A Colore*, ſunt *Syrica*, rubentia & rutila. *Sanguinea*, quæ moro inſita fuere. 6. *A ſapore*. *Auſtera*, *Acida*, *Acria*, *Acerba*, *Dubia*, *Aphratomela*, à celeritate miteſcendi dicta, γλυκύμηλα & *Melimela* quæ ſe ſapore commendant nec nervos lædunt. κακοστόμαχα & κακῶς ποιητικά. 7. *Ab aliis accidentibus*, *Scantiana* in doliis condi juſſa. *Petiſia* parva, gratiſſimi ſaporis, paulò ante Plinium adoptata. *Praſina* forte cum Petiſiis & Peluſinis eadem. *Varina*, *Ograna* ſeu *Ogratina*, *Veriana* de quib⁹ nihil occurrit. *Setania* & *Platanaria* quæ εὔχυλα & εὔκρατα. *Lapidoſa*, quæ calculos intus habent.

II. *Recentiores* ab *Arbore* quoque & *Fructu* differentiam Mali deducunt. TAB. II

I. *Malus Arbor* vel eſt *Domeſtica* vel *Sylveſtris*.

1. *Malus Domeſtica* eſt multiplex nempe 1. *Vulgaris*, 2. *Pumila*, 3. *Non florens fructificans tamen*. 4. *Floribus pallidis exigua*. 5. *Flore pleno*. 6 *Folio pyri*. 7. *Sine ſemine interius in fructu*. 8. *Fructu exiguo*.

1. *Malus domeſtica vulgaris* non eſt quod multum deſcribatur. Nota namque. *Radices* ipſi paucę, obliquæ, & quæ ſumma telluris ſtringunt. *Rami* è ſtipite inconditi, *folia* carnoſa, decidua. *Flores* πεντάφυλλοι, quos vere emittit. *Fructus* qui *Malum* ſeu *pomum* vocatur, cute, carne, ſemine in membranaceis loculis contento conſtat, & pediculo appenditur: Varium eſſe mox videbimus. Quædam tertio quoque anno melius ferunt, quod
de ſua ſuburbana prodidit Scaliger. Scalig. ad Theoph. de Cauſis l. 1, 26.
Vſus florum in maculis faciei, ſi aqua ex iis deſtillata laventur: *fructus* in Ophtalmia, ſi cocti cum aqua roſacea, lacte muliebri, medulla triticei panis cocta, cum ſaccaro Saturni & croco permiſta, oculis apponantur: in ambuſtione partis, ſi in aqua plantaginis coquantur. 2. *Malus domeſtica* Dodon. Pempt. 6. l. 3. c. 1. Geſn. in Horto.
pumila, χαμαιμηλία, fruticis eſt magnitudine. Poma quæ Brabantis *poma Paradyſi & S. Iohannis*, præcocia ſunt, mediocriter dulcia, ex diluto flava, albicantia. 3. *Malum domeſticam non*
florentem, fructificantem tamen in Geſnero invenies. 4. *Mali domeſtica flori-* Geſ. in Append. horti
bus pallidis exigua fructus, poma nana
Camerario, & ipſo vere funduntur. Camer. in Horto.
5. *Malus domeſtica flore pleno*, in Eyſtetenſi flore multiplice & pleniflora dicitur. 6. *De malo domeſtica, qua folio eſt pyri*, nihil occurrit. 7. Nec de illa *qua fructum ſine ſemine fert*, quæ eadem cum non florente, quicquam. 8.
Malus domeſtica fructu exiguo in Italia Bauhin. H. P. l. 1. 1.
conſpicitur. Magnitudo ſorbi domeſticę; color partim puniceus, partim glaucus; loculi membranei radiatæ ſtellæ inſtar intus; ſapor ſubacidus.

2. *Malus ſylveſtris* plura mala producit quam domeſtica, ſed rarò juglãdem æquantia, at rotundiora, cortice te-

ce tenui, pediculo longo. Succus loco aceti Gallis: impinguanrur iis &
Theocrit. Eydill. 5. ſues. ὀρμαλίδες Theocrito. Eſt duplex, *Major* nempe, quæ vel *Rubens* vel *alba*, & *Minor*.

II. *Fructus* ſeu *Pomi* varia ex Gallis, Cordo & Bauh. recēſebimus genera.

1. *Galli* faciunt mentionem 1. *Canamilorum*, quę coloris lutei, ſaporis jucundi. 2. *Paradiſiacorum*, quæ præparva, præcocia, melleæ dulcedinis. 3. *Rambureorum*, quæ prægrandia, callo fragili & in ore liqueſcunt. 4. *Caſtinianorum*, caſtaneæ cartilagine, auſterioris guſtus. 5. *Francerinorum*, quę rorunda, duriore callo. 6. *Iohanninorum*, quæ parva, albentia, & prima, quia circa feſtum Johan. prodeunt, eduntur. 7. *Præpomorum*, quæ in Auguſto marura odorata & ſuavia. 8. *Roſeorum*, quæ toro anno durant. 9. *Paſſipomorum*, quæ turbinatiora & fugacia: ſemen in utero ſonat. 10. *Capenduorum*, quæ principarum in Gallia obtinent. Cartilagine dura, ſaporis grati, in annum durabilia.

Cordus in Hiſt. Plan. II. *Cordiana* mala ſunt vel *rotunda* & *globoſa*, vel *non rotunda*.

I. *Cordiana mala, rotunda* denominantur I. *A pulpa*, ut 1 *Pulmentaria* eaq; vel *majora*, quæ rubent & longis in putpura roſeis vibicibus diſtinguuntur: catne ſuccoſa, miti: vel *minora*, quæ à majorib. non abeunt: vel *flava*, quæ una parte raris ſanguineis vibicib. conſperguntur. 2. *Duracina*, tàm *alba*, quæ una parte in flavo rubent, altera ex viridi candicant, intus albeſcentibus maculis, quæ per cutim tranſparent: quàm *ruffa*, quæ carno ſolida, denſa. II. *A Colore*, ut ſunt *Breſiliana*, *Crocina*, eaq; tam *vulgaria*, quæ ſetenis æſtatib. puniceæ maculæ diſtinguunr, pluvioſis non item; aromatici halirus; quam *rubentia*, *roſacea* & *ſanguinea*. III. *A Sapore*, *Dulcia* tam *majora* quam *minora*, *Oenoximela*, *Oximela* majora & minora. IV. *A Similitudine* ſunt. *Pulmonea* quæ vel *ſimplicia* dulcium omnium maxima, carne fungoſa: vel *ſalici inſerta*, catne magis rara & aliquantulum amaricante. *Vitrea*, carne vitri obſcuri inſtar pellucida. V *Ab aliis accidentibus*, *Epiſcopia* quæ omnium dulcium nobiliſſima, carne nivea, colore ab una parte roſeis tenuiſſimis vibicib. cōſperſo, ab alrera in candido pallido, cum vibicibus incerto & deſcriptu difficili: Vocantur & *Carteciana*, *Porſtorſiana*, quæ carne Duracinis ſimili, guſtu vehemēter generoſo. *Auguſtina* quæ parva, colore flavo, carne tenera. Malus.

II. *Cordiana mala non rotunda* ſunt 1. *Lata* eaq; vel *Pulmentaria*, quæ rubent & carne omnis ſucci expette conſtant. Vel *Paterniana* flava, è ſanguineo maculoſa, ſubacida. 2 *Acuminata* ſeu κορηλλιτθια, quorum *pythmen papillas virginum aſpectu repræſentat*. 3. *Oblonga* eaq; vel *Gothardina*, quorum pythmē ſuperius profundiuſculè veluti lacunę inſidet. Sunt in ſpadiceo ruffa: vel *Praſomela*, quæ colore in viridi pallido. Carne dulci ſimulq; acida. 4. *Anguloſa*, eaq; vel *Longa*, quæ à pediculo ad pythmena uſq; undique angulis craſſioribus ſulcantur. Vel *Rotunda*, præteritis, longitudine excepta ſimilia. *Epirotica* non deſcribit.

III. *Bauhiniana* mala ſunt triplicia, nempe *Rotunda*, *Oblonga*, & *aliarū fig.* Bauh Hiſt. Plant. l. 1. 1.

1. *Bauhiniana mala rotunda* vel ſunt *Minora* vel *Majora*. 1. *Minora* ſunt 1. Tab. *VVirtembergicum*, Wettich/ *ſubflavum* III. ex pago Blieſpach. 2. Wettich *aliud minus*, quod nonnihil anguloſum, non grandeſcit ut ajunt. 3. Wettich *tertiū*, quod planè album & ad Ianuarium uſq; durat. 4. Wettich viridans, in luteolo ſubviridi, pediculo ſatis lōgo. 5. Wettich *Ital. minus*, cujus deſcriptio in minore. 6. *Oenomelum VVirtemb.* q. candidum & umbilico tenus anguloſum. Durar ad April. 7. *Duracinum latum VValdenſe* Rothärtling von Walde/ ſeſſile. Durat ad Oporam uſq;. 8. *Duracinum acido-dulce*, Härtling im Walde/ quod ad triennium, ſalrem biennium durare perhibent. 9. *Granoſum Zellenſe* Kornapfel in Zell/ & Zenithapfel/ quod in ſegmenta cæſum diutiſſimè aſſervatur. 10. *Sacerdotum*, Zenendtling/ colore album, quibusdā parribus ſubluteum. 2. Vel *Majora* ut 1. *Pomum orbitulatum* Waldenſium Scheiblingapfel/ carne tenera & alba. 2. *Duracinum*, quod vel *album Zellenſe*, paulò anguloſum, carne duriuſcula. Vel *album Bollenſe*, idem fortè cum præterito. Gall. *Blanc durè*. Vel *ſtriatum* ſeu D. Matthiæ, Hartling Apfel/

 ſuper-

Malus. ſupernè angulosſum, rubore puncta inſperguntur. 3 *Virgineũ acidum*, ſeſſile, ex albo ſubluteũ, cũ aliquot ſtriis rubeis. 4. *Orbiculatum*, q. vel *Bollenſe* album, acidum, modicè depreſſum. vel Kreißling dictum, quibuſdam Biſchenbrunner quaſi fontiphagia dicas, quod Maii medio adhuc incorruptũ manet. 5 *Oenomelum magnum Blienſpachianum*, elegans & anguloſum ſimul. 6. *Erythromelom*, vel *diu durans*, Roth Bachapfel/ qſ. rubrum frixorium dicas, variegatum. Vmbilicus profund⁹ eſt: vel *Fugax*, rother Weitlingapfel: vel *Acidum ſubadſtringens*, Schamapfel/ quod rubedo faciei pudoris ſignum eſſe ſoleat. 7 *Tauricum æſtivum*, magnum rubẽs valde. Sed Blienſpacenſe multa albedine perfunditur. 8. *Striatum Balnei*, Strimlinsapfel/ anguloſum & multis ſtriis ac punctis rubens, & veluti pictoratum. 9. *Lotharingicum, cambour* dictum, ex flavo viridescens, punctis quibuſdam fuſcis araneoſiſq; conſperſum. 10. *Æſtivum dulce*, ſeſſile, cute lęviſſima, cum elegãti circa pediculum pnrputiſſo.

TAB. IV. II. *Bauhiniana mala oblonga* vel ſunt *Minora*, vel *Majora*. 1. *Minora* ſunt 1. *Praſomelum Bollenſe* Grüningerapfel/ colore omnium viridescente, punctis albis aſperſum, anguloſum. 2. Juppenſchwencker *Bollenſibus dictum*, cum luteolo vireſcens, & guttis rubentib. aſperſum. 3. *Concharum Venerearum modo maculatum*, Seyapfel & Kernapfel/ quod ex granis & ſemine proveniat. Una parte eſt album, rubellũ, altera cum maculis rubentib. 4. *Loracinum*, Leyerapfel/ quia Loram potionis gen⁹ ingreditur, perfuſum multo rubore, per quem ſtriæ & guttæ magis rubentes diſcurrunt. 5. *Sacerdotum*, Pfaffenapfel/ *aliis* Zenendtling/ album & ſubluteum. 2. *Majora* ſunt 1. *Oenomelum Bollenſe albũ* Weinapfel & Seitling/ quod duplex, *primum* altera parte albicans, altera rubens: *ſecundum* anguloſum, carne candida ſubacida. 2. *Erythromelum Pariſiacum*, quod rubris ſtriis pulchrè picturatur, aſperſis hinc inde punctis albis, non ſine luteolo colore. 3. *Taurinum hyemale*, Winter Tauricher/ Taurico æſtivo ſimile, prædictis minus ſeſſile, & magis anguloſum. 4. *Tigurinum majus*, ſpecioſum, nonnihil turbinatum, carne friabili, dulcacida. 5. *Rubellum VValdenſe*, cujus ſuperior pars valdè rubet, inferior hinc inde albicat cum pulchris ſtriis & veluti guttis rubris. 6. *Phrygomelum ſtriatum*, Bachapfel/ Strebling dicto ſimillimum. 7. Feinſterling Zellenſib. dictũ, medio, una parte cum ſtriis rubet. 8. Haßlecher dictum, multum rubens, intercurſantibus quibuſdam partibus luteolis & vireſcentibus. Maturantur circa Paſcha, eſuiq; fiunt apta. 9. *Rubellum Blienſbabachianum*, totum ferè rubrum, ſatis anguloſum. 10. *Heiningium Bollenſe*, Heiningsapfel/ latiuſculum, ſeſſile, ſupernè nonnihil turbinatum, ex albo ſubluteum & ſubviride. Circa ferias natalitias ſunt bona. 11. Tröſtling dictum, ſeſſile infernâ parte, ſuperiore turbinatum; ruber & palleſcit. 12 *Duracinum album & dulce* Grübling/ album cum virore & maculis oblongis luteis. 13. *Vlmenſe*, Vlmerapfel/ ex luteo ſubalbidum. Contortum eſt aliquando & bipartitum.

III. *Bauh. mala aliarum figurarum* ſunt 1. *Turbinatum*, hocq; quintuplex. *Dulce* Meylinapfel. *Album* Vlmerpfälling/ longiuſculum. *Ex flavo vireſcens punctatum* Luckerapfel/ ex albo ſubluteum & punctis candidis. *Majus vireſcens*, Hütlinsapfel/ quod pileum turbine ſuo referat, quibuſdam Lauchsapfel/ quaſi praſinum, & *Lacteſcentibus punctulis conſperſum*. 2 *Criſtatum*, in uno ſcilicet latere, ſecundum longitudinem, pediculus eſt contortus. 3. *Curtipendulũ*, ſeu *Capenduum*, de quo ſupra. Eſt vel *majus*, cui cutis ſubcrocea, maculis verrucoſis ſcatens; durat biennium. Vel *minus*, quæ Curtio Capendina. 4. *Curtipedaneum* ex inſitione fortè Curtipenduli cum alia orta, carne flaveſcẽte, umbilico magno, profundo: quædã punctis araneoſis pſperſa ſunt. 5 *Pentagonum*, utrinq; ſeſſile, angulis quinque protuberantibus. 6. *Quadratum*, quod aliquando pentagonum, hexagonum, heptagonũ, angulis nimirũ protuberantib. quorũ pars ſuprema ppter umbilicũ, in gibbos & tubercula elevatur. Flavum eſt, & punctis araneoſis nigricantib. conſperſum.

EXO-

Malus.

EXOTICA.

Vid. Tab. V.

Ex Exoticis tam Aſiaticis quàm Africanis & Americanis ſequentia ad Malum ἐξαιρέτως dictam refero. 1. *Caramboliferam Malabarum.* 2. *Ianipabam Braſilienſium.* 3. *Anonam Oviedi.* 4. *Bruſathaër Chinenſium.* 5. *Pinipinichiſtillam.* 6. *Ovejerovam Maragnanæ inſulæ.* 7. *Pompoquam Taraſcorum.* 8. *Texoctliferam Mexicanorum.* 9. *Higuero Oviedi.* 10. *Acabam.* 11. *Iarapandsbam Braſilienſium.* 12. *Arbores inſulæ Maragnanæ ſex.* 13. *Fruticem Braſilienſem innominatum.* 14. *Fructus Exoticos quatuor mala æmulantes.* 15. *Malorum Americanorum quatuor genera.* 16. *Macoquer Virginianorum.*

Garzias Arom. l. 2. 15. Acoſta de Arom. c. 47.

I. *Carambolifera* duplex deſcriptio, *GarZiæ* & *Bontii*. *Illi* eſt magnirudine cotoneæ, *foliis* mali longioribus; *flore* πενταφύλλῳ ex albo rubeſcenre, guſtu oxalidis: fructu canino teſticulo ſimili, per ſulcos altè impreſſos in quatuor partes diviſo. Malabaribus *Carambola*, Decanenſibus *Camarix*, Canariis *Carabelli*, Malayis *Bolymba*, Paludano *Botumbax*, Perſis *Chamaroch* dicitur. Apud *Bontium* habet folia pruni, & ſubtus populi, flores faſciculatos è pallido puniceos; quibus ſiliquæ oblongæ quadrangulares, aliquando penragonæ ſuccedunt, in iis ſemina acida. *Vſus* fructus in bilioſis febribus: in pulverem contriti cum betele in ſecnndinis pellendis: *ſucci* in nubeculis oculorum tollendis.

Palud. ad l. 4. Orient. Ind. c. 10. Linſchott. Ind. Orien. l. 4. 10. Bont. Med. Indo. p. 57.

Cluſ. Exotic. l. 1. 10. Marcgrav. Hiſt. Plant. Braſ. l. 3. 1. De Laet Ind. Occid. l. 5. 3. Piſo de fac. med. ſimp. Braſ. l. 4. 15. Bauh. H. P. l. 3. 5.

II. *Ianipaba Braſilienſium*, aliis *Genipat, Xagua, Ienipapo, Iunipappe*, duplex eſt. 1. *Fructu majore*, quæ figura fagi, *ligno* medulloſo, *frondibus* bubulæ linguæ inſtar, & ſeſquipedem longis (Piſoni folia ſunr cubitum longa, quæ ſingulis annis menſe inprimis Decembri defluunt) *flore* Narciſſi æmulo, πενταφύλλῳ, deorſum vergente, flavo, quem Aprili & Majo protrudit. *Fructus* qui in ramorum extremo, aliis aliis impoſiris, mirando modo provenit, eſt rotundus, magnirudine mali aurantii, cortice lento cinereo, ſub quo caro flaveſcens, vinoſa; in medio cavitas, ſeminibus quorum grana compreſſa, ſuborbicularia prægnans. Immaturus tingit colore ex nigro ſubcæruleſcente, qui nullo modo ablui poteſt, ſed poſt octo & novem dies ſponte evaneſcit. Ungues nunquam colorem mutant, niſi & ipſi mutentur. Ex eodem liquor contra ventris fluxum & ardores inſervit. Ex maturo qui Meſpilorum inſtar putreſcit, vinum exprimitur. Naſcitur in locis ſylveſtribus ad flumen S. Franciſci. 2. *Fructu minore*, Ximeni *Xabuali*, *Folia* fraxinea, quæ ſingulis menſibus mutantur: *materia* gravis, pardi coloris: *fructus* capitello papaveris ſimilis, ſed abſque corona. Aqua ex eo expreſſa tinctum corpus nigredinem concipit, quæ deleri non poteſt, decimo quinto die ſponrè evaneſcit.

Ovie. Hiſt. Ind. 8. 18. Reccus Theſ. Rer. Med. Nov. Hiſp. l. 1. 6.

III. *Anona Oviedi*, novæ Hiſpaniæ incolis *Quauhtzapotl* & *Texaltzapotl* dicitur. Arbor eſt Guanabano magnitudine & forma ſimillima. *Foliis* Aurantiæ mali ſed anguſtioribus. *Floribus* candidis, & in tres angulos diviſis, qui pyrornm præcocium flores, odoris ſuavitare æmulantur. *Fructus* rubris & herboſis notis variegatur, nec Melonis Americanæ magnitudinem excedit, intus nucleis exiguis & nigris ſcatet. Magno eſt apud Americanos in precio. Nierembergius ſapotem juſculi, quod *Maniar blanco* Hiſpanis, æmulari; Cluſius Guanabanum utpote firmiore carne, ſuperare judicat; Flatus generare, nucleos alvum ſiſtere, apud de Laetium invenies, germina reſiſtere venenis, apud Nierembergium. Naſcitur in inſula Haitina, & provincia novæ Hiſpaniæ Quaunahuacenſi. Dicitur ramen propè Tzontzonate, ac D. Servaroris oppidum, *genus* quoddam provenire, cujus ſeminis nuclei decem duodecemque ſumpti, leviter ac ſine moleſtia bilem ac pituitam purgent.

Nieremb. Hiſt. Exot. l. 14. c. 108. Cluſius ad Gar. l. 2. c. 9. De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 3. Nieremb. Hiſt. Exot. l. 1. c. 73.

Scalig. Ex. 181. ſect. 10. Pigafetta in itinerario. Bauh. H. P. l. 1. c. 50.

IV. *Bruſathaër* Chinenſium, viſenda eſt vaſtitate, & tanta ut in ea immenſæ magnitudininis avibus ſtabulari liceat. Tam grandes ſunt, ut eis etiam graviora animalia ſuſtollantur & auferantur. Fructus fert Anguriis non minores.

Mon. Med. ſimpl. c. 50. Bauh. H. P. l. 1. c. 68.

V. *Pinipinichiſt.* deſcriptionē apud nullum ferè auth. invenio. Mali ta-

Malus.

men eſt ſimilitudine. Fundit lactẽ eumq; aliquantulum denſum & viſcoſum, è reciſis ramis liquorẽ, qui *Pinipinichi* incolis dicitur. 3. vel 4. ipſius guttæ ex vino ſumptæ, bilẽ & aquas per alvũ validiſſimè purgant, niſi vinum, juſculũ, vel aliud quid ſuperfuderis. Tum n. operatio ſiſtitur. Calidũ & ſiccũ Monardes ponit in tertio.

De Laet Ind. Occid. l. 10, c. 11.

VI. *Ovajerova* Maragnanæ inſulæ incola eſt. Arbor alta & vaſta, *foliis* quercus ſed paulo majorib. floribus dilutè flaveſcentib. *Fructum* fert pedem longum, majorib. melonib. parem, extra & intus flavum, ſuaviſſimi & fragrantiſſimi odoris, ſed exilibus & nigricantibus nucleis plenum.

Ximenes apud de Laet. Ind. Occid. l. 5. c. 1. & 23. Reccus Rer. Medicar. Novæ Hiſp. l. 1. c. 48.

VII. *Pompoquã* Taraſcorũ Indi plerũq; *Copalxocotl* vocãt. Materies ejus Copal redolet; & quia facilè ſecatur, nec unquã ſe findit aut cariẽ ſentit, ꝓ comodiſſima ad ſculpẽdas imagines habetur. Fert *fructũ* exiguis pomis ſimilẽ, dulcẽ quidẽ, ſed adſtringentẽ. Salivã hic viſcoſã fundit, q̃ febres & ſanguineas dejectiones applicata ſanat. Et quia ceraſi fert folia, *Ceraſũ gummoſũ* ab Hiſp. dicitur.

Nieremb. Hiſt. Exot. l. 14. c. 62.

VIII. *Texocthfera Mexic.* arbor eſt mediocris, permultis *ſpinis* horrens, *foliis* malorũ noſtratiũ, ſed aſperioribus & ſerratis. *Mala* fert noſtratib. ſimilia ſed parva, nec nucib. juglãdib. majora, lutea, ante maturitatẽ prædura, poſtq̃ maturuere, adipi mollitudine quadã paria, ingrato ſapore, ſed qui à multis non habetur inſuavis. *Semẽ*, q in ſingulis pomis triplex, lunatũ, magnũ, duob. angulis & uno dorſo inſigne, lapidi duritie non cedit. Mexicani permiſſa prius putreſcere, in emporiis venditant. Diutiꝰ ut incorrupta ſerventur, aqua nitri conſpergunt. Germina tuſa & ex aqua ſumpta exanthemaris medentur. Montoſis locis ſponte provenit.

IX. *Higuero Oviedi* Braſiliæ. *Cujete*, corruptè *Cochine* dicitur. Naſcitur contortè. *folia* ſemipedem longa ad tubercula ramorũ, q̃ digiti intervallo à ſe diſtant, 6. 7. 8. frondatim & alternatim apponũtur: uno die omnia certis temporib. amittuntur, aliis biduo ſuccreſcentibus. *flores* 3. aut 4. in ramis & caudice figura pene lilii, ex albo viridi, venulis dilutè purpureis variegati, 5. inciſuris in 5. acuminata folia dehiſcentes; in quorũ medio 5. ſtamina: ultimũ auripurgii figuram refert, eiq; flos inſidet, odoris nauſeabundi, detrahiq; poteſt ut caro de veru. *Fructus* vel ovi ſtruthionis, vel capitis humani figura, oblongus quandoq;, initio viridis, per maturitatẽ niger & durus, *ſemina* in eo cucurbitina, fuſca, faſcia ſimplici convoluta, per totã pulpã, q̃ alba, odoris Naſturtii, ſparguntur. Immaturus ſaccaro cõditur. Maturus patinarũ, poculorũ & lagenarũ loco habetur.

X. *Acaba* fulvo maculatur colore. *Fructũ* habet parvũ & tenuẽ, odorũ, oris halitũ in multas horas comẽndantẽ, colore extra viridi, magnitudine diverſa, ſapore grato ac noſtris Apianis malis, ſi exquiſitè maturuerint, minime cedẽre. In 3. præcipuas dividitur differẽtias, *Tologdato*, *Goyot* & *Bolongon* vocatus. Flatũ & pituitã generat, & ventrem emollit. Mos indigenis poſt eſum, ab omni porionis genere, ne ob immodicum humorem putreſcant, abſtinere. Nieremb. Hiſt. Exot. l. 15. c. 83.

XI. *Iarapandiba Braſil.* q̃ Luſitani *Ieniparanduba* vocant, pauci rami, *folia* ſine pediculis ullis figura pene linguæ, pedem longa: *flos* ἑπτάφυλλος, roſaceus, orbicularis, trium digitorum diametro, craſſo ligneo pediculo inſidet: in medio ejus ſtaminula in orbem compoſita, ſemilunæ inſtar incurvata, lutea, apice flavo & tremulo. *Fructus* maliformis, ſuperna parte planus, extra gryſeus, intus flavus, in quo nuclei magnitudine Amygdalæ, cordis humani figurâ, cortice epatico, in duas partes fiſſiles, albi. Quilibet filamentoſam ſubſtantiam arteriæ figurâ, ſuperiꝰ inſertã habet, quæ ex omnib. nucleis prodeũtes, in media fructꝰ cavitate uniũtur. Forte, *Macoquer Virgin.* quod C. Bauh. ad Pepones, Ioh. ad Nuciferas retulit. Piſo facult. ſimplic. l. 4. c. 102. Marcgrav. H. N. B. l. 3. c. 9.

XII. *Arbores inſulæ Maragnanæ ſex* ſunt iſtæ: 1. *Bannana* arbor procera, *foliis* prægrandibus, cubitum longis & binos palmos latis: fructu cucumeris pene magnitudine, cortice croceo, ſed carne pomi inſtar albicante. 2. *Pacourii* vaſta arbor, pomi frondib. flore albo, fructu duorũ pugnorũ magnitudine, cortice dimidiũ pollicẽ craſſo, binos aut ternos De Laet Ind. Occid. l. 16. c. 11.

haud

haud inſuaves nucleos continet. Cortex ,coctus aut ſaccaro conditus,in deliciis. 3.*VVameabec*, magnitudine, frondibus, floribus atq; fructibus à pomo non multum abludit. Sunt iſti crocei, ſed nuclei ob inſignem acrimoniam non manduntur. 4. *Acaja*,ingens arbor,foliis pyri,floribus rubicundis,fructu minoris pomi inſtar, ſed oblongi forma , & acidioris ſaporis. 5. *Vva-Cava* pomi arboris eſt magnitudo,frondes aurantiæ,flos ſubcroceus,fructus inſtar ovi oblongus,flavus, & palato gratus. 6.*Vva-pyrup* arbor eſt aculeata,foliis juglandis,floribus è flavo,cæruleo& rubro colore eleganter diſtinctis. Fructus quem fert orbicularem, & menſis pergrarum, nonniſi pluviis menſibus decetpitur.

Marcgr. Hiſt.Plant. Braſ.l.11.4.

XIII. *Frutex Braſilienſis innominatus*, ſimilis eſt arbori Janipabæ. *Folia* in frondes congeſta,ſed longe minora. *Flores* figura Narciſſi πενταφύλλου,confertim in uno ramulo duodecim, viginti,& plures, quorum quinque ex quib⁹ conſtant folia, ſunt idem cum ſcapo cavo per quem filum quoddā tranſit usque ad medium floris corpus. *Fructus* eſt nucis juglandis figura,viridis,per maturitatem niger: in quo multa ſemina, malorum modo transverſim poſita,& caro ſpongioſa.Maturus ſemper cavus invenitur.

Cluſius Exot.l.2.c.7

XIV. *Fructus Exotici mala æmulantes* ſunt iſti: 1. *Fructus Braſilianus Ianipappeyvva non valdè diſſimilis*,ſupernâ parte planus,&quodammodo in tenerum umbilicum deſinens. Semina in eo rugoſa, Staphysagriæ ſeminib. non diſſimilia,quæ nucleum in duas partes diviſum continent. 2. *Fructus alter Braſilianus* , ovali figura inſtar mali Citrii, ſupernè tamen mucronatus, duro ſed lento cortice , pulpam nigram continens,quę vetuſtate in pollinem faceſſit. 3. *Locos* fructus in inſula Magador,in arbore ramis&foliis carente,putamine fibroſo,nucleo amygdalino. 4. *Brindoyn* Linſchottano,*Brindones* Garzię,fructus Indię Orientalis. Modicum,deforis rubet,ſaturatè interius, nigredo maturatione contrahitur. Sapo-

Cluſ. ibid.

Ind.Occid. p.8.

Linſch.p.4 Ind.Orien. c.10.

tis eſt admodum acidi, delectanturque eo genialiter Indi, & à tinctoribus frequenter uſurpatur. Cortices conficiendo aceto inſerviunt. 5.*Beguill* fructus in ſinu S. Auguſtini,prope Sierram Lionam proveniens,magnitudine mali, cute aſpera&nodoſa veſtitus, ſub quo pulpa fragorum inſtar,ſive coloris ſive granorum rationem habeas. 6. *Beninganion* fructus ejusdem loci, limonis magnitudine,cute rubida,ventriculo gratus. 7.Agmen *Poma Sodoma & Gomorrha* claudant. Viridantia hæc,adſpectu ridentia & nitida, quæq; edendi generent ſpectantib. cupiditatem,ſed int⁹ favilla & cinere plena. Si carpas fatiſcunt,&in cinerem reſolvuntur.

Malus.

Purchaſ. Navigat. T.1.l.4.c.4.l.1.p.415

Cotov.Itil. Hieroſol. l.11.c.18.

XV. *Malorum Americanorum* genera ſunt *Mala Guianenſia* , *Poma Nicaraguæ Bentzoni*, *Hiaci* , & *Poma Diuretica*. 1. *Mala Guianenſia*,*Pinas* dicuntur,&totius mundi poma ſuperant, nec ullibi meliora quam in Guiana. 2. *Pomum Nicaraguæ BentZoni* , nulli alteri Indiæ parti conceſſum eſt. Eſt pyri noſtri fermè ſpecie , ligno interiore rotundo,nucis craſſitudine & dimidio amplius,dulciſſimi& jucundiſſimi ſaporis. Arbor ipſa procera exiguis foliis veſtitur. Johannes Bauhinus ad myrabolanos retulit. 3.*Hiaci*, poma maris mortui imitantur. Inania ſunt,ferè nihil habent, niſi corticem,& oſſiculum inteſtinum , præterea vacua. 4. *Poma Diuretica*, comeſta urinam provocant , & emittere cogunt ad ſanguinis colorem.

Ind.Occid p.8.

Cluſ. Exo. l.11. c.8.

Nieremb. Hiſt. Exot. l.14.c.87.

XVI. *Macoquer Virginenſium* ſecundum Cluſium fructus eſt orbicularis,cortice exterius duro,lævi& ſubfuſco , interius nigra membrana inducto,per quem fibræ à pediculo ad ſummum ſparguntur. *Pulpa* nigræ,acidæ vel potius ſalſæ inſunt, *grana* ſubfuſca , plana , cordis effigie, medulla albicante. Datur& oblongior. Barbari re aliqua vel bello defuncti, foco aſſidentes,exemptis granis, lapillis eum implent,& bacillis ſtrepitum excitant. De Laet Macoquer, peponem potius eſſe putat. Bauhinus vix à Janipabę fructu differre. Et certè magna inter utrũq; æmulatio.

Cluſ. Exotic.l.11.c.18 Bauhin.H. P.l.1. c.5. De Laet Ind.Occid. l.3.c.22.

Malus Cydonia.

Articulus II.

De Malo Cydonia.

Tab. V ET de Arbore itidem & de fructu hic ex Antiquis dicendum.

I. Mali Cydoniæ arboris, nulla apud eos occurrit differentia. Sed neceſsitas ejus integram deſcriptionem apud Theophraſtum, Dioſcoridem & alios invenies. Ex iſto colligitur, *folia* illi ſimilia arbutum; longiora, aſperiora & craſſiora, ſalviam habere. Galenus plus interdiu quam noctu redolere ſcribit. *Fructus* ſunt λεπτῇ πεπιναμένοι ἄχνῃ: incurvatos trahunt ramos, prohibentque creſcere parentem. Succus diu durat. In Creta primo *prodiere*, inde in Græciā allata ſunt. Ferunt ſtatum mediocris ſitus, & in planis & in declivibus proveniunt. *Vſus foliorum & florum* viridium & ſiccorum in inflammationibus oculorum, hæmoptyſi, & muliecum menſibus: exq; illis oleum melinum: *Lanuginis* in ſanandis carbunculis. *Poma* decocta, προσκλίσματα ſunt δακτυλίων καὶ ὑστέρας προπτώσεσι: cruda, in cataplaſmatibus πρὸς στήγνωσιν κοιλίας, στομάχου ἀνατροπὴν καὶ πυρέσσων adhibentur. De vi contra venena inferius habebis. Utiliſſima quæ ex Sicilia veniunt. Ex carne cum melle cocta, fiebat in Iberia & Syria *edulium*, quod recens adhuc Romam perferebatur. Olim ſalutatoriis cubilibus ad odorem includebantur, ſimulachris etiam noctium conſciis impoſita.

Galen. de alim. facul. l. 2. c. 23.
Plin. H. N. l. 15. c. 11.
Dioſco. M. M. l. 1. c. 160
Galen. de Alim. facu. l. 2. c. 23.
Plin. H. N. l. 15. c. 11.

II. Poma Cydonia varias apud Dioſcoridem & Plinium ſortiuntur differentias.

1. *Dioſcoridi* alia ſunt ἀληθινὰ ſeu *vera & germana*, quæ parva, rotunda & odorata ſunt, qualia & ad uſum legi oportet. Alia *Struthia* & magna, quæ Galenus *Struthiomela* appellat. in Aſia ita vocati, dulciora & majora, minusque acerba eſſe ſcribit. Nicander Thyatirenus cum malis cydoniis confundit, ut apud Athenæū legimus. Fit ex iis medicamentum, quod cum melle, piperis albi, Zingiberis & aceti pauxillo, componitur, ultra annos ſeptem durat, & ventriculo exſoluto robur conciliat. 2. Plinio plura ſunt genera. Chryſomela inciſuris diſtincta, colore ad aurum inclinato. Quæ candidiora, *Noſtratia* cognominata, odoris præſtantiſſimi, *Neapolitana* quibus & ſuus honos. Struthea, ex eodem genere, quæ odoratius vibrant, ſerotino proventu. Muſtea, quorum & Columella meminit, quæ inter præcocia referuntur. *Mulviana* cotoneorum ſtrutheis inſitorum genus; quæ ſola ex his vel cruda mandun tur. *Lanata* denique, quæ penè peregrina ſunt, in uno Italiæ agro Veronenſi naſcentia. Lanugo ea obducit, ſtrutheis quidem Perſicisq; plurima; his tamen peculiare nomen dedit, nulla alia commendatione inſignibus.

Dioſco. M. M. l. 1. c. 160
Gal. de ſu. end. ſanit. l. 6.
Athen. Dipnoſ. l. 3.
Plin. H. N. l. 15. c. 14.
Plin. H. N. l. 15. c. 14.

III. Recentioribus & *Arboris* & *Fructus* diverſa ſunt Genera.

I. Malus Cydonia arbor vel eſt 1. *Sativa*, vel 2. *Sylveſtris*.

I. Malus Cydonia ſativa, aliis *Cotonea*, eſt humilis fruticis inſtar. *Radicibus* ſpadiceus & fuſcus cortex. *Caudex* nonnihil incurvus, ſquamoſo libro. *Folia* ſubrotunda, carnoſa, pronè lanuginoſa pube candicantia. *Flores*, ſole ab ariete ad Taurum properante, fundit, in purpureo candidos, ſylveſtris roſæ figura. *Fructus* inciſuris quandoque criſpati, lanugine obſiti, & juxta ſuum πυθμένα plerunque foliati, quibus caro lutea, & ſemen nigricans in membranis quinque cellulis incluſum. *Vſus Floris* viridis in oculorum rubore, ſi cum aliis convenientibus contundatur. *Lanuginis* in hæmorrhagia, & carbunculis. *Pomi* in vaporibus vini reprimendis, dyſenteria & cholera ſi aſſetur: in cohibendo vomitu, ſingultu &c. ſi crudum cum oleo maſtichino imponatur. in urina movenda, ſi conditum cum melle ſumatur: in pruritu ſcorbutico, ſi in eſſentiam, in imbecillitate ventriculi, ſi in ſpiritum redigatur, in dyſenteria, hæmoptyſi, menſtruorum fluxu, ſi in ſuccum verſus, cum Corallis rubris ſucco Macis, hypociſtide decoctus pro-

Dodon. Pempt. 6. l. 3. c. 5.
Tabern. I. 3. ſ. 2. c. 49.
Trag. part. 3. c. 43.
Camer. in Epit. Matt. p. 142.
Port. Vill. l. 5. c. 12.
Cord. H. P. l. 5. c. 21.
Matth. in Dioſcor. l. 2. c. 204.
Ruell. H. P. l. 1. c. 72.
Bauhin. H. P. l. 1. c. 3.

propinetur: in peſte, ſi bibatur, excitat ſenibus ſudorem: in purgandis corporibus ſi vitro Antimonii imprægnetur, vel Diacydonium inde fiat. Lethalium venenorum vires odore retundere, juviſſeque qui ſagittis viperina ſanie & humano ſanguine tinctis icti erant, proditum. Sed & Celtiberi Veratri ſuccum, quo ſagittas inficiebant, ad mala Cydonia repoſitum elangueſcere deprehenderunt; reſtitui vires ſi ſuper excrementi virus ſuſpenderetur.

Athen. Dipnoſ. l. III.

Plin. H.N. l. 11. c. 53; Rhodigin. variar. lect. l. 12. 41.

2. Malus Cydonia ſylveſtris ſativæ per omnia ſimilis eſt, flore numeroſiore, ramis minoribus & fructu minore. In Danubii petroſis ripis & in collibus, ſponte ſua provenit.

IV. Poma *Cotonea* Recentioribus ſunt 1. *Minora* Cordo ſtruthea, aliis χρυσόμηλα, pyrorum modo turbinata, ſtriis profundioribus, lanugine denſiore, carne qua ſeminum conceptacula ambit lapidoſa: quæ magis odorem vibrant. 2. *Majora* Geſnero *pyra Cotonea*, Caſtori *ſtruthea*, ſuperficie glabra, lanugine pauca vel nulla, carne fungoſa. Matureſcunt Septembri & Octobri. Neapoli trilibria habentur. *Cruda* ſi penſilibus uvis per hyemem appendantur, in tantum eas acerrimo ſuo ſapore vitiant, ut marcore conficiantur. 3. *Media* quæ aliis *Milviana* ſeu *Notha*. Proveniunt ex Cotoneis, quæ ſtrutheis aut contra inſita fuere. Majora ſunt primis, minora ſecundis.

EXOTICA.

EXOTICA quæ ad eam referuntur ſunt 1. Igbucamici Braſilianorum. 2. Melocorcopali. 3. Sirifolifera Bengalenſium. 4. Cochiz Tzapotl Tabaſcenſium. 5. Tlilt-zapotl & 6. Apeiba Braſilienſium.

De Laet Ind. Occid. l. 15. c. 8.

I. *Igbucamici Braſilianorum* eſt arbor præfecturæ S. Vincentii perfamiliaris, fert *fructum* exiguis malis ſimilem, intus exiguis granis referṫum, præſentiſſimum, ut ferunt, adverſus dyſenteriam remedium.

Malus Cydonia.

Scalig. Exerc. 181. l. 13. Bauh. H.P. T. 1. l. 1. c. 30.

II. *Melocorcopali* à Corcopal provincia Indiæ nomen ſumſit. Cydonii eſt magnitudine & foliis. Prægrandem gerit fructum, Melonis figura, eodemq; ſulcatum modo, intra quem terna quaternave grana, acinorum uvæ facie, acore ceraſi. Eſt & edendo, quia ſuaviſſimus, & ad Medicinas, quia pravos humores per alvum expurgat, utilis. *Corcopal*, Thevetus, qui & in promontorio Comari fertiliſſimo provenire ſcribit, & ex eo Lugdunenſis vocat.

III. *Sirifolifera Bengalenſium* oleæ magnitudo, folia Perſicæ, flores pauci & ſtatim decidui: fructu per initia tenero, ex viridi nigricante, cortice tenui, (ſiccatus nucis Indicæ putaminis inſtar durus eſt) qui maturus Cydonii mali magnitudinem ſortitur. Luſitanis *Marmelos de Bengala*, Garziæ Cydonium Bengalenſe, vulgo Indor. *Sirifole*, Medicis *Beli*, aliis *Chicocapotes* dicitur: & eandem ferè cum Capotes Novæ Hiſpaniæ faciem gerit. Naſcitur in Bengala; Fructus tenellus ſaccaro vel aceto conditur. Si dum aſſatur, crepet, pulpa excuſſa tormentarii pulveris inſtar adurit.

Ind. Occid. p. 6. l. 4. c. 13.]

Bauhin H. P. l. 1. c. 39.

IV. *CochiẒTzapotl Tabaſcenſium* ſeu *Arbor ſomnifera*, arbor eſt inconditа, terni ſtipitis, albis nævis diſtincti, *Cortex* paulum dulcis, *flores* pallentes, *fructus* cotonei formâ. Hiſpanis Tzapotl & Zapolo blanco, edulis, ſed oſſis nucleo lethali. Folia tuſa & nutricum papillis appoſita, infantum diarrhæas cohibent. Oſſa uſta & in farinam redacta, ulcera putrida mirabiliter ſanant. Poma ſomnum conciliant. Forte eadem cum *Capote* Herreræ.

Nieremb. H. B. l. 15. c. 74. Reccus Theſauri Rer. Medic. Nov. Hiſpan. l. 3. c. 59. De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 30.

V. *De Tlilt Zapotl* hoc duntaxat habeo quod ſcribam, pomum ferre brevi pediculo, ſimile cydonio, ſulcatum & colore Caſtaneæ.

Ter. apud Reccum R. M. H. N. p. 430.

VI. *Apeiba* arbor eſt vaſta. *folia* in frondem congeſta &, inferius denſè pubeſcentia: *flores* ſtellati, ἀκανθόφυλλοι, quorum quinque flavi,

B quin-

Malus Citria.

Marcgrav. H.N. Braſil. l. 3. c. 14.

quinque ex viridi flavi, ſuaviſſimi odoris. *fructus* orbicularis, compreſſus, exterius hiſpidus, inſtar ſpongiæ marinæ villoſus, ex mucoſo fuſcus, qui maturus in tres partes ſponte dehiſcit. Intus globulus caricæ magnitudine, ex ſeminibus brunnis, grani ſinapi magnitudine, ſed compreſſis. Ligno utuntur ad limbos piſcatorios.

Articulus III.

De Malo Citria.

I.

Tab. VI.

Virgil. Ecloga 2.

Theoph. C.P. l.2. c.12.

Macrob. Saturn. l.2. c.15. Solin. Polyh. c.46 Plin. H.N. l.27. c.6.

Caſſ. Geopon. l.10. c. 9.

Solin. Polyhiſt. c.46

Pall. menſe Martio Tit. 20.

MAlus Citria *Veteribus*, lauro eſt ſimilis. *Folia* unedonis æmula, intercurrentibus ſpinis, nullis labentia ventis. *Florum* qui tenaces, alii καθάπερ ἠλακάτην in medio ſui gerunt; ex his *fructus* enaſcitur: alii eo carent & labuntur ἄγονοι. *Pomorum* illi tanta ubertas, ut onere proventus ſemper gravetur: præcarpuntur, alia interim matureſcunt; eaque tantum eſt opimitati mora, fœtus ut decidant antè nati. Pomum eſt oblongum ἐῤῥυτιδωμένον, χρυσίζον τῇ χροιᾷ, acerrimi odoris; & cui pyri ſemen, triſtes ſucci, tardusque ſapor. Redditur aliquando arte εἰδωλόμορφον: modum Caſſianus prodidit. Diverſos ſubinde apud Theophraſtum ꝓducit, quaſi conſumpta cerros in fructus priore materia, ex alia nova novos alius ideç, ſecundaria in ſcenam manus daret, & anima ſimplex & una, multiplicem poteſtatem teſtaretur. Beneficium ejus *ſoli* aliquando Mediæ datum: apud quos in Perſide naſci voluit: natura reſiſtente, terra alia non potuit mutuari. Vicit tandem Palladii diligentia. hic ſemine, ramo, talea, clavo, in Italia poſſe feri oſtendit. Inde in Hiſpaniam peregrinata, campos & nemora occupavit. In Sardinia & fundis Palladii, per gradus quosdam ſibi ſemper poma ſuccedebant, cum maturis ſe acerba ſubſtituerent, acerborum verò ætatem florentia ſubſequerentur, orbem quendam continuum fœcunditatis ſibi ſubminiſtrante natura, prout ſuperius dictum eſt. Sola omnium ab Auſtro opem ſentit, à Borea læditur. De *Vſu* nota. Non adhibitum Plinii tempore in *cibis* pomum. Odore quo præcellit, commendatur. Tranſit, inquit Plinius, in veſtes una conditus, arcetque animalia noxia. *Grana* quæ amata & digerentia, Parthis ἀφέψημα πρὸς στόματος εὐωδίαν: hoc eſculentis incocto animos & olentia ora fovebant. Θανασίμοις ἀμυνέγειν, exemplis oſtenditur in vino propinata. Aſpidum in Ægypto expoſiti duo, intacti prægustato pomo evasêre apud Athenæum. Clearchum Heracleotam Ponti tyrannum multos veneno ſuſtuliſſe, Theopompus author eſt: plures ſublaturum, niſi vis mali Medici nota fuiſſet ſubditis. *Cortex* robur ſtomacho inducit, ſi parce ſumatur; ideò & dejicientibus medicamentis miſcetur.

Caſſian. Geopon. l. 10. c. 9. Plin. H.N. l.12. c.3.

Galen. de Alim. facu. l.2. c.17. Athe. Dipnoſ. l.3. c.6. Theopom. Hiſt. 38.

II. Apud *Recentiores* aliquot ipſius ſunt genera. Eſt enim 1. *Vulgaris.* 2. *Dulci fructu.* 3. *Fructu pragnante.* 4. *Fructu multiformi & digitato.* 5. *Fructu maximo, pulpa plurima.* 6. *Fructu ingenti tuberoſo.* 7. *A Carolo V. in Hiſpaniam delata,* quibus adde. 8. *Tria mala Citria rara.*

I. *Malus Citria vulgaris*, quæ & *Citrum, Citrus, Cedrus, Malus Medica, Citria, Cedromela*, & Monardo *Citrangula* dicitur, arbor eſt non admodum magna, *Rami* obſequioſi. *Cortex* ſpinis multis, robuſtis, viridibus menſe Octobri frequentioribus & prolixioribus ſub foliorum annexibus obſitus. *Folia* laurinis ſimilia, juglandis magnitudine, foraminib. viſum effugientibus pertuſa, odoris latè ſpirantis, cum gravitate cimicem imitante, qui in Batavia decidunt, alibi ſervantur. *Flores* conferti m ſummis ramulis, carnoſi, foris ſubpurpurei, cæterum candidi: albeſcentibus flavo ſub apice crocis benè capillari: languidè olentes: primo ſubdulces, mox amari: partim frugiferi, extante inter crocos longulo infantis pomi rudimento, piſtil-

Ferrar. Heſper. l.2. c.3

piſtilli effigie: partim citra hoc indicium infœcundi: & hi quidem cito decidui, at illi tenacius hærentes, ſteriles nullum poſt ſe tuberculum producunt, fructiferos à tergo fructus rudimento ſibi annexo, comitantur. Iidem in medio aliud inſigne, penſum colo involutum æmulans, exetunt. *Fructus* qui florem ſequuntur ſinguli, ſæpius oblongi ſunt, ventre plerumque tumido, nonnunquam etiam ſubſtricto interpreſſoque: faſtigio autem aliàs mucronato, aliàs retuſo. Magnitudo variat. Sed & pondus diverſum. Sex aut novem librarum Calabris conſuetum, inſuetum triginta, quod comperrum eſt in Liguſtico. Salodienſis ab libra in ſexdecim: &, ſi quoſdam audiamus, in quadraginta. Romani nonnunquam ad vicenas usque libras. Recens natis corium rubens; adoleſcentibus virens; adultis aureum, rugoſum, & quodammodo verrucoſum. Caro candida, ſubdulcis. Medulla ſucci plena, membranis intercurſantibus, aliquando quaterdenis, à fungoſo meditullio diſtincta. *Semina* aliquando quinquagena ſupra centena, albida, amara. Ex Pomis alia cadunt vel carpuntur, alia matureſcunt, alia ſubnaſcuntur. Per autumnum proventus uberior. Menſe Majo præflorentibus, acris medulla, ſemina copioſa: Auguſto vel Septembri natis plurimum ſucci, parum ſeminum, eorumq; inanium & exſuccorum. Octobri vel Novembri exorta, ſucco & ſemine prope deſtituuntur: ipſa admodum tument. *Naſcitur* locis calidioribus in Europa, Aſia, Africa, America. Regii in tanta copia, ut poma trivialium lapidum inſtar habeantur. In Inſulæ S. Antonii quodam horto, LM. aliquando decerpi poſſunt. Propè Benacum lacum minores fructus fert. *Vſus* omnium in medicina multiplex & ſingularis. *Foliorum* in flatib. diſcutiendis. *Germinum recentiſſimorum* in vulnerib. ſi ſuccus cum therebinthina veneta in fictili vitreato confuſus & ad ignem conſumtus, percolatus,

Ferrar. l. 2. c. 3.

adhibeatur: in ſtomachi afflictu, ſi aqua ſtillatitia ex iis educatur, & cum ſaccharo miſceatur. *Flores* dant oleũ ſuccini odore, flavens; quinquaginta libræ unam unciam. Ex pomo fit conditum; decoctum cum ſaccaro & aqua in febribus acutis egregium; Magiſterium ſeu quinta eſſentia; q̃ ventos diſſipat, & drachmæ unius pondere animalia ventris enecat, noxiosq; humores per urinam & ſudores pellit. Ferunt calido pane Citriis ſuperpoſito celerius putrilaginẽ concipere: oculum, noctem integrã ſucco oblitum, in obliquũ torqueri. Ex *cortice* in oleum redacto, & ſaccaro imprægnato, fit apud Salam Elæoſacchatum: ſudorem movet, & egregio contra fungos, ſeu illitum cordi, ſeu hauſtum, remedio. Viridis in paſtillos quos Hiſpani *Alcorzas* vocant, cogitur. Ex *Medulla* fit Syrupus, nec non Citreum roſaceũ Mynſichro. Ex *ſeminibus* ſeu preſſis, ſeu ignis beneficio, fit oleum flatuum & venenorum averruncus: ſed redolet aliquando empyreuma graviter. In Valentini olim in Hiſp. pomario, vivi parietes è citreis arboribus, quæ ad normam conſitæ adultæq;, contigua truncorum ſerie, ramorum rimas explentiũ interjectu, tonſili æquabiliq; frondiũ veſtitu, ſpeciem exhibebant parietũ ſolidorum & viridibus periſtromatis ornatorum. Quinq; ejus pono genera. 1. *Salodianũ* quod in ora Salodii ad Benacum provenit, flore peramplo, magnitudine mirabili: formâ ſæpius oblongâ, in medio tumida, in longitudinem ſtriata: cute verrucosâ, languide flava, odoris ſuaviter vibrantis: duum digitorum carne, præter cæterorum morem prætenerâ, jucundeque veſca: medulla in decem ferè ſpicas dividua, denſa, leniter acri, ſeminibus perpaucis, & magnam partem inanibus aſpersâ: deniq; ad cibi delicias, & ad cordis auxilium accommodata. 2. *Genuenſe*, quod magni quoque incrementi, dulcius, ſed minus odorem vibrans. 3. *Parvum* bonitate primum, ex arbore proveniens humiliore: cui folium brevius & viridiſſimum:

Malus Citria.

Mynſ. ſ. 13.

Laur. Valla in Ferd. R. Atragon. Vita l. 3.

 flos

Malus Citria.

flos item contractior. Ipſius autem pomi cutis, ardenter lutea, ſatis lævis, odoratiſſima. Medulla modicè jucundeque acris, concretione tenuis, denis ferè nucleis coagmentara, ſeminum ferax. 4. *Corcyræum*, quod pineæ nuci par, ſed oblongius à cortice aſperrimè rugoſo Criſpum incolæ appellant: & carne inſulſum, ſuccoque defectum, medulla vero peracerbum, ædibus duntaxat odorandis ornandisque, aut veſtibus à tinearum noxa tuendis adhibent. 5. *Cretenſe*, quod incolæ *Malum Citreum Mazzacanum* vocant. Perpuſillum eſt, duritudine, ſcabritia, & acerbitate illaudatum. Utrumq; inventu rarum, quippe Sylvaticum.

II. *Malo Citriæ fructu dulci* rarior aculeus, folium pallidius. ramorum cacumina languidè virent. flores ſine ruboris lactei miſtura. Pomo cortex coloratior; apex non ita cuſpidatus; caro ſuavis & tenera: medulla, quæ duodecum ſpicarum, & ſeminum paucorum, dulcis. Invenitur in India & Canariis.

III. *Malus citria fructu prægnante*, in inſulis Fortunatis invenitur. Juglandis hic in media medulla magnitudine: alter dulci ſucco: acri alter. Loyſelius nuper de tali ſcripſit.

IV. *Malus Citria fructu multiformi & digitato* procerior eſt vulgari. rami denſiores: folium ſpiſſius, viridius: cortex magis palleſcens: aculei frequentes ſed breves, vita ad XL. annos. Seneſcens pomorum varietate variat. Aliud digitatum expanditur in manum: aliud ſororiantes extumeſcit in mammas. Viſitur hoc avium ritu roſtratum: illud facie gallinacea criſtatum. Hoc hircino, illud bubulo more corniculatum. Pomi cutis tenuis, caro candida; boni ſaporis, medullæ veſtigium pertenui. Semina quina vel ſena. Summum pondus libræ duodecim. Provenit in Rhegino ſolo. Romæ triennio exacto degenerat.

V. *Malus Citria maxima, fructu pulpâ plurimâ*. Fructus fert quos à Citriis melopeponis magnitudine Cæſalpinus diſtinguit, & *Ponzires* vocat, eaſdemque inter Limones & Arantiam ambigere ſcribit. Cortice veſtitur craſſo, pollicem æquante, pulvillis & torulis rugoſis papillatim extuberante, tam dulci, ut cum carne ſimul mandi poſſit. Ferunr id Surrentina & Amalphœa littora. Forte Amalphitanus Limon Ferrario. Quia pulpæ plurimum habenr, ſaccaro vel melle aſſervanda, officinis expetuntur.

Cæſalpi. in Hiſt. Plan. Porta Villæ l.5.c.9.

VI. *Malus Citria fructu ingenti tuberoſo*, fert in Provincia fructum capitis humani magnitudine, ut Camerarius ſcribit. *Melangula & Citrangula*, per quæ Monachi in Meſuem, non ſolum Citria, ſed etiam Arantia & Limonia intelligunt, dicuntur.

Bauh. Pinac. l.11.ſ.6

VII. *Malus Citria à Carolo V. ex Hungaria in Hiſpaniã delata*, frigoris eſt patientiſſima. Fructus meliore quam Arantiæ guſtu eſt. Succus ad acorem dulcem quam proximè accedit.

Cluſ. Hiſt. l.1.c.4.

VIII. *Tria mala Citria rara* ſunt 1 *Citrium monſtroſum Stutgardianum*, quod Stutgardiæ in hortis Principis Wirtembergici viſum eſt, thorulis canulatum, calceum Polon. & Turcicum referens. In acumen deſinens aduncum, ſurſum recurvum; lacunam largiorem, prominentibus utrinque parietibus, oſtendebat. è media lacuna coſta longa elatiuscula, declivibus in parietes circumjectos lateribus, ſuberigebatur. 2. *Citrium belluatum*, cujus iconem exhibemus. 3. *Citrium cucurbitinum*, de quo etiam nihil præter iconem damus.

EXOTICA.

Ex Exoticis referri ad Malum Citriam debent 1. *Samacifera Iavanorum*. 2. *Ibacamuci*. 3. *Quauhyyac Ocuilenſium*.

I. *Samacifera* ſunt folia Citrii, ſed rotundiora. *Fructus*, qui *Samaca*, Citrei mali magnitudine, ex viridi rubeſcens, ſucculentus, ſaporis acidi, grana intus nigricantia ferens. Saccaro plerumque conditur, & Tamarindorum inſtar, contra omnes

Bauh. H.P. l.1.c.44.

mnes inflammationes & febres ardentes adhibetur. In aceto muriave aſſervatur, roborando ventriculo.

Marcgrav. Hiſt. Plan. Braſil. l. 3. c. ult. *II. Ibacamuci*, ſylvis Parataningæ familiaris eſt, fructu limoni ſimili, pellicula tenui, ſucco copioſo & labruſcæ inſtar acido, intus exigua & pauca grana, dentibus noxia. Paucis viſa eſt. Maregravius tamen luſtravit, & à Mamogira, de qua infra, differre ſcribit.

Nieremb. Hiſt. Exot. l. 14. c. 74. *III. Quauhyyac Ocuilenſium* arbor eſt magna, ferens mali medicæ folia, ſed tamen acuminata. *Cortex* adſtringit, gravem odorem ſpirat, calidaque & ſicca conſtat temperie: fluxum alvi coercet, ac elicit ſudorem. Naribus inſtillatus ſuccus, ſternutamentum excitat: caput purgat, atque ita febres tollit, & capitis arcet dolorem; quarum rerum gratiâ, in annuos uſus recondi conſuevit. Naſcitur Oculæ ſaxoſis locis.

ARTICULUS IV.

De Malo Limonia.

PUNCTUM I.

De Limonia fructu oblongo.

TAB. VII. DE Malo Limonia nihil omnino apud Veteres. *A Recentioribus in octo genera* cum congenere diſpeſcitur. nempe 1. *Limoniam fructu oblongo*. 2. *Limoniam fructu ovali*. 3. *Limoniam fructu pyriformi*. 4. *Limoniam fructu rotundo*. 5. *Limoniam fructu picto*. 6. *Limoniam fructu Lumia dicto*. 7. *Limoniam fructu Lima vocato*. 8. *Limonio congeneres*.

TAB. VIII. IX. I. Sub *Limonia fructu oblongo* ſedecem continentur. 1. *Limonia vulgaris*. 2. *Liguſtica*. 3. *Cajetana*. 4. *Amalphitana*. 5. *A Rivo Italis dicta*. 6. *Digitata*. 7. *Laura*. 8. *Imperialis*. 9. *Dulcis*. 10. *Rhegina*. 11. *Racemoſa*. 12. *Roſalina*. 13. *Scabioſa*. 14. *Citrata ſylveſtris*. 15. *Spongina verrucoſa*. 16. *Succulenta*.

1. *Limonia vulgaris*, vel eſt *Domeſtica* vel *Sylveſtris*. 1. *Domeſtica*, aliis Limon arbor ex Citrii genere, Cardon, Medicam æmulatur. Spinæ ſunt hamatæ. *Folium* breve, lauri παραπλήσιον. *Flores* foris purpuraſcentes, intus candidi. *Poma* oblonga, cortice tenui, colore diluto, carne denſa, ſucco acido, in quo ſemina minus frequentia & amara. Provenit in locis calidis, maritimis præſertim, Lucenſi potiſſimum agro. Ex Pomo ſuccus, aqua, ſyrupus, pulvis, conditum, paſtilli in *uſu*. *Succus* præſumtus à ſcorbuto præſervat; artus limonio inunguntur, immaturorum cum vino potus, calculus renum pellit. Margaritæ colato ſi immergantur, ſex dierum ſpacio, mellis conſiſtentiam acquirunt. Aureo affuſus, leviorem intra aliquot horas reddit. *Aqua* deſtillata, corporis & faciei maculas delet. *E corticibus* cum veſicariæ majoris acinis factæ, unciæ tres, cum ſemuncia ſaccari pellucidi, & duabus vini albi imbecillioris per perim noctem maceratur, per lunæ ſenium ſumptæ, renum & veſicæ calculos pellunt. *Syrupus* bilis fervorem, ſitim & febrium malignarum æſtum compeſcit: cum aqua hauſtus tineas enecat. Pulverem, condituras & paſtillos apud Ferratium vide. Differentiæ ex fructu ſumuntur. Cordus obſervavit quadruplicem. 1. *Ovi anſerini forma* & magnitudine. 2. *Minus globoſum*, utroque capite veluti umbilico inſignem. 3. *Ovi gallinarum figura* & quantitate. 4. *Tertio æqualem*, globoſum, ſuperficie æqualem. Sunt quidam oblongiores, aſperiores, craſſiores, cucumeris effigie, quos *Limas* Adverſ. authores vocant. Sunt & alii cortice læviore, tenuiore, ſucco acidiore. Porta duplex genus ponit. *Majus* & *Minus*. Illud eſt oblongi ductus, protenſi corporis, cortice non adeo craſſo; & modo ſemine caret, modo per longitudinem ſtriatur, interdum tam duro tegitur cortice, ut geſtatum toleret; aliud corticem, aliud medullam tam dulcem continet, ut ſimul mandantur. Ex *Minoribus* aliud eſt *ſine ſemine*, aliud *Porta adinventum*, ut cortex & caro ſimul vorentur, os & fauces jucundiſſimo cinnamomi o-

Malus Limon.

Cordus H. P. l. 3. c. 14.

Adv. p. 41. Bauh. Phytopin. l. 6. Porta Villæ l. 5. c. 6.

Malus Limon. dore repleant. 11. *Limonia ſylveſtris*, circa Cairum non minores ovo columbino fructus gignit, ut Bellonius notavit. Tales & in Syria provenire apud Scaligerum legimus.

Bellon. in Obſ.l.2. Scalig.Exerc.181.

Ferrar.Heſper.l.3.c.3. 2. *Limonia Liguſtica* duplex eſt. 1. *S. Rhemi* (oppidum eſt Liguriæ) fructu vulgari majore. Cortice luteo alte pervadente, rugis ac tuberculis inæquali: carne ubi maturitate conſenuit, ſtupea: medulla laxiore, & quæ primo guſtatu ingratè aceat. Denique ſeminibus foliisque à vulgari limone non diſtat, una patriæ, pomorum cæteroqui optimorum feraciſſimæ, commendatione inſignis: nulla privatim dote commendabilis. 2. *Cerieſca*, quæ ab extrema intimaque citreorum ſimilitudine ita dicitur. Arbor proceritate ad palmos vicenos, craſſitudine proficit ad quaternos. *Folia* à Lumia non admodum abhorrent. Quater anno florem, quater fructum inducit; menſe videlicet Majo, Quintili, Sextili atq; Septembri. Forma hic inter oblongam rotundamque modicè faſtigiatur, ſeptenarum ſæpe librarum pondere. Cutis craſſa, obtusè olens, quæ acutè jucundeque ſapit. Caro pingui dulcitudine humecta, ſpicæ duodecem, medulla ſubflavi coloris, mordax: ſemina ut in præcoqua nulla. Exportantur in Germaniam & Galliam Ciſalpinam, ubi tori manduntur. Contumaces ſunt exprimenti.

Ferrar.Heſper.l.3.c.4 3. *Limonia Cajetana* folia ut in Citro productiſſima: ſed citra pediculum ſubſtrictiora: inde laxa & in ſummo plerumque acuminata, temperateque virentia. Pomum vulgarem ſæpe ultra modum, ovatâ & cacumine eſt faſtigiata longitudine: cute leviter lutea, plerumque fuſa, minutimq; compuncta: carne prætenera ſuavique: medulla denique novem decemve ſpicarum, ſufflavi coloris, acritudinis perjucundæ, ac perparum ſeminis habente.

Ferrar. ibi. 4. *Limonia Amalphitana* ab urbe Amalphi ita dicta, eſt duplex. 1. *Fructu non ſtriato, eoque majore vel minore.* Forma utrique oblonga; apex nonnihil eminens: cutis aſpera, nec tamen verrucoſa, modice craſſa, & ex flavo albicans, languide odorata, & in guſtu tenera: caro contigua, digitalis ferè craſſitudinis, & cibatui ſuavis: medullæ in octo ſeu novem diſcretæ ſpicas, & ſemine propemodum deſtitutæ, acrimonia non ingratè auſtera. 2. *Fructu ſtriato*, cui cortex verrucoſus, odoris ignavi, coloris non ita exuberantis, ſaporis ſubdulcis, caro craſſa, inſulſa: medullâ novem ſpicis compacta, diluto pallore, mitioris acrimoniæ; ſemina perpauca & exigua. Idem l.3.c.14.

5. *Limonia à Rivo Italis* dicta eſt, quod ſecundum rivum aliquem fluenve extiterit. Romanos Piorum hortos incolit, fictili vaſis vehiculo ambulatilis. *Foliis* viret blandè dilutis; ſplendidè lævibus, anguſtis, acuminatis exuctisque. *Floribus* albet de more ſubrubentibus. Pomis flavet languidi coloris, mediocris incrementi, notabilis gracilitatis, cuſpidatis inſigniter: qua pediculo adhærent, extuberante velut oſculo vitam exugentibus. Utrinque multum, in medio minimum inſulſæ carnis habentibus: novem decemve ſpicatum ampla & ſuaviter acri medullâ ſuccoſis: nec omnino ſemine carentibus. Eadem medulla non per ſe modò, ſed etiam cum ipſa cute, quæ dulcis eſt, jucundè manditur. Ferrar. l.3.c.6.

6. *Limonia digitata* digitum & geminam manum, digitos pectinatim jungentem, abortu verius quam partu mentientes, profert fructus. Perlatum eſt tale pomum Romam ex arbore Liguſtici Ponzini collectum, lævigata cute ac leviter flava, tenui carne, nulla prorſus medulla. Idem ibid.

7. *Limonia Laura* à Laura muliere Neapolitana, in cujus horto provenit, dicta eſt. Arbor eſt frangi perfacilis, ramis gracilibus, denſis, ſemperque prægravantibus, folio retuſo, denticulato, rugoſo, ob tenuitatem perlucido. Limon ipſe decenter prælongus, plærumque faſtigiatus, cute aliquando vetruculis aſpera, Ferrar.Heſper.l.3.c.7.

ra, carne molli ac ſuavi; medulla octoſpicarum, amabilis acrimoniæ.

Ferrar. Heſper. l. 3. c. 9. 8. *Limoniæ Imperiali* pomi digna imperio ſpecies nomen dedit. *Folium* à vulgari non abhorret. Limoni corpus præ limonibus cæteris productius, ſatisque craſſum. Cutis lævore ac tenuirate notabilis, ex flavo in album inclinans, & acuto ſapore grata. Caro dulcis atque ob teneritudinem in ore mandentis colliqueſcens. Modica medulla ſeptenis octonisve membranulis particulatim diviſa, perpaucis ſeminibus prædita, & arguta acritudine leniter mordax.

9. *Limonia dulcis*, dulcis medullæ fructum fert, eſtque duplex 1. *Dulcis Italica*, cujus arbor ramorum denſitate & ſtatura aurantiam refert, tota æſtate flores fructusque fundens folium fuſcæ viriditatis; flos lacteus, latè repandus. Pomo media inter limonium & aurantium natura. Oblongum namque ſumma parte nonnihil ſubſidens, cutis granoſa, & aureſcens: caro exilis, duta inſipida. Medullæ, quæ aurea, ſpicæ denæ ſuccus ſubdulcis, ſemina pauca, aliquatenus compreſſa. Ubi pediculus pomo committitur, in eminulam ſquamam rotundatur. 2. *Dulcis Olyſſiponenſis*, quæ crebris aculeis aſperatur, folium dilutè viret, flos intus albus, extra levi rubore interfunditur. Pomo figura & magnitudo ſuccoſi Liguriæ limonis; cutis tugoſa ſubflava; caro modica; ſpicæ in medulla novem.

Ferrat. Heſper. l. 3. c. 12. 10. *Limoniæ Rheginæ* ingens ſtatura: flexiles rami, folia longiuſcula, retuſa, & ſaturo virore picta: flores perquam candidi. Limonem ipſum Spathaforæ nomine indigitant Rhegini. Forma illi mediocriter oblonga, craſſoque mucrone faſtigiata: pondus bilibre. Cortex punctim lacunoſus, minutim corrugatus, nonnunquam etiam tuberculis per intervalla eminentibus calloſus, leviterque ſtriatus, & aromatum anima benè olidus. Caro fermè digitalis. Medullæ ſatis amplæ, duodenis circiter diviſæ membraneis conceptaculis, & nonnihil arentis acrimonia leniter auſtera. Malus. Limon.

11. *Limonia racemoſa*, ſummis è ramis terna, quaterna, quina poma conjunctim ſuſpendit. Valentinæ lumiæ conſimilis. Poma ipſa pondere circiter ſeſquilibræ porriguntur in palmum: & ima parte laxiora, mediam ſubſtringunt: ſummam verò paulatim extenuant in apicem cuſpidatum. Corium ſcabrum, ad aurantii colorem inclinans; corpus carnoſum ſpiſſè & ſubdulce; quadripartitæ medullæ ſuccus ferè inſulſus; ſemina ſubrotunda & ſubamara. Ferrar. l. 3. c. 13.

12. *Limonia Roſolina*, in horto Hieronymi Roſolini Bergomatis Romæ crevit, unde & nomen. Trunco ſaturus virot: rami ex viridi flaventes, inconditi, raró ſubrecti: folium citrino ſuppar, mucronatum, ſerratum, ſinuoſum, pediculo foliato. Pomo pondus ferè bilibre; cortex verrucoſæ ſcabritiei rudis, aureus, ſubamaræ mordacitatis. Caro digiti ſemiſſem lata, mollis ſapida; in medulla guſtu peracerba, undecim nuclei: ſemina numeri & amaroris modici.

13. *Limonia ſcabioſa*, à fructus conſtirurione ita dicitur. Aſperatur creberrimis tumoribus; quorum quidam flaveſcunt, virēt alii ſcabiei facie. Cutis ejusdem etiamnum virentis ſapor ſine amaritudine amabilis. Caro dimidiatum digitum craſſa, nonnihil ſpiſſa, & argutè ſubdulcis. Medulla palloris albidi, ſpicis ferè denis coagmentata, temperatæ acrirudinis, paucis exuctisque ſeminibus intermiſtis.

14. *Limonia citrata ſylveſtris*, folio eſt citri contractiore, Limonii corpus novem uncias circiter pendens; figura leviter faſtigiata; cortex primum rubens, deinde viridis; tandem mediocriter flavus; caro digitalis, dura; medulla denis ſpicis conſtans, peracerba; ſemina pauciſſima minutaque. Ferrar. Heſper. l. 3. c. 20.

15. *De Limonia ſpongina verrucoſa*, nihil occurrit, præter id quod interius

Malus Limon. rius de eadem Limonia fructu rotundo dicetur.

Cluſ. Hiſt. li. c. 4. 16. *Limonia ſucculenta*, quæ *Limas primum genus* Cluſio, *Limonia folio ſerrato, fructu oblongo, cortice tenuiſſimo*, Bauhino *Limera* Hiſpanis dicitur; magno caudice aſſurgit. *ramos* habet tenuiores, longos, firmis, longis & virentibus ſpinis armatos. *folia* per ambitum nonnihil ſerrata. *florem* candidum, *fructum* Limonio paulo minorem oblongiuſculum, ubi maturuit flaveſcentem, cortice tenui, ut nihil niſi ſuccum ferè contineat, eumque acidiſſimum. Semper flore & fructu onuſta conſpicitur.

Punctum II.

De Limonia fructu ovali.

Tab. X. Limonia fructu ovali habet ſub ſe. *1. Limoniam incomparabilem. 2. Sbardoniam. 3. Barbadoram. 4. Citratam ſecunda nota. 5. Pſeudo Citratam Barberinorum. 6. Ponzinam rubentem, & 7. Calabram.*

Ferrar. Heſperid. l. 3. c. 14. *I. Limoniæ incomparabili folium* præcraſſum, exuberãte virore nigricat. *Fructus* figura ovata, leniter obtuſa, & mediocris ambitus: Diluti ei coloris aurei cuticula, eaque prætenuis; caro dulcis; medulla duplo major, in undenas tributa ſpicas; rariſque ſeminibus diſtincta, gratè acida. Cum ipſius pomi carne commanducata, ſuavitate omnia reliqua ſuperat. Arbuſcula Cajeta ad Matthæorum hortos Romam transmiſſa eſt.

Ferrar. Heſperid. l. 3. c. 15. *II. Limonia Sbardonia*, Fabritius Sbardonius, Romanis Piorum familiæ hortis præfectus, nomen dedit. *Folium* arbori prolixum, ſatnro virore fuſcum, & undatim criſpatum. *Pomi* magnitudo mediocris; Circum pediculi commiſſuram turgidulum callum, roſæ aſpectu multifidum: ſummæ parti papilla, manente floris apiculo roſtrata. *Cortex* flavus & rugoſus, aliquando ſtriatus. *Caro* digiti dimidium craſſa, tenera, & dulci propior. *Medulla* in decem ſpinas diſtributa, ſucci denſioris, modicè acida, cui ſemina rara & craſſa.

III. Limonia Barbadora familia Florentina Barbadora, in cujus primum hortis crevit, nomen impoſuit. Arbori *codex* è viridi fuſcus. Aculei longi, in planum porrecti. *Folia* oblonga, ſerrata, viridi atrore picta, hyperici more veluti pertuſa; odoris, ſi terantur, peracuti. *Flores* Citrinis ſimiles, & leviter odoriferi: hoc tamen diſparet, quòd hi ſemper exeũt in fructum. *Limon* ipſe bilibris, cute ſcabra, palearum inſtar pallida, nonnihil odoratâ & dulci; carne digitalis craſſamenti, jucundæ dulcedinis; medullâ ſuaviter acris membranis dnodenis diſpertita, & ſeminis ferè experta. Ferrar. Heſperid. l. 3. c. 17.

IV. Limonia Citrata ſecunda nota duplex eſt. 1. *Limonia Citrata ſecunda nota Amalphitana*, citrata, primæ notæ, de qua inferius, ſpinoſior eſt. *Pomi* quod vernaculo Coſtæ à narali ſolo nominatur, ſumma pars ſeſſilis eſt: Cutis ſcabra & flava, oletque languidius, digitalis carnis menſura. Reliqua cum ſuperiore paria. 2. *Limonia Citrata ſecunda nota Romana*, quam diſcalceati Divæ Thereſiæ Patres in Cœnobio ſuo trans Tybeberino alunt, aculeis caret. *Folia* altè ſerrata; *flores* perampli, folioſi, plærumque ſinguli: *Limon* longitudine palmari; Cute prætenui, ſubdulci, odorata; carne digiti dimidiũ craſſa, duriuſcula; medullâ, ſulfurei coloris diluti, novem ſpicarum, acritudinis conditiſſimæ, cui perpauca & perparva ſemina. Ferrar. Heſperid. l. 3. c. 10.

V. Limonia PſeudoCitrata Barberinorum, in hortis eorum Quirinalibus invenitur. *Limon*, quem fert, ſimili turbinatione, colore, ſcabritie & folio citratum refert; Cætero diſſimilis & auſtera acritudine inguſtabilis. Ferrar. l. c.

VI. Limonia Ponzina dicitur, quod Ponzínum, ut Itali vocant, i.e. grandius limonis genus, idque ferè globoſum ferat. Multiplex eſt. *Liguſtica* nempe, *Romana*, *Chalcedonia*, & *Rubens*. Hæc ſola huc pertinet; de reli- Ferrar. Heſperid. l. 3. c. 22.

reliquis ſuperins. *Flos* huic foris ardenter purpurat: *folinm* benè virens, duriuſculum & mucronatum. *Limon* ipſe ad flavam usque maturitarem rubet, ſępius eſt oblongus & cacuminatus; magnitudine limonis; Cortice luteo, rugato, inolente, inſulſo; Carne craſſirudinis digiralis, ſubdulci; medulla octo ſpicarum, acri, & cni rara ſemina.

VII. Limonia Calabra, eſt vel *Non ſpinoſa*, vel *ſpinoſa*.

Ferrat. Heſper. l. 3. c. 5. 1. *Limonia Calabra non ſpinoſa*, eſt triplex. 1. *Limonia Calabra non ſpinoſa prior*, quæ in octonas aliquando ulnas aſſurgit. *Caudex* eſt ſaturarè cinereus: *rami* ſpinarum expertes. *folia* laurea, quibus binę juxta pediculum appendices. *Flores* obſoleto candore albicantes, odore lilei Convalli, bis anno jùveneſcunt. *Poma* magnitudine ovum æquant, tenui & aromatica cute, nulla carne, ſubviridi & ſuavis acrimoniæ ſucco, qui nullum ſemen includit. 2. *Limonia Calabra altera* quæ *Neapolitana* dicitur. Brevius illi *folium*: Craſſiuſcula & grañoſa *Cutis*; minuta ſemina ferè quaterdena. 3 *Limonia Calabra tertia*, quæ haber *folium* minuſculum & nigricans: *Corium* proximè ſuperiori conſimile: medullam denis undenisve ſpicis compactilem, & ſeminibus defectam.

2. *Limonia Calabra ſpinoſa* eſt etiam duplex. 1. *Limonia Calabra ſpinoſa prima*, quæ non ſpinoſæ perſimilis, *foliis* paulò minutioribus. Nullo non menſe fioret ac parit. *Limon* orbiculatus ad nucis juglandis magnitudinem extumeſcit; & à renuiſſima cute, totus in medullam acidulam abir, denis duodenisve inrermediis membranulis, pariter diſpertitam, & nonnullo ſemine gravidam. In ipſa viridirare præmarurus eſt ad cibum. A ſpinis maternis *ſpineolus*; ab acutoſapore palatum vellicante, *Irritator appetentia*, nominatur. 2. *Limonia Calabra ſpinoſa altera*, eſt *folio* phyliræ, *fructu* ſuperiore minore, caſſis & inanibus ſeminibus infœcundo.

Punctum III.

Malus Limon.

De Limonia fructu pyriformi, rotundo & picto.

I. Limonia fructu pyriformi eſt fructu 1. *Minore*. 2 *Majore*. 3 *Striato*. 4 *Conſimilis*. Ad quas & 5. *Limonia Citrata* primæ noræ referri poteſt. Tab. XI.

I. Limonia fructu pyriformi minore, ramuloſa eſt, exiguum aculeata, ramis fragilibus; *folio* longulo, denſiſſimo; *flore* cittino porrectiore, ſubrubido, ramorum ſæpè lateri adnaſcẽte, interque foliorum denſitatem ſemiconſpicuo. *Pomo* quod Peretta dicirur, rurbinatio pyri; cortex granoſus, jucundè olens, mediumq; floris prætenuem apicem exertans. Caro minimum digiralis: medulla modica, ſeptenis octonisq; ſpicis diſtincta, citraq; auſteritatem ſuaviter acida: pauca ſemina: magnitudo varia: rhegino ſumma in ſolo librarum ferè quatuor. Totum eſtur pyri ſapore. Ferrat. Heſper. l. 3. c. 11.

II. Limonia fructu pyriformi majore rhegino in agro ut ipſi populares aſſerunt, mira magnirudine adoleſcit; roroque anno uberrimè & ſpecioſè parit. Limon ipſe minoris pomi ſaporem non æquat: etiamſi longiore ornetur folio, duploque vel triplo ſit major corpore.

III. Limonia fructu pyriformi ſtriato, à Johanne Baptiſta Mortelleto Romano, qui eam primus ex agro Neapolitano tranſtulit, *Limonia Mortelleti* nomen ſortita eſt. Arborem à prędicta diſcernunt, materia durior, *foliumq;* ſparſius dilutius, & magis mucronatum, *flos* rubrior & odoratior. *Pomi* brevitas vulgari Perettæ compar, forma diſpar, imis anguſtiis in pediculi commiſſuram exertis, ventre in rotũditatem compacto, apice in mucronẽ turbinato, ſtriis ab imo pomo ad ſumũ ſic ꝓcurrentib. ut in medio ſeſe laxantes utrinq; coeanr. Cortex coloris modicè flavi, & odoris jucundi. Caro craſſitudinis exiguæ. Medulla palloris ſulphurei, 9. circiter ſpicarum, acoris arguti, nulliusq; ſeminis. Eſtur inſtar pyri tota. Ferrat. Heſper. l. 3. c. 11.

Malus Limon.

IV. Limonia pyriformi conſimili folium pallidè virens, acuminatum, flaccidum & longè porrectum. Limon imâ parte longulè gracileſcit: mediâ jejune tumet. ſummâ protuberat. Ejus cortex leviter flavet, æquabiliterque funditur: caro pertenuis eſt: medulla perampla, nullorũ ſeminũ, 7. ferè ſpicarũ, diluti coloris, ſaporis a. inter acrẽ dulcemq; medii, una manditur cum carne & cortice tamdegeneri ſuavitate, ut acidulum tibi pyrum comeſſe videaris.

Ferrar. Heſperid. l.3.c.19.

V. Limonia citrata prima nota duplex eſt. *Lævis* & *Scabra*. 1. *Limonia Citrata prima nota lævis*, q̃ non ita ſcabrũ fructum fert, delicata habitudo, ſenorum aliquando cubitorum proceritas, folium craſſum & nonnunquam criſpum. Pomum vel *Simplex vel Pragnans: Illud* Florentino quam Romano ſolo plærumq; eſt majus, magnâ ex parte tumens, inde paulatim gracileſcens, & ſæpius papillato mammoſa. Cutis maturo aurea, perſpicua, verrucoſa, rugoſa & punctim lacunoſa, atomatici odoris. Caro duorum digitorum, ſuavis. Medulla denis nndenisve loculoſis membranis comprehenditur ſubacidula. Semina vicena. *Pragnantia* in agro Petræ Sanctæ vicino proveniunt. His forma ſæpè obtuſior, interdum quoque turbinatior. Eorundem aliquo à ſummo ad imum in plura ſegmina ſummatim conciſo, limon alter interior apparet. Et hic medius ſi diſſecetur: poſt auream cutem, candidamque carnem albida medulla ſeſe in conſpectum dabit, tertium non raro pomum pomive rudimentum circumplexa. Quinetiam extimi è pomi feneſtrata inciſura minutorum nonnunquam limonum congeſta pullities introſpicitur. Interdum a. ſuæ ſpontis hiatu multiplici pateſcens exterioris pomi uterus alios limones, tanquam fœtus incluſos cohærentesq; fratereulos parturit, quia patefacit: nec tamen parit, quia non excludit. Animadverſum præterea eſt, id gen⁹ limonẽ cæteris odoratius vibrare, intimumq; fructũ extimo teneriorẽ eſſe ac ſuaviorem.

2. *Limonia Citrata prima nota ſcabra* à ſcabritie fruct⁹, cujus plana eminentiorib. tuberculis interrumpuntur, dicitur. Eſt prædicto grandior, & ſæpe aliorum fœtura gravida. Cortex inſigniter verrucoſus, & ubi benè maturuit, penetrabili luce ſpendid⁹. Caro digitorũ duorũ ſuaviſſima, medulla jucundè ſubacris, duodenis intercisa mẽbranis. ſemina rara, plerũque inania. *Foliũ* ſparſim criſpũ, ſaturati viroris. *flos* grãdior. Arbor adjuta toto anno florebit. Sed ea poma quę vere concipiuntur, ad juſtã abſolutionẽ pveniũt; q̃ cæteris anni partib. ætate plerumq; nulla tenereſcunt.

II. *Limonia fructu rotundo* habet ſub ſe. 1. *Limoniam Genuenſem*. 2. *PonZinam* & 3. *Sponginam*.

1. *Limonia Genuenſis* arbor eſt formoſa ſimul & ferax: eademq; dura, & frigori tolerando robuſta. *Folium* oppidò virens, laurino majus, & undatim criſpum. *Flos* ſatis ampl⁹, foris valde punicans & perparum redolens. Ipſum verò pomum blandè aureum, bene magnum, leviterq; faſtigiata rotunditate conſpicuum, non admodũ probatur aut adhibetur ad cibum, cum propter craſſioris carnis duritiam, tum propter inopiam ſucci. Uſui tamen pharmacopolis eſt, qui medullam ej⁹ acrem cum citrea permiſcent: quod ea viribus pollere conſimilibus exiſtimant. Incolæ à figura orbiculata *puſillam pilã* vocant. — Ferrar. Heſperid. l.3.c.3.

II. *Limonia PonZina* quadruplex eſt *Liguſtica*, *Romana*, *Chalcedonia*, & *Rubens*. 1. *Limonia Ponzina Liguſtica* foliũ criſpicans & arcuatum: *flos* citri. Limon ipſe ab imis anguſtiis tumidũ laxatur in ventrẽ; orbiculato tamen propior quam oblongo. Cortex ſubrugoſus pallet verius quam flavet. Caro digitalis, ſuavis. Medulla haud peracris quæ membraneis diſſepimentis in decẽ ferè nucleos diſpertitur, & rara ſemina complectitur. 2. *Limonia PonZina Romana* Matthæiorũ horti nomen fecêre. Arbor partibus pleriſq; lumiã exhibet, fortè lumia dulcis lumę inſitiva filia. Pomũ ſępi⁹ lumiæ inſtar globoſũ, ſumma parte papillam porrigit. Cortex leviſſimus — Ferrar. Heſper. l.3.c.21

palea-

palearum pallore. Medullæ, quæ novem in nucleos ſpicatur, color ſulphureus, acor emendatus, ſemina pauciſſima & ſubdubiè amara. 3. *Limonia Pon&zina Chalcedonia* à Chalcedone, uode Florentiam transportatur nomen. Materia fragilis, folinm criſpum, tuſci viroris, nō admodum larum. Pomum teres & rotundum; cui cutis granoſa: caro digitalis, ſed pertinaciter prædura. Medulla in octonas diviſa ſpicas translucida, ſulphurei coloris, ſanum duplice tunica veſtita. Tripoli ad libras quindenas excreſcit. 3. *Limoniam Pon&zinam Rubentem* ſuperius vide.

Ferrar. Heſper. l. 3. c. 22. III. *Limonia ſpongina* pulchritudo egregia. *Folia* ſunt prolixa, arcuatim recurva; & per intervalla ſinuoſa. Pomum admodum flavens, grande, octonarum aliquando librarum, cucurbitina ſæpè amplitudine; cui corium ſæpius enormiter verrucoſum & inodorum; caro ſpongioſa ac duriuſcula; medulla in octo decemve nucleos discreta, mordax; ſemine oblongo, minuto, raro, plerumque inani, & leviter amaro. Hoc nonnemo pomum Poncerii vocabulo aſſerit ſignificari. Minimè eſt veſcum. Eſt & rugoſum & verrucoſum.

III. *Limonia fructu picto* ex Fortunatis inſulis delata, pomum in Hiſpania apud Simeonem de Tovar gerebat, totum ferè carneum, & varias figuras repræſentans.

Punctum IV.

De Limonia fructu Lumia dicto, de eadem fructu Lima dicto, & Limonia congeneribus.

Tab. XII. XIII. I. *Limonia fructu Lumia dicto* (vocāt Laurem Lumiam proſtabile Limonis genus, cui nobilitatem ex loci temporiſq; longinquitate conquirentes, malum Aſſyrium & Pomum Adami, receotiorū quidam vocant) pro ratione lòci & fructus variat. Eſt namq; 1. *Valentina.* 2. *D. Dominici.* 3. *Genuenſis.* 4. *Lumia ollula aſpectu.* 5. *Lumia mammoſa.* 6. *Lumia medullâ experte.* 7. *Lumia medullâ dulci.*

Malus Limon. Ferrar. Heſpe. l. 3. c. 25 I. *Limonia Lumia valentina* ramoſa libertas. Cortex æneo colore, albidis lineis intermeantibus variatur. Spinæ cirrinis rariores, ſed craſſiores. *Folia* ſæpius retuſa, aliquando acuminata, ovato aſpectu: nonnunquā muricatim intorquentur. *Flores* leviter rubri, ore modico. Variæ magnitudinis poma decem alicubi pondo librarum rorundè tument, cute ſufflava, æquabili, inolente, ſaporiſque jucundi: carne plurima, prætenera, ſuccoſa dulcique: medulla verò jucundè acida, denis duodenisve membraneis thecis incluſa, & pauca propè rotunda ſemina includenre.

Ferrar. l. c. II. *Limonia Lumia D. Dominici*, nomeo habet à D. Dominico, atque etiam à ſale: (verba ſunt Ferrarii) ſive quod mandi cum eo condimento ſolet: ſive quod ſalillum quadantenus refert. Hanc præterea ſpuriæ ſpataforæ vocabulo appellant, qui magis ex vero remæſtimant. Arbor eſt lędifacilis, ramis ſequacibus; *folio* minuſculo, in modum ſpirę inrorto; *flore* ſueto, ſed qui crocis complurib. benè capillarus eſt, ideo forte folioſus. Pomū ſuo in ſolo Appiaoo malo par, duplo majus in Rhegioo: corticce tenui, minuta ſcabritie granoſo, temperatè flavo, & aromaticā ſuavitatē reſpiciente: carne digiti ſemiſſē craſſa, ſcitiq; ſaporis medulla ſubalbida multaque, denis duodenisque membranaceis veſiculis concluſa, blandè mordaci, perexigui, rariq; ſeminis. Mira vis huic pomo ad nauſeas ſaporis acumine diſcutiendas, quas uocti cibi oleoſique faciunt.

Ferrar. l. c. III. *Limonia Lumia Genuenſi* materies Valentinæ eſt conſimilis. Folium brevius & bene virens. Flos binos ferè digitos larus, intus albus, foris rubellus, & odoris perexigui. Pomum ipſum non ita magnum, cure flava, medulla peramplâ, nucleis propè quindenis compactili: ſucco peracri, ægrotisque ſaluberrimo, ſi in ore contineatur.

Ferrar. l. c. IV. *Limonia Lumia ollula aſpectu*, eſt arbor procera, flexibilis, ſpinoſa, magnorum foliorum, candidorum florum. Lumia ipſa imis ab

Malus Limon. anguſtiis, ramo proximis, paulatim laxatur in uterum: inde retuſum coanguſtatur in faſtigium, umbilico nonnunquam eminulo. Amplitudine mediocrem æquat Valentiæ lumiam, effigie malum cotoneum. Corticem habet modice flavum, ſtriatum, tenuem, levem, ſaporis haud ingrati: carnem præterea digitum craſſam & mollem, nonnullaque dulcedine conditam: at vero medullam acri ſucco mordacem, duodenis ferè membranaceis diſſepimentis à ſeipſa diviſam, & valentinæ inſtar lumiæ pauca ſemina continentem.

Ferrar. l. c. V. *Limonia lumia mammoſa*, anguſta, oblonga & mucronata folia; aculei in ramis frequentes. Pomum Rheginis *Vber vaccinum*. In eo enim nonnihil oblonga mammæ rotunditas, ſatis eminentem acuitur in papillam. Cutis prætenuis ex flavo candicans, & nativis tanquam vulnuſculis compuncta, humorem quendam præſudat. Caro tenera, candoris eximii; medulla anguſtiſſimi orbis, in octo ſpicas obliquè diſpertita dulceſcit. Semina circiter quaterna, intima cuticula rubentia, & non ita magna, in uberis pomo neſciunt multum amareſcere.

Ferrar. Heſper. l. 3. c. 25. VI. *De Limonia lumia medulla experte* ita Ferrarius: Non abſimilem huic limonem Rhegina ferunt pomaria, quem loci ejus incolæ nominant Hieroſolymæ lumiam, figurâ oblongum, prolixè faſtigiatum, palearum pallore albicantem, æquabili lævore mollem, peracuto nares odore ferientem: ſpatioſæ carnis teneritudine atque dulcedine ſuaviſſimum. Medullæ arctiſſimæ, ſuccoque ac ſemine carentis rudimento illuſum. Quare hoc etiam pomum ab aſpectu guſtuque non nemini videtur poſſe inter Paradiſi poma, obſcuro (ſi quod eſt) diſcrimine numerari.

VII. *De Limonia lumia medulla dulci conſtante*, nihil occurrit, quàm, Hiſpanicam ab ipſis Rheginis vocari. Dari tales in Hiſpania vix nucis amplitudine, Cæſalpinus teſtis eſt.

II. *Limonia fructu lima dicto* (Eſt autem lima inter Limonem & Aurantiam media, ſed limoni propior) eſt multiplex, 1. *Lima medulla dulci*. 2. *Lima medulla acri*. 3. *Lima medullâ ſemine ferè experte*. 4. *Lima medullâ ſeminibus grandibus refertiſſima*. 5. *Lima ſcabioſa*.

I. Limoniam limam medulla dulci largitur arbos ferruginei caudicis, foliorum ſeſe plerumque catinantium. Pomi rotunditas mediocri aurantio par, ſed ex retuſo cavatoq; in orbem faſtigio papillam exertans. Cortex prætenuis, lævis & aurantio ferè concolor: non tamen æquè amarus aut oleoſus: ipſis verò foliis odoratior. Caro perquam anguſta. Medulla perdulcis, in octonos ferè membranaceos loculos contributa, & qualis in limone, ſulphurei coloris. Rarum ſemen, ovatum, breve.

II. Limoniam limam medullâ acri, diſcriminat à dulci lima medullæ acritudo, colorque dilutior, necnon ſemen gracilius & longiuſculum. Supradictæ cõſimilis in agro Privernate naſcitur, minuſcula tamen & oblonga: cortice limonum ſubalbido, medullâ puſillum calabrum limonem imitante, folioque perbrevi. Culturam exigit propè nullam.

III. Limonia lima ſeminis ferè expert Ferrario *citrata* dicitur. Crebri & minuti arbori aculei; folium ovatum, cacuminatum, ſerratum, criſpum, vix odorum: flores numeroſi quorum quisque felici ſucceſſu defloreſcit in fructum. Lima ſimilitudine dulcem exæquat, ſed ejusdem magnitudinem excedit: penditque circiter ſelibram. Forma ei ſæpius nonnihil ovata, & in papillam deſinens. Cutis lutea, rugans, ſæpe ſtriata, craſſa, odoris & ſaporis ignavi. Caro digiti dimidium ampla, ſtupea & ferè inſulſa. Medulla denis frequenter nucleis rotans, exalbida agritatis argutæ, ac ſemine propemodum deſtituta.

IV. Limoniam limam ſeminibus grandibus refertiſſimam Ferrarius *Romanam* vocat, quod ibidem in Piorum hortis

hortis colatur. *Foliis* eſt prolixis & criſpis: *ſpinis* craſſis & loogiſſimis. Pomo mediocri, cutis calloſa, cui diluti auri pallor: ſumma pars ſobſidet, & velut exuctæ papillæ imagine illudit; caro exilis & flaccida, leviter dulcis: medulla novem ſpicarum, ſubviridi iogratiſſimæ aſperitaris: ſemina graodia, carnoſa atque ſubdulcia.

V. Limoniam limam ſcabioſam nonnulli *Citratam*, alii *monſtroſam* vocanr. Naſcitur in ora Liguſtica. *Flos* ejus (verba ſunt Ferrarii) iotimum candorem extimo tubore floridiorem facit. *Folium* viridiſſimum, craſſum, ſinuoſum, & in pediculo alatum, folia ſpongini limonis, & pomi cui nomen ab Adamo, videtur aliquateous imitari. Lima ipſa maxima capit incremenra, præſertim ſi anno diutius peodear. Toto fuſa corrice ſcabritia, tuberculis baccata, enormique frequenrer calloſpatſim extuberans, perſuadet oculis verrucoſas cucurbitas: ſtriatura verò ſetos diſcoloris aſperitatis pepones è limonia pendere. Colot eidem pariter cortici ut in auraotio, ſaruratus: craſſitudo averſi cultri: odor aurantii citrati: nec ſine aromarum ſuavirare amaritudo. Carnis differentiæ præcipuæ ſunt digitale craſſamentum, flaccida raritas, & modica dulcedo. Medullam verò languidè ſulphuream, modicè ſiccam, io guſtu auſteram, & ſeminibus admodum infrequentem, denæ circiter ſpicæ parriuntur. Solet medium pomo rudimentum innaſci, figurâ varium, inchoaro cortice duriuſculum, carne medullaque abſolutis molle. Legitur lima hæc, dum adhuc viret: habeturque in cubicolis ad oculos immaruritare conſpicua paſceodos. Rariſſima eſt Romæ: Inſiram aurantriæ in ædibus D. Mariæ parrum Lucenſium, io porticu Octaviæ Sororis Auguſti videre licet. Pomum eſt vel Rotuodum vel Oblongum. Unaque & eadem ubertim utrumque fert: ut Citri & Adami poma coocordi partu fraterculare videanrur.

III. *Limonia congeneres* ſunt 1. *Arbor poma paradyſiferens.* 2. *Arbor poma Adamiferens.* Malus Limon, Vid. TAB. XIV.

I. Arbor poma paradyſiferens materia eſt fragilis, ramoſa. *Folia* viridia, longula anguſta. *flores* parcè rubentes. *Poma* corporis oblõgi filo & magnitudine Lauræ limonem frequenter æquaot: & mucronarum faſtigium valdè prolixant: interdum etiam propè rotundam globantur in pilam; ſæpe in Citrei modum molemque grandeſcunt: nonnuoquam verò malignè augeſcunt, abortiente natura. Corticem diluto colore inaurant: æquabili lævore molliunt, aut minutè granoſa ſcabritie lenirer aſperaor: & odore grato leviter imbuunt. Corpus reliquum dulcis carnis deoſo albumine coagmenrant. In intimo meditullio formant veſtigium rude medullæ, uoguis amplitudine definiræ, ac ſeoas in ſpicas undatim criſpas diſtriburæ, perexiguo ſucco, non admodum acri madentis, aur veriùs exuctæ: binis rernisve miouris ſeminibus intermiſtis. Quin etiam eaodem interdum medullam in roſam rorulamve tam fabrè circionant, interjectisq; membranulis tam æquè diradiant: ut ea non opificio naturæ, ſed arris penicillo elaborara videatur. Poma ſuor vel *grandiora* quę lumlam cibi ſuavitare ſupetanr: vel *Puſilla* & modica, quæ utpote aborriva, dura ſunr mioimeque veſca.

Dodon. Pempt. 6. l. 3. c. 2. Taber. H. P. l. 2. c. 16. Lobel. Advers. p. 425. Cordus H. P. l. 3. c. 24.

II. Arbor poma Adami ferens eſt duplex. 1. *Communis* aliis *malus Aſſyria*, cui aculei prælongi, validi, io larera plærumque directi. *folium* ex viridi nigricans, cuſpidatim ovatum, criſpum: *flos* numeroſus, auraorli flore amplior, & ſæplos anno proveoiens. *Pomum* in rotunditatem ſupra infraque leviter depreſſum; impreſſi juxta umbilicum dentis nora plerumque cicatricoſum; cui medulla ſucci plurimi; doodenis vel denis cum follicolis membraneis pluribus & ſeminibus paucis. Superfætat aliquando numeroſo conceptu. Græci è fructibus ſuccum exprimunt,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

eoque dolia implent, quæ Conſtantinopolim & in alias ſubjectas Turcæ regiones vehunt. Turcæ ſucco agreſtæ ſeu omphacii loco utuntur. in officinis quoque, in quibus ſalſamenta & garum proſtant, venalis reperitur. Valent & ad ſcabiem, ſi per medium ſecta, & tenuiſſimo pulvere aſperſa, ferventibus cineribus calefacta, ſcabioſis corporis partibus infricentur. 2. *Rhegina* cui folium longum, latum ac mucronatum. Pomo amplus majorum limonum modus: forma oblonga: cortex validè luteus, languidè odoratus, durus, inſtarque citrini ſcabroſus. Caro digitum, itidem dura & ſubdulcis. Medulla ſubalbida, peracris, undenas in ſpicas diſcreta, & ſeminibus abundans præ pomi amplitudine minutis. Id pomum, quamvis aureum, quia ſapor à colore degenerat, palato pretioſum non eſt: interque cibos illiberales habetur.

ARTICULUS V.

De Malo Aurantia.

TAB. XIV. XV. XVI. XVII.

MAlus Aurantia veteribus fortè ignota, plurima apud recentiores invenit genera, ſed quæ ad *Vulgarem* & *Non vulgarem* roduci poſſunt.

I. *Malo Aurantiæ vulgari* ſubjiciuntur 1. *Major.* 2. *pomo ſemine carente.* 3. *pomo umbilicum roſæ inſtar gerente.* 4. *pediculo ſtellato.* 5. *foliis ſuaviùs olentibus.*

Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.166. Tabern. l. 3.ſ.2.c.14. Tragus p. 3.c.41. Stapel. ad Theoph. H.l.4.c.4. Ferrar. Heſper. l.4.c.1 Cordus H. P.l.3.c.13. Porta Villæ l.5.c.7. Lobel. Adverſ.p.425.

1. *Malus Aurantia vulgaris major, Aurantia, Aurengia, Aurea, Anarantia, Nerantia, Arangius* ſeu *Citreus* aliis dicitur. *Radix* ipſi craſſa, lignoſa, ſublutea. *Truncus* ferrugineus. Spinæ prælongæ, niſi inſitio mitiget. *Folia* magna, in exilitatem faſtigiata, ſaturi viroris, & pediculi pyxidato aſpectu foliati. *Flores* qui Majo funduntur, in racemi effigiem conferti, nivales. *Fructus* haud ignotus, cortice qui aurei colore fulget; carne, ſenis plerumque aut octonis membranis diſtincta, & ſeminibus conſtans. Quæ ſua conſeneſcunt in arbore hornotina poma, parentis fœcunditatem non impediunt, quo minus illa novo florum partu, ſuperfœtare valeat. Quin etiam (quod ipſo interdum periculo compertum eſt) avulſus à matre ramus vetuſtis pomis conjunctim racematus, poſt annum adnatos ſummatim flores etiam puſillos conniventesque, contra quam conſueſcant aurantiæ florentes ramuli pariter avulſi, juſto incremento perficit expanditque: quia (ut ego interpretor) cohærentium pomorum calorem humoremque idem ramus ad florum abſolutionem trahit. Et fœcunda & longæva arbor eſt. *Fœcunda.* Nam in S. Rhemi agro è ſingulis alternis annis, bina millia pomorum, imo & quaterna legi ſolent. *Longæva.* Nam quæ in veteri Divæ Balbinæ Cœnobio Romæ viſitur, à Guilelmo ex Aquitaniæ Duce Cœnobita, creditur eſſe conſita, quingentis ſcilicet ab hinc annis. Seculo minor eſt, quæ in Aventino Divæ Sabinæ Dominicanorum Cœnobio ab ipſo Dominico ſata eſt. De reliquis vide Ferrarium. Naſcitur in Oriente, Hiſpania, Italia, Gallia. In India ſylvæ earùm occurrunt. Medicis folia, flores, fructus inſerviunt. *Folia,* contuſioni tibiæ, ſi bis de die applicentur. Ex *Floribus* aqua, quæ Napha & Angelica, ſeſquunciæ pondo ſudorem movet: cum aqua pulegii in difficili partu propinatur: ſtomacbum potui menſali immiſſa roborat; Spiritus, in febribus malignis cum aqua acetoſæ exhibentur. *Pomum,* ipſum totum diſſectum, oleo amydalarum amararum irroratum, toſtum & umbilico impoſitum, verminæ opitulatulatur. *Corticis* pulvis in ovo molli hauſtus, ictericiam pellit. Scrupuli pondo cum idoneo liquore, nephriticis & colicis levamento eſt: in fruſtula confectus mane vel veſperi naribus injectus, ſternutamenta ciet: in aqua Chærefolii oblatus, dyſuriæ medetur. Septalius trium acrium & ſubviridium aurantiorum cortices in ſeptem aquę libris ad duarum par-

Camer. Epito.p.125.

Tabern. l. 3.ſ.2.

Sim. Pauli de medica. claſſ. 3.

Animadv. l.7.144.

partium caſum incoquebat. Hujus octo nncıis iṁodicos menſes ſiſtere ſolitus. Aqua *feminum* cum binis ternisve ſpirirus vitrioli guttulis, renum & veſicæ calculos pellit. Snecus ex vitente expteſſus, colatus, & cum tertia parte olei olivarũ exactè miſtus, lumbricos necat. Ex eodem *Syrupi* fiunt. *Medulla* cum *ſemine* leviter contuſo, diſſecto ſed non decorticato pomo, addito momento theriaces, aloës & olei abſynthii toſta, expreſſa & abdomini inuncta, idem facit. *Differentiæ fructus* plures à cultura & inſitione ſumuntur. Neapoli quædam maris & fœminæ genitalia effingunt; & ex his nonnulla, duplicem ſpicarum ordinem alterum in altero contentum, ut nihil ſpecioſius videri poſſit, obtinent. Cumque cæteræ arbores caſu talia poma terant; hujusmodi genus quoddam omnia producit. quin reperiuntur, quorum ſpicæ aliæ dulcem, aliæ acrem in eodem pomo referunt ſaporem: quam commiſtionem caſu accidiſſe proditum. Sunt alia *Cortice* amaro, craſſo aureo; alia ſubvirenre, alia renuiſſimo, ſubrubente, aliqua dulci; quædam in uno pomo duo botrorum danr genera; alia absque ſemine ſunt. *Pulpam* ſi attendas. In agro Congiano nec dulcia, nec nimis acria habenrur. In inſula Fayal ſuaviſſima, in China dulcedine ſaccarum vincunr. Triplex tamen præcipuè vulgarium Aurantiorum genus. Eſt 1. *Acre*, cui ſubtriſtis color, granoſa ſcabrities, odot peracutus, amaritudo peracris. Medulla in ſylvaticis ſine ſemine natis, quam in inſitivis dilutioris eſt palloris & aſperioris acrimoniæ. 2. *Dulce*, cui cortex tenuis, color ardenter croceus, medulla ſulphurea, ſucco largo; cui & hyems parcit, laxiore frequenter orbe. Liguſtica notatio eſt, tanti eſſe ad ſaporis commendationem dulci commodum aurantio ſitum, ut id genus pomum oſtenro ſolibus loco cum levis acrimoniæ miſtura moderatè ac ſuaviter, Opaco aurem præmodum ingrateque dulceſcat; adeoq; in amarorem vergere videatur. 3. *Medium* ſeu *temperatum*, quod ut ſaporis, ita coloris lævorisque temperiem ſortitum, ægrè diſtinguitur à prædictis, ambigua facie acris dulcisque confundente diſcrimina. His autem omnibus grana complura, interdum ſupra quadragena. Huc ſpectat 4. *Aurantium ſicciore medullâ hybernum*, quod in Rhegino, Neapolitano & Siculo agro provenit. Acris aurantii faciem præfert. *Medulla* concrerus & modicus ſuccus, emendati dulcedine acoris, miram temperiem ſapit. Menſibus hybernis præcipuè tempeſtivum eſt. Tale & Senenſibus in Huquang. Cum ceſſanr reliqua, hæc matureſcunt; ſunt ſuaviſſimi ſaporis.

Porta de-ſtill. l. 3. c. 5.

Ferrar. Heſper. l. 4. c. 3.

Malus Auran.

Martin. in Atlante Sinenſi.

II. *Aurantia pomo ſemine carente* in ſummo ramuloſa, aculeis caret. *Folium* ovata ſpecie leviter faſtigiatum. *flos* denſo racemo numeroſus, & raro abortiens. *Pomo* magnitudo modica; cortex ſcaber; caro pauca; medulla perampla, ſufflava, dulcacida. Et hoc aurantium oblongi novitate vultus, limonis gemellum inſitio peperit: & inſitivis è nuptiis partus extitit formosè adulterinus.

Ferrar. Heſper. l. 4. c. 4.

III. *Aurantia pomo umbilicum roſa inſtar gerenti* folium eſt tenue, anguſtum ſatisque prolixum; *flos* puſillus, folioſus & leviter odoratus. *Pomi* magnitudo inſtar Sinenſis vulgari brevior; rotunditas utrinque compreſſa, & à ſummo ad imum ſtriis æqualibus diſtincta: corium modicè rugoſum & cetinum, caro exigua: medulla pallida, non multi ſucci, ejusque aſperi & ſubamari.

Ferrar. Heſpe. l. 4. c. 4.

IV. *In Aurantia pediculo ſtellato* ſumma pediculi pars, diviſuris quinis flaventibus ac turgidulis in ſtellulam diradiata, pomo adhæreſcit. Cætera ejusdem pomi facies vel indiſcreta, vel obſcuro diſcrimine ambigua, non dignoſcitur à prædictis. Cortex crocea temperie flaver. Caro denſa eſt. Diluro ſulphuris colote medulla tingitur. Nonnullam illa ſuaviratem, hæc aut dulcedinem aut acredinem reſipit. Quare id pomum, ſi dulci medulla ſit,

Ferrar. l. c.

Malus Auran.

ſit, vulgaris mali inſtar decoriatum jucundè eſtur. Minor illi plerunque menſura: ſemina quoque minuſcula. Ligures aurantium Chium nominant.

Ferrar. Heſper. l. 4. c. 13.

V. *Aurantia foliis ſuavius olentibus*, dicitur & *Sinenſis*, quod è regno Sinarum Olyſſiponam transvecta fuerit. Circinnatę rotunditatis pomum mediocrem ſupra modum tumet. Caro cum ipſa cute ferè confunditur, & eſtur jucundiſſimè. Novem ſpicatum medulla, blandè mordacis dulcedinis, tam vehementer flaveſcit, ut aurum in eam diſtabuiſſe credas.

II. Malo Aurantiæ non vulgari multa genera ſubjiciuntur, quę à magnitudine arboris, folio, flore, fructu, & patria denominationem ſortiuntur. Suntque ſequentia. 1. *Malus Arantia pumila*. 2. *Folio criſpo*. 3. *Flore duplici*. 4. *Fructu virgato*. 5. *Fructu ſtriato*. 6. *Fructu fœtifero*. 7. *Fructu corniculato*. 8. *Fructu calloſo*. 9. *Fructu diſtorto*. 10. *Fructu citrato*. 11. *Fructu cortice dulci*. 12. μονοσπερμοφόρ⊙. 13. *Fructu maximo*. 14. *Philippina*. 15. *Goana*. 16. *Sinenſis*.

Cluſ. Hiſt. l. 1. c. 4.

1. *Malus Aurantia pumila*, Cluſio *pumilio*, inoculatione propagatur. Liberaliorem floribus & malis ferendis in frigidis etiam regionibus eſſe, modo ritè curetur, obſervatione quorundam accepimus. Fructum, poma Aurantia *Nana* Eyſtettenſis appellat. Fortè eadem cum Goana. Et folium arboris & fructus magnitudo reſpondet.

Ferrar. Heſper. l. 4. c. 5

2. *Malus aurantia folio criſpo*, ramos habet inermes; folium denſum, breve, ſine pediculo foliato, bullulis quibusdam velut turgida, & prona parte in citros quodammodo vibrata. Fructui qui rotundus, ſumma imaque parte planus, cortex temperatè croceus, & modice granoſus; caro admodum exilis & ſolutiva: medulla in octo vel decem ſpicas diviſa, mediocriter flaveſcens, ob acrimoniæ temperiem ſuaviſſima: ſemina rotunda, pauca.

3. *Malus Aurantia flore duplici*, ſerie foliorum multiplici, damaſcenæ interdum roſę ſpeciem præbet. Pomũ incremento magnum, quo maxima ſolent eſſe vulgaria: in ſummo imoque planum: cute ſcabrum: carne perexiguum; medulla croceum, peramplum & ſeminoſum; ſapore demum, inter acrem dulcemq; medium.

Ferrar. Heſperid. l. 4. c. 7.

4. *Malo Aurantiæ fructu virgato*, nomen dedit geminus qui cutem variat color. *Folia* plætaque viridi albentisque ſulphuris colore maculantur. Cortex ipſe à ſummo pomo ad imum ante maturitatem viridi albidoque colore alternante, in quædam veluti ſegmenta, ſæpius inter ſe inæqualia, diſtinguitur. Ubi maturitas acceſſit, color viridis in flavum, albicans migrat in croceum. Ex iis verò ſegmentis, quæ primum virent, leviter ſubſidunt, & anguſtiora ſunt: quæ flavent, etiam eminent, magisque patent. Ut propterea ſtriatum quoque aurantium appelletur. Eadem cutis, velut in acido aurantio, ſcabre granoſa. Caro dimidiatum fere digitum lata. Coloris medulla ſulphurei, jucundè acris ac denis ſæpè membraneis diſſepimentis incluſa. Semina grandiuſcula. Totum pomum è rotundo vergens in oblongum.

5. *Malus Aurantia fructu ſtriato*, folium habet breve, florem minutum. Miſſa eſt Neapoli Romam ad Alexandrum Caëtanum. Pomi rotunditas eſt anguſta: cutis modicè ſcabra, torisque crebra per intervalla extantibus undique ſtriata; medulla diffuſa, dulciter mordax, & auri colore blandiens.

Ferrar. Heſp. l. 4. c. 8.

6. *Malus Aurantia fructu fœtifero*, dicitur & *fœmina*. Forma eſt fructus utrinque ſeſſili preſſeque rotunda: cortice lævigato, vehementer croceo, productis à pediculi commiſſura usque ad medium ventrem rugis criſpato, amaritudinis conſuetæ, odoratus peracuti: carne perexigua, & inſtar averſi cultri craſſa, flaccida ſubdulci, & in ſulphureum colorem inclinante: medulla verò alias decem ſpicarum, alias plurium, coloris lutei, & quidem ſaturi, ſaporis autem jucundè acris. Extimo in

pomo

pomo alterum ineſt circumveſtiente aliquando cuticula, plerumque nuda duntaxat carne, intimaque quatuor ferè ſpicarum medulla coagmentatum: per hiantem umbilicum promente ſe nunc quidem magis, nunc verò minus, confertim ſemiconſpicua pomorum quadam pullitie: quæ retinet aliquandiu viriditatem, flavente matre. Cajetæ proveniunt.

[Ferrar. Heſper. l. 4. c. 9] 7. *Malus Aurantia fructu corniculato*, quem & *hermaphroditum* & *androgynon* vocant, nihil ſingulare habet. Pomi cortex ſimplici multiplicive callo juxta pediculum cornicula quædam exertat, & rimas agit: ſubtilioribus nimirum partibus, quibus abundat id pomum, in acutum ſeſe promentibus, & ad exitum viam aperientibus. Caro fungoſa & inſulſa, dimidiati digiti craſſitudinē æquat. Membranaceis medulla folliculis undenis duodenisve, gemina ſetie altera alteram continēte diſpoſitis, concluditur. Quare diſſecto in pomo cancellatim reticulata diſtinctio apparet.

[Ferrar. Heſpe. l. 4. c. 10] 8. *De Malo Aurantia fructu calloſo & multiformi*, hoc duntaxat dicā, Neapoli Ferrario fuiſſe miſſum. Adnatū callū, ab imo pomo ad ſumum, lunato adhærebat excurſu. Rotunda illi duum ferè digitorū craſſitudo. Cutis oppidò rugoſa, perpetuisq; tuberculis, viridi luteoq; colore alternatis, inſtar anguinei ſpolii maculoſa. Pulpa verò alba, duriuſcula, ſubamara. Luſus ergò naturæ tantum.

9. *Mali Aurantia fructu diſtorto*, folia ſunt minuta, pediculis anguſtè foliatis. Flores ſemihiulci & abortivi. Pomum totum è pluribus verrucis, & quaſi puſillis depravatæ figuræ pomis coagmentatur. Caro multa fungoſaq;. Medulla ſpicæ ſimplicis, vehementer flavæ, & nullius ſeminis. Eadem puſilla poma, ferè in totum corpus diſcreta, juxta pediculos cohæreſcunt. Hinc ei facies varia, & alicujus interdum animantis imitamento perſonata.

[Ferrar. He-ſper. l. 4. c. 12.] 10. *Malus Aurantia fructu citrato*, folio citrum & limoniam mentitur. Durum eſt, è viridi fuſcum, undatim criſpum. flos confertim in ſummis ramis racemoſus, & ingrati odoris. Pomi cortex à medulla ſejungi facilis: ipſum complanata rotunditate aurantium; extuberante papillâ, limam; magnitudine lumiam; verrucoſa ſcabritie citrium refert. [Malus Auran.]

11. *Malus Aurantia fructu cortice dulci* duplex eſt. 1. *Sinenſis*, quæ fructum fert, prodente Alvaro Semedo è Societate Jeſu Valentinæ olivæ magnitudine, cumque cute ſuavi & medullâ dulci; ideo totum manditur. 2. *Aliarum regionum*. Hiſpali apud Rheginos, Siculos, Ligures & in Zeylon viſam, Cluſius, Scaliger & Ferrarius authores. Pomum triplo aliis majus. Caro Armeniorum modo firma, & ſucculenta. Medulla impeosè ſulphurea, cui ſpicæ octonę, ſemen exiguum. Uſurpatur apud Rheginos in trivialibus ludis pro globulis ligneis. [Ferrar. Heſpe. l. 4. c. 15] [Cluſ. Hiſt. l. 1. c. 4. Scal. Exer. 181. ſ. 22.]

12. De μονοαπυρημοφόρῳ nihil occurrit, ſuccum qui acidus eſt, ſi excipias.

13. *Mali Aurantia fructu maximo*, pomum, quod quibusdam *Hipponerantzion*, in palmos quidem interdum quinos tumet, ſed juſtam magnitudinem, ante biennii vel triennii elapſum capere non poteſt. Cortex vehementer cum atrore croceus; caro plurima, fungoſa, obſoletæ albedinis. Medulla brevis, & vel ſuaviter dulcis; vel acerrimo ſapore propè ingustabilis. Semen rarum & inane. Eſt vel compreſſæ rotunditatis, cujus medulla ſuaviter editur: vel formæ rotundioris, cujus medulla injucunda. [Ferrar. Heſperid. l. 4. c. 17.]

14. *Malus Aurantia Philippina*, à Philippinis inſulis nomen ſortita eſt. Quintuplex pomorum genus profert. *Primum* è Sinarum tractu, minutum, prædulce, cute aureum. *Alterum* peramplum, & palmorum interdū ferè quinq;, rotunditate prætumidū earū inſularum fœcunditas nativa largitur. *Tertiò* ibi pariter provenienti Genuenſis aurantii par magnitudo, & mira graviditas, latēte intra medullæ meditulliū pomo exiguo, conſimilis coloris ſaporisq;, [Ferrar. Heſpe. l. 4. c. 14]

Malus Auran.

ſed cutis experte. Ex eo fœtu aurantium filiorum nominatur. *Quarti* generis aurantium in iisdem inſulis naſcens, colore flavo, & ſapore dulci, cum ipſo totum cortice manditur, emolumento non levi. Quippe bilem, dulcium eſu pomorum creari ſolitam, cortex commanducatus emendat. Id genus aurantium corrupto Indico nomine Hiſpani Datandanas vocant. *Poſtremò* aliud prædictæ ferunt inſulæ aurantium, Genuenſi æquale, ac plerisque partibus conſimile: attamen purpurei coloris medullâ, quæ uvam ſapiat, mirè diſpar.

Ferrar. Heſper. l. 4. c. 15.

15. *Malus Aurantia Goana*, quod copioſè intra Goam & in Salſetanis inſulis viſatur, arbuſcula eſt trium ferè cubitorum, ramuloſa, minuſculis foliis denſiſſima, & floſculis pomorum fœcundis ubertim vernante. Puſillam globatur in pilam, & Appiani mali minuto incremento dignum ſe matre nana filiũ probat. Hilari corticis colore flavet: minutè granoſo lævore nitet; minimum habet carnis, coagmentante corpus interius novemdecemve ſpicarum medulla, bene flava, jucundè acida, ſemine deſtituta. Fortè eadem cum pumila.

16. *Malus Aurantia Sinenſis*, noſtratibus par eſt: at fructus comeſtus, uvam moſchatam ſapore refert. Peculiare eidem corticem ſuum denſiorem facile dimittere. Pulpa quoque inter pelliculas quibus veſtitur eadem facilitate, in ſuas particulas dividi ſolet. Preſſa inter aſſeres, conditur ſaccaro.

Martin. in Atl. Sinen.

EXOTICA.

Vid. Tab. XVIII.

Inter Exoticas ſpectant huc ſequentes. 1. *Arbor Nigritica fructu Arantio ſimili.* 2. *Coru Canarienſium.* 3. *Carcapuli Malabarenſium.* 4. *Pequea eorundem.* 5. *Tres arbores Maragnanæ inſulæ.* 6. *Iva Braſilienſium.* 7. *Vençu Sinenſium.* 8. *Duo fructus Exotici.*

Cluſ. Exot. l. 2. c. 15. Bauh. H. P. l. 1. c. 32.

1. *De Arbore Nigritica* ex ramulo inde delato judicandum eſt. Fuit quadrangulus, nodis fragilibus diſtinctus. Fructus è calyce quatuor veluti ſquammis conſtante prodibat, orbiculatus, niger, fungoſa pulpa, cui parva ut in ficubus grana, ſaporis initio adſtringente.

2. *Coru Canarienſium*, Malabarenſibus *Curo* & *Curo de Pala*, Bramanis *Cura*, Luſitanis *herba Malavarica* dicitur. Acoſtæ fructus eſt pumilæ malo aureæ ſimilis, *foliis* ejusdem, ſed medius nervus craſſior, alii octo aut novem in latera excurrunt. Garziæ in Arbuti altitudinem aſſurgit, *foliis* mali Perſicæ, *floribus* candidis, Periclimeni odorem æmulantibus. *Radicis* cortex, qui lævis & tenuis, dilutè vireſcit; vulneratus aut fractus, lacteum eumque multum, viſcidum, inſipidi potius quàm ſubamari guſtus ſuccum profundit. Invenit ſingularem *in Medicina uſum*. *Foliorum* cum Tamarindorum foliis decocti vapore, crura tumentia foventur; pannos in eodem intinctos, feliciter in tympanite applicaveris. Radicis cum oryza decoctum hęmorrhoidibus & ſciſſuris ani reluctatur. Virentis ſuccus fluxus alvi ſiſtit. Contuſæ & in ſero maceratæ Aqua, per organa vitrea, additis Ammeos, apii, Coriandri ſicci, & Cumini nigri ſeminibus torrefactis, cum pauxillo butyri prolecta, & cum aliis ſtringentibus liquoribus propinata, vel per Clyſterem ingeſta; Dyſenteriæ præſentaneum remedium eſt, inprimis ſi à Malavarenſibus paretur. Cum aqua menthæ & maſtiches pulvere ſumta, vomitus compeſcere dicitur. Acoſta cortices Myrabolanorum Chebulæ adjicit.

Acoſta de Arom. c. 13.

Aromat. l. 2. c. 7.

3 *Carcapuli Malabarenſium*, Canarinis *Garcapuli* dicitur. Arbor eſt vaſta, *fructu* aurantio ſimili, ex grumis inſeparabilibus conſtante, *cortice* ubi maturuit aureo, guſtus auſteri. Fluxum alvi ex nimia Venere ortum, cum oxygala comeſtus ſiſtit; pulvere partus facilitantur, ſecundinæ deturbantur, & lactis prolicitur ubertas. Succum cum aliis plantis in oculorum ſuffuſionibus ungui majoris digiti ejusdem lateris imponere, apud Malabarenſes moris, inde ſe levamentum ſentire credunt. Linſchottani *Carcapuli* fructus ceraſi magnitudine profert.

Acoſta Arom. c. 46.

in itiner.

4. *Pe-*

De Laet Ind.Occid. l,15.c,7.

4. *Pequea Braſilienſium* duæ ſunt ſpecies. *Vna* fructum arantrio malo ſimilem, craſſo cortice, quo melleus quidam, cum ſaccaro certans dulcedine humor, continetur, cui nuclei aliquot ſunt permixti, producit. *Alterius* lignum, quod Luſitanis *Setim*, omnium quæ in Braſilia naſcuntur duriſſimum & graviſſimum, idemque omnis putredinis expers judicatur.

Id.l.16.l.11.

5. *Tres arbores Maragnanæ inſulæ* ſunt Gojave, Uvavytou & Caoup. 1. *Gojave*, quæ & *Morgoya* fruticis eſt ſpecies, quæ arbores complectitur, foliis campanellæ, flore eleganti & palmum lato, echinatis & ſtellæ in modum diductis foliis, purpurei coloris. *Fructum* fert ovi magnitudine, ſed rotundiorem, granis plenum, cortice è viridi & luteo mixto tectum. Grati ſi coctus fuerit ſaporis, ideo & ſaccaro conditur. 2. *Vvavytou* tolia ferr longa, flores cæruleos, fructus aurantiis hand abſimiles, ſed ſuaviores. 3. *Caoup* frondibus eſt pomi, ſed magis patulis floribus, è luteo & rubro mixtis; fert fructum malo aurantio forma & ſapore haud diſſimilem, nucleis plenum.

Marcgrav. H.N.B.l.2 c.5.

6. *Iua Braſilienſium* frutex eſt *caudice* ſpinoſo & lenirer hirſuto: *foliis* lanatis inordinate poſitis; *floribus* πενταφύλλοις, lacteis, ſtellæ inſtar. *Fructus* majoris pomi magnitudine, rotundus, qui brunna lanugine regitur, & citrei per maturitatẽ coloris eſt. *Cortex* ei teſtæ ovi inſtar frangibilis; pulpa flaveſcens, dulcis & formicis grata, in qua ſemina plurima lentium magnitudine, figura & colore.

Martin. in Atl. Sinen.

7. *Vençu Sinenſium*, Luſitanis eſt *Iamboa*, arbor ſpinoſa, limoniâ major: *flores* albi ſuaviſſimi odoris; *fructus* capitis magnitudine; cui cortex pomorum aureorum, pulpa rubeſcens, uvæ non omninò maturæ ſapore, qui ſuſpenſus domi ad annum durat. Provenit in Fokien. Ex *floribus* fragrantiſſima aqua elicitur. Ex *fructu* liquor pro potu exprimi ſolet.

Bauh. T.1.

8, *Duo fructus* ſunt *Aracynnappil* & *Rucma*. 1. De *Aracynnappil* hoc duntaxat dicere poſſum, eſſe fructum malo Arantio parvis fructibus ſimilem, orbicularem, nigricantem, rugoſum & ejusdem ſaporis. 2. *Rucma*, Hiſpanis, *Lucma*, fructus eſt, qui forma & mole ad aurantia mala accedit; intra medullam oſſiculum caſtaneæ tam colore corticis, quam nuclei, qui amarus & cibo ineptus, albedine, valde ſimile, aliquando duo continet. Inter craſſos cenſetur cibos. Sapore tamen eſt magis dulci quam acri.

Malus Auran. l.1.c.31.H.P.

De Laet Ind. Occid. l.10.c.3.

9. Addo his *Tyacxihuitl* fruticem, ſi benè ex ramis colligitur. Folium habet aurantii: ramos paucos.

Ter. apud Recc.R.M. NH.p.448

ARTICULUS VI.

De Malo Punica.

I. V*Eteribus & Arboris & Fructus* diverſa ſunt genera.

I. *Malus Punica* vel eſt *Domeſtica* vel *Sylveſtris*. TAB. XVIII.

I. *Malus Punica Domeſtica* arbor fabuloſa ortu, inter μὴ πολύῤῥιζα & ἐπιπολαιόῤῥιζα nnmeratur. *Caudicibus* eſt σπυλεόπεχη & βεσχυσελίχη: *medullâ* carnoſa; *ramis* ſparſis, ὄγκῳ ſuperius grandiore. *Flos* ſuper fructum inſidet, phœniceus, denſus & copioſus, ſuperius globoſus, roſæ inſtar expanſus; inferius anguſtior, unde ἐκτετρημμένος κύτιν@, cui τὰ ἄνω χειλώδη, vel μυχώδη. Serius apparet, & quando ψεκάδη δρόσοι decidunt, humectati amittuntur. Plin.H.N. l.15.c.28. *Fructus* ex vetuſtis gignitur corio & membrana ἐκ χύμῳ καὶ κόκκων, quibus vaſcula, conſtans, puniceus principio, poſtea ποώδης, tandem iterum puniceus; qui ſub Autumni initium τῶν καυμάτων μαραινομένων, excoquitur: Theoph.C P.l.2.c.9. ſoli expoſitus mox obareſcit: & σκιατροφούμεν@, vel ſolem modicè ſentiens, οἰκείαν ὑγρότητα ſervat, & coquitur. Brevi ideò intervallo conſeri arbores ſolent, ut προσβολὴν τοῦ ἡλίου invicem habeant.

 Velo-

Malus Punica. Velociter ſeneſcunt: ramisque & palis laxato primum meatu ſeruntur.
Plin. H.N. l.17. c.17. Plin. H.H. l.13. c.19. Ex nucleis dulcibus ἀγονοῖς; ex enucleatis duri & plerumque acidi fructus evadunt. *Locus* eis Creta & Carthago: nec non Thmolus, Olympus, Myſius, montes, Pontus, in quo [illegible], & tractus ille cui *Sida* nomen. Εὐθαλεῖς in ſiccioribus proveniunt. Quoad *Vſum*. *Radix*
Dioſc. M. M. l.1. c.151. decocta contra latas tineas, Victoriati pondere datur. *Rami* in manibus ſerpentes fugant; *Corticis* fumus culices. Pomum cum nucleo
Hippocr. [illegible] φύσιμον eſt; ſine eo, διαχωρητικόν. *Nuclei* acinorum toſti tuſive, ſtomachum ſi cibo aut potui inſpergantur, juvant.
Dioſc. M. M. l.1. c.154 Ex *Cytinis* ſuccus adſtringens elicitur.

Plin. H.N. l.13. c.6. II. *Malus Punica ſylveſtris* à ſimilitudine ita appellatur. *Flos* ejus *Balauſtium*, quod Dioſcoridi vel *Candidum*; vel πυῤῥὸν *rutilum*; vel potius πορφυροῦν, & coloris roſacei ῥοδόχρουν, ſcorpionibus adverſatur: potu menſes fœminarum ſiſtit: tuſorum farina dyſentericos à morte revocat. Idoneus & tingendis veſtibus: quorum color, (puniceus ſcilicet) inde
Ibidem. nomen accepit.

II. Fructus ſeu *Malorum*, novem Plinius poſuit *genera*; quæ ad *Apyrena* & *Nucleum habentia* revocari poſſunt. 1. *Apyrena* circa Solos Ciliciæ juxta amnem Pinarum, ubi contra Darium ab Alexandro dimicatum eſt,
Hiſt. l.7. Theophraſtus ſurgere ſcribit. Non omni nucleo deſtituuntur; ſed ligne duntaxat carent. Hinc Athe-
l.14. næus puniceas in σκληροκόκκους & ἀπυρήνους diſtinxit. 2. *Nucleum habentium* ali-
Dioſc. l.1. M.M. c.151. quot ſunt differentiæ. Sunt 1. *Dulcia*, quæ θερμασίαν circa ſtomachum excitant, & inflationes pariunt. 2. *Auſtera* potius quam Acria. 3. *Miſta* quæ cum vinoſis eadem. Nam Dio-
Dioſc. l.c. ſcorides μέσην ἔχειν δύναμιν, poſuit. 4. *Acida*, quæ æſtuanti ſtomacho auxiliantur. Nucleus in ſole ſiccatus, & obſoniis inſperſus, (ἐπιπαττόμενος τοῖς ὀψήμασι) vel cum iis decoctus, alvi fluxiones ſiſtit. Succus ex acinis expreſſus, coctus, cum melle, oris, genitalium & ſedis ulceribus opitulatur. Hisce accedunt Plinii *Samia* & *Ægyptia* quæ *Erythrocomis* & *Leucocomis*, vel potius *Erythrococcis* & *Leucoccis*, diſtinguuntur. Nec non Nicandri *Promenea* à Promeno quo- in Alexiph. dam Cretenſi, ut Scholiaſtes ponit, & *Æginenſia*, ab urbe Ægina, ſic dicta.

II. *Recentioribus* Malus Punica in quadruplici eſt Differentia. 1. *Sativa*. 2. *Sylveſtris*. 3. *Pleniflora*. 4. *Fructu maximo granis aureis*. 5. *Apyrenos*.

1. *Malus Punica ſativa*, aliis *ſimplici* Stapel. ad Theoph. H.P. l.4. c.6. Dodo. Pemptad. 6. l.3. c.3. Tabern. l. 3. ſ.2. c.56. Cord. H. P. l.3. c.25. Lobel. obſerv. p.563. & Adverſar. p.419. Porta Villæ l.5. c.32. Camer. Epito. p.150 Ruell. H. P. l.1. c.114. *flore*, *Granata*, humilis eſt arbor. *Ramuli* ſunt tenues, ſubrectis aculeis ſpicoſi. Lignum flavum. *Folia* myrti æmula, halitum canum feliumque urinam redolentia. *E calycibus* oblongis calathi modo patulis, hyoſciami vaſculis æqualibus, in ſeptem rimulas fatiſcentibus, floribus aſari majoribus, *flores* fœcundi, ex ſeptem foliis tenuibus conſtantes, colore coccineo, agreſtis papaveris æmuli, cum granulis quibusdam mediis capillamentis appenſis, ut in roſa, emergunt. Steriles nudo latoque calici inſident, & cum ad juſtam conſiſtentiam pervenerunt, ſponte delabuntur. Imbecilliorum quoque ex fœcundis capita, quę *fructuum* rudimenta, & inferior pars, ſucco ſuo, quem robuſtiora præripiunt, orbata, decidunt; validiora pugni magnitudine adoleſcunt, & in poma globoſa, ramis brevi pediculo annexa, umbilico in ſummo lato, amplo, ac dolii plærumque inſtar concavo ac profundo, evadunt, ſuperior denticulata, una cum ſtaminibus ipſi medio inſidet. Teguntur *poma* membranâ coriaceâ, ſubſcabrâ, foris in obſcura purpura ſubruffa, intus flaveſcente ſubſtantia, guſtu & denigrandi facultate gallis non diſſimili. Intus oblongi, anguloſi, confracti, tenui carne, vinoſo ſucco & oſſiculo conſtantes acini, intercurſantibus flavis tenuibusque membranis, ad favorum aliquam ſimilitudinem diſpoſitis latent quidam ruffi, in purpura candicantes, alii dulces, acidi, vinoſi, mixti, quos Arabes *Muza* appellant. Provenit in calidis regionibus,

nibus, regno Granatæ præcipuè. *V. ſus foliorum* in doloribus capitis, ſi cum oleo roſaceo contuſa fronti & temporibus imponantur: *Florum* in hernia, gingivarum laxitate &c. quia adſtringunt. *Corticum* contra lachrymas oculorum, ſi in aquis convenientibus macerentur: fluxu hæmorrhoidum, & ructu, ſi cum maſticis momento in vini aceto coẛti applicentur. Ferrum in chalybem mutare ſcripſit Cardanus. *Acinorum* contra hæmoptyſin, ſi in aqua pluviali macerentur. Succi in vinum redaẛti in febribus peſtilentialibus, cholera, & aliis.

Bauh. Pin. l.11.f.6. Stapel. in Theoph. l. 4.c.6.

2. *Malus Punica ſylveſtris*, ſativæ per omnia ſimilis, ſpinis tamen incultior videtur. *Flos* ipſi exiguo quidem ſed plano & aperto, inq; quatuor aut quinque partes diſſecto calyce exit, denſis frequentibusque foliis ſtipatus, colore ut plurimum rutilo, ac inter ſanguinem roſeumque medio, aliquando candido, ex albo & rutilo mixto nonnunquam. Naſcitur in Africa, circa Alepum in Aſia, Granata, & vicina freto Herculeo Hiſpania. In horto Weſtmonaſterienſi Londini quotannis floret, nullo ſubſequente fruẛu.

Eyſtetenſ. arb. & frut. æſtiv. ord. 1.fol.8.

3. *Malus Punica plenſflora* ex ſylveſtribus eſt, eaque duplex. 1. *Flore pleno majore* quæ *Balauſtium Orientale* Caſtori, *Balauſtium* Eyſtetenſi. Adeo eſt flore multiplici, ut *roſa* videantur *centifolia*, colore ſaturato. Majorem in Medicina uſum habet, & de ea, quæ ſuperius dixi, præcipuè ſunt intelligenda. Eliges Balauſtia denſa, rutila, roſeo colore conferta, ſanguineo decore, aquam inter macerandum vel coquendum ringentia.

l.c.fol.9.

2. *Flore pleno minore*, quam Eyſtetenſis *Balauſtium flore minore Romanum* vocavit. Foliis eſt atro virentibus: calyce craſſiore, flore minore, & ſaturata purpura punicante.

Pempt.6.l. 3.c.4.

4. *Malum Punicam fructu maximo granis aureis* Dodonæus *Malum aureum* vocat. Arbor eſt procera, foliis tres cubitos longis, duos latis: fruẛu humani capitis magnitudine, colore punico ſimili, intra quem grana auri luteo ſplendentia. Panormi in horto cujuſdam Medici habebantur.

Malus Punica.

Cordus H. P.l.3.c.35. exerc. 181.

V. De Malo Punica fructu Apyreno cujus & ſupra facta mentio, ita *Scaliger. In agro Babylonio ſunt* Punica malorum magna, *cortice valdè tenui, quo ablato manduntur ut pyra. Non enim veluti noſtra diſtinguuntur carnis diſſepimentis, niſi perquam parum in imo medio. Duorum ſunt* generum. *Partim ligneum pyrena habent, adeò tenerum, ut manſum pro nihilo habeatur, partim nullum.*

EXOTICA.

Ad Malum Punicam referemus: TAB. XIX.
1. *Durionifera ſeu Batan Malayenſium.* 2. *Guanabanum Oviedi.* 3. *Guajabo Americanorum.* 4. *Araticu Braſilienſium.* 5. *Baobab Alpini.* 6. *Aracaibam Braſilienſium.* 7. *Tapiam eorundem.* 8. *Pitohajabam Nierembergii.* 9. *Arbores duas Magnana inſulæ.* 10. *Fructum Quitenſem Guabam.* & 11. *Pomum ſuçu Sinenſium.*

Ovied. H. Amer.l. 8. Scal. Exerc. cit.181.l.14 Cluſ ad Acoſtæ H. Arom.c.42 Garzius H. Arom. l. 2. c.11.

1. *Durionifera ſeu Batan Mayalenſium*, aliis *Guanabanus*, *Durianus*, & *Iacamajor* dicitur. Arbor eſt juglandis magnitudine, *ligno* valido: *foliis* dimidium palmum longis, quibus cuſpidis lanceæ effigies, ducto per longitudinem nervo, è quo deinde aliæ venulæ per folii latitudinem evagantur. *Flores*, qui ex cãdido luteoli, *Buta* incolis. *Fructus* quẽ vel quadrageſimo demum anno proferre dicitur, capitis humani eſt magnitudine, cortice duro, per medium ambitum aculeato; intra quem quatuor cellæ, ſingulæ tribus aut quatuor receptaculis conſtantes, quibus ſingulis fruẛus ut lac candidi, ovi gallinacei magnitudine, aurantii figura. Cuilibet *nucleus* mali Perſici nucleo ſimilis, triangularis aliquando, qui *Daryæn* vocatur. Dum intus ſunt, flaveſcunt; ab aere taẛti corrumpuntur. Acoſta *Durionem*, Linſchotanus *Duriaconem* vocat. Naſcitur in Malacca, Baly, Java, menſibus Junio, Julio & Auguſto. Appoſitus Betele foliis, corrũpitur; & ſi ventriculum

Malus Punica.

culum in tumorem agat, iisdem impoſitis compeſcitur. Primum guſtamen nares cœparum odore ferit; poſtquam deguſtaveris, butyri ſaporem refert, condimentum Hiſpanicum, quod *Maniar blanco* ſuperans. Immodicè ſumtus hepatis inflammationem, exanthemata in facie, & pruritum in cute excitat. Quia urinas copiosè ciet & ſudores, calidæ & ſiccæ creditur eſſe qualitatis. Eſt & *Minor* foliis platani profundè laciniatis, cujus fructus *Champidaca* dicitur & ſalubrioris ſucci eſt. Ex combuſtis corticibus paratur eluendis veſtibus lixivium.

Bontius H. N. & Med. l.6.c.31.

2. *Guanabano Oviedi*, quæ Laetio *Guanabus*, infirmum lignum, folium Medici mali; frutex melonis mediocris, interdum capitis pueri magnitudine. Cortex ei tenuis, viridis, ſquammis ut ſtrobilus, lenioribus tamen diſtinctus. Caro ſaporis delicatiſſimi (acidam ponit Nierembergius, unde *Goſſypium in aceto* dicitur) quæ cremoris lactis inſtar in ore diſſolvitur; & per quam ſemina magna, cucurbitarum ſeminibus aliquando majora & nigricantia, ſparſa ſunt. *Provenit* in Præfecturæ Pauamenſis hortis & montibus, Benzo arborem modicam facit & gracilem; fructu cordis effigie. Eſt & croceicoloris, cui ut aliis, exiles, ſpadicei coloris acini intus. Cluſius cum Durionibus convenire putat: ego addo cum Araticu ponhe. Imò iſtæ aliquot videatur duntaxat diverſæ unius arboris ſpecies. Sed & *Guanambanus Africanus* vix ultra humanæ ſtaturæ medium aſſurgit. *Folia* Cardui profundè inciſa, *caules* ſarmentoſos cingunt, *flores* flavi, fructus oblongi, cum eminentibus per longitudinem inciſuris, quæ in coronam octofoliam deſinunt.

Ovied H. Americ. l. 8. c. 17. De Laet Ind. Occid. l. 8. c. 8.

Exot. l. 14. c. 109.

Bontius H. N. & Med. l. 6. c. 59.

3. *Guajabo Americanorum*, quæ & *Guajavas*, *Guyabo*, *Guajavos*, *Guajaba*, dupliciter deſcribitur. 1. *Monardem* & *Gomaram* ſi ſequaris, arbor eſt grandis, *foliis* aurantiæ, *flore* candido, *fructu* malis noſtris ſimili, initio viridi, per maturitatem aureo; pulpâ interiore alba, interdum roſea. Quatuor intus concamerationibus dividitur, in quibus *ſemina* Meſpilorum ſimilia, colore fuſco, omnino oſſea, medullæ & ſaporis expertiâ. Adeò ubicunque ſeritur, luxuriat & ſerpit, ut in vitiorum terræ numero habeatur. In nova Hiſpania & provincia Quitenſi ut plurimum provenit. *Fructus* edi dempto cortice ſolet. Immaturus, quia aſper, valdè adſtringit. Nimium talis, colorem amittit, & vermibus infeſtatur; medius ſi aſſetur, febricitantibus levamento erit. Ideo viridis decerpitur. Plura ejus ſunt *genera*, eademque varietas in fructu. Alia ſunt *Rotunda*, alia *Longiuſcula*, *Lutea* aut *Viridia*; *pulpa* aliis rubra, aliis candida. 2. Secundum *Marcgravium & Piſonem* habet *radicem* ſucculentam & ſubdulcem, corticem auri æmulum, *folia* fagi ſimilia, quæ nervus media ſecat, venis parallelis lunatibus obliquè diſcurrentibus. *florem* album πεντάφυλλον, cum villoſis in medio ſtaminulis, criſtæ pavonum figurâ. *Fructus* qui florem ad hyemis initium excipit, pomi noſtratis figura & magnitudo, cortex rugoſus ex viridi croceus; pulpa roſacea, lapidibus multis parvis ſcatens. Numeroſo totis ſex menſibus proventu funditur: etiam in locis arenoſis, in quibus grana ab avibus emiſſa pullulavere. Triplici blanditur ſapore. Auſterus eſt nondum flaveſcens nec mollis, maturus tamen; flavus nec planè mollis, ſeu coquatur ſeu non, optimus eſt: plane flavus & mollis, fructum rubi idæi æmulatur, & alvum mollit. Facilè tum corrumpitur & vermes fundit. *Radix* in aqua decocta, mirificè dyſenteriæ mederi dicitur. *Ximenes* duas ejus ſpecies deſcribit: *Prioris folia* ſunt viridia acida, valdè odorata; *fructus* rotundus, grandis, inſtar ficus plenus; ideo *Xalxocatl*, quod fructum arenoſum ſonat, Mexicanis dicitur. *Corticis* decoctum inflationes crurum diſcutere; plagas fiſtuloſas ſanare, & occultâ quadam proprietate ſurditati & doloribus ventriculi conſulere dicitur. *Folia* in balneis adhibentur, & ſcabiem ſanant.

Ovied. H. Americ. l. 8. c. 19. Monardes H. ſimplic. medi. c. 64.

Gomara H. general. Ind. Occid. c. 67.

Marcgrav. H. N. B. l. 3. c. 7. Piſo Hiſt. Med ſimp. Braſil. l. 4. c. 26.

apud de Laet Ind. Occ. l. 5. c. 3. Reccus R. M N. H. l. 3. c. 51.

ſanant. Pars *fructus* exterior ſolida, calida & ſicca, interior, quæ tenera & moderati caloris, cimices quodammodo redolet, nihilominus cum voluptate guſtatur. *Naſcitur* in campeſtribus & præcipuè Quauhnahuaci. *Alteri* ſpeciei longè majores, nec tam malè olentes fructus, ideo in deliciis habentur: *folia* virentia, Aurantiæ inſtar. Utraque in locis calidis montoſis ac planis, præcipuè in Cuarnavaca, & toto Marchionatu *naſcitur*: & ſyrupum adverſus alvi fluxum utiliſſimum ſuppeditat. Paratur is ex foliorum benè contuſorum, & in aquæ libris XII. per noctem maceratorum libris ſex, cum totidem ſaccari.

Marcgrav. Hiſt. Plant. Braſil. l. 3. c. 4. 4. *Araticu Braſilienſium* quadruplex eſt. 1. *Araticu Ponhe*. 2. *Araticu pana*. 3. *Araticu ape*. 4. *Araticu domato id eſt ſylveſtris*. 1. *Araticu ponhe* caudice & ramorum figurâ aurantiæ reſpondet. *Folia* ſemipedem longa, craſſa, linguæ humanæ figura. *Flos* è tribus foliis cordiformibus, fritillariæ floribus major, flavus, corticis mali aurantiæ craſſitie, nauſeabundi udoris, contextus, quæ in medio ſui alia tria minora, dimidiæ craſſitiei, quorum quodlibet ſemiglobum excavatum refert, continent. Deciduus eſt, & dum cadit, ſtrepitum quaſi baculo feriretur arbor, edit. *Fructus*, qui turbinatus, & ubi pediculo inſidit, durioris carnis corpus, ſuppoſitorii figurâ in ſe continet, quod eximi ſolet, ex albo vireſcit, & ex ſquammis, quarum cuilibet exiguum in medio tuberculum inſidet, nucem pineam repræſentans, componitur. Intus pulpa ſubflava ex pyramidibus contexta, filamentis intermixta, & nucleis referta reſidet, quæ ſaporis ex dulci ſubacidi & ſubacris, panem fermentatum, cui aliquid mellis admiſtum, refert. Maturatur Decembri & Januario & dum decidit mollis eſt, & inſtat caſei veteris decorticari poteſt. Prope ad eam accedit Ahate de Pancho, vel *Ate Panucenſis* ſeu *Tzypipatlis* Mexicanorum. Rami ipſi coloris caſtanei; folia juglandis, vel mali aurei: *fructus* pineæ nucis figurâ, rotundus, ex glandibus quaſi conſtans, cœruleus, in nigrum tendens, ferro polito ſimilis. Placet huc adjicere *Tllamatzapotli*, quæ ex Recci icone videtur arbor cortice cinereo, fructu cono pini ſimili ſquamoſo, tres & dimidium digitos longo, duo cum dimidio lato. Folia igne adusta & cum oleo apoſtemati impoſita, illud maturant. 2. *Araticu pana*, de Laet *Araticu panania* vocat, haud grandis arbor eſt. *Radicibus* inſidet profundis, craſſiſſimis & longis. *Lignum* inſtar ſuberi, levi, ex quo clypei formantur. *Rami* ſuperiori aſſimilantur. *Folia* noſtratis ferè pyri. *Flos* ſuperiori figurâ par, ſed minor, intus ſanguinei coloris, tales enim ungues habet: cætera totus luteus. *Fructus*. Araticu ponhe ſimilis, fructu primo viridi, per maturitatem flavo: qui pulpâ aurea, odoris caſei putridi, nucleis ex flavo albicantibus referta eſt. Propter frigiditatem inter venena reponitur. 3. *Araticu ape*, figurâ & magnitudine convenit cum Ponhe, ſemine in hoc differt, quod coloris brunni eſt. 4. *Araticu do mato* ſeu ſylveſtris excreſcit ut Pana, & talia fert folia. De *floribus* nihil occurrit. *Fructus* ei congeſti, oblongi, cæpæ junioris figurâ, virides: ſingulis duo ſemina, amygdalæ figurâ & magnitudine, ſed in uno extremo acutiora, coloris coracini, ſplendentia, in quibus nucleus.

Ter. apud Recc. R. M. N. H. p. 348

Malus Punica.

Ib. p. 444.

Ind. Occid. l. 15. c. 7.

Piſo facult. ſimplic. l. 3. c. ult.

5. Quam *Boabab* Alpinus vocat; ea Honorio Belli *Abavo*, Cluſio *Baobab* ſive *Abavi* dicitur. *Radice* nititur tuberoſa, ovi magnitudine, ſubſtantia raphano ſimili, quæ præmanſa tota in aqueum & ſubdulcem ſuccum vertitur, ſalivamque copioſè prolicit. *Folia* ex unius fructus ſemine diverſa prodiere: alia non ferrata, malo citrio: alia ferrata, caſtaneæ folio ſimilis. *Fructus* eſt aurantii mali magnitudine, cortice duro, fuſco; qui primo aſpectu cucurbita ſicca apparet. Pulpa intus ſubrubra, fibroſa, in pollinem friabilis, ori grata, per quam ſemina renibus

Cluſ. Exotic. l. 2. c. 11. Alpin. de P. Ægy. c. 17. Veſlin. obſer. adid. c. Bellus Ep. 4. & 5. ad Cluſium.

Malus Punica. nibus animalium ſimilia, ſeminum Anagyridis æmula, vel ut Alpinus, in unum ſemiarcum quaſi inclinante, duro cortice tecta ſparguntur. Rubente hic quadam membranâ veſtitur; quâ demptâ, ſemina fuſim ad nigrum inclinantia & ſplendentia conſpiciuntur; medulla nigra, (albicantem vocat Veslingius) eduli, & avellanæ guſtu. Adfertur ex Zeila, nobili Æthiopiæ emporio. *Vſus*
Alpin. de Plant. Ægypt. c.17. pulpæ in ſquallentibus Æthiopiæ locis, contra ſitim, febres, & omnes calidos affectus. Caſtigatur à ditioribus ſaccaro, cũ quo & ſyrupus paratur. Cairi incolæ pulverem drachmæ unius pondere, cum terra Lemnia, contra ſputum ſanguinis, lienteriam, fluxum hepaticum, menſium fluores in decocto infuſo, vel aqua plantaginis propinant.

Margr. H. P. Braſil. l. 3.c.7. 6. *Araca-iba Braſilienſium* eſt duplex. 1. *Araca iba fructu majore*, qui *Araca guacu* incolis, figurâ, cortice, ligno, Guajabæ eſt ſimilis. *Folio* glabro, latè viridi, figurâ & odore Lauro mulrum ſimili. De *flore* hoc duntaxat habetur, bis quotannis protrudi. *Fructus* mediocre malum æquat, rotundus, umbilicatus, in maturitate viridis, carne alba, *Araca miri* carni, odore, ſapore & ſubſtantia ſimili. In medio lapides multi, piſorum minorum mole, obrotundi, paululum compreſſi, ex albo ſubflavi, nucleorum in ceraſis duritie, nucleum intus complexi, per multa filamenta tenuiſſima, carni adhærent. Accedere videtur aliqua ratione ſi fructum ſpectes ad Guayaba
Margr. H. P. Braſil. l. 2.c.4. Piſo ſimpl. l.4.c.15. fructum. 2. *Araca Iba minor*, cujus fructus *Araca miri* incolis, frutex eſt, ligno foliis & floribus Guajabæ reſpondens. *Fructum* magnitudine pruni, umbilico cinctum, qui per maturitatem flaveſcit, & in carne albida multa parva grana gerit, bis quotannis, menſe nempe Martio & Sept. parit. Subdulcis is, paululum adſtringens, fragorum ſapore. *Radix* fruticis in aqua cocta mirificè dyſenteriæ medetur. Piſo ſummè diureticam ſcribit, lienisque & renum affectibus conducere. Ex *foliis* & *oculis* balnea, contra varios affectus parantur. Fructus conditus egregiè refrigerat, roborat & adſtringit.

7. *Tapia Braſilienſium*, in fagi aut quercus altitudinem aſſurgit. *Medulla* ligni ſambuceæ; *folia* tria in quolibet pediculo ſibi oppoſita, ſplendente, ſex digitos longa. Octodecim, interdum viginti & triginta ceraſinis pedunculis, qui in ramorum extremitate, totidem *flores*, quadrifolii, albi, digitum longi. Cuilibet foliolo ſuum eſt *petiolum*, figura ferri venabuli; nervus per medium cum venulis obliquis vireſcentibus; & quatuor folia brevia vireſcentia alternatim poſita. Inter hæc ſtaminula multa ſubruffa erumpunt; in medio pediculus ut plurimum ſeſquidigitum longus. *Fructum* fert mediocris pomi magnitudine, rotundum, in maturitate aurantii inſtar flavum. Cortice aurantiæ ſimili qui pulpâ ſcatet albâ, molli dulci, ſed odore nauſeabunda: cui multi lapilli duri, oblongi, flavi, magnitudine ſeminis ceraſorum, nucleum album continentis inſident. *Folia* contuſa excellentiſſimo ſunt in Braſilia remedio contra malum quod ibi *Bichos del cul* vocatur, ſi ſuccus eorum tædarumque tum ſimplex tum compoſitus ano jejuno ventriculo indatur. Incendium enim reſtinguit, immunditiem abſtergit, & dolores lenit. Eadem contuſa & auribus indita, doloribus capitis, ex calore natis, nullo alio adhibito remedio, medentur. Margr. H. N. B. l.3.c.4.

8. *De Pytahaja* ita Nierembergius. *In ſciſſuris ſaxorum naſcitur* Pytahaja. *Odit pingue ſolum: fructus acro dulci mixtus, ſapidus, quemadmodum malum Punicum. Rubri coloris intus & extra eſt: malum aureum æquat magnitudine.* Nieremb. Hiſt. Exot. l.14.c.80.

9. *Arbores Maragnana inſula* ſunt *Pekey* & *Acoutitreva*. 1. *Pekey* habet tam craſſum *truncum*, ut vix trium quatuorve hominum complexu ambiri poſſit. *frondes* fert pruni; *fructus* duorum pugnorũ magnitudine, cortice craſſo duroque qui intus De Laet Ind. Occid. l.16.c.11.

tres quatuorve fructus luteos, formâ renis, optimi odoris, ſaporis non ingrati, oſſe aculeato, continet. 11. *Agontitreva foliis* eſt aurantiorum ſed levioribus, *floribus* roſcidis, *fructu* amplo, cortice viridiore. Concludit intus acinos granatorum inſtar, exiles, dulces & palato non ingratos.

De Laet Ind. Occid. l. 10. c. 6.

10. *Guabam* fructus eſt binos palmos longus, cinereo cortice, pulpâ candida, duriſſimis quibusdam nucleis permiſta, ſuavis & refrigerans. Provenit in calidioribus Quitenſis præfecturæ regionibus.

Martin. in Atl. Sinen.

11. *Pomum Sucu Sinenſium*, naſcitur in mediocri arbore, & quæ vix ullâ culturâ opus habet. Majus eſt noſtratibus, rotundum, puniceum, aut rubicundum. Pulpa intra, aliquando exos, plærumque ad ſuperficiem acinos teruncii mole, planos & rotundos, verticaliter erectos, cortice lignoſo, quinque vel decem continet. *Caro* tota rubeſcit; molleſcit ſorbi inſtar, matura, & ſuaviſſimi ſaporis. Siccatum, cruſtum mellis vel ſaccari emittit. Eſt & *cortice viridi*, quod non molleſcit, ſed cultro vel dentibus detrahitur. Provenit in Xantung, & extra Sinas nullibi.

ARTICULUS VII.

De Pyro.

TAB. XX. XXI.

Theoph. H. P. l. 1. c. 7

Theophr. H P. l. 1. c. 3 5. 13. 16. 22.

Plin. H. N. l. 16. c. 25.

Theophr. C. P. l. 1. c. 21. l. 4. c. 1.

Plin. H. N. l. 17. c. 15.

EAdem Pyri Arboris & Fructus apud Veteres ratio.

I. *Veteribus Pyrus arbor* vel eſt *Domeſtica* vel *Sylveſtris*.

I. *Pyrus domeſtica*, eſt ut ἰωαυξὶς, ſic ab imis ſeu radice, plantigera, nec tantum propè ſtipitem, ſed etiam longè ab eo, ubi nempe illa μετέωρ☉, brachiata quaſi promotione prolificat. *Radix* prolixa: *caudex* culturâ unus, nodoſior, qui ex matrice, humore & carne conſtat. *Folia* orbiculata: *flores* foliati. *Fructus* ὑδαρὴς vel vinoſus, callo placet: & celerrimè interit. *Semina* intus putamine & tunica contenta, ἀλλήλοις πῶς συνημμένα, καὶ κοιλὴν ἀποχὴν habentia, quæ μείζονα σπαράγματα, iisdemque σηραγγώδεσιν includuntur, quo plus temporis perdurare valeant. Fertur ex annotinis: in trimatu enim, ſerius aliquando ferre incipit. *Provenit* ubique in Europa; in Ponto frigidis locis. In Peloponeſo tanta copia, ut Apiæ nomen dediſſe credatur. Solo convenienti naſci diligit: læto, & validæ arbores, & fructus plenior. Menſe Novembri calidis, Februario frigidis conſita, plurimum florem & turgens magnitudine pomum rependit. De *Vſu* pacum. Adſtringunt omnia. *Cruda* jejunos eſitata lædunt. *Siccatorum* decoctum alvum ſiſtit. Jumentis mirè gravia ſunt vel pauca. Remedio ajunt eſſe, ſi prius edenda dentur aliqua, vel utique oſtendantur.

Pyrus. Theophr. H. P. l. 2. c. 15. Plin. H. P. l. 15. c. 18.

Pall. menſe Feb. Tit. 25

Dioſco. M. M. l. 1. c. 167

II. *Pyrus Sylveſtris* horreſcit ſpinis: ſed quas adhibito cultu tranſlata deponit. Tardius per ſe germinare quam cætera apud Plinium habemus. Objici *fructus* porcis ſolet; eoque ὗς πιμαίνεται. *Ligni* cinis τοῖς ὑπὸ μυκήτων πνιγομένοις opitulatur. Sunt & qui dicant, innoxios reddi, ſi cum iis pyra iſta coquantur. Genus ejus eſt Ἀχράς, quod βραδέως πεπαίνεται.

Plin. H. N. l. 16. c. 25.

Ariſtot. H. A. l. 8. c. 6.

Plin. H. N. l. 23. c. 7.

Dioſc. M. M. l. 1. c. 163

III. *Pyrorum genera apud Veteres ab Authoribus, Loco ſeu Patria, Tempore, colore, odore, ſapore, Magnitudine, Figurâ* denominantur: quædam *incerta* ſunt.

1. Pyra quæ *authores* ſuos nobilitavêre; ſunt *Decimiana*, *Dolabelliana*, *Pompejana*, *Lyceriana*, *Severiniana*, *Tyranniana*, *Lateriana*, *Anitiana*, *Coriolana & Brutia*. *Decimiana* antiquo Codici & Columellæ *Decumana*, Macrobio *Decimana* dicuntur, & inter ea quæ ſervari poſſunt locum invenere. *Dolabelliana* longiſſimi ſunt pediculi. *Pompejana*, ſeu ut in altero Codice extat, *Pomponiana*, cognomen *Mammoſarum* ſunt adepta, eademq; cum Macrobii *Orbiculatis* eſſe putantur. De *Licerianis* & *Severianis* vix quicquam poteſt ſtatui, cum alii *Lycerniana* & *Seviana*, alii *Navia*, & *Veniana* legant. *Tyranniana* ſeu potius *Turuniana*, aut quod optimum, *Turaniana* à Turanio Graculo, qui in Indice libri tertii à Plinio citatur, ex prioribus nata ſunt, & longitudine pediculi diſtant.

Pyrus.

Lateriana Macrobio *Lateresiana*, Columellæ *Laterisana* dicuntur. *Anitiana* ſervantur & in paſſo. *Tiberiana* principi Tiberio maximè placuêre. Colorantur magis ſole, grandeſcuntque, alioquin eadem eſſent, quæ Liceriana. *Coriolana*, & *Brutia* aciduli ſucci ſunt. (Plin. H.N. lib. 15. 17.)

2. *Patria* nomen debent, *Cruſtumina*, *Amerina*, *Picentina*, *Numantina*, *Alexandrina*, *Numidiana*, *Græca*, *Tarentina* & *Signina*. *Cruſtumina* à Cruſtumio Italię oppido ſic dicta, ideò Virgilius *Cruſtumia* maluit, gratiſſima ſunt decocta, & ſalubria, fragilia Celſo, & ex parte tubentia, ut Servius ait. *Tarentina* ad hyemem usque ad matrem pendent, gelu matureſcentia. Seriſſimè legi alibi dixit Plinius. De reliquis nihil occurrit. (Georg. l. 2. Plin. H.N. l. 15. c. 15. 17)

3. *A Tempore* dicuntur *Favoniana*, *Poſt-autumnalia*, *Hordearia*, *Sementina*. *Favoniana* rubra, paulò ſuperbis majora ſunt. *Poſt-autumnalibus* acidulus & jucundus ſapor. *Hordearia* hordei meſſis tempore matureſcunt. *Sementina* à ſementinis feriis (hoc vocabulo Varro utitur) quę inclinante æſtate ſationis cauſa celebrabãtur, apud Catonem nomen habent. *Præcocium* & *Serotinorum* vocabula, multis ex iſtis communia ſunt. (R. R. l. 1. 2.)

4. *A Colore* traxere nomen *Syria*, coloris nigri, (Theócriti Scholiaſti συεσάνα eſt μέλαινα ἀπὸ ξηλις, ſeu ἠλιζκαυνος) feriſſima omnium, & quæ cum Tarentinis eadem Columella facit. *Lactea* quæ candida. *Teſtacea* quæ & ſignina. *Onychina*, quæ, cum Alabaſtrites Onyx dicatur, unde Propertio, *murrheus Onyx* pro poculis quæ ex Alabaſtro fiebant, alabaſtro colore ſunt ſimilia, vel unguis inſtar candicant. *Purpurea*, de quibus nihil habeo quod dicam.

5. *Ab Odore* ſunt *Myrapia*, *Laurea*, *Nardina*.

6. *A Sapore*, *Muſtea* & *Falerna*, quib. à potu nomen, quoniam tanta vis ſucci abundat. Adde his *Lanugine falsò* Theopht. Extra hæc inſidet, & quidem tam tenaciter, ut comedi non poſſit, niſi abluatur. Naſcitur in Caria. Theop. χνῦν ἀπαλὸν ἐπιπολῆς vocat.

7. *A magnitudine* nominantur. *Volema* apud Virgilium, quod volam manus impleant, & *Libralia* quæ amplitudinem ſibi ponderis, nomine afferunt; quibus Μεγάλης Galeni addere poteris. pyra ſunt magna, & aliquantum nutrientia. In tenues iecta orbes ſiccantur, elixa hyeme & vere in cibos ... eunt. (Plin. H.N. 15. 15. Galen. de facu. Alim. l. 2. c. 24.)

8. *A Figura* ſunt *Ampullacea* & *Cucurbitina*, acidula ſucci. Illa ad hyemem quoq; usque ad matrem pendent, gelu matureſcentia. (Plin. H.N. l. 15. c. 15.)

9. *Incerta nominum cauſa* eſt *Barbaricis Venereisq;* quæ colorata dicunt. *Regiis* quæ minimo pediculo ſeſſilia; *Patriciis*, *Voconiis* viridibus, oblongisque, *Superba* per antiphraſin fortè dicuntur. Eadem cum *Dacis* malis cauſâ, in pyris taxantur. Parva hæc, ſed ocyſſima. Malè à quibusdam cum præcocibus confunduntur. Nam Columella ſeparat. De Macrobii *Cerritis*, *Cervisis*, *Calculoſis*, *Lollianis*, *Lanuvinis*, *Mileſiis*, *Orbiculatis*, *Pracianis*, *Rubilis*, *Fullianis*, *Titianis*, *Rimoſis*, *Meſpillis*, *Seris*, *Sextilianis ſeris*, *Valerianis ſeris*, nihil habeo quod dicam.

II. Apud *Recentiores* in pyrorum deſcriptione tria obveniunt. 1. *Pyrus ſativa*. 2. *Pyrus ſylveſtris*. 3. *Varia fructus differentia*.

1. Pyrus ſativa duplex eſt, *Communis* & *Polvilleriana*. 1. *Pyrus ſativa communis*, major aliquando malo eſt. *Radix* recta: *ſtipes* craſſus: *materia* ligni criſpa & ad typos idonea. ſiccata fit magis rutila. *Folia* longiuſculo pediculo hærent. *Flores* foliati, candidi, apicibus purpureis, qui Aprili & Majo prodeunt. *Fructus* diverſi, turbinati, qui cute, carne & ſemine conſtant. Quidam Junio, Julio, alii & Auguſto, plurimi Septembre, Octobre nonnulli maturãtur. Apud Batavos hoſpes, & ſi quæ, fructum vix fert. In Palma inſula adeo proficit, ut à ſedecim ad triginta uncias pendat. Viſum in Vaſconia à Scalig. humanam faciē bellè repræſentans. Viſa & ſpecies, cujus fructus non à floris parte, ſed à pediculo matureſcere incipit. *De Uſu in Medicina* nota. Pyri *radicem* à muliere portatam impedire conceptum,

ceptum, ſi Albetto fides eſt. *Folia* non malè vulneribus imponi, ex iiſdemque balnea & inſeſſus ad uteri & ani procidentias parari. *Flores* frigidæ & humidæ naturæ, quia albi; ſecundum Porram: quaſi nihil quod album eſt calear. *Fructus*, ſi in parturientis lecto lateat, aut illuc transportetur, partum difficiliorem reddere dicitur: ſabuloſè ſine dubio. Certius, *pulpam* vulnera glutinare. Succum & conditum fluxus bilioſos cohibere: *grana* peculiari quadam proprietate pulmonis vitiis mederi, ſed renibus officere &c. Mirum verò eſt quod apud Grararolum invenio, pyrum vino injectum, fundnm petere ſi aquâ dilutum eſt: ſupernarare, ſi meracum fuerit. 2. *Pyrus ſativa Polvilleriana* procera eſt. *Folia* oblonga, ſupra piloſa, infra incana lanugine pubeſcentia, atrovitentia. *Flores* quinque-folii, ſublutei, quadraginta ſimul, qui umbellam referunt. *Fructus* pyriformes, punctulis albis aliquando notati, intra lutei. Polvillæ primum in Alſatia viſa: poſt Wartevillæ in horto Flachslanderiano; tandem Maſſocovii in horto Baronum à Polviller, & quidem pyris ſylveſtribus inſerta.

Porta in Pythogno. Matthiol. ad Dioſc. l. 1. c. 122.

II. *Pyrum Sylveſtrem* Gaza *Pyraſtrum* vocat; cui *caudex* rimoſus, *cortex* hiulcus; materia rutila; *rami* ſpinoſi; *folia* arbore florente ſubtus, & in ambitu cana lanugine obſita. *Flores* quinquefolii, albi, cochlearis modo concavi, de hirſutis pediculis dependent. *Fructus* eſt major, minor, medius, parvus, rotundus, turbinatus, pediculo longo, brevi, &c. Unde *differentiæ*. Uſus *Folior.* ad uteri & ani procidentiam, ſi fomenri inſtar apponantur. Aquæ ex fructibus ad hæmorrhoidum fluxum, ſi ſæpiùs bibatur. *Nuclei* phtiſicis proſunt, ſed renibus nocent. Ex contuſis fructibus aqua affuſa paratur in Haſſia potus.

Tabernæ. H. P. l. 3. l. 1. c. 52.

III. *Pyrorum* ipſorum prout apud *Recentiores*, *Curtium* nempe, *Ruellium*, *Caſalpinum*, *Cordum*, *Bauhinum*, & alios occurrunt genera, denominationem 1. *ab Inſitione*, 2. *Maturitatis tempore*, 3. *Conſtitutione interna*, 4. *Magnitudine*, 5. *Figura*, 6. *Colore*, 7. *Sapore*, 8. *Odore*, 9. *Praſtantia*, 10. *Effectu*. 11. *Loco*, 12. *Anthore*, 13. *variis accidentibus*, ſumunt.

Pyrus.

I. Ab inſitione ſunt 1. *Morapora*, quæ ex pyro moro inſita naſcuntur. Eleganti interioris pulpæ blandiuntur rubore. Arbor pauca fert, ſed rarirate commendantur. *Coccinea* Camerario. 2. *Pomapora*, quæ ex pyro malo inſerta apud Baravos naſcuntur. Forma mala referunt, pyra ſapore, ſucco dulci, aqueo, plena. *Pyrophylla* Dalechampi' vocat alii *Apiophylla* & *Pyrifolia*. E medio corpote folium exoritur.

ad Plin. H. N. l. 14. 14.

II. A maturationis tempore ſunt 1. *Pracocia*, quæ citò matureſcunt. 2. *Serotina*, eaque 1. *VValdenſium*, inæqnaliter anguloſa, lutea, una parte rubentia. Ajunt ad Februarium durare. 2. *Viridia*, quæ magna, ventricoſa, ſeſſilia', leviter turbinata, rurbine nonnihil ad latus inclinante. Videntnr alicubi in duas partes dividi. 3. *Ruſſa*, quibus una pars turbinata & nutans; altera quæ circa umbilicum ſeſſilis, caro acerba & dura. leguntur poſt autumnum. 4. *Iohannina*, quæ circa ſeſtum S. Johannis Baptiſtæ eſui accommoda. 5. *Laurentiana*, quæ circa D. Lautentii diem. 6. *Mariana* ſeu Divæ Mariæ, quæ aquoſa dulcedine ſuavia, ſed fugaciora. 7. *Iuniola*, qnæ menſe Junio matureſcunt, Moſcatulis paulò majora', colore virente, ſuccoſo, forte Plinio Falerna à potu, quia tanta vis ſucci abundat. 8. *Martiniana*, quæ ad hyemem usque in parente propendent, ſuavi guſtu, carne firmiuſcula: teneriora ubi gelicidia ſenſere, hybernas etiam mēſas finiunt. 9. *Vvacea*, quæ cum uvis matureſcunt. 10. *Brumalia*, quæ fortè Baſileenſibus Staffelbirn/ aſpera ad tactum, lutea, dulcia. Durant in Jan. 11. *Margarethana*, q̄ in oblongū collum faſtigiantur, colore in cereo rubēte, carne in ore reſolubili. Habentur Brunſuici in Saxon. 12 *Hyemalia*, quæ ex rotundo modicè turbinantur.

Bauh. H. P. l. 1. p. 49. &c.

Pyrus. Caro vix dentibus cedit, ſucci aquei & auſteri. 13. *Auguſtana*, quæ Auguſto menſe matureſcunt, ex rotundo in brevem mucronē deſinentia: coloris in pallido rubentis. 14. *Fœnaria*, quæ ipſo fœniſecio matureſcunt, muſcatellinis quodammodo ſimilia, carne dulci, aliquando ſolida & grandinoſa, aliquando molliora. 15. *Autumnalia* ſub quibus *Bergomatica, Bonchriſtiana, Garavella, & Bazaraveſchia* Gallus habet.

III. A conſtitutione interna denominantur 1. *Hydrapia* quæ vel *Hildesheimenſia*, quæ ventricoſa, partim pallida punctisque conſperſa, partim rubentia, carne aquea; vel *Alſatica*, gallinaceo ovo paulò minora, quædam æqualia, circa pediculum turbinata, oppoſita parte ſeſſili. Vix menſem durant: vel *Virtembergica*, turbinata parte unâ, ſeſſilia alterâ, ventricoſa, lutea. Durant ad Septembris finem, carne dulci, & grata. 2. *Lardina*, quæ craſſa in medio ventre, à quo ſubitò in mucronem deſinunt. Liquantur adipis inſtar in ore, & facilè putreſcunt. 3. *[illegible]* eadem fortè cum præcedentibus, colore in pallido flavo, guſtu ſtrenuè adſtringente. Matureſcunt antequam ſol in Libram tranſeat. 4. *Oſſea*, quæ à duritie nomen invenere, colore ſubrubente. 5. *Cinerea*, quæ cineris modo mollia & in ore diffluunt. Coluntur Islebii. 6. *Succulenta*, à ſucci copia, qui ſubacidus, vinoſus, in carne ſolida. 7. *Farinacea*, de quibus Schvvenckfeldius nihil præter nomen habet.

IV. A magnitudine nomen ſumunt. 1. *Pugillaria Bollenſium* magnitudine pugni, ventricoſa. Venter quibusdam magis prominulus: quædam videntur velut bipartita. Facilè fraceſcunt. 2. *Magna*, quæ ſex uncias lata, & tota maculis lenticulatis obſita, acidula, fugacia. 3. *Libralia*, quæ libram pendent. Umbilico ſunt profundo, cute craſſa, maculis pullis undiq; conſperſa. Durant ad Oporam. 4. *Vaſta*, quæ magna, ventricoſa, turbinata, cute viridi, carne ſuccoſa. Matureſcunt Autumni initio.

V. A Figura dicuntur 1. *Bicipitia*, quæ gemino vertice viſuntur. Corpore ſunt ſuavi, non calculoſo, ſucci ita grati, ut etiam moroſum palatum recreent. 2. *Campanacea*, eaque vel *Islebienſia* cute flava, punctis maculoſa, odore non inſuavi, & quæ facile putreſcunt. vel *Burgundica*, colore viridi, ferrugineo conſperſa. 3. *Turgida*, quæ vel cæſii coloris, vel in cæſio rubentia. Proveniunt Hildesheimii. 4. Κριογάστραι, quæ vervecum ventriculos tumore æmulantur, cortice cæſio. Præferuntur in Haſſia reliquis pyris. 5. *Ovata*, quæ vel *Eislebienſia*, cortice flavo, punctis conſperſo, quę modicè adſtringunt; vel *Alſatica*, quorum majora anſerinum ovum æquant. Cortex eſt ex viridi flaveſcens, punctis araneoſis & ferrugineis conſperſus. Caro ſuccoſa, ex dulci vinoſa. 6. *Rombacea* Roſtiis figurâ, colore & magnitudine ſimilia. 7. *Tumida* quæ & *mellea flava*, lata baſi, cute flavâ punctatâ, ſapore inter melleā majora & Leonina media. Durant aliquando ad hyemale ſolſtitium. 8. *Cotonearia* ſive *Cydoniata*; quæ vel *Islebienſia* ventre tumida, cute viridi, carne durâ, ſuccoſâ, vinoſâ. Durant in hyemem: vel *VValdenſia*, cute aureâ, altera parte rutila, carne tenera & granuloſa. 9. *Braſſicana*, quæ magna, ſubrotūda, turbinata, cute partim in viridi pallida, partim modicè ſubrubente & punctis conſperſa: Carne duriuſcula, aceroſa. 10. *Ovalia* cum ovatis forte eadem. 11. *Turbinata*, quæ *Turbinem* æmulantur, cute in viridi pallida, multis viridibus punctis conſpersâ, carne ſolidâ aceroſâ. 12. *Conaria*, pinei coni figurâ, carne ſuccoſâ, auſterâ. Durant ad ſolſtitium hyemale. Prodeunt Hildesheimii. 13. *Picea globoſa*, interdum etiam nonnihil toroſa, quę inſigniter ab una parte rubent, punctis albicantibus interſperſis. Durant ad Quadrageſimam, non citius edulia quam nigra. 14. *Pentagona*, magnitudine pugni, cute ruffa, carne aſpera & granuloſa. 15. *Dorſalia*, quæ dorſi & natium muſculos aliquomodo referunt.

Præ-

Pyrus.

Præmagna ſunt, ſpecioſa, inæqualia, colore obſcuro. Dicuntur Ulmer-birn/ Pfundichbirn/ Kürbsbirnen/ id eſt, cucurbitina; Zapfenbirnen & Pyra S. Catharinæ. 16. *Acuminata*, quæ ad Pyramidis figuram accedunt. Lutea præcocia & fugacia. 17. *Curta*, quarum quędam volam implent, ad pediculum turbinata, circa umbilicum ſeſſilia, rubentia, punctata. Horum majora nulla vel pauca habent ſemina. 10. *Trochapia* Tabernæmontani; quæ non deſcripſit, fortè cum Rombaceis eadem.

VI. A colore ſunt 1. *Rubellina*, quæ & *aurea*, & *finora*. Aſperiore durioreque ſunt carne, nec priusquam gelu experiantur edomita duritie miteſcunt. 2. *Glaciola* in acutum longius producta pyramide, lacteo intus colore. Fortè Plinii *Lactea*. 3. *Rudia*, quæ Glaciolis craſſiora brevioraq; turpi colore, ſed ſapore cæteris dulciore. 4. *Cerea*, inferius ventroſa, ſuperius turbinata, carne miti, adſtringente, ſed in ore liqueſcente. Maturantur ſole virginem ingreſſo. 5. *Ciner ſcea* globoſa parvaque carne tenera, dulci & ſuavi. Durant poſt ſolſtitium byemale. 6. *Punicea* quæ oblongæ pyramidalis formæ. Caro ſubacida & aquoſa. 7. *Praſina*, figuræ ejusdem, cutis viridis; caro ſuccoſa, non ſegniter adſtringens. 8. *Viridantia*, Septembri initio matura, & aliquid moſchi inter edendum redolentia. 9. *Laterum*, à colore laterítio, quæ ad ovalem figuram accedunt & diu durant. 10. *Rubra Vaconia*, ſpecioſæ magnitudinis, turbine obtuſiore, pediculo latetorſum, quod eis peculiare, inſerto, cortice ſcabro, dilutè croceo una parte ſanguineo, carne firmâ. Nondum Novembre eduntur. abundant lapillis.

VII. Sapor nomen indidit *melleis*, *Saccarinis* & vinoſis. 1. *Mellea* ſunt duplicia; *Majora* nempe, quæ in oblongum deſinunt turbinem: cortice in flavo cæſio, ſucco ſuavi. *Minora*, turbinata, cute ſubrubente. Matureſcunt paulò poſt Auguſtum. 2. *Saccarina*, cute viridi, quæ non diu durant. Diverſa ab his *Sileſiaca* quæ Leobergæ viſebantur. Arbore decerpta ſaporis paulò acerbioris & lapidoſa; paucis poſt diebus ita mitia, ut ſaccari inſtar in ore liqueſcãt. Surculi aliò translati inſitione nullâ traducuntur.

VIII. Odori appellationem ſuam debent, *Roſata*, *Chirothecalia*, *Moſchata*. 1. De *Roſatis* nihil occurrit. 2. *Chirothecalia*, quod Chirothecarum inſtar in manibus tractari ſoleant, ita dicuntur. pediculo hærent ipſo pyro longiore. Cuti rubedo ſanguinea non ſine granulis. Sub finem Auguſti molleſcunt. 3. *Moſchata* ſunt varia. 1. *Majora*, cute punctata, carne in album ex buxeo vergente, grumoſa. 2. *Minora*, quæ turbinata, cute in viridi rubente. 3. *Minima* quæ vix ceraſa domeſtica ſoperant, rotunda, longiusculo pediculo. 4. *Rubra*, quæ vulgo *Pira Ieſu*, carne albida, & nonnihil flaveſcente. 5. *Albicantia* Montbelgardi habentur, guſtu ſuavi, haud diſſimilis figuræ & magnitudinis. 6. *Rotunda*, alias *Calveja*, quorum quædam majora teneriora, quę cruda commodius edi poſſunt. Calvier baſtard. Durant ad Majum nec ante eduntur.

IX. A præſtantia denominantur. 1. *Regia* ſeu *Regalia*, eaque vel *Majora*, quæ grandia, ventricoſa, cute ex praſino ad cæſium vergente, carne dulci. vel *Minora*, ex viridi rubentia, punctis notata, dura & valdè lapidoſa. Intra octo dies matureſcunt. 2. *Leonina* quæ tumida & inæqualia, cute cæſia ſubviridè & modicè ruffa; ſucco copioſo, vinoſo, actu refrigerante, Francobergæ Schärrerbirn dicuntur. 3. *Papalia* ampla, ſucco ſuaviſſimo. 4. *Bon Chriſtiana*, quæ in Gallia habentur. Ampliſſima illa; & librale pondus æquantia, cucurbitæ figura, colore herbaceo, ſucco dulciſſimo, & teneritudine tantâ, ut à guſtatu ſtatim vel in ipſo ore eliqueſcant. Durant in annum. Ad Neapolim usque, res ibi Carolo Rege gerente, delata ſunt. Etiam cum ſenuêre cruda per orbiculos diſſecta & aqua roſata & ſacchoro eduntur.

Pyrus.

tut. Non prinſquam hyemem experiantur, indomitâ acerbitate miteſcnnt. 5. *Amabilia*, quæ utut cæteris acerbiora ſint, ſi cruda edantur; viſu quoque minimè jucunda: palato tamen ſi decoquantur gratiſſima. Durant & in alterum annum. 6. *Regia*, *Comeſea* Hiſpanis, quæ fortè cum ſuperioribus eadem. 7. *Herilia*, quæ ejusdem cum lardinis formæ. Color quibusdam uniformis, luteolus: aliis altera parte rubens, intercurſantibus ſtriis. Caro mollis, ſaporis aciduli, grati. 8. *Calliana* ſeu *Calliona*, quæ mediæ ſunt magnitudinis, orbiculata, ex parte rubentia, & alia viridia, carnis jucundæ, dulcis odoratæ, friabilis. De *Nobilium* pyris apud Schvvenckfeldium nihil occurrit.

X. Ab Effectu dicta ſunt *Strangulatoria*, *πόπμα*, *& ventrem ſubducentia*. 1. *Strangulatoria*, ſeu *Strangulonea*, duplicia ſunt. *Flava* quæ quibusdam Maußbirnen / & Tubingæ in ſegmenta ſciſſa in multos annos ſervantur. Majora, *Pyra Canthari* vocantur: & *Rubra*, de quibus nil occurrit. 2. Πόπμα ſitim arcent, quia carne potabili ſucco prædita. Tument in medio, & in obtuſum mucronem deſinunt. 3. *De ventrem ſubducentibus* ſi comedantur nihil habeo quod dicam, niſi forte medicatione talia fieri.

XI. Loco ſua nomina inſcripſere. 1. *Bergomatica*, quibus à Bergamo Italiæ urbe appellatio. Rotunda ſunt ferè, & circa pediculum umbilicata, cortice tenuiſſimo, viridi, ſtigmatis punctato. Caro tenerrima, ſuccoſa. Cœpta ſunt avorum noſtrorum memoriâ ſeri, & jam etiam in Polonia, Sileſia, & vicinis regionibus paſſim habentur. 2. *Forenſia* ab agro Forenſi in Lugdunenſi Gallia; & *Verriana*, quod in vico Verriano ab Equitibus Rhodiis primo plantata ſint: & à vicinitate Lugdunenſia. Figurâ cucurbitam æmulantur, albi & rubei coloris, ſucco ſuavi, præcocia, odoratiſſima & fugacia. 3. *Turonia* quæ Turonum producit, pretioſiſſima, ut non ingrato munere donentur. 4. *Sertana*, quæ ſerius eduntur, parva oblonga rubra & alba. 5. *Edua & Pſeudo-Edua*, ab urbe Galliæ, ſerotina, ſatis ampla, ſuccoſa, colore nigro. Nonniſi ſub cineribus aſſa eduntur. 6. *Certoliana* quæ & *Campanica*. In metæ formam mucronantur, duriore corporis callo, ſucco pauco, ſuavia. Hyemem tolerant, & prunis toſta, fugacium ad veris exitum ſupplent inopiam. 7. *Bonnana*, quibus oppidum Bonna patria, globoſa ferè; carne ſucci aquei & quidem copioſi. 8. *Palatina* Waſſbirn/ fugacium omnium generoſiſſima. Colore cutis inter croceum, puniceum & rubentem medio. Carne veluti aromatica. 9. *Brachmartiana* prout Lugdunenſes vocant, longa, ventre circa medium protuberante, carne dulci in quo quædam fibræ luteæ, & circa ſeminum loculos nonnihil granoſi. 10. *Baſilienſia*, magnitudine ovi anſerini, carne molli, fugacia. Matureſcunt Julio in vinetis Baſilienſibus, & vix medium Auguſti attingunt. 11. *Paclemiana*, quæ Zuccarinis figura & quantitate ſimilia, carne dura & adſtringente. 12. *Cænobiana*, quæ inæquali ventre turgent, & juxta pediculum turbinantur. Cortex flavus viridibus punctis conſpergitur. caro aliquantulum lapidoſa & glutinoſa. 13. *Pariſina*, quæ inferius rotunda & ſæplus in mucronem deſinunt; cute partim flava, partim puniceâ; carne ſuccosâ. 14. *Cretica ſylveſtria*, quæ Achlades nominantur, & à noſtris ſine dubio diverſa ſunt. Nam ſylveſtria vulgaria *Agaſuga* ab incolis appellari, Bellonius teſtis eſt. Obſ.l.1. 15. *Bohemica*, quæ turbinata, ventrioſa, luteola, & albicantia, punctis notata. Matura fine Auguſti, Septembris medio fracida, dulcia, ſapida odorata, etiam ſine ſeminibus, ſapore aromatico ferè, Septembris fine incipiunt molleſcere. 16. *Francofurtana*, turbinata, ventricoſa, valdè rubra, carne nonnihil granuloſa. 17. *VValdenſia*, quæ ſerotina, inæqualiter anguloſa, lutea, una parte rubentia. Wildbrechten Birn vocant. 18. *Do-*

18. *Domeſtica*, in torulos vel coſtas elevata, lutea, quibus venter unâ parte protnberat. Citò fraceſcunt. 19. *Zellenſia* ex pago Grübling magna, inæqualia, tuberoſa ; cute lucidâ, carne dulci & aqueo ſapore.

XII. *Author* nomen impoſnit, *Tonſorinis*, *Damejanis*, *Marianis*, *Vbertinis*, *&c.* 1. *De Tonſorinis* Leonina vide. Eadem enim. 2. *Damejana* præcocia ſunt, colore ex parte altera rubeo, ex altera croceo. 3. *Mariana* aqnoſa, ſed dulciſſima & tenerrima, fugacia eadem. 4. *Vbertina* apud Belgas & torâ Gallia precioſa, ſatis grandia, & à colore croceo jucunda.

XIII. *Ab aliis accidentibus* quæ denominantur, varia ſunt. Nam ut nihil dicam de *Spinulis*, quæ melle & ſaccharo condita grata ſunr, & quorum arbores præ cęteris excreſcunt, & fructu turgent: nihil de illis, quæ *peri garZigmioli* vocanrur, toto menſe Martio durant, & Veneriis pro laudatiſſimis habentur, ut apud *Auguſt. Gallum* videre eſt: ſunt 1. *Præpoſitana*, quæ ex lata baſi juxta pediculum in obtuſum mucronem deſinunt, cute ex viridi palleſcente, viridibus maculis conſperſa. Succi abundantiâ ſitim extinguunt. 2. *Virginea* eaque duplicia. *Majora*, turgidis ſimilia. Adeo fauces exaſperant, ut labra in anguſtum inſtar virginei oſculi contrahant. *Minora*, quæ à tumido ventre in anguſtum collum deſinunt; colore veluti ſi quis cereum rubenti ac puniceo miſceat. 3. *Pendula* quæ Steatapiis figurâ, colore & quantitate æqualia. Longo pediculo pendent. 4. *Agnina*, quæ melleis majoribus quantitate, figurâ, & colore ſimilia. Caro eſt ſncci teneri. 5. *Roſtia* quæ in medio ventricoſa, & utrinque in anguſtum deſinunt. 6. *Vitrea* quę rotunda & modicè turbinata: colore in flavo modicè vireſcente; carne vinoſa. 7. *Templaria*, quæ oblonga & ovata, carne dura, modicè aceroſa. 8. *Telyphana*, quæ rotunda eſſent, niſi juxta pediculum in brevem mucronem faſtigiarentur. Cutis juxta baſin crocea, puniceo punctata. Caro lapidoſa. 9. *Fragibilia & Aſſabilia* quæ omnium ferè maxima & globoſa, carne acidula. 10. *Sacerdotalia*, quæ præcocia, carne dulci & molli ; circa ſeminnm loculos aliquantulum aceroſâ. 11. *Angelica* eaque duplicia 1. *Parva*, quæ ſeſſilia, craſſiora quam altiora: coloris obſcuri, pallidi, & nonnihil inæqualia. Molleſcunt facilè, & citò fraceſcunt. Guſtu ſunt ſapido. Medio Septembri adhuc integra. 2. *Magna*, hiſce longè majora, ſupernè turbinata, & interdum nonnihil reflexa: baſi lara, ſeſſili, alioqui ventricoſa. Lutea ſunt, ſapore aromatico, ſubauſtero, grato ramen. Durare ajunt ad Januarium. 12. *Decerpta* quæ parva, ex luteo nitida, infernè ſeſſilia. diu durant. 13. *Coriacea* in Boll, quæ haud durabilia, nec admodum grata, niſi ſint mollia, facile autem molleſcunt. Lutea unâ parte, ab altera rubent. 14. *Leyvarne* dicta in Boll, quæ figura ferè ſunt ovali, ſupernè tamen magis turbinata: lutea, carne ſatis ſolidâ, dulci. Sept. 17. bona adhuc, necdum mollia. 15. *Fugacia*, quæ parum turbinata, ſeſſilia, lutea. Septemb. 8. caro ſatis dura & granuloſa, ſapore cum dulcedine nonnihil auſtero, ſed aromatico. Alia etiam erant molliora in Boll, & dulcia valdè. 16. *Decorticata VValdenſium*, quæ quaſi nullam curem ob ejuſdem teneritudinem habere videntur. Ovata ferè ſunt, & nonnihil anguloſa, lutea, cute tenera. 17. *Canina*, quæ pulchra ſunt, longa, turbinata, infernè ſeſſilia, non undiqne æqualia, luteola, alicubi & viridia, cum quadam aſperitate, pediculo alias longo, alias brevi. Torrent integra in fornace. 18. *Longo pediculo*, eaque duplicia. 1. *Ex viridi palleſcentia*, quæ ovata ferè ſunt, ſed inæquali & tuberoſâ ſuperficie. Pediculus non raro longitudine ipſa pyra ſuperat. Integra manere perhibent ad Januarium. 2. *Flava* ſeu *Lutea* quæ accedunt ad formam Schleſiſchbirn, niſi quod pediculi longiores: odor etiam differt, tardius matureſcunt, alioqui ovalia ferè. Color ex albo ſub-

Pyrus.

Malus Punica.

culum in tumorem agat, iisdem impoſitis compeſcitur. Primum guſtamen nares cœparum odore ferit; poſtquam deguſtaveris, butyri ſaporem refert, condimentum Hiſpanicum, quod *Maniar blanco* ſuperans. Immodicè ſumtus hepatiș inflammationem, exanthemata in facie, & pruritum in cute excitat. Quia urinas copiosè ciet & ſudores, calidæ & ſiccæ creditur eſſe qualitatis. Eſt & *Minor* foliis platani profundè laciniatis, cujus fructus *Champidaca* dicitur & ſalubrioris ſucci eſt. Ex combuſtis corticibus pararur eluendis veſtibus lixivium.

Bontius H. N. & Med. l.6.c.31.

2. *Guanabano Oviedi*, quæ Laetio *Guanabus*, infirmum lignum, folium Medici mali; frutex melonis mediocris, interdum capitis pueri magnitudine. Cortex ei tenuis, viridis, ſquammis ut ſtrobilus, lenioribus ramen diſtinctus. Caro ſaporis delicatiſſimi (acidam ponit Nierembergius, unde *Goſſypium in aceto* dicitur) quæ cremoris lactis inſtar in ore diſſolvitur; & per quam ſemina magna, cucurbitarum ſeminibus aliquando majora & nigricantia, ſparſa ſunt. *Provenit* in Præfecturæ Pauamenſis horris & montibus, Benzo arborem modicam facit & gracilem; fructu cordis effigie. Eſt & croceicoloris, cui ut aliis, exiles, ſpadicei coloris acini intus. Cluſius cum Durionibus convenire putat: ego addo cum Araticu ponhe. Imò iſtæ aliquot videatur duntaxar diverſæ unius arboris ſpecies. Sed & *Guanambanus Africanus* vix ultra humanæ ſtaturæ medium aſſurgir. *Folia* Cardui profundè inciſa, *caules* ſarmentoſos cingunt. *flores* flavi, fructus oblongi, cum eminentibus per longitudinem inciſuris, quæ in coronam octofoliam deſinnnt.

Ovied H. Americ. l. 8.c.17. De Laet Ind. Occid. l.8.c.8.

Exot. l.14. c.109.

Bontius H. N & Med. l.6.c.59.

3. *Guajabo Americanorum*, quæ & *Guajavas*, *Guyabo*, *Guajavos*, *Guajaba*, dupliciter deſcribitur. 1. *Monardem* & *Gomaram* ſi ſequaris, arbor eſt grandis, *foliis* aurantiæ, *flore* candido, *fructu* malis noſtris ſimili, initio viridi, per maturitatem aureo; pulpâ interiore alba, interdum roſea. Quatuor intus concamerationibus dividitur, in quibus *ſemina* Meſpilorum ſimilia, colore fuſco, omnino oſſea, medullæ & ſaporis expertiâ. Adeò ubicunque ſeritur, luxuriat & ſerpit, ut in vitiorum terræ numero habeatur. In nova Hiſpania & provincia Quitenſi ut plurimum provenit. *Fructus* edi dempto cortice ſolet. Immaturus, quia aſper, valdè adſtringit. Nimium talis, colorem amittit, & vermibus infeſtatur; medius ſi aſſetur, febricitantibus levamento erit. Ideo viridis decerpitur. Plura ejus ſunt *genera*, eademque varietas in fructu. Alia ſunt *Rotunda*, alia *Longiuſcula*, *Lutea* aut *Viridia*; *pulpa* aliis rubra, aliis candida. 2. Secundum *Marcgravium & Piſonem* habet *radicem* ſucculentam & ſubdulcem, corticem auri æmulum, *folia* fagi ſimilia, quæ nervus media ſecat, venis parallelis lunaribus obliquè diſcurrentibus. *florem* album πεντάφυλλον, cum villoſis in medio ſtaminulis, criſtæ pavonum figurâ. *Fructus* qui florem ad hyemis initium excipit, pomi noſtratis figura & magnitudo, cortex rugoſus ex viridi croceus; pulpa roſacea, lapidibus multis parvis ſcatens. Nnmeroſo totis ſex menſibus proventu funditur: etiam in locis arenoſis, in quibus grana ab avibus emiſſa pullulavere. Triplici blanditur ſapore. Auſterus eſt nondum flaveſcens nec mollis, maturus tamen; flavus nec planè mollis, ſeu coquatur ſeu non, optimus eſt: plane flavus & mollis, fructum rubi idæi æmulatur, & alvum mollit. Facilè tum corrumpitur & vermes fundit. *Radix* in aqua decocta, mirificè dyſenteriæ mederi dicitur. *Ximenes* duas ejus ſpecies deſcribit: *Prioris folia* ſunt viridia acida, valdè odorata; *fructus* rotundus, grandis, inſtar ficus plenus; ideo *Xalxocatl*, quod fructum arenoſum ſonat, Mexicanis dicitur. *Corticis* decoctum inflationes crurum diſcutere; plagas fiſtuloſas ſanare, & occultâ quadam proprietate ſurditati & doloribus ventriculi conſulere dicitur. *Folia* in balneis adhibentur, & ſcabiem ſanant.

Ovied. H. Americ. l.8 c.19. Monardes H. ſimplic. medi. c.64.

Gomara H. general. Ind. Occid. c.67.

Marcgrav. H.N.B. l. 3.c.7. Piſo Hiſt. Med ſimp. Braſil. l.4. c.26.

apud de Laet Ind. Occ. l.5.c.3 Reccus R. M N.H. l. 3.c.51.

ſananr. Pars *fructus* exterior ſolida, calida & ſicca, interior, quæ tenera & moderati caloris, cimices quodammodo redolet, nihilominus cum voluprate guſtatur. *Naſcitur* in campeſtribus & præcipuè Quauhnahuaci. *Alteri* ſpeciei longè majores, nec tam malè olentes fructus, ideo in deliciis habentur: *folia* virentia, Aurantiæ inſtar. Utraque in locis calidis montoſis ac planis, præcipuè in Cuarnavaca, & toto Marchionatu *naſcitur*: & ſyrupum adverſus alvi fluxum utiliſſimum ſuppeditat. Paratur is ex foliorum benè contuſorum, & in aquæ libris XII. per noctem maceratorum libris ſex, cum totidem ſaccari.

Marcgrav. Hiſt.Plant. Braſ.l.3.c.4. 4. *Araticu Braſilienſium* quadruplex eſt. 1. *Araticu Ponhe.* 2. *Araticu pana.* 3. *Araticu ape.* 4. *Araticu domato id eſt ſylveſtris.* 1. *Araticu ponhe* caudice & ramorum figurâ aurantiæ reſpondet. *Folia* ſemipedem longa, craſſa, linguæ humanæ figura. *Flos* è tribus foliis cordiformibus, fritillariæ floribus major, flavus, corticis mali aurantiæ craſſitie, nauſeabundi odoris, contextus, quæ in medio ſui alia tria minora, dimidiæ craſſitiei, quorum quodlibet ſemiglobum excavatum refert, continent. Deciduus eſt, & dum cadit, ſtrepitum quaſi baculo feriretur arbor, edit. *Fructus*, qui turbinatus, & ubi pediculo inſedit, durioris carnis corpus, ſuppoſitorii figurâ in ſe continet, quod eximi ſolet, ex albo vireſcit, & ex ſquammis, quarum cuilibet exiguum in medio tuberculum inſidet, nucem pineam repræſentans, componitur. Intus pulpa ſubflava ex pyramidibus contexta, filamentis intermixta, & nucleis referta reſidet, quæ ſaporis ex dulci ſubacidi & ſubacris, panèm fermentatum, cui aliquid mellis admiſtum, refert. Maturatur Decembri & Januario & dum decidit mollis eſt, & inſtar caſei veteris decorticari poteſt. Prope ad eam accedit Ahate de Pancho, vel *Ate Panucenſis* ſeu *Tzypipatlis* Mexicanorum. Rami ipſi coloris caſtanei; folia juglandis, vel mali aurei: *fructus* pineæ nucis figurâ, rotundus, ex glandibus quaſi conſtans, cœruleus, in nigrum tendens, ferro polito ſimilis. Placet huc adjicere *Yllamat Zapotli*, quæ ex Recci icone videtur arbor cortice cinereo, fructu cono pini ſimili ſquamoſo, tres & dimidium digitos longo, duo cum dimidio lato. Folia igne aduſta & cum oleo apoſtemati impoſita, illud maturant. 2. *Araticu pana*, de Laet *Araticu panania* vocat, haud grandis arbor eſt. *Radicibus* inſidet profundis, craſſiſſimis & longis. *Lignum* inſtar ſuberi, levi, ex quo clypei formantur. *Rami* ſuperiori aſſimilantur. *Folia* noſtratis ferè pyri. *Flos* ſuperiori figurâ par, ſed minor, intus ſanguinei coloris, tales enim ungues habet: cætera totus luteus. *Fructus.* Araticu ponhe ſimilis, fructu primo viridi, per maturitatem flavo: qui pulpâ aurea, odoris caſei putridi, nucleis ex flavo albicantibus referta eſt. Propter frigiditatem inter venena reponitur. 3. *Araticu ape*, figurâ & magnitudine convenit cum Ponhe, ſemine in hoc differt, quod coloris brunni eſt. 4. *Araticu do mato* ſeu ſylveſtris excreſcit ut Pana, & talia fert folia. De *floribus* nihil occurrit. *Fructus* ei congeſti, oblongi, cæpæ junioris figurâ, virides: ſingulis duo ſemina, amygdalæ figurâ & magnitudine, ſed in uno extremo acutiora, coloris coracini, ſplendentia, in quibus nucleus.

Malus Punica.

Ter. apud Recc.R.M. N.H.p 348

Ib.p.444.

Ind.Occid. l.15.c.7.

Piſo facult. ſimplic.l.3. c.ult.

5. Quam *Boabab* Alpinus vocat, ea Honorio Belli *Abavo*, Cluſio *Baobab* ſive *Abavi* dicitur. *Radice* nititur tuberoſa, ovi magnitudine, ſubſtantia raphano ſimili, quæ præmanſa tota in aqueum & ſubdulcem ſuccum vertitur, ſalivamque copioſè prolicit. *Folia* ex unius fructus ſemine diverſa prodiere: alia non ſerrata, malo citrio: alia ſerrata, caſtaneæ folio ſimilis. *Fructus* eſt aurantii mali magnitudine, cortice duro, fuſco; qui primo aſpectu cucurbita ſicca apparet. Pulpa intus ſubrubra, fibroſa, in pollinem friabilis, ori grata, per quam ſemina renibus

Cluſ. Exotic.l.2.c.11. Alpin.de P. Ægy.c.17. Veſl.in obſer.ad id.c. Bellus Ep. 4. & 5. ad Cluſium.

Malus Punica.

nibus animalium ſimilia, ſeminum Anagyridis ęmula, vel ut Alpinus, in unum ſemiarcum quaſi inclinante, duro cortice tecta ſparguntur. Rubente hic quadam membranâ veſtitur; quâ demptâ, ſemina fuſim ad nigrum inclinantia & ſplendentia conſpiciuntur; medulla nigra, (albicantem vocat Veslingius) eduli, & avellanæ guſtu. Adfertur ex Zeila, nobili Æthiopiæ emporio. *Vſus* pulpæ in ſquallentibus Æthiopiæ locis, contra ſitim, febres, & omnes calidos affectus. Caſtigatur à ditioribus ſaccaro, cũ quo & ſyrupus paratur. Cairi incolæ pulverem drachmæ unius pondere, cum terra Lemnia, contra ſputum ſanguinis, lienteriam, fluxum hepaticum, menſium fluores in decocto infuſo, vel aqua plantaginis propinant.

Alpin. de Plant. Ægypt. c. 17.

Margr. H. P. Braſil. l. 3. c. 7.

6. *Araca-iba Braſilienſium* eſt duplex. 1. *Araca iba fructu majore*, qui *Araca guacu* incolis, figurâ, cortice, ligno, Guajabæ eſt ſimilis. *Folio* glabro, latè viridi, figurâ & odore Lauro multum ſimili. De *flore* hoc duntaxat habetur, bis quotannis protrudi. *Fructus* mediocre malum æquat, rotundus, umbilicatus, in maturitate viridis, carne alba, *Araca miri* carni, odore, ſapore & ſubſtantia ſimili. In medio lapides multi, piſorum minorum mole, obrotundi, paululum compreſſi, ex albo ſubflavi, nucleorum in ceraſis duritie, nucleum intus complexi, per multa filamenta tenuiſſima, carni adhærent. Accedere videtur aliqua ratione ſi fructum ſpectes ad Guayaba fructum. 2. *Araca Iba minor*, cujus fructus *Araca miri* incolis, frutex eſt, ligno foliis & floribus Guajabæ reſpondens. *Fructum* magnitudine pruni, umbilico cinctum, qui per maturitatem flaveſcit, & in carne albida multa parva grana gerit, bis quotannis, menſe nempe Martio & Sept. parit. Subdulcis is, paululum adſtringens, fragorum ſapore. *Radix* fruticis in aqua cocta mirificè dyſenteriæ medetur. Piſo ſummè diureticam ſcribit, lienisque & renum affectibus conducere. *Ex foliis &* *oculis* balnea, contra varios affectus parantur. Fructus conditus egregiè refrigerat, roborat & adſtringit.

Margr. H. P. Braſil. l. 2. c. 4.
Piſo ſimpl. l. 4. c. 25.

7. *Tapia Braſilienſium*, in fagi aut quercus altitudinem aſſurgit. *Medulla* ligni ſambucea; *folia* tria in quolibet pediculo ſibi oppoſita, ſplendente, ſex digitos longa. Octodecim, interdum viginti & triginta ceraſinis pedunculis, qui in ramorum extremitate, totidem *flores*, quadrifolii, albi, digitum longi. Cuilibet foliolo ſuum eſt *petiolum*, figura ferri venabuli; nervus per medium cum venulis obliquis vireſcentibus; & quatuor folia brevia vireſcentia alternatim poſita. Inter hæc ſtaminula multa ſubruffa erumpunt; in medio pediculus ut plurimum ſeſquidigitum longus. *Fructum* fert mediocris pomi magnitudine, rotundum, in maturitate aurantii inſtar flavum. Cortice aurantiæ ſimili qui pulpâ ſcatet albâ, molli dulci, ſed odore nauſeabunda: cui multi lapilli duri, oblongi, flavi, magnitudine ſeminis ceraſorum, nucleum album continentis inſident. *Folia* contuſa excellentiſſimo ſunt in Braſilia remedio contra malum quod ibi *Bichos del cul* vocatur, ſi ſuccus eorum tædarumque tum ſimplex tum compoſitus ano jejuno ventriculo indatur. Incendium enim reſtinguit, immunditiem abſtergit, & dolores lenit. Eadem contuſa & auribus indita, doloribus capitis, ex calore natis, nullo alio adhibito remedio, medentur.

Margr. H. N. B. l. 3. c. 4.

8. *De Pytahaja* ita Nierembergius. *In ſciſſuris ſaxorum naſcitur* Pytahaja. *Odit pingue ſolum: fructus acro dulci mixtus, ſapidus, quemadmodum malum Punicum. Rubri coloris intus & extra eſt: malum aureum æquat magnitudine.*

Niere mb. Hiſt. Exot. l. 14. c. 80.

9. *Arbores Maragnanæ inſulæ* ſunt *Pekey* & *Agoutitreva*. 1. *Pekey* habet tam craſſum *truncum*, ut vix trium quatuorve hominum complexu ambiri poſſit. *frondes* fert pruni; *fructus* duorum pugnorũ magnitudine, cortice craſſo duroque qui intus

De Laet Ind. Occid. l. 16. c. 11.

tres

tres quatuorve fructus luteos, formâ renis, optimi odoris, ſaporis non ingrati, oſſe aculeato, continet. 11. *Agoutitreva foliis* eſt aurantiorum ſed levioribus, *floribus* roſcidis, *fructu* amplo, cortice viridiore. Concludit intus acinos granatorum inſtar, exiles, dulces & palato non ingratos.

De Laet Ind. Occid. l. 10. c. 6.

10. *Guabam* fructus eſt binos palmos longus, cinereo cortice, pulpâ candida, duriſſimis quibusdam nucleis permiſta, ſuavis & refrigerans. Provenit in calidioribus Quitenſis præfecturæ regionibus.

Martin. in Atl. Sinen.

11. *Pomum Sucu Sinenſium*, naſcitur in mediocri arbore, & quæ vix ullâ culturâ opus habet. Majus eſt noſtratibus, rotundum, puniceum, aut rubicundum. Pulpa intra, aliquando exos, plærumque ad ſuperficiem acinos teruncii mole, planos & rotundos, verticaliterque erectos, corticeligno ſo, quinque vel decem continet. *Caro* tota rubeſcit; molleſcit ſorbi inſtar, matura, & ſuaviſſimi ſaporis. Siccatum, cruſtum mellis vel ſaccari emittit. Eſt & *cortice viridi*, quod non molleſcit, ſed cultro vel dentibus detrahitur. Provenit in Xantung, & extra Sinas nullibi.

Articulus VII.

De Pyro.

Tab. XX. XXI.

EAdem Pyri Arboris & Fructus apud Veteres ratio.

Theoph. H. P. l. 1. c. 7

I. *Veteribus Pyrus arbor* vel eſt *Domeſtica* vel *Sylveſtris*.

Theophr. H. P. l. 1. c. 3. 5. 13. 16. 21. Plin. H. N. l. 16. c. 13. Theophr. C. P. l. 1. c. 21. l. 4. c. 1. Plin. H. N. l. 17. c. 13.

I. *Pyrus domeſtica*, eſt ut ἰσαυξὴς, ſic ab imis ſeu radice, plantigera, nec tantum propè ſtipitem; ſed etiam longè ab eo, ubi nempe illa μετίωρ@-, brachiata quaſi promotione prolificat. *Radix* prolixa: *caudex* culturâ unus, nodoſior, qui ex matrice, humore & carne conſtat. *Folia* orbiculata: *flores* foliati. *Fructus* ὑδαρὴς vel vinoſus, callo placet; & celerrimè interit. *Semina* intus putamine & tunica contenta, ἀδήλως πῶς συνημμένα, καὶ κοιλὴν ἀσχολὴν habentia, quæ μείζονα ἐπικαρπίαν, iisdemque σπερμάδεσιν includuntur, quo plus temporis perdurare valeant. Fertur ex annotinis: in trimatu enim, ſerius aliquando ferre incipit. *Provenit* ubique in Europa: in Ponto frigidis locis. In Peloponeſo tanta copia, ut Apiæ nomen dediſſe credatur. Solo convenienti naſci diligit: læto, & validæ arbores, & fructus plenior. Menſe Novembri calidis, Februario frigidis conſita, plurimum florem & turgens magnitudine pomum rependit. De *Vſu* parum. Adſtringunt omnia. *Cruda* jejunos eſitata lædunt. *Siccatorum* decoctum alvum ſiſtit. Jumentis mirè gravia ſunt vel pauca. Remedio ajunt eſſe, ſi prius edenda dentur aliqua, vel utique oſtendantur.

Pyrus. Theophr. H. P. l. 1. c. 23. Plin. H. P. l. 15. c. 18.

Pell. menſe Feb. Tit. 15

Dioſco. M. M. l. 1. c. 167

Plin. H. N. l. 16. c. 25.

II. *Pyrus Sylveſtris* horreſcit ſpinis: ſed quas adhibito cultu translata deponit. Tardius per ſe germinare quam cætera apud Plinium habemus. Objici *fructus* porcis ſolet; coque ὗς πιμαίνεται. *Ligni* cinis τοῖς ὑπὸ μυκήτων πνιγομένοις opitulatur. Sunt & qui dicant, innoxios reddi, ſi cum iis pyra iſta coquantur. Genus ejus eſt Ἀχράς, quod βραδέως πεπαίνεται.

Ariſtot. H. A. l. 8. c. 6. Plin. H. N. l. 15. c. 7.

Dioſc. M. M. l. 1. c. 163

III. *Pyrorum genera apud Veteres ab Authoribus, Loco ſeu Patria, Tempore, colore, odore, ſapore, Magnitudine, Figurâ* denominantur: quædam *incerta* ſunt.

1. Pyra quæ *authores* ſuos nobilitavêre; ſunt *Decimiana*, *Dolabelliana*, *Pompejana*, *Lyceriana*, *Severiniana*, *Tyranniana*, *Lateriana*, *Anitiana*, *Coriolana & Brutia*. *Decimiana* antiquo Codici & Columellæ *Decumana*, Macrobio *Decimana* dicuntur, & inter ea quæ ſervari poſſunt locum invenere. *Dolabelliana* longiſſimi ſunt pediculi. *Pompejana*, ſeu ut in altero Codice extat, *Pomponiana*, cognomen *Mammoſarum* ſunt adepta, eademq; cum Macrobii *Orbiculatis* eſſe putantur. De *Licerianis & Severianis* vix quicquam poteſt ſtatui, cum alii *Lyceriana & Seviana*, alii *Navia*, & *Veniana* legant. *Tyranniana* ſeu potius *Turniana*, aut quod optimum, *Turaniana* à Turanio Graculo, qui in Indice libri tertii à Plinio citatur, ex prioribus nata ſunt, & longitudine pediculi diſtant.

Pyrus.

Lateriana Macrobio *Lateresiana*, Columellæ *Lateritana* dicuntur. *Anitiana* ſervantur & in paſſo. *Tiberiana* principi Tiberio maximè placuêre. Colorantur magis ſole, grandeſcuntque, alioquin eadem eſſent, quæ Liceriana. *Coriolana*, & *Brutia* aciduli ſucci ſunt.

Plin. H.N. lib. 15. 17.

2. *Patria* nomen debent, *Cruſtumina, Amerina, Picentina, Numantina, Alexandrina, Numidiana, Græca, Tarentina & Signina. Cruſtumina* à Cruſtumio Italiç oppido ſic dicta, ideò Virgilius *Cruſtumia* maluit, gratiſſima ſunt decocta, & ſalubria, fragilia Celſo, & ex parte rubentia, ut Servius ait. *Tarentina* ad hyemem usque ad matrem pendent, gelu matureſcentia. Seriſſimè legi alibi dixit Plinius. De reliquis nihil occurrit.

Georg. l. 2. Plin. H.N. l. 15. c. 15. 17

3. *A Tempore* dicuntur *Favoniana, Poſt-autumnalia, Hordearia, Sementina. Favoniana* rubra, paulò ſuperbis majora ſunt. *Poſt-autumnalibus* acidulus & jucundus ſapor. *Hordearia* hordei meſſis tempore matureſcunt. *Sementina* à ſementinis feriis (hoc vocabulo Varro utitur) quç inclinante æſtate ſationis cauſa celebrabãtur, apud Catonem nomen habent. *Præcocium & Serotinorum* vocabula, multis ex iſtis communia ſunt.

R. R. l. 1. 2.

4. *A Colore* traxere nomen *Syria*, coloris nigri, (Theocriti Scholiaſti ονεμάνα eſt μέλανα ἐστὶ ἐξ ἡλίω, ſeu ἡλιακαυνος) ſeriſſima omnium, & quæ cum Tarentinis eadem Columella facit. *Lactea* quæ candida. *Teſtacea* quæ & ſignina. *Onychina*, quæ, cum Alabaſtrites Onyx dicatur, unde Propertio, *murrheus Onyx* pro poculis quæ ex Alabaſtro fiebant, alabaſtro colore ſunt ſimilia, vel unguis inſtar candicant. *Purpurea*, de quibus nihil habeo quod dicam.

5. *Ab Odore* ſunt *Myrapia, Laurea, Nardina.*

6. *A Sapore*, *Muſtea* & *Falerna*, quib. à potu nomen, quoniam tanta vis ſucci abundat. Adde his *Lanugine ſalsâ* Theophr. Extra hæc inſidet, & quidem tam tenaciter, ut comedi non poſſit, niſi abluatur. Naſcitur in Caria. Theop. χνῦν ἀναιδὴ θυμωμενῶν vocat.

7. *A magnitudine* nominantur. *Voluma* apud Virgilium, quod volam manus impleant, & *Libralia* quæ amplitudinem ſibi ponderis, nomine aſſerunt; quibus *Mortimus* Galeni addere poteris. pyra ſunt magna, & aliquantum nutrientia. In tenues ſecta orbes ſic‑antur, elixa hyeme & vere in cibos: eunt.

Plin. H.N. 15. 11. Galen. de facu. Alim. l. 2. c. 24.

8. *A Figura* ſunt *Ampullacea* & *Cucurbitina*, acidula ſucci. Illa ad hyemem quoq; usque ad matrem pendent, gelu matureſcentia.

Plin. H.N. l. 15. c. 15.

9. *Incerta nominum cauſa* eſt *Barbaricu Venereiſq;* quæ colorata dicunt. *Regiis* quæ minimo pediculo ſeſſilia; *Patriciis, Voconiis* viridibus, oblongisque, *Superba* per antiphraſin fortè dicuntur. Eadem cum *Dacis* malis causâ, in pyris taxantur. Parva hæc, ſed ocyſſima. Malè à quibusdam cum præcocibus confunduntur. Nam Columella ſeparat. De Macrobii *Cerritis, Cervisſis, Calculoſis, Lollianis, Lanuvinis, Mileſiis, Orbiculatis, Præcianis, Rubilis, Fullianis, Titianis, Rimoſis, Meſpillis, Seris, Sextilianis ſeris, Valerianis ſeris*, nihil habeo quod dicam.

II. Apud *Recentiores* in pyrorum deſcriptione tria obveniunt. 1. *Pyrus ſativa.* 2. *Pyrus ſylveſtris.* 3. *Varia fructus differentia.*

1. *Pyrus ſativa* duplex eſt, *Communis* & *Polvilleriana.* 1. *Pyrus ſativa communis*, major aliquando malo eſt. *Radix* recta: *ſtipes* craſſus: *materia* ligni criſpa; & ad typos idonea. ſiccata fit magis rutila. *Folia* longiuſculo pediculo hærent. *Flores* foliati, candidi, apicibus purpureis, qui Aprili & Majo prodeunt. *Fructus* diverſi, turbinati, qui cute, carne & ſemine conſtant. Quidam Junio, Julio, alii & Auguſto, plurimi Septembre, Octobre nonnulli maturãtur. Apud Batavos hoſpes, & ſi quæ, fructum vix fert. In Palma inſula adeo proficit, ut à ſedecim ad triginta uncias pendat. Viſum in Vaſconia à Scalig. humanam faciẽ bellè repræſentans. Viſa & ſpecies, cujus fructus non à floris parte, ſed à pediculo matureſcere incipit. *De Vſu in Medicina* nota. Pyri *radicem* à muliere portatam impedire conceptum,

Pyrus.

ceptum, ſi Alberto fides eſt. *Folia* non malè vulneribus imponi, ex iiſdemque balnea & inſeſſus ad uteri & ani procidentias parari. *Flores* frigidæ & humidæ naturæ, quia albi; ſecundum Portam: quaſi nihil quod album eſt caleat. *Fructus*, ſi in parturientis lecto lateat, aut illuc transportetur, partum difficiliorem reddere dicitur: fabuloſè ſine dubio. Certius, *pulpam* vulnera glutinare. Succum & conditum fluxus bilioſos cohibere: *grana* peculiari quadam proprietate pulmonis vitiis mederi, ſed renibus officere &c. Mirum verò eſt quod apud Gratarolum invenio, pyrum vino injectum, fundum petere ſi aquâ dilutum eſt: ſupernatare, ſi meracum fuerit. 2. *Pyrus ſativa Polvilleriana* procera eſt. *Folia* oblonga, ſupra piloſa, infra incana lanugine pubeſcentia, atrovirentia. *Flores* quinque-folii, ſublutei, quadraginta ſimul, qui umbellam referunt. *Fructus* pyriformes, punctulis albis aliquando notati, intra lutei. Polvillæ primum in Alſatia viſa: poſt Watteville in horto Flachslanderiano; tandem Maſſocovii in horto Baronum à Polviller, & quidem pyris ſylveſtribus inſerta.

Porta in Pythogno. Matthiol. ad Dioſc. l. 1. c. 122.

Tabernæ. H. P. l. 3. l. 2. c. 32.

II. *Pyrum Sylveſtrem* Gaza *Pyraſtrum* vocat; cui *caudex* rimoſus, *cortex* hiulcus; materia rutila; *rami* ſpinoſi; *folia* arbore florente ſubtus, & in ambitu cana lanugine obſita. *Flores* quinquefolii, albi, cochlearis modo concavi, de hirſutis pediculis dependent. *Fructus* eſt major, minor, medius, parvus, rotundus, turbinatus, pediculo longo, brevi, &c. Unde *differentia*. Uſus *Folior.* ad uteri & ani procidentiam, ſi fomenti inſtar apponantur. Aquæ ex fructibus ad hæmorrhoidum fluxum, ſi ſæpiùs bibatur. *Nuclei* phtiſicis proſunt, ſed renibus nocent. Ex contuſis fructibus aqua affuſa paratur in Haſſia potus.

III. *Pyrorum* ipſorum prout apud *Recentiores, Curtium* nempe, *Ruellium, Cæſalpinum, Cordum, Bauhinum*, & alios occurrunt genera, denominationem 1. *ab Inſitione*, 2. *Maturitatis tempore*, 3. *Conſtitutione interna*, 4. *Magnitudine*, 5. *Figura*, 6. *Colore*, 7. *Sapore*, 8. *Odore*, 9. *Præſtantia*, 10. *Effectu*, 11. *Loco*, 12. *Authore*, 13. *variis accidentibus*, ſumunt.

I. *Ab inſitione* ſunt 1. *Morapora*, quæ ex pyro moro inſita naſcuntur. Eleganti interioris pulpæ blandiuntur rubore. Arbor pauca fert, ſed raritate commendantur. *Coccinea* Camerario. 2. *Pomapora*, quæ ex pyro malo inſerta apud Batavos naſcuntur. Forma mala referunt, pyra ſapore, ſucco dulci, aqueo, plena. *Pyrophylla* Dalechampius vocat alii *Apiophylla* & *Pyrifolia*. E medio corpore folium exoritur.

ad Plin. H. N. l. 14. 14.

II. *A maturationis tempore* ſunt 1. *Præcocia*, quæ citò matureſcunt. 2. *Serotina*, eaque 1. *VValdenſium*, inæqualiter anguloſa, lutea, una parte rubentia. Ajunt ad Februarium durare. 2. *Viridia*, quæ magna, ventricoſa, ſeſſilia, leviter turbinata, turbine nonnihil ad latus inclinante. Videntur alicubi in duas partes dividi. 3. *Ruffa*, quibus una pars turbinata & nutans; altera quæ circa umbilicum ſeſſilis, caro acerba & dura. legnntur poſt autumnum. 4. *Iohannina*, quæ circa feſtum S. Johannis Baptiſtæ eſui accommoda. 5. *Laurentiana*, quæ circa D. Laurentii diem. 6. *Mariana* ſeu Divæ Mariæ, quæ aquoſa dulcedine ſuavia, ſed fugaciora. 7. *Iuniola*, quæ menſe Junio matureſcunt, Moſcatulis paulò majora, colore virente, ſuccoſo, forte Plinio Falerna à potu, quia tanta vis ſucci abundat. 8. *Martiniana*, quæ ad hyemem usque in parente propendent, ſuavi guſtu, carne firmiuſcula: teneriora ubi gelicidia ſenſere, hybernas etiam menſas finiunt. 9. *Vvacea*, quæ cum uvis matureſcunt. 10. *Brumalia*, quæ fortè Baſileenſibus Staffelbirn/ aſpera ad tactum, lutea, dulcia. Durant in Jan. 11. *Margarethana*, quæ in oblongum collum faſtigiantur, colore in cereo rubente, carne in ore reſolubili. Habentur Brunſuici in Saxon. 12 *Hyemalia*, quæ ex rotundo modicè turbinantur.

Bauh. H. P. l. 1. p. 49. &c.

Pyrus. Caro vix dentibus cedit, ſucci aquei & auſteri. 13. *Auguſtana*, quæ Auguſto menſe matureſcunt, ex rotundo in brevem mucronē deſinentia: coloris in pallido rubentis. 14. *Fœnaria*, quæ ipſo fœniſecio matureſcunt, muſcatellinis quodammodo ſimilia, carne dulci, aliquando ſolida & grandinoſa, aliquando molliora. 15. *Autumnalia* ſub quibus *Bergomatica*, *Bonchriſtiana*, *Garavella*, & *Bazaraveſchia* Gallus habet.

III. A conſtitutione interna denominantur 1. *Hydrapia* quæ vel *Hildesheimenſia*, quæ ventricoſa, partim pallida punctisque conſperſa, partim rubentia, carne aquea; vel *Alſatica*, gallinaceo ovo paulò minora, quædam æqualia, circa pediculum turbinata, oppoſita parte ſeſſili. Vix menſem durant: vel *Virtembergica*, turbinata parte unâ, ſeſſilia alterâ, ventricoſa, lutea. Durant ad Septembris finem, carne dulci, & grata. 2. *Lardina*, quæ craſſa in medio ventre, à quo ſubitò in mucronem deſinunt. Liquantur adipis inſtar in ore, & facilè putreſcunt. 3. *ſtatima* eadem fortè cum præcedentibus, colore in pallido flavo, guſtu ſtrenuè adſtringente. Matureſcunt antequam ſol in Libram tranſeat. 4. *Oſſea*, quæ à duritie nomen invenere, colore ſubrubente. 5. *Cinerea*, quæ cineris modo mollia & in ore diffluunt. Coluntur Islebii. 6. *Succulenta*, à ſucci copia, qui ſubacidus, vinoſus, in carne ſolida. 7. *Farinacea*, de quibus Schvvenckfeldius nihil præter nomen habet.

IV. A magnitudine nomen ſumunt. 1. *Pugillaria Bollenſium* magnitudine pugni, ventricoſa. Venter quibusdam magis prominulus: quædam videntur velut bipartita. Facilè fraceſcunt, 2. *Magna*, quæ ſex uncias lata, & tota maculis lenticulatis obſita, acidula, fugacia. 3. *Libralia*, quæ libram pendent. Umbilico ſunt profundo, cute craſſa, maculis pullis undiq; conſperſa. Durant ad Oporam. 4. *Vaſta*, quæ magna, ventricoſa, turbinata, cute viridi, carne ſuccoſa. Matureſcunt Autumni initio.

V. A Figura dicuntur 1. *Bicipitia*, quæ gemino vertice viſuntur. Corpore ſunt ſuavi, non calculoſo, ſucci ita grati, ut etiam moroſum palatum recreent. 2. *Campanacea*, eaque vel *Islebienſia* cute flava, punctis maculoſa, odore non inſuavi, & quæ facile putreſcunt. vel *Burgundica*, colore viridi, ferrugineo conſperſa. 3. *Turgida*, quæ vel cæſii coloris, vel in cæſio rubentia. Proveniunt Hildesheimii. 4. Κελυγάςραι, quæ vervecum ventriculos tumore æmulantur, cortice cæſio. Præferuntur in Haſſia reliquis pyris. 5. *Ovata*, quæ vel *Eislebienſia*, cortice flavo, punctis conſperſo, quę modicè adſtringunt; vel *Alſatica*, quorum majora anſerinum ovum æquant. Cortex eſt ex viridi flaveſcens, punctis araneoſis & ferrugineis conſperſus. Caro ſuccoſa, ex dulci vinoſa. 6. *Rombacea* Roſtiis figurâ, colore & magnitudine ſimilia. 7. *Tumida* quæ & *mellea flava*, lata baſi, cute flavâ punctatâ, ſapore inter mellea majora & Leonina media. Durant aliquando ad hyemale ſolſtitium. 8. *Cotonearia* ſive *Cydoniata*; quæ vel *Islebienſia* ventre tumida, cute viridi, carne durâ, ſuccosâ, vinosâ. Durant in hyemem: vel *VValdenſia*, cute aureâ, altera parte rutila, carne tenera & granuloſa. 9. *Braſſicana*, quæ magna, ſubrotūda, turbinata, cute partim in viridi pallida, partim modicè ſubrubente & punctis conſperſa: Carne duriuscula, acetoſa. 10. *Ovalia* cum ovatis forte eadem. 11. *Turbinata*, quæ *Turbinem* æmulantur, cute in viridi pallida, multis viridibus punctis conſpersâ, carne ſolidâ acetosâ, 12. *Conaria*, pinei coni figurâ, carne ſuccosâ, auſterâ. Durant ad ſolſtitium hyemale. Prodeunt Hildesheimii. 13. *Picea globoſa*, interdum etiam nonnihil toroſa, quę inſigniter ab una parte rubent, punctis albicantibus interſperſis. Durant ad Quadrageſimam, non citius edulia quam nigra. 14. *Pentagona*, magnitudine pugni, cute ruffa, carne aſpera & granuloſa. 15. *Dorſalia*, quæ dorſi & natium muſculos aliquomodo referunt.

Præ-

Pyrus.

Præmagna ſunt, ſpecioſa, inæqualia, colore obſcuro. Dicuntur Ulmerbirn/ Pfundichbirn/ Kürbsbirnen/ id eſt, cucurbitina; Zapfenbirnen & Pyra S. Catbarinæ. 16. *Acuminata*, quæ ad Pyramidis figuram accedunt. Lutea præcocia & fugacia. 17. *Curta*, quarum quędam volam implent, ad pediculum turbinata, circa umbilicum ſeſſilia, rubentia, punctata. Horum majora nulla vel pauca babent ſemina. 10. *Trochapia* Tabernæmontani; quæ non deſcripſit, fortè cum Rombaceis eadem.

VI. A colore ſunt 1. *Rubellina*, quæ & *aurea*, & *finora*. Aſperiore durioreque ſunt carne, nec priusquam gelu experiantur edomita duritie miteſcunt. 2. *Glaciola* in acutum longius producta pyramide, lacteo intus colore. Fortè Plinii *Lactea*. 3. *Rudia*, quæ Glaciolis craſſiora brevioraq;, turpi colore, ſed ſapore cæteris dulciore. 4. *Cerea*, inferius ventroſa, ſuperius turbinata, carne miti, adſtringente, ſed in ore liqueſcente. Maturantur ſole virginem ingreſſo. 5. *Cineracea* globoſa parvaque carne tenera, dulci & ſuavi. Durant poſt ſolſtitium hyemale. 6. *Punicea* quæ oblongæ pyramidalis formæ. Caro ſubacida & aquoſa. 7. *Praſina*, figuræ ejusdem, cutis viridis; caro ſuccoſa, non ſegniter adſtringens. 8. *Viridantia*, Septembri initio matura, & aliquid moſchi inter edendum redolentia. 9. *Laterum*, à colore lateririo, quæ ad ovalem figuram accedunt & diu durant. 10. *Rubra Vaconia*, ſpecioſæ magnitudinis, turbine obtuſiore, pediculo laterorium, quod eis peculiare, inſerto, cortice ſcabro, dilutè croceo una parte ſanguineo, carne firmâ. Nondum Novembre eduntur. abundant lapillis.

VII. Sapor nomen indidit *melleis*, *Saccarinis* & vinoſis. 1. *Mellea* ſunt duplicia; *Majora* nempe, quæ in oblongum deſinunt turbinem: cortice in flavo cæſio, ſucco ſuavi. *Minora*, turbinata, cute ſubrubente. Matureſcunt paulò poſt Auguſtum. 2. *Saccarina*, cute viridi, quæ non diu durant. Diverſa ab his *Sileſiaca* quæ Leobergæ viſebantur. Arbore decerpta ſaporis paulò acerbioris & lapidoſa; paucis poſt diebus ita mitia, ut ſaccari inſtar in ore liqueſcāt. Surculi aliò translati inſitionė nullâ traducuntur.

VIII. Odori appellationem ſuam debent, *Roſata*, *Chirothecalia*, *Moſchata*. 1. De *Roſatis* nihil occurrit. 2. *Chirothecalia*, quod Chirothecarum inſtar in manibus tractari ſoleant, ita dicuntur. pediculo hærent ipſo pyro longiore. Cuti rubedo ſanguinea non ſine granulis. Sub finem Auguſti molleſcunt. 3. *Moſchata* ſunt varia. 1. *Majora*, cute punctata, carne in album ex buxeo vergente, grumoſa. 2. *Minora*, quæ turbinata, cute in viridi rubente. 3. *Minima* quæ vix ceraſa domeſtica ſuperant, rotunda, longiusculo pediculo. 4. *Rubra*, quæ vulgo *Pira Ieſu*, carne albida, & nonnihil flaveſcente. 5. *Albicantia* Montbelgardi habentur, guſtu ſuavi, haud diſſimilis figuræ & magnitudinis. 6. *Rotunda*, alias *Calveja*, quorum quædam majora teneriora, quę cruda commodius edi poſſunt. Calvier baſtard. Durant ad Majum nec ante eduntur.

IX. A præſtantia denominantur. 1. *Regia* ſeu *Regalia*, eaque vel *Majora*, quæ grandia, ventricoſa, cute ex praſino ad cæſium vergente, carne dulci. vel *Minora*, ex viridi rubentia, punctis notata, dura & valdè lapidoſa. Intra octo dies matureſcunt. 2. *Leonina* quæ tumida & inæqualia, cute cæſia ſubviridė & modicė ruffa; ſucco copioſo, vinoſo, actu refrigerante, Francobergæ Schärterbirn dicuntur. 3. *Papalia* ampla, ſucco ſuaviſſimo. 4. *BonChriſtiana*, quæ in Gallia babentur. Ampliſſima illa, & librale pondus æquantia, cucurbitæ figura, colore herbaceo, ſucco dulciſſimo, & teneritudine tantâ, ut à guſtatu ſtatim vel in ipſo ore eliqueſcant. Durant in annum. Ad Neapolim usque, res ibi Carolo Regegerente, delata ſunt. Etiam cum ſenuêre cruda per orbiculos diſſecta & aqua roſata & ſacchoto eduntur.

Pyrus.

tur. Non ptiuſquam hyemem experiantur, indomitâ acerbitate miteſcunt. 5. *Amabilia*, quæ utut cæteris acerbiora ſint, ſi cruda edantur; viſu quoque minimè jucunda: palato tamen ſi decoquantur gratiſſima. Durant & in alterum annum. 6. *Regia, Comeſea* Hiſpanis, quæ fortè cum ſuperioribus eadem. 7. *Herilia*, quæ ejusdem cum lardinis formæ. Color quibusdam uniformis, luteolus: aliis altera parte rubens, intercurſantibus ſtriis. Caro mollis, ſaporis aciduli, grati. 8. *Calliana* ſeu *Calliona*, quæ mediæ ſunt magnitudinis, orbiculata, ex parte rubentia, & alia viridia, carnis jucundæ, dulcis odoratæ, friabilis. De *Nobilium* pyris apud Schvvenckfeldium nihil occurrit.

X. Ab Effectu dicta ſunt *Strangulatoria*, *πόνημα*, *& ventrem ſubducentia*. 1. *Strangulatoria*, ſeu *Strangulonea*, duplicia ſunt. *Flava* quæ quibusdam Maußbirnen / & Tubingæ in ſegmenta ſciſſa in multos annos ſervantur. Majora, *Pyra Canthari* vocantur: & *Rubra*, de quibus nil occurrit. 2. *Πόνημα* ſitim arcent, quia carne potabili ſucco prædita. Tument in medio, & in obtuſum mucronem deſinunt. 3. *De ventrem ſubducentibus* ſi comedantur nihil habeo quod dicam, niſi forte medicatione talia fieri.

XI. Loco ſua nomina inſcripſere. 1. *Bergomatica*, quibus à Bergamo Italiæ urbe appellatio. Rotunda ſunt ferè, & circa pediculum umbilicata, cortice tenuiſſimo, viridi, ſtigmatis punctato. Caro tenerrima, ſuccoſa. Cœpta ſunt avorum noſtrorum memoriâ ſeri, & jam etiam in Polonia, Sileſia, & vicinis regionibus paſſim habentur. 2. *Forenſia* ab agro Forenſi in Lugdunenſi Gallia; & *Verriana*, quod in vico Verriano ab Equitibus Rhodiis primo plantata ſint: & à vicinitate Lugdunenſia. Figurâ cucurbitam æmulantur, albi & rubei coloris, ſucco ſuavi, præcocia, odoratiſſima & fugacia. 3. *Turonia* quæ Turonum producit, precioſiſſima, ut non ingrato munere donentur. 4. *Sertana*, quæ ſerius eduntur, parva oblonga rubra & alba. 5. *Edua & Pſeudo-Edua*, ab urbe Galliæ, ſerotina, ſatis ampla, ſuccoſa, colore nigro. Nonniſi ſub cineribus aſſa eduntur. 6. *Certoliana* quæ & *Campanica*. In metæ formam mucronantur, duriore corporis callo, ſucco pauco, ſuavia. Hyemem tolerant, & prunis toſta, fugacium ad veris exitum ſupplent inopiam. 7. *Bonnana*, quibus oppidum Bonna patria, globoſa ferè; carne ſucci aquei & quidem copioſi. 8. *Palatina* Maßbirn/ fugacium omnium generoſiſſima. Colore cutis inter croceum, puniceum & rubentem medio. Carne veluti aromatica. 9. *Brachmartiana* prout Lugdunenſes vocant, longa, ventre circa medium protuberante, carne dulci in quo quædam fibræ luteæ, & circa ſeminum loculos nonnihil granoſi. 10. *Baſilienſia*, magnitudine ovi anſerini, carne molli, fugacia. Matureſcunt Julio in vinetis Baſilienſibus, & vix medium Auguſti attingunt. 11. *Paclemiana*, quæ Zuccarinis figura & quantitate ſimilia, carne dura & adſtringente. 12. *Cænobiana*, quæ inæquali ventre turgent, & juxta pediculum turbinantur. Cortex flavus viridibus punctis conſpergitur. caro aliquantulum lapidoſa & glutinoſa. 13. *Pariſina*, quæ inferius rotunda & ſæpius in mucronem deſinunt; cute partim flava, partim puniceâ; carne ſuccoſâ. 14. *Cretica ſylveſtria*, quæ Achlades nominantur, & à noſtris ſine dubio diverſa ſunt. Nam ſylveſtria vulgatia *Agaſuga* ab incolis appellari, Bellonius teſtis eſt. Obſ.l.1.
15. *Bohemica*, quæ turbinata, ventrioſa, luteola, & albicantia, punctis notata. Matura ſine Auguſti, Septembris medio fracida, dulcia, ſapida odorata, etiam ſine ſeminibus, ſapore aromatico ferè, Septembris ſine incipiunt molleſcere. 16. *Francofurtana*, turbinata, ventricoſa, valdè rubta, carne nonnihil granuloſa. 17. *VValdenſia*, quæ ſerotina, inæqualiter anguloſa, lutea, una parte rubentia, Wildbrechtern Birn vocant.

18. *Do-*

18. *Domeſtica*, in torulos vel coſtas elevata, lutea, quibus venter unâ parte protuberat. Citò fraceſcunt. 19. *Zellenſia* ex pago Grübling magna, inæqualia, tuberoſa; cute lucidâ, carne dulci & aqueo ſapore.

XII. *Author* nomen impoſuit, *Tonſorinis*, *Damejanis*, *Marianis*, *Vbertinis*, *&c.* 1. *De Tonſorinis* Leonina vide. Eadem enim. 2. *Damejana* præcocia ſunt, colore ex parte altera rubeo, ex altera croceo. 3. *Mariana* aquoſa, ſed dulciſſima & tenerrima, fugacia eadem. 4. *Vbertina* apud Belgas & totâ Gallia precioſa, ſatis grandia, & à colore croceo jucunda.

XIII. *Ab aliis accidentibus* quæ denominantur, varia ſunt. Nam ut nihil dicam de *Spinulis*, quæ melle & ſaccharo condita grata ſunt, & quorum arbores præ cęteris excreſcunt, & fructu turgent: nihil de illis, quæ *peri garZigmioli* vocantur, toto menſe Martio durant, & Venetiis pro laudatiſſimis habentur, ut apud *Auguſt. Gallum* videre eſt: ſunt 1. *Præpoſitana*, quæ ex lata baſi juxta pediculum in obtuſum mucronem deſinunt, cute ex viridi palleſcente, viridibus maculis conſperſa. Succi abundantiâ ſitim extinguunt. 2. *Virginea* eaque duplicia. *Majora*, turgidis ſimilia. Adeo fauces exaſperant, ut labra in anguſtum inſtar virginei oſculi contrahant. *Minora*, quæ à tumido ventre in anguſtum collum deſinunt; colore veluti ſi quis cereum rubenti ac puniceo miſceat. 3. *Pendula* quæ Stearapiis figurâ, colore & quantitate æqualia. Longo pediculo pendent. 4. *Agnina*, quæ melleis majoribus quantitate, figurâ, & colore ſimilia. Caro eſt ſucci teneri. 5. *Roſtia* quæ in medio ventricoſa, & utrinque in anguſtum deſinunt. 6. *Vitrea* quę rotunda & modicè turbinata: colore in flavo modicè vireſcente; carne vinoſa. 7. *Templaria*, quæ oblonga & ovata, carne dura, modicè acetoſa. 8. *Telyphana*, quæ rotunda eſſent, niſi juxta pediculum in brevem mucronem faſtigiarentur. Cutis juxta baſin crocea, puniceo punctata. Caro lapidoſa. 9. *Fragibilia & Aſſabilia* quæ omnium ferè maxima & globoſa, carne acidula. 10. *Sacerdotalia*, quæ præcocia, carne dulci & molli; circa ſeminum loculos aliquantulum acetoſâ. 11. *Angelica* eaque duplicia 1. *Parva*, quæ ſeſſilia, craſſiora quam altiora: coloris obſcuri, pallidi, & nonnihil inæqualia. Molleſcunt facilè, & citò fraceſcunt. Guſtu ſunt ſapido. Medio Septembri adhuc integra. 2. *Magna*, hisce longè majora, supernè turbinata, & interdum nonnihil reflexa: baſi lata, ſeſſili, alioqui ventricoſa. Lutea ſunt, ſapore aromatico, ſubauſtero, grato tamen. Durare ajunt ad Januarium. 12. *Decerpta* quæ parva, ex luteo nitida, infernè ſeſſilia. diu durant. 13. *Coriacea* in Boll, quæ haud durabilia, nec admodum grata, niſi ſint mollia, facile autem molleſcunt. Lutea una parte, ab altera rubent. 14. *Leyvarne* dicta in Boll, quæ figura ferè ſunt ovali, supernè tamen magis turbinata: lutea, carne ſatis ſolidâ, dulci. Sept. 17. bona adhuc, necdum mollia. 15. *Fugacia*, quæ parum turbinata, ſeſſilia, lutea. Septemb. 8. caro ſatis dura & granuloſa, ſapore cum dulcedine nonnihil auſtero, ſed aromatico. Alia etiam erant molliora in Boll, & dulcia valdè. 16. *Decorticata VValdenſium*, quæ quaſi nullam cutem ob ejusdem teneritudinem habere videntur. Ovata ferè ſunt, & nonnihil anguloſa, lutea, cute tenera. 17. *Canina*, quæ pulchra ſunt, longa, turbinata, infernè ſeſſilia, non undique æqualia, luteola, alicubi & viridia, cum quadam aſperitate, pediculo alias longo, alias brevi. Torrent integra in fornace. 18. *Longo pediculo*, eaque duplicia. 1. *Ex viridi palleſcentia*, quæ ovata ferè ſunt, ſed inæquali & tuberoſâ ſuperficie. Pediculus non raro longitudine ipſa pyra ſuperat. Integra manere perhibent ad Januarium. 2. *Flava* ſeu *Lutea* quæ accedunt ad formam Schleſiſchbirn/ niſi quod pediculi longiores: odor etiam differt, tardius matureſcunt, alioqui ovalia ferè. Color ex albo Pyrus.

ſub-

ſubluteus, non vireſcens, & in aliis, à longo pediculo *Langſtiler* vocatis: alioqui nonnihil anguloſa, ut illa. *Pedicularia* Tabernomontani & *Corvina* omitto.

EXOTICA.

Vid. Tab. XXII.

Ex Exoticis pertinent huc arbores ſequentes. 1. *Murucugifera Braſilienſium*. 2. *Araciferaeorundem*. 3. *Iracaba*. 4. *Capovich Ovaſſon*, ad quem *Omery* pertinet. 5. *Paltifera*. 6. *Latifera*. 7. *Guanavanifera*. 8. *Acajaiba*. 9. *Mucuitaiba Braſilienſium*. 10. *Araſa*. 11. *Frutex innominatus Braſilienſis*. 12. *Arbor Sinenſis pinguedinem ſebi inſtar ferens*. 13. *Fructus pyriformes* quatuor.

I. *Murucugifera* arbor eſt in Braſilia procera, & pyro ſylveſtri admodum ſimilis. *Fructus*, qui incolis *Murucuge*, longum ſcapum habet, decerpitur viridis, & benè mitigatus & ſapit & digeritur. Quia, ut facilius colligatur, proruuntur arbores, ideò rariores extant. E trunco inciſo lacteus emanat liquor, qui conſtipatus, uſum ceræ in tabulis conſignandis præbere poteſt.

De Laet Ind. Occid. l.15. c.7.

II. *Aracifera* maxima eſt ibidem copia & varietas. Pyra exigua & palato acore gratiſſima, omnibus anni menſibus omnia ferunt. ſed alia rubra, nonnulla flava, quædam & viridia. *Aracas* indigenæ vocant.

De Laet Ind. Occi. l.15. c.7.

III. *Iracaba* arbor eſt in Maragnana vaſta, & patula ramorum opacitate, in vertice laſciva, *foliis* penè ficulneis, *floribus* flavis, *fructu* pyri formâ, cortice ſubflavo, carne intus ſapida, & optimi nutrimenti, ut credunt.

De Laet Ind. Occid. l.16. c.11.

IV. Ibidem & *Copovich ovaſſon* pyro frondibus & fructu ſimilis, niſi quod hic flavior & oblongior, & tria intus perdura oſſicula continet, provenit. Nec non *Ommery* fructum fert magno pyro ſimilem, qui ubi plenè maturuit, inter optimos primum locum ſibi flagitat.

De Laet Ind. Occid. l.10. c.5. Acoſta l.4. N H. c.25. Ind. Occid.

V. *Paltifera* arbor eſt grandis & ramoſa, fructum ter quaterve mole pyra Europæa excedentem producit. Quia colore & formâ noſtris ſimilis eſt, pyrum ab Hiſpanis vocatur. Peruani nomen Paltæ, à provincia ubi copioſè naſcitur indidere. *Corticem* habet tenerum & levem, *Medulla* transverſi digiti craſſitie, oſſiculum ejusdem cum fructu formæ, ambit. Cum ſaccharo condita exhibetur ægris. Fructus in inſula S. Dominici butyrum æmulatur maturus: in Mexicana minor eſſe, & cutem tenctiorem habere dicitur. p. 9. l. 4. c. 24. cit. Bauhin.

VI. *Latifera* arbor eſt Guineæ, pyro ſimilis, ſed humanam altitudinem non ſuperans, *foliis* magis orbiculatis, & ex atro viridibus. *Fructus* profert qui *lata* dicitur. Exigui is pyri magnitudine, magis tamen rotundus, coloris auro flavi, interdum inſtar pomi rubentis, tenui cortice veſtitus, qui detractus in tenuia ſtamina fili modo abit. Pulpâ ſcatet coloris aurei ſaturi ad rubrum inclinantis, lentâ & viſcida, ſaporis cum dulcedine adſtringentis, ut os refrigeret. Intus quina oſſicula ſurrecta, meſpilorum inſtar, ſeparatim involucro tenui, & ſerico candido crudo ſimili, teguntur.

VII. *Guanavaniferam* Bauhinus ad Pyros retulit, eamque fructus Guanavanos ſeu Annonas pyro ſimiles, pulpâ butyri modo, cui plurima grana nigricantia includantur, in Nova Hiſpania producere, authoritate Acoſtæ; *Maniar blanco* dici, aliorum teſtimonio, ſcribit. Forte eſt fructus *Garcilaſſi de la Vega Maniar blanco* dictus, quod diviſus non malè duo cochlearia iſto pulmento replera, tam colore quàm ſapore referat. (Garcilaſſ. de la Vega H. Indicar.) Magnitudine & forma à minore melone non differt. *Cortice* duriore inſtar Cucurbitæ lagenariæ ſiccæ veſtitur. *Medullâ* infarcitur alba, dulci & nonnihil arida, in qua aliquot nuclei nigri, Amygdalarum inſtar, non edules, continentur. Nihil Guanabano Oviedi ſimilius. Quid ſi & *Guajava* Scaligeri? *Eſt*, inquit, *arbor tum fructus mali facie, ſed color fructui candidus: In quo ſemen nigrum, minutum, rotundum, eximit ipſum ex illarum natura.* *Guajavam* in (Ex. 181 l. 9.)

inſu-

Pyrus.

inſula S. Dominici in montibus naſci, nec ante Hiſpanorum adventum fuiſſe, fructum in Petuana boni ſaporis, nec mali odoris proferre, prodidit Acoſta. Videtur & *Araticu Braſilienſium* ad eum accedere.

H. Nat. & Moral. Ind. l. 4. c. 24.

VIII. *Acayaiba* ſeu *Acajaiba*, quibusdam *Acayon* in fagi altitudinem aſſurgit, ramis verſus humum dependentibus. *Lignum* eſt duriſſimum, quod æſtate gummi fragrans fundit. *Folia* juglandis, odoris aromatici pertinaciſſimi, ex brunno ruſſa, quæ maximam partem decidunt, novis ſubnaſcentibus. *Flores* in umbella centum quinquefolii, primò candidi, mox incarnatis ſtriis obducti, odoris tanti, ut menſibus Septembri, Octobri & Novembri manè inprimis integras ſylvas repleant. Flori circa Decembrem, ſuccedit *caſtanea* ut Piſo, *phaſeoli*; vel ut Marcgravius, renis figura; quâ (verba ejus ſunt) *incrementum capiente inter illam & pediculum paulatim excreſcit pomum oblongum* (pyrum, haud malum, diceres, inquit Piſo) *ovale aut etiam rotundum, quod maturum conſtat carne ſpongioſa, fibroſa ac lenta*, (quæ acinis & ſeminum cellulis caret) *& abundat ſucco dulci acido adſtringente: exterius autem cutis ejus flaveſcit vel partim ruffeſcit, vel etiam tota eſt ruffa vel rubra: in quibusdam enim arboribus fructus ruber eſt & rotundus & cæteris acidior: in quibusdam oblongus & flavus: in quibusdam rotundus & flavus: ſuccus autem admodum maculat linteamina ferrugineo colore, qui elui non poteſt, donec arbores iterum floreant.* Caſtanea, *ut dixi, renis ovilli figuram habet, tecta cortice cinereo, craſſo & intus ſpongioſo, qui* oleum in ſe continet acre & mordicans, ita ut cuti etiam leviter illitum *ignis modo urat, & ſi quis incautus dentibus comminuat, ita labia & linguam exurit, ut magno dolore afficiantur: nucleus quoq́ renis figuram habet, albus, cuticulâ flavâ veſtitus, quæ ſeparanda*, optime ſapit toſtus, & antecellit longè caſtaneas. Semel in anno tantum prodit, Decembri nempe; Januario & Februario menſibus: parcè, ſi pluvia, caſtaneas de flore decutiens, *Acajuacaipiracoba* Braſilienſibus, ceciderit. Ex *pomo* exprimunt vinum, quod recens inſtar lactis albicat, poſt evadit pallidius, forte & diureticum. In complures annos, ubi deferbuit, ſervari poteſt. Semeſtri aliàs ſpacio degenerat in acetum. Ipſum, ſi maturum, ventriculo gratum eſt: ſin minus mordaci acore infeſtat. Crudum, coctum & ſaccaro conditum comeditur. Injicitur & vino ſale aſperſum; ſic mitigatur acor. *Caſtaneæ* ſecundo gradu calidæ, & pingues, crudę ex ſole comeduntur, juglandium guſtu: toſtæ delicatiores. *Oleum* contra ſcabiem & impetigines valet. Maturescente caſtanea miteſcit ſenſim, & vim ſuam deponit. Braſilienſes annos ætatis per caſtaneas computant. *Arbor* ipſe ſimiarum quæ fructu delectantur, domicilium. *Gummi* in pulverem redactum in obſtructione menſium ex liquore conveniente propinatur.

Marcgrav. H. N. B. l. 3. c. 2.
De Laet Ind. Occid. l. 16. c. 11.
Piſo de fac. ſimpl. l. 4. c. 6.

IX. *Macuitaiba* ſeu *Mocita Iba Braſilienſium*, grandis quercus aut pyri ſylveſtris eſt figura: *cortice* cinereo, glabro; *ligno* ex albo ſubflavo, in medio ex ruffo nigreſcente, eoque duriſſimo. *Foliis* pyri. de *floribus* non conſtat: in ſummitate, *inquit Marcgravius*, naſcitur planta alia ſpithamæ longitudine, quæ radiculis nititur in ramis, & radice paulo craſſiore. In hac ordine reperiuntur octo, novem, vel decem globuli flavi inſtar myrobalanorum, ſtriati & ſuperius acuminati, in quo acumine folium extat, ſex aut ſeptem digitos longum, anguſtum, dilutè viride, & ad flavum inclinans, nervo in medio ſecundum longitudinem. Hiſpani *Pao ſanto* vocant.

Marcgrav. H. N. B. l. 3. c. 8.

X. *Araſa* fert fructum in Braſilia parvulo pyro ſimilem, qui inter optimos fructus ubi plenè maturuerit, facilè primum locum poſt Oumery flagitat.

De Laet Ind. Occid. l. 9. c. 4.

Pyrus. XI. *In Frutice innominato Braſilienſi*, qui in modum pyri ſylveſtris creſcit, ligno fragili, foliis pyri ſimilibus, *flos* eſt ſingularis. *In extremitate* (inquit Marcgravius) *proveniunt quatuor, quinque aut ſex in racemum diſpoſita* corpuſcula ellyptica, *piſo majora, quæ ſeſe aperientia* florem *promunt, habentem quatuor folia alba, craſſa, exterius ex albo viridantia, magnitudine lychnidis, inter autem hæc folia in circulum diſpoſita ſunt* ſtamina *alba, alta, centum viginti & ſupra numero, ſeſquidigitum longa, fili ſerici craſſi craſſitie, ſuperius flaveſcentem ſpongiolam adjunctam habentia. In medio autem floris & horum ſtaminulorum aliud* ſtamen *duos digitos longum, fortius, flaveſcens, erectum ſtat, ſuperius habens cylindraceum capitulum. Ita foliis floris ſupereminent ſtaminula alba, ſtaminulis autem ſtamen hoc longum, medium. Et* flos *ad viſum jucundus eſt, ſuavi roſæ odore præditus, ſed non ita forti.* Foliis & ſtaminulis *albis decidentibus, remanet medium ſtamen in cujus extremitate è cylindraceo corpuſculo* (reliqua neglexit Auctor ſupplere) Ramulos *hujus plantæ adpenſos habui in muſeo meo ad libros, noctu ad quemlibet exortum pediculi cujusque folii, ut & ad quodlibet folium exſudarat* guttula cryſtallini ſplendidi humoris, *quaſi plantæ affixa eſſet, ſeminis majoris ſinapi mole.*

Marcgr. H. B. l. 2. c. 4.

XII. *Arbor Sinenſis pinguedinem ſebi inſtar ferens* arbor eſt pyrum noſtratem & formâ & foliis referens. *Flos* ipſi albus ut Ceraſi; quem *bacca* rotunda ceraſo mole æqualis, corticee nigro & tenui, carne alba, nucleo prægnante, qui bacca matureſcente, diſcerpto cortice apparet. Baccis calida aqua excoctis, caro liqueſcit; frigida iterum, ut ſebum ſolet, inſpiſſatur. Nucleus oleo plenus maceratur, olivæ Europææ inſtar, expreſſum ad lucernas adhibetur. Provenit in Kinhoa, ad Henkiang.

Martin. in Atl. Sinen.

XIII. *Fructus quatuor pyriformes* ſunt. 1. *Bermudenſis* eleganti colorum varietate diſtinctus, & veluti maculis ſparſus, à quo ipſi nomen ab Anglis impoſitum. 2. *Virginianus Metaguesunaux* dictus, pyro formâ & magnitudine ſimilis, impensè foris & intus rubens. 3. *Inſulæ S. Mariæ fructus*, qui majora refert, intus neſcio quid muculentum, ſanum tamen & refrigerans gerit. 4. *Agnacath* de quo ita Scaliger. *In ea India provincia, quæ ſub terra Laboratoris eſt verſus Iſthmum Doriem, arbor eſt Pyri facie & magnitudine perpetuo folio viridiſſima, nitidiſſimaque ſuperficie. Fructus quoque pyri ſpecie, ſed colore viridi, etiam cum maturus, medulla intus concolor, dulcis, pinguis, butyri ſapore. Validos adeo efficit ad coitum, ut propiùs miraculo ſit ejus efficacia.*

Ind. Occid. p. 1. Ind. Orien. p. 1. c. 10. Bauh. H. P. l. 1. c. 40. ibid. c. 34. Scal. Ex. 335

Caput II.

De Pom-aciniferis claſſis ſecundæ.

Articulus I.

De Meſpilo.

POm-acinifera ſectionis ſecundæ ſunt; *Meſpilus, Ficus, Sycomorus, Morus, Arbutus, Atria & Amamelis.* Tab. XXII.

Meſpilus diverſa & apud Veteres & apud Recentiores habet genera.

I. Ex *Veteribus* eam Theophraſtus in *Anthedonem, Sataniam & Anthedonoeiden*, Idæos ſecutus, diviſit. Dioſcorides in *Aroniam & Italicam*, quæ *Epimelis & Setania* eidem. Plinius Theophraſtum ſequitur, & pro tertia, *Gallicam*, quæ tamen cum Anthedoneide eadem, ponit. Hiſce ob ſimilitudinem adjungi poſſunt 1. *Oxyacantha Dioſcoridis.* 2. *Cratægus Theophraſti*, & 3. *Hypomelides Palladii. Illis* omnibus flos Amygdalæ, ſed utcunque pallidus. *Fructus* inter malorum & pyrorum genera. Arbores ipſæ & ſemine & avulſione naſcuntur; vermiculis in ſenecta obnoxiæ, qui ruffi, piloſi, magni,

Theophr. H. P. l. 3. 12. Dioſco. M. M. l. 1. c. 168 Plin. H. N. l. 15. c. 20.

magni, & ab iis qui in aliis arboribus diverſi.

I. Anthedon eadem cum *Aronia* Dioſcoridis eſſe videtur, ſpinoſa. *Ligno* Setaneæ ſpiſſiore flavioreque: *foliis* Oxyacanthæ. *Fructum* fert exiguo malo ſimilem, ſetania minorem, ut Plinius & Theophraſtus habent, ſuavem, odore præſtantem & diutius ſervari aptiſſimum: qui intus tria oſſicula ὀστώδη continet. Τριπύρηνος ſeu *Trigrania* dicitur, & tardè matureſcit βραδυπέπαντος ſtomachum adjuvat, alvumque cohibet.

Theop.H. P.l.3.c.12. Ath. Dipn. l.3. & 4. Dioſc. l. c. Plin. H.N. l.15. c. 20. Theop.l.c. Dioſc. M. M.l.1.c.169

II. Satanea ſeu Satania malo ἐμφερὴς; fructu non minore, rotundo, πλατὺν τὸν ὀμφαλὸν habente candidiore, acino molliore intus: & qui tardè matureſcit. Naſcitur in Italia. Ἐπιμηλίδα vocari addit Dioſcorides. Amamelidas dici apud Galenum in Exegeſi legitur. Quid ſint in ſequentibus dicemus. *Epimelis* verò apud Galenum pomus quædam ſylveſtris, ruſticis Italis *Vnedon*, cujus ingens in Calabria proventus, & cujus fructus acerbus admodum cum exigua dulcedine, ſtomacho nocet, & capiti dolorem infert.

L.6. ſimpl. & de alim. fac.l.2.38.

Theop.H. P.l.3.c.12. Plin. H.N. l.15. c.20.

III. Gallica Meſpilus ſeu Ἀνθηδονοειδὴς Anthedoni ſimilis, Arbor procera, in orbem comata: ideò de ampliſſimis Plinius dixit. *Radices* multæ & altæ. *Lignum* ſolidum, ἀσαπές. *Folium* multifidum, ἐν ἄκρῳ σελινοειδὲς. fiſſuris tamen majoribus, protenſum, nervoſum, apio tenuius, oblongius, in totum σχίσμασι περικεχαραγμένον, pediculo tenui, longo, quod περὶ τὸ φυλλορροεῖν ἐρυθραίνεται.

Plin.H.N. l.16.13.

IV. Oxyacantha, aliis ὀξυάκανθος, πυξάκανθα, πυῤῥάκανθα, *rubra ſpina*, *pyracantha, pyxacantha & Tyrracantha*, ſed perperam dicitur. Arbor eſt pyraſtro παραπλήσιος τὴν ἰδέαν, ſed minor & valdè ſpinoſa. *Radix* ei multifida: *folium* perpetuum ob loci forrègenium; fructus myrto ſimilis, plenus, ruber, fragilis, cum nucleo intus. *Flori* in coronis locus. *Radix* trita & illita ἀκίδας ἐπισπᾶται. Dicitur & ἐμπεπαρμένας ἐξελκύζειν, ſi ter eâ venter leniter feriatur & perungatur. *Bacca* contra ſerpentum ictus bibuntur: in cibo ſumptæ, omne profluvium ſiſtunt. Poteſt & *ſpina appendix* dici.

Theop.H. P.l.6.c.ult. Nicander in Theria. Plin.H.N. l.24.c.13.

V. Cratagus aliis κραταιγὼν, Arbor eſt nec admodum magna & craſſa. *Materies* verſicolor, valida, flava. *Cortex* meſpilo ſimilis. *Folium* rigidum, glabrum, meſpilis majus & longius, nec ſerratum. *Fructus* rotundus, olivæ ſylveſtris magnitudine, qui matureſcens fit flavus, καὶ ἐπιμελαίνεται, guſtu & ſucco meſpilaceus. Nec eſt *Aquifolium*, nec *Ceraſium*.

Plin. H.N. l.19.c.19. l. 27.c.8.l.16 10. Theop.H. P.l.3.c.15.

VI. De Hypomelidibus hæc prodit Palladius. *Hypomelides*, inquit, *poma ſunt, ut Martialis aſſeris, ſorbo ſimilia. Mediocri arbore naſcuntur, & flore candidulo. Dulcedo huic fructui cum acuto ſapore commiſta eſt. Seritur menſe Decembri vaſculis in nucleis poſitis. Menſe autem Februario hypomelidis planta, ſed pollicis magnitudine robuſta, transfertur, breviſſimo ſcrobe, ſolutâ terrâ, plurimo ſtercore. Sed muniendа eſt, quia cito areſcit, ſi radices ejus ventus afflaverit. Terram qualemcunque non reſpuit. Amat loca tepida, aprica, maritima & ſæpe ſaxoſa. Statum rigidum reformidat. Inſeri non poteſt, exigua durat ætate.*

Pallad. R.R. l.13. menſ. Dec. tit. 4.

II. *Recentioribus* Meſpilorum genera à *folio* & *fructu* ſumuntur. Alia eſt *Laurifolia*, alia *Apiifolia*, alia *Pyrifolia*, alia *Fruct- albifera*. Quibus *Chamameſpilus Geſneri* addatur.

I. Meſpilus laurifolia in triplici eſt differentia. 1. *Germanica folio non ſerrato*, aliis *Meſpilus ſylveſtris*, *Meſpili altera ſpecies ſponte provenient, Meſpilus vulgaris*, *Satania & Setania Theophraſti & Dioſcoridis*. Arbor eſt non magna. *Radice* numeroſa, nec vermibus obnoxia; *caudice* frequenter tortuoſo; *Ramis* in gyrum carnoſis; *Folio* lauro vel ſalici affinibus, ſed non ferraris,

Cordus in Dioſc.l.1. c.170.171. Dod.Pem. 6.l.1.c.133. Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.133. Cluſ. H.P. l.1.c.39.

Meſpil. nec ita viridibus; *Floribus* candidis, quinque foliis, amygdalæ ſimilibus, quæ Aprili & Majo protruduntur; *Fructu* parvo, rotundo, incano, ſuperiore parte quinque acutis proceſſibus coronato: cui pulpa principio albida & acerba, ubi emollitus eſt

PortaVillæ l.5.c.27.

ſordida & flava, nec non oſſicula quina dura. Itali *Vnedonem* vocant. Matureſcit ſub Octobris finem. Prodit in incultis: & ſi ſpontè, ſemper agreſtem malum vicinam habet. Siccatus & roſarum ſucco cum corallis, caryophillis, nuce myriſtica exceptus, vomitiones ſiſtit, ſi emplaſtri formâ apponatur. Oſſiculorum pulvis, calculos frangere creditur. 2. *Folio laurino major*, quæ inſitione in Pyrum ſylveſtrem, maximè cynosbatum miteſcit, & ſpinas exuit. Pomis

Mizald. Horti Med. Campo 6. ar.1.

quæ triplo quam inſitæ majora, quini aliquando & plures nuclei. In Cotoneam inſitæ maxima. 3. *Italica*

Matth. l.c.

ſerrato folio, quæ Matthiolo *Meſpilus altera*, Anguillaræ *Setania* dicitur. Nihil de ea ſingulare occurrit.

Dod. pem. 6.l.1.c.10. Tabern. l. 1.ſ.2.c.56. Cordus in Dioſcor. l. 1.c.130.131.

II. Meſpilus Apiifolia eſt etiam triplex. 1. *Apiifolia laciniata*, aliis *Meſpilus Aronia*, *Anthedon Theophraſti & Plinii*, *Tricoccos*, *Paliurus Africana* Ruellio, *Paliurus rugoſa* Geſnero, *Azarolus* Cæſalpino, arbor eſt mediocriter procera; ramis aculeatis; toliis Oxyacanthę fiſſis, rubeſcentibus antequam decidunt. *Flores* herbacei racematim cohærent. *Fructus* rotundo longior, arctiore umbilico, cui tres intus nuclei. Ruber maturus. *Naſcitur* Neapoli in horrtis. 2.

Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.136. Dod. pem. 6.l.3.c.12. Cordus in Dioſcorid. l.1.c.174. Tabern. l.3 ſ.2.c 52.

Apiifolia ſylveſtris non ſpinoſa, aliis *ſorbus torminalis*, *Cratagus Theophraſti*, Meſpili Aroniæ ſylveſtris ſpecies; *Caudice* eſt albo, levi. *ligno* flexibili, *folio* vitiglneo, lauri, aceris aſſimili, (aceris, vitis, populi albæ in Adverſariis extat) *floſculis* in laxiore um-

Lobe. Obſ. p. 614.

bella candidis, ſuccedunt *baccæ* oblongiores, avellanarum, aut olivarum non magnarum magnitudine, punicei aut rubentis coloris (ex nigro ruffeſcere apud Portam habe-

PortaVillæ l.3.c.19. Trag. p. 9. c.30.

tur) ſapore cum aciditate quadam acerbo. Matureſcunt Novembri.

Naſcitur plerumque inter ſagos. In ſylvis propè Capuam vidimus. Da- Cluſ. Hiſt. l.1.c.6.

tur & in ſylva Hercinia. Fructus Dyſenteriæ medetur. Pertinet ad eam *Aliga Vaſconum*. Folium ei σπλανοειδεῖ; facies inter opulum & vitem, anguli tamen potius ſunt quam ſinus. Mucrones ſtellarum figura in radios exeunt. tota planicies ſecus pediculum anguſtiorem, ubi procedit, pareſcit. *Fructum* fert ſorbo propiorem, frequentem & propè congeſtum, colore meſpili & guſtu, ſed figura ſeſſili, cum acinis intus Meſpilaceis. 3. *Apiifolia ſylveſtris ſpinoſa*, aliis *Oxyacantha*, *Cynosbathos*

Scal. in H. Theoph. l. 3.c.12.

Theophraſti, *ſorbus aculeata*, *Oxyacantha vulgaris*, *ſpina appendix &c.* Frutex eſt magnus; *Rami* arcuatè aculeati, quos ruffeſcens cortex veſtit. *Folia* cum virore reſplendentia, aliquot fiſſuris profundis diſſecta, guſtu glutinoſa. *Flores*, qui menſe Majo erumpunt, πεντάφυλλοι, in umbella ſuaviter odorati; in quorum medio albi capilli apices roſeos ſuſtinent. *Baccæ* quas September dat rubentes, umbilico nigro pulpam intus dulcem & lanuginoſam cum ſeminibus albidis oſtendunt. Tanto rubore pellucent, ut globulos è corallo tormatos referant. Bauhinus oſſiculum unum rotundum continere

Tragus H. P.l 3.c.18. Tabern. l. 3.l.2.c.67. Cluſ. H.P. l.1.c.4. Stapel. ad Theop. l.3. c.17.p.263. Cordus H. P.l.3.c.7. Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.45.105 Lobel. Adverſ. p.443

H.P.l.6.c. 22.p.49.

ſcripſit: ſi duo, per medium diviſa efficere globulum, & internâ parte caveolam incurvam oſtendere. Oſſea eadem. *Naſcitur* inter hortorum ſepimenta. In Burgundia ad Dubiam amnem alta: in Ducatu Wirtembergico viſitur patula. Aqua ex floribus deſtillata, ſpicula & aculeos extrahit, ſi linteola eâ imbuta imponantur, & Pleuriticis prodeſt. Lignũ fabrilibus malleis commoda materia. Fructus ſiccati pulvis, calculos & arenulas pellit, ſi in vino ſumatur. Tota arbor tonſilibus ſepimentis inſervit. Referri ad hanc poteſt *Oxyacantha* quædam: cujus *folia* an-

Stapel. ad Theophr. p. 263.

guſtiora, ſed oblonga ſunt, *flores* quoque in exiguis muſcariis candidi & odorati, prioris ſimiles; *baccæ* formâ & magnitudine pares, ſed luteo croci colore rubentes. Humilior

Meſpil.

lior autem hæc ſpina eſt, nec ita facilè arboreſcit; rata quoque eſt, & in paucorum hortis apud Belgas reperitur. Utraque menſe Majo floret, folia Aprili menſe erumpunt; baccæ Septembri maturæ, eſca futura turdis, ſturnis, merulis, & aliis per hyemem avibus.

C. Bauhin. in Phytop. *III. Meſpilus Pyrifolia*, aliis *Oxyacantha Dioſcoridis*, ſeu *ſpina acuta pyrifolia*; *Oxyacantha legitima*, *Pyracantha*, Joh. Bauh. H. P. l. 6. c. 22. *Rhamnus tertius*, *Dioſcoridis Lycium*, & *Uva urſi Galeni* dicitur. *Ramos* habet ſpinis validis & erectis obſitos, inferiores inprimis: *folia* aliquando rotunda, aliquando oblonga, aliquando acuminata; in ambitu diſſecta, venoſa, quorum inferiora glabra, ſuperiora lanugine teguntur. *floſculos* quinquefolios, acervatim congeſtos, ex luteo ſubrubentes; *fructus* rotundos, umbilicatos ex aureo ad coccineum vergentes, acidos, in quibus grana aliquot. Provenit in agro Bononienſi, Senenſi, Gallo-provincia &c.

Scal. Exer. 181. l. 13. *IV. De Meſpilo fructu albo* nihil aliud occurrit, præterquam colore fructum eſſe albo, Mali magnitudine, id à Scaligero proditum.

Geſn. in Epiſt. ad Fab. *V. Chamæmeſpilus Geſneri*, quibusdam θηλυκὴ Dioſcoridis, & ἀνθηρώδης Theophraſti eſſe creditur. *Rami* ei bicubitales, lenti; cortex niger; *folia* mali coroneæ, quæ alternatim naſcuntur; *floſculi* herbacei, concavi, in unum congeſti, qui primo vere prodeunt. *Fructus* baccarum myrti magnitudine, umbilicatus, ruber, Auguſto maturus; cui pulpa pallida & Bauh. H. P. l. 1. c. 13 p. 72. fungoſa, cum quinis oſſiculis. Neſcio an ab ea Chamæmeſpilus Bauhini abeat. *Foliis* eſt in acumen deſinentibus, per ambitum ſerratis, glabris, nervoſis, pediculo brevi hærentibus: *floribus* laniginoſis, umbellatis: *fructu* oblongo, duobus oblongis granis prægnante.

EXOTICA.

TAB. XXIII. Exoticorum ſcriptores, quinque quæ ad hanc arborem ſpectare poſſunt, meminere. 1. *Guiti*, 2. *Ibabiraba*, 3. *Meſpili Virginiana*, 4. *Fructus Braſilienſis Meſpilo ſimilis*, 5. *Fructus Orientalis Indiæ Meſpilo valde ſimilis*.

I. Guiti arboris tres ſunt ſpecies, *Guiti toroba*, *Guiti coroya*, & *Guiti miri*.

1. *Guiti toroba* cortex lac ſi ſecetur fundit. *Folia* membranæ inſtar craſſa. *Flores* inter folia proveniunt, è Marcgrav. H. N. B. l. 3. c. 9. p. 113. rotundo calice, ut nola cavi, μονοφύλλοι, ſciſſi ad medietatem usque ambitus, ut in ſex quaſi foliola diſpeſci videantur, flavi è viridi mixti. In cavitatis medio ſtamen pilæ inſtar, quod alia ſex ſpongiformi corporis ſtaminula, quæ ex radio cujusque ſciſſuræ prodeunt, circumſtant. *Fructus* eſt aurantii mali magnitudine, rotundus, ſuperius turbinatus, è purpureo flaveſcens, carne flavâ & ſolidâ, nullius dum integer odoris, nauſeabundi, pinguedinemque antiquam ſpirantis, ſi diſſecetur. Intus juglandis magnitudine lapides rotundi, una medietate nucis moſchatæ aſpectu, inſtar ſpeculi convexi ſplendentis, altera. Lactea tri antequam decidit reſtagnat. Matureſcit Februario ad S. Auguſtini promontorium.

2. *Guiti coroyæ folia* in frondes congeſta, quatuordecem digitos aliquando, pauciores aliquando longa, ſex lata, corii Hiſpanici inſtar craſſa, linguæ ferè figura, inferius ochræ coloris, ſuperius dilutè viridia, hinc inde molli lanugine veſtita. *Flores* in longam ſpicam congeſti, flavi, ἄοσμοι, qui Januario prodeũt. *Fructus* eſt magnitudine pomi vulgaris, informiter rotundus, colore corticis betulæ fuſco, vel panis ſecundarii, in quo pulpa pauca, caſei Hollandici putris inſtar, lapidem magnitudine & figurâ ovi gallinacei, cortice filamentoſo, ex albo flaveſcentem, & cui nucleus ſulphurei cum albo mixti coloris, nucis Coco conſiſtentia ineſt, cingit. *Nuclei* drachma ſemis raſa in aqua ſimplici feliciſſimè propinatur. Caro eſt edulis, ſed non nucleus. Ad domum Luſitani prope Aretángy arbor eſt *duplex*, uno candice aſcendens, hinc

Ficus.

quamvis immatura, quia nimio humore diſtenditur) ad cognatam volant: tantaque eſt execundi aviditas, ut plæriqne aut pede relicto, aut penna pariter erumpant: mox morſu ficorum crebro, hoc eſt avidiore paſtu, aperientes coria earum, atq; ita penetrantes, intus ſolem primum ſecum inducunr, aetaleſque auras immittunt, foraminibus apertis. Tum lacteum humorem, hoc eſt, infantiam pomi abſumunt, quod fit & ſponte. Germaniæ eſt incognita. Gaudet montanis, aut alioquin editis locis ac vetuſtis muris, quos inſinuatis etiam radicibus disrumpit. ideò magnus ejus Romæ in antiquis ædificiorum ruinis proventus. *Folia* ac virgæ ejns in pabulum non ingratum cedunt. Laudantur maximè nigræ in petroſis, quia plurima frumenta habent; caprificatio ipſa poſt imbrem. Sæpè ex remediis vitia fiunt, quod evenit nimiâ aut intempeſtivâ medicina. Nullis morbis quibus ſativa laborat eſt obnoxia. *Corticem* ejus jam pubeſcentem puer impubis ſi defracto ramo detrahat dentibus, medullam ipſam adalligatam ante ſolis Ortum prohibere ſtrumas, inter medicinæ miracula cenſebatur. *Arboris* cinis ex melle rhadagia ſanat. Radix deferveſacta in vino dentium dolores. Groſſi cum naſturtio & pice cataplaſma contra ſtrumas ingrediuntur: cum oxycrato diſſolvunt grumoſum ſanguinem.

Cordus ad Dioſcor. l. 1, 185.

Plin. H.N. l. 15. c. 7.

III. *Ficum Indicam* mirata eſt Alexandri M. victoria, orbe eo patefacto. Ad ſeptuaginta aliquando cubitos apud Diodorum aſſurgit; ad craſſitiem aliquando tantam, ut eam quinque viri circumplecti non poſſint. Superiores ejus rami in excelſum emicanr, ſylvoſâ multitudine, vaſto matris corpore, ut ſexaginta paſſus plæræque (arbores cum cunctis caudicibus, qui parentem ambiunt, puta) orbe colligant, umbræ verò bina ſtadia operiant. Ipſa ſe ſemper ſerens vaſtis diffunditur ramis, quorum imi adeò in rerram incurvantur, ut annuo ſpatio figantur, novamque ſibi propaginem faciant, circa parentem in orbem, quodam opere topiario. Intra ſepem eam æſtuant paſtores, opacam pariter & munitam vallo arboris, decorâ ſpecie ſubter intuenti, procul ve fornicato ambitu. *Folium* Theophraſtus ſimpliciter πέλτῃ; Plinius Peltæ Amazonicè, Strabo ἀσπίδι confert. *Fructum* habet rarum, nec fabæ, Græcæ ſcilicet, magnitudinem excedentem. ἰσχάδια habet. foliorum latitudo integens creſcere prohibet. per eadem ſolibus coctus, perdulci ſapore dignus miraculo arboris viſitur. Arbores in Muſicana terra Indiæ auſtraliſſima, ut Oneſieritus apud Strabonem prodit; ut Theophraſtus circa Aceſinem amnem, inveniebantur. Congeneres ipſi ſunt duæ, quarum Theophraſtus meminit. *Alia* eſt magnitudine inſignis, & ſuavitate fructus (ἡδύκαρπον θαυμαστῶς) & amplitudine mirum in modum præcellens, quo ſapienres Indorum (οὐκ ἀμπεχόμενοι) qui nudi incedunt, in cibo utuntur. *Alia* cujus folium alas ſtruthiocamelorum (malè Plinius avium. nam στρουθὸς Atticis στρουθοκάμηλος) imitatur, longitudine trium cubitorum, latitudine duorum, ut Plinius deſcribit. *Fructum* cortice emittit admirabilem ſucci dulcedine, ut uno quaternos ſatiet. Arbori nomen *Pala*, pomo *Ariena*. Plurima eſt in ſydracis expeditionum Alexandri rermino. Cluſius *Muzam* eſſe credidit, de qua nos inter palmas.

Theophr. H.P. l. 4. c. 5. l. 2. c. 11. Sicul. l. 17. Plin. H.N. l. 12. c. 5. Solin. Polyhiſt. c. 52. Strabo Geogr. l. 5. Curt. de Alex. M. l. 9

Geogr. l. 5.

H. l. 4. c. 5.

H. l. 12. 6.

IV. *Ficus Idæa* fruticoſa eſt, craſſidine cubitabili. *Ligno* contorto, lento, ſine lacte, nunquam putreſcente. Colore tam corticis quam folii, quod tiliæ ſed latum, lividoſ flore Meſpili. *Fructum* quem ficum vocant, ruffum, magnitudine olivæ, ſed rotundiorem, ſapore meſpili. Plinius Alexandrinam dici manifeſto errore adjicit, nec id in Theophraſto invenies. Circa Idam Trojæ provenit.

I. Ficuum domeſticarum apud *Veteres* quinque genera deſumunrur 1. à

Loco

Loco, ſeu Patria, 2. à Perſonis, 3. à Tempore, 4. à Colore, 5. ab aliis accidentibus denominatur.

I. *Ficus à Patria* ſeu Loco denominatæ ſunt, *Laconica, Tiburtina, Chia, Chalcidica, Lybica, Africana, Cottana, Caria, Caunea, Phibalea, Alexandrina, Lydia, Phrygia, Rhodia, Tarentina, Saguntina, Tellana, Herculana, Hyrcana, Marina, & Ægilia*; nihil de *Marſica, Nu-*
Satur. 2.16. *midica, Peluſia*, quarum Macrobius
Theophr. mentionem facit, & ab Africanis di-
H. l.2. c.9. ſtinguit, dicam. 1. *Laconica*, quæ inter
Theophr. præcoces, maxima eſt in eodem ge-
Cao.l.5.c.1 nere, & ex arbore puſilla, fructuoſa,
Plin. H.N. ſi rigetur, & utili provenit. 2. De *Ti-*
l.16. c.26. *burtina* nihil occurrit, niſi quod inter
Athen. præcoces ponatur. 3. *Chia* in ſetino
Dipn.l.3. agro colebatur, ſeni ſimilis Baccho,
Plin. H.N. ſapore ſcilicet. 4. *Chalcidica* falsò a-
l.15.c.18. pud Macrobium Calcidæ imponitur nomen. Eſt alba & nigra. ſunt ex his
Plin. H.N. quædam trifero proventu. 5. *Lybica*
l.15.18. vel ab Africana ſecundum Colu-
Athen. mellam diſtinguenda eſt, quod &
Dipn. l.3. Porta facit; vel una vox in textum è
Colum. R. margine irrepſit, vel plura Africanæ
R.l.5.c.9. fuerunt genera, quod veriſimilius
R.R. l.12.c. eſt. *Sciſſam* ipſam Columella vocat,
15. fortè quòd arundine & digitis in duas ſcindebatur partes, quod veteribus uſitatum. Dulcior eſt non ſciſ-
Ari. Probl. ſa, & in plures partes ſciſſa, fortè
l.22.7. quòd humoris diluti nimia copia, hinc plurima dulcedinis pars, cum humore evanuit. Illæ immune sutroque ſunt incommodo. 6. *Africanam* Plinii tempore multi cunctis præferebant. eaque tum in Africam nupertimè tranſierat, patriç nomen
Plin. H.N. obtinens. 7. *Cottana*, quæ malè qui-
l.13.c.5. buſdam *Coctana*, prętet Plinium, Juv.
l.15.c.19. quoque meminit. Eſt minoris gene-
Satyr. 3. ris. 8. De *Cariis* agit quoque Plinius,
Plin. H.N. pro quibus vulgati Codices Caricas
l.15.c.19. falſo legunt. Placebant hæ cute in
Plin. H N. Ægypto. Detrahebatur virentibus
l.15.c.28. ut putamen. 9. *Caunea* nomen à Cauno Catiæ oppido maritimo è regio-
Strabo ne Rhodi, non procul ab oſtiis Cal-
Geogr.l.14 bis fluvii, cujus incolæ, quia ob incommodum per autumnum & æſtatem aërem pallebant, ideò mortuos in ea ambulare quidam dixit,

ſortitæ ſunt. Naſcuntur & in Ebuſo, Ficus.
ſeu ut Statius Eboſea inſula, maximę Plin. H.N.
præſtantiſſimæque, mox in Mauru- l.15.19.
cinis. Has quoque ut & Cottanas in
Albenſe rus è Syria intulit L. Vitel- Plin. l.c.
lius, qui poſtea Cenſor fuit, cum legatus in ea provincia eſſet, noviſſimis Tiberii Cæſaris temporibus. Hæ ſunt quæ conſcendenti navim adverſus Parthos, M. Craſſo, omen fecere, venales prædicantis voce. Ita enim id ſumptum eſt, ac ſi dixiſſet, Cavene eas, quia Romani olim, ut
auruncare pro averruncare, dortiū Sca. in Feſt.
pro divortium dixerunt; ſic & Cau- ad Aurum.
neas, pro cavene eas. Laudat eam
Columella in Hortulo. 10. *Phibalea* Athen. l.3.
nomen, Phibalis Atticæ regionis oppidum indidit. Dicuntur Antiphoni in Cretenſibus *Myrrhina* Teleclidi in Amphyctionibus pulchræ. Pherecrates eis per ætatem veici jubet. Meminere quoque earum Hippo-
crates & Galenus. 11. *Alexandrina*, è in Gloſſ
nigris eſt, candicante rima, cogno- Hippocrat.
mine delicata. fortaſſe cum Macro- Plin. H.N.
bii & Catonis atra, pediculo oblon- l.15.18.
go, eadem. Craſſo & ſtercorato ſolo Varro R.R.
ſeri expetit. 12. *Lydia*, inter transma- l.1. c.41.
rinas à Varrone numeratur. Colu- Col. in Ho.
mella ei pictum tergum adſcribit. Plin. H.N.
Plinius purpuream facit. Eſt eximiæ l.15.c.18.
magnitudinis, & tantum à vulgari- Athen, l.3.
bus diſcrepat, quantum apri caro ab p.76.
altili & villatici porci carne. Naſcitur in inſula Pharo, & incolis αἱμώνια,
tanquam ſanguine infecta; ob ru- Ibidem.
brum colorem vocatur. 13. *Phrygias* divinum cibum & delicias, Alexis in Olyntho apud Athenęum appellat. 14. *Rhodias*, quæ Plinio nigræ, cum
præſtantiſſimis quæ Athenis prove- Ibid. p.75.
niunt, Lync. comparat, eaq; convivis ſuis, nō finitâ cœnâ ſed incipiēre, niſi me verba, q̄ intricata, fallūr, apponit. 15. *Tarentina* quas etiā *Omas* vocant,
prædulces naſcūtur. 16. De *Sagūtinis*, Plin. H.N.
Tellanis & Herculeis pauca occurrunt. l.15.c.18.
Illas hybernas, has atras pediculo Plin. l.c.
longo, Plin. facit. Omnes in craſſo & ſtercorato ſeri jubet Col. 17. *Hyrcana*, noſtris eſt multo dulcior fertiliorq;.
Modios enim c c l x x. ſingulæ ferūt. Plin. l.c.
18. *Marina* folium nullum, magnitu- Theophr.
H.l.4.c.7.

G do

Ficus. do exigua, color in cortice puniceus.
Athen. Dipn. l.14. Theocr. Eidil. l.1.
19. *Ægilides* ex caricis ſunt, ampliſſimæ, ab Ægilis pago Atticæ, cui ab Ægilo heroe nomen. Meminit earum & Theocritus.

II. *A Perſonis* nomen impoſitum eſt 1. *Livianis* ſeu Livis, quas cum Lybicis quidam confundunt, ſed à λιβιάνοις Athenæi diſtingui debent. 2. *Pompejis* ſeu Pompejanis, quas ſiccandis in ſole aptiſſimas, cum mariſcis, apud Plinium legimus. Ariſtophanis ſcholiaſtes ἐπιτηδείους εἰς ξηρασίαν dixiſſet. 3. *Auguſteis*. 4. *Calpurnicis* nigris, de quibus nil plane occurrit.

III. *A Tempore fructificationis & maturationis* denominantur *Præcoces, Serotina, Bifera & Hyberna.*
Plin. H.N. l.16.26. Athen. Dipn. l.3. Macr. Saturn. l.1. Geopon. l.10.c.51.
1. *Præcoces* & πρόδρομοι Athenis nempe, (*primitivas* Hermolaus vertit, Gaza *præcoques*) vocabantur; & πρωτερικαὶ, qui primo ſunt maturæ & *Theriaca*, ut apud Geoponicorum authorem legimus; niſi fortè, hæc appellatio arte matureſcenti, iſta quæ naturâ ſuâ præcocibus; hæc biferis attribui debeat. In aëre humido & clemente reperiuntur, quando calor evocavit germen.
Theophr. à Cauſ. l.5.1.
Pertinent ad eas *Bifera, Laconica, Leucomphalia, Tiburtina, Porphyritides, Populares, Alba Nigra, &c.* 2. *Serotina* tardius matureſcunt, quales ſunt *Chelidonia, Duricoria, Saguntina, Hyberna, &c.* 3. *Bifera* alba eſt & nigra. Cum meſſe vindemiaque matureſcit.
Plin. H.N. l.15.c.18. Plin. l.c.
4. *Hyberna* ſunt quibusdam provinciis, ſicut Mæſiæ, ſed artis non naturæ. Parvarum genus arborum, poſt autumnum fimo conteguut, deprehenſasque in his hyeme groſſos: quæ mitiore cœlo refoſſæ, cum arbore, atque in lucem remiſſæ, novos ſoles, alioſque quam quibus vixere accipiunt; & cum venientium flore matureſcunt, alieno præcoces anno, in tractu vel gelidiſſimo.

IV. *Colori* ſua vocabula debent, *Leucomphalia, Porphyritis, Chelidonia,* Αἱμώνια, *Arundinea, Albula, Coturnicina, Arantia alba, Nigra.* 1. *Leucomphalia* ſeu *Umbilicalba*, eſt etiam inter præcoces & fo[...]cum λευκόφαια, ut Caſaubonus ad Athenæum legit, id eſt leuco pulla, eadem. 2. *Porphyritis* ex præcocibus prima provenit, pediculo longiſſimo. Eſt inter nigrum & ruffum.
Plin. H.N. l.15.c.18.
3. *Chelidonia* ſeu *Hirundinaria* à coloris aliqua ſimilitudine ita dicitur. ἐρυθρομέλαινας *è nigro rubeſcentes* Athenæus facit. Columella purpureas, Dioſcorides Nigras & φοινικᾶς purpureas.
Athen. Dipn. l.14. Dioſc. M.M. l.5.c.41.
Ab Heſychio ἰσχάδων nomine, quod optime & exſiccari & ſervari poſſint, nuncupantur. Noviſſimæ ſub hyemem maturantur. In campeſtribus & planis ſeri debent, ſi Athenæum ſequimur.
Plin. H.N. l.c.
4. Αἱμώνια è Paro adferebatur, Lydiæ congener, ut ſuperius diximus. 5. *Arundineam*, ut apud Macrobium extat, arundinum foliis macula variat. Laconicam arundinem intelligo, cujus folium apud Theophraſtum, verſicolor legitur. An cum Mariſca ſit eadem, diſquirendum relinquo.
H. l.4.c.11.
6. *Albicerata* ex albo cerino eſt colore. 7. *Albula* Macrobii, Athenæo λευκερινεὸς dicitur. quidam Erinei ſpeciem exiſtimant, ſed falsò. Fert enim maturos fructus, qui ſiccari poſſunt, ut Athenæus prodidit. 8. *Coturnicina*, Hermippo apud Athenæum κορώνια σῦκα, apud Suidam *Corvina*, apud Heſychium κορωνεῖα audiunt. Caricæ earum χύτραι, id eſt Ollæ, à Maryandinis barbaris dicuntur, quod inſtar ollæ nigræ fiunt, Macrobius & Poeta pullas appellat. 9. *Aratia alba* pediculo eſt minimo apud Plinium. quid ſi Heſychio κάρεως σῦκα audiant?
Plin. H.N. l.8.
10. *Nigram* Hippocrates in procidentia uteri cum allio, nitro, cumino, læviſſimè tritam, ἐν εἰρίῳ in vellere ſubdit.

V. *Accidentia quædam* ſequentes ſibi vendicant, *Siccatam, Calliſtruthiam, Sciſſam, Duplicem, Mariſcam, Regiam, Generoſam, Toxaliam, Duricoriã, Mammillanam, Leptoludiam, Charitiam* ſeu *Arateam, & Bringidatiden*. 1. *De Siccatis*, quæ Caricæ & ἰσχάδες, ἰσχάδες ἄται, & ἰσχάδες πεφρυγμέναι, Plinius. Seneſcunt in arbore, annoſque deſtillant gummi modo lachrymam ſiccaturque. Mos laudatus ſervat in ca-
Plin. H.N. l.15.c.19.

pſis Ebuſo inſula præſtantiſſimas, ampliſſimasque, mox in Marrucinis. At ubi copia abundat, implentur orcæ in Aſia, cadi autem in Ruſpina Africæ urbe. paniſque ſimul & obſonii vicem ſiccatæ implent, utpote cum Cato cibaria ruris operariis juſtâ ceu lege ſanciens, minui jubeat per fici maturitatem. *Vſum* earum ſi attendamus, ſtomachum lædunt, gutturi & faucibus magnificè utiles.

Plin. H.N. l.13. c.7. Natura his excalfaciendi, ſitim adferunt, alvum molliunt, rheumatiſmis ejus & ſtomacho contrariæ. Veſicæ ſemper utiles, & anhelatoribus ac ſuſpirioſis, item jecinorum, renum, lienum vitiis. Corpus & vires adjuvant: ob id athletæ hoc cibo paſcebantur. Pythagoras exercitator, primus ad carnes eos tranſtulir, niſi Oribaſio credere malis, (Collect. l. 4. 40.) qui, Goram caricarum uſum ſuſtuliſſe & primum Eurameni Samio carnes appoſuiſſe, prodidit. 2. *Calliſtruthia.* (in Hortulo R.R. l. 6. 10.) Columellæ *Calliſtruthis*, Latinis *Paſſaria* dicuntur. Semine roſeo rider, & omnibus in orbe toto antecellit, ideò apud Plinium legendum *haut parum ſapore præſtantior*, (Lydiâ ſcilicet & Chalcidia) ficorum omnium præſtantiſſima. Clodium quingentas jejunum comediſſe Spartianus refert. 3. De *ſciſſa* cum de Lybica diceremus egimus. 4. *Duplex* quibusdam cum Mariſca, (l. 1. Satyr. 2.) aliis cum ſciſſa eadem. Horatius inter præſtantiores numerare videtur. (Veget. Art. Veter. l. 1.) Evacuat hydropicis alvum. 5. *Mariſcam* Græci βύσυκον vocant, *Aſininam* (Colum. in Hortulo.) Macrobius, vel ut in aliis codicibus *Aſinaſtram*, Columella pinguem, Martialis fatuam. In loco cretoſo & aperto melius ſeritur. Senetio eas libenter comedebat, ideò (Cato R.R. c. 8. Plin. H.N. l. 15. c. 8.) Magni nomen accepit. Ex cujus ſimilitudine podicis ulcus attritu genitum, ut in pathicis ex obſœna libi- (Ath. Dipn. lib. 3.) dine, in iis qui equo inſident ex nativo effectu, Mariſca vocatur. Solet à nudo ſurgere ficus equo. 6. *Regia* quæ fortè cum ὀρειοβασιλίδας Athenæi, & Sycobaſilicis Heſychii eædem, quolibet loco naſcuntur. (de I. l. l. 8.) 7. *Generoſarum* ſeu γενναίων facit Plato mentionem, quando eis qui γενναίας ficus deprædantur, mitiorem pœnam aſſignat. (Ficus.) Maſſurius apud Athenæum, vel quod in genere ſuo excellant, vel quaſi poſt genitas, ſicut Ariſtoteles pyra inſita ἐπεμβολάδας ἀπίους nuncupavit, ita dictas eſſe putat: ſed revera tales ſunt, quales apud Galenum, generoſæ uvæ in quibus (de alim. fac. l. 2. c. 9.) acini humidam quidem ſubſtantiam habent exiguam, ſolidiorem autem non paucam, quam ceu carnem acini eſſe dixit. 8. *Toxalia*, quarum Athenæus meminit, videntur (Dipn. l. 3.) fuiſſe ingratæ, & quod ſagittæ inſtar palatum vulnerarent, obtinuiſſe nomen. 9. *Duricoria*, à duro corio appellationem apud Plautum & Macrobium ſumſere. Achæis κυδωναῖα & κυδώνεια apud Athenæum, non κυδωναῖα dicuntur. Sunt ex ſerotinis ſeu χειμερινούς. 10. *Mammillanæ* ſimilitudinem Lydiarum habent. 11. De (Plin. H.N. l. 15. c. 18.) *Leptoludiis* nihil occurrit. 12. Quantum ad *Arateam* ſeu *Charitiam*, ficus arboris quoddam genus eſſe Athenæus ex Theophraſto recenſet: ſed cum in receptis codicibus non extet, erraſſe videtur. 13. *Bringindarides* ut barbarè appellantur, ſuavitate & (Ath. Dipn. lib. 14.) voluptate nihil ſunt inferiores Atticis. De *Cucurbitinis Ludiis*, & aliis quarum apud Macrobinm mentio, taceo.

VI. Claudant agmen ſingularia quædam Ficuum apud Athenæum genera. Κιῤῥοσυκάδια ſunt flavæ & tanquam excavatæ. ὑλάδια ſylveſtres. σπερμολάφια, carne cuti cervorum ſimiles. λαπόεια, πηρίδια, amariuſculæ. δρακόντια, more draconum obtortæ. μελανόφια, vel ut Caſaubono placet, μελανοφαῖα, naturâ nigræ, pullæ. κρηναῖα fontanæ. μύλαινα molæ inſtar rotundæ. ἀσκαλώνια, Aſcaloniis ſimiles. ἀμάδια & πηύλια, quibus adjungit πολύφυς & μαρμανίας, & Megarenſes, quibus rigationes prodeſſe ſcribit. Ex Heſychio φυλίας & χελιδονίας quaſdam dictas diſcimus. (Heſych. in Lexico.)

II. Apud *Recentiores* quatuor occurrunt. 1. *Ficus communis* ſeu *ſativa*. 2. *Ficus humilis*. 3. *Ficus ſylveſtris*. 4. *Ficuum aliquot differentia*.

Ficus.

Camer. in Hort.Med. Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.145. Dod.Pem. 6.l.3.c.20. Tragus p.3 c.47. Tabern. l. 3.l.1.c.35. Cam.in E-pit p.182. Geſner. in Hiſt. Plant.

I. Ficus communis ſeu *ſativa* & *urbana*, eſt arbor ad octuageſimum ſæpe annum durans. *Radices* multis capillamentis ſunt fibratæ, ἐπιπόλαιοι, flavæ, lentæ. *Stipes* contortus, libro aſperiuſculo veſtitus, qui lacteo ſucco, adeò acri ut exulcerare poſſit, odore rutæ, madet. *Ligni* materies alba, fungoſa, tenax. *Rami* geniculati, medullâ ſambuci modo pleni. *Folia* vitiginea, nigricantia, dura, aſpera. *Florem* nemo hactenus obſervavit: *frutex* tamen, flores intra ſe concipit, figurâ confertis ſtaminibus ſimiles, colore in candido purpuraſcentes, undiq; è carne exeuntes, atque ad mediam fructus cavitatem ſe dirigentes; quibus *ſemina* ſingula, minuta, colore flava, quodammodo compreſſa, milioque ſimilia. *Fructus* particularim nullo apparente prius, ut dixi, flore vel julo, juxta pediculorum quibus adhærent annexum, erumpunt, extremis tantum ramis, initio parvuli, ſucceſſu temporis majores, formâ ut plurimum turbinata ut pyri; nonnulli tamen breviores, nonnulli longiores, alii ſeſſiles, alii inter hos medii, colore varii. *Liquorem* dum adoleſcunt habent lacteum & ſubacrem, qui matureſcentibus in dulcem ſuccum excoquitur. Maturarum cavitas carne primum durâ, poſt molli & dulci, ſemineque repletur. *Habentur* in Græcia, Hiſpania, Italia, aliiſque regionibus ferventibus copioſæ. In Narbonenſi Gallia ſylvulas verna & autumnali fœturâ, biferarum ficuum perelegantes videbis. *Uſus* in Medicina eſt multiplex. *Folia* aperiunt hæmorrhoides, ſi eis fricentur: cum aceto & ſale contuſa, manantia capitis ulcera ſanant: decocta, & cum farina hordei ac ſale nitro permiſta, verrucas tollunt. Lixivium ex ligno fici, ulceribus impoſitum prodeſt: cinis coagulatum ſanguinem diſſolvit. *Ficus* decoctæ cum ruta in aqua vel vino, tormina ventris compeſcunt, ſi per Clyſterem injiciantur. ſiccæ dolorem Nephriticum, ſi cum manipulo dimidio albi Græci & ſale in vino decoquantur, eadem ratione injectæ ſopiunt. Tuſſim, in aqua vitæ maceratæ, leniunt. Cum radice iridis & altheæ vel liliorum contuſæ bubones maturant: pulveriſatæ & cum nova cera permixtæ, pedes à frigore læſos reſtituunt. Cum ſemine fœnugræci & lini in lacte coctæ, dolorem laterum tollunt; cum papavere erratico contuſæ & in emplaſtrum redactæ, feſtucas ex oſſium fracturis eliciunt: decoctum pectorale ingrediuntur. *Lac* cum aſſato vitello ovi, vel cera Tyrrhenica vulvæ intruſum, menſes movet: verrucas cum adipe illitum tollit; denti cavo cum lana inditum, doloris eſt levamentum. Pediculos fructum progignere, Galenus prodidit.

Taber.l.s. Tragus p. 3.c.47.

Dodon.l.c.

II. Ficus humilis, Matthiolo & Dodonæo *Pumila*, *Chamaficus*, Lobelio, *Chamæſyce* arbor Lugdunenſi, eſt ſeſquicubitalis altitudinis, foliis & fructu priori aſſimilis.

Dodo. l.c. Lobel.Obſerv.p.612.

III. De Ficu Sylveſtri ſufficienter ſuperius dictum.

IV. Ficuum apud *Recentiores* differentiæ 1. *à Loco*. 2. *Tempore matureſcendi*. 3. *ab aliis accidentibus* ſumuntur.

I. A Loco ſunt 1. *Germanica*, quæ rarò ad perfectionem veniunt, niſi vel diligens cura adhibeatur, vel hyems ſit clementior, & æſtas fervida. Germina cum foliis menſe Majo erumpunt, atque his in longitudinem proficientibus, & folia, & ficuum rudimenta multiplicantur: quorum priores Septembri ad maturitatem perveniunt, ſi æſtas fuerit faventior. 2. *Hiſpanica & Italica*, quæ citius erumpunt, & prius: poſterius verò enatæ Ficus, ſi per hyemem non deciderint, altero anno mox adveniente æſtate, perficiuntur. 3. *Indica*, quarum illæ quæ in nova Granata mole aurantium æquant. Circa Caput Bonæ ſpei perpetuò; in diverſis Indiæ Occidentalis vallibus, integro anno promuntur. In Peruana quod folia non deponant, ſingulari Dei providentiæ adſcribit Monardes. Lac enim ex iis manans, præſentiſſimum eſt adverſus virn-

De Laet. Ind.Occid. l.9. 4. Joſeph Acoſta Hiſt. Ind l.4.

lentos

lentos Aranearum (inſectum id eſt mali aurei amplitudine, adeo virulentum ut punctura interdum jugulet)ictus,bis terve in vulnus inſtillatum,remedium. 4. *Arabica & Ægyptiaca,* quę non minus exſuccæ quam ſycomori.

Bell.l Obſ. l.2.c.82.

II. A maturescendi tempore, Scaliger tria genera hanc arborem ferre monet. *Unum*, valde tempore præcox, quod Græci πρόδρομον, Veneti *Bolas*, Galli *Flor ones* vocant,atque id edendo eſt. *Alterum* eorum eſt quod poſtea prodit, cujus duæ ſunt ſpecies. *Una* quæ maturatur, Ficum dicimus, *Altera* cruda eſt & prius cadit,quàm abſolvatur.

in Theoph Cauſ.l.5.c. 1.

III. Ab aliis accidentibus denominant ſuas Itali,nempe 1. *Migliorolam*. 2. *Melenganam*. 3. *Aſprinam*. 4. *Gentilem*. 5. *Digitellam*. 6. *Pallariam*. 7. *Stellam*. 8. *Ottanam*. 9. *Bianchettam*. 10. *Imperialem*. 11. *Albiheram*. 12. *Corbam*. 13. *Pentam*. & 14. *Corinarolam*.

Porta Villæ l.5.c 16. Stapel. ad Theophr. H.l.4. c.6.

1. *Migliarola* nomen à grani miliacei intus copia inditum. Corpore eſt exiguo, ſapore vili, ſub dentibus crepitat dum manditur. Corium ejus adhæret palato & manibus,adeò firmiter, ut vix avelli queat, nihil boni habet, niſi quod præceps ſit, videtur eſſe veterum Popularis. 2. *Melengana* eſt ex præcocibus, inſtar lapidis porphyritidis purpuraſcens. 3. *Aſprina* aſpera eſt corio & ſapore. Hyeme, multo poſt foliorum caſum tempore,matureſcit. Duplex eſt. Altera è cœruleo cum nonnulla rubedine nigra. Altera verò alba. 4. *Gentilis* principem omnium locum ſibi vendicat,albedine decorâ,ſapore inſigni, pinguedine,ſuavitate, jucunditate ac dulcedine: cum hiſcit, candidiſſima demonſtrat viſcera, videturque ex hoc fructu Campania fœlix. Siculi *Ficcazanas* vocant. 5. *Digitella* toſco ſemine ridens hiat, oblongo pediculo, præſtantiſſimo inter cæteras ſapore. 6. *Pallaria* ſeu Fico *Lardare*, magnitudine eſt ſtolida, pinguedine tantâ, ut lardi nomen ſibi vendicarit, ſapore inſipido. Sales paſſa,ad ſervandum aptior,quam viridis ad eſcam. 7. *Stella* à pediculo ad umbilicum ſtriis veluti teniolis depingitur,ut ſtella videatur. Striæ albę ſunt,corporis color arundinum folii. 8. *Ottana* matureſcens colore albo flaveſcente inſignitur,ut ſi eam perſpexeris,ceream dicas. Id habet hæc ficus proprium,quod præ cæteris prodromos oſtentat hyeme, qui cum biferis Junio maturantur. 9. *Bianchettam* priſtino adhuc nomine potiri Baptiſta ſcribit,& ex albo palleſcere, miteſcereque Auguſto tradit. Albam ſe quoad interiorem pulpam ex horto Illuſtr. Landgravii Haſſiæ Wilhelmi habuiſſe, ſcribit Camerarius. 10. *Imperialis* à magnitudine, ſpecie, & ſapore ſingulari nomen inditum, extima ſuperficie eſt alba, & Auguſto matureſcit. 11. *Albihera* nigro eſt corio,cum hiat,albet, ſaporis nimium delicati, ideo apud piſtrosque præſtantiſſima habetur. 12. *Corba* ab inſigni nigredine nomen ſortita eſt. Matureſcit Auguſto. 13. *Penta* ſanguineus eſt color, matureſcenti finditur putamen, adeò ut affabrè picta videatur. 14. *Corinarola* ſerotina eſt, & duro veſtitur corio. Caricarum quoque triplex genus à Bauhino adfertur. *Primum* in ſporteis magnis corbibus. *Secundum* in ciſtis & ſimilibus ſportis lauri foliis immixtis. *Tertium* in parvis & turbinatis corbibus è ſparto contextis. Hæ Maſſilienſia cognomento, cæteris quidem magnitudine, ſaporis verò generoſitate ſuperiores ſunt.

Camer. in Hort.Med.

Bauh. Pin. l.12.ſ.1.

EXOTICA.

Ex Exoticis pertinent ad Ficum ſequentes. 1. *Ficus Peruana*. 2. *Ficus Nigritarum*. 3. *Chivcf Zipangica*. 4. *Amacortic Nova Hiſpania*. 5. *Amatzquitl*. 6. *Itzamatl*. 7. *Iaruma Iucajenſium*. 8. *Ficus Indica Orientalis*. 9. *Tuniſicifera ſeu Tuna Indorum*. 10. *Nopalnochetzli Nova Hiſpania*. 11. *Ficus Sinenſis Heurnii*. 12. *Cereus Peruvianus*. 13. *Ferruminatrix Indorum*. 14. *Cajababa*. 15. *Ambayba Braſilianorum*. 16. *Amauve Maragnana inſula*. 17. *Ficus Indica lavis,piloſa*. 18. *Ficus Indica humilis*. 19. *Mui-*

Vid. TAB. XXIV. & XXV.

Ficus.

Muiva Braſilienſium. 20. *Iito eorundem.* 21. *Iaracatia.* 22. *Papajoſera Tabacenſium.* 23. *Mamæira.* 24. *Iamacaru,* & 25. *Fructus Exotici ficus ſpecie.*

Hiſt. Ind. N.& Mor. l.4.c.32.

1. *Ficus Peruana* facit Acoſta mentionem. Ea parte dimidia, in Mala tredecim milliarium intervallo à civitate de los Reyes, qua Auſtrum ſpectat, frondes & fructum fert, quando in montanis æſtas viget: alterâ parte, contrario anni tempore, quando in planis æſtas eſt.

Bauh. Pin. l.11.ſ.1. Bauh.H.P. l.1, c.45. Thevet. in Francia Antarctica

2. *De Ficu Nigritarum* ut Thevetus & Lugdunenſis vocant, nil aliud occurrit, quàm quòd ſit folio ficus, fructu pedes duos inſtat cucurbitæ lõgo, quem tanquam Melones eſitant. *Semen* intus reni leporino figurâ ſimile, magnitudine fabæ. Quidam nutriunt fructu Simias: nonnulli ex ritè ſiccato monilia è collo ſuſpendenda conficiunt.

Idem l. c. Bauhin.H. P.l.1,c.47. Thev. ſingul. Amer. l.1.c.10.

3. *De Chivef* quod Syriacè *Ficum* ſignificat, hoc duntaxat ſcitur: folium habere eximiè viride, exactè rotundum & nummo aureo Gallico par, *fructum* magnum, meloni parem, cortice croceo, qui Mannæ modo in ore liqueſcat, ſeminibusque qualia in cucumere noſtro, ſcateat, & in inſula Zipangu naſci.

4. *Amacoztic Nova Hiſpania*, aliis *Texcaamatl* & *Tepeamatl*, arbor eſt magna; *foliis* amplis, obrotundis, pinguibus purpuraſcentibus cordis ferè figurâ. *fructu* ficubus parvis ſimili, purpuraſcente, cui fulva grana. Ramum videtur Cluſius deſcribere. *Provenit* in Chietlæ montoſis, cautes non mediocriter ſpectando miraculo amplexa. *Radicum* decoctum nondum excuſſo lacte, ſupra infraque purgat. Laculcetibus medetur. Eſt & alia *Tepeamatl* ſeu *Amacoztic* ſpecies, cui folia cordis, quorum nervi rubent: In ſummo quid rubrum ſed convolutum conſpicitur. Similis eſt huic & ea quam Oviedus ſub nomine *Gaguey* deſcribit. Producit enim & hæc fructum inſtar ficus; verum haud majorem avellanâ, interius verò planè admodum ficus candidæ caſtellanæ, plenum minutiſſimis granulis, & grati ſaporis.

Reccus R. M.N.H. p. 409.

Hiſt. Ind. l.8.c.15.

5. *Amatzquitl* ſeu *unedoni papyracea*, materia eſt levis, ac parum à ficulnea diſtans. *folia* limonis, ſed magis acuminata, comata; *fructus* nucum Ponticarum magnitudine, candidis diſtincti punctis, & granula ficulneis formâ & naturâ ſimilia in ſe continentibus. Provenit locis calidis qualis eſt Chietla. Jus decocti, corticis radicum febricientibus valdè prodeſt. Folia umbræ tantum gratiâ expetuntur.

Nieremb. H.Ex.l.15. 71.

6. *Tlzamotl* Haitini *Ceibam* vocant. Arbor eſt magnitudinis vaſtæ, *materiâ* lentâ ac brevi; *foliis* novaculæ formâ, Duæ ejus ſpecies. *Altera*, foliis mali Medicæ, quæ largos Imbres dum viridia ac tenera ſunt effundunt: fructu orbiculari, albis maculis diſtincto, ac granulis granis ficuum ſimilibus, teferto, eduli, & ſaporem noſtratium referente. Indigenæ Hiſpani *ficum Indicam* vocant. *Altera* latioribus, ſed tamen obtuſioribus, & nigrioribus, unde *Tlimatl*, vocare malunt, fructuque minori. Hoaxtepecenſes Mannam ſuper eam cogunt, noſtræ & formâ, & viribus, ſimillimam, ſed paulò duriorem & glutinoſiorem.

Nieremb. Exot.Hiſt. l.15.c.72.

7 *Iaruma* Jucajæ inſulæ arbor eſt, ficui ſimilis, eodem modo frondoſa, & populi altitudinem ſuperans, non ſolida quidem, more aliarum arborum, nec inanis tamen uti arundo, uti ferula potius aut ſambucus. *Cortice* lubrico & lævigato. *Fructum* creat ſesquiſpithamalem, mollitie ficus, ſapidum & ſalubrem ſalubrem ſanandis vulneribus. *Folia* divulſa ferè à ſe invicem membra reſtituere dicuntur; quod exemplo Hiſpani cujusdam probatur. Idem l. 14. c.104.

8. *Ficus Indica Orientalis*, aliis *arbor de Rayz, arbor Goa*, dicitur. Arbor hæc ex radice emergens, in magnam altitudinem unico trunco eoque craſſo aſſurgere ſolet. In *ramos* dein in omnia circum latera panditur, qui tenuia quædam & ſingularia *filamenta* (qualia in cuſcuta nuncupata vulgo conſpicimus) cerei vel aurei dum Cluſ. Exo. l.1,c.1. Linſchott.p.4. Ind.Occid. c.4.

recen-

recentia ſunt coloris, deorſum mittunt, iisque ubi tettam attigere firmantur, novamque quaſi prolem generant, & veluti in novos arborum caudices tranſeunt, & ita ſe continno ſerunt, ut interdum unica arbor ſuis ptopaginibus, mille paſſus in ambitu occupet. Et quia non inferiores ſolum rami villos hujusmodi fundunt, verum & illi qui ſummum obtinuêre cacumen: ideo omnium propendentiis quaſi in unum collatis, quædam quaſi ſylvula conſtituitur. nec aliunde quam ex ſola trunci craſſitudine, omnium prolium parens, (trium virorum ulnis aliquando vix comprehendi poteſt) dijudicari poteſt. Adeò verò denſis ramulis majores rami luxuriant, ut Solis radiis nullꝰ detur aditus; imo concavi inſtar fornicum ſinus; reſultantem inde aërem ita inæqualiter ſcindunt, ut Fabricius Mordente, qui aliquot annos Goæ vixerat, Cluſio, Echo multis in locis ter atque etiam ſæpius humanas voces reddere, retulerit. Non tantum octingentos aut mille viros tegi, ſed terna etiam hominum millia latere poſſe, ejusdem fide referrur. Quæ à recentibus ramis prodeunt *folia*, Cydoniorum ferè ſunt ſimilia: quorum facies externa viridis, interna alba & villoſa exiſtit. *Flos* fructum utrobique rubens præcedit. *Fructus* qui intra recentium ramotum folia, non ſecus ac vulgares fici protuberat, pollicis priorem atticulum obiter exprimit, ficum parvam vel olivam æmulans; *Flos* interius tenuiſſimis granulis ceu Cenchramidibus turgeſcit. Frequens in Goa & locis finitimis provenit. Incolæ umbram & refrigerium ſub ea captant, ramis tenuioribus, ut facilior aditus pateat, prius reſciſſis. *Fructus* à volucribus devoratur. Huic ſimilis eſt

H. Orient. l. 7. c. 3.

illa, quam Ferdinandus Lopez de Caſtaneda, *Mangu* appellat, & radicem caudicum inſtar ſurſum attollere, inque provincia Malacca naſci prodit. Eadem eſt cum ea *Enzanda* Pigafettæ, in Loanda inſula ad oſtia fluminis Coanza regni Congo

Regni Congo l. 1. c. 4.

proveniens. Sub ejus externo ſive primo Cortice invenitur quaſi tela quædam, qua contusâ, purgata, deinde in longitudinem expanſa ſeſe tegunt tenuis fortunæ viri & fœminæ.

Ficus.

9. *Tuna Indorum* multa ſortitur à ſcriptoribus nomina. Plerique *Ficum Indicam*, alii *Carduum Indicum* & *ficum India*, Bellonius *Palam*, Adverſariorum Authores *Tuniſiciferam*, Cardanus *Anapallam Bellonii*, Lonicerus *Opuntiam*, Corteſius Arborem *Nepal*, Mexicani *Nochtli*, ut *Tunales* & *Tunal* nomina taceam, dixêre. Incompoſita eſt arbor, tota ſpinoſa, folio, fructu, trunco, ſi truncum habet. Mira frondium fœcunditas. *Folium* ſupernaſcitur folio, ſi decidat, aliquot radices agit, ſurgitque altera arbos. Alia ex his craſſa, alia tenuia; hæc ſpinis ſtipata, illa raris brevibusque horrentia, quædam rotunda, alia oblonga; cum nonnulla maxima ſint, longitudine nempe plus quam pedali, palmati latitudine, alia admodum parva reperiuntur. Membranâ foris tegitur omne, plurimis tuberculis aſperum, ſucco adhęc coloris herbacei intus turget, viſcido, ſalivoſo, qui poſtquam ſiccitate granuloſus evaſit, digitorum attritu, arenæ tenuiſſimæ inſtar diſſolvitur; & per quem nervorum reticulati plexus diſcurrunt. Femoris craſſitudine obſervatum fuiſſe Geſnerus monet: ligneam tandem ſubſtantiam acquirere, cum ſpinarum jacturâ, notum. *Flores* quos vere calathi mali punicæ quadantenus effigie, luculentiore magnitudine, in extremis foliis oblongos profert; jam crocei albique, per extrema inveniuntur, jam extra luteo, intra verò ipſius pomi colore; jam extra lutei, intra verò ex albo in coccineum vergentes, & nonnunquam lutei. Hos *Fructus*, qui in inſula Cuba, *Nucchti* dicitur, æſtate inſequitur turbinatus, ficuum non diſſimilis, & ut plurimum horridè ſpinoſus, cujus faſtigioſa foliola quædam inſtar coronæ ambiunt. Ejus cute craſſiore, quæ miniata & purpuraſcens, detracta,

De Laet Ind. Occi. l. 5. c. 3.
Nieremb. Hiſt. Exo. l. 14. c. 55.
Dod. pem. 6 l. 5. c. 1.
Marcgrav. H. P. Braſi. l. 5. c. 15
Reccus R. M. N. Hiſp. l. 2. c. 44.
Bauh. H. P. l. 1. c. 81.

Meſpil. in duas quaſi arbores, quinque cir-
citer pedum altitudine ſupra ter-
ram ſe diſtribuens; unum latus ar-
boris uno anno, alterum altero fru-
ctus fert; tertio arbor quieſcit, nec
florem nec fructum ferens, quarto
iterum fructifera.

3. *Guiti miri* tiliæ eſt magnitudine; *folio* figurâ linguæ humanæ, toto la-
nugine flaveſcente, alternatim in
ramulis poſito. Ad quemlibet pedi-
culum foliorum *uvulæ* duæ, vel tres
progerminant, parvis albicantibus
globulis veſtitæ, qui ſe aperientes
floſculos albos, cum ſtaminulis in
medio, qui inſtar ſcoparum ſetacea-
rum eriguntur. Julio & Auguſto
oſtentat ſe. *Fructus* ellypticæ figuræ,
ovi gallinacei magnitudine, ubi ma-
turuit flavus. Imprægnatur & pulpa
filamentoſa, dulci & muſcosâ quaſi
necnon lapide, qui ex albo flaveſcit,
villoſus; cui magnus nucleus incar-
nati coloris, amaricans. Maturatur
Martio. Poterant & aliò referri: ſed
quia Guiti torobam huc referre pla-
cuit, viſum & has ſpecies duas ad-
dere.

Marcgrav. H.N.B.l.3. c.10. *II. Ibabiraba* arbor eſt contorta;
foliis πλυχίνδροις quaſi rugoſis, quę tri-
ta Roſmarinum redolent; *flos* figurâ
& mole ſylveſtris roſæ, qui ex pedi-
culis triplicitis velut in crucem di-
viſis Januario & Februario protru-
ditur. *Fructus* qui Aprili & Majo
matureſcit, rotundus eſt ceraſi ma-
gnitudine, brunnus, umbilico quin-
quefolio coronatus, pulpa molli,
pallida, cui nuclei aliquot, obrotun-
di, compreſſi, molliuſculi, coloris
incarnati immerguntur. Saporis eſt
dulcis, & aliqnid reſinoſi admixtum
habet. Folia aut flores utiliſſimè ad-
hibentur ad lotionem pedum in do-
lore capitis.

Ind. Occid. p.1. *III. Meſpili Virginianæ fructus*, ha-
bet quidem umbilicum meſpilis ſi-
milem: nec prinſquam tenereſcat,
eſui aptus eſt; in hoc tamen differt,
quod colore ſit rutilo ut ceraſo, &
valdè dulcis, prout in Hiſtoria Indiæ
Occidentalis proditur.

Lerius Hi. Navig. in Bra.l.1.c.12 *IV. Fructus Braſilienſis Meſpilo ſimi-
lis*, in arbuſculis quibuſdam ad littus
Braſilianorum naſcitur, & vim ve-
nenatam obtinet, ut Lerius reli-
quit.

V. Fructus Indiæ Orientalis meſpilo Cluſ. Exo.
valdè ſimilis. Uncialis erat magni- l.2. c.15.
tudinis, terſus & politus, fuſci colo-
ris, adeò fragilis, ut paululum com-
preſſus diſrumperetur. Corona
ſummitatem fructus occupans, alis
carebat, quibus Meſpilum eſt præ-
ditum. Intus materia fragilis ſpon-
gioſa, & ſalſi valdè ſaporis, granorum
expers, continebatur.

Articulus II.

De Ficu.

Circa Ficum occurrunt apud *Ve-* Tab.
teres quinque. 1. *Ficus ſativa*. 2. *Fi-* XXIV.
cus ſylveſtris. 3. *Ficus Indica*. 4. *Ficus
Idæa*. 5. *Ficuum ſativarum genera*.

I. *Ficus ſativa* arbor eſt corpore ra- Theophr.
ro, ἰσαυξὴς, propter fœmineam molli- H.P. l.5.c.
tiem, ſummâ parte fertilior. *Radices* 4. de C.P.l. 1 c.9.
ſunt multæ, longiſſimæ ſi locus da- Varro R.R.
tur, flexuoſæ. *Rami* lacteum cum l.1. c.41.
truncode ſe fundunt ſuccum. *Cortex* Plin. H.N.
ſimplex: *nodi* pauci; *medulla* carnoſa. l. 16. 9. 19. 24.27.31.
Folium latiſſimum, ex nervo, cortice Theophr. H.P. l.1.c.
& carne conſtans, τρίχεσιν. *Germinat* 8. 9. 17.18.
paulò ante æquinoctium, & eviden- 16.l.4.c.16.
tiſſima ejus inter ea q̃ ad ortũ Canis
& Arcturi poſt vernũ tempus germi-
nare ſolent βλάστησις. In Macedonia
& Theſſalia plurima tum ficus exit.
Flore nullo lætatur, nec natales po- Columella in Hortul.
morum, recurſus annuus verſicolo- Plin. H.N.
re nuncio promittit:; ſed protinus l.15.c. 18.19
Fructum oſtendit; qui lateribus & 25.26.28.
eacuminibus ex novellis prodit. Theophr. H.P. l.1.c.
Mollis omnibus tactus, odor nullus, 18.19.l.3.c.
ſuccus matureſcentibus lactis, per- 7.8.l.5.c.6.
coctis mellis: ſemina an congeſta Macr. Sat. l. 2. Ovid.
an diſtincta dubium, ut & πῖς μαλύφοις Faſt. 251.
contineri. Deterius provenit ar- Theophr. H.P. l.4.c.
bor ſi rigetur, quamvis tum εὐβλαστέ- 18. l.5. c.18.
τερος; Laconicam, quæ φίλυδρος, ſi ex- Plin. H.N.
cipias. Arbor ipſa omnibus modis, l.13.c.7.
præterquam ἀπὸ πρέμνου, καὶ ξύλων κατα- Plut. ſymp.
κοπέντων, ſcil. ex ramo majore & ligno l.6. c. ult.
prodit. *Vita* eſt brevis, ut omnia quæ
longiſſimis ſunt radicibus. *Regermi-
naſſe* apud Heracleam Trachianam
à Theo-

à Theophraſto proditum. *Infeſtatur* à vermibus, quorum quidam ex ipſa ficu naſcuntur, alii ὑπὸ τῶν καλουμένων κεράστων, nimiis imbribus, σφακελισμῷ, κραδῷ, ψώρᾳ, denique, & quæ adnaſci ſolent, cochleis. Fulmine non tangi, & in Tauros tantum poſſe, ut ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ ψαύσεως ἀνέχεσθαι cogat, credebatur olim. *Naſcitur* in locis calidioribus, Palæſtina, Africa, Hyrcania, Lydia, Cypro. naſcitur & in mari. Circa Biſaltiam, Amphipolim & Greſtoniam, Philippi principatu, medio vere edidere poma. Sami bis in anno naſcuntur. In Ponto multas magnasque eſſe Theophraſtus docuit. In Gallia fortè olim non fuête, ſi verum eſt quod proditur, *inexpetabili tum munimento Gallias, hanc primum habuiſſe cauſam, ſuperfundendi ſe Italia, quod Elico ex Helvetiis, civis earū, fabrilem ob artem Romæ commoratus, ficum ſiccam & uvam, oleique ac vini præmiſſa* (primitias quas è muſto Sacrima vocari Feſtus tradit, intellige) *remeans ſecum tuliſſet.* Ad Romanos ex aliis tranſivit gentibus ficus, Chalcide, Chio. Colebatur in foro ipſo, (utor Plinii à Dalechampio correctis verbis, quæ magis quam Scaligeri placent) Romano, *judiciario puta, propè curiam, ſub veteribus tabernis*, ac comitio, (*ad Libonis puteal*) ſata ab Augure Attio Navio, Sacris ibi conditis, (*novacula & cote, quam cotem præciderat*) & tanquam in Comitium ſponte tranſiiſſet. Illa cum areſcebat, turſus curâ Sacerdotum ſerebatur. Magis altera ob memoriam ejus, quæ nutrix fuit Romuli & Remi conditorum, *Ruminalis* appellata, quoniam ſub ea inventa eſt lupa, infantibus præbens rumam, ita vocabant mammam, miraculo ex ære juxta dicato. De iſta intelligendus eſt Tacitus, dum inquit. *Eodem anno Ruminalem arborem in comitio, quæ ſuper octingentos & quadraginta ante annos Remi Romuliq; infantiam texerat, mortuis ramalibus & areſcente trunco deminutam, prodigii loco habitum eſt, donec in novos fœtus reviteſceret. Uſus* ejus laudabilis. Apta ſcutis *materia*, ad ignem excipiendum aptiſſima; quia multum fumi dat, ſontibus fumo necandis adhibebatur. *Fructus* inter athletarum & Phiditiorum cibos; ſingulis menſis aliquot minæ deſtinabantur. Auguſtus bifetas maximè appetivit. Artaxerxes Memnon, apparatu ſuo in fuga direpto, cum caricis veſceretur, *Cujusmodi voluptatis expertem me regalis fecerat affluentia*, exclamavit. Cum recenti, ſalis vice, caſeo veſci, tempore Plinii excogitatum. Athenæus eis χυμὸν ἁλμυρὸν καὶ νιτρῶδές τι adſcribit. In *Medicina Lactis* natura cum axungiâ verrucas tollit. Aceti vim habet, & coaguli modo lac contrahit. Πηκτικὸν γάλακτος, λύσιν δὲ καὶ τὸ πεπηγὸς, ὥσπερ καὶ τὸ ὄξος Dioſcorides dixit. Fici *maturæ* urinam cient, alvum ſolvunt, ſudorem movent, papulasque. Ob id autumno inſalubres, quoniam ſudantia hujus cibi opera refrigeſcût. Nec ſtomacho utiles. Noviſſimæ ſalubriores quam primæ, medicatæ verò, (medicatas vocat, quarum maturitas caprificatione accelératur) nunquam. Calorem refrigerant. Ob id non negandæ in febribus conſtrictis, quas *ſtegnas*, ſcilicet, quod præcluſis cutis ſpiraculis fiant, vocant. Demetrius Sceptius vocis ſtudioſis conſuluit, ut iis exemplo Hegeſinactis Alexandrini, Hiſtoriarum ſcriptoris, qui cum ab initio pauper eſſet, Tragœdiarum optimus actor evaſit, quod ficubus per octodecim annos abſtinuerit, abſtinerent.

II. *Ficus ſylveſtris* ſeu *caprificus*, domeſticæ eſt per omnia ſimilis, incultior tamen duriorque. Nunquam floret; in Ceo quoque vel Chio bifera vel trifera: hocque duntaxat inter eam & ſativam diſcriminis, quod ejus fructus nunquam maturescat, & quod ipſe non habet aliis tribuat: quoniam eſt naturalis cauſarum tranſitus, atque è putreſcentibus identidem generatur aliquid. Culices ergò ex granis parit, in eos verſa grana apparet, quoniam cum evolavere, non inveniuntur intus. Hi fraudati alimento, in matre putre ejus tabe, (putreſcit caprificus, quam

Theophr. H.P.l.4.7. Athen. Dipn.l.3. Theophr. H.l.4.c.6.9. Plin.H.N. l.21.c.4.

Plin.H.N. l.15.c.18. Plin.H.N. l.c. Scal.in Feſtum.

Annal.l.13. c.58.

Ficus. Plin.H.N. l.16.c.18. Theoph. H.P.l.5.c.10. Sueton. in Auguſto

Plin.H.N. l.23.c.7.l.15.c.19.

Plin.H.N. 23.c.7. Athen. Dipn.l.14. Dioſc.M. M.l.1.183.

Athen. Dipn.l.3.

Plin.H.N. l.15.c.19. Athen. Dipn.l.14. Plin.H.N. l.17.c.17. Theophr. H.l.2.c.9.

Ficus.

quamvis immatura, quia nimio humore diſtenditur) ad cognatam volant: tantaque eſt exeundi aviditas, ut plærique aut pede relicto, aut penna pariter erumpant: mox morſu ficorum crebro, hoc eſt avidiore paſtu, aperientes coria earum, atq; ita penetrantes, intus ſolem primum ſecum inducunt, aetalesque auras immittunt, foraminibus apertis. Tum lacteum humorem, hoc eſt, infantiam pomi abſumunt, quod fit & Cordus ad Dioſcor. l. 1, 185. ſpontè. Germaniæ eſt incognita. Gaudet montanis, aut alioquin editis locis ac vetuſtis muris, quos inſinuatis etiam radicibus disrumpit. ideò magnus ejus Romæ in antiquis ædificiorum ruinis proventus. *Folia* ac virgæ ejus in pabulum non ingratum cedunt. Laudantur maximè nigræ in petroſis, quia plurima frumenta habent; caprificatio ipſa poſt imbrem. Sæpè ex remediis vitia fiunt, quod evenit nimiâ aut intempeſtivâ medicina. Nullis morbis quibus ſativa laborat eſt obnoxia. Plin. H.N. l. 23. c. 7. *Corticem* ejus jam pubeſcentem puer impubis ſi defracto ramo detrahat dentibus, medullam ipſam adalligatam ante ſolis Ortum prohibere ſtrumas, inter medicinæ miracula cenſebatur. *Arboris* cinis ex melle rhadagia ſanat. Radix defervefacta in vino dentium dolores. Groſſi cum naſturtio & pice cataplaſma contra ſtrumas ingrediuntur: cum oxycrato diſſolvunt grumoſum ſanguinem.

III. *Ficum Indicam* mirata eſt Alexandri M. victoria, orbe eo patefacto. Theophr. H.P. l. 4. c. 5. l. 1. c. 11. Sicul. l. 17. Plin. H.N. l. 12. c. 5. Solin. Polyhiſt. c. 52. Strabo Geogr. l. 5. Curt. de Alex. M. l. 9. Ad ſeptuaginta aliquando cubitos apud Diodorum aſſurgit; ad craſſitiem aliquando tantam, ut eam quinque viri circumplecti non poſſint. Superiores ejus rami in excelſum emicant, ſylvosâ multitudine, vaſto matris corpore, ut ſexaginta paſſus plæræque (arbores cum cunctis caudicibus, qui parentem ambiunt, puta) orbe colligant, umbræ verò bina ſtadia operiant. Ipſa ſe ſemper ſerens vaſtis diffunditur ramis, quorum imi adeò in terram incurvantur, ut annuo ſpatio figantur, novamque ſibi propaginem faciant, circa parentem in orbem, quodam opere topiario. Intra ſepem eam æſtuant paſtores, opacam pariter & munitam vallo arboris, decorâ ſpecie ſubter intuenti, proculve fornicato ambitu. *Folium* Theophraſtus ſimpliciter πέλτῃ; Plinius Peltæ Amazonicè, Strabo ἀσπίδι confert. *Fructum* habet rarum, nec fabæ, Græcæ ſcilicer, magnitudinem excedentem. ἐρεβίνθῳ habet. foliorum latitudo integens creſcere prohibet. per eadem ſolibus coctus, perdulci ſapore dignus miraculo arboris viſitur. Arbores in Muſicana terra Indiæ auſtraliſſima, ut Oneſicritus apud Strabonem prodit; Geogr. l. 5. ut Theophraſtus circa Aceſinem amnem, inveniebantur. Congeneres ipſi ſunt duæ, quarum Theophraſtus meminit. *Alia* eſt H. l. 4. c. 5. magnitudine inſignis, & ſuavitate fructus (ἡδύκαρπον θαυμαστῶς) & amplitudine mirum in modum præcellens, quo ſapientes Indorum (οἱ ἀμπεχόμενοι) qui nudi incedunt, in cibo utuntur. *Alia* cujus folium alas ſtruthiocamelorum (malè Plinius H. l. 12. 6. avium. nam στρουθοῖς Atticis στρουθοκάμηλος) imitatur, longitudine trium cubitorum, latitudine duorum, ut Plinius deſcribit. *Fructum* cortice emittit admirabilem ſucci dulcedine, ut uno quaternos ſatiet. Arbori nomen *Pala*, pomo *Ariena*. Plurima eſt in Sydracis expeditionum Alexandri termino. Cluſius *Muzam* eſſe credidit, de qua nos inter palmas.

IV. *Ficus Idæa* fruticoſa eſt, craſſidine cubitabili. *Ligno* contorto, lento, ſine lacte, nunquam putreſcente. Colore tam corticis quam folii, quod tiliæ ſed latum, lividos flore Meſpili. *Fructum* quem ficum vocant, ruffum, magnitudine olivæ, ſed rotundiorem, ſapore meſpili. Plinius Alexandrinam dici manifeſto errore adjicit, nec id in Theophraſto invenies. Circa Idam Trojæ provenit.

I. Ficuum domeſticarum apud *Veteres* quinque genera deſumuntur 1. à

Loco, ſeu Patria, 2. à Perſonis, 3. à Tem-
pore, 4. à Colore, 5. ab aliis accidentibus
denominatur.

I. *Ficus à Patria* ſeu Loco denomi-
natæ ſunt, *Laconica, Tiburtina, Chia,*
Chalcidica, Lybica, Africana, Cottana,
Caria, Cannea, Phibalea, Alexandrina,
Lydia, Phrygia, Rhodia, Tarentina, Sa-
guntina, Tellana, Herculana, Hyrcana,
Marina, & Ægilia; nihil de *Marſica, Nu-*
Satur. 2.16. *midica, Peluſia*, quarum Macrobius
Theophr. mentionem facit, & ab Africanis di-
H. l. 2. c. 9. ſtinguit, dicam. 1. *Laconica*, quæ inter
Theophr. præcoces, maxima eſt in eodem ge-
Cau. l. 1. c. 1 nere, & ex arbore puſilla, fructuoſa,
Plin. H.N. ſi rigetur, & utili provenit. 2. De *Ti-*
l. 16. c. 26. *burtina* nihil occurrit, niſi quod inter
Athen. præcoces ponatur. 3. *Chia* in ſetino
Dipn. l. 3. agro colebatur, ſeni ſimilis Baccho,
Plin. H.N. ſapore ſcilicet. 4. *Chalcidica* falsò a-
l. 15. c. 18. pud Macrobium Calcidæ imponitur
nomen. Eſt alba & nigra. ſunt ex his
Plin. H.N. quædam trifero proventu. 5. *Lybica*
l. 15. 18. vel ab Africana ſecundum Colu-
Athen. mellam diſtinguenda eſt, quod &
Dipn. l. 3. Porta facit; vel una vox in textum è
Colum. R. margine irrepſit, vel plura Africanæ
R. l. 5. c. 9. fuerunt genera, quod veriſimilius
R. R. l. 12. c. 15. eſt. *Sciſſam* ipſam Columella vocat,
forte quòd arundine & digitis in
duas ſcindebatur partes, quod vete-
Ari. Probl. ribus uſitatum. Dulcior eſt non ſciſ-
C. 22. 7. ſa, & in plures partes ſciſſa, forte
quòd humoris diluti nimia copia,
hinc plurima dulcedinis pars, cum
humore evanuit. Illæ immunes u-
troque ſunt incommodo. 6. *Africa-*
nam Plinii tempore multi cunctis
præferebant. eaque tum in Africam
nuperrimè tranſierat, patriæ nomen
Plin. H.N. obtinens. 7. *Cottana*, quæ malè qui-
l. 13. c. 5. buſdam *Coctana*, præter Plinium, Juv.
l. 15. c. 19. quoque meminit. Eſt minoris gene-
Satyr. 3. ris. 8. De *Cariis* agit quoque Plinius,
Plin. H.N. pro quibus vulgati Codices Caricas
l. 15. c. 19. falſo legunt. Placebant hæ cute in
Plin. H N. Ægypto. Detrahebatur virentibus
l. 15. c. 18. ut puramen. 9. *Cannea* nomen à Cau-
no Cariæ oppido maritimo è regio-
Strabo ne Rhodi, non procul ab oſtiis Cal-
Geogr. l. 14 bis fluvii, cujus incolæ, quia ob in-
commodum per autumnum & æſta-
tem aërem pallebant, ideò mor-
tuos in ea ambulare quidam dixit,
fortitæ ſunt. Naſcuntur & in Ebuſo, Ficus.
ſeu ut Statius Eboſea inſula, maximè Plin. H.N. l. 15. 19.
præſtantiſſimæque, mox in Mauru-
cinis. Has quoque ut & Cottanas in
Albenſe rus è Syria intulit L. Vitel- Plin. l.c.
lius, qui poſtea Cenſor fuit, cum le-
gatus in ea provincia eſſet, noviſſi-
mis Tiberii Cæſaris temporibus. Hæ
ſunt quæ conſcendenti navim ad-
verſus Parthos, M. Craſſo, omen fe-
cere, venales prædicantis voce. Ita
enim id ſumptum eſt, ac ſi dixiſſet,
Cave ne eas, quia Romani olim, ut
auruncare pro averruncare, dortiũ Sca. in Feſt.
pro divortium dixerunt; ſic & Cau- ad Aurum.
neas, pro cave ne eas. Laudat eam
Columella in Hortulo. 10. *Phibalea* Athen. l. 3.
nomen, Phibalis Atticæ regionis op-
pidum indidit. Dicuntur Antiphoni
in Cretenſibus *Myrrhina* Teleclidi
in Amphyctionibus pulchræ. Phere-
crates eis per ætatem veſci jubet.
Meminere quoque earum Hippo-
crates & Galenus. 11. *Alexandrina*, è in Gloſſ.
nigris eſt, candicante rima, cogno- Hippocrat.
mine delicata. fortaſſe eum Macro- Plin. H.N. l. 15. 18.
bii & Catonis atra, pediculo oblon- Varro R. R.
go, eadem. Craſſo & ſtercorato ſolo l. 1. c. 41.
ſeri expetit. 12. *Lydia*, inter transma- Col. in Ho.
rinas à Varrone numeratur. Colu- Plin. H.N. l. 15. c. 18.
mella ei pictum tergum adſcribit.
Plinius purpuream facit. Eſt eximiæ
magnitudinis, & tantum à vulgari- Athen. l. 3.
bus diſcrepat, quantum apri caro ab p. 76.
altili & villatici porci carne. Naſci-
tur in inſula Pharo, & incolis αἱμώνια,
tanquam ſanguine infecta; ob ru- Ibidem.
brum colorem vocatur. 13. *Phrygias*
divinum cibum & delicias, Alexis in
Olyntho apud Athenæum appellat.
14. *Rhodias*, quæ Plinio nigræ, cum
præſtantiſſimis quæ Athenis prove- Ibid. p. 75.
niunt, Lync. comparat, eaq; convivis
ſuis, nõ finitâ cœnâ ſed incipiẽte, niſi
me verba, q̃ intricata, fallũt, apponit.
15. *Tarentina* quas etiã *Omas* vocant,
prædulces naſcũtur. 16. De *Sagũtinis*, Plin. H.N.
Tellanis & Herculeis pauca occurrunt. l. 15. c. 18.
Illas hybernas, has atras pediculo Plin. l.c.
longo, Plin. facit. Omnes in craſſo &
ſtercorato ſeri jubet Col. 17. *Hyrcana*,
noſtris eſt multo dulcior fertiliorq;.
Modios enim CCLXX. ſingulæ ferũt. Plin. l.c.
18. *Marina* foliu[illegible]llum, magnitu- Theophr. H. l. 4. c. 7
G do

Ficus. Athen. Dipn. l. 14. Theocr. Eidil. l. 1.

do exigua, color in cortice puniceus. 19. *Ægilides* ex caricis ſunt, ampliſſimæ, ab Ægilis pago Atticæ, cui ab Ægilo heroe nomen. Meminit earum & Theocritus.

II. *A Perſonis* nomen impoſitum eſt 1. *Livianis* ſeu Livis, quas cum Lybicis quidam confundunt, ſed à λιβιανοῖς Athenæi diſtingui debent. 2. *Pompejis* ſeu Pompejanis, quas ſiccandis in ſole aptiſſimas, cum mariſcis, apud Plinium legimus. Ariſtophanis ſcholiaſtes Πιτυωδίους εἰς ξηρασίαν dixiſſet. 3. *Auguſteis*. 4. *Calpurnicis* nigris, de quibus nil planè occurrit.

Plin H.N. l. 16. 26. Athen. Dipn. l. 3. Macr. Saturn. l. 2. Geopon. l. 10. c. 51.

III. *A Tempore fructificationis & maturationis* denominantur *Præcoces, Serotinæ, Biferæ & Hybernæ*. 1. *Præcoces* & πρόδρομοι Athenis nempe, (*primitivas* Hermolaus vertit, Gaza *præcoques*) vocabantur; & πρωτηρικαὶ, qui primo ſunt maturæ & *Theriaca*, ut apud Geoponicorum authorem legimus; niſi fortè, hæc appellatio arte matureſcenti, iſta quæ naturâ ſuâ præcocibus; hæc biferis attribui debeat. In aëre humido & elemente reperiuntur, quando calor evocavit germen. Pertinent ad eas *Bifera, Laconica, Leucomphalia, Tiburtina, Porphyritides, Populares, Alba Nigra, &c.* 2. *Serotinæ* tardius matureſcunt, quales ſunt *Chelidonia, Duricoria, Saguntina, Hyberna, &c.* 3. *Bifera* alba eſt & nigra. Cum meſſe vindemiaque matureſcit. 4. *Hybernæ* ſunt quibusdam provinciis, ſicut Mæſiæ, ſed artis non naturæ. Parvarum genus arborum, poſt autumnum fimo contegunt, deprehenſasque in his hyeme groſſos: quæ mitiore cœlo refoſſæ, cum arbore, atque in lucem remiſſæ, novos ſoles, alioſque quam quibus vixere accipiunt; & cum venientium flore matureſcunt, alieno præcoces anno, in tractu vel gelidiſſimo.

Theophr. Cauſ. l. 5. 1. — Plin. H.N. l. 15. c. 18. — Plin. l. c.

IV. *Colori* ſua vocabula debent, *Leucomphalia, Porphyritis, Chelidonia,* Αἱμόνια, *Arundinea, Albula, Coturnicina, Arantia alba, Nigra*. 1. *Leucomphalia* ſeu *Umbilicalba*, eſt etiam inter præcoces & fo[...]cum λευκόφαια, ut Caſaubonus ad Athenæum legit, id eſt leuco pulla, eadem. 2. *Porphyritis* ex præcocibus prima provenit, pediculo longiſſimo. Eſt inter nigrum & ruffum. 3. *Chelidonia* ſeu *Hirundinaria* à coloris aliqua ſimilitudine ita dicitur. ἐρυθρομέλαινας è *nigro rubeſcentes* Athenæus facit. Columella purpureas, Dioſcorides Nigras & φοινίκας purpureas. Ab Heſychio ἰσχάδων nomine, quod optime & exſiccari & ſervari poſſint, nuncupantur. Noviſſimæ ſub hyemem maturantur. In campeſtribus & planis ſeri debent, ſi Athenæum ſequimur. 4. Αἱμόνια è Paro adferebatur, Lydiæ congener, ut ſuperius diximus. 5. *Arundineam*, ut apud Macrobium extat, arundinum foliis macula variat. Laconicam arundinem intelligo, cujus folium apud Theophraſtum, verſicolor legitur. An cum Mariſca ſit eadem, diſquitendum relinquo. 6. *Albicerata* ex albo cerino eſt colore. 7. *Albula* Macrobii, Athenæo λευκερινεὸς dicitur. quidam Erinei ſpeciem exiſtimant, ſed falsò. Fert enim maturos fructus, qui ſiccati poſſunt, ut Athenæus prodidit. 8. *Coturnicina*, Hermippo apud Athenæum κοράκινα σῦκα, apud Suidam *Corvina*, apud Heſychium κορακινᾶ audiunt. Caricæ earum χύτραι, id eſt Ollæ, à Maryandinis barbaris dicuntur, quod inſtar ollæ nigræ ſint. Macrobius & Poeta pullas appellat. 9. *Aratia alba* pediculo eſt minimo apud Plinium. quid ſi Heſychio κάρας σῦκα audiant? 10. *Nigram* Hippocrates in procidentia uteri cum allio, nitro, cumino, læviſſimè tritam, ἐν ἐρίῳ in vellere ſubdit.

Plin. H.N. l. 15. c. 18. — Athen. Dipn. l. 14. Dioſco. M. M. l. 5. c. 41. — Plin. H.N. l. c. — H. l. 4. c. 12. — Plin. H.N. l. 18.

V. *Accidentia quædam* ſequentes ſibi vendicant, *Siccatam, Calliſtruthiam, Sciſſam, Duplicem, Mariſcam, Regiam, Generoſam, Toxaliam, Duricoriã, Mammillanam, Leptoludiam, Charitiam* ſeu *Arateam, & Bringidatiden*. 1. *De Siccatis*, quæ Caricæ & ἰσχάδες, ἰσχάδες αὖαι, & ἰσχάδες πεφωγμέναι, Plinius. Seneſcunt in arbore, anusque deſtillant gummi modo lachrymam ſiccaturque. Mos laudatus ſervat in ca-

Plin. H.N. l. 15. c. 19.

pſis

pſis Ebuſo inſula præſtantiſſimas, ampliſſimasque, mox in Marrucinis. At ubi copia abundat, implentur orcæ in Aſia, cadi autem in Ruſpina Africæ urbe. paniſque ſimul & obſonii vicem ſiccatæ implent, utpote cum Cato cibaria ruris operariis juſtâ ceu lege ſanciens, minui jubeat per fici maturitatem. *Vſum* earum ſi attendamus, ſtomachum lædunt, gutturi & faucibus magnificè utiles.
Plin. H.N. l.13. c.7.
Natura his excalfaciendi, ſitim adferunt, alvum molliunt, rheumatiſmis ejus & ſtomacho contrariæ. Veſicæ ſemper utiles, & anhelatoribus ac ſuſpirioſis, item jecinorum, renum, lienum vitiis. Corpus & vires adjuvant: ob id athletæ hoc cibo paſcebantur. Pythagoras exercitator, primus ad carnes eos tranſtulit, niſi Oribaſio credere malis,
Collect. l. 4. 40.
qui, Gotam caricarum uſum ſuſtuliſſe & primum Eurameni Samio carnes appoſuiſſe, prodidit. 2. *Calliſtrathia.*
in Hortulo R.R. l. 6. 10.
Columellæ *Calliſtruthis*, Latinis *Paſſaria* dicuntur. Semine roſeo ridet, & omnibus in orbe toto antecellit, ideò apud Plinium legendum *haut parum ſapore præſtantior*, (Lydiâ ſcilicet & Chalcidia) ficorum omnium præſtantiſſima. Clodium quingentas jejunum comediſſe Spartianus refert. 3. De *ſciſſa* cum de Lybica diceremus egimus. 4. *Duplex* quibusdam cum Mariſca,
L.1. Satyr. 2.
aliis cum ſciſſa eadem. Horatius inter præſtantiores numerare videtur.
Veget. Art. Veter. l.1.
Evacuat hydropicis alvum. 5.
Colum. in Hortulo.
Mariſcam Græci βάσιλιον vocant, *Aſininam* Macrobius, vel ut in aliis codicibus *Aſinaſtram*, Columella pinguem, Martialis fatuam. In loco cretoſo & aperto melius ſeritur.
Cato R. R. c. 8.
Senetio eas libenter comedebat, ideò
Plin. H.N. l.15. c.8.
Magni nomen accepit. Ex cujus ſimilitudine podicis ulcus attritu genitum, ut in pathicis ex obſcœna libi-
Ath. Dipn. lib. 3.
dine, in iis qui equo inſident ex nativo effectu, Mariſca vocatur. Solet à nudo ſurgere ficus equo. 6. *Regia* quæ fortè cum ὀρειοβασιλίδαις Athenæi, & Sycobaſilicis Heſychii eædem, quolibet loco naſcuntur.
de l. l. l. 8.
7. *Generoſarum* ſeu γενναίων facit Plato mentionem, quando eis qui γεράλιας ficus deprædantur, mitiorem pœnam aſſignat.
Ficus.
Maſſutius apud Athenæum, vel quod in genere ſuo excellant, vel quaſi poſt genitas, ſicut Ariſtoteles pyra inſita ἐπιμβολάδας ἀπίους nuncupavit, ita dictas eſſe putat: ſed revera tales ſunt, quales apud Galenum, generoſæ uvæ in quibus
de alim. fac. l. 2. c. 9.
acini humidam quidem ſubſtantiam habent exiguam, ſolidiorem autem non paucam, quam ceu carnem acini eſſe dixit. 8. *Toxalia*, quarum Athenæus meminit, videntur
Dipn. l. 3.
fuiſſe ingratæ, & quod ſagittæ inſtar palatum vulnerarent, obtinuiſſe nomen. 9. *Duricoria*, à duro corio appellationem apud Plautum & Macrobium ſumſere. Achæis κυδωναῖα & κυδώνεια apud Athenæum, non κυδωναῖα dicuntur. Sunt ex ſerotinis ſeu χειμερίνας. 10. *Mammillana* ſimilitudinem Lydiarum habent. 11. De
Plin. H.N. l.15. c.18.
Leptoludiis nihil occurrit. 12. Quantum ad *Arateam* ſeu *Charitiam*, ficus arboris quoddam genus eſſe Athenæus ex Theophraſto recenſet: ſed cum in receptis codicibus non extet, erraſſe videtur. 13. *Bringindarides*
Ath. Dipn. lib. 14.
ut barbarè appellantur, ſuavitate & voluptate nihil ſunt inferiores Atticis. De *Cucurbitinis Ludiis*, & aliis quarum apud Macrobium mentio, taceo.

VI. Claudant agmen ſingularia quædam Ficuum apud Athenæum genera. Κιρρονιλάδα ſunt flavæ & tanquam excavatæ. ὑλάδια ſylveſtres. ἐρειλάφια, carne cuti cervorum ſimiles. λαπτέρια, τηρίδια, amariuſculæ. δρακόντια, more draconum obtortæ. μελανέφια, vel ut Caſaubono placet, μελανοφαῖα, naturâ nigræ, pullæ. κρηναῖα fontanæ. μυλαῖαι molæ inſtar rotundæ. ἀσκαλώνια, Aſcaloniis ſimiles. ἀμάδια & νικύλια, quibus adjungit κολώνας & μαρμαρίνας, & Megarenſes, quibus rigationes prodeſſe ſcribit. Ex Heſychio φυλάς & κυλίσκας quaſdam
Heſych. in Lexico.
dictas diſcimus.

II. Apud *Recentiores* quatuor occurrunt. 1. *Ficus communis* ſeu *ſativa*. 2. *Ficus humilis*. 3. *Ficus ſylveſtris*. 4. *Ficuum aliquot differentia*.

Ficus.

Camer. in Hort. Med. Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.145. Dod. Pem. 6.l.3.c.20. Tragus p.3 c.47. Tabern. l. 3.l.1.c.35. Cam. in Epit. p.182. Geſner. in Hiſt. Plant.

I. Ficus communis ſeu *ſativa* & *urbana*, eſt arbor ad octuageſimum ſæpe annum durans. *Radices* multis capillamentis ſunt fibratæ, ὑπωχλοι, flavæ, lentæ. *Stipes* contortus, libro aſperiuſculo veſtitus, qui lacteo ſucco, adeò acri ut exulcerare poſſit, odore rutæ, madet. *Ligni* materies alba, fungoſa, tenax. *Rami* geniculati, medullâ ſambuci modo pleni. *Folia* vitiginea, nigricantia, dura, aſpera. *Florem* nemo hactenus obſervavit: *frutex* tamen, flores intra ſe concipit, figurâ confertis ſtaminibus ſimiles, colore in candido purpuraſcentes, undiq; è carne excuntes, atque ad mediam fructus cavitatem ſe dirigentes; quibus *ſemina* ſingula, minuta, colore flava, quodammodo compreſſa, milioque ſimilia. *Fructus* particulatim nullo apparente prius, ut dixi, flore vel julo, juxta pediculorum quibus adhærent annexum, erumpunt, extremis tantum ramis, initio parvuli, ſucceſſu temporis majores, formâ ut plurimum turbinata ut pyri; nonnulli tamen breviores, nonnulli longiores, alii ſeſſiles, alii inter hos medii, colore varii. *Liquorem* dum adoleſcunt habent lacteum & ſubacrem, qui matureſcentibus in dulcem ſuccum excoquitur. Maturarum cavitas carne primum durâ, poſt molli & dulci, ſemineque repletur. *Habentur* in Græcia, Hiſpania, Italia, aliisque regionibus ferventibus copioſæ. In Narbonenſi Gallia ſylvulas verna & autumnali fœturâ; biferarum ficuum perelegantes videbis. *Vſus* in Medicina eſt multiplex. *Folia* aperiunt hæmorrhoides, ſi eis fricentur: cum aceto & ſale contuſa, manantia capitis ulcera ſanant: decocta, & cum farina hordei ac ſale nitro permiſta, verrucas tollunt. Lixivium ex ligno fici, ulceribus impoſitum prodeſt: cinis coagulatum ſanguinem diſſolvit. *Ficus* decoctæ cum ruta in aqua vel vino, tormina ventris compeſcunt, ſi per Clyſterem injiciantur. ſiccæ dolorem Nephriticum, ſi cum manipulo dimidio albi Græci & ſale in vino decoquantur, eadem ratione injectæ ſopiunt. Tuſſim, in aqua vitæ maceratæ, leniunt. Cum radice iridis & altheæ vel liliorum contuſæ bubones maturant: pulveriſatæ & cum nova cera permixtæ, pedes à frigore læſos reſtituunt. Cum ſemine fœnugræci & lini in lacte coctæ, dolorem laterum tollunt; cum papavere erratico contuſæ & in emplaſtrum redactæ, feſtucas ex oſſium fracturis eliciunt: decoctum pectorale ingrediuntur. *Lac* cum aſſato vitello ovi, vel cera Tyrrhenica vulvæ intruſum, menſes movet: verrucas cum adipe illitum tollit; denti cavo cum lana inditum, doloris eſt levamentum. Pediculos fructum progignere, Galenus prodidit.

Taber. l.2. Tragus p. 3.c.47.

Dodon. l.c.

II. Ficus humilis, Matthiolo & Dodonæo *Pumila*, *Chamæficus*, Lobelio, *Chamæſyce* arbor Lugdunenſi, eſt ſeſquicubitalis altitudinis, foliis & fructu priori aſſimilis.

Dodo. l.c. Lobel. Obſerv. p.612.

III. De Ficu Sylveſtri ſufficienter ſuperius dictum.

IV. Ficuum apud *Recentiores* differentiæ 1. *à Loco*. 2. *Tempore matureſcendi*. 3. *ab aliis accidentibus* ſumuntur.

I. A Loco ſunt 1. *Germanicæ*, quæ rarò ad perfectionem veniunt, niſi vel diligens cura adhibeatur, vel hyems ſit clementior, & æſtas fervida. Germina cum foliis menſe Majo erumpunt, atque his in longitudinem proficientibus, & folia, & ficuum rudimenta multiplicantur: quorum priores Septembri ad maturitatem perveniunt, ſi æſtas fuerit faventior. 2. *Hiſpanicæ & Italicæ*, quæ citius erumpunt, & prius: poſterius verò enatæ Ficus, ſi per hyemem non deciderint, altero anno mox adveniente æſtate, perficiuntur. 3. *Indicæ*, quarum illæ quæ in nova Granata mole aurantium æquant. Circa Caput Bonæ ſpei perpetuò; in diverſis Indiæ Occidentalis vallibus, integro anno promuntur. In Peruana quod folia non deponant, ſingulari Dei providentiæ adſcribit Monardes. Lac enim ex iis manans, præſentiſſimum eſt adverſus virulentos

De Laet Ind. Occid. l.9.4. Joſeph Acoſta Hiſt. Ind. l.4.

lentos Aranearum (inſectum id eſt mali aurei amplitudine, adeo virulentum ut punctura interdum jugulet) ictus, bis terve in vulnus inſtillatum, remedium. 4. *Arabica & Ægyptiaca*, quę non minus exſuccæ quam ſycomori.

Bell. Obſ. l.2. c.82.

II. A matureſcendi tempore, Scaliger tria genera hanc arborem ferre monet. *Vnum*, valde tempore præcox, quod Græci πρόδρομον, Veneti *Bolas*, Galli *Florones* vocant, atque id edendo eſt. *Alterum* eorum eſt quod poſtea prodit, cujus duæ ſunt ſpecies. *Vna* quæ maturatur, Ficum dicimus. *Altera* cruda eſt & prius cadit, quàm abſolvatur.

in Theoph Cauſſ. l.5. c. 2.

III. Ab aliis accidentibus denominant ſuas Itali, nempe 1. *Migliorolam*. 2. *Molenganam*. 3. *Aſprinam*. 4. *Gentilem*. 5. *Digitellam*. 6. *Pallariam*. 7. *Stellam*. 8. *Ottanam*. 9. *Bianchettam*. 10. *Imperialem*. 11. *Albiheram*. 12. *Corbam*. 13. *Pentam*. & 14. *Corinarolam*.

Porta Villæ l.3. c.16. Stapel. ad Theophr. H. l.4. c.6.

1. *Migliarola* nomen à grani millacei intus copia inditum. Corpore eſt exiguo, ſapore vili, ſub dentibus crepitat dum manditur. Corium ejus adhæret palato & manibus, adeò firmiter, ut vix avelli queat, nihil boni habet, niſi quod præceps ſit, videtur eſſe veterum Popularis. 2. *Molengana* eſt ex præcocibus, inſtar lapidis porphyritidis purpuraſcens. 3. *Aſprina* aſpera eſt corio & ſapore. Hyeme, multo poſt foliorum caſum tempore, matureſcit. Duplex eſt. Altera è cœruleo cum nonnulla rubedine nigra. Altera verò alba. 4. *Gentilis* principem omnium locum ſibi vendicat, albedine decorâ, ſapore inſigni, pinguedine, ſuavitate, jucunditate ac dulcedine; cum hiſcit, candidiſſima demonſtrat viſcera, videturque ex hoc fructu Campania fælix. Siculi *Ficcazanas* vocant. 5. *Digitella* toſco ſemine ridens hiat, oblongo pediculo, præſtantiſſimo inter cæteras ſapore. 6. *Pallaria* ſeu Fico *Lardare*, magnitudine eſt ſtolida, pinguedine tantâ, ut lardi nomen ſibi vendicarit, ſapore inſipido. Sales paſſa, ad ſervandum aptior, quam viridis ad eſcam. 7. *Stella* à pediculo ad umbilicum ſtriis veluti teniolis depingitur, ut ſtella videatur. Striæ albę ſunt, corporis color arundinum folii. 8. *Ottana* matureſcens colore albo flaveſcente inſignitur, ut ſi eam perſpexeris, ceream dicas. Id habet hæc ficus proprium, quod præ cæteris prodromos oſtentat hyeme, qui cum biferis Junio maturantur. 9. *Bianchettam* priſtino adhuc nomine potiri Baptiſta ſcribit, & ex albo palleſcere, miteſcereque Auguſto tradit. Albam ſe quoad interiorem pulpam ex horto Illuſtr. Landgravii Haſſiæ Wilhelmi habuiſſe, ſcribit Camerarius. 10. *Imperialis* à magnitudine, ſpecie, & ſapore ſingulari nomen inditum, extima ſuperficie eſt alba, & Auguſto matureſcit. 11. *Albihera* nigro eſt corio, cum hiat, albet, ſaporis nimium delicati, ideo apud plæroſque præſtantiſſima habetur. 12. *Corba* ab inſigni nigredine nomen ſortita eſt. Matureſcit Auguſto. 13. *Penta* ſanguineus eſt color: maturescenti finditur putamen, adeò ut affabrè picta videatur. 14. *Cotinarola* ſerotina eſt, & duro veſtitur corio. Caricarum quoque triplex genus à Bauhino adfertur. *Primum* in ſporteis magnis corbibus. *Secundum* in ciſtis & ſimilibus ſporteis lauri foliis immixtis. *Tertium* in parvis & turbinatis corbibus è ſparto contextis. Hæ Maſſilienſia cognomento, cæteris quidem magnitudine, ſaporis verò generoſitate ſuperiores ſunt.

Ficus.

Camer. in Hort. Med.

Bauh. Pin. l.12. ſ.1.

EXOTICA.

Ex Exoticis pertinent ad Ficum ſequentes. 1. *Ficus Peruana*. 2. *Ficus Nigritarum*. 3. *Chivef Zipangica*. 4. *Amacortic Novæ Hiſpaniæ*. 5. *Amatzquitl*. 6. *Itzamatl*. 7. *Iaruma Incajenſium*. 8. *Ficus Indica Orientalis*. 9. *Tunificifera ſeu Tuna Indorum*. 10. *Nopalnochetzli Novæ Hiſpaniæ*. 11. *Ficus Sinenſis Heurnii*. 12. *Cereus Peruvianus*. 13. *Ferruminatrix Indorum*. 14. *Cajababa*. 15. *Ambayba Braſilianorum*. 16. *Amauve Maragnana inſulæ*. 17. *Ficus Indica lævis, piloſa*. 18. *Ficus Indica humilis*. 19. *Mul-*

Vid. TAB. XXIV. & XXV.

Ficus.

recentia ſunt coloris, deorſum mittunt, iisque ubi terram attigere firmantur, novamque quaſi prolem generant, & veluti in novos arborum caudices tranſeunt, & ita ſe continuo ferunt, ut interdum unica arbor ſuis propaginibus, mille paſſus in ambitu occupet. Et quia non inferiores ſolum rami villos hujusmodi fundunt, verum & illi qui ſummum obtinuêre cacumen : ideo omnium propendentiis quaſi in unum collatis, quædam quaſi ſylvula conſtituitur. nec aliunde quam ex ſola trunci craſſitudine, omnium prolium parens, (trium virorum ulnis aliquando vix comprehendi poteſt) dijudicari poteſt. Adeò verò denſis ramulis majores rami luxuriant, ut Solis radiis nullꝰ detur aditus; imo concavi inſtar fornicum ſinus; reſultantem inde aërem ita inæqualiter ſcindunt, ut Fabricius Mordente, qui aliquot annos Goæ vixerat, Cluſio, Echo multis in locis ter atque etiam ſæpius humanas voces reddere, retulerit. Non tantum octingentos aut mille viros tegi, ſed terna etiam hominum millia latere poſſe, ejusdem fide refertur. Quæ à recentibus ramis prodeunt *folia*, Cydoniorum ferè ſunt ſimilia: quorum facies externa viridis, interna alba & villoſa exiſtit. *Flos* fructum utrobique rubens præcedit. *Fructus* qui intra recentium ramorum folia, non ſecus ac vulgares ſici protuberat, pollicis priorem atticulum obiter exprimit, ficum parvam vel olivam æmulans; *Flos* interius tenuiſſimis granulis ceu Cenchramidibus turgeſcit. Frequens in Goa & locis finitimis provenit. Incolæ umbram & refrigerium ſub ea captant, ramis tenuioribus, ut facilior aditus pateat, prius reſciſſis. *Fructus* à volucribus devoratur. Huic ſimilis eſt illa, quam Ferdinandus Lopez de Caſtaneda, *Mangu* appellat, & radicem caudicum inſtar ſurſum attollere, inque provincia Malacca naſci prodit. Eadem eſt cum ea *Enzanda* Pigafettæ, in Loanda inſula ad oſtia fluminis Coanza regni Congo provenienſ. Sub ejus externo ſive primo Cortice invenitur quaſi tela quædam, qua contuſâ, purgata, deinde in longitudinem expania ſeſe tegunt tenuis fortunæ viri & fœminæ.

H. Orient. l. 7. c. 3.

regni Congol. 2. c. 4.

9. *Tuna Indorum* multa ſortitur à ſcriptoribus nomina. Pletique *Ficum Indicam*, alii *Carduum Indicum* & *ficum Indiæ*, Bellonius *Palam*, Adverſariorum Authores *Tunificiferam*, Cardanus *Anapallam Bellonii*, Lonicerus *Opuntiam*, Correſius Arborem *Nepal*, Mexicani *Nochtli*, ut *Tunales* & *Tunal* nomina taceam, dixêre. Incompoſita eſt arbor, tota ſpinoſa, folio, fructu, trunco, ſi truncum habet. Mira frondium fœcunditas. *Folium* ſupernaſcitur folio, ſi decidat, aliquot radices agit, ſurgitque altera arbos. Alia ex his craſſa, alia tenuia: hæc ſpinis ſtipata, illa raris brevibusque horrentia, quædam rotunda, alia oblonga; cum nonnulla maxima ſint, longitudine nempe plus quam pedali, palmati latitudine, alia admodum parva reperiuntur. Membranâ foris regitur omne, plurimis tuberculis aſperum, ſucco adhęc coloris herbacei intus turget, viſcido, ſalivoſo, qui poſtquam ſiccitate granuloſus evaſit, digitorum attritu, arenæ tenuiſſimæ inſtar diſſolvitur; & per quem nervorum reticulati plexus diſcurrunt. Femoris craſſitudine obſervatum fuiſſe Geſnerus monet: ligneam tandem ſubſtantiam acquirere, cum ſpinatum jacturâ, notum. *Flores* quos vere calathi mali punicæ quadantenus effigie, luculentiore magnitudine, in extremis foliis oblongos profert; jam crocei albique, per extrema inveniuntur, jam extra luteo, intra verò ipſius pomi colore; jam extra lutei, intra verò ex albo in coccineum vergentes, & nonnunquam lutei. Hos *Fructus*, qui in inſula Cuba, *Nucchti* dicitur, æſtate inſequitur turbinatus, ficuum non diſſimilis, & ut plurimum horridè ſpinoſus, cujus faſtigioſa foliola quædam inſtar coronæ ambiunt. Ejus cute craſſiore, quæ miniata & purpuraſcens, detracta,

De Laet Ind. Occi. l. 5. c. 3. Nieremb. Hiſt. Exo. l. 14. c. 35. Dod. pem. 6 l. 5. c. 2. Marcgrav. H. P. Braſ. l. 3. c. 15. Reccus R. M. N Hiſp. l. 2. c. 44. Bauh. H. P. l. 2. c. 81.

Ficus. ↩

&ta, pulpa interior apparet, granis quam plurimis duriſſimis, lentis ferè magnitudine, ſed ſinuatis & inæqualis ambitu, inque ſinu coneoloribus, differta; aut alba, aut rubicunda purpureave, ita ut manus ſanguineo eolore tingat, & urſnam comeſta eodem inficiat, quod tamen de hortenſi inprimis aecſpiendum eſt. Fert & *Gummi* renum & urinæ calorem temperans. Succino id flavo eolore & ſubſtantia, ſi durities lapidoſa abeſſet, ſimile, glebulis concretum, Tragaeanthi in modum vermiculatum, adeo durum ut vix dentibus eomminuatur. *Naſcitur* ex duriſſimo ſemine, deeimo ſexto à die ſatu, & quandoque altero tertioq; demum menſe erumpit. Cum primum exit, folia duo eraſſa, mucronata, rubentia, oſtendit; è quorum medio quaſi pili eandicantes, & rubeſcentes ſimul emergunt, quos ſtatim folium iisdem veſtitum, hirſutum, & teres ſequitur. progreſſu temporis, paulatim in latitudinem comprimitur, aculeis rubentibus, & albicantibus, mollibusque armatum, jucundiſſimo Naturæ ſpectaculo. In inſulis Peruvianis, & potiſſimum Hiſpaniola, quovis anni tempore, vel eoneulcatis pedibus provenit; nullaque adhibita curâ radices aguntur. Translata in Hiſpaniam, Italiam, Galliam, fructus maturos profert, ſed in illa frequentius. In Germaniæ & Belgicæ hortis floret, ſi æſtas fervida. byemis impatiens, & pluviæ, quâ facilè corrumpitur, inimica. Montoſis magna ex parte gaudet. Duas ipſius *ſpecies*, *Agreſtem* nempe & *Hortenſem* ponit de Laet. (Hiſto. Ind. Oc. p. 914.) *Illa* aut nullum fructum profert, aut nimiis ſpinis utilem. *Septem* in Mexſcana reperiri prodidit Hernandus. Prima *Tztacnochtli* vocata, quod albus fructus ejus ſit, folia fert rotunda, parva, levia, rariſve horrentia aculeis; florem luteum, fructum ſpiniferum & candentem, ac in fruticis attollitur magnitudinem. *Secunda*, quæ *Colnochtli* dieitur, quod pallentem proferat fructum, foliis conſtat amplis orbicularibus, flore coccineo per extrema palleſcente, & pomo luteo aeraro. *Atlatonochtli*, ſeu *Tuna ex albo in rufum colorem inclinans*, folia fert anguſta, oblonga, impensè aculeata, & nonnihil purpuraſcentia; quod eſt buic tantum generi peculiare, cum cæteris omnibus viridia ſint: fructum item valdè ſpinoſum, florem extra luteum, intra verò ipſius Tunæ colore. *Quartum genus Tlapalnochtli* dſctum, id eſt coccineum, folia fert tenuia, anguſta & oblonga, ſed breviora præcedentibus, ac minus ſpinoſa, florem ex albo rufeſcentem & parvum, pomum item non adeò ſpinoſum, & coccineo flammatoque colore præditum. *Quintum Tzaponochtli*, ob ſimilitudinem, quam babet cum fructu à Mexicanis *TZapotl* vocato, folia fert ſqualentia, ovi figurâ; quibusdam horrida ſpinis, & flores in bis luteos, ex albo in eoccineum colorem vergentes. *Cacanochtli* verò quæ & *TZacunochtli*, ſeu *herbacea ſylveſtriſve Tuna*, quæ in arboris magnitudinem attollitur, multis alis concava eſt, foliisque conſtat rotundis, parvis & ſpinoſis. ſilveſtris fructu vix juglandem nucem magnitudine ſuperante, ſed ſpinis horridiore, & pallidis floribus. Eſt & *Xoconochtli*, ſimilis formâ Caconochtli, ſed tam foliis quàm fructu acſda, unde nomen. *Vſum* invenere in Medicina omnes. *Radices*, ἐντεροκήλῃ, eryſipelati, & ealſdo jecori remedio ſunt. *Foliorum* ſuecum, carpentorum rotis nimio motu æſtuantibus, ne perurantur, Mexicani inungunt, ipſa decocta in frigidorum eſculentorum uſum vertunt. *Poma* cum granulis loco cibi ſumpta, alvum dicuntur ſiſtere, ſi calor fluxionis cauſa ſit. Et quamvis flatuoſum & eorruptioni obnoxium cibum præbeant; tamen, quia æſtuantibus jucundiſſimum, æſtatis tempore vehementer expetuntur, Accuratius deſcripſi, quia mirandа.

10. *Nopalnochetzli*, ſeu *NochetZli Nopalli*, Tunarum ſpecies eſt. Naſcuntur ex ejus grano, hae ſola ratione (Nieremb. Hiſt. Exot. l.14, c.36.)

ne

De Laet Ind.Occid. l.5.c.3. Reccus R. M.N.H.l. l.c.45. ne à pecorum, armentorumque injuriis quibuſdam in locis naturâ munitis aſſerto vindicatoque, à cimice formæ minime abludentes, pulice cum ſe plantæ applicant minores, vermiculi rotundi, extra candidi, intra coccinei coloris, interdum ſponte ipſius naturæ, interdum hominum induſtriâ, ſemina ſuperioris anni (totum enim hortum implent, & ſemel atque iterum quotannis colliguntur) ſtato tempore tum admoventium; quæ Indi *Nochetzli*, Hiſpani *Cochinilla*, à cocco ſeu grano, cujus ſpecies ſunt, appellant. Purpureus ex his, interdum coccineus, pro varia parandi forma, color conflatur, & ſi ex aqua decocti arboris *Tezohoatl* addito alumine, atque ſubſedimento in placentulas formato fiat, quod Tlaxcalenſibus ſolitum, (Hiſpani *Grana en pax* vocant,) exquiſitiſſimus. Infertur toti Europæ ditiſſimo commercio. quinquies mille ſexcentas ſeptuaginta arrobas, anno milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo una claſſe in Hiſpaniam traductus, Acoſtæ fide, habemus. Adſtringit ex aceto, tuſusque admotus in modum emplaſtri vulneribus opitulatur, cor, caput, & ventriculum roborat, ac dentes egregiè extergit. Cæterum *quatuor* ipſius reperiuntur *ſpecies*. *Agreſtis* una & inculta, quæ nullius pretii colorem fundit. *Altera Nigrior*, quæ ſponte & absque cultura provenit. *Tertia Montenſis*, quam Chichimecam vocant, inferioris quoque notæ. Has omnes, quæ optima & culta, permiſcent.

Hiſt. Ind. Nat. & M. l.4.c.13.

Stapel.ad Theoph. Hiſt.4.c.5. 11. *Ficus Sinenſis Heurnii* à Juſto Heurnio nomen ſumſit, Arbor eſt procera, *foliis* ſpithamam longis, tres vel quatuor digitos latis, in margine æqualibus, dilutè viridibus, craſſis, duris, & nervoſis. *Fructum* habet globoſum, oſſibus planis, ſemicirculum referentibus, duris, foris fuſcis, intus albis prægnantem. *Matureſcens* flaveſcit, & dulcem ſaporem acquirit, ac premitur. *Immaturus* viridis meſpili inſtar adſtringit.

Ficus.

Nieremb. Hiſt. Exot. l.14.c.46. Taber. l.a. f.5.c.27. 12. *Cereus Peruvianus*, Oviedo *Cardui ſpecies*, *quem Chriſtiani Cereum* vocant, Adverſariis, *Euphorbii arbor Cerei effigie*, Caſtori *Euphorbium*, in icone; Lugdunenſi, *Cereus ſpinoſus*, Linſchottano *ſtipites ſpinoſi haſtæ altitudine*. Admiranda ejus natura eſt. *Haſtas* ſurrigit quaternas & quinas novendecim, & vicenum cubitorum, virgatis & ad normam directis ſtriis canulatas. In extremis extantibus ſtriarum angulis obtuſis exeruntur *ſtellulæ*, corneis ſtylis radiatim è ſuo centro quoque verſum minacibus, uno duntaxat prominulo, æquè directo longius. Tota quandam effigiaturam, & concolorem ſuperficiem echino-melo cacti præfert, ſed brachium æquabili ductu æquante, columellæ aut cerei funalis prælongi inſtar. Ejus è medio, & ſtriarum dorſis anſatim anguſtiore cervice, cucumeris ventre, ſurriguntur *brachia* terna, quaſi folia, teretia, craſſa, eundem commenſum proportionis & figuram ſortita. Intus torulus ligneus carpi craſſitie, obductus eſt calloſâ carne, & ſucco aloës; gummeo enim turget perquam amaro lentore. *Flores* in veſtigio ſummo projicit, referentes digitalis purpuræ fructus. Hilari purpurâ miniata rubet, ficus ferè effigie, guſtu non inſipido.

Bauh.H.P. l.1.c.81. 13. De *Ferruminatrice Indorum*, ut eam Adverſariorum Authores vocant, Bauhinus ſcribit, arbuſculum eſſe ficui Indicæ cognatam, perpetuò virentem, & quæ foliorum ſucceſſiva ſobole magnitudinem arboream adipiſcitur, foliis planè iiſdem, ſed fructu minore. Rami, *inquit Lugdunenſis*, folia primum fuere: ex ſingulis ſingula oriuntur, atque ex his alia, quæ demum indurantur, & mutuò ſibi ſuccedente foliorum ſobole, in ramos abeunt, ac tandem arboris magnitudinem adipiſcuntur, quæ perpetuò viret, caudice in imo & ramis cineri-

Ficus.

ciis aſperis. Succus fructus ad inficiendos pannos infecturæ tenaciſſimæ, & quidem purpureus. *Folia* ſpinis exemptis trita & cataplaſmatis impoſita, fracta oſſa mirè glutinant, ſed illa prius ſuis locis reponi oportet. Nam admotum cataplaſma, cum agere in partem cœpit, ita hæret, ut avulſu perdifficilè ſit. Ea verò ſanatâ ſponte excidit. Unde *Opuntia Oſteocollos* dicitur. Oviedus ſuſpicatur, Carduum Tunes in hanc arborem transmutari.

Cluſ. Exo. l.4.c.14.

14. *Cahajaba*, quibusdam *Mippi* vocatur. Applicat ſe ad arbores hederæ inſtar; internè multis fibris conſtat, quibus ad colligenda & connectenda in ſuis ædificiis tigna, incolæ utuntur. Viridis & recentis taleæ, ab incolis tenuiter contunduntur, & ſupra fracturas alligantur, ut oſſa fracta ferruminent.

De Laet Ind. Occi. l.15.c.8.

15. *Ambayba Braſilianorum*, ficui eſt ſimilis, ſed humiliter. *Folia* tam ſcabra habet, ut lignis lævigandis inſerviant. Reperitur ferè in vepretis & arvis, quæ quondam culta fuerant, rarius aut nunquam in ſylveſtribus. *Corticis* ſuperficies deraſa, & recentibus vulneribus, cortice ſuper ligato, impoſita, quam celerrimè eadem ſanat.

De Laet Ind Occid. l.16.c.11.

16. *Ama Vve Maragnana inſula*, cum ficu tam foliis quam fructu omninò videtur convenire.

17. *Ficus Indica levis piloſa*, ex Creta Bauhino miſſa eſt, eaque duplex. *Altera* folio rotundo: *Altera* folio oblongo.

Pinac. l.12. §1.

Ibid.

18. *Ficum Indicam humilem* ex horto Doctoris Saltzmanni idem habuit, Pedem vix ſuperabat. *Ramis* erat reflexis & veluti creſcentibus, *flore* magno luteo. Nonnullis *Ficus Indica minima*, aliis *Lichen marinus*, vel *Opuntia marina* de Bry, dicitur.

Marcgrav. H.P.B. l.3. c.10.

19. *Muiva Braſilienſium folia* Malabathri, lanuginoſa, ſplendidiſſimè inferius alba, ſaturatè ſupra viridia: *fructus* magnitudine pyri muſcatellini, cute lenta, ubi maturuit, purpureo ruffa, umbilico quinquefolio, pulpa pallida, acinis minimis refertiſſima, melleâ conſiſtentiâ, dulci, plenus. Avibus devorandus ab incolis relinquitur. Poteſt & ad Meſpilum referri.

20. *Iito Braſilienſium*, duplex eſt, *Marcgravii & Piſonis*. 1. *Marcgravio* arbor eſt *cortice* fuſco, luteis punctis variegato, *foliis* novem digitorum longitudine, nervo ſecundum longitudinem ſectis. *Fructus* parvæ ficus figurâ, magnitudine globuli luſorii, major aut minor; obſcurè lutei coloris, qui in ſe tria ovalia ſemina continet, magnitudine ſeminis pomi vulgaris, cuticula obſcurè flava tecta, nucleus autem illorum albicat. 2. *Piſoni* eadem *Vrapeguaci* dicitur: ſed ad bacciferas potius quam huc ſpectat. Ibid. c.11. Piſo ſimpl. Br. l.4.c.33.

21. *Iara catia* arbor eſt erecta, *ligno* lacteſcente, *caudice* ſpinis duris & craſſiuſculis armato; *foliis* ſtellatis in frondes congeſtis; *flore* Mamomeiræ. *Fructus* eſt tres digitos longus, duplici pollicis humani craſſitie, ſtriis ſecundum longitudinem profundis notatus, coloris crocei; cui caro granis referta, magnitudine & figurâ hordei *Duplex* eſt Arbor, *mas* & *fœmina*: quæ ſimiles ſunt excepta magnitudine, nam fœmina per omnia minor eſt mare. Ibid. c.63.

22. *Papajoſera Tabacenſium* ſæpè ad viginti palmos excreſcit. *Caudex* ſine ramis. *Folia* grandia, ficulnea. *Fructus* rotundus, (longum Reccus ponit) mole globi quindecim libras pendentis, ſapore Melonum, granulis nigris, ſapore ſinapi refertus, caudici adnaſcitur, è quo antequam maturuerit, liquor quidam ſalit, contra impetiginem utilis. Maturatur omnibus anni menſibus. Arbor ipſa unico anno adoleſcit, & fert fructum, è quo immaturo paratur conſerva, immodicum corporis æſtum immodicè temperans. Naſcitur in Hiſpaniol. Cuernavaca, Tlaquiltenango, Joatepea, & Haitina inſula. Neapoli Anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo ſexto De Laet Ind. Occid. l.17.c.28. Reccus H. R.M N.H. l.4.c.82. Marcgrav. H.P.B. l.3. c.6.

apud

Ad Recci Theſ. p. 99. Cluſius in curis poſt. Marcgrav. H.N.B.l.5. c.6.

apud Marium Schipanum ex ſemine nata eſt, de qua Fabium Columnam vide.

23. *Mamoeiram* ſub Platanum foliorum reſpectu Bauhinus retulit: nobis quoad fructum hic reponere viſum. Eadem quamvis cum Papajofera credatur, ſeparatim tamen deſcribimus: & forte icones parum à ſe abeunt. Duæ verò ejus reperiuntur ſpecies, *Mas & Fœmina*. 1. *Mari* viginti & plurium pedum altitudo; caudex fragilis, lacteo ſucco turgens: *folia*, pediculis duos & ultra pedes longis inſident, orbicularia, pedem lata, in aliquot lacinias diſſecta: *flores* quinquefolii, pallidè flavi. Decidit, nec ſubſequitur fructus, niſi arbor ſit transplantata, aut duorum vel trium annorum. Qui naſcitur ſtriatus eſt, peponis inſtar, & marſupium quale fœminæ in Miſnia geſtant, referens. Fructus lactcum ſuccum immaturus de ſe fundit. 2. *Fœmina* mari caudice & foliis ſimilis. *Florem* caudex fundit, gladioli floris magnitudine, lingulæ inſtar anguſtum, pentaphyllum, deorſum retrorſum contortum; odorem lilii convallium ſpargentem, cui in medio ovale, pruni nuclei magnitudine, ſtamen coronâ flavâ cinctum; & quidem toto anno. E medio floris prodit *fructus*, qui caudici adnaſcitur, vulgaris melonis magnitudine, figurç ejusdem, mammarum æmulus. hinc *Mimmo* apud Hiſpanos nomen. Viridis eſt, & exſudat *lac* dum immaturus: flavus poſtquam maturuit, carneque melonum inſtar lutea, ſed ſaporis inferioris. Copioſa huic grana, centum triginta & plura, ovata, magnitudine Coriandri, in ſuperficie rugoſa, fuſca, ſaporis Naſturtii aquatici, quæ tenui & ſplendenti tunicæ incluſa ſunt. Matureſcit immaturus, ſi ſub dio in arena abſcondatur. Ex quolibet ſemine fruſtifera uno anno arbor prodit; nec ultra quadriennium vita. ſponte corruptum cacumen, interitus indicium. Poſſet & *ad palmas* reduci.

24. *Jamacaru* Tunarum eſt generis. Quinqne verò ejus in Braſilia ſpecies. *Prima* arbor mediocris, caudice aculeis ſtellatis armato; foliis Tunæ modo ovalibus, compreſſis, in ambitu aculeatis; in quorum ſuperficie tubercula eminent; ex quibus ut conjicio, flores enaſcuntur, qui in multa ſtamina deſinunt. *Altera* Braſilienſibus *Caxabu* dicitur. Arbor eſt magna. Primum erumpit è terra folium unum octangulum, ſpinis ſtellatis armatum, huic plura adnaſcuntur modo Tunæ, quandoque ſex pedes longa, brachium humanum craſſa. *Flos* ſolitarius, magnus, albus. *Fructus* ovo anſerino duplo major, ovalis figuræ, exterius obſcurè ruber, qui comeditur. *Tertia* priori magnitudine caudicis, flore & fructu per omnia ſimilis, excepto quod folia ſunt triangulata, ut in ea quam quarto loco deſcribam. Ad hanc pertinet illa, quæ teretibus ramis & nodoſis, inſtar baculi nodoſi, ad quos nodos ſunt ſpinæ ut in cæteris, cum quibus in reliquis convenit. *Quarta*, eſt illa ipſa quam *Cochinillam* in Nova Hiſpania ferre diximus. *Fructus*, qui figuræ oblongæ, cute craſſa, egregiè rubra, pulpa ſucculenta, & quaſi in multos globulos conglobata, quæ dulcedine vulgarem ficum ſuperat. *Folia* ſuccum herboſum braſſicæ ſimilem fundunt. *Quintam* ita Piſo deſcribit. Truncus è terra primum, nunc triangulari, nunc quadrangulari figurâ, unicus, craſſus, horridis ſpinis obſitus, prosilit. Ex quo multi deinde, *ramorum* loco ſimiles trunci producuntur; niſi è *flores* haud inodori, albi Nymphææ majoris ſimiles, adnaſcuntur. Quibus mox, æſtivis menſibus, ſuccedunt *fructus* rubri, ovi anſerini figura & magnitudine, multaq; nigra & exigua *ſemina*, candidiſſimæ & ſucculentæ eorum fructuum pulpæ, intus contentæ immerguntur. Præterquam quod ob delectabilem fructuum fragrantiam & ob ſuccum ex acido dulcem, ab æſtuantibus expetuntur: febricitantibus impri-

Ficus.

De ſimpl. Braſil. fac. l.4.c.63.

Ficus. imprimis & bilioſis conveniunt recentes, quod grato acore palatum afficiant, & ſitim ſedent; denique cor & ventriculum mirè reficiant. Succus denique ex hac planta extractus, febribus ex bile natis medetur. Adde hiſce arborem *Vrurumbebam*, de qua hoc duntaxat ſcio, arborem eſſe nitidiſſimam, ex familia horum carduorum, ſive ficuum Indicarum. Quæ in deſertis Mediterraneis tantum reperitur.

Piſo de fac. ſimplicii. l.4.c.63.

25. *Fructus Exotici ficubus ſimiles* ſunt tres 1. *Terſius Cluſii*, immaturæ ficus formâ, magnitudine & colore ſimilis, durus, levis tamen, colore ex fuſco cineraceo, albis maculis aſperſo. 2. *Papaje Peruanorũ*, quos arbor procera & gracilis, apud Mantem profert. Modici ſunt, ſapore dulci. Nuſquam alibi à Beuzone viſi. 3. *Fructus Ficui ſimilis Bauhini*, ſed anguloſus & ſupernè cordatus. Cortex exterior ſubflavus, fragilis: quo decorticato alius ſubeſt, craſſus, durus, niger. Non crepitat concuſſus: ſed aquæ injectus ſubſidet. Acceperat eum à Duciſſa Wirttembergenſi Bauhinus, & à Paludano ſimilem.

Cluſ. Exo. l.2.c.19. Benzo Hi. Ind.l.3.c.18 Bauh.H.P. l.1.c.71. Id.l.3.c.43.

Articulus III.

De Sycomoro.

Tab. XXVI.

I. EX *Veterum* placitis de *Arbore* ſolum hic agendum eſt.

Eſt autem *Sycomorus* arbor magna, moro folio, καὶ τὴν ὅλην προσόψιν, ſimilis. *Materies* proprii generis inter utiliſſimas, eaque πολύοπος, ſeu πολύχυλος, multi ſucci. Cæſa ſtagnis mergitur, hoc eſt ejus ſiccari, & primo ſidit, poſtea fluitare incipit. Certoque fugit eam omnis humor, qui aliam omnem rigat. *Pomum* quod συκόμορον vocant, ramis, minoribus ſcilicet, qui κλάδοι & βλαστήματα Galeno, ἐπικαρπία Athenæo, non ferre; ferre ipſo caudice, ἐξ τοῦ αὐτοῦ πρέμνου, certum eſt. An majoribus ferre crediderint antiqui, dubium, cum ἐκ τῶν ἀκρεμόνων provenire, & Theophraſtus ex quorundam ſententia, & Galenus dixerit, Dioſcorides negaverit. Et Solinus. *Poma non ramis tantum geſtitans, ſed & caudice. Vſque adeò fœcunditati ſuæ anguſta eſt.* Id verò ipſum ficus eſt prædulcis Plinio, ὅμοιον ἐρινεῷ, γλυκύτερον ὀλύνθου Dioſcoridi, ſine granis interioribus, perquam fœcundo proventu, ſcalpendo tantum ferratis unguibus, oleoque inungendo. Aliter δὲ ἐντεφορίαν καὶ πεῖρος ὑγρότητος ſeu ἐπιβρέσεως non matureſcit. Cum factum eſt, quarto die demetitur, alio ſubnaſcente. Septeno ita numeroſa partu, per ſingulas æſtates, multo lacte abundans. Athenæus intra triduum ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κινούμενον, μάλιστα δὲ ζεφύρου πνέοντος, *vento jactatum, præſertim ſi Favonius adſpiravit*, matureſcere, & odorem gratum induere, prodidit: quod fortè de probè maturo intelligendum eſt, nam apud Theophraſtum odoris gravitate damnatur. *Liquorem* fundit πρὶν χαρακωθῆναι, deſquammato lapidis ictu, ſummo cortice. βαθύτερον θλασθέν ne quicquã emittit: ſeu, altiore plagâ ſiccatur, mirabili naturâ. De tempore ambigitur. Ἔαρος πρώτου id fieri, antiqui Dioſcoridis Codices innuunt. νέαρον τοῦ φλοιοῦ, novellam emittere, vulgati. Plinius de hora ſecunda dici ſumſit. *Propriam* Ægypto Theophraſtus cum Plinio vendicavêre. Galenus Alexandriæ vidit: alibi quoque inveniri certum eſt. Syriacis familiarem ſylvis, in Proph. Amoſ. legimus. Naſcitur & in regione Aromatifera, quæ myrrham fert, quæque Ichtyophagorum & Creophagorum eſt. *Naſcitur* plurima in Caria, Rhodo, aliiſque locis, ὑ πολυπύροις. Graviter in eos animadverſum fuiſſe, qui in Nili ripis Sycomorum exſcidiſſent, Ulpianus prodidit. *Vſus* fructus *in Cibis.* βοηθεῖ, ἐν ταῖς στομάχοις διὰ τὸ ἀγαθὸν τοῦ καρποῦ. Matura & ante reliquos cibos in purum ventriculum ingeſta, facilè per alvum tranſeunt; poſt cibum accepta, aut vitiatum humorem in ventre repertientia, celerrimè ut cucurbitæ & pepones corrumpuntur. Refrigerant & humectant manifeſte; ſi alius cibus non ſuperveniat, intumeſcunt. Ex iisdem συκομορίνης οἶνος. In *Medicina.* *Cortex* alvum ſolvit,

Dioſco.M. M.l.1.c.181. Strabo Geogr.l.17 Theop.H. P.l.1.c.13. Solin. Polyhiſt.c.32.

Theophr. C.l.1.c.22. Id.l.5.c.2. Athenæus Dipn.l.3. Theoph. deodor.l.1. Dioſco.M. M.l.1.c.181. Plin.H.N. l.13.c.7. Theop.H. P.l.4.c.2. Plin.H.N. l.13.c.7. Strabo Geogr.l.16 Dioſc.l.c. Aetius Tet.ſerm.2 Tit. Morus Ægin. R. M.l.1.c.8. Dioſco. R. M.l.5.c.40 Plin. H.N. l.13.7.

vit, pituitasque, tineas, & ſimilia ventris animalia extrahit. *Folia* tingunt capillum, cum fici nigræ & vitis corticibus ſimul coctis, in aqua cœleſti. *Emplaſtrum Diaſycomoru* quod apud Æginetam invenies, vehementer à Galeno, in tumoris ex craſſo vaporoſoque ſpiritu geniti curatione, laudatur. *Succus adverſatur venenis ſerpentum, prodeſt dyſentericis, diſcutit panos, omneſque collectiones, vulnera conglutinat. Capitis dolores ſedat, item aurium, ſpleneticis bibitur. Illinitur contra perfrictiones. Celerrimè teredinem ſentit. De Sycomoro Cypria, vide infra.*

Ægin. R. M. l. 7. 17. Galen. Metho. l. 14. 7. Dioſco. M. M. l. 1. c. 181. Plin. H. N. l. 13. c. 7.

II. Sycomorus apud *Recentiores* eſt vel *Ægyptia*, vel *Cypria*; quibus *Pſeudoſycomorus* Matthioli addi poteſt.

Matthiol. ad Dioſco. l. 1. c. 144. Adv. p. 442. Lobel. obſerv. p. 612.

I. Sycomorus Ægyptia, aliis *Moroſicus, Ficus Pharaonis, Sycomorus Giumez, Pothel Theveti, Sycamine Theophraſti, Ficus folio mori, fructum in caudice ferens* dicitur. Arbor eſt trunco & ramis vaſtiſſima, *cortice, fructu*, ficus æmulo, niſi quòd iſte granis unde Ægyptii per inſitionem fici ſupra morum talem prodiiſſe credunt. *Foliis* eſt mori perpetuò vireſcentibus, ſed cãdidiorib⁹ & aſperioribus. *Fructus*, prodit caudice; aut imis propè alas ramis, ſed non citius quàm arbor multis verberibus ſæpè laceretur, & cortex vulneretur; lac inde continuo exit; ipſe tardè nec perfectè unquam matureſcit. *Prodit* in Ægypto, & Cairi per compita alitur. Viſitur in Matherea, in cujus cavitate beatiſſimam virginem cum infante Jeſu deliruiſſe credunt.

Bello. Obſ. l. 2. c. 12. Alpin. de P. Ægyp. c. 6.

II. Sycomorus Cypria, quæ aliis *Ficus Cypria Dioſcoridis, Sycomorus Græcorum & Mumeitz Arabum*, caudice eſt albæ populo æmulo: *folio* ulmi. *Fructus* quaternos fundit; toties & germinat. Fert autem in Caudice *pomum* & ramis cum in craſſitudinem adoleverit: ſed hæc germina emittit ſine ullis foliis, radicis ſimilia. Groſſus ejus non matureſcit, niſi inciſurâ emiſſo lacte. Suavitas & interiora fici, magnitudo eſt ſorbi, id eſt, Ὀυϛμήλ, pro quo κοκκύμηλον ſeu prunum, Theophraſtus, Dioſcorides & Athenæus perperam poſuêre, ut ex collatione pateſcit. Ex eo præcellens olim acetum; & Alexandrino, quod ex Sycomoro parabatur, melius.

Matthiol. ad Dioſco. l. 1. c. 44. Rauvvolf. in peregrin. Sycom. Plin. H. N. l. 14. c. 16.

III. Pſeudo-Sycomori Matthioli multa, quæ ad *Azedaraeth* ſpectant nomina; imò eadem cum iſta. An ſit ex Plinii Tuberibus quod Cæſalpino placere videtur, dictu eſt difficile. *Tuberum*, inquit, *duo ſunt genera*, Candidum & à colore Sericum. (Sericum, ruber eſt ſecundum Hermolaum color, ex ſcandice & ſynopide mixtis factus, alii Syricum legunt.) Penè peregrina ſunt, in uno agro Veronenſi in Italia naſcentia, quæ Lanata appellantur. Lanugo ea obducit ſtrutheis Perſicisque plurima: his tamen peculiare nomen dedit, nulla alia commendatione inſignibus. Quid exinde colligi poſſit non video. Icon poſita Mathioli quæ in editione Bauhini p. 232. habetur non reſpondet, ſed ponetur ſub Azedaraeth.

Math. l. c. Plin. H. N. l. 15. c. 14.

EXOTICA.

Ex Exoticis tres huc pertinent 1. *Ambulon Scaligeri.* 2. *Sycomoro ſimilis arbor in Majo inſula.* 3. *Arbor cucurbitifera Tabacenſium.*

1. De *Ambulone* ſua ita Scaliger. *Aruchet inſula fert arborem, cujus è cortice exit fructus candidus, Saccharati ſpecie, & magnitudine Coriandri.* Ambulon ei nomen eſt.

Scal. Exer. 181. ſ. 24.

2. De *Arbore Sycomoro ſimili*, quæ in Mayo inſula viridium una naſcitur, habe, arborem eſſe patulam, & quæ ex taleis in terram depactis oriatur; *foliiſque* minoribus quam ficus veſtiri. *Fructus* fert parvos, luteos, ſine granulis, abſque quibus haud facilè invenitur; adeo fructifera eſt. Hoc peculiare in ea, quod fructus nunquam ad maturitatem perveniat.

Ind. Orien. p. 4. fig. 19.

3. *Arbor cucurbitifera Tabacenſium* naſcitur in inſula Tabago. *Folia* ejus longiſſima, ſed anguſtiora & obtuſa. *Fructus* trunco & majoribus ramis annaſcuntur grandes, cucurbita-

De Laet Ind. Occid. l. 17. c. 28.

Morus. rum inſtar, & qui ſæpe duas ſtopas cum dimidia ut Hollandi loquuntur, capiunt. *Cortice* teguntur non quidem craſſo, ſed duriſſimo & penè ligneo, qui pulpam ſpongioſam optimi ſaporis tegit. Singulis propè anni menſibus funditur. Locis modice humidis naſcitur. Succus dicitur alvum & ſanguinis profluvium ſiſtere.

Articulus IV.

De Moro.

Tab. XXVII. Dioſco. M. M. l. 1. 180. I. V*Eteribus* Morus eſt arbor optimè nota. Paſtores Pani ſuo dicarant, nec fas erat invocare eundem, niſi ſanguineo hujus pomi ſucco corpora tinxiſſent. Plin. H. N. l. 16. 44. Plinii ætate eximiam adamavit Paſſienus Criſpus bis Conſul, Orator, Agrippæ matrimonio & Nerone privigno clarior poſtea. Oſculari, complecti eam ſolitus, non modò cubare ſub ea, vinumque illi affundere. Id. l. 16. 40. Theophr. H. P. l. 5. 9. c. 4. 8. Id. l. 6. 7. Id. l. 5. c. 5. Plin. H. N. l. 16. 40. *Ligno* eſt tota calido, ideo ignem facilè concipit, ſpiſſo, & lento, ſeu frangi contumaci. ἀνάκαμπτον idem, ἀσαπές, ἰσχυρὸν ἅμα καὶ εὔεργον, quodque vetuſtate nigrum evadit. *Medulla* ut Corno, ilici, cytiſo, & ebeno, durior & ſpiſſior. Theophr. H. P. l. 1. 9. Porta Villæ l. 5. c. 27. Ruell. H. P. l. 1. c. 101. Theophr. H. P. l. 1. c. 21. 22. *Flos* muſcoſus ſeu lanuginoſus, fructui toti inſidet, in mediis inculcatus, neque ſingulas partes ambit, fallens interdum propter lanuginem, ut concerni nequeat. Plin. H. N. l. 16. c. 22. 25. Theop. H. P. l. 1. c. 15. Plin. H. N. l. 15. c. 24. l. 16. c. 27. Noviſſima urbanarum germinat, ſeu in noviſſimis floret, nec niſi exacto frigore, ob id dicta *ſapientiſſima arborum*. Sed cum cœpit, in tantum univerſa germinatio erumpit, ut unâ nocte peragat etiam cum ſtrepitu, quod longa germinis prorogatio collectum maximum faciat. Unde datur finiti frigoris indicium. Nihilo tamen tardius quam cæteræ folia deperdit; quod Plinius cum primis folia dimittere, dixit. Id. l. 15. c. 20 Theoph. Cauſ. l. 2. 16 Plin. H. N. l. 15. c. 24. *Fructum* qui ſucco & carne conſtat, ἔλαφρον, καὶ ὑδατῶδες, καὶ μικρὸν ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ δένδρου, habet. adde ex Æſchylo, mollem. Succus ei in carne vinoſus, trini coloris, candidus primò, mox rubens, (*ſanguineum mororum cruorem* Columell. dixit) maturus niger. R. R. l. 10. p. 413. Mirum quod de ea Athen. ex Hegeſandro, tempore Pythermi, τοὺς συναγομένους ἐκ ἐπιγείων καρπὸν ἐπὶ τῶν εἴκοσι, καὶ γίνεσθαι ἐπιδημίαν ποδαγρικῶν τοιαύτην, ὥστε μὴ μόνον ἄνδρας τῷ πάθει ἐνοχληθῆναι, ἀλλὰ καὶ παῖδας, καὶ κόρας, καὶ εὐνούχους, ἔτι δὲ γυναῖκας. De *Ætate* nihil occcurrit quod dicam, præter id quod apud Plinium invenio. Plin. H. N. l. 16. c. 28. *Morus tardiſſimè ſeneſcit, fructibus minimè laborans.* *Locum* ſi quæras, Græciæ, Italiæ, Aſiæ & aliis regionibus communem eſſe, non ignotum erat antiquitati: ſed plana loca diligit, nec temerè in montibus conſpicitur. Palladius, & ſabuloſa & plærumque maritima amare; in topho vel argilla vix comprehendere, prodidit. R. R. l. 3. T. 25. p. 566. Dioſco. M. M. l. 1. c. 180 Galen. de alim. facul. l. 2. 11. Ægin. R. M. l. 1. c. 81. Quantum ad *Vſum*, habuit in *cibis* locum. Ἄωρα ξηρὰ κονίεται ἀντὶ τοῦ ὄψους μίγνυται. Tempus utendi cum corpus ventriculi ſquallore æſtuat, quia moderatè perfrigerant. Primis epulis ventriculo puro ſumpta, celerrimè pertranſeunt. Si alios cibos excipiant, aut pravum in ſtomacho ſuccum oſtenderint, novo quodam corruptionis genere, & quod explicari nequeat, capiuntur. Tingunt manus ſucco, matura, eluunt acerba. Plin. H. N. l. 15. 24. Maccab. l. 1. c. 6. 34. Eodem exaſperantur Elephanti in prælium, ſi Authori primi Maccabæorum credimus. Quantum ad *Medicinam*, Tota arbor diverſarum eſt apud Galenum partium, ut & ſtringat & purget. Simpl. Medic. l. 7. R. M. l. 3. c. 18. Dioſco. M. M. l. 1. c. 180 Orib. Coll. l. 14. 10. Succus *Radicis* (male eum negat Celſus) quem circa meſſem (περὶ τὸν πυραμητόν) inciſa & circumfoſſa fundit, quique ὑστεραίᾳ ἐπιπηγνύμενος, *poſtridie concretus* quodammodo invenitur, ad dentium dolorem efficax eſt, tubercula diſcutit, alvumque purgat. *Ejuſdem Cortex* in aqua decoctus, latas ventris tineas expellit, & alvum ſolvit. *Folia* trita cum oleo [illegible] in aqua pluvia cocta, cum vitis ficique nigræ foliis capillum tingunt; in urina madefacta pilum, coriis detrahunt. *Mororum* immaturorum ſuccus ſiſtit alvum. Fit ex *pomo* panchreſtos *ſtomatice*, eadem *arteriace* appellata, apud Plinium. H. N. l. 23. 7.

Mira

Mira ſunt præterea quæ produntur. Mori germinatione, priusquam in folia exeant, ſiniſtrâ jubentur decerpi futura poma: Cytinos Græci vocant. Hi terram ſi non attigêre, ſanguinem ſiſtunt adalligati, ſive ex vulnere fluat, ſive ore, ſive naribus, ſive hæmorrhoidibus. ad hoc ſervantur repoſiti. Idem præſtare & ramus dicitur, lunâ plenâ defractus, incipiens fructum habere, ſi terram non attigerit, privatim mulieribus adalligatus lacerto, coorta abundantiam menſium. Hoc & quocunque tempore ab ipſis decerptum, ita ut terram non attingat, adalligatumq; exiſtimant præſtare. Plin H.N. l.16 c.40. Id.l.15.c.14 E *ligno* igniaria fiunt. Exploratorum hoc uſus in caſtris paſtorumque reperit, quoniam ad excludendum ignem, non ſemper occaſio lapidis eſt. Teritur ergo lignum ligno, igoemque concipit attritu, excipiente materiâ avidi fomitis, fungi vel foliorum, facillimè conceptum. De *Generibus* nihil apud vetuſtiſſimos habetur. Minimum in hac arbore ingenia profecerunt, nec nominibus, nec inſitis, nec alio quodam modo quam pomi magnitudine. Quæ de moris *Oſtienſibus & Thuſculanis* à Plinio dicuntur, neſcio an non potius ad Mora in rubis naſcentia, quam ad hæc noſtra referenda ſint; ſed quia apud Theophraſtum, Dioſcoridem, Plinium, Catonem, Varronem & Columellam, qui ſtudioſè genera fructuum deſcripſere, nihil plane occurrit; & verò mox ſequitur,

> *Arborei fructus aſpergine cadis in atram*
> *Vertuntur faciem, madefactaque ſanguine radix,*
> *Purpureo tingit pendentia mora colore,*

Ordinem potius ſuccedentium ſibi in moris colorum expreſſiſſe, quam vel Poetico more, alba finxiſſe, vel de genere albotum aliquid ſciviſſe credendum eſt. Facit tamen eorum, & quidem primus quantum ſcio, Caſſianus Baſſus mentionem; idemque, cum dicit λεύκη ἐγκεντρισθεῖσα ἢ ὀφθαλμισθεῖσα ἀπὸ συκαμίνου, συκάμινα λευκὰ φέρει, *populo alba inſertam aut inoculatam,* talia ferre innuit. Morus.

II. *Recentioribus* Morus arbor duplex eſt, *Nigra* nempe & *alba.*

I. *Morus nigra*, quæ & *rubra* & Celſo *officinarum*, eſt arbor tardè creſcens, ſed temporis ſucceſſu procera, & vitæ diuturnæ. *Radix* flaveſcens, amara ὑπόπικρος. *Caudex* contortus, gibber, nodoſus. *Ligni* medulla flaveſcit, ſed tractu temporis nigreſcit. *Folia* rotunda, ſcabra, ex viridi nigricantia, medio Menſe promit, Octobri Novembrique amittit. *Flos* parvus, virens, lanuginoſus, formâ julo ſimili, ad finem Maji fuoditur. Succedit Julio vel Auguſto, *fructus* oblongus, veluti ex granulis congeſtus, (coccineis conflatus primo acinulis) moro in rubro naſcenti ſimilis, ſeu craſſior, longior, & multò major. Viridis initiò, mox ex luteo candeſcit, per adoleſcentiam rubet; acidiuſculus tamen, per maturitatem ſanguineo ſucco ſcatens, è rubro niger conſpicitur, & mitior evadit. Habetur paſſim in hortis, etiam in Polonia & Helvetia. Circa Cæſaream Sylvulæ in morem cæditur, quod folia in virgultis eodem anno naſcentia, teneriora ſint. Longè à ciſternis locanda eſt. Nam humiditatis avida, improbo reptatu per longum diſtractum petit, & muros perfringit. *Uſum* in Medicina inveniſſe ſuperius oſtendimus. Immatura, ſiccata & pulverizata in cibis contra alvi fluxus adhibentur. Putant tamen quidam ſanitati adverſari, & cibos peſtilentiales parere. Unde Medicus quidam, unâ Mori arborem Bataviæ ſufficere dicebat. Compoſitum *Diamoron* officiois notum eſt. Species ejus Chamæmorus eſt, à Camerario in duodecimum annum culta, ſed quæ fructus nullos protulit.

Tragus H. P. l.3. c.46. Dod. Pem. 6.l.5.c.18. Geſner. in Ho. Germ. Cordus ad Dioſcor. l. 1.c.181. Lobe. Obſ. p. 610. Adv. p.442 Tabern. l. 3.ſ.3. c. 36. Ruel. H.P. l.1. c. 102. Matthiol. ad Dioſco. l.1. c. 145. Camer. in Epit. p.179 & Ho Me. Porta Villæ l.5. c.17. Bauh. H.P. l.1. c.63. Stapel. ad Theophr. H.l.4. c.6. Bello. Obſ. l.2.c.95.

Morus.

EXOTICA.

Ex Exoticis huc ſpectant 1. *Gacirma.* 2. *Tatauba.* 3. *Macpalxochitlquahuitl* & 4. *Arbor Cumana.*

Nieremb. Hiſt. Exot. l.14.c.5. Marcgrav. Hiſt. Plant. l.3.c.11.

I. Gacirma arbor moro ſimilis, fructus quoque mora Europæis duriora; recentia idonea uſui. Ex illis madefactis extorquitur ſapa, optima purgando gutturi & rancitati. Ignis velut à ſilice percuſſo ex ramis exſiccatis elicitur.

Marcgrav. H.P.B. l.3. c.11.

II. Tatauba lignum habet duriſſimum, crocei intus coloris, ſemper viride, & diutiſſimè tam extra quam intra aquam & terram durans: *folia* acuminata & ſerrata, betulæ ſimilia. De *Flore* non conſtat. *Fructus* eſt mori magnitudine, rotundus, è tuberculis compoſitus, coloris pallidi, qui multa filamenta exterius fuſca trahit; in ſe dulcis, ſucculentus & albicantibus granis per carnem diſperſis refertus. Comeditur per ſe, vel cum ſaccaro & vino. Menſe Martio matureſcit. *Naſcitur* paſſim in ſylvis. Ex ligno veteri tinctura egregiè flava paratur.

Recc. R.M. N.H.p.385

III. Macpalxochitlquahuitl ab Hiſpanis *Flor comomano* dicitur. *folia* ſunt mori. *flos* pro ratione arboris magnus: unde vis in ramis naſcitur, figurâ quaſi Tulipæ, colore malvaceo. Proſtamine exit quaſi manus aut potius pes avis coloris ſanguinei: cui à latere luteum quid conjunctum eſt.

De Laet Ind. Occid. l.18.c.4.

IV. Arbor Cumana fructus mororum ſimiles fert, è quorum ſucco ſyrupus contra rancedinem paratur. Materies arboris adeò dura eſt, ut colliſa, ignem, ſilicis inſtar ejiciat.

Articulus V.

De Arbuto.

Vid. Tab. XXVII. Plin. H.N. l.15.c.24.

Arbutus diverſas apud *Veteres* & *Recentiores* ſortitus eſt Differentias.

I. *Veteribus* in *Marem* & *Fœminam* diſtinguitur. Quis ſit inter illas ſterilis dubitatur. Arbor eſt, ſecundum eos fructicoſa, cotoneo malo, quod utrinque rami ſuperiores rubeant, aſſimilis: *frondibus* raris: *cortice* tenui, undique tamarici ſimili: *foliis* inter ilicem & laurum, quæ decidunt, præterquam in cacuminibus: *flores* quos menſe Pyanepſione fundit, ſingulari pediculo, poſteriore parte racematim cohærent, unusquisque myrto oblongo ſimilis, tanquam ovum exſculptum concavus, ore aperto. Cum defloruit, quod florem ſubit, perforatur, quodque defloruit tenue, tanquam verticillis circa fuſum, aut epyſtiliū columnæ Doricæ, (cujus figuram apud Vitruvium vide) extare videtur. *Fructus* eſt pruni magitudine, multis minutis quaſi paleaceis corpuſculis extantibus: ideo fragis ſimilis, nuclei expers; ubi maturuit, ſubflavus aut rubicundus, qui *Unedo*, ἄκυλον, μιμαίκυλα, μιμαίκυλον &c. dicitur. *Matureſcit* anno, pariterque floret ſubnaſcens, prior coquitur. Provenit & in Arabia, quinquagenum cubitorum altitudine. Inebriat ſi plura comederis; ſi ultra ſeptem, dolorem capitis infert. Similis ipſi ἀδράχνη, quæ aliis ἀνδράχνη & ἀνδράχλη. Latinis *Portulaca* & *Potulaca*, arbor ſylveſtris cortice, lævi, æſtate nempe, circumrumpi hyeme ſolito, & qui circumgelatus hyeme videri poſſit. *Folium* unedoni ſimile, nunquam deſinens. fructus parum. Non naſcitur in planis.

Dioſco. M.M. l.1.c.15. Virg. Ecl. 7. Theop. H.P. l.1.c.6. Plin. H.N. l.11.c.3. Id. l.16.c.22. Theop. H.P. l.1.c.15. & l.3.c.16. Dioſco. M.M. l.1.c.175. Pollux on. l.7.c.3. Athenæus Dipn. l.2. Theop. H. l.3.c.16. l.13.c.22.

II. Apud *Recentiores* eſt duplex. *Folio* nempe *ſerrato* & *Non ſerrato.*

1. Arbutus folio ſerrato, aliis *Arbutus Theophraſti*, *Omarum* & *Comarum*, frutex potius plærumque quàm arbor. *Ramis* ſquammoſus cortex: *folia* lauri vel ilicis æmula, nullo ordine, temerè naſcentia, lata, oblonga. *Flores* racemati, concavi, albi Lilii convallium perſimiles, qui Junio, Julio, Auguſto, ſed & Octobri funduntur. *Fructus* è tenuibus pediculis frago ſimilis, initio viridis mox flaveſcens, poſtremo eleganter ruber, per maturitatem coccineus; carne interiore palleſcente, ſubacida,

Cluſ. H.P. l.1.c.10. Dod. Pem. 6.l.3.c.13. Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.138. Cam. Epit. p.168. & in Hort. Med. Porta Vill. l.3.14. Geſner. in Hort. Ger. & H. Plant. Taber. l.3. ſ.3.c.17. Stapel. ad Theophr. H.l.3.c.16.

Lobel. obſerv. p.571. Adv. p.424 Cæſalp. in Hiſt. Plant. da, qui ſemen milio non majus continet. Alius eſt ſorbi magnitudine; parvi mali magnitudine alius, rubore magis nigricante; avellanæ alius, flavior & aſperior in maritimis tractibus. Bello. obſ. l.1.c.43. Naſcitur in collibus & ſylvoſis vallibus, ſecus maritimas vias, in Italia inprimis, circa Neapolim, & Gallia Narbonenſi. In Bæticæ & Luſitaniæ incultis inter myrtum, Cyſtum, & alios frutices invenitur, ſemper ferè aut florens aut fructu onuſta, interdum utroque abundans. Solet enim deciduo flore, novum germen extremis ramis proferre, in ſponſionem alterius floris. In vallibus montis Atho in magnam excreſcit magnitudinem, teſte Bellonio. Crevit & apud Belgas ſemine, qui intus in fructu latet. Ex foliis & floribus elicitur aqua, ſacratiſſimum contra peſtem & venena antidotum, ſi Amato Luſitano credimus.

Bello. Obſ. L.2.c.104. Cluſ. H.P. L.1.c.31. Stapel. ad Theophr. H.l.3.c.16. p.145. *II. Arbutus folio non ſerrato* aliis *Adrachne, Adracle Cretenſium, Adrachne Theophraſti*, frutex potius eſt. *Ligni* materies duriſſima. *Cortex* rubens & ſplendidus ut Corallii eſſe videatur, qui æſtate ruptus, & in tenuiſſimas bracteas diſſiliens, medium quendam inter pallidum & cineraceum colorem acquirit. *Folia* perpetua, Laurinis adeò ſimilia, ut ſolo odore dignoſcantur. *Fructus* cum flore bis profertur, racematim cohærens. Viſa à Bellonio in ramulis naſcens, cum Halepo Antiochiam iter faceret. In H. Exot. Eadem cum hac eſt, quam Alpinus ſub *Portulaca* nomine deſcribit: ligno albicante, & calefaciente linguam, folio oblongo, carnoſo, duro, internâ parte nigreſcente, externâ albicante, quod perpetuò viret.

EXOTICA.

Ad Arbutum quinque ex Exoticis refero. 1. *Iamboloniferam Garziæ.* 2. *Carandas ejuſdem.* 3. *Tetlatiam Mexicanorum.* 4. *Iequitinguacu Braſilienſium. & 5. Ibixuma.*

Garz. Hiſt. Ar. l.1.c.28. *I. Iambolonifera*, frutex Myrti effigie, *cortice* lentiſci æmulo, *foliis* Arbuto ſimilibus, (Paludanus oxyacanthæ ponit) Myrti virentis foliorum ſapore. Fert *fructus* Olivis maturis Cordubenſibus ſimiles, adſtringentis & fauces contrahentis guſtus, quam *Iambolonas* incolæ vocant. Conditur muriâ olivarum modo. Naſcitur ſponte in agris. Arbutus. Acoſt. Hi. Aro. c.49. Linſch. p.4 Ind. Orien. c.10.

II. Carandas verbis ipſius Garziæ deſcribam. Hiſt. Aro. l.16. Arbuſcula eſt arbuti magnitudine, *foliis* ſimilibus, copioſo *flore*, odore Peryclimeni: *fructu* exiguis malis perſimili, nigricante per maturitatem, gratiſſimoque uvarum ſapore, ex quo à nonnullis vinoſus ſuccus exprimitur. *Fructus* autem virens magnitudine eſt nucis ponticæ, cum ſuo putamine, interdum major; ſuccum nonnunquam exſtillans viſcidum & lacteum. Editur à nonnullis fructus maturus cum ſale. Solet tamen, cum viridis eſt, muriâ aut aceto condiri, & ita aſſervari ad excitandam elangueſcentem appetentiam. Naſcitur tum in continenti, tum in Balagate, vocaturque *Carandas*. Huic ferè *ſimilem* deſcribit Oviedus in hunc modum: Lib. 1. ſuæ Hiſt. c.14. In Hiſpaniolâ inſula, vaſta eſt arbor, pulchraque materie firma & utili, *Auzuba* nomine; *fructu* quidem longè ſuaviſſimo, ut ſunt pyra Apiana, muſcatellina vocant, ſed qui lacteo ſucco, eoque viſcido & glutinoſo abundet, qualis eſt qui in ficubus immaturis; idcirco moleſtus his qui eo veſcuntur, niſi prius fructum in aquam injiciant, & lacteum ſuccū digitis exprimant, qui in aqua ſidit.

III. Tetlatiam ſeu arbor urens, Haitinis & Inſulanis S. Johannis de Porto Rico *Guao* dicitur. Nieremb. Hiſt. Exot. l.15.c.14. Arbor eſt magna, *materie* firma & ad opera topiaria perquam accommoda. *Fructus* virens unedonis forma & magnitudine. *Naſcitur* in frigidis montoſisque locis Tepozlani; & calidiora non fugit. Nam & apud Haitinos invenitur. *Lac* ita adurit, ut contactu minimo, etiam per umbram, pilos defluere faciat. *Corticis*, qui frigidus & ſiccus, decoctum,

Sorbus. articulorum dolores ſolvit. Ex *materia*, quæ virorem chalcanthi æmulatur, fiunt lectorum fulcra. Cimices quidē concipere non ſolent, ſed fabrorum manus & ora ita inflantur, dum illam contrectant, ut multis diebus non detumeſcant.

De Laet Ind. Occid. l.15.c.9.

Ibidem. *IV. Iequintinguacu* arbor *fructus* fert fragis ſimiles, quibus ſeminis loco continetur duriſſima faba, orbicularis, nigra, & inſtar Thracii lapidis reſplendens; amariſſima cortice. Supplet egregiè vicem saponis, & validius quam optimum ſmegma Luſitanicum detergit.

V. Ibixuma Braſilienſium Angolenſibus *Motamba* dicitur. Staturâ & foliis ceraſum ſylveſtrem æmulatur, *cortice* tecta ex fuſco cinereo. *Flos* ad cujuslibet folii pediculum in umbellam congeſtus, ex quinque flavis foliis qui deorſum flectuntur, quaſi quinque uniones affixę eſſent, cum multis in medio ſtaminulis. De *fructu* ita Marcgravius. Fructum *fert orbicularem magnitudine globi luſorii, primo quidem viridem, per totum ſignatum tuberculis fuſcis: immaturus adhuc continet materiam lentam inſtar viſci, maturus autem nigreſcit, & in quinque partes æquales ſponte finditur, continens ſemina, ſuis cellulis incluſa, magnitudine ſeminis ſinapi, figuræ ex rotunda quaſi oblonga.* Cortex, *quia glutinoſus eſt, derasâ exteriore cute, recens vel ſiccus, ſaponis vicem implet, & quidem melius quam fructus* Sabaon. *Naſcitur ubique in Braſilia, copia maximâ.*

Marcgrav. H.N.B.l.3. c.17.

Articulus VI.

De Sorbo.

Tab. XXVIII.

I. EX *Veteribus* Theophraſtus duo genera ſorborum tradit. *Fœminam* fructiferam & *Maſculum* ſterilem. Alibi in *Sylveſtrem* & *Urbanam* diſpeſcit; quarum illa, præter aliarum arborum ſylveſtrium morem, quæ plus fructus pollicentur, minus maturant, ſuaviores & maturiores fructus proferre dicitur.

Theop. H.P. l.3.c.12. Ibid.c.3.

Hæc nova admodum fructificat, & trima continuo parit. Amiſſo Autumno folio, *cachryodem* gerit germinationem clavæ inſtar, pinguem & turgidam, quaſi jam parturiret. *Germina* hyeme perdurant. In Arcadia ſteriles ſorbos fore fructiferas, ſi caudici tæda infigatur, incolarum relatione habetur. Infeſtatur vermiculis ruffis, piloſis, atque ita emuntur. Horum aliqui ſine arboris injuria detracti, ſi vicino crementur incendio; creduntur vel fugere vel perire. Frigida ſuâ naturâ quærit, & ſi ad ferventia nimis deluleris, ſterileſcere ajunt. Gaudet & aquoſis montibus. Apud Plinium quadruplex eſt à fructu *differentia*. *Aliis* enim eorum rotunditas mali, *aliis* turbinatio pyri, *aliis* ovata ſpecies, ceu malorum aliquibus. Hæc obnoxia acori. Odore & ſuavitate rotunda præcellunt. cæteris vini ſapor. Generoſiſſima, qui bus circa pediculos tenera folia. *Quartum genus Torminale* appellant, remedio tantum probabile, aſſiduum proventu, minimumque pomo, arbore diſſimili, foliis planè platani. Genus id ſorborum quidam Andromacho *volunt*, ἰουλιὸν, quamvis nonnulli ἰσίμων legant.

Id.l.3.c.12. Id.l.1.c.8. Plin.H.N. l.17.c.54. Palla. R.R. l.2. Tit.15. Plin.H.N. l.15.c.21. Gal. κατὰ τόπους l.9.

II. *Recentiores* totidem atq; Theophraſtus *Sorbi* recenſent genera, *Sativam* nempe & *Sylveſtrem*.

I. Sorbus ſativa, aliis *ſorbus ovata*, *legitima*, *eſculenta* dicitur. Arbor eſt magnitudinis proceræ, Ligni *materia* ſolida, *folio* fraxini vel Orni æmulo, averſa parte inalbicante. *Floribus* candidis, minutis, racemoſis. *Fructus* racemati, palliduli, rubentes, rotundiores quidam, ovati alii, qui ſuſpenſi maturantur. Ubique provenit. Ad Rhenum ſolo lapidoſo non rarò. Medentur crudi dyſenteriæ. Ramus contuſus & cum foliis decoctus, ſolâ umbrâ, conſopitam, creditur, rabiem excitare.

II. Sorbus ſylveſtris, aliis *Fraxinea arbor*, *Fraxinus bubula*; *Fraxinus aucuparia*; *Ornus*; *Sorbus aucuparia*; *Sorbus Sylveſtris Alpina*, & *Sorbus torminalis* vocatur. Arbor eſt

Ruel. H.P. l.1.c.152. Cluſ. H.P. l.1.c.0. Dod.Pem. 6.l.3.c.12. Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.136. Cordus ad Dioſcor. l. 1.c.176. Lobe.Obſ. p.544. Adv.p.425. Taber. l. 3. ſ.1.c.52. Camer. Epit p.160. Trag.p.3. c.11. Mizald. Horti Me. Camp.7. area 48. Taber. l. c. Matth. l.c.

Trag. p. 3. c. 19. Dod. Pem. 6. l. 4. c. 15. Porta Villç l. 2. c. 29. Ruel. H. P. l. 1. c. 105. Cluſ. l. c. Lobel. obſerv. p. 544 Adv. p. 416

eſt domeſticæ maximè ſimilis, ita ut non facilè à quovis dignoſci queant. & ſolo fructu diſtinguuntur. Ex muſcariis enim, ſambuci modo dependet; baccis ſeu pomis copioſis minimis, & piſo paulò majoribus, colore aureo, ſubruſteſceote. Porta ab adoleſcentia rubeſcere, ſecundum maruritatem ex purpura nigricare ſcribit, ſapote ex acido io amarum degenerante. Provenit frigidis & ſylvoſis locis inter cætetas plantas. Dodonæus & Ruellius eam ſub *Orni* nomine deſcribunt. Baccis inſidiantur hyeme turdis & merulis aucupes. Singularia de ejus viribus obſervavit Excellentiſſimus Doctor Cariſius Affinis meus, qnæ quia mecum cōmunicavit, ideò & ego eo oō abnuente publicæ utilitati, iis quib. accepi verbis ttado. Arbor, *inquit*, ſolaris eſt, magnarum virium, ſi tempore & horâ balſamicâ *à trunco ſuo avellitur*, cujus modum alii aliter obſervant. Quidam in ingteſſu ſolis in arietem detrahendo, non ſcindendo ramos ab arbore dividunt, & lignum colligunt, quod in vulneribus agglutinandis, & reſtaurandis ſuum quidem ex parte facit officium, ſed tum vix ſucco teduce animarum, non ita celeriter videtur operari. *Tempus* quod *in ſecando* mihi ſolenne, eſt, quaodo ſol menſe Junio ſolſtitiale punctum ſubintrat, ipſo momento ingreſſus in principium cancri, quod ſive de die, ſive de oocte incidat, æquè attenditur. Num ptæteriri debeat conjnnctio ſolis & lunæ in cancrum, quippe ubi fortior indubiè impreſſio, aliorum judicio relinquo. *Perſici* ſolet *Sectio* à Puero impubere adhuc, & noo tam ligni qnam tacemotum foliorumque, quos ad ſequentes uſus in umbra ſiccamus, colligendorum cura. *Lignum* ex hoc celebtatur, quod vel ſolo arrritu in contuſionibus & vulneribus reſarciendis brevi, absque ſuppuratione quidem, quaſi miracula præſtet: promiſcuè ſanè, modò vulnera iſta in cute & carne ſolum ſint, nec de oſſinm fracturâ aliqua querela. Quid valeat in Ulceribus cacoëthicis & ſordidis, ille experietur, qui prius facta unâ & alterâ lorione partis affectæ ex decocto Herbæ Sabioæ lignum hoc balſamicum *in tennisſimum pollinem tritum* adſperſerit, & paucis dieb. continuaverit. Quin & ejusmodi pulverem bis tervè in Oleo olivarum ad drachmæ dimidię pondus intra corpus exhibitum, difficili tuſſi, aut ab interno vulnere labotantibus, citò & tutò ptofuiſſe, noo ſemel vidimus. Taceo i cum divino hoc munere gaudeat noſtra Arbor, quid in Dyſenteria & aliis fluxibus cujuscuoque nominis ſuo modo, & cum lima Judicii exhibita, expedire poſſir. *Sal* ex *ligno* paratus ad grana tria vel quatuor in decocto radicis altheæ de nephritica paſſione querentibus, ante ingreſſum Balnei aquæ dulcis datus, tantum adferre ſolaminis & juvaminis ſolet, ut & materia Calculi quaſi in mucorem redacta pet urioam copioſiſſimè & ſino doloris ſenſu educatur. Num hæc ipſa Fraxinus aucuparia ſetpentibus adeò inimica, ut & umbrâ eos abigat, quemadmodum Plinius vult, idemque Ambroſius Paræus l. 21. c. 20. teſtatur, affirmare non auſim, quod nondum experiri licuerit: hoc ſcio, vel exiguâ ligni particula io acervum frumeoti cujuscunque utut magnum, Vetmes, ſi qui intus latent, adeò diffluere & excurrere ut vix in domo ſibi relictum locum amplius putent. *Oleum & Acetum*, quæ per Retottā arte Chymicâ & ateote ſorbi ligno eliciuntur, Chirurgis ſatis notum facient ſuæ vittutis robur, ſi artem invenerint, Emplaſtra iisdem propottionatim augere & ioſtruere. In *Fungis* arbori adnaſcentibus hoc ſecretum eſt, ut linteamina & veſtimenta tempore Infectionis peſtiferæ illis fumentibus aliquoties expoſita, magnum certumque munimeo contrà malignitatem præſteot, certiſſimo quorundam veſpilonum experimento, quibus ſinceram hanc relatiooem debeo. Macerari a. prius debent fungi in Aceto, iterumq; ſiccari, dein carbooibus im-

Sorbus.

Sorbus. imponi. Aceto verò tanquam Prophylactico, ab intra interdum ſe munire, unicuique liberum eſto. Tandem ex *racemis* & *foliis* Aqua deſtillari ſolet, primum per Veſicam, quæ altera & tertia vice novis affuſa herbis, aliquot dies in digeſtione poſita, iterumq; per Baloeum evocata prodit fragrantiſſima, Balſamicam nomino, tam penetraotis efficaciæ, ut non ſemel mirari ſubierit, queî tam magnum donum à beneficâ Naturâ huic Arbori inſitum, non prius bumano generi innotuerit, aut ad ſalutares uſus ceſſerit. Tuſſientibus mirè confert, & ad Pulmooum vitia qnaliacunque ſpecificum imò divinum auxilium. Bibitur quotidiè bis ad unciam unam vel uncias duas, & vix prętererint pauci dies, quin non de feliciſſimo ſucceſſu lætabirnr is, cui contigerit eâ fuiſſe uſum. Ipſe ego exemplum ſum, qui facto primo periculo in memet ipſo, miſerrimè & diu fruſtrà adhibitis aliis ſelectiſſimis, aliquando è vebementi tuſſi afflictus, & vix non de reſtitutione dubius, neſcio an Fato, an conſilio banc aquam bibere cœpi, quæ ſtatim prima die Raucedinem aliàs intentiſſimam ſuſtulit, alterâ tuſſim facilitando & ad copioſiſſimam materiæ purulentæ ejectionem Naturam diſponendo, paulo poſt brevi me ita reſtituit, ut nunquam Deo ſoſpitatori meo pro hoc tam improviſo & nullibi antea apud Botanicos obvio beneficio gratias agere devotiſſimus deſiſtam. Quæ me exio beavit felicitas, multis hactenus in Praxi cum laude & commodo ceſſit in ſubſidium: & ut eſt ingenium bominis ſemper altius ſurgere & ſcrutari, oon deſtiti, etiam in aliis morbis aliquid tentare, & certè non abſq; ægrotorum emolumento. Dolores Aurium guttatim repidiuſculeque inſtillata, citò lenit. Et exbibui aliquando Liquorem hunc, experiundi tantum gratia Puellæ cuidam, tenuioris ſortis, ex longa retentione menſium ita decolori, & ad Cachecticum habitum diſpoſitæ, ut ipſa non niſi mortis diſcrimen metueret: dico quod verum eſt, vix Aquæ uſu per octiduum continuato, ita rediiſſe in præcordia virtutem, ut non taorum faciei color indies mutaretur in melius, ſed & menſes iterum ordinatè fluerenr, ex quo rempore adbuc benè ſe babet. An in hæmoptiſi, Gonorrhæa, albo fluore mulierum & ſimilibus hiſce cum aliquo ſucceſſu daoda ſit, quotidiana ab exemplo experientia docebit. Etſi in pulvere omnia proficua, abſque dubio io aqua multo jucundiora & commodiora. Ne tamen & poſteritati, ut ſpero, gratæ, in majorem imprimis Dei gloriam & proximi commodum quid reticeam, prætenire nolo, me plerumque in exhibitione Aqnæ addere Oculos, ut vocant, ſeu Lapillos iſtos ex Cancris vivis, non coctis (quis enim ſagax Naturæ indagator, maximam aut omnino omnem animalem & balſamicam vim coctura perire oon videt?) Majo & Junio menſe erutos, inque tenuiſſimum pulverem comminutos, nec ullo igne tentatos, qui ut ſua pollent etiam ſiogulari & ſpecifica dote, quibuſq; non ſemel plus tribui, qnàm ipſis margaritis, prout quotidianus uſus oſtendit, ſic aquæ majorem afflant δύναμιν, quo celerior promiſſi ſequatur effectus. Ita in calculo & Renum difficultatib. utiliter præſcribitur. Ultimò, Muliercnlæ in montanis noſtris norunt ex baccis jam maturis ſuas conficere ſapas & Rohob ad menſes ſive ciendos ſive ſiſtendos, ſua experieotia nixæ, quibus fidem libenter relinquo.

ARTICULUS VII.

De Aria & Amamelide.

DE duobus nobis hic arboribus agendum eſt, *Aria nempe* & *Amamelide* ex Veterum & Recentiorum ſententia. **Vid. TAB. XXVII.**

I. Apud *Veteres pauciſſima* de utraque occnrrunt. 1. De *Aria* hoc duntaxat habetur, ſimilem ex toto lauro: materie eſſe roboris inſtar duriſſima: **Theop. H. P l. 4. c. 8. Id. l. 5. c. 4. Id. l. 5. c. 10.**

Theophr. l.5 c.6. Id, l.3. c.6. riſſimâ: naturâ perpetuam: & carbones ex ſpiſſiſſimo ligno optimos haberi: ſed in opere difficillimum idem; verbo, δύσεργον. Quæ de Aria tanquam ἀμβλαστοτέρῃ, & quæ χειμῶνος ἀρχομένου ferat, alibi dicuntur, de ilice fœmina ſumenda ſunt. 2. *Amamelides* ſeu *Amamallides* ut Jonibus vocatur, quas Ælius Samiorum ὁμομηλίδας vocat, genus ſunt apud Æſchyllidem *fructus* cujuſdam grati ſaporis, ad pyra referendi & carentis nucleo, qui in inſula Coo provenit; quemque Hippocrates cum ſeſamo & hordeo trimeſtri ad lac promovendum præſcribit. Non nego tamen Amamelides Heſychio in Lexico & Pauſaniæ apud Euſtathium, meſpili pomum ἁμαμηλῳ ἀνθῶν, *quod cum malo ſimul floreat*, dici, nec male Seraniæ adſcribi.

(l.1. de limitib. Georg. l.3. Athen. Dipn. l.14. l.1. περὶ.)

II. *Recentiores* duplicem ad iſtas referunt *Ariam*, *alni effigie lanatam*, quarum una eſt *major*, altera *minor*.

Geſn. in H. Bauh. H.P. l.1, c.8. Cluſ. H.P. l.1. c.6. I. *Aria alni effigie folio lanato major*, aliis *Metallum Italorum*, *Sorbus torminalis*, *Gallorum Aliſier*, *Sorbus Alpina vel piloſa*. *Sorbus Aria*, *& Oenaria*, dicitur. Frigida cœli amaſia, egregiè adoleſcit, caudice recto & robuſto, cortice rubente, materia alba & firma. Oculi primum emergunt ſubluтei, acuti, ſquammati cum fimbria nigricante. Folia *Alni*, rugoſa, pronâ parte incana, ſupina viridia, ſapore adſtringente, pediculis lanuginoſis. *Flores* confertì, ſorbi torminalis qui Meſpilus ſylveſtris non ſpinoſa nobis, modo umbellæ quodammodo inſtar, candidi, odorati, menſe Majo protruduntur. *Poma* parva quæ Septembre & Octobre matureſcunt, Avellanâ minora, rubra, pauca lanugine obducta, umbilicata, pulpa luteola, ſapore acerbo primum, in mollibus gratiore, in quibus ſemina aliquot ſpadicea, medullâ alba, eodem penè ſapore, cortice quodam duriuſculo obtecta, ut in ſorbo torminali. *Gaudet* præaltis frigidis & ſylvoſis montibus. Ideò in monte Majelle in Abruzzo, Viennenſi ſaltu, Auſtriæ & Pannoniæ rupibus & ſaxetis reperitur. Invenias & in Narbonenſibus Sevenæ & Sabaudiæ Alpium jugis. Tuſſes jujubarum inſtar lenit, & ſputum promovet. E ligno ſolidi baculi & optimi carbones fiunt. In tractu Sigotonio Aureliis contermino *Alyſiam* vocant. Aria & Amam.

Geſner. in Horto in append. & Epiſt. Bello. Obſ. l.1. c.17. Cluſ. H.P. l.c.40. p.62 Tabern. H. P.T. a l.5. c.95. Bauh. H.P. l.1. c.16. II. *Aria alni effigie folio lanato minor*, ἀμαμηλὶς & ὁμομηλὶς, Athenæo, *Dioſpyros ſorbus* cognominata, *Pirus cervina* Italorum, *Pyraſter Idæus*, *& Myrtomelis*, *Vitis Idæa* Anguillaræ, *Codomala Cretenſium*, *Amelanchier* Gallis, *Vitis Idæa tertia*, *Vitis Idæa quarta*, *Bagola alterum genus & Dioſpyros* dicitur. Multis à radice ſtolonibus fruticat, qui ramoſi, ad quinos ſæpè cubitos aſcendunt, & nigricante cortice obducuntur. *Folia* ex gemmis in ramulorum lateribus primo vere protruduntur ſupernè viridia, infernè tomenſâ lanugine obſita, quam poſtquam ſe explicavere abjiciunt. E horum medio Corymbacea quaſi *florum* quinquefoliorum albicantium coma, menſe Aprili vel Majo emergit, eaque ſine odore. *Fructus* eſt rotundus, violaceus vel niger, umbilico quinque alis ſeu laciniis ſepto, ſucculentus, ſapore melleo, cui dena aut plura grana, oblongiuſcula, plana, nigricantia, pyrorum ſeminibus ſimilia; quique Junio vel Julio, ſæpe in autumno matureſcit. Provenit in montibus Viennæ Auſtriacæ vicinis, & ad radices Styriacarum Alpium. In montana Gallo provincia nullus eſt paulò aſperior locus, qui eum non ferat. Bauhinus *duplicem* facit, *unam* foliis obtuſis & latioribus; *aliam* acuminatis & anguſtioribus. Perelegans ad ſacellum quoddam propè Baſileam in vivo exſculptum ſaxo, in rupe proxima provenit. Ex monte juxta Oppidum & Caſtellum Claræ vallis in hortos tranſlata, miteſcere eſt dedignata. Ramuli virgas ad verrendas ædes ſuppeditant. Fructus non gravidat ſtomachum, etiamſi copioſè ingeratur.

Malus Perſica.

TITULUS II.

De Arboribus Pom-oſſiferis.

CAPUT I.

De Pom-oſſiferis Claſſis unica.

ARTICULUS I.

De Malo Perſica.

TAB. XXVIII. HActenus Pom-acinifera fuêre, ſequuntur Pom-oſſifera, nempe 1. *Malus Perſica.* 2. *Armeniaca.* 3. *Prunus.* 4. *Sebeſtena.* 5. *Myrobalanus.* 6. *Ziziphus.* 7. *Cornus.* 8. *Lotus.* 9. *Ceraſus.* 10. *Chamaceraſus* & 11. *Cotonaſter:* quibus nos in Claſſe ſecunda *fructus varios Exoticos* adjungemus.

Apud *Veteres* fit fructus duntaxat (arboris deſcriptionem nullibi invenies) in *genere* & in *ſpecie* mentio.

Plin. H.N. l.15. c.28. I. *De Fructu in genere* ita Plinius. *Color ſucci Perſicis nullus, cum præſertim duracina ſucco abundent: ſed quis ejus ullum dixerit colorem? Odor eſt dilutus. Foris corpus, intus lignum, vitiumque cinctum fructu, cum fructus alibi muniatur vitio. Eorundemq. trigemina natura eſt, corpus, deinde lignum, rurſumque ſemen in ligno. Poma rara, in ramis, non* Plin. H.N. l.15. c.12. Palla. R.R. l.12. c.7. *inter ſe denſa. Non alia iis fugacia. Longiſſima namque decerptis bidui mora eſt, coguntq. ſe venundari. Caduca* aliquando protruduntur, *rugoſa* & putrida quandoque. *Illis* ſubvenies, ſi nudatæ radici ejus, vel trunco, lentiſci aut terebinthi cuneus affigatur, vel terebrata in medio, palus ſalicis imprimatur. *His*, ſi circa imum truncum cortex recidatur, & cum inde modicus humor effluxerit, argilla vel paleato luto plaga retegatur. *Magna* adfert, ſi florenti per triduum, ternos ſextarios caprini lactis ingeſſeris. De *Uſu* nota. Εὐςόμαχα καὶ εὐκοίλια Dioſcoridi, μέσως εὔχυλα καὶ θρεπτικὰ Athenæo; Galeno & Æginetæ mali ſucci, aceſcere, & facilè corrumpi; quod fortè illi habita o- Dioſco. M.M. l.1. c.164. Athen. Dipn. l.3. Plin. H.N. l.15. c.12.

doris ratione, vel comparatione ad olera, vel de correctis; hi ſimpliciter habito ad ſuccum reſpectu, dixere. Sanè de illis ita Plinius. *Utiliora Perſica*, Prunis ſcilicet, *Succusq. eorum etiamnum in vino aut aceto expreſſus. Nec eſt alius è pomis innocentior cibus.* Nuclei ex vino triti contra ceruſſam probantur: in aceto & oleo capitis doloribus illinuntur. De *Arbore* ipſa hæc pauca habe. Totam ſeneſcere: ideo in Damaſcenam, Amygdalam, aut Barbilum ἐγκεντρίζεσθαι debere. Sæpè & vermes pati, quos cinis amurcæ miſtus exſtinguat. In Arabia, Syria, Italia & Æthiopia provenire. Unde ignoro, cur Plinius Aſiæ Græciæque peregrinam faciat. Galen. de alim. facul. l.2. c.19. l.23. c.7. Caſ. Geop. l.10. c.13. Pallad. R.R. l.2. T.7.

II. Fructus in ſpecie ſi ſpectetur, Plinius, *Duracinorum, Gallicorum, Aſiaticorum, Præcocium, Supernatium, Popularium* meminit; Palladius *Armenia* addit. 1. *Duracina*, quæ & ῥοδάκινα, ῥοδάκινα, *adoptiva*, proveniunt in arbore quæ aquoſis locis ὑδραυλοῖς χωρίοις καὶ συνεχῶς ποτιζομένοις gaudet. Præripiunt palmam poma cæteris. Adhæret eis corpus, à lignoque avelli nequit, cum in cæteris facile ſeparetur. Pretium Romæ tempore Plinii ſingulis triceni numeri, hoc eſt ſeptuaginta quinque aſſes, ſi benè Budæus computat, fuêre, nullius majore. Ideo *cara* Martiali. *Rubra* reddes, ſi vel roſas ſub ipſis plantaveris: vel obruto oſſi, & poſt dies ſeptem derecto, intra quos ſua ſponte aperitur, cinnabarim infuderis, & rurſus obrutum curaveris, Geoponicorum author habet. 2. *Gallica* & *Aſiatica* poſt Autumnum matureſcunt; ſeu ut Columella Plin. H.N. l.15. c.12. Palla. R.R. l.12. c.7. Plin. H.N. l.15. c.12. Ibid. c.28. Plin. H.N. l.15. c.12. Columella R.R. l.10.

Tempeſtiva manent quæ maxima
Gallia mittit,
Frigoribus pigrò veniunt Aſiatica
fœtu.

3. De *Præcocibus* quæ Columellæ *præcoqua*, hoc duntaxat occurrit, poſt Amygdalum florere; *flores* ante folia erumpere; poma æſtate matureſcere, Intra triginta annos tempore Plin. H.N. l.16. c.30. Idem ibid. Id. l.15. c.12.

potePlinii reperta,&primòdenariis ſingula venundata.4.*Supernatia* èSabinis veniebanr. 5. *Popularia* undique. 6. *Armeniorum* in ſequentibus fiet mentio.

II. Apud *Recentiores* ſextuplex eſt Perſica. 1. *Flore multiplici.* 2. *Fructu molli.* 3. *Fructu duro.* 4. *Armenio Perſica.* 5. *Nuci perſica.* 6. *Fructu amygdaloide.*

Ferr.Floræ l.3.c.14.

I. Malus Perſica flore multiplici, nobilis eſt ligno extra einereo, intus flaveſcente, mediocriter lævi; *Foliis* oblongis ſerratisque non diſcrepat à vulgari. *Flores* tepore verno evocati, roſeo pudore ſubrubicundi, leviter odorati, folioſo Damaſcenæ roſæ textu, pares ſpiſſo arctoque congeſtu, ramulis adhæreſcunt, rari autem in *fructum* exeunt, magnâ virium parte vernam in oſtentationem effuſa.

Dod.Pem. 6.l.3.c.6. Stapel. ad Theophr. l.3.c.5. Tabern.l.3 ſ.2.c.45. Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.131. Lobe.Obſ. p.568. Adv.p.423 Horto. Camer. Epit.p.144. Schvenckfeld.depla. Sileſ.p.322.

II. Malus Perſica fructu molli eſt duplex. 1. *Perſica fructu molli, Carne alba flaveſcente*, quæ haud magna eſt arbor, ſed citò enaſcitur. *Radices* ei imbecilles, [illegible]. Unde facilè emoritur. *Rami* tam fragiles, ut fructuum oneri ſuccumbant. *Folia* ſalignis ſimilia: *Flores* dilutè purpurei, qui in Aprili erumpunt. *Fructus* quos Septembri maturos reddit, quique rotundi, rimæ quodammodo perſimilem figuram ab una parte oſtentāt; molli tenuiq; ſanguine pubeſcunt, colore foris ut plurimum albidi; quidam una parte, alii in totum ſaturatè rubenres; lutei etiam nonnulli. Exrerioris *corticis* colorem caro refert. Nonnullis unâ parte extrinſecus rubicundis, circa nucem eleganti purpuræ rubeæ colore caro nitet, & communiterà nucleo ſponte recedit, & tales pro vinoſiſſimis habentur. In medio Perſici lignoſa, dura, ſcabra, & rimoſa omnibus labyrintheis alveolis ſculptis, *nux* latet, in qua amygdali æmulus nucleus cortice perſimili; ſubſtantiâ interius albida, ſapore ſubamara. Ex cortice vulnetato *gummi* profluit initio liquidum, quod ſucceſſu temporis durius redditur. In hortis ac vineris ſeritur, & in Apulia præcipuè, copioſiſſimè provenit. Non ſpernendarum eſt in *Medicina* Virium. *Caro* facilè in ventriculo putreſcit, ſi poſt alios cibos ſumatur. *Folia* contuſa, & umbilico impoſita, interficiunt vermes: ſuccus, aurium abſtergit purulentiam. Siccatorum pulvis vulneribus inſperſus conſolidat. *Florum* ſubſtantia in acetariis hydropicos aquis liberat. Syrupus contra vermes propinatur; oleum pulſibus in febribus inungitur, id habebis, ſi fictile floribus impletum, obturato ore, ſub rerra per aliquot dies, vel fimo maceraveris, & maſſam expreſſeris. Aqua pulmentis permiſta, infantum lumbricos pellit. *Nuclei* cum verbena contuſi, dolores capitis perimunt; cum jure piſorum, urinam cum calculis pellunt. In oleum redacti vigilias minuunr, tinnitus aurium caſtiganr, & clyſteribus ad depellendos flatus infunduntur. *Gummi* lentæ & glutinoſæ ſubſtantiæ beneficio, tenuium humorum acrimoniam obtundit, phthiſicis in Eclegmate conducit, & omnibus ſanguinis excretionibus accommodatur.

Malns Perſica.

Mizald.Hs Med.p.155.

2. *Perſica fructu molli ſanguineo*, hoc ſolo à præcedente differr, quod fructum minorem & magis lureum, talique ut diximus ſucco, gerit. Gratum eſt *Perſicum* ſapore, & ſtomacho accommodum. Vocantur & aliis, *Perſica Carota*, oblonga Cæſalpino, rubra, præcocia, *Vngarica*, ſanguineo ſucco &c. Geſnerus *Vngarica* triplicia facit 1. *Magnitudine pugni.* 2. *Foris & intus colore aureo.* 3. *Intus ſanguineo ſucco.*

III. Malus Perſica fructu carne durâ, eſt itidem duplex. 1. *Perſica carne dura & rubeſcente, cujus pomum perſicum rhodacinum, duracinum, & duracinum album* dicitur. Repetitur aliquando pugni magnitudine, & fructu anguloſo, circa os rubente, quod aliquando per medium diviſum, aliquando in partes disruptum reperitur, & à quibusdam *Perſicum moſchatum* dicitur. Caro nucleo tenaciſſimè adhæret; & aliquando etiam

ſaru-

Malus Perſica. ſaturatè intus ruber. Odoris eſt fragrantiſſimi, ſaporis dulcis, ſucci uberrimi. Naſcunrur ad Rhenum. 2. *Perſica fructu carne dura & buxea*, quæ nihil peculiare, præter carnis quem dixi colorem habet. Alii, *Cotonea, Vngarica, colore aureo, Cydoniaria, & Lutea* vocant.

IV. Malo Armenio perſica fructibus Porta Vill. l.5.c.20. varia impoſita ſunt nomina. Appellantur, *pumila, præcocia, rubra*, & plæriſque quod feſto Divi Johannis matura eſſe ſoleant, *Æſtivalia & Divi Johannis*. Cordo fortè *Minima* dicuntur. Herbaceo extus colore virent, odoris ſunt grati; ſucci tam uberis, ut per mandentium ora perfluat. Saporem cum Armeniacis ſimilem habent. Ex eo genere non eſſe, præter Arborum diverſitatem, nucleus ſcaber & ſtriatus oſtendit.

V. Malus Nuciperſica, καρυοπέρσικα aIbidem. liis, quibusdam *Tuberes Plinii*, humilis eſt, Perſicæ magnitudine, *folio* amygdalino vel majore; *flore* puniceo. *Poma* ex nuce & Perſico mediam contraxêre naturam. Ex nuce eis color herbidus, cutis nullâ lanugine pubeſcens, ſuccus leviter ſubamarus. Serò matureſcunt, diutiusque ſuam prorogant ætatem, ſcilicet in autumnum: à perſico autem formam habent, carnem, ſuccum. Cum maturantur rubeſcunt ſole, duram intus, & ſcabram nucem habent, qualem perſica poma, guſtu, ſaporeque jucundo, ſed multo nuce fugacius. Sunt æſtivo tempore matureſcentia; ſunt & *ſerotina*, quæ usque ad Januarias calendas in arbore pendent. Sunt ex his *duracina*, & ex quibus caro ab oſſe divellitur; ſunt quæ viridi, & quæ alba cute maturа ſint induta, cæteriſque pulchritudine & ſuavitate præſtant.

VI. Malus Perſica fructu amygdaloi- Ruell. H. P.p.136. *de*, ex inſitione talis eſt. *Fructus* pulpâ Perſicum, nucleo amygdalum ſapit. Modum inſitionis vide apud Palladium, & Portam.

EXOTICA.

Ad Malum Perſicam referri ex Tab. XXVIII. & XXIX. 1. Exoticis debent. 1. *Arbor Mangifera*. 2. *Iambeiro*. 3. *Guajanifera*. 4. *Onbon*. 5. *Goan*. 6. *Gebuph*. 7. *Vmari Braſilienſium*. 8. *Carupicaiba eorundem* & 9. Fructus tres Indiæ Orientalis, quorum unus *Mangas Recheadas*; alter *Mangos bravos* dicitur. Unus Occidentalis qui *Matos*.

I. Mangifera arbor pyri facie, proGarzias ab Horto l.1. Hi.Ar. c.9. cera & ramoſa. *Folia* ei curacea, decem aliquando unciarum longitudine, trium latitudine, quæ craſſiore per medium nervulo ſecantur. *Fructus* ovi anſerini magnitudine, duas aliquando libras pendens, quo ab Aprili ad Novembrem fœta eſt. Sæpè diverſo colore ab una eademque arbore prodit. Subviridis flavus, luteus, ex viridi rubens. *Nux* in eo putamine duro, villoſo, glandem vel amygdalum æquans. Cluſius ſinuoſum una parte addit, ut aliquantum phaſeoli formam exprimat. Canariis dicitur *Mangas*, Turcis *Ambo*, Perſis *Amba*, Scaligero *Manga*. Conditur ſale, & in aqua cum oryza decoquitur. Hollandi in ſuo ex India reditu, cucumerum muria conditarum loco veſcuntur. *Cruda* glandem ſuberinam reſipit: & tineas devorata necat. *Aſſa* alvi profluvium ſiſtit: ſi corrumpatur, ardentes febres, & varia exanthemata excitat. *Differentiam* bonitatis loca ipſa fecere. *Armuzii* maximi ſunt pretii, & vehementer experuntur. *Secundum* locum *Guzaratenſes* tenent, ſuperioribus minores, dulcedine pares, nucleo parvo & ſuavi. *Tertius* iis qui in *Balaguate* prodeunt, debetur, ſupra dictis maximis. Vidit Garzias duos, qui quatuor cum dimidia libras pendebant, ſapore tamen inter hos, qui in Chacanea, Quidor, Madanager, & Dultabado primariis Regis Nizamaluo urbibus, excellunt; quamvis & in Bengala, Pegu & Malacca boni proveniant. Invenitur & ſine officulo palato gratus. *Biferam* in ſuo prædio Gar-

Garzias habuit. Majo menſe fructum ſapore & odore excellentem ferebat: Autumni verò ſub finem, alium ſuperiore tanto magis commendabilem, quod præter tempus ſolitum naſceretur. Similes ei *duo*

Cluſius ad Acoſt. c. 43

fructus apud Cluſium. *Vnus*, inquit, quatuor uncias longus, aut amplior, totidem ambitu complectens, quâ parte craſſior erat: *Alter* paulò minor; uterque tamen ejusdem formæ, brevique & craſſo pediculo prædìtus, craſſior ſumma parte pediculo proxima, gracilior infima, & mucrone nonnihil curvo. Aperti membranaceum involucrum continere deprehendebantur oblongum, longiori amygdalæ ſuo pulvino liberatæ pœnè ſimile, quo nucleus ejusdem formæ tectus erat. Retinebat adhuc is fructus licet muriâ conditus, tantoque tempore adſervatus, ſatis gratum odorem. Hucusque Cluſius.

Garzias ab Horto l. 2. Hi. Arom. c. 13. Acoſta H. Aro. c. 48. Linſchot. Ind. Orien. l. 4. c. 9. Paludanus in Notis ad eund.

II. Iambeiro, arbor vaſta, *ramis* qui incurvati facilè finduntur, diffuſa, & aſpectu pulcherrima. *Folia* mollia, foris ſaturatè viridia, intus pallidiuscula, cuſpides haſtarum æmulantur. *Floſculi* ex rubro purpuraſcunt, guſtu acido, odore gemmarum vitis. *Fructus* pomi magnitudine, nucleo Cupreſſi intus, quarto à ſatu anno annuatim ter quaterque funditur. Dum unum latus, foliis & floribus defluentibus, fructum oſtentat; alterum iisdem inducitur. hoc in fructus abeunte, alterum de novo vireſcere, & in folia floresque erumpere incipit. Malabares & Canarini *Iamboli*, Arabes *Tupha Indi*, Perſæ *Tuphat*, Turcæ *Alma*, Luſitani *Iambos* vocant. Duo ejus *genera*. *Alterum* adeò obſcurè rubet, ut à longè niger videatur. Magna ex parte oſſiculo rubet, & à ſucci bonitate commendatur. *Alterum* ex candido rubeſcit (levius purpuraſcere Paludanus ait) & oſſiculum, non admodum rotundum, durum, album, oſſiculi quod in Perſico eſt magnitudine, candida hirſutaque membrana tectum, continet. *Vtrumque* roſas ſpirat. *Cortice* adeò tenui & molli, ut cultello auferri non queat, tegitur: temperie frigidus & humidus. Menſis cum cæteris cibis apponitur. *Flores* ſaccharo condiri & in febribus ad ſitim laxandam exhiberi ſolent. *Arbor* in Malacca naſcitur: Inde in alias partes delata eſt. Malus Perſica.

Ind. Occid. l. 9. c. 24.

III. Guajanifera, fert in Nova Hiſpania *fructum* granis duris, minora poma æquantibus prægnantem. Guajanos vocant. In Peru diverſa eſt ipſius facies. Eandem tamen cum illis quæ Malo Punicæ ſubjeci, eſſe puta.

De Laet Ind. Occid. l. 16. c. 11.

IV. Onbou, Mangaæ foliis ſimilis eſt. fert *fructus* Perſicis non abſimiles, intus & extus, ubi maturuerint plane luteos: nec niſi quum ſponte decidunt, ob egregiam aciditatem edules.

Garzias ab Hort. Hiſt. Ar. l. 1. c. 13.

V. Goan eſt arbor quæ *fructum* ejusdem nominis, cortice & putamine conſtantē profert. *Cortex* & nucleus qui putamine clauditur, edules ſūt. Fallitur Garzias dum in Perſiæ regione Kirmon Armuziæ finitima, ex ejus cineribus *Tutiam* conflari ſcribit. Fit enim ex terra argillæ inſtar glutinoſa, & in fornacibus calcinata, ut apud Bontium habemus. Med. Ind. p. 24.

Lugdun. in Hiſt. Plant. Bauh. H. P. l. 3. c. 11.

VI. De arbore *Gehuph*, quæ Indis *Cobban* dicitur, & in Taprobana provenit, hoc habe. *Ramis* eſſe brevioribus; *Cortice* croceo; *foliis* parvis, *fructu* craſſiuſculo, & pilæ luſoriæ inſtar rotundo, in quo *nux Avellana* par amara, & radicis Angelicæ ſapore. *Colitur* propè ædes. Fructus ſitim ſedat. Oleum ex *nucleis*, hepatis & lienis dolores, poſt victum parciſſimum octo dierum ſpacio vel intus ſumtum, vel inunctum, tollit; & articulari morbo medetur. *Gummi*, quod fundit, cum oleo in cataplaſma redactum, partibus dolentibus feliciter applicatur.

Marcgrav. H. N. à l. 3. c. 11.

VII. Vmari, *lignum* album, betulinum, amplè ramis ſuis luxuriat, ex quibus *ramuli* tres aut quatuor, inque iis *foliola* cylindracea,

Malus Perſica.

caſſiæ ferè ſimilia, ſaturatè viridia, nervo per longitudinem & venis obliquis inſignita. De *Flore* non conſtat. *Fructus* eſt ovalis pruni magnitudine, perſici omnino æmulus, cui color ex viridi pallidè flaveſcens, *caro* dulcis, pauca, *lapis* magnus, ovalis, albidus, cum nucleo eduli. Decidit menſe Martio. Naſcitur in campis juxta fluvium Cunhao Mopebi & Rio grande. Crudus excitat vomitum. Coctus & cum nucleo contuſus, loco panis comeditur.

De Laet Ind. Occid. l. 15. c. 8.

VIII. De Curupicaiba hoc duntaxat ſcio, *folia* malo Perſicæ ſimilia habere: corticem vulneratum *viſcum* quo barbari in aucupiis utuntur, fundere: ipſam *ſuccum* lacteum ficulneo ſimilem, ſingulare adverſus vulnera & puſtulas remedium largiri. Differt ergo ab illa, quam Marcgravius deſcribit. Hæc enim betulæ inſtar creſcit. *Cortice* fuſco, *foliis* ſex vel ſeptem in uno ramulo ſplendentibus, acuminatis. Poſt florem *folliculi* primum virides, mox rubicundi, magnitudine piſtaciorum, proveniunt. Spirat odorem, qui & ligni dos.

Linſch. p. 4 Ind. Orien. c. 7.

IX. Fructus illi tres ſunt 1. *Mangas Recheadas.* 2. *Mangas bravas*, & 3. *Matos.* 1. *Mangas Recheadas*, *Mangas in Achar* quoque dicitur. Solet interius fragmentis aut zingiberis aut alterius aromatis configi, & pro paſtu decoqui. Conditur in urceis lapideis jam ſatis maturus, quod à quadrageſimarum feriis ad Auguſtum usque menſem excurrit. 2. *Mangas bravas* ſylveſtris eſt fructus. Limpidè & tenuiter *viret*, & nonnihil reſplendet, pauca carne regitur, ſed intus *ſucco* albo lactis æmulo totus turgeſcit. *nucula* duro cortice ad mali cotonei magnitudinem obducta eſt. Tam præſentaneo imbuta eſt *veneno*, ut illicò mortem inferat; inprimis ſi miſtura olei, vis ipſius exacuatur. Compeſcendo nulla dum potuit inveniri Antidotus. 3. *Matos* ex claſſe ſunt Guayanorum, parvi, albicantes; Guaynavilli naturæ frigidiuſculæ.

Linſch. l. c.

Acoſta Hi. Arom. c. 43

Joſ. Acoſta Hiſt. Ind. Nat. & Mo. l. 4. c. 24.

ARTICULUS II.

De Malo Armeniaca.

I. VEteres eam parcè nimis attingunt. Proximè ab Amygdala floret. *Flores* ante folia erumpunt. *Fructum* inter Perſica minora recenſere videtur Dioſcorides, quod & apud Palladium extat; Plinius inter poma cum Columella retulit, eaque ſolo & odore commendari dixit. De *loco* nihil occurrit. Ex Armenia allatum, vel ipſum quod gerit nomen oſtendit. *Mala* Dioſcorides Perſicis malis utiliora ponit: Galenus verò *Præcocia* Armeniacis præſtantiora facit. Quantum ad differentias, Plinius nuci inſitarum meminit, dum ait: *Peculiaris eſt impudentia Nucibus inſitarum, quæ faciem parentis ſuccumque adoptionis exhibent, appellata ab utroque Nuciprunа.* Morellus ex Æginetæ loco, quo πραικοκκίων, δωρακίων ſeu δωρακίνων & ἀρμενιακῶν meminit, duplicia eſſe Armeniacorum pomorum *genera* colligit. *Vnum* δωρακίνων nempe, quæ cum præcocis majoribus eadem facit, & nomen ex inſitione vel potius ex infoliatione arboris Armeniacæ, quæ in alia arbore craſſi corticis, ac proinde ſolidioris parumque medulloſi ligni fiebat, traxiſſe credit; eidemque Martialis verſum de *Adoptivis Perſicis* accommodat. Alterum *Armeniacorum ſimpliciter dictorum*, quæ cum præcociis minoribus eadem ponit.

Vid. TAB. XXIX.

Plin. H. N. l. 16. c. 25.

Dioſco. M. M. l. 1. c. 165

Plin. H. N. l. 15. c. 13.

Columella R. R. l. 10.

Dioſco l. c.

Gal. de Alim. facult. l. 2 c. 10.

Plin. l. c.

II. *Recentioribus* Malus Armeniaca duplex eſt. *Major* videlicet & *Minor.*

1. *Malus Armeniaca Major*, Italis *Baracocca* dicitur. Arbor eſt Perſica major, *foliis* ſalignis, latis, acuminatis, ad betulæ magis accedentibus: *floribus* albis, ceraſi figura, quos Martio & Aprili protrudit. *Fructus* eſt flavus, cui nux oſſea; nucleo

Matthiol. ad Dioſco. l. 1. c. 131.

Tabern. l. 3. ſ. 3. c. 46. p. 722.

Camer. in Hort. Epit. p. 146.

nucleo aliquando dulci, amaro aliquando prægnans. *Mala Armeniaca maxima* Geſnerus vocavit: *Armeniaca majora* plærique. Bauhinus, ut mole corporis præcellere, ſic ſapore minoribus palmam præripere dixit. Non modo verò id cæli ſolique clementiâ evenire crediderim, ſed etiam cultorum mangonio. Nam multiplicata inſitione, maximè proficiunt. Ex trunco quâ parte cortex rimoſus eſt, vel etiam ramis, *gummi* quoddam effluit, veluti ex Perſica. Seritur in hortis; quædam absque cultura & inſitione proveniunt. *Fructus* inter cibos numeratur. Ex *nucleis* exprimitur oleum, quod mirificè ad inflammatas hæmorrhoidas valet inunctum. Sed & ad ulcerum tumores, linguæ impedimenta & aurium dolores adhibetur. *Duplex* & hæc. *Alia* fructu qualem jam deſcripſimus, quæ verum Veterum Armeniacum. *Alia fructu candicante, nucleo dulci, oblongo*, ut in Amygdala, guſtu ſuaviſſimo.

In Horto. Lobel. Adv.p.417 Bauh. Pin. l.11.ſ.6. Stap.ad H. Theoph.l. 3.c.5.p.128. 6.

II. Malus Armeniaca minor, aliis *Perſicus præcox*, vel *Armenia*, *Perſici quartum genus*, *Armeniaca*, audit. Nihil à ſuperiore differt, magnitudinem pomorum ſi exceperis. Minora enim huic iſta, & cito ineunte æſtate maturеſcentia. Ideò à Brunfelſio & quibusdam aliis *Præcocium* vocabulo inſigniuntur. *Coloris* ſunt aurei ſubrutilantis, ſeu cum purpura mixti, *odoris* jucundi. Ex *nucleis* qui amaricant & abſtergunt, urinamque promovent, elicitur aqua contra calculum & urinæ ſuppreſſionem egregia.

Geſner. in horti appe. Dod. Pem. 6.l.3.c.7. Cordus in Dioſco.l.1. c.166. Schwenckf ſtirp, ſil.l.1.

EXOTICA.

Ex Exoticis nihil occurrit præter *Pajouram* Braſilienſium, quæ fructus Armeniacis ſimiles profert.

De Laet Ind.Occid. l.16.c.11.

Articulus III.

De Perſea.

Perſea. Vid. Tab. XXIX. Theop.H. P.l.4.c.10.

I. *Veteribus* eſt Arbor Ægyptiaca; τῇ περσέᾳ magna & formoſa ἰνεξζ(ε) καὶ μήκει καὶ πάχει καὶ πλάτει πολύ. *Materies* bonitate & firmitudine nil differens à loto. *Folio, flore*, ramo, totaque figura proximè ad pyrum accedit, niſi quod altera parte folio perpetuo, altera deciduo eſt, Plutarcho linguæ aſſimile. *Fructum* abundè parit, omnique tempore perficit. Nam fertilitas ei aſſidua & *ſemper habet poma ſubnaſcentibus aliis*. Magnitudine ea longioris pyri, figura oblonga (Plutarch' cordis dixit) amygdalæ modo, colore dum immatura, herbido, poſtquam ad maturitatem perveniunt, myxis rubentibus (ſcilicet ſi hæc rubeſcerent) ſimilia, quo tempore etiam præcerpuntur & condiuntur. Caro, quamvis *blandiatur prædulcis ſuavitas, innocua*. Nux intus quemadmodum pruno, verum longè minor molliorque. Maturatur Eteſiarum afflatu, ſeu μετὰ τὰς θερινὰς τροπὰς καὶ κυνὸς ἐπιτολήν. Phalangia κρανοκολάπτης in Thebaide intus. Venenatam fuiſſe in Perſide, in Ægypto edulem, ſola relatione nititur; & Perſicæ magno errore à Columella adſcribitur. Noluit extra Orientem *naſci*. Ex Æthiopia translata in Ægyptum Cambyſis tempore, ſi Diodoro credimus, ubi à Perſeo Memphi ſata creditur; & à Galeno in ſola Alexandria viſa eſt. Uberque ei ibi fructus & dulcis: In Rhodo procedente tempore fructificavit, ſed parciſſimè. Ex *Materia* ἀγάλματα, καὶ κλινίδια καὶ τραπέζια, *ſimulachra, lectulos, menſas* & reliqua ſimilia faciebant. Alexander illa coronari in Ægypto victores inſtituit, in honorem atavi ſui. *Folia* ἀποπαττόμενα ξηρὰ *arida*, trita, & inſperſa, hæmorrhagiam ſiſtunt. Fructum venenatum in Perſide, veſcum in Ægypto, ſuperius diximus.

De Iſide & Oſiride. Ibid. Plin. H N. l.15.c.13. Plin. l.c. Ariſt. Met. l.2.c.5. Dioſco M. M.l.1. c.187 Columella R.R.l.10. Strabo Geog.l.17. Plin.l.c. Diod. Sic. Biblioth.l.1. Gale. κατὰ τόπους l.2. Theop.l.c. Plin. l.c.

II. Secundum *Recentiores Perſea* Perſis *Sepha*, arbor eſt rariſſima. Cluſius ſolo regno Valentino unicam vidit, in monaſterio D. Virginis, cui nomen à Jeſu, ex America ut ferebatur, delatam. Pyro ſimilis eſt.

Cluſ.H. P. l.1.c.2.

Perſea. *Materies* robuſta, nigra, loti modo. *Folia* lauri latifoliæ, ſupernè virentia, cinerei infra coloris, perpetuo virentia, quæ ab odore & ſapore commendantur. *Flos* lauri ferè, racematim compactus, pallidus ἰξόφυλλος. *Fructus* pruni primò, mox pyri figurâ, niger, cui nucleus cordis effigie, guſtu caſtaneæ aut amyg-
Strabo Geogr. l. 17. Plin. H.N. l. 15. c. 13. dalæ. Hiſpani *Mamey* vocant. Veteres dum *immaturus*, herbidum, poſtquam ad maturitatem pervenit, myxis rubentibus ſi hæc rubeſcerent, ſimilem faciunt. Caro vehementer dulcis, concoctu facilis, & innocua etiam largiorem mandentibus. *Maturatur* Eteſiarum afflatu: & quandoq; κεραμόλαντα continet. Venenatam in Perſide fuiſſe, tranſlata in Ægyptum tempore Cambyſis arbore, terra mitigata e-
Columella R. R. l. 10. vaſiſſe veſcam, quod Columella magno errore Perſicæ adſcribit, proditum olim. Unde eandem cum
De plant. l. 1. c. 7. Ariſtotelis *Belenico* credidere quidam. Ex Perſide *prodiiſſe* diximus: nec extra Orientem vult na-
Strabo l. c. ſci. Fuiſſe & apud Æthiopes Strabo teſtis. Maximè tamen in Ægy-
Plin. H.N. l. 15. c. 13. pto ſolo, circa agrum Thebanum ubi à Perſeo Memphi ſata eſt, dele-
Theop. H. P. l. 4. c. 7. Theoph. C. l. 2. c. 4. ctari videtur. Nam & Theophraſtus inter eas ponit, quæ extra Ægyptum peregrinari nequeunt, ita ut in Rhodo *procedente quidem tempore fructificare ſed parciſſimè, nec alibi quam in Ægypto, uberem & dulcem fructum*
Plin. l. c. *ferre* dicat: & Plinius, ſerò & cum difficultate tranſiiſſe, ut quæ in Rhodo nihil ferant, quod primum earum fuerat hoſpitium, ſcribit: &
Gal. nomi nibus l. 2. Galenus *in Alexandria ſola, ac in nulla alia quæ ſub Romanorum poteſtate regione ſe vidiſſe*, teſtatur. Ex *Materie ſimulachra*, lectuli, menſæ, & ſimilia fiebant. Alexander illa coronari
Plin. l. c. in Ægypto victores inſtituit, in honorem atavi ſui. *Folia arida, trita & inſperſa*, hæmorrhagiam ſiſtunt.

* * *

ARTICULUS IV.

De Pruno.

ET de *Arboris* & de *Fructus* hic agendum generibus, ſecundum *Veteres* & *Recentiores*. TAB. XXIX. XXX.

I. *Arborem Veteres* in *Urbanam* & *Sylveſtrem* diſpeſcunt.

I. Prunus Urbana eadem eſt cum ſativa recentiorum. Velociter creſcit, & inter felices reponitur. *Folium* ponunt arbuti ſimile: *florem* foliarum, ſupra fructum inſidentem. Tempore Catonis non fuit Romæ: poſt ejus ætatem ex Aſia delata eſt. *Fructū* in Coronis locum habuiſſe, & victoriæ indicium fuiſſe, certum eſt. Unde σιφαργοπόλις. Theop. H. P. l. 1. c. 17. 7 Athenæus Dipn. l. 2.

II. Prunus Sylveſtris, Theophraſto *Spodia*, Virgilio *Spinus* dicitur. *Radice* eſt numeroſa. *Fructus* ubique naſcitur. *Gummi* quod fundit, lachrymæ modo gignitur, & agglutinandi vim habet, calculoſque comminuit. Theop H. P. l. 3. c. 7. Plin. H.N. l. 15 c. 13. Theop. H. P. l. 9. c. 1. Dioſco. M. M. l. 1. c. 174

II. *Fructus* Differentiæ 1. *à Colore*. 2. *Similitudine*. & 3. *Patria* apud eoſdem ſumuntur.

I. A Colore ſumſere nomen 1. *Verſicoloria*. 2. *Nigra*. 3. *Candicantia*, quæ duplicia, *Hordearia*, nempe, à comitatu frugis ejus ita dicta: & *Aſinina*, ſeriora majoraque à vilitate ita appellata. 4. *Cerina* quæ Ovidius generoſa facit. 5. *Purpurea*. 6. *Onychina*, quæ circa meſſem vel paulo poſt matureſcunt. Meta. l. 13. Colum. R. R. l. 12. c. 2.

III. Patria nomina debent. 1. *Damaſcena*, quæ omnium præſtantiſſima. In Italia Plinii tempore naſcebantur; grandiore quamquam ligno & exiliore carne, nec unquam in rugas ſiccata; quia ſui ſoles defuere. 2. *Iberica*, ſeu Hiſpanica, quæ Damaſcenis dulciora, & nihil adſtrictionis præ ſe ferunt: imò alvum magis dejiciunt. Gal. de Alim. facult. l. 2. c. 31. Plin. l. c. Galen. l. c.

II. *Recentioribus* Prunus arbor eſt triplex. 1. *Sativa*. 2. *Myrobalanus dicta*. 3. *Sylveſtris*.

I. Prunus ſativa mediocris eſt altitudinis; *radicibus* ἐπιπολαίοις, *Caudice* ſubrectâ. *Cortice* leviuſculo, multis ramis Cordus in Dioſcorid. l. 1. c. 175. Porta Vill. l. 5. c. 21.

Dod. Pem. 6. l. 3. 14. Matthiol. ad Dioſco. l. 1. c. 117. Taber. l. 3. ſ. 2. c. 44. Stapel. ad Theophr. H. l. 4. c. 3. Camer. Epit. p. 165. Scaliger in Theophr. Cauſis l. 2. c. 21.

ramis brachiato. *Folium* gerit ex oblongo ferè rotundum, per oras minutim ſerratum, longo pediculo dependens. *florem* album foliatum, quem vere racematim ante folium edit. *fructum* optime notum, qui menſe Auguſto & Septembri maturescit, & *Prunum* vocatur. Ovi magnitudine vidit Scaliger. *Gignitur* in omnibus cogniti orbis partibus, vineis, hortis, viridariis. *Vſum* quod ſpectat. Ex *ligno* rubro fiunt manubria cultellorum: decoquitur à quibusdam in lixivio. *Fructus* alvum ſolvunt, ſi cum foliis ſenæ & paſſulis decoquantur, ita ut pruna duodecim, paſſularum uncia una ſ. foliorum ſenæ drach. una & dimidia ſumatur. Armenii perforato caudice ſcammonium injiciunt: foramen argilla clauditur. ſic magis ſolutiva evadunt. Talia quoque habebis, ſi in viridem ſambuci corticem inſevieris; ſed facilè corrumpuntur.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 29.

II. Prunus Myrobalanus, (absque ratione) cognominata, in Eyſtettenſi horto *Prunus Myrobalanus rotundus* dicitur. Facilè adoleſcit, & quia rami ſubinde in alios dividuntur, opacem fundit umbram. *Caudex* eſt lævis, & tenerrimo cortice veſtitur. *Folia* ipſi inter prunum & Ceraſum media. *Fructus*, cujus annis alternis feraciſſima eſt, rotundus, per initia viret, cum matureſcere incipit, rubet, ſub finem Julii ex purpura nigro commiſcetur. Nondum vulgaris tempore Cluſii erat. Qui Biturigib. Gallorum, Myrobalanorum Chebulorum nomine oſtendebatur, huic perſimilem fuiſſe, ex folio inde delato colligit.

Fuchſ. H. P. p. 152. Dod. Pem. 6. l. 1. c. 24. Tabern. l. 3. ſ. 3. c. 45. Camer. Epit. p. 165. Stapel. ad Theophr. p. 319. Trag. p. 3. c. 37. Matth. l. c. Cordus ad Dioſc. l. c.

III. Prunus Sylveſtris frutex eſt humilis, ſativa pruno minor. *Rami* ei tenues, duri, ſpinoſi. *folia* ſativæ anguſtiora, ſpinoſiora. *Flores* albi, quinquefolii, numeroſi, cum tenuiſſimis in medio capillis, qui vere prodeunt. His defloreſcentibus, *fructus*, ſi imber cecidit, in oblongum & inane corpus abit, quod *Turcam* Itali vocant: ſi ſerenum cœlum, cœruleus, viridi intus pulpa, oſſiculo parvo, autumno colligitur. Tragus *Præcocium* meminit, qui menſe Auguſto maturantur. Unde *Haberſchleben* nomen. *Naſcitur* ubique, in dumetis, ſepibus & ſylvis. De *Vſu* nota. *Radices* ablato nigro cortice, in vino decoctas, ſingulare eſſe contra dentium dolorem remedium. *Florum* aquam pleuriticis vehementer prodeſſe; inprimis, ſi recentes vino per noctem macerati fuerint. Syrupum laxare, tuſſim lenire, & renum ſaburram auferre. *Fructus*, ſucci cui *Acacia Germania* nomen. Ipſe immaturus vinum turbidum injectus, intra dies decem reſtituit. Maturi & contuſi pillulæ in furno ſiccatæ, vino inditæ, fluxibus medentur. *Muſcus*, qui Cinericii coloris interdum in antiquis fruticibus invenitur, contra herniam vehementer laudatur. Quidam cum lumbricis & ſale armoniaco vitro incluſum, paſtâ panis obducunt, & fornaci includunt. ſic liquorem conſequuntur, qui cavo denti affricatus, eundem decidere facit.

II. Prunorum genera apud eoſdem ſunt varia, quæ 1. à *Colore*. 2. à *Tempore maturationis*, & 3. à *Forma* mutuati ſunt.

I. A Colore ſumſere nomen 1. *Atrocærulea*. 2. *Cærulea*. 3. *Cerea*. 4. *Nigra*. 5. *Rubra*. 6. *Flava*. 7. *Ex viridi flaveſcentia*. 8. *Alba*. 9. *Ex flavo ruffeſcentia*.

Bello. Obſ. l. 2. c. 91. Porta Villæ l. 5. c. 21. Stapel. ad Theophr. p. 318.

1. *Pruna atrocærulea*, Theocrito *Brabyla*, aliis *Damaſcena* dicuntur 1 ſunt 1. *Parva*, quæ nucleum non multo Ceraſis majorem gerunt; noſtris *Damaſcenula* dicta. Cute ſunt nigra, carne ſuavi, croceâ, rotundo intus ligno, in cacuminibus turbinato, exili nucleo. 2. *Magna*, Schvvenckfeldio Pruna *Pannonica* & *Brunenſia*. Palma prima datur Damaſcenis, quæ ex Syria ſicca Venetias adferuntur, & nucleo ſunt longo & pleno: ſecunda Pannonicis & Tranſylvanis. Eleganter purgantia reddes, ſi Roſenbergii ductum ſecutus fueris. Adjunge his *ſubacida magna*, quæ fortè Geſnero Hungarica præſtantiſſima.

Roſæ nobilis p. 118.

Prunus

Baub. H.P. T.1.l.1.c.11 p.185.

2. *Pruna cærulea*, Tragus *Prunodactyla* à longitudine digiti vocat. Purpurea ſunt Ruellio, ſuavi carne, ovata, pomi ſpecie, inſitionis mangonio nuſquam non naſcentia; nucleo oblongo, aliquantum incurvo, quæ etiam condita Veſontio, ubi dactyli vocantur, Baſileam adferuntur. Adfinia hisce *Noberdiana* atque *Iuliana*, quæ aliquanto ſeriora, cœruleo colore, cumulatim in parente, in torto ſurculo pendent, dum paſſa contrahantur in rugas.

Bauh. l.c.

3. *Pruna Cerea*, quæ aliis *Cereola* & *Amygdalina*, ex candido in luteum palleſcunt. *Duplicia* ſunt, *Præcocia* & *Serotina*. *Illorum* arbori, *Cortex* ſcabrior, *folia* acutiora: *fructus* copioſiore fœtu parentem enecat. Pruna aliquãdo ovi anſerini magnitudine, juxta pediculum in longitudinem extenuantur, & putredini ſunt prompta. *Serotina*, quinque ferè, ceu à botro dependent, minora, ſubdulcia, & ſub finem Octobris colliguntur.

Ruel. H.P. l.1.c.122.

4. *Pruna nigra*, aliis *Iberica*, *Hiſpanica*, *Pertigona*, *Catalonica*, & *Perniconæ* audiunt. Succi ſunt dilutioris, durioris carnis, ſed guſtu ſuavi. Eâ parte quâ ſolum ſpectant, purpureo nitent colore, adverſâ parte candicant; preſſa digitis internum os dimittunt. Ex Iberia primum ſunt adducta. Circa oppidum S. Antonii in Vaſconia tantâ copiâ creſcunt, ut quæſtus ſummam centum millium coronatorum excedere dicatur. Addit his Cæſalpinus *Mſſiniana*, quæ grandiora. Eſt & *aliud Hiſpaniarum genus*, colore gramineo, ingrato, ſucco melleo, Calloſum, oblongum, cui os intus compreſſum, acutumque.

Quercet. Diæt. p. 325

5. *Pruna rubra*, aliis *Aſinina*, & à vilitate *Pedicularia*, majuscula ſunt, rotunda, mollia, acida, ſuum pabulum. Cæſalpinus *Gubia*, quæ inguſtabilia addit.

6. De *Reliquis* pauca occurrunt. 1. *Flava* ſunt mali magnitudine, rotunda, dulcia. 2. *Ex Viridi flaveſcentia*, ſunt parva & ſerotina, fortè Camerarii *Verdacia & Græca*. 3. *Alba*. Cluſio *Galatenſia & Perana*, ſunt oblongiuſcula & acida. 4. *Ex flavo ruſfeſcentia*, ſeu *Pruna de Brignoles* ſunt nucleo parvo, ſaporis mixti gratiſſimi. Enucleata & exſiccata ex Gallis adferuntur.

Cluſ. H.P. l.1.c.3.

Quercet. Diæter l.3. c.3. p.538.

II. A Tempore maturationis ſunt 1. *Auguſtana*, Cæſalpino *Albanula*, quæ minora & auſtera. 2. *Avenaria*, quæ præcocia, parva & verſicoloria. Tempore meſſis avenaceæ maturantur.

Geſner. in Horto.

III. A Forma ſunt *Amygdalina* Plinii de quibus ſupra. Apud Portam occurrunt 1. *Pruna d'appendere*. 2. *Cogliopecore*. 3. *Pappacode*. & 4. *Caſcavaglie*. 1. *Pruna d'appendere*, ſunt violacea, dura, calloſa, eſui inepta, niſi laquearib. appēſa p hyemē cicurētur. 2. *Cogliopecore* omnia pruna magnitudine ſuperant, flaventia, inſipida, & quæ hircorum teſticulos imitantur. 3. *Pappacode* magna ſunt, flaventia, & cum meſſe maturantur. 4. *Caſcavaglie*, adeò parva, ut vix ſylveſtrium prunorum magnitudinem ſuperent, rotunda, nigra, alba. Ad Calendas Januarias à matre dependent. Apud Stapelium *Nana* & *Decumana* occurrunt.

Porta Vill. l.5.c.21.

EXOTICA.

Ex Exoticis ad Prunum refero *viginti & quinque* arbores & *ſex* fructus. Arbores ſunt 1. *Ogegha Congianorum*. 2. *Hivourahe ſeu Ibirace Braſilianorum* 3. *Puchaminſera Virginia*. 4. *Ergen Afrorum*. 5. *Zaccon Caſtoris*. 6. *Iangomiſera Indorum*. 7. *Laccifera*. 8. *Alloagifera Perſarum*. 9. *Pruno ſylveſtri affinis Canadenſis*. 10. *Copeja Americanorum*. 11. *Mangua Maragnenſium*. 12. *Arbores decem eorundem*. 13. *Macaxocotl Indorum*. 14. *Acaja* ſeu *Ibametara*. 15. *Iva-Umbu*. 16. *Guajeru* quibus 17. addi poteſt *Pitoma* & 18. *Marurru*. Fructus inferius recenſebo.

TAB. XXX.

1. *De Ogegha Congianorum* nihil planè occurrit, niſi quod *fructum* luteum pruno ſimilem, eſu ſuavem, odore delicatum, ut Pigafetta prodidit, proferat. Solent has arbores Congiani denſo ordine plantare; ubi

Pigafetta in deſcript. Congi.

ubi adolevere, vallorum vicem præſtant.

Thevet. ſing. c. 50. Lerius deſcript. Braſil. c. 12. De Laet Ind Occid. l. 15. c. 9. Cluſius ad Mon. c. 20. Piſo de facult. ſimpl. l. 4. c. 20.

2. *Hivourahe* ſeu *Hyvourahe* & *Ibirace*, arbor eſt procera, *cortice* ſemidigitalis craſſitudinis, externa parte argenteo, internâ ſubrubro, & cum recens à ligno derrahitur; *lacteum humorem* reſudante, guſtu ſalis, ſed ad glycyrrhizæ ſaporem accedente; *folio* lauri æmulo. *fructum* fert pruno mediocris magnitudinis æqualem, auri puriſſimi colore; qui *nucleum* exiguum, ſed ſuavem admodum tenellumque, ægris validè expetitum, continet. Alternis quindecim annis ſolummodo fructiferam eſſe produnt. Putatur eſſe *Guajaci* ſpecies, & cortex mira facultate contrà luem veneream præditus. Avulſus recens liquore albicante tegitur, cujus colorem mox perdit, paulatimque decreſcit, & cortice ſimul exſiccato, io dulcem ipſius ſubſtantiam abit. Moderatè calidus eſt, & tenuium partium. Rationem utendi Cluſius ex Theveto deſcribit. *Pugillus* ex ovo ſorbili vel juſculo, bronchias pulmonis aperit, & ceſſantem urinam educit. *Succus lacteus* recens tineæ capitis & ſcabiei opitulatur.

De Laet Ind. Occi. l. 3. c. 35.

3. *Puchaminifera Virginiæ*, in Palmæ altitudinem adoleſcit; & *fructum* fert meſpilo quidem non abſimilem, primo viridem, deinde flavum, ubi maturuerit ſubrubicundum: qui tamen inter pruna computatur. *Immaturus* auſterior eſt, & ſi maſticetur, os cum exquiſito dolore adſtringit; *maturus* gratiſſimi eſt ſaporis, & omnino præcocibus ſimilis. Incolæ *Puchamias* vocant. Sunt & aliæ hic Prunorum ſpecies, quæ rubra atque alba pruna ferunt, Arbutis ſimiles.

Ind. Orien. p. 1. in pref.

4. *Ergen Afrorum* foliis eſt myrti, fructu pruni cerei, oſſe amygdali magnitudine, lineis binis diſtincto.

Caſtor in Hiſt. Plant.

5. *Zaccon Caſtoris*, nomen ſortita eſt, quod in planicie Hierichuntis non longè ab ædibus Zachæi creſcat. *Folio* eſt anguſto, ſpinoſo.

Garzias H. Ar. l. 1. c. 5.

6. *Iangomifera Indorum*, arbor eſt

Prunus.

Acoſta H. Arom. c. 50 Bont. Med. Indor. p. 34

planè *ſpinoſa*, in ceraſi vel pruni altitudinem aſſurgens, *foliis* pruni, *floribus* candidis, *fructu* ſorbo ſimili, ubi maturuit, loco nuclei granulis turgente, guſtu Prunorum adſtringente & acerbo. Cum primum emergit ſtrobilo ſimilis eſt. Vocatur incolis *Iamgonas*, ut Garzias habet, *Iangomas* ut Acoſta. *Naſcitur* ſponte in agris, ſylvis, & hortis Baſſaim Chaul & Batecala. *Accepi à fide dignis viris*, inquit Garzias, *optimam ſerendi rationem eſſe, ſi fructus poſtquam eum ederit certa quædam avis, excretus, unà cum excremento ſeratur. Facilius enim hac ratione emergit, citiusque fructifera ſit arbor.* Fit ex fructu in India Syrupus, non minus quam ſuccus Acaciæ veteribus decantatus, utilis. Melius ad ſorbum referas.

Idem c. 54.

Garzias H. Ar. l. 1. c. 8. Acoſta H. Arom. c. 31.

7. *Laccifera* eſt arbor *foliis* Pruni, ſæpè nucis juglandis magnitudinem ſuperans. *Lacciferam* ideò voco, quod in ejus ſurculis & minoribus ramis; formicæ alatæ Laccam conficiant, de qua, Deo volente, in libro de ſuccis agemus.

De Laet Deſcript. Perſ. p. 334.

8. *De Alloagifera Perſarum*, hoc duntaxat occurrit, ferre fructum inſtar Pruni, qui viridis comeditur, & in magno eſt apud Perſas precio.

Bauhin. Phytop. l. 11. ſ. 6. p. 341

9. *Pruno ſylveſtri affinis Canadenſis*, frutex eſt ſeſquicubitalis, caule lignoſo, rotundo, atro rubente *cortice* veſtito, in ramulos brachiato; *folia* habet Rutæ Hypericoidi ſimilia: *flores* Pruni ſylveſtris floribus ſimiles, ſed multo minores, copioſos, candidos, pediculis oblongis, uncialibus & capilli modo tenuibus, caliculis virentibus ſuſtentati, inſidentes; in quorum medio, filamenta plura exigua & tenuiſſima: flos nullo fructu ſuccedente, Lutetiæ in horto Robini decidit: qui *Hypericum fruteſcens* nominat, & è Canada allatum aſſerit.

Nierenb. Hiſt. Exot. l. 14. c. 85.

10. *Copeja Americanorum* habet *folium* ſpithamæ latitudine, rotundum, membranâ duplicatâ craſſius; *fructum* ſimilem pruno; parvum, idoneum palato & ſtomacho. Legitur ex ea *pix* ut è pino. Aliqui putarunt

Prunus tarunt ſtillicidio colligi, combuſtione hujus ligni. Martyr Chaldæis pro charta in uſu fuiſſe ſcribit. Sanè utraque *folii* facies literas, uti charta noſtra, ſuſcipit. Membranâ duplicatâ craſſius eſt, tenax mirum In modum dum eſt recens: literas oſtendit albas in ſuo viridi: quando ſiccatur, veluti tabella lignea candeſcit, dureſcitque, ſed characteres flaveſcunt. Minimè autem corrumpitur, nec, ſi madefiat, notas dimittit unquam, niſi comburatur.

De Laet Ind. Occid. l. 16. c. 11.

11. *Mangua Maragnanenſium* fructum ferr prunis non abſimilem, ſed paulò majorem & exoſſem, ſuavem atque optimi ſaporis. De Laet eandem cum *Mangaba* ponit. Hæc autem *materie* eſt duriſſimâ ferri inſtar. *foliis* ſemper virentibus noſtræ ſalicis æmulis. Later ſub ea culicum quoddam genus acerrimè pungens, quod nonniſi fumo, vel ſi fimo corpus oblinas, repellitur.

Ibidem.

12. *Arbores decem inſula Maragnana* ſunt iſtæ. 1. *Pitom*, quæ mole, frondibus & fructibus pruno ſimilis, ſed fructibus ſuavior eſt. 2. *Avenonbovib Acoju*, quæ pomo valdè ſimilis, ſed *fructu* prunorum magis æmulo, niſi quod crocei ſint coloris, ſuaviori ſapore; *oſſiculo* perexiguo. 3. *Vachica* floribus flavis, *fructu* proximè ad prunum accedente, lutei coloris, *nucleo* candido & ſuavi. 4. *Caxoveen* quæ parum differt à præcedentibus. 5. *Marikai-ene*, quæ ab iſta non abludit. 6. *Morecii*, cujus fructus acrioris eſt ſaporis, & quæ arenoſum littus amat. 7. *Ovagirow*, quæ, ultra fruticis modum non adoleſcit; *fructum* fert inſtar majoris Pruni, rubri coloris. Ut plurimum in arenis ad littus naſcitur. 8. *Vva-ovaſſara*, quæ arbor ingens, frondibus pyri, floribus candidis. Fert *fructum Pacoury de qua ſub* Pomo vulgari, non abſimilem, cute flava, dulcis ſaporis, oſſe interius ad Perſicorum modnm facto, nucleo amygdalis paulò majore, & ejusdem ſaporis. 9. *Copovich-ajup* quæ pruni arboris mole eſt, frondibus caſtaneæ, floribus candidis & luteo colore mixtis. *fructum* fert inſtar minoris pomi, flavum, oſſiculo intus exiguo; nucleo eduli. 10. *Iaracanda*, quæ pruno arbori admodum ſimilis, ſed *foliis* latioribus, flore candido. Ferr *fructum* duorum pugnorum magnitudine, & ubi coctus fuerit ednlem. Pulmenrum quod ex eo paratur, ſtomacho gratum eſt, & *Manigay* à barbaris dicitur.

Nieremb. H. N. Exo. l. 14. c. 6. p. 318.

13. *Macaxocotlifera* in parem cum noſtris prnnis attollitur magnirudinem, ſimili etiam conſtat materiâ. *Radices* & *folia* ſibi reſpondenr. *Fructus* Macaxocotl ſeu *pomum cervinum* dicirur. Commune eſt omnibus *fructum* adhæreſcentem ſtipitibns ramisque, prius quam folia proferre, quod paucis admodum arboribus evenire ſolet. E foliis ſalſamenra conditamentave acida concinnari; emollire alvum; non admodum ſuave aut ſalubre præſtare alimentum; arque earundem arborum cineris ope puellarum flaveſcere capillos. In quinruplici verò hæc poma differentia. 1. *Cacaxocotl* dicta quæ rubra ſunr & in longum prottacta formam, nucum juglandium mediocrium magnitudine, *oſſibus* magnis, firmis, extra & intra lentis, ſtriatis, & dactylorum formâ; *callo* modico mollique & ſucco manente intus luteo, quale eſt ipſum os. In cibi hæc uſum veniunt, & à multis ſagaciotis palati, ſed quibus diutius conſuera ſunt, noſtratibus præferuntur. Alvum emolliunt, & dulci acidoque ſapore ſunt grata. 2. *Atoyaxacotl*, quæ longè minora, calore luteo, orbiculari formâ, odore præſtantiore, minore nucleo rotundoque & guſtu jucundiore. 3. *Caztiexocotl* ut Mexicani vocant, quæ à multis in myrohalanorum referuntur genera. Pallidiora ſunr, majora, maculis perſperſa, gratiorisque calli. 4. *Atoyaxocotl chichiltic*, minima omnium, coloris coccinei, ſed quæ ſuavirate odoris reliqua vincunt. 5. *Chichioalxocotl*, hoc eſt *ſudore manantia*, nucum juglandium magnitudine, colore paſſeo, nberiore quam reliqua callo, & minore nucleo. *Naſcuntur* in calidis quibusque locis,

cam-

campeſtribus, hortenſibus, & humectis. *Corticum* arborum decocti jus, ſcabiem ac crurum tumorem curat; pulvis verò, ut qui frigidâ ſiccaque & adſtringenti natura conſtat, ulceribus medetur. Poterat & *Sycomoris* ſubjici.

Piſo de ſimpl. Braſil. facult. l. 4. c. 16. Marcgrav. H.N.B. l. 5. c. 16. 14. *Acaja* ſeu *Ibametara* arbor eſt procera & frondoſa. *ligno* ruffo & lævi; *foliis* juglandis, quæ media æſtate deponit, & novis ante hyemem induitur. *Floſculos* qui in magno racemo congeſti, copioſi, & ex albo ſubflaveſcentes, excipiunt *pruna* flava, noſtratium figurâ & magnitudine, paucę ſed ſucculentę carnis, quę *lapidem* ex filamentis lignoſis contextum, dentibus cedentem, & nucleo flaveſcente gravidum continent. *Maturatur* hybernis menſibus, mediâ æſtate floret, & tunicâ tenaci veſtitur. Ex *ligno* opercula ad obturandas lagenas fiunt. *Ramus* baculi modo terræ infixus, radices agit, & arborem adoleſcit. *Gemmæ* in acetariis, febricitantibus proſunt. *Folia* quia egregiè acida, ſitim levant & appetitum acuunt. Arbor peculiare hoc habet, quòd in ea volucres picæ magnitudinis, nigris & aureis plumis veſtitæ, pendulos nidos conſtruunt.

Piſ. ib. c. 40 Marcgrav. ibid. c. 8. 15. *Iva-Vmbu* à longè proſpicienti citrus vel limonia apparet. *Radix* in diverſa craſſa, & pōderoſæ molis tubera luxuriat, cui cucurbitæ ſimilis medulla, quæ manducata in aquoſum ſuccum reſolvitur. *Trunco* ferè eſt nullo. *Rami* tortuoſi armantur ſpinis. *Folia* oblonga, lætè virentia, mollia, acida. *Flos* quinquefolius albicat. *Fructum* fert pruni noſtratis magnitudine & figurâ, ſed carne duriore & pauca, ex albo flaveſcentem, ſaporis boni & ſubacidiuſculi, cui ſapor amygdalarum amararum immixtus. Intus *lapis* magnus, ut in fructu Acajæ, (figurâ baccæ lauri, ponit Marcgravius) durus, ſed qui facilè dentibus frangitur: qui nucleum avellanæ mediocris figurâ, magnitudine, ſubſtantia & ſapore amygdalis dulcibus ſimilem continet. Piſo *maturum* (matureſcit autem Januario, & Februario ſponte decidit) ſaporis eſſe ex acido dulcis, ſcribit: *immaturum* ſtuporem dentibus inferre. *Vnicam tantum*, inquit idem, *ex hoc arborum genere in habitata Braſiliæ parte hactenus conſpicere licuit; diſſita autem ſylva inter Guoyanam & Paraibam fluvios, iis luxuriant.* Marcgravius *duas* eſſe *ſpecies* putat: at video & deſcriptiones & icones convenire. Prunus

16. *Guajeru* frutex arboreſcens. Marcgrav. ib. l. 2. c. 14. *Cortex* eſt brunnus: *folia* ſolida, ſubrotunda, ſplendentia, nervoſa: *flores* in umbellis quinquefolii, pallidè albi: *fructus* ex albo quando maturuit nigricans, cui *caro* alba, dulcis; lapis inſtar pruni cum nucleo. *Naſcitur* paſſim in ſylvis aridis & maritimis.

17. *Pitoma* arbor grandis & ramoſa; Ib. l. 3. c. 8. *Folia* auris aſininæ figuræ, lætè viridia, quorum alia tres, quatuor, quinque, quædam ſex, ſeptem, imò octo digitorum longa ſunt. Ad eorum exortum duo *ramuli* quatuor digitorum longitudine ſpicæ modo in totum numeroſis veſtiuntur floſculis, colore melino, cum pauxillo rubro mixtis, quorum quilibet in quatuor crenas ſecatur, è medio novem ſtamina crocea cum apicibus rubicundis prodeunt. *Fructus* ellypticæ figuræ, umbilico inſtar puncti eminente, qui cortice carneo ſed fragili & pulpâ albicante, gelu in patina conſiſtentiæ, acida conſtat, cui in medio nucleus ellypticæ figuræ, incarnati coloris, ſubſtantiæ albicantis, & facilè in duas partes diviſibilis, amarus & adſtringens.

18. *Maruura*, ſubfrutex eſt in ſemi- Ib. l. 2. c. 8 pedalem aut etiam pedalem altitudinem excreſcens, & *folia* gerens ſimilia ſalignis, directè ſibi oppoſita, & unum in extremitate. *Fructum* autem magnitudine & figura pruni, flavum & dulcem quidem, ſed minimè edulem.

19. *Fructus* qui huc referri poſſunt ſunt ſex, quorum unus eſt *Chinenſis*, *duo* Guajanenſes, *duo Guinen-*

Prunus Ind. Orien. p. 2. c. 25. Cluſ. Exot. l. 2. c. 6.

ſes, *ultimus* Prunum inſanum. 1. Fructus *Chinenſis* eſt pruno ſimilis, & dicitur Lechyas. 2. *Alter* eſt ovalis formæ, binas uncias longus, *corio* denſo, fibroſo, cineracei ex fuſco coloris. *Putamen* craſſum, durum, nigricans. *Nucleus* orbicularis & itidem durus.

Cluſius l. c.

3. *Tertius* paulo longior, & magis inæqualis, & potius nucleus quam fructus, cortice ſpadicei coloris, pulpâ albâ nec ſaporis ingrati.

Ibid. c. 23.

4. *Quartus* pruni magnitudine & formâ. *Corpore* quaſi fungoſo, foris rugoſo, intra cavo; cui pulpa in globum convoluta, albicans, friabilis, inſipida, tenellis ſeminibus ſcatens. 5. *Quintus* putamine cutaceo intus inſtar involucri nucis *Fauſel* fibroſo, ſuprema parte mucronata, inferna duplicato calice munita. *Nux* intus nigra, valdè rugoſa, dura.

Ibid. c. 26. Bauh. H. P. l. 3. c. 65.

6. *Sextus Prunum inſanum*, vel potius *Nux inſana*. Eſt formæ orbicularis, *putamine* firmo, extra ſubfuſco, intus ſpadiceo. *Oſſiculum* in eo membranaceum, nigrâ quadam pulpa tectum, pruno ſilveſtri nec formâ, nec magnitudine abſimile, infimâ & ſeſſili parte, quæ petiolo reſpondet, albâ macula ſaris amplâ inſignitum, ſub quo *nucleus* cineracei coloris duriuſculus latet: ipſa *nux* brevi craſſiuſculoque petiolo prædita eſt, quam maxima ex parte ſingularem, interdum autem geminam ſimul conjunctam naſci dicunt, in arbore ceraſi magnitudinem æquante, cui folia longa & anguſta, mali perſicæ foliis non diſſimilia. Appellationem ab effectu traxit. Qui enim eo veſcuntur, in capitis vertiginem & deliria incidunt, quæ ad triginta ſex horas aliquando durant, & per ſomnum evaneſcunt. *Lepidam Hiſtoriam* apud Cluſium vide.

Purcheſ. Naviga T. 1. l. 4. c. 4. ſ. 1. p. 415.

Affinis huic in ſinu S. Auguſtini pruni facie fructus *Manſamillias* dictus. Periculum ab eo & ramis, qui ſucci pleni, viſui.

***

Articulus V.

De Arbore Myrobalanifera.

Tab. XXXI.

ARbor quæ Myrobalanos profert, *Sylveſtris* eſt & ſponte in Syria & Ægypto naſcens, pruni magnitudine. Fructus ejus vetuſtiſſimis Græcis ignotos fuiſſe, nec vel pro *Phœnicobalanis* Tralliani, vel pro *Chryſobalano* Galeni, cenſeri poſſe, certum eſt. Illæ enim ex poſca potæ vomitum faciebant. hæ nullum provocant. *Chryſobalanus* verò *Galeni*, ab Aſclepiade ad ſingultum, affectionem colicam, & ventriculi ardores, commendatur, & digerere ac roborare Indicæ Nardi modo dicitur, quod illis quæ frigidam ſubſtantiam ſortita ſunt, competere non poteſt, & melius Nuci myriſticæ adſcribitur. Eſt autem ſextuplex. 1. *Salicis folio*. 2. *Sorbifolio*. 3. *Perſicifolio*. 4. *Foliis minutim inciſis*. 5. *Folio lauri*. 6. *Iavanica*.

Tralli. l. 8 c. 8. & 14. Galen. de comp. Me. l. 8 c. 3. & l. 9. c. 4.

1. *Myrobalanifera ſalicis folio*, profert *Myrobalanos Indos* dictos, quibus apud Actuarium & Meſuen *Nigrarum*, apud Cluſium, *Indarum*, *Damaſoniarum*, apud Arabes *Aſuar*, apud Indos ut Linſchottanus prodit, *Reſonvalle* nomen inditum eſt. Octogoni ſunt fructus & incertæ magnitudinis. *forma* olivæ, utrinque turbinatâ; *color* è viridi fuſcus & pallens; *caro* ſolida, compacta, gravis, dum confringitur ſplendens, fuſca aut nigra; aliquantulũ ſubdulcis, adſtringens: loco *nuclei* quoddam cavitatis rudimentũ. Falsò ſolâ immaturitate à Citrinis & Chebulis diſtingui putat Cordus. *Eligito* neque minimas, neque maximas, ſed mediocres, longitudine unciâ paulo breviores, aut ad ſummum unciales, pondere triobolares aut 2. ſcrupulorum, nonnunquam excedentes, ſimulq; denſas, ſolidas, intus nigerrimas, & ſplendentes: foris autem in citrino & fuſco colore, ſi abluantur, vireſcentes. Minus *rugoſa*, nulloque aut admodum exili, & compreſſo cavitatis rudimento, inanes.

Linſch. p. 3 Ind. Orien. c. 31. Cord. H. P. l. 4. c. 40. Matthiol. ad Dioſc. l. 4. c. 144. Lobe Obſ. p. 600. Adv. p. 419 Garzias H. Arom. l. 1. c. 27. Cluſ. in notis ad Garz. Lonicer. H. P. c. 106 Tabernæ. l. 3. p. 641. Stapel. ad Theoph. p. 300. & ſeq.

Quia

Quia villis ventriculi adhærere ſolent, merguntur oleo; vel in pulverem tritæ, ſero lactis caprilli. Dantur à dr. II. ad IV.

Cord. p. 197. *II. Myrobalaniſtra ſorbi folio* profert *Myrobalanos Citrinas* dictas, quæ Arabibus *Azafar*, Indis *Aram*, Medicis Antiquis dicuntur. Longitudine ſunt ſeſquiunciali, craſſitudine media: & tumenre parte digitali, quinque angulis per longitudinem tranſeuntibus. *Cortex* eſt citrinus; *caro* ex citrino ruffa; *ſemen* lignoſum, candidum, anguloſum, valdè durum. *Nucleus* pini nuclei inſtar ſapit. *Caro* guſtu Indæ reſpondet. *Probatiſſimæ* ſunt majores, maximè citrinæ, minus rugoſæ, denſæ, craſſæ, & in fracturis ſplendente ſubruffaque carne, minorique ſemine prægnantes, & pondere duas drachmas & ſcrupulum æqnantes. Hæ maximè bilis fervorem reprimunt, eandemque peculiariter expurgant. Cute ad oculorum collyria fricata, cum uvæ acerbæ, roſarum aut fœniculi aqua, ſucco, lachrymas ſiccant, defluxionesque cohibent. Syrupum ex iis Auror. Medic. c. 17. ad fluxus alvi, vide apud Freytagium.

Vesling. ad Alpin. p. 61 *III. Myrobalanifera Perſici folio*, ſpecioſa eſt magnitudine, *cortice* lævi & pallidulo; *materiâ* caudicis albicante, nec inodotâ. *Rami* denſi, proceri, flexibiles, & in latera potius ſparſi, quam in directum exeuntes. Spinis armantur longis, peracutis, & perennantibus. *Folia* bina petiolo inſident à preſſula rotunditate minus aeuminata, craſſitudine medioeri. Profert myrobalanos *Chebulas* dictos, quæ Arabibus *Quebolia* & *Quebulgi*, Cluſio *Cepolia*, Matthiolo *Chepula*, Indis *Arectam*. Citrinis *figurâ*, carneo *ſemine*, & *nucleo* per omnia reſpondent, niſi qnod ſint majores, molliori, craſſiori ac minus fragili earne præditæ, colore tam foris quam intus nigro. Citrinis aut Indis guſtu ſimiles. *Naſcuntur* in Bisnager, Guzarate, Decan & Bengala. *Eligi* debent maximæ, ponderoſiſſimæ, fundum petentes, foris cum abluuntur, in citrino, puniceoque colore nigræ, carnem craſſiorem, nigriorem, lentam, mollem, & fractu ob ſucci copiam difficilem habentes, ad trium drachmarum pondus quam maximè accedentes. Pituitam purgant, & utiliter in aqua intercute adhibentur. Magna eſt conditorum in Bisnager, Bengala, & Cambaya gloria. Phlegmagogæ ſunt, ventrem purgant & roborant; hydropi & febribus proficuæ. *Condiuntur* vel recentes vel ſiccæ. Arbor Myrob.

IV. Myrobalanifera foliis minutim inciſis; palmæ eſt longitudine. Dat myrobalanos *Emblicas*, quæ Arabibus *Embelgi, Embelg, Ambegi*, Serapini *Myrobalani de Seni*, Avicennæ *Sennitica*, Indis *Amciate* vel ut in Garzia extat *Anciate*. Magnitudine Belliricis cedunr: nonnunquam non integri deferuntur, ſed in fragmenta diviſi ac dilapſi. *Caro* enim eorum ſex in longitudine habet commiſſuras: quibus cum maturuit dehiſcens, in totidem partes dilabitur, quæ ſingulæ adhuc in binas partes digitis findi queunt, craſſitudine mediocri, habitu contracto, & aliquantulum rugoſo, colore cinereo aut fuſco. Totus *fructus* ſub commiſſuris ſingulas cavitates habet, quarum faſtigia in fragmentis apparent. *Semen* in medio lignoſum, durum, paulò minus quam rotundum; colore ſubruffum, æquale minimè rugoſum, parvæ rotundæq; avellanæ, æquale, ſex angulis & commiſſuris compactile, & in totidem partes ſecundum longitudinem fiſſile, quib⁹ ſinguli inſunt nuclei, figurâ oblonga, & in triquetri ligneo, tenui duroque cortice recti, intus medullâ conſtantes. Saporem caro Indæ aut Chebulæ ſimilem habet. In *Oriente* Garz. l. 4. à quibusdam virides ad excitandam appetentiam exhibentur, à pleriſq; denſandis coriis, & Rhois Coriariorum loco, & conficiendo atramento. Copioſè recentiſſimæ & optimè conditæ in Europam invehuntur. Vis eis purgans largior, ſi aqua macerentur, donec intumeſcant, poſtea recondantur. Fructus aliquando meminimus.

Arbor Myrob. *V. Myrobalanus lauri folio ſubcinericio* fundit myrobalanos *Belliricas*, quæ Arabibus *Belleregi*, *Belsleg*, *Bellegui* Indi *Guti*, dicuntur. Fructus hic *figuram* habet rotundam, aut modicè oblongam, *ſuperficiem* fuſcam, æqualem, in longitudine quinque ut plurimum angulis diſtinctam: *Magnitudine* eſt verò majoris gallæ, pondere quatuor aut 5. ſcrupulos, ſuperantē aut æquantem tenui carne, & magno, lignoſo, duroque ſemine conſtans, *Chebuli* ſemine multò majori, drachmæ pondus levante, & intus oblongo, acuminatum, & avellanæ propemodum æqualem nucleum claudente. *Saporem* caro ejus habet proximè ad prædictarum Myrobalanorum qualitatem accedentem: ſubſtantiam verò illis rariorem. Eligito majores, ponderoſiores, ſolidiorique carne conſtantes. Parabatur ex iis medicamentum, quod *Tryphilum parvam* vocabant.

Bontius in Med. Ind. p. 31. *VI. Myrobalanifera Iavanica.* Naſcitur in Java, trunco, foliis, reliquis myrobalanis ſimili. *Myrobalani* ſunt ſine ſtriis & inciſuris, æquales, rotundi, nec purgant. Conditi in dyſenteria & bilioſis febribus uſurpantur. Ignota erat hactenus noſtris.

EXOTICA.

Ex peregrinis plantis, quatuor huc refero fructus. 1. eſt *Hovos Gomara*. 2. *Fructus minor decimus Paludani*. 3. *Fructus undecimus Gareti*. 4. *Fructus decimus è navigatione Batavorum*.

Cluſ. Exot. l. 1. c. 17. 1. *Hovos* Dactylorum modo in nova Hiſpania naſcitur, *Myrbolanis flavis* adeò ſimilis, ut plærique eundem eſſe contendant, quia præalta provenit arbore. Vix colligi poteſt, niſi præmaturus ſponte decidat. Benzo Hi. Ind. Occid. c. 18. Gamara H. Ind. Occid c. 67. De Laet Ind. Occid. l. 8. c. 8. & l. 9. c. 4. Eandem eſſe cum illa, quam Benzo *Hobus*, Gomara *Hovos*, de Laet *Hobo*, alii *Horio* vocant, dicere nollem. Præalta hæc, magna, patula & viridis, *folio* parvo; *fructu* exiguo, flavo, pauca carne, & grandiore ligno prædito, qui ſalubris & facilis digeſtionis, ſed dentibus moleſtus & noxius, ob fibrarum copiam, & nuclei ſcabritiem. Ex ejus cacuminibus odorata fit aqua ad crura roboranda & faciem fricandam utilis. Ex *cortice* balnea ad poros cutis aperiendos, & pedes abluendos atque fovendos (laſſitudinem enim tollere dicitur) parantur. Umbram tanti faciunt Indi, ut eam ſemper etiam in militia captent. Ex talea ex arboris pede exciſa, tanta humoris vis exſugitur, ut facillimè ſitim reſtinguat. Guttatim primo ſtillat, mox tractim & veluti continuo filo defluit. Id ſe expertum ſcribit Oviedus.

Hiſt. Ind. l. 8. c. 2. Cluſ. Exot. l. 2. c. 20. 2. *Fructus minor Paludani decimus*, oſſiculo Myrobalani, neque magnitudine, neque etiam formâ diſpar erat, cum ſuo oſſiculo ab una parte hexagono vel heptagono, *nervis* obliquè per univerſum diſperſis: is autem nigra *cute* veriùs quam pulpâ tectus erat, acidi ſaporis: *oſſiculum* autem duro putamine conſtabat, in quo nucleus ex rubro fulveſcens, non inſipidi guſtus, ſed amygdalam dulcem vetuſtam referentis.

3. *Fructus undecimus Gareti*, aliquando erat cum criſta, quæ ſummitati inhæret, eaque plana; aliquando cum tuberculis duobus, quæ aviculæ capitulum ſurſum elato roſtro referebant. Ipſe ſpadicei ex fuſco coloris, *cortice* rugoſo, tenello, in quo *oſſiculum* ſphæricum, atrum, adeo ſolidum, ut ne limâ abradere quidpiam poſſit, nedum cultello aperiri: infima pars nonnihil candicabat, quæ tamen adfricata, candorem illum amittebat. Ibid. c. 16.

4. *Fructus decimus è navigatione Batavorum*, myrobalani nigri oſſiculo, non valdè diſſimilis erat, major tamen, inæqualis, ſuo externo cortice, (ſi quem habuit) aut pulpâ nudatus, & duntaxat, ut ſibi perſuadet Cluſius, fructus alicujus *oſſiculum*, quod confractum, ſatis craſſo putamine præditum eſſe obſervabat, & nucleum continere ſubfuſcum, atque in binas partes diviſum. Ibid. c. 15.

Articulus VI.

De Pruno Sebeſtena.

Vid. Tab. XXXI. Plin. H.N. l.13.c.5. Id.l.15.c.13. & 18. Ægin. R. M.l.4.c.57.

I. CIrca *Pruni Sebeſtenæ* deſcriptionem pauca, apud *Veteres* occurrunt. Plinius Damaſcenæ pruno popularem facit. *Fructum* minorem pruno Ægineta. *Provenit* in monte Syriæ Damaſco; Italiæ quoque, ſorbo inſita tempore Plinii, familiaris. Optimè vel illi vel ſpinæ Calabricæ inſeritur. *Fructus* pruno facultatibus ſimilis, in antidoto contra thoracis affectus à Myrepſo reponitur, quia aſperitatem linguæ mirificè lenit, & tuſſi opitulatur. Calidis deſtillationibus & urinæ difficultati quæ à bile auxiliari certum. *Duplicia* verò mihi videntur apud antiquos Myxaria; *Syriaca* nempe de quibus nunc; & *Ægyptia* Siculo βάτα, quæ poſt Nili ἀποχώρησιν colligebantur, & propter dulcedinem, ἐν τραγήματος μοίρᾳ abſumebantur. Heſychius ſpecies ficorum facit.

de Antido. l.1.c.99.

II. *Recentioribus* eſt duplex, *Domeſtica* nempe & *Sylveſtris*.

Tab. H.P. l.3 ſ.1 c.6. Alpin. de plant. Ægypt c.12. Tragus p.5. c.15. Camer. Epis p.166. Porta Villæ l 5.c.20. Ruel. H.P. l.1.c.102. Lobe Obſ. p.596. Adv. p.417 Cord H.P. l.4.c.10. Dod. Pem. 6.l.5.c.13. Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.137. Vesling ad Alpi. de Pl. Ægyp. c.8.

I. Prunus Sebeſtina Domeſtica eſt duplex. *Syriaca* nempe, & *Italica*. 1. *Prunus Sebeſtena Syriaca*, in Syria, monte inprimis Damaſco provenit. Arbor pruno humilior, procero *caudice*, cui candidus *cortex*. *foliis* pruni rotundioribus. *floribus* geranii proximis, in umbellis exiguis candicantibus. Ex his *poma* oriuntur, prunis parvis ſimilia, nucis avellanæ magnitudine, calyculo quodam brevi ut glandes imâ parte colligata, per *maturitatem* in album vireſcentia, cærulea Ruellius dixit, racematim collecta tenui ſpinoſoque umbilico, callo corporis prædulci, intus albo mucoſoq; lentore, *oſſe* oleagineo triquetro, cujus *nucleus* corni ſemini æqualis, modicè planus, inſuavis non eſt. Autumno *maturantur*, & toto anno in arbore cernuntur. *Uſus* pinguiorum & craſſiorum in alvo citanda, ſi triginta aut quadraginta in jure carnis macerata decoſlentur; Aſperitatem gutturis ſingulari quadam ratione leniunt, & familiariſſimè ad tuſſim, diſpnœam, orthopnœam, peripneumoniam, & vocis raucedinem uſurpantur: pulpa ardorem urinæ lenit. Ex eodem Ægyptii *viſcum*, maturos fructus contundentes & lavantes conficiunt. aliqui maſticando pulpam ab oſſe expuunt. hujus emplaſtri modo ad omnes ſcirrhoſos tumores uſus. 2. *Prunus Sebeſtena Italica*, ſolo Italico & Narbonico interdum quamvis ægrè aſſueſcit. Lobelii ætate, in Monpelienſis agri urbecula, vernaculè *Maſſilargo* nominata, quidam ejuſdem amicus aluit, ſed neglecta, non diu ibi ſuperfuit, & tantum arbuſcula fuit, facie pruni & *folio*, ſed latiore. *fructu* Jujubæ cognato, & magis viſcido. Tempore Plinii ſorbis Romæ inſerebatur, ut dixi.

Prunus Sebeſt.

Alpi. ibid.

II. Prunus Sebeſtena ſylveſtris pruno eſt ſimilis, *foliis* domeſtica anguſtioribus & tenuioribus. *Flores* verè fert albos, parvos; geranii proximos. *Fructus* parvis prunis rotundisque ſimiles, ſed domeſtica minores, rardè matureſces, quorum nuclei tricoſtati ſunt. Toto anno in arbore cernuntur. Ad *tuſſim* aliqui ex iis paratos bolos cum ſaccharo candido & radicis liquiritiæ pulvere multis diebus ſumunt.

Articulus VII.

De Ziziphо ſeu Jujube.

Tab. XXXII.

I. DE duobus hic ex *Veterum* hiſtoria agendum, *Ziziphо* nempe & ei *Affinibus*.

Plin. H.N. l.17.c.20.

I. Ziziphum Arborem nemo Veterum deſcripſit. Plinius grano ſeri, menſe Aprili, dicit: & fructus baccis quam malis ſimiliores. Ex Syria in Italiam veniſſe notavit Plinius. *Sextus Papinius, quem Conſulem*, inquit, *vidimus, primis eum Tuberibus attulit, Divi Auguſti noviſſimis temporibus, in caſtrorum aggeribus ſata, ſed aggeribus præcipuè decora; quoniam, addit, & intecta jam ſylvæ ſcandunt*. De *Uſu* nota, *Flores* mediocris guſtus eſſe: *fructum*, qui moderatæ humidi-

Plin. H.N. l.15. c.14. Colum. R. R.l.9.c.4.

Ziziph. ſeu Juj. tatis & caloris, ad pectoris & pulmonis vitia, quando ex calidorum humorum abundantia morbus emerſit, prodeſſe. Reddit ſuo lentore craſſum ſanguinem renumque & veſicæ affectibus opitulatur. Duplex eorum *genus* Columellæ, *Candidum* nempe & *Rutilum*. Illius flos odoratior, olearum floribus ſimilis. De hoc præcedentia ſumenda ſunt. Ætius *Ædeſianorum* mentionem facit, quæ quàm grandiſſima, ſed præſtantiora. Vomitionem acri concitatam humore ſedant: verùm ægrè coquuntur, & lienem lædunt, ideò ſalubrius in decocto bibuntur.

II. Affines Zizipho ſunt 1. *Tuberes Plinii*. 2. *Sericum Galeni*. 3. *Paliurus Africana Theophraſti*. 4. *Paliurus Agathoclis*.

Plin. H.N. l.15.c.14. & 16.c.25. l.19. c.11. 1. De *Tuberibus* duobus locis agit *Plinius*. Primo cum dicit. *Tuberum duo ſunt genera* Candidum & Sericum. *Penè peregrina ſunt, in uno agro Veronenſi in Italia naſcentia, quæ* Lanata *appellantur. Lanugo ea obducit ſtrutheis Perſicisque plurima. his tamen peculiare nomen dedit, nulla alia commendatione inſignibus*. Altero cum ait. *Ac quæ peregrina ſunt* Zizipha & Tuberes *quæ & ipſa non pridem venere in Italiam, hæc ex Africa, illa ex Syria*. Quid inde poſſit colligi, dictu eſt difficile. Facit horum & Martialis mentionem. Epigr. l.13.

de alim. facul. l.2.c.32. 2. *Sericum* ſeu potius *Syricum Galeni*, fructus eſt, ejusdem teſtimonio. Ad ſanitatis tutelam & morborum profligationem, nihil facit. Mulierum atque infantium effrenatorum edulium. Exigui eſt alimenti, & concoctu difficili, præterquam quod ſtomachum non juvat, corpori paucum præſtat alimentum.

3. *Paliurus Africana Theophraſti* quemadmodum à Theophraſto deſcribitur, [illegible] eſt Loto, *folio* vulgari, & prout apud Græcos naſcitur ſimili. cum therebintho germinat. *Fructum* habet rotundum, rubrumque, (malè Plinius magis tubere quàm vulgaris. vulgaris enim non tuber.) Cedri magnitudine, aut paulò minorem, jucundum, & ſi quis vinum infundat, tum ipſum ſuaviorem, tum vinum [illegible] aſſeverant. *Nucleum* in ipſo non mandendum, modo acinorum punici, Theophraſtus facit. *Reperitur* in Cyrenaica regione. Apud Heſperides ejus εἰς οἶνον uſus.

H.P. l.4.c.24.; Plin. H.N. l.16.c.25.; Id. l.13.c.19.

Athen. Dipn. l.14. 4. *Paliurus Agathoclis* qui & *Connarus*, arbuſcula eſt parva, pino (populo albæ) aut ulmo ſimilis. Utraque non humilior, crebris *ramis*, nonnihil ſpinoſis, prælongis: *folio* viridi, tenero, naturâ rotundo. *Fructum* bis quotannis parit, vere & autumno, apprimè dulcem, magnitudine olivæ phauliæ, *carne & oſſiculo*, ei quam diximus olivæ, ſimilibus, eximiâ ſaporis jucunditate. Recens eſtur, at cum exſiccatus fuerit, molitur in farinam, quam pedibus calcant, non manibus pinſunt, aut aqua tigant; quoniam reſpuit ejus natura, ſed cogunt in offas negligentius. Euripides in Cyclope Paliuri ramum dixit, &c. Quomodo arbuſcula ſit, & *pino, populove alba*, vel ulmo, quæ arbores elatæ, magnitudine par, intelligere non poſſum; niſi vel de juvencula dixerit, vel [illegible] dixiſſe, intelligi debeat. Ut ut ſit, vicinam Loto Lybicæ arborem eſſe, certum eſt: eandem quoque dicerem, ſi cum olea Phaulia, cui hic fructus comparatur, & cui carnem multam, nucleum parvum eſſe, ex Theophraſto didicerim; Loti verò Lybicæ fructum olivæ rotundæ magnitudine, Athenæus ſcribat. De cauſ. l. 6.c.11. Athen. l.c.

II. *Recentioribus* Ziziphus eſt duplex, *Rutila* nempe, & *Alba*.

I. Ziziphus rutila ſemper infra pruni magnitudinem ſubſidet. *Radices* ei firmæ: *caudex* contortus, viti viniferæ ſimilis: materia oxyacanthæ ſimilis. *Rami* duri, læves, ex nigro ruffeſcentes, quibus ad ſingula internodia bini fortes aculei, alter erectus, alter humum verſus incurvus. Ex his quidam *proceſſus* exeunt junci modo lenti, & ſparti inſtar tenues, ſpithamá longiores; è quibus utrinque per intervalla folia impari exortu oblonga, dilutè viridia, tribus acervis diſtincta. *Flores* ſunt pal-

Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.157. Tragus p. 1.p.416. Cordus H. P. l.4.c.49. Porta Vill. l.5.c.26. Cluſ. H.P. l.1.c.20. Geſner. in Horto & Hiſt. Plant. Ruel. H.P. l.1.c.145. Camer. Epit. p.167. & Horto.

Tabern. l. 3. ſ. 2. c. 64. Dod. Pem. 6. l. 3. c. 16. Ren. Pharmac. p. 153. Herceb. R. R. l. 2. Bauh. H. P. l. 6. c. 17. p. 40. Adver. p. 417. Conſtant. in Theoph. l. 4. c. 4.

lidi, muſcoſi, quinquefolii; qui Junio menſ. in Belgio apparent, Mompelgardi in Auguſto. *Fructus* baccæ ſeu poma ovali figura, olivæ magnitudine, cortice membranoſo, primò viridia, mox ſubalbicantia, aurei poſtea coloris, & poſtquam maturuere phœnicea, in quibus nucleus, & pulpa primum virens & auſteriuſcula, poſt flaveſcens & vinoſa. *Serica* vocant. Leguntur vindemiarum tempore, cum junceis ramuſculis, & in laquearibus ſuſpenſa ſiccantur. *Provenit* in calidis regionibus. Monſpelii fruticis duntaxat magnitudinem aſſequitur. *Vſum ſi ſpectes*, ex *materia* conficiuntur cytharæ. Ex *fructibus* fit ſyrupus bechicus, & catarrhos ſiſtens, inter violaceum & papaverinum medius. Ex centum in IV. aquæ libris decoctis fit julepus ad ſitim reſtinguendam. Genera hujus arboris tria: 1. *Fructu rotundo majore*, de qua nihil occurrit. 2. *Fructu rotundo minore*, qui majorem colore, nitore, carne, molli lentore, ſapore & nucleo imitatur, & plærumque flaccidus eſt. 3. *Sylveſtris* quæ in campis Veronenſibus naſcitur. *Fructum* fert rotundum; rubrum, quantum Cedrus, cui nucleus ineſt eſui non ineptus. Adverſariorum authores & Conſtantinus Theophraſti paliurum eſſe putant, cujus l. 4. Hiſtor. c. 4. meminit. Vino immerſus fructus, an conciliet ſuavitatem, non tam ſciunt quam credunt.

Matthiol. in Dioſcor. l. 1. c. 116. Camer. Epit. p. 166. Dod. Pem. 6. l. 3. c. 16. Cluſ. H. P. l. 1. c. 21. Lobe. Obſ. p. 567. Geſner. in Horto. Bell. Obſ. l. 2. c. 112.

II. *Ziziphus alba ſeu candida* aliis *olea Bohemica, Eleagnus, Salix Amerina, Ziziphus Cappadocia Plinii, Olea ſylveſtris Septentrionalium*, ſeu *Eleagnus Theophraſti viticis folio, Sesfefua* Arabibus dicitur. *Fruticoſa* eſt ut plurimum, & ubi arboris ſpeciem aſſumſit, perit. *Caudex* illi craſſus, cortice candicante. *Rami* veteres punicei, à quibus virgulæ albidæ, molles, ſpinis coronatæ. *Folia* virgulis alternatim & ἀτάκτως adnaſcuntur, ſalignis ſimilia, niſi albidiora eſſent: ad quorum exortum bini terni ve *floſculi* concavi, ex argenteo palleſcentes, odoris jucundi, ſed qui caput ſi admoveas ferit. Floribus ſuccedunt *baccæ*. In regno Granatenſi, monte Libano & circa Halepum ſponte creſcit: in Italia cum Rhamno & vitice in ſepibus ubi æſtatis initio floret, fructum autumno maturat. In Germaniæ quoque Galliæ & Belgii hortis ut & Bohemia reperitur. In horto Medico Lugdunenſi cum flore nos vidiſſe meminimus.

EXOTICA.

Bauh. Phytopin. l. 11. Garzias ab Hort. Hiſt. M. l. 2. c. 16.

Ex Exoticis ſola *Bora* Indorum occurrit, cujus ramulum Lacca obſitum Torentius Societatis Jeſu Theologus, ex India ad Bauhinum miſit. *Folia* ejus erant ſubrotunda, ut vulgaris ſeu rutilæ Zizyphi, vinoſa, ſeſquiunciâ lata, duas longa, per marginem crucis exaſperata, parte averſa molli, ruffeſcente lanugine tecta.

ARTICULUS VIII.

De Corno.

Cornus

Vid. TAB. XXXII. Theoph. H. P. l. 1. c. 9. l. 3. c. 46. 12. l. 5. c. 2. l. 9. c. 1. Dioſc. M. M. l. 1. c. 172. Plin. H. N. l. 15. c. 24. l. 16. c. 26. 28. Plin. H. N. l. 16. c. 18. & 40.

I. CORNUS *Veteribus* eſt arbor ἥμερος καὶ ἄγριος, ſeu quæ culturâ agreſcit & degenerat. *Radices* ſunt validæ & ἀναλίθωτοι. *Caudex* nonnimis craſſus, duodecem cubitorum, cortice nervoſo & tenui, nodis viticei ſimilibus, ligno firmiſſimo, quod ἀκάρδιον & totum oſſeum. *Folium* ἀμυγδάλῳ ὅμοιον, πλεῖον λιπαρώτερον καὶ πλατύτερον. *Germinat* ante Favonium. *Flos* oleæ ſimilis, quem ſubeunte fructu amittit. *Fructus* ſingulari pediculo plures, ἐν ἀρχαῖς primo virides, quos circa τροπὰς θερινὰς reddit; poſt maturitatem ruffi, ſeu rubri & cerini, Plinio ſanguinei & rubentes. Iis qui ad Idam ἀκαρπος dicebatur. Naſcitur ἐν τοῖς πεδίοις: nec tantum περὶ τὰ ἔνυδρα, ſed & in ſiccis; imo in montibus. *Vſus ligni* ad radios rotarum, clavos quibus aliquid figendum ceu ferreis, torcular, ſariſſas, jacula, & machinas quibus reparantur tibiæ. *Folia* vulnera in duris corporibus glutinant: ſanies καιομένου, αἰγμὸς ad lichenes ſi illinatur. *Florem* ſi apes degu-

Cornus

deguſtavere, cita alvo morinntur. *Fructus* ἀλμάδιτης ut olea. Acerbus eſt Galeno & validè ſtringens; alvi profluvio ſalutaris Dioſcoridi ſive ſapâ conditus, ſive aliter in cibo exhibeatur: γλυκὺς καὶ ἰνώδης Theophraſto. *Diſpeſcitur in Marem & Fœminam*; *Mas* nodoſior iſta. *Fœmina* lignum αἰθῶδες καὶ χαῦνον: *Viticula* ad latera; fructus μετ᾽ αὐτὸ τὸ μετόπωρον, iſq; ἄβρωτος. Ideo Plinius *baccas acerbas & inguſtabiles cunctis animantibus* dixit. Ad venabulorum uſum eſt inutilis. *Opulum* Columellæ quidam eſſe exiſtimant.

Columella R.R.l.5.c.7.

II. *Recentiores* etiam in *Marem & Fœminam* dividunt, quibus adde *Cornum Indicam*.

Cluſ. H.P. l.1.c.8. Matthiol. ad Dioſco. l.1. c.135. Camer. Epit. p. 118. Idem Horti p.48. Dod. Pem. 6.l.3. c.11. Ruel. H.P. l.1.c.75. Lobe. Obſ. p.591. Adv. p.436 Taber. l.5. ſ.3.c.76. Renod. Pharm. p. 250. R. M. l.1.ſ.6.c.9. Tragus p. 3.c.37. Creſ. Agrib. p.223. Heresbac. R.R.l.2. Geſner. in Horto & Hiſt. Stapel. ad Theophr. p.191.

I. Cornus mas dividitur in *Hortenſem & Sylveſtrem & Cornum Cluſii*. 1. *Cornus mas hortenſis*, fruticoſus nonnunquam, arboris aliquando eſt magnitudine. *Caudici* qui brevis, cortex nervoſus, tenuis, ſcaber, adſtringens. *Lignum* excors & ſolidum. Virgæ numeroſæ, per intervalla nodis geminis invicem reſpondentibus verrucatæ, fulvæ & ſolidæ. *Folia* venoſa, è viridi nigricantia, lævia, amygdalinis latiora & pinguiora. *Flores* antequam erumpant, protrudit menſe Martio, ad finem Februarii, ſi hyems clementior, ita ut ver ortu antevertere bene ſcripſerit Lobelius, muſcoſos, ex candido in luteum palleſcentes, ſtellatos, foliatos. In *baccas* hi tandem abeunt, ſingulari pediculo plures, olivæ modo oblongas, eique & forma & magnitudine non rarò diſſimiles, primum virides, per maturitatem, quam menſe Auguſto adipiſcuntur, rubentes, ſucco ſanguineo turgidas, ſapore cum aciditate quadam auſteras, oblongo, oſſeo, dulci, odoratuque grato & albido nucleo, velut olivæ prægnantes. Sed hic *color ſæpe variat*. Communiter rubent, & oſſiculum longius oſtentant: aliquando cereum colorem præ ſe ferunt, rarius albent. *Provenit* in Germania, ad Moſellam & Rhenum, in Gallia, Thuringia, Helvetia. Beſfordiæ Bauhino viſa in caſtello maxima, quæ viſcum protulit. Creditur culturâ deterior fieri. De *Uſu* nota. Arboris contractu à rabido olim demorſos, in rabiem irerum agi. *Lignum* ad rotarum radios, torcularia, & fariſſas adhiberi. *Folia* quæ acerba, maxima vulnera in duris corporibus glutinare; mollioribus nimia ſiccitate infeſta; ſaniem quam dum virentia uruntur exſudant, lichenibus prodeſſe. *Florem* apes ſi deguſtaverint, citâ alvo mori. *Fructum* adſtrictoriæ eſſe facultatis; & muriâ olim conditum; ſuum ad Moſellam pabulum. *Coctus* & torculari expreſſus, oleum ſuppeditat, cujus ad lucernas in Italia uſus. *Siccus* tuſus cum oleo myrtino, vomitiones ventriculo impoſitus ſiſtit. Ex pulpâ obſonii genus cydoniti non diſſimile paratur. Ex decocto & ſaccaro coagulatus liquor, ſaporis eximii. Viginti libris maturorum, ſi centum vini & duodecim aquæ chalybeatæ dolio exceptis ſuperfuderis, & per quindecim dies maceraveris, habebis vinum contra varios fluxus. Eſt ejus aliqua *quoad fructum varietas*. Fuêre in Plateri horto, corna triplo vulgaribus majora, ſucculentiora & ſaturato colore manus inficientia. Erant & colore rubro, quæ manus non inficiebant. 2. *Cornus mas ſylveſtris*, propter caudicis brevitatem, *Cornus mas Pumilio* dicitur. Non tantum fructificat, ſed etiam culturâ in arborem pulchram redigitur. *Poma* habet urbanâ dilutiora, & plærumque majora, ex quibus *Electuarium* dyſentericis convenientiſſimum, paratur. Sponte in Thuringia locis declivibus & ſylvoſis montium naſcitur. Scribunt quidam arborem non è ſurculo, ſed è ſemine lapilli, quem fructus continet, ſurgere. Camerarius utroque modo provenire obſervavit. *Semen* oſſeum totâ hyeme latet ſub tellure antequam prodeat. 3. *Cornus mas Cluſii*, Andernaci ad Rhenum in horto viſus eſt. Arbore & caudice mari hortenſi ſimilis. Verum ramuli (verba ſunt Cluſii) illius ramulis longè fragiliores, *folia* ex adverſo eos amplectentia, bre-

Dioſco. M. M.l.1.c.172.

Cluſ. H.P. l.1.c.8. Camer. in Hort. p.48.

brevi pediculo, inſtar foliorum vulgaris nirentia, nec illis minus nervoſa, in ambitu non ſerrata, ſed vulgaris foliis latiora; ex quorum alis cutaceæ *thecæ* emergebant etiam antè brumam, in quibus florum ſubſequente novo vere explicandorum gemmæ: floret enim cum vulgari, ejusque *fructus* cum illo maturescit, ſaturatius tamen rubens: craſſiora etiam, brevioraque oſſicula habet.

Theop.H. P.l.3.c.12. Matth.l.c. Dod. Pem. 6.l.2.c.23. Camer. in Epit.p.159. Lob. Adv. p.456. Tabern. l. 3.p.774. Cord.H.P. l.3.c.16.

II. Cornus Fœmina aliis θηλυκρανεία Theophraſti, ψευδοκρανεία, *virga ſanguinis Plinii*, *Liguſtrum*, *Sanguis Lingua Sanguinea & Oſſea*, *Sanguinis* denique vocatur. Fruticoſa eſt ut plurimum, & vix quinque cubitos alta. *Virgulis* novellis geniculata, *color* ſpadiceus, vel ſanguinis modo ruffeſcens, intus *medullâ* alba & fungosâ. Vetuſtioris caudicis ligni materia cornono non cedit. *Foliis* quæ Cornum æmulantur, ſed paulo breviora, pediculi rubentes, quandoque & venulæ. *Flores* albidi in umbellis faſtigiatis, quæ menſe Aprili prodeunt. *Baccæ* racematim cohærent, orobi magnitudine, virides initio, nigricantes autumno, adeò ingrati ut ab omnibus ſpernantur. *Naſcitur* in ſepibus & frutetis, ponè agros ac ſylvas. Ananienſia rura in Tridentino agro, ut ſcribit Matthiolus, ex his torculari expreſſis, & prius in aqua decoctis, oleum ad lucernarum uſum conficiunt.

Bont.H.N. & M.l.6.c. 21.

III. Cornus Indica vaſta eſt arbor, foliis craſſis & egregiè virentibus, oxalidis ſapore: *floribus* parvis, in faſcieulum compoſitis. *Fructus* vireſcunt primò, mox matureſcentes flaveſcunt, tandem ex nigro purpurei, evadunt, ſapore adſtrictorio. Succus ex *floribus* ſuccum mori colore refert, purpureoque tingit. Syrupus ex eo ad choleras dyſenterias febres & alia. *Creſcit* in Java, ubi etiam Cornus noſtris ſimiles, ſed majores & purpurei fructus. Condiuntur aceto & muria implentur olivarum vicem.

EXOTICA.

Vid. TAB. XXXII. Piſo; de ſimpl. Braſil. facult. l. l.4.c.56. Marcgrav. H.N.B.l.3. c.4.

Ex Exoticis refero ad Cornum *Andiram, Ibajaribam & Fructum Corni figurâ Bauhini*. Mediocris pyri altitudinis illa arbor, Luſitanis *Angelia* dicta. *Ligno* eſt duro, è cortice cinereo: *foliis* lauri ſimilibus, ſed minoribus. Oculis ſeu gemmis nigricantibus, è quibus plurimi flores fragrantes, copulati, purpureo & cœruleo colore inſignes erumpunt. *Fructum* profert figura juglandis, ovi gallinacei magnitudine, primò ſaturatè viridem, mox nigreſcentem, qui unâ parte ſaturam monſtrat. Intus nucleus albus ex albo flaveſcens, ingrati & adſtrictorii ſaporis. Ex *ligno* varia in ædibus fiunt. *Fructu* feræ pingueſcunt. Idem infra ſcrupuli pondus exhibitus, lumbricos enecat: ſupra, homines. Venenum enim evadit. *II. Fructus corni figurâ*, adeò ei ſimilis eſt, ut Cornum ſi ruber eſſet diceres. Sed niger eſt, lævis, ſplendidus, durus, pediculi reſiduo craſſo. Concuſſus non ſonat, & aquæ injectus ſidit.

Bauh.H.P. l.3.c.19.

ARTICULUS IX.

De Loto.

Vid. TAB. XXXII.

SUnt & hujus arboris tam apud Veteres quam Neotericos varia genera.

I. Apud *Veteres* invenio, 1. *Lotum Lotophagiticam*. 2. *Lotum Italicam*. 3. *Lotum Cyrenaicam ſeu Theophraſti ſecundam*, & 4. *Lotum Lybicam Polybii*.

Plin.H.N. l.13.c.17. Id.l.24.c.2. Theop.H. P.l.4.c.4. Dioſco.M. M.l.1.c.171. Strabo Geogr.l.17.

I. Lotus Lotophagitica alias *Celtis*, *Syrtica*, ἀκανθακάβια, & ἀλικακάβιον dicitur. Magnitudo ei pyri. *Materia* nigra, *Folium* inciſum elici non ſpinoſæ ſimile. *Fructus* magnitudine fabæ, in ramis alternâ ſerie denſus locatur, & uvarum modo matureſcit. *Color* ei croci, maturo niger. *Provenit* in Africæ inſula Lotophagitide:

Lotus. Plin.H.N. l.24.c.2. maximè circa Syrtes & Naſamonas. Tempore Plinii familiaris & Italiæ fuit. De *Vſu* ſciendum, *Ligno* Heſperidas ad urendnm uſos; ramenta in vino decocta dyſentericis prodeſſe, & capillos fluentes cohibere; *fructum* tam gratum, ut nomen genti & terræ dederit. *Ferunt ventris non ſentire morbos, qui eum mandunt*, inquit Plinius. Vinum ex eo expreſſum mulſo ſimile, nec ultra duos annos durat. Contuſus cum alica ad cibos doliis condebatur. *Differentias* fructus facit *Alius* oſſeum nucleum habet: *Alius* eſt ſine interiore nucleo qui melior & ſuavior. Vinum ex eo exprimitur.

Plin.H.N. l.16.c.40. *II. Lotus Italica* Romanis *Faba Græca*, & forte *Dyoſpyros* audiebat. *Materia* ei nec vetuſtatem nec ca- Ibid. c. 30. riem ſentiens. Præcipuè domibus expetitur, ramorum petulantiâ, brevi *caudice*, lætiſſimâ exſpatiantium umbrâ, & in vicinas domos tranſilientium. Nulli opacitas brevior, nec fert ſolem, hyeme decidentibus *foliis*. Nulli *cortex* jucundior, aut oculos excipiens blandius. Nulli *rami* largiores validioreſque, aut plures, ut dixiſſe totidem arbores liceat. *Fructum* fert Ibidem. ſylveſtrem quidem, ſed ſuavem ceraſorum natura. *Perennem* eſſe vel Id.l.24.c.2 illa oſtendit quæ Romæ in Lucinæ area anno fuit ſine magiſtratibus trecenteſimo ſexageſimo nono urbis æde condita, incertum ipſa quanto vetuſtior; quæ anno quadringenteſimo quinquageſimo habebatur. Antiquior tamen *capillata* dicta, quod veſtalium virginum capillus ad eam deferretur. Sed Id.l.17.c.1. & illa in Vulcanali, quod Romulus conſtituit ex victoria de decumis, æquæva urbi intelligitur. Fuêre & ſex quæ centum & quindecim millies æſtimabantur.

Theop.H. P.l.4.c.4. *III. Lotus Cyrenaica* illa eſt quæ Theophraſto ſecunda. Arbor eſt fruticoſa ramoſaque. *Radix* ligno nigrior, ſed nimis ſpiſſa. *Fructus* magnitudine & formâ nucis juglandis; parte externâ coriaceâ potius quam carnoſâ. *Vſus* radicis ad pugiones, teſſelas & cultellorum capulos. *Ligni* ad tibias & alia. *Fructus* odorem ori conciliat. *Vinum* quod ex eo conficitur, ad duos vel tres dies durat, inde aceſcit.

IV. Lotus Lybica Polybii, eſt non Polyb. Hiſtor.l.12. magna & ſpinoſa. *folio* rhamni viridi, paulò latiore & craſſiore. *Fructus* per initia myrti baccas colore & magnitudine æmulatur; dum augeſcit, phæniceum aſſumit, magnitudinem olivæ & nucleum admodum puſillum. *Maturus* is colligitur, & cum alia tuſus ad ſervorum famulorumque cibum in vaſa conculcatur, ac ſtipatur: ingenuorum autem eduliis, detracto nucleo eodem modo reponitur, ac pro cibo eſt; guſtu caricis ac palmulis non diſſimili, odore tamen ſuaviori. Fit & ex eo *vinum*, in aqua macerato & trito, ſaporis grati & jucundi, qualis eſt optimi mulſi. Merum id ſine aqua bibunt, ſed ultra decimum diem non perdurat; quamobrem paulatim ad uſum conficiunt. Fit & acetum ex eo. Eandem cum *Paliuro Agathoclis* ſeu *Cannaro Alexandrino*, nec non *Nabeca* ſeu Oenoplia quidam credunt.

II. Apud *Recentiores* duo Loti habentur genera, *Domeſticum* nempe & *Africanum*.

I. Lotus Domeſtica, quæ & *Lotus fructu Ceraſi*, *& Bagolarum Tridentinarum* quibusdam dicitur, arbor eſt pyri magnitudine, ſed quæ nucem juglandem aliquando ſuperat. *Caudicis* qui craſſiſſimus, lignum durum nigricans, cortice è cœruleo eleganter nigricante veſtitum. *Folia* ilici proxima, ſerrata, aſpera, autumno flaveſcentia. *Baccæ* è longioribus pediculis, rotundæ, pipere majores, virides primò, mox è candido flaveſcentes, rubentes dein, nigricantes tandem, quibus jujubarum

Bauh. Pin. l.11.ſ.6. Camer. Epit.p.155. Lobe.Obſ. p.605. Adv.p.439

barum nuclei dulces & leviter adſtringentes. *Provenit* apud Italos, Gallosque Narbonenſes & alibi. In Belgio rarò floret. Apud Vitodunenſem Medicum quatuor cubitorum erat; hyemis ſævitie perempta.

Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.134. Cameſ. Epit. p. 154. Taber. l.2. p.758. *II. Lotus Africana* duplex eſt *Latifolia & Anguſtifolia*. 1. *Lotus Africana latifolia*, quibusdam *Dyoſpyros Theophraſti*, *Faba Græca Plinii*, *Guajacum Patavinum Fallopii*, *Guajacana & Ermelinus* dicitur. Arbor eſt quæ pyro magnitudine non cedit. *foliis* latioribus, ſed non ſerratis, pyris æmulis, baccis rotundis, acuminato tandem cacumine, colore cœruleo ſubnigricante, ſapore ſuavi. Hæ pediculis carent, calyculis tamen imâ parte obductis, perinde ac glandes & Myxa, arboris ramis & ſurculis ſeBauh.H.P. l.11.ſ.6. riatim cohærent. *Habetur* in multis Italiæ locis, è longinquis tamen regionibus allata. Sed & Lugduni Batavorum in Horto Medico colitur. *Fructus* pro ratione loci variat. In Italia ſemina bina terna aut plura, plana & ſpadicei coloris profert. Viennæ & Bononiæ etiam ex ſemine Italico nata, fructum promit ſeminis expertem, ſolâ pulpâ conſtantem. Geſnerus è ramis ejus aqua maceratis, ruſticos viſcum parare ſcribit. 2. Camer. E. pit. p.156. Matth.l.c. *Lotus Africana anguſtifolia*, nonnullis *Pſeudolotus*, *Lotus Africana*, *Dyoſpyros*, ſive *Faba Græca Anguſtifolia*, audit. Arbor eſt procera, Taberno. l.2.p.757. Lugdun.in Hiſt.Plant. *foliis* latis oblongisque firmis ac nervoſis; *fructu* Sebeſtenorum effigie, ſed longè minore, colore per maturitatem cœruleo, pluribus intus *oſſiculis*, ſapore non ingrato; Italiæ peregrina eſt, & raris in viridariis colitur.

***

Ceraſ.

ARTICULUS X.

De Ceraſo.

I. ET de *Arbore* & de *Fructus* Differentiis agunt *Veteres*. TAB. XXXIII.

I. Ceraſus arbor tam arida & ἐγκεντρίσμα, ut nunquam credatur aliter ſuavem fructum datura. Ramoſarum etiam in XL. cubitorum trabes, æquali per totum duum cubitorum craſſitudine reperiuntur. *Radix* eſt multijuga, & ἐπιπόλαιος. *Cortex* accuratè à Theophraſto deſcribitur. Lævitate, colore & craſſitudine tiliæ ſimilis eſt. neque ὀρθοφυὴς aſcendit, neque κύκλῳ obducitur, ſed ἑλικηδὸν circumvolvitur, ab infimo ſurſum vergens, & in anguſtias ſe contrahens. Detractus, attenuatur inſtar folii: & ſi cum turget deglubas, emittit humorem. Externam tunicam ſi detraxeris & reliqueris ſolam, ἀποπταλαίνεται πῶς μονοξύλῳ χαρτίῳ annoque ſecundo alia, verum tenuior, vice ejus ſubnaſcitur. Theop.H. P.l.3.c.13. Athenæus Dipn.l.2. Plin.H.N. l.16.c.28. *Folium* eſt Meſpili Setaniæ, admodum durum latiusque. *Flos* candidus ἐκ μικρῶν συγκείμενος, & qui ceram olet, κηρώδης. *Fructus* ruber, ligno intus, extra carne, cui ſuccus ſanguineus, conſtans, figura dioſpyro ſimilis, magnitudine fabarum. Poteſt & ſine nucleo naſci. *Arbor* ipſa aliquando à formicis petitur; interdum concepto humore putreſcit; ſæpè æſtu canicularum fatigatur. *Naſcitur* ψυχροῖς καὶ ποτίμοις τόποις, ſeu ſeptentrione frigidisque, ubi ἔνυδρα, & tiliæ. In tepidis parva provenit. In Ponto adeò eſt copioſa, ut fructus potius Ceraſunti nomen dediſſe, quàm à Ceraſunte accepiſſe putem. *Ante victoriam L. Luculli, non fuêre in Italia*, inquit Plinius. *Ad urbis annum DCLXXX. is primum vexit è Ponto: annisque CXX. trans Oceanum in Britanniam usque pervenere*. In Ægypto nulla curâ potuiſſe gigni: vulgata apud Romanos erat opinio. Gaudet & aquoſis montibus. *Vſus Corticis* in conficiendis cunis, & χονίοις, quibus ἀντὶ λύγων vinciunt. *Fructus* immaturi humi- Palla.R.R. menſ. Oct. Tit. 12. Plin. H.N. l.15.c.25. Caſſi. Baſſ. Geop.l.10. Plin.H.N. l.6.c.15. Dioſco.M. M.l.1.c.159

Ceraſ⁹. dum ventriculum lædunt; maturi, ſi recentes, ſtomacho grati; ſiccati, ſiſtunt. Si quis matutino roſcidos devoret eum ſuis nucleis, in tantum levari alvum, ut pedes morbo liberentur, ſcribit Plinius. Gummi quod κρυῶδες μετὰ κεράσματος, ſumptum, βῆχα χρόνιον tollit; εὔχρουν τε καὶ ὀξυδορκίαν efficit; proficuum καὶ λιθιῶσι. Diſtinguitur in *Sativam* & *Sylveſtrem*. De *illa* nunc dictum. De *hac* nihil occurrit.

Plin. H N. l. 15. c. 25. *II. Fructus* octo apud eosdem Veteres genera recenſet Plinius. 1. *Aproniana*, quæ maximè rubent. 2. *Aetia*, quæ ſunt nigerrima. 3. *Ceciliana*, quæ rotunda. 4. *Iuliana*, quibus gratus ſapor, ſed penè tantum ſub arbore ſua, adeò teneris, ut geſtatum non tolerent. 5. *Duracina* quæ Plinius *Campania* appellat, quibus principatus. Tertius eis color è nigro ac rubenti viridique, ſimiles maturescentibus ſemper. 6. *Laurea* de quibus

Ibidem. Plinius. *Minus eſt quinquennium quod prodiere quæ vocant* Laurea, *non ingrata amaritudinis, inſita in lauro.* De his

R. R. l. 14. & Palladius,

Inſeritur lauro ceraſus, partuque coacto,
Tinguit adoptivus virginis ora pudor.

7. *Luſitana*, quæ ita in Belgica & ripis Rheni dicebantur. 8. *Macedonica*,

Plin. l. c. quæ ſunt parvæ arboris, raroque tria cubita excedentis, minore etiamnum frutice Chamæceraſi. Inter prima hæc colono gratiam annuam adferunt. Septentrione frigidiſque gaudent. Siccantur etiam ſole, condiunturque ut oliva cadis.

II. *Recentiores* Ceraſi genera ex *Arbore* & *Fructu* deſumunt.

I. *Arbor* eſt in octuplici differentia. Eſt enim Ceraſus 1. *Sativa*. 2. *Sylveſtris*. 3. *Paucifolia*. 4. *Laurifolia*. 5. *Pleniflora*. 6. *Rhodoflora*. 7. *Racemoſa*. 8. *Pumila*. 9. *Ceraſus Idæa Alpini*. Cui 10. *Ceraſo Affinis*, quæ *Mahaleb Arabibus* addi debet.

Matthi. ad 1. *Ceraſus ſativa* prolixa deſcriptione, quia nota, non eget. *Ligni* materies eſt fibroſa. *Cortex* involucris pluribus refertus. *Flos* quem Majo mittit, racemoſus, pentaphyllus. *Fructus* qui Ceraſum, magnitudine, colore, ſapore & aliis variat. Profert & *gummi*. *Naſcitur* in hortis, vineis, viridariis. In Apulia ob cœli calorem non habetur. Sueſſulanam in Campania vallem totam poſſidet. *Dantur cordis figurâ*, alba, cerea, quæ pruno inſita, nigerrimi ſucci, quæ labia & manus inficiunt. Coacervantur & racemi in modum quædam. *Amarina* amaritiei aliquid obtinent. Sunt & quæ dulcedine nimiâ faſtidium, acore contemptum patiuntur. De *Vſu* obſerva. E cortice parari cunas & funiculos, quibus ad inſtar nervi vinciunt. *Fructus* immaturos, humidum ventriculum lædere: maturos, ſi recentes, ſtomacho gratos eſſe; ſiccatos, alvum ſiſtere. *Gummi* cum vino diluto ſumptum diuturnæ tuſſi medetur, calculoſis prodeſt, & colorem commendat: cum aquâ roſarum in mucaginem redactum, ſiſſuras labiorum corrigit. Ex *Nucleis* oleum, maculas faciei & lentigines abſtergit.

Dioſcorid. l. 1. c. 129. Dod. Pem. 6. l. 5. c. 17. Porta Vill. l. 5. c. 24. Tab. H. P. l. 2. p. 716.

2. *Ceraſus Sylveſtris* procerior ſativâ eſt. *Fructus* qui in rotunditate oblongus, & vel niger vel ruber, caro pauca, nigra, ſubdulcis, oſſiculum durum, nucleus exiguæ amaritudinis. Ex rubro ſeu viridi ſeu exſiccato, *offas* Neapolitani conficiunt. Ex *nigris*, quæ ſucco ſuo labra & manus tingunt, fit ad epilepſiam & aphoniam aqua, & ſpiritus. *Nucleorum* unciæ duæ, cum libra ſemis interioris Melonum pulpæ, coctæ & ſaccaro conditæ, aquam, ſi deſtillentur, contra urinæ acrimoniam ſuggerunt.

Dod. l. c. Tab. H. P. l. 1. p. 71. Porta V. l. c.

3. *Ceraſus paucifolia*, quæ Lobelio ſine foliis, nihil ſingulare obtinet.

4. *Ceraſus laurifolia*, quibuſdam *Ceraſus Trapezuntina*, *Lauroceraſus* & *Lotus ſecunda Theophraſti*, vix apud nos propter aëris inclementiam arborum. *Caudice* eſt recto. *Foliis* lauri latifoliæ, dentatis, ex media coſta venoſis, & amaritie amygdalarum

Bello. Obſ. l. 1. c. 44. Cluſ. H. P. l. 1.

ama-

amararum æmulis. Ex his *haſtulæ* oblongæ, in ſummis vetuſtis ramis, inter ſuperioris anni folia: in quibus *flores* numeroſi, candidi, racemi in modum congeſti, quibus multa in ambitu umbilici ſtaminula. *Fructus* exigui pruni magnitudine, Sebeſtenis proximus, niger, pulpâ dulci ac eduli, cui *oſſiculum* ſeſſili parte orbiculare, mox ſenſim in tenuem cuſpidem deſinens. In eo quem Cluſius Conſtantinopoli accepit, *ſemina* bina, ſpadicei coloris, nullo putamine includebantur. Viſa arbor Bellonio Genuæ, in Principis Auriæ horto.

Tab. H.P. l.3.p.715. 5. *Ceraſus pleniflora*, nihil habet ſingulare, florem, qui duplex, ſi excipias.

Ibid. p.714 Camer. in Horto. 6. Sed nec *Ceraſus Rhodoflora*, quæ Lobelio, *Ceraſi ſpecies major, pauciores fructus edens*; Tabernomontano *multiflora ſecunda*, Camerario, *Ceraſus flore pleniſſimo inſtar parvarum roſarum*, quicquam habet.

Geſner. in Horto. Dod. Pem. 6.l.2.c.15. Lobe.Obſ. p.194. Cluſ. H.P. l.1.c.42. 7. *Ceraſus racemoſa* eſt duplex, *Hortenſis* & *Sylveſtris*. 1. *Ceraſus racemoſa Sylveſtris*, nonnullis eſt *Pſeudo-Liguſtrum*, *Pſeudoagnus*, *Ceraſus racemoſa*, *Padus Theophraſti*, & *Ceraſus avium*. Ad mediocris arboris magnitudinem adoleſcit. *Folia* ſunt oblonga lataque. *Flores* qui incipiente Majo protruduntur, candidi, & plures ab uno pediculo digeſti. *Fructus* qui ſub autumnum matureſcit, niger cum *oſſe* intus duro, & criſpis lineolis imbricato. Rhamno infectorio parem, & ſapore ac odore injucundum ſcripſit Lobelius. Rara eſt in Belgio arbor: in Auſtria & denſis Sileſiæ ſylvis frequens. Nuclei urinas temperatè promovent.

Matthiol. in Dioſcor. l.1.c.129. Lobe.Obſ. p.193. Tab. H.P. l.3.p.716. Cordus in Dioſco. l.1. c.158. Camer. Epit.p.138. 8. *Ceraſus pumilis*, aliis *Chamaceraſus ſimpliciter & Chamaceraſus urbana, & Chamaceraſus Macedonica Plinii* audit. Umbroſis locis & tenui ſolo in cubitalem, bicubitalem aut ampliorem magnitudinem attollitur; ſiccioribus & juxta ſemitas plærumque ſupra pedalem altitudinem non aſſurgit, ideò Camerarius ſpithamâ paulò majorem dixit. *Radix* quæ craſſa & dura, profundum petit & difficulter eruitur. *Virgis*, quæ tenues & lentæ, ex intervallis tubercula & veluti gemmæ inſident, unde tanquam ex Cachrye, aliquot exigua *foliola*, Myrti Tarentinæ foliis æqualia, ſimulque *flores* bini, terni, quaterni aut plures, quinquefolii. Infra hos in extremis virgis ex aliis tuberculis exeunt ſine floribus *folia*, ſuperioribus majora, & atrâ viriditate ſplendentia, ſubamari guſtus. *Fructui* qui carnoſus, rotundus, ruber & acidus, oſſeus intus *nucleus*. Floret Aprili: fructificat Junio vel Julio. *Creſcit* in Pannonia, Auſtria inferiore, Moravia in agrorum & vinetorum marginibus. In Saxonia & Miſnia, ubi duos cubitos vix excedit. In horto Stutgardiano viſa ſeſquicubitalis, foliis majoribus & longioribus, fructu acidiſſimo: eum *Macedonica Cluſii* eadem. Ceraſ.

9. *Ceraſus Idæa Alpini*, de qua vide apud eundem.

10. *Ceraſo affinis*, pleriſque *Mahaleb*, nonnullis *Chamaceraſus* Dalechampii, *Chamaceraſus petræa*, *Petroceraſum*, *Vaccinium Plinii*, λάκαρα, ſeu ut alii legunt *Lacatha* nominatur. *Frutex* eſt ad arboris magnitudinem aſſurgens. Ex ramorum tuberculis, inter exigua folia dilutè vireſcentes pediculi plærumque emergunt; ex quibus uvæ in formam octoni aut deni caliculi, in quinque lacinias orbiculares & vireſcentes diviſi dependent, continentes albos *flores*, quinquefolios, è quorum umbilico ſtylus prodit, multis ſtaminibus albis cinctus, apicibus initio purpuraſcentibus, deinde flaveſcentibus, odoris jucundi: in ſummis deinde ramulis naſcuntur folia, viridia & ſplendentia, ceraſi foliis ſimilia, ſed minora, & ambitu aliquantum ſerrata. Fructus granis piperis non major orbiculatus, nigra membranâ tectus, cujus nuclei figurâ, quantitate & colore ceraſorum nucleos æmulantur, guſtu tamen tenuiori, vehementiori & halitum odore commendante. Provenit in Africa & Ægypto; in Gallia circa ſepes ubique; in Saxoſis Pannoniæ locis; monte

Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.108. Tabern. l. 3.p.717. Lobe.Obſ. p.565. Cluſ. H.P. l.1.c.42. & in append. 2.ad l.1. Camer. in Epit.p.91. Cord.H.P. l.4.c.77. Dalecham ad l. 16. Plin.c.18. Bellon. de cult. ſtirp. Caſtor.in Horto. Geſner. in Horto.

Ceras*. monte Italiæ Baldo ; inter Clavennam & Curiam. Fuit & in horto Zvvingeri Baſileæ, & in Principis Stutgardiæ. In Delphinatu inter Valentiam & Lugdunum viſa fructu parvo, nigro, Julio maturo. De *Vſu* nota. *Baccas* ab avibus, turdis nempe & merulis devorari; & in Gallia tincturam purpuream pro ſervitiorum veſtibus ingredi. *Nucleos* ſaponariis globulis admiſceri, & pilos horridiores affrictu crebro emollire. Contuſo ſiliorum & dorſi doloribus commodè illiniti. Ex melicrato ſumptos coli cruciatibus, renum calculis ſubvenire; ventris tineas necare, & urinam ciere. Oleo, quod ex illis elicitur bonus odor maniacis conciliatur. Fructus eligi debet recens, plenus, in candido ſubruffus & odoratus.

Bauh H.P. l.2.c.31.

II. *Recentiores* ſeptem Ceraſorum habent genera. 1. *Acida* nempe. 2. *Sativa majora*. 3. *Auſtera*. 4. *Duracina*. 5. *Aquea*. 6. *Alba*. 7. *Imperialia*.

1. *Ceraſa Acida*, in mediocri arbore creſcunt, brevique pediculo & carne ſatis dura donantur, colore communiter rubro, aliquando nigricante. datur quoddam albidum ſed rarius. Vocantur *Amarella* & *Agriotta*. Expedita ſunt prægnantium malaciis. Impinguare ex eo colliges, quòd tum paſſeres majora hepata habent. Flavam bilem exſtinguere, non eſt quod dubites. *Aqua* ex contuſis cum Vino in B.M. deſtillata, recente ſucco affuſo, æſtuantium viſcerum eſt ſolatium, & omnium calidiorum fluxuum levamen. Cum aquæ tiliæ æqualibus partibus ſumpta, puerorum convulſionibus medetur. Paratur ex iiſdem & *vinum*. *Gummi* lichenes infantum ex aceto ſanat.

Porta Villæ l.5.c.24.

2. *Ceraſa Sativa majora*, Tabernomontanus *Hiſpanica* dixit. Nihil de illis occurrit, niſi fortè vel ex iis eſſe quæ viſciole de Roma dicuntur, vel cum illis eadem. Nobiliſſimum id genus, cætera longè ſuperans, magnitudine perſpicuâ, colore ſanguineo, ſuccoſum. Ineſt in maxima dulcedine amariuſculus quidam ſapor. Unde fit, ut nec nimiâ acerbitate reſpuatur, nec maximâ dulcedine faſtidium pariat.

3. *Ceraſa Auſtera* in altiore arbore proveniunt, & longiſſimum pediculum habent, ſanguineoque ſucco turgent. Vulgus Gallorum *Meraſia* vocat. Nimioquidem ſui acctementro reſpuuntur: Helvetii tamen vinum ex iis parare dicuntur. Aqua ex his parata fluxus omnes, menſtruos inprimis ſiſtit.

Ruel. H.P. l.1.c.64.

4. *Ceraſa Duracina* aliis fortè *Iuliana Plinii*, *Maroba*, *Pliniana*, quia prima in Ceraſorum genere maturitatem ſentiunt. Proceris arboribus exeunt, turbinatiore *pomi* figurâ, longioreque, *pediculis* longis, pluribus, una coeuntibus: *baccis* partim rubentibus, partim candicantibus, nonnunquam in totum rubris: prædulci *carne*, ori jucunda, ſed fugaci, fragili intus *oſſe*, *nucleo* non inſuavi. Vulgus apud Gallos nunc *Guinea* nunc *Guindola* vocat, Itali *Toſtelas*. Plurima horum *genera*. *Rubentia*, callo prædura, guſtu præſtanti, carne nucleo pertinacius hærente: alia ſunt quæ *Olivete* dicuntur; alia *Corneolo* vulgo, quia utriusque magnitudinem, formam & duritiem referunt, omniumq; maximè geſtatum tolerant.

Ibidem.

Port. V.l.c.

5. *Aquea*, Plinio *Iuliana*, quod Julii initio maturentur, Gerhardo *Gaſconia*, Matthiolo *Acquajole*, Neapolitanis *Cannamele* dicuntur. Dulci ſapore, melleo & plurimo ſucco prædita ſunt, adeoque mollia, ut non ſolum geſtatum non tolerent, ſed vix manibus parumper pertractare licet, quin celerius marceſcant.

6. *Alba*, Trago *dulcia*, Italis forte *Toſtole Verdadere* dicuntur. Si hæc ſunt, colore erunt mixto ex nigro viridi, rubentique nec perfectè; albeſcentia ferè ſemper, ut matureſcentibus ſimilia videantur. Junio maturantur, & ſæpiſſimè arbor uno pediculo duos affert fructus.

7. *Imperialia* in ſylvis & nemoribus, nonnunquam in dumetis & cultis inveniuntur. *Baccis* ſunt parvis,

Ibid.

vis, multum infra dictorum (duracinorum & aliorum) magnitudinem, callo *carnis* rotundiore, oſſibus appreſſo, parte ſoli obverſa rubeſcente, averſa candicante, ſapore dulci quidem ſed dilutiore: ruri familiaria, ſponte nullo humano cultu naſcentia.

EXOTICA.

TAB. XXXIV.

Ex Exoticis undecim huc pertinent: 1. *Mourowve Maragnanæ inſulæ.* 2. *Capolin Mexicanorum.* 3. *Cochoztamal.* 4. *Copalxochotl Tepeacenſium.* 5. *Ibipitanga.* 6. *Ibiruba.* 7. *Nhua.* 8. *Paco caatinga.* 9. *Mangabiba.* 10. *Huitz Tomatzin frutex.* 11. *Cacapolton.*

De Laet Ind. Occid. l. 16, c. 11.

1. De *Mourowve* hoc duntaxat ſcitur, non multum abludere à pruno, *flores* ferre luteos, *fructus* inſtar ceraſorum, longis pediculis, oſſiculo exiguo, carne crocea & ſuavi.

Ximen. apud de Laet Ind. Occid. l. 5. c. 17. Nieremb. Exot. l. 15. c. 21. Reccus R. M. H. N. l. 3. c. 71.

2. *Capolin Mexicanorum*, arbor eſt mediocris magnitudinis, *foliis* amygdali, aut Ceraſi noſtratis, minutim ſerratis, *floribus* racemarim dependentibus, ex quibus *acini* fiunt ceraſis noſtris formâ, colore, magnitudine, oſſibus & nucleis ſimiles. Nam immaturi paululum ſunt acidi, & adſtringentes: exquiſitam maturitatem aſſecuti, dulces & guſtus gratiſſimi. *Flores* vere, *fructum* verò per univerſam æſtatem largitur. Temperato cœlo gaudet, & apud Mexicanos in hortis campeſtribusque locis, & ſuapte naturâ & humanâ diligentia provenit. Quantum ad uſum. *Germinum* liquor aut ſuccus linguam æſtu aridam lenit. Jus *corticis* decocti per quindecim dies inſolatus & drach. un. pondere ſumptus, dyſenteriam curat. Pulvis inflammationibus opitulatur. Ex *fructu* fit in annonæ caritate panis & vinum: ſed alimentum melancholicum præbet, & halitum frequentiore uſu gravem conciliat, cum dentes nigredine inficit. Emendari tamen dentifriciis malum poteſt. *Triplices* ſunt tales arbores, ſed fructu tantum differunt: ſiquidem *Xitomacapolim* fructum fert prunorum circiter magnitudine. *Helocapollim* paulò minorem, ac omnium minimum *Tolocapollin*: univerſum verò omnes racemarim dependentem. Ceraſ.

Nieremb. Exot. l. 15. c. 100. Columna ad Reccum p. 872.

3. *Cocoztamatl*, quam alii *Cocoztic*, *Cocozton*, & *Cocotztli* vocant, fruticis *volubilis* genus eſt. *Radix* eſt rugoſa, inodora, ſaporis ſalivoſi & pallens. *Folia* ſinuoſa in tres cuſpides diviſa. *Flores* modici, candidi, ex quibus acini ceraſis ſimiles ſed candentes. Columna ad Bryoniam refert. *Radix* urinam ita evocat, ut palmam omnibus aliis medicamentis præripiat, ſumptumque experimentum in Epiſcopo Cordubenſi Philippo II. Hiſpaniarum Regi à Confeſſionibus. Reprimit eadem ſupernaſcentem in meatu urinario carnem, ſi ſemunciæ pondere ſumatur ex liquore aliquo, & pulvis ovi albumini & oleo amygdalarum dulcium permiſtus, filo obvolutus, cavitati penis indatur.

De Laet l. d Occid. l. 5. c. 17.

4. *Copalxocotl Tepeacenſium*, arbor eſt ceraſis valdè ſimilis, *fructus* fundens exiguis pomis ſimiles, qui ſalivam quandam valdè glutinoſam fundunt, & ideò ab Hiſpanis *ceraſa gummoſa* appellantur.

Piſo de ſimpl. Braſil. facult. l. 4. c. 101. Marcgrav. H. N. B. l. 5. c. 10.

5. *Ibipitanga* ſeu *Vbipitanga* arbor ceraſi noſtratis acidæ figurâ. *Truncus* contortus eſt. *Folia* lævia, supernè ſaturatè viridia, infernè dilutiora. *Flores* multi in pediculis ceraſinis albi, τετράφυλλοι. *Fructus* intus & extus miniatus, baccæ mori magnitudine, rotundus, octies profundè ſtriatus, ſaporis ſubamari: cui *lapis* rotundus, compreſſus albicans, in quo ejuſdem coloris & ſaporis nucleus. Flatus diſcutit, nauſeam ſtomachi reprimit, & pectori cum ſaccharo eſt ſolutio.

Marcgrav. ibid. c. 17.

6. *Ibiruba* eſt arbor cortice, ligno, & naſcendi modo Guajobæ ſimilis, ramis noſtræ ceraſo. *Folia* ſunt oblonga, membranacea, ſuperius ſaturatè viridia, inferius pallida, uno ſecundum longitudinem nervo, venis tranſverſis nullis. *Fructus* magnitudine pruni, rotundus, ſed verſus pediculum turbinatus, cum umbilico cavo, quem quatuor foliola

Ceras. liola ex viridi incarnata circumſtant; cuticulâ tenui veſtitus, *carne* ſucculentâ fulvâ, cum levi amaritie acidiuſcula; cui intus *lapis* rotundus, magnitudine ceraſini, cortice duro tectus, nucleum album amaricantem continens. Magnâ copiâ ſine noxa edi poteſt. Tranſplantatur per taleas.

Marcgrav. H.N.B.l.3.c.4. 7. *Nhuam* Ita huc refero, ut & alibi apponi poſſit. Arbor eſt alta, ſuperius in multos ramos contortos expanſa. In *ramis* ramuli alternatim oppoſiti, uti & *folia* in ramulis oblonga, supernè ſaturatè viridia, infernè dilutiora & nervo ac venis obliquis conſpicua, brevi pediculo inſiſtentia. *Fructus* globuli luſorii magnitudine, rotundus, albeſcens, cuticulâ pallidâ, carne albâ ſaporis ſubamari: intus autem lapis durus, oblongus, fuſceſcens. *Maturus* decidit, colligitur & comeditur.

Ibid. c.5. 8. De *Paco caatinga* hoc duntaxat ſcribitur, *fructus* in uvam novem aut decem digitos longam congeſtos, ferre, ceraſi ſylveſtris magnitudine, nigri coloris, *nucleo* ceraſino, ſaporis adſtringentis. Avidè hunc à columbis comedi: ab hominibus ne attingi quidem. Uſurpandum ad tincturam cœruleam, ſiccanturque ad uſum.

Piſo de fac. ſimpl. Braſ. l.4.c.18. Marcgrav. H.N.B.l.3. c.14. 9. *Mangabiba* ſeu *Mangaiba*, arbor eſt criſpa, magnitudine prunum Europæam, vel ceraſum acidam, æquans. *Rami* betulæ modo in tenues ramuſculos ſparguntur quibus etiam ſimillimi ſunt. *Lignum* lentum eſt, medulla intus exigua, & quod fractum vel conciſum lacteum humorem fundit. *Folia* parva, ſolida, egregie virentia, quibus nervus in medio ſecundum longitudinem, transverſim autem lineæ ſubtiliſſimæ parallelè poſitæ. *Flores* jaſmini modo diſpoſiti, calicibus unum aut ſeſquidigitum longis, ſtellulæ figurâ, albi, fragrantes, qui menſibus Octobri & Novembri gignuntur. *Fructum Mangabam* vocant. Magnitudo huic prunorum, figura rotunda, vel ovalis, cuticula ex viridi flava, & quandoque punctis rubris inſignita. pulpa alba, butyri inſtar mollis, vinoſi ſaporis; in qua ſemina lutea, compreſſa, ſex, ſeptem, aut duodecim, ovalis figuræ, umbilicata in medio, cute lenta, intus nucleus dulcis, albiſſimus. Lacte acerbo priusquam decidit turget; ideo vel leviter preſſus liquorem album fundit. Matureſcit circa Olindam Decembri, Januario & Februario menſibus: ad flumen S. Franciſci Aprili, Majo, Junio & Julio reperitur. In ſinu omnium Sanctorum integras ejus ſylvas videre eſt. Ardores febriles domat: jejuno ſtomacho ſumptus alvum dejicit. Conditur à Luſitanis integer.

10. *Huitz Tomatzin*, aliis *Huitz Tomal*, & *Neixpopoalloni*, ſeu oculos abſtergens, frutex eſt cui furculoſa radix; ſtipites ſpiniferi, quatuor dodrantum, & in eis *folia* quadantenus vocatæ ſpinacbiæ ſimilia, infernâ parte hirſuta & ſubalbeſcentia; *flos* purpureus non ſine luteis quibuſdam capillamentis, ex quibus *fructus* ceraſis candidis ſimiles. Naſcitur in frigidis ac humidis regionibus Temucacenſibus, & Amaquemecenſibus, in planis & campeſtribus. *Radix* amara eſt & acris. Cortex ſemiunciæ menſura tuſus, atque ex aqua epotus, omnes humores per inferna vacuat. Febribus, difficultati reſpirationis, & hydropi mire conferre compertum. Reccus R. Med. H. M. l.4.c.11.

11. *Cacapolton* arbuſcula eſt foliis ceraſi, ſtipite purpureo. Floribus in extremis ramis cærnleis, unde fiunt acini ciceribus penè pares, primo coccinei, ac tandem è purpureo in nigrum vergentes. Folia ſunt frigida & adſtringentia. Repellunt præter naturam tumores, dyarrhœas compeſcunt, & medentur vulneribus. Succus foliorum acinorumve, curat inflammationes oculorum. naſcitur Ocoituci, & Quaubquecullæ, nempe temperatis & calidis regionibus. Reccus l.3. c.36.

Ar-

Articulus XI.

De Chamaceraſo ſpuria.

Tab. XXXV.

CHamaceraſus ſeu *Ceraſus humilis ſpuria*, nullibi apud Veteres occurrit. Recentiores duplicem faciunt: Unam, *fructu gemino*, alteram *fructu ſingulari*.

I. *Chamaceraſus ſpuria fructu gemino*, vel eſt fructu rubro vel nigro.

Bauh. Phytop. l. 11. ſ. 6 p. 451. Stapel. in Theoph. p. 257.

I. Chamaceraſus fructu gemino rubro eſt iterum duplex, vel *punctata*, vel *non punctata*. 1. *Chamaceraſus fructu gemino rubro duobus punctis notato*, vocatur aliis *Chamaceraſus montana*, *Xyloſteum periclymenum mas*, *Ficus Idæa*, *frangula &c.* Alta eſt aliquando cubitos quatuor. *Lignum* medulla alba. *Ramis* adverſis & fragilibus, *cortex* eineraceus. *Folia* ſubtus hirſuta: *flores* rictu patulo hiantes, de pediculis longis rubentes, qui Aprili & Majo protruduntur. *Fructui* qui Julio & Auguſto maturatut ceraſi magnitudine transparenti, ſuceus croceus amarus & inſuavis; necnon ſex, ſeptem & pluta aliquando grana alba, plana. Lobelius quinque gigartos ponit. Geminus is aliquando in uno pediculo longo; aliquando ex toto coeuntibus ſeminibus in bipartito conceptaculo, in quolibet duo aut tria ſine oſſe, quod Cæſalpinus de *frutice* ſuo *ſine nomine*, ſimili corno, breviore, dixit. Notas illas Geſnerus vocat *ocellos* aut *pupillas*, Dodonæus *duo floſculorum veſtigia*. *Frequens* eſt in montibus Pyrenæis, Allobrogicis, Pannonicis, Styriacis, inprimis propê monaſterinm Neuberg. *Creſcit* & Glaronæ eirea Thermas Fabarias, Tiguri in monte Albio, & in Baſilienſium ditione. 2. *Chamaceraſus fructu gemino rubro*, *nullis punctis notato*, audit aliis *Chamaceraſus dumentorum fructu gemino rubro*, *Halimus*, *Periclymeno cognatus frutex*, *Xyloſteum*, *Periclymenum alterum* Allobrogum, *Cornus fæminæ effigie*, *Periclymenum rectum primum*, *Periclymenum rectum*, *Xyloſteum floribus albis vulgatius*, *Peryclimenum tertium*. Surgit ſuo *caudice* nullius pedamenti indiga, *folio* corni fœminæ, ſed minus nervoſo, hirſuto; *floribus* è luteo palleſcentibus, peryclimeni formâ, ſuperiore folio ſurſum reflexo, fimbriato; inferiore demiſſo, anguſtiore, odoris grati. Decidentibus, *bacca* gemellæ teſtium inſtar pediculo appenduntur, rubentes, æquali perpetuo magnitudine, Ceraſaque canina quibusdam dicuntur. *Naſcitur* paſſim in ſaxoſis dumetis, frutetis, ſepibus inter cæteras ſentes. Alſatiæ familiaris eſt, ubi ſecus itinera & vias occurrit. Viſitur & in meo Cibeniaco, hocque ipſo quo ſcripſi die legi. In Belgicis hortis vix unquam æquales baccas ad maturitatem perducit: altera excreſcente & turgida, altera ſemper exilis, plena tamen manet, lagenulamque geſtatoriam aut cucurbitulam quodammodo refert.

Bauh. Phytop. l. 11. ſ. 6. p. 451. Trag. H. P. Chamæceraſus Geſner. in Horto. Dodon H. P. Pempt. 1. l. 1. c. 24. Tabern. H. P. T. 2. l. 2. c. 23. Eyſt. hort. Verna. Art. Ord. 59. Cluſ H. P. l. 1. c. 38.

II. Chamaceraſus fructu gemino nigro; eſt *Peryclimenum rectum ſecundum* Cluſio; *Secundum Sabaudicum* Tabernomontano; *Peryclimenum rectum folio ſerrato* Bauhino: Vix humanam altitudinem attingit. *Rami* graciliores & rariores: *cortex* albicans: *folia* tenera, longa, in ambitu nonnihil ſerrata, supernè virentia, infernè minus incana. Tenellis *germinibus* enati inter folia graciles *pediculi*, unum interdum, ſed binos ut plurimum *flores* ſuſtinent, eosque purpuraſcentes; quibus ſuccedunt gemelli *fructus*, nigri, ſucculenti, guſtu ingrato. Rara eſt inventu, & unicum fruticem in Pyrenæis montibus, binos aut tres apud Allobrogos in Sabaudicis; deinde frequentiores variis montibus Auſtriæ & Styriæ, inveniebat Cluſius. Floret cum aliis Periclymeni generibus; *ſemen* Julio matureſcit.

Cluſ H. P. l. 1. c. 58. Tabe H. P. l. 2. c. 24. Bauh H. P. l. 15. c. 6.

Cotonaſter. II. *Chamaceraſus fructu ſingulari*, eſt itidem duplex. *Fructu cæruleo & Fructu rubro*. 1. *Chamaceraſus fructu ſingulari cæruleo*, *periclymenum tertium rectum* Cluſio, *quartum* Tabernomontano, *periclymenum rectum fructu cæruleo* Bauhino dicitur. *Radices* lignoſæ & fibroſæ; *candex* ſcabet nigricans, & qui multis hiat locis. *Rami* tenelli adhuc purpuraſcunt, & canâ lanugine veſtiuntur. *Folia* contrario ſitu inter ſe diſponuntur. *Flores* cavi in quinque lacinias ſecti, pallidi: ex umbilico quinque ſtaminula flava cum appendice prodeunt. *Fructus* Chamæmeſpilo Geſneri magnitudine par, cæruleus, vinoſo ſucco & plurimis granis turgidus, qui manus rubro colore tingit. *Creſcit ſponte*, inquit Cluſius, *ad radices cujusdam montis pago Maliſ vocato contigui, ad ſiniſtram, via qua ad Taurum, ſuperioris Stiriæ Saltzburgenſem ditionem pertingentis præcelſum montem, ducit: nunc autem ſemine natum in quibusdam hortis alitur*. In Pannonia fructus in uſum tinctorium reponitur. 2. *Chamaceraſus fructu ſingulari rubro* Geſnero *Chamaceraſus montis generoſi* dicitur. Naſcitur enim in montis Generoſi Inſubriæ crepidinibus clivis ac præcipitiis, *folio* aceris albi, quod Galli *plane* vocant, latiore & ampliore per ambitum valdè inſecto: *fructu* rotundo, rubro, ceraſo ſimili.

Cluſ. l.c. Taber. l.c. Bauh. l.c.

Geſner. in Horto. Bauh. H. P. l. 2. c. 33.

Articulus XII.

De Cotonaſtro.

Cotonaſter apud Recentiores duplex eſt. *Folio* nempe *oblongo ſerrato*: & *Folio rotundo non ſerrato*: cui *Cyanum arboream Cretenſem* adde.

I. *Cotonaſter folio oblongo ſerrato*, idem eſt cum *Chamameſpilo* Bauhini & Cherleri. Frutex eſt ramis nigricantibus ſtriatis: *foliis* pluribus oblongis, acuminatis, ſerratis, glabris, nervoſis, atrovirentibus, & quæ pediculo brevi hærent. *Flores* denſi purpuraſcentes in umbellam digeruntur, & pediculis modo longis, modo brevioribus in extremis ramis hærent. *Fructus* fert oblongos, rubros, umbilico mediocri: in quibus bina eaque oblonga grana. Fortè *Agriomelea Bellonii*, quam in Cretæ montibus invenit, exiguorum malorum, pyris formâ ſimilium, feracem. Bauhinus tamen ad *vitim Idæam tertiam*, quam Ariam alni effigie, folio lanato minore vocavimus, refert. Vide de eo & Cluſium.

Bauh. H. P. l. 1. c. 13.

Bell. Obſ. l. 1. c. 17.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 40.

II. *Cotonaſter folio rotundo non ſerrato* Geſnero *Cotonaſter & Cydanago*, Lugdunenſi *Epimelis altera*, frutex eſt ramoſus, cultu arboreſcens. *Folia* averſâ parte candicantia & lanuginoſa, adverſa nervoſa & virentia. *Flores* quos ineunte vere profert, concavi herbacei, plures juncti cohærent. *Fructus* in extremis ramulis, bini, terni, vel plures, parvi, compreſſi, ex rotundo oblongi, in umbilico quinque partitis ſectiunculis inſigniti, cortice ubi matureſcunt primò rubeſcente vel ſubflaveſcente, dein rubro, cui tamen obducta eſt lanugo cineracea: carne pallidâ, fungoſâ, acerba, cui *oſſicula* intus continentur terna, aut quaterna, oblonga, hinc anguloſa, illinc plana, duriuſcula, quæ tamen dentibus facilè conteruntur, *medullam* claudentes albam.

Geſner. in Epiſt.

Bauh. H. P. l. 1. c. 14.

III. *Cyanus arborea Cretenſis* quam Bauhinus *fruticem rotundo argenteo folio, Cyani flore* vocat, Bellus *fruticem pulcherrimum*; Pena *Cyanum fruticoſam Candia*. Quantum ex ramo ex Candia advecto colligi poterat, foliis ad Cotonaſtrum Geſneri accedit, eaque ramis immediatè adhærent, colore ſubtus argenteo, ſuperius virente, fimbriâ alba, latitudine & proportione quam icon exbet.

Bauh. Phytopin. l. 11. p. 452. Bellus Epi. 2. ad Cluſ. Bauh. H. P. l. 1. c. 15.

***

Titu-

Titulus II.

De Fructibus quibusdam Exoticis.

Caput I.

De Fructibus rotundis & orbicularibus.

Tab. XXXVI. XXXVII. CLaudant hunc librum fructus Exotici varii, qui apud Cluſium & alios deſcribuntur. Sunt autem hi in octuplici differentia. 1. *Rotundi* nempe 2. *Orbiculares.* 3. *Oblongi.* 4. *Ovales.* 5. *Pyriformes.* 6. *Anguloſi.* 7. *Diverſarum figurarum.* 8. *Varii.*

I. Fructus Rotundi ſunt vel *Laves* vel *Tuberculoſi.* 1. *Rotundorum Lævium* quatuor invenio. (Cluſ. Hiſt. Exot. l. 2. c. 7.) 1. *Magnum rotunditate compreſſum; cortice rugoſo fuſco: Cortice rugoſo ſubpurpureſcente; Parvum;* & *Quaſi coronatum.* 1. *Fructus rotundus levis magnus rotunditate compreſſus cortice rugoſo fuſco,* Gemini erat pugni magnitudine. Cortice ut dixi, cui cavus umbilici inſtar circa pediculum orbis, tuberculis ſuperius obſitus. Intus *nucleus* magnus, bipartitus, intus ex atro rubens, adſtringentis primò, mox ſubdulcis ſaporis. 2. *Fructui rotundo levi, Cortice fungoſo* ſubpurpuraſcente, *nucleus* intus planus, candicans, impensè amarus. Plures ſimul connexos alio fructu incluſos fuiſſe putat Cluſ. 3. (Ibid. c. 16.) *Fructus rotundus levis, Parvus putamine ſpadiceo flaveſcente, nucleo erat ſubacido,* qui quia veſtigium quoddam ſuperna parte retinuerat, lobo aut ſaltem alicui operimento, incluſus fuiſſe videbatur. *Putamen* habebat etſi tenue, firmum tamen, præ politura ſplendens, *nucleum* dividuum, intus candicantem. (Bauh. H. P. l. 3. c. 48.) 4. *Fructus rotundus levis quaſi Coronatus,* eſt triplex. *Argenteus, Flavus & Viridis. Fructus rotundus levis, quaſi coronatus argenteus,* ex rotundo eſt turgidus, politi, lævoris, circularibus lineis ſaturatioribus densè cinctus, durus, altero fine, nonnihil turbinato, *umbilico* livido, in quo veluti pediculi veſtigium, à quo una & altera linea demittitur. Satus bina folia produxit. Eſt & *alius tumidus* & nonnihil anguloſus, lineis carens, ſed zonulis densè cinctus, *cortice* oſſeæ duritiei, ſubruffa intus ſubſtantia. *Nucleus* inerat pallidus, duriuſculus, guſtu amaro. (Fructus rotundi & orbicular.) 2. *Fructus rotundus levis, quaſi coronatus Flavus,* cortice lævi, (Ibid. c. 47. p. 312.) zonulis ſaturatioribus & vix conſpicuis. cujus parte ſupremâ area quædam livida aut ſubfuſca conſpicitur. Videtur eſſe idem cum Cluſii quem Exot. lib. 2. cap. 29. deſcribit. Habuit intus *nucleum* colore & carne Piſtaciæ, ſed duriore, quæ totam nucem ſine tomento implebat, ſapore tam amaro ut Aloen vinceret. Datur & *ovalis*: & ſtriis circularibus *cinctus.* 3. *Fructus rotundus levis, quaſi coronatus Viridis* qui multis angulis & impreſſionibus inæqualis eſt, ac ſi ab aliis vicinis fructibus compreſſus fuiſſet; Zonulis etiam ſaturatioribus frequentioribusque in orbem cingitur.

II. Rotundorum Tuberculoſorum (Cluſ. Exot. l. 2. c. 30.) ſunt quoque tres: *Flavus nempe linea eminentiore transversâ; Flavus absque linea; & Niger.* 1. *Fructus rotundus tuberculoſus Flavus linea eminentiore transverſa,* putamen habet admodum durum, craſſum & flaveſcens. 2. *Fructui rotundo tuberculoſo Flavo absque linea,* magnitudo globi minoris ſclopi, tubercula non admodum craſſa. (Bauh. H. P. l. 3. c. 212.) 3. *Fructus rotundus tuberculoſus Niger,* supernè umbilicatus erat. Sub cortice tunica internodia, albicans, ſubſtantiam internam nucleatam involvit.

II. Fructus Orbiculares ſunt vel *Laves* vel *Aſperi.* 1. *Orbiculares Laves* ſunt *Spadiceus, Fuſcus, Flavus, Ex ruffo nigricans, Fuliginoſus, Ater & acidus, Cinericius, & Suborbicularis compreſſus colore ſuberis.* 1. *Fructus orbicularis, levis,*

Fructus rotundi & orbicular. Cluſ.Exot. l.2.c.25. *Spadiceus eſt duplex. Vnus* perpolitus, exiguo mucrone glandium inſtar supernâ parte inſtructus, infernâ veſtigium quoddam, cui fortè pediculus inhærebat. *Nucleum* vel pulpâ continuiſſe, ſtrepitus prodebat. Ipſe tantæ levitatis, ut aquæ innataret.
Ibid.c.29. *Alter* nucleo duro. *Cortex* ipſi non valdè quidem craſſus, ſed durus, ſupra lævis, infra rugoſus, & fuſcus, inſtar nucis cypote: *nucleus* fuſcus, par-
Ibid.c.25. tim ſtriatus, partim rugoſus. 2. *Fructus orbicularis, levis. Fuſcus erat cortice* duro, nucis Ponticæ putaminis inſtar; nucleo avellana non minore, cineraceo, rugoſo, carnis ſubflavæ & ad guſtum acris. Ad quem referri poteſt Bauhini *multifariam fiſſus*. Finditur enim in duas partes fungoſas, ſaporis manifeſti nullius, continet
Ibid. c. 29. oſſiculum durum. 3. *Fructus orbicularis levis Flavus* maculâ ſubfuſca notatus, qui ovo paſſeris minor, tanquam torno elaboratus, lapidea du-
Ibid. c.30. ritie, ſubſidebatque in aqua. 4. *Fructus orbicularis levis, ex ruffo nigricans*, mediocris avellanæ magnitudinem non excedit. infimâ parte paulò anguſtior, in triangularem mucronem definit. *Putamen* ipſi durum & craſſum. *nucleus* candidus, cui membrana fuſca ſupercingitur. Petit fun-
Ibid.c.26. dum. 5. *Fructus orbicularis levis Fuliginoſus*, duro tegebatur cortice, ſtyracis fructus inſtar. Strepitum agita-
Ibid.c.29. tus edebat. 6 *Fructus levis orbicularis Ater & acidus* utrinq; tumebat pulvini inſtar. *Cortex* ei fragilis & tenuis. pulpa fungoſa, ſubrubens, friabilis, tamarindorum acoris: in ejus meditullio ſemen plenum, fuſcum, can-
Ibid.c.25. dicante membranâ veſtitum. 7. *Fructus levis orbicularis Cinericius*, is triplex. *Vnus* cinericius Chamæriphes fructus oſſiculo non diſſimilis, ſed major, putamine tenui, fungoſâ medullâ ſuffulto: nucleo infimâ parte in mucronem definente, & in binas partes juglandis modo dividuo, ſaporis amygdalini, coloris
Ibid. c. 20. ſubflavi. *Secundus* Cinericius Arantii formâ, levis, ſolidus & durus. *Tertius* cinericius compreſſus, rugoſus, durus, in aqua tamen non ſubſidens. 8. *Fructus orbicularis levis Suborbicularis compreſſus, colore ſuberis*. Duas uncias latus eſt, ac paulo longior. *Figura* ferè orbiculata, niſi ſuperna Bauh H.P. l.3.c.150. p.342.
parte ſinum umbilicali ſpecie haberet. Compreſſus ergò, una facie in gibbum ſublata, concava altera. *Cortex* coloris ſuberis, fungoſus quodammodo. Interior pars fuſca, inſipida, magis fungoſa, ſed magna ex parte cava.

II. Fructus Orbiculares aſperi ſeu non leves ſunt Striati, Sulcati, Venoſi, Tuberculati. 1. *Fructus orbiculares Striati* ſunt duo. 1. *Fuſcus major*, Cluſio *Orbicularis peregrinus primus*, qui ex inſula Cluſ.H.Exot.l.2.c.9.
Madagaſcar delatus eſt. Novem ipſi unciarum ambitus, ſtriatura circa pediculum, color fuſcus levis, & intus cavus. Ex pertuſo educta ſunt multa *grana* plana, nucis vomicæ formâ, oſſeâ duritie. 2. *Cineraceus* Ibidem.
minor, quatuor in ambitu unciarum, nucleum continens. Pulvinato integumento incluſum fuiſſe, fibrarum quibus putamen aſperumerat, impreſſa veſtigia oſtendebant. 2. Ibid.c.28.
Fructuum orbicularium Sulcatorum tres ſunt, 1. *Sulcatus fumiger & ſplendens*, qui ex una parte ſeſſilis, & quodammodo planior, alterâ in orbem aſſurgebat. Sulci ſub cute creberrimi, Nucis Fauſel inſtar. Interna *pulpa* dura, candicans, ſalſi initio ſaporis, mox adſtringentis. 2. *Sulcatus*, Ibid. c. 16.
Sulcis quatuor diſtinctus; quorum bini ad partis adverſæ umbilicum uſque ducebantur. *Planus alioquin*, inquit Cluſius, *& orbicularis penè forma*; ſupernâ parte quaſi pulvinatus, niſi quâ parte ſulci deprimebant: adverſæ parti veſtigium fuſcum, quo fructui ſeu cortici firmiter inhæſiſſe videbatur. Ipſe adeo durus & ſolidus, ut limam quodammodo reſpueret.
3. *Sulcatus linea trigona in ſummo diſtinctus*, qui fuſci coloris erat. Summum Ibidem.
illud in quo foramen. Infima parte tres lineæ æqualiter latera ſecantes ad umbilicum ferè ſeu duplicatas alias lineas, quæ triangulum conſtituebant, & in quarum medio umbilicus ſeu foramen album impervium, pertingebant. 3. *Fructus orbicu-*

Cluſ. H. E. 20. l. 2. c. 19 *biculati Venoſi* tres ſunt. 1. *Quatuor venis diſtinctus*, qui malum aurantiam referebat, coloris ex aureo flaveſcentis. A pediculo ad ſummum octo omni ex latere ducti nervi ſed craſſi erant, eorumque nonnulli gemini. **Ibid. c. 10.** 2. *Novem venis diſtinctus*, duplex eſt 1. Vel *Major*, qui ſpadiceus, levis, prægnans, ſex unciarum longitudine. 2. Vel *Minor*, in quo pulpa multa, cortici adhærens, cum oſſiculo inæquali, & totidem angulos, quot fructus nervos habente, qui ad ſummum corticem pertingebant. **Ibid. c. 10.** 3. *Senis nervis diſtinctus*, qui ab infima ſede ad extremum usque per longitudinem rectâ linea excurrebant. Ipſe erat ſeſcuncium longus & craſſus, coloris fuſci, & ex parte cineracei; in quo pulpa à cortice libera. **Ibid. c. 11.** Allatus erat ex Guinea. 4. *Fructus orbiculati Tuberculoſi* ſunt duo. 1. *Tuberculoſus Fuſcus*, oſſiculum potius quam fructus, trium unciarum ambitu, durum, ſolidum, grave, perpetuis tuberculis obſitum; in quo tamen veluti triangularis formæ veſtigia in utraque extremitate apparerent. **Ibid. c. 16.** 2. *Tuberculoſus Cineraceus triforaminulentus*, in lateribus nempe. Planior erat ſupernâ & ſeſſili parte.

Caput II.

De Fructibus Exoticis oblongis & ovalibus.

Vid. TAB. XXXVII. I. FRuctus Exotici *Oblongi* vel ſunt *Leves*, vel *Rugoſi*, vel *Tuberculoſi*, vel *Sulcati*.

Ibid. c. 14. *I.* Fructus *Oblongi Leves* ſunt 1. *Oblongus levis Fuſcus*, & quidem triplex. 1. *Striatus*, qui durus & in obtuſum **Ibid. c. 15.** mucronem deſinebat. 2. *Arcuatus*, pronâ nempe parte, ſupina enim planus. Cortex durus, craſſus, denſus: materiâ ſpongioſâ, firma; nucleus uncialis, planus, durus, extra fuſcus, intra ſubrubens, in duas partes diviſus, tenui ſpadicea membrana cin- **Ibid. c. 18.** ctus, qui ſalivam ciebat. 3. *Splendens*, qui ſub nomine *Coxco cypote* ſeu nucis cypote miſſa erat. Superna parte lævis, ſcaber, ventre ſeu inferna cineraceus. 2. *Oblongus levis Cineraceus* **Fructus Exotici oblongi & ovales. Cluſ. Hiſt. Exot. l. 2. c. 21.** isque duplex. 1. *Nervis craſſis & eminentibus*, qui à ſummo capite ad infimam partem per dorſum excurrebant, tanta arte expreſſi, ut humana induſtria ſculpta quis arbitrari poſſet. Forma ei nonnihil convexa, dorſum elatum & aſſurgens, caput arctius: infima pars in mucronem deſinit. Similis huic nux *Cunone*. **Ibidem.** 2. *Acidulus* qui *Oregivella* dicitur, ex qua potio Caao conficitur. Cortex potius erat quam fructus craſſiuſculus, durus, Salivam ciens, cui ora reflexa. **Ibid. c. 16.** 3. *Oblongus levis Flavo-ſpadiceus* ſi corticem attendas, qui denſus potius quam lentus. Nucleus inerat cineraceus, tenuis, nigerrima membrana involutus, præterquam infima parte, quæ aut candicabat, aut deterſa membrana nuda erat. Braſiliani pernicioſum meminêre. **Ibidem.** 4. *Oblongus levis Niger lobum referens*, ſplendebat præ nigredine: & mucrone roſtellum aviculæ quodammodo imitabatur. Ex albida intus pulpa, bina aut terna ſpadicei coloris ſemina malorum vulgarium ſeminibus penè ſimilia, involvebat.

II. Fructus Oblongos rugoſos aliquot **Bauh. H. P. l. 3. c. 115. Cluſ. Hiſt. Exot. l. 2. c. 20.** invenio. 1. *Hepaticum*, quem Bauhinus à Robino accepit, & quo Indiani in obſtructionibus hepatis utuntur. Figura hepati quodammodo reſpondet. Eſt enim altera gibba, altera concava, oblongus, magnitudine caſtaneæ majoris, ſpadiceus, ſed ad pullum accedens. Bivalvis idem aut geminus potius, ſulco inſigni, in ambitu cohærentiam deſignante. Subſtantia tota glanduloſa, quernea glande ſiççata durior, præter levem quandam adſtrictionem nullo nec guſtu nec odore inſignis erat. 2. *Oſſiculo olivæ* ſimilem ſed major eo, qui & ſolidus, Nucleum continuiſſe vel exinde colliges, quod agitatus ſtreperet. 3. *Oſſicu-* **Bauh. H. P. l. 3. c. 90.** *lum Indicum amygdalæ magnitudine.* Figura nonnihil diverſa eſt. Collum ipſi ſuperius anguſtum: quatuor inſignes per longitudinem lineę, color pullus.

Fructus Exotici oblongi & ovales. Cluſ. Hiſt. Exot. l. 2. c. 19.

III. Fructus oblongi tuberculoſi ſunt duo. 1. *Cineraceus* qui & durus. *Tubercula* veſicularum inſtar, intus inanes & inæquales lacunas oſtendebant, ſpadicei coloris, ſplendentes & quaſi ſemen continuiſſent. Ipſum in quatuor partes dividi poſſe, venæ per longitudinem ductæ, oſtendebant. 2. *Cordis formam referens*, qui & fuſcus, levis, & quia immaturus collectus, carioſus. Tubercula erant eminentia & inæqualia. (Ibid. c. 20.)

IV. Fructum oblongum ſulcatum, qui & *Decuſſatus*, Bauhinus nobis exhibet. Ovilli renis formam habet, caſtaneæ colore & magnitudine, craſſiuſculus, compreſſus & unâ parte à duobus decuſſatis ſulcis in quatuor partes diviſus. Oppoſita parte *ſigmoides ſulcus* duplex conformem porcam ambiens artificiosè exaratur; inter cujus cornua triplex eminentia germinis ſedet. Non multum fortè abludit ab eo quem Cluſius Exot. lib. 2. c. 16. loco ſexto deſcribit. (Bauh. H. P. l. 3. c. 116.)

II. Fructus Exotici Ovales ſunt 1. *Rugoſi*. 2. *Tuberculoſi*. 3. *Sulcati*. 4. *Laves*, & 5. *Incertorum lineamentorum*.

I. Fructus Ovales rugoſi ſunt 1. *Rugoſus fuſco cinereus*, ovi anſeri magnitudine, ſub *fructus peregrini pulpa* à Cluſio deſcriptus: Valdè erat gravis & mollis. Tenui & rugoſâ membrana tegebatur, quæ unguibus cedebat & ſapiebat ſalem. 2. *Rugoſus Verſicolor VVirtembergenſis*, quem Bauhinus *Indicum Ovalem rugoſum* vocat, ſuperficie erat aſperiuſculâ, & veluti furfuroſa, quæ punctulis albidis, cinereis, ferrugineis variegabatur. Platerus ſub nomine Dactyli cum cortice habebat. 3. *Rugoſus fuſcus* & hic duplex. *Unus Nucleo avellanæ ſimilis*. Inæqualis erat, intus lævior & cineraceus, media parte fibroſa & firma. Nucleus erat gravis, durus, ſolidus, in duas partes diviſus, interior albicabat. *Alter craſſo*, ejuſdem cum ipſo fructu formæ, cavo intus & inani, ſubſtantiâ fuſca, amygdalæ rancidæ ſapore, gravidus. (Cluſ. Hiſt. Exot. l. 2. c. 14. — Bauh. H. P. l. 3. c. 97. — Cluſ. H. Exo. l. 2. c. 16 — Ibid. c. 15.)

II. Fructus Ovalis tuberculoſus eſt ille apud Cluſium *ex fuſco rubens*, tuberculis mucronatis, qualibus Stramoniæ fructus obſeritur. *Nucleum* continebat oblongiuſculum, fuſca membrana tectum, lævem, ſpadicei coloris, qui lævem & quodammodo inſipidam medullam continebat. (Ibid. c. 15.)

III. Fructus Ovalis ſulcatus eſt *oſſiculum fructus peregrini* apud Bauhinum. *Color* erat pullus, utrumque extremorum acuminatum, ſulci profundè dulcati. (Bauh. H. P. l. 3. c. 86.)

IV. Fructus Ovales laves duo ſunt 1. *Lapidi Iudaico ſimilis ex ruffo nigreſcens*, ut nonnullæ majores gallæ, duro putamine, & nucleum continens. Quia lævis, ideo aqua merſus non ſubſidebat. 2. *Spadiceus* quem Cluſius *Nucem* vocat. Inferna parte erat nonnihil mucronatus, supernâ obtuſior, duro & glabro putamine. Nucleum continuiſſe ſtrepitus agitati teſtabatur. (Cluſ. Hiſt. Exot. l. 2. c. 30. — Ibid. c. 13.)

V. Fructus Ovales incertorum lineamentorum ſunt tres 1. *Ovalis Indicus* quem Bauhinus *Fructum Indicum Ovi parvi ferè forma* vocat. Coloris erat quodammodo caſtaneæ, ſed dilutioris, ſplendens. Circulus totum ambiebat. 2. *Ovi anſerini forma & magnitudine*, de quo nihil occurrit, niſi quod in eo liquor Balſami odoratus, & ad multos morbos ſalutaris ſervatus fuerit. 3. *Ovalis putamine craſſo fibroſo*, qui oſſiculum potius quam fructus. Fibroſum hoc externâ parte, internâ nigrum & quodammodo ſaxeum. Nucleus craſſus, durus & rugoſus. (Bauh. H. P. l. 3. c. 81. — Cluſ. H. Exot. l. 2. c. 9 — Ibid. c. 16.)

Caput III.

De Fructibus Exoticis Pyriformibus & Anguloſis.

I. FRuctus Exotici Pyriformes ſunt duo. 1. *Pyriformis Major*. 2. *Minor*. 1. *Pyriformis Major*, rugoſus, niger, binis cellulis diſtinctus. *Corium* huic tam durum & tenax ut niſi malleolo vinci potuerit. *Cellulæ* membranâ fuſca & ſplendente diſtinguuntur, in quarum ſingulis nucleus bifariam diviſus, mediâ intercur- (Ibid. c. 24.)

Digitized by Google

currente membrana, ut in nuce juglande. Cluſ. Hiſt. Exot. l. 2. c. 24. 2. *Pyriformis Minor* ſpadiceo cinereus, qui lævis, in longum mucronem deſinens, fragili cortice. Pulpa nigra: & in hac oſſiculum longum, cineracei ex fuſco coloris, obtuſo mucrone, ſummâ parte in uno latere veluti exſculptum, in quo haud dubiè nucleus.

Ibid. c. 13. *II. Fructus Exotici Anguloſi* ſunt varii 1. *Anguloſi inæquales*, quales ſunt 1. *Inæqualis Cineraceus ſaxeus*, quem Indi *Camiri* appellant. Nuci juglandi externo viridi cortici exemtæ haud diſſimilis: ſummâ parte latior, infimâ in obtuſum mucronem deſinit. *Nucleus* albus amygdalæ penè ſapore. Ibid. c. 29. Alibi totum rugoſum, fuſci coloris, ſed magnâ ex parte cruſta velut duriſſima & cineracea tectum ſcribit. Levis idem & exigui ponderis: in aqua tamen non minus quam lapis ſubſidens. Confractus craſſo duriſſimoque cortice conſtare deprehendebatur. *Nucleus* ſucculentus, grati & oleum macis referentis ſaporis, in binas partes dividuus, tenni candidaque membrana interſecante. Hiſt. Plant. l. 3. c. 40. Bauhinus ejuſdem vel certè non diſſimilis pulpam flaveſcontem, oleoſam, per medinm fiſſam, ſaporis grati & nucis moſchatæ facit. 2. *Inæqualis ſemine fuſco fervido*, Cluſ. Hiſt. Exot. l. 2. c. 17. quem incolæ *Aratacou*. Fuſcus ei color, fungoſa materia: in hac qnaterna aur quina ſemina fuſca, duobus ordinib. à ſummo ad imum ſerie quadam diſponuntur, melonum æmula, medio tumentia, ſaporis ut dixi. 2. *Anguloſi Trifidi*, qualis Ibid. c. 25. ille orbicularis fuſcus apud Cluſium. Putamen nucis juglandis, intra ſpadiceum: ipſe in tres æquales partes dividebatur, in tres veluti loculos in quibus grana malorum ſeminibus non abſimilia, diſtinctus. 3 Ibid. c. 11. q *Anguloſi in gibbum extuberantes*, qualis eſt Guineenſis *cortice reticulato villoſo*. Durus idem, foris inæqualis & rudis, intus lævis & ſplendens, colore ad ſpadiceum tendente. Nucleus Ibid. c. 26. craſſus, plenus, ſucculentus. 4. *Anguloſus in duas partes ſeparabilis niger*. Paulò major erat ſemuncia, orbicularis ferè, fuſcus. Supernâ parte in tres æquales partes linea trigona à ſummo in quo foramen ducta diſtinguebat: Infima larera æqualiter ſecans ad umbilicum ferè pertingebat. 5. *Anguloſus in duas partes diviſus*, Ibid. c. 29. Ponticæ is nucis magnitudine, putamine duro, nucleo albo dulci, qui ad Unguentariæ nncis genus referri poſſit. 6. *Anguloſus duplici angulo*, Ibid. c. 15. qui ſnbrotundus, cineraceus, & extima parte mucronatus. 7. *Triangularis* Ibid. c. 20. qui & fuſcus. Eminentes illi anguli, ſciſſuram oſtendebant. Unde in tres partes dividi poſſe conjici poterat. 8. *Pentagonus* is que duplex 1. Ibidem. *Tuberculoſus*, qui potius fructus oſſiculum. Tubercula inania: ipſum ex quinque veluti oblongis teſſellis compactum, quibus ſublevatis, longus ſe exhibebat, ſed inanis & membranaceus nucleus. 2. *Oblongus fuſcus*, Ibid. c. 15. ſolidus idem, durns, Ægyptiacæ Alceæ inſtar, & levis. 9. *Criſtatus* Ibidem. *ſpadicei coloris*, oſſiculum porius, quod unciam longum, ſemunciam craſſum, læve. Criſta ſuperna parte erar, ubi & pntamen albidum. Paulò infra conum ad latus apparebat veſtigium, quo ſuo fructui inhæſerat.

Fructus exotici pyriformes & anguloſi.

Caput IV.

De Fructibus Exoticis diverſarum figurarum & variis.

I. FRuctus Exotici *diverſarum figurarum* Ibid. c. 10. ſunt octo 1. *In orbem convolutus*, qui nncleus verius quam fructus. Solidus is, fuſcus, intra albus, acidiuſculi ſaporis, vermiculorum alborum eſca. 2. *Ex quatuor* Ibid. c. 15. *membranaceis foliis compoſitus*. Ex adverſo hæc oppoſita, ex eodem tamen prodibant pediculo. Multis venis diſtinguebantur, rhomboidim & ſupernâ parte coeuntim, oſſiculnm infimâ parte ipſi inhærens & fragile occultabatur, in quo nucleus orbicularis, nucis moſchatæ magnitudine, fungoſâ materiâ obſitus, durus, albus & corneæ duriciei.

3. Ex

Fructus Exotici diverſarum figurarum.
Cluſ. Hiſt. Exot. l. 2. c. 25.

3. *Ex multis fibris contextus*, qui media parte craſſo, extremis gracilioribus. Fibræ erant fuſcæ & tam firmæ, ut cultro aperiri non potuerit. Pellem habuiſſe ſpadiceam, lævem, ſplendentem, reliquiæ teſtabantur. 4.

Cluſ. Hiſt. Exot. l. 2. c. 20.

Metæ figuram referens, qui & *Cineraceus*. Paludanns ad ſe pro fructu Balſami Peruviani miſſum ſcribebat. Sed differre ab eo addit Cluſius. 5.

Ibid. c. 25.

Iuli figuram quaſi exprimens, qui gracilis, cineracei coloris. Continebat grana craſſa, ſpadicei coloris, lævia, ab altera parte plana & inſipida. 6.

Ibid. c. 17.

Braſilienſis acidus. Prorſus erat confractus, ut ejus forma dignoſci nequiret. Putaminis fragmenta, foris ex fuſco cineracea, intra nigra, ſatis fragilia erant. Pulpa rugoſa, nigra, & eodem colore inficiens, ſaporis acidi, in qua nulla ſemina. 7. *Quitenſis*, quem *fructum ad Dyſenteriam* Mo-

Simp. Hiſt. c. 40.

nardes vocat, cujus fragmenta altera parte lævia & lutea; altera aſpera & admodum rubra erant. Pulvis tritorum ex ſtillaticio calycum roſarum liquore datur. 8. *Guama* de

H. N. Exo. l. 14. c. 107.

quibus ita Nierembergius. *Guama, ab aliis guava, fructus ſunt veluti vagina longa. Quædam oblonga, quædam velut ex tabellis intus claudunt nucleolos ſubalbiſſimæ carnis, qui & ſunt dulciſſimi. A quibusdam dicitur goſſypium in ſaccharo. Inveniuntur parvula vagina digitum non excedentes.* Eædem fortè cum Paoayis.

Linſchott. Ind. Orien. p. 3. c. 39.

II. *Ex Fructibus variis* ſunt 1. *Fructus in Bali inſula*, ſub terra, juglandis magnitudine, ſed durior & oleaginoſior, quo ad cibos condiendos utuntur. 2. *Fructus purpureus* allii ſapore. 3. *Cautior* qui in Guinea naſci-

Ind. Orien. p. 6. c. 54.

tur, & frequenter in cibis adhibetur. 4. *Gatogambar* qui olivis aut A-

Ib. p. 4. c. 8.

recæ ſimilis. In Cambaja provenit, & dentium doloti medetur. 5. *Ialave Malays*, ſeu arboris fructus, glandis magnitudine, quem infirmi po-

Ib p. 3. c. 35.

tiunculis miſcent. 6. *Iavanorum* fructus in Bantam, de quo nihil occur-

Ib. p. 6. c. 19

rit. 7. *India mas* fructus in Guinea. 8. *Lucumas*, quem multi nihil aliud quam lignum diſſimulatum ajunt,

H. N. Ind. l. 4. c. 26.

ut apud Acoſtam habemus. 9. *Ma-*

Ind. Orien. p. 4. c. 8.

dian, Main, Coraſſani qui ex civitate Dachen importantur, ut gulam acuant, & ebrietatem cieant. 10. *Tianco*, qui copioſè in Malacca provenit, & tuſus cum liquore ab infir-

De Laet Ind. Occid. l. 17. c. 14. p. 645.

mis bibitur. *11. Fructus tingentes Orellanæ ſeu fluminis Amazonum* duo, *Annoto* nempe dictus, quo lanæ & præſertim byſſus colore inficiuntur aurantio: & *Acinus innominatus* qui cyaneum colorem reddit.

Caput V.

De Fructibus peregrinis VVormii.

Wormius Muſ. p. 200.

CLaudat hunc librum appendix iſta, quæ fructus octo peregrinos Wormii, vix à quoquam deſcriptos, exhibet.

I. *Primus* eſt *Seſſilis* excavatus, pulpam quandam tenuem exſiccatam continẽs, patinæ modo cavam, ut nucleum alium ambiviſſe ſuſpicio ſit. Parte inferiore & ſeſſili foramen habet, quot tamen cultro majus redditum videtur, tantæ magnitudinis, ut nucem avellanam capere poſſit, per quod interiorem ſuperficiem luſtrare licet. Cinereus, aſper, inæqualis, ad rotunditatem accedens, figurâ fermè lapidis Brontii, in circumferentia pollices ſex cum dimidio obtinens.

II. *Secundus* eſt Ovalis cinereus aſper, ovum parvum Gallinaceum figura referens, paululum Acuminatum, ſed parte craſſiore pediculi ſervans veſtigia. Ab hoc pediculi puncto ad ſummum apicem pollices duos cum ſemiſſe habens, in ambitu quatuor, concuſſu ſonitum ab incluſi nuclei attactu edens. Sed nullis prominentiis aut tuberculis inæqualis. Affinitatem quandam habere videtur cum fructu 2. Garetti, à Cluſio lib. 2. Exot. cap. 16. deſcripto.

III. *Tertius* quodammodo figurâ refert fructum quem Cluſius lib. 2. Exot. cap. 16. vocat *Coxco Cypote*, colore fuſco, præ lævore ſplendens, in utroque apice, cineream & falcatam

tam quandam habens prominentiam. Nec fructus mihi videtur, nec alterius fructus oſſiculum, quia cavus, mollis, leviſſimus, nullum in ſe nucleum habet, nec in aqua ſubſidet. Si acu aut cultello pupugeris, facile ad interiora penetraveris. Potius fungi genus quoddam dixero. Ovum columbinum majus figura refert.

IV. *Quartus* elegans eſt, alterâ parte ſeſſilis, nucis Moſchatæ magnitudine, cortice conſtat tenui; cujus pars tertia ſcabra eſt, inæqualis, coloris ſpadicei, lapidem Bufonium, quem Crapaudinam vocant, colore & lævore ferme refert. Parte ſeſſili foramen eſt, non naturâ, ſed caſu proculdubio impreſſum, per quod & corticis tenuitas, & nuclei, ei innatantis ferme, conſtitutio videri poteſt. Eſt autem nucleus, cortice paulò minor, unde concuſſus fructus alliſu ſonum excitat & ſtrepitum, cæterum ipſe nucleus exterius coloris eſt purpurei, ſed interius albi, ſunt qui fructum Balſami Americani eſſe putent.

V. *Quintus* ejuſdem fermè cum priori eſt magnitudinis, parte alterâ lævis & lubricus, cum exiguâ prominentiâ in medio, colore luteo figura ovali, aliquantulum ad angulos obtuſos protuberante. Parte alterâ inæqualis & ſcabra, ſeptem ſinubus ſeu foraminib⁹ in medullam perviis præditus, coloris cinerei, nucleum nucis juglandis quodammodo referens, ſed lignoſus & durus etiam hac parte eſt. Ego arbitror affinitatem magnam habere cum 6. Fructu deſcripto à Carolo Cluſio lib. 2. Exot. c. 30. Quidam veram nucem Metel eſſe arbitrantur.

VI. *Sextus* Dactylum ferme figurâ æmulatur, oblongus, compreſſus aliquantum, duas uncias longitudine ſuperans, utrinque acuminatus, unam latitudine, colore purpureo, ſtriatus & rugis inæqualibus dotatus. Aut è genere nucum eſſe videtur, aut os majoris alicujus fructus. Lignoſus namque eſt, durus, an vero in ſe nucleum contineat non liquet, quia concuſſus non reſonat, nec frangere licet, cum unicus tantum mihi ſit. Neſcio an ad Zabucayo referri debeat, de quo poſt ſumus acturi. Fructus peregrini Wormii.

VII. *Septimus* Ovalis denique figuræ os mihi eſt, ovum gallinaceum parvum magnitudine æquans, ſed utrinque acuminatum, lignoſum, flavum, nucleum contiens, qui moto & concuſſo fructu reſonat. Tectum verò fuiſſe videtur pulpa quadam candida, cuj⁹ reliquiæ tenaciter adhuc ei adhærentes conſpiciuntur.

VIII. *Octavus* Gemellus erat duorum prunorum majuſculorum invicem cohærentium magnitudine. Alter vero illorum, inquit Wormius, appendicem habebat roſtratam, nucis Avellanæ minoris magnitudine. Nec genuinum ejus colorem, nec pulpam, aut nucleum delineare poſſum, quia interiore nucleo aut ſubſtantia ſpoliatus erat, & exterior ſuperficies vernice obſcurè flavâ obducta. In extremitate appendicis colore nigro ſplendente præditus, ex eo namque, retenta naturali figurâ, pixidem fecerunt Tabaco ſternutatorio deſtinatam.

***

HISTORIÆ NATURALIS DE ARBORIBUS

LIBER II.

Nux juglans.

De Arboribus Nuciferis.

Titulus I.

De Nuciferis Claſsis primæ.

Caput I.

Tab. XXXVIII.

De Nuce juglande.

HActenus expoſuimus Pomiferas, quæ aut acinos, aut oſſa intus gerunt, cum ſui ſimilibus: ſequuntur *Nucifera*; quæ quidem in *Non lanatas* & *Lanatas* poſſent dividi; malo tamen ſimpliciter procedere. Primæ claſſis ſunt *Juglans*, *Avellana* & *Caſtanea*.

Dioſco. M. M. l. 1. c. 1. 8. 197. & l. 4. c. 174.

I. Apud *Veteres Nux juglans* quia notiſſima, nec à Theophraſto, nec à Dioſcoride, nec Plinio delineatur. Iſte tamen *folia* foliis gentianæ proximis, centaurii magni & Pæoniæ maris comparat, nec diſſimilia ſambucum gerere. *Germinat* maturè, & quidem latere tantum, ipſaque nova acceſſione jam enatum germen protruditur. Idem caudici & magnis ramis augmentum, quod illis ſuetum, quibus germina in unum folium finiuntur. *Floris* loco *villum* profert, quod præciduis groſſis proportione quibusdam reſpondet. *Fructus* multum pineis minores univerſitate, eædemque portione ampliores nucleo. Necnon & honor his naturæ peculiaris, gemino (ternò dicere debebat) protectis operimento, pulvinari primum calicis, mox lignei putaminis. Solum hoc pomum natura compactili operimento clauſit. Namque ſunt biſidæ putaminum carinæ, nucleorumque illis quadripartita diſtinctio, ligneâ intercurſante membranâ. Pingueſcit vetuſtate; & per artem vel ſine putaminibus, vel minus duris prodit: Fert & *ſpongioſa* quædam *corpora*, quæ Græcis [illegible]. Ante Calendas Martias ſeritur; & lætior aſſurgit, ſi transplantetur ſæpius. Viſum quibuſdã inſeri non poſſe, quod Palladius refellit. Tabeſcere dicitur, ſi vel flagrans igne clavus radicibus impreſſus fuerit, vel in trajectam terebro, puerile lotium infuſum. *Locum* ſi ſpectas, Nunquam in montibus temere viſa. Ideò in Olympo, Tmolo, Myſo plurima. In planis circa Macedoniam naſci nequit: in Apulia degenerare, in Paphlagonia laudatiſſima. Delectatur plærumque lapidoſis; in hortis pingui ac reſtibili ſolo, lætisque collibus; majoraque intervalla deſiderat. *Vſus* haud contemnendi; etſi ſub arbore recumbentibus ſpiritu καρωτικῷ noceat. *Cortice* ſeu *pulvinato calyce* tinguntur lanæ & ruffatur capillus primum prodeuntibus nuculis. *Foliorum* vires in cerebrum penetrant; hocque minore momento. *Fructus* alimenti eſt exigui, & bene cum caricis manditur. *Viridis* [illegible] eſt: *adultior* ſtringit, & ſi reponatur pingueſcit, ineptus cibo & tuſſientibus hoſtis,

Theop. H. P. l. 1. c. 6. 7. Plin. H. N. l. 16. c. 25.

Plin H. N. l. 15. c. 22.

Theop H. P. l. 3. c. 4.

Plut Symp. l. 3. c. 1. Plin H. N. l. 15 & c. 22.

Plin. H. N. l. 23. c. 8.

hoſtis. Laudatur in tenesmo, & præſumptus venena hebetare dicitur. Nota Mithridatis ex nucibus cum ficubus & rutæ foliis antidotus, quam Cn. Pompejus in ſanctuario devicti reperit. *Putamine* dens cavus inurebatur: *Iſcis* cauterium ſupra os ventriculi in longis defluxionibus. Habebant olim & in nuptiis uſum. Nuclei à jejuno manducari, rabioſi canis morſui imponuntur præſenti

Plin. H.N. l.15.c.22. remedio. *Differentia* Plinio ſola eſt in putamine duro fragilive, & tenui ac craſſo, loculoſo & ſimplici. Optima *Baſilica & Perſica* dicebantur: Et hæc ſpecies primum Græciæ A-

Saturn. l.2. c.14. lexandri Temporibus, ſi Macrobio creditur, nota, qui & *Molluſcam* apud Plautum putat, ne dicam cum *Tarentina* & *Perſica* eandem, quod *Perſicam molluſcam* Suevius expreſsè vocet. Favorinus autem *Tarentinas* nuces quæ ſunt Terentinæ, à tereno, quod eſt Sabinorum lingua molle, deducat. At Plinio duo ſunt *Tarentinarum* genera, *fragili putamine ac duro*, quæ ſunt ampliſſimæ ac minimæ rotundæ. Præterea *molluſcæ*, putamen rumpentes. Sunt, qui

Plin. l.c. honoris nomen interpretentur, ut Jovis glandem eſſe dicant. Nuper conſularem virum audivi (concludit) biferas & juglandes nuces habere ſe profitentem.

II. *Recentioribus* eſt triplex 1. *Vulgaris*. 2. *Bifera*. 3. *A fructu denominata.*

Bauh. H.P. l.3.c.1. Dod. Pem. 6.l.5.c.13. Camer. Epit. p.171. Tab. H.P. l.1.p.698. Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.141. *1. Nux juglans vulgaris*, notior eſt quam ut deſcribi debeat. *Caudex* ſæpè ad trium cubitorum amplexum craſſeſcit. *Materies* alicubi undulatim criſpa. *Cortex* per ſenium hiulcus. *Folia* pinnatim diſponuntur, conjunctiones claudente folio impari. *Iulus* eſt longus & multiplici callo compingitur. Quot *flores* petiolo contrahuntur, totidem calyculacea tegumenta, quibus ſingulis ſingulæ includuntur nuces. His pulvinatus *cortex* cui lignoſus & in duas carinas ſolubilis ſubjicitur; *nucleus*, crebris revolutionibus, inæqualis, mucoſus primò & inſipidus, calloſus poſt. Feliciter provenire quidam ſcripſit, ſi jam jam caſum

Nux juglans. Hartlib. in ſuo legato p.129. minitantes decerptæ nuces, terræ in vaſe indantur: in Martio eductæ, & in lacte vaccino per diem & noctem maceratæ, terræ iterum infigantur, ad quatuor transverſorum digitorum altitudinem. *Gerit* aliquando viſcum: quod in horto Monaſterii

In Sylva Harcinia. Iifeldenſis Thalius vidit. *Gummi* fundere, notum. *Aeromeli*, ejus foliis & frondibus magis quam vicinis, æſtate fervidiſſima inſidere, Dalechampii obſervationi debemus. Habet & ſpongioſa quædam capita, quæ ἴκμας Græci vocant, Bayrus *fungos*. *Germinare* non cacumine ſed lateribus impulſo priore pullulo, obſervatum. Ubique ferè *locorum* provenit; ſed in calidioribus & apertis felicius. Ruellius aquas amare ſcribit. Curtius, nullum exhorreſcere aerem. In Gallia proceras, patulas & copioſas vidimus. In tractu Rheni toti agri ea conſeruntur. In Italia, Polonia &c. omnibus nota.

Ind. Occid. p.1. In Virginia *octoginta pedes* aliquando longa viſitur. In Anglia rarior apparet. *Vſus* radicis, ligni, gummi, fungorum, foliorum, julorum & fructus multiplex. *Radicis* ſuccus vehementer per ſuperiora purgat. *Lignum* egregia eſt menſis, ſcamnis, lectis, abacis &c. apud Lugdunenſes materia. Ex cineribus fit *lixivium*, quo furfuroſum caput commodè

Plater. in obſervat. abluitur. *Cortices* ramorum interiores, in aceto macerati, feliciter pulſibus in paroxyſmis febrium appli-

Bayrus in Practica. cantur. *Gummi* imbecillitatem renum, refellit. *Fungi* combuſti & in oleo ſoluti capillos ſi inungantur denigrant. *Folia* aeromeli irrigata,

Bauhin H. P.l.3.c.1.p. 245. ſitim ſedant: *decocta* & ore agitata inflammationibus gutturis medentur. *Oleum* quod ex iiſdem in cucurbita vitrea ſub fimo per totum annum colligitur, expreſſum, & cum alio nucum oleo permiſtum, ſurditatem unius auris depuliſſe, ſcribit Bauhinus. *Iuli* qui *Catuli* & *Nucamenta* dicuntur, vomitus excitant. Menſe Martio collecti, exſiccati & in pulverem redacti, hyſtericis drachmæ pondere, feliciter in vino albo propinantur. Con-

Nux juglans. coregius in præcipiti menſtruorum defluxu drachmam cum ovo ſorbili exhibet. Alii ex florum cucurbitæ & horum uncia pulverem conficiunt. *Aquam* quam menſe Majo per vitrea vaſa ſtillant, mireâd ſiccanda ulcera, & inducendam cicatricem laudatur, ſi manè & veſperi laventur, madido linteolo mox impoſito. Ex *Fructu* immaturo aqua circa feſtum Johannis elicitur, quæ extra vulneribus & ulceribus calidis prodeſt: interius ſumpta, thrombos concreti ſanguinis diſſolvit, ſi Evonymo & Pareo credimus. Cum aceto & radicibus raphani deſtillata, unciarum trium pondere, vomitum excitat. Majo & Junio ſaccaro conditus, ſtomachi imbecillitatem tollere, ori non ingratus, frequens dedit experientia. Matthiol. in Dioſcor. l.1.c.141. *Cortex* viridis in oleo cum aluminis modico infuſus, capillos nigrore inficit. *Aqua*, quæ menſe Septembri elici debet, cum tertia parte aceti, contra peſtilentiales aſſultus, aurium tinnitus, audiendi difficultatem & anginas commendatur. Decoctus idem, in inflammationibus præſtabit. Unciæ ſemis pondere, cum Zedoar. drach. ij. in aceti libris ij. maceratus à peſte præſervat, ſi liquoris cochlearia duo vel tria ſingulis matutinis ſumantur. *Diacaryon* ex iisdem componitur. *Teſta* quia cranium refert, vulneribus capitis generosè medetur, ut Theophraſtus prodidit. *Nauci* ſeu membranam ligneam nucleis intercurſantem Schvvenckfeldius, ex opinione vulgi, inter levamenta calculi, perperam fortè reponit. Quidam ex ejusdem drach. ij. cum Zingib. unc. ſ. & piperis drach. j. medicamentum componunt, quod pulſibus in paroxyſmis febrium imponitur. Ibidem. De *Nucleis* ipſis hoc habe. In aqua maceratos, donec puramen ſeceſſerit, mox aquæ vitæ præſtantiſſimæ immerſos, duos vel tres per decendium, manè, jejunis, ante menſium eruptionem exhibitos, eosdem maſculè, ſi ſubſtiterunt, ciere: ex medio glandem pro pueris parari: & rancidum inter venena à Rhaſe reponi. Nota eſt ex iisdem cum pauciſſimis, Mithridatis antipeſtilentialis confectio. Quidam compoſitione ex nucleorum, baccarum juniperi, & rutæ ana unc. ſ. aceto maceratis in præſervatione utuntur. *Oleum* quod ex expreſſis ac contuſis habetur, ſex aut quinque unciarum pondere potum, aut per clyſterem infuſum, potenter flatus diſcutit, tumores diſſipat; addita calce lota nervos contractos emollit. Adhibetur in lucernis & lampadibus, quod ignis funiculo non tam cito conſumatur; à pictoribus in pigmentis, quod ceruſſæ admiſtum, incorruptum maneat. *Varietas* in fructu maxima. Quæ *in Virginia* habentur, *quadam* ſunt puramine craſſiore & duriore, ſapore parum deſcendentes ab Anglicis: Indiæ Occid. p. 1. *quadam* cortice ſcabro, duro, nucleo magno, dulci & oleaginoſo, ex quibus contuſis lac conficitur. Viſæ Bauhino nuces, univalves, bivalves, ſed non mediotenus; trivalves, & tales vel una valva majore reliquis, vel geminæ, vel tripartitæ majori. H.P.l.1.c.1. Viſa quæ ovi inſtar integra teſta conſtabat. Dantur & *gemina*, tam preſſim ſibi adhærentes, ut nulla ratione divelli poſſint; dividente easdem per medium ſpecioſè ſulco. Has omnes ab Hermolao quod non facilè frangantur, *Moracias & Moracillas*, quod à puramine vix repurgari poſſint, *Surdas*, à Cæſalpino vocari prodidit Bauhinus: nec dubito de duris ſumſiſſe. *Præſtant* oblongæ, albicantes, fragiles, plenæ, nucleo intus albo, puramini non admodum adhærentes.

II. Nucis juglandis bifera ſupra ex Plinio meminimus. Hermolaus Silvatiano Patavini agri viculo provenire, ſatis conſtare tradit.

III. Nux juglans à fructu denominata, quadruplex eſt 1. *Nux juglans Fructu maximo*, quæ & *Nux Caballina*. Bauh. H. P. l.5. cap.1. p. 245. Mali ferè eſt magnitudine, magna ex parte vacua, nec tam ſapido nucleo. 2. *Nux juglans fructu molluſco & fragili putamine.* Talem efficies, ſi cinerem jugiter vel caudici vel radicibus

dicibus offuderis. Imo eſſe quoddam juglandinm ſine putamine genus, Africanus author eſt; in quo ſine dubio arti ſuæ partes ſunt. 3. *Nux juglans fructu longiore*, quæ *Nux juglans folio ſerrato* Bauhino, *Juglandis genus alterum* Clnſio. Folia huic alata quidem, ut vulgari, ſed in ambitu ſerrata, odore etiam gravi. Nux non tantum longitudine, ſed & teneritate à vulgari diſtat. 4. *Nux juglans fructu ſerotino*, quæ oſtento proxima. Reperta Vaſoniæ loco ad Rhenum ſito: nec ante diem Divo Baptiſtæ feſtam vel folia vel nuces oſtendit; hoc elapſo & foliis & fructibus veſtitur. Binas tales Gengenbachi extare apud Tragum habemus. Vel ſpecies eſt peculiaris naturæ, vel artis oſtentamentum. Niſi aliquod in nutricatu ſoli vel radicum vitio error. Nuces ante Octobrem non maturantur; putaminis duritie & fatuo guſtu ingratæ.

Bauh. Phytop l. 11. c. 4. Cloſ. H. P. l. 1. c. 6.

Bauh. H. P. l. 3. p. 245.

EXOTICA.

Vid. Tab. XXXVIII.

Ex Exoticis ad nucem juglandem repono 1. *Mamey Americanorum*. 2. *Mandui guacu Braſilianorum*. 3. *Ambare Canarienſium*. 4. *Copau Braſilianorum*. 5. *Conton Cunadenſium*. 6. *Arborem Caſuriferam*, & 7. *Fructus Exoticos quinque*.

1. *Mamey* variè ab authoribus deſcribitur. Si enim *ipſam* attendas, Scaligero facie & magnitudine, caſtaneæ ſimilis eſt: Oviedo juglandi reſpondet: Si *magnitudinem* pulchram & proceram cum iſto & Gomara Nierembergius facit: mediocris magnitudinis Benzo. *Materia* ligni eſt fungoſa. *Coma* quæ lata aliquantulum in pyramidem definit Cupreſſi modo. *Folium* caſtaneæ Scaligero, ſed maximum; juglandis aliis, ſed longius & craſſius, altera parte viride. Nierembergio *rami* ſurgunt in effigiem crucis: *folia* figuram cordis imitantur, ſex digitos lata & conſiſtentia. De *fructu* inter authores non convenit. Oviedo eſt duorum pugnorum magnitudine, rotundus, cortex fulvus, modicè aſper: omnium in inſula Hiſpaniola ſuaviſſimus. Interiores *acini*, duo vel tres aliquando (ſæpe unus) interſtitiis diſtinguuntur, quorum interior amaritudine fellis, & inter hujus ac priorem membranulam, caro ſeu pulpa fulva, digitali craſſitudine, Perſici Duracini guſtu. *Benzo* rotundum oblongum & craſſum &c. aſſignat. Proveniunt in Hiſpaniola.

Scalig. in Exercitat.

H. N. l. 14. c. 102.

Amer. l. 4.

Hiſt. Ame. l. 8. c. 20.

2. *Manduy guacu* ſeu *Mandubiguaca Braſilienſium*, Luſitani *Pinhones* appellant, Maregravius *Nucem Catharticam*. Arbor eſt magnitudine & figurâ ficus. *Radice* bryoniæ inſtar, craſſa lignoſa. *ligno* molli & fragili; *medullâ* ſpongioſa; *ramis* nodoſis, qui amputati, & terræ quocunque tempore immerſi, paucorum diérum decurſu vireſcunt, & novas plantas emittunt. *Folia* ficus æmula, viridia, mollia, ſubrotunda, glabra; quæ inordinatè circa ramos ponuntur; & cum ligno è lacteo aquoſum *ſuccum* fundunt. *Flores* racematim copioſi & ad quinquaginta uſq; quinque vel ſex folii, ſubdulcis odoris, qui deorſum incurvantur. Staminula quæ in medio, decangularem ſtellam referunt. *Fructus* eſt turbinatæ figuræ, inſtar juglandis mediocris, ejusdem magnitudinis, primò viridis, mox flavus, ubi maturuit fuſcus vel niger. Dehiſcit tum in tres partes, quamvis ſex conſtet. In quolibet fructu tres *nuclei*, nucleorum in dactylis magnitudine, tribus concamerationibus diſtincti, cortice nigro, extra maculis albis notato, cuticulæ ovi inſtar albi, ſaporis amygdalæ.

Piſo de facult. ſimpl. l. 4. c. 40. Marcg. H. B. l. 3. c. 5.

3. *Ambare Canarienſium*, Garziæ *Ambare Indorum* Caſtori *Ambre* dicitur. Arbor eſt craſſa & magna, *foliis* juglandis magnitudine reſpondentibus, dilutè virentib. venoſis: *florib.* exiguis, candidis. *Fructus* nucis magnitudine, qui immaturus cartilagineo cortice, dilutè vireſcente tegitur, naſo gravi odore, palato acerbitate ingratus: maturus fulvus,

Garz. Aro. l. 2. c. 17. Acoſta Aroma. c. 42.

Nux juglans.

odoris grati, aciditatisq; commendabilis, continetq; medullam cartilagineam & duram, quæ è duris nervis obliquè intertextis componitur. Canarienſes *Ambares*, Perſæ *Amberets*, Turcæ *Harb*, Luſitani *Ambares* vocant. Admiſcetur cibis agreſtæ modo; & maturus ex aceto & ſale comeditur, excitandi appetitus gratiâ Bilioſos humores retudit: & ſale ac aceto conditus diu conſervatur.

De Laet Ind.Occid. l.15.c.9. Bauh.H.P. l.3.c.7.

4. *De Copau Braſilianorum* nihil aliud habeo quod dicam., quam juglandi nuci eſſe perſimilem, neque tamen nuces ferre. Materia lævigata easdem cum illa maculas oſtentat.

Thevet. Americ.c.80 Bauh.H.P. l.3.c.6.

5. *Couton Canadenſium* mirabilis arbor eſt, ſi Theveto credendum. Similis eſt figurâ juglandi, & inciſa liquorem optimum vini Aurelianenſis ſapore copioſiſſimè fundit. Subitò quatuor aut quinque amphoræ colliguntur.

6. *Arbor Caphurifera*, recenſente Garzia nuci juglandi ſimilis eſt, præalta, latiſſimè ſe fundens, & aſpectu perpulchra. *Materia* cinerei coloris, nigrior interdum, ſpongioſam inter & ſolidam media. *Folia* candicantia ſalignis æmula. De floribus & fructu nihil ipſi conſtat. De Gummi quod profert, alibi agemus.

7. *Fructus Exotici* quinque ſunt.

Exot.l.2.c. 7.Bauh.H. P.l.3.c.5.

1. *Braſilianus primus* Cluſii, qui orbicularis penè figuræ Junippapeyhæ non diſſimilis, teneriore tamen *cortice*, ſuperna parte planus, & quodammodo in umbilicum deſinens. Multa intus *ſemina* rugoſa, ſtaphiſagriæ ſimilia: in quibus nucleus in duas ſectus partes. 2. *Braſilianus ſecundus* Cluſii, ovali figurâ, supernè mucronatus, duro & lento *cortice*, & quia immaturus lectus, rugoſo & veluti in lacunas contracto eodem. ſuberat *pulpa* nigra, propter vetuſtatem in pollinem redacta. 3. *Zingi fructus ſtellatus Indicus*, in κειμηλιαρχείῳ

Bauh H.P. l.4.c.34.p. 485.

Felicis Plateri viſus, qui figurâ ſtellæ eſt, ſeptem *nuculis*, radiorum in morem in centro coeuntibus, triangularibus, longis leviter compreſſis, cortice gemino, duro, rugoſo, ſpadiceo; inferiore prope modum oſſeo, intus cupri diffracti inſtar lucente, bivalvi, & in ſiccis nonnihil hiante: *Nucleus* eſt levis, colore ſeminis lini aut pomorum, ſed dilutiore. Aniſum & ſapit & redolet, unde *Aniſi Indici* nomen. Alium eſſe ab Aniſo Philippinarum inſularum ſuſpicor. Relinquit tamen aliquid acrimoniæ commanſus. 4. *Gola Nigritarum* eſt Parch.Navig. T.1.p. 415. fructus magnitudine nucis juglandis, cortici incluſus, anguloſus, ſubruber, & amarus. Creſcit in exteriore Africa, circa montem qui Sierra leona. Maſticatur cum cujuſdam arboris cortice, crediturque dentes & gingivas firmare. Utuntur eo pro moneta. Adde his *Hobos*, *Pacayes* ſeu *Guavas*, quos multi pro Ind.Occid. p.9.l.4.c. 16. nuce juglande habuerunt: ſæpius tranſplantatas, nuces ſimiles Hiſpanicis gignere ajunt.

Caput II.

De Nuce Avellana ſeu Corylo.

Vid. Tab. XXXVIII. & XXXIX.

VEteribus Nucis avellanæ & *ab arbore*, & *à fructu* differentiæ ſumuntur.

I. *Arborem* ſi ſpectes, eſt alia *Urbana*, alia *Sylveſtris*. *I. Nux Avellana Urbana* arbor eſt fruticoſa. *Radix* Theophr. H.P.l.3.c. 15. eſt altiſſima & robuſta: ideò diuturnioris vitæ. *Caudici*, qui infernè multis ſtolonibus fructificat, ſupernè ramis brachiatur, *materies* lenta; *Cortex* τῇ κλήθρᾳ ſimilis, & *ἰδίως λεῖος στίγμασι* Ib.l.1.c.16. peculiariter variatus; *medulla* tenuis & flava; virgæ ſine alarum ſinu enodes, breves; quibus præciſis amplior redditur. *Folium* ἐγκεχαραγμένον, Plin. H.N. l.16.c.29. alni ſimillimum, ſed latius. *Flos* quibusdam nullus: ſed ej⁹ vice præludia quædam *julus* dicta. *Emergit hic, poſtquam fructus decidit, nuci pinea novellæ ſimilis. Creſcit hyeme, aperitur verò callus totus: Cadit cum folia cœperunt creſcere.* *Fructum* quem copioſum tempore Ib.l.15.c.22 φθινοπώρου autumno, reddit, mollis protegit barba, ſed putamini nucleisque ſolida rotunditas: umbilicus

cus intus in medio ventre. Copioſior, ſi in plures ramos diſpergatur. *Provenit* ferè ubique in montibus & planis. ὑγρολαίδιοι καὶ πλύδροις amica. *Vſum* ſi ſpectes, erat olim facibus familiariſſima. Ex gracilioribus virgis caniſtra fiunt. Haſtilium etiam colurnorum Pompejus meminit.

Dioſco.M. M.l.1.c.179

Fructus ſtomacho infeſtus & cibis ſupernatat. Toſti & cum piperis momento comeſti, deſtillationes capitis concoquunt. Habent & contra venena vim. Laquearibus appenſum, ſcorpiones, ne irrepant prohibere, pedibus adalligatum, ne cubantes iidem adoriantur, impedire, præſepibus adfixam, ab equilibus eosdem arcere, Plutarchus prodidit. Serpentes coryli virga vel caudice ictum obtorpeſcere, emori tandem, obſervavit ruſticitas. 2. *Nux avellana ſylveſtris* folium amplius, & fructum meliorem, minus candidum, rotundum vel oblongum, habet. In montibus magna ex parte provenit, translata manſueſcit, & hyemem melius fert.

II. Fructum ſi attendas, fit apud Authores *Calvæ, Præneſtinæ, Barbatæ, Longæ* & *Hornotinæ* mentio. 1. *Calvæ* non undique corticis putamine obductæ ſunt, ſed ſummo apice nudæ conſpiciuntur. 2. *Præneſtinarum* præter Catonem & Plinium Macrobius meminit, & à natione quadam hominum juxta Præneſtinum agrum dici putat. Athenæus putamen lignoſum valdè, ac durum habere ſcribit.

Cato R.R. c.8.& 144. Plin.H.N. l.15.c.22. Macrob. Saturn. l.2.

3. *Barbatæ Nucis* Plinius in deſcriptione Xyli meminit, quam ego à vulgari avellana non abire, vel ex ejusdem verbis colligo.

Plin H.N. l.19.c.1.

Alii de ea ſumunt, quam ab avellana pumila Byzantina proferri Cluſius ſcripſit.

H.P.l.1.

Poteſt Calvæ contradiſtingui, quod iſta ſummo apice nuda conſpiciatur: illa, membrana veſtiatur calloſa, extremis partibus mollioribus, & fimbriatis barbæ in modum. 4. *Longa* tacta ſuperius inter ſylveſtres mentio, præſtantiorque eſt rotunda, maximè ſi putamine rubeat. Talem dici, quod, cum adhuc in frutice eſt, amictu longiore appareat, per peram dicitur. nec melius Iſidorus, amygdalum latis nucem longam eſſe reliquit. Facit ejus & Ithyphallicus author in Epigrammatibus mentionem, dum ait, *Nucemve longam quam vocant Avellanam*, ubi pro Avellana, Albanam ſubſtitui Scaliger judicat.

Nux avellana Iſi.l.7.c.7.

5. *Hornotinarum* Cato meminit. Virides ſunt & nuces hujus anni, ut hornotinum frumentum apud Ciceronem, & hornotinæ plantæ apud Columellam. Nullum ergò Avellanarum genus conſtituunt.

R.R.c.7.

Verr.5.

II. *Recentioribus* Botanicis triplex eſt Nux avellana. 1. *Sativa*. 2. *Sylveſtris*. 3. *Humilis*.

1. *Nux avellana ſativa*, pro ratione fructus quadruplex eſt. 1. *Fructu rotundo albo minore*. 2. *Fructu rotundo maximo*. 3. *Fructu oblongo rubente*. 4. *Fructu racemoſo*.

1. *Avellana ſativa fructu rotunda albo minore, Corylus perſimilis alno* Lobelio, *Nux Pontica domeſtica*, Camerario. Prodit è *radice* nodosâ, criſpa & latè ſe ſpargente, funditque *caudices* aliquot, *materie* candida & molli, qui in ſtolones & virgas lentas & obſequioſas abeunt, & annoſi caudice incano veſtiuntur, *viſcumque* aliquando gignunt. *Folia* ſunt alni, ſed non ita viſcida; hirſuta, rugoſa, ſuaveolentia. *Flos* è gemmula erumpens coccineis filamentis componitur. *Iuli* longi & juglandium tenuiores, priusquam decidant flaveſcunt, & primo quoque tempore, nondum ſoluta hyeme proſiliunt: ſæpe Octobri & Novembri revertuntur, qui poſt Martio & Aprili ſuccreſcentibus foliis abſcedunt. *Fructus* ſinguli aliquando, aliquando plures, oblongi aut globoſi, involucris calloſis, hirſutis, herbaceis, barbatis obſepiuntur. *Putamen* iis umbilicatum, per maturitatem flaveſcens aut ruffum, læve aut lignoſum. Pellicula coccinea aut ſubruffa, nucleum ambiens albidum, firmiuſculum, ſuccum lacteum reddentem; qui ex pulpa candicante, fungoſa, ſaporis acidi, ſucceſſu temporis concreſcit. Vermiculis is obnoxius, qui

In Obſerv.

Bauh.H.P. l.3.c.16.p. 266.
Camer. Epit.p.177.
Matthiol. in Dioſcor. l.1.c.142.

Nux avellana

qui non extra ingrediuntur, & hirſutiem auguſto ingreſſu deponunt, ut Suffeno cuidam & nimiâ ſui admiratione turgenti Medico, qui de Erucis neſcio quid ſomniaverat, aliquando viſum; ſed conſumpto & in nigrum pulviſculum redacto nutrimento, putamen pertundunt & prorepunt. *Ornant* ferè ubique ſub noſtro cœlo hortos. In Germania & Gallia pergulæ & deambulacra, umbrâ ipſarum denſa, multa ſuperbiunt. In Helvetia humidioribus locis copioſæ. *Vſum* paucis exhibere placet. Notum quid de virgula coryli furcata, præſertim ſi ſupra venam aliquam creverit, in detegendis & aquis & metallis ſeu dicitur ſeu fingitur. Quid ſentiendum ſit, alibi dicemus, & videri Kircherus poteſt. Ex *radice* nodoſa, & undulatim criſpa vaſa, in multos annos duratura fabricantur. *Stolones* paucis annis illæſi doliares circulos ſuppeditant. Ex *ligno* aſſulatim ſecto, cribra fiunt: combuſti carbonibus pulvis pyrius conficitur: iiſdem pictoribus, ſtatuariis, & aurifabris in delineationibus uti, curæ eſt. *Viſcum* inter antepileptica refertur. *Frondes* topiarios exercent. Ex virga perforata, granis piperis impleta, & cum vino albo ſupra cotem trita, quod deſtillat, oculis inſtillatus albuginem & nebulam diſpellit. *Iuli* alvum ſtringunt. *Nuces* ipſæ Auguſto largiter voratæ, dyſenteriam excitant. *Cuticula* eaſdem ambiens, menſes cohibere poteſt. *Toſta* à matronis Hiſpanis ad confortandum ventriculum & ſtomachum adhibentur. *Succus* lacteus expreſſus Dyſentericis & cœliacis prodeſt. In calculo renum & ardore urinæ exhibetur, veneremque roborat. *Oleum* ad tuſſim veterem, deſtillationem & articulorum dolores, feliciſſimè adhibetur. Meminit Bauhinus *gracilium* admodum, & quæ calamum ſcriptorium craſſitudine ſuâ, præſertim circa umbilicum non ſuperant, longitudine unciali, cylindracea atque toroſa ferè figurâ, niſi parte inferiore modicè dilatarentur. Quadrangula eidem, & quatuor coſtis toroſis ac eminentioribus conſtans.

Geſner. in Horto Ge.

In Arte Magnetica.

Tragus in Hiſt. Plant.

H. P. l. 3. c. 16. p. 269.

II. Avellana ſativa fructu rotundo maximo, eſt *Avellana urbana rotunda circa Lugdunum* Geſnero: *Avellana major Lugdunenſis* Camerario, *Italica* aliis. Nux unciali amplitudine, latior magis quam alta, rubro & ligneo *putamine* contegitur. *Vmbilicus* ſeſſilis, leviter impreſſus; *nucleus* durior cęteris, ſed qui guſtus ſuavitate cum rubris certet. Lugduni ſaccharo incruſtatur.

In Horto German. In Horto; Bauh. H. P. l. 3. c. 16. p. 269. 270.

III. Avellana ſativa fructu oblongo rubente, Cordo *Nux Pontica hortenſis, ruffâ ut plurimum membranâ*, quidam *Lombardicam* teſte Geſnero nominant. *Vmbilico* is magno, elato, oppoſita parte exacutâ. *Putamini* ſuo herbaceo & barbato, principio minus calloſo carnoſove ita immergitur, ut vix acuminis partem exerat. *Cortex* lignoſus, durus, rubens. *Nucleus* in recenti & nuper decerpta, purpurante tunica contegitur. Serius *maturitatem* ſentit: Vicentina Piſtaciis ſapore reſpondet. Sunt & qui alba pellicula hoc genus veſtiri putant. Quid de Cellenſibus à quodam propè Herbipolim monaſterio denominatis ſentiendum ſit, non explicat Camerarius.

in Dioſcor.

Geſner. l. c.

IV. Avellana ſativa fructu racemoſo, Cordo & Geſnero *Macedonica* dicitur, quod in Macedonia & Hæmo Thraciæ monte à quibuſdam Budâ Conſtantinopolin legatis, inter quos & Paulus Rubigallus, qui hæc Cordo retulit, inventa fuerit. Arbor eſt *caudice* ſingulari, procero, & juſtam arborem æquante. *Folia* ſunt lata. *Nuces* in grandem racemum pugni magnitudine congeruntur. Vix nota veteribus. Bauhinus duodecem ſibi indivulſim cohærentes, geminas item & tergeminas, ludentis naturæ laſciviam, habuit.

In Dioſco. In Horto.

Bauh. H. P. l. 1. c. 16. p. 269.

II. Nux avellana ſylveſtris, quæ *Pontica nux in corylo vulgari* Cordo, *Corylus avellana*, Turnero dicitur. Nihil circa ejus deſcriptionem occurrit. *Fructum* ſi ſpectes, eſt. 1. *Parvus*, albus, ſubrotundus vel ſublongus; umbilico gibboſo; putamine flaveſcente;

Matthiol. ad Dioſco. l. 1. c. 142. Cordus in Dioſcorid. Dod. Pem. 6 l. 3. c. 24. Bauh. H. P. l. 1. c. 16.

Cluſ. H.P. l.1.c.7. Geſner. in Horto. ſcente; dentibus fragili; nucleo, qui fungoſa & tuſſa cuticula obtegitur. 2. *Parvus* rotundus, ruffus, umbilico magna ex parte ſeſſili. 3. Specie primis ſimilis, ſed duplo ferè major, utrinq; obtuſior, nucleo habitiore & ſuaviore, qui pellicula albicante tegitur. Reperitur in ſylvoſis montibus. Fructus in Auguſto leguntur.

Cluſ. H P. l.1.c.7. Bauh.H.P. L.1.c.17.p. 270. Tabernæ. H.P,T.2. *III. Nux avellana humilis* Clufio *Avellana pumila Byzantina*, Tabernomontano & Bauhino *Avellana Byzantina* audit. Raro cubitalem altitudinem attingere proditum. Grandibus, craſſis & multum laciniosis calycibus qui & teneribus pediculis inſidenr, & intus læves, foris duriâ aſperaque lanugine horreſcunt, fructus ineſt, avellanæ ſylveſtri ſimilis, duro putamine. De nucleo non conſtat. Virgula quæ pedalis excreverat Cluſio, inordinato ſitu, oblongiora paulòquam in vulgari gerebat folia: necdum fructu fœta, poſtquam humanam & ultra altitudinem attigiſſet, quod intra triennium factum.

EXOTICA.

Exoticorum Scriptores faciunt mentionem 1. *Quauhayohuatli Pahuatlanorum*. 2. *Zabucajo Braſilienſium*. 3. *Anda eorundem*. 4. *Arboris Miſteca, fructu avellanis ſimilis*. 5. *Huitzpacotl Quaxacana*. 6. *Quauhupacuatzli Teventii*, arborum. 7. *Fructuum viginti exoticorum*.

Reccus Theſau.R. Med.N.H. L.8.c.54. Ovied. H. A. l.4.c.10. Monar.H. S.c.47. Bauh.H.P. l.3.c.75. *I. Quauhayohuatli Pauhuatlanorum* aliis *Quauhtlatzin* ſeu *crepitans* dicta, arbor eſt magna, *ſtipitem* magnum, fulvum, contortum fundens. *Rami* ex eo prodeunt utrinque, *foliis* rhododendri, anguſtis & longis, *fructu* obrotundo, Ponticis nucibus ſimili, qui *Ben magnum Medicorum* quibuſdam dicitur. Triangularis eſt, *putamine* tenui, ſpadiceo partim nigricante, partim ex cinereo candicante: *nucleo* candido, ſolido, dulci, avellanæ vulgaris ſapore. Nux tota altera parte ſeſſilis eſt, & conjunctim binæ naſci videntur. Dantur & in clyſteribus, Colica inprimis urgente. Provenit Pahuatlani, nec non Yhualupæ, juxta auſtralis Oceani littora, & in inſula S. Dominici. *Fructus* nuclei quini, vel ſepteni, pituitam mirè expurgant leviter toſti, contuſi, & in vino macerati: Sed & *membrana* circumveſtiens auferri debet. Eandem cum Mundubiguacis non dicam, quia deſcriptiones à ſe invicem abeunt: ſed nec hujus fructus dehiſcit, nec ſex partibus conſtat. Nux avellana

II. Zabucajo Braſilienſium, arbor eſt altiſſima, trunco craſſo & recto; *Cortice* gryſeo duro & inæquali. *Folia* Mori ſimilia gerit, ſerrata, contorta, incurvâ; Primâ ætate ruffa, provectâ viridia. *Calyces* duriſſimos & capaciſſimos, qui ore in terram obverſi, operculo, admirabili naturæ luſu, pyxidis inſtar operiuntur. *Nucibus* hi gravidi, triangularibus, Myrobalani Chebuli æmulis, qui pluſquam triginta ordine ipſo calyci, per viſcoſam materiam hærent; & maturi (matureſcunt ſemel in anno media hyeme) excuſſo illicò regumento, ſponte ſua decidunt. Ex *ligno*, quia duriſſimum, nec putredini cedens, molendinorum ſaccarinorum axes fiunt. *Corticibus* contuſis nanpegi ſtupæ loco utuntur: macerati atramentum ſuppeditant. *Nuces* piſtaciis ſapore reſpondent, & venerem ſopitam excitare dicuntur. *Cruda* caput infeſtant: aſſatæ non item. Oleum quod exillis comparatur pinguiſſimum, amygdalino calidius eſt. Suppeditant & pultibus materiam. Ex *calycibus* vaſa potoria, diſci & ollæ fiunt. Arbor ipſa in *ſaltibus & locis mediterraneis* adeò luxuriat, ut fructus juſto exercitui ſuſtentando quandoque ſuffecerint. Datur & *alia huic ſimillima*, niſi quod calyces deformes magis producat; & nimius nucum uſus capillorum defluvium adferat. De Laet *Iacapucayam* vocat, & fructum ſcypho cum ſuo operculo ſimilem ferre ait: qui toſtus non noceat. Piſo de facult.ſimpl. B.l.4.c.13. Marcgrav. H.N.B.l. 3.c.16. Ind. Occ. l.15.c.7.

P Fre-

Nux avellana

Frequentiſſima eſt in ſylvis magnis in Nambiu, Alagoa del Zul, & verſus Alagoam grandem.

Piſo de facult. ſimpl. l. 4. c. 13. Marcg. H. N. B. l. 3. c. 4. De Laet Americæ l. 15 c. 8.

III. Anda Braſilienſium, arbor eſt modo procera, modo mediocris, ligno levi, raro & ſpongioſo: *foliis Mamœira* inſtar laciniatis, multo tamen minorib. *flore* magno, concavo, aureo. *Fructum* fert, ſecundum Marcgr. *cortice* viridi, juglandis inſtar tectum, qui nucem magnitudine pomi, una extremitate acuminatam, à latere fiſſam, continet, durâ teſta, qua concuſſa, intus duæ caſtaneæ continentur dulces & boni ſaporis. Piſoni gignit *nucem* duplici cortice, exteriore cinericio, ligneo, prædurо & perforato putamine veſtitam, quo duo juglandes continentur, leporino jecinori non diſſimiles, & nuces caſtaneas ſapore referentes. *Lignum* eſt multi uſus. *Cortice* contuſo flumina inficiunt & piſces enecant: uſtulato profluvium ventris ſiſtunt. *Nux* una & altera cruda alvum ſatis validè eiet, & quandoque vomitum provocat. Ex duobus vel tribus contuſis cum ſaccaro deſpumato excoctis, fit addito aniſo & cinnamomi momento medicamentum gratiſſimum, ſi in electuarii vel tabellarum formam redigatur. Oleum quod ex illis exprimitur lychnis affundunt, eodemque corpus inungunt.

Oried. H. Am. l. 9. Mon ſimp. Med. c. 65. Cluſ. Exot l. 2. c. 16. Bauh. H. P. l. 1. c. 52. 53. De Laet Americ. l. 5. c. 21

IV. Arbor Miſteca provinciæ fructu avellanæ ſimili, arbor eſt pro ratione ſoli, modo humilis, contorta Ruſci inſtar, modo procera & formoſa, *folia* habet filici minori ſimilia, Bauhinus Perſici ſcribit. quorum quædam in duas partes, quædam in tres dividũtur; ſaporis diluti. Triennalis in horto Stutgardiæ erat, foliaque menſe Aprili protrudebat. *Fructus* quos profert *ſaponarios globulos* vocant. Orbicularis eſt, gallæ magnitudine; putamine nigro, rugoſo & corticoſo; cui cortex penè oſſeus ſplendens & fuſcus ſubſternitur. Intus *fructus* exquiſitè ſphæricus, oſſeo *cortice*, illoq; nigro, lævi, & Ebeni inſtar ſplendente, tomento quodam flaveſcente, ab extimo putamine diſtinctus. *Nucleus* q in globulis pallet, Avellanæ inſtar oleaginoſus, per vetuſtatẽ rancidus, quem alia cutis ſpadicea & fungoſa cingit. Oviedꝰ Avellanæ aut Ceraſi magnitudine facit, corollã inſignitũ: oſſiculoq; ſemen exiguum & amarũ ineſſe. In eo quẽ Bauh. Rub. miſerat, cortex erat pulpoſus. *Sphærulas* adeò duras Monardus ſcribit, ut non niſi malleo aperiri poſſint. *Pulpa* q̃ continent, ſapore nuclei mali Perſici adeò amara eſt, ut nec ab animalib. guſtetur. *Fructu* integro, cum aqua calida purgantur panni, imò ſi frequentius, uruntur. *Pulpa* oſſiculũ ambiens ſaponis vicem prębet, plurimamq; ſpumam excitat. Ex *oſſiculis* ſoli expoſitis & ita nigerrimis, tornatis & perforatis, precatoriæ ſphærulæ fiunt, illis quæ ex Ebeno elegantiores: tum quod læviores, tum quod non adeò fragiles.

De Laet Amer. l. 5. c. 20. ex Xim.

V. Huitzpacotl Guaxacana, arbor eſt humi ſerpens, cujus *folia* in tria acumina deſinunt. Fert *flores* rubros, minutos, & in extremis ramuſculorum junctos. Ex his *fructus*, forma & mole avellanis ſimiles, in quibus tres nuclei albi; & quidem penè omnibus anni menſibus. Quinque aut ſeptem dempto vellere ſumpti, phlegma & bilem potenter per alvum & vomitum dejiciunt: tam ſecurè ut vel tantillo cibi ſumpto, vis medicamenti ſtatim elangueat.

Recchus Theſ. R. M. N. H p. 405

VI. De Quauh hochpahuatzli, nihil habeo præter iconem, & quod rami bini & folia bina ſibi oppoſita ſint: & fortè aliquam cum avellanis catarcticis affinitatem habeat.

VII. Fructus ſunt *viginti* & ultra.

Purch. Na. T. 1. p. 924.

1. *Nux de Gambra* magnis apud illius fluvii accolas æſtimus donantur, favoris ergò à Rege; & pro quingentis, uxor magni ortus, emi poteſt. Eſt valdè amara, ſed quæ aquæ, ſi poſt bibatur, gratum ſaporem conciliet.

Bauh. H. P. l. 3. c. 19. Cluſius ad Garz. l. 1. c. 26. Matth. in Dioſco. l. 1. c. 141.

2. *Mehenbethene* triplex eſt 1. *Cortuſi prima* quæ *Avellana Indica* Caſpari Bauhino, *Avellana Indica oſſiculo triſido*, Johanni, *Avellana Indica Mehenbethene Cortuſi*, vocatur. *Forma* ovali ferè eſt, magnitudine mediocris juglandis. In baſi triquetrum foramen patet, ex ſingulis angu-

anguliscoſtam producens. *Putamen* durum,craſſum,nonnihil inæquale: ex cinereo flaveſcit : quo effracto, tres cellulæ,nucleum oblongum,album dulcem continentes,ſeſe conſpiciendas præbent. Quas Bauhinus apud Wirtembergenſem Principem vidit , triquetrum omnibus foramen. Ex tribus intra cavitatibus duæ minores vacuæ; In majore nucleus involutus, tenui & ruffa tunica, albus, grati & aromatici saporis. 2. *Cortuſi altera*, priore eſt minus longa,ſed altera tanto craſſior. Tres *coſta* quæ in imo & ſummo cocunt, communem triangulum supernè comprehendunt , cui area albeſcens, triquetrumque foramen in medio,reliqua facies corporis rugoſa. 3. *Plateri* qui magnitudine & figurâ ſuperiori reſpondet foramine triangulari villis ex parte tecto. Totus corticoſis ac lentis ſegmentis parvis, putamini tenaciter adhæreſcentibus veſtitur, quæ à centro triangularis foraminis exorti, per univerſum fructus ambitum, parte oppoſitâ in ſcopam & veluti caudam coeunt. Ponderoſus eſt,ac ſi oſſeus vel lapideus eſſet.

Ovied. H. A. l. 14. c. 4. Cluſ. Hiſt. Exot. l. 2. c. 16. 3. *Avellana quadrifida Americana* ita dicitur, quod veluti ex quatuor avellanis ſimul connexis conſtet, lævibus, ſpadiceis. Alio operimento tectus fuiſſe videbatur, inquit Cluſius. Nam inter interſtitia quibus ſingulæ nuces ab invicem ſeparatæ, reſtabant adhuc membranaceæ cujusdam fuſcæ cutis partes, quâ tecti fuerant. Conſtabant porro ſingulæ iſtæ avellanæ *putamine* ſpadicei coloris, firmo quidem ſed non valdè denſo, in quo *nucleus* continebatur craſſus, durus, foris ſubruffus, internâ parte candicans nec ingrati ſaporis.

Cluſ. l. c. 4. *Nux purgatrix Occidentalis*, quæ orbicularis, fuſca, cum ſubflaveſcentibus venis. Sectus *nucleus* verſicolor erat, magnis maculis albis fuſcæ ſubſtantiæ & ſatis molli permixtus.

Ibid. cap. 9. 5. *Avellana Indica tertium genus Matthioli*, erat craſſo *cortice*, ſupina parte ſeſſili, rugoſo, cineraceo, pronâ ſeu gibbâ ſubruffo, ſeu potius ſpadiceo. *Nucleus* gemellus, externa parte ſimul cohęrens, membranâ tenui & cineraceâ; ſubſtantiâ ſubfuſcâ pingui & oleaginoſâ, odore jucundo. Nux avellana

6. *Nux Indica ungue albo*, erat fructus pulcher, unciam & ſemis longus, unam latus, compreſſus, niger, ſplendens, in ſupernâ parte veluti unguis albus ſplendens, ſonorus eſt. *Cortice* nigro, mediocriter craſſo ſubeſt *medulla* alba, cui oſſiculum immergitur. Bauh. H. P. l. 3. c. 41. p. 309.

7. *Nux Indica umbilicata Saxonia*, quæ ipſi *Cochilio de Guigne* dicitur, Unciam brevior erat, ſemunciam vix lata, nigra, dura, modicè exterius armata, interiùs ſimulata, phaſeoli modo, multis lineis excavatis variè ſparſis ſulcata, quæ tamen omnes in tuberculum parvum, umbilici ſpeciem prę ſe ferens, coeunt. Ibid. c. 45. p. 310.

8. *Nux Indica quinque partita*, quæ minor eſt juglande, latitudine unciali, colore pullo obſoleto, fuſcis maculis conſperſo. Deſinit in breviſſimum acumen, quâ parte quinque partita eſſe videtur. Parte adverſa, pediculi pars adhæret lignea prorſus, firma craſſaque. *Fructus* ipſe levis & minimè ponderoſus. Interiora introſpicere Bauhino non licuit, quod terræ à Principe committenda eſſet. Ibid. c. 69.

9. *Nucula Indica globoſa*, quæ gallæ parvæ magnitudine, cinerei & maculoſi coloris, coſtâ penè tota cinctâ, ſonora. Cortex non admodum durus. Ibid. c. 70.

10. *Nucula Indica pyriformis*, quæ articulo poſtremo pollicis non major. Exprimit parvum pyrum Moſcatellinum. Solida, dura, rugoſa, ferè cinerea, lignoſa, ſonora. Ibid. c. 71.

11. *Nucula Indica compreſſa*, quæ inter peregrinos Ducis Wirtemb. fructus inventa eſt. Erat longitudine unguis, *nuclei* parvi pruno quodammodo ſimilis, ſublonga, compreſſa, coſtis in uno latere conſtans, coloris Ibid. c. 80.

Nux avellana penè caſtaneæ, lucida, ſonora. Huic ſimilis *altera*, colore dilutiore & ſplendidiore, & quæ magis compreſſa & latior.

Bauh. H. P. l. 3. c. 68. 12. *Nucula Guineenſis ſulcata* magnitudine eſt & formâ nucis myriſticæ, & concuſſa ſonum edit. Alter finis *ſtyli* ſimile quid habet, ex quatuor parvis prominentiis procedens; Oppoſitus, *Scrobiculum*, unde avulſus videtur pediculus, & unde radii recti producuntur. *Cortice* lævi mediocriter ſubruffo, tectus, quo abraſo ſubeſt albus, durus, qualis in nuce moſchata; huic alius craſſior, ſpadiceus, fungoſus, politus: *nucleum* ambit immediatè *quartus* pellicnlæ renuis inſtar, rugoſus & ſpadiceus. *Nucleus* ipſe candidus, pinguis cum faſtidioſo quodam ſapore dulcis.

Ibid. c. 82. 13. *Nucula Indica ſublonga*, vel potius os alicujus fructus Indici, quæ ex Bauhini obſervatione, unciam e-rat longa, unciam ſemis lata, rotunda, fuſci coloris, una parte latior, lignoſa, cava. In eo nucleus cortice tenui tectus, fuſcus, intus fiſſus, durus, albus, & ſapore manifeſto deſtitutus.

Ibid. c. 83. 14. *Nucula Indica triangularis caſtanella facie*, quæ ex *Cherleri* obſervatione habetur. Erat ſeſſilis, triangula, piſo majore haud major, inter angulos compreſſa, ex uno latere commiſſura nigricante inſignita. *Colore* ſubfuſco, in ruffum quaſi ex ſpadiceo in cinereum vergit. Circulum elegantem nuculę concolorem parte ſeſſili enatum interſecabat prædicta commiſſura linea.

Ibid. c. 84. 15. *Nucula Indica ovata ferè*, quæ ovata eſſet niſi utrimque acumen obſtaret. *Longitudo* uncialis, latitudo media: *colore* inter fuſcum & pullum medio, maculis dilutioribus pnnctato. Coſtis quibusdam ut in nuce unguentaria, inſignis. *Nucleus* intus latet albus.

Ibid. c. 61. 16. *Fructus avellana compreſſa facie*, duplex eſt. 1. *Dilutè croceus*, quem Cargillus ex Anglia Bauhino tranſmiſit, unciam longus, ſemunciam latus, modicè compreſſus, longæ avellanæ ſpecie, durus, ſplendidus, & parte qua adhærere videbatur, ſaturatius coloratus. 2. *Maculis longis albeſcentibus tinctus* qui Cherlero debetur. Brevior erat ſuperiore & latior, extremitate partis anguſtioris ſcabra & cinerei coloris, medullâ albâ, tenera, acri.

17. *Fructus avellana oblonga facie*; Ibid. c. 58. p. 314. Unciam ferè erat longus, flavus, lucidus, compreſſus penè, utrinque tamen ferè in medio elatior. *Cortex* aſperior acicula facilè perforabatur, in eo nucleus qui non deſcribitur. Viſus & apud Caſparem Bauhinum: ſed brevior, compreſſus, & multo differente figurâ, quâ adhæſit parte anguſtior quaſi umbilicus aut oculus. Criſta etiam non ita apparebat.

18. *Fructus avellana domeſtica magnitudine ſulcatus*, qui oblongus eſt, Ibid. c. 46. turgidus, niger, cætera lævis & politus, præterquam ad latera profundus ſulcus rectus (quem à ſummo ad imum habet exaratum, lineolâ in medio tantillum eminente) ubi nonnihil rugoſus: parte oppoſitâ ſulco reſpondent levia quædam alterius cujusdam ſulci veſtigia impreſſa. Diverſus paulò ab iſto quem inter Exotica ſervabat. Per longum enim foramine pervius erat: ad margines in altero finium apopbyſis parva, in medio fiſſa. Inanis, & pulſus reſonabat, ſine dubio aliquando pulpa plenus.

19. *Fructus Indicus villoſus*, qui inter fructus Ducis Wirtembergici inventus eſt. Magnitudine erat avellanæ vulgaris: tunicis villoſis, ſubflavis: cortice tenero, unâ parte nigricante. Quale nucleum habuerit, ignoratur: quia carie corruptus erat. Ibid. c. 78.

20. *Fructus rotundus luteus non ſplendens Stutgardienſis*. Aſper eſt, cum modicè circinata rotunditate, cum umbilico rubente. *Provenit* ex frutice quem appingi curavimus. In inferioribus ramulis folia uno geſſit duodecim, in ſuperioribus tantum unum; altero, uno novem, altero duodecim. In foliis & caule ſpinæ apparere incipiebant. Ibid. c. 47.

Caput III.

De Caſtanea.

TAB. XL.

I. DE Caſtaneæ *arbore* & *fructu* quædam *Veteribus* dicta ſunt.

Columella R.R.l.4.c.33. Theophr. H.P.l.3.c.4.6.7.l.5.c.7.l.2.c.8.l.4.c.6.

I. Caſtanea arbor roboribus proxima, *materie* ampla, quæ pandatur. Germinat ineunte vere. *Floris* vice julum profert quibusdam, quem ſupra deſcripſimus. *Fructus* circa Vergiliarum occaſum; cui armatum echinato calyce vallum, quod inchoatum glandibus; mirumque viliſſima eſſe, quæ tanta naturæ cura occupaverit. Trini quibusdam partus ex uno calyce, cortexque lentus, proxima verò corpori membrana, & in his & in nucibus, ſaporem, ne detrahatur, infeſtat. Pomum quidam dixere, plærique nucem; quanquam Plinio glandium generi accommodatior. *Naſcitur* in Tmolo, Olympio & Myſio, montibus propria, & quæ in planis naſci nequeat, ſecundum Theophraſtum. Laudatiſſima Tarenti & Neapoli in Campaniâ. Apuliam dedignatur. Quærit ſolum facile, nec non arenoſum, maximeque ſabulum humidum, aut carbunculum, vel tophi etiam farinam. Recuſat eadem gallicam, rubricam, cretam, omnemque terræ fœcunditatem, quâ ſeri nuces diximus. In repaſtinato nux poſita celeriter emicat, & poſt quinquennium cæſa, more ſalicti recreatur, atque in palum formata, ferè usque in alteram cæſionem perennat. *Uſus ligni* eſt & *fructus*. Lignum mirâ ſoliditate perdurat in agris & tectis, & operibus cæteris inteſtinis, cujus ſolum pondus in vitio eſt. Frangi ſe prænunciat ſtrepitu, quod in Antandro accidit, & omnes è balneis profugere. *Fructus* elixus Græcis olim pro pane, hocque nutriti pueri. *Moliuntur* inquit Plinius, *& præſtant jejunio quandam imaginem panis. Tunicæ* quæ carnem & putamen intercurſant, flatulentæ ſunt.

Plin H.N. l.15.c.23.& l.24.c.23.

Col. ibid.

Palli R R. l 12, Tit.15. Xenoph. αἰγιάλων l.5. Plin. H.N. l.15. c.24.

II. Fructus ſi reſpicias Plinius *Tarentina, Balanitis, Salariana, Corelliana, Meterana. Coctiva* meminit. Nicandri Scholiaſtes, præter Sardianam λοίπιμον, μάλακον, & γυμνόλοπον ponit. Galenus *Leucana & Sardiana*, Heſychius ἀονίης mentionem facit. Sic quædam *à Locis*, quædam *ab aliis accidentibus* appellationem habent.

Caſtanea.

I. *A Locis* ſunt 1. *Tarentina* quæ facilis, nec operoſa cibo, planâ figurâ, minus Salarianis tractabilis. 2. *Salariana* quam ex caſtaneis puram & planam Plinius facit. 3. *Corelliana* quæ laudatior, & ex ea facta. 4. *Meterana* cui rubens cortex & major quam Coctivis bonitas. 5. *Sardiana*, de qua nihil occurrit. 6. *Leucena*, de qua etiam nihil habeo quod dicam.

Plin.H.N. l.3.c.3.

II. Ab aliis accidentibus ſunt 1. *Balanitis*, rotundior, purgabilis maximè & ſpontè proſiliens, id eſt echino ſuo prompta exui. Galenus figurâ oblongiorem & ſimilem palmulis facit, veriusque talem, quam rotundam dici vel nomen ipſum innuit. edulium ſuibus potius quàm hominibus idoneum, niſi quiſpiam ingenti neceſſitate oppreſſus, edere illas cogatur. 2. *Coctiva* quam triangularem eſſe, & nigram popularemque ait Plinius, niſi fortè nigrarum peculiaris ſit differentia. 3. Μάλακος, echino minus aſperiore eſſe videtur. Virgilius *Molles* dixit mites, quo ſenſu poma mitia dicuntur. 4. Γυμνόλοπον, cujus nomen quod quidam in πμόλοπον vertunt ſubleſtum eſt, melius, fortè γυμνόλοπον diceres. Videtur à Balanite Plinii non abludere. 5. Αονίης, cujus genus ignoratur.

Galen. l. 2. de Cib. boni & mali ſucci c 4.

Ecloga 1.

II. *Recentiores* quadruplicem arborem Caſtaneæ faciunt 1. *Sativam*. 2. *Sylveſtrem*. 3. *Humilem racemoſam*. 4. *Folio multifido*.

I. Caſtaneam ſativam, alii *Domeſticam, Grandem & Vulgatam* vocant. Phæniceas primò *virgas* exerit, quæ ſucceſſu temporis in magnam, altam & craſſam arborem abeunt. *Materie* eſt robuſta, nec putredini obnoxia, quæ lævi, maculoſo, ſubnigro in ramorum extremis & juventa in cinereum vergente *cortice* veſtitur. *Folia* ampla, ſerrata, nonnihil rugoſa,

Bauh.H.P. l.7.c.5. Matthiol. ad Dioſc. l.1.c.122. Geſner. in Horto Ge. Dod. Pem. 6.l.3.c.22. Stapel. ad Theoph p. 172.173 & ſeq.

 trans-

Caſtanea.

transverſis multis venis in dorſo eminentibus notata. *Fructus* poſt nucamenta inſignis longitudinis, luteolis apicibus conſtantia, fert calyces echinatos pungentes, intus ſerici villoſi inſtar tactu molles. In his binæ vel ternę nuces, unica alias, compreſſæ, unâ parte in ventrem extuberantes, cordis quaſi formâ; quibus *cortex* lentus, lævis, ſpadiceus, exterius; internæ canæ lanuginis & cui tenuior cortex, ruffus, criſpus, & fructui ſe inſinuans ſubeſt, nucleum album calloſum, ſolidum ac durum continens. Scaliger quaſdam alterâ parte qua ſeſſiles ſunt, adeò planas ſe meritum ſcribit, ut nihil ad rectiſſimam lineam deeſſe videretur. Ab Aquilonio cœlo abhorrent: ideo in Germania quæ frigidiorem axem reſpicit raræ. In Italia & Gallia inprimis apud Delphinates, Petrocorios, Arvernos, Lugdunenſes frequentiſſimas vidimus. Apud Cenomanos familiaris ſunt cibus plebeis. Ideo ſeptimo nonniſi die vel ſolummodo ſolemnibus feſtis pane veſcuntur. Non reſpuunt tamen Palatinatum & Helvetiam, Alſatiã & vicinos Weiſſenburgo pagos. Alterois ferèannis funduntur. Angliæ olim familiares vel exinde colligas, quod in Cantio circa Graveſendam prima domorum & horreorum materies caſtanea: quæ nunc viginti ab iode milliaribus fruſtra quęritur. *Vſum* & in Medicina habet. Fit ex farina cum melle electuarium adverſus ſputum ſanguinis & tuſſim. Cum ſale & melle ſubacta rabidorum canum morſibus imponuntur. Cum hordeacea pollenta & aceto illitæ, ſientem mammarum duritiem impediunt. Emulſio cum decocto glycyrrhizæ extracta, cum ſeminis papaveris pauxillo, ardorem urinæ teſte Cratone vehementer reſtinguit. *Interior membrana* rubens quâ pulpa veſtitur ex vino auſtero pota, duarum drachmarum pondere, valentes immodicos alvi & ſanguinis fluores ſiſtit; cum pari ramentorum Eboris pondere ex aqua Nymphææ

Bruier. de re Cibaria.

Trag. H.P.

Hartlieb in Legat. p. 23

menſes ſupprimit. cum farina ſubacta, poteſt peſſi formâ indi. *Alios uſus* ſi ſpectes, lignum ædificiis & utenſilibus aptum eſt. Carbones quia citò extinguuntur, à fabris ferrariis expetuntur. *Differentia* in fructu quærenda. Sunt *Majores*, quas *Maronas* incognito nominis ortu vocant, inter divitum lautitias: ſunt & *Mediocres*, quæ & *Populares*, plebejo palato dicatæ. Sinenſes in urbe Xuntung provinciæ Suchuen, ore aliquantulum contentæ, ſaccari inſtar liqueſcunt.

Martin. in Atlant. Sin.

II. De Caſtanea ſylveſtri nihil ferè occurrit, niſi in ſylvis obvenire, & fructus plærumque ferre, qui vix ungues digitorum, raro pollicis æquant, callo ſolutiore ideoque minus guſtui gratæ. In aqua decoctæ jejunia pauperum ſaturant. In Florida & Virginia magna eorum copia: ſed Gallicis magis ſylveſtres.

III. Caſtanea humilis racemoſa, à Johanne Choul circa Pilati montem inventa eſt. Matura nucis Avellanæ eſt magnitudine, echinato calyculo, corio, membranaque tegitur. Sola nunquam ſuo calyculo includitur. Multæ ſimul racematim cohærent.

Choul in Hiſt. montis Pilati. Bauh. H.P. l. 7. c. 6.

IV. Caſtanea folio multifido, arbor eſt magnitudine Mori & patula. *Folia* palmata, ex ſegmentis plærumq; ſeptem pionæ marinæ ſimilib⁹ compoſita. *Fructus* globoſior, & cujus pulpa cortici nulla intercedente lanugine ſubjacet. *Echino*, qui extra ruffus, intra albus, io tres partes dehiſcente, nux ipſius, lateri infimâ parte inhærens, in apricum venit. Cluſius amiſſis autumno foliis, amentaceum quiddam extremis ramis & turgidum quaſi parturiret, protrudere ſcribit; in quo, quia pingui & lento conſpergitur, culices hærent: quodque tota hyeme perdurat, donec ineunte vere, præmaturè admodum gemmæ in folia ſe explicent. Veteribus ignotum Cluſius & Matthiolus cenſent. Mixtæ ex Caſtanea & Fago naturæ Lobelius facit. Caſtanea ipſa equina dicitur, quod anheloſis equis proſit.

Bauh. H.P. l. 7. c. 8. p. 128.

Cluſ. H.P. l. 1. c. 5. Matthiol. in Dioſc. l. c.

Cæ-

Cæſalpinus *Myrobolanum folio heliotropii Plinii* facit, ſed perperam. Cluſius primò Conſtantinopolim, hinc Viennam delatam ſcribit. ubi intra duodecimum annum, in humanæ coxæ craſſitudinem, duorumque orgyiarum altitudinem adolevit; frigoris patientiſſima, umbræque & aquæ ut Platanus amica. Zvingerus inter Patavium & Veronam obſervavit. Bauhinus Florentiæ in Horto Ducis. De uſu ſuperius diximus.

EXOTICA.

Vid. Tab. XL. XLI.

Ex Exoticis huc referuntur 1. *Arbor Mexicana, fructu caſtanea coccifero, cum Bixa Oviedi, & fructu Daburi.* 2. *Ahovay Braſilianorum.* 3. *Achiotl Novæ Hiſpaniæ.* 4. *Arbor fructu cholagogo Nicaragua.* 5. *Pinahuizxihuitl ſeu Cocochiatl Novæ Hiſpaniæ.* 6. *Ibacurupari Braſilianorum.* 7. *Ibiraba eorundem.* 8. *Xiloxochitl Quauhcocolanenſium.* 9. *Triſtis Terentii.* 10. *Arbor Leucomifera Monardis.* 11. *Arbor Gorifera Leonis.* 12. *Fructus exotici aliquot.*

Scal. Exot. Exerc. 60. Bauh. H. P. l. 7 c. 16. Bauh. Phytopin. l. 11. ſ. 4. p. 419. Cluſ. Exot. l. 3 c. 10.

I. Arbor Mexicana fructu caſtanea coccifera, Scaligero *Arbor ſinium regundorum dicitur.* Parva eſt, frequentibus virgulis, veluti Punica. *Folium* pruni. *Fructus* qualis caſtaneæ cum erinaceo. Intus *coccus* ruber, quo utuntur ad tincturas & picturas, quibus agrorum facies fineſque prædiorum ſervant. Hinc nomen à Scaligero. Putatur eſſe *Bixa Oviedi* Bauhino & Cluſio, hujus arboris fructus. Folliculus ille in partes binas dehiſcens, cujus ſpinulæ attritæ; & in cujus internæ partis medio aliquantulum cavo, utraq; pars quindecim aut ſedecim grana ſaturè rubra, exigui pyri, formam referentia, breviſſimo tenuiſſimoque petiolo ſuſpenſa habebat: nullis aureis micis aſperſa, niſi extima parte, quæ ſplendens & veluti aurea, minimâ nigra maculâ, tanquam puncto erat inſignita. Saliva aſperſa, eleganti minii colore inficiebant. Fruticem in humanam altitudinem aſſurgere ſcribit, & folia xyli foliis habere ſimilia. An huic reſpondeat *Daburi* fructus, collatio dabit. Folliculus erat membranaceus, ſpadicei ad fuſcum tendentis coloris extus, molliter toto corpore ſpinoſus, & bivalvis. Quatuor intus veluti loculamenta, membranaque tenella, in qua, exiguarum pyriformium, puſillis petiolis inhærentium baccatum, coloris miniati, quibus aureæ quaſi micæ, in umbilico inprimis interſperſæ, uvula. Nec abludunt *Vicia Africana*, de ramulo ſuo dependentes ſiliquæ; rubrorum granorum, quibus Braſiliani corpora ſua inficiunt, domicilia; quas Petrus Garetus miſerat.

Caſtan. Cluſ. Hiſt. Ex. l. 3. c. 19

De Laet Ind. Occi. l. 15. c. 9. Bauh. H. P. l. 3. c. 142.

II. Ahovay Braſilianorum, aliis *Aovay* & *Haouvay*, arbor eſt pyri altitudine, *cortice* albicante, *folio* mali noſtratis, tres pollices longo, duos lato, æterni viroris. *Fructum* fert mole modicæ caſtaneæ ad Græcorum Δ quam proxime accedentem, coloris ravi, ſuperficie inæquali, duobus cornibus compreſſioribus, inter quæ rima ad intima penetrans. A ſummo apice in quo foramen, quatuor ducuntur ſulci, qui fructum in totidem quadrantes ſecant. *Putamen* duriſſimum & tinnulum: *nucleus* maximè venenatus. *Lignum* amputatum, teterrimum & qui vix ferri poteſt, odorem ſpirat. Alii allium, quidam ſtercus humanum redolere ſcribunt. Ideò ejus nec in focis extruendis uſus. *Fructu* barbari nucleo exempto tintinabulorum vice utuntur & brachiis cruribuſque ornatus gratia circumdant.

De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 3. Nieremb. Hiſt. Exot. l. 13. c. 48.

III. Achiotl Novæ Hiſpaniæ à Mechuacenſibus *Chacongariqua*; & interdum *Pamacua* nuncupatur. Arbor eſt omni prorſus formâ mali Medicæ ſimilis, *ligno* aculeato, cortice trunci extra fulvo, intus viridi; fundit liquorem. *foliis* ulmeis, perpetui viroris; *floribus* ſtellatis, ex albo rubeſcentibus. *Fructus* vere naſcitur erinaceis ſimilis, amygdalarum viridium formâ & magnitudine, quatuor modicis diſtinctus angulis, per longitudinem diſcurrentibus. *Grana* intus uvarum acinis ſimilia, ad-

modum

Caſtanea. modum rubeſcentia, ordine tertio frigida. Dehiſcit maturus oſtenditque cavitates. Provenit in plagis calidis. Materies igni velut è ſilice excitando utilis eſt. E cortice firmiores cannabinis funes texuntur. Semen in medicina refrigerio ſervit, urinam evocat, & ſitim ſedat. Paratur ex eo pigmentum, difficulter delebile; nunquam, ſi urinæ permiſceatur. Non multum à Bixa & huic ſimilibus abludit.

Monard. Hiſt. Simp. c. 46. *IV. Arbor fructu Chalagogo Nicaragua*, vaſta eſt & caſtaneæ ſimilis. *Fructum* fert calyce lævi, caſtaneis non multum abſimilem, ſed ſine cortice, quadratum fere, in duas partes diviſum, medium intercurſante, & totum dividente pelliculâ. *Provenit* in Nicaragua. *Fructus* comeditur viridis, vel contuſus & vino exceptus. Calidus eſt in primo gradu. In pulverem redactus, & cum juſculo galli vel vino ſumptus, purgat; minus, ſi torretur. Niſi pelliculam internam & externam abjicias, valida ſymptomata excitat.

De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 4. Ximen. H. N. l. 3. c. 17. *V. Pinahuitzxihuitl* ſeu *Cocochiatl.* Novæ Hiſpaniæ frutex eſt, quatuor palmos ut plurimum altus, *radice* ſarmentis fœta: caudicibus tenuibus & ſpinoſis; *foliis* in ſex partes diviſis, & inter ſe in modum faſciculi conjunctis; *Flores* & *Fructus* ad modum caſtanearum primo virides, poſt roſſos, racematim pendulos profert. *Folia* vel minimo contactu aut afflatu humano, contrahunt ſe & marceſcunt.

Marcgrav. H. N. l. 3. c. 11. *VI. Ibacurupari Braſilienſium*, duplex genus eſt. *Primi* arbor *folia* in frondes congeſta, pedem longa, linguæ figurâ habet; *Flos* ab authore non exprimitur. *Fructus* qui magnitudine malo aurantio reſpondet, parvo peponi aut cucurbitæ formâ ſimilis eſt. Rotundus enim, compreſſus, & tot ſtriis ſecundum longitudinem inſignitus, quot caſtaneas intus continet: quatuor nempe, ſex, ſeptem. Cortex exterior viridis, interius in tot loculamenta dividitur. Cuilibet caſtaneæ cortex fragilis, color flaveſcens & ſplendidus: nucleus albiſſimus. *Alterum* prope ſinum Aquapetiba invenitur. Cortice eſt gryſeo: *foliis* membranaceis, duris, ſolidis, longis. *Fructus* maturus flavus, rotundus, pomi magnitudine, cortice facile ſeparabili ſi incidatur, nec craſſiore quam in aurantio. ſub hoc duæ vel tres caſtaneæ ovales, magnæ, uno latere plano: quas caro albicans, acris & ſubamari ſaporis, edulis inſuper, ambit. Caſtanea non venit in cibum. Arbor inciſa lac croceum de ſe fundit.

VII. Ibariba Braſilienſium duplex. Ibid. c. 15. 1. *Alba*, quæ figura eſt pyri, *cortice* fuſco, *ramis* inordinatè poſitis. *Folia* ſolida, ſaturatè virentia, pyri ſimilia. *Flos* quinquefolius, pallidè flavus, odore roſam ſuperans, citò deciduus; in cujus medio, corpus ſemilunare caſtaneæ magnitudine, flavum & cochleæ inſtar convolutum. Fert *fructum* caſtaneæ magnitudine, poculi cum ſuo operculo inſtar, cujus circumferentia ſexangulares exterius eminentias habet. Viridis is primò, mox fuſcus. Caſtanea intus unica, avellanæ magnitudine. Maturè operculum diſſilit, caſtanea excidit, poculum in arbore ſuſpenſum manet. Naſcitur paſſim. Ex fructu fit atramentum. 2. *Nigra* Luſitanis *Preta* dicta, non deſcribitur.

VIII. Xiloxochitl Quauhcocolanenſium, ob folia hic locum dedimus. Recchus R. Med. N. H. l. 3. c. 35. Columna ad Recchum p. 868. Hæc enim ut in caſtanea equina ſunt compoſita quina, quorum ſummum majuſculum, media minora, reliqua minima, ut duplo, inquit Columna, parva à majoribus ſuperentur, ut in plantis, quibus comparata ſunt, obſervatur. Huic latiora, & in ſummo magis lata, nervulis obliquis & circa foliorum oras conjunctis. Majus & medium folium longum eſt, pollices ſex, latum quatuor. *Flores* piloſi in ſummo luteſcentes, reliquum coccineum: baſi includuntur quinquefoliata calycis vice, ex viridi coccinea in imo & lateribus. Protruduntur ante exortum folium: ſuntque aliquando candicantes. Reperitur in calidis Quauhcoco-

cocolatii. *Radicis* cortex, qui ſalivoſus & nullius ferè ſaporis, ulceribus gingivarum opitulatur: urinam ex aqua abſumtus educit: renes & veſicam à ſanie & aliis excrementis repurgat: imprimis ſi pulvis Xoxocoyoltx in peni immittatur.

Terent. ad Theſ. Rec. ci p. 456. *IX. Tzitzin Terentii*, apud Terentium qui Recci icones explicavit, videtur arboris ramus. *Folia* bina Caſtaneæ ſimilia, ſaturati valdè coloris, duos digitos transverſos lata, longa quatuor.

Monar. H. Simp. c. 41. *X. Arbor Leucomifera Monardis*, arbor eſt vaſta, materie firma, foliis arbuti. *Fructus* Caſtaneæ noſtrati, colore, magnitudine, ſeſſili & albicante parte ſimilis, & prægnans. Grati ſaporis eſſe dicunt, & alvi profluvia ſiſtere. *Lencoma* ipſi nomen.

Leo Afric. Africæ l. 7. Scal. Exer. 181. ſ. 10. *XI. Arbor Gorifera*, mirandæ proceritatis, ſecundum Leonem Africanum, procul à mari in continente proveniens: inprimis ad fluvium Nigir. Fert fructum Caſtaneæ ſimilem, ſed amarum.

Ind. Orien. p. 3. c. 39. *X. Fructus Exotici* qui huc ſpectant, ſunt ſequentes, 1. *Fructus ex inſula Baly*, pyri magnitudine, caſtaneæ formâ, cortice tenui, minus aculeato, albicans, jucundi ſaporis. 2.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 5. *Fructus Peruanus*, Bauhino *Caſtanea Peruana*, qui ſphæricâ eſſet figurâ, niſi per latera depreſſiora ſtaret. *Cortex* eſt craſſus, fungoſus, fragilis, ex fulco flaveſceos, cui innumeræ tenues & putamini inhærentes ſpinæ ſubſunt. *Putamen* fuſcum eſt, lentum, fractu contumax, interius læve & ſplendidum; in quo amygdalæ magnitudine & colore æmulus, leporioi renis formâ, albis & dulcis

Bauh. H. P. l. 7. c. 7. nucleus. 3. *Caſtanella peregrina*, quæ Caſtaneæ eſſet ſimilis, niſi eâ parte quâ illa ſeſſilis eſt, hæc efferretur in gibbum. *Cortex* eſt ſpadiceus pluſculis ſtriis inæqualis. ſupernâ parte linea coronalis eſt: à ſummo ad imum mucronem linea latiuſcula cinerea, ſtriarum eminentis aſperata protenditur. Pulpa ex albo in fuſcum inclinat, oleaginoſa & pinguis, amara & ingrati ſaporis. 4. *Fructus pere-*

Ibid. c. II. *grinus caſtaneæ ſpecie*, qui pro Caſtanea primo obtutu fallere poſſet: color tamen paulò dilutior ad flavum inclinat. Cortex extimns tenuis fragilisque, cui fungoſa ſubſtantia ſubſternitur. Cavitas ſubeſt vacua; ideò inſigniter levis eſt. 5. Claudat agmen *Nucula quædam* falsò *Higuero & Ahovay* putata. Phaſeoli eſt vulgaris magnitudine, nihilque aliud quam putamen leviſſimum, nitidiſſimum, coloris ſpadicei obſcurioris, intrinſecus ſtriatum, ruffum. Gibbus foramine exiguo pertuſus eſt; ſima pars tota patet, ut lembum mentiatur. Colliſu mutuo tinnulum ſonum edunt. Cluſius *Ahovay* vocat, Lugdunenſis *Higuero*.

Caſtanea. Bauh. H. P. l. 5. c. 149. Ad Garciæ l. 1. c. 11.

Titulus II.

De Arboribus Nuciferis Claſſis Secundæ.

Caput I.

De Amygdalo.

Tab. XLI.

ARbores Nuciferæ Claſſis ſecundæ ſunt *Amygdalus & Styrax*.

I. *Veteres* & Arborum & Fructus differentias exhibent.

Theop. H. P. l. 1. c. 9. Theop. C. P. l. 5. c. 4. Plin. H. N. l. 16. c. 25. *I. Amygdalus* arbor eſt ex μονοῤῥίζοις una. *Radix* ἐκ τὸ μέσον μεγίστη καὶ κατὰ βάθος. *Folia* Theophraſto propter fructus copiam, minus cernuntur; Plin. ſunt rubentia. *Flores* foliati, aliquando ὑπέρυθροι, quos prima omnium hyeme Aquilà exoriente concipiunt, menſe Januario, & ſola inter arbores ante foliorum exortum fundit, Plinio & Theophraſto: auſtrino cœlo aut nubilo amittit. *Fructus* ex annotinis, & Martio maturatur. Tenuiore eſt ſed ſimili juglandium ſummo operimento, item ſecūdo putaminis. Nucleus diſſimilis latitudine, & acriore in amaris callo, viridis ὑδαλώδης eſt; ſicceſcens λέπος λαμβάνει. Fundit & *lachrymam*, quæ αὐτομάτως ἐπιπήγνυται. De cætero; nec breviter vivit, nec cito ſeneſcit, q̃vis inter πολυκαρποτάτων numeretur. *Prodit* ſub cœlo calido, præcipuè in Taſſo, Naxo, Cypro, Paphlagonia, & aliis inſulis. In Italia Catonis ævo non fuit. Duro, ſicco & calculoſo agro gaudet, & quia maturè florere ſueta, ad meridiem obvertenda eſt. De *Vſu* nota, pro paſtione apum eſſe probatiſſimam.

Ibid. c. 25. Theop. H. P. l. 7. c. 12. Theop. C. P. l. 6. c. 8. Ib. l. 2. c. 16. Pallad. R. R. menſe Jan. Tit. 15.

Amyg-dalus.

Colum. R. R. l. 9 c. 4. Id. l. 12. c. 56 Dioſco. M. M. l. 1. c. 176

Sumitur fructus & ad jus ſinapios conficiendum ad convivia, cum nucleis pineis quàm recentiſſimis. *Gummi* arboris ſpiſſandi viribus pollet: cruentis excreationibus opitulatur. Summæ cutis impetigines ex aceto illitum rapit: & vetuſtæ tuſſi ex diluto vino medetur.

II. Fructus ſeu *Amygdala*, Theophraſto aliæ *Dulces*, aliæ *Amara*.

Athen. l. 2.

1. *Amygdala dulces* vel ſunt *Molles* vel *Dura*. Illarum meminit Phrynicus, dum ſe molares ſibi dentes rupiſſe queritur, ut ne Naxiam quidem amygdalam frangere poſſit. Præcipuæ erant *Naxia* & Athenæus διφυεῖς vocat. Hæ ſunt *Cypria*, diverſa ab iis quæ aliunde afferuntur figurâ. Sunt enim oblongæ, & κατὰ τὸ ἄκρον ἐπικαμπεῖς, in ſummo reflexæ. Plinius *falcatas* vocat. Ex Hermippi ſententia ex Paphlagonia primitus venêre. Plinius *Thaſias & Albenſes* celebrat. Ex Cypriis ſunt quas Apuli *Amendolagine* vocant. Quatuor hæ digitorum longitudine, & inter viles habentur, quod earum arbor paucas producat, nec continuò fœtificet; quin nec exportari quidem poſſunt, ſed ſecundis menſis apponuntur.

Ibid.

PortáVillæ l. 4 c. 34.

2. De *Amararum* natura nihil occurrit, niſi hoc fortè; ſaporem ipſarũ arte poſſe corrigi. Alii paxillo deciſo humorem influentem abſtergunt, idque biennio vel triennio faciunt. Nonnulli circa radices apertas urinam & ſuillum ſtercus diffundunt. Quidam circumfuſo ſtipite quatuor digitis à radice cavernulam, per quam noxius humor deſudet, imprimunt. *Radix* arboris decocta faciem corrigit. *Nuces* ſomnum faciunt, & aviditatem. Urinam & menſes cient. Capitis dolori illinuntur maximeque in febri: ſi ab ebrietate, ex aceto & roſaceo & aquę ſextario; & ſanguinem ſiſtunt. Ebrietatem arcere, Medicus quidam tempore Druſi Tiberii Cæſaris F. comprobaſſe dicitur. Nulla illi præmanſis, à nimio potu noxa.

Plutarch. Sympoſ. l. 1. q. 6.

II. *Recentioribus* alia eſt *Sativa* alia *Sylveſtris*.

Bauh. H. P. l. 2. c. 7. Matthiol. ad Dioſco. l. 1. c. 139. Geſner. in Horto. Tab. H. P. l. 3. c. 48. Dodon. H. P. Pempt. 6. l. 3. c. 8. Stapel. ad Theoph. l. 3. p. 202.

1. *Amygdalus Sativa* arbor eſt, μονόῤῥιζα. *Radix* altè demiſſa citò germinat. *Folium* Perſicæ ſimillimum, crenatum, obſcurè amarum, magis lentum. *Flos* qui folia præit, par, niſi majore candore albeſceret. viſi Patavii pomorum adeò ſimiles, ut imponerent. *Fructui* pulvinarus callus, acidulus dum tener eſt: intus *nucleus* omnibus notus. Provenit in calidioribus; uberiorisque eſt in inſulis proventus, quæ pluviis intempeſtivis non infeſtantur. Monſpelii Januario & Februario floret: Patavii & Lugduni Februario & Martio: Genevæ Aprilis principio. In Anglia nullo ſunt fructuum proventu, qui memorabilis eſſet. Laudatiſſimi in Germania circa Spiram & Lindaviam fructus. Geneva rugoſiorem profert. *Genera à fructu* ſumuntur. Sunt enim Amygdala 1. Quoad *quantitatem* vel *Maxima* duas aliquando uncias longa, unciam lata, compreſſa: In quibus extrinſecus ſtriata teſta apparet, criſta per ambitum eminente & acuata: vel *Mediocria*, læviore putamine, criſta minore & obtuſiore, minus frequentibus punctis notata, ſed ventrioſiora: cujus generis geminam habuit Bauhinus, tam fabrè vinctam, ut nates puelli repræſentaret: vel *Minima*, ferè ad cylindri rotunditatem accedentia, triplo longiora quam lata, quæque pulchellum ſui generis nucleum continent. Talia adhuc putaminibus ſuis incluſa ex Aſia cum Gallis Aſiaticis adferri, teſtatur Cordus. 2. Quoad *Subſtantiam* ſunt *Lanuginoſa*, qualia ſunt vulgaria. *Lanugine carentia* qualium meminit Cæſalpinus: quæque cibi gratia (priusquam os induruerit, palato gratus eſt & ſubacidus) ſuper prunum inſeritur. *Cortice* alia *duro*: alia *tam tenero* ut facilè digitis atteri poſſit: qualia Argentinæ ex amygdala Genuâ delata Caſparus Bauhinus vidit. Putamen nullis foraminulis punctatur: ſulcatum quodammodo potius

Camerar. Epiſt. p. 169. Porta Villæ l. 5. c. 34.

H. P. l. 2. c. 7. p. 177.

H. P.

potius eſt, & cui extrinſecus venulæ albæ ex carne ſeparatæ adhærent. Nucleos habet ſucculentos. Sunt quæ duplici conſtant nucleo. 3. Quoad *figuram*, dantur *rotunda*, ut apud Geſnerum videre eſt. 4. Quoad *ſaporem*, ſunt *Dulcis & Amara*. Monachi ex illis *Ambroſina* dicta quæ Apulejenſes commendant. Habentur & Venetiis autumno delicata, prope indicibili in Caſtaneam toſtam, & panis puriſſimi benè cocti qualitate inclinantia, odore ante eſum ferè nullo, inter edendum jucundo. Ex iſtis laudantur ſucculenta, integra, recentia. Ex utriſque flaviſſima, plena, nec eroſa, levia, dura & ſicca. *Vſum* in *Cibis* & *Medicina* invenere. In *Cibis*. Apponuntur enim *Dulces* & crudæ & toſtæ pipere aſperſæ in bellariis. Paratur ex iiſdem cremor, ſed qui facilè aceſcit, ſi in loco calido deponatur: ſed & juſcula, cum ſaccharo, aqua roſacea, & paſſulis minoribus. Ægrotantibus nutricibus, Amygdalino lacte cum aqua Carduibenedicti extracto, infantes ſuſtentari poſſunt. Lacuna difficulter à ventriculo coqui deſcribit, & vapores ad caput mittere. Ex iiſdem Martii panes conficiuntur. Caſeus ex lacte fiet, ſi ovis temperatum, ſalitum, decoctum, igne denſatum, ſetaceo injiciatur. Defluet liquidius, & ſaccaratum convivis apponi poterit. Incoquitur oryza vel far. In *Medicina*. Nam *gummi*, quod ad pannos ſericeos oblinendos adhibetur, ſi non adſtringit, glutinat tamen, viſcido liquamine in humore aliquo diſſolutum. Amygdalæ ipſæ *virides*, cum cortice, ſi Amato credimus, ventriculi humiditatem corrigunt. Dulces ad roborandam venerem, quia benè nutriunt, aptæ. Lac in quo chalybs extinctus profluentem alvum adſtringit. *Eclegma* quod exinde paratur, hecticis & conſumptis prodeſt. Pro iiſdem *panis* conficitur ex excorticat. unc. ij. pinear. unc. ij. paſſular. enucleat. & decortic. pulpæ dactylor. ana unc. ʒs. gummi arab. & tragacant. ana drachm. ij. Amyli unc. ij. Pulpæ capi elixi unc. iv. contuſis & ſaccaro aſperſis. *Oleum* expreſſum & recens laudatur in conſtipata alvo, doloribus calculi & renum, tuſſi ſicca, pulmonum infarctu, & aliis. Adhibetur aliquando loco butyri. Ex *amaris* quod fit, auribus eſt convenientiſſimum. Ipſa cum vino dulci ſumpta urinam provocant. Magma expreſſionis gallinas & vulpeculas interficit. Sed & felis, octo devoratis vel hauſtis intra horam moritur.

Geſner. de lacte & lacticiniis.

Amygdalus.

II. Amygdalus ſylveſtris, circa Tripolim in ſepibus copioſè provenit. Fructus pauperum eſca. Rhauvvolf in itinerar.

E X O T I C A.

Referri ex arboribus & Fructibus Exoticis ad Amygdalum poſſunt Arbores, 1. *Totockifera Orellanenſium* 2. *Tzopilotl Ximenis*. 3. *Ajubatipita Braſilianorum*. 4. *Tlepatli Ocpayocanorum*. 5. *Cacava quahuitl, ſeu arbor Cacavifera Mexicanorum*. 6. *Quauhzapatlatli eorundem*. 7. *Amygdalus Granatenſis*. 8. *Ahuaca quahitl*. 9. *Fructus Exotici aliquot*. Vid. Tab. XLII.

I. Totockifera Orellanenſium ab indigenis *Ademonie Totocki* vocatur. Procera eſt & ramoſa: *foliis* grandibus, ulmi æmulis, obſcurè virentibus: *floribus* nullis, quia loco eorum certas gemmas colore à foliis non abeuntes, fundit. *Fructus* eſt capitis humani interdum mole; cortice ligneo, tuberoſo, duro craſſo & penè nigro. Sex velut intus diſtinctæ ſeptis regiones: in quarum ſingulis octo imò duodecim arctiſſimè junctæ rugoſæ nuces; quibus varia forma, triangularis tamen plærumque, tres ſuturæ, color ruſſus, cinereus aliquando & niger; *nucleus* oblongus rubra membrana tectus, candidiſſimus, ſolidus, nonnihil oleoſus, & venerem excitans. Totocke incolis. Interioris nuclei meminit Cluſius. Difficulter decutitur: & decidens caput ſilicis inſtar comminuit. De Laet Ind. Occid. l. 17. c. 4.

Amygdalus. De Laet Ind. Occid. l.7.c.10.

II. Tzopilotl Ximenis, dicitur quoque *Tzopilotzontecomatl*, arbor eſt grandis, *foliis* longis & anguſtis; *fructu* longo & grandiuſculo, *oſſicula* quædam amara muſcum redolentia, amygdalorum amarorum ſapore, quem putridum poſt ſe relinquunt, pectori ſalubria, continente. Trahitur ex illis *liquor* quidam oleoſus & emolliens, quique amygdalarum amararum facultates obtinere videtur.

Ibid.

III. Ajubatipita Braſilienſium, arbuſcula eſt quinque aut ſex palmos alta, fructu Amygdalis ſimili, ſed nigro: ex quo oleum ejuſdem coloris exprimitur. Eo artus infirmorum inungere Barbaris ſuetum.

Reccus Theſauri Rei. M. N. H. l.4.c.2.

IV. Tlepatli Ocpayacanorum, ſeu *frutex igneus, radici* magnæ inſiſtit. Caules ſunt fœniculacei, ſarmentoſi, medulla pleni: *folia* amygdalina: *flores* candentes calyculorum ſcabrorum formâ, in capitula congeſti. *Provenit* in calidis Ocpoyacani, ad aquarum alveos. *Radix* guſtatu amaritudinem præferr, ſed quæ in acrem dulcedinem finitur: decoctum epotum dolores quoſvis etiam Gallicos tollit, flatus diſſipat, & thoracis affectibus vehementer opitulatur. *Folia* medentur gangrænis, ſuccus conceprionem juvat.

Nierembe. Hiſt. Exot. l.15.c.22. Reccbus Theſ. R. M. l.3.c.46. Ind. Occid. p.9.l.4.c.22. Ximen. H N. l.5. De Laet Ind. Occid. l.6.c.2. Cluſ. Exot. l.[illegible] c.28. Scal. Exer. Bauh. H. P. l.3.c.25. Benzo Ind. Occid. l.2. c.16.

V. Cacava quahuitl, ſeu *Arborem Cacaviferam Mexicanorum*, Guilandinus, *Avellanam Mexiocanam, cujus fructum indigenæ Cacao* appellant, quæque palmarum naturam obtinet, vocat. Arbor eſt amplitudine & foliis mali Medicæ (Caſtaneæ Scaliger ex Herrera & Benzone dicit) ſed majoribus, fructu Amygdali ſpecie, ſed minore & compactiore, oblongo peponi ſimili, rubicundo & ſtriato. Benzo ſiliquis quibuſdam velut cucurbitis includi, craſſitudine & latitudine cucumeris ſcribit, & annuo ſpacio matureſcere. Incolæ *Cacava centli* & *Cacavate* vocanr. Cluſio membranâ tegirur tenui, nigrâ, nucleo, qui in binas aut ternas partes dividitur, ſubfuſco, & cinereis venis diſtincto, adſtringentis & ingrati ſaporis. Maturus excuſſus folliculis ſuper ſtoreis ad ſolem exponitur, donec ſudorem exſudaverit. Nonniſi ſolido, uliginoſo & opaco loco vivir arbor, à ſole tacta tabeſcit. Ideò in ſylvis ſeritur, juxtaque eam alia *Altyna* dicta, qua à ferventibus ſolis radiis defendatur. *Fructu* olim nummorum loco utebantur: eundemque pauperibus in Eleemoſynam erogant. Quatuor nucibns cum gummi *Olle* ſeu *Ulle* hauſtis, ſanguinolentæ dejectiones ad miraculum ſiſtuntur: ſed torreri primò neceſſe eſt. Adeò enim ſunt pingues, ut oleum ex illis exprimi poſſit. Hepati æſtuanti opitulanrnr, quia refrigeranr. Et hic eſt ille decantatus fructus, ex quo aliquor potionis genera conficiuntur, quæ apud Reccum & Nierembergium vide. Benzo *Chocolaten* inter reliqua nominat. Quatuor ejus reperiuntur genera. 1. *Cacahuaquahuitl* quæ omnium maxima & copioſos fert fructus. 2. *Cacahuaquahuitl* quæ mediocris magnitudinis, frondibus & ftuctibus longè minoribus. 3. *Xuhicacahuaquahuitl* quæ adbuc minor, & cujus fructus exteriore parte rubet. 4. *Talcacahuaquahuitl* quæ humilis, fert fructum minimum, ſed colore à cæteris non differentem.

VI. Quauhzapatlatli eorundem, ad Cacaviteram referri poteſt. Major tamen eſt arbor, *radice & caudice* flavicantibus, & *foliis* majoribus, parte ſupernâ virentibus, inferna candicantibus: *floribus* quinquepartitis, colore dilutè carneo roſeo. *Fructus* qui durior, rotundior, obſcurè flavicans, & maculoſus eſt, amygdalorum loco ſumi poteſt: & prius toſtus ad tragemata utilis eſt, ad potiones plane ineptus. Reccus. de Laet, Niermb. Ximen. l.c. Columna ad Reccum p.869.

VII. De Amygdalo Granatenſi hoc duntaxat tradere poſſum, tereti eſſe trunco, pinus inſtar, & genus quoddam amygdalorum proferre, renorum ovillorum effigie, oblongum, ſapore ſuavi & Hiſpanienſibus æmulo. Fructus effigiem curavimus apponi. De Laet Ind. Occid. l.9.c.4.

VIII. Ahuaca quauhitl ſeu *Arbor Querciformis butyraceo fructu*, eſt procera,

cera, mali Medicæ *foliis* ſed virentioribus & aſperioribus: *flore* parvo, ex albo flaveſcente; *fructi* ficus præcocis forma & magnitudine, extra nigro, intus vireſcente; cui *nuclei* è candido in rubrum vergentes, duri, ſolidi, in duas partes velut amygdala fiſſi, amygdalar. amarar. ſapore. Calidis locis lætior provenit. *Folia* ſunt odorata & lotionibus adhibentur. *Fructus* butyrum pinguedine æmulatur, & inſtar viridium nucum ſapit, veneremque majorem in modum excitat. *Nuclei* amygdalorum amarorum ſunt ſapore; funduntque preſſi oleum amygdalino ſimile; quod impetigini, ſtigmatis, & dyſentericis confert, ſindiq; capillos prohibet.

Reccus R. M.H.N. l. 5. c. 59.

IX. Fructus Exotici ſunt ſequentes.

Cluſ. Exot. l. 2. c. 18.

1. *Fructus Peruanus*, qui duplex. *Primum* vocant *Almendras del Peru*, ſeu Amygdalas Peruanas. Cortex ei erat triangularis, dorſo lato, in bina latera anguloſa deſinente, valdè rugoſo: ſupinâ etiam parte rugoſa, anguſta, & cunei formi. Nucleus amygdalæ nucleo non erat diſſimilis. *Alter* dictus eſt *Pepitas del Peru*, ſeu Acini Peruani. Planus erat & rotundus, glaber & lævis, totus fuſci, interdum ſpadicei coloris. linea candicans, qua parte ſuo fructui adhæſerat, varium fecit.

Ibid. c. 20.

Ibid. c. 30.

2. *Fructus Guianenſis* ſeu *Amygdala Guianenſis* Cluſii. Valdè craſſo & duro *putamine* erat, triangulę quodammodo figuræ, tuberculis univerſim perſperſus, coloris ex rubeſcente ſpadicei. *Nucleus* ejusdem cum nuce figuræ, membranâ ruffâ, candidiſſimus, inſtar amygdalæ, cujus etiam ſaporem habebat.

Ibid. c. 6. Nieremb. H. E. l. 14. c. 103.

3. Fructus *Mani* dictus. *Grana* ſunt ſub terra in radicibus cujusdam fruticis nata: clauduntur vaginis majoribus quam ciceroni: extracta imitantur avellanæ nucleum. Sufficiuntur ad plures uſus pro amygdalis.

Baub. H. P. l. 2. c. 10.

4. *Fructus Andenſis* isque triplex. 1. *Caſparis Bauhini*, qui oblongus compreſſus, altero latere modicè ſinuato, ex quo tuberculum barbatum eminet, oppoſito arcuatim gibbo. *Nucamentum* ipſi villis denſis & quales porcellorum, firmis obſitum, umbillco conſpicuo, ſulcatis per longitudinem lineis. Internæ faciei eburneus nitor: *nucleus* figurâ phaſeolacea, membranulą per medium diſtinctus, ſubdurus, fuſcus, & intra fulvus, ſapore medulloſo, ſubdulci. 2. *Iohannis Bauhini*, villoſus, amygdalæ ſimilis, compreſſus, ſonorus. 3. *Ejusdem*, & idem fortè cum præcedente, cinereus, piloſus, cortice ſulcato, ſub quo membrana tenuis, ex albo cinerea. *Nucleus* phaſeolum exprimens, partim nigricans, partim rubeſcens in duas partes findebatur.

Amygdalus.

5. *Zicarà Guatimalenſium*, quem Herrera cum *Capotes* fructu eundem facere videtur teſte De Laetio. Eſt inſtar pinearum nucum, in quo viginti, aliquando & triginta amygdala continentur. Diverſus eſt ergò cujus in Malo Cydonia mentio.

De Laet Ind. Occid. l. 7. c. 10.

6. *Fructus Pepita Peruana ſimilis*, qui magnitudine erat amygdali, lubrica lævitate ſplendicans, coloro ex pullo flaveſcente, obſoleto, *Cortice* medioctiter duro. Supernè latior, infernè anguſtior, alteram faciem compreſſam habebat veluti ex appreſſu alterius; parte oppoſita tumidior. Laterorſum hilo inſigniebatur longo, profundo, candicante. Bauhinus à Duciſſa Wirtembergica habuit.

Bauh. H. P. l. 3. c. 28.

7. *Fructus amygdaloides nitidus Bauhini*, qui nuclei amygdalini magnitudine & formâ; *cortice* lævi & lubrico; ex flavo ferè cinereo, tenui & fragili; & altera parte magis in arcum curvato.

Ibid. c. 29.

8. *Fructus Manobi Lerio* dictus, qui ſub terra tuberum modo naſcitur; tenuibus filamentis ſimul cohæret: & *nucleum* gerit, cinerei coloris, cortice non duriore quam Piſorum ſiliquæ; nec avellana domeſtica majorem. An folia vel ſemen proferat, ignorare ſe fatetur Lerius, licet frequenter fructum ederit. Fortè *Mani*,

Ibid. c. 31. De Laet Ind. Occid. l. 15. c. 11.

Stytax. De Laet Ind. Occid. L. 16. c. 11. *ni*, Maragnanæ incolis *Mandovi* dicitur.

Hiſt. Simp. c. 60. 9. *Fructus Peruanus amygdoloides ſub terra naſcens Monardis*, qui è Peru miſſus erat. Pulcher is aſpectu, rotundus, contortus, coloris ſpadicei. *Nucleum* intus gerit Amygdalę ſimilem, cortice fuſco, intra album, in duas partes diviſum, ſapore Avellanæ. *Naſcitur* ſub terrâ, tuberum modo, ad flumen Maranhaon, nec uſpiam alibi per univerſam Indiam reperitur. *Editur* recens, exſiccatus vel toſtus, bellariorum loco, quia ventriculum exſiccat. Liberalius ſumptus, capitis gravedinem infert. Temperatum Monardes credidit. Habet aliquid ex *Mani* & *Manobi*.

Bauh. H. P. L. 3. c. 31. 10. *Fructus bivalvis Indicus niger*, qui lævitatis eſt præcipuæ. Bivalvi & fragili tegitur cortice, hiantibus jam mediotenus valvis nigris, ſubſcabris: figurâ oblongâ utrinque excavatâ, modicè compreſſa. Latitat neſcio quid nuclei. Unicus apud Platerum quia viſus; ideò aperiri non potuit.

Caput II.

De Styrace.

Tab. XLII. Dioſco. R. L. 1. c. 79. Plin. H. N. L. 12. c. 25. Theop. H. P. L. 9. c. 7. Strabo Geog. L. 12. NUciferam fecit Styracem Cordus, licebit & nobis inter illas referre. Apud Veteres fruſtra fortè exactam deſcriptionem quæras. Cotoneæ malo ſimilis eſt Dioſcoridi & Plinio, non magna Straboni, ſed recta. Truncus à vermibus penna ſeu ligno innaſcentibus, ſeu circa canis ortum advolantibus, ad ſuperficiem usque eroditur, ut calamo ſimilis fiat, & in ſcobe ſordeſcat. Serapio magnam facit, *foliis* lolii, quod falſum, fructu albo, avellanâ majore, prunis albis ſimili, cui duplex cortex, & inferius nucleus pinguis, ex quo oleum. Craſſe nimis errat, dum corticem pro ſtyracis lachryma ſumit, Index erroris Strabo. Exeſo ſcilicet ligno, πτύεϛαι πιέσμαιον ἰουδὲς τὸ ψῆγμα προχεῖ ᾗ πυρὸς σωρὸς ... πρὸς τῇ ῥίζῃ, quod ille corticem putabat.

Naſcitur in Phœnicia, circa Gabala & Marathunta, & Caſium Seleuciæ montem: nec non in Amano monte, Piſidia, Sidone, Cypro, Cilicia, & Creta. De *ſucco* infra. Lignum ad fugandos ſerpentes in odoriferis ſylvis frequentiſſimos, Plinius ni fallor prodidit: niſi de ſucco intelligere malis.

Apud Recentiores triplex. 1. *Folio mali Cotonei*. 2. *Folio aceris*. 3. *Rubra officinarum*. Cui adde 4. *Arborem Chiapenſem reſinam ſtyracis inſtar fundentem*.

I. Styrax folio mali Cotonei eſt arbor magna, *caudice* mali cotoneæ candidiore. *folio* illi ut dixi ſimili, ſubrotundo, ſuperius glabro & viridi, ſubtus canâ lanugine pubeſcente. *Flores* fert in novellis ſurculis Arantii candidos, πολυφύλλους, plures & ſimul junctos, odoratos. *Fructus* eſt magnitudine avellanæ, incanus, ſeu exteriore cortice carnoſo, in viridi cæſio, qui in duas, tres quatuorve carinas dehiſcens, lignoſum oſſiculum, buxei coloris & durum exhibet; in quo *nucleus* aliquando unus, quatuor lineis ſulcatis, aliquando geminus anguloſus, aliquando ternus. Medulla ejus pinguis, oleoſa, guſtu acris, odorata, reſina multo acrior & fauces ſcarificans. Fundit *lachrymam* de qua inter ſuccos agemus. *Naſcitur* in Phœnicia, circa Gabala Marathinta, & Caſium Seleuciæ montem. Habetur & in Amano monte, Piſidia, Cypro, Cilicia & Creta, &c. Nata & Baſileæ apud Platerum è nuculis: Floruit & maturavit fructus. Ex *ligno* fiunt jacula corni haſtilibus ſimilia. In trunco genus quoddam vermis naſcitur, qui lignum ad ſuperficiem exedit. Bauh. H. P. l. 9. c. 16. Cord. H. P. in Dioſcor. Plin. H. N. l. 12. c. 25. Bauh. l. c. p. 144.

Prodromi L. 11. c. 6. *II. De Styrace folio aceris* ita Caſpar Bauhinus, qui ſolus folia deſcripſit. *Ex radice rotunda, nigricante, rugoſo, ſtriato & quaſi articulato cortice tecto, folia terna, etiam quina, oblongis, tenuibus, nigricantibus pediculis donata, ex uno veluti tuberculo* prodeunt, quæ virtiginea ſunt foliorum Aceris, vel Platani inſtar, in lacinias ternas, etiam

ſam quinas diviſa, nervoſa, per circumferentiam crenata, & mucronato cuſpide.

Baub H.P. l.4.c.30.a p.481.

III. Styrax rubra officinarum, aliis *Maurocapno*, *Naſcaphtum*, *Narcaphton*, *Dioſcoridis Thymiama*, Luſitanis *Lignumaquila*, Italis *Tegname*, Siculis *Biſuri*, Belgis *Thus Iudæorum* dicitur. Fragmenta ſunt corticum, fragilia, exſucca, quæ igni admota vix aliquid reſudant; flammam, nec claram nec pertinacem edunt, ac ſapore & odore aliquandò propter vetuſtatem deſtituuntur. Sunt aliquando majora, aliquando minora: modò craſſa modò tenuia. Viſi *cortices* qui in tenues partes contuſi, & in glebas compacti erant, ſucculenti, odore Balſami Peruviani, gravi, pertinaci (ad ſeptennium enim durabat) nec ſine ſuavitate; ſapore glutinoſo cum quadam acrimonia. Igni admoti fumum & flammam luculentam dabant. An ſit *Lacaphtū*, quod in compoſitione Cypheos ſolaris miſcetur, quod corticum pineæ vel alterius arboris Ægineta facit; vel *Narthe* Theophraſti, cujus uſum ad unguenta aromatica eſſe ait; vel *Sericathum*, vel potius *Sarychatum* Plinii, quod ille Arabes intra ſe conſumere, & noſtro orbi nomine tantum cognitum ſcribit, difficile eſt dicere. *Narcaphthon* vero vel *Narſchapton Dioſcoridis*, corticoſum quid eſt, mori libro ſimile, jucundi in ſuffitibus odoris, & quod vulvam adſtrictam ſuffitu juvat; & ex India defertur. *Maurocapno* in Rhodo naſci ab inſulanis accepit Bellonius.

Ægin. l. 7. c. 22. Theop. H. P. l. 9. c. 7. Plin. H.N. l. 13. c. 2.

De Laet Ind. Occid. l. 7. c. 4.

IV. Arbor Chiapenſis reſinam ſtyracis inſtar fundens, fert mali aurantiæ flores optimi odoris, quos potui Cacao admiſcent, & ventriculo prodeſſe opinantur. *Lachryma* eſt ſtyrace quoad colorem longe elegantior.

* * *

Piſtacia.

TITULUS III.

De Arboribus Nuciferis Claſſis Tertia.

CAPUT I.

De Piſtacia.

TAB. XLIII.

ARboribus Claſſis tertiæ *Piſtacia* & *Glans Vnguentaria*, ſeu *Myrobalanus* includuntur, de illa primò agendum eſt.

R.R. menſ. Oct. Tit. 12. Theop. H. P. l. 4. c. 5. Plin. H.N. l. 13. c. 5.

I. Apud *Veteres* de generibus hujus ferè nihil occurrit, niſi quod Palladius Piſtaciam aliam *Marem*, aliam *Fœminam* faciat. *Illi* ſub corio veluti longi videntur latere teſticuli. *Arbor* ipſa putatur eſſe Indica illa quæ Therebintho ſimilis Theophraſto. Sic habebit ramos, folia, & reliqua omnia Therebintho ſimilia. *Fructus* dum pendet ἀμυγδαλοειδής; ſed minor, στροβίλοις ὅμοιος, nucleo putamine exempto, qui inter nuces cenſetur. Quæ de eo Poſidonius apud Athenæum prodidit, βοτρυώδη nempe eſſe, λευκόφλοιον, περιφερῆ τοῖς δακρύοις ἃ ζητοῦσι πρόσωπον ἀλλήλοις ἐπιβάλλειν, intelligi non poſſunt, niſi multa immutaveris, de quibus apud alios. *Locus* ſi quæritur, Dioſcorides & Plinius in Syria locant; Nicander etiam in India apud Choaſpem amnem, qui in Cophen labitur; Theophraſtus Bactris quoque attribuit. Galenus ad magnam Alexandriam copioſè provenire ſcribit, ſed inprimis Berrheæ in Syria. Poſidonius Stoicus apud Athenæum in Syria & Arabia locat. In Italiam L. Vitellius primus fructum intulit è Syria, qui poſtea Cenſor fuit, cum legatus ea in provincia eſſet, noviſſimis Tiberii Cæſaris temporibus, ſimulque in Hiſpaniam Flaccus Pompejus Eques Romanus, qui cum eo militabat. Palladius humectum ſolum & rigationem deſiderare ait. *Fructus* ſubamari ſunt & ſubadſtringentes; ἰοφιμάχοι etiam & contra ſerpentum morſus. Ægineta odoratum ope-

Nicander in Ther. Dioſcor & Plin. l.c. Theop. l.c. Galc. de alim. facult. l. 2. c. 30. Athenæus Dipn. l. 14. Plin. H.N. l. 15. c. 19 22. Dioſc. M. M. l. 1. cap. 177. Plin. H.N. l. 23. c. 8.

Piſtacia.

operimentum jecur laxare ex vino decoctum ſcribit.

II. Apud *Modernos* duplicem invenio. 1. *Fructu racemoſo.* 2. *Sylveſtrem.*

Bauh. H. P. l. 3. c. 18. Matthiol. ad Dioſcor. l. 1. c. 140. Dod. Pem. 6. l. 3. c. 25. Taber. H. P. l. 3. c. 58. Rhauvvolf in itinerar. Ruell. R. P. Cam. Epit. p. 170.

I. Piſtacia fructu racemoſo ab Adverſariorum authoribus & Matthiolo *Terebinthus Indica Theophraſti*, à Serapione *Puſtech*, ab Anguillara *Piſtachium*, ab Aleppenſibus *Fiſtac* vocatur. Habet in longa coſta è ramis propagata, *folia* conjugatim diſpoſita, nunc ſubrotunda, nunc in mucronem acuminata, nervoſa, Therebinthi foliis, niſi iis majora eſſent, ſimilia. *Flores* ſi Lobelio credimus racemoſos, purpurantes. *Fructus* Avellanæ magnitudine, unâ parte in gibbum criſtatum protuberant; alterâ in acutum faſtigiantur. *Cortex* inter oſſeum & cruſtaceum medius, candidus, cui alius rugoſus, & coriaceus in exoletis niger, ſubſternitur. *Nucleus* in flavo vireſcit, pinguis, dulcis, & halitum maſticatus commendans. Nota verò hic. Rauvvolffium eam circa Alepum trunco craſſo, ramis expanſis, corticee obductis cinereo, foliis ſpecioſè rotundis, ſaturè virentibus, ſiliquis illotum vidiſſe: Hermolaum Venetiis vico Judaico ſatu ſeminis enatum, folio majore quam Lentiſci: talem & Ruellium in Pariſienſi agro; qui arborem in Syria nudam præterquam ramorum cacuminibus ſed perperam addit. Turnerum Bononiæ, ſed cujus folia nihil cum Therbintho commune haberent. Adverſariorum authores corniculorum meminere: ſed in alio loco non item. Bauhinus ramum habuit cum foliis acutis, & fructibus magnis. Apud Cæſalpinum quæ ſatu provenerat, foliis erat Therebinthi aut ſiliquæ perpetuis, & florebat in cacuminibus racematim, exiguo & rubro flore. *Therebinthum Indicam Theophraſti* eſſe Vincentius Pinellus evincere ſtuduit. Et ſanè arbor & folia ſibi invicem reſpondent: reſinifera eſt, & in Therebinthum inſerta, quod in Sicilia fieri dicitur, ſuaviores fructus profert: nec de illa ſub hoc nomine Theophraſtus, quem tamen cum rariora noſſet, latere non potuit. Ejusdem Matthiolus, Cæſalpinus, Cluſius, Anguillara, Camerarius, Lobelius & alii quidam ſententiæ. Poteſt tamen Piſtaciæ alia correſpondens & ſub hoc nomine, ut poſt videbimus, ubi de Therebintho agemus, ſubſtitui. *Naſcitur* in Perſia, Arabia & Syria. Inter Tripolim & Alepum, circa urbem Sermin, Sylvas Rauvvolffius vidit: Sed & ſecus vias in vico Baſilo. Circa Halepum vulgata. Viſa in Italia, Gallia & Londini, Genevæ, Pariſiis, ſed fructus maturitatem non videre. Tulit & Lugduni per aliquot annos fructus. Montbelgardi fruſtra aliquoties ſata. De *Vſu* ſuperius egimus. *Turionibus* utuntur Æthiopes verno tempore in acetariis, priusquam ſe in folia pandant. Oleum quod ex *fructibus* paratur in pectoris anguſtia & renum dolore commendat Avicenna. Contra Paralyſin & ſpaſmum Matthiolus. Moſes Maimonides *nuces piſtacias* omnium fructuum præſtantiſſimas hyperbolicè tradit. *Cuticula* quæ odorata, vim quandam adſtringendi & roborandi ineſſe veriſimile eſt. Venerem provocare in dubio; niſi ad familiaritatem quæ nimis fallax, confugias. De *Differentiis* nihil occurrit; præter ea quæ apud Veteres habentur: niſi folia, de quibus ſupra, in conſiderationem trahere velimus.

II. Piſtacia Sylveſtris quibusdam *Staphylodendron Plinii*; aliis *Nux veſicaria*; Anguillaræ, *Arbor vitis & lachryma Ioppe*; Matthiolo *Coukoul & Hebulben Turcarum*, dicitur. Denſè hæc fruticat, nonnunquam in arborem adoleſcens, cortice virente aut ruffo, materie virenti, medulla ampla, alba, molli. Folia Sambucinis proxima, argutè crenata, quina aut ſeptena. Flores verticillatim orti, eminus racemulum mentiuntur, odore Sambuci, quinquefolii, radiatim expanſi, albi, mucrone interdum foris rubente, totidemque candidi, ſurrecti: & coeuntibus leviter

Caſp. Bauh. Phytop. l. 12. f. 2. Joh. Bauh. H. P. l. 3. c. 27. Matthiol. Epiſt. l. 3. p. 102.

vitet mucronibus, concavam quaſi urceoli figuram exprimentes', quæ intercedunt totidem ſtamina alba, apicibus luteis, ſtylo albo & bifido. Superveniunt veſicæ magnæ, virentes, in duos loculos diviſæ in quibus duæ nuculæ flavæ, putamine tenui, cohærent, Nucleis vireſcens corium & nauſeoſus ſapor. Poſſunt ex iis calvariæ commodè exprimi. Gaudet *Locis* udis & humidis. Baſileæ extra portam Albanam & Rhenanam ad aquas naſcitur. In agro Tigurino in ſepibus provenire, ſed frequentius circa Aroviam oppidum, Geſnerus reliquit. Inter Solodurum & Wallenburgum ſpontè prorumpit. (Geſner. in Horto.) Seritur nuculis & ſurculis; facillimeque propagatur, ſtolones quotannis è radice proveniunt, & autumno aut vere inſtante transplantari poſſunt. Putatur venenata animalia arcere. Floret Majo, Nuces Septembri maturantur: qui dulces nauſeam commovent. Pauperes ex iis orbiculos precatios conficiunt. (Plin. H. N. l. 16. c. 16.) Dici *Staphylodendron Plinii* poſſe, quæ arbor eſt trans Alpes ſimillima aceri, albâ materiâ, ſiliquas & in iis nucleos ſapore nucis avellanæ ferens, non negabo, ſi ſiliquarum vocabulum pro veſicis ſumas: & albam materiam de medulla intelligas. Nam ipſa virens eſt. An cum ea arbor illa, quam Scaliger *Piſtaciorum ſpeciem* ponit, (ad Ariſtot. de plantis l. 2. p. 74.) pertineat, ex collatione patebit, quam & apud Bauhinum vide. Nulla ſtaphylodendri folio, cum olivæ aut ſalicis ſimilitudo: nec quiſquam enodem vidit. Sed & Matthiolus in ſuo Coulcoul & Hebulben fallitur. *Coulcoul* enim gemini pugni magnitudine eſt nux, parvis granis eſui aptis, avellanæ inſtar dulcibus plena. Recens ex Ægypto advectæ, in deliciis ſunt Conſtantinopoli. (Bellon. in Obſervat.) *Hebulben* verò ſemina ſunt in officinis Turcarum venalia, nullius apud nos uſus. Quid hæc ad Staphylodendron vel Piſtaciam ſylveſtrem?

Piſtacia

EXOTICA.

Duo huc ſpectant, *Charamais* nempe *arbor*, & *Fructus Indicus Staphylodendri ſpecie*. (Vid. Tab. XLIII.)

I. Charamais arbor, quam, quia perpetuifolia, Adrachnes hiſtoriæ Bauhinus ſubjecit, (Acoſta Hiſt. Arom. c. 58. Bauh. H. P. l. 1. c. 10.) *duplex* eſt. *Una* pyrifoliis dilutè virentibus, *fructu* avellanę ſimili, admodum flavo, in multos angulos deſinente, ſapore omphacii, quem vel maturum vel immaturum cum ſale edunt. Vocatur in Canara & Decan *Arazavali*, Turcis, & Perſis *Ambela*. Naſcitur ſecundum aquas. Radix illius quæ longius à mari cortex, ſucco lacteo turgidus, quatuor digitorum longitudine, cum drachma ſinapi tritus, aſthmaticis exhibetur, & valenter per alvum & vomitum purgat. Hypercatharſis, Carambolis viridibus vel aceti Canarini hauſtu (nihil aliud illud quam Oryzæ decoctum ſervatum donec aceſcat) ſiſtitur: ſin minus, caput frigidâ abluitur. *Altera* ejuſdem magnitudinis, folio Malo minore, *fructu* priore majore. Creſcit in ſylvis, & montibus procul à mari diſſitis. Decocto cum ſantalis adverſus febres Canarici Medici utuntur.

II. Fructus Indicus Staphylodendri ſpecie (Bauh. H. P. l. 3. c. 58.) quem Bauhinus *Fructum Indicum, vel Nucleum luteum parvum, avellana oblonga facie compreſſum*, vocat. Unciam ferè erat longus, flavus, lævis, lucidus. Ricino majori aliquo modo accedens, unciâ ſemis anguſtior, penè compreſſus, utrinque tamen ferè in medio elatior, unâ parte paulò latior & rotundior; parte autem qua hæſiſſe apparet, paulò anguſtior & non ita rotundus. Aſperior cortex facilè aciculâ perforatur, in ea nucleus. Vidit eundem apud fratrem Caſparum Bauhinum Johannes, figurâ multum diſſimilem, breviorem, minus compreſſum; multò qua adhæſit parte anguſtiorem, quaſi umbilicus aut oculus. Criſta non ita apparebat, & repræſentabat Staphylodendron.

Glans unguĕtaria.

Caput II.

De Glande Vnguentaria.

Vid. Tab. XLIII. Theop.H. P.l.4.c.2. Plin.H N. l.12.c.21. l.23.c 9. Dioſco.M. M.l. 4.c. 160. Ariſtot. de plantis l. 1. c.8. Plin.l c. Theoph.l. deOdorib.

I. V*Eteribus* Glans unguentaria, ſeu Myrobalanus, arbor eſt illæſâ fidelique *materia*; *folio* non tam myrti quam myricæ fortè ſimili, ſed oblongiore, *fructu* odorato, quem Theophraſtus magnitudine & aſpectu cappari proximum poſuit, Plinius & Dioſcorides, avellanæ ſeu nuci Ponticæ. Dulcis hic ὅταν φανῇ, ſed communiter acerbus & concretione amarus. *Communis* eſt Troglodytis, Thebaidi, & Arabiæ quæ Judæam ab Ægypto diſterminat. Vomitiones movet, & alvum ſolvit cum hydromelite, ſtomacho adverſus. *Putamine* contuſo Unguentarii ad unguenta ſpiſſanda, injecto in oleum propter odorem, utuntur, ut benè εἰς τὰ στυδαῖα τῶν μύρων ἀρμόδιον dixerit Theophraſtus. Præfertur, recens, plenus, candidus & εὐλίπειος. Genera fructus aliquot ſunt, quæ Plini' à *Loco*, Meſue à *Quantitate* deduxit.

Plin H N. l. 12. c. 21.

I. A Loco facit glandem unguentariam *Syriacam, Thebaicam, Troglodyticam, Æthiopicam & Petræam*. 1. *Glans unguentaria Syriaca*, quæ & *Arabica*, eſt candida, cortice viridi, tenuiore, & quoniam eſt m ὅσιοſa, ſpiſſiore. 2. *Thebaica*, quæ & *Ægyptia*, eſt nigra, pinguior, & craſſiori cortice rubens: & quamvis in paluſtrib' naſcatur, brevior ſicciorq;. 3. *Troglodytica* eſt viliſſima. 4. *Æthiopicam* ſunt qui eis præferant, glandem nigram & pinguem, nucleoq; gracili, ſed liquore qui exprimitur odoratiore, (credo cum Dalechampio vitium eſſe: prorſus enim odoris expertem eſſe liquorē illum oportet) naſcentem in campeſtribus. 5. *Petræam* à Syriaca non diſtinxiſſem, niſi eſſet nigro cortice. *Nucleum* quoque candidum habet.

II. A Quantitate eſt *Major* & *Minor*. 1. *Glans unguentaria major* eſt nucis avellanæ magnitudine, triangularis. Ineſt ei *medulla* oleoſa, lenis, & alba. Minus noxa vacat, præferturque ea, quę eſt putamine lævi, tenui, nucleo fragili, albo, oleoſoq;. Calefacit initio tertii, ſiccat in ſecundo. Humiditate ſuâ acri, ventriculum ſubvertit, nauſeam excitat, viſcera conturbat. 2. *Minor*, eſt ciceri ſimilis, eadem cum ſuperiore medulla, ſed magis noxia. Moleſtè namque purgat, vires dejicit & ſudorem frigidum movet.

II. Apud *Recentiores* ſola Glandis ſeu Nucis Unguentariæ deſcriptio occurrit. Bellonius betulæ ſimilem facit, ſtaturâ & facie, trunco albo. Aldinus cui in horto Farneſiano enata eſt, geniſtæ; foliis nempe, quod autumno fit, orbatam. *Radix* eſt craſſa, Napi ſimilitudine: ab hac unicus ſtolo, undique foliis inordinate ortis ſeptus. *Folia* duplicia, ramoſa nempe, & alia quæ ramis illis adhærent. *Ramoſa*. A parte enim qua cauli hærent, virgulo primò eſt lenta, flexibilis, rotunda, tenuiſſima, in ſummo acuminata, cubitalis magnitudinis. Ab hac alati rami ſeu tenues aliæ virgæ, his ſimiles palmo longiores, binæ ſemper & ordinatæ, quatuor vel quinque pro latere, prodeunt, quæ valde inter ſe diſtant, & pariter in capillaceam tenuitatem deſinunt. *Ramis quæ adhærent* myrti ſunt formâ ſed non acuminata, nec dura, raris geniculis orta, binario ſemper numero, magnitudine & forma inæqualia. Ramuſculorum enim vicina ſummitatibus, minora ſunt, mox oblonga admodum & tenuia, Poligoni vulgaris magnitudine & figurâ; tandem in ultimis foliis ſeu ramis, quæ Decembri menſe oriuntur, ita exilia evadunt, ut virgoſa folia ſine ullis foliolis appareant. *Folia* ramos illos eſſe, vel exinde colliges, quod decidant & renaſcantur, nullum germen aliud præter foliola edant, quod ramis ſuetum; tota ſimul & ſemel à planta oriantur, primò rubeſcentia, poſt videſcentia, tandem nihil. De *Floribus*, nihil addit, quia nondum protulerat. *Fructus*, qui *Nux unguentaria*, *Glans unguentaria*, *Balanus myrepſica*, *Ben parvum* Monardi, *Glans unguentaria ſiliquata* Lobelio, oblongus eſt, nuclei avellanæ magni-

Bauh.H.P. l.3.c.74.p. 317. Ald. Horti Farneſiani c.6 p.72.

Lobel. in Adverſ. magnitudine, figurâ triquetra. *Putamine* tegitur albicante fragili, cui *nucleus* albidus, nuclei avellanæ conſiſtentiâ, & pinguis, pellicula fungoſa nivei coloris veſtitus ineſt. Continetur *ſiliqua*, palmum longa, catinula bifori conflata, terete, binis loculis ventrioſa in quorum ſiogulo ſingula glans, in acutum mucronem roſtri inſtar deſinens. Foris eſt cinerea & in longum ſtriis rugiſque exarata. Coriacea tota. *Naſcitur* apud Troglodytas, in Thebaide & Arabia Petræa, Obſer. c. 54 ubi eam Bellonius ad pagum Pharagon, itinere à Cairo ad montem Sinai, vidit. In Hiſpania creſcere, falsò Matthiolus prodidit. Ex Syria & Ægypto infertur Europæ. In India vix gigni credo. Solus fru ctus in *Vſu* eſt. Cum hydromelite ſumptus alvum & vomitum movet tritus: cum aceto coctus, pſoram exterit: cum nitro cicatrices nigras emendat. Ex *nucleo* fit Oleum quod *Balaninum* dicitur, nunquam ſeneſcens vel raocidum: imò gutta una & altera amygdalinum à corruptione præſervatur. Et ſanè nucleum per triginta annos raocorem non contraxiſſe Bauhinns teſtis eſt. Earundem eſt cum fructu virium, miſceturque odoratis unguentis, quibus Itali aliquando cæſariem & barbam inuogunt. Monard. Hiſt. Simp. Med. c. 47.

Titulus IV.

De Arboribus Nuciferis Claſſis Quartæ.

Caput I.

De Acere.

Vid. Tab. XLIII. Theop. H. P. l. 3 c. 11. Plin. H. N. l. 16 c. 15.

INter Nuciferas arbores viſum ponere & *Acer* cum *Xylo* ſeu *Goſſypio*.

I. *Aceris* apud *Veteres* quatuor præcipuè ſunt genera, ſed de quibus pauca occurrunt. 1. Σφένδαμνος quod nervoſum eſt & album. 2. Ζυγίας, quod flavum, criſpo macularum diſcurſu, qui cum excellentior fuerit, à ſimilitudine caudæ pavonis nomen accepit. In Iſtria, Rhætiaque præcipuum. Ideò lautiora ex iſto opera; idemque hoc cum *montano*, quod *carpinus* dicitur, criſpius duriuſve Plinio. Fiunt ex eo & boum juga. Lignum enim, ex minima ignis & terreni mixtione, aeris autem & humoris ſumma continetur temperaturâ; non eſt fragile, ſed utiliſſimæ tractabilitatis. Habet Plinius & *Zygiam rubentem*, fiſſili ligno, cortice livido & ſcabro, quam *Opulum* quidam eſſe arbitrantur. 3. Κλινότροχος, *lectirota*, quod flavum & non criſpum. E viliore genere & *Craſſivenium* Plinio. Quia ex eo torno currente lecti fiunt & rotulæ lectorum pedibus ſubjectæ, inde nomen. 4. Γλῖνος quod candidum & mious. *Campeſtre & Gallicum* Plinio, quia in Tranſpadana Italia, & trans Alpes naſcitur. Alii γλεῖνον legere maluot. Ad hoc referri debet *Opulus*, arbor Italiæ Plin. H. N. l. 14. c. 1. Padum transgreſſis, cujus tabulata in orbem patula replent, puroque producto dracone in palmam ejus, inde in ſubjectos digitos flagella diſpergunt. Raram neque idoneam Colum. R. R. l. 5. c. 6. frondem pecori præbet. *Rumbotinus* mihi nihil aliud videtur, quam arbor rumbis ſuſcipiendis idonea.

II. *Recentioribus* eſt triplex, 1. Montanum nempe, 2. Campeſtre. 3. Trifolium.

I. *Acer montanum* eſt triplex 1. Bauh. H. P. l. 8. c. 10. *Candidum* nempe. 2. *Flavum ſeu criſpum.* & 3. *Tenuiſſimis acutiſque foliis.* Scapel. ad Theophr.

I. *Acer montanum candidum*, aliis H. P. l. 3. c. 11. *Platanus*, *Aceris ſpecies folio majore*, *Sycomorus* Ruellii, Acer κλινότροχον antiquis, *Acer latifolium*, & *Acer folio majore.* Arbor eſt procera & ſpecioſa, *materie* alba nec reniteoti, rubenti cortice; *foliis* quinquepartitis, modice circa venas lanuginoſis, ſuperius viridibus, inferius candicantib. *Flores* racematim dependēt muſcoſi, ex albido herbacei, caliculo lanuginoſo contenti, qui Majo funduntur. *Fructus* ſinguli bini, foliacei, bifalçati aut bipennis inverſæ in-

Acer.

ſtar; maturantur Septembri. *Nuclei* in medio qua alæ coeunt, gemino utriculo duro, magnitudine ſeminum Aurantiorum, candidi nec ita grati occultantur. Turiones lacte ſcatent, ut Ficus. *Naſcitur* in montibus humectis & altis in Burgundia, Alpibus & alibi, inter Fraxinos inprimis. In hortis ad excludendos æſtivos ſoles colitur, ſolo pingui & ſpiſſo. Eſt in eo aliqua varietas. Nam quoddam floret; quoddam nec floret, nec ferr fructum.

Bauh. Phytopi l. 11. ſ. 5. p. 430. Bell. Obſe. l. 1. c. 37.

II. Acer montanum flavum ſeu criſpum quod Græcis ruſticis *Aſphendamnos*, aliis *Opulus montanus*, appellatur; duplex eſt *Mas & Fœmina*. 1. *Acer montanum flavum mas* citius floret. lignum ei durius, venoſius, magis flavum & criſpum. Germani ob flexuoſos venarum diſcurſus ad opera lautiora utuntur. Ex radicibus pulchra fiunt cochlearia. 2. *Acer montanum flavum fœmina* floret tardius. lignum ei pallidius, minus criſpum.

Thalius in Hyrc. ſylva Bauh. H. P. l. 8. c. 10. p. 168.

III. Acer montanum tenuiſſimis acutiſque foliis, folia adeò exquiſiti in extremis acuminis habet, ut cum qua vis avicula certare poſſint. De cætero non ſunt incana, ſed dilutè viridia, ſplendicantia; ſupernè ſaturatius viridia: tota molliora & delicatiora. Viſa Baſileæ circa Dornacum & ad fontem Bollenſem.

Bauh. H. P. l. 8. c. 10. Geſner. in Horto. Cord. H. P. Camer. Epit. Scapel. ad Theophr. H. P. l. 3. c. 11 p. 183.

II. Acer campeſtre, alis *Opulus Campeſtris Veterum. Acer tenuifolia; Acer vulgare minore folio; Acer Opulo cognominatum Romanis. Aceris ſpecies qua Sphendamnos; Platanus; Opulus & Rhambotinus; Acer* denique *latifolium* audit. Fruticis ſæpius eſt magnitudine. *Rami & Cortex* ſulcati, materies fiſſilis & alba. *Folia* hederacea, anguloſa, quinquepartita, in principio mollia, & tum lac fundunt; poſt rigidiuſcula. *Flores* ex pediculis lanuginoſis, muſcoſi, in undecem aliquando ſegmenta hirſuta, coloris herbacei diviſi, quibus ſtamina rubentia cum ſtylo bicorni. *Semen* in conceptaculo papilionaceo, hirſuto, in extremis membraneo, intus duro ac pænè oſſeo, medulloſum, virens ac palleſcens non ingrati, etſi adſtricti vi ſaporis: quod Septembre maturatur. Notum ſepibus & ſylvis, præruptis etiam; In Comitatu Bedeſcenſi tantæ aliquando magnitudinis, etſi alibi vix ultra hominem caudex attollatur, ut ædificiis, teſte Trago, inſerviat. In Sabaudia circa Genevam maritatur vitibus. *Viſcum* ferre vidir Bauhinus. *Radix* ejus jecinoris doloribus utiliter imponitur. Qui venationi ſtudent, Accipitres venatorios ad ejus baculum aſſuefaciunt. Rario ipſis nota.

Bauh. H. P. l. 8. c. 10.

III. Acer trifolium, Lugdunenſi eſt *Monſpeſſulanum*, Alpino *Creticum*, Bauhino *Pavonaceum*. Arbor eſt mediocriter procera, *Cortice* quodammodo purpuraſcente; materia flavente: *folio* Aceris vulgaris tricuſpidato, craſſo, venoſo; *fructu* gemino; membranulis duabus cohærentibus, alarum in muſcis inſtar. *Erumpit* in ſylva Monſpelienſi, Valena dicta, Septentrioni eſt infrequentior. Acer Plinii quod in Iſtria Rhætiaq; præcipuum nonnullis.

Caput II.

De Goſſypio ſeu Xylo.

Tab. XLIV. Theop. H. P. l. 4. c. 9.

NOtum & *Veteribus* Goſſypium. *Lanigeras arbores* in inſula Tylo Theophraſtus ponit, foliis vitigineis, verum minoribus, fructu nullo. Id in quo lana continetur, magnitudine eſt mali verni quamdiu comprimitur ac connivet: cum maturum hiſcere & expandi incipit, lanam incolæ extrahunt, qua telas texunt, alias viles, alias precioſas. Parvus eſt Plinio frutex, barbatæ nucis fructu; & gigni in ſuperiore parte Ægypti, quæ in Arabiam vergit. *Pollux* fructum nuci valdè ſimilem prodit, niſi quod trifariam diviſa ſit & trifariam habeat putaminis carinam &c.

Plin. H. N. l. 19. c. 1.

Recentioribus triplex eſt 1. *Fructificans ſemine albo.* 2. *Arboreum.* 3. *Iavanenſe, ſalicis folio.*

I. Goſ-

Bauh H.P. l.3.c.153. p.343. Stapel. ad Theop.H. P.l.4.c.9.

I. Goſſypium fruteſcens ſemine albo, Coto & Bombax vulgo, Bauhino *Xylon herbaceum*, caule eſt cubitali & altiore, ligneſcente; *cortice* rubente & hirſuto: foliis triangulis vitigineis hirſutis, quibus pediculi piloſi. *Flos* floris Malvæ figurâ, in apices numeroſos, crocatos, (alii ſubcæruleos, vel medio purpurantes eſſe ſcribunt) deſinit. *Fructus* amplitudine nucis avellanæ, barbulis quibusdam florem tegentibus includitur, qui per maturitatem in tres quatuorve partes dehiſcit & molliſſimam candidiſſimamque lanuginem, ſub qua ſemen medulloſum, copioſum, oblongum, oleaginoſum, album, amygdalorum vel ſtrobilorum guſtu occulitur, oſtenrat. incognitum veteribus quidam fuiſſe credunt. Seritur in Aprili menſe, Februario vel Majo, colligitur Septembre & Octobre. Inter Marat & Halepum menſe Majo aut Julio; demetitur Septembre. *Naſcitur* & in Creta, Lemno, Maltha, Sicilia & in Gallia ex Italia allatum. In Germania ſimul atque adolevit, quod duorum fit menſium ſpacio, nunquam deſinit florem & fructum proferre, donec inclementia hyemis impediatur, ſi Fuchſio credimus. Nullus tamen ei Norimbergæ & Genevæ. Mompelgardi nucularum duntaxat rudimenta, illaque antequam grandeſcerent, ſubinde decidua. De *Vſu* nota. *Folia* ad tomenta conferre. *Lanuginem* uſtam, ſanguinem è vulneribus manantem mirificè ſiſtere: accenſam & naribus admotam uteri ſtrangulatus. *Oleum* ſeminis lentigines & palpebrarum aſperitates leoire. Ex eadem veſtes maximæ Orientis parti. Amittit lotione maximam ſui candoris partem.

II. Goſſypium arboreum eſt duplex. 1. Caule levi. 2. Caule ſpinoſo.

Alpin. de plant. Ægyptic. 18. Vesling. ad Alpin. p.23 Bauh.H.P. l.3.c.153. p. 346.

1. *Goſſypium arboreum caule levi*, quod alias *perenne Aſiaticum* & Ægyptiis *Gotne* ſ *Ssegiar* appellatur; creſcit ad decem cubitorum altitudinem, ſtipite & ramis lignoſis, duris. *Folia* violaceo primò tinguntur; adulta quinque laciniis profundius dividuntur, è quibus cum inferiores duæ, tum ſuperior & longior exiguo folii additamento auctiores habentur. *Florem* non vidit Veslingius ſed glomum tantum laneum pomi magnitudine, intra vireſcentem membranam collectum, quâ denticulatis veluti ſegmentis hiſcente, candidus fœtus eluctatur; in quo ſemina fuſca & intervallis diremta. *Colitur* in Ægypti viridariis, & ad aquæductum urbis Cairo. Seminis in mucilagine contra febres uſus. Ex *lanugine*, tela tenuiſſima, Arabibus *Seſſa* dictæ, parantur.

Goſſypium. Stap. ad H. P. Theoph l.4.c.9.

2. *Goſſypium arboreum caule ſpinoſo*, quod mihi etiam duplex, *Majus* nempe & *Minus*. 1. *Goſſypium arboreum caule ſpinoſo majus*, quod barbaris *Caquanquahuitl* audit, altum eſt, ſpinis horridum, folio olivæ: floribus albis & modicis. *Fructus* melo-peponi parvo formâ & magnitudine ſimilis, lanugine fibrata & candenti plenus; quam granula orbicularia, ſeminis cannabini æmula & dulcia interſtant. *Gaudet* clemente & calido cœlo, tam campis quam montibus. Semen crudum vel toſtum impinguandis corporibus accommodum eſt. 2. *Goſſypium arboreum caule ſpinoſo minus*, eſt *Bombax Indica*, *Goſſypium Braſilianum*, *Alcodon Luſitanorum*, & *Xylon* aliis. Mediocris viſitur altitudinis; *floribus* campanulaceis vel luteis, cucurbitarum vel citrullorum inſtar. *Fructus* maturus ad figuram fagi accedit, qui in quatuor partes finditur, ex quibus bombax magnitudine parvarum pillularum, in quorum medio nigra, arctè juncta fabæ craſſitie, renem exprimentia ſemina. Alii dena vel duodena in uvæ modum congeſta adducunt. Provenit fortè in Canchirtenſi provincia ſponte. Paratur ex eo filum pro lectis. Pertinet huc *Mocarix*, arbor patula, morum æquans, in cujus ramorum cuſpidibus goſſypium fruticeo non minus utile. Decennio eam dicunt perire.

Nieremb. H.N. Exo. l.14.c.79.

Lerius in itine. Braſ. Bauh.H.P. l.3.c.153.

Nieremb. H.N Exo. l.14.c.6.

III. Goſſypium Iavanenſe ſalicis folio, Oviedi *Ceyba*, arbor eſt procera, ramoſa,

Cluſ. Exot. l.1.c 14. Hiſt.gen. l.9.c.11.

Palma. moſa, *foliis* numeroſis, ſalicis vel potius libanotidis coronariæ ſimilibus. Fert *fructus* ſiliquarum inſtar, ſex uncias longos, quinque craſſos, cute cineracea veſtitos, rugoſos, qui poſtquam à ſummo in quinque abivêre, molliſſimum & candidiſſimum tomentum fundunt, in quo multa *ſemina* nigra, libera, circum quinque veluti aſſulas longas, mediam ſiliquam occupantia naſcuntur. Torquentur in fila, replenturque eis cervicalia. Oviedi Ceybæ bombax à vento in aerem ſpargitur, relicto ſemine rotundo. *Creſcunt* & in Guineæ maritimis arbores ſimiles; ſed quæ ampliora folia habent. Eſt ibidem & *Arbor* alia *lanigera*, quæ in celſitudinem piceæ, expanſis ramis, transverſim è trunco ſurgentibus e-tigitur. In his poſt pulchri viroris folia & flores rubros, tribuli, qui lanam & ſemen nigrum piperis inſtar, producunt. Lana quæ fibris culcitris farciendis inſervit, ignis tam tenax, ſi vel ſcintillam minimam concipiat, ut vix aqua reſtingui valeat.

Bont. H. N.N. M. L. 4. c. 14.

Titulus V.

De Arboribus Nuciferis Claſſis Quintæ.

Caput Unicum.

De Palma.

Articulus I.

De Palma Veterum.

Vid. Tab. XLIV.

Vlſum & hanc ad Nuciferas referre, non quod palmæ vulgaris fructum Nucem eſſe putem: ſed quod multæ ſint in India, quæ Nuces ferunt, quas hic recenſere opus erat. Malui ergò omnia genera ſimul complecti; quam divellere per capita, quæ unius arboris familiæ erant. Agemus autem de ea, ex *Veterum & Recentiorum*, placitis.

Palmarum ergo apud *Veteres*, quoad *Arborem* & quoad *Fructum* diverſa ſunt genera.

I. Arboris diverſitatem 1. *A loco*. 2. *A fructificandi ratione & ſexu*. 3. *A trunci diſcrepantia*. & 4. *à Comæ varietate, deſumemus; eademque Palmam Cuci Theophraſti propter ſimilitudinem adjiciemus.*

I. *A Loco* palma eſt, 1. *Mitis*. 2. *Sylveſtris*. 3. *Marina*.

1. *Palma mitis* radix eſt ſingularis & altè deſcendens; ideò inter ἀπαρα-βλαςα, quod & τῇ εἰς τὴν ἄνω φορὰν adſcribitur. *Caudex* ſimplex & teres: ideò in longitudinem ἀυξητική, *Medulla* caret, quia hæc in cacumine. *Lignum* humore, nervo multifario, & carne conſtat, ſed proceſſu ligneſcit. Leve idem, ἔνυγρον, & ſuberis inſtar molle, ſed quia γλίσχρον, melius. *Cortex* lævis, denſis gradatiſque pollicibus auctus, ut facilem ſe ad ſcandendum Orientis populis præbeat, Scaber cum ſeneſcit. *Rami* prævalidi, in diverſa curvantur. Sola unicam in quolibet exortu frondem germinat, ut duodecem frondibus annum expleat. *Folia* ſunt καλαμόφυλλα arundinacea, angularia, cultrato mucrone, lateribus in ſe bifidatis; & ita perpetua, ut nullum abjiciat, βεβαίως ἀείφυλλον exiſtens. *Coma* omnis in cacumine, ut & germina, ubi & ejus πᾶν τὸ ζωτικόν. *Flos* nullus. *Fructus* in cacumine, quem è rudimentis præcedentis anni ſpicæ modo producit: ſolaque in ſpathis fructum racemis propendentem habet, qui *Dactylus* dicitur. Spicatus hic palmes primò fructum racemoſum involvit; poſt, diſrupto ad ſolem cortice, racemoſus quoque panditur. Prima hujus caro naſcitur dulcis, coloris pro ratione coctionis varii, & anno matureſcens: hinc ſemen totum, plenum, lignoſum, ſolidumque, oblongum; cæſum à dorſo pulvinata fiſſura, & in alveo medio plæriſque umbilicatum. Multis candidiſque à carnibus diſcernitur tunicis, aliis corpori adhærentibus, laxeque diſtans, tantum cacumini filo adhæret. Naſcitur & arbore & trunco. Vitę longioris erit, ſi demutiles. *Pro-*

Theop. H. P. l. 1. c. 4. 8. 9. 14. 16. 24. l. 2. c. 8. 25. l. 3. c. 3. 5. l. 4. c. 1. l. 5. c. 4. 10. 24. l. 5. c. 7.

Herapollo Hieroglyp. l. 1. c. 3. Plin. H. N. l. 3. c. 14. l. 13. c. 4. l. 15. c. 4. 28. Dioſco. M. M. l. 1. c. 150.

dis in terris calidis. Babylone in Syria cava, quæ inter Libanum & Antilibanum montes, Judæa, circa Engaddi oppidum, Idumæa, Perſia, in qua usque ad Meſenem & mare magnum ingentia, ſi Ammian. credimus nemora, Ægypto, ubi dulcem ſed ſtatim evaneſcentem ferr fructum, & inſula Tylo, benè habitat. Nata ibi patit & quæ protulit educat. Nulla in Italia ſpontè nata: in Hiſpaniis maritimis fructum fert immitem: alibi ſterilis eſt. Mirum verò quod Palladius prodit, locum ubi palmæ ſpontè naſcuntur, nullis propè fructibus utilem. *Vſus ligni* ad ſimulachra & prunas vivaces: *ramorum* robuſtiorum, ex quibus fructifer palmes, ad arcus: *cerebri* in cibis: *foliarum* ad funes vitiliumque nexus, & capitum levia umbracula. Cinere facies dealbatur. Ex *involucro* fit unguentorum ſpiſſamen, & decoctum quod capillos denigrat. Ex *fructu* vinum, panis, & quadrupedum cibus. Alexandri milites viridibus ſtrangulabantur. Muſteo eſt tanta ſuavitas, ut finis mandendi niſi periculo fiat. ad album profluvium in fœminis, ſi exemto nucleo, ebore, ſcobe, margaritis & corallis infarciatur, prodeſt. Maturus adſtringit, contra hęmorrhoides aliosque fluxus adhibetur. Nuclei in crudo fictili ad albedinem calcinati, ſpodii vicem ſupplent: corporis excreſcentias cum vino reprimunt.

Plin. H.N. l.16.c.24.

Dioſco. M. M.l.1.c.148

2. *Palma ſylveſtris*, humilis eſt. *Folio* latiore & molli, ad vitilia utiliſſima: Pars radici propinquior, in globum extuberat, internum cerebrum innumeris ferè involucris circumſeptum habens, ut Neoterici obſervavere. ideo exempto vivunt, quod non aliæ, & à radice ſuccisæ rurſus germinant, ut Plinii verbis utar. Cæduæ earum ſunt *ſylva*, in Creta, Sicilia, Hiſpaniæ, Galliæ Narbonenſis & Italiæ maritimis. Radicibus apud Ciceronem in Sicilia victitavere milites. Cerebrum ſuavi carduorum guſtu eſt. *Aliud* ab hac *genus* de quo ita Plinius: *Sunt è proceribus ſylva ingentes, arbore ipſa ex ramorum initio fructificante foliis pectinatim compoſitis, quas ſylveſtres intelligi neceſſe eſt. Inceſta tamen libidine etiam mitioribus ſe miſcent.* Sic locus legi debet.

Plin. H.N. l.13.c.4.

Ibid.

Palma.

3. *Palma marina* ſeu *pelagica*, caudice eſt admodum brevi, virgis rectis quæ ſubtus exeunt, in latitudinem velut ſigillatim continuata; foliis ſpinarum acanacearum ſimilibus erectis, & à mari corroſis. Reliqua aſpectu ſoncho ſimilia. Univerſæ plantæ color intenſè ruber atque puniceus.

Theop. H. P.l.4.c.7.

II. A fructificandi ratione eſt Palma vel *Sterilis* vel *Fructifera*. 1. *Palmæ ſteriles* non tantum in Europa, ſed & alibi habentur, iisque ad materias operumque lautiora utitur Aſſyria & tota Perſis. 2. *Palma fructifera* vel eſt *Mas* vel *Fœmina*. 1. *Palma fructifera maris*, folia, prius pullulant quam fœminæ; minora & fragrantiora eadem. *Floret* in palmite. Culices in fructu habere ſicut caprificum Herodotus ſcribit. 2. *Palma fructifera fœmina* citra florem germinat tantum ſpicæ modo. fructus ejus βάλανος dicitur. Nec ſine maribus gignere fœminas edito nemore confirmant, circaque ſingulos plures nutare in eum blandioribus comis. Illum erectis hiſpidum, afflatu viſuque ipſo & pulvere etiam reliquas maritare. Hujus arbore exciſa, viduas poſt ſtérileſcere fœminas. Adeoque eſt Veneris intellectus, ut coitus etiam excogitatus ſit ab homine, ex maribus flore & lanugine, interim verò tantum pulvere inſperſo fœminis. Vide & Caſſianum Baſſum qui hos amores elegantiſſimè deſcribit.

Plin. H.N. l.13.c.4. Theop. H. P.l.2.c.8.

Ariſt. H.P. l.1.c.6.

Theop. C. P. l.1.c.24.

Plin. l.c.

Geoponic. l.10.c.15.

III. De trunci diſcrepantia ita breviſſimè Plinius. *Quædam in Syria & Ægypto in binos dividunt ſe truncos: in Creta & ternos, quædam & in quinos. Ferunt ſtatim in trimatu: in Cypro verò, Syria & Ægypto, quadrima, alia quinquennes, altitudine hominis nullo intus pomi ligno, quamdiu ſunt novella, ob id ſpadonum accepto nomine.*

Plin. l.c.

IV. Coma varietas Babylonicis palmis competit, quæ ſtipite ſunt aerio, præcelſoque ac tereti, vertice tenus gla-

Diod. Sic. Biblioth l.2.

Palma. glabro. Comas in altum non uno tamen modo attollunt. Quædam enim τὰς ῥαβδίνας ἔχουσι περικεχυμένας, ramos undique circumfuſos habent, & in medio ex cortice dirupto, βοτρυώδη racemoſum extrudunt fructum. Quædam comis ſub unam tantum cacuminis partem inclinatis, ardentis formam lampadis oſtentant. Aliæ hinc & illinc circumflexæ, & duplici ramorum diſpoſitu utrimque capillatæ, ἀμφίχαιτα γινόμενα, γραφικὴν ἀποτελοῦσι τὴν πρόσοψιν, intuitum pictuратum exhibent.

Theop.H. P.l.4.c.2. *V.* Arbor *Cuci* palmæ ſimilis eſt, caudicem & folia ſi attenderis: differt tamen. Palma eſt quid μονοφυὲς Plin.H.N. l.13.c.9. Cuci aucta in brachia ramorum ſpargitur: altera rara eſt, corpore, nervoſa, viridis; altera ſpiſſa, gravis, carnoſa, & cæſa criſpa admodum atque dura. *Virgas* breves nec multas profert. *Fructum* magnitudine, figurâ & ſucco peculiarem. Pomo magnitudo quæ manum impleat, figura rotunda, color ſubfulvus, ſuccus ex auſtero dulcis. *Lignum* intus, ſub corticoſo nempe & fibroſo velamine, quod ſeſe primum offert, grande firmæque duritiæ ponit Plinius: in eo nucleum dulcem dum recens eſt, ſiccatum dureſcere ad infinitum, ut mandi non poſſit, niſi pluribus diebus maceratus. *Corticis* ad utenſilium nexus uſus. *Materiei* Perſis ob criſpiorem elegantiam, ad lectorum pedes: nucleorum ad annulos verſicolores quibus in vinculis ſtraugulariis uſus.

II. Fructus diverſitas 1. *A nobilitate.* 2. *A loco.* 3. *Ab oſſium diverſitate.* 4. *Ab aliis accidentibus deſumitur.*

I. Quoad *Nobilitatem*, aliæ ſunt Theop.H. P.l.2.c.8. Dioſc. M. M.lib.1.c. 148. Xenoph. exped.Cyri l.2. Diod. Sic. Bibliot.l.2. *Caryotæ*, aliæ *Viles*. 1. *Palmulæ Caryotæ* globoſæ ſunt in modum malorum, cibo & ſucco uberrimæ, ex quibus præcipua vina Orienti iniqua capiti. Habentur circa Babylonem in Judæa & Thebaide: & ſi comedantur, faucium aſperitati medentur. Tria eorum apud Plinium genera 1. *Nicolai*, quæ globoſæ, magnitudine & pulchritudine admirabiles, ſex nempe digitorum; colore partim melino partim purpureo: ſuccini ſcribit Xenophon; odore ſuavi. 2. *Adelphides* quæ minus ſpecioſæ, ſed ſapore Caryotarum ſorores, ob hoc Plin.H.N. l.13.c.4. ita dictæ, proximam ſuavitatem habent, non tamen eandem. Genus eſt incognitum plane. 3. Πάτητοι, quæ nimio liquore abundant, rumpitque Ibidem. ſe pomi ipſius etiam in ſua matre ebrietas, calcates ſimiles. Meminit earum & Trallianus. Galenus pingues, dulces & parum adſtrictorias L.7.c.8. Gal. Meth. med.l.10.c. 9.&l.de cibis boni & mali ſucci c.4. facit. 2. *Viles* ſeu *communes* Romanis Balani, Judæis Chydææ, ut in Botanologia Philologica diximus, vocantur. Poſt cœnam dabantur. Plura talium apud Plinium genera, Loc.cit. quæ à fructu ſumuntur. Suum genus è ſicciore turba Balanis, (ſic lege, non dactylis) prælonga gracilitate curvatis interim. Differunt *figurâ* rotunditatis aut proceritatis. Differunt & *colore*, nigriores ac rubentes. Nec pauciores ficu habentur colores. Maxime tamen placent candidi. Diſtant & *magnitudine*, prout multi cubitum effecere. *Uſus* fructus *in Cibis* quod ſervari non poſſint, ut de Thebaicis diceinus. Conficitur ex φοινίκων vinum, ut apud Dioſcoridem extat. Quin & ſues & M.M.l.1.c. 148. reliqua animalia ex his ſaginantur. Plin.l.c. Vitiati aut vetuſti ejus pomi ſignum eſt, deciдиſſe candidam verrucam, quæ racemo adhæſerit.

II. Quoad *Locum*, optime in *Aſiaticas*, *Africanas* & *Europæas* diſtinguuntur.

1. *Palmulæ Aſiaticæ* ſunt 1. *Judaicæ* tam Chydææ quam viles. Laudatiſſimæ Hierichunte, Archelaide, Plin.l.c. Phaſaelide, & Liviade. Dos præcipua ſucco pingui lacteſcentibus, quodamque vini ſapore in melle dulci. Non multas ſinebant creſcere, ut raritate annonam earum incenderent. 2. *Babylonica* quæ etiam inter Caryotas numerantur. Copioſius quam in Judæa proveniebant. majores quidem his, ſed non Plin.l.c. Diod.Sic. Bibliot.l.2. tam bonæ. Videntur eædem cum *Regiis*, quas τὰς θαυμαστὰς ἠλεκτροφανεῖς & ὑπολεύκους Xenophon vocat. 3. *Arabica* Xenopho. Exped. Cyri.l.2. Plin.l.c. quæ languidè dulces; quanquam

Juba

Juba apud Scenitas Arabes præfert omnibus ſaporibus, quam vocant Plin. l.c. Theop. H. P. l. 2. c. 8. Dabulam. 4. *Cypria* quæ duplex, & confundit utramque Plinius. *Unius* fructûs, quamvis nunquam ad maturitatem perveniat, grato tamen Theop. l.c. ſapore dulcis eſt. *Alteri*, folium latius, fructusque reliquis major & ἰδ΄μορφ☉, magnitudine mali Punici; figura oblongus, ſucco minus grato quam in cæteris, ſed punico ſimili. Ideò non deglutitur, ſed commanducatus exſpuitur. Plinius, non ut devoretur corpus, verùm ut exſpuatur, ſucco modò expreſſo, poſuit.

Plin. l.c. *II. Palmula Africana* eſt 1. *Æthiopica* quarum alia *Sandalis*, de qua ſequenti differentia; alia *vilis*, quæ friatur, (tanta eſt ſiccitas) & farinæ modo ſpiſſatur in panem. Arbor ipſa *κοίκας Cacas* dicitur. Theophr. H P. l. 2. c. 8. Plin. H N. l. 13 c. 9. Fruticoſa eſt, virgâ cubitali, leni comâ, cacumini annexa. *folio* amplo, quaſi ex duobus compoſito. *Fructus* quem gerit eſt pomo rotundior; malò major, odoris jucundioris, ſed minus dulcis ſaporis. Triennio matureſcit, ſemperque frutici pomum eſt; ſubnaſcente alio. 2. *Ægyptia*, quæ vel *Vilis* vel *Thebaica*. *Illa* circa Deltam & Alexandriam, ut apud Strabonem habemus, naſcitur. Strabo Geog. l. 17 Diodor. Sicul. l. 2. Galen. de cibis boni & mali ſucc. c. 4. Squallida eſt & exigua Siculo, dura ſicca & auſtera Galeno, ἐν ἰνδζωτ☉ Straboni. Quæ prima aut magna ex parte quinquennis fructificat. De *Thebaica*, Caryota ne ſit an non, non conveniunt authores. Veriſimile nobiliorem inter Africanas, ſed Plin. H. N. l. 13. c. 4. Caryotis exæquari non poſſe. Plinio in totum arentes macroque corpore exiles, & aſſiduo vapore torrentes, cruſtam verius quam cutem obducunt. Extemplo in cados conduntur, cum ſui ardoris anima, ni ita fiat, celeriter exſpirant. marceſcuntque non retoſta furnis. Præſtabant in *cibo*, & vinum ejusdem cum fructu facultatis. *Nuclei* in fictili novo cremati & vino abluti, ſpodii vicem in ornandis decorandisque palpebris ſupplent, quod Plinius ita protulit. Ibidem. *Nuclei palmarum cremati in fictili novo, cinere loto, ſpodii vicem efficiunt; miſcenturque collyriis, & calliblephara faciunt addito nardo.* Palma.

3. *De Europæis* ſuperius dictum.

III. Quoad *Oſſium diverſitatem* Ibidem. differentias ita breviſſimè ex Theophraſto deduxit Plinius: *Fructiferarum aliis* brevius lignum in pomo, *aliis* longius: *his* mollius, *illis* durius: *quibusdam* oſſeum, lunatoque dente contra faſcinantes, reliquâ politum. Malè in vulgatis, lunatumque dente contra faſcinantes religione politum.

IV. Ab aliis accidentibus ſunt 1. *Regia* Plin. l.c. Theop. l.c. magnitudine & virtute omnium clariſſimæ. Ideò Regibus tantum Perſicis ſervabantur. Babylone natæ, uno in horto Bagoæ Eunuchi, qui crudeliſſimum Perſarum Regem Ochum veneno ſuſtulit; ipſe à Diodor. Sicul. l. 16. Succeſſore Dario extinctus. Hortus ille, nunquam niſi dominantis in aula fuit. 2. *Syagri*, qui in meridiano orbe præcipuam obtinent nobilitatem. Ipſum *pomum* grande, durum, horridum, & à cæteris generibus diſtans; ferino ſapore, quem ferè in apris novimus. 3. *Margarides* ſeu *Margaritides*, quæ breves, candidæ, rotundæ, acinis quàm balanis ſimiliores. Una earum arbor in Chora fuit. 4. *Sandalides* ſuavitate mirabiles. 5. *Ἀδιψοι* Plinio virides, odore mali cotonei; nullo intus ligno. Plin. l.c. Colliguntur paulo antequam incipiant matureſcere; quia humore ſunt plenæ, ſitim non aliter ac aqua ſedant, ſine noxa capitis. 5. *Ἀπύρηνοι* Theophraſto; quibus prout Theop. l.c. *ἀδιψοις* nullum intus oſſiculum: quod & naturâ & arte procuratur.

ARTICULUS II.

De Palma Recentiorum.

PUNCTUM I.

De Palma Dactylifera majore.

PAlmas *Recentiorum*, tam vulgarem antiquis notam, quam Exoticas illis incognitas, in *Dactyliferas*;

S *Cocci-*

Palma. *Cocciferas*, *Viniferas*, & *Coniferas* divido, iisque *Arbores & fructus varios* tam *affines* quam *non affines* adjicio.

Palma Dactylifera quam ex mente Veterum jam deſcripſimus, eſt vel *Major* vel *Minor*.

I. *Palma dactylifera major* eſt vel *Vulgaris*, vel *Braſilienſis*, vel *Dactylifera & Vinifera ſimul.*

Alpin. de P. Ægyp. c. 7. Vesling. ad cap. 7. Alp. Bauh. H. P. l. 3. c. 119. Tab. H. P. l. 3. c. 686. Matthiol. ad Dioſco. l. c. 126.

I. Palma dactylifera major vulgaris arbor eſt viginti paſſuum & amplius altitudine. Caudex ſimplex, parte humi proxima grandior & debilior, per tubera quædam inæqualia ſcanſilis, *cortice* ad extremum ſenium ſcabro. Quo magis aſſurgit, eo minus ramorum abſciſſorum nodis horret: annoſior nodos penitus obliterat. *Ramus* plusquam tricubitali eſt longitudine, minimi digiti craſſitudine & ampliore, ſenſim ad ſumma usque attenuatur, & tandem in folia aliquot, arcto ortu cohærentia degenerat, triangularis, ſtriatus, nonnihil fungoſus, & quaſi ex longis filamentis, quorum ſpacia medulla farcit, compactus. *Folia* utrinque adnaſcuntur arundinacea, rigida, in acutiſſimum mucronem deſinentia; quorum ſuperiora agminatim pari ferè paſſu pinnatimque exſurgunt. *Flores numeroſi*, albi, facie crocinos æmulantes, tenuibus quibusdam villis appenduntur. Id quod ſpathâ involutum fructus ſuſtinet, non malè ſcopis comparaveris. A manubrio compreſſo, materie cum ramis perſimili, in fila ſolubili, bacilli ſcoparum forma, cubitales quamplurimi, gradatim ex intervallis modicis exeunt; quorum ſinguli, parte inferiore quæ nuda, quadrati, ſuperſus torqueri & crebris tuberculis, quibus fructus adhæret exaſperari incipiunt. *Dactylos* ita abſolutè Bauhinus deſcripſit. Dactyli figura oblonga mediante calyculo ſeſſili bacillis adhærent, cortice externo per maturitatem fulvo, cui ſubeſt pulpa pinguis & dulcis: huic verò ſubtenditur membrana alba in tenuia filamenta dividua, proximè oſſiculum contegit ejusdem, ut videtur, portio, colore cinereo, albido aut fulvo. Ipſum oſſiculum oblongum, modò tenue, bruchi inſtar, modò craſſum beneq; habitum, rugoſum, altera parte ſecundum longitudinem ſulco profundo exaratú, adverſa parte ſuſpenſa lineola notatum, in cujus medio impreſſus umbilicus, cui intrinſecus reſpondet antrum exiguum, conceptaculum germinis albicantis & mollis. Detracta ultimâ membranâ, ſubſtantia apparet rubra uvarum acinis concolor, ſuperficialis, niſi quod ex ſulco penitus ſe inſinuat in intimam oſſiculi ſeu nuclei ſubſtantiam albam, duram ut cornu, atque adeò verè oſſeam, marmorisque fragmenta fractu imitatur: ejusdem duritiam & colorem, cum duritia & colore cornuum n.iſtam gerens, ſapore ſubdulci, & haud inſtrenuè adſtringente, in cujus viſceribus medulla latet, quæ penè cartilaginis refert naturam. Uberrimus earum etiam à pauculis ramis ſed alternis tantum annis exortus. Tot unicus racemus profert, ut vix à terra præ pondere ſublevari poſſit. Maritatur à nitroſi pulveris vi, quę flantibus ab Auſtro ventis, cacumina palmarum obſidet. A ſpatha prolatis floribus & poſt flores racemoſo fructu areſcit. De *Loco* vide infra in Differentiis. *Vſus* multiplex. Ex *truncis* fiunt domorum trabes: ex *ramis* parietes, & alia lignea vaſa, quæ *Cuffaz* nominant: ex *foliis*, flabella & ſportæ: è caudicis *cortice* funes pro navibus. Medulla quam ruſtici ſterilibus auferre ſolent, cruda comeditur, & guſtu Carduum refert. *Spatha* membrana in pulverem redacta, per os ſumta, omnem fluxum ſiſtit, hepaticum inprimis & hæmorrhoidalem, frænat depaſcentia ulcera, & uvæ laxitatem tollit. Alpin. l. c. *Pulvis albus* involucro cum florere incipit inſidens, raucedini, tuſſi & ophtalmiæ cum ſaccaro opitulatur; retinetque menſes & fœtum. *Dactyli* maturi pulmonicis morbis ferunt opem; & variolas pellunt: immaturi ſtringunt. Ad illa quæ de *Generibus* ex Veteribus diximus hæc adjice. Videri in Italia ſatis

adul-

adultas ſed non ſatis magnas. Fuiſſe *Monſpeſſuli* inſignem quæ vere florebat, Dactylos ſatis magnos autumno fundebat, & centeſimum annum ſuperare credebatur. Perſuaſum vulgo, vix ante quinquageſimum annum illis locis parere. Viſas & Arelatæ, Narbonæ, & ad Olbiam Galloprovinciæ, haud paucas, quæ fructus tulerunt, etſi non maturarent. Non dubitari & hodie vel de ſexu vel de maritatione. Ideò pulverem maris involucro inſidentem ſpargi: funem ab una ad alteram duci: manu poſtquam mas attactus fuerit, & fœminam attrectari: & in ſylveſtribus per radices fieri complexum. Dari & nunc differentiam in *fructu*. Sunt *oblongi, magni*; & prunorum inſtar

Alpin. l. c. craſſi, qui Julio menſe in agro Baſſanenſi maturantur. Sunt *parvi, longi, quercuum glandibus ſimiles, rotundi.* Sunt *virides, albi, flavi, rubri*, quales Rauwolffius in Arabia deſerta vidit. *Immaturi* ſapore ſunt aſperi; *maturi* dulces, *matureſcentes* Caſta-

Vesl. l. c. neatum ſuaviore guſtu. Vidit Veslingius ἀπυρήνας benè maturos, juxta cum aliis in eadem arbore, communibus minores & flaveſcentes. Nuclei vicem folliculus cartilagineus gerebat, cavitate inani circa medium relicta. In Chiapam

De Laet Ind. Occid. l. 6. c. 4. novæ Galæciæ provinciam ex Hiſpania traductæ, octavo à ſatu anno, optimos dactylos dediſſe obſervatum eſt.

Piſo de facult. ſimpl. l. 4. c. 10 Marcg. H. N. B. l. 3. c. 17. *II. Palma major Braſilienſis*, Barbaris *Caranaiba*, & *Anache Cairi*, Luſitanis *Tamar* appellatur. Arbor eſt tardè creſcens, palmæ majoris altitudine: *ligno* ruffo, duro & craſſi nervi intus: *cortice* gryſeo, & cartilagine à terra cochleatim ſquammato; *Squamma*, quæ nihil aliud, quam ramorum dum arbor in altum tollitur, reliquiæ, ſenſim breviores fiunt, supernè decidunt: in adultis inferiori duntaxat medietati inſident. *Rami*, in cacumine orbiculatim expanduntur, in utroque latere compreſſi, ſpinis nigris duris armati, brachiis caudam pavoninam æmulantes; in cujuslibet extremitate, *folium* rotundum, viride, fœminei manuarii, umbraculi inſtar plicarum, & introrſum in multa alia carinata duorum pedum folia ſectum. Inter eosdem ramos prodeunt alii quatuor pedum longitudine, in multos lanuginoſos ramulos alternatim expanſi & quaſi è vaginula prodeuntes: quibus alternata ſerie *floſculi* pallidè flavi, περιφύλλοι λοπίδες inſident. *Fructus* hos ſequuntur magnitudine olivæ, primum virides, amari; mox in Februario maturi nigreſcentes & dulces. *Tirade* barbaris. Conſpicitur in præfectura Paraybajenſi, ex remotiſſimis nemoribus ad hortos traducta. Omni anni tempore adulta licet, triſti fundo feliciſſime transplantatur. *Foliis* teguntur ædes. *Fructus* gentilibus tam crudi quam præparati in deliciis. Semel ſecta, nunquam trunco renaſcitur. Palma.

III. Palma dactylifera & vinifera ſimul eſt duplex, *Capitis viridis* nempe & *Guineenſis*. 1. *Palma major dactylifera & vinifera Capitis viridis*, debetur Theveto, de qua hoc tantum ex eo habeo, arborem eſſe proceram & perpetui viroris, ferre *dactylos* parvos, auſteros & acidos ut non facilè edi poſſint: *provenire* in promontorio viridi; *caudice* imâ parte duorum pedum altitudine à terra perfoſſo, ſtillare liquorem, qui Æthiopibus *Mignol* colore vini Andegavenſis, ſapore præſuavi & qui ſale conditus à corruptione præſervetur, & ardorem extinguat. Addit, quod falſum judico, Ægyptios eo mortuorum cadavera ante conditurам, ter quaterq; abluiſſe. 2. *Palma major dactylifera & vinifera Guineenſis*, quæ arbor eſt navalis mali altitudine & craſſitie; *materie* rubeſcente flavis venis diſtincta, tenuibus ſegmentis diſſiliens. *Folia* in ſummo faſtigio, deorſum inflexa, duodecem aut quindecem pedes longa, arũdinum ritu inciſa. ſub his, brevib. demiſſę pediculis, capitis humani magnitudine *Vva, ex fructib.* pruno majorib. coloris aurei & quib. int⁹ nuclei, congeſti. Arbor terebro tranſacta, *liquorem* ſeri lactis inſtar,

Thevet. in ſing. Galliç Antarctic. Bauh. H. P. l. 3. c. 166.

Franciſcus Penius apud Bauh. l. 3. c. 161.

 dul-

Palma. dulcemque fundit, qui cum melle ſylveſtri permixtus, *vinum de palma* vocatur, & largius ſumtus temulentos reddit. Reperiuntur & in inſula D. Mauritii propè Madagaſcar *palmitæ* ex quibus vinum fluit. Aliàs ſunt trunco craſſo, è quo folia longiſſima, nullo pediculo prodeunt. Bauh. H.P. l. 1. c. 78.

Punctum II.

De Palmis Dactyliferis minoribus.

Palma Dactylifera minor eſt vel *Vulgaris* vel *Exotica*.

I. *Palma Minor Vulgaris* eſt vel *ſpinoſa* vel *non ſpinoſa*.

Bauh. H.P. l. 1. c. 142. Matthiol. Camerar. Epit. p. 125. *I. Palma minor vulgaris ſpinoſa* aliis *Chamærops, palma humilis, Ceſaglione, Palmites & Chamæriphes* vocatur. Cubiti & ultra eſt altitudine. In parte radici propinquiore, tuberoſa & fiſtuloſa, germen, quod *cerebrum* vocant, innumeris involucris circumſeptum. *Folium* ſimile majori, ſed anguſtius. *Flores* ex obliquo, è capillacea coma emergunt; è quibus baccæ racematim prodeunt, crebræ & minores. *Provenit* in Creta, Sicilia, maritimis Senenſibus, ſed illis minor. Nec non in Hiſpania, Luſitania, Gallia Narbonenſi, vicina mari. In Inſula etiam Ilva, ſponte oritur in ſcopulis marinis; ut & Palmeola illi vicina, monteque Piſenſium nigro. De *Uſu* nota. Ex *foliis* tegetes & capiris umbracula texi. Ex *ramis* quorum Dominica Palmarum Romæ uſus, ſcopas & ſportulas parari. Tuber ad radicem tenerrimi eſt ſaporis; *Cerebrum* quod aqueum & terreſtre, cujusque partem duntaxat radici incumbentem in cibo Cardanus concedit, carduorum eſt ſapore: cum ſalis & piperis momento, multum ad venerem præſtat: per ſe flatus excitat. *Baccæ* adſtringunt.

Bauh. H.P. l. 3. c. 162. *II. Palma minor vulgaris non ſpinoſa* à Bauhino ſub titulo *palmæ humilis Hiſpanicæ non ſpinoſæ* deſcripta eſt. Ex pediculo uno ceu manubrio triangulari, muſcarii inſtar, ſtipatum foliorum agmen aſſurgit: quorum ſingula unciam lata, ſtriata, logitudine ſesquicubitali in cultratum mucronem abeunt. *Fructus* magnitudine & figura eſt olivari, triplici cortice tegitur; quorum extimus tenuis, in ruffo nigricat, caſtaneæ inſtar, alter cinereus in fila ductilis: tertius ad nucis moſchatæ colorem accedit. *Nucleus* intus, duritie cornea, albus, dulcis, quem lineæ ruffæ breves, quarum una ad centrum pertingit, percurrunt. *Creſcit* in Hiſpania, & in horto Patavino, in angulo juxta domum ferè, tempore Bauhini fuit. *Fructus* nautæ Gallici per maria invehunt; & ab aromatariis divenduntur.

II. *Palma Minor Exotica* varia eſt, nempe 1. *Chamæriphe peregrina*. 2. *Manza cum affinibus*. 3. *Pacocira Braſilianorum*. 4 *Banana*. 5. *Pacoba eorundem*. 6. *Palma Americana* aliquot: quibus addendæ erunt *Affines arbores & fructus*. TAB. XLV.

Cluſ. Exot. l. 4. c. 11. Bauh. H.P. l. 3. c. 103. *I. Palma Chameriphes peregrina* ramus miſſus erat Cluſio, isque pedem Romanum longus, quadraginta virgarum infimâ parte contortarum, ut ſpatha aliqua contectæ fuiſſe videantur, fuſci coloris, & in quibus hærentium florum veſtigia, fructuumque rudimenta. Prodit at ex denſo *cortice*, ſemuncia alto, lunato, ſed cujus materia è multis transverſis fibris nucum Indicarum tegumenti inſtar. Repertus eſt, ſi fides nautis, in altiſſimo quodam ſcopulo, ex medio ipſius maris caput attollente. Hujus forte *folium*, quod cum deſcripto ramo miſſum eſt, ſub Nymphææ Moluccenſis titulo. Ex nervis meris conſtabat, quorum in parte prona, præter illum qui medium folium ſecabat, viginti ſeptem, totidemque in ſupina. Unde colligitur Nymphææ eſſe non poſſe. Flavum idem, & culmorum maturæ ſegetis inſtar; & ex quo paratum erat flabellum. Forte eſt palmæ Magragnanæ tertiæ quæ Carana-uve, quam poſt deſcribemus, dicitur.

II. Manza multa habet nomina. Appellatur namque *Muſa*, *Maum* & *Amuſa* Garzias ab Horto H A. l. 2. c. 14.

Ovied. Hi. Ind. l. 8. c. 1. Ludov. Vartom. Nav. l. 5. c. 15. Thevet. Singul. Amer. c. 13. Acoſta Arom. c. 42. Alpin. de P. Ægyp. c. 22. Vesling. ad caput illud Bauh. H. P. l. 1. c. 74. Stapel. in Theophr. H. P. l. 4. c. 5. p. 352.

Amuſa Serapioni, *Quelli* Indis, *Bananas* Guinenſibus, *Platanus* Oviedo, *Phixymilon* Æſchylo, *Margarita* Græcis & Latinis, *Muz* & *Gemez* Mauritanis; *Ficus Pharaonis* Kaſi, *Melapolanda* Indis Orientalibus, *Abella* incolis inſulæ D. Thomæ, *Ficus Indica* Acoſtæ, Caſpari Bauhino *Palma humilis longis latisque foliis*. Viginti ferè palmorum altitudine attollitur. *Radix* eſt rotunda, grarum Elephantis pabulum: ex eaque in transverſum acta, etiamſi nondum ad florem pervenerit, ſoboles pullulat. *Rami* nulli. *Caudex* cruris humani craſſitie nodoſus, ex multorum corticum ſibi mutuo incumbentium junctura conſtat; ſeu multiplici foliorum incubitu, extra glaber, inveſtitur. *Folia* in caudicis cacumine expanduntur: duodecem interdum palmas longa, quatuor lata; minora plærumque hominem in longum procumbentem comprehendere, dixit Rauwolffius, colore una facie ravo, fuſco altera. per quorum medium coſta, perpetua, ſtriata & fungoſa, aliquando aculeis à tergo armata decurrit. Cannarum Indicarum more prius convolvuntur, paulatim deinceps explicata ſolem admittunt. Inſitam olim cannæ ſaccarinæ ſupra culcaſſiæ radicem, arborem, quidam credunt. Perpetuò virent, nunquam decidunt. Ex faſtigio naſcitur veluti *thyrſus* quidam *florum* ſimul in modum pinei ſtrobili congeſtorum. Veslingius florem lilionarciſſo majorem, ſed globorum & Meleagridis inſtar, extrema foliorum ſubſtringentem, coloreque ferrugineum vidit. Ex thyrſi pediculis ſeu malleolis & nodis brachialis craſſitudinis, producitur *fructus* flaveſcens, palmari longitudine, craſſitie brachiali, minore interdum, cucumeris figurâ; cortice craſſo, aureo, & odoris aromatici: cui *medulla* candicans, mollis, pinguis, lenta, absque granis aut ſemine. Unus pediculus ſeu botrus vicenos, aliquando aliquot & centenos fructus fert. Perit arbor à formicis læſa. *Naſcitur* in Orientali India, Guinea, circa

In Itiner. Brocard. in deſcriptio terr. ſanctæ

Tripolim, in Portugallia &c. Viſa Palma. Patavii: ſed ob hyemis ſævitiam emorrua. *Foliis* ſaccari panes involvuntur. *Florum* thyrſus, pipere, zingibere recenti, allio, ſale & aceto conditus, capparum modo editur. *Fructus* quoque, quia ſubſtantiæ pinguis lentæ & dulcis blanditur palato; ſed ſtomachum gravat, nauſeam excitat, & difficulter concoquitur. Frigitur & in ſartagine cum ſaccaro, aſpergiturque cinnamomo. Sunt & qui cum carnibus elixent. Decoctum tuſſientibus ex calido defluxu, pleuriticis, difficulter mingentibus, & qui æſtuoſos renes habent, prodeſt. *Cortex* fructus ſeu decoctus ſeu pulverizatus, omnia viſcera roborare dicitur. *Affines* ſunt ei 1. *Eloxochitl Terentii*, qui ramus arboris. *Folia* Muzæ, ex unâ parte ſaturati, ex altera, valdè diluti coloris. *Ramus* nodoſus, ubi folia decidêre. venæ frequentes in inferiore foliorum parte: in ſummitate rami folia valde conglobantur. 2. *Photel* in regno Cattayæ, quam nonnulli Ficum Pharaonis nominant, de qua nihil occurrit. 3. *Banam* fructus in regno Congiano formâ & guſtu Muzæ Ægyptiæ. 4. *Arbor pomifera Aegypti Giraudeti*, quæ eſt alta, folio cubitum longo & pedem lato, pomis longis, cucumeri ſimilibus: in medio figura nucis eſui optima. putreſcunt intra ſeptem dies. 5. *De Palma ſylveſtri in Cambaja ſimili*, nihil occurrit, præterquam viſam ibidem, & in Guzarate à Garzia; ſed ſterilem & longè à Tamarindi ferâ diverſam.

Recc ns R. Med. N. H. p. 376.

Giraud. In itiner. Hieroſolymit. Bauh. H. P. l. 1. c. 75.

H. Arom. l. 1. c. 78.

III. Pacoeira eſt duplex *Marcgravii & Theveti*. 1. *Pacoeira Marcgravii* Congitanis *Quibuaaquitiba*, Braſilienſibus *Pacobete*, Luſitanis *Pacoba*, pro *Muza Braſilienſi* haberi poteſt. Occurrunt quippe in ea, de quibus in Muzæ deſcriptione authores ſilent. Utar Marcgravii verbis, qui exactiſſime ejus propagationem deſcripſit. Ex radice, inquit, propagatur hoc modo: *Primò erumpunt* folia duo aut tria *in fiſtulam convoluta, paulò poſt ſecundo ſe prodit ad quodlibet latus unum, in medio eſt fiſtula foliacea, & ſic ſenſim* plan-

Marcgrav. H. N. B. l. 3. c. 14.

Palma. planta trium aut quatuor menſium ſpacio, in quinque, ſex, ſeptem pedum altitudinem adoleſcit, caudice tibiam humanam craſſo aut paulò craſſiori, ſpongioſo, foliis convolutis ſimili, & qui uno ictu facile diſcindi poteſt. Superius octo, novem, etiam duodecim folia expandit elegantia, quodlibet quatuor, quinque interdum & octo pedes longum; quatuordecim aut quindecim digitos latum. In utraque extremitate paulo anguſtius, nervo ſecundum longitudinem digitum humanum craſſo, qui etiam ſex aut ſeptem digitos craſſus, per ſex aut ſeptem digitorum longitudinem ſe exſerens è folio, pediculus folii vice fungitur. Nervus hic in ſuperiori ſuperficie tanquam canalis excavatur & transverſim lineæ ſubtiles à nervo ad latera extenduntur. Suntq; folia eleganter viridia, ad tactum lævia & ſolida inſtar chartæ membranaceæ, eodemque modo crepitant: Ideò non diu integra manent, ſed à vento agitata dilacerantur transverſim ſecundum ductum ſtriarum, & ſtrepitum excitant commota. Ex ſummitate caudicis hujus ſpongioſi, ſeu è medio foliorum prodit ramus ſeu brachium. Ramus hic primo quaſi ſemipedem longus, tener & pollicem humanum craſſus, in extremitate ſua continet corpus turbinatæ figuræ, magnitudine ſtrobyli majoris circiter quinque digitos longum, conſtans è foliis latis, ellypticæ figuræ, brunni coloris obſcuri, ſtriatis, quibus quaſi pulvis cinereus aſperſus: hæc complicata invicem conſtituunt illud corpus turbinatum: ſingulis autem diebus, unum, duo aut tria folia ſe pandunt, ſurſum verſus ſe convolvendo, nam turbinatè corpus dependet. Subter foliis his expanſis apparent ſex, ſeptem aut octo flores, ordine juxta ſe poſiti, ex albo flaveſcentes, quilibet duos circiter digitos longus, ſcapus autem ſimilis parvæ ſcaphæ, cujus pars quæ inſidet exortui ſuo, ſit prora, altera extremitas puppis, ex qua prominent quinque foliola anguſta, figuram habentia illius inſtrumenti, quo nautæ utuntur in humectandis velis: eminent autem è puppi flores digiti longitudine, ex albo flaveſcentes, & in ambitu lateritio colore fimbriati: in medio porro eorum ſtamen luteum craſſiuſculum inſidet, figurâ baculi cum nodo in extremitate, quali incedunt Nigritæ. Dimidiâ autem parte ſcapha tegmine ſubtenditur à prora incipiendo, ut in ſcaphis noſtris luſoriis: ſub hoc tegmine intus in ſcapha manna ſeu lentus humor continetur, ad tactum frigidus, ſaporis mellei, conſiſtentia & colore ſimilis albumini ovi recentis; in hoc humore ortum ſumunt quinque illa foliola cum ſtamine: delectantur formicæ admodum iſto nectare. Flores hos ſequuntur fructus ordine & arte juxta ſe poſiti, quilibet brevi pediculo nitens, & oſtentans primo in umbilico ſuo florem, qui poſtea decidit: fructus autem in dies augentur. Continentur plerumque in uno ramo, decem, duodecim, quatuordecim aut ſedecim numero, ut ita una planta proferat ſeptuaginta aut octuaginta, quos virides ſinunt donec flaveſcere incipiant. Fructus autem juſtam magnitudinem nactus, magnitudinem habet cucumeris noſtratis oblongus & trilaterus quaſi corio craſſiori tectus, quod facillimè in tres partes digitis ſe dividi & detrahi ſinit. Pulpa mollis eſt inſtar butyri medullam quaſi cucumeris per medium, ſecundum longitudinem habens: boni eſt ſaporis, & frequentiſſimè comeditur vel ſolus, vel cum farina Mandioca, vel coctus & frixus in oleo aut butyro. Ramus autem ille fructibus onuſtus interea dum illi maturescunt augetur, & ad duorum pedum aut majorem longitudinem excreſcit, floresque ſemper protrudit ex corpore illo foliaceo, ſed qui decidunt ſine ſpe fructus, nam una planta non facit plus fructuum quam nutrire & ad augmentum perducere poteſt.

2. Pacœira Theveti, quam ſylve- Baub.H.P. l.1 c.67.
ſtres Americani, Pacoqueram vocant, ipſe Pacoveram, effigie à Pacœira Marcgravii & Piſonis abit. Caudex eſt hominis altitudine, craſſitudine, quam utraque adulti manus ex æquo capiat; Folia homine longiora, bipedanea latitudine. Lerius lapathi aquatici ſimilia facit, longitudine ſepedali, tenuia, & à vento in partes ſcindi. Fructus racematim creſcit, pedalis, cucumeris craſſitudine. Triginta aut quadraginta è ſurculis è ſtipite proſilientibus pendent. Pacona Braſilienſibus.

IV. Ba-

IV. Banana eſt duplex *Orientalis & Occidentalis.*

[Amer. p. 4. c. 8. Furcheſ. Naviga. T. 1. l. 4. c. 4. ſ. 1. p. 416.]

1. *Banana Orientalis* appellatur Oviedo *Platanus, Ficus Indica* Linſchottano, *Daracht* Arabibus, *Bonnanas* aliis. A multis cum Muza planè confunditur. Ideo eadem & arbori & fructui nomina, eadem genera, & ſi quæ alia occurrunt. Et convenire quidem in plurimis fateor: eſſe tamen in quibusdam diſcrimen, ex deſcriptionum comparatione colligi poteſt.

[Linſchott. Ind. Orien. p. 411.]

Creſcit ad hominis magnitudinem. Truncus arundinis ſimilitudine. Quod ſeneſcente arbore exteriorem corticis partem tegit, in modum cribri ex telo facti figuratur, aſpectu aliquantulum craſſius. *Folia* in medio craſſiore nervo inſtructa, introrſum cucullata ac clauſa, in mediam hominis altitudinem explicant ſe, & per vices excreſcunt, ita ut vetera à recentioribus quodammodo pellantur. *Flos* inter folia naſcitur, ovi Struthionis magnitudine, colore purpureo, ex quo longiore incremento caulis braſſicæ materia ramus prodit, *fructus* plærumque centum, racemi in modum proferens, quibus primo fabarum forma, cum adhuc volvulis includuntur, magnitudo medii palmi, trium pollicum latitudo, & cucumeris craſſities. *pulpa* intus albeſcens, & mixturam ex farina & butyro referens. Syri neſcio quas cruces, quæ obliqua fructus ſciſſione appareant, in eo ſomniant. *Racemi* aliquando tam magni evadunt, ut à duobus bajulis deportari neceſſe habeant. Deſcinduntur adhuc immaturi, & inter virorem & flavedinem hærentes; ſuſpenſi, quatuor aut quinq; dierum ſpacio matureſcunt. Unum duntaxat arbor fert: detruncata, menſis ſpacio ita adoleſcit, ut fructum toto anno copioſè ferat. *Provenit* Ormuzii, ad oram Arabexinam, in Mozambique, Malabar, Guzaratte, Decan, Canarin, Bengala, Hieroſolymis etiam, Damaſci, Cayri &c. Ex *foliis* in inſula Capol. ſupparum conficiunt, quo corporis partem inferiorem & pudenda tegunt. *Fructus* decorticati aſſantur, & in orbes ſciſſi, adjecto vino & Cinnamomo, cidonii mali aſſati ſaporem excedunt. Diſpeſcitur ſub nomine Ficuum in aliquot *genera.* 1. *Figos d' Orta* vocant Luſitani, quaſi hortenſes dicas, qui communiores & aliquanto craſſiores. 2. *Senoria* ſeu *Cenoria*, quæ minores, læves, flavæ admodum, longiuſculæ & odoratæ. 3. *Chincapanoes* ſeu *Chincapolina* quæ vireſcunt nonnihil, largæ aquæ roſaceæ odore. 4. *Cananorenſes*, quæ palmi longitudine, craſſitudine egregiâ, introrſum rubeſcentes, ſiccatæ per univerſam Indiam diſtrahuntur. 5. *Imminga* Æthiopibus, quæ Sophala profert, & præ cæteris laudantur.

[Palma. Acoſta Ind. Occid. L. 4. c. 21.]

6. Repeiuntur alibi in India exiles & candidæ, quas in Hiſpaniola *Dominicas* vocant: alibi craſſiores & rubentes.

[Marcg. H. N. B. l. 1. c. 14. 20. p. 138 Piſo de facult. ſimpl. L. 4. c. 8.]

2. *Banana Occidentalis* Braſilienſibus *Pacobucu*, Congenſibus *Quibuca quiaucacala*, tota apud Braſilienſes ut Pacœira eſt; at turbinarum illud floriferum corpus paulò minus conſpicitur, & *flores* parum differunt. Sunt duos circiter digitos longi, ex albo lutei, coloris ſuaviſſimi. Scapus non ſcaphæ inſtar eſt, ſed rectus, cavus tamen & Canoam Braſilienſem repræſentans; *Foliola* ſex anguſta è puppi prominēt, ejusdem ut in Pacœira figuræ & coloris, ſed ſtamen in medio deeſt: interior canoæ medietas, cavo albo flaveſcente tegmine tegitur. *Fructus* decem circiter digitos in longitudine habent, curvi & lunati, Pacœiræ fructibus minus craſſi, & ſubſtantiâ ſicciores. Piſo addit cutem quadrangularem.

[Piſo de fac. cult. ſimpl. l. 4. c. 8.]

V. Pacoba nomine binas venire arbores video. *Una* Piſonis, quæ nihil aliud quam *Pacœire* jam deſcripta, ex cujus etiam trunco perpetuo humore turgente, aqua frigidiſſima & adſtringens, perpetuum in calidis affectibus ſolatium elicitur.

[De Laet Ind. Occid. l. 15. c. 10.]

Altera Ximenis à Laetio deſcripta, paulo ab iſta, ut & Muza, ut ex comparatione patet, diverſa. Arbor ſit an herba dubium. In ſummam quidem altitudinem creſcit, ſed caulis tenerior

Palma.

rior & poroſus. *Folia* ſunt pulchra, cubitum ſæpe & amplius longa, levia, ſtriata, læte virentia, atque frigiduſcula. *Caulis* in plurimos ramulos ſpargitur, cui racematim annaſcuntur *fructus* numeroſi, ficubus ſimiles, flavi coloris, ſaporis ſalubris, febricitantibus inprimis & hæmoptoicis. Succiſis maturis, nova ſubinde exoritur in infinitum proles. Fructum à Cluſio in Exoticis expreſſum putat Laetius.

Cluſ Exot. l.1.c.11.

VI. Palmæ Americanæ ſunt 1. *Tri.* 2. *Hairi.* 3. *Urucuriba Braſilienſium.* 4. *Quauhcojolli.* 5. *Palma Chiapenſis,* & 6. *Palmæ tres Maragnanæ inſulæ.*

Lerios in deſcript. Braſil. p.3. Ind. Occid.

1. *Tri,* ſeu *Turi,* quæ fructum profert rotundum, ſylveſtris pruni ſpecie, in tantæ magnitudinis racemum congeſtum, ut ægrè una manu ſubleventur: ſed meri ſunt nuclei, ceraſinis non majores. Habet & teneram ſummitatem inter folia, quæ in cibum cedit, & fortè hæmorrhoidibus medetur. 2. *Hairi* ſive *Ayri* arbor eſt ſylveſtris in Braſilia, trunco ſpinis acuum inſtar pungentibus armato; *ligno* nigro, polito, & quod aquæ injectum, fundum petit; *folio* palmæ; *fructu* pilæ luſoriæ magnitudine, altero extremo quodammodo acuto, in quo nucleus candidus non edulis. Ex *ligno* fiunt monilia, enſes & ſagittæ, quæ loricas ferreas penetrare poſſunt. Qui *Ebenum* eſſe putant, falluntur. 3 *Urucuriba Braſilienſium*, quæ & *Tucu* eſt dactyliferæ per omnia ſimilis, magnitudinem ſi excipias. *Fructus* (qui *Urucuri* vocatur) capulæ ſquammoſæ inſidet, racemoſus, pruni magnitudine, cuticulâ luteâ, pulpa paucâ filamentoſâ, dulci; cui intus lapis durus, in quo nucleus albis, edulis. *Naſcitur* in ea Polypodium Caraguata, quæ aquam præbet ad bibendum. Ex *ligno* contuſo fit *farinha do pao*, coloris ruffeſcentis. *Foliis* teguntur caſæ. Ex *ramis*, quia lenti, fiunt vincula. E *fructu* oleum exprimitur. Ex *nuclei* cortice applicato tubulo fit inſtrumentum ad hauriendum tabaci fumum. 4. *Quauhcojolli Terentii* arbor ex palmarum genere. *Radicis* ad arborem exiguâ proportio: quippe nec craſſa, nec longa. *Stipes* ſubfuſcus, in quo præter manifeſta abſciſſorum ramorum veſtigia, ſubtiles ſurſum tendentes aculei. *Folia* vulgaris teneriora & pennata. *Fructus* uvarum rubellarum & albicantium racemis planè ſimiles. 5. *Palma Chiapenſis* quæ in Chiapa Orellanæ provincia abundè creſcit, *Fructus* fert orbiculares, ubi maturuêre nigros, & palato non ingratos. 6. *Palmarum inſulæ Maragnanæ tres ſpecies*, 1. *Meuruty-uve*, quæ fructum fert ovi magnitudine, cortice exterius rubicundo, & nigris maculis diſtincto, intus rubro, cui nux unica dulcis & edulis. 2. *Tnaja*, cui fructus racemoſi, magnitudine olivarum, ducenti nonnunquam & trecenti uno racemo, ita unus ſingulis ferendis vix par ſit. 3. *Caranauve* folia promit parula, flabellorum fœmineorum inſtar, fructum prunis Damaſcenis non abſimilem.

Thevet. in Hiſt. Gall. Antarct. Bauh. H.P. l.3.c.194. — Piſo de facult. ſimpl. l.4.c.81; Marcgrav. H N.B.l.3. c.9. — De Laet Ind. Occid. l.11.c.11. — Recchus R. M N H. p. 404. — De Laet Ind. Occid. l.7.c.4. — Ib. l.16.c.11.

VII. Affines hiſce ſunt *tres arbores* & *tres fructus.*

Purchaſius Nav. T.1.l. 4.c.4.l.3. p.420.

1. *Arbores* ſunt 1. *Arbor Socotorana Purchaſii fructu dactylis ſimili*, quæ altitudinis eſt circiter unius viri, caudice circa radicem craſſo, ſed qui ita verſus ſuperiora ſenſim attenuatur, ut in cacumen acutiſſimum abeat. Lævis idem & ſine cortice. In vertice aliquot ramos cubitales, ἀφ ὧν ejicit, qui rubeſcentes flores producunt, & poſt hos fructum, forma & magnitudine Dactyli primò viridem; nuclei parvi, albidi & amari; cujus ſaporis ſunt & rami, qui & reſinoſa ſubſtantia turgent. Finchius mercator ex cujus itinerario hæc deſumpta, Myrrham eſſe putabat. 2. *Zagu* ſeu *Arbor farinifera*, quæ triplex. 1. *Alia eam fert in orbiculato capite*, quod in ſummo faſtigio braſſicæ capitatæ inſtar extuberat; cujus truncus eſt humani femoris craſſitie, decem pedum altitudine. Fermentatur inſperſa aqua, & in formulas coctili latere conſtantes longâ ſerie immittitur, circumpoſitiſq; ardentibus prunis in panem coquitur. Veſcuntur calido: ubi induruit

Cluſ Exot. l.1.c.3.& 16

ruit

fuit in pultem tepidâ aqua maceratur. Farinam *Sagge*, *Sagu* & *Zagu* vocant. Provenit in Ternate. 2. (M. Paulus Venet. Itiner. l.3.) *Alia eam fert in trunco*, quæ iterum *duplex*. Nam quæ in *regno Fanſur creſcit* vaſta eſt, *caudice* quem duorum virorum ulnæ vix amplectantur, *cortice* tenui: *materie* tres digitos craſſa; *medulla* farinaceâ cariei ſimili. Agitata in vaſe aqua pleno repnrgarur; ex repurgata paratur panis, hordeaceo colore & ſapore ſimilis, & varia edulia. (Cluſ. Cur. poſt. p. 66.) At quæ in *Amboina* Moluccarum unâ, palmæ eſt ſimilis; materie & cortice tam molli, ut culrello diſcindi poſſit. *Medulla* candida ut grando, & pollini tenuiſſimo non diſſimilis. Depſitur à pauperioribus cum aqua; à ditioribus cum lacte ex eadem palma deſumpto. Habetur talis arbor & in Peruana provincia, cui *Sanctæ Crucis de la Sierra* nomen. (Cluſ. Exot. l.1.c.16.) 3. *Alia materiam duntaxat ſuppeditat*. Reciſa in multas partes findirur, & malleis harundinaceis tundirur, donec in ſcobem qui *Sagge* vocatur abeat. Panes ex ea confecti, ſunt candidi & quadrilateri, palmi magnitudine. Alibi extat panem Moluccanorum Gagu, ex radicibus arborum confici. (Ind. Orient. p. 8.) *III. Arbor tinctoria Theveti*, quæ in regno Senegæ naſcitur. Eſt glandiferarum noſtrarum craſſitudine, *fructu* dactylis pari, ex cujus *nucleis* oleum exprimitur, quo cum aqua mixto, pocula & pileos ex junci vel oryza paleis contextos croceo colore tingunt. Odore eſt violæ Mattiæ. Ideò eo piſces & oryzam condiunt.

(Linſchott. p. 3. Ind. Orient. 10.) *II. Fructus* ſunt 1. *Fructus palmulis ſimilis*, ſed ut piper linguam exurens. 2. *Fructus Exoticus tertius Cluſii*, quem in ficu vide. (Bauh. H. P. l.1.c.80.) 3. *Folium Benjoino obvolutum* ruffeſcens, quod maximum erat & Muzæ fortè majus. Coſta elata percurrebat id, cum nervis obliquis, elatis & ipſis, à quibus venulæ transverſæ ultro citroq; discurrebant. (Bauhin. ex Thevet. H. P. l.3. c.91.) 4. *Hibocoubu* fructus Americanus, qui dactylum æmulatur, neceditur. Fit ex eo *oleum*, quo nati in tibiis Americanorum albi vermes *Tom* dicti tolluntur. Servatur in vaſculis ex fructibus excavatis, quos *Carameno* nuncupant.

Punctum II.

De Palmis Cocci ſeu Nuciferis.

(Palma.)

(Tab. XLVI. XLVII.) TAntum de Palmis, quæ vel Dactylos, vel illis aliquid ſimile, vel vinum ſimul ferunt: Sequuntur *Cocci* ſeu *Nucifera*, quarum aliqnot genera. Eſt 1. *Indica* 2. *Naldivenſis*. 3. *Iavanenſis*. 4. *Guineenſis*. 5. *Manicongenſis*. 6. *Americana*. 7. *Cuciofera*. 8. *Fauſelifera* cum affinibus. 9. *Saccifera*, quibus adde 10. *Fructus aliquot Exoticos*.

I. *Palma nucifera Indica* duplex eſt, *Major* nempe & *Minor*.

(Linſchott. Ind. Orient. p. 4. c.12. fig. 11. Reccus R. Med. N. H. l.3. c.40. Ludov. Roman. Nav. c.10. Bauh. H. P. l.3. c.174. Garzias Hiſt. Arom. l. 1. c. 26. Acoſta Arom. c.19. Lopez. Hiſt. Indicæ l. 4. c.21. Scalig. in Exercit.) 1. *Palma nucifera Indica major* eſt *Palma coccifera fructu anguloſo* Bauhino, Arabibus *Maro* & *Siger Indi*, Indis *Tengamaram* Malajenſibus *Tricam*, aliis *Coccus Indica*, *Neregil* Serapioni, *Darach* Perſis, Mexicanis *Coyalli*, Palma *Cocoichne Ianſial Indi*, arbor eſt tam excelſæ altitudinis, ut aſcendens oculos animumque aſpicientium perturbet. *Radicem* habet tenui ſpacio porrectam, & quæ quaſi contra fidem terræ inhæret. *Truncum* ſpongioſum (Garziæ ſolidus eſt) rara denſitate ferulaceum, & inoffenſæ levitatis. Ideo in ſparto per intervalla cingitur, ut facilius conſcendi poſſit. *Medulla* ejus *palmite* dicta, chartæ tenuitate & candore, formâ plicabili creſcit, ita ut interdum ſexaginta togæ mulicbris inſtar plicas habeat. *Rami* qui Indis olla deorſum flectunrur arcus inſtar, dorſo eminentiore, oris utrinque in ſuperiorem partem vergentibus. Scaliger in orbem ſeſe ad ſummauſque effnndere ait. *Folia* eſſent palmæ aut arundinis, niſi latiora haberet. *Flos* caſtaneæ ſimilis. Ex ramis, qui ex inferiorum ramorum quâ caudici inhærent alis enaſcuntur, protruditur. *Fructus* aliquando humani capitis magnitudine, ovi ſtruthio-

Palma. nis vel cygni nonnunquam, ex rotundo magnam partem triquetrus, duplici cortice veſtitus: quorum *extimus*, incolis *Xareta*, digitali craſſitudine, carnoſus, tot nervis per longitudinem perrepentibus, ut ex meris fibris congeſtus videatur, ex fuſco cinereus, ruffeſcens & æruginoſus intus, & qui medulla ejusdem coloris in pulverem levi attritu, ſi vetuſtior evadit, fatiſcente, farcitur. *Interior* triquetrus etiam, ſed ſolidus, oſſeus, cui tria foramina, ut larvæ ſpeciem æmuletur, & ſtupei quaſi villi, ex quorum concurſu, barba exſurgit. *Nux* intus recens, tenero admodum cortice, & qui Cinaræ dum guſtatur ſaporem refert; cui *medulla* tenera & dulcis. Ubi nux conſiſtere incipit, aqua ſimul intus in media cavitate concreatur; ſimul ac illa perfecta, completur, ejus incrementi finis, initium nuclei eſt, qui ex aquæ condenſatione provenit. Ideò in annotina mutatur in rotundam ſubſtantiam, mali inſtar, candidam ſpongioſam & levem. Suavis illa primò & durabilis: in maturiore aliquando aceſcere compertum. Ad ternos interdum menſarios cyathos excreſcit. *Racematim* vero fructus plærumque propendet, ſub foliis tanquam clypeo hærens. nonullis ſeptem & octo racemis, aliquando à ſexaginta ad centum libras pendentibus: intra trium menſium ipatium *maturescit*, & nonniſi per menſem vivit. Dicitur Malajenſibus *Nthor*, Luſitanis *Coquo*, Perſis *Nargel*, Turcis *Cox Indi*, Brachmanis *Naxale*, Malabarenſibus *Tenga*. *Locum natalem* agnoſcit Indiam, ubi tanta copia, ut Hiſpaniæ olivas & Bataviæ ſalices numero ſuperet. In Sumatra nucibus naves Javonicæ plenę onerantur. In Bantam omnes domus ſub talibus palmis. Sub iisdem & Canarini degunt. Amant maritima & ſabuleta. in mediterraneis vix invenias. Seruntur nucibus & ampliores juxta ædificia proveniunt. Nam pulvere & luto gaudere videntur. Tricenos aut quadragenos vivunt annos. Nihil in ea quod non ſingularem *Vſum* præbeat. In *Arbore* ipſa ſimiæ, cercopitheci, & beſtiolæ viverris ſimiles, ſciuri caudâ oberrant & degunt. Ex *Ligno* naves in Naldivis inſulis fabricantur, & clavis antennis, aliisque armantur. Ex *medulla* charta ducitur tenuis. Inſcribitur virentibus plicis, quæ ſiccatæ literas indelebiles ſtimulo ferreo ante notatas, gerunt. Germina quo vetuſtior eſt arbor, eo teneriora, blandiunturque palato, ſed cum arboris exitio. Ex *Ramis* ædium tecta & navium tabulata fiunt. Ex iisdem menſe Auguſto ad medium amputatis, & ſummitate reſidui ferro paululum ſciſſa, liquor *Sura* dictus tantus ſtillat, ut ex ſingulis calix quatuor ſcyphorum die compleatur. *Crudus* bibitur prima die; tertiâ & quartâ injucundus eſt. Virus olet, flatus excitat, modicè humectat, & calefacit: Sed Vino mitior, caput non ferit. Phthiſicis & calculoſis adeò confert, ut vix aliquem ibi his morbis laborantem videas. At hypochondriacis & hydropicis noxius. *Deſtillatus* aquam ardentem fundit, *Fula*, *Arac*, & *Nype* dictam. Secunda ex ſura deſtillatio *Vraca* eſt, vinum, album, calidum, & efficax, totius Indiæ unicum, quod aquæ inſtar potatur. Temperatur à Luſitanis. *Coctus* ſapam excellentiſſimam imitatur, ad inebriandum efficaciſſimus, & diu incorruptus permanet. Accuratiore coctione denſatur inſaccarum. *Jagara* vocant Indi. Mollit pectus & gravedini confert. Si *non decoquitur*, amittit dulcorem, & inſolatus acerrimi aceti vim præſtat; quod admorum igni, acrimoniâ exuitur. *Folia* chartæ inſtar eſſe dicuntur; inſcriptamque iis Regis Calecuti ad Portugalliæ, epiſtolam, fuiſſe, Lopezius author eſt. Præbent eadem colli vicem, & ad calceamenta ſoleas: nec non petaſorum, verriculorum veſtium, & ſtorearum materiam. Regis Congitani ex ipſis ſcitè contexta inſula. *Nux* ſiccata, ex ſuperiore cortice libera,

Copra indigenis, devehitur Ormuzium & in alias regiones, caſtaneis ſiccis ſuccedanea. Teſta exterior dum mollis & candicans, edulis eſt, Cinaræ ſapore: dulcior tamen & minus adſtringens, quæque diarrhœis ſiſtendis commodè adhibeatur. Ex corticis villis parantur lychnia inflammando pyrio pulveri, navium funes & rudentes, qui elato in altum navigio, miram in tenuitatem extenduntur; reſidente contrahuntur in craſſitudinem, & dulci aqua ſitum contrahunt. Craſſiſſimis farciuntur compages tabulatorum: tenuiſſima pars ad pannos, ſericeis haud ignobiliores, vittas & alia ſervatur. Filum Indi *Cambaja* vocant. Ex *teſta interiore* parantur vaſa, quæ auro & argento exornantur, creduntur que nervos egregiè roborare. Solymannus è tali calice ad formam ſcyphi adornati potabat. Ad carbonum eadem uſus & præcipuum ſibi aurifices habent. *Nucleus* recens amygdalorum dulcium ſapore eſt. Editur aliquando cum pane, aliquando cum Jagara, aliquando cum ſaccaro, *Avela* ſeu pulmento ex Oryza & piſcis quodam genere, bubalis carnibus induratis ſimili, qui ex Naldivis inſulis adfertur & *Comal.maſa* vocatur. Ex contuſo atque expreſſo, *lac* habetur, quod unciarum octo pondere, cum panxillo ſalis manè ſumptum lumbricos necat, & oryza aliisque ferculis immiſcetur: coctu alias difficilis & pituitæ parens. Idem in fruſta ſectus alio defertur, & loco reconditarum caſtanearum editur. Ex ramentis cum aqua fervefactis & ſubagitatis habetur *oleum* dulce, liquidum, olei amygdalorum in ſapore æmulum, calidum & humidum, quod octo unciarum menſurâ, cum aqua in qua Tamarindi maduere humores atrabilarios & pituitoſos evacuat, & dolorem à frigida cauſa exortum ſiſtit. *Aqua quæ intra nucem* frigefacit & humectat, bilioſis febribus, oculorum inflammationibus, carni abſumendæ; viis urinariis purgandis, & emendandæ mulierum cuti convenientiſſima. In duo diſtinguuntur hæ Arbores *genera*. *Unum* fructus ferendi gratia ſervatur. *Alterum* ſuræ cogendæ causâ. Bauhinus Palmæ Elephantis Acoſtæ meminit, cujus & iconem apponimus.

Palma.

2. *Palma nucifera Indica minor*, dicitur quibusdam *Fœmella*. Vinum nullum profert, ſed fructibus abundat, quorum nucleus juglandis magnitudine, in quo tres avellanis ſimiles nuces. In Philippinis vix ex terra erupere cum edunt fructum.

Ind.Orien. p.6.c.12. Recchus H. R.M.N.H. l.3.c.40.p. 71.

II. *Palma Naldivenſis*, aliis Maldivenſis ab inſulis Maldivis, quarum XIM. numerantur, inter inſulam Madagaſcar & Indię promontorium Commorin ſitæ, nomen ſortita eſt, profertque Nucem. Nihil tamen de ejus origine certi: ſunt qui ex arboribus in mari latentib. vel inundatione demerſis, vel ibidem radices agentibus provenire, inde ad littora ejici credunt. Alii in inſula *Palloys* dicta, quæ Cacodæmonum aſtu ita tegeretur, ut quærentibus abdita hactenus ignaris aliquando retecta, gigni, inde fructum caducum, maris æſtu & reciprocatione in Maldivarũ oras ejici, prodnnt. Tentata illa ſæpe à Rege Naldivenſium fruſtraneo ſucceſſu. Vel enim oculis inter horridas procellas ſubducta eſt; vel qui exſcendere à Diabolo viſibili ſpecie torquebantur. Utut ſit, nonniſi femina conſpicitur, magnitudine & figurâ majorum melonum tam arctè colligatis ratibus, ut divelli non poſſint. Nucleus intus in altum excreſcens ater & Ebeno ſimilis, tegit utriusque putaminis ulteriora, permeatque ex una Nucum ad alteram, fabacea aut renali figurâ. Ovilli caſei cruſtæ veteri ſimilis videtur, parte interna rimoſa, externa qua parietibus Cocci interius adhæſit, ſoliditatis firmæ, interventu corticis intermedii ſtabilitur. Germẽ in medio ſeu gem̃a, piſi aliquando formã, ſæpe fabę referẽs, è rotũdo longiuſculũ, aliquanto acuminatũ: quod è mediis liquoribus naſcitur, & prædulci ſapore linguam afficit.

Cluſius de Nuce Medica. Garzias H. Arom. l.1. c.26. Acoſta H. Arom.c.19

Cluſius de Nuce Medic.p.5.

Ibid.p.12.

Palma. Tunicæ nucleo pro munimento, inter ſe quidem diſſimiles, ſed quæ à velamentis quibus juglandes ante maturitatem extrinſecus tectas cernimus, non different. Intermedius cortex, coloris ferruginei, corio hircino craſſitudine par, fibris quibusdam ab umbilico, ad extera ſuperficie convexa, variegatim diſtinguitur. Non una tamen omnibus *magnitudo* aut *forma*. Eſt in Wolferdianorum hęredum κειμήλιον una magna, quam Regis Bantamenſis dono præmium liberatæ ab Hiſpanorum obſidione Bantame acceperat, quamque Rudolphus Imperator, quatuor millibus florenorum redimere voluit. Summa fructus facies, lineamentorum ductu laſciviens, ſetrâ ablata eſt. Refert enim, rugarum ambitu muliebre pudendum cum podice & interfæminio, à quibus verſus gibbam partem (verba ſunt De Nuce Medica p. 7 Cluſii) cælaturæ inſtar ſubalternant acclivè & declivè in laxitatem ſenſim accreſcentem, uti unda undam trudit, nón ſine gratia oculis acceptiſſima, quæ ipſa iterum terminatur in aperturã germini supernè annato dicatam, non abſimiliter concomitatam duobus ſpiraculis, uti in Indica nuce ſive vulgari Cocco, tam majore quàm minore, pluribusque ejusdem familiæ videre eſt. Ponuntur illa in margine aperturæ, introrſumque tenellis medullæ portiunculis obducuntur, ut ſpiritibus in germinatione tranſitus pateat. Erat magnæ molis & illa, circa quam totno deſudantem Pangoramum Bantamenſem, Speix, Hollandorum poſt in illis oris Generalis offendit. Minutula verò, quæ eidem Speixio in manus incidit, ovo anſerino vix major, teſtæ compagine craſſiore & ſcabroſiore, in longitudinemque magis producta. *Medulla* in aperta alba, teſtæ indiſſolubili nexu cohætens, ſolida, duritie ferè cum oſſe certans, ut vix ramentum novacula ſeparari poſſit. Duarum amphorarum fuiſſe ad Regem Hiſpaniæ deferendas, Linſchottanus author eſt: ſed in dimidiatis tantum eam menſuræ rationem probabile videri, quòd integrarum circuitu duplam liquoris condi poſſe aſſeveret. Similis demenſi, imò longius excurrentis Harlemenſis illa. Tanti fit in India, ut inventam ad Regem vel Præfectos non deferre, capitale ſit. Pangoramus Bantamenſis ne ſcoriã quidem Coenio Præſidi concedere voluit. Ejus Coccum Naldivenſem pretii, ut apud Reges & Principes, non minorum gentium Generales divertere debeat. Fiunt ex ea Cyathi & Cymbia, quæ auro vel argento excipiuntur. Vidit Cluſius vas, quod in Prætoria Hiſpanorum nave ab Anglis M D XCII. anno occupata, uncias quatuordecem longum, ſeptem latum, ovalis infra figuræ, planioris ſuperius, latere dextro rotundum & tumens, externa patre calcei pedi inducti penè inſtar. Cymbium verò de quo Cluſius, ita edolatum erat, ut medium inter avem & piſcem animal retulerit. Maximæ contra venena & malignos morbos vires. Bibitur contra illa ex ſcyphis aqua, in qua ex catraula, medulla ipſius cocci pendet. Hæc etiam mallei percuſſu fiſſa, piſtillo in pulverem redigitur inodorum, inſipidum, & lapidi Bezoartico ſimilem. Præſcriptus cum medulla nucleus à Cluſio contra arſenici venenum, colicas paſſiones, pertinaciſſimos capitis dolores, Epilepticos inſult', febres acutiſſimas, dolores partus, δυſτοκίαν, cum Diaſcordio Fracaſtorii, aqua cinnamomi & borraee. Formulas apud eundem vide. Germen Indi annulis includunt, certiſſimum contra incantamenta amuletum.

III. Palma nucifera Iavanenſis dicitur *Lantor*. Arbor eſt palmæ ſpecie. *foliis* magnitudine hominis; *fructu* pusillo, ceraſi magnitudine, colore aurantii, qui nucleum *Carros* dictum continet. Fit ex eo oleum aſſuetis jucundiſſimum. Fortè eſt Theophraſti illa quam fructus cicerum magnitudine ferre ait. Fiunt ex foliis chartæ ad ſcriptionem & libri. An *folia quæ Cluſius vidit* hujus arboris fuerint, incertum. Cubitalia Ind. Orien. p. 4. c. 3. & 6. figura 15. Theophr. H. P. l. 2. c. 5 Cluſius ad Garz. H. A. l. 1. c. 26.

erant

erant extremis reciſis, integra duorum cubitotum & ultra, ſecundum nervum per medium decurrenrem complicata, binas ferè uncias lata, quibus tres verſus ſecundum longirudinem inſcripti erant. Vidit idem & librum ſex & ſeptuaginta foliorum per extremitates reciſorum, in quibus utrinque quatuot verſus ſtylo ferreo exarati. Tribus locis pertuſa eranr, in medio videlicet & extremiratibus funiculo trajecta, aptata binis aſſerculis, quibus contracto funiculo tegebantur.

Bauh.H P. l.3.c.182. Rœlſius in Epiſt.ad Cluſium.

IV. Palma nucifera Guineenſis incolis *palma Adyl*, aliis *Avellana Indica ſpecies, Palma Ady inſula S. Thomæ, & Palma Coccifera Guinea* vocatur. Arbor eſt inſignis proceritatis, & pinum altitudine ſuperans. *Truncus* craſſus, nudus, *materie* rarâ, & ſucco turgida. In vertice plurima *germina*, quæ præciſa ſuccum lachrymantut, qui vini vicem Guineenſibus præſtat. *Fructus* qui Luſitanis *Caryoces & Caryoſſo*, Nigris *Abviga*, forma & magnitudine eſt Citri mali, cortice inferiore luteo, cui caro ſubeſt, quam pullum putamen ſequitur, *nucleum* album nigra pellicula tectum continens. Non minus hic ipſis in uſu, quam nobis uvum ſorbile; mirificeque vires ex morbo reſtaurare credunt. Fit & *Oleum* croceum ex eo, quo & edulia caſtigant, & feſſos inungunt.

Purchaſ. Nav.T.1.l. 4.c.4.ſ.1. p.416.

V. Palma nucifera ſinus S. Auguſtini, duplex eſt *Major & Minor*. 1. *Palma nucifera ſinus S. Auguſtini major*, indigenis *Tobel* arbor eſt excelſa, *Caudice* arrecto, cui *cortex* nodoſus, *materia* ſpongioſa, tami nulli. *Virga* in cacumine, intus nervoſæ, extra duto cortice veſtitæ, duarum ulnarum longitudine; quibus acutæ & validæ ſpinæ, ſuilli dentis inſtar prominentes. *Folia* longa & tenuia. *Fructus* parvi, nucum Indicarum ſpecie, caſtaneæ magnitudine, duro & extrinſecus filamentoſo cortici incluſi, in quo cornea duricie nucleus, nullius ſaporis, qui ab incolis, *Bell* dicitur, & toſtus comeditur. *Rami* intra palmi unius à caudice diſtantiam reciſi, fundunt claram & ſubalbeſcentem *aquam* copioſè, quâ Barbari inebriari ſolent. 2. *Palma nucifera ſinus S. Auguſtini minor*, frutex eſt & rarò arboris altitudinem attingit. Spinis trium & ſupra ulnarum obſentur. *Folia* braſſicæ majoris magnitudinem æmulantur, ad medietatem inciſa. In cacumine, *virga* ligneæ proveniunt inter folia; qnibus *fructus* pyri Catharinalis magnitudine & colore, ubi maruruit, (primò enim vireſcit) nolæ quæ ovibus appenditur figurâ, faſtigio plano & iævi, intra cujus cotticem ſubſtantia dura; putaminis nucis Indicæ inſtar; cui *nucleus* albus, cartilaginoſus, & edulis includitur; inque cavitate, aqua lacti ſimilis, delicata & refrigerans, cochlearis menſura.

Purchaſ. Nav.T.1.l. 4.c.4.ſ.12 p.417.

Bauh.H.P. l.3.c.181.

VI. Palma nucifera Manicongenſis, fructum nucibus ſimilem, extus & intus viridem profert; permagni apud ipſos uſus. Ex *putaminibus* quæ nucleum ambiunt, fit panis: è *medulla* oleum torculari exprimitur, quo in condiendis cibis, & lychnis parandis utuntur. Ex ſummitate arboris vertice terebrato, proliciunt *lacti ſimilem* humorem; qui recens vini vicem ſubit; ſi diu ſervetur in acetum faceſſit. Vel eſt Mauza, vel ejus certè ſpecies.

VII. Palma nucifera Americana duplex, *Major & Minor*. 1. *Palma nucifera Americana major* eſt. 1. *Cocœire*. 2. *Pindoba*. 3. *Iocara & 4. Ovacurii*, ſeu *palma Maragnana inſula*.

Marcg.H. N.B.l.3.c. 20. Piſo de facult.ſimpl. l.4.c.10.

1. *Cocoeire* ſeu *Coqueiro*, Braſilianis *Inajaguacuiba*, à Congitanis *Ejaquiambutu* nominatur. Eſt quidem palma nucifera Indica major: habet tamen multa in partibus ſingularia. *Caudex* eſt raro rectus, ſed ſemper ferè inclinatus, quinquaginta aliquando pedum altitudine. *Cortex* cinereus, vibicibus hinc inde transverſim per ambitum notatur. *Lignum* ex meris filamentis conſtat, & dulci lacteo ſucco turget: ideo à formicis expetitur. Ramis caret. *Folia* quæ magna, alata, in exordio ſuo textura gryſea, quaſi crudum textum cannabinum eſſet, veſtiuntur, quæ ſucceſſu temporis, ſubſequente alia ſolvi-

Palma. tur, & à vento circumagitur: Suntque in exortu pedem craſſa, & ſedecim pedes Rhinlandicos longa, & in alas juxta ſe poſitas & oppoſitas, quæ oſſeo flaveſcenti nervo in medio per longitudinem ſecantur, transverſim ſtrias virides ſubtiliſſimas habent. *Inter* folia *alata* (inquit Marcgravius) *ex ſummitate arboris oritur* ſiliqua *ſive vagina duos & ſemis circiter pedes longa, craſſa in medio novem aut decem digitos, faſtigiata, viridis, ſtriata, quæ ſucceſſu temporis fuſceſcit ac ſponte rumpitur. Antequam autem rumpatur, eleganter intus compoſitus reperitur* caulis, *pedem longus, tres aut quatuor digitos craſſus in plures ramos pedales aut ſeſquipedales diſtinctus, qui rami ita apte a natura complicati magnam ſpicam repræſentant.* Rami *hi onuſti ſunt ubique triangularibus* corpuſculis magnitudine amygdalarum, *albis, quæ rudimenta ſunt* florum *& hinc* nucum: *nam rupta vagina rami hi ſe explicant inſtar arbuſculæ &* floſculos *exhibent luteos. Hinc ſuccreſcunt* fructus, *quilibet inſiſtens ſuo brevi pediculo, pennam anſerinam craſſo, & cupulæ ſquamis conſtanti ex ruffo flaveſcentibus.* Nux minor *eſt viridis,* matureſcens *fit pallide flava,* ſed planè matura *lignei eſt coloris, figura oblonga ſeu ovalis & quaſi triangularis: longa plerumque decem, duodecim, aut quatuordecim digitos, in ambitu craſſa duos & amplius pedes.* De *Fructu* nihil ultra occurrit, quod non ſit dictum, niſi hoc, unum nucleum ad tres ſaturandos ſufficere. *Medulla* quæ in ſummitate arboris, eſt albiſſima, & quaſi bulboſa, nam inſtar ceparum ſeparari poteſt. Succulenta eadem & punctulis quaſi poris dotata. De transplantatione & progerminatione vide loco citato Marcgravium.

Piſo de facult. ſimpl. l.4.c.10. Marcg.H. N. 2.l.3.c. 18. 2. *Pindoba* ſeu *Pindova* major aliquando præcedente eſt arbor: *caudice* craſſo, gryſeo, glabro, in quo vibices non apparent: *Piſo* ſcribit, *lignum* albicans & ſcabroſum corticis loco habere; *ligni* autem loco fungoſam & intus filoſam facileque combuſtibilem medullam, in cujus vertice medulla albicans & gummi: ramis porrectis. *foliis* elatis ſed quæ maximam partem ſurrecta ſtant; penes quorum exortum rami dependent, qui racemos quatuor aut quinq; pedes longos *floſculis* plenos proferunt: quibus *fructus* ovi magnitudine & figurâ, (centum aliquando in uno racemo numerantur) cujus faſtigium in ſummitate acuminatum, altera extremitas calici ſeu cupulæ, ex foliis triangularibus conſtanti inſidet, ſuccedit, & maturus è viridi flaveſcit ac decidit. *Cortex* exterior filamentoſus eſt; caro crocea, nullius ferè ſaporis. *Nux* ovalis, duriſſima, nullis foraminibus pervia, cui in cavo per interſtitia, juglandis more diſtincto, ejusdem magnitudine, candidus, duriusculus & ſuavis nucleus, coco paulo ſiccior. *Matureſcit* Majo & per totum annum colligitur. Ex *ligno* fortiſſima lixivia conficiuntur. *Ramis* Luſitani templorum parietes exornant. *Ex foliis*, tecta domorum, fiſcellæ, ſtoreæ &c. parantur. Ex *fructus cortice* fiunt tubuli ad tabacum ſumendum, & oleum flavum, mollificans: *Carne*, oleum croceum, quod in lucernis uſurpatur. *Nucleo*, qui comeditur, aliud per expreſſionem limpidiſſimum ad condiendos cibos, quod quia frigidum, roſaceo ſubſtitui poteſt.

3. *Iocara* quæ & *Iucoara* Braſilienſibus, dimidiæ eſt Cocoeiræ altitudinis. Marcg. ib. *Caudex* rectus, glaber, gryſeus, & verſus ſummitatem gracilis. *Flores* è ſiliqua ſeu lento & flavo ramo, ex quo multi ramuli panduntur, parvuli, τρίφυλλοι, ex albo ſubflaveſcentes, cum ſtaminulis flavis in medio proveniunt; ſupra ſiliquam qua vagina ſua arboris quaſi ambit caudicem *folia* in ſummitate alatâ, palma coccifera breviora: ubi plærumque & folium ſtans erectum inſtar fiſtulæ convolvitur. *Fructus* flori ſuccedit, figura cocci, & parvulus. *Ramo* floris ad ſcopa & flagella utuntur.

4. *Ovacurii*, ſeu *palma Maragnana inſulæ*, fert in trunco *medullam* candidam, pro arborum mole, tibia humana majorem minoremve, quæ De Laet Ind. Occid. l.16.c.11.

cruda

cruda & cocta comeditur; *folia* Pindo, quibus tuguria teguntur. *Nuces* oblongas, ovis anſerinis magnitudine & figurâ pares, putamine ligneo quatuor vel quinque nucleos continente, eosque oblongos & grati ſaporis, è quibus barbari optimum *oleum* exprimunt.

Reccus R. M. M. H. l. ſ. c. 43. p. 75.

II. Palma nucifera Americana minor eſt triplex 1. *Palma Babey*, dicta *Coyolli*, cujus deſcriptio & icon apud Reccum. *Caudicem* fundit columnæ formâ, nuce Indica tenuiore & breviore: *fructum* ante foliorum diviſionem cubiti unius intervallo è viridi fulveſcentem, formâ & magnitudine parvæ pyri, *cortice* craſſo; *callo* denſo, duro, candidis punctis interſtincto, & è rubro colore in nigrum inclinante, qui adſtringentis guſtus eſt. Quintam illius glandis partem, dimidio folio volubilis Bayo dicti miſtam, & calce conſperſam, quocunque ſe conferunt, ore geſtant barbari. Dicitur dentes firmare, vomitiones à frigida cauſa compeſcere, labia rubra reddere, & oris fœtorem arcere. *Naſcitur* maximè in Philippinis.

Reccus l. c. c. 40. p. 71.

2. *Palma Americana minor Auſtralis*, quæ in littoribus auſtralis pelagi provenit, & fructum longè nuce Indica minorem, earundem tamen ut puto facultatum, profert.

Ind. Orien. p. 9. l. 4. c. 22.

3. *Palma Chilenſis Coquille* dicta, de qua hoc unicum ſcio, fructum nuce juglande minorem & rotundiorem proferre, ſingularis ſuavitatis.

Bauh. H. P. l. 3 c. 186. Cordus in Hiſt. Plant.

VII. Palma Cuciofera deſcriptionem ſuperius dedimus: apud *recentiores* nullam invenio. Fructus qui *Cuci Theophraſti* Cordo, *Bdelli fructus* Cortuſo, *Cuci fructus ſuo pulvino nudatus* Cluſio, pugillari eſt magnitudine, altera parte latior, turbinatus alterâ, & cydonium malum quodammodo referens, coloris melini. *Corticem* habet politum, punctis notatum, cui fungoſa ſubſtantia, medium digitum craſſa ſubeſt. *Nucleum* parvi pyri forma, turbinatum, nonnihil anguloſum, ſeſcunciam longum, unciam latum, cortice nonnihil rugoſo, ruffo, & tenui veſtitum; ſub quo ſubſtantia candida, cornu inſtar dura, ſapore Amygdalorum dulcium nuclei. *Cavitates* ei duæ, *altera* in totius fructus medio oblonga, inæqualiter toberoſa, pultis ex oryza facie, duritie corneâ, inanis: *altera*, in parte turbinata, oblonga, exigua, quam corpuſculum quoddam ruffum, molle, dulce, (germen fortè) à quo per majorem cavernam filum duritie, colore & ſapore nuclei demittitur, complet.

Palma.

Garzias H. Arom. l. 1. c. 25. Ludov. Roman. Nav. l. 5. p. 7. Cluſius ad Garz. l. c. Linſch Ind Orient. p. 4. c. 5. & 16.

VIII. Palma Fauſelifera, Luſitanis *Arequiero*, Romano *Arecha*, Bauhino, *Palma cujus fructus ſeſſilis Fauſel* dicitur. Excreſcit in magnam altitudinem. *Truncus* eſt rectus, & æquali propemodum craſſitudine: cui *materia* fungoſa; *Cortex* adeo lævis, ut nullum aſcenſum præbeat, niſi aptatis ad pedes laqueis, aut cincto per intervalla caudice. *Rami* ſurſum eriguntur, & incurvantur. *Folia* palmæ ſimilia, pectinatim palmos ambiunt. *Fructus* in inferiorum ramorum alis naſcuntur, & ex oblongis pediculis dependent, deni aut duodeni. Magnitudine hi nucis moſchatæ aut juglandis exigui; Cortice admodum lanuginoſo, ſubflavo, & antequam induruit Dactylis ſimili; intus duri, candidis rubentibusque venis aſperſi, & alterâ parte ſeſſiles. Vocantur in Guzarate & Decan *Suppary*; in Zeilan *Poaz*; in Malacca *Pinam*; in Cochin *Chacanis* Romano *Coffoles*; Avicennæ *Filfel* & *Fufel*; communiter *Arecta*. Provenit in Indiæ Orientalis regionibus Malavar & Zeilan copioſè: in Guzarate Decan & Malacca minus; in Baſaim, Mombaim & Caul, optimum. Alit eam & Arabia in Dofar & Xael. Delectatur maritimis, mediterranea contemnit. *Fructus* qui ad nos ex Indiis adfertur, maximus uſus eſt. Manducatur & maſticatur ſiccatus & contuſus ab indigenis ſingulis diebus imo noctibus, cum Lycio & Betele, de quo inter Aromatiferas dicemus, plærumque, ſæpe cum cardamomo purgandi cerebri gratia. Aliquando Betele foliis

calce

Palma. calce ex oſtreatum teſtis aduſtis, inſperſis libum ex arbore *kaatom* dicta, addunt, & ſic degluriunt. Dicitur contra ſcorbutum, & oris fœtorem, valere; dentes ac gingivas firmare. Unde illis firmus dentium ordo, & nullus dolor. Cum interim os velut cruore delibutum ſqualleat. Ex viridi, *aqua* ſtillatitia elicitur, unicum in bilioſis alvi profluviis remedium. Cluſ. Exot. l.2. c.15. Ditiores ex eo cum Lycio, Caphuta, agallocho & ambra paſtillos componunt, qui *Siri gata gamber* Indis. Eſt tamen aliqua in hoc Fructu varietas. 1. *Alius* enim eſt latere uno preſſior, altero latior & major. 2. *Alius* minor, nigricantior, durior, quod genus Indi *Checaninum* vocant, & in Cochin prodit, ſapore in maſticatione ligneo. Hùmectat nihilominus os, & rubore ac nigredine inficit, ut velut cruore madere videatur. 3. *Alius*, à cujus maſticatione homo ut ebrius in vertiginem rapitur; quod tamen malum immaturo adſcribitur, & citò ceſſat. 4. Eſt & *candidus*, quem inſula Zeilan abundè profert. Bauh. Phytop. l.12. p. 510. Affines huic palmæ ſunt quatuor. 1. *Palma cujus fructus oblongus, Fauſel ſimilis.* Arboris nullibi extat deſcriptio. Cluſius ad Garziæ l.1. c.25. p.188. Æquabat magnitudine nucem Fauſel involucro ſuo incluſam. Durus idem & foris nigricans, transverſimque per medium ſectus, nucis myriſticæ nucleum non minus quam Fauſel referebat. Bauh. H.P. l.3. c.189. 2. *Nucleus nuci moſchata & Fauſel ſimilis*, quem Cherlero debemus. Formâ erat non ſeſſili aut turbinata, unciam ſublongus, durus. *Umbilicus* ei in una parte in medio nonnihil protuberans; à quo nervi, eſati, albi, qui per nucem nigricantem aut fuſcam obliqui & reticulatim ad oppoſitam partem perveniunt. Cluſ. Exot. l.2. c.23. 3. *Fructus exoticus Fauſel ſimilis*, qui ſeſcuncialis erat longitudinis, uncialis craſſitudinis, curaceo cineracei coloris putamine. Geminus & duplicatus infernâ parte, extra calyx; intus involucri nucis Fauſel inſtar, multæ fibræ. Nux nigra, rugoſa, dura. Bauh. H.P. l.3. c.190. 4. *Fructus una parte ſeſſilis, unâ parte diſtinctus inſtar nucis Fauſel*, qui juglandis inſtar erat, ponderoſus, colore fuſco: cui ſulci reticulatim diſtincti, cortex duplex, quorum unus niger, lucens, alter fuſcus cum aliquo rubore. Umbilicus magnus, albus. Bauh. H.P. l.3. c.193. 5. *Nucleus pyramidalis ad Fauſel venis accedens.* Nigricantes extra venæ; pulpa alba, dura; in medio cavitas, ſapor ferè nullus. Unciam longus erat.

IX. Palma ſuccifera à Sacco Hippocratico quo vinum aromaticum percolari ſolet, nomen ſortita eſt. Cluſ. Exot. l.2. c.2. Bauh. H.P. l.3. c.176. p.383. Involucrum habet ſacco *jaca* dicto ſimile, triginta aliquando uncias longum, ea parte quà patet ſeptem latum, creberrimis ſpadicei coloris fibris, transverſim & obliquè ab infimo ad ſummum excurrentibus, variâ longitudine contextum. *Fructus* intus magnitudine juglandis, adeò rotundi, ut torno elaborati viderentur; ſed & adeò duri, quamvis non valdè craſſo putamine, ut malleo vix confringi poſſint. *Nucleus* orbicularis, candidus, leguminum initio ſapore, dein lupini inſtar amarus putamini adhæret. *Naſcitur* in quadam maris Atlantici inſula Coronopez dicta, integræ ibidem illius ſylvæ.

X. Fructus palmæ Indicæ affines ſunt Bauh. H.P. l.3. c.183. 1. *Nux Indica larvata*, quæ duplex. *Prior* erat nigra, duas ferè uncias longa, unam lata, ovata, monticulis quibusdam inæqualis, cui terni ſcrobiculi ſuperni adverſa facie impreſſi, larvam ſimiæ caudatæ, ſine naſo quodammodo repræſentant. Talem aliquando apud Illuſt. Regni Poloniæ Theſaurariam vidimus. *Altera* triangularis ferè, ſecundum longitudinem ſulcata, ex pulla cinerea, in qua tres ſcrobiculi tribus canaliculatis lineis, in medio concurſu tres oppoſitos angulos facientibus, interſtinguuntur. Cluſ. Exot. l.2. c.5. 2. *Fructus Iavanenſis quadrangulus cortice reticulato ſpadiceo*, qui ſeptem uncias à faſtigio erat longus, pedem cum ſemiſſe craſſus. *Cortex* denſus, nitidus & lævis, ex multis fibris teris modo contextus, cui fungoſa materia inter-

termixta. 3. *Nux de Coalcoul*, quæ gemini pugni magnitudine, parvis granis eſui aptis, & Avellanæ inſtar dulcibus, plena. Eſt quibuſdam in deliciis quando recens ex Ægypto advehitur. 4. *Conroq*, fructus Braſilianus, ex quo oleum exprimunt eurandis vulneribus præſtantiſſimum. 5. *Nux Indica oblonga cortice contecta.* Ruffusis, obſoletior, in putamine non craſſior, & ungue ſeparabilis. Sub eo ſubſtantia fuſca, ferè oſſea, ſecundum longitudinem flexuosè ſulcata, adſtringens. Similis huic ex fuſco niger, cortice tenui; ſub quo materia fuſca, cum oſſe duro, albicante.

Bello. Obſ. l. 2. c. ult.
Ind. Orien. p. 3. c. 10.
Bauh. H. P. l. 3. c. 205.

ARTICULUS III.

De Palma Conifera & affinibus.

TAB. XLVIII.

I. **P**alma *conifera*. 1. Squammis ad pediculum converſis. 2. Squammis ſurſum converſis. 3. Squammis à prioribus differens, & 4. Palma montana Americanorum.

Loobel. in Adverſ. Cluſ. in au-ctar. ad Ex. Bauh. H. P. l. 3. c. 202. p. 399.

I. Palma conifera ſquammis ad pediculum converſis, aliis *Palma pinus ſylveſtris*, fert *fructum* quem Bauhinus à Robino accepit. Figurâ & magnitudine erat ovi; cortice fulvo in ſpadiceum polito, ſplendicante, duro, ſquammulis pyxidatim artificioſiſſimâ compage coaggeſto, per quarum media ſingulis ordinibus æquabilis canaliculus, per univerſi fructus longitudinem deſcendit, uno inſigni, cæteriſque ampliori canali eodem ordine ac deſcenſu inter cæteros conſpicuo. Parte supernâ apex eminet, circa quem longè minutiores ſquammulæ reliquarum ſeriem claudunt, & in dictum apicem faſtigiantur, pulchro prorſus & viſendo artificio. Ipſe fructus concuſſu ſonorus intus contentum nucleum prodit.

Cluſ. Exot. l. 1. c. 3. Bauh. H. P. l. 3. c. 200.

II. Palma conifera ſquammis ſurſum converſis, fert fructum abiegnę nucis facie. Cylindroideis formâ, trium in longitudine unciarum, duarum in circumferentia; multis ſquammis imbricum modo diſpoſitis, in medio velut compreſſis, oris tenuioribus & quodammodo villoſis conſtans, ſtrobilo abiegno brevior; cui intus nucleus durus, ſolidus, qui confractus crebras venas oſtendit. Palma.

Tab. H. P. l. 3. p. 689. Bauh. l. 3. c. 202. p. 399.

III. Palma conifera ſquammis à prioribus differens, Taberno. *Palma conifera*, Penæ *Palmapinus* vocatur. Arbor eſt ſylveſtris in Guineæ Oceani occidui ſinu. *Lignum* ipſum fungoſa Palmæ prorſum textura, in villos dehiſcens, & ſquammoſa cute loricatum, faſtigio termitis numeroſis & in orbem exortis ſurculoſis ligulis 40. aut 50. compactili verriculorum & ſquammarum ſerie pyxidatim articulatis, pedem longis, rotundis, parum compreſſis. Quarum ſingulis commiſſuris, ſinguli, numeroſi *coni* altius inferuntur triceni aut quadrageni, qui mediocrem conum Cedri ementiuntur, pulvillis in quincuncem digeſtis, reticulatoque & imbricatim extuberante ventrioſo nucis cortice, fuſco, nitido, polito craſſitie & concretione nucis Indicæ, *intus* nucleum glandemve oblongam, ſeſquiunciam aut duas uncias longum continente, præduro, inque farinam ægrè triabili, guſtu glandis & caſtaneæ, quæ ſunt ei Genti panis ſupplementum.

Reccus R. M. N. H. l. 3. c. 41. De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 3.

IV. Palma montana Americanorum, quæ Laetio *Iecatl*, Recco *Icſotl*, Indis nonnullis *Quanhtlepapotli* dicitur, eſt arbor fruteſcēs. Duo ei, vel tres ab una *radice* ſtipites. *Materia* levis & lenta. *Folia* longa, anguſta, craſſa, Iridis ferè ſimilia, ſed longè majora quæ acervatim ab extremis ſtipitibus oriuntur. *Flores* ex foliorum, candidi, odori, racematim dependentes. *Fructus* pinearum nucum ſpecie, colore ut plurimum caſtaneæ, mole & figura varia. *Naſcitur* in locis montanis cujuſq; temperiei. E *folius* madefactis primò, mox protritis, lotis, iterum iterumq; maceratis, & inſolatis, nentur fila, linteis ſtoreiſq; accommoda. *Germina* in lævorem redacta & toſta, cum bolo armeno, dyſenteriæ mirè opitulantur, & abortum impediunt. *Radicis & foliorum* decoctum

Palma. ſiſtit lypothymiam, in paroxyſmo uſurpatum.

II. Affines Palmæ Coniferæ ſunt partim *Arbores* partim *Fructus.*

Linſchott. p 3. Ind. Orient c. 10. Ind. Orien. p. 6. c. 18. Bauh. H. P. l. 1. c. 79.

I. Arbores ſunt 1. *Palmitas*, *cujus fructus pineæ nuci ſimiles.* Arbor eſt excelſa. *Truncus* ſpinoſus. Nec *rami* nec *frondes* ulli. *Fructus* ut dixi, pineæ nuci ſimilis, ex caudice ipſo prodit. Refert externa ſpecie fructum Ananas, aureoque eſt nitore conſpicuus. *Intus* grana parva latent, qualia mali granati, quâ parte dulciſſimus eſt; reliqua durus & inutilis. Stillat menſe Auguſto *vinum* non ſecus ac palmæ cocciferæ, quod niſi excoquatur, poſt triduum in acerum acerrimum deſciſcit. Decoctum in defrutum abit, & ex aqua reſolutum ac percolatum defæcatumque, jucundiſſimi ſaporis potus eſt. *Naſcitur* in parva S. Mariæ inſula. 2. *Melenken Theveti*, arbor, de qua nihil habeo quod ſcribam, præterquam quod fructum pineæ nucis ſpecie proferat, & in Necumere (fateor me de ea nihil legiſſe) maris Indici inſula proveniat.

Pigafe. deſcrip regni Congo. l. 2. c. 1.

Referri ad eam poſſunt aliæ *Arbores palmæ dictæ*, quarum fructui *Cola* nomen, isque pineę nuci majori ſimilis, pulpa quadruplici, intus colore rubicundo caſtaneæ æmulo.

Garz. Hiſt. Arom. c. 4. Acoſta Arom. c. 40. Bauh. H. P. l. 1. c. 58. Linſchott. Ind. Or. p. 4. c. 6. fig. 16. Ludovicus Rom Nav l. 4. c. 15. Martin. in Atl. Sinenſ.

3. *Iaca Indorum Orientalium*, quæ etiam *Iaca minor*, *Iaceras in Calecut*, *Iaaca & Iaqua*, *Palma fructu aculeata ex arboris trunco prodeunte*, vocatur. Arbor eſt vaſta & celſiſſima. *Caudex* pyri. *Folia* palmaris craſſitudinis, dilutè virentia, & quibus craſſus ac durus nervus per medium. *Fructus* è trunco majoribusque ramis provenit, Melopeponis effigie, major aliquando, & optimi, cum maturus, odoris. *Cortex* craſſus tam durus, ut ſecuri aperiendus ſit, & obſcurius virens, *cuſpidibus* omni ex parte ſepitur, qui tandem in unam brevem viridem, & nigro aculeo minitantem, non acutam tamen ſpinam deſinunt. Intus denſa, lenta & albicans caro, ut Acoſta habet, inq; capſulas diviſa, caſtaneis longioribus & craſſioribus quam ſint palmæ vulgaris dactyli, cinerea tunica tectis, callo albo, prægnans. Linſchottanus tunicis (ut in malo punica forte) interiorem nucleum diſtingui ſcribit, colore inter album & nigrum, ſapore mellis; repeririq; aliquando in uno pomo centum. Guzaratenſes *Panaz*, Canari *Panaſu*, Arabes *Panax*, Perſæ *Funax* appellant. *Naſcitur* duntaxat in maritimis, in Malabar imprimis. De *Vſu* nota. *Corticem* ita excerni, ut editur: *Pulpam* ſaporis eſſe peponis moſchum redolentis, & parum à Perſico cotoneo abeſſe. *Caſtaneas* virides guſtu aſpero & flatus concitare; torridas aut elixas abjecto putamine, vehementer Venerem excitare. Frequentius comeſtas, in horrendum Mordexi conjicere. Diverſorum eſſe *Generum*, *ex deſcriptione fructus* colligi potuit. *Majores* etiam & præſtantiores in Malabar proveniunt, eorumq; precium, regalis Caſtellanus. *Minores* & magis inſipidi in Goa. Vulgò in *duo genera* diſtinguuntur. *Vnum Barca* appellatum, quod præſtantius. (Linſchottanus Giraſal vocat) *Alterum Papa* aut *Giraſal*, Linſchottano *Chambaſal*, quod minus bonum, quia molle & digitis, ſi manu apprehendas, cedēs. Sed & Ludovicus Romanus addit, fructum eſſe nuci pineæ haud abſimilem, ſed vinaceis minorib. & cum maturеſcere incipit, nigrorem contrahere marcereq; videri.

Linſchott. p. 4. Ind. Orient. fig. 19

4. *Erinaceus Luſitanorum* de quo hoc icio, arborem eſſe celſam, & *fructum* racematim protrudere, pyri noſtratis magnitudine, infra rotundum, ſupra turbinatum, cui cortex aſper & echinatus: unde & nomen. Diu durat, & conditum, qui comedere, dulcem eſſe & ſapidum dicunt.

II. Fructus palmæ Coniferæ affines ſunt 1 *Fructus ſquammoſus orbicularis* eſt triplex, Major nempe, Minor & ſulcatus.

Cluſ. Exot. l. 2. c. 3. Bauh. H. P. l. 3. c. 287.

1. *Fructus ſquammatus orbicularis major*, duplex, *Cluſii & Bauhini*. 1. *Cluſii* nucem juglandem cortice veſtitam ſuperabat. in rotunditate depreſſus, & quaſi in umbilicum ſidens. *Squammæ* eleganti ſerie in obliquum diſpoſitæ, quodammodo ſectæ & per longitudinem lacunatæ, ab extimo verſus petiolum tendebant;

cui

cui proximæ ſurſum vergere nonnihil videntur. Nucis color ſpadiceus, nucleus pro craſſitudine ſua levis. 2. *Bauhini*, qui *Nucem Indicam teſſelatam* vocat, ſescuncialis in circumferentiâ, utrinque leviter ſeſſilis. *Cortex* culmum craſſus, extra lævis, ſpadiceus totus, ſulcis in longum, obliquum & intercuſlatim decurrentibus teſſelatus; intra villoſus caſtaneæ modo, ſed denſius. *Nucleo* juglandis magnitudo, umbilicus ſupernè ſatis inſignis, à quo ſulcus per longitudinem, ſubſtantia oſſea, diſſecta, ebor politum, colore, lævore & duritia referens. 2. *Fructus ſquammatus orbicularis minor*, nucis avellanæ magnitudine erat. Extimæ parti mucro: ſquammulæ in obliquum diſpoſitæ, contrario proſus ut in præcedente ſitu, verſus periolum vergebant. Cannæ è Bengala fructum eſſe unus Indorum affirmabat, alteri incognitus. 3. *Fructus ſquammatus orbicularis ſulcatus*, Cluſio *Guajava* fructus, aliis *Guanavanus*, ſex unciarum erat in circumferentia. *Corium* durum, ex nigro ſpadiceum, obliquis, transverſis & rectis ad amuſſim & proportione ſervata, ſulcis inſignitum. *Oſſiculum* magnum, ſed quod non deſcribitur. De Guajabo, & Guanabano ſub Malo Punica egimus. *II. Fructus ſquammoſus pyriformis*, qui ex Baly inſula erat. *Ambitus* ſex unciarum. *Cortex* aſper, denſis ordinibus ſurſum verſus ſquamoſus, flaveſcens. *Pulpa* intus alba, odorata, condimenti, quod ex amygdalis, lacte, farinæ flore, aqua roſacea & ſaccaro paratur, ſubſtantia; cui bini vel tres grumi ex craſſiore parte dependentes. *Oſſiculum* intus ſolidum, in metam aſſurgens, ſupra anguſtius, infra craſſius. *Naſcitur* in altis arboribus, congeſtus uvarum modo, tanta copiâ, ut mirum ſit, ramos non confringi. Adſervatur melle coctus, aut muriâ condirus. *III. Fructus ſquammatus Ieraſoy dictus*, qui albicans erat, pediculo craſſiuſculo. Cavus intus, & binis cellulis intercurrente ſepto, imò quatet-nis diſtinctus. Roſæ nondum expanſæ ac per medietatem ſectæ figuram nonnihil referret, niſi cavus eſſet. Ita ſquammata eum extrinſecus ambiunt foliola.

(Margin notes: Bauh. H. P. l. 3. c. 208. — Cluſ. Exot. l. 2. c. 3. — Ibid. c. 4. — Ibid. c. 14. — Bauh. H. P. l. 3. c. 210.)

ARTICULUS IV.

De Nucibus quibusdam Exoticis.

PLacet hunc librum & hoc caput quibusdam Nucibus ductu magni Botanici Bauhini, quem ſequimur, concludere. Quinque autem ponimus. 1. *Nucem vomicam in officinis.* 2. *Nucem metel oculatam officinarum.* 3. *Cocculas eorundem.* 4. *Anacardium &* 5. *Nuculam Taphet Saxoniæ.* TAB. XLIX.

I. Nux vomica officinarum, quibusdam *Fungus Orientalis*, *Nux canina*, *Nux metella*, *& Tithymalli myrſinitis fructus* audit. Orbicularis eſt, fungi inſtar abjecto pediculo, coloris ex cæſio cinerei, & vario lucis objectu renidente: tactu molli & ſuperficie villum holoſericum imitata, qui deraſus comminuto Amianto quodammodo ſimilis eſt. Umbilicus utrinque medium occupat, altera parte expreſſior. Fiſſa in duas gemmas ſeu cruſtas abit, duritie fere cornea, colore ex fulvo candicante, ſapore inſigniter amaro; ſubſtantia tam ſolida & lenta, ut vix contundi & in pulverem redigi poſſit. In centro apertæ exiguum foramen eſt, germinaturæ & ex ſemine hoc ſato prodituræ plantæ, rudimentum, exiguo pediculo, & veluti parvo hederaceo, venoſo, dupliciq; folio conſtans; quorum ille prædicto foramine continetur: hæc duplicis fructus commiſſura clauduntur. Cæſalpinus in centro apicem quendam, in labro ſeminis ob exiguitatem inviſibilis, medullam, ut in Dactylorum oſſibus contineri ſcripſit; idque lanugine tenui & candicante obvolutum. Narcotica eſt vel opio deterior. Exhibita drachmæ ſemis pondere, canem in profundum ſomnum conjicit; ſed in quo convulſus moritur. Penultimum remediû, vulnerare auriculam, quando convelli incipiunt, ut ſanguis exeat. Prodeſt &

(Margin notes: Matthiol. ad Dioſco. l. 1. c. 143. p. 225. — Bauh. H. P. l. 3. c. 147. — Tab. H. P. l. 3. p. 650.)

& Antidotus Saxonica Moibani, ſi drachma dimidia cum carne exhibeatur.

Bauh.Phytop.l.12. p.511. Ind.Orien p.4.c.8. Cluſ Exot. l.2.c.30. Bauh.H.P. l.3.c.144.

II. Nux metel oculata officinarum, quibusdam *Hippomanes Crateva*, *Nux metel communis*. Similis eſt gallis forma & magnitudine, ſi Indiæ Orientalis deſcriptioni credimus; ſi Bauhino, qui fructum Cluſii ſextum libri & capitis facit, tota ligneâ duritie, nuci vomicæ concolor, cinerea, pronâ parte magis tumens, in ambitu ſinuoſo; ſupinâ verò quinque inter ſe juncta & æqualibus ſpaciis ab invicem diſſita grana, meſpilorũ ſeraneorũ granis æmula, oſtẽdit, quę exemta, profunda lacunarum veſtigia, relinquebãt. Bauh. alter addit, gibbum per declivia habere ordine impreſſos quinque ocellos; compreſſam partem ſcrobiculis inſcribi; in umbilico quidem uno, unde & petiolus; in marginibus, multis. Ocellis totidem ocellos diſtinctos reſpondere, in quorum unoquoque ſemen unicum pomorum aut pyrorum ſeminibus ſimile, ſubſtantia pingui & oleoſa; ſapore avellanæ: circumjectam ſubſtantiam lapideæ eſſe duritiei.

Bauh.H.P. l.3.c.155. Rauvvolf. in itinerar. Matthiol. Epiſt.157. Tab. H.P. l.3.p.647.

III. Cocculus officinarum, alias *Bacca Cocula Elephantina*, *Solani furioſi fructus*; *Cuculi fructus ſolani furioſi in Ægypto*; *Coco de Levante*; *Grana Orientis*; *Nux vomica fortè, quæ officinis Galla Orientalis*; *Cocculus Indicus*; *Coccula Orientales Doam Sames in Ægypto*, *Bacca Orientales & piſcatoria*; *fructus Tithymali paralii*; granum eſt ciceribus paruũ majus, renis ferè figurâ. *Cortex* exterior fuſcus, rugoſus, lentus: interior craſſior & cinereus. Nucleus intus fragilis, obſoleti coloris, lenticulari συμφύει, quam geminæ ex umbilico corticis partes emittunt, circumjectum. Bini aut terni, plærumque ſingularis, cruſculis totidem hærentes cohærent, pediculis ſubnexi uncialibus, ligneis, ſapore amaro, & qui unico modo articulãtur. Subſtantiæ quidem ſunt calidæ & igneæ, ſed ſimul Narcoticæ. Piſcibus exhibiti, faciunt, ut primò infatuentur, & hinc inde in flumine discurrant, in orbemque moveantur: mox fatigati & ferè exanimes, in ſummo fluminis natent, ita ut reticulo piſcatorio extrahi poſſint. Parantur ex iis cum adipis agni ana unc. ſ. caſei antiqui unc. j. ſemin. cannabini totidem; ſeminis anethi & hyoſciami ana dr. iij. farinæ tritici dr. ij. meliis dr. vj. camphoræ dr. j. in mortario in maſſã redactis, pilulæ, quæ flumine placido piſcibus objiciuntur. Pulvis exigua quantitate cum adipe ſuillo vel pomo decocto permiſtus, pediculos capitis interficit.

Bauh.H.P. l.3.c.140. Garzias H. Arom.l.1. c.30. Acoſta de Arom.c.23 Matthiol. ad Dioſco. l.1.c.141. Tab.H.P. l.3.p.644.

IV. Anacardium ſeu *Anacardus* eſt duplex *Orientale* nempe & *Occidentale*. I. *Anacardium Orientale*, Arabibus *Balado*, vel *Baladar*, Luſitanis *Faba Malaccana*, Cæſalpino *Perſea fortè Plinii*, Indis *Bybo*, quibusdã *pediculi Elephantis*, eſt fructus veteribus ignotus, ſimilis avis Cordi, & viridis ac in arbore pendens, fabæ noſtrati majori; compreſſus, unciam longus, aliquando major, in obtuſum mucronem deſinens, ex pediculo rugoſo, totam baſin occupante appenſus, colore nigro aut ſplendente. *Nucleus* intus amygdalæ ſimilis, planus & candidus, inter quem & corticem extimum, liquor glutinoſus ſeu melligo nigricans, quod mel Anacardinum quibusdam. Serapio colorem fructui rubeum tribuit, ſubſtantiæ quæ intus ſanguinis. Gemellum aut certè per medium diviſum Bauhinus obſervavit. *Magna* ejus in Siciliæ montibus, Æthna inprimis, Apulia, *copia*: necnon in Cananor, Calecut, Cambaja, Decan, Indiæ provinciis. Adfertur è Syria. Quantum ad *Vſum*. Fructus iſte eſt in tertio calidus & ſiccus, Avicennæ in quarto talis. Viridis ſale & aqua conditur, & excitandæ appetentiæ ergò coctæ oryzæ immiſcetur. Maturus & cuſpidi cultelli infixus, ardentique candelæ impoſitus, diverſorum colorum ſcintillas, quaſi fulmina ejicit. Paratur ex eo tam confectio Anacardina dicta, Paralyſeos & Apoplexiæ & memoriæ labantis Theriaca: tum Electuarium ad eadem,

ut & frigidos totius ventris affectus, conveniens; ſed quod ſexto demum menſe, ad drachmas duas ſumere conſulit Meſue. *Melligo* exulcerat, inflammat, & ſanguinem adurit: eodemque tota India pro cauſtico utitur. In putridum & cavum dentem inſtillatum urit, & confringit eumdem. Obſignantur eâ, calce additâ, panni bombycini. Notam adeo imprimit, ut nulla ratione elui queat. Optimum eſt nigerrimum, ponderoſiſſimum, cui nucleus cādidus & tectus: melligo copioſior & fluidior. 2. *Anacardiū Occidentale* fructus eſt arboris, Acajou ſeu Acayaibæ ipſi pomo adnatus, qui Cajous dicitur, & de quo ſupra egimus. Occidentalem dixi, tum quod Americæ ſit familiarior: tum quod putetur in Orientem ex Braſilia translatus. Quod ego oleum vocavi; id alii mellaginem craſſiuſculam & lentam nominant, ex eaque copioſius oleum elici quam apud nos ex juglandibus. Palma.

V. Nucula Thaphet Saxoniæ, unguem medii digiti æquabat: ſeſſilis modicè, & in gibbum hæmiſphæricum penè elata, ut per medium ſectum globum ferè repræſentaret. *Cortex* durus, cinereus; in centro foramen umbilicale. Subſtantia interna nigra, duricie cornea, ſine ſapore notabili. Ad Nucem fortè vomicam referri poſſet. Bauh. H. P. l. 3. c. 149.

HISTORIÆ NATURALIS
DE ARBORIBUS
LIBER III.
De Arboribus Aromaticis.

NuxMo-ſchata.

CAPUT I.

De Nuce Moſchata.

NVciferas ſequuntur Aromaticæ, ex quibus eduliis condimenta petuntur. 1. *Nux myriſtica.* 2. *Macer.* 3. *Caſſia.* 4. *Cinnamomum.* 5. *Malabathrum.* 6. *Betre* ſeu *Tembul.* 7. *Caryophillus aromaticus.* 8. *Piper.* 9. *Cubeba* cum affinibus. 10. *Amomum.* & 11. *Cardamomum.*

TAB. LI. I. *Nucem moſchatam* ſeu *aromaticam*, qui Veteribus Græcis ignotam fuiſſe ſcribunr, minimè falli videntur. Nulla certè ejus apud hoſce mentio; ptimi Arabes qui cognovere. Fruſtra vel *Chryſobalanus Galeni*, vel *Comacum Theophraſti*, vel *Cinnamum Caryopon*, dicitur. Equidem
S.l1.8 c.3. & 9.c.4. *Chryſobalanum* Galenus ex Aſclepiadis præſcripto, contra coli inflariones adhibet, & inter discutientia & roborantia recenſet, quod & Nuci myriſticæ convenit: aureum tamen colorem, quem χρυσοβαλάνῳ ineſſe, vel ipſa nominis ratio oſtendit, iſtam non habere, omnibus notum, qui nucem moſchatam videre. ut taceam, hanc ſubrotundam eſſe, βαλάνου nomen ſolis longis arboreis fructibus in genere imponi. *Comacum*
H.P.l.9.c.3. Theophraſtus in Arabia ponit, & *duplex* facit, *alterum* fructum, *alterum*, quod probatiſſimis unguentis miſcetur. At nux moſchata, in inſula Banda duntaxat naſcitur. Idem de *Cinnamo Caryopo Plinii*, de quo vulgaris editio ita; *In Syria gignitur &* Plin.H.N. l.12.c.28.
Cinnamon, *quod Caryopon appellant. Hic eſt ſuccus nuci expreſſus*, *multum à ſurculo veri Cinnami differens, vicinâ tamen gratia. Pretium in libras aſſes quadraginta*; ſentiendum eſt. Nam præterquam quòd locus ſit corruptus, & pro ſurculo ſucco legi debete videatur; certum eſt, nucem aromaticen in Syria non naſci; & vocabulo Caryopon, in quibusdam codicibus Chamochum, & Comachnm legi, & de Comaco intelligi debere.

II. *Nobis* Indicis navigationibus innotuit, eſtque duplex 1. *fructu rotundo* & 2. *fructu oblongo*: cui *Macis officinarum* & *Arbor affinis Americana* addi debet.

I. Nux moſchata fructu rotundo eſt duplex, 1. *fructu rotundo majore*, & 2. *fructu rotundo parvo*.

.1. *Nux moſchata fructu rotundo majore*, quibusdam *Chryſobalanos Galeni*, Clul.Hiſt. Ex.l.1.c.15.
Guiland. *Comacum* Theophraſti, & *Cinnamum Caryopum Plinii*, Abenſinæ *Iauſibant Arabum*, Bauhino *nux figura olivari*, Garziæ *Nux aromatites*, Incolis *Palla* & *Lapatri*, arbor eſt pyri magnitudine; *ligno* medulloſo, cortice cinereo, medulla ex fuſco ruſeſcente, *foliis* ſeu ejusdem, ſed ſubrotundis, ſeu laurinis, at latioribus, ſeu nucis juglandis, ſeu mali Perſicæ, ſed non tam longis, in ambitu ſerratis, venoſis, qui brevi pediculo nituntur, & catervatim, raro ſingula depen-

pendent. *Flos* eo tempore quo aliis prorumpit, ſylveſtrium roſarum modo panſus ſi Matthiolo credendum. Piſo pyri vel Ceraſi eſſe dixit, & qui facilè cadat, parum odoratus. *Fructus*, qui mala Perſica quadantenus vel juglandes æmulatur, & parte pediculo proxima turbinatus eſt, ex extremis ramis, ſeu horum articulis, ut plurimum ſingularis dependet, ubi maturatur paulatim è viridi, tum cæruleas luteasque, tum purpureas & igneas in maculas tranſit, arcum cœleſtem imitatus. Triplex illi *cortex* Pulvinatus prior, juglandis in morem: huic lignoſus mediocris craſſitudinis ſubeſt, intus cinereus, foris ex nigro ſpadiceus, valliculis hinc inde depreſſis inæqualis, nullius vel ſaporis vel odoris. Has huic & extimo cortici interjectas *Macis* replet, reticulato plexu, & libero appreſſu, certis locis durum illum corticem obvolvens; pertinacius circa pediculum adhærens, coloris ex rubro flaveſcentis, ſaporis cum amarore quodam acriuſculi, oleaginem quandam puncturâ exſudans. *Nucleus* intus aromaticus, rugoſus, coloris extus ferè cinerei, ſpadiceis & ex flavo albicantibus venis undatim hinc inde diſcurrantibus; ſubſtantia ſolida, qui decorticatus adfertur. Garzias duro cortice per maturitatem dehiſcente, calycum echinatorum qui caſtaneas ampleЀctuntur modo, macem apparere ſcripſit. Viſus & gemellus facie interiore nucleus, qua ſe nuclei ambo tangunt compreſſim, externè gibboſus. Fert & *gummi* referente Camerario, eximiè fragrantis odoris & pulchrè rubens, quod à Luſitanis in Italiam importatur. Nota verò *de fructu* inſuper. 1. Bis, ſubinde ter in anno naſci. Prima vindemia Auguſto & Septembre; altera Martio, tertia alioatque alio menſe peragitur. 2. Sæpe nucem ſine Maci reperiri, quod præproperè tumeſcente nuce reticula diſrumpatur & pereat, antequam juſta craſſitudine firmari potuerit. 3. Intempeſtivè decerptum, minus ob ſucci paucitatem durabilem & teredini obnoxium. 4. Maturas nuces detractis nucamentis ſiccari ad ſolem. Siccatis adimitur ſuus Macis: Nuclei lavantur calce, ne facilè corrumpantur. Optimæ quibus color ex rufo cinereus, ſed ſtriis quibusdam albidioribus interpolatus. 5. Devorari dehiſcente nucamento à quodam columbarum genere, quas integras per alvum reddunt, citiusque aliis germinare, & præcociores ferre fructus, ſed qui corruptioni obnoxii eſſent; ideò etiam negligerentur. *Naſcitur* in Bandæ inſulæ ſylvis αὐτομάτως; & aliam in planis quæ ad nos adfertur; aliam in montanis provenire ſcribunt, à cujus fructu, cum vix matureſcat, Macis duntaxat adimitur. Conditos docuit verſutia humana adulterare, ſingulis nucleis viridi juglandium putamine diviſo impoſitis, vel limonum aut Chebulorum conditorum carne. Illud mollitie, ſapore (ſolidior enim nucis moſchatæ & ſapidior) & quia commiſſuræ dividuntur, cognoſcitur: hoc, commiſſuris ſolum. *Uſus* eſt Nux in *Medicina* eximii. Calida & ſicca fere in tertio. Prodeſt ad oris halitum ſi maſticaveris; & ſingultum, ſi ad ignem deſiccata vel toſta cum pane malvatico imbuta ſumatur: citæ reſpirationi, ſi dimidiam ex vino hauſeris: fluxui ventris, ſi cum vino rubro propinetur. Ventris & coli doloribus à frigiditate invectis, ſi una & altera devoretur. Prodeſt & jecori, cordi, urinæ à frigore difficultati, paralyſi & nervis, renibus & matrici. Egregium in hujus flatulentia remedium, ſi vel decoquatur; vel unà craſſiuſculè tuſa, cum radicibus matricariæ ex ſenis unciis vini albi, additis duabus drachmis ſaccari, propinetur, vel fumus in quatuor partes ſectæ, & in carbones conjectæ, per tricotium matrici aliquoties immittatur. Nocet ſi nimium ſumatur. Duodecim prægnans in Anglia aſſumptis in delirium incidit, ſed quod à ſomno diſcuſſum. Viſi in India qui tanquam caro correpti per integrum diem immoti jacuere.

Maffæus in Hiſt. Indic. Garzias H. Arom. l. 1. c. 20. Acoſta Arom. c. 11. Bauh. H. P. l. 3. c. 11.

Piſo Mantiſſæ Aromat. c. 3.

Nux Moſchata.

Cluſ. l. c.

Cord. H. P. l. 4. c. 17.

Camerar. in Epit. p. 174

Hart. Chymiat. p. 171. edit. Lipſ.

Bont. Med. Indo. p. 26

NuxMoſchata. cuete. Paratur ex viridi ibi cortice *pulmentum*, cibum ex pomis acidis coctis ſapore referens. Inde hæc noxa. Caro conditæ (condiunt Luſitani & Javaneoſes immaturam) Cordialis eſt. Libra tempore Amati Luſitani, quatuor aureis vendebatur. Conditur cum utroque cortice fructus & muria. Exprimitur ex contuſis & in cacabo calefactis *oleum*, ſaturè flavum, fragrantiſſimi odoris, quod ceræ inſtar concreſcit; ideò eadem adulteratur, in frigidis morbis & venereis inunctionibus expetitum. Compeſcit ex calido juſculo dolores colicos, & tormina nephritica, aſſumpta. Nuclei *eligendi* majores, ponderoſiores & ſolidiores, qui ſpadicei intus coloris plurimum, candicantes ac pallidi minimum obtineont, & copioſiorem liquorem puncti fundunt. Fit & ex foliis. Unum addo, condiri ſecundum quoſdam, unâ & altera ad diuturnitatem vina, ſi in dolium injiciantur, & melius quam imputo ſulfure. Bauh. Phytop. l. 11. ſ. 3 p. 407.

2. *Nux moſchata fructû rotundo parvo*, in Moluccis & Zeilan provenit. Garzias infructiferam facit.

II. Nux moſchata fructu oblongo, quibusdam *Mas* dicti, Arbor eſt longioribus & craſſioribus foliis. Nuces non modò oblongæ, ſed & quadratæ ferè, è ramorum ſummis & juglandium inſtar prodeunt, ternæ quaternæve ſimul. Prolixè à Cluſio ex ramo allato deſcribitur. Ramo erat *cortex* cineraceus, medulla ſuperiore parte multa, ex fuſco ruffeſcens: *folia* denſa, pedis Romani longitudine, trium unciarum latitudine, prona parte caneſcentia, ſupina viridia & ſplendentia, & quibus multi nervi, nec nimis urens amaror: ſummo faſtigio *nuces* brevi & craſſo pediculo nixæ, binas uncias longæ, (vulgaribus palmulis nonnemo aſſimilat) quibus *operimentum* rugoſum, & Amygdalarum inſtar villoſum, ex ruffo fuſci coloris, fiſſum hiatuque ſuo nucem reticulata maci veſtitum oſtenrans. Odore eam eſſe nullo, ſapore ſubacri & aliquantum tenaci, carioſam magis oleoſam, & ventriculi capitisq; affectibus commodiorem quidam ſcribunt. Rondeletius ſanè *pingues* blandimentis culinariis dicabat, *immaturas*, ſiccas, læves, auſteras & aliquaotum carioſas, firmando cordis & capitis robori. Rarò ad nos importari creditur. Cluſ. Exot. l. 1 c. 16. Piſo Mantiſſ. Arom. c. 4. Bauh. H. P. l. 3. c. 11. p. 256. & 265.

III. Macis vocatur Cordo *Macer*, Officinarum Macis, incolis *Bunapalla* & *Iaiſol*, Javaoenſibus *Maſſa* & *Fælien*, Abenſinæ *Beſbaſe Arabum*, aliis *Nucum myriſticarum flos*, Malayenſibus *Bengu*, cortex eſt ut diximus nucis moſchatæ, coccineus quidem & elegans initiò, ſed qui aeri expoſitus, flaveſceotem colorem contrahit. Omnium aromatum principatum obtinere credidit Scaliger. Odor ei ſuavis, ſapor ſubacris & nimium amarus. Non eſſe eundem cum Macere, mox dicemus. *Vehitur* ex India per Syriam in Aſiam ſuperiorem, & inde in Græciam: in Ægyptum item, inde in Italiam. Hiſpani, Angli, Batavi, per mare meridionale in ſuas regiones, inde ad nos transvehunt. Creditur decennium durare. *Deligendus* integer, ponderoſus, craſſus, rubentior, & cui ex plaga impreſſa liquor copioſior. Quantum ad *vires*, calidus hic in fine ſecundi & principio tertii cortex, tenuiumque partium, cum leviculâ adſtrictione. Purgat caput cum oleo violaceo miſtus: morborum frigidorum major quam ipſa nux myriſtica averruncus. Exprimitur ex eo *oleum*, contra nervorum affectus & flatus validum. Ex Banda allatum & pedi illitum, podagram ſanare, ſunt qui affirmant. Certius, ventriculo frigido, & vomitibus opitulari, cum theriacæ pauxillo, ſi inungatur. Inſpiſſatum & in tabellas ſaporis Gallici modo redactum vendi, vidit Cluſius. Immaturus adhuc & coccineus ſale & aceto conditur, ut in primis menſis appetitum excitet, odoris dum recens, mitè jucundi. Linſchott. Ind. Orient. p. 2. c. 12. Exerc. 145.

IV. Arbor affinis Americana eſt illa quæ in ſylvis Orellanæ nuces fert De Laet Ind. Occid. l. 17. c. 4.

myri-

myriſticis planè ſimiles, virtutis cujusdam aromaticæ, ſed invalidæ & quæ ſtatim evaneſcit.

Caput II.

De Macere.

Tab. LIII. DE Macere hic ex Veterum & Recentiorum ſententia dicemus.

Dioſc. l. c. Plin. H. N. l. 12. c. 8. I. Maceris *Veterum* deſcriptionem ſed breviſſimam, apud Dioſcoridem & Plinium habemus. *Ille* corticem flaveſcentem & craſſum eſſe ait; *hic* rubentem, radicis magnæ, nomine arboris ſuæ; ſed qualis ea ſit, incompertum habet. *Locus* ipſi Barbaria ſecundum illum, ſecundum iſtum & Simpl. l. 2. Galenum India. Barbariam intelligi, vel urbem ad fluvium Indum ſita, ut vult Ptolomæus, vel inſulam ut modernis competeam, vel Arabici maris ſinum, qui Barbaricus dicitur. Quandoquidem, ut Strabo notat, omnia quæ in India proveniunt, eâ ſcilicet parte quæ ad auſtrum magis vergit, in Arabia quoque naſcuntur. Eundem, cum Maci, Monachis qui in Meſuem commentati ſunt, facere placuit, ſed perperam. Nam præterquam quod Macer ſit cortex arboris craſſus; Macis, nucis operimentum interius & tenue: Serapio certè, iſta duo diſtinxit; Avicenna de illis ſeorſim egit: nec, ut ſuperius diximus, quicquam apud Veteres Græcos de hodierna nuce myriſtica invenitur. *Uſum* ſi ſpectes, Dioſcorides uſu perquam adſtringentem fecit, ideò contra cruentas excretiones, dyſenterias, & alvi fluxus commendavit: Plinius ejus in melle decocti uſum in medicina ad dyſenteriam præcipuum haberi ſcripſit. Gal. ita de eo. *Guſtu eſt multum acerbus cum levicula quadam acrimonia odorata, jucundum ſanè redolens, ut pleraque odorata ſive aromata, quæ ex India convehuntur. Videtur itaque & ipſe ex mixta conſtare eſſentia, pleraque terrena frigida, paucula vero calida & tenuium partium. Quamobrem valenter deficcat, adſtringitque: proinde cœliacis & dyſentericis miſcetur facultatibus: in tertio exſiccantium conſiſtens ordine, in caloris frigoriſque differentia, neutrum inſignitur efficiens.* Facultatum & virium reſpectu, videtur cum Macere Acoſtæ convenire: Inter arbores nulla ferè inſtitui poteſt comparatio, quod antiqui nullas notas nobis reliquerunt, corticem ſi excipias. Maçer. Acoſta Arom. c. 12.

II. Apud *Recentiores* dicitur Abenſinæ *Taliſafar* radicis cortex, Acoſtæ *Macer arbor dyſenteriæ*, & *arbor ſancta*, Lobelio *Cortex Xylocaſſiæ facie*. Arbor eſt vaſta, ulmo major. *Radix* illi magna, ilicis inſtar, ſucco lacteo dum recens eſt, flaveſcente dum ſicca, turgida. *Cortex* craſſus, lignoſus, ductus, qui exterius ruber, fractus, ſtrias albas & rubras, alternantibus fuſcis pectinibus, perinde ac ſi laminis quibosdam conſtaret, exhibet; guſtu primum dulci, mox manifeſtè adſtringente. *Folia* ſeptem uncias longa, duas lata, exterius dilutè virentia: *flos & fructus* multus, ſemen ſi excipias, quod cordis effigie denarii magnitudine, colore flavo, ſapore amygdalæ, tenui & candida membrana tectum, veſicâ quadam ex transparentibus duabus membranis combinata includitur. Naſcitur hæc in medio folio aliis non diſſimili, ſed cuſpide obtuſiore, colore inter rubrum & fulvum medio, multis fibris quæ in longitudinem protrahuntur, criſpo & rugoſo. *Lacteſcit* tota ut Morus. *Provenit* in Malavar, inſulis S. Crucis regni Cochin; in ripis fluminis Mangate apud Cranganor & alibi. *Corticis* qui calidus & ſiccus in ſecundo, terrearum magis quam tenuium partium, *uſus* in adſtringendo celeberrimus. Ideò frequentiſſimè in dyſenteria, diarrhæa, menſibus immodicis, hæmorrhoidum fluxu, vomitibus, in Oriente uſus. Datur drachmæ unius pondere, ex oxygala, lacte, vino rubro, aut aliquo alio convenienti liquore, manè & veſperi. Maceratur ejus & in ſero lactis ſemuncia, & propinatur bis. Bauhinus in *inveteratis alvi profluviis* ſummo cum Bauh. H. P. l. 3. c. 12.

X ſuc-

Caſſia ſeu Canella.

ſucceſſu adhibuit. Pellit & omnis generis lumbricos: nec poſſe inebriari qui ſingulis dieb. eo uteretur.

Monard. Simpl. Me.

II. Affines, ſi non eadem cum Macere ſunt 1. *Arbor Americana* prægrandis, cui folia cordis effigie, cortex digiti craſſitudine, durus, ponderoſus, tenui eaque candicante cuticula tectus, Gentianæ inſtar amarus, & manifeſtè adſtringens. Frequens ejus contra alvi fluxus uſus. 2. *Cortex Cluſii* apud Dackerum Medicum viſus, latus, craſſus, exterius ſubrubens & veluti nodoſus, ſubfuſcus intus & multis rimis hians, adſtringentis ſaporis.

Cluſ. Exot. l. 4. c. 4.

Caput III.

De Caſsia ſeu Canella.

Vid. Tab. LIII.

I. **C**Aſſia ſeu Canella eſt ex *Veterum* ſcitis, & *quoad ſe & quoad genera* deſcribenda.

Plin. H. N. l. 12. c. 19. Theophr. H. P. l. 9. c. 5. Dioſco. M. M. l. 1. c. 12.

I. Caſſia ipſa eſt frutex trium cubitorum amplitudine, cui πηχυαίας καὶ ἰσχνώδεις ῥάβδους in montib. præſertim, tenui verius cute quam cortice veſtitæ: *folia* piperis. Colos illi triplex. Cũ primum emicat, candidus, pedali menſura; deinde rubeſcit, addito ſemipede; ultra nigricans; non quod in diverſis partib. talis ſit, ut Pl. innuere videtur, ſed quod non probè parata, cinereum colorem acquirat, à ſole fota corallinum ſeu rubeſcentem, ab eodem aduſta, nigricantẽ. Quoniam nullo pacto decorticatur, ideo ſingulari opus eſt artificio. Conſecant ſurculos, longitudine binum cubitorum, mox inſuunt recentibus coriis quadrupedum ob id interemtarum, ut iis putreſcentib. vermiculi lignum erodant, & excavent corticem tutum amaritudine, vel potius amaro ſeu ingrato odore. hoc enim ἡ πικρότης τῆς ὀδμῆς apud Theophr. ut & apud Hom. mare πικρὸν ὄδμην ſpirare legim⁹. *Naſcitur* circa aromatiferam Arabiam, quod Dioſc. prodidit; juxta Cinnamomi campos, quod Plin. qui tamen falſitatis à modernis accuſatur. Eſt πολύχρηστος, & vim habet calefaciendi, urinas movendi, exſiccandi & leniter adſtringendi. Convenit πρὸς ὀξυδερκίαν, ὀφθαλμίαις, καὶ μαλάγμασι. Fœminis ad menſtrua elicienda, & uteri dilatationem, tum ſuffitu, tum inſeſſu prodeſt.

Odyſſ. 4.

Dioſc. l. c. Plin. l. c. Dioſco. l. c.

Theophr. H. P. l. 6. c. 1. Plin. H. N. l. 12. c. 19.

II. Genera Cenellæ duo à Theop. & Plinio ponuntur, *Candidum* nempe & *Nigrum*; à Dioſcoride & Galeno totidem, quæ non ſpecie ſed bonitatis nota à ſe invicem diſtant. Aliud enim eſt *Præſtantius* aliud *Vilius*.

Plin. l. c.

I. Præſtantior Canella triplex eſt. *Prima* quæ Dioſcoridi γίζιρ, Aetio ἄζη, eſt purpuraſcens, craſſa, brevi tunicarũ fiſtula, ῥοδίζουσα τῇ ὀσμῇ, & maximè πρὸς τὴν ἰατρικὴν χρῆσιν εὔθετος. *Balſamodes* fortè Pl. ab odore ſimili appellata. Pretia nullo diverſiora. Optimæ in libras X. L. cæteris in L. V. *Altera* eſt Achi, vel Adi, quam Plinius *Lactam* dixit. Lauro cortice eſt ſimilis. Dioſ. eligit ἐγχλώρους οὔσας καὶ κοκκαλίζουσαν: nec non δακνώδη ἐν τῇ ὀσμῇ. Plinio *probatur* non tantum recens maximè, & quæ ſit odoris molliſſimi, guſtuq; quàm maximè fervens potius, quam lento tempore leniter mordens; ſed etiam, quæ plurima minimum ponderis faciat. *Adulteratur* ſtyrace & propter ſimilitudinem corticum lauri tenuiſſimis ſurculis, ſecundum Plinium; quod tamen dubium, cum nec color, nec forma reſpondeat, & cortex Daphnitis ſit craſſus. *Tertia* quæ βλαστὸς μοσυλλῖτις, ſeu *germen Moſyliticum* vocatur. Fortè illa eſt, q̃ Galen. frutices magnitudine æquare & ramos aſpectu & corticis tenuitate ſimiles habere; nec non τὰ βεβαιότατα γνωρίσματα κινναμώμου διὰ τῆς γεύσεως καὶ ὀσφρήσεως γινόμενα ſcribit.

Ibid.

Ibid. c. 20.

de Antidot. l. 1.

II. Vilior Canella triplex quoq; eſt: 1. *Caſſia Aſyphamon* vel potius ἀφυσήμων, quæ Dioſcoridi nigra, injucunda, λεπτόφλοιος & φλοιοῤῥαγής. 2. *Caſſia* κιττὼ alias μοττὼ dicta; ſed fortè malè. Galenus enim hanc ſecundum locum obtinere ſcribit. 3. Δακάρ vel ut alii δακὲρ & δοκηρά, de qua nihil occurrit.

III. Huc pertinet *Pſeudocaſſia Dioſcoridis* & πλατεῖα σύριγξ ejuſdem. 1. *Pſeudocaſſia Dioſcoridis* eſt ἀφύτως ἐμφερὴς, ὅ ἐς ἐλέγχεται τῇ γεύσει οὐκ οὖσα δριμεῖα, οὐδὲ ἀρωματώδης, συνεσχημένον τε τὸν φλοιὸν τῇ ἐντεριώνῃ. Serapio corticem adhærere ligno; ſeu exteriorem interiori dixit. 2. Πλατεῖα σύριγξ, eſt

Dioſc. M. M. l. 1. c. 12.

Galen. Antid. l. 1. eſt ſimul ἁπαλὴ, κύφη, ἰσχνὴ, διαφέρουσα δὲ τῆς ἄλλης. Fortè eſt eadem cum illa, quam Galenus σύριγγα vocari ſcribit. Quod ſi eſt, *cortex* ejus exterior, qui *fiſtula* dicitur, ſaporem & odorem validum habebit; interior adeò debilis erit, ut nullum uſum præſtare poſſit.

Vid. TAB. LIII. II. Apud *Recentiores* plura Caſſiæ ſeu Canellæ occurrunt genera. Eſt enim 1. *Zeilanica.* 2. *Malavarica.* 3. *Americana.* 4. *Craſſiore cortice vulgaris* cum ſociis. 5. *Lignea fuſca aromatica* cum adjunctis. 6. *folio mali Punica* & 7. *Cortex eriophorus Cluſii.*

Garz. Hiſt. Arom. l. 1. c. 15. Piſo Mantiſſ. Arom. c. 1. *I. Canella Zeilanica*, Monardi *Caſſia, Cinnamomum & Canella Orientalis*, Garziæ *Cinnamomum* id eſt lignum odoratum, quaſi amomum ex China: Abenſinæ & Arabibus *Darſini*, quod Perſis lignum Sinenſe ſonat, Acoſtæ & aliis *Caſſia legitima*, Linſchotrano *Cinnamomum Zeilenſe* vocatur. Arbor eſt oleæ magnitudine, minor interdum, multis *ramis* iisque rectis & enodibus brachiata, ex quibus ramuli folioſi prodeunt. *Truncus* ſæpè femoris craſſitudine brachialis plærumque, ſi benè Amatus. *Folia* ad ſolia lauri vel lauro ceraſi colore, citri ſimilitudine accedunt. *Flores* in extremis ramis parvi, candidi, qui ſolis fervore flaveſcunt & delabuntur. *Fructus* niger & rotundus, Avellanæ magnitudine olivæ exiguæ ſimilis, ex quo liquor viridis acris & oleaginoſus exſtillat. *Cortex* arbori prout ſuberi duplex, etſi non ita craſſus & diſtinctus. Qui ad nos affertur ſecundus eſt & interior. Detractus enim cum Regis venia, craſſo illo & exteriore, depurgatur: mox in quadrangulas laminas ita ſectus, ſoli expoſitus in Cannas ſponte convolvitur, ut trunci unius rami integer cortex videatur. Roſeus ſeu ex cinereo vinoſus illi à ſole color, cineraſcit ſi non benè tractetur; ſi æſtu aduratur, nigreſcit. Reccus R. M. N. H. l. 2. c. 11. Cinericius eſt intus, odore ſuavis, guſtu acris & mordax. Nec tamen hæc protinus recenti. Poſt tres demum menſes odoratiſſimum reddi, Lobelius tradidit, At ſtatim tam lubricus & glutinoſus ſentitur, ut manſus dentibus adhæreat; & cibos injectos in ſalivoſam vertat naturam. Sex vel ſeptem, ſeu totidem quot è trunco prodeũt, ſingulis annis amputari & iterum repullulaſcere, proditum Luſitano; menſe poſt inciſionem decorticari Curtio. Utut ſit, ſæpè etiam in eo fragmenta invenies quę ſuperiorem corticem pellicula cinerea obtectũ oſtendunt. Denudata per tres annos ſibi relinquitur; per unum, ſi mendaci ſæpè Thevero fides. Piſo ſcribit, Corticem primum pelliculam eſſe, adeò tenuem, ut nonniſi viridis tolli poſſit: ſicceſcentẽ, ita interiori contiguam, ut nec viſu, nec guſtu diſcernatur, nec manu ſeparetur cortice nuda, per biennium & ultra perſiſtit, rum nova induitur. *Natale* in Zeilan inſula ſolum, cui quidam Moluccas & Mindanao Philippinarum unam jungunt. Per ſylvas & ſaltus ſpargitur. *Uſus* eſt in Medicina *cortex* maximi, ſive ipſum, ſive aquam, vinum, ſpiritum, ſyrupum, oleum ex ipſo, ſpecies. Tenuior & interior pro odoratiſſimo, ſuaviſſimo & optimo probatur. *Pulvis* Ducis, qui ex pulverizato & ſaccaro fit, ventriculo robur afflat, cũ chalybe præparato miſtus, hepar deobſtruit. *Aqua* in Indiis ex *radice* deſtillata, camphorã redolet: Hartman. Prax. Chymiat. p. 127 ſed evelli edicto prohibitum, ne pereat ſoboles: ex *foliis* prolecta, ventriculo frigidiori opitulatur, colum inteſtinum à flatib. expedit; oris halitum & faciei colorem cõmendat. eadem & validius ex cortice recentiore educta facit. Apud nos variis modis elicitur, contra omnes morbos quos frigus excitavit valida. Albet, ſæpè clara, flaveſcit aliquando; rarò ſine empyreumate. Capitis, cordis, pulmonis infarctus, ventriculi humidioris & uteri cum πλάδῳ conflictantis ſubſidium. Nec inde abit vinum Hippocraricum, quod vel ſimpliciter, vel cum Caryophyllis paratur. Multum aquæ, quam Hippocraticam diximus, quæ ex aqua limpidiſſima cum ſaccaro & pauxillo Cinnamomi paratur, ſitis in febribus etiam putridis levamen.

Caſſia ſeu Canella.

Caſſia ſeu Canella.

Spiritus, qui ex aqua ardente rectificata, in qua Cinnamomum maduit deſtillatur, unica gutta tingit cyathum. Senibus & phlegmatis ſaburra onuſtis proficuus; ſed modicè adhiberi debet. *Oleum* & ex fructu & ex cortice extrahitur. Sebaceum *illud*, & preſſu effluit, inodorumque niſi incaleſcat: *hoc* ab aqua, coactum, ſeparatur, drachmæ unius in libram pondere. Incraſſate eum modico ceræ, reſervateque pyxidibus in uſu. *Syrupus* cum aqua ardente, in qua aliquandiu Cinnamomi nodulus maceratus fuit, cum modico ſaccari compendiosè paratur. *Differentias* & *Genera* non eſt quod expectes. *Darſinni* Arabibus dicitur, non quod in Sina aliqua naſcatur, ſed quod Sinenſes ex Zeilan Ormuzium frequenter advexerint. Annales certè illius urbis produnt, quadringentas olim inde uno tempore appuliſſe naves. Nec aliter *Alepina* dicitur. Eo enim devecta, ab Europæis diſtrahebatur. In mari Erythræo naſci quod Tamar reliquit, falſum eſt. In *cortice* aliqua *diverſitas*, prout *tubi* formantur. Alii ex his cubitales, alii ſeſqui cubitales, longiores brevioresque alii, alii digitali craſſitudine, alii brachiati, nunc ſingulares, nunc veluti gemelli ab una parte: parietibus modo ſextante unciæ craſſioribus, modo chartæ luſoriæ craſſitudine reſpondentibus, infinitisque modis inter hæc extrema variantibus, texturâ lignoſa & fibroſa, fragili tamen. Eſt & ubi ſæpe in longum ſecundum lentas fibras findi poſſunt. Superficies rugoſa interdum, aliquando polita & lævis, nonnunquam velut zonulis præcincta, nodis quandoque tuberoſa. Color ruber, ferrugineus vel fuſcus, & uterque miſtione infinitâ varians, rarius cinericeus, idque non ubique, ſed obiter hinc inde reſperſus. Sapor acriuſculus, ſubdulcis, ſuavis & aromaticus, ſed cum ſit partium tenuium non ita multò poſt evaneſcens: cui etiam reſpondet odor, ſed exterior. ſi teratur, in pulverem quodammodo faceſſit, lentoris non participem. Sunt etiam quibus Caſſiam, Canellam & Cinnamomum ex una arbore propagari, & variis appellari nominibus, placet. Unum addo, nihil videlicet magis corruptioni obnoxium quam canellam, ſi diu in nave perſtiterit: eandemq; multum ſingulis annis de ſapore & odore deperdere. Aldinus *baculum* hujus quia veræ habuit, quem filiceis eſſe dixiſſes, rugoſum, colori ruffo & ſalici ſimili, cum maculis parvis & nigris; cui cortex tenuiſſimus & unicus, intus lignum leviſſimum, ſpongioſum, quaſi album inodorum, inſipidum, extra nodi parvi & inter ſe diſtantes. Manſi ſapor canellæ, Talis & folio, quod eo ipſo à folio Indo, quod mentitur, diſtinguitur. Horti Farneſ. c. 4. p. 61.

II. Canella Malavarica & Iavanenſis, Garziæ *Caſſia ignobilior*, Acoſtæ *Caſſia in ſylvis Malabar*; aliis *Canella de Mara*, Cluſ. *Caſſia veterum fortè*, arbor eſt minor Zeilanica, Mali autem magnitudine, ramoſa. *Cortex* craſſus, nullius precii, minusque in tubulos convolvitur. Si quid in eo tenerum, non contemnendi ſaporis eſt. *Folium* laurino ſimile, latius tamen & dilutius, tribus nervis per longitudinem fulcitur, & pediculo aromatico dependet. *Flos* candidus & ἄοσμος. *Fructus* oleæ baccis par, ſeſſili parte minus criſpo calyci inſidens; qui vireſcit initio, mox ruffeſcit, niger & ſplendeſcens maturus. Oſſiculum ſylveſtribus olivis ſimile caro olivacea ambit, ex qua liquor ſubvireſcens, baccarum lauri odore, ſapore acri exſtillat. Tantum à Zeilanica differt, ut cum hujus centenæ libræ X. aureos pendeant; quadringentæ illius duntaxat unum. Teneriores arbores pro optimis habentur; cætera guſtu vulgari ligno ſimilis. *Provenit* in Malavar & Javæ ſylvis. Stillatur ex cortice viridi minutim inciſo, radicum inptimis, *liquor*, qui ſtomachum roborat, urinam movet, colicam ex frigiditate exortam pellit; menſes movet; vomitiones cohibet & venenis reſiſtit. Qui ex floribus educitur, Arom. c. 8.

citur, vilior. Eadem cum iſta eſt quæ *Canella de Mato* Linſchottano dicitur, cortice nullo ſapore inſigni, quamvis teneri ſint paulo gratiores.

Ind. Orien. p. 4. c. 19.

III. Canella Americana quadruplex eſt, *Peruana, Terræ firmæ, Guajana, & Cubana.*

1. *Canella Peruana* Monardi *Canella novi orbis*, diverſimodè deſcribitur, Arbor eſt *Laetio* oleæ magnitudine, *folliculos* quoſdam cum floribus producens, qui contuſi, ad odorem & ſaporem hujus aromatis quam proximè accedunt. *Indicæ Hiſtoriæ ſcriptores* vaſtam faciunt arborem, *folio* laurino, *fructu* racematim cohærente, qui calyce ſuberino ſimili contineatur, ampliore tamen, minus cavo & nigricante. *Monardi* eſt mediæ magnitudinis, immortalis comæ; *cortice* craſſo & qui nullum odorem ſpirat; *fructu* petaſi forma, Joachimici latitudine, undiquaque ex purpurea nigricante intus lævi, aſpero foris, cujus margines craſſitie nummum æquent, ſummitas longè ſuperet. In Zumacenſi provincia quæ Æquatori ſubjacet *inveniri*, tatum apud omnes, impoſitumque ditioni Canellæ nomen. Fructus in *Vſu*, & hinc ei gratia maxima. idem cum canella ſapor & odor. *Calycum* pulvis in pulverem redactus, ventriculum ſi propinetur roborat, & flatus diſcutit. E vino vel alio conveniente liquore hauſtus, muliebres purgationes molitur. Calidum in tertio, ſiccum in primo faciunt. *Folia* trita aliquid fundunt aromatici. Arborem cultam nobiliorem Canellam proferre, proditum à quibuſdam. Huc refer arborem Virginiæ *Aſſp*, lauro valdè ſimilem, cortice calido & acri. Multum Canellam Peruanam refert: & fortè appellationum duntaxat inter eas diverſitas.

De Laet Ind. Occid. l. 10. c. 16. Gomar H. Ind. general. c. 143. Augu. Carat Hiſtor. Peruanæ l. 4. c. 2. Cluſius ad Garz. H. A-rō.l.1. c.15. Mon. Simplic. Medicam. c. 25.

Thom. Hariot. 10 deſcrip. Virg.

2. *Canella Terræ firmæ* arbor eſt cui ab incolis *Carrapa* nomen. A nemine quod ſciam deſcripta. *Lignum* ejus amarum: & inde à barbaris nomen. In pulverem redactum & ex aqua potum, tam potenter alvi profluvium ſiſtit, ut & ſanguinolentis dejectionibus medeatur.

De Laet Ind. Occid. l. 8. c. 11.

Caſſia ſeu Canella.

3. *Canella Guajana*, quæ & *Caryophillata* mediocriter procera arbor eſt. *Flores* parvi cærulei coloris in umbilico ſubalbidi, croceis aureisque lineis variegati. *Cortex* tenuis, qui detractus, & in e[illegible]rigias conſciſſus, ſiccitate in Canellæ modum convolvitur, & ſaporem ejus cum prædominio Caryophilli de ſe dat, acquiritq; vires cum tempore, inprimis ſi ex ſurculis tenuioribus & vegetioribus detrahitur. Aquam maceratus rubicundo colore & caryophylli ſapore imbuit, præbetque ſpiritum ſubtiliſſimum. *Provenit* in Braſilio, Guajanæ & Muranhar diſtrictu.

Piſo Mantiſſæ Aromat. c. 2.

4. *Canella Cubana*, Abenſina *Rerfe aromatici*, Hiſpani *Caninga* nomen impoſuêre. Arbor eſt magna, *trunco* vaſto, fuſco & craſſo, qui juxta radicem nigricat. *Cortice* caſſiæ craſſiore, arente & lævigabili, ſapore Caryophyllorum acri, ſed mox evaneſcente: *foliis* Canellæ ſimilibus, ſed majoribus & pinguioribus. De floribus & fructu non conſtat. *Creſcit* in Cuba inſula, ideò Cubanam diximus, locis editis & montoſis. *Vſus corticis* in cibis & medicamentis. Commendat ſapore ſuo fercula. Contritus & decoctus articulorum doloribus à frigidis ortis opitulatur: ſanguinem Caſſiæ inſtar depurat: venenis adverſatur: ventriculi humiditatē abſumit, & flatus diſcutit. Aſſulæ dentes aptè extergunt. Pertinent ad eam ſequentia. *I. Lignum aromaticum Monardis*, cui cortex aromaticus, ſapor macis, aut nucis moſchatæ, imo vegetior. Nam & gratia Cinnamomum ſuperat, & acredine piper; levique dentium attritu, totum os ita imbuit, ut vix intra diem evaneſcat. Lignum inodorum eſt & inſipidum. Sed candela accenſum, gratum fumum eructat. Magna ejus circa Havanam portum Cubæ copia; ſecaturque ad ignem. *II. Lignum ligno Monardis ſimile Cluſii*, quod ſolidum erat, non minus quam Guajacum grave, candidius

Recc(h)us R. M. N. H. l. 2. c. 25. De Laet Ind Occid. l. 1. c. 1. p. 13.

Mon. Simplic. medi. c. 26.

Cluſius ad Monar. l. c.

didius

Caſſia ſeu Canella. didius tamen, & nigris *venis* diſtin-
ctum; *medulla* nigra, odore tenui, ſa-
pore nonnihil calido. *Cortex* ligno
Monardis ſimillimus. Ideo idem
eum eo facit Cluſius. Ex ligno glo-
bi in Anglia tornati, quorum ad ja-
Cluſ. Exot. l.4.c.4. ctum uſus. *III. Canella alba Cluſii*, ea-
que *duplex*. *Una* tubis majoribus &
longioribus, cortice craſſiore, ſca-
bro, colore minus albo, minoreque
acrimoniâ, ideo vilior. *Altera* mi-
noribus tubis, cortice tenuiore, ſca-
bro, magis candicante, fragrante &
Bauh. H.P. l.4.c.11. acri. *IV. Cortices Cherleri albi*, quorum
prior rugoſus & tantillum ad cinereũ
tendens, internè candidior, ſpecie
duplex, odore & ſapore remiſſo, &
qui dentibus facilè frangitur: *alter*
albus, lævis, haud tamen ſine tuber-
culis, ſaporis non bene grati, cum
lævi acrimonia, odoris pigri, & qui
Cluſ. l.c. facilè frangitur. *V. Cortex Cluſii ex
radice*, ſeu *Canella alba ex radice Bauhi-
ni*, qui erat rugoſus, palleſcens &
valdè acris. Radix ipſa dodranta-
lis longitudinis, pollicaris craſſitiei;
fortè non adultæ. Similium cor-
ticum fragmenta & amphoram Ba-
tavi ex Moluccis & Java Anno M
DC L. reduces, ſub Canellæ albæ
nomine attulerant, candore eximio,
nec acrimonia experte.

Bauh H.P. l.4 c.11.p. 451. *IV. Canella craſſiore cortice vulgari*,
cortex triplo quadruplove eo qui
proſtat craſſior, textura lignoſa &
fiſſili, foris rugoſus, dilutiore ferru-
gine tinctus, ſapore poſt triginta et-
iam annos acriuſculo, & cum qua-
dam dulcedine ſuavi. *Secundus* for-
tè vulgaris Cinnamomi cortex. E-
rat enim *Bauhino* & extimus, convè-
xâ parte rugoſus & ſcaber, zonâ præ-
cinctus, coloris cinerei, ſapore mi-
Lobel. in Adverſ. nus vegeto. Eadem eum hac *Lobelii
Xylocaſſia*, cortice pollicari craſſo,
ſcabro, calloſo, ilici aut oleæ foris
concolore, interius convexo, ſuper-
ficie molliore. Sapor ei canellæ
vulgaris, guſtus adſtringens, ſiccus
& ad ſiſtendum opportunus. Heur-
nium capite mortuo quod poſt de-
ſtillationem aquæ remanſit, in dy-
ſenteria uſum recordor. Interior
ſuperficies à caudice canellæ arbo-
ris avulſa videtur, odoris præſtantia
nares feriens, & os manſa complens
guſtu Cinnamomeo. Ad hanc re- Bauh. H.P.
ferri poteſt 1. *Canella ad Cinnamomum* l.4.c.11.
vulgare accedens, cujus tubi annulari
digito pares, læves & politi, concavo
fuſco, convexo ferrugineo dilutio-
re undulato; parietibus mediocri-
ter craſſis, fragiles, nullis fibris do-
nati, ſapore multo ignaviore quam
Canella, licet ſimilis, omniſque len-
toris experte. 2. *Cinnamomum* ſeu Bauh. Phytopin. l.11.
Caſſia craſſior, quæ præter odorem & ſ.4.p.409.
ſaporem in officinis occurrit, Pſeu- Bauh. H.P.
docaſſiam eſſe, non temere quis di- l.4.c.17.p.
xerit. 3. *Pſeudo Caſſiæ nomine datus cor-* 460.
tex, qui erat craſſitudine ſemuncia-
li, coloris ferruginei, punctis albi-
cantibus perſperſus, ſuperficie utra-
que lævi, ſubſtantia multis fibris in-
tertexta, ſapore evidenti nullo. Ar-
gillata fortè cujus apud Matthiolum Epiſt. l.3.
mentio.

V. Caſſia lignea fuſca aromatica, Lo- Bauh. H.P.
belio *Xylocaſſia ſubnigra*, Cordo fortè l.4.c.11.p.
Caſſia ſyringitis, vel *Syringis Cinnamo-* 451. Lobel. in
mo cognata, vel Caſſiæ genus, quod Adverſ.
Andromacho juniori, quia inanis, Cordus ad
cava, & craſſi corticis, Caſſia fiſtula- Dioſcor. l.1. c.12.
ris dicitur. Tubuli ejus canellæ ſi-
miles, capaces craſſi, in rubore fuſci,
guſtu Canellæ imbecilliore, ſubad-
ſtringente & glutinoſo ſeu ſublubri-
co. Data Bauhino ſub nomine *Cin-
namomi ex Decan*, apud quem poſt
triginta etiam annos ſaporem aro-
maticum tenaciter ſervavit. Putat
ad Zigin vel potius Gizir Dioſcori-
dis poſſe referri. Nec dubium ſum-
mè aromaticam recentem. Erat a- Bauh H.P.
pud eundem & *Acrior*, tubulis mino- l.4.c.12.p.
ribus, digito minimo paribus, dimi- 451.
dio ferè tenuioribus, minus ſcabris
& inæqualibus, coloris ferruginei,
ſaporis minus viſcidi acrioris & glu-
tinoſi. Ad hanc ſpectat. 1. *Caſſia li-* Ibid. p.451.
gnea valdè odorata Valeriani Dourez,
cui pars interior eximiè aromatica
& ſuavis, exterior planè inſipida. 2.
Cortex Caſſiæ Moſylitica Veronenſis, qui
à Veronenſi Pharmacopæo, ſub no-
mine iſto Bauhino anno M D LIX.
datus, anno M DC IV. vegetiſſi-
mum adhuc retinebat ſaporem &
jucun-

jucundiſſimum, grata & luculenta acrimonia linguam vellicans Canellæ inſtar, niſi validior videretur, ineffabile quiddam & diverſum guſtanti offerens: alioqui lævitate, colore, texturâ non differt. 3. *Cinnamomum ex Sarmatia*, de quo ita Bauhinus: *Eſt nobis cortex nomine* Cinnamomi ex Sarmatia, *cujus* tubuli *minimum digitum craſſitudine æquant, rugoſi, & paucis tuberculis inæquales, coloris ferruginei obſcurioris parietibus mediocriter craſſis, ſubſtantiâ minus fragili quam Caſſia lignea glutinoſa, & nonnihil lignoſa, fibroſaque, ſapore (etiam poſt annum trigeſimum ex quo habemus) acri & aromatico, Canella proximo, diverſo tamen, nullo lentore admiſto, ut in Caſſia lignea fuſca.* — Bauh. l. c.

Ibid. p. 435. *VI. Canella folio mali Punica*, creditur in inſulis Moluccis & Leucoiis ſi Hiſtoriæ Gallicæ Fumæi eredendum, creſcere. *Cortex* Zingiberis inſtar acris, odore Caryophyllorum, guſtu Canellæ ſimilis. Idem apud Gomaram invenies. Corticem à Sole findi; detractum ad eundem mundari, Hiſtoriæ Luſitanicæ author prodidit. — Hiſt. c. 91.

Cluſ. Exot. l. 4. c. 5. *VII. Cortex Eriophorus Cluſii*, fragmenta erant, cineraceo colore, ſapore acri, frangi prompta & quæ in minutiſſimas partes fracta & protracta, veluti tenuiſſima ſtamina, inſtar ferè telæ aranearum ut lana eandida oſtendebant.

Caput IV.

De Cinnamomo.

Ex *Veterum* ſententia dum de Cinnamomo agimus, & de *frutice ipſo* & de *ejus generibus* ſeu *differentiis* dicendum erit.

Plin. H. N. l. 12. c. 19. I. *Cinnamomum* eſt *Plinio* frutex duorum imo quatuor cubitorum altitudine, ampliſſimus, palmique minimus, quatuor digitorum craſſitudinis, ſtatim à terra ſex digitis ſurculoſus, arido ſimilis. Cum viret, non odoratus, *folio* origani, ſiccitate gaudens, ſterilior imbre, cæduæ naturæ. *Radicem* ejus magni ponderis in palatii templo, quod fecerat Divo Auguſto conjux Auguſta, aureæ pateræ impoſitam, ex qua guttæ editæ, annis omnibus, in grana durabantur, donec id delubrum incendio conſumptum eſt, idem ſe vidiſſe affirmat. — Cinnamomi. *Galenus* id, modò arboris, modò fruticis, θαμνίσκου titulo dignatur. — Antid. l. 1. Solent iſta Veteres inter ſe confundere, & lentiſcum, tamariſcum, &c. arbores vocare, quæ inter frutices reponi debent. Herbam an vocet, affirmare non auſim. Nam quòd virgulta pedis Romani dimidium non excedere, quòd hellebori, immò Damaſonii, quod ex Creta adfertur, figuram præ ſe ferre ſcribit; de illis Cinnamomi generibus, quæ in ligneis Cæſaris Adriani vaſis reſervabantur, de quibus, cum Severo Imperatori Theriacam componeret ſumſit, & quæ dimidium pedis Romani non exceſſiſſe addit, ſumi debere videtur. De iiſdem intelligi debet, cum dicit: ἕκαστον δὲ αὐτῶν ἐστιν ἐξ ἑνὸς πυθμένος φυόμενον οἷον θαμνίσκος, ὁ μὲν ς' ὁ δὲ ζ' τὰς ἐκφύσεις ἔχων, ἢ βραχὺ πλείους ἢ ἐλάττους, οὐκ ἴσων μὲν ἁπασῶν κατὰ τὸ μῆκος, ἀλλὰ τὸ μέγιστον αὐτῶν οὐ μεῖζόν ἐστιν ἡμίσεος ποδὸς ῥωμαϊκοῦ. Arcam verò illam, in qua ex Barbarorum terris, δένδρον ὅλον κινναμώμου τοῦ πρώτου γένους *arbor Cinnamomi primi generis* allata fuerat, cubitorum quatuor eſſe ſcribit. Unde colligere aliquis poſſet, arborem illam eâ proceritate fuiſſe. Ut ut ſit, Arrianus ἐκ τῶν θάμνων τὸ κιννάμωμον τέμνεσθαι; ex fruticibus cinnamomum reſcindi teſtatur: lignum verò *Xylocinnamomum* communiter dicitur; quod tamen quidam pro genere diverſis ſumſere; alii id quod virgultis longioribus ac robuſtioribus erat, eo nomine dignabantur. — Exped. Alex. l. 7. *Naſcitur* in Æthiopia Troglodytis connubiis permixta, ut Plinius prodidit. — Plin. l. c. In Arabia & quidem circa Mali prodire, apud Agatarchidem, Arrianum & Theophraſtum legimus; in India Auſtrali ſub initio zonæ torridæ Strabo. — Arrian. l. 7. Theophr. H. P. l. 9. Inde regio κινναμωμοφόρος Straboni & Ptolomæo, aliiſque veteribus Geographis — Strabo Geogr. l. 15.

Cinna. phis in tantum celebrata, ut inde parallelus ὡς κινναμωμοφόρος nomen ſuum acceperit. Non habere vires in Syriæ vicina perveniendi, apud Plin.H.N. l.16.c.32. Plinium proditum. Gignitur in planis quidem, ſed denſiſſimis in vepribus rubiſque. Ii mercantes id à conterminis vehunt per maria vaſta ratibus, quas neque gubernacula, neque remi trahant vel impellant, non vela, non ratio ulla adjuvet, eum omnium inſtar ibi ſint, hamo tantum & audacia. Præterea hybernum mare exigunt circa brumam, Euris tum maximè flantibus. Hi rectò curſu per ſinus impellunt, atque à promontorii ambitu Argeſte deferunt in portum Gebanitarum, (*in faucibus Arabici ſinus hi ad ipſum trajectum*) qui vocatur Ocilia, Artemidoro apud Strabonem Ocila, authori peripli Ocelis. Quamobrem illi maximè id petunt, produntque vix quinto anno reverti negociatores, & multos interire. Contra revehunt vitrea & ahena, veſtes fibulaſque cum armillis & monilibus, ita ut negociatio illa, fœminarum maximè fide conſtet. Difficilis autem illius erat collectio. *Metitur*, inquit ibidem Plinius, *non niſi permiſerit Deus*, Jovem hunc intelligunt, Aſſabinum illi vocant. XLIV. boum caprarumque & arietum exris impetratur venia cædendi. Non tamen aut ante ortum ſolis, aut poſt occaſum licet. Sarmenta haſta dividit Sacerdos, Deoque partem ponit: reliquum mercator in naſſas condit. Eſt & alia fama cum ſole dividi, ternaſque partes fieri, dein ſorte cremia diſcerni: quodque ſoli ceſſerit relinqui, ac ſponte conflagrare. Brevius hoc ita Solinus: *Legitur per Sacerdotes frutectis prius cæſis: quæ cum litaverunt, obſervatur ut meſſis, nec ortum ſolis anticipet, nec egrediatur occaſum. Quiſquis principatum tenet, ſarmentorum acervos haſtâ dividit, quæ ſacrata eſt in hoc miniſterium: atque ita portio manipulorum Soli dicatur: quæ ſi juſtè diviſa eſt, ſponte incenditur.* Addunt alii, Avium nidis & privatim Phœnicis, in quo ſitu Liber pater educatus eſſet, ex inviis rupibus atboribuſque decuti, carnis quam ipſæ inferrent pondere, aut plumbeis ſagittis. Et hæc quidem ex Herodoto falſiſſimè Plinius. Equidem cinnamis nidum ſtruere prodidetunt plærique; at Herodotus ex myrrha concinnare ſcribit. nec quicquam is de Phœnice, ſed ὄρνιθας λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεα τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κιννάμωμον καλέομεν, tradit. Nec ignorum eſt, avem cinnamomum à veteribus poni, quæ privatim cinnamis nidum ædificet ἐφ' ὑψηλῶν καὶ ἀβάτων δένδρων. atque inde ab ἐγχωρίοις, qui μόλιβδον τοῖς οἰστοῖς ἀναπτῶσι, deturbari. Quæ de ſerpentibus, alatis meſſem impedientibus antiquitas fabulata eſt, apud Theophraſtum invenies. De pretio hoc apud Plinium legimus. *Pretia quondam fuêre in libras denarium mille. Auctum in parte dimidia eſt, incenſis ut ferunt ſylvis irâ barbarorum. Id acciderit ne ob iniquitatem præponentium, an fortè, non ſatis conſtat. Auſtros ibi tam ardentes flare, ut æſtatibus ſylvas accendant, invenimus apud authores.* De ejus in *Medicina uſu* ita Dioſcorides. Δύναμιν ἔχει πᾶν κιννάμωμον θερμαντικὴν, οὐρητικὴν, μαλακτικὴν, πεπτικήν. ἄγει δὲ καὶ ἔμμηνα καὶ ἔμβρυα πινόμενον, καὶ προστιθέμενον μετὰ σμύρνης· καὶ ἰοβόλοις θηρίοις καὶ θανασίμοις ἁρμόζει· καὶ τὰ ταῖς κόραις ἐπισκοτοῦντα ἀποκαθαίρει, θερμαίνει τε καὶ λεπτύνει, καὶ ἐστὶ διουρητικός, φακούς τε καὶ ἐφήλεις ἀποκαθαίρει μετὰ μέλιτος ἐπιχριόμενον ποιεῖ δὲ καὶ πρὸς βῆχας, κατάῤῥους, ὑδρωπικοὺς, νεφρίτιδας, δυσουρίας. Et hæc quidem ſe ita habere certum: at illa quæ in commentariis Græcorum reperiuntur, falſa ſunt. ὅτι ζέοντος φασὶ δὲ ἐν λέβητι ὕδατος εἴπερ θίγοι μόνον τὸ κιννάμωμον εὐθὺς καταψύχειν τὸ ὕδωρ καὶ λουτρῷ ἐπεισενεχθὲν διαπνεῖν μεταποιεῖν τὸν ἐν τῷ ἀέρι φλογμὸν εἰς ψυχρότατον, καὶ ἀφανιστικὴν τῶν ἐκ φθορᾶς ὄψεως συναγομένων τὴν φύσιν ἔχειν. *Præcipua* tamen bonitas virgultorum tenuiſſimis partibus, ad longitudinem palmi. *Secunda*, proximis breviore menſura, atque ita ordine. *Viliſſimum* quod radicibus proximum, quia ibi minimum (l. plurimum) corticis, in quo ſumma gratiæ. Qua de cauſa præferuntur cacumina, ubi plurimus (l. minimus) cortex. Ipſum verò lignum

Id.l.12.c.19

Polyhiſt. c.30.

Ariſto. Hi A.l.9.c.13.

Antiq.Caryſt.c.49.

H.P.l.9.c.5

M.M.l.1.c.13.

Salmaſ. in Sol p.1105.

Plin. H.N. l.12.c.19.

Theophr. H.P.l.9.c.5.

gnum in faſtidio eſt, propter origani acrimoniam. Pretium in libras XX. quæ totidem ferè verbis à Plinio ex Theophraſto deſumptum. Fiebat ex eo & *unguentum* pretioſum & optimæ fragrantiæ, quod Dioſcorides, ex oleo balanino, Xylobalſami, balſami ac ſchœni ſpiſſamentis, Cinnamomi verò balſamiſeminum, & quadruplæ ad cinnamomum myrrhæ odoramentis parat. Adhibebatur & in alios uſus. Coronas enim ex cinnamomo interraſili auro incluſas, primus omnium in templis Capitolii atque Pacis dicavit Imperator Veſpaſianus Auguſtus. In funeribus quoque cum Amomo, Myrrha, & aliis locum habuiſſe, aliquibus dictum eſt.

Dioſc. M. M.l.1.c.74.

Plin.H.N. L.12.c.19.

Salmaſ. in Soli.p.401.

II. De Generibus diverſimodè à Dioſcoride & Plinio proditum. *Plinius* duo quædam genera innuit, *Candidum*, *Nigrumque*. Quondam, addit, præferebatur candidum, nunc contra Nigrum laudatur; atque etiam *varium* præferunt candido. Dioſcorides in *Verum* & *Spurium* dividit.

Plin.l.c.

1. *Veri* plura ἐπιχωρίως ὀνομαζόμενα recenſentur genera 1. *Primum* eſt quod *Moſylum*, tam propter aliquam cum Caſſia Moſylite ἐμφέρειαν quàm à Moſylo oppido dicitur. Excellit ſecundum Dioſcoridem in eo genere, πρόσφατον, *recens*, allatum nempe, non de arbore decerptum, nec enim in Græcia naſcitur, nec carioſum, τῇ χρόᾳ μέλαν ὑπόφαιον ἐν τῷ οἰνώδει, colore nigrum, ex vinoſo in cinereum vergens, id eſt tali, qualis eſſet, εἴ τις μίξειε τὸ τοῦ γάλακτος χρῶμα τῷ φαιῷ κεκραμένῳ μετὰ βραχέως τοῦ κυάνου κεκραμένου. Tale autem οἰνωπὸν χρῶμα fit, deſcribente Ariſtotele, ὅταν τῷ μέλανι καὶ στίλβοντι κεραννύηται αὐγὴ ἐρυθρά, quales botrorum acini, quorum planè color vinoſus agnoſcitur cum matureſcunt. nam deinde nigreſcentes puniceum habent, quem poſtmodum in ἀλουργὸν mutant. Idem Cinnamomum quod excellit debet eſſe tenuium & lævium virgultorum; unde Herodotus τὰ κάρφεα dixit, quæ ſunt ξύλα λεπτὰ καὶ ξηρά, ut Heſychius explicat; ὄζοις Cinnamomū. ſυνεχέσι κεκαμμένον, nodis frequentibus præditum, quod & de ramulis Coralli Dioſcoridis dixit, ut horum in Cinnamomo faciem innuere videatur; per quam odoratum. Ideò Galenus alibi ἄριστον λέγει ἰσχνότητα ἔχειν ὑπὲρ ἅπαντα τὰ ἄλλα, alibi, πάνυ τῇ ὀδμῇ καλλιστεύοντα καὶ ἥδιστον ſcripſit. Quod autem additur, in præſtantiſſimo ὀδμὴν eſſe πηγανίζουσαν, aut καρδαμώμῳ ἐμφερῆ, neſcio quomodo ſumendum ſit, niſi fortè cum Galeno, διαμασώμενον addas, ut manſum πηγανίζον ſeu rutam præ ſe ferre videatur. Præfertur quoque & guſtu acre ac mordacitatis particeps, nec non etiam cum calefactione quadantenus ſalſum (ὑφαλμυρίζον, Galenus hujus qualitatis non meminit, fortè quod ſalſedo illa ſit exigua) quodque inter atterendum non facile triatur, & inter frangendum ex ſe pulviſculum emittit, (ἐν τῷ θραύεσθαι χνοώδης. Serapio, quando franguntur rami ejus, elevari inde pulverem odoriferum, cujus odor omnia quæ ſunt circa ſe ſuperet, ſcribit) levia interim habens internodia. Facturus periculum, addit Dioſcorides, ſumito ab una radice periculum, ſiquidem facilis eſt hujuſmodi probatio. Enimverò fragmenta miſcellanea quædam ſunt, atque adeò cum primum fit experimentum, quæ præſtantiora fuerint, dum halitu efflatuque ſuo odoratum implent, deterioris judicium impediunt, ſeu ut Græcus textus habet. κατὰ τὴν πρώτην δοκιμασίαν τὰ κρείττονα προληφθέντα καὶ πληρώσαντα τὴν ὄσφρησιν ἐμποδίζει τὴν τοῦ ἥττονος ἐπίκρισιν. Fertè etiam Dionyſius qui ἀειθαλὲς dixit, ſed falsò, prodidit. Galenus enim à triginta annis, quam à principio vim habuit, integram non conſervaſſe, expertus eſt. [illegible] τῷ δημιουργηθέντι κινναμώμῳ ... ἄχρι τοῦ τε τὴν τῆς γεύσεως, καὶ τῆς ὀσφρήσεως ἀτονίαν καὶ ἰσοτονίαν καὶ τοῦ χρόνου inquit. 2. *Alterum* eſt *Montanum*, craſſum, pumilum, ὑπόκιρρον τῇ χροιᾷ, colore admodum fulveſcens, vel ut Galenus legit, μᾶλλον κιῤῥὸν τῇ χροιᾷ magis rubens colore. 3. *Tertium* à

Galen. de Antid.l.1.

de colorib.

Dioſco M. M.l.5.c.139

Galen. de Antid.l.1.

Galen.l.de Theriaca ad Piſone.

Galen.l.c.

Dioſco.M. M.l.1.l.15.

Serapio c. 256.

Dionyſ. in deſcript. Orbis.

Galen l.1. Antid.

Cinna. Moſylo eſt *Nigrum* (apud Galenum πύρρως μέλαν) & valdè odoratum, attamen fruticoſum, καὶ οὐ πολυγόνατον, nec multis modis conſtans. Galenus fibris quibusdam intertexi agit. 4. *Quartum* eſt *Album* quod χαύνιον, ὀγκῶδες ἰσχνὸν καὶ εὐτελὲς, εὐθραυστόν τε καὶ μεγάλην ἔχον ῥίζαν κασίζωνον. Serapio propter radicem magnam, facilè ad plantandum putat. 5. *Quintum* odore nares ferit, fulveſcit, Caſſiæ ruffæ ſimillimum, tangenti verò ſolidum animadvertitur, non valdè nervoſum, radiceque craſſa firmatur; in quo genere, quod Thus, Myrrham, Caſſiam, aut amomum odoris ſuavitate imitatur, deterius eſt. Serapio corticem Caſſiæ ruffæ habere, & odorem Caſſiæ odori ſimilem, cum pinguedine quadam ſcribit. Pro ὁ μὲν ἰνῶδες quidam οἰνῶδες, alii ἰνῶδες, ſed perperam legunt. Cur enim eligeretur illud quod valdè odoratum eſt, cum nec illud quod odorem præſtantiſſimorum Aromatum refert, probetur. Fortè eſt illud quod Caſſiæ apud Galenum ſimillimum eſt, ut ſuperius diximus. *Damnatur* candidum (apud Plinium, damnatur molle & cui alber cortex) ſcabrum, rugoſisque feſtucis: (ῥυσσόκαρφον) ſed &, non læve, & quod circa radicem lignoſum eſt, rejicitur.

2. *Spurii* Cinnamomi duo ſunt genera. *Primum Pſeudocinnamomum* ſimpliciter ita dictum, εὐτελὲς ἀκίνητον τῇ ὀσμῇ ἐκλελυμένον δὲ καὶ τῇ δυνάμει. *Alterum Zingiber* appellatur, quod habet aliquam cum Cinnamomo cognationem, cum ſit xylocinnamomon. Eſt vero ξυλῶδες, ἔχον ῥάβδους μακρὰς καὶ ῥωμαλέας, καὶ τὴν εὐωδίαν πολὺ καταδεεστέρας. Facit hujus & Galenus loco ſæpè laudato mentionem.

Diosco M. M.l.1.c.13.

II. Ex *Recentioribus* nihil habeo quod dicam. Vel exinde colligi poteſt, longè noſtrum à Veteri differre. Virgultum hoc, cortex illud. Plinius Caſſiam aromaticam juxta Cinnamomi campos naſci ſcribit: & tanquam diverſæ arbores deſcribuntur ab authoribus. *Summa virgulta Caſſia pro Cinnamomo veteribus fuiſſe*, affirmare non auſim. Video tamen cacumina illa, quæ Galeno ἀκρέμονας ab authoribus laudari, & reliquis partibus præferri. Quod ſupra de guttis à Cinnamomo editis à Plinio dictum, videtur ſimile ei, quod quidam ex Caſſia liquorem ſtillare Caphuræ æmulum produnt, ſed vetitum ne laceraretur arbor, quod interire poſſet. Galenus etiam ſæpè unam in aliam tranſire, nec multum à Cinnamomo Caſſiam differre, ſcribit. At rem non eandem eſſe, nominum, deſcriptionum, locorum, & preciorum diverſitas oſtendunt. Caſſia cortex, Cinnamomum virgultum cortice ſuo veſtitum, quæ virgulta, ῥάβδοι, ῥάβδια, κλωνία, ἀκρέμονες & κάρφια dicuntur. Maximæ quoque ſunt fragrantiæ, quam fruſtra in Caſſia quæras. Nec me *Cardani*, *Amati Luſitani*, vel *Lacunæ* authoritas turbat. In Zeilan & Moluccis inveniri, nullum gerere fructum, æſtu corticem findi & abſiſtere, bis in anno deglubi; dulcem primò, menſe poſtea perfici; ideò, Caunama (Cau inquit lignum eſt, Nama dulce) vocari, ſcribit *ille*. At longè aliter ſe rem habere oculati teſtes perhibent. Ab *iſto* proditum, omnia Caſſiæ & Cinnamomi genera ex India Antverpiam adferri. At cur non tantum opinioni ſuæ dedit, ut illa deſcripſiſſet? *Lacuna* ſpeciem illam cinnamomi quæ *montana* dicitur, vidiſſe ſe Romæ jactat, fruſtilloque à Gilberto Medico donatum. Repertam inter alia precioſa in Mariæ Arcadii & Honorii ſororis, Uxoris Stiliconis, in Vaticano ſepulchro; quod ſub pontificatu Pauli III. detectum traditur. At cur non ſcripſit cortex ne an virgultum fuerit? Ne Orientis quidem Reges verum ſe Cinnamomum habere, gloriari poſſunt: nec apud quenquam illorum hactenus inventum eſt.

***

CA-

Caput V.

De Malabathro, ſive Folio.

Tab. LIV. I. IN deſcriptione *Malabathri* variant *Veteres*, *Plinio* arbor eſt fo-
Plin. H. N. l. 12. c. 26. Dioſc. M. M. l. 1. c. 11. lio convoluto, (non quod tale naſcatur, ſed quod convolvatur, ut poſt dicemus) arido colore. *Nonnulli* apud Dioſcoridem, Nardi Indicæ folium, ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν ὀσμὴν ἐμφερείας πλανώμενοι, arbitrabantur. Ipſe, peculiare genus eſſe ait. *Folium id eſt*, inquit, *quod lentis paluſtris modo aquæ innatat, nulla fultum radice.* Odoratius croco, addit
Plin. l. 12. Plinius, ſcabrumque. Ajunt & aqua per æſtivos ardores exſiccata, cremiis fomitibuſque aridis terram peruri: atque niſi id fiat, non amplius renaſci. Collectum ſtatim lino trajicitur, ſiccatumque reconditur. *Peripli author*, nervis ſive fibris calamorum ſeu virgularum malabathri, quæ πίτρω dicuntur, trajici prodidit. Et hæc quidem ex vulgari ſententia. Nos dum quædam exactius excutimus, inducimur ferè ut *Folium & Malabathrum diverſa eſſe credere cogamur.* Quamvis enim apud Geoponicorum authorem, modo μαλαβάθρου φύλλον σφαίρειον, modo φύλλον σφαίρειον dicatur; tamen author parvi Dynameri diſtinguit, & omnia iſta quæ hactenus ex authore Peripli & Plinio, de folio allata ſunt, Betre ſeu Tembul, optimè conveniunt. Potuerunt veteres φύλλον dixiſſe, quod in Malabathro pars præſtantior eſſet folium. Nec videntur φύλλου Ἰνδικοῦ meminiſſe.

Apud Recentiores Græcos ex Arabum ſcriptis hujus mentio, qui qui etiam cum folio veterum ſive Malabathro confundunt. Quod autem nunc veterum illud non advehatur, vel indigenarum culpa eſt; vel quod non renaſci tradatur, niſi exſiccatis æſtivo fervore aquis, prout ſupra diximus. In Indiæ paludibus, Dioſcoridi & Plinio *naſcitur*. Malab.
Ptolomæus apud Beſadas, ſeu, ut Peripli author vocat, Seſatas, Cirradi- Arrian. in
bus finitimas, κάλλιστον γίνεσθαι affirmat. Periplo maris rubri.
Ab his, dum quotannis ad confinia Sinarum, populabundi, cum uxoribus & prole, tegetibus in quibus folia, quæque ſibi dum in illis regionibus degunt ſubſternunt, onuſti vagantur, ad Sinenſes pervenit. Hi, illis viam retrò ingreſſis, ſtrata relicta colligunt, & folia in globulos convolvunt, convoluta fibris calamorum trajiciunt, ut ſic in pilula hæreant, διείρειν (non διαίρειν) ταῖς ἀπὸ τῶν καλάμων ἴναις, Peripli author dixit.
Quod Horatius *Syriacam* vocat, pe- Carm. l. 2. od. 7.
rinde ſumendum eſt, ac quod calamum aromaticum Alexandrini Romanum dixere, quod ex Ægypto per Alexandrinum cataplum, in Italiam adferebatur, quod à Syria dari Plinius ait. Laudabilius duntaxat in Syria naſci, falſum eſt. *Vires* ita à *Dioſcoride* deſcribuntur. Eaſdem Dioſc. l. c.
cum Nardo vires ſortitur, ſed illud ἐνεργέστερον πάντα ποιεῖ, *efficacius omnia præſtat*. Majore enim vi *urinas ciendi* pollet, & ſtomacho convenientius eſt. *Oculorum inflammationibus in vino fervefactum*, tritumque ac illitum apprimè confert. Linguæ, πρὸς εὐωδίαν στόματος, ad commendandum *oris halitum*, confert. Veſtibus interpoſitum eaſdem à tineis & fætore tuetur. ἄβρωτα καὶ εὐώδη ταῦτα τηρεῖ. *Laudatur* recens, ſubalbidum, in quo tamen aliquid nigroris appareat, minimè fragile, integrum, nares odore feriens, illiuſque ſuavitate diutius implens, nardo ſapore ſimile, nullo ſalis guſtu. At τὸ ἀδρανὲς καὶ τὸ λεπτοσημμένον, εὐρωτιῶσαν ἔχον τὴν ἀποφοράν (celerrimè autem ſitum in vetuſtate ſentit) vitioſum eſt. Et hæc
Plin. l. 12. quidem Dioſcorides. *Plinius*, nigricans & quodam ſalis guſtu probat, & addit, odorem in vino fervefacti antecedere alios. De *Dif-* Arrian. in Periplo.
ferentiis id duntaxat dicam, quod apud Peripli authorem obſervavi, nempe, Foliorum Malabathri complicatorum tria genera eſſe, *Hadroſpharum*, quod ex majore fit folio.

Malab.

Meſopharum, quod ex mediocri. *Microſpharum*, quod ex minore. Eadem habet Plinius. *Folia*, inquit, *diviſere annonem; ab amplitudine* hadroſphærum *vocatur*, *majoribus foliis. XXX. Quod minore folio eſt*, meſophærum *appellatur: emitur X. LX. Laudatiſſimum* microſphærum *è minimis folium*: pretium ejus X. LXXV.

Garzias H. Ar. l.1.c.19. Abenſina l.2.c.25. Cordus in Dioſcor. Bauh. H.P. l.4.c.9.p.430.

II. *Recentioribus* vocatur Malabathrum; Indis *Tamolapatro*, Arabibus *Cadegi Indi*, ſeu folium Indum, Cordo *Caſſiæ folium &c.* Arboris deſcriptionem non habeo unde dem. *Ramis* qui aliquando cubitali magnitudine adferuntur, mediocriter, *cortex* eſt flaveſcens, nigricans & aromaticus, *materies* fagina; ex iiſq; alii ex adverſo ſiti pronaſcuntur. *Folia* magnitudine variant. Aliquando dodrantem ſuperant, aliquando palmum æquant; duorum, trium, ſæpè unius unciæ latitudine. formâ laurinorum; ſed latior, rotunda interdum, & inferiore parte cinctacea. Tres hiſce coſtæ, quarum media per rectum decurrit, laterales ſinuantur; omnes ſubrus quam ſuprà magis extant. Sapor aromaticus; Diverſa apud Codrum deſcriptio. *Folium*, inquit, *propemodum rotundum, & diſci figura orbiculatum, trium ferè digitorum, quoquo verſus latitudine, colore in fuſco & ſpadiceo* cinericeum, venoſum, denſum, laurino craſſius, lentum, flexile, & fractu contumax, niſi omnino aridum fuerit, guſtu ſubacre, ſubamarum, tenue, per palatum ſeſe diffundens, oriſque halitum odoris gratia diu commendans, odore acre, Nardi æmulum & admodum aromaticum. *Ejus in locum Caſſiæ Cinnamomi & Caryophylli folia ſubſtituit.* Utut ſit, colore eſt cum ad nos pervenit vireſcente, ſapore glutinoſo, tenui, aliquantum ſubacri; veluti ſi quis piperis & Cinnamomi miſcellam faciat. *Fructus* glandis effigie appingitur à Cluſio. *Naſcitur* in procera arbore procul ab aquis, pluribus in locis, ſed maximè in Cambaja. In Syria, Ægypto vel Æthiopia naſci falſum. Collectum in faſciculos colligatur, & ita venditur. *Deligendum* eſt recens, denſius, craſſius, majus atq; integrum, quod non facilè in partes minutas frangitur, & tam guſtu quàm odore proximè ad Caſſiam accedit. Calidum & ſiccum in ſecundo. Coctum in roſacea apponitur tumoribus. Huc *folia ſaporem Caryophyllorum referentia*, in inſula S. Mariæ ad littus Madagaſcar, pertinent, de quibus nihil occurrit.

Ind. Orien. p.3.c.12.

Caput VI.

De Betre ſeu Tembul.

Vid. Tab. LIV.

Barboſa de Ind. Orien. tr.1. Linſchott. Ind. Orien. p.4.c.16. Garz. Hiſt. Arom. l.1. c.18. Bauh. H.P. l.4.c.10.

BEtre, Abenſinæ *Tembul*, aliis *Tembur*, *Betella*, *Betel* & *Betle* dicitur. Fragoſus *Folium Indum* eſſe putat. Amatus Luſitanus cum eodem confundit. Arbor eſt piperi nigro ſimilis, ſi à longè ſpectatur, eaque ſcandens. *Caulis* ipſi gracilis & obſequioſus: *folium* mali Medicæ, oblongius tamen & per extrema arctius, cui coſtæ per longitudinem excurrunt. Amatus Nuci juglandi perſimile, totum undulatum, cum tribus coſtis facit: Anguillara alno ſimile. Bauhino tiliaceis ſunt ſimilia; rotunda, niſi in mucronem mox deſinerent, glabra, atrovirentia, tenuia, Potamogetonis modo; nervis quinque, ſex, & aliquando ſeptem, partim rectis, partim ſinuatis inſtructa; & pediculo unciali appenſa, ſapore aromatico & tenui. Manſu neſcio quid arenoſi ſub dentibus eſſe videtur. Corrumpitur ſi recens decerptum, diutius manibus manibus tractetur. Nec florem nec ſemen proferre Anguillara tradit. *Fructus* ex foliorum exortu prorumpit, contortus, Lacerti caudæ ſimilis, nec mali ſaporis. *Prodit* in plærisque Indiæ locis, in Malavar, Moluccis &c. iiſque maritimis, & temperatis. In Bultabado urbe, in Decan, & Bisnagar minor ejus quantitas. Supra Calajate, quod octoginta leucis ab Ormus diſtat, vix invenias. Chinam etiam, quia frigidior, Mozambiquen & Sofalam, quia ſqualleſcunt aſpernatur.

natur. Seritur vitis modo, additis ſtipitibus & pedamentis, quibus tepens fulcitur. Piperis aut Arecæ arboribus maritare, quæſtuoſum credunt. Subſidit niſi ſæpius rigetur. Inſulanis folii apud Indos uſus. Semper hoc in virorum & mulierum manibus; nec majus in ſalutationibus benevolentiæ indicium, quàm *Betre* offerre. Ter de die maſticatur: nec nox ab hiſce cupædiis libera. Mulieribus tum maximè in uſu, cum de conſervando genere humano cogitant. Solis luctui & jejunio deſtinatis diebus ſeponitur. Non manditur à viliori ſorte; nec ſola, quia amara: Condimenti loco kaate, Areca & calcis momentum promiſcue; Lycium & camphora de Borneo apud ditiores; agallochum, moſchus & ambra cinerea apud Principes. Hi pillulis ex Arecca, Caate, Camphora & aloe contuſa cum ambaro utuntur. Coſtæ folii ungue pollicis eraſæ, calce unguntur; ſic votatum præſumto Arecæ & Caate pauxillo inſeritur ori. Primus ſuccus ſanguinis ex Arecca colore, certo ad purgationem cerebri remedio exſpuitur; alter deglutitur avidè. Firmare gingivas & ſtomachum credunt. Halitum certè oris commendat: ſed dentes hinc ſubruffi; & in abſtinentia nigricantes. Calida ſunt & ſicca in fine ſecundi. Optima quibuſdam matura & fulveſcentia; ἄωρα aliis, quod majorem ſonum maſticata edant. Venduntur per duodenas: & ſingulis diebus tres abſumere ſuetum. In mediterraneis magno veniunt precio. Ferunt enim Nazamoxæ Regem XXX. M. aureorum Luſitanicorum quotannis impendere. Huc Caate refertur de qua hoc ſolum habeo quod dicam, ex ligno ejus concinnatos paſtillos cum Betele comedi. (Linſchott. Ind. Orien. p. 4. c. 16.)

***

Caput VII.

De Caryophyllo.

I. Ut de Cinnamomo Veterum apud Recentiores nihil: ſic de *Caryophyllo* apud *Veteres* ferè nihil invenies. (TAB. LV. Vid. & TAB. LII.) Fructus qui καρυόφυλλον & καρυόφυλλος, id eſt, ſi verbum verbo reddas, *Nucifolium*, cum quo tamen nullam ſimilitudinem habet, appellatur, Arabibus Carunful קרנפל, nec Dioſcoridi nec Galeno dictus eſt. Citat quidem iſtum Serapio, ſed falsò; rectius Æginetam vel Sethi nominaſſet. Quod verò apud Plinium legitur: (Plin. H.N. l. 12. c. 7.) *Eſt etiamnum in India piperis grani ſimile quod vocatur garyophyllon, grandius fragiliusq́. Tradunt in Indico luco id gigni. Advehitur odoris gratia*; Comaco potius Theophraſti competit. (H.P. l. 9. c. 7.)

Primus qui Caryophyllorum inter Medicos Græcos meminit, eſt Ægineta. (L. 7.) καρυόφυλλον, inquit, οὐ παρὰ τὸ ὄνομα καὶ τὴν οὐσίαν ἔχει. ἀλλ' ἐκ τῆς ἰνδίας οἷον ἄνθη ἐστὶ δένδρου καρφοειδῆ, μέλανα ὄντα δακτύλου σύντομος τὸ μῆκος· φέροντα ἀρωματίζοντα καὶ δριμέα, ὑπόπικρα θερμαίνει καὶ ξηραίνει περὶ τὰ τρίτης τάξεως ἀπολυόμενα εἰσὶν ἐν ὄψοις τε καὶ ἑτέροις φαρμάκοις. *Caryophyllon non eam habet ſubſtantiam quæ nomine prætenditur, ſed ex India veluti flores cujusdam arboris feſtucacei, & nigri ſunt, longitudine ferè digitali, odorati, acres, ſubamari, calidi & ſicci in tertio propemodum ordine, qui multiplicis uſus ſunt; tum ad obſonia tum ad alia multa medicamenta.* An & Achillem Tatium huic adjungam neſcio. (Tatius Exotic. l. 4.) Scribit quidem is eſſe in Græcia florem αἰθίοπος χροίας qui apud Indos ſit πέταλον, reveraque flos eſt niger, & folium vocatur. Sed addit, odorem domi celare, quem ἐξοικήσας pandit; è fronde in florem mutatus. *Nigram roſam* vocari, & elephantis pabulo eſſe; quod Caryophyllo non competit. Inde de Cteſiæ arbore quæ Græcis μυρόρροδος, Indis κάρπιος dicebatur, intellige. (Cteſias in Indicis.) Procera eſt, foliis palmæ, fructum non ferens, flore maſculæ lauri, qui ἀνθήματα ἐκφέρεται καὶ ἀποσταχύει.

Caryophyllus

Olei quaſi guttas ſtillat, quæ benè expreſſæ in alabaſtris marmoreis excipiuntur. Vides convenire quædam, quædam non item. Meminit & Abenſina gummi Caryophyllorum, eidemque terebinthinæ facultates tribuit. *Vires* ſi ſpectes calidos & ſiccos circa tertium Æginetâ facit, in ſecundo Aetius. Veneris incentivum Serapio, præfertq; eos qui ad ruborem inclinant, & digitis ex arbore decerpuntur. Abenzoar pulverem vertici inſpergi hyeme ſuadet, aſperſo primò aliquo liquore vel vino ardente, capite: ſic catarrhos abſumi.

II. Apud *Recentiores* & *Caryophylli* & *Affinium* deſcriptiones invenio.

I. Caryophyllus aromaticus eſt vel *Vulgaris* vel *Dentatus*.

Cluſ. Exot. l. 1. c. 16. ad Garz. l. 1. c. 21. Garz Hiſt. Arom. l. 1. c. 21. Linſchott. Ind. Orien. p. 4. c. 21. Acoſta Arom. c. 15. Nieremb. H. N. E. l. 15. c. 102. Piſo Mantiſſ. Arom. c. 5.

1. *Caryophyllus aromaticus vulgaris*, Æginetæ *Caryophyllon* Arabibus *Siger* dicitur. Arbor eſt mali vel pyri magnitudine. *Rami* pedales, ſumma parte in quinos ramulos, ex adverſo ſibi enaſcentes diviſi: quorum infimi, qui calami ſcriptorii craſſitudinẽ non ſuperant, cinereo cortice; graciliores tenellique candicante teguntur: extremæ feſtucæ nigræ ex vino in purpureum vergunt. Guſtus & odor caryophyllis remiſſior, jucundiſſimus tamen, & ſine ulla in mordicando palato triſtitia. *Folia*, quę Perſis *Naraqua*, magnitudinis variæ: majora, minora, latiora, anguſtiora, lauri anguſtifoliæ maximè ſimilia, ex oblongo pediculo, ſub ſingulorum ramorum alis ex adverſo naſcuntur: medium nervus longitudinem decurrens ſecat, multis venis in latera excurrentibus. Habuit Bauhinus quæ ad pyri accedebant. *Flos* copioſus, color initiò candidus, cum in fructum efformatur vireſcens, ſuaviſſimique tum odoris, ruffeſcens ſeu rubens tandem; collectus & ſiccatus nigricans; forma florum in ceraſis; ſingula foliola tribus candidis radiis diſtinguuntur. ſtaminula purpurei coloris in medio. *Fructus* in extremis feſtucis, qui *Fuſti* officinis, Luſitanis *Baſtan*, (fallunt, qui ficus modo per ramos ad foliorum baſin prodire ſcribunt) funditur, illique inhæreſcit. *Maturus*, inquit Stapelius, *qui juſtum incrementum capit*, (Abenſinæ Caryophyllus mas, Officinis Antophyllon) *figurâ oblongus eſt, in medio craſſior, magnitudine mediocris avellanæ, aut potius corni, aut nuclei olivæ ſimilis, & æqualis, ſuperius quadrangulum πύϑμενα id eſt umbilicum habens, cortice foris tenui veſtiatur, quo detracto duplex apparet nucleus, ideoque in duas partes fiſſilis, in curva & ſinuoſa commiſſura compactilis, ligni aut corni inſtar ſolidus, trituque difficilis*. Cortex caryophyllo ſaporem ſimilem habet, remiſſiorem nucleus. *Minor ſive immaturus* longitudinem habet tranſverſi digiti aut uncia minorem, formam verò exigui & obtuſi clavi. Nam gracili ejus corpori latiuſculum, & quadrangulum capitulum inſidet, in angulis quatuor eminentiis dentatum, lacunulæ, aut quadrati alveoli inſtar, ſuperius modicè excavatum, convexo concavoque ceu tuberculo tectum, friatu facili. Quapropter hæc capituli pars non in omnibus caryophyllis conſpicitur, cum ſolidius eorum corpus, fragilius in tanto itinere atterat: materia conſtat cartilaginoſa, modicè lignoſa, lenta, infragili, tritu difficili, tam foris quam intus in nigro & rubente colore fuſca; nigrior tamen probatur, & ſolidior, quæque pinguem, oleoſum, tenuemque liquorem cum pungitur è plaga remittit. Sapor piperis modo acris, qui linguam adſtringit & ſtupefacit. Odor aromaticus ſuaviſſimus. *Decutitur* flagellatione, mundato circa arborem ſolo, in quo nullum graminis genus, quia arbor ad ſe ſuccum trahit, naſcitur, à medio Septembre usque in Januarium: decuſſus biduum aut triduum ſiccatur, poſt aliò mittitur. Scaliger bis in anno legi, Decembre & Junio; quarto liberiorem proventum; triennio vacante videmia, ita demum efferari atque degenerare ex Vartomanno ſcribit. Piſo verò prodidit ſemel in anno, ab Octobri nempe ad Februarium legi. Alii

Stapel ad Theophr. H. P. l. 9. c. 5.

Exerc. 146 l. 1.

Piſo l. c.

alli-

alligatis ad ramos funibus multa vi avelli tradunt: & ideò læſis arboribusfructum ſequente anno nullum, ſpe in tertium producta. Venditur cum *matre* (ſic antophylla ſeu magna & ventricoſa vocant) Magni proventus augurium, ſi arbor plures flores quam folia produxit. Arab. vocatur *Karumfel*, Turcis *Calafur*, Javanenſibus *Syanke*, Malayenſibus *Sinken*, Indis aliis *Chamque*. Habetur inter allatos & *gummi*, ruffeſcens ex atro, ἴωδες, & quod prunis injectum odorem Caryophyllorum eructat. Habuit *Bauhinus* glebâ fuſili crocei coloris, fragilem admodum & ſiccam, ſapore nullo, odore ſi adoletur Caryophyllorum ſuavi; quæ facile & clara incendia dabat. Habuit & *Lobelius* eximii odoris, glebæ Ammoniaci concretione & colore. Garzias dari negat. In ſolis ferè *prodit* Moluccis, quarum quinque numero, præcipuâ Gilolo; nec longè à mari, nec in vicinia, & quidem ſine curâ. In Zeilan & aliis locis minus fructifera. Abruptis gaudet, & aliquando ita denſatur, ut lucum faciat. *Naſcitur* & ex ipſis Caryophyllis in terram decidentibus, allabente pluviâ. Adoleſcit intra octennium arbuſcula, & fructificat, in centeſimum uſque annum perennis. *Uſus ſurculis, floribus & fructui. Surculi* incruſtantur Genuæ & Lugduni ſaccaro. Eligendi ſunt nigriores, pinguiores, qui liquorem fructus modo remittunt, & immaturos ſapore ac odore æmulantur. *Flores* conditi cum petiolis & ramulis teneris, Venetiis, Antverpiæ, & in aliis emporiis viſuntur. *Fructus* nullo olim apud Moluccanos in precio; donec Chinenſes magnam eorum avexiſſent copiam; quæ inde in Indiam, Arabiam & Perſiam delata eſt. Non ſentiunt teredinem ſi aqua marina aſperſeris. Conſervantur viridia ſaccaro, & in condimentum *Achar* dictum redacta, mittuntur in Malaccam. Proſunt contra morbos frigidos. Ita naturalis illis calor, ut cum in India emundantur, vas aqua vel alio liquore vicinum intra

Bauh. H. P. l. 4. c. 6. p. 429.

duos dies exhauriant. Compeſcunt vomitum, ſi panis vino Cretico madens iis dem adſperſus, comedatur: vel ſcurum ex cruſta panis vino rubro, vel aceto roſaceo madefacta imponatur. Animo linquentibus offeruntur præmanſi; aut acetum naribus admovetur, in quo maduere. *Lixivium* in quo contuſorum iuſpenſus nodulus, in morbis capitis frigidis commodè adhibetur. *Aqua* ex viridibus deſtillatâ mirâ odoris ſuavitate anhelitum commendat: ſudorque ea in Lue Venerea proliciitur. *Oleum* dentium doloribus cavorum frigidis feliciter inſtillari ſolet: in dolore ventriculi à pituita & flatibus præſentiſſimum eſt remedium, ſi in juſculo vel vino ſumatur. *Deligendi* ſunt nigri, ſolidi, ponderoſi, odorati, qui copioſiorem liquorem oleoſum puncti ſudant, frangi ſunt lenti, & linguam cum faucibus adurunt. Annos quinque loco temperato ſervari poſſe, noravit Sylvius. Humidiore putreſcunt, ſicco rugoſiores evadunt. De *Differentiis* nihil planè occurrit: niſi quod arboris aut ramulorum icones aliquando varient. Diſcrepat Acoſtæ ab aliis ſed falſa eſt. Cluſius quoque duas dedit. *Prima figura*, deſcribente Bauhino, ramis color fuliginoſus; partes inferiores quadrangulæ; cortex aromaticus; quibus inſident ceu præpilati clavi rugoſi, denticellis decuſſatis radiatim coronati. Medio horum capitulum piſi magnitudine, è foliolis ſquammatim implicatis contextum: quibus patentibus fibræ quamplurimæ, exqi ruffeſcentes in conſpectum prodeunt: & inter has ex cavitate quadrangulâ ſtylus rectior, ejuſdem coloris, odoris fragrantiſſimi, florem non malè quidam dixere. Hoc excuſſo, cauda clam in ventrem turgeſcit, & in corticem degenerat, nucleus intus ſimplex alias, alias geminus, niger, in duas partes ἀκριβῶς commiſſas fiſſilis, durior, ſed aromaticæ gratiæ exors. *Altera* fructus rudimentum jam formatum, & florem nondum explicatum exhibet.

Caryophyllus

Bauh. H. P. l. 4. c. 6.

Cluſ. Exot. p. 161.

Sece-

Caryophyllus Recch. R. Med. N. H. p. 14.

Secedit ab utraque *Recchi*, cui flores oblongi, clavorum inſtar, capitulis trifidis, candidis primò mox viridibus, rubeſcentibus dein, tandem in nigrum inclinantibus dum in ipſos Caryophyllos evadunt.

Bodæus ad Theophr. H. P. l. 9. c. 5. p. 996.

II. Caryophyllus aromaticus dentatus, à Commentatore Theophraſti Bodæo Stapelio producitur. Clavi modo nec capitatus, nec ſtellatus eſt, ſed ab imo ad ſummum in multas quaſi particulas ſectus, & in acutum deſioens. Sapor, odor, & vires vulgari majores; idem & majore apud Indos precio. Accepit eum à Laur. Realio, Orien. Indiæ nomine ſocietatis Generali. Wormio *Caryophyllus Regius* dicitur, incolis *Thinca Rodoi*. Florem potius quam fructum refert, oblongus anguloſus, grani hordei longitudine. Sex vel octo cuſpides alternatim lateribus erumpunt, & in ſummo quaſi coronam conſtituunt. Color ferrugineus, ſapor & odor caryophyllorum. *Provenit* in inſulæ Macciam meditullio. Unam duntaxat arborem eſſe ferunt, quâ flores producente, deciduot communium, ipſæ verſus eam incurvantur. Dum floret cuſtoditur à ſatellitibus, ne diſtrahatur fructus. Ideò rarò ad nos defertur. incolæ filo per longitudinem trajectum, armillarum loco, in brachiis odoris gratiâ geſtant. Piſo *ſpicatum* vocat, Tshinka Popoua, incolis.

Wormius Muſ. p. 203

Cluſ. Exot. p. 376.

II. Affines Caryophyllis aromaticis ſunt, 1. *Caryophyllus albus, ſpurius*, cujus flores ex Italia Cluſio miſſi, ſed adeò aridi, ut ferè in pollinem reſolverentur. Ignobilis plantæ eſſe deprehendit; ſi non Solani Belladonnæ, ſaltem illi congeneris. Candicabant, quia in calidiore regione nati. Accepit eoſdem ſub eodem titulo & Caſpar Bauhinus. 2. *Caryophylli odore fructus exoticus*, qui in inſula Madagaſcar, ſeu Divi Laurentii provenit. Avellanæ eſt cum ſuo putamine magnitudine: uſus incompetti. 3. *Caryophyllus aromaticus fructu rotundo*, qui quibuſdam Amomum eſſe putatur. Habet quidem calefaciendi, exſiccandi, & adſtringendi vim: ſed quia folia Bryoniæ diſſimilia, radix craſſior quam ut fruticis videri queat, haberi pro ea non poteſt. Magis ad Caryophyllon accedit, de quo ſuperius diximus. Egregiè à Cluſio deſcribitur. *Ramuli* erant tenues, quadranguli, cortice cineraceo, annotini videlicet; qui verò poſtea nati ſpadiceo, foliorum monſtrabant veſtigia, acres. *Foliis* diverſa magnitudo, oræ æquales, color ex ſpadiceo cinereus, ſapor validus. *Fructus* botri in modum, ex multis granis orbicularis, pipere major, minor aliquando, rugoſus, fuſcus, fragilis. *Semen* intus rotundum, nigrum, in binas partes ſciſſile, ſapore & odore Caryophyllaceo. 4. *Fructus fuſcus forma Caryophylli aromatici majoris*, qui totus fuſcus, nec valde lævis. Cortice denſo ac duro, ſaporis fortè ex aqua modica ſalſi. Quatuor supernè decuſſatim diſpoſitæ crucis formâ alæ: anguſtior infra & pertuſus, prodeunte ex foramine veluti cauda, pro fructus magnitudine craſſa aut tenui. Extima hæc nuclei qui in fructu pars; in majore, craſſior, cava, & veluti articulis diſtincta; in minore, anguſta & mucronata. 5. Referunt huc quidam *Seitaragi Indi Arabum*, quod pro feſtucis Caryophyllorum ſumunt. Sed adeò hoc nomen obſcurum eſt inter Botanicos, ut vix ſcias, quid eo velint.

Bauh. Phytop. l. 11. ſ. 3. p. 412.
Garzias H. Arom. l. 1. c. 21.
Bauh. H. P. l. 4. c. 8. p. 420.
Cluſ Exot. l. 1. c. 17.
Cluſ Exot. l. 2. c. 13.
Bauh. H. P. l. 4. c. 22. p. 461.

Caput VIII.

De Arbore Piperifera.

I. ARboris duntaxat in genere, Fructus in ſpecie apud *Veteres* deſcriptio habetur. Vid TAB LV. & LII.

Dioſco. M. M. l. 2. c. 189. Plin. H. N. l. 12. c. 7. Philoſtr. in Vita Apollon. l. 3. c. 1.

1. Arboris deſcriptio ut inter eos diſſona; ſic, ut ex Neotericorum placitis cognoſcitur, falſa eſt. Arborem eſſe inter omnes ferè convenit, junipero noſtro ſimilem ſi Plinium ſequaris: vitici ſeu agnocaſto ſi Philoſtratum. *Radix* Coſto æmula, quæ guſtantium ora calefacit,

cie-

Dioſc. M. M. l. 1 c. 14. cietque ſalivam. *Folia* Caſſiæ, quæ ſuper racemos ſingulos dum pluit, inflectuntur, ceſſante pluvia attolluntur, ut Geographus Nubienſis Geog. Nubienſ. Clim prodidit. Ita vel ideò fortè piperidem arborem ἄγνον τινά γε εἶναι καὶ τὸν κόρυμβον ἢ κάρπον, Græcos vocaſſe videatur. *Fructum* ad juniperi ſimilitudinem diverſum edere apud Solinum lege: In Polyhiſtore. fortè quod uno eodemque tempore maturos & immaturos oſtendat. Dioſcorides inſtar oblongarum ſiliquarum eſſe ſcribit. Hæ priusquam dehiſcant, decerptæ toſtæque ſole faciunt piper longum; pauloque dehiſcentes oſtendunt candidum, quod deinde toſtum ſolibus, calore rugisque mutatur. Sic omnia iſta genera in una arbore provenire crediderunt, H. P. l. 9. c. ult. Theophraſtum ſi excipias, qui longam à rotunda expreſsè diſtinxit. Nec de *Loco* conveniunt. Aliis in fronte Caucaſi ſolibus oppoſita tantum gignitur: aliis in India. Fit & Cottonaræ regionis ex qua piper monoxylis lintribus Plin. H. N. l. 6. c. 21. Becarem convehebant, apud Plinium & Peripli authorem mentio. Arrian. in Periplo maris Erythr. Fabella de ſimiis ejusdem vindemiatricibus, apud Philoſtratum extat. Nullum in obſoniis apud Veteres habuiſſe *Vſum*, innuit Plutar- Quæſt. Sympoſ. l. 9 quæſt. 9. chus: admiſtum oleribus ex Martiali ex adagio τὸ ἐν λαχάνοις πίπερι; ab illis tantum quibus major copia, ex alio, ὁ πολὺ ἔχων πίπερι τίθησι καὶ λαχάνοις colligitur. Adeò placuiſſe miratur Plinius. In aliis quippe ſuavitas cœpit, in aliis ſpecies invitavit: huic nec pomi nec baccæ commendatio eſt aliqua: ſola placere amaritudine, & ob hanc Indos peti. *In Medicina* haud contemnendarum eſt virium. Calefacit Dioſc. l. c. Galen. de med. ſimp. l. 8. validè, ſed Zingibere minus concoquit, diſcutit, veſicis excitatis attrahit, & urinam ciet. Bibitur & illinitur ad *rigores febrium*. Cum uva paſſa maſticatum, *pituitam cerebri* exonerat. Educere fœtus, & poſt *coitum*, ſi apponatur, *conceptionem impedire*, quod minus veriſimile, creditum eſt. De morb. mul. ſect. 2. Hippocrates certè quoad illud cum Elaterio aliquot grana in lacte muliebri cum pauco Piper. melle ſubacta, & unguento Ægyptiaco intincta, ſupponebat. Purgare Ari. Probl. l. 1. 44. viſum Ariſtoteli, & poſt eum Abenſinæ, ſi parcè ſumatur: utinam pelle- Abenſi. l. 2. tract. de Pipere. re, ſi largius.

II. Genera ejus tria. 1. *Longum*, quod intus λεπτὸν quid καὶ κέγχρῳ παραπλήσιον habet, & tandem τέλειον πέπερι evadit. Siliquas arboris piperitidis ſole toſtas decerptasque priusquam dehiſcant credit Plinius: Solinus egregiè fimbriis corylorum In Polyhiſt. qui primò erumpunt antequam pandantur, comparat: Theophra- Theop. l. c. ſtus ὑπέρυθρον eſſe & ſemina papaveris continere dixit. Receptum eſt à Seniore Andromacho in Theriacæ compoſitionem: & videtur διὰ τὸ ἄθροον εἰς τὰς ἀνιέντας καὶ θερμαντικὰς Galenus ſimpl. l. 8. δυνάμεις ἀντιδότων. Facilè adulteratur Alexandrino Sinapi. Emitur in libras X. XV. 2. *Candidum*, quod ſemen eſſe ſiliquis illis contentum, ſed nondum ſolibus toſtum Plinius ſcribit. Δριμύτερον eſt ἢ μελάν· non quod ſit ſuperaſſatum, & ὑπερεξηρασμένον, ſed ex ſua natura. Emebatur in libras X. VII. 3. *Nigrum*, quod Plinius idem ſemen toſtum ſole & colore rugisque mutatum putat. Theophraſtus baccæ lau- Dioſc. l. c. rinæ comparat, rotundum, ervi modo, tegmine carneque conſtans. Albo eſt εὐστομώτερον, magis ἀρωματίζον, & εἰς τὰς ἀρτύσεις εὐχρηστότερον. Ingreditur & Theriacæ compoſitionem, ut apud Damocratem videre eſt. Emebatur in libras X. IV. Fit huic injuria, cœli temperie carbunculatur, fiuntque ſemina caſſa & inania. βρέγμα nominant. Nam ut ampullis & bullis aquarum ſcaturientium nihil intus ſolidi: ſic nec hic.

II. Apud *Recentiores* non tantum Arboris Piperiferæ genera occurrunt, ſed & Affines quædam tum arbores tum fructus.

I. Arbor Piperifera eſt quadru- TAB. LVI. plex 1. *Fructu rotundo.* 2. *Fructu longo.* 3. *Fructu caudato.* 4. *Fructu inani.*

I. Arbor Piperifera fructu rotundo eſt etiam duplex, *fructu* nempe *Nigro* & *Albo.*

Piper.

1. *Arbor Piperifera fructu rotundo nigro*, vel eſt *Calecutenſis* vel *Guineenſis*.

Cluſius ad Garziam.

1. *Arbor Piperifera fructu rotundo nigro Calecutenſis*, Arabibus *Fifil*, Javanenſibus *Schang* dicirur. Planta eſt ſarmentoſa & volubilis.

Recch. R. M.N.H. l. 5.c.37.

Frequentes *Sarmentis* nodi, & ſi humi ſpargatur, multæ ad ſingula internodia fibræ. Fulcitur ideò pedamentis, & pangitur juxta arbores ut ſe circa eas convolvere poſſit. *Radix* puſilla & ἐπιπόλαιος, etiam ſub terra acris.

Columna ad Recchũ p.806.

Folium ad ſingulos in ſarmentis nodos, betulaceum & hederaceum, ſine cingulis ramen, tenue & adeò latum, ut quatuor uncias æquet, folio Tembul adeò ſimile, ut ſola magnitudine, duritie & nervis diſtinguantur.

Garzias H. Arom. l. 1. c.22.

Garzias rara, Mali Aſſyriæ effigie, ſed minora, virentia & per extremum acuta, guſtuque calida ponit. Ad ramorum internodia, parte ſarmenti folii pedicula oppoſita, *fructus* racematim congeſtus, ipſi ſcapo ſine petiolo annectitur, ad plenam maturitatem virens, poſtea nigreſcit. Maturarur Septembri & Octobri in Java; Novembri & Decembri colligitur. *Naſcitur* in Malavare, regione maritima, quæ à promontorio Comorin ad Canonorusque protenditur: in Sumatra, inſulis Javæ vicinis, Sunda & Cuda, Malaccæ maritimis; & ſupra Canonor, verſus Seprentrionem; ſed tam inopi proventu, ut vix incolis ſufficiat. Inde in Pegu, Mortavan, Chinarum regionem, & in Balagate defertur: & hoc quidem bubulis coriis. Luſitani, Belgæ, Angli, in noſtras apportant oras, in quibus magna ejus abſumitur copia.

Piſo Mant. Arom. c.7.

Dum ſeritur, defoditur ad palum vel arborem Fauſel; inſperguntur cineres cum aqua & bubulo ſtercore: poſt annum καρποφορεῖ arbor, & annis ipſis fœcundior evadit. *Conditur* fructus ſale & aceto racemoſus virens. Immaturus non ſine voluptate manditur: acris leviter, & paululum acerbus. Calidus eſt & ſiccus in tertio, fuere tamen ex Empiricis in India, qui frigidum facerent. *Diſtinguitur* quibusdam in *Marem & Fœminam*. Folia huic dilutiora, fibras æqualiter naſcentes habent. Nigriora illi, & fibris inæqualibus.

Acoſta de Aromatib. Piſo Mant. Arom. c.7.&8.

In Malacca quod creſcit, bonitate Calecutenſi cedir. Magna ex parte enim inane.

Purchaſ. Nav. T.1.l. 4.c.4.ſ.1.

2. *Arbor Piperifera fructu rotundo nigro Guineenſis*, liguſtri eſt magnirudine. *Folia* anguſta & tenella. *Fructus* baccis berberum forma & colore ſimilis; viridis primò, mox dum matureſcit; ruber; ſed non racemoſus. Tres vel quaruor baccæ ſimul ramuſculis adhærent. Vocatur *Bangue*. Sylvoſa natale ſolum.

2. *Arbor Piperifera fructu rotundo albo*, rara eſt. Piper quod profert cedit nigro magnitudine. Umbilicellus extra tantillum prominulus, non rugoſus, cinereus: cortex quo tegitur, detractu facilis: ſubſtantia interior bicolor, in meditullio cava. Sapor adeò tenax, ut nec intra annorum triginta decurſum, quicquam amittat. Nonniſi certis in Malabare & Malacca locis conſpicua. Viſum à Cluſio Ulyſſipone grano non rugoſo ſed pleno, acriore etiam & odoratiore quam nigrum. Racemi Antverpiæ ſæpè inter conditum Zingiber reperti. Solet menſis magnarum inferri; nec eo aliter quam ſale utuntur. Ocularibus medicamentis prodeſſe, teſtantur Veteres. Species illius eſt *Arbor Piperifera Sumatra fructu Molaga dicto*, quæ caudicem craſſiorem, folia carnoſa & ampliora præcedentibus gerit.

Vartom. Navig. l.6.

Piper eſt vulgari procerius, multo candidius, ſed inane, minus ponderoſum, & plurimum mordax. *Provenit* in urbe Pyder, & venditur ut plurimum Tartaris. Vartomanni tempore vicinæ ſingulis annis naves evehebantur.

II. *Arbor Piperifera fructu longo* eſt triplex 1. Indica. 2. Æthiopica. 3. Americana.

1. *Arbor Piperifera fructu longo Indica* eſt duplex, *Iavanenſis & Philippina*. 1. *Arbor Piperifera fructu longo Iava-*

Iavanenſis multum Garziæ à præcedentibus differt, Cluſio non item. Viſa ei teneriora, & à viriditate dilutiore folia, quibus plures & minus quam in nigro eminentes nervi, brevior pediculus, nec ſuperficiaria etiam in vetuſtate acrimonia. *Fructus* juli forma, ad ſingula internodia, breviore quam in nigro ſitu, ex folii oppoſita parte, ſed in altera ramuli, prorumpit: ex multis granulis per longitudinis ſeriem congeſtus. Viridis tum, quia ante maturitatem decerptus, & quibusdam ramulis adeò tenellis, ut demum prorumpere putares. Matthiolo eſt *Macropiper minus*, Indis *Pimpinil*, & *Pepileni*. *Naſcitur* in Java & Bengala. Garziæ tempore centum libræ aureo & ſemiſſe vendebantur. Putatur rotundo ſalubrius. Inſufflatur laxæ uvulæ, præmiſſo gargariſmo ſcrupuli unius pondere cum ſucci Acaciæ & radicis tormentillæ ana ſcrupulis duobus, in pulverem redactum.

Cluſ. Exot. l. 1. c. 20. Garzias H. Arom. l. 1. c. 22.

Hartm. Prax. Chymiatr. p. 74.

2. *Arbor Piperifera fructu oblongo Philippina* triplex invenitur. *Prima* quæ incolis *Buyoſomo* ſeu Simiæ incolis dicta, perforata & ſanioſa folia, odor gravis, ſapor acris & adſtringens; fructus *Buyo Mexicano* de qua mox ſimillimus. *Alteri*, quæ *Major* dici poteſt, radix guſtu Piperis nigri, majora folia, fructus piperis longi, tenuior tamen & acrior, in cæteris ſimilitudo. *Tertia*, quæ *Minor*, radicem habet nigram; corticem mellini coloris, fungoſum, lævem, acrem & roborantem, *folia* minora, quæ ſapore & odore carent. *Naſcuntur* locis humidis, umbroſis, juxta aquas, ſepes & ſaxa. Hujus & alterius *radices* tritæ, in aqua nucis Indicæ aut vino palmarum reſolutæ, contra venenatas potiones & Veneris ex veneficio impotentiam propinantur. Succus earum & germinum infuſus aquam intercutem etiam per clyſteres evacuat. Jus decocti, crurum œdemata diſcutit: menſtrua evocat, flatusque tollit. *Folia* ulceribus venenatis, & nervorum reſolutioni medentur; ſudores evocant: & dolores à frigore aut lue venerea exortos diſſolvunt. Uſus eorum in ſuffumigiis contra frigora & rigores.

Recch. R. M. N. H. l. 4. c. 37.

Nieremb. H. N. Exot. l. 15. c. 86.

Piper.

2. De *Arbore Piperifera fructu oblongo Æthiopica*, nihil habeo, fructus ipſe *Habzeli* & *Piper Nigrorum* Serapioni, *Crone* & *granum Aneſcen* Abenſinæ, *Carpeſium* Codro, *Amomum officinarum nonnullarum* & *longa vita*, Lobelio dicitur. Continetur *ſiliquis* nigricantibus incurvis, thorulis pro ſeminum contentorum numero diſtinctis, rugoſis, ex fibris longis, lentis, fractu contumacibus compoſitis, quarum plures extra ex uno tuberculo dependent; intra loculis ſepto carnoſo divulſis diſtinguuntur. *Semen* ipſum ex rotundo oblongum, minimi phaſeoli magnitudine, nigrum & nitidum, medulla duriuſcula ruffeſcente, quæ juxta pellieulum, textura cancellata, favos apum imitatur. Sapor ſiliquæ & ſeminum acris, & qui Piperi nigro non cedit. *Adfertur* ex Æthiopia & Nigrorum plagis. Maſticatur in dentium doloribus, pyrethri inſtar. Proximè ad id accedit *Cardani Piper* quod Diepæ ex India allatum vidit, mucoſum, valde pingue, majus noſtro, coloris ferruginei, quod vaginulis nigris claudebatur. Sapor piperi longo ſimilis, ſed longè mitior.

Bauh. H. P. l. 15. c. 46. p. 187.

Adverſar. p. 421.

3. *Arbor Piperifera fructu longo Americana* eſt quadruplex: 1. *Mexicana*. 2. *Carthaginenſis*, 3. *Braſilienſis* & 4. *Floridana*.

Arbor Piperifera fructu longo Mexicana eſt duplex. *Prima* fruticoſa eſt, *foliis* oblongis, ſubalbidis, in acumen deſinentibus, guſtu acribus; *fructu* piperis longi, acriore & odoratiore. *Naſcitur* in Philippinis, ubique locis maritimis & mediterraneis. Folium calce glandis Bubei conſperſum, in ore geſtare incolis ſuetum. Putant ſic cerebrum & ventriculum roborari, coctionem juvari, dentes firmari, carnes juxta eorum

Recch. R. M. N. H. l. 4. c. 36. Nierem. l. c.

Piper.

De Laet Ind. Occid. l.5.c.4.

eorum radices inſtaurari; ingratum oris halitum fugari; & labiis roſeum conciliari colorem. *Alteram* Philippini *Buyobuyo* & Sabiani, Mexicani *Tlatlancuaye* & *Atapatli* vocant. Frutex eſt, cui *ſtipites* volubiles & ſarmentoſi; *folia* piperis nigri, (candidi Ximenio) longiora tamen & acuminata, acris ſaporis & odoris, ordine tertio calida & ſicca, partiumque tenuium: *fructus* teres, longus. Nunquam ita maturatur, ut ſementi aptus ſit. *Colligitur* ruffeſcens, ſeu cum rubeſcere incipit, exponiturq; ſoli ut matureſcat. Comeditur viridis, neque malè nutrit. Cibis admixtus, ſi igni ebullierit, ſaporem & virtutem amittit. *Cortex* ſtipitum in farinam redactus, atram bilem purgat, & plagis venenatis medetur. *Foliis* & ſtipitum nodoſitate *differt* à priore.

Marcgrav. H N.B.l.2. c.13.

Allati & ex India Orientali ejusmodi fructus, ligneis verubus affixi, quos *Ciriboa* vocabant, & quidem immaturos decerpi. Non tam ipſis vellicans ſapor, fortè quod non admodum recentes.

Monard. Simpl. Medica, c.54.

Arbor Piperifera fructu longo Carthagenenſis, alta planta eſt ſi Monardem ſequimur. Fructus dimidii pedis longitudine, craſſitie feniculi, ex multis veluti granulis, qui circa pediculum continuo ordine diſponuntur, ſeminis plantaginis modo compoſitus, majoris quam piper Orientale acrimoniæ, jucundioriſque & magis aromatici odoris. Recens viridis eſt, ſole maturatur & nigreſcit. Eadem cum ſuperiore ſine dubio planta, niſi altitudo diverſam faceret: quæ vel genio loci, vel cultura, vel utroque ſimul variare ſolet.

De Laet Ind. Occid. l.5.c.4.

Nec dubito errare Laetium, qui eandem eum herba *Mecaxuchitl* facit, de qua inferius.

Marcgr. l.c. Piſo de facult. ſimpl. l.4.c.54.

Arbor Piperifera fructu longo Braſilienſis incolis dicitur *Nhamdu* vel *Nhamdi*, Luſitanis quibuſdam *Betre*, eſt ſubfrutex, ad quinque vel ſex interdum pedum altitudinem excreſcens. *Radix* in plures, tenues, fuſcos, acris odoris, ſaporis, qui linguam vellicat, dividitur. *Caulis* lignoſus, teres, nodoſus. *Folia* lata, cordis vel vomeris figura, in quibus multæ venæ arcuatim per longitudinem decurrunt. Ad nodos prorumpunt *juli*, ſex ſæpè digitorum longitudine, caudæ muris figura incurvati, virides, qui menſibus Octobri & Novembri decerpuntur, & in ſole ſiccati nigreſcunt. Granula his rotunda, nigra, ſeminis papaveris magnitudine, arctè in uvam compoſita, piperis optimi, qui ex India adfertur ſapore. *Habetur* in Braſilia. *Radices* præſentaneum adverſus apoſtemata remedium. *Foliorum* adverſus tibiarum ulcera.

Ibid. c.57.

Clariſſimus *Piſo* Luſitanis *Pimento dos Indios* dici, in arboreſcentis fruticis altitudinem aſſurgere, ſcribit; Caule ſaturatè virente, & maculis albis diſtincto: foliis lævibus & oblongis. *Piper* ferre erectum primo ex viridi flaveſcens, mox ſaturatè viridis coloris, quod digiti longitudine, ex ſolis granulis ordine digeritur. *Provenit* circa Olindam maximè, terrâ ſolida & pingui, ſemelque tantum in anno. Urit inſigniter, ſi maturum media æſtate decerpatur, ſenſimque ſub ſole nigreſcat. Icon Arbori piperiferæ Mexicanæ fructu longo primæ, reſpondet, geniculatos ſtipites ſi excipias. Apud Piſonem & Marcgravium eadem figura.

Bauh. H.P. l.15.c.46.p.187.

De Arbore Piperifera fructu longo Floridana pro certo dicere non poſſum arbor ne ſit, an frutex, vel herba. Nec enim ejus apud quenquam deſcriptio occurrit. Stylos profert palmaris longitudinis, ſpicæ Myoſuri ſpecie, craſſitudine pari, fuſcos, pulvere veluti criſpatos, nudos tamen, obſequioſos, & circa imum politos, ſapore acriuſculo & ad piper accedente. Servavit in Muſæo per quadraginta ferè annos Bauhinus, conſiderandumque reliquit, an cum pipere longo Monardis ſit idem. Diverſa eſſe vel icon oſtendit.

De Laet Ind. Occid. p.231.

Proximè ad eum accedit fructus herbæ *Macaxuchitl* dicta ſi iconem attendas, qui in Nova Hiſpania naſcitur & potionibus *Cacao* miſcetur. Planta quæ eum profert *herba* eſt humi repens, cui caules teretes contorti

torti & læves, præterquam ubi foliorum pediculi enaſcuntur; *folia* grandia, craſſa & quaſi rotunda, odorata, & ſaporis acris. *Fructus* cor & ventriculum corroborare creditur: amoliri venena: & lentos humores attenuare. Inter *cognatos* repono

Alpin. de plant. Ægypt. c. 10. Veſling ad Alpin. p. 54

1. *Felfel Tavil Alpini*, quæ & *Felfel Rumi*, ſeu piper Romanum, quod eo Græci in condimentis & morbis uterentur. *Provenit* in Africæ maritimis & viridariis: ternorum ſæpe cubitorum altitudine. *Caules* numeroſi, rotundi, juncea ſpecie, craſſitie ferè digitali. Cum nonnihil increvit, promiſſis è caulibus ramis, ſylvoſior pariter atque elegantior evadit. *Folia* temperatiore anni conſtitutione tenella, rara, & quæ vix ætatem menſtruam ferunt: in graviore nulla. Ideò quibusdam ἄφυλλον. *Flores* in ſummis caulibus albicantes, exſerto capitato tubulo inſignes: quibus dilapſis, incluſa membranoſo folliculo ſemina ſuperſunt. Imperatus inter Tithymalos retulit: ſunt qui *Xabram* aut *Camarronum Rhaſis* arbitrantur. E ramis ſectis ſuccus albidus, (flavus Alpino) acris & exurens elicitur, cujus in emplaſtris ad coxendicum & articulorum à frigido dolores uſus: ſed corrigitur roſaceo aut myrtino oleo. Caulibus areſactis condiuntur fercula. Tota herba in quarto cenſetur calida.

Cluſ. Exot. l. 4. c. 11.

2. *Plantula peregrina Cluſii*, cui cauliculus uncialis & valdè gracilis. Suſtinet is ut plurimum binas oblongas, graciles quincunciaſq; veluti ſpicas, longo pediculo ſubnixas, adeò obliquè quaquaverſum ſtriatas & rugoſas, ut exilium lumbricorum exſiccatorum, aut teretium limularum formam quodammodo referrent, coloris fuſci & fuliginoſi, ſubacris & calidi ſaporis, odore autem melilotum penè referentes.

Linſchott. Ind. Orien. p. 4. f. 15. Cluſius ad Garz. Hiſt. Arom. l. 1. c. 44.

III. Arbor Piperifera fructu caudato Guineenſis, non deſcribitur ab authoribus. Piper quod Luſitanis *Pimenta del rabo*, Anguillaræ *Amomum*, Imperato *Piperiferis nova ſpecies*, eſt cubebis ferè ſimile, pediculo exiguo, rotundum, plenum, aliquantulum rugoſum, nigricans, aromaticum, acredine piperis, & racematim cohærens. Uvæ unciales aliquando; trium nonnunquam unciarum. Grana uni vicena & tricena, tenui ſtylo longiuſculo petiolo inhærent. *Invehi* olim Antverpiam magna copia ſolita; ſed prohibitum mox, ne vulgatis viléſceret. *Cognata* huic, ſi non eadem, illa, quam Tabaſcenſes, apud quos provenit, *Xocoxochotl* ſeu *florem acidum* vocant. Arbor eſt magna; *folia* mali Medicæ: *flos* coccineus, ſeu granati inſtar rubens; mali Punicæ forma, florum mali Medicæ odore, ſed qui folia vincit. *Fructus* orbiculatis, acinoſus, racematim dependens, primò viridis, mox fuſcus, tandem in nigrum inclinans, acris, odoratus, ſapore ad Caryophyllum accedens, calidus & ſiccus in tertio. *Naſcitur* apud Capitlanéſes. *Implet* vicem piperis, flatus diſſipat, urinam & menſes evocat, venerem incendit, craſſos & lentos humores incidit. Medetur & aneuriſmati.

Piper.

Recch. R. Med. N. H. l. 2. c. 5.

De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 10. p. 177. & 325.

IV. Arboris piperiferæ fructu inani nullam damus deſcriptionem. *Fructus* piper Canarinum lingua Malabarica à Canara vocatur. Cæruleum eſt, intus cavum, in cujus ſpatio granula quædam continentur. Non effertur propter vilitatem ad exteros. Cedit plebis pauperculæ uſibus. Ideò *Canarini* ſeu *ruſticani* appellatio. Magni tamen eſt & in deducenda ex cerebro pituita, dentium doloribus, & cholerico affectu uſus. Datur & in nigro *abortivum*, nutrimenti fortè defectu, idque *Braſma* Dioſcoridi ut diximus. Cluſius etiam ex Walachria allatum accepit, exilem illum, ſemunciæ magnitudine, exiguæ nuci Fauſel ſimilem, exalbidi coloris; in cujus calice quatuor ſquammis conſtante, grana fuſca, rotunda, Piperis inſtar, valde rugoſa, intus alba & acris ſaporis. Sed & illud quod *Molaga* vocatur, inane eſt.

Garzias H. Arom. l. 1. c. 22. Linſchott. Ind. Orien. l. 4. c. 15. Bauh. Phytop. l. 12. ſ. 4. p. 412.

Cluſ. Exot. l. 2. c. 22.

II. Affines Piperi ſunt Arbores tres, 1. *Negundo Malabarum.* 2. *Ibira Bra-*

TAB. LVII.

Piper.

Braſilienſium. 3. Itzle huaio patli Ximenis: & fructus quatuor.

Acoſta. Bauh. H.P. l.15.c.46.p.150.

I. Negundo Perſis *Bacche*, Turcis *Ayt*, duplex eſt, *Mas* nempe & *Fæmina*. 1. *Negundo mas* Canarinis *Varalo Nigunda*, Amygdalæ magnitudine eſſe cenſetur, ramis frequentibus, qui reciſi lætiores naſcuntur. *Folia* intra lanuginoſa & hirſuta, ſalviæ modo, ſupta virent, in ambitu ſerrata, ad folia ſambuci procul aſpicientibus quam proximè accedunt. *Provenit* in Balaguate & Malabar; cujus incolæ eum eduliis *Curil* nuncupatis inſpergunt. 2. *Negundo fæmina*. Luſitanis eſt *Nochilla*, Canarinis *Hyergundi*, Balaguatenſibus *Sambali*, Malabaribus *Noche*. Ejusdem cum priore magnitudinis, *foliis* amplioribus, rotundioribus neque in ambitu ſerratis, populi albæ vel fortè juglandis foliis per quam ſimilibus, amaris, ſalviam, quod & mari competit, odore & ſapore referentibus: in pluribus ſummo manè ſpuma candida, quæ ex illis promanat, conſpicitur. *Flos* cinerei coloris eſt, & propè ad florem Roriſmarini accedit. *Fructus* piperis æmulus, acris, ſed non urentis guſtus; non abit à Zingibere. *Uſus* utrinsque in Medicina ſingularis & tam frequẽs, ut jam diu conſumptæ fuiſſent arbores, niſi lætius reciſę exſurgerent. *Folia, flores & fructus* contuſa & decocta, dolores articulorum, tumores ex frigida cauſa, & contuſiones pellunt ſi imponantur. una nocte id factum, experientia habetur. Paratur ex iisdem lavacrum ad conceptiones, quibus mulieres lavantur. *Folia*, quibus acrimonia naſturtii, contuſa, vulnera emundant & cicatrice obducunt. Maſticata oris halitum commendant, & ſtimulos Veneris cohibent. Huc fortè *Gelum* ex oriente à De Laetio ad Wormium miſſum referri poteſt. Baccæ ſunt exiguæ, pellicula ſaltem conſtantes, rotundæ, coriandrorum magnitudine, altera parte apertæ & tribus quaſi loculamentis diſtinctæ, adeò ut trifolii minutam figuram foramine exprimant. Sapor adſtringens.

Wormius Muſ. p.203.

II. Ibira Braſilienſium, betulæ figura ereſcit, *cortice* tenuiſſimo, fuſco & punctulis albis notato. *Folia* ſibi opponuntur, ſaturatè viridia, infernè cinerea, pilis cinereis veſtita. *Flores* albi, ſex oblongorum foliorum, odorati, in Martio erumpunt. *Fructus* magnitudine avellanæ, ovalis, qui tritus piperis loco in cibis adhibetur. *Cortex* detractus ob lentorem loco funium: fiunt & funiculi ſulfuracei ex eo. Detractus albus eſt, ſeparato exteriore fuſco, intra quadrantem horæ ruffeſcit. Maregrav. H.N.B.l.3. c.4.

III. Tzle huayo patli Ximenis, arbor eſt frondibus limonis qui inferiore parte candidi & villoſi, ſuperiore ad nigrum inclinant. *Flos* ei candidus & minutus: *fructus* exiguus, rotundus, odoratus, ſaporis caryophyllorum, ideo his ſubſtituitur. *Naſcitur* in collibus Huitlaugo. *Cortex* qui amaricat tritus, præſentaneum eſt contra ſanguineos ventris fluxus remedium, ſi duarum drachmarum pondere hauriatur. Xim. apud Mareg. l.c.

IV. Fructus ſunt quatuor. 1. *Lobus Æthiopico piperi ſimilis*, Craſſus erat, cortice denſo, foris rugoſo, ex ruffo nigricante, duplici nervo per longitudinem excurrente. Intus grana in articulis, craſſiuſcula, rugoſa, nigra, acrioris ſaporis. 2. *Haermia* ſeu *Haernia Serapionis*, Bauhino fructu Negundo eadem. *Granum* eſt piperi ſuppar, coriandro paulò majus, citrinum. A pediculi veſtigio ad mucronem ſtriæ ſunt crebræ. ſub cortice ſubſtantia compreſſa, ſolidiuſcula, punctis rubentibus guttata, in qua ſinus exſculptus, ad medium uſque penetrans. Odor ligni aloes, ſapor Caryophyllorum. Cluſius granum nigricans, calidi guſtus contineri ait. 3. *Cropiot Americanorum*, fructus parvus & rugoſus, articulis piperi Æthiopico quod Abenſinæ eſſe putatur non diſſimilis, acrior, nigrumque ſemen continens. Incolæ Tabaci foliis admiſcent, ad dolorem capitis leniendum. 4. *Bodaglam fructus exoticus Paludani*, miſſus Johanni Bauhino. Cinereus erat, imâ parte anguloſus, nullo pediculo

Vid. Tab. LVIII.

Cluſ. Exot. l.3.c.16.

Bauh. Phytop. l.11 ſ.3. p.412.

Cluſius ad Garz l.1.c.21.

Cluſ. Exo l.2.c.21.

Bauh. H.P. l.15.c.46.p.188.

culo donatus, ſupernâ amplo biatu cavernoſus, intergetrinorum quorundam parietum beneficio in tres cellulas diſtinctus, apertus, cæteroqui per ambitum ita æqualis, ut cultello diſſectum, & mediam quandam fructus portionem dixiſſes. Cellulas porrò ſeminii quiddam continuiſſe ſuſpicio eſt, quæ fortè exciderant, aut ad maturitatem non pervenerant. Totius alioqui ſtructuram non malè fortè quis Meſpilo compararit, niſi quod totus hic cavernoſus, & ſeminii (ſi quod fuit) nil niſi vaſculum corticoſum eſſe videatur, qui dentibus facilè atteritur, ſapore eſt acriuſculo & fetè evanido. Eſt & gemellus, & compreſſiones quæ circa angulos imâ parte apparent, plures cohæſiſſe immediatè & ſine pediculo manifeſtè arguunt.

Caput IX.

De Cubebis.

Cubebarum vocabulum nuſquam apud *Veteres* invenias: Sunt verò qui eas *Comacum*, *Myrtidanum Hippocratis*, *Corſion Strabonis*, *piper rotundum Theophraſti*, vêl *amomum* eſſe volunt: ſunt qui *Cardamomum*, *ruſci baccam*, *viticis ſemen*, *caryophyllum Plinii vel Carpeſium*, pro illis accipiunt. Et de *Comaco* fortè aliquid credi poſſet; cum & nunc Cubebæ Cumuc in Java dicantur. *Myrtidanum* quoque Hippocrates rotundum quid & Indicum eſſe ſcribit;
Simpl. l. 7. Dioſcorides junior apud Galenum fructum Indicæ ſtirpis, piperi proximæ, myrto ſimilem facit. *Corſion*
Strabo Geog. l. 17. *Strabonis* pipere aliquanto majus eſt: at cubebæ minores. Illa Ægyptiaca, hæc Indica planta. *Piper Theophraſti* cortice ſubrutilo conſtat, ad inſtar lauſinæ baccæ. *Amomo* folia bryoniæ. *Cardomomum* eſt frangenti contumax. *Ruſci bacca* rotunda quidem, ſed ἔνυδρος ἐν τῷ πυρῆνι
Plin. H. N. l. 12. c. 7. & cui ὕπτιος ἐστὶ... *Viticis ſemen* venerem cohibet. *Caryophyllon Plinii*, pipere grandius fragiliuſque. *Carpeſium* Actuarius in compoſitione quadam, cui orbiculi ſtomachici nomen, Carpeſium à Barbaris κουβέβας vocari ſcribit. Græcorum quale ſit ſuperius dictum. Galeni tenue eſt virgultum, phu παραπλήσιον, ἰσχυρότερον δὲ, propter ποιότητα ἀρωματίζουσαν, ἐν θερμῷ τρίγῳ. Cubeb. Galen. l. de Antidot.

II. Apud *Recentiores*, Cubebæ & Affines ipſarum quædam occurrunt.

I. Cubebæ vulgares, arbores ſunt malis noſtris haud abſimiles, minores tamen, hederæ modo per arbores repentes, *folia* Piperis ſed anguſtiora; *fructus* rotundus, pipere minor, colore ex cinereo fuſco, qui acu punctus, caryophylli modo liquorem exſudat. Tanti apud incolas æſtimii, ut non niſi decoctus evehatur, ne alibi plantetur. Colliguntur *matura* & *immatura*. *Immatura* læves ſunt, ſuperficiemque rugis contractam habent, intus autem in corticis inani concavitate nucleum exiguum, flaccidum & tabidum, (hunc *myrtidanum* appellaſſe videtur Hippocrates, ἐν τούτῳ ἔνι στρογγύλον, quod ineſt rotundum) *matura* autem æquales, extentæ, minimeque rugoſæ, intus autem cæſio; ttiru facili; & conſummatæ magnitudinis nucleo (hoc eſt ipſum myrtidanum) plenæ ac diſtentæ, ideoq; immaturis ponderoſiores. *Immaturæ* ſaporem habent valdè aromaticum, acrem & mediocriter amarum, ſubtilem cum maxima tenuitate, ad caput in guſtu evaporantem. *Maturæ* guſtu minus acres, minuſque amaræ ſentiuntur, valdè etiam ipſæ penetrant, facileque vapores ſurſum mittunt, immaturis tamen minus id præſtant. Ex *immaturis* probantur rugoſæ, inanes, læves, & valdè aromaticæ, tam odore quam guſtu. *Maturæ* ſunt majores, ponderoſiores, foris æquali ſuperficie, minimeque rugoſa, intus plenæ & nequaquam inanes. Javanis dicuntur *Cumuc*, Arabibus *Cubeba* & *Quabeb*, reliquis Indis *Bubab Sini*, aliis *Cubachini*, quod in Chinam perferre-
Garzias H. Arom. l. 1. c. 25.
Bodæus ad Hiſt. P. Theophr. l. 9. c. 7. p. 1010.

Cubebæ. Acoſta A-roma.c.17. fererentur. *Acoſta* Cubebæ aromaticæ & venereæ. Arbor eſt ſylveſtris & ſponte naſcens, provenitque in Java. Egregius earum in *Medicina Vſus*. In tertio enim gradu calidæ & ſiccæ ponuntur. Subveniunt ventriculo phlegmatico, pectus ab humoribus lentis & viſcoſis expurgant, flatus discutiunt, & frigidis uteris opitulãtur. Indi cum vino ad excitandam Venerem utuntur. Cum maſtiche maſticatę, cerebrum à ſuperflua humiditate liberant. Vertiginem quatuor aut quinque propulſant, ſi maſticentur, poſt & deglutiantur. Ex earundem unc. un. cum ſacchari unc. ꝭs. fit ad eundem affectum pulvis, qui manè & veſperi adhiberi debet.

Vid. Tab. LVIII. Cluſius ad Garz H.A. l.1.c.23. *II. Affines Cubebis* ſunt *Fagara, Mungo*, & *Fragre Serapionis*. 1. *Fagara* eſt vel *Major* vel *Minor*. I. *Fagara Major*, ut Imperatus vocat, *Fagaras* Abenſinæ, fructus eſt, Cocculis Indis primo aſpectu ſimillimus. Magnitudo ciceris arietini; *Cortex* tenuis, ex cinereo nigricans, cui ſubeſt putamen tenue, nucleum ſatis ſolidum, & tenui nigraque membrana veſtitum continens. Bauh. H.P. l.3.c.156. Linſchott. Ind.Orien. p.4.c.7. Bauhinus à Cortuſo accepit putamina piſis paria, rugoſa, fuſca in geminas carinas ad medium usque dehiſcentia, pediculo tenui, intrinſecus lævia. *Creſcit* in Java. Abenſina de Sofala adferri ſcribit. Calefacit & ſiccat in tertio. Ventriculi & hepatis intemperiem frigidam, nec non pectoris corrigit, & alvum conſtringit ſi Abenſinæ credimus. Garzias H. Arom.l. 1. c.21. 2. *Fagara minor*, cortice eſt bivalvi, hiante, foris aſpero, intus pellicula candicante interſepto, ſapore aromatico, ſubamaro, qualis in aurantiorum corticibus. 2. *Mungo Garzia, Meſſe* Abenſinæ, pro *Mex*, & *Meni* Bellunenſi, vocatur. Semen eſt Coriandri magnitudine, primò viride, poſt per maturitatem nigrum. Bauh H.P. l.15.c.46.p.188. *Naſci* ferunt in Palæſtina, ſed & in Guzarate & Decan. Eſt equorum pabulum, & hominum cibus. Utuntur eo etiam in febribus, hoc modo. Febricitas cibo abſtinet per decem, nonnunquam per quindecem dies: poſt quos hujus fructus decoctum illi propinatur; in quo nihil pulpæ remanſerit: deinde cortice delibratum Mungo & inſtar Orizæ coctum febricitanti exhibetur: panis verò triticeus non niſi poſt multos dies adminiſtratur: non quod frumento careant hæ provinciæ: nam etſi non colantur & ſtercorentur agri, quemadmodum apud nos, ſed ſuperficie tenus duntaxat arentur, nativa ſua pinguedine & ubertate etiam interdum ſine pluvia frumentum Novembri menſe ſibi commiſſum, medio Januario colligendum & maturum exhibent. Mungo frigidus eſt, quantum ex ejus facultate colligere licet. 3. *Fragre Serapionis*, authore Aben Meſuai, Ciceris habet ſimilitudinem, interius granum parvum, nigrum, rotundum, deforis rubeum; ex cujus ſucco fit ad fœtorem oris collutio. Habetur pro calido & ſicco in ſecundo: reponiturque inter ſtomachica. Bauh H.P. l.15.c.47.p.191.

Caput X.

De Amomo.

I. *AMomum* ex placitis *Veterum*, frutex eſt puſillus, palmi longitudine, οἱονεὶ βότρυς ἐκ ξύλου ἀντεμπεπλεγμένου ἑαυτῷ, botryoſus (malè myrtuoſus & myrteolus) ſeu cujus *lignum* ita invicem convolutum eſt, & implexum, ut racemi ſeu uvæ effigiem repræſentet. Unde quidam apud Plinium, uvam ex Indica vite labruſca opinantur. aliis verò uva amomi nihil aliud eſt, quam ſurculi inter ſe in uvæ figuram implexi. *Folia* habet bryoniæ ſeu vitis albæ ſimilia; (Mali Punici æmula ſunt Plinio) *flores* parvos ceu violæ albæ. Serapio cum floribus plantæ Locatam componit, quam nemo novit. Carpitur cum radice. manipulatim leniter componitur, & protinus fragile, ſicque ab adulterato diſtinguitur. *Naſcitur* Virgilio in Aſſyria, Media, Armenia, inprimis parte quæ vocatur O- Tab. LVIII. Dioſco.M.M. l.1.c.14. Theophr. H.P.l.9.c.7 Plin.H.N. l.12.c.13.

tene,

Dioſc.l.c. tene, & Ponto. *Vim* habet θερμαντικὴν & στυπτικήν. ὑπνωτικὸν idem, & ἀνώδυνον τῷ μετώπῳ καταπλασσόμενον. Confert podagricis, mulierum vitiis ἐν πυριάσεσι καὶ ἐν ἐγκαθίσμασι. Inſeritur antidotis & πολυτελεστάτοις τῶν μύρων. Galenus ejuſdem cum Acoro *facultates* poſuit, ſed hoc ſiccius, majoris concoquendi potentiâ illud. *Vſus* ejus & ad crines, qui nitidi reddebantur, & ad funera, in quibus præcipue locum habebat. De *Adulterio* non cohærent inter ſe authores. Plinius foliis punicæ & gummi liquido ut cohæreat convolvatque ſe in uvæ modum, adulterari ſcribit. Dioſcorides & Aetius herba ſimili quæ *Amomis* dicitur, flore origani, inodora, ἄκαρπος, quæque in Armenia naſcitur. Plinius eam quandam ſpeciem amomi eſſe docet, minus & venoſam & odoratam; duriorem tamen. *Deligi* debet recens, & candidum aut ſubrubrum, λελυμένον καὶ διακεχυμένον, ſemine refertum, ὅμοιον βοτρυδίοις, ponderoſum, εὐῶδες, δίχα ἔνυγρον, ſimplici colore, & δάκνον τὴν γεῦσιν. Pretium olim uvæ in L. X. LX. Fracti, quod *pulvis Amomi*, Ovidio, quo

Ovid. Triſt.l.3. ſua oſſa condere juſſit in L. X. XLVIII. *Differentia* à natali loco ſumuntur apud Dioſcoridem. 1. eſt *Armeniacum*, χρυσίζον, ligno fulveſcente, ὑπόκιρρον valdè odoratum. 2. *Medicum*, magnum, & ὑπόχλωρον, tactu molle, ἐνῶδες τοῖς ξύλοις, odore origani vel rutæ: quia ἐν ὑφύδροις καὶ πεδίοις provenit: Infirmius idem, odore ſcilicet & ſapore, quæ humor vehementer infringit. 3. *Ponticum*, quod ὑπόπυῤῥον, nec longum, nec διάθραυστον: racemoſum verò, fructu plenum, & odore nares feriens. De *horum delectu* ita Plinius. *Laudatur* quam maximè foliis ſimile, nec rugoſis, colore ruffo. Secunda bonitas *pallido*. *Herbaceum* pejus, peſſimum *candidum*, quod & vetuſtate evenit. Sunt qui fructum eſſe putant: ſunt & qui roſam Hierichuntinam, vel columbinum geranium; vel piper caudatum, vel cubebas, vel piper Amomú. Æthiopicum, vel Caryophyllon.

II. RECENTIORES duplex nobis dant Amomum. 1. *Racemoſum*. 2. *Folioſum*, quod ſpurium, quibus adjungitur *Amomis* cum aliis.

I. Amomum racemoſum unum *fructu*, *Martinelli*, aliud *Ligno Alpini*.

Amomum racemoſum fructu, *Martinelli*, prout hoc apud Cerchinum Martinellum Pharmacopæum Veronenſem habebatur, deſcribitur à Nicolao Maronea Veronenſi Medico, qui etiam integrum librum de eo edidit. *Fructus* ipſi eſt integra planta. *Racemus* nempe par- Maronea de Amomo apud Bauh. H.P. l.5.c. 48.p.196. vus, abſque pediculis ex unico ſarmento enatus, ſibi ipſi arctè cohærens, & convolutus in uvæ modum, conſtans denis aut duodenis ad ſummum acinis, ſeu folliculis, fibroſis, ſe mutuò comprimentibus, tanquam de communi loco inter ſe decertantibus, adeò ut ſibi invicem parvas cavitates imprimant. Racemum ſuſtinet *lignum* teres, pollicari longitudine, fibroſum, odoratum, acre, foliis confertim exornatum, tum puſillis ſquammarum ſerie diſtributis, qua parte folliculorum eſt expers; tum longioribus foliis, ſenis ſingulos folliculos ambientibus, quæ vicem quandam præſtant calycis illius, quem in Nuce Avellana conſpicimus. Ex longioribus foliis tria quidem conſtant longitudine ſemunciali, tria verò paulò breviora ſunt, eadem folia tenuia ſunt, fibroſa, acria, odorata: ſed quæ privatim folliculos complectuntur, æmula ſunt foliorum Mali punici, ſuis cacuminibus ſæpe contracta, rarò integra, ut vix extra Amomi acinos emineant, quod evenire credendum eſt, quia mutuo attritu foliorum ſummitates confringuntur in longiſſimo itinere. *Acinorum* craſſitudo & figura orbicularis exiſtit, qualis mediocris uvei acini. Ornantur folliculi Amomi externis tenuiſſimis filamentis, ſeu nervis

Amomū. quaſi lineis per longitudinem ductis, ternis etiam præditi ſunt parvis ſulcis, totidemque interpoſitis exiguis eminentiis, quæ triplicem internorum ſeminum ſeriem circumſcribunt, ſingulos folliculos replent *tres ſeminum phalanges*, tenui membranâ ab invicem ſejunctæ, unaquæque autem phalanx pluribus conſtat ſeminibus anguloſis, eadem tenui membrana involutis, adeoque ſtrictim ſibi cohærentibus, ut trium duntaxat ſeminum longiuſculorum effigiem præbeant. Racemi totius & ligni *color* idem ſpectatur in aliquo pallidus, in alio candidus, in alio verò ex pallido ad ſubruffum vergens, ſed in candido folliculo ſemina inſunt plærumque evanida, in ſubruffo ſemina ſolidiora & perfectiora frequentiſſimè obſervantur: ſeminibus anguloſis color externus ex rufo nigricans adeſt, internus albus, ſemina interna eadem ſolida quidem ſunt, ſed frangibilia, non fractu contumacia, ut Cardamomi ſemina. Racemo *odor* ineſt validus, ſed ἰνώδης, ingenitus verò non aſcititius, qui vulgarem Lavendulam quodammodo redolet, ſuavior tamen. Exemptis à folliculo ſeminibus major odoris acrimonia ineſt, minor autem odoris gratia. Eadem ratione, & racemus, & nuda ſemina acri ſapore ſunt prædita, ſed in racemo hebetatur acrimonia, in nudis ſeminibus vehementior percipitur, quæ vulgarem caphuram quodammodo ſapit. Johanni Bauhino eſt *Amomum novum Cardamomi vulgaris facie*, ſeu Indicus racemus, Cluſio *Amomum ſpurium*, à Pena ſibi ſubmiſſum. Theca ejus Cardamomi vulgò recepti theca brevior, craſſior, candidior, nec adeò ſtriata. Semina tenui membrana involuta, nigra, oblongiuſcula, duplo majoris Cardamomi ſeminibus majora, ſplendentia & valdè dura; quibus medulla alba, acris ſed ſine omni amaritudine. Tota uva olei lavendulæ odore. Hoc & Bodæo Conſtantinopoli & Alepo pro amomo ibi uſitato miſſum

Cluſ. Exot. auct. p. 377

Bodæus ad Theophr. Hiſt. l. 9. p. 1017.

eſt. Noſter Bauhinus pro Amomo vero ponit. Si eſt Dioſcoridis, neceſſario verba illa quibus lignum ita invicem implexum dicitur, ut racemi effigiem repræſentet, de fructu ſumenda erunt; diligentiorque exiſtimandus Plinius, qui propius ad modernorum deſcriptionem acceſſit.

II. Amomum racemoſum ligno, Alpini, Ægyptiis *Hamama*, eſt ramulus brevis, gracilis, multis obliquitatibus, atque parvis, denſis, obtortis ramis præditus, vereque racemo uvarum figurâ ſimilis. Eſt tamen lignoſus, durus, frangibilis, colore corticis quidem nigro, ſubrubente: ligni verò vel albo vel flavo præditus, valdè jucundum vel aromaticum odorem ſpirans; ſed nullius ſaporis. Vide an non potius hoc pro *Amomo Dioſcoridis* ſeu Armeniaco ſeu Pontico ſumere malis, ſine verborum, de quibus ſupra, violentia. Non alium credo fuiſſe Garziæ ramum, quem collatum deſcriptioni Dioſcoridis, venuſtiſſimè quadraſſe refert; Utinam deſcripſiſſet! De Arbore Amomi, quam Caſtor Durantes foliis Bryoniæ, floribus violæ pingit, nemo judicare poteſt. Alpinus de Med. Æg. l. 4. c. 10.

II. Amomum folioſum, Ormuzio Walerando Denræo Pharmacopæo Lugdunenſi in fragmentis transmiſſum eſt. Conſtabat aliquot ramulis, foliolis quibusdam adeò onuſtis, ut ex foliis, prout in Tithymalo paralio videre eſt, conſtare viderentur: eaque eorum extremo ordine ἀλλήλοις, ut floſculum aut roſam efformarent. Sapor & odor proletarius. Compacti ſimul non ineptè *pedem columbinum* referebant. Cluſius ad Garz. Hiſt. Arom. l. 1.

III. Adjungi Amomo debent quatuor 1. *Amomum Sperlingii* ex Hiſpania allatum, grana quædam, *inquit VVormius*, erant Cubebarum inſtar, rotunda, aſpera, ex cinereo purpurei coloris, punctula duo albicantia in utraque extremitate habentia, quorum *unum* veſtigium habet pediculi, quo ramulo adhærebat Wormius Muſ. p. 182.

alte-

alterum protuberans aliquantum, in centro foramen habens, quod floris oſtentare videtur veſtigia. Tenui conſtat cortice aromatico, intus granum nigrum rugoſum tenens compreſſum & rotundum. *Fructus* ipſe magnitudine inæqualis, maximum, piſum mediocre æquat, minus, granum piperis, ſapore acri aromatico.

Bauh. H. P. l. 15. c. 48. p. 194.

2. *Amomum Bauhini odore Caryophylli*, quod à Paludano ſub veri Luſitanorum Amomi titulo donatum, à Cherlero ex Anglia ſine nomine allatum eſt.

Vid. TAB. LVIII.

Magnitudine fructus iſte variat. Quidam enim piper æquat, quidam etiam duplo ferè major eſt: omnes ſunt cortice fuſco, rugoſo, umbilico, ſummo tenus, non quo parti adhæſerint, præditi, quadripartito. Unum vel duos continent nucleos nigros, atrovirente membranulâ tectos, qui intergerino pariete diſpeſcuntur. Tota ſanè fructus figura externa pulchrè Mali Granati, colore excepto reſpondet. *Sapore* eſt actiuſculo, aromatico, ad Caryophylios accedente. Differt ab *Hærmia* ſeu Piperella, & deſtituitur ſtriis.

Cluſ. Exot. l. 2. c. 21.

3. *Fructus Cluſii VValachrenſis, Cardamomum officinarum referens*, qui triangularis erat formæ, magnitudinis ſemuncialis, coloris exalbidi, tenui membranâ veſtitus. Multa intus grana inæqualia & rugoſa, cinerea in ſuperficie, alba in meditullio, in globum congeſta omnia, odoris & ſaporis validi. Breviſſimo & vix apparente petiolo inhæſerat plantæ, calice tribus petiolis conſtante, incluſus. Caſpar Bauhinus pro Amomo vero Martinelli poſuit: nec abludunt deſcriptiones. Malui tamen ſeparatim ponere. Habet aliquid in ſeceſſu malignitatis. Contractus ex eſu morbus, oboriturque capitis dolor, ſi duntaxat guſtaveris. 4. *Amomis Cluſii*, quæ Conſtantinopoli Viennam miſſa erat, quum Amomum peteret. Nihil illi cum Dioſcoridis vel Plinii Amomo commune.

***

CAPUT XI. Cardamomũ.

De Cardamomo.

Vid. TAB. LVIII. & L. Plin. H. N. l. 12. c. 13. Dioſco. M. M. l. 1. c. 5. Theophr. H. P. l. 9. c. 3.

I. CArdamomi deſcriptionem curtam apud *Veteres* invenies. Simile ut nomine ita frutice Amomi & Amomidi Plinius facit, ſemine oblongo. Folliculis hoc albis tegi apud Æginetam habemus; ſubamarum, & δύσθραυστον eſſe, apud Dioſcoridem. De *Loco* ambigit Theophraſtus, ex Media an India tempore Alexandri allatum fuerit. Plinio in Arabia metitur. Dioſcorides præter Arabiam & Indiam, Comagenem quoque Armeniam & Boſphorum addit, indeque importari ſcribit. Andromachus ſenior Idæum laudat; quod an Græcorum vulgare ſit, dubito. *Vſus* apud Veteres ſeminis ſeu fructus. Calidum hoc: ſed Naſturtio minus; ἴδιον tamen & ἀρωματικώτερον. Adhibebatur ἐξεντερισμένον ſeu κεκαθαρμένον, rejectis lobis, cõtra latos lumbricos, paralyſin, tuſſim & tormina, in aqua; contra diſuriam, ſcorpionũ ictus, & renũ ex calculo dolores ex vino: credebatur & ἀποθυμιώμενον ἔμβρυα φθείρειν; & εἰς τὰς μύρων σκευάσεις & alias antidotos prodeſſe. *Optimum* eſt frangi contumax, πλῆρες, μεμυκὸς, occluſum, caput odore tentans, & guſtu acri ac ſubamarum. De *Generibus* ſi inquiratur, Dioſcorides & Theophraſtus unius duntaxat meminere. Plinius quatuor ponit.

Gal. Simp. medic. l. 7. Dioſc. l. c.

Plin. l. c.

Viridiſſimum ac pingue acutis angulis, contumax fricanti, quod maximè laudatur. Proximum de *ruffo* candicans. Tertium *brevius atq. nigrius*. Pejus tamen *Varium* & facile tritu, odorisque pravi. Unde deſumſerit ignoro. Meminere quoque Abenſina & Serapio, qui *Soccolaam* vocant, duplicis Cardamomi, *Majoris* nempe & *Minoris*. Illud *Saccolaa quibir* Abenſinæ, *Heil* ſeu *Hil* dictum Serapioni, habet cortices & capita ſicut roſa, grana piperi paria vel majora. *Intra ipſum*, inquit Serapio, *granula ſunt parva, anguloſa, boni odoris,*

Serap. c. 64

pinguia, pulverulenta; & ipſum eſt melioris odoris, atque delectabilioris natura, quam minus, & in ſapore ejus eſt ſtipticitas & acuitas, Verum non comparatur minori, eſt acuitas ejus minor, & ſtipticitas ejus major, & cortices ipſius & capita ſunt ſtipticiora quam ipſum, calida & ſicca virtus ejus eſt in primo gradu. Hoc *Heilbane* vocatum, *non habet*, inquit idem, *nec capita nec corticem, & habet grana habentia corticem, cujus color eſt ſicut cardamomi majoris, & virtus ejus ſicut illius, niſi quod propter ſubtilitatem magis conferat digeſtioni.* An huc pertineant, de quibus nec inter ipſos Arabes convenit, Cardamomi Græcorum calor, amaritudo, & alia, quæ comparatio dabit, oſtendent.

II. *Neoterici* quadruplex exhibent. 1. *Majus officinarum.* 2. *Medium.* 3 *Minus*, Officinis *Cardomomum ſimpliciter.* 4. *Minimum*: cumque iis *Meleguetam* ſeu *Grana Paradyſi.*

I. Cardamomum majus Officinarum, Arabibus eſt *Soccola*, vel ut alii volunt *Saccolaa*, Abenſinæ *Sacoule*, Mauritanis *Elachi*, Cordo *Cardamomum majus*, & *Heyl Arabum*, Matthiolo *Cardamomum medium*, Johanni Bauhino *Cardamomum maximum*. Continetur *folliculo* oblongo, triquetro, gracili, ſtriato, fructu contumaci, & modicè quia in ſummitate cacumen retunditur, turbinato. *Semina* intus numeroſa, triplici verſu, membranis transverſis candidis intercedentibus, colore ſpadiceo & cinereo, anguloſa, rugoſa, ſaporis fervidi. *Matthiolus* canaliculo quodam altera parte dividi, pluribusque transverſim interſecantibus lineis, colore ex albo ruffeſcente ſcribit, *Cordus* fructum lignoſum facit, fractu contumax, ficus figurâ & magnitudine: grana intus Mali Punici modo. Alibi facit pyri aut ficus modo turbinatum, & in quo nulla commiſſura, quâ aperiri poſſet. *Cortex* venoſus & diſtractu difficilis, foris in cinereo ſubruffus, nullius in guſtu gratiæ. *Semina* intus à Meleguetæ magnitudine, colore & figura, obtuſioribus angulis; ſapore & odore aromatico, ſubacri, & modicè amareſcente. *Defertur* ſed parcius, ex Syria & Ægypto, exemptum ſæpius, aliquando cum folliculis. Fructus *probantur* maturi, ſuperficie extenta, undique præcluſi, ponderoſi, & in quibus denſæ ſeminum nitidiorum & odoratiſſimorum phalanges. Secundum Bontium, aſſurgit arbor ultra humanam altitudinem. *Caulis* cœparum more tunicatus. *folia* ampliora, averſa parte mollia; flos hyacinthi modo faſciculatus albus cum limbo purpureo, quem in faſtigio gerit. Siliquæ digitali aliquando longitudine.

Cordus ad Dioſco. M M. l. 1. c. 5. Matth. ad eund. locũ. Bach H. P. l. 15. c. 49. p. 205. Garzias H. Arom. l. 1. c. 24.

Cord. H. P. l. 4. c. 29.

II. Cardamomum medium, Cordo *Mediocre, figura* eſt, eo deſcribente, oblongum, triquetrum, utrinque acuminatum, colore incandido fuſcum, quantitate grandi avellanæ nuci æquale, majore Cardamomo minus, minore verò majus, ideoque *mediocre* nominatum, intus densè in ſe farctis, majorique Cardamomo ſimilibus granis plenum: cortice conſtans prædicti inſtar, venoſo, ſed multò tenuiore, in tribus ſuis angulis, quibus maturum dehiſcit, ſingulas commiſſuras habens. *Guſtu* Cardamomo majori grana ejus reſpondent. *Affertur* & hoc ex Ægypto & India, ſed pauciſſimum, idque perquam raro, cum utroque Cardamomo.

Ibid. Taber. H. P. l. 5. c. 2.

III. Cardamomum minus, Officinis *Cardamomum ſimpliciter*, Arabibus ſecundum Cordum *Helbane*, Cæſalpino *Cardamomum primum*, Camerario *tertium*. Mediocri eſt per omnia ſimile, fructu avellanâ minore, qui candidiore, & paulò tenuiore cortice, trium angulorum commiſſuris dehiſcente, veſtitur. Intus *ſemina* densè in ſe farcta, nullis membranulis diſtincta, majore Cardamomo anguloſiora, in ruffo cinerea, & tam arctè ſibi devincta, ut unum ſemen bubulorum renum effigie appareat. *Sapor* iis tenuis & valdè aromaticus. *Adfertur* ex India & Ægypto, ſæpius folliculis ſuis exemptum, & quidem majore copioſius, *ſolumq; vulgo hodie cognoſcitur.* Eligitur, quod majoris notas habet. Bontius caule arundinaceo

Cordus in Dioſco. l. 1. c. 5. & H. P. l. 4. c. 30.

Bontius H. N. & Med. l. 6. c. 37.

naceo

naceo nodis intetſtincto eſſe ſcribit, nec abſimilibus *foliis*; & vix ultra tres pedes aſſurgere. Emittit circa radices primùm ſpicam. Cujus calycibus *flores* pallidi, mali aureæ ſimiles in calycibus ſubflavi ſupernaſcuntur. Decidentibus his ſuccedunt ſiliquæ intra quas ſemen quale in officinis, flavum dum concluditur, ſed quod ſucceſſu temporis ex puniceo atrum evadit. Confert cerebro maſticatum, urinasque & menſtrua blandè ciet.

Camer. Epit. p 11.

IV. Cardamomum minimum, Camerario *Cardamomum quartum*, ſola fortè magnitudine à præterito differt.

Bauh Phytop. l. 11. ſ. 3. p 413. & in Prodr. l. 11. c. 5. Cordus in Dioſc. l. c. & Hiſtor. L. 4. c. 27. Bauh H. P. L. 15. c. 49. p. 204.

V. Mellegnetta eſt duplex, 1. *Mellegneta vera*, Bauhino *Grana Paradyſi officinarum*, Matthiolo *Cardamomum majus*, Lacunæ *Cardamomum hortenſe*, Cordo etiam *Cardamomum piperatum*, Tabernomontano *Cardamomum Arabum majus*, Camerar. *Cardamomum primum*, Cæſalpin. *Cardamomum ſecundum*, Hiſpanis *Malagueta*, Abenſinæ *Combazbange*. Folia illi craſſa, Caryophyllorum æmula, ſi elatam coſtam, à quâ multæ per transverſum fibræ, aſpexeris; pediculus ſapore aromatico, Caryophyllis tamen cedente. De *ſiliquis* & *fructu* ita Cordus. Oblongus eſt fructus, & magnitudine figurâ propemodum ovo æqualis, folliculo ſimilis, cortice conſtans venoſo, fractu contumaci, ſubruffo, aut in pallido fuſco, ſupetnum pythmena, inferius pediculi veſtigium habens, intra ſe nitidis, anguloſis, pipere minoribus, ſuperficie ruffis, intusque candidis ſeminibus, crebris fungoſiſq; membranis diſtinctis & interceptis plenus, guſtu fervidis ut piper & zingiber, quibus odore etiam non diſſimilia ſunt. Cortici nulla ferè in guſtu qualitas. *Afferuntur* ex India & regno Melli: cortice exempta ejus grana, raroque folliculo inclusa: *eligenda* ſunt nitida, ruffa, ſuperficie extenta, minimeque rugoſa, ſolida atque ponderoſiſſima. 2. *Mellegnetta* Cluſ. Exot. L. 2. c. 15.
ſpuria Cluſii, planta Cannæ Indicæ vulgaris modo creſcere, ſuſpiceris, quod caulis ſuprema pars capita ſeu ſiliquas continens, prorſus ſimilis eſſe videtur. Erant verò hæc capita, *inquit Cluſius*, binas uncias longa, infernâ parte craſſa, deinde paulatim ad ſupremam uſque partem gracileſcentia, quaſi triangulari formâ prædita, obtuſis tamen angulis cartilaginoſa, externè fuſci ex rufo coloris, internè veluti in ternas cameras ſecundum longitudinem membranacea quadam cartilagine diviſa, atq; plena nigris, ſplendentibusque ſeminibus, milio majoribus, densè ſimul congeſtis, & tenui membranula involutis, intus albis & quadam acrimoniâ præditis. *Naſcuntur* autem ea capita in ſummo caule, quaterna aut quina, atque veluti ex eodem ortu prodeunt. *Lecta* & in inſula Madagaſcar, Melegueta vera gracilior & oblongior, cortice magis duro; granis non tam numeroſis, majoribus tamen, fuſcis & ſplendentibus, quorum ſingula peculiari & candicante membrana involvuntur.

HISTORIÆ NATURALIS
DE ARBORIBUS
LIBER IV.

Quercus.

De Arboribus Glandiferis.

Caput I.

De Quercubus.

Articulus I.

De Quercubus Veterum.

Tab. LIX.

ARbores glandiferæ ſunt 1. *Quercus* cum ſuis *gallis*, *Excrementis* & *Viſco*. 2. *Phellodrys*. 3. *Suber*. 4. *Ilex*, 5. *Fagus*.

Quercus naturam & Genera ex Veteribus & Recentioribus deducemus. Apud *Veteres* triplicem Quercuum invenio differentiam, *Communem* nempe, *Idæorum* & *Macedonum*, quibus *Quercum Polybii* adde.

I. Communiter dividitur in *Vrbanam* & *Sylveſtrem*. 1. *Quercus urbana* habet radices copioſas, craſſas & tam profundas, ut quantum vertice ad auras nituntur, tantum eredantur ad Tartara mittere. *Lignum* lævius & carnoſum; *folia* carnoſa, procera, nec dum cadunt flaveſcentia. In Thurino agro, ubi Sybaris fuit, ex ipſa urbe conſpiciebatur una nunquam folia dimittens, nec ante mediam æſtatem germinans. *Florere* eam nonnulli putant. Alii βρύον proportione reſpondere papillis, quæ, veri fici faciem antecedunt, exiſtimant. Inferiore ſui parte fertilior eſt.

Theophr. H.P.l.1.c.9 & l.3.c.6. l.16.c.1.6. 27.31.44. — Theophr. H.P.l.3.c.6. — Plin.H.N. l.16.c.27.

Mira de magnitudine Plinius. *Littora ipſa*, inquit, *obtinent quercus, maximâ aviditate naſcendi. ſuffoſſæque fluctibus aut propulſa flatibus vaſtas complexu radicum inſulas ſecum auferunt: atque ita librata ſtantes navigant ingentium ramorum armamentis: ſæpe territis claſſibus noſtris, cum velut induſtria fluctibus agerentur in proras ſtantium noctu, inopesque remedii illa prælium navale adverſus arbores inirent.* Viſa eſt annoſa everſa vi tempeſtatis, & jugerum ſoli amplexa. *Montibus* quidem delectatur, ſed deſcendit, & in plana. Pulchrior & major in campis: melior materiæque criſpioris in montibus. 2. *Quercus ſylveſtris*, quæ Latinis *Robur* tota eſt oſſea; medulla nigra; *cortice*, ſi novella lævi & glabro; ſi annoſa, duro, rimoſo. *Glans* ei parva, fungi noxii.

Ibid.c.1. — Ibid.c.31. Ib.l.15.c.18 — Theophr. H.P.l.1.c.8.9.

II. Idæis quinque apud Theophraſtum quercus genera. 1. ἡμερίς, quæ brevior & in orbem comoſa: *materia* robuſta. *Cortex* ſcaber, *folia* lævia, duriuſcula, oblonga, ſuperna parte virentia, *glans* grandiſſima & quæ ſuem diffuſam & gravidam facit: inter *gallas* quædam nigræ ad pannorum tincturam. 2. Αἰγίλωψ, quæ materie eſt rectiſſimâ, læviſſimâ, & per longitudinem robuſtiſſima; *glande* triſti, & horrida. *gallâ*, domeſtica læviore, ſed nullius uſus. βρύον muſcoſo, cubitali longitudine. Incultis eſt amica. Πλατύφυλλος ſeu *Latifolia* quæ ſecundas rectitudine & excelſitate à præcedente tenet. *Materia*

Ibi.l.3.c.9. — Plin. H N. l.16.c.8.

ad

ad ædificia deterrima: ad cremandum, vitiis obnoxia. *glans* poſt domeſticam optima. *Galla* cerri ſimilis ſed minus probata. 4. *Fagus* ſeu *Eſculus* quæ eſt patula & denſa; *caudice* craſſiſſimo & minus in rectum aſſurgente: *materia* à putredine libera: *glande* rotunda, dulciſſimâ; & qua obſeſſi duravere, Arcades veſcebantur. Peculiare ipſi cum ἁλίφλοιω ſeu corticoſo, quod ambæ imâ ſummaq; glandis parte in lapideam degenerant duriciem, quædam corTheophr. H P.l.3.c.9 Plin.l.c. Plin.H.N. l.17.c.10. tice, quædam corpore. Ideò detractis lapillis, concava perinde atque in animalibus relinquuntur. Provenit cæſurâ triennio ſerior Plinio, minusque moroſa naſcitur. 5. ἁλίφλοιος, craſſi cortex, cui *truncus* plærumque cavus & fungoſus, & facile etiam dum vivit, putreſcens; *cortex* craſſiſſimus; *glans* rara, & ſi tulit amariſſima, quam præter ſues nullum attingat animal; βάλανος nigricans & puſillum. Sola fulmine tangi creditur. Ideo ligno ej' nec ad ſacrificia, apud Arabes nempe, uti, fas habebatur. Plin.H.N. l.16.c.6. Theop. H. P.l.3.c.10. Hoc quoque neglectę religionis eſt, quod emortuo carbone ſacrificabatur. Materia ad axes ſimiliaque tantum commoda.

III. Apud *Macedonas* quatuor Quercuum proſtant genera. 1. *Etymodrys* quæ eadem cum domeſtica. 2. *Latifolia*, cui *glans* amara; *materia* ædificiis & carboni minus utilis. In ærariorum hic tantum officinis compendio, quoniam deſinente flatu emoriens, protinus recoquitur, cæterum plurimis ſcintillis. 3. De *Eſculo* nihil occurrit. 4. *Aſpris* quæ quibusdam ſteriliseſſe creditur, aliis glandem raram & quæ caput petat habere.

IV. Quercum Polybii deſcriptam apud Strabonem & Athenæum habemus. Radicem habet magnam ut quercus perfectæ. A terra minus attollitur, quam humilis aliquis frutex ſemper tamen minor invenitur, quæ infra columnas naſcitur. Tantum fert glandium ſeu fructus, ut poſt maturitatem, littus maris intra extraque columnas, oppleatur, eo alluvie ejecto. *Naſcitur* in Luſitania, non tantum in ipſo profundo maris quo alluitur, ſed etiam ad mare, imò in terra per Hiſpaniam. Polybius tradit glandem ab Hiſpanis etiam in Latium mitti, niſi fortè eam Sardia generet, & vicina loca. Veſcuntur iis Thunni & pingueſcunt. Quercus

ARTICULUS II.

De Quercu Recentiorum.

PUNCTUM I.

De Quercu arbore.

Circa *Quercum* tria occurrunt, *Arbor ipſa*, *Excrementa* & *Viſcum*.

Quercus apud Recentiores Botanicos, rectè in *Glandiferam*, & *Glandigalliferam* diſtinguitur.

I. *Quercus Glandifera* diverſa habet genera; quorum alia à *Foliis*, alia à *Fructu*, alia à *Magnitudine* deducuntur. Vid. TAB. LIX.

1. *Foliorum* ratione eſt quercus triplex 1. *Latifolia*. 2. *Perennifolia*. & 3. *Longo pediculo*. 1. *Quercus latifolia*, eſt vel *Mas* vel *Fœmina*. 1. *Quercus glandifera latifolia mas*, πλατύφυλλος *Idæorum & Maurorum*, *Glandiferarum arborum ſpecies tertia* Anguillaræ dicitur. Arbor eſt ramis brachiata. *Caudice* vaſto recto & craſſiſſimo, cui materies firma. *Cortex* ſcaber rimoſus inferius, ſuperius aliquando lævis; alburnum intus. *Folium* in principio tenerrimum & facilè pruina marceſcens, lutei coloris, rubicundi in novellis mox viridius & ſolidum, vetuſtæ ſinuoſiſſimum, minus in ea quæ cæſa novam frondem mittit', ſed tum maximè ſpiſſum & latum, nigreſcens potius qnam flaveſcens ubi decidit. Comitantur id circa diem S. Georgio ſacrum oblongæ & luteæ *Cachryes* quas perexigui rubri floſculi excipiunt. *Glandes* ex his mediocres, calice pnſtulata ſcabritie aſperato; ſpiſſiores fœminea, quorum quibusdam tunica rubigine

Quercus. bigine ſcabra ſubeſt, aliis ſtatim candidum corpus; ſæpè terni aut bini ſimul cohęrentes, rarò unica in ſummo arborum prodeunte. Circa diem D. Jacobi è calice prorepunt & Auguſto matureſcunt. Obſervantur in ea circa Aprilis finem vel Maji initinm nucamenta ſeu *juli*, in quadrantalibus pediculis muſcoſi, ex apiculis herbidis & ſeſſilibus compoſiti, ſic ut interdum ligulam verticillatim coronent. Obſervantur & *glandium* rudimenta, tanquam globuli minimi, purpurantes & hirſuti, privatis pediculis inſidentia.

Bauh. H.P. l. 7. c. 1. p. 71. Paſſim eſt obvia. In monte Comitatus Montbelgardenſis Clerimont, altæ ſunt, rectæ, & ſine ramis, ac ſi data opera deciſi fuiſſent. De *Vſu in Medicina* nota. Ex *ligno* decoctum contra luem veneream parari. *Corticem* medium, & interiorem glandis tunicam in aqua & aceto decoctum, ſacri ignis æſtum tollere vel lenire. Ex *foliis* tenellis medio Majo aquam, contra capitis æſtuoſos dolores, & fluxus omnigenos, albos inprimis, ſanguinisque exſpnitiones, deſtillati. Hippocrates ad ſuffocationem matricis in ſuffitu utitur; & tenella contrita illita, vulnera ad cicatricem perducere certum. Decocta cum vino, dentium dolorem ex fluxu obortum convincunt, ſi ſæpè eo os colluatur, idque experimento habemus. *Carbonum* candentium ſuffitus, urinæ difficultati in mulieribus conducit, ſi vino aſperſorum vapor per infundibulum in uterum recipiatur. *Cupularum* cum aqua foliorum & amygdalis dulcibus decoctum, dyſenteriam peſtilentem ſiſtit. De *cætero*, ſcobe corticum juniorum præparantur coria. Quernæ carinæ triremibus ſubjiciebantur à Cypriis. *Materies* optima ad ædificia, ex eaque dolia vinaria & cereviſiaria fiunt. Vetuſtate nigreſcit. *Glandes* olim Arcadum

Plin. H.N. l. 16. c. 5. & Luſitanorum in montanis degentium cibus. Molitæ aliquando in farinam, ſpiſſatæque in panem. Inter bellaria apud Athenienſes igne torrefactæ. Sed & nunc in Hiſpania ſecundas menſas occupant. Craſſi ſunt ſucci & tardioris exitus: convenientiusque ſuibus & ovibus pabulum. Dantur apud Columellam Colum. R. R. l. 6. c. 3. & bobus. Viſa Franciſci I. Gallorum Regis in nemore Tronſac propè Bituriges, ſtupendæ altitudinis Choul apud Bauh. l. 1. p. 69. & craſſitie, juſſu Regis pedamentis munita. Viſitur & Baſileæ in viridario S. Petri, trunco homine breviore, craſſitudine quantum vix tres homines comprehendant, ramis ſenis aut ſeptenis vaſtiſſimis, quorum quilibet quercus vulgares ambitu æquat, ita in orbem repandis brachiata, & triplici pedamentorum ordine in immenſum ambitu ſuffulta, ut jam multos ante annos, centum paſſus circumeunti non ſufficeret. Fons ad ipſum ferè truncum perennis, perennes per tubos excutit lymphas. Maximiliano Cæſari ſub ea, cum ſua aula diſcumbere & cænitare licuit. 2. *Quercus latifolia fæmina*, ſuperiore per omnia minor eſt; *foliis* ob denſas lacinias veluti criſpis: *glandib.* interdum quinis aut ſenis, ſæpè ternis aut quaternis, rarò binis, rariſſimè ſingularibus calici firmiter adnexis, dulcioribus & mollioribus. ſæpè penè rotundæ & imperfectæ calyci continuæ reperiuntur. 2. *Quercus latifolia perpetuò virens* Bauh. H.P. l. 7. c. 1. ex Corſt. uti. conſpiciebatur in Thurino agro ubi Sybaris fuit ex ipſa urbe, nunquam folia dimittens, nec ante mediam æſtatem germinans. Plin. H.N. l. 16. c. 21. Theophr. H.P. l. 1. c. 15. Viſa talis & in Apennino & in Andium Gallicæ gentis agro. Bauh. Phytop. l. 11. 4. 3. *Quercus latifolia longo pediculo*, eſt *Hemeris Idæorum*, *Etymodrys Macedonum*, Gazæ *placida*. Hoc unicum ei peculiare, quod glans modo unica, modo gemina longo pediculo affixa dependet. Ampliſſimæ circa Viennam, quarum glandes viridi quadam & polygonâ excreſcentia, quæ reſiccata gallorum modo firma & dura erat, inclndebantur. Cluſ. H.P. l. 1. c. 15. In Guayaquil ſunt ſingularis præſtantiæ & longiſſimæ durationis. Acoſta H. Amer. l. 4. c. 30.

II. Fructus ratione eſt Quercus duplex 1. *Calyce nempe echinato, glande majore*, 2. *Calyce hiſpido glande minore*.

1. *Quer-*

Bauh.Phytop.l.11.ſ.4. Bauh.H.P. li.7.c.2.p.77.

I. Quercus calyce echinato glande majore, eſt αἰγίλωψ *Idæorum*, *Aſſyris Macedonum*, *Cerrus Latinorum*. In ingentem erigitur altitudinem. *Materia* eſt per longitudinem robuſtiſſima. *Folium* craſſum amplis inciſuris laciniatum. *Glans* triſtis, horrida, rotunda, ac velut obtuſa, & amariſſima, calyce Echini marini magnitudine, rigidis latis in cinereo candicantibus aculeis vallato & echinato inſidet, quæ immatura clauditur, matura ſe exerit. *Provenit* in Cypro, Chio, Hetruria, & qua Piſauro Romam itur.

Cæſalp. in Hiſt.Plant. apud Bauh. Lobel.Obſerv.584. Cluſ.H.P. l.4.c.11.

II. Quercus calyce hiſpido eſt duplex, 1. *Glande minore*. 2. *Burgundica*. 1. *Quercus calyce hiſpido glande minore*, eſt *Haliphleos* ſeu *Cerrus fæmina*, *Ægilops minore glande* Dodonæo, *Cerrus Ægilops* Cluſio, *Cerris Plinii minore glande* Lobelio, *Quercus tertia ſpecies qua in Hetruria Farnia* Cæſalpino. Altitudine eſt vulgaris quercus. *Materie* candidiore & laxiore, *Cortice* craſſiore & ſcabriore; foliis frequenter & minus alte inciſis; *ramulis* brevioribus & frequentioribus nodis obſitis; *gemmis* minoribus & aliquot foliis ceu villis ſeptis; *floribus* racematim compactis. *Caliculi* annotinis ramis adhærent, hiſpidi & molliter echinati, in quibus *glans* brevior, obtuſior, in Autumno matureſcens. Sæpè ramorum libralia in lapides, matrice in ſilicem etiam converſa, viſa. Provenit in ſylvis Pannoniæ. 2. *Quercum calice valdè hiſpido Burgundicam* eandem cum *Cerro fæmina* Dalechampii, & Cluſii *Ægilope Cerro* quæ nobis *Quercus calyce hiſpido glande minore*, Johannes Bauhinus facit. *Glandes* ſunt vulgaribus pares, orbiculatæ & aliquantum compreſſæ, quæ ex calyculis patulis exeruntur. ſpiculis echinatis longis, flavis denſis, ſed non ita rigidis erectisque horrentibus. Copioſè in Apennino & Burgundiâ qua itur Veſontio Dolam naſcitur. Huc refer *Quercum Mauritanicam* grandiſſimâ

Bauh.H.P. l.7.c.1.p.78.

glande, cujus apud Scaligerum mentio.

Quercus. Exerc.181. ſ.6. Cordus in Dioſcor. Bauh.Phytop.l.11.4. Lob.Obſe. p.586.

III. Magnitudinis ratione Quercus eſt 1. *Parva*. 2. *Vix pedem ſuperans*. 1. *Quercus parva*, Græcis *Phagus*, Plinio *Eſculus*, Ilicis genus quod Hiſpani *Enzinas* vocant Cæſalpino. *Foliis* eſt quercus cum longo pediculo anguſtioribus, infernè candicantibus. *Glans* communiter unica, raro gemina, & aculeo magis pungente. Hiſpani *Enzanas* & *Velletas* vocant, coctasque ſub cineribus ſecundis menſis apponunt. Eſt & in *Olympo* Quercus folio tenui, glande minoribus fabis haud majore, quam veteribus incognitam putat Bellonius. 2. *Quercus vix pedem ſuperans*, Lobelio *Quercus humilis fruticis ſpecie*, *fronde ilicis molliore*. *Ramuli* ſunt tenues & flexibiles, vulgaris quercus virgultis ſimillimi; *folia* roboris generibus majora & molliora; *glans* craſſior, calyce planiore, admodum amara.

Obſerv.1. Cluſ.H.P. l.1.c.12.p.19.

II. QUERCUS GLANDIGALLIFERA dicitur ROBUR, cujus differentia à *folio*, *magnitudine* & *patria* ſumitur.

1. A Folio eſt Quercus gallifera 1. *Lanugifolia*. 2. *Muricatifolia*.

1. Quercus gallifera lanugifolia eſt triplex, 1. *Major*. 2 *Minor*. 3. *Gallâ mali magnitudine*. 1. *Quercus gallifera lanugifolio major*, Cluſio robur primum, vulgari eſt ſimilis ſed humilior: *materie* robuſta: *candice* magis contorto, frequentioribusque ramorum alis cavo. *Folia* magis inciſa & ſinuoſa quam quercui, quæque averſa parte molli canaque lanugine pubeſcunt. *Frequens* eſt in celſis caſtellæ veteris montibus, atque in Aquitania ſupra Burdegalam. 2. *Quercus gallifera lanugifolia minor*, Cluſii *Robur ſecundum*, ſtrigoſior eſt Quercu, *folio* minus amplo, altera parte nonnihil incano & minore glande. *Creſcit* in Auſtria, Styria & Pannonia. 3. *Quercus gallifera*, *gallâ exigui mali magnitudine*, Cluſio

Cluſ.H.P. l.1.c.13.

Quercus. Dod. Pem. 6, l. 4. c. 2. *Robur tertium*, Dodonæo *Galla major*, Garziæ fortè *Galla magna*, quas *Poma de Coquo* nuncupant. Vix aliquando humanam altitudinem excedit, forma foliorum & canicię ſimilis. Stolones ab una radice numeroſi. *Galla* exigui mali magnitudine ſphęrica quidem, ſed aliquot tuberculis aſperſa. Rubent recentes, eâ parte qua Solem ſpectant: cohærentque ramo contiguæ, ſed ſine ullo ordine, in tanta aliquando copia, ut uni vix palmum ſuperanti, octo vel novem inſideant. Gerunt & folia *pillulam*, quercus noſtratis ſimilem. *Frequens* eſt in Caſtello & Auſtriæ montibus. Ramis contortis fiſſis & exſiccatis ruſtici in Hiſpania pro tæda utuntur.

II. Quercus gallifera muricatifolia eſt duplex, *Major* & *Minor*. 1. *Quercus gallifera muricatifolia major*, Cluſio *robur quartum*, aliis *Galla* ſive *Robur majus*, in arborem excreſcit puſillam. (Cluſ. H. P. l. 1. c. 13.) *Foliis*, quæ duriora & anguſtiora, non tam profundus ſinus, ſed aculei veluti denticulati; infernè candicant, nulla molli lanugine aſperſa. *Galla* color pallidior, & acuta tubercula. 2. *Quercus gallifera muricatifolia minor*, Cluſio *Robur quintum*, Dodonæo *galla minor*, ſuperiori ſimilis eſt, ſtolonibus brevioribus & magis contortis, cortice rugoſiore. (Ibid. Dodo. l. c.) *Galla* extremis ramulis naſcuntur minores aliis, læves & ſine tuberculis; quibus ex ruffo nigricans color.

III. A magnitudine eſt *Quercus humilis*, Cluſio *Robur ſextum*, quæ fruticis potius, quam arboris nomen meretur: tenuibus & lentis ramis; foliis quercus galliferæ lanugifoliæ minoris, ſed minoribus, nec adeo ſinuoſis. (Cluſ. l. c.) Gallarum, quæ minores, ſerax eſt, & plærumque binæ, ternæ aut plures ſimul naſcuntur.

III. A patria nomen *Iavanica Quercus* mutuatur, Malaiis *Kiati* dicta. *Lignum* eſt undulatum & inſigni duritie, durabile idem, nec vel teredini, vel formicis albis, ita obnoxium. (Bontius H. N. & Med. l. 6. c. 16.) *Folia* patula, aſpera, ficulneis ſimilia. *Flos* flavus peponum floris inſtar. *Fructus* Nux galla.

EXOTICA.

Ad Quercum refero fructus. 1. *Glandes Americanas*. 2. *Glandem Virginianam*, cujus calix ex Windecaovv relatus eſt. 3. *Chequinquammens Virginianorum*. 4. *Glandem Indicam ſubſtantiâ penè oſſeam*. 5. *Glandem Indicam magnam ſubrotundam Plateri*. 6. *Fructus Orellana materie intus inſtar Gallarum*. TAB. LX.

I. *Glandes Americana* vel potius baccæ, quæ in diverſis arboribus naſcuntur, ſunt quinque generum. 1. *Sagatemener*. 2. *Oſamener*. 3. *Punnichoner*. 4 *Sappumener*. 5. *Mangumenauck* ut ſuo Virginiani idiomate vocant. (De Laet Ind. Occid. l. 3. c. 22.) *Tres priores* craticulis arundineis impoſitas lento igne ſiccant, & ubi libet aqua macerant & ebulliunt, vel ex iis dulce oleum exprimunt. Ex tertia quæ aqua macerata & cocta caſtaneæ eſt ſapore, pinſitur aliquando & panis. *Quarta* inter ignobiles & mancipiorum deputatur cibos. *Quinta* decocta in cibum cum piſcibus vel carnibus cedit.

II. *Glandi Virginiana*, cujus calix ex Windecaovv relatus eſt, Latitudo ſeſcunciæ, unciæ profunditas, durities ingens, ſquammæ multæ hiſpidæ & firmæ, ex cineraceo fuſcæ; internâ parte ad glandis usque ſedem, multa, brevis, mollis, & veluti ſericea cineracei coloris lanugo. (Cluſ. Exot. l. 2. c. 16. p. 43.) Fortè *glandis Mangumenauck calix*.

III. *Chequinquammins Virginianorum*, fructus exigui, glandibus ſimiles, niſi quod calicibus avellanarum inſtar contineantur. (De Laet de ſcript. Ind. Occid. l. 5. c. 22. p. 81.) Siccatas recondunt, & ubi opus, duorum ſaxorum attritu comminutas, ſupra cratem toſtas, ligneo piſtillo in pollinem redigunt, aqua macerant, & lacteo illarum ſucco, quem *Pawcohiccoram* vocant, veſcuntur. Fiunt ex iisdem panes & potus, quibus primates feſtivis diebus deliciantur.

IV.

Bauh.H.P. l.7.c.14. *IV. Glans Indica ſubſtantia penè oſſea*, viſendæ erat pulchritudinis. Erat glandi quercinæ figura & magnitudine ſimilis, intus candida, ſubſtantiâ penè oſſea, nullius ſaporis; exterius nigra, & venulis ac lineis ſquammatis corticatiſque ruffis, per ſuperficiem reticulata. *Cupula* craſſa, dura & lignoſa, cui extus multorum denticulorum, mutuo ſibi incumbentium, imbricata aſperitas, color cinereus; pediculus ſemunciam longus, craſſus atque lignoſus.

Ibid.c.15. *V. Glans Indica magna ſubrotunda Plateri*, quæ ſub titulo *Fructus Balſami* à Robino accepta eſt; Juglandem magnitudine æquabat. Cortex flaveſcens, lævis; craſſiuſculus, area ſcabra, ſubcinerea, hyſi imaginem præ ſe ferente inſignitus. Ruffus idem intus, rugoſus, intercurrentibus veluti venulis; in quo velut in pulvino jacet nucleus rotundus, facie glandis aut caſtaneæ, geminus extra ſcaber & ruffus, ſubſtantiâ dura, colore glandis, ſapore dulci.

De Laet Ind.Occid. l.17.c.9. *VI. Fructus Orellanæ materie intus inſtar Gallarum.* Cortice erat lignoſo, exterius tuberculoſo, è duobus veluti *orbibus*, coloris fuſci, & qui interius in duas orbiculares cellas ligneo ſepimento dividuntur, conſtante. Singuli ſui *nuclei*, rotundi, ſed qui ſepimento incubant, parum compreſſi, quibus cortices lignoſi, tenues, interiore parte purpurei ſeu violacei. Vacui intus erant, materie penè gallarum inſtar, ſed magis fungoſâ.

PUNCTUM II.

De Quercus Excrementis.

Tab. LXI. EXcrementa Quercuum illa dicuntur, quæ præter fructus in Quercubus reperiuntur; quæ vel in *Genere* vel in *Specie* conſiderari poſſunt.

II. *In genere* ſunt Excremenra quercus varia. Eſt enim 1. *Moro ſimile*. 2. *Pudendi virilis effigie*. 3. *Tauri caput referens* 4. *Villoſum*. 5. *Fungoſum*. 6. *Nuculæ facie album*. 7. *Purgans*. Quercus.

I. Excrementum moro ſimile, συκαμινῶδες eſt aridæ duritiei & fructu contumax. Duplex offendit Bauhinus, qui *Tuberoſum* vocat, *Majus* & *Minus*, cavernoſum utrumque & ex pluri- mis veluti baccis uvarum ſpecie aggeſtum. *Majus* minutiſſimis & rigidis ſpinis horrebat, colore ex ruffo in pullum ac fuſcum tendente. Theophr. H P.l.3.c.8. Plin.H.N. l.16.c.7. Bauh.H.P. li.7.c.2.p. 87.

II. Extrementum αἰδοιῶδες, *pudendi virilis effigie*, Lugdunenſi *Veretrum*, quod initio refert. Bodæus Stapel. ad Theoph. l. 3 c.8.p.149

III. Excrementum tauri caput referens, quod Tabernomontano *Gallorum genus undecimum*, aliis *Galla aſinina*, Theophraſto ταυροκέφαλον. Durum eſt, & perforatum. Ruptum, nuclei olivæ ſpeciem intus oſtendit.

IV. Excrementum villoſum, eſt Dioſcoridi [illegible], Theophraſto φάσκον, Plinio *Sphagnos* & *Bryon*, Lugdunenſi *Splanchnon* & *Hypnum*, Arabibus *Vſnea*, ſola id Ægilops fert pannis ſimile, canum & muſcoſum, cubitali longitudine pendens uti veſtis lacera & longus pannus. Naſcitur è cortice, non ſurculorum cacumine, unde glans; nec ex gemma, ſed ex ſuperiorum ramorum latere. Plinius pannos arentes muſcoſo villo canos vertit. *Vſus* ejus in ſanguine ſiſtendo, quod ab urſis didicimus; ſomno inducendo, ſi vinum in quo maduit propinetur; dolorem dentium expugnando, ſi in rubro vino decoctus gargariſetur; in abortu præcavendo, ſi exſiccatus, in ovo ſorbili ebibatur. Ex eodem pulvis Cyprius à Monſpelienſibus paratur. Proceſſum vide apud Bauhinum. Theophr. H P.l.3.c.9 Plin.H.N. l.24.c.25. Ib.l.16.c.8. Bauh.H.P. l.17.c.2.p. 88.

V. Excremento Quercus fungoſo ſubſtantia rara, laxa, ſucculenta, acida; magnitudo nucis juglandis; ſuperficies inæqualis, ruberoſa, pulcherrimi ruboris, reliqua parte albi, vel pomorum inſtar lu- Ibid.p.86.

Quercus. teoli. Adnaſcitur verno tempore ſine pediculo quercubus, quarum glandes longo pediculo dependent. Excipit ſucceſſu temporis vermiculos, qui multas calloſas cellulas ſibi efformant.

Bauh.l.c. *VI. Excrementum album nucale facie*, Bauhinus ſummitati ſurculi foliis carentis inſidens invenit. Compreſſum ex rotundo erat, infernè ſeſſile, ſupernè umbilicarum, cuticula albida ac leviſſima, ſub qua ſpadiceum viſebatur; reliqua ſubſtantia ad Nucis myriſticæ callum accedebat. Extimæ ſuperficiei ſcrobiculi & tubercula. Sapor toti adſtringens.

Ibid. p. 88. Lobel. in Obſer. 583. *VII. Excrementi quercus purgantis* antiqui, ut tradit Lobelius meminere, inſtar Ledi pullulantis; quod, inquit, & purgat & adſtringit ſummoperè. Fateor me nullibi de eo legiſſe. Scio inter purgantia eſſe, quæ ſtringunt; ſed quæ vehementer purgent & vehementer ſimul ſtringant, vix dari poſſe credo.

II. Excrementa Quercus in ſpecie conſiderata ſunt, 1. Gallæ. 2. Pillulæ. & 3. ab his diverſa.

I. De Gallis ex ſenſu Veterum & Neotericorum dicendum eſt.

Theophr. H.P.l.3 c.6. & 6. Dioſco.M. M.l.1 c.146 Plin.H.N. l.16.c.6.7. I. Apud *Veteres* pro fructu accipitur quandoque. *Naſcitur* ſole de Geminis exeunte, & noctu ſemper univerſa, & plærumque *ab ᾗ* erumpit. *Optima* Comagena, *deterrima* ex robore. Signum ejus quod cavernæ tranſlucent. *Vſus* earum in adſtringendo & tingendo nobilis. Cremaræ & in vino aut aceto extinctæ fluentem ſanguinem ſiſtunt. Tritæ excreſcentias in corpore tollunt. Capillos aceto aut aqua maceratæ denigrant. Præbent & curioſioribus præſagia. Si ex fractis (perforatæ eſſe non debent) muſca evolaverit, indicium eſt belli; ſi anniculus protepat, famis; ſi araneus, peſtilentium morborum. *Genera apud Theophraſtum, Dioſcoridem & Plinium* occurrunt. *1. Apud Theophra-*

Theophr. H.P.l.3.c. 6.& 8. *ſtum Candida* & *Nigra* fit mentio. *1. Galla Candida* una die creſcit, & ſi æſtu excepta eſt, areſcit protinus, neque ad juſtum excrementum pervenit. *2. Galla nigra* diutius viret creſcitque, ut interdum mali compleat magnitudinem. *II. Dioſcoridi* alia eſt

Dioſco l.c. *Omphacitis*, alia *Plana*. *1. Galla Omphacitis* parva eſt, *κονδυλώδης*, tuberoſa, ad formam nodorum & tuberum qui in digitorum juncturis & curvaturis conſpiciuntur, gravis & nullo foramine pervia. Efficacior eſt altera. *2. Galla Plana* nihil habet eminentiæ, leviſque eſt & perforata. *III. Plinius*

Plin.H.N. l.24.c.4. præter Nigram & Albam, *Solida* quoque & *Perforata*, *Majoris* & *Minoris* meminit, ſed perperam. Eandem eſſe, comparatio innuit. Sed nec Galeni flava vel magna, quam

Gal. Simp. l.7.c.17. *ὁμφακώδη ἀχλωρὸν* vocabant, alia quam nigra, quæ cum perforata eadem. Nam vel *οἰνώψ* nigrum ſignificat Heſychio; & ut nigra ad nigredinem vergens; ſic flava ex flavedine ſubnigra, intelligenda eſt.

II. Apud *Neotericos* haud parva quoque Gallarum varietas. Sunt enim *I. Gallæ orbiculata maxima* quæ quæ duplices *Orientales* nempe, & *Provinciales* aut *Illyricæ*. *Illa* ex Oriente adferuntur. *Hæ* ex Provincia & Illyrico. *Ponderoſæ* ſunt quædam cæteris omnibus ut offeas dicas, ſolidæ, duriſſimæ, tuberculatæ, fuſcæ

Tab. H.P. l.3 l.4.c.8. p.841. aut ſubnigræ, pediculo craſſo. Quædam *leves* & penitus fungoſæ, mediæque inter gallas & pillulas Quercus ſubſtantiæ. Sunt geminæ, ſunt & ſingulares; omnes *ἄτρητοι*. *II. Gallæ oblongæ* quæ vel *Iſtriaca* vel *Tyrrheni*

Bauh. H.P. l.7.p.81. *maris*. *1. Galla oblonga Iſtriaca* Bauhino exhibitæ, cum extremitatibus ſeu pediculis ramuſculi quibus adhærebant, ita ut eas ambiviſſe viderentur, rugoſæ erant. *2. Galla oblonga*

Ibid. p. 82. *Tyrrheni maris* ad maris mediterranei littora naſci creduntur. Fuere ex his illæ quas Bauhinus ſub nomine *Gallarum maximarum Exoticarum* deſcribit. Amplitudo eis ovi gallinacei, leves, color fuſcus, ſecundum longitudinem aliquot ſulci, nulla tubercula, nec quicquam foraminum. Corona ſuperius, ſed circulum non abſolvens; interiora nigra. *III. Gallæ minores ſeſſiles*, ſub *ſexto Ta-*

berna-

bernemontani ſunt *genere*. Virides quidam eſſe volunt & Omphacitas. Si hæ, minores ſunt, uvæque acino magnitudine æquales; rugoſæ, ſolidæ, nullo foramine perviæ. *IV. Galla galericulata*, ſub titulo *Gallarum fungum exprimentium*, Bauhinus propoſuit. Diverſarum ſunt figurarum. *Aliæ* ſunt ſupernè umbilicatæ; circa media laciniatæ; *aliæ* utrinque ventricoſæ: *aliæ* ſemiglobum exprimentes; *aliæ* ambitu pentagono; *aliæ* radiato & ſtellato. Carent pleræque foraminibus: omnes duræ, & ad ligneam naturam accedentes. Habuit Bauhinus, piro vix majores, duriuſculas, non foraminulentas & læves. *V. Galla umbilicata*, balauſtio brevi & inveterato absque flore, vel nuper ex flore emerſo Meſpilo, foliato umbilico, figurâ, ſoliditate, perbrevi & craſſo pediculo ad amuſſim reſpondent. Colore ſunt pullo æ nigro; foraminibus nullis; cruſta ſeu umbilico rigidiſſimo. *VI. Galla angulares* ſunt variæ, 1. *Cornuta* nempe, 2. *Radiata*. 3. *Echinata*. 4. *Pileiformes*. 5. *Tuberculoſa*. 6. *Foraminulenta* & 7. *Quinquangulares*. Ex his priores *tres* vulgaris non parum ſunt duriores. 4. *Pileiformes*, aliquo modo pileum ſacerdotalem πτερίγωνον exprimunt, in qua quatuor veluti cornua, interna parte cinerea, inferiore tota lucentia, ſurſum tendunt. In medio eſt aliquid quadranguli formæ, in cujus medio veluti umbilicus. Totæ ex luteo lucent. 5. *Tuberculoſis* ex albo flavedo, latera inæqualia, tubercula ſeminibus fragorum ſimilia quam plurima. 6. *Foraminulenta* totæ ſunt tales, flaveſcentes, lignoſæ duræ. 7. *Quinquangularis* ex Braſilia allata fuit, uncia minor, ſuperna parte aliquantulum protuberans; infernâ longior, & ad ſedem usque gracileſcens. A centro ad extremos usque angulos quinque ſunt lineæ.

Camer. Epit. p. 120. — Bauh. H. P. l. 7. p. 82. — Ibid. p. 84. — Ib. c. 1. p. 85 — Cluſ. Exot. l. 2. c. 25. p. 53.

II. Pilulæ quoque ſunt quintuplices. 1. *Lanata*. 2. *Capillata*. 3. Μαχαλιφυῆς. 4. *Folioſa*. 5. *Aquoſa*. 1. *Pilulæ Quercus lanata*, Theophraſto πῖλοι, ſunt pilæ lanuginoſæ, molles, putamine duriore contentæ. Plinius nucibus non abſimiles ſcripſit, & quæ intus floccos molles, lucernarum luminibus aptos haberent. 2. *Pilula Quercus capillata*, σφαιρίον κόμην ἔχον, comoſæ ſunt, cum capillo nullius uſus. Verno tamen tempore mellei ſucci. Lobelius qui ſpecie *Bedeguaris* Excrementum ſpongioſum & muſcoſum vocat, in Romano agro collegit. Æmulatur illi quodammodo quod in roſis, ſed villis rigidioribus, fuſcis ac ſubnigris; fibris multifidis; ſurculumque circa media durum immediatè complectitur. 3. *Pilula Quercus* Μαχαλοφυής, Lugd. *Seſſiles*; Cluſio *capita multis ſquammis conſtantia*, Bauhino *Pilula in alis ramorum*; inferius ad proños alarum receſſus gignuntur, ſine pediculo, intus cavæ, peculiares & verſicolores. Umbilici eminentes candicant, maculoſi aliquãdo, aliquando medii cocci colore ſplendentes. Apertis atra inanitas ineſt. Solent quanquam rarò in lapillum magnâ ex parte pumicoſum degenerare, *Hæ & Thalius innuere videtur*. Viſæ ei in quercubus humilioribus, inter crebriores foliorum ſimul cohærentes petiolos, ad aliquod ramulorum tuber. Squammatim ſibi cohærebant, oblongiuſculæ, ad baſin rotundiores in tenuem mucronem faſtigiabantur, ita ut conulum exiguum exprimerent. Forte κάχρυν Theophraſti, qui nihil aliud quam globoſus foliorum conceptus inter præcedentem exortum, ſive articulum, & novellam germinationem medius. 4. *Pilula Quercus folioſa*, Bauhino *Pilula è foliis convolutis*, Theophraſto σφαιρίον φυλλινόν. Rariores ſunt, & convolvuntur è foliis; compreſſæ per ſe atque oblongæ. 5. *Pilula aquoſa* Theophraſto σφαιρίον ὑδατῶδες, Galeno ὀνίτιδες, Trago *pilula aſinina*, Lobelio *Quercus vulgaris cum ſuis excrementis fungoſis*. Aquoſas, candicantes & tranſlucidas *Plinius* facit, quamdiu molles; rubenti folio inſidere, culices ferre, & in modum gallæ matureſcere. Rotundæ ſunt, magnitudine exiguæ gallæ, *ex*

Theophr. H. P. l. 3. c. 8. — Quercus: Plin. H. N. L. 16. c. 6. — Lobel. in obſ. p. 585. — Theop. l. c. — Cluſ. H. P. L. 1. c. 13. — Plin. l. c. — In Sylva Hercynia. — Theop. l. c. — Ibid. — Plin. l. c.

Quercus. *Neotericorum obſervatione*, læves, fungoſæ, pallidæ, & ſubacidi guſtus, vetuſtateq; in Octobri nempe corrugantur. *Naſcuntur* adventante autumno poſt primos ejus imbres, averſa & terram ſpectante foliorum parte. Aridæ & inveteratæ digitis facilè in pulverem atteruntur. Autumno calidiore vermes gignunt, qui in culicellos faceſſunt. Copioſiſſimæ in Friſia Orientali propè Auriacum, & in Anglia, prope Hallifaxiam. *Referri* ad eas debent, ſi non ſunt eædem, *fungoſa boletiſque ſimiles*, acerba humiditate plenæ in quibus ſimiliter vermes qui in culices abeunt. Primum eas ex recentioribus obſervaſſe Tragum, vir doctus reliquit.

Bauh. H. P. l. 7. c. 2. p. 87. *III. Excrementa à Gallis & Pilulis diverſa* ſunt tredecem. 1. *Gemma foliorum foraminulenta*, quæ autumno circa Beſordiam & alibi obſervatæ ſunt. Centum ſupra triginta in uno folio numerantur, minutiſſimæ, veluti ſphærulæ corollares compreſſę, in medio pertuſæ, colore ex byſſino in fulvum nitente eleganter ſplendicante, ac ſi holoſerico ſubtiliſſimo obductæ eſſent. Viſa in eodẽm ramo capitula ſquammata. 2. *Albumen Quercus*, cujus Scaliger mentionem facit, (Ad librum de plantis.) de quo hoc unicum habeo, poſſe cum animalis pingui comparari. 3. *Coccus*, quem in quercubus Ciliciæ naſci, cochlearum exilium ſimilitudine, oreque ab illius regionis mulieribus legi, Dioſcorides author eſt. (M. M. l. 4. c. 48.) 4. *Nodi* ſeu *Verruca*, quæ intra Quercuum corticem interdum inveniuntur, glandularum in homine analogæ, lignoſæ, (Bauh. H. P. l. 7. c. 2. p. 87.) materiâ querna, criſpa & eleganti, cortice proprio ruffo & fungoſo obductæ. Viſæ pugni magnitudine; viſæ & avellanæ. Prominent aliquando foràs, luxuriantis alimenti indicia. 5. *Iuli*, de quibus nihil occurrit, præter iconem. 6. *Capitula ſquammata*, (Ibid. p. 86.) quæ ramis tam extremis quam ad latera breviſſimo pediculo adhæreſcunt, ſcabioſæ aut jaceæ capitibus majoribus ſimilia, ſquammulis membraneis & ſubhirſutis, ſubcinereis aliquando, ſæpè fulvis aut ruffis, amplitudine unciali, à Thalio deſcriptæ ſunt. Vides aliquam à pilulis μαγχαλιγύνοι differentiam, imprimis ſi Theophraſti delineationẽ ſpectes. *Iconem* vide in Gemmis foliorum foraminulentis. 7. *Squamma foliorum Quercus*, quæ autumno appropinquante in ſiniſtro latere videntur, rotundæ, candidæ & caducæ. Apparentibus (*floſculos* ruſtici vocant) copioſi ſequenti anno glandium proventus, ſpes concipitur. 8. *Vva quercina* quæ radicum quercus (Ibid. p. 87.) fibris ſub terra adnaſcitur. Magnitudo ei juglandis; ſubſtantia ex pluribus velut acinis racematim cohærentibus compacta, dùra; color vere extus, quo tempore vegeta eſt & (Encel. l. 3. de Lapidib. c. 52.) colligi debet, purpureus; intus, candidus & quaſi lactifer. (Bauhinus rubentem ſeu ferrugineam meditullio nonnihil albo facit.) Perit in æſtate & fit quaſi lignea. Ideo vere debet colligi, in umbra ſiccari & pulveriſari. Præſtantiſſimum in dyſenteria remedium. Podagricis ſuccus magno ſolatio inungitur. 9. *Agaricum*, ſeu *Fungus Quercinus* qui in Quercuum annoſarum caudicibus reperitur, colore in fuſco cinereo. Nonnulli recentem ſale conditum loco calido reponunt, ſuccum emanantem Podagricis illinunt. 10. *Lapides*, quos Theophraſtus λιθάρια κισηρώδη vocat. (H. P. l. 3. c. 8.) Quos Bauhinus exhibet, (H. P. l. 7. c. 2. p. 82.) plane pumicoſi ſunt, cruſtoſi, punctati, oblongi, utrinque ſeſſiles, colore extus pullo, intus cano, quibus ſapor haud ſine amaritudine auſterus & os contrahens. 11. *Pumex*, quem etiam aliquando gignere Theophraſtus author eſt. 12. *Boleti*, qui è radicibus & circa radices prodente Plinio erumpunt. 13. *Liquor melleus*, (Plin. H. P. l. 16. c. 8. Cordus ad Dioſco. l. 1. c. 37.) quẽm obſervationi Cordi debemus. Deſtillat è caudicibus ſponte ſua, veris tempore, melle liquido craſſior, ſapore dulci, ſed poſtquam guſtaveris, nauſeabundo. Solent ad eum apes & alia inſecta convolare. A pueris deguſtatus nauſeam cum capitis dolore intulit: qui vomitu ſolvebatur. Theophraſtus (H. P. l. 3. c. 9.)

ſtus mellei humoris cœlo cadentis, & foliis inſidentis mentionem facit.

Punctum III.

De Viſco.

Tab. LXII.

I. PLuribusquidem hoc arboribus Viſcum adnaſcitur, ut malo, pyro, abieti, aceri, betulæ, caſtaneæ, certo, corylo, cotoneo, cynosbato, ilici, meſpilo, nuci, oleæ, ſalici, ſuberi, ſorbo, therebintho, tiliæ; ut ſparſim monebimus: at quia ut plurimum in quercu viſitur, idem optimum, hic de eo agere ſimul viſum. Ex *Veteribus* Theophraſtus, ſeu quod ſibi non conſtet, ſeu quod potius ex aliorum ſententia loquatur, alibi Viſcum & hyphear diſtinguit; alibi Viſcum ſeu ἰξίαν nomen eſſe commune, hyphear ab Arcadibus, ſtelidem ab Euboicis appellari. Unam eſſe naturam, diverſas habitudines, quatenus in diverſis naſcitur. *Plinio* viſci *tria genera.* Namque in abiete ac larice (piro Theophraſtus) ſtelin dicit Eubæa naſci, hyphear Arcadia. Viſcum autem in quercu, robore, ilice, pruno ſylveſtri, terebintho, nec aliis arboribus adnaſci plærique. Copioſiſſimum in quercu, quod dryos hyphear vocant. In omni arbore, excepta ilice & quercu, naſcitur, differentiam facit odor viruſq; & folium non jucundi odoris in utroque viſco amarum & lentum. Hyphear ad saginanda pecora utilius. Vitia modo purgat primo: dein pinguefacit, quæ ſuffecere purgationi. Quibus ſit aliqua tabes intus, negant durare. Ea medendi ratio æſtatis quadragenis diebus. Adjiciunt diſcrimen, viſco in his quæ folia amittant, & ipſi decidere: contra inhærere nato in æterna fronde. Omnino autem *ſatum* ullo modo naſcitur, nec niſi per alvum avium redditum, maxime palumbis ac turdi. Hæc eſt natura, ut niſi maturatum in ventre avium, non proveniat. Altitudo ejus non excedit cubitalem, ſemper fruticoſi ac viridis. *Mas* fertilis, *fœmina* ſterilis. Aliquando non fert. *Viſcum conſit* ex acinis qui colliguntur meſſium tempore immaturi, nam ſi acceſſere imbres, amplitudine quidem augentur, viſco verò marceſcunt. Siccantur deinde & aridi tunduntur, ac conditi in aqua putreſcunt duodenis ferè diebus. Unumque hoc rerum putreſcendo gratiam invenit: Inde in profluente rurſus malleo tuſi, amiſſis corticibus interiore carne lenteſcunt. Hoc eſt viſcum pennis avium tactu ligandis, juglandis oleo ſubactum, cum libeat inſidias moliri. Apud *Druidas* nihil eo ſacratius. Jam per ſe roborum eligunt lucos, nec ulla ſacra ſine ea fronde conficiunt, ut inde appellati quoque interpretatione Græca poſſint Druidæ videri. Enimvero quicquid adnaſcatur illis, è cœlo miſſum putant, ſignumq; eſſe electæ ab ipſo Deo arboris. Eſt autem id rarum admodum inventu, & repertum magna religione petitur: & ante omnia *ſexta luna*, quæ principia menſium annorumque his facit, & ſeculi poſt tricesimum annum, quia jam virium abunde habeat, ne ſit ſui dimidia. Omnia ſanantem appellantes ſuo vocabulo, ſacrificiis epulisque rite ſub arbore præparatis duos admovent candidi coloris tauros, quorum cornua tunc primum vinciantur. Sacerdos candidâ veſte cultus arborem ſcandit. Falce aurea demittit. Candido id excipitur ſago. Tum deinde victimas immolant, precantes ut ſuum donum Deus proſperum faciat his quibus dederit. Fœcunditatem eo potu dari cuicunque animali ſterili arbitrantur, contraque venena omnia eſſe remedio. Tanta gentium in rebus frivolis plerumque religio eſt.

Dioſco. M. M. l. 3. c. 104.

Theophr. H. P. l. 3. c. 9. & 16.

Theop. C. P. l. 2. c. 23.

Plin. H. N. l. 16. c. 42.

Plin. H. N. l. 16. c. 44.

Viſcum

II. *Recentiores* in viſcum 1. *Albis baccis.* 2. *Rubris baccis.* 3. *Racemoſum &* 4. *Indicum* dividunt, quibus accedit 5. *Arbor viſcifera Braſilienſis.*

I. Viſcum baccis albis, aliis *lignum Viſci Quercini* & *Lignum S. Crucis*, multis

Dodon. H. P. Pempt 6 l. 4. c. 3.

Viſcum tis ſtolonibus, altitudine cubitali, *cortice* herbaceo ſæpè flaveſcente, minimi digiti craſſitudine fruticat. *Genicula* eos intercipiunt, è quibus rami frequeotes, nodoſi, lenti & lignoſi. *Folia* bina oppoſita, foliorum buxi majoris formâ, coloris herbidi, nervis per longitudinem rectis, ſaporis ſubacris & ſubdulcis. *Flores* ad genicula & extremos tamos, exigui, lurei, quadripartiti; qui in *baccas* ſtriatas, pellucido lento ac tenaci liquore plenas, ſapore jucundo, odore vinoſo, quibus grana nigra, compreſſa, cordis effigie immergunrur, abeunt. Ex larum ſemine, per alvos avium decidente naſci credidir antiquitas. Falſos in Diſquiſitionibus ex Scaligero oſtendemus. *Vſus* ejus utpote cui aerea & aquea calida ſubſtantia, eſt in attrahendo, digerendo & concoquendo. *Lignum* facit contra aborrum, ſi ſecum portetur; ad collectiones aurium, ſi ſuccus viridis & tuſi, iisdem inſtilletur: contra vermes, ſi aqua in qua contuſum naceratum fuir, propinetur: contra Epilepſiam, ſi vel in pulverem redactum in liquore convenientे exhibeatur; vel in aqua rutæ decocta per dies XL. bibarur: contra pleuritidem, ſi dr. j. pondere in aqua hordei vel alia aſſumatur. Rami novitii in fluxu muliebri & Nephritide; *flores* cum calce ſubacti ad lichenas conmeodantur. Ex baccis fit *viſcum*, quod optimum ſi ſine cortice, læviſſimum, extra fulvum, intus porraceum. Modum parandi vide apud autbores. Scaliger in Vaſconia virides & pallidas baccas obſervavit.

Bauh. H. P. l. 7. c. 2. p. 89. Tab. H. P. l 3. ſ. 1. c. 45. p. 689.

Bello. Obſ. l. 2. c. 83. *II. Viſcum baccis rubris*, in Syria in oleis circa Hieruſalem obſervarum eſt, quas & interficiunt. Baccis ex rubro purpuraſcentes in Hiſpania obſervavit Cluſius. Tanto olivetorum dominos damno afficiunt, ut ſervandarum arborum ergò, magnam ramorum partem detruncare cogantur.

Cluſ. H P. l. 5 c. 18.

Camer. E. pit. p. 556. *III. Viſcum racemoſum*, Camerar. *polycoccon*, à vulgari hoc ſolo differt, quod racematim cohærentes baccas ferat. Rarum eſt & in Helvetia repertum.

IV. Viſcum Indicum eſt triplex. 1. *Foliis lineâ rubrâ in extremitate circumdatis.* 2. *Foliis ſenis circulis utrinque notatis.* 3. *Foliis convolutis tuniceis.*

1. *Viſcum Indicum foliis lineâ rubra in extremitate circumdatis*, ex rotundo aliarum arborum tubere progerminat, & in multos ramos, ligno fragili, extus ex brunno nigricante, multisque ſtriis ac maculis notato; flaveſcenre medullâ ruffâ, interius. *Folia* figura vomeris, craſſa, ſaturatè viridia, & qualia dixi. *Floſculi* ἑξαφύλλοι ex flavo ruffeſcentes, cum luteis in medio ſtaminibus. Decidentibus, calix caryophyllum aromaticum figura & colore refert. Inſident eis aviculæ Wanombugb.

Marcgrav. H. N. B. l. 2. c. 4.

2. *Viſcum Indicum foliis ſenis circulis utrinq. notatis*, ſeſſili ſed transverſim excurrente eſt radicis ceſpite, gramineis genicellis & Polypodii quadantenus ſed albicanribus: *Culmis* item ex pallido virentibus à medio ſummotenus craſſioribus, fungoſis, ſtriatis, ſeſquipedem longis; in quibus *folia* ſemper virentia Viſci effigie, ſed duplo majora, fungoſiora, & ſecundum nervum, medium folium intercurrentem, circulis utrinque ſenis, non parum admirationis moventibus, veluti ſcalpo impreſſa.

Lobel. in Adv. p. 452 Bauh. H. P. l 7. c. 2.

3. *Viſcum Indicum foliis convolutis tuniceis*, Bauhino *Viſci modo arboribus aliis adnaſcens*, Tabernomonrano *Planta Peruana viſco ſimilis*, ceſpite eſt latiore, ſeſſilis candicibns incumbit, fibrillis cæpaceis radicata, unde proximè ſurgunt *folia* invicem convoluta, tunicea, inferius fermè palmum lata, numeroſa, quadantenus Aloes aut Scyllæ & ſupernè in ligulas prætenues, mucronatas deſinentia: purpureum ſtriatum, concavum alis donarum, *Scapum* Haſtulæ Regiæ aut Aloes, duorum & trium cubitorum, ambientia, quæ multis glumoſis ſiliquulis ſpicaotur, Avenæ ſitu: magnitudine verò & ſericeo tomento candido, Apocinum & Aſclepiadem repræſentant, & ſemine ſed

Bauh. Phytop l 11. ſ. 4. Bauh. H. P. l. . c. 2. Tabe. H P l. 3. ſ. 1. c. 43.

Coniſæ

Coniſæ exili,guſtu ſalſo,ingrato,nitroſo fortè quia in aura maritimâ adolevit,ut Aloes illic in ſabuletis.

V. De Arbore viſcifera Braſilienſi, nihil habeo quod dicam,niſi viſcum tenaciſſimum fundere, quo in aucupiis uruntur,&cutim ſuam,plummulas efflaturi,inungunt.

Caput II.

De Phellodry.

Vid. Tab. LXII. Theophr. H.P.l.3. c.16.

I. PAuca apud *Veteres* de Phellodry. Theophraſto mediæ eſt inter Quercum & Ilicem naturæ,& quidem adeò, ut Ilicem fœminam eſſe putaverint; Mollior & ſubtilior iſta; durior & ſpiſſior illâ; color ligni decorticati candidior Ilice, vinoſior Quercu: *folio* ambobus ſimili; verum majore quam Ilex, minore quam Quercus; fructu quoque illa minore, majore hac. Plinius eandem cum ſubere exiſtimaſſe videtur. *Suberi-quercum* dici nomen Græcum oſtendit.

Plin. H.N. l.16.c.8.

II. RECENTIORIBUS eſt triplex 1. *Candicans* ſeu λευκοφύλλος. 2. *Nigricans* ſeu μελανοφύλλος. 3. *Muricatifolia.*

I. Phellodrys candicans eſt duplex 1. *Latifolia molliter aculeata.* 2. *Anguſtifolia ſerrata.*

Hiſtoria Lugdun. apud Stapel ad Theophr.l.3.c.16.

1. *Phellodry candicanti latifolia molliter aculeata*, ſunt *folia* alterâ parte candicantia, raris laciniis ſinuoſa,& mollirer ut dixi aculeata. *Cortex* & matura glans ex atro ruffeſcunt. Fortè Cæſalpini *Suberella*, quæ Suberi in cæteris ſimilis, cortice tenuiore, folio latiore, modicè ſinuata; & in maritimis tractibus oritur. Bauhinus variationem Ilicis Monſpelienſis eſſe putat.

Matthiol. in Dioſcor. Tabernom. l.3.ſ.1. c.26.

2. *Phellodrys candicans anguſtifolia ſerrata*, Phellodtys Matth. & Tabernom. *Ceroſugaro Matthioli Cluſ.* habet *folium* ut dixi alterâ parte albicans, longiuſculum, ftequentibus ſed non profundis inciſuris coronatum, ſinuoſum, levitet potius aſperum quam ſpinoſum. *Cortex* eſt cinereus. *glans* matura ex fuſco flaveſcit. Viſa Phello- eſt Bauhino ad ſuos ramos accede- drys. re,qui ferè ſimiles Ilici Matthioli.

II. Phellodrys nigricans ſeu μελανοφύλλος eſt etiam duplex, 1. *Latifolia inciſuris ſpinoſis*, & 2. *Anguſtifolia.*

Stapel.l.c.

1. *Phellodrys nigricans latifolia inciſuris ſpinoſis* Lugd. *foliis latiſſimis*, conſtat *foliis* craſſis, frequenter inciſis, & valdè ſpinoſis. *Glans* tenuis & ſtrigoſa, ex fuſco flaveſcens. *Calyx* lævis, cinereus, tuberculis verrucoſus. Quam ſub titulo Phellodtys nigtæ Bauhinus proponit, *cortex* ramorum etat glaber & nigricans: *folia* Ilignis multo rotundiora & latiora; Smilacis longè pro latitudine bteviora, minuſque inferius candida; Subereis, duriora & ſpinis mordacioribus horrida. Similia eis facit Ilicis fruteſcentis ex monte Euganeo, uncias duas lata, tres longa, quæ ad D. Agerio accepit.

Bauhin. H. P.l.7.c.2.

2. *Phellodry nigricanti anguſtifolia*, quæ Lugd. mediocribus foliis, *folia* ſunt obſcuræ viriditatis, nec multis nec profundis laciniis ſinuata, minuſque pungentia. *Glans* ut ſuperiori.

Hiſtoria Lugdun. apud Bauhi & Stapel. l.c.

III. Phellodrys muricatifolia folia habet ſuperiore minora, pallida, multum laciniata & valdè muricata, aquifolii modo. *Glans* cæteris ſimilis, cortice cinereo, calyce echinato. *Provenit* cum reliquis in callibus Rhodano vicinis. De hac fortè, inquit Bauhinus, *Pena & Lobelius* ſcribunt. *Ilex media coccifera, Ilici planè ſuppar folio Aquifolia:* Cocco adeo ſimilis eſt, ut non ſir diſcernere illico facilè: hujus tamen glandoſus echinatus fructus oblongior eſt, Dactylum æquans, nuſquam coccum ferens, etiam ubi inter cocciferas Ilices fruteſcit, proceriore majoreque trunco, ramis & frondibus perennibus.

Lobel. Adverſ p.431.

CAPUT III.

De Subere.

TAB. LXIII. Theophr. H.P. l.3. c.16.

I. S*Uberis* apud *Veteres* deſcriptionem habemus. Arbor eſt Theophraſto procera, auctu inſignis, στελεχώδης, ſed paulum ramoſa, ὀλιγόκλαδος. *Lignum* eſt robuſtū, *caudex* craſſus, in denos pedes explanatus disrumpi piceæ inſtar ſolitus; & qui cariem tardiſſimè ſentit, demptoque cortice in aquis non fluitat. *Folium* mali potius quā fraxini, oblongius & craſſū, quod decidere ſvevit. *Fructus* aſſiduus, glandis figurâ, illeque ilicis fœminæ ſimilis. Peſſimā & raram fert Plinio. Inter ὀψιβλαστότατα cenſetur. Cortice in orbē detracto juvatur. Craſſeſcens enim præſtringit & ſtrangulat. Intra trienniū iterum repletur. *Provenit* in Pyrenæis. Plinius in Italia & Gallia naſci negavit; ſed falſò, ut ex Scaligero videre eſt. *Vſus* corticis anchoralibus maximè navium, piſcantiumq; ſtragulis, & cadorū obturamentis: propterea in hyberno fœminarum calceatu. Quamobrē non infacetè inquit Plinius, Græci corticis arborē appellāt.

Plin. H.N. l.16.c.6.&8. Theophr. H.P.l.3.c.6.

II. RECENTIORIBUS eſt Suber duplex 1. *Latifolium*. 2. *Anguſtifolium non ſerratum*.

I. Suber latifolium eſt iterum duplex 1. *Folio deciduo* & 2. *folio perpetuò virente*.

1. *Suber latifolium folio deciduo*, Matth. *Suber*, Cluſ. *Suber Aquitanicum folio deciduo*, Lugd. *Suber folio breviore & latiore*, arbor eſt ilici adeò ſimilis, ut primo aſpectu fallat, major tamen. *Caudex* ubi adolevit craſſus, *cortex* ſuperior denſus, carnoſus, duos digitos craſſus, ſcaber, rimoſus, & qui niſi detrahatur, dehiſcit, alioque ſubnaſcente expellitur; interior, qui ſubeſt, novellus ita rubet, ut arbor miniopicta videatur. Quinqueranus tres ponit. *Folia* ilignis majora, molliora, longiora, ſupernè magis virentia, aliquando dentata & quæ decidunt. *Glans* magna & ubi maturuit nigriçans, Iligna longior, obtuſiore cuſpide, calyce magis hiſpido & per oras molliter echinato. Plerumq; cōjunctim naſcitur, brevi craſſoque petiolo. Gerunt nonnunquam rami & lignoſa quædam cinerei coloris *tubercula*, quæ nonniſi fracto ramo, quia firmiter hærēt, eximi poſſunt. *Naſcitur* in Aquitania, Pyrenæis mōtibus Galloprovincia, Tholonæ, Olbiæ, Romano inprimis in Italia agro. *Vſus corticum* haud ſpernendus. Adhibentur ad cadorum & vaſorum obturamenta, piſcatorum retia, alvearia, crepidas, quibus fœminæ Italæ magnitudinem mentiri ſolent, quod fortè & olim jam ſvetū, & hybernum calceatum, tuguriorū denique, parietum, & murorū prætexta, adeo ut in Eſtremadura ædes ſubere imbricū loco tegantur. Fuit ex eodem, Bauhino ſcutella profunda, diametro ſpithamæa, quaſi tornatili opere. Cinis exuſti & cum axungia capi vel oleo myrtino cocti, ano applicatus, dolores hęmorrhoidū ſiſtit. Cum vino calido ſumptus, hæmoptoicis prodeſt, & dyſenteria laborantibus. Ex ſubtili quem tertiū Quinqueranus facit, fiunt pateræ, è quibus hauſtus hecticis utiliter propinantur.

Cluſ. H.P. l.1.c.13. Tabernom. H.P.l.3.ſ.1. c.16.

Quinquer. de laudibus Provinciæ.

Hartman. Chymiatr. p.123.

2. *Suber latifolium perpetuo virens*, Lobelio *Suberifera latifolia Ilex*, glande echinato, eo tantum à ſuperiore differt, quod folia habeat æterni viroris. *Creſcit* circa Populoniā & oppidum Sugbereto. In Caſtella nova & Luſitania ingētes ejus ſylvæ. Tractui Hetruriæ Tyrrheno propriam ferè dixeris. Nuſquam fortè copioſius creſcit.

Lobel Adv. p.432.

II. Suber anguſtifolium non ſerratum folio eſt longiore, minuſq; crenato, glande minore, cupula foris pungēte, aſpredine ſcabra. Frequentiſſima eſt ad Apennini radices & in agri Anconenſis collibus.

Cluſ. l. c.

EXOTICA.

Ad Suber ſpectant. 1. *Arbor Jucaje*. 2. *Arbor Candu Suberi ligno affinis*. 3. *Memba arbor Congana*. 4. *Lignum Braſilianum fomitis vicem præbens*, & 5. *Lignum Javanenſe fungoſum*.

I. Arbor

Nieremb. H.N.Exot. l.14.c.3.

I. Arbor Jucaje eſt malo Punico ſimilis,ſed frondoſior. *Cortex* cariophylli odorem præ ſe fert,cinnamomi ſaporem & zingiberis amaritiē. Quotannis nulla *glandiū* jactura detrahitur. In ramis columbarum hoſpitia,& quidem tam multarū,ut eo ex proximis regionibus venatū trajiciant, & naves columbis onerentur.

Laval. in deſcript. Naldivenſ. apud Purchaſ T. 2. l. 9.c.19.l.3. p.1654.

II. Arbor Naldivenſis Candou, Subeti *ligno* affinis,par nuci juglandi proceritate, *caudici* qui fungoſus & ſubete levior, cortex candicans: *fructus* nullus. Lignum in aſſeres ſecatur & exuritur, miri de cætero uſus. Ejus enim beneficio, graviſſima quæque, etiam mille pondo, de maris profundo educuntur. Cingitur primò fune quod ſubmerſum eſt: hinc per lignum perforatum funis trajicitur, additis tot ejusdem particulis, quot neceſſaria operi exequendo eſſe norunt.

Purchaſ. T. 2. p.979.

III. De Memba arbore Congana hoc tantum ſcribit apud Purchaſium Battelius Anglus, leve & ſuberis modo lignum habere, ex quo cymbam cultro ſibi paraſſet.

Cluſ. Exot. l.1.c.8.

IV. Lignum Braſilianum fomitis vicem præbens, fungus aut ſuberis lævigatus *cortex* eſſe videbatur, externè fuſeus, internè flaveſcens, ubi & orbes quidam aliquo ſpatio ab invicem diſcreti, quales in aliis lignis transverſis eæſis conſpiciuntur. Americani ei particulam duti ligni indunt, & celeri eiteumvolutione fumum *Tataton* dictum excitāt, quem

Lerius Hiſt. Braſil. c.17. apud Bauh. Phytop. l.11. l.4.p.414.

Tata ignis ſequitur. Sunt ibidem ligna *Vrakuciba* dicta, quæ exſiccata teruntur, tritorum pulvis inflammatur.

Cluſ. Exot. l.1.c.8. Stad p.3. Ind. Occid. c.6.

V. Lignum Javanenſe fungoſum, tam leve erat, ut non niſi Sambuci medulla videretur. *Materia* ut dixi fungoſa & candida: *cortex* admodum tenuis & membranaceus, coloris cineracei. Cotis vice in Java uſurpabatur; huicque negocio accommodum Cluſius expertus eſt.

Caput IV.

De Ilice.

Ilex.

Vid. Tab. LXIII.

I. Ilicis apud *Veteres* aliquot ſunt differentiæ, prout in Theophraſto, Plinio & Columella videre eſt.

I. Theophtaſto alia eſt *aculeata*, alia *illi affinis quæ Smilax*. 1. *Ilex aculeata Theophraſti* in magnam altitudinem aſſurgit, commodum ſortita locum. *Radix* eſt ἐπιπολῆς profunda, alta, (alibi omnium ſylveſtrium profundiſſimam ſcribit) & multiplex. *Materies* ſpiſſa robuſtaque, ſed quæ ſponte frangatur & diſſiliat: *cortice* læviore quam Quercus, eujus vel hyeme decorticationem ferre poteſt. *Medulla* magna, φανερὰ durior & ſpiſſior. *Folia* æterni viroris, δρυώδη, verum minora, ἐπακανθίζοντα vel potius ὑπακανθίζοντα. Nullo flore exhilaratur. *Fructus* βαλανώδης, ſed glans ipſa puſilla eſt, calyx hiſpidus, ἀκυλον Græcis. Novus cum annotino pendet: nam ὀψιμώτατα matureſcit; ἐπεαυτοφόρος, eamq; ob cauſam à quibusdam bifera exiſtimata. Fert & *granum* quoddam puniceum, & à meridie *hyphear*, à ſeptentrione viſcum. *Montibus* eſſe propriam putavit Theophraſtus; montes & valles amare Plinius. Poteſt & in agro frumentario naſci. *Non naſcitur* circa Elim & Lacedæmonem, propterea incolæ in carpētariis fabricis ejus loco ſubere utuntur. *Vſus* haud ſpernendus. Ex *caudice* fiunt axes & vehicula μονόξυλα. Secatur & ad laminas prętenues, colore quoq; non ingrato, ſed maximè fido iis quę terantur. Producunt & terebris ex eadem vaginas: & inter illa quotū operimēto alia materies veſtitur. Ex *Medulla* cardines ædium ſumptuoſarū fiunt. Ex eadem primo civica corona. Follis conculcatis pecus ſtupeſcit. Glans & δύσπεπτος & παχύχυμος. *Duplex* eſt, alia ἄκαρπος, alia καρπιμος: ambæ tamen floreſcunt. Dicit & Phellodryn Ilicē fœminam quibusdam dictam. 2. *Ilici affinis Theophraſti* vocatur *Smilax* Arcadibus. *Materie* eſt ſoluta & ἐπιεργής molli: *folio* molliore & latiore.

Theophr. H.P.l.3.c.7. & 16.l.1. c.16.

Plin. H.N. l.16.c.15.

Theophr. H.P.l.1.c.9.

Plin. H.N. l.16.c.18. Columella R.R l 5.c.8. Theophr. H.P.l.5. c.7.& 8.

Plin. H.N. l.16.c.43.

Theophr. H P.l 3.c.16 Columella R.R.l.6.c.3. & l.7.c.6.

Ilex. *Frons* intet ultima bonm cibaria; capris verò ilignei frutices, qui in altum non proſiliunt, proſunt.

Plin. H.N. l.16.c.8. II. *Plinio* Ilicis duo genera, *Italicum* nempe & *Provinciale*. 1. *Italica* Ilex folio non multum ab oleis diſtat, *Smilax* à quibusdam dicta, Ilici affinem Theophraſtus fecit. Vetuſtiſſima Romæ in Vaticano erat, in qua titulis æreis, literis Hetruſcis, religione arborem jam tum dignam fuiſſe, ſignificatnr. Apud Tiburtes etiam extabāt tres Tiburto conditore eorum vetuſtiores, apud quas inauguratus traditur. 2. *Provincialis*, quæ & *aquifolium*. Frutex eſt, φρυγανώδης vel

Dioſcorid. M.M. l.4. c.48. potius πετνώδης Rhamni magnitudine, ſi colatur, foliis nigrioribus (male χίτω ſimilibus) ἀκανθοτέροις, & ilicis glandiferæ μικροτέροις. *Coccus* ei ceu

Serapio c. 311. lens adhæret, φοίνιξ, hysgen quibusdam. Granum hoc, primoq; cen ſcabies fruticis; aquifoliæ ilicis coſcylium, ſeu quisquilium vocant. Gignitur in eo puſillum animal, quod ſi maturo fructu πέτεται, ſtatim evolat, & ἰσοσκαίνεται fit. Granum i-

Plin. H.N. l.21.c.8. pſum colligitur à mulieribus εἰς τὰ ςίμματα & omnes βαμματῶν dotes provocat; micante in roſis gratiâ, penſionemq; alteram tributi Hiſpaniæ pauperibns donat. *Naſcitur* in Hiſpania, ſed deterius: in Galatia, Armenia, Aſia & Cilicia optimum.

III. *Columellæ* alia eſt 1. *Non Spinoſa*, alia *Spinoſa*, de quibus nunc dictum. Reſpuitur *hæc* à pecore, *illa* non. 2. Alia *Major* alia *Minor*. *Hæc* quæritur apibus; illa ab omnibus improbatur. Obſervatum tenellas & *humiles* per margines ſpinis hotrete: *adultas*, carere aculeis.

II. RECENTIORIBUS dividitur Ilex in *Semper aculeatam* & *Non ſemper aculeatam*.

I. *Ilex ſemper aculeata*, vel eſt 1. *Cocciglandifera*, vel 2. *Baccifera folio ſinuato*.

1. *Ilex aculeata Cocciglandifera*, eſt Dioſcor. κόκκος βαφική, Plin. *Ilex aquifolia parva*, aliis *Coccus infectoria*, Bellon. *Ilex pumila*. Joh. Bauhino *Ilex coccigera*. Stolones vix duorum cubitorum, illosq; non craſſos habet: ideò ſtolone numeroſo in modum Roſarii aſſurgere, aliis dictum. Lævore præfulgida. *Folia* criſpa ac ſpinoſa, muricata, ſpinis vetuſtate aliquando rubeſcentibus, ſemper virentia & Aquifoliæ proxima, ſed minora: *Flores* vel potius Juli, Martio erumpunt, copioſi, muſcoſi, ſubluteiaut herbacei. *Fructus* in ſurculis glandes, echinato acetabulo, Lobel. obſervat. p.582 non bullato imâ parte, longiores, Bauh. H.P. nigriores & nitidiores quernis. *Ex-* l.7.c.2.p. *crementum* triplex. *Primum* Aprili & 106. Majo viſitur. Grana ſunt in foliis ex ipſis nata, piſi magnitudine, partim rotunda, partim longa, intus alba, rubra extrinſecus, guſtu acido, in quibus tandem vermiculus. *Alterum* menſe Majo ramis leviter adhęret, copioſum, rotundum, nigrum, lævi ſuperficie, durum, & liquore albido, cui vermiculi innatant, ſiccitate tandem evaneſcente, prægnans. Fervent ſæpe circa id formicarum operæ. *Tertium* nobilis ille coccus eſt, infectorius dictus, qui eodem tempore redditur. Grana ſunt copioſa, rubra, ſi albidum pulviſculū abſterſeris, ſanguineo cruore & vermiculis concoloribus turgida, quæ folii intro flexæ ſpinæ amplexantur, ſurculi verò præduri copioſius fundunt. Roratos imbribus frutices ita id *vere medio ordiri* prodidit Quinquerranus. Ubi imus, *inquit* Quinquer. de laudib. Provinciæ. ſcirpus ſe in duo brachia partitur, In horum medio primum omnium increſcit rotundum quiddam, magnitudine & colore Piſi, hoc *Matrem* vocant, quod ex eo cætera grana producuntur. Matres porrò habet ut plurimum quinq; quælibet cæſpitū familia, quæ ineunte æſtate, æſtuq; minutiſſimorum vermiculorum catervam profundunt, fatiſcuntq; in ſummitate. In animalia prorepit nova ſoboles, colore candida, pro ſe quisq; in ſublime. At ubicunq; vermiculi vel geminantis ſurculi axellis occurrerint, deſident, & incrementis aucti, milii magnitudine fiunt. Inde liberius adoleſcentibus, albus color in cinericium tranſit, jamq; non animal, ſed Piſum rurſus apparent. Hoc *dignum obſervatu*, iis

ſolum

ſolum regionibus quæ mari mediterraneo vicinæ ſolis ardoribus torrentur, naſci; neque ibi perpetuo. Deſinit coccum ferre, quando glandem largiri incipit. Ideò quadriennes aut adultiores urere ſvetum, ut proximo anno novelli reſurgant. Pariunt tum ſubſequẽtibus aliquot annis idem, exiguorum piſorum inſtar, ſed coloris cinerei. *Naſcitur* non tantum iis de quibus ſupra locis, ſed & inter Hieroſolymam & Damaſcum in Africa, Gallia Narbonenſi, Hiſpania, Italia, Creta, Sardinia, &c. In Africæ Barbaria vilius eſt. In Gallia Narbonenſi tam circa Monſpelium, Arelatem planicie patentiſſima, ſolibus æſtivis retorrida, ſqualida, glareoſa, lapillis ſilicibusque conſtrata: quam circa Frontignanæ & Narbonæ finitima, prodit. In Italiæ provinciis plærisque ſed Romano inprimis agro, Senenſi vicino, locis montoſis, glareoſis, ſterilibus, inter varias Ilices, Smilaces, Therebinthos & Lentiſcos &c. In Hiſpania agro Valentino & Luſitano. In Polonia & Bohemia haberi, ſomnium eſt Matthioli ex porta eburnea. *Colligitur* ad *uſum* variè. *In Creta* paſtoribus opera illa relinquitur. Ferunt collectum ad quæſtorẽ, qui ex dimenſo ab illis redimit. Segregantur à veſiculis cribro animalia: mox in pilas ovi gallinacei magnitudine ſummis digitis delicato tactu formãtur, ne ſuccus effluat. *In Gallia* maturitatem adepta leguntur, jam coloratis vermiculis fœta: dumq; aſportantur (verba ſunt Quinquerranii) mercatoribus, ambiẽs pellicula præ teneritate rumpitur. Vermiculorũ quidem qui citra vaginulam habentur pretiũ in libram quamlibet, aureus ſolatus, in granorum verò, quæ adhuc eorum partem retinẽt, bujus quadrans. Torpent interim vermiculi, ac immobiles jacent; cæterum cum primùm tempeſtivitas adeſt, in lintea præcipitati, ſoli exponuntur. Tum libato calore ſtatim prorepũt, atq; effugere nitũtur: ſed à cuſtode, qui continuus aſſidet, concuſſu lintei in mediũ eò usq; rejiciuntur, donec emoriãtur. Tanta quidem dum Ilex hæc fiunt, totoq; mox triduo, odoris ſvavitate atq; gratia, ut non Cibetæ, non Moſcho, non Ambræ, ſed ne Citriorum quidem floribus facilè conceſſerit. Si quæ verò grana legentis effugerint ſedulitatẽ, ea mox alatorum animaliũ numeroſum exercitum in auras effundunt. Obſervatũ eſt uno anno ex campo lapideo, Arelatenſi agro, *proventum undecim aureorum millibus æſtimatum*. Utuntur illis & Medici & Tinctores. *Medici* preſſis recentem cruorem ſerico excipiunt, ex quo cum aliis ingredientibus celebris illa *Alkermes* confectio paratur, quã Catellanus notiſſimus nobis apud Monſpelienſes Pharmacopæus deſcripſit, Eichſtadius in eſſentiã redigere docuit. Prodeſt granũ cum thuris modico cõtra abortũ mulieribus in potu, vel ovo ſorbili: muniuntur eodem cõtra partus difficultatem vicinæ. Confectio cõtra melancholicos affectus, virium proſtrationẽ, lypothymiam, cordis palpitationẽ cum ſummo fructu adhibetur. *Tinctoribus* in inficiendis pannis eleganti fuco, inſervit. *Scarlatinos* inde quidem vocãt. Vermiculatum ſeu Scoletidoton non malè dixeris. Emptum aceto aut albo vino irroratur, ne in vermiculos aut viniſugas muſcas abeat, vacua tunicella; mox in pulverem miniatum & rubicundum redigitur. De *Differentiis* hæc pauca habe. 1. Diverſam paulò à Provinciali Hiſpanicam quã Cluſius deſcribit. Nam & folia illi paullùm incana tribuit; & puſillũ amarãq; glandem. 2. Arbuſculas circa Monſpeliũ evulſas & in hortũ Montbelgardenſem tranſplantatas, hyemeq; repoſitas, plures quidẽ años, ſed ſine flore, cocco & glande duraſſe. 3. Angvillatam in ilice quoq; granũ apud Sclavos & Macedonas gigni prodere, ab illis *Cervach*, ab his *Chervach* vocari. 4. Dari & in Cocco differentiã. Peſſimum eſſe in Sardinia. Minoris in Barbaria valoris. In Sezimbra parte Luſitaniæ ferè omnib. præferri. Vermiculos ibidẽ puri ſangvinis colore, & in extremo gradu aromaticos: aliquan-

Bellon. Obſerv. c. 78.

Matthiol. in Dioſcor. l. 4. c. 43.

Laguna apud Bauhin. H. P. l. 7. p. 209.

Ilex.

quantumq; auctos ex ſemine in terram deciduo prodire, & innumera multitudine parietes invadere. De *Pimpinello Cocco* ſuo loco dicemus. Cognata huic *Agria Angvillara* & *Arbor Nova Angliæ baccas Alkermes dictas ferens*. I. *Agria Angvillara*, quã Plinius Aquifolium vocitat, foliis eſt Ilicis, aliquantulum ſpinoſis, glande minimâ, ligno duro: provenitq; in mõtoſis Sclavoniæ & Patavinis. Fortè *Milax* ſed *Acylaca* Cretenſium, ſpecies ilicis Bellonii, quã ille in monte Athos, itinere ſiderocapſa Bucephalam, in rupibus circa Hieroſolymam & Damaſcum, inter Halepum & Antiochiam, in mõte deniq; Cretæ Pſilonthi obſervavit. Arbor eſt inſignis magnitudinis, fertq; glandes. II. De *Arbore Nova Angliæ*, hoc ſolũ habeo, baccarum aliquando libram in Anglia triginta imo quadraginta ſolidis ſterlingenſibus veniiſſe.

Bellon. in Obſervat.

de Laet Ind. Occid. l. 3. c. 2. p. 65.

2. *Ilex aculeata baccifera folio ſinuato* Theophraſto eſt ἄγρια, plęriſq; *aquifolium*, Lobelio *Agrifolium Septentrionis*; nonnullis *Ruſcus ſylveſtris*, *Palma aculeata*, Lacunæ *Paliurus ſecunda*, Loniçero *Ilex Aquifolia*, Cæſalpino *Hedera regens Plinii*. Sæpè pro ſoli genio in juſtam aſſurgit arboris altitudinem, ſæpè infra fruticis ſtaturam ſubſidit. *Caudex* & rami lenti, quibus duplex *cortex*, pallidus interior, exterior viridis, fœtens cum avellitur. *Materies* alta, ſolida, interius nigricans, quę in aqua Guajaci inſtar ſidit. *Frons* perpetua. *Folium* aculeis in ambitu horridum, ſatis magnum, denſum, fimbriatum, ex viridi ſplendens: *flos* parvus τετραφύλλος cum totidem apicibus, luteus, in lauro confertus: *Fructus* baccæ parvæ, umbilicatæ, rotundæ, rubrę, cum tetro quodam ſapore ſubdulces; quibus ſemina quaterna, oblonga, triquetra, ſtriata, inſunt. *Prodit* incultis, ſylvoſis, umbroſis & deſertis; in Gallia, Germania & alibi. Prope thermas plumbarias in Lotharingia frequentes viſuntur: ſic & in ſylva Hercynia, montibus Burgundicis ſaltu propè Saltzburgum. Viſa & in Sileſia, in horto Doctoris Scholtzii Vratislavienſis Medici. De *Vſu* ſi quæras. *Radicis* decocto articulorum luxatorum duritiés diſſolvitur, ſi fomenti inſtar applicetur. *Folia* vino injecta pleuriticum dolorem diſcutere putant. *E virgis folioſis* ſcopæ ad verrendas domos parantur. *Lignum* diſſectum tædæ modo, authore Hermolao uritur. *Baccæ* quia tenuiorum partium, colicos à pituita dolores tollunt, ventre ſoluto, ſi numero X. vel XII. aſſumantur. Ex totius ſi in operta olla calcinetur cineribus, factum lixivium, hydropicorum aquas vehementer, ſi propinetur pellit. Si in teneras arbuſculas inſerantur roſæ, ſubvirides floſculos fundunt. Ramis quia perpetuò viret, ornantur templa, inde ablatos contra fulgura & faſcinos prodeſſe, miſera plebecula credit. Fit ex ea & viſcũ. De *Differentiis* nihil occurrit. Non oberit tamen ſcire. In montibus Burgundicis pulcherrimas obſervari, quarum ſuprema folia, Laurina æmulantur, & quidem ſine ſpinis. Circa arcem Veldentiam ita arboreſcere, ut cæteras arbores proceritate exæquet. In ſaltu Haganovenſi, inter cæteras ſentes & frutices humili ſtaturâ pullulaſcere. In ſenecta uno & altero aculeo folia muniri.

Lobel. Adverſ. p. 431.

Bauh. H. P. l. 7. c. 3.

Schwenkfeld in Pythol. Sileſ.

II. *Ilex non ſemper aculeata*, in *triplici* eſt differentia. Eſt enim alia *folio oblongo ſerrato*: alia *folio anguſto non ſerrato*: alia *folio rotundo molli modicè ſinuato*; quibus *Ilex Londinenſis* & *Ilex Bauhini*, quam ſub Smilacis Dalechampii titulo poſuit, ſubjungitur.

1. *Ilex non ſemper aculeato folio oblongo ſerrato*, Tabernomontano *Ilex anguſtifolia*, Lobelio *Ilex arborea*, Matthiolo & aliis *Ilex* ſimpliciter, ſpectatæ eſt proceritatis, cortice in ruffum nigricante. *Materies* denſa admodũ, gravis, robuſta, in atrum rubeſcens. *Folia* laurina, æterni viroris, intra vireſcentia, extra ſcabra, candicantia, & in toto ambitu ſerrata. *Glandes* quernis minores. *Pillulas* quaſdam rubẽtes gignere, quæ cum aceto tritæ vulneribus recẽtib. & oculis utiliter imponãtur, Matthiolus author

Matthiol. ad Dioſcor. l. 1. c. 122. Tabernom. H. P. l. 3. p. 696. Lobel. obſerv. p. 582. Adverſor. p. 431.

thor eſt. *Carbo* in precio,quia ignem fovet,nec capiti infenſus ſentitur.

Dalechãp. in Hiſt. Plantar.

2. *Ilex non ſemper aculeata folio anguſto non ſerrato*, Lugdunenſi *Smilax humilis anguſtifolia* dicitur. Humilis eſt & fruticoſa; *folio* oleæ candido, neque inſecto, neque ſpinoſo: *flore* oleæ luteo, roborive ſimili, glande parva. *Frequens* in collibus Rhodanum reſpicientibus, totoque eo tractu, qui à Vienna Allobrogum ad Arelaten usque protenditur.

Cluſ. H.P. l.1.c.15. Bauh. H.P. l.7.c.3. Tabernom. H.P.l.3. p.896. Camer. in Epitome. Lobel. in obſerv.p. 582. Adverſ.p.431.

3. *Ilex non aculeata folio rotundo, molli, modicè ſinuato*, Theophraſto eſt *Smilax*, Cluſ. *Ilex major*, Lobel. *Ilex arbor*, Bauhino *arborea*, Tabern. *Ilex*, Camer. *Ilex latifolia*, Cæſal. *Ilicis alterum genus*, Lugdun. *Smilax Arcadum glandifera*, mali aut pyri eſt magnitudine. brachia & *rami*, qui frequentiores & breviores quã Suberi, incanâ lanugine obducuntur; *folia* perpetua, infernè candicantia, antequam glandes fert *ἀκανθώδη*, in adultiore plerumq; ſine aculeis, orbiculata, guſtu adſtringente, ſinuata aliquando leviter, aliquãdo ne etenata quidẽ. *Iuli* in extremis ramulis oblõgi, racemoſi, in flavos & muſcoſos floſculos, polline & tenui pulvere perfuſos explicantur. *Glandes* è ſeparatis pediculis quernis ſimiles, majores & lõgiores modò, modo breviores & minores. Nigreſcunt ante maturitatem, gũmiq; fundũt calidũ, nec ingrati ſaporis. Maturarũ cortex nigricat, nucleus candidus & dulcis, nec minus in cibis ac caſtaneę expetitur. Bauhinus longas facit, læves, turbinatas, mediocris magnitudinis: calicem incanũ & veluti imbricatum. Obſervavit idem in ramis & foliis excrementũ per temp⁹ vernũ, nigrũ & rotundũ. Viſus & Cluſio in Bętica ſupra ilicem *muſcus capillaceus*, cinerei coloris, qui de ramis pendebat: nec non in agro Monſpelienſi prope Cœnobium Grammont granum ex puniceo nigricans. Viſcũ vel hyphear gerere, non animadvertit.

Cluſ. l.c.

4. *Ilex Londinenſis*, à Cluſio obſervata eſt, eaq; duplex. *Vna* ad ripam Thameſis ſupra pontem, multis, frequentibus & fragilibus ramis, quib⁹ ſparſim & nullo ordine folia Hiſpanicæ, quam ſuperius deſcripſimus, Ilex. ſimilia. *Florebat* ſub Maii finem. An glandes maturitatẽ ſint conſecutæ, ignotum. *Altera*, in arcis Regiæ ad Weſtmonaſterium horto, vaſtę magnitudinis, *caudice* tam craſſo, ut à nemine circumplecti potuerit. *Folia* illi ſine aculeis, ſubtus incana, ſuperius virentia, orbiculata, nec buxeis aliquando majora. De *flore* & *fructu* nil illi compertum.

5. *Ilex Bauhini*, ſub *Smilacis Dalechampii* titulo deſcribitur. Tã exigua inter eam & ſuperiorem differentia, ut eandẽ ferè exiſtimem. Apponere tamen, ne quid deeſſet, volui. *Ramos* habet villoſos, cinereos ſive candicãtes, pulchros illos quidẽ, & quibus *folia* Ilicis arboreæ foliis ſimilia ſunt, niſi quod multò exiſtũt majora, tres uncias longa, duas ferè lata, ſubtus cana, ſupra viridantia, quæ magnam partẽ in ambitu æqualia ſunt: in aliis verò parvas muricatas ſpinas eſt cõſpicere, ſed eas minus exſertas. *Glandes* binæ aut ternæ ex pediculis craſſis hirſutis, calyce ſquammato, incano, mitiore quam ſuberis dependẽt.

Bauhin. H. P.l.7.c.3. p.101.

Caput V.

De Fago.

I. **F**Agus ὀξύη (ſciſſimam Gaza vertit) ſecundum *Veterum* pronunciata, *radicem* ſi ſpectes, ἐπιπολαιόῤῥιζος, καὶ ὀλιγόῤῥιζος eſt; ſi caudicis qui ὀρθοφυὴς & ἄνοζος, craſſitudinẽ & altitudinẽ, fermè abieti æqualis. *Lignum* ei ἀ-χρῦν, robuſtum εὔινον, læviqve cortice veſtitum. *Folium* δυχιδὲς vel potius ἀχιδὲς, oblongius quam pyro & ἐξακανθίζον ἐξ ἄκρου, *ſpinis in extremis carens.* *Plini⁹* tenue & leviſſimũ dixit, populo ſimile, nigrę ſcilicet, (ſimili⁹ enim huic quã pyro) celerrimè flaveſcẽs, mediâ parte plærumq; gignẽs ſupernè parvulam baccam viridem, cacumine aculeatam. *Fructus* λεῖος, βαλανώδης ἐν ἐχίνῳ, non tamẽ hiſpido, ſed lævi mollique, neq; ut caſtaneæ ſpinoſo. Triangula cute includitur, & ſimilis eſt caſtaneæ κατὰ τὴν γλυκύτητα καὶ χυλὸν ſeu saporẽ, ſecundũ Plinium nucleis.

Plin. H.N. l.16.c.6.

Plin. H.N. l.16.c.5.

Ideò

Fagus.

Ideò ea obſeſſos etiam homines duraſſe in oppido Chio, tradit Cornelius Alexander.

Theophr. H.P.l.3. c.10. Varro L. L. l.4. Plin. H.N. l.8.c.10.

Naſcitur in montibus, Olympo inprimis, & planis campeſtribusque. Fuit & Esquiliis olim lucus Fagutalis & virarum Querquetulanum ſacellum, Fageum Plinius dixit porta Querquetulana, colle in quam vimina petebantur.

Plin.H.N. l.16.c.4.

De *uſu* habe. Maximum olim huic honorem, quod civica corona, militum virtutis inſigne clariſſimum, jam pridem verò & Clementiç Imperatorum, poſtquam civilium bellorum profano meritum cœpit videri civem non occidere, iligna primo fuit, poſtea magis placuit ex eſculo Jovi ſacra. Variatumque & cum quercu eſt, ac data ubique quæ fuerat, cuſtodito tantum honore glandis. Additæ leges arctæ & ideo ſuperbæ, quasque conferre libeat cum illa Græcorum ſumma; quæ ſub ipſo Jove datur, cuique muros patria gaudens rumpit: Civem ſervare, hoſtem occidere: Utque eum locum, in quo ſit actum, hoſtis obtineat eo die: Utque ſervatus fateatur: alias teſtes nil proſunt: Ut civis fuerit. Auxilia, quamvis rege ſervato, decus id non dant: Nec creſcit honos idem Imperatore conſervato, quoniam conditores in quocunq; cive ſummum eſſe voluêre. Accepta licet uti perpetuo. Ludos ineunti ſemper aſſurgi etiam ab Senatu, in more eſt. Sedendi jus in proximo Senatui. Vacatio munerum omnium ipſi patrique, & avo paterno. Quatuordecim eas accepit Siccius Dentatus, ut retulimus ſuo loco: ſex Capitolinus. Is quidem & de duce Servilio. Africanus de patre accipere noluit apud Trebiam. O mores æternos, qui tanta opera honore ſolo donaverint: & cum reliquas coronas auro commendarent, ſalutem civis in pretio eſſe noluerint: clara profeſſione, ſervari quidem hominem nefas eſſe lucri cauſa.

Plin.H.N. l.16.c.9.

Scribit in recenti *cortice* ad Duces explorator, incilſas literas tegente ſucco, prodente ſi exaruerit. Religioſa idem in quodam ſactorum uſu; ſed non durat arbor.

Plin.H.N. l.24.c.5.

Manducantur *folia* in gingivarum labiorumque vitiis. Calculis vel potius oculis, glandis cinis illinitur: item cum melle alopeciis.

Plin H.N. l.16.c.6. Pallad. menſ. Novembr. tit.25.

Glans ſuem hilarem facit, carnem coquibilem ac levem, & utilem ſtomacho. Gratiſſima & muribus, & ideo animalis ejus una proventus. Glires quoque ſaginat. Expetitur & turdis. *Differentia* illi nulla: ideò μονοφυὴς Theophraſto: aliqua tamen pro loco diverſitas.

Plin.H.N. l.16.c.38.

Materia *montana* candida, & ad carpenta, lectos, menſas & naves utilis. Facilis nempe, quanquam fragilis & tenera.

Plin H.N. l.16 c.43.

Eadem ſectilibus laminis in tenui flexilis, capſisque ac ſcriniis ſola utilis. Scandulæ olim ex ea aptiſſimæ. Pocula in honore, Alcimedontis præſertim cælato opere & vaſa in ſacrificiis in uſu, haſtæque celebratæ. Hinc fortè Theophraſtus abieti æqualem & ad ſimilem quoque uſum dixit. Quin ex ea agreſtes vaſa corbesque ac patentiora quædam meſſibus convehendis vindemiisque faciunt, & tuguriorum prætexta. Humore corrumpi, in ſicco utilem, Palladius prodidit: at Plinius in aqua permanere incorruptam, madefactamque meliorem reddi.

Theophr. H.P.l.6.c.1.

Cæditur aliquando poſt meſſem, ſeu πυροτομίαν, aliquando μετὰ τρυγητὸν καὶ Ἀρκτοῦρον. In πεδίοις quæ provenit, nigra eſt, καὶ ἄχρηστος πρὸς ταῦτα.

II. RECENTIORUM Fagus, quæ Bellonio *Oxya*, Pandectario *Ornus*, ad Græcorum φηγὸς differentiam, *Fagus Latinorum* vocatur,

Stapel. ad Theophr. l.3.c.10.p. 172. Bauh.H P. l.7.c.4.p. 118.

arbor eſt magna, procera, ramis brachiata, & in orbem non rarò latè comata, *Caudex* craſſus, erectus, in quo ſi per ſenium cavetur, tanquam in caverna habitandi locus. *Folia* ulmea propemodum, nonnihil lucida, ex luteo ab ortu viridia, mox ſaturatæ viriditatis, & lanugine interdum in ambitu obſita, ſapore, dum novella, acido. His erumpentibus prodeunt quoque *Iuli* ex multis pediculis, rotundi, & ex apicibus luteis concinnati, qui menſibus Majo & Ju-

& Julio obſervantur. *Flores* villi ſeu capreoli, aut fila multa ſimul, cum apiculis quibusdam pallidis ac flavicantibus, qui menſe Martio protruduntur. *Glans* hos ſubſequitur in calyce echinato, anguloſo, carnoſo, ſucculento, & guſtus acidi, qui adapertus in quatuor partes dividitur. Nuclei triangulares, ſpadicco cortice, ſubdulces & pingues in eo. Excidunt ſua ſponte circa Septembrem maturi; & niſi conſumantur, vere appetente è terra erumpentes, binis, laris & pingvibus foliis germinant, quæ alia conſequuntur, donec in arborem abierint. Notatu digni *oculi*, qnos ſquammatas gemmas rectè dixeris, qui vel media hyeme abundant. Unciam hi longi, acuti, pungentes, intra ruffas & lucidas tunicas, quibus foliorum primordia. Emergentibus, intumeſcunt gemmæ; & decidunt fatiſcentes. Averſis foliorum partibus, è pluvia ſolis vapore aduſta, rubicantes, concavæ, & in acumen deſinentes pillulæ in ſummo enaſcuntur, quæ vermiculos concipiunt. *Invenias* paſſim. Eſt enim Germaniæ, Carinthiæ, Styriæ, monti Athos & aliis locis familiaris. *Vſus* foliorum, ligni & glandium. *Folia* recentia tumores calidos diſcutiunt, ſi contuſa imponas. Aqua quæ in cavis, ſingulari contra ſcabiem & impetiginem eſt remedio. *Lignum* in laminas flexiles diſſectum, vaginis enſium firmandis interſeritur. Ex aſſula die omninm Sanctorum præciſa, ſi calida, hyemem calidam, ſi humida, frigidam quidam ridiculè colligunt. Firmius madefactum: ideò in aquis durare creditur. *Glandes*, muribus, ſciuris, urſis, turdis & merulis in deliciis. Virente & homines & ſues caput ira turbantur, ut ſæpè obdormiſcant. Pingvedo hæc ſaginatorum mollior, & coctione liqueſcit. Uſtæ & cum axungia porcina miſtæ calculoſis proſunt, ſi lumbis apponantur. Oleum expreſſum plebecula loco butyri quadrageſimali tempore adhibet.

Schvenckf. in Phytolog. Sileſ.

Fagus.

Coler. in Occon.

EXOTICA.

Ex Exoticis duæ huc referuntur, *I. Arbor fago ſimilis in Cathagena*, ſed materie molli, ſpongioſa & ſicca, quæ facile ignem concipere poteſt. *II. Arbor ſinus S. Auguſtini* fagi ſpecie, quæ fructum fabis ſimilem fert. *Tria* ejus genera. *Primum* eſt magnum & procerum, ſiliquas fabacearum inſtar fundens, in quibus qnadrangulæ fabæ, ſeminum Tamarindi æmulæ, duro cortice veſtitæ, quibus intus ſubflaveſcens nucleus præſentiſſimi exitii. *Ogon* fructus Nigris. *Alterum* minus, cui ſiliquæ curvæ, craſſæ, ſex unciarum longitudine, trium in latitudine, in quibus quinque unciales fabæ. *Tertium* amplum, foliis brevioribus, fructu majore, qui de pediculo ligneo, craſſo, novem uncias longus, quinque latus pendet, in quo quinque majores ſuperioribus venenoſæ fabæ. *Quendam* Nigritæ vocant.

De Laet Ind. Occid. l. 8. c. 13.

Purchaſ. Navigat. T. 1. p. 415.

Dd HI-

HISTORIÆ NATURALIS DE ARBORIBUS

LIBER V.

De Arboribus Bacciferis.

Caput I.

De Bacciferis tam Indigenis quam Exoticis.

Articulus I.

De Bacciferis Claſſis primæ.

Punctum I.

De Tilia.

Tilia. Tab. LXIV. BAcciferæ Claſſis primæ ſunt 1. *Tilia.* 2. *Oſtrys.* 3. *Viburnum.* 4. *Platanus.* 5. *Ricinus.* *Saſſafras* & *Alnus baccifera*, de qua alibi agemus.

De *Tilia* in genere deſcriptione pauca apud *Veteres* occurrunt. Sole ad Aquilonem ſcandente, folia verti ſcribit *Plinius*, ad mille uſus perenda. Proditum id & *Theophraſto:* & apud *Varronem* legimus, cum ſe convetrerint, ſolſtitium fieri dicimt. Benignitati id tribuendum naturæ, *inquit Plinius*, quæ debebat diſcrimen hoc indubitatis ſignis notaſſe; & manibus ipſis agricolarum ingeſſiſſe, ut conſpectu ſyderis ſignum habeatur. Theophraſtus tempori adſeribit, in quo φυλλοβολία accidit. ὥσπερ γεγηρακότα καταξηρανθέντα decidunt. Robuſtiora ἐπιστροφὴν duntaxat patiuntur. Omnium pomornm adulterium geſtare addit *Plinius*. Diverſis quippe modis vidit arborem inſitam & juxta Tiburtes tiliam omni genere pomorũ onuſtam; alio ramo nucibus, alio baccis, aliunde vite, ficis, pyris, punicis, malorumque generibus. ſed huic vita brevis fuit. Dividitur in *Marem* & *Fœminam*. I. *Mari* lignum durum, flavum, ὀζωδέστερον & εὐωδέστερον. Cortex craſſior, ac detractus inflexibilis. διὰ τὴν σκληρότητα. Nec ſemen fert nec florem. II. *Fœmina* craſſior arbor, materies candidior, medulla exigua & quæ teredinem non ſentit, proceritate perquam modica. Cortex ἄκαμπτος, dulcis & ſuavis. *Folium* forma hederacea πλὴν ἐκ περιαγωγῆς μᾶλλον ἢ περιφέρεια, ἡ δὲ πρὸς τῷ μίσχῳ κυρτότατον. ἀλλὰ κατὰ μέσον καὶ εἰς ὀξύτερον τὴν συναγωγὴν ἔχον, καὶ μακρότερον. ἔπυλον δὲ κύκλῳ καὶ κεχαραγμένον. De *Flore* & *Fructu* ita Theophraſtus. Τὸ μὲν ἄνθος καλυκῶδες παρὰ τὸν τοῦ ξύλου μίσχον, καὶ παρὰ τὴν εἰς γόνατα κάχρυν ἐφ' ἑτέρου μίσχου. χλωρὸν δὲ ὅταν ᾖ καλυκῶδες ἐκκαλυπτόμενον δὲ ὑπόξανθον. ἡ δὲ ἄνθησις, ἅμα τοῖς ἡμέροις, ὁ δὲ καρπὸς, στρογγύλος προμήκης, ἡλίκος κύαμος, ὅμοιος τῷ τοῦ κιττοῦ, γωνίας ἔχων ὁ ἁδρὸς πέντε ὥσπερ ἰνῶν ἐξεχουσῶν καὶ εἰς ὀξὺ συνηγμένων. ὁ δὲ μὴ ἁδρὸς ἀδιαρθρωτότερος. διακνιζόμενος δὲ ὁ ἁδρὸς ἔχει μικρ' ἄττα καὶ λεπτὰ σπερμάτια, ἡλίκα καὶ ὁ τῆς ἀνδράφαξυος. *Locum* ſi ſpectes, Montes & valles *diligit*; aquoſa inprimis. In Aſia difficulter, ut Theophraſtus ait, reperitur. In ſtercorato ſolo opti-

Plin. H.N. l.18.c.28. Theophr. de Cauſ. Plant. l.1. c.26. Varro R.R. l.1.c.46.

Theophr. H.P.l 3.c.10 Plin. H.N. l.16.c.14.

Theophr. H.P.l.3.c.10

Theophr. H.P.

optimè proficit ; ægrè in arido. Quantum ad *Vſum* ; ἄεργος eſt τὸ ὅλον ob mollitiem. Naves longæ, arcæ, menſuræque exinde. Ex *cortice* πὶς κίςας faciunt. Ex eodem vaſa corbesque ac patentiora quædam meſſibus vindemiisque convehendis; nec non tuguriorum prætexta fieri ſcribit Plinius. Plin. H N. l.16 c.9. Mirum verò in hac arbore, fructum à nullo animalium attingi: *foliorum* corticisque ſuccum eſſe dulcem, quod tamen apud Recentiores falſum. Cineſias Poëta, Phillyreus ab Ariſtophane dictus eſt, quod propter gracilitatem tiliaceis aſſeribus corpus ſuum fulciret. Antoninus Pius quoque tabulis tiliaceis in pectore fulciebatur. Dabat & piſtoribus umbram. Palladius *ſylveſtris* meminit, ex ea; mel apes colligere.

II. RECENTIORES quoque in *Marem* & *Fœminam* diſtingvunt.

I. Tilia mas eſt duplex. *1. Foliis ulmi. 2. Folio maximo montana.*

Dodon. Pempt. 6. l.4 c.16. I. *Tilia mas folio Vlmi* cortices habet lentos ac obſequioſos, & ad funes conficiendos idoneos, ſed tamen paulo duriores ac fragiliores. *Lignum* durius, nodoſius, & ex luteo coloratius, Ulmi ſatis ſimile: *folia* lata, haudquaquam lævia, ſed aſpetiora, propemodum veluti Ulmi, in quibus tamen folliculi nulli gignuntur. *Fructum* adeò rarò profert, ut ſterilis, nec ullum facere exiſtimetur. Eſt autem hic planus, rotundus, & uti majoris Thlaſpios infarctus; cohærentque plures è longiuſculis pediculis racematim.

Bauh. H.P. l.8.c.1.p.157 II. *Tilia mas folio maximo montana*, fortè *Mas Theophraſti*, arbor nova eſt, & ramoſa. *Cortex* lanuginoſus, ſubruffus; *folia* vix rotundantur, ex virore nigricant, vulgaris foliis quadruplo majora, profundè ſerrata, hirſuta, in dorſo præſertim, quod nervorum eminentia decorat. Per ſeptendecim annos obſervavit florem & fructum Bauhinus, ſed fruſtrà. *Provenit* in Mutite monte Baſileæ vicino.

II. Tilia fœmina duplex etiam eſt. Tilia. *1. Folio majore. 2. Folio minore.*

I. *Tilia fœmina folio majore*, Græcis *Philyra*, Gvilandino, Caſtori *Phyllirea*, nonnullis *ſativa*. Bauh. H.P. l.c. Arbor eſt procera & ramis brachiata. *Radices* profundè in latum exſpaciantur. *Cortici* in caudice craſſo ſubnigricanti, ex luteo interius inalbicanti lentus & dulcis ſubeſt, interque hunc & lignum, alii tenues, veluti membranæ viſuntur. *Materies* enodis, inalbicans, facilè cœlo cedit. Ex *foliorum* quæ lævia, acuminata, inferna parte magis hirſuta, alis, ligulæ longæ, albæ, foliaceæ oriuntur; ex horum coſta media pediculus, qui in aliquot petiolos abit; quorum ſinguli *florem* ſuſtinent, umbellatum, albicantem, apicibus luteis, ſtylo albicante: totum obvallant calycis dehiſcentis quinque ſegmenta, albida, pinguia. *Profertur* Majo & Junio. *Fructus* qui Auguſto maturatur, rotundus, angulòſus, hirſutus, cui intus *ſemen* vel nucleus. Ex ſemine Septembri ſponte fatiſcente & deciduo, primis ſtatim diebus colliculus unam & alteram unciam altus, bina folia oſtentans prorumpit: horum unumquodque in quinque diviſuras, veluti digitos diſſecatur. Ad antiquarum radices ſæpè quercuum uvæ ſimile obſervatur. *Naſcitur* paſſim in Italia, aſperis inprimis montibus, Gallia, Hiſpania, Germania, Anglia, Polonia, &c. Eſt Moguntiæ in Cœnobio S. Albani quæ XX. craſſis lapideis columnis fulcitur. Baſileæ juxta ſummum templum, ad Rheni alluentis ripam, viſitur amœnitate topiaria. Habetur & circa Tigurum, cujus maximæ truncum ſi duo viri mediocres amplectantur, dodrantes adhuc quinque ſuperſint: qualem & in medio prædio in ruſtici horto videre eſt. Eſt & Amersfurti, cujus menſa XX. Bodæus ad Hiſt. Pl. Theophr. l.4.c.7.p. 407. convivas excipiat & tegat, adeò denſis ramis foliisque, ut ne radii quidem ſolares penetrent. Creditur ſupra centeſimũ annum *vivere*.

Tilia. Nata bono mottalium, ſi *Vſum* ſpectes. Nam uſta *materia*, carbonibus aceto rcſtinctis, cum oculis cancrorum grumoſum ſangvinem exigit. Carbones pulverem pyrium ingrediuntur. Habentur & libri qui in delicatioribus *corticibus* ſcripti ſunt. Viſi Nurtingæ pedali laritudine, longitudine competente, in elrculum plexi, quos tinis imponebant. Lintea lixivio in eis perfuſa, ut corticoſo circulo ſupereminente, cineres cum lixivio ſupcreminentes continerentur. Idem commanſus vulnera conglutinat: intermedius aqua maeeratus, lentorc ſuo ambuſtis remedio eſt. *Folia*, quæ cx rotis cœleſtis incubitu ita oblinuntur, ac ſi melle madefacta fuiſſent, trita & conſperſa, pedum tumores diſcutiunt. Succus è recentibus vino miſtus & calidè attubus infrictus, ſpaſmo flatulento opitulatur, in gravidis inprimis. Humor è *medulla* caſtrata defluens, capillos illitus reddit. Aqua ex *floribus* deſtillata, epilepſiæ, faciei fuco & torminibus vcntris prodeſt. *Fructuum* pulvis dyſenteriam & impati numero deglutitus hæmorrhagiam narium ad miraculum ſiſtit: *Viſcum* cpilepticis ſalutarc.

Bauh. H.P. l.8.c.3. II. *Tilia fœmina falia minore* Trago eſt *ſylveſtris*. Arbor patula & toroſior. *Materies* lenis, alba: *cartex* magis quàm ſuperioris ſcaber. *folia* betulæ, rigidiora nec hirſuta. *Flores* usque ad undecim aliquando umbellati, pallidi, odotati, ex luteo foliolo ſeu amento tardius quam ſuperioris prodeunt, cum lentote acidi. *fructus* parvi, hitſuti, anguloſi. *Naſcitur* paſſim in Germania & Sileſia tam ſylvis quam montibus. Illi quæ Montbelgardi in fori angulo, tugurium amplum ſupcrſtructum cum mcnſis, jucundum commeſſantium receptaculum. Ad hanc *Teleſiana Bauhini* ab arce Ducum Wirtembergenſium ita dicta, quæ fulmine tacta fuit noctu mcnſe Septembri, & ſub ea novem quæ ſtabulabantur vaccæ.

Marcgr. H. B.l.3.c.3. Ex Exoticis huc rcfcto *Caaguacuiba Braſilienſium*, floribus eſt tiliæ ſimilibus & *Boa Tſinking Javanorum, folio Tiliæ*. Parva eſt illa arbor, *caudice* ſine ramis, *ligno* fragili. *faliis* quæ ſuperiora veſtiunt ſesquipedem longis, pedem latis & copioſis, ad tactum mollibus & hirſutis, cum inſignibus venis. *fructu* nigro, qucm aves comedunt. *Iſta* præalta truncis multis & acutis ſpinis obſito. *Flori* rubro ſiliquæ ſuccedunt, in quibus rubræ iridem fabæ naſcuntur, gratiſſima turdis eſca. Bont H.N. & M.l.6. c.44.

Punctum II.

De Oſtrya & Viburno.

Vid. Tab. LXIV.

I. OStriæ quæ & [illegible] unica eſt apud *Veteres* ſpecies, Oxyæ (id eſt Fago, ſciſſima Gazæ) tum ſatu tum *cartice* ſimilis, *folia* pyri non multo oblongiore, in acutum contractiore & majorc, fibris multis & craſſis, à mcdio dorſi in modum coſtarum recta ſecundum magnam fibram porrectis, in fibris ipſis rugato & in ambitu leviter ſerrato: *materiâ* dura, decolore, albida: *fr::* [illegible]*u* puſillo, oblongo, hordeo ſimili, flavo: *radices* ſublimes habet. Et Plinio *Oſtryt* quæ & *Oſtrya*, arbor ſimilis Fraxino cortice & ramis, *foliis* pyri, paulo tamen longioribus, craſſioribusque ac rugoſis inciſuris, quæ per tota discurrunt: *ſemine* hordeo figura ſimili & colore. Theophr. H.P. l.3. c.10. Plin. H.N. l.13.c.21. Plin. l.c.

II. Ex RECENTIORUM deſcriptione eſt duplex, 1. *Vlma ſimilis fructu in umbilicis foliaceis*, & 2. *Vlmo ſimilis, fructu racemoſo lupulo ſimili.*

1. Oſtrya ulma ſimilis fructu in umbilicis foliaceis eſt Trago *Ornus*, Matth. Dodon. Tabern. Camer. *Carpinus*, Cluſio *Fagulus herbariorum*, Geſnero *Fagus ſepiaria*, Lugdunenſi *Vlmus Attinia*, Lobelio *Betulus*, Bauhino *Fagus ſepium*, vulgò *Oſtrys Theophraſti*. Inſignis aliquando eſt altitudinis. *Candex* craſſus, *cortice* ſubalbido, *materie* albicante & ſolidiſſima. Ex *ramis* primo vere nueamenta ac *Juli* dcpendent foliati, oblongi, foliorum Matthiol. in Dioſcor. Bauh. H P. l.8 c.4.p. 146.

acuto-

acutorum, membranaceornm ex viridi fuſcorum, agminibus densè ſtipati. *Fructus* in longo pediculo ſpicæ inſtar, foliorum anguſtorum ligulis alatis obvallatus, pyramidali corculi effigie, hordeo ſimilis, ſtriatus, compreſſus, lignoſusqul proveniens duo foliola, pomotum foliolis ferè ſimilia producit. *Gaudet* aquoſis & præruptis. In monte Atho & aliis Macedoniæ frequens. In Germaniæ, Pannoniæ, Poloniæ & Galliæ ſylvis. Habetur & in Arduenna ac Sohnia ſyiva in Brabantia. *Lignum* qnia ſolidiſſimum & duriſſimum, ad rotas molares, trochleas & alia quæ pondus ſuſtinere debêt inſtrumenta expetitur. Ex craſſioribus virgis crates fiunr.

Cæſalp. apud Bauhin l.c. *II. Oſtrya ulmo ſimilis fructu racemoſo lupulo ſimili*, aliis lupulus arboreſcens dicitur. Fert in cacuminibus *racemulum* denſum flaveſcentem, qui ex folliculis quibusdam membranaceis oblongis conſtat. In ſingulis tanquam utriculis *ſemina* ſingula parva, cartilagineo & candido cortice obducta. *Provenit* in montibus Hetrureis.

II. VIBURNUM ut vulgò vocatur, non occurrit apud Veteres tanquam planta ſingularis. Virgulti enim & fruticis cujusque teſte Strabone & Nemeſiano proprium nomen eſt. Cæſalpinus *Rhus Coriariorum Theophraſti & Plinii* eſſe pntat, de qua ſuo loco videatur. Recentioribus vocatur *Lantana*, & Lugdunenſi *Spiræa Theophraſti* Dalechampii. Frutex eſt arboreſcens, qui in amplitudinem magis diffunditur. Ex *radicibus* qui θάμνακοι, bicubitales, digiti craſſitudine *virgæ* exſurgunt, *cortice* ruffo & pulvere farinaceo aſperſo, *materie* pauca, viridi, *medulla* albâ & copioſa. *Folia* alni æmula, hirſuta, pulviſculo albo infernâ parte conſperſa, ſapore adſtringente. *Flores* in umbella, candidi, quinqnefolii, foliis extrorſum modicè reflexis, cum ſtaminibus longis, qui Lugduni Aprili, Genevæ Majo; in Aiſaria Junio; circa Baſileam etiam Octobri viſi ſunt. *Bacca* primo virides, poſt rubræ, quod Platamenſe Julio plærumque fit, nigræ nus. tandem in Septembri, compreſſæ, viſcoſæ & dulces; quibus *ſemen* unum, latum, compreſſum, ſtriatum, oſſeo cortice veſtitum. Obſervatum circa Baſilæam, Norimbergam, ad Rhenum, & in Italia inter Veronam & Caſtelfranco Martio menſe penè floridum. *Naſcitur* inter dumeta, ſolo inculto, argilloſo & forti. De *Vſu* habe. *Folia* in vino auſtero decocta ad dentes vacillantes, gingivarum rheumatiſmos, columellæ procidentiam & faucium fluxiones commodè adhiberi. Eadem in lixivio decocta capillos denigrare. Ex *radicum* corticibus ſub terra maceratis & ſubinde decoctis, & tuſis viſcum parari. *Vvarum* acinos areſactos antequam matureſcant, & in pulverem tritos alvi fluxiones ſiſtere. Ex *ſurculis* optima ad oculos aqua paratur.

Punctum III.

De Platano.

Vid. Tab. LXIV.

I. PLatanum ex *Veteribus* non deſcribit Dioſcorides. Ex aliis tamen locis aliquid de eo colligas. Ricino Platani *folia*, majora, leviora, nigrioraque tribuit. Glycyrrhizæ *fructus* magnitudine ejusdem pillularum (ſic fructus vocat) & aſperiorum Xanthii ad modum earundem ſpinoſus ſeu echinatus. Apud *Theophraſtum* invenies, arborem eſſe auctu facilem: *radices* in ſumma terra diſperſas, quæ tamen ſi locum commodnm nactæ fuerint, facilè & altiora ſubeant. *materiem* celeriter putreſcere. *corticem* diſrumpi; *ſemen* manifeſte producere eoque gigni, quod aliquando in tripode æneo nata ſit. Tremula dixiſſe *folia*, quod Cæſalpinus ſcripſit nullibi reperias; lata eſſe dixit Plinius, inter primas germinare. Negabant tum in Adria eſſe, præterquam Diomedis delubro; inque univerſa Italia raram affirmabant, quanquam multi magni- que

Dioſcor. M. M. l. 1. c. 107 l. 4. c. 164. & 158. l. 3. c. 7.

Theophr. H. P. l. 1. c. 9. & 16. & l. 3. c. 2. l. 4. c. 18. l. 5. c. 8.

Theophr. H. P. l. 4. c. 7.

Platanus. que fluvii utrobique eam perluerent. Riguis enim, paluſtribus & aquarum ripis *gaudet*. At in aliis *locis* plurima naſci credebatur. Secun-
Plin. H.N. l.12.c.1.&3. dum *Plinium* per mare Ionium in Diomedis inſulam ejusdem tumuli gratia primum invecta, inde in Siciliam, transgreſſa, atque inter primas donata Italiæ? & jam ad Morinos usque pervecta, ad tributarium etiam pertinens ſolum, ut gentes vectigal & pro umbra pendant. Dionyſius prior, Siciliæ tyrannus Rhegium in urbem tranſtulit eas, domus ſuæ miraculum, ubi poſtea factum gymnaſium: nec potuiſſe in amplitudinem adoleſcere, & alias fuiſſe in Italia, ac nominatim Hiſpania, apud autores invenitur. Hoc actum circa urbis captæ ætatem: tantumque poſtea honoris increvit, ut mero infuſo enutriantur: compertum id maximè prodeſſe radicibus, docuimusque etiam arbores vina potare. In regione Aulocrene, per quam ab Apamæa in Phrygiam itur, oſtenditur Platanus ex qua pependit Marſyas ab Apolline victus, quæ jam tum magnitudine electa eſt. Fuit & Delphis Agamemnonis manu ſata, & altera in Caphyis Arcadiæ luco. De *Uſu* nota. *Folia* viridia trita & illita non obſcurè phlegmonas naſcentes adjuvare. Iisdem ſuos nidos ciconiæ contra veſpertiliones tutantur. *Cortices* decoctos dentibus dolentibus in collutione adhiberi. *Pillulas* ambuſtis cum adipe inſervire. *Lanuginem* ſpiritu attractam arteriam exſiccando offendere. Fit è *baccis* ſale & aqua maceratis aliquando oleum ad lumina. Duo ejus Plinio *genera*. *Major* nem-
Theophr. H.P.l.4.c.4 pe, quæ platanus & πλατάνιστος; & *Chamaplatanus*, coactæ brevitatis. In iſtis quædam magnitudinis, radicum, foliorum, & regerminationis diverſitas. *Magnitudinis*. Erat enim
Plin. H.N. l.12.c.1. clara *in Lycia* gelidi fontis ſocia amœnitate itineri appoſita, domicilii modo cava, LXXX. atque unius pedum ſpecu, nemoroſo vertice, & ſe vaſtis protegens ramis, arborum inſtar, agros longis obtinens umbris: ac ne quid deſit ſpeluncæ imagini, ſaxea intus crepidinis corona muſcoſos complexa pumices: tam digna miraculo, ut Licinius Mutianus ter Coſ. & nuper provinciæ ejus legatus, prodendum etiam poſteris putarit, epulatum intra eam ſe cum duodeviceſimo comite largè ipſa toros præbente fronde, ab omni afflatu ſecurum, optantem imbrium per folia crepitus, lætiotem, quam marmorum nitore picturæ varietate, laquearium auro cubuiſſe in eadem. Haud minus patula illa fuit *in Lydia* quam Xerxes monili aureo donavit, & uni ex immortalibus mandavit cuſtodiendam. Aliud Ælian. Var. Hiſt. l.2. c.14.
exemplum Caii principis in *Veliternorure* mirati unius tabulata, laxisque ramorum trabibus ſcamna patula, & in ea epulati, circumſparſa umbra XV. convivarum ac miniſterii capaci triclinio, quam cœnam appellavit ille nidum. *Radicum*. Ce- Varro R.R. l.1.c.37.
lebrata enim in ambulatione Academiæ *Athenis* una, quæ novella adhuc, radices triginta trium cubitorum egit. XXXVI. placuere Plinio. *Foliorum*. Erat enim *Cortina* in inſula Creta una juxta fontem, inſignis utriusq; lingvis monumentis, nunquam folia demittens: ſtatimque ei Græciæ fabuloſitas ſuperfuit, Jovem ſub ea cum Europa concubuiſſe: ceu verò non alia ejus generis fuiſſet in Cypro. *Regerminationis* ſin- Theophr. H.P.l.4. c.19.
gulare apud Theophraſtum exemplum. Longitudine decem cubitis major: craſſitudine ut quatuot viri vix amplecterentur, in Antandro & Philippis erat. Cum ramis capulatis, truncoque ſecuti luxato procidiſſet, ἀνεφύη, νύκτωρ κυφωθεῖσα τοῦ βάρους καὶ ἀνεβίω. καὶ ὁ φλοιὸς περιεφύη πάλιν. Pli- Plin. H.N. l.16.c.32.
nius circumdolatis aſſeribus veſtibulum ſponrè factum ait.

II. RECENTIORIBUS duplex eſt Platanus, *Vulgaris* & *Indica*.

1. Platanus vulgaris arbor eſt vaſta, Bauhin. H. P.l.3 c.11. p.170
Nuci in amplitudinem explicitæ ſimilis. *Caudex* procerus, ſtatim in ramos dividitur. *Cortex* lævis corio ſimilis, cujus ſcabriores tunicas ſingulis menſibus deponit. *Materia*

inter

inter Quercum & Fagum media. *Virga* ſeu ſurculi ex intervallo nodis & geniculis præcinguntur, quibus ſingulorum annorum numerantur germinationes. *Folia* inſtar palmæ humanæ diviſa, dura, robuſta Aceri ſimilia & hyeme decidua. Penes eadem cum vere germinavit, *globuli*, de longis pediculis, aſperi & velut lanugineis floſculis pleni, qui paulatim in majuſculas *pillulas* excreſcũt, parvo caſtaneæ echino æquales. Hirſutæ hæ, lanuginoſæ, & aceroſis apiculis ſeu conicis aſperatæ. Autumno in tot *ſemina* quot apiculi ſeu aculei fatiſcunt; eaque oblonga, flava, aſpera & papposa lanugine involuta. Effigie glandis alii faciunt. *Rara in orbe noſtro.* Florentiæ olim propè pomæria & in ſuburbio ſpecioſas Lobelius obſervavit, ſatas ſine dubio, exque iis ramos & ſurculos, maturis jam ferè echinis, defregit. Viſuntur & Romæ plantatæ in viridariis, & Leidæ in Horto Medico, ſed minus proceræ, nec ita denſis foliis.

Bellon. obſ. c. 20. Spontè naſcuntur in Creta & montana Ida juxta torrentis fontem in valle foliis omnibus deciduis; in monte Atho, ubi altitudine Cedris montis Libani comparari poſſunt; in monte Tauro, ubi hyeme cortices exuunt. Altiſſimi & Antiochiæ in monte Caſtagna. Habentur & in Sicilia ad Ætnæ radices. Conſtantinopoli allata; Viennæ ad aliquot Orgyias Cluſio crevit. De *uſu* nihil occurrit. Montis Atho incolæ cymbas ex trunco parant.

Nieremb. H.N. Exot. l. 15. c. 83. *II. Platanus Indica* eſt duplex. 1. *Abaca dicitur* ſimilis cæteris anguſtioribus tamen *foliis*, *fructu* triangulari, decem uncias longo, candido callo, ac nucleis multis & nigris, cicere paulo minoribus mollioribusque & orbicularibus, ex quo platani genere lintea conficiuntur. *Naſcitur* in

Nieremb. l. c. inſulis Philippicis. 2. *Fulvo maculatas colore, fructuque* parvo & tenui, in tres diviſas differentias præcipuas, *tologdato, goyot & bolongon* vocatas, præter alias nonnullas, quas etſi nominibus minimè deſtitutas, nominatim piget recenſere; *fructu* odoro, & oris halitum in multas horas commendante, ſaporis grati, ac noſtris apianis malis, ſi exquiſitè maturuerint, minimè cedente, coloreque extra viridi, ac diverſâ magnitudine, temperatâ naturâ aut paululum frigenti, ſed aliquanto humidiore. Flatum & pituitam generat, ventrem emollit, & oris commendat halitum, quin poſt eſum mos eſt indigenis, ab omni potionis genere, ne ob immodicum humorem putreſcant, abſtinere. Ricinus

Punctum IV.

De Ricino.

I. Ricini ſub κρότωνος & κίκι nominibus ex *Veteribus Dioſcorides* & *Theophraſtus* inter Græcos, *Plinius* inter Latinos meminere. Vid. Tab. LXIV.

1. *Dioſcoridi* eſt arbor ficus parvæ inſtar, *folio* platani, at majore, lævio- Dioſcor. M.M. l. 4. c. 164. re, & nigriore. *ramis* caudicibusque cavis καλάμου τρόπον: *ſemine* in βότρυσι τραχέσι quod λεπτὸν animal repræſentat.

2. *Theophraſtus* de foliis duntaxat Theophr. H.P. l. 1. 16. & de C.P. l. 2. c. 22. ſcribit, rotunda recentia, ἀπογωνιοῦσθαι ſeu in angulos vetuſtate abire, quaſi iſtam formam perfectionis ſuæ demum capeſſere debeant. Facilior ſcilicet res ſimplex, quam multiformis: nec poteſt principium rem difficilem peragere, quia ἀσθενές.

3. *Plinius* in Ægypto copioſam Plin. H.N. l. 15. c. 2. prodit, ibique non pridem (de ſuo tempore accipe) In Hiſpania repentè *proveniſſe*, altitudine oleæ, *caule* ferulaceo, *folio* vitium, *ſemine* uvarum gracilium pallidarumque. De *Vſu* habe. *Folia* cum polentæ polline trita, oculorum œdemata inflammationesque lenite. *Grana* numero XXX. ut in textu Dioſcoridis eſt (tria fortè) violentiſſime purgant, & ventriculum ſubvertunt. Ex iisdem fit oleum. Coquitur in aqua, innatansque colligitur: in Ægypto ſine igne & aqua ſale aſperſo exprimitur cibis fœdum, lucernis utile. Stirpem illam eſſe, quam Deus Jonæ pro umbracu-

Ricinus

Lemn de plant. Biblicis c.33.

braculo paraverat, Arias Montanus, Danæus, Lemnius, Gvilandinus & Bodæus volunt.

II. RECENTIORIBUS triplex eſt. 1. *Vulgaris*. 2. *Ægyptius*. 3. *Americanus*, quibus *Affines* adjici debent.

Bauh. H.P. l.14.c.14. p.643. Bodæus ad Theophr. H P.l.9.c. 12.p.1089. Camer. in Epit. Matthiol.p.959.

I. Ricinus vulgaris Meſuæo *Granum regium majus*; Arabibus *Kikajon Iona*, *Alkaroa & Kerva*, Italis *Gyraſole*, Thuſcis *Phaſelus Romanus*, Fragoſo *Cataputia major*, aliis *Palma Chriſti*, *Pentadactylus*, Hiſpanis *Ficus infernalis* &c. planta eſt auctu celerrima, prout ſolum nacta eſt. *Caudex* ſtriatus, glaucus arundinis modo geniculatus & cavus, glaber ex obſcura purpura nitens; candidus ſi pulverem quo farinæ inſtar conſperſus eſt deterſeris. *Folia* ampla, octo vel novem ſegmentorum, quæ ſerrata & acuta, hisque è folii centro nervus, atrovirentia, & interdum acerabuli inſtar concava, loco inprimis quo ſegmentorum nervi coëunt: quo altiora eo majora, ut reperias quæ petaſum æquant. *Flores* longa ſerie thyrſoidi ſurculo racematim inſident, è ſanguineis criſpisque ſtaminibus conflati; quibus muricata triquetra *vaſcula* ſuccedunt, in quibus *ſemina* Ricini animalculi æmula, foris livida & maculoſa, intus candida, quæ per maturitatem fiſſis capitulis ac rimas facientibus cum impetu exiliunt. Inſident eidem thyrſo muſcoſa glomerata *nucamenta* coloris herbacei, quæ nullo relicto fructu marceſcunt. Paſſim jam in hortis & viridariis *naſcitur*. Vidit hominis craſſitudine in Hiſpania Cluſius. Bellonius in Creta tantos, ut

Bellon. obſerv. c.10.

non niſi ſcalis admotis abſcinderentur. In Germania annua eſt, perficiturque eo quo ſata eſt anno. *Semen* autumno ſi æſtas calida maturatur. In calidis regionibus multos reſtat annos.

Aldin. Horti Farneſ. c.9.

II. Ricinus Ægyptius ab Aldino obſervatus eſt, ſemen enim quod circulator quidam Romæ vendere ſolebat ſatum, ſimilem quodammodo vulgari plantam protulit; ſed majorem & *foliis* criſpioribus rubicundioribusque nec non ſemine majore. Multo hoc vulgari validius, *dimidioque grano* ſumrum valentiſſimè purgat, ita propter acredinem dum ſumitur obvolvendum ne ventriculum attingat. Viſus quidam robuſtus juvenis, qui contra capitis dolorem ſumſit, feliciterque purgatus, inflammato ventriculo, nonodie, nihil proficientibus trium Medicorum ſubſidiis, occubuit.

III. Ricinus Americanus quintuplex eſt, 1. *Major*. 2. *Minor*. 3. *Scandens*. 4. *Foliis Staphis agriæ*. 5. *Fructu racemoſo hiſpida*.

I. Ricinus Americanus major incolis *Curcas*, Camerario *Syriacus*, ab Aldino ſatus, prima ex ſemine *folia* produxit ſubrotunda, vulgari ſimilia, ſed decies majora: quæ ea excepere hederacea & anguloſa non diviſa erant. *Semen* nigrum non maculoſum. *Siliqua* ipſa triangula, lævis eſt & cinerei coloris, ut Cluſius habet. Elicitur ex *ſemine* oleum in Nova Hiſpania, quod *Oleum Ficus infernalis* vocatur, prout Dioſcorides præſcripſit: quod in colicis doloribus per clyſterem infunditur: hydropicorum ventri inungi poteſt, nec non pſoris & capitis ulceribus. Guttis aliquot intus ſumptum in vino, flatus validè diſcutit, & aquas evacuat. Tumores frigidos diſſolvit, morbisque ab ejusmodi humoribus provenientibus opitulatur. Ventri puerorum illitum, alvum ſolvit, & vermes pellit, maximè ſi una vel altera gutta in lacte vel jure pingvi propinetur. *Semen* ipſum dicitur ſemigrani pondere infra & ſupra evacuare.

Aldin. l.c. Monard. ſimpl. medic.c.4.

II. Ricinus Americanus minor, dicitur *Eravvay*. Granum ei puſillum, adferturque ex Guinea. Empirici interpurgantia commendabant.

Cluſ. Exot. l.2.c.21. & 25.

III. Ricinus Americanus ſcandens eſt duplex, *Hucipochotl* & *Xapeloach quahuitl*. 1. *Hucipochotl* arbuſcula eſt vitium inſtar ſerpens, quæ apud Huaxenſes *naſcitur*, *foliis* tricuſpidibus, *floribus* coccineis in comam aggregatis; *fructu* nucis Ponticæ formâ & magnitudine, qui ternos Ricini more candicantes *nucleos* continet.

Nard. Rer. Medicar. l.3.c.26.

Toto-

Totoque anno hæc omnia fert. Moderatè eſt frigida. *Folia* in acetariis colorem nitidum reddunt. *Lachryma* è perfractis germinibus ſtillans, inflammationem oculorum tollit. *Nuclei* quini membranâ liberati per ſuperiora & inferiora purgant. 2. *Tzapeloach quahuitl*, eſt ſtipite cubitali, lento, ſubalbido, levi & ſpinifero. Lac dentes firmare, & carnem exhauſtam inſtaurare creditur.

Bauh. Phytop. p. 522. *IV. Ricini Americani folio ſtaphiſagria* ramum deſcripſit Bauhinus. Erat is cubitalis, lignoſus, rufeſcens, & circa foliorum exortum hirſutus, quem *folia* pallidè virentia, pediculis oblongis & hirſutie aſperis donata ambiebãt: folia inferiora in quinque lacinias, ſuperiora in ternas ſecantur, crenis acutis per circumferentiam exaſperata, & nonnihil pubeſcentia. Ramulis *flores* quinquefolii ex intenſa purpura rubentes inſident.

Marcgr. H. P. Braſil. l. 2. c. 14. *V. Ricinus Americanus fructu racemoſo hiſpido*, naſcitur in Braſilia, & incolis *Nambu guacu* dicitur. Frutex eſt in multos *ramos* expanſus. *Folia* in quorum medio longi pediculi, magna, in octo aut novem lacinias ſciſſa, mollia, tenera & quæ attacta ſtatim flaveſcunt. In ramorum extremitatibus *pediculi*, in quibus alterna ta ſerie ſpicę formâ, quinque aut ſex virides & læves *globuli*, uvæ inſtar connexi; qui ubi ſe aperuere, *floſculos* ſubtiles, ſambucinis ſimiles, ex albo flaveſcentes in racemum congeſtis exhibent. His ſuccedit *fructus*, corpora nempe rotunda, viridia, cinnabriis umbilicis notata, magnitudine avellanæ, erinacei inſtar, quinquaginta aut ſexaginta in unum racemum congeſta. *Nigricat* maturus, & diſſilit in tres capſulas, quarum unaquæque nucem cineream, nigro maculatam, figurâ & magnitudine piſtaceorum, cuticulâ fragili obductam continet, cui nucleus oleaginoſus. Immaturus ſi rangatur, cum crepitu in partes diſſilit.

IV. *Affines Ricini* ſunt 1. *Dende Serapionis* ſeu *Abelmoluch Mauritanorum Imperati.* 2. *Fructus Exoticus Cluſii ricino ſimilis.* 3. *Curcas Cayrenſium.* Ricinus

I. Dende Serapionis ſeu *Abelmoluch Mauritanorum Imperati*, falsò Ricinum Americanum creditum Bauhinus noſter ſcribit. Tres ejus recenſentur ſpecies. 1. *Chinenſis* quæ *ſemen* fert Piſtachiorum craſſitudine & ſimilitudine quæque celebratiſſima eſt. 2. *Sabatica* quæ magnitudine ſeminis cataputiæ prodit; & quia tardè operatur, flatusque in phlegmatico fortè corpore, & alia graviſſima ſymptomata gignit, rejicitur. 3. *Indica*, mediæ inter utramque naturæ. Maximum in iis à cortice extimo & ſingulis interioribus periculum, ideo rejici debent. *Fructus* quem *ſub hujus nomine à Paludano Bauhinus* accepit, Ricino Americano majore dimidio minor erat, eique *cortex* cinereus, maculis pullis hinc inde aſperſus, gibbus, altera parte elatior, pauloque planior, tribus interdum elevatis coſtis conſpicuus; *nucleus* bipartitus, pallidus, tenui veſtitus cortice, ſaporis non ingrati, ſed fauces diu & multum vellicantis. Allatus erat ex Creta.

Bauh. Phytop. l. 5. p. 432.

Bauhin. H. P. l. 34 c. 14. p. 644.

II. Fructus Exoticus Cluſii Ricino ſimilis, triangularis & in tres cellulas diſtinctus erat, quarum ſingulis *ſemen* inerat rugoſum, nigrum; Exterior cortex fuſcus & glaber. Pendebat inter quinque foliola, medium tegentia fructum è pediculo ſemunciali, ſatis firmo. Cluſ. Exot. l. 2. c. 24.

III. Curcas Cayrenſium, Cambajenſes *Carpata*, Malavares *Chiviquilenga* vocant. Fructus eſt avellanæ magnitudine cum ſuo putamine, ſed non tam rotundus, candidus, guſtu tuberorum coctorum, ex plantæ cujusdã quæ ſeritur ramis dependens; nullius Garzia conſcio in Medicina uſus. Forte *Habelkulcul* Serapionis. *Hab* enim magnum ſemen notat. Semmis copiam facere, ſed & cholericam paſſionem excitare ſcribit iſte: quæ & Malavares huic fructui tribuunt. Garz. Hiſt. Arom. l. 2. c. 22.

Ee Pun-

Saſſa-
fras.

Tab.
LXV.

Punctum V.

De Saſſafras.

Monard. Simpl. c. 14 De Laet Ind. Occid. l. 4. c. 15. Bauhin. H. P. l. 4. c. 32.

DE *Saſſafras* nihil in Antiquorum ſcriptis. Non prius nota arbor, quam novus orbis, & in eo Florida. Monardo & aliis eſt *Pavame Indorum*; Capivaccio *Indica Saſſifragia*; Camerario *Lignum Saſſepes*, aliis *lignum Floridum*: Codroncho *Indica radix qua Saſſafras*, Virginienſibus *Winanck*. Arbor eſt aliquando procera, ita ut pinum mediocrem æquet. *Radix* ſumma tellure vagatur, modò craſſa, modò gracilis. *Truncus* ſingularis, nullis adnatis ramoſus, radice magis flexilis, cui *cortex* extimus tenuis & cinereus; interior craſſiuſculus, rufeſcens, fungoſus & nonnihil mollis; *materies* ex albo rufeſcens, aliqua parte cinerea, mollitie & pectinibus tiliaceis, odore & ſapore aromatico, ſubdulci, & quodammodo aniſi. *Folium* Bauhinus ſublongum apud fratrem vidit, in tres partes diviſum, cum pediculo aromatico. Monardes pyri foliis ſimile facit, atro-virens, odoratum, vixque ullum angulum oſtendere. Perpetuum idem, aliiſque marceſcentibus, ſuccreſcunt alia. *Fructus* ſecundum eundem oblongus, rugoſus, & longiſſimis pediculis donatus. At qui ex novo Belgio redierat, formâ à baccis lauri non multum differre, minorem tamen, cortice tenero & penè nigro, exterius rugato, dixit; *nucem* intus albam, ſapore ſubamaro in duas partes diviſam. *Naſcitur* in Florida maritimis temperatisque locis; in portu inprimis S. Helenæ & S. Matthæi: montibus etiam. *Vſus* biſce regionibus frequens, ex quo in ferri cæpit. Efficaciſſima ob corticem multum viſcidum *radix*, ejusque decoctum odoratius: hinc *cortex*, quia magis aromaticus, cum ſuo *ligno*, qui ad tertium caliditatis gradum aſcendit. Uncia una octo libras potionis gratiſſimæ exhibet,

De Laet in Ind. Occid. indice capitum.

ad corpora ſuperfluis humoribus liberanda: ſed quia vires aſſervata amittit & odoris gratiam, melius pro duabus tantum doſibus paratur. Fit & deſtillatum ex eo, ſi ramenta aliquandiu ſub cineribus calidis macerata fuerint; & cujus minor quam decocti doſis. Olim ligni cum ſuo cortice unc. una ſemis in tribus aquæ fontanæ libris per horas XII. infuſa ad librarũ duar. conſumtionem decoquebantur. Colaturæ libra dimidia doſis manè. Reſidentiam in libris XVI. aquæ per tres horas infundere ſolebant: ad libras duas decoquebant, colatoque per manicam Hippocratis cum ſaccaro, pro ordinario potu utebantur. Licebat & vinum diluere. Singulare eſt remedium in lue venerea, iſchiade, podagra, veteribus fluxionibus, tertiana notha, capitis doloribus, reſpirationis difficultate cum ſaccaro; flatibus, urinæ ſuppreſſione, & aliis frigidis affectibus. In fœdis virginum coloribus ſingulari eſt experimento. Ipſa ligni materies etſi ad opera ſatis inepta, ſuſtinuit tamen in elegantium pyxidum torno elaborari. Vide de ejus uſu *Neuvillaum*.

Huc refer *Lignum Aniſi* Geropii, ex orbe Atlantico ut ille vocat, advectum, & quod Aniſi odorem ſpiraret ita dictum. Habebat *eodem nomine* à Thoma Platero Bauhinus *aliud*, uncias duas latum, ex trunco brachii craſſitudine, nec illo tamen integro exciſum, odore Aniſi & quàm Saſſafras ſuaviori, mitiorique; *materie*, ſolidâ, ſubfuſcâ, pectines rectos maculis transverſis ac ſplendicantibus intercipientibus, quales ferè in Fagino ligno videri ſolent: facilè finditur. Flammæ admotum, facile adoleſcit, & luculentam flammam præbet: ſed odorem gratum non reddit ſicuti Saſſafras. Gorop. Hiſp. l. 7.

Arti-

ARTICULUS II.

De Bacciferis Indigenis & Exoticis Claſſis ſecundæ.

PUNCTUM I.

De Berberis.

Vid. TAB. LXV.

BAcciferarum Claſſis ſecundæ ſunt 1. *Berberis*. 2. *Groſſularia*, cui *Ribes* adjicitur. 3. *Sambucus*. 4. *Laurus*. 5. *Laureola*. 6. *Chamelaa*. 7. *Thymelaa*. 8. *Cneoron*.

I. *Berberis* inter *Antiquos* nemo meminit. Ex Græcis mediæ ætatis facit ejus mentionem Myrepſus, & ſemen oxyacanthæ eſſe putat. (Sectione de Antidotis c. 457.) Videtur equidem c. 27. unam & eandē cum branca urſina facere: ſed locū corruptum eſſe certum, & ita legi & interpungi debere, ut κεράτου ὑγεῖαν τοῦτ' ἔστιν ἀκάνθου legatur, quod veriſſimum eſt, cum brancā urſinam acanthon Græci vocent. Ferri tamen nō poteſt, ut cum *Oxyacantha*, ſive illa ſit *Galeni*, ſive *Dioſcoridis*, ſit eadem; tantum abeſt, ut ſit Theophraſti *colytea*. (Theophr. H. P. l. 3. c. 17) De *Oxyacantha* Dioſcoridis ſuperius ſub Meſpilo egimus. Cum hoc eadem eſt Galeni ut ex libro 7. ſimplic. patet. Pyro ſylveſtri ſimilem ſcribit, & fructum ὅμοιον τοῖς μύρτοις ἔχοντα ἐρυθρὸν καὶ ἀραιὸν ferre. *Colytea* Theophraſti arbor eſt circa Idā proveniēs. Genus aliud eſt fruticoſum, ramoſum, ὀζῶδες καὶ πολυμάσχαλον, inventu rarum non crebrum, &c. (Theophr. l. c.) *Berberis* pluribus ac diverſis aculeatis ſtolonibus fruticat, qui rariſſimè arboreſcunt. Trium *ſpinarum* ipſi ad ſingulos nodos perpetua ſeries, adeò ut trifurcato quaſi ordine prodire videantur. albæ hæ, planæ, fragiles, & admodum pungentes. *Folia* habet parva, oblonga, dilutè virentia, ambitu crenata, ſapore acida. *Fructus* racematim uvæ in modum propendet, teres, oblongus, lentâ cute, ſucculentam carnem continens. Fiat jam comparatio, & verum eſſe comperietur, quod diximus.

II. RECENTIORIBUS eſt Berberis triplex 1. *Dumetorum*. 2. *Sine nucleo* ſeu ἀπύρηνος & 3. *Alpina Cretica*.

I. Berberis dumetorum, Dodonæo (Bauh. H. P. l. 6. c. 24.) *ſpina acida*, Trago *oxyacantha*, Tabernomontano & Codro *Oxyacantha Galeni*, Ruellio *Spini vineta*, Matthiolo *Creſpinus*, Camerario *Oxyacanthus* Galeni. *Amirbaris* Abenſinæ, *Ribes Serapionis* fortè Cæſalpino, ambigit inter arbores frutices, armaturque ſpinis minacibus, quarum tres aliquando ex uno trunci puncto emicant. *Radix* multifida, ſub primo cortice egregiè flava. *Materiei* albidæ multa ſubeſt *medulla*. *Folia* primâ germinatione ſinuoſa & pungentibus ſpinis horrida, ſucceſſu molliores, induunt & ſaporem acidum. *Flores* racemoſi, ſex foliorum, lutei, cum totidem ſtaminibus, piſtillo viridante, odore gravi, menſe Aprili & Majo prodeunt. *Bacca* cylindraceæ, tenues, & per Septembris maturitatem acidæ: *Zairach* quibuſdam. Calidas nimis *regiones* averſatur, ideo in Hiſpania fructum non emittere author Tragus. Nec Monſpelii à Bauhino viſa. *Creſcit* tamen in Italia, Delphinatu, Germania, Polonia &c. Incultis, ſylvoſis, campeſtribus, montanis, ſiccis & aquoſis delectatur; inprimis in frigidiore climate rivorum ripis ac collibus. De *Uſu* ſcito, *Corticem* flavum pulverizatum, qui officinis *Bugia*, aphtis & faucium ulceribus prodeſſe: medianum, qui inter lignum & corticem, vino albo in lineo panniculo per trihorium maceratum, mirificè purgare. Quomodo croceo ejus colore vernix tingatur, extat apud *Bauhinum*. (Bauhin. H. P. l. 6. c. 24. p. 34.) Aqua, *inquit*, quæ macerata colla mucaginoſa ſit reddita, illinuntur ligna explendis fibrarum & pectinum interſtitiis: ſiccata in fuſo, corticum Berberis croceo colore tingunt, tandem nitorem inducta vernice liquida vulgata conciliant. *Folia* viridia ad intinctus parantur: ſuccus contuſorum cum aceto in calidis ad dentes defluxionibus laudantur. *Bacca* in

Berberis. ſecundo ſunt frigidæ & ſiccæ, & tenuium aliquatenus partium. Vinum ex illis expreſſum in fluxionibus, febribus ardentibus, cum julepo violato adhibetur: non tam ſumptum quam inditum menſes movet; & cum aquis graminis vel portulacæ & ſaccari tantillo, tineas ventris interimit.

Cluſ. H.P. l.1.c.85. *II.* De *Berberi ſine aculeo* ſeu ἀπυρήνου nihil occurrit. Fruticem ejus Aſchaffenburgi, magnum Francofurti Cluſius vidit.

Bellus ad Cluſ. Epiſt. 1. Bauhin. H.P. l.6.c.26. p.60. *III. Berberis Alpina Cretica*, Bello *Lycium Creticum* audit. Frutex eſt quatuor vel quinque cubitorum, totus ſpinis horridus. *Cortex* ligni pallidus & aſper: *materies* lutea. *folia* parva ad formam buxeorum accedentia, leniter ſerrata. *flores* copioſi, lutei, paliuri inſtar ſed minores. *Fructus* berberum inſtar longi, nigri, ſapore inter dulcem & acidum medio, in quibus unum vel duo granula continentur. Frequens eſt & in monte Libano.

Nardus R. M. N.H. p.385. Ex Exoticis huc refer *Mazaxochotl* arborem, cujus rami omnes alati, pleni fructu rubro Berberis, qui longus & dimidium digitum latus eſt.

Punctum II.

De Groſſularia & Ribeſio.

Vid. Tab. LXV. I. De *Groſſularia* & *Ribeſio* nihil apud *Antiquos* invenies. *Illam* nonnulli ἰτέαν, alii Ceanothum Theophraſti eſſe dicunt. At Groſſularia

Theophr. H.P. l.3.c.17 ſeu Uva criſpa ſpinoſa eſt, ἰτέα nullæ ſpinæ. Flos omnis ex herbaceo albidus. fructus per maturitatem flaveſcit. De *Ceanotho* ſpina pauciſſima

Theophr. H.P. l.4.c.11 Theophraſtus prodidit. Germinare dicit ut iridem; aquoſis gaudere; radicem ei nec arundinoſam, nec geniculatam eſſe, quod ad Uvam criſpam vix ſpectat. *Hæc* etiam quibusdam ἰτέα, ſeu ut alii οἴσυα (*aquam* Gaza vertit) Theophraſti eſſe putatur. Æquorum *inquit ille* alia candida, alia nigra: & flos fructusque utrique pro ratione diſcriminis, alius candidus alius niger: nonnulli etiam medii quodammodo ſunt, quibus flos in purpura candicans. Nec enim fulvus, nec exalbidus eſt. Nihil horum convenit Ribeſio. Sed & Suidas οἴσυαν ſalicem dicit; & ex ea quia ἱμαντώδεις crates fieri.

II. RECENTIORIBUS eſt Groſſularia duplex, alia *ſpinoſa*, dicta *uva criſpa*: alia *non ſpinoſa*, dicta *Ribes*.

I. Groſſularia ſpinoſa eſt vel *Sylveſtris* vel *Sativa*.

1. *Groſſularia ſpinoſa ſylveſtris* dicitur plærisque *Uva criſpa*, Lobelio *Vitis precia Plinii*, Matthiolo *Uva ſpina*, Cordo *Criſpina uva*, Cardano *Rocella*, *Ceanothus ſpina*, vel *aſper* Geſnero, *Groſſularia vulgaris* Cluſio. (Cardan. de Variet. Rer. l.6.) Frutex eſt tricubitalis aliquando, *ſpinis* acutis & rigidis, binis, ternis, ad foliorum exortum paſſim horridus, cortice purpurante, *materia* buxeo palleſcente colore. *Folia* utrinque hirſuta, ſapore acido, ex brevibus pediculis propendent. *Floſculi*, quos in Aprili dat, ſimul multi ex eodem tuberculo quo folia prodeunt, nonnihil gravi odore, ex pediculo breviſſimo, puniceante, hirſuto, nutant; quibus *globuli* hirſuti ſubſunt, futurarum baccarum rudimenta. ex foliolis quinque rubentibus, extrorſum reflexis, ut radiatam ſtellam exprimant, quæ totidem adnatas quaſi lingulas albicantes, intus hirſutas ſurrigentia, florem reliquum concavum efficiunt. *Baccæ* menſe Majo funduntur, rotundæ, ſtriatæ, granis multis prægnantes, quæ maturæ in Junio & Julio flaveſcunt, aliquando ſubrubent, dulces, immaturæ acidæ. Dum manducantur ob membranam crepant. In *calidis regionibus* rarò occurrit. Circa Baſileam copioſiſſima. Obſervata & Murani ad Venetias. *Uſus*, *Foliorum* in urina cienda, ſi novella comedantur: *fructus*, in gravidarum pica; in febribus, ſi juſculis incoquantur; fluxionum reſtrictione, ſi immaturus ſumatur, in inflammationibus calidis, ſi applicetur: in gonorrhœa & fluore

albo,

albo,ſi ſaccaro condiatur. Concinnatur & in placentas, cupedias ac ſcitamenta. Delectantur eo & aviculæ. Ideo Diepæ circa frondoſas arbuſculas circumductum rete, inque eo aviculas nutritas vidit Geſnerus. Geſner.in Hortis German.

2. *Groſſularia ſpinoſa ſativa* duplex eſt, *fructu nempe majore* & fructu obſcurè purpuraſcente.

1. *Groſſularia ſpinoſa ſativa fructu majore* ceraſi magnitudinem aſſequitur, ampliorem foliis, quam Cargillus in hortis nonnullis infirmo ſarmento ridicis ſuſtentato vidit. Cluſ.H.Pl. l.1.c.85.

2. *Groſſularia ſpinoſa ſativa fructu obſcurè purpuraſcente* cujus *folia* ampliora nigtioraque: *ſpina* modo breves & infirmiores, modo nullæ. *fructus* immatutus viret, maturus purpuraſcit primò, mox atrum ex purpura colorem contrahit.

II. Groſſularia non ſpinoſa dicitur *Ribes*, & eſt vel *Hortenſis* vel *Sylveſtris*, cui *Ribet Arabum* & *Ribes Arabum congener planta* accedit.

1. *Groſſularia non ſpinoſa hortenſis*, fructum gerit vel *acino ſimplici* eoque cæruleo; vel *multiplici*, eſtque 1. rubra vulgaris. 2. majore fructu & monocarpos.

Bauh. H.P. l.15.c.2. p. 97. *I. Groſſularia non ſpinoſa hortenſis acino multiplici rubra vulgaris*, ſeu *Ribes officinarum*, Dodonæo *uva urſi*, Geſnero *Ceanothus levis*, Lobelio *Ribes Arabum*, Lugdunenſi *Groſſularia rubra*, frutex eſt notiſſimus, ſtolones aliquando tricubitales, flexibilibus & ſubnigricantibus *ramis*: *cortex* ſpadiceus, *materiei* ampla matrix. *folia* uvæ criſpæ ſimilia, ſinuata, mollia, acidula, infernè caneſcunt. *flores* racematim cohærent, quinquefolii, pallidè virentes, cujus umbilicum medium, obſoleti coloris, ſtaminula ſex ſeſſilia, ambiunt. *Bacca* non racemoſæ, rubræ, ejuſdem ferè cum uva criſpa uſus. Reprimunt bilis fervorem, putredinem, febres, ventris ſubverſiones, choleram &c. Parantur ex iis in officinis Syrupus.

Bauhin. l.c. p.98. *II. Groſſularia non ſpinoſa acino multiplici fructu rubro majore*, Caſpari Bauhino, *Ribes flore rubente*. Firmior hic frutex vulgati, & ſæpè culturâ in arbuſculam abit. *Cortex* rubeſcit. *folia* hirſuta ad tactum lævia, angulo-ſa, ſapore tantillum acido. longi *florum* racemi, & ferè palmares, obſoleti ruboris, quorum fimbria quinquepartita albeſcit, ſapore ſubacido. *Fructus* rubet. *Cluſius* ampliori-bus eſſe *folia* ſcribit. *florem* eleganter rubere, & puniceum eſſe. Viſa Florentiæ acinis avellanâ majoribus, acidiſſimi ſaporis. Groſſularia & Ribes. Cluſ.H.P. l.1.c.85.

III. Groſſularia non ſpinoſa, acino multiplici monocarpos, fructum ſingularem ut in uva criſpa profert. Geſner. in Horto.

IV. Groſſularia non ſpinoſa, fructu margaritis ſimili, quæ cortice eſt candidiore, floribus facillimè diffluentibus, baccis albis, pellucidis, unionum inſtar, ejuſdem cum vulgaribus magnitudinis. Incognitū Hungaris ſcribit Cluſius. Montbelgardi floruit. Bauhin. l.c.

V. Groſſularia non ſpinoſa fructu dulci, folia haber candidiora, fructus minores & rubros.

2. *Groſſularia non ſpinoſa ſylveſtris* eſt duplex. 1. *Fructu rubro*. 2. *Fructu nigro*.

I. Groſſularia non ſpinoſa ſylveſtris fructu rubro, aliis *Ribes ſylveſtris*, Geſnero *Ceanothus levis ſylveſtris*, Baubino *Ribes Alpinus dulcis* vocatur. Fruticat tenui vimine, *cortice* cinereo contecto. *Folia* aliquot ex alternis tuberculis cum floret ſimul exeunt, leviſſimè hirſuta, ſupernè atro virentia, in quorum angulos ſingulos nervus ſatis elatus excurrit, guſtu ſubdulci. *Flores* racemoſi, herbacei, vulgaris magnitudine multum cedunt, odore gratiſſimo, quibus ad pediculum folium concolor, tenue & oblongum, adnaſcitur. *Vva* breviores quam vulgari; acini minus rubri, ſubdulces, ferè inſipidi. Occurrit circa Baſilæam & Genevæ in monte Solere: nec non in Bohemiæ & Germaniæ ſylvis. Viſa ab Illuſtri Barone Schöneichio in pinu.

II. Groſſularia non ſpinoſa ſylveſtris fructu nigro, Trago *Ribes ſylveſtris* & *Ceanothus ribes acinis nigris* Dodonço & Tabern. *Ribes nigrum*, Geſnero

Groſſularia & Ribes. *Ribes ſylveſtre aquaticum Sabinæ ferè odore*, *Amomum falſum* & *Pſeudo Amomum*, Lugdunenſi *Groſſularia nigra*, aliis *Piperella*, Bauhino *Ribes nigrum vulgo dictum folio olente*, frutex eſt. in Gallia aliquando tricubitalis. *folia* vitiginea, averſa parte piloſa, odore fœtido: *flores* ex eodem tuberculo racematim digeſti, concavi, uvæ criſpæ foliis ſimiles, quinque foliis rubentibus extrorſum reflexis, totidem ſurrectis pallidè virentibus, alternante cum quinis fibris concoloribus ſitu, odore gravi. *Baccæ* oblongæ, nigræ, acidæ, ſapore inter gratum & ingratum medio. Ruellio immaturæ ſunt virides, poſt nigreſcentes, racematim coactæ, guſtu piperis, ſed mitiuſculo. Hinc *Piper* olitores Galli vocant. *Provenit* in hortis Galliæ & Italiæ, incipitque principio Februarii prorumpere. Tiguri, circa rivorum quorundam ripas ſponte naſcitur, ſed ſterilis. Viſitur & in Miſniæ montanis circa Annæbergam, ubi fructui neſcio quid venenati ineſſe creditur. Sunt qui foliis cibos condiunt.

Joh. Bauh. H. P. l. 15. p. 98.

III. *Ribes Arabum foliis petaſitidis*, Rauvvolffio *Ribes Arabum cum ſuis capreolis*, Cluſio *Ribes legitima Arabum*, Camerario *Ribes Serapionis*, Cardano *Ribes verum Bellonii in Libano*. *Radicem* habet apud Cluſium purpuraſcentem, rugoſam, flexuoſam; *caules* cubitales, pollicari craſſitie, hirſutos, virides, infernè purpuraſcentes. *Folium* lapathi acuti vel petaſitidis, ad papyrum accedens. Septena ut plurimum à radice aſſurgunt, in eorumque ſemi medio baccæ veluti racematim dependent. Bellonio Spicæ Celticæ naſcendi modo aliquomodo naturam referr, perpetuoque ſub nive degit. Rauvvolffio menſe Septembri ſine flore & ſemine, duobus tantum foliis viſa. *Naſcitur* in Libano, ſi à cedris paulò altius ad montis cacumen aſcenderis. *Folia* & *caules* ſuccum acidum, turbidum, lactis albedine fundunt, qui ſi inſolenter, clareſcit. Eadem fortè cum ea vel affinis *Ribes Arabum Serapionis folio Oxylapathi*. Arborem eſſe ſcribit rotundis foliis & capreolos habere. Frigida & ſicca ordine ſecundo. Ex capreolis exprimitur ſuccus, qui coctione ſpiſſeſcit. Paratur ex eo Rob de Ribes Alepi, mittiturque etiam ad Turcicum Imperatorem, earundem cum noſtro Ribes virium.

Bauh. H. P. l. 15. c. 2. p. 99 Rauvvolff. itiner. l. 2. c. 12. Cluſ. H. P.

Bellon. apud Bauhin l. c.

Dodon. in Pemptad.

IV. *Ribes Rauvvolffii congener planta*, à Cluſio ex Coolmanni foliis deſcribitur. Reperta enim hæc cum ſuprema caulis parte inter chartas ejusdem. Non adeò ſphæricæ figuræ erant, mucronata enim, ſed vel hederæ folium angulorum expers, vel convolvuli majoris quodammodo referebant, viridis ſupernæ parti color; prona ex albo palleſcebat. Gratia à nervis. Summi caulis abrupta pars, teretes & oblongos folliculos proferebat, eosque inanes & ſiccos.

Cluſ. Exot. l. 4. c. 21. Vid. TAB. LXVI.

EXOTICA.

Ex Exoticis huc referri poſſunt. 1. *Vvni Chilenſium*. 2. *Guvavirap Braſilienſium*. 3. *Mureci Pernambucenſium*. 4. *Curoiri Braſilianorum*. 5. *Frutex innominatus eorundem primus*. 6. *Hiutztomatzin Novæ Hiſpaniæ*. 7. *Ravvocomenes Virginianorum*.

I. *Vvni Chilenſium*, Hiſpanis *Murtilla*, quæ *fructus* fert uvarum in modum racematim collectos, piſorum magnitudine, granorum mali granati formâ & colore, ſapore inter ſuavem & acrem medio. Exprimitur ex eo liquor clarus, ad vinum quam proximè accedens, qui fæces ſuâ ſponte egerit. fit & laudatiſſimum acetum.

De Laet Ind. Occid. l. 12. 2.

II. *Guvavirap Braſilienſium* arbor procera & vaſta, frondibus perexiguis, floribus rubicundis, fructu uvam criſpam referente.

De Laet Ind. Occid. l. 16. 11.

III. *Mureci Paranambucenſium*, duo ſunt genera, *Muropitinga*, & *Mureci guaçu*, quarum *illa* minus ſylveſtris. Arbores ſunt *cortice* cinereo, *ligno* fragili, *folia* in frondes plerumque congeruntur, longa, ruffa, & hirſuta dum juniora, lanugine foliorum verbaſci adultiora; *floſculi* ſpicatim ſunt

Marcgr. H. P. l. 3. 10. Piſo de facult. Medic. l. 4. 32.

ſunt congeſti, lutei, quinquefolii, figurâ auriſcalpii, cum manubrio rubro. *fructus* baccæ figurâ, magnitudine & ſapore uvæ criſpæ ſimilis. ſtuporem aliquando dentibus inferunt, ideò benè condiri ſolent. *Cortice* retia & coria tinguntur: fiunt & potiones ad purgandam alvum. *Vva* in cibos abeunt.

Marcgr. H. P. l. 3. 9. IV. *Curviri Braſilienſium*, ſtatim propè terram in plurimos ramos ſe explicat. *floſculos* fert tres aut quatuor juxta ſe poſitos. *Fructus* magnitudine uvæ criſpæ, rotundus, luteus, cuticula & umbilico inſtructus, ſaporis acidi, cui unum aut duo lapides ſeminis cannabis magnitudine. Edulis eſt.

Marcgr. H. P. l. 2. 15. V. *Frutex innominatus eorundem primus* Marcgravii, è *radice* lignosâ, filamentoſa, & alba *caulem* protrudit trium pedum altitudine, *ſpinulis* acutis, quæ & in ramis viſuntur, armatum; *folia* vomeris ſed obtuſi figurâ, dilutè viridia, mollia, & ad nervum poſtica parte aculeata. *floſculi* ex viridi ad luteum inclinantes, quinquefolii, ad ipſos ramulos proveniunt. *Fructus* meſpili magnitudine, rotundus, è viride albicans, maturus flaveſcens, ex folliculo & pulpa compoſitus, cui *ſemina* orbicularia, compreſſa, flaveſcentia, lentis figurâ, ſaporis ut uvæ criſpæ grati. Ad *ſolanum* quidam referunt. Iconem ex ſemine enatæ de Laet dedit, & ſolani ſpinoſi ſpeciem arbitratur.

Marcgr. H. P. l. 2. 15. VI. *Hiutztomatzin Nova Hiſpania*, frutex eſt radice groſſâ & ſurculoſa; *trunci* ſpinoſi, ulnam alti; *folia* ſpinauliæ quodammodo æmula, parte inferiore villoſa & incana. *Flos* ei purpureus cum quibuſdam ſtaminibus. *Fructus* albis ceraſis ſimilis. *Radix* calet in gradu tertio, amara, acuta. *Cortex* contuſus & ſemunciæ pondere hauſtus ex aqua, quoſvis humores per inferiora purgat. Admirabile contra febrem, aſthma & hydropem remedium.

De Laet Ind. Occid. l. 3. c. 15. VII. *Ravvocomenes Virginianorum* acinorum ſpecies eſt, noſtris uvis criſpis, forma, colore, & ſapore penè ſimilis. Tam crudis quam coctis veſcuntur. Sambucus.

Punctum III.

De Sambuco.

DUo *Sambuci* apud *Antiquos* genera, *Vnum* procerius δενδρῶδες, quod in arborem aſcendit; *alterum* humilius. TAB. LXVI.

I. *Sambucus procerior*, fruticoſa eſt, virgis, quæ anniculæ μέχρι τῆς φυλλοῤῥοίας in longitudinem creſcunt, ut ſenorum cubitorum attingant, inde in craſſitudinem funduntur. *Radices* μετέωροι nec multæ, nec grandes τῶν γλεγοδρύων craſſitudo ὅσον ὑπελαφαλαίας. *Cortex* enodis, lævis, (ramulorum ſcilicet) tenuis, ſpiſſus. *Materia* in ramis, nempe junioribus, fungoſa, ſurculi ὑπόκοιλοι, καλαμοειδεῖς, ὑπόχονδροι, in caudice tam parum ejus, ut Theophraſtus medullam habere neget. Levis eadem ubi inaruit; nec ſentit vetuſtatem, etiamſi aquis madeſcat, & corticee nudata ſit. Germinare ante favonium incipit. *Folia* Dioſcoridi καρύῳ βασιλικῷ ὅμοια, ἐκ διαστημάτων circa virgas exeunt. Theophraſto ſingulatim exit molle, oblongum, veluti lauri latifoliæ, ſed majus πλατύτερον καὶ περιφερέστερον ἐκ μέσου κάτωθεν, τὸ δὲ ἄκρον εἰς ὀξὺ μᾶλλον συνῆκον, κύκλῳ δὲ ἔχον χαραγμόν, &c. *Flos* albus, multis parvis, candidis conſtans, κηρώδης, lilii odore inſidet. Dioſcorides ἐπὶ ἄκρων τῶν κλάδων ἢ τῶν καυλίων σκιάδια περιφερῆ ἔχοντα dixit. *Fructus* racemoſus, τερμινθῷ ἰσομεγέθης, ervi magnitudine, pediculo craſſo, qui immaturus μελαίνεται, maturus παλίχυλος eſt & οἰνώδης; *ſemen* intus σησαμοειδὲς τὴν ὄψιν. *Provenit* maxime παρ᾽ ὕδωρ καὶ ἐν τοῖς σκιεροῖς. In montibus non temerè viſitur. De *Vſu* occurrit, ex *ramis* baculos prælevos fieri ſcutis faciendis aptiſſima Plinio, quorum plaga ſe contrahat protinus eludatque ſuum vulnus, & ob id contumacius admittat ferrum. Quod interiora ejus firmiſſima tradit, & venabula quæ ex eo omnibus præferri, error eſt,

Theophr. H. P. l. 3. c. 13.
Theophr. H. P. l. 1. c. 9.
Dioſcor. M. M. l. 4. c. 175.
Plin. H. N. l. 16. c. 18.
Theophr. H. P. l. 3. c. 13.
Plin. H. N. l. 16. c. 39. & 40.

Sambucus.
Theophr. H.P.l.5.c.4.

eſt, & corno debet adſcribi. Idonea & tectis, ſi benè Theopbraſtus. *Succus* in ſummo uſu ante inventum minium & excogitatam coloris ejus rationem. Nonniſi rubro colore tincti aras & ſacrificia accedebant; eodemque ſimulachri Jovis facies, & Pan Arcadiæ Deus pingebatur. Dioſcorides μελαίνειν τὰς τρίχας ἐγχεόμενον dixit, vel falsò, quia ſaturo colore rubet; vel latè nigrioris ſumto vocabulo, quod capilli ex nigro rubeſcant.

Columella L.10.

II. Sambucus humilior, dicitur *Ebulus*, & ideò Dioſcoridi χαμαιακτὴς & βοτανώδης ἀκτέα. *Radice* eſt oblonga, digitalis craſſitudinis, minimè lignoſa: *caule* quadrangulo, multis geniculis diſtincto: *foliis* ἐκ διαστημάτων περὶ ἕκαστον γόνυ τεταγμένοις, iisque amygdalinis. In cacumine eſt σκιάδιον flore & fructu ſambuci: *bacca* rutilæ Columellæ, in quibus *ſemina* nigra. *Naſcitur* in opacis aquoſisque. Jus radicis in vino decoctum potui hydropicis apud Æginetam datur, στυπτίζειν jubet.

II. RECENTIORIBUS in triplici Sambucus eſt differentia. Eſt enim. 1. *Vulgaris*. 2. *Humilis*. 3. *Aquatica*.

I. Sambucus vulgaris eſt quadruplex. 1. *Fructu in umbella nigro*. 2. *Fructu in umbella viridi* vel potius *albo*. 3. *Racemoſa rubra*. 4. *Laciniata*.

Bauhin. H. P.l.5.c.23. p.544.
Matthiolus,

1. *Sambucus vulgaris fructu in umbella nigro*, Camerario *Sambucus domeſtica* vel *Campeſtris*, Angvillaræ *Sambucus fructu in umbella* audit. *Rami* ſunt ex geniculis articulati, medullaque plurima & leviſſimâ farciuntur. *Cortex* duplex: exterior nempe, quaſi argenteus, & nuper exeuntium viridans; & medianus totus herbidus, qui inter exteriorem & lignum decurrit. *Folia* ramos patulo obſitu veſtiunt, ad coſtam unam annexa, atro virentia, quæque nauſeoſi aliquid habent; gratioſi, ſi contundantur. Martio protruduntur, Februario alicubi. *Flores* ante vites prodeunt in patula umbella albi, quinquefolii, umbilico compoſiti, nec ingrati odoris; qui ex pruina decidunt, & inde ad vites omen. *Bacca* initiò virentes, per maturitatem atro purpureæ, quibus grana exigua, plana, terna plærumque. Annoſis radicibus *fungus* adnaſcitur, effigie auris humanæ, colore pullo: *gummi* quidam vocant & *aures Judæ*. Ex *ſemine* ſeſamæo novi progignuntur frutices, ſi teratur. *Occurrit* ubique ad aquas, ſepes & macerias. In Italia, Gallia, & calidioribus rarior. In hortis vivit & in arborem proceram evadit. In Java foliis eſt æqualibus, grandioribus baccis. *Uſus* ejus eximius eſt, ſcripſitque de eo integrum librum Blochwitzius, quem conſule. *Radix* uſurpatur in hydrope in vino decocta: ſuccus expreſſus in vomitu & aquæ intercutaneæ depulſu, cum vino propinata. *Virgultum* illius, quæ nunquam ſole radiata, inter duo internodia deciſum, & de collo ſuſpenſum ab Eryſipelate præſervare creditur. Alii in taleolas aliquot ſectum, virili induſio inſuunt, factumque in quodam Lipſiæ experimentum. Eſt & inter amuleta contra impotentiam, & in quod morbi iſti transplantari poſſe creduntur. *Cortex medianus* valet cum theriaca in peſte, ſi decoquatur; in ambuſtionibus, ſi ex ea ungventum paretur; (Fit ex eo & oleo aqua ſambuci pluries loto, decocto, expreſſo, colato, donec ſuccus abſumatur, cum cera, vernice, thure albo, & duorum ovorum albumine) in hydrope, ſi aqua ex eo binis cohobiis deſtillata, ter in die, ad unciam unam & ſemis exhibeatur; in eryſipelate, ſi abraſus parti affectæ ter de die applicetur. *Medulla* uſus in aſcite & calculo nobilis, ſi in taleolas ſubtiles conciſa, in ſpiritu baccarum per dies quatuordecim infundatur, & ſpiritus fortiter expreſſi cochlear ſumatur. *Gemmularum* in vomitu, ſi ſaccaro condiantur. Stibii inſtar purgant. *Folia* quæ primo germinatu prodeunt, contra podagricos dolores, adhibentur, ſi cum pari radicum plantaginis pondere & vetere axungia ſuilla ſubigantur; contra herperes

Gruling. Floril. p.28. c.16. p.466.

Gruling p.26. c.3. p.421.

ἐϛιωμί-

ἑσπερίνως, ſi cum aceto contuſa, & cum cineribus propriis & pauxillo therebinthinæ miſta, his de die applicentur. *Flores* cōtra ſcorbuticos in plantis pedum & extremitatibus digitorum tumores laudantur, ſi in vino cum ſapone additis decoctis panni imbuti loco dolenti applicentur: nec non contra ſcirrhos, ſi ex iis in oleum redacti, cum ammoniaco aceto ſambucino miſtis, ungventum fiat. Condiuntur iis caſei, confectionumque ſunt materia. *Baccis* ſuus in dyſenteria uſus, ſi ſuccus cum pane coquatur, in pulverem abeat, & in vehiculo aliquo propinetur: in ſudore, ſi in rob redactæ propinentur: in uteri ſuffocationibus, ſi in tincturam translatæ, prout Quercetanus præſcripſit, ex cochleari propinentur. *Acinorum*, ad vomitus, ſi ex iis oleum extrahatur: ad purgandum ſerum, ſi in pulverem contriti ad drachmam unam exhibeantur; ad hydropem, ſi ſuccus juſculo gallinæ admixtus, cum decocto petroſelini exhibeatur. *Semina* primi anni vomitum movere ait Bovius, ſecundi minus, tertii adhuc minus, ſed pituitam & ſerum per inferiora purgare. *Fungorum*, in oris & tonſillarum inflammatione, & columella laxiore, ſi in liquore aliquo paucis horis diluti exhibeantur; in hydrope, ſi pulveriſati propinentur, uſus. Amuletum contra Epilepſiam ex ſambuco in ſalice proveniente, vide apud Hartmannum.

Quercetan in Pharmacop. reſtituta.

Hartmannus in Chymiatr. Cap. de Epilepſia

Bauhin. H. P. l. 5. 25. Dodon. Pempt. 6. l. 4. c. 21.

2. *Sambucus fructu in umbella viridi*, Lobelio *Sambucus fructu albo*, Bauhino, *vulgari ſimilis*, Trago *Sambuci aliud genus*, odore ad Ebulum quodammodo accedit, reliquis ad vulgarem. Tragus fructum ex candido luteum dixit, Bauhinus acinos albos ferre. Viſa Argentinæ & Baſileæ in vinearum ſepibus.

Bauh. H. P. l. 5. c. 25. p. 551.

3. *Sambucus racemoſa rubra*, Trago *Sambucus ſylveſtris*, Matthiolo, Camerario & aliis *Montana*; Thalio ἐλαφόβοσκον, Tabern. *Cervina*, Cæſalpino *ſambuci ſecundum genus*, *in montibus umbellis parvis, baccis rubentibus*, multa cum vulgari communia habet, floribus & baccis differt. *Flores* ſtellati, ex albido in luteum langventes, in racemum oblongum digeruntur, menſe Aprili. *Baccæ* ex rubentibus pediculis frequentes, per maturitatē coccineæ, injucundi ſaporis. *Naſcitur* in montoſis & algentibus; opacis uliginoſiſque ſylvarum, in Hercynia Saxo Thuringica circa Stolbergam: in latomiis circa Norimbergam: in Italiæ monte Veronenſi Baldo. In monte Lotharingico Roſsbero circa Maymünſter, menſe Octobri, cum pulchris acinis coccineis & foliis deciduis videas, quæ ibi Auguſto, ut circa Genevam Junio maturè leguntur. In Palatinatu cum baccis albis invenitur. *Baccæ* ſoporiferos reddunt, ideo Solano quidam comparant; à cervis maribus inquiruntur, unde nomen: à fœmellis non item, niſi prægnantes fuerint, & cervos in utero geſtaverint. Dalechampius πυγὸν Theophraſti eſſe ſuſpicatur.

Sambucus.

Theophr. H. P. l. 3. c. 4.

4. *Sambucus laciniata*, folia habet admodum fiſſa, & laciniosa, baccas primæ ſimillimas. Vidit Bauhinus Lutetiæ. Sed & hortis Belgii familiaris.

II. Sambucus humilis eſt duplex 1. *Non laciniata* & 2. *Laciniata*.

1. *Sambucus humilis non laciniata*, Dioſcoridi *Chamaacte*, Trago *Heliosacte ſylveſtris Euboica*, aliis *Ebulus*, *Ebuli & Sambuci alterum genus*, Bauhino *Sambucus herbacea* dicitur. Ambigit inter frutices & herbas, ita tamen ut magis ad has accedat, quia rarò hominis ſtaturam æquat, maximâ ex parte ſesquicubito non altior. *Radix* longa, non lignoſa. *Caulis* ſtriatus, medulloſus, hybernis menſibus contabeſcit. *Folia* è tribus quatuorve conjugationibus ad rachin annectuntur, odore graviore. *Floſculorum* umbellæ albæ, quinquepartitæ, odoratæ, ſed neſcio quid nucleorum Perſicorum magmatis ſpirantes, ferrugineis apicibus. *Acini* ante maturitatem thorulis multis anguloſi & penè trianguli; poſt magis rotundantur, quibus ſuccus rutilâ purpurâ, *ſemina* terna, altera parte gibba,

Bauh. H. P. l. 5. c. 24. p. 549.

Sambucus. altera anguloſa. *Naſcitur* in opacis, aquoſis & aſperis. In Lombardia ad arvorum margines Junio & Julio floret, Auguſto & Seprembre baccas maturat. *Vſus* eximius partium. *Radicum* in inteſtinorum & coxendicum doloribus à flatu geoitis, ſi in ſuccum redacti, inſolari, in paſtillos redacti, per clyſterem infundaotur; in menſibus purgandis, ſi cum lana fœminarum locis ſuppooantur; in tympanite, ſi earum aqua cum ſambuci deſtillato per dies triginra adhibeatur. Purgant cum moleſtia, ſubvertuntque ventriculum: & exigunt vires. *Foliorum* in œdematibus diſcutiendis: in hydrope, ſi cum radicibus in forti lixivio vel aceto decocta ventri & pedibus ſpongiâ adhibeantur. In podagra, ſi ungventum ex ſucco cum oleo Chamæmelioo paretur. *Acini* & *ſemina* clementius evacuant, ſi primò aceto infundanrur, ac deinde ſemine aniſi vel aliis aromatibus permiſceaotur.

Bauh. Phytop. l. 12. ſ. 1. p. 456. 2. *Sambucus humilis laciniata*, nihil à præcedeote differt, laciniatum folium ſi exceperis.

III. Sambucus aquatica eſt etiam duorum generum, 1. *Flore ſimplici.* 2. *Flore globoſo pleno.*

Bauh. H. P. l. 5. c. 26. p. 552. 1. *Sambucus aquatica flore ſimplici*, Ruellio *Opulus*, Angvillaræ *Aceris ſpecies, tertia, qua Platanus aquatica.* Cæſalpino *Sambucus fœmina*, Dodonæo *paluſtris*, Cordo *Lycoſtaphylon fœmina*, aliis *Chamaplatanus clynotrochos*, Theophraſti θραύπαλος, quioq; aut ſex cubitorum eſt arbuſcula, *caudex* manum complet; *lignum* tenerum, candidum, fragile; cui *cortex* cioereus, medulla *fungoſa*; rami peniculati, ex quibus folia anguloſa, rugoſa. *Flores* aliquaotulum odorati, in umbella candidi, quioquepartiti, circa umbilicum cootinui, nngvem pollicis aliquando æquant. *Acini*, ſanguinei, ingrati ſaporis, quibus ſemen planum, rubrum, cordis effigie. *Viſitur* frequens inter aloos in Germania, Gallia, Italia, Pedemontio & alibi: ſed maximè ad umbroſas amœnasque ripas. Eſt & in paluſtribus Piſanis. *Bacca* judicio Tragi ad vomitiones exhiberi poſſunt, in ecclegmate: ſuccus earum abſterſorins, & coquitur ad ruſſim in ſyrupi conſiſtentiam. Conſtantinus flores deſtillatos contra calculum commendat. Solent propter odorem conclavibus inferri. Schwenckfeld. in Hiſt. plantar. Sileſiæ.

Bauhin. H. P. l. 5. c. 26. p. 553. Cord. 2. *Sambucus aquatica flore globoſo pleno*, Cordo *Lycoſtaphylos maſcula*, Geſnero *Sambucus aquatica hortenſis*, Bauhino *Sambucus roſea*, Tabernom. *Sambucus aquatica polyanthos*, Lugdunenſi *Sambucus aquatica culta, denſiſſima*, præcedenti eſt ſimilis, *flores* ſi excipias, qui magni, quioquepartiti, unaque ſe expandentes, pilæ niveæ inſtar glomerati, albi communiter, rarius purpurei. Creditur mangonio facta talis. Haud rara in Poloniæ & Sileſiæ hortis. *Corticum* ſapor ſubadſtringens eſt & abſterſorius.

EXOTICA.

Exoticorum huc iſtæ referantur. 1. *Xumatl Mexicanorũ*. 2. *Johualxochitl.* 3. *Enguamba* Urapavenſium. 4. *Ibapurunga Braſilienſium.* Vid. TAB. LXVII.

Nard. Rec. Medicar. l. 3. 81. *I. Xumatl Mexicanorum* ſeu Sambucus, à Mechoacanenſibus *Cumtempta* appellatur. *Folia* dolorem à cauſa calida tollunt, ſi fronti applicentur; ſaoguinis fluxum, ſi fronti & naribus; acceſſiones tertianæ, ſi devorentur. Purgant enim, quod & radicibus adſcribitur. Tuſa & loco affecto admota dolores Gallicos ſedat & enixarum tormina.

Nieremb. H. N. l. 14. 37. *II. Johualxochitl*, aliis *Colcaquahuitl* ſeu *flos orbicularis*, quæ ſambuci ebulive folia fert. Umbella è *floſculis* orbicularib. & pallentib. interdiu cõtractis, nocte hiantibus coacervantur. Unde acini racemarim depeodeor, initio virides, deio coccinei, purpurei tandem. *Radix* eſt reſinoſi ſaporis. Dicuntur *folia* impoſita pectori, ſyocopeo tollere. Ex aqua epota, ſudorem ciere: frixa, expreſſo prius ſucco, corpus impiogvare. pulverem inſperſum ulcera inſanabilia curare, & reſolutis a c utermo affectu laborantibus prodeſſe.

De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 24. Nard. Rec. Medic. l. 3. 75. *III. Enguamba* Urapavenſium, quæ arbor mediocris. *cortice* ſubrubeo, rubeſcente; *ligno* fuſco; *medulla* palleſceote. *foliis* latis & concavis,

vis, nervulis partim flavis, partim rubris diſtinctis; *floribus* racematim in corymbi formam pendulis & herbaceis, *fructu* nigro, pleno granis, è quo exprimitur oleum flavum, ad humores reſolvendos & plagas utile. *Naſcitur* in ſaxoſis locis.

Marcgr. H. P.l.3.10. *IV. Ibapurunga Braſilienſium*, eſt cortice & ligno ſambucino. *Folia* in longis pediculis tria juxta ſe poſita, phaſeolorum more, inferius magis hirſuta, ad horum quemlibet *flores* quinquefolii, *fructus* in quolibet pediculo longo tres, quatuor, quinque uvæ ſpinæ vel nucis avellanæ magnitudine; immaturi, virides, maculis albentibus ſignati; maturi obſcurè purpurei, punctulis albicantibus varii. Cuti caro brunna, interius alba ſubjacet; in medio *lapis* durus, figura amygdalæ, cui tres albi, & parvi nuclei. Matureſcit Februario & comeditur; ſapor ſubdulcis. Poſſet & aliò referri.

Punctum IV.

De Lauro.

Tab. LXVII. I. DE *Lauro* pauca in genere *Veteres*; plura in generibus & Differentiis. *Radices* Theophraſto habet ἀνωμάλους, corpus rarum, *nodos* in *caudice* φύσει paucos, *corticem* tenuem, ſuccum ἐλαιώδη. *folium* perperuum, (fortè βρύον, quod floris certum genus) nec tamen omnis. *Fructus caro* ἐν πυρῆνι, degeneratque in ſata, & ex rubro fit nigrum ut in Antandro. Obſervatum eidem, *naſci* ἀπὸ σπέρματος ἐάν τις τοὺς ἕλκοντα φυτεύσῃ *germinare* ante favonium; ramorum *germen* difficulter propter ξηρότητα καὶ πυκνότητα erumpere; ἀσθενέστερον γὰρ καὶ πρὸς τὸ διαφθαρῆναι ἐπὶ πλεῖον τὸ μᾶλλον; difficulter propter eandẽ cauſam *augeſcere*; ob raritatẽ infirmitatemq;, quamvis non ſit πολύκαρπος facilè *perire*; proximum putredini gelu διὰ τὸ θερμὸν reſiſtere. Non durat tamen in frigidis: Viſa aliquando prodiiſſe ex platano, quod ἐκ λανθανούσης ἀρχῆς, propter σῆψιν ἢ ἀλλοίωσιν accidiſſe dicendum

Theophr. H.P.l.5.c.4. Theophr. H.P.l.1.c.8. 9.13.15.19. & l.3.c.4. Theophr. H.P.l.2.c.3. Theophr. H P.l.2.c.1. l.3.c.6. Theophr. C.P.l.1.c.3. 9 l.2.c.15. l.5.c.18. Theophr. H.P.l.4.c.6. Theophr. C.P.l.3.c.4. Theophr. H.P.l.5.c.8.

eſt. In Olympo multa; in Ponto nulla: ſed nec ad Boſphorum Cimmerium, quamvis Mithridate laborante provenire dignata. Subit & montoſa. *Vſus* ligni ad baculos; foliorum & fructus ad varia. Laurus.

Genera & Differentia apud *Dioſcoridem*, *Theophraſtum* & *Plinium* occurrunt.

1. *Dioſcoridi* eſt alia λεπτόφυλλος, alia πλατύτερος, quibus Theophraſtus addit *ſterilem* ἄκαρπον & ſylveſtrem. 1. λεπτόφυλλος figurâ ſorbis ſimilis eſt. Θηρμαντικὴν ſenſus ipſe facit. *Corticem* radicis calculos rumpere & partus enecare creditum olim. Celeritate ſanè prodeſſe ſcribit Hippocrates. Ex *ligno* fiunt igniaria. Quin ſi exſiccatæ ramus frequentius affricetur ramo, ſuper aſperſo ſulphuris pulvere, ignis ſtatim exilit. Minus *folia* baccis calefaciunt. Ex his decoctum vulvis & veſicis convenit, illitaque veſparum, crabronum & apum venenis reſiſtunt. Fuere olim pro bellariis; ſed quia grave quid ſpirant, inutilis laurea in compotationibus *corona* habebatur. Supponebantur muſtaceis dum coquebãtur. Eadem ſuffita pituitam qua gallinæ meſſis tempore laborant, tollunt; boum ſoriagini decocta opitulantur, ſi rerna foveris; eodem ſibi palumbes annuum faſtidium & ægritudinem purgant; picas à morbis, columbas à faſcinationibus ſi in nidos cõgerantur; præſervant; anſeribus, equo, aſino, ſi comedantur, lethalia eſſe dicuntur. *Baccæ* menſes trahunt appoſitæ, tritæ vel potæ. Succus cutis pruriginem emendat. Elicitur ex illis oleum, ſingulari in nervorum reſolutione, frigidis morbis, flatulentia, &c. experimento. Pediculos & lenres necat idem. Paratur quoque Emplaſtrum & Electuarium ſui uſus. Nunquam fulmine ici apud Svetonium habetur: ideò Tiberius laureâ cotonâ uſus eſt; remediumque creduntur eſſe adverſus tonitrua quibus vitiantur ova, pullique ſemiformes interimuntur, antequam toti partibus ſuis con-

Dioſcor.M. M.l.1.c.106.

Laurus. ſumentur. Quidam ramos in dolia reponunt, ne vina à fulguribus pervertantur. Et hoc quidem vetuſtati creditum, annus M. D. XXXIX. refellit, quo, teſtante Lacuna, Romæ in palatio Ducis de Caſtro laurus fulmine tacta eſt. Rubiginem ſegetum *lauri ramis* in arvo defixis abigi, tranſireque ex arvis in eatum folia, Columella prodidit. Vites non minus offendere ac braſſicam vehementiâ odoris; ſub pinum feliciter ſeri, quod ſimplici & alta radice ſit, Theophraſti dictum eſt. De *Uſu* in triumpho inferius agemus. 2. Πλατύτιρα folium habet molle & oblongum, ſicut Sambucus. Uſus cum ſuperiore idem. 3. Ἄκαρπος fert οἷον βότρυς vel βοτρυΐδιον (alii βρύον legunt, id eſt confertos flores ſimiles quercuum & olearum floribus) aliquid uvæ inſtar; *gigartum* nonnulli vocant. 4. Κάρπιμος *fructifera*, quæ gignit, quamvis aliquando non copioſè. 5. Sylveſtris ſeu ἀγρία, Plinio *Tinus*, quam *Laurum ſylveſtrem* aliqui intelligunt, nonnulli ſui generis arborem cum cærulea bacca. Marcus Cato *lauri ſylvatici* nomine intelligere videtur.

Theophr. H P. l. 1. c. 15. Plin. H. N. L. 15. c. 30. Cato R. R. c. 8. Plin. l. c.

2. *Plinio* plura ſunt genera, ex Catone & aliis. *Delphica* nempe, *Cypria*, *Muſtax*, *Regia*, *Baccalia*, *Sterilis*, *Taxa Spadonea*, & *Inſana*. 1. *Delphica* æquali colore, viridior, maximis baccis è viridi rubentibus. Coronabantur ea Delphis & Romæ victores: ex hujusq; ramis è Tempe & Penæo Theſſaliæ petitis, ac terræ in morem ſpecus defixis, Delphico Apollini templum. 2. *Cypria* folio eſt brevi, nigro, per margines imbricato, criſpa. 3. *Muſtaci* folium maximum flaccidum & albicans. 4. *Regia* quæ cæpit *Auguſta* appellari, ampliſſima & arbore & folio, baccis guſtatu quoque non aſperis. Aliqui negant eandem eſſe, & ſuum genus Regiæ faciunt longioribus foliis latioribusque. 5. *Baccaliam* appellant quæ vulgariſſima eſt, baccarumque fertiliſſima. 6. *Sterilem* earum quod maximè mitor, triumphalem, eaque dicunt triumphantes uti: niſi id a Divo Auguſto cœperit, quæ ei miſſa è cœlo. Minima eſt altitudine, folio criſpo ac brevi, inventu rara. 7. *Taxa* in topiario opere uſurpatur, excreſcente in medio folio parvulo, veluti lacinia folii. 7. *Spadonia* mira opacitatis patientia: itaque quantalibet ſub umbra ſolum implet. 8. *Inſanâ* Amyci Bebrii tumulus in Ponto circa Heracleam à ſuprema die regebatur. Si quid de eâ decerptum inferebatur navibus, jurgia fiebant, donec abjiceretur. Nota tum antiquis, *inquit Plinius*, nullum genus lauri in Corſica fuiſſe: quod nunc ſatum & ibi provenit. Ipſa pacifera ut quam prætendi etiam inter armatos hoſtes, quietis ſit indicium. Romanis præcipuè lætitiæ victoriarumque nuntia additur literis, & militum lanceis, pilisque. Faſces Imperatorum decorat. Ex his in gremio Jovis optimi maximi deponitur, quoties lætitiam nova victoria attulit. Sunt circa Divum Auguſtum eventa ejus digna memoratu. Namque Liviæ Druſillæ, quæ poſtea Auguſta matrimonii nomen accepit, cum pacta eſſet illa Cæſari, gallinam conſpicui candoris ſedenti aquila ex alto abjecit in gremium illæſam. Intrepideque miranti acceſſit miraculum, quoniam teneret roſtro laureum ramum, onuſtum ſuis baccis. Conſervari alitem & ſobolem juſſere aruſpices, ramumque eum ſeri, ac rite cuſtodiri. Quod factum eſt in villa Cæſarum, fluvio Tiberii impoſita juxta nonum lapidem Flaminiâ viâ, quæ ob id vocatur ad gallinas: mireque ſylva provenit. Ex ea triumphans poſtea Cæſar, laurum in manu tenuit, coronamque capite geſſit: ac deinde Imperatores Cæſares cuncti. Traditusque mos eſt ramos, quos tenuerunt ſerendi, & durant ſylvæ nominibus ſuis diſcretæ, fortaſſis ideo mutatis triumphalibus. Unius arborum Latina lingva nomen imponitur viris. Unius folia diſtingvuntur appellatione. *Lauream* enim vocamus. Durat & in urbe impoſitum loco, quando Loretum

Plin. l. c.

Pauſan. in Phocicis.

in

In Aventino vocatur, ubi ſylva lauri fuit.

II. RECENTIORIBUS eſt Laurus vel *Domeſtica* vel ſylveſtris.

I. Laurus domeſtica, eſt *Latifolia* & *Tenuifolia.*

I. Laurus domeſtica latifolia Plinio *Regia amplißima*, foliis eſt ad Medicam accedentibus, ut Cæſalpinus prodidit. Frequens in monte Amano viſitur. [Bellon. in Obſerv.] In Atho ingentes Bellonius ſcribit, ut ſolem omni tempore reprimant. *Vires* cum tenuifolia eædem. Eſt vel *Mas*, quæ nullum fructum fert; vel *Fœmina* quæ baccas. In Atho quinque ſpecies obſervantur, inter quas una inodora. Exſurgunt & in Nicaragua & Nova Hiſpania venuſtæ & editæ.

[Bauhin. H. P. l. 4. c. 1. p. 409.] *II. Laurus domeſtica tenuifolia*, aliis *Laurus vulgaris*, Dodon. *Lauri altera ſpecies.* Altitudo ei in calidioribus juſta, radices inæquales & obliquæ. *Caudex* enodis, cortex tenuis, materia rara. *Folia* oblonga, dura, acuminata, quæ coſta per medium decurrens dividit, & nullius ordinis nervis rigat, ramis viridantibus brevi pediculo perpetuò adhærent, ſapore aromatico. *Flos* confertus hederaceo ſimilis, major, albus, flaveſcens Lobelio, multis in medio apicibus. Martio & Aprili protruditur. *Fructus* baccæ oblongæ, ceraſiis minoribus pares, virides primum, tandem nigræ, ſub quarum tenui cortice nucleus bifidus, calloſus, durus, acris, pingvis, & cum acrimonia amarus. Maturantur ſub finem autumni; & niſi decerpantur, per totam hyemem ad ver usque in arbore hærent. Viſa paucis annis ad hominis altitudinem creviſſe. *Prodit* in calidioribus; quamvis & frigidiora quandoque ferat. In Italia, Gallia, Lexobii inprimis & Neuſtria, Hiſpania, obvia. In Creta nemora & montes incolit. Ad lacum Benacum ſepes ex eâ artificiosè concinnantur. Montbelgardi ſylvula quaſi ex una pullulavit. In Anglia parvæ ſtaturæ eſt: majoris tamen quam in Germania. Rarius floret. *Vires egregiæ.* Et *radicis cortices* quidem ad partum facilitandum; [Laurus.] *Succi* contra venenata animalia. *Ramorum* ad ignem, quem fundunt attriti, ſi pauculo ſulphuris aſpergantur; *foliorum* ad ambuſta, ſi iis porcina caro ignita ex alto inſtilletur, donec in cinerem abierint; unguento pars bis inungatur; [Amat. Luſit. in Dioſc.] *Summitatum*, in aurium gravitate & ſonis, ſi cum Nardo in vino decoquantur, & vapor excipiatur. *Baccarum* in colica, ſi in nodulo in vino macerentur, hoc ebibatur: in facilitando partu, ſi ſeptem à propediem parituris comedantur: in doloribus capitis, ſi cum pyris ſylveſtribus contuſæ, fronti & temporibus imponantur: vel cum pauco ſcammoneæ & croci in acero & oleo roſaceo trito, applicentur: in menſibus ſi tritæ propinentur. *Oleum* quod ex iis fit egregiè contra vermes & pediculos agit. *Dividitur* in *marem* & *fœminam*, quæ fructum fert; qui aliquando in rotundo modicè oblongus eſt: aliquando oblongus, gracilis, & utrinque ovato mucrone turbinatus. Ad promontorium bonæ ſpei eſt *laurus* [Bodæus in Theophr. H. P. p. 333.] ab hac hoc ſolo differens, quod ſerrata habeat folia. Ideò *Laurus ſerrata, odora, promontorii Bonæ Spei* dici poteſt.

II. Laurus ſylveſtris quadruplex eſt, 1. *Foliis corni fœminæ ſubhirſutis.* 2. *Foliis venoſis.* 3. *Foliis minoribus.* 4. *Cretica Alpini* & 5. *Laurus Indica Aldini.*

I. Laurus ſylveſtris foliis Corni fœminæ ſubhirſutis, [Cluſ. H. P. l. 1. c. 52. Bauh. H. P. l. 4. c. 2. p. 419. Lobel.] dicitur *Tinus primus* Cluſ. Camer. Tabern. *Lentago* Cæſalpino, *Laurus Tinus cærulea bacca* Lobelio. Frutex eſt cornus fœminæ magnitudine, *virgis* oblongis, & quadrangulis, ramoſis. *Folia* ordine diſtingvuntur, perpetuò gemina inter ſe, adverſa, lata, quæ nigricant & ſplendent, odore nullo, amara. Variant aliquando, & ſuperiora ſunt inferioribus magis glabra, quæ arbor nunquam exuit. *Florum* quinquefoliorum, candidorum in ſummitate umbella. *Fructus* myrti baccis longior, planior, anguloſus, cœruleus. *Lobelio* fert corymbaceam

umbellam multis conflatam terebinthi ſeminibus, aut gigartis uvarum ſimilibus, ſed ex argento in cæruleum luridis. *Naſcitur* in Luſitaniæ ſaxoſis & lapidoſis inter alios frutices, & ſepes, circa oppida Montemorho & Tomar, ubi Julio & Auguſto floret, Octobri maturatur. Creſcit & in maritimis Gallicæ provinciæ, Hetruriæque collibus; in Samnitibus circa Lanzannam, inter cocciferas ilices montis Coſtic frequens. In Germaniæ hortis fert hyemem, operi topiario commodiſſima.

Cluſ. l.c. *II. Laurus ſylveſtris foliis venoſis*, Cluſio *Tinus 2.* Tabern. *Tinus Luſitanica Cluſii*, ejusdem eſt cum priore altitudinis. *Rami* frequentiores & firmiores; *cortex* ex rubro vireſcit, *folia* venulis pluribus diſtincta, ſuperioris anguſtiora & oblongiora, ſibi invicem oppoſita. *Flores* umbellati, purpuraſcunt, non odorati. *Fructus* ſuperiore plenior, nigrior, minor. Uno duntaxat in Luſitania *loco*, Monaſterio quodam Peria longa dicto, locis incultis ſupra Ulyſſiponem ſecundum piſcinas obſervavit Cluſius, & in Bæticæ maritimis. *Bacca* gratum ſturnis edulium.

Cluſ. l.c. Bauh. H.P. l.4.c.32. *III. Laurus ſylveſtris foliis minoribus* Cluſio eſt *Tinus tertia*, Bellonio *Laurus inodora* & *Lentago Italorum*, Caſt. *Laurus regia*, Angvill. *Laurus ſylvatica*, Bauhino *Laurus tinus Dalechampii*, ſed perperam. Minor ſuperioribus, *folio* latiore, lævi, nigricante. Flores in umbella ex albo purpuraſcentes, qui hyeme & vere prodeunt, ex cæruleo nigricans, lævis, ſed minor.

Alpinus de plantis exoticis. *IV. Laurus Cretica Alpini* naſcitur in montanis Cretæ inſulæ pumila, fruticoſa, ferens *virgas oblongas*, graciles, nigro Cortice obductas, denſis veluti nodulis inæqualiter utrinque, & in medio poſitis, infectas, *ligno albo*, duro, fereque guſtu inſipido præditas, utrinque ramulos producentes breves, virgis plane ſimiles, at graciliores, in quorum cacuminibus ſpectantur *folia Lauri ſylveſtris figura*, colore, craſſitie, atque duritie, ſimilia, ſed paulò minora, in acutumque deſinentia, pediculis brevibus inhærentia, *numero quinque, aut ſex, aut plura* etiam ſimul in ramulorum cymis inordinatim poſita, ferè omnino inodora, linguam excalefacientia, cum levi adſtrictione. Singuli verò ramuli habent unum, aut duos, aut tres breviſſimos cauliculos, ſubtiles, duros, lignoſos, tribus, vel quinque pediculis parviſſimis, præditos, ſingulis *fructum rotundum* ferentibus, *piperis magnitudine*, in tres partes Latyridis modo diſſectum, cortice tenui, ruffo, veſtitum, cujus quælibet pars continet *ſemen albicans*, oblongum, magnitudine, & figura tritico valdè ſimile, ſubſtantia fragili, non expers odoris gravis, guſtu amareſcens, atque linguam excalfaciens. *Fructus quilibet*, tria ex his ſeminibus continebat, & fructibus latyridis figura & magnitudine non diſſimilis erat. Hanc arborem, (quod & virgarum figura, longitudine, gracilitate, coloreque, & foliis, & quadantenus etiam fructibus, cum lauro tino ſimilitudinem haberet) *laurum tinum, ſeu ſylveſtrem*, meritè vocandum, duximus: quod nomen retinebimus, quoad verius nobis illuxerit. Nullius uſus ad Medicinam in hac arbore cogniti ſunt, fructus tamen & ſapore ſubamareſcente, linguamque excalfaciente, & ex levi adſtrictione, erunt calidi atque ſicci ſupra primum exceſſum, judicandi, habereque ipſos vim roborandi, detergendi, atque meatus ab infarctu, liberandi, non erit dubitandum.

V. Laurus Indica Aldini ex ſeminibus racematim brevi pediculo cohærentibus nata eſt. *Baccarum* hæc lauri vulgaris formam habebant; verum parum acuminata, parvæ olivæ figurâ, nigra extus & rugoſa. *Folia* lauri inter regiam & vulgarem medii, colore ſubviridi, quæ hyeme citrineſcebant ac rubebant. Manſa mucilaginem fundebant copioſiſſimam, amariuſcula primò, poſt cum dulcedine pauca. Aldinus Horti Farneſ. c.4.

EXOTICA.

TAB. LXVIII Ex EXOTICIS ſequentia ad Laurum ſpectant. 1. *Quauhtepatli Mexicanorum.* 2. *Itziperequa Mechoacanenſium.* 3. *Calamajo Philippicarum inſularum.* 4. *Arbor innominata Braſilienſis.* 5. *Camacari Braſilienſium.* 6. *Choyne Americanorum.* 7. *Mongoſtans* J*avanenſium.* 8. *Pilipot Philippinarum inſularum.* 9. *Arbor laurifolia Gvineenſis.* 10. *Arbor laurifolia Sinenſis.* 11. *Arbor Beretina inſulæ.* 12. *Arbor laurifolia Magellanica.* 13. *Quauhayohuactli Guaxacana* & 14. *Frutex baccis lauri ſimilis.*

De Laet Ind. Occid. l.5.23. *I. Quauhtepatli Mexicanorum* quæ Mechoacanenſibus *Chupire*, ſeu *planta ignea.* Similis eſt lauro, aſpectui grata. *folia* amygdalinis majora & latiora. *flores* in modum roſarum compoſiti. Humidis & riguis *gaudet.* Abradit naturâ ſuccus: quidam tamen potum phlegma evacuare dicunt, alii deleteriæ qualitatis. Ad ſcabiem & impetigines uſurpari, Ximenes prodidit.

Nard.Rer. Medic.l.3.7 *II. Itziperequa Mechoacanenſium* Perſica ferè major; *foliis* limonis craſſioribus & odoratioribus, *ſemine* coriandri, paulò majore, viridi primò, demum nigro. *Naſcitur* in frigidis Tancitari provinciæ Mechoacanenſis. *Folia*, quæ calida tertio, carnium juri incoquuntur ad tuſſim: aquæ duarũ drachmarum pondere, contra diarrhœas. illitâ dolores ſiſtunt.

Nard.Rer. Medic.l.3.c.74. *III. Calamajo Philippicarum inſularum*, in duplici differentia. *Folia* utriusque laurinis ſimilia, valdè aſpera. *Vnius* radix extra fuſca, intra rubeſcens, pingvi cortice, initio inſipida, mox aliquem calorem oſtendente. *Alterius* arentis arundinis colore, ſapore ligni quod luteum eſt. Harum ramenta vapore eatundem ſuffita, & in oleum juglandium injecta, ac illita, hæmorrhoidũ dolores demulcent. Emplaſtri modo impoſita tumores diſcutiunt, & vulnera conſolidant.

Marcgr. H. P.l.3.9. *IV. Arbori innominatæ Braſilienſi* folia laurinis ſimilia, oblonga, duo ſibi oppoſita (nonnunquam unum in extremitate ramorum) quaſi in frondes congeſta. *Fructus* pruni Damaſceni figura & magnitudine, primò flavus, poſt niger, cujus pulpa pruni modo: *lapis* qui intus dactyli inſtar lævis ac durus. Laurus.

Marcgr. H. P.l.3.6. *V. Camacari Braſilienſium* arbor alta, *ligno* flaveſcente, ex quo ciſtæ, in quibus ſaccatum reponitur. *folia* alternatim poſita, laurinis ſimilia. *Cortex* inciſus ſtillat lachrymam liquidam, valdè glutinoſam, paulò rufeſcentem, nullius odoris, cujus adverſus pedum lumbricos uſus.

Cluſ. ad Garz. Ind. Occid. p.3.c.7.&12. *VI. Choyne Americanorum* dicitur & *Cohyne*, mediocri altitudine, foliis & forma & viriditate lauri, pomis capitis magnitudine, ſeu ovi ſtruthiocameli. quidam *Maraka* & *Tamaraka* dici putant. Ex eo pocula fiunt; at perforato lapillis aut milio inditis pro crepitaculo, quod *Maraka* & *Tamaraka* nominant, utuntur, Deorum ſe familiaritate frui credẽtes, ubi pulſavere.

Bauhin.H. P. l.2.c.35. Garz.Simp. l.2.12. *VII. Mangoſtans* J*avanenſium*, Bauhino *Laurifolia* J*avanenſium*, eſt arbor puſilla, lauri *foliis*, ſed majoribus & latioribus, quibus ſex aut ſeptem craſſiores venæ ex utroque nervi medii latere, intercurſantibus creberrimis ſubtiliſſimisque venulis, ut qua parte attrita erant, tenuiſſimis filis contexto reti conſtare viderentur. *Flores* lutei. *Fructus* exigui mali aurei magnitudine, cortice ſeu cinereo, ſeu è viridi nigricante, pulpa malorum aureorum ſimili, ſed non adhærente. Dulciſſimus eſt.

Nieremb. H.E.l.15.9. *VIII. Pilipot Philippenſium inſularum*, duo genera. *Mas* ſcilicet & *Fæmina.* Major *ille* & amplioribus foliis, interque ſaxa naſcitur. Minor *hæc*, & in planis. Utriusque *radici* tubercula fuſca, pugni magnitudine, innaſcuntur. *Stipites*, qui fuſci, & enodes, transverſim ſi ſcindas in pelliculas quasdam membranis cæparum ſimiles dividuntur. *Folia* laurinis ſimilia, ſummâ parte impensè acuminata. *Proveniunt* in humectis umbroſisque locis, & arboribus advol-

Laurus. volvuntur. *Vſus* radicis in venenatis morſibus & potionibus, ſed lentè operatur. Sagittarum plagis officere ſolent.

Cluſ. H. Exot.l.1 9. Bauh. H.P. L.1.51. *IX. Arbor laurifolia Guineenſis*, Cluſio *arbor peregrina ex Guinea* duplex. I. *Vna* quæ juglandis altitudinem æquat. *Fructus* in ramis naſcitur, magni mali inſtar, orbicularis ferè figuræ, craſſo *cortice* & lævi, viridis initio, poſt ex flavo ſpadiceus, interdum nigris maculis conſperſus, internâ parte fuliginoſus, & nihil præter nigrum pollinem continens. II. *Altera*, quæ laurocerafi *foliis*, ſub quorum exortu ſingulares naſcuntur appendices, ſummâ parte orbiculatæ & deorſum inflexæ, ſic quodammodo fornicatæ. Summo *rami*

Cluſ. Exot. l.1.c.12. Cluſiani qui intus cavus, ſena aut plura vaſcula brevi pediculo innixa, nuce ponticâ minora, membranacea & denis nervis diſtincta, ſummâque parte in quinque lacinias ſeu foliola diviſas, ſemine nigro, ſaporis fervidi plena. Forte *Bravas*.

Martin. in Atlante Sinenſi. *X. Arbor laurifolia Sinenſis*, arbor eſt procera & magna, *foliis* lauri ſimilibus. In *ramorum* ſummitatibus *racemi* prodeunt, in quibus ut in uvis fructus, ſed rarior in longis pedunculis dependet, figura corculi, magnitudine nucis juglandis, nuci pineæ parvæ æmulus, ſquamoſo cortice, ad membranæ craſſitiem accedente, cui intus nucleus ſucculentus albi coloris, ſaporis ac odoris roſacei. Maturus purpurei eſt coloris. Oſſiculum intra carnem occulitur. Vocant Sinenſis *Lichi*, Luſitani *Lichias*. *Naſcitur* in Foquien, præcipuè in Focheu metropolis territorio copioſus. Circa Chiagva optimus. *Nucleus* ad inſtar tragematis roſacei congelati liqueſcit in ore. Eſt & *Altera* ibidem quæ flores *Quei* profert. Arbor procera, *foliis* lauri aut Cinnamomi. *Flos* minimus, flavus, in racemulos diſperſus, ſvaviſſimi odoris. Apertus in ipſa arbore diu perſtat integer nec flacceſcit: ubi decidit, interjecto menſis ſpacio, repullulante arbore, rurſum novus, autumnali tempore gignitur. Turcæ limonum ſucco maceratum, ad tingendos equorum crines adhibent. Sinis multa bellaria ex eo. Prodit per totam regionem, copioſiſſimus in Quangſi. Addi hiſce poreſt *Fructus Sinenſis Lungyen* ſeu *Draconis oculus* dictus, ſuperiore minor, cortice duriore magisque ſquamoſo, ex quo liquor, vinum incolis, exprimitur, ſed rarius. Diſtrahitur per totum imperium: ſed ſucco evaneſcente, non tam gratus.

XI. Arbor Beretina inſulæ, Bauhino *laurifolia Ternatenſis*, Lugdunenſi *Beretinus arbor*, quercu major, eſt *foliis* laurinis, craſſis, ſplendentibus non ſerratis. *Fructus* oblongiuſculus, exiguus, iligneis glandibus ſimilis, niſi quod calyce careat, tenui cortice, atro vel cinereo; in quo *nucleus* oblongiuſculus, candidus. *Naſcitur* & in Moluccis, Ternate inprimis. Edulis eſt, & in farinam teri poteſt. Cluſ. Exot. l.1.c.27.

XII. Arbor laurifolia Magellanica cortex piperis modo acris, in Pinguinum inſula. Forrè eſt *cortex Winteranus* à Wilhelmo Wintero qui Franciſcum Dracum ad fretum Magellanicum comitatus eſt, inde allatus. Viliori canellæ tum ſubſtantiâ, tum colore non valdè eſt diſſimilis. Ulmei corticis inſtar ſcaber, canulatus; aliquando ſolidus, aliquando multis rimis hians. Egregiarum eſt in Scorburo virium. Bauhinus *Canellam albam* vocat. Ind. Occid. p.9. Cluſ. Exot. l.4.1. Bauh. H.P. l.3.19.

XIII. Quauhayohuactli Gvaxacane, trunco cinereo, foliis lauri, floribus flavis, ſtellarum in modum racematim pendulis, fructus notiſſimus. De Laet Ind. Occid. l.5.20.

XIV. Fructus baccis lauri ſimilis, majori nempe formâ & magnitudine, lævi & nitidâ ſuperficie, qui nigricat, & ex altero turbinato fine ſtylum retuſum profert; altero, tanquam ab acicula impreſſum veſtigium haber. Durus eſt, & lapidi alliſus, cum ſonitu reſilit. Bauh. H P. l.3.51.

Pun-

PUNCTUM V.

De Laureola.

Vid. TAB. LXIIX.

Theophr. H.P.l.9.15.

PUtatur Laureola à *Veteribus* ſub *Chamadaphnes* & *Daphnoidis* nominibus deſcribi. Apud Theophraſtum quidem invenies, apud Arcadas helleborum utrumque, daucum, & *daphnoiden* croceam naſci, quod etiam à quibusdam ad Daucum reſtringitur: apud Dioſcoridē tamen, Plinium, Galenum & Apulejum quædam occurrunt.

Dioſcor.M. M.l.4.c.148 & 149.

Dioſcoridi promit χαμαιδάφνη *virgas* μονοκλώνες, πηχυαίους, rectas tenues & læves; *folia* lauri ſimilitudine, ſed læviora, multò tenuiora & viridiora; *fructum* rotundum, rubentem, τοῖς φύλλοις ἐπιπεφυκότα.

Plin.H.N. l.15 c.30. & l.24.c.15. & l.23.c.8.

Plinio frutex eſt ſylveſtris, unico ramulo, cubitali ferè, folio tenui, lauri ſimilitudine, ſemen rubens. *Folia* trita inflationibus ſtomachi ſuccurrunt: ſuccus cum vino menſes urinamque ciet.

Galen. ſimpl.l.6.

Diverſa ab hac Chamædaphne Galeni. Ejus enim *folia* tenera germina dicuntur. *Daphnoides* Dioſcoridi exiguus frutex, cubitalis, cui *rami* multi, ἱμαντώδεις, περὶ τὸ ἄνωθεν ἥμισυ φυλλοφόροι, *cortex* viſcidus; *folia* lauri, verum molliora, validiora, ἐπιδάκνοντα, quorum guſtatu os aduritur; *flores* candidi; *fructus* cum maturuit niger; *radix* ἄχρηστος. Plinio, ſylveſtris laurus eſt, frutex ramoſus, craſſiore, (graciliore fortè) quam laurus *folio*, cujus guſtatu accenditur os atque guttur, *baccis* è nigro rufis. Eadem ferè Apulejus, qui ibidem, ut in Catalogo philologico oſtendimus, diverſarum plantarum nomina confundit. *Naſcitur* in montoſis.

Plin.H.N. l.23.c.8.

De *Viribus* ita *Plinius*. Alvum ſolvit vel recenti *folio*, drachmis tribus cum ſale in hydromelite manducata. Pituitas extrahit *folium*, & vomitum; ſtomacho inutile. Sic & *baccæ* quinæ denæve purgationis causâ ſumuntur.

II. RECENTIORIBUS duplex eſt. 1. *Perpetuifolia*, *flore viridi*. 2. *Folio deciduo flore purpureo.* Laureola.

Dodon. Pempt.2. l.4.c.9. Bauhin. H. P.l.5.c.34. p.565.

I. *Laureola perpetuifolia flore viridi*, quibusdam *Laureola mas*, Meſuæ *Thymelaa foliis viridibus*, Cæſalpino *Daphnoides Dioſcoridis* & *Mezereon Arabum*, Bauhino *Laureola ſemper virens*, *flore luteolo*. Bicubitalis eſt frutex, perpetuo *folio*. *Radix* lignoſa, multiplex, & quæ difficulter evellitur. *Rami* lenti, obſequioſi, ſimplices aliquando, ſæpè in aliquot diviſi. *Folia* oblonga, carnoſa, laurinis ſimilia, craſſa, glabra, nigricantia, ſplendentia circa ramulorum faſtigia, & numeroſiſſima. *Flores* oblongi, cavi, è virore ſubcandicantes. Infra folia *baccæ* primò virides, poſt nigræ, aliis rubræ, juniperinis pares, nonnihil oblongæ, proximè glomeratim ad ramos cohærentes. nucleo intus duro, cannabis ſemine, medullâ candidâ. *Naſcitur* in umbroſis, incultis & ſylvoſis montibus. Circa Lacum Lemanum ſponte; circa Patavium inter montem Gemulam & di-vendas circa Baſileam, in Burgundia, &c. *Flores* paulò poſt autumni æquinoctium prorumpunt; hyeme aut primo vere perficiuntur. *Fructus* Majo & Junio teſte Dodonæo oſtendit, qui mediâ æſtate virent, adventante autumno matureſcunt. Calida & ſicca eſt ad tertium. Subvertit ventriculum, urit fauces & interiora.

Camerar. in Epit.

Ad hanc refert Camerarius *plantam* quæ in montibus Sileſiæ altiſſimis verſus Moraviam naſcitur, caule denſo, foliis craſſis & duris, baccis nigris.

Cord. in Dioſcorid. Geſner. in Hortis Germ. Bauhin.H. P.l.5.c.35. Dodon. H. P. pempt.2. l.4.c.8.

II. *Laureola folio deciduo*, *flore purpureo*, Officinis *Laureola fœmina*, Trago *Chamalea ſeu Mezereon*, Dodon. *Chamalea Germanica*, aliis *Daphnoides flore purpureo*, Geſnero *Piper montanum*, Cordo *Thymelaa*, Lobel. & Banhino *Mezereum Germanicum*, & *Laurus puſilla*, Lugdun. *Daphnoides crocea*: aliis *Cneorum album Theophraſti*, vel *Daphnoides ejusdem*, *croci colore*, vel *Chamadaphne*. Frutex eſt ſæpè tricubitalis. *Ra-*

Chamælæa. *dix* in aliqnot pattes diviſa, alba, altè ſe demittit. *Virgulæ* ſingulares, tenues, flexiles; quibus *cortex* duplex, exterior cinereus, tenuis, fragilis; interior virens & albicans, & divulſis lanugo quædam bombycina. *Folia* poſt flores ex tuberculis plærumque exeunt, oblonga, pallidè virentia, lauteolæ ſuperiori æmula ſed molliora. *Flores* ad ramulorum latera ſine pediculo, ex rubello purpuraſcentes, oblongi, odorati, cum *ſtaminulis* in medio croceis. Germinant ſtatim poſt autumnum, & mox hyeme, ſi clemens hæc, ſin minus, primo vere panduntur. *Baccæ* ad ramulos rubentes, ſed quæ teſiccatæ nigreſcunt: interiori nucleo qui cannabino ſemini ſimilis, pulpa candida. Matutantur in Auguſto. Tota, floribus exceptis, odore eſt gravi, ſapore urentiſſimo, ut vix ardor potu ſedari poſſit, adeoque cavenda. Sunt tamen qui exhibent: & notatur obſtetrix quædam Noviomagenſis, quæ & gravidis ſcelesta propinabat. Decoctum *florum* tutius fortè eſſe credit Tragus; nemini tamen authotem futurum. Ego ſvaderem ut in totum talibus καυςικοῖς abſtineatur, dum benigniora & paris efficaciæ præſto ſunt. Eſt vel *Major* vel *Minor*, quæ *Piper Alpinum minus* Geſnero, ex qua Cordus granum Cnidium, quod *Coccognidium* appellatur, colligi voluit.

Punctum VI.

De Chamælæa.

Tab. LXIX. I. DE *Chamælæa* apud *Veteres* pauca occurrunt. Surculoſus eſt

Dioſcor. M. M. l. 4. c. 172. Plin. H. N. l. 15. c. 7. & l. 24. c. 15. frutex, *ramis* dodrantalibus, ſeu non palmæ altioribus; *foliis* oleæ ſimilibus, tenuioribus, denſis, amaris, quæ guſtum mordent, & arteriam abradunt. Iisdem tritis & melle exceptis ſordida & cruſtoſa vulnera purgantur.

II. RECENTIORIBUS eſt duplex, *Tricoccos* nempe & *Alpina folio infernè incano.*

I. Chamælæa tricoccos Meſuæo eſt *Thymelæa foliis magnis & tenuibus*, Serapioni *latifolia vel alba*, Angvill. *Thymelæa*, Lobel. *Mezereon Arabum*, Camer. *Chamælæa vera.* Pedalis eſt magnitudinis. *Folia* oblonga, oleæ ſimilia, ſed nigriora nec incana, quæ perpetuò virent, guſtus initiò amari, poſt lingvam vellicantis. *flores* exigui trifolii, palliduli aut flavi; *fructus* tricocci, virides primò, mox rubentes, ſed qui decerpti nigreſcunt, & oleoſam pingvitudinem contrahũt. In Italiæ & Narbonenſis deſertis *habetur.* Perpetuò viret. Exurit fauces. Folia bilem & pituitam detrahunt. Hiſpanica brevior eſt & candidior Gallicâ. Dodon. Pempt. II. l. 2. c. 6. Cluſ. H. P. l. 1. c. 56.

II. Chamælæa Alpina folio infernè incano Angvill. *Cneoron Galeni*, *Alypias Aetii*, Cluſ. *Chamælæa altera. Rami* lenti; *Cortex* tenax; *folia* conferta & carnoſa, incana lanugine infernè veſtita. *Flores* congeſti, quadrifolii, dilutiſſimè purpuraſcentes, qui ex lanuginoſis & argentei coloris calyculis prodeunt. *Fructus* unicus, oblongiuſculus, cui membrana tenuis miniata; caro ſucculenta, nucleus fervidus. Proxima huic ſi non eadem *Chamælæa hirſuta Bauhini*, quæ Gallis *Bois gentil*, ſeu lignum nobile dicitur. Fruticis parvi ſpeciem habet, uti præcedens: Caudex lignoſus, rami palmares, nigricantes (in ſicca.) Folia ſimilia ferè cum præcedenti Lauteola folio deciduo, breviora tamen, & multo anguſtiora, in acumen deſinentia, nonnihil hirſuta. Bauh. H. P. l. 5. c. 36. p. 570.

Congener Chamælææ inter *Exoticas* eſt ſuffrutex *Nextalpe*, aliis *Tlanoquitzpatli* dictus. *Radix* illi ſurculoſa. *Caules* tetetes & lignoſi. *folia* Oleæ, minora tamen: *fructus* ciceribus ſimilis. Calida eſt in quarto, & ideò adurens. Radix drachmæ unius pondere, humores omnes purgare dicitur. Cave canem quisquis es. Reccus R. M. N. H. l. 5. c. 54.

Pun-

PUNCTUM VII.

De Thymelæa.

Vid. TAB. LXIX. SEd & de hac non multa ab *Antiquis* prodita. *Chamæleam* aut *Cneoron* vocavere aliqui. I. *Dioſcoridi* ſi-
Dioſcor.M. M.l.4.c.173 Plin.H.N. l.13.c.21. milis lino ſativo, *virgas* edit bicubitales, ſpecioſas, numeroſas & tenues. *Folia* Chamælææ, ſed anguſtiora & pingviora, ἐν τῷ διαμασᾶσθαι glutinoſa. *Flores* candidos, ac inter ipſos fructum ceu myrti parvum, rotundum, inter initia viridem, tandem rubentem, cujus περικάρπιον durum & nigrum, τὸ δὲ ἐντὸς album. *Granum Gnidium* vocant. II. *Plinius* ſimilem Oleaſtro facit, foliis anguſtioribus, gummoſis ſi mordicentur, fructu myrti magnitudine, ſimilitudine colore & ſpecie farris ad medicinæ uſum tantum, quod *coccognidium* & *linum* vocatur. Colore id alibi ex Theophraſto facit cocci magnitudine grani piperis majore, vi ardente. Ideò in pane devoratur, ne gulam urat. *Naſcitur* in aſperis & montoſis locis. *Seminis* viginti grana bilem & pituitam evacuant, ſed fauces adurunt. Cum aceto & nitro trita, ad ſudoris prolectationem inunguntur. *Folia* quæ Cneoron olim appellabantur, colligere per meſſes & in umbra ſiccare moris erat. Vino diluto adſperſis acetabuli modo detrahebantur aquoſa; admiſta lenti coctæ aut oleribus moderatius. Partus ſuppoſita necant. Ad Thymelæam refertur à quibusdam & *Empetrum*.

II. Apud RECENTIORES in ſeptuplici eſt differentia. Eſt enim 1. *Foliis lini.* 2. *Foliis acutis capitulo ſuccisa.* 3. *Foliis polygala glabris.* 4. *Foliis Chamælea ſub minoribus hirſutis.* 5. *Foliis kali lanuginoſis, ſalſis.* 6. *Foliis candicantibus Serici inſtar mollibus.* 7. *Foliis ſedi minoris tomentoſa.*

Cluſ.H.P. l.1.c.57. Bauh. H.P. l.5.c.43. I. *Thymelaa foliis lini*, Meſuæ eſt *Thymelaa foliis parvis*, Serapioni *Chamælaa tenuifolia & nigra*, Geſnero *Thymelaa vera*, Lobel, *Thymelaa Cocci Gnidii*, Bauhino *Thymelaa Monſpelienſis*. Thymelæa. Cubitalis frutici altitudo, *radix* in tenellis plantis raphani modo efformatur. *Virga* multæ, rectæ, tenues. *folia* lini ſed majora, latiora, mucronata, lenta, & gummoſum quid, ſi terantur, habentia. *Flores* in extremis virgis copioſi, quadrifolii, oleæ ſimiles, candidi, racematim ferè propendent. *Fructus* baccis myrti magnitudine, longior, initio viridis, mox corallini ruboris, carne ſucci plena, cui ſemen nigrum, ſed quod medullam albam & fervidam habet, involvitur. *Flores* Julio & tota nonnunquam autumno. *Prodit* in Hiſpaniæ locis aſperis & Narbonenſi Gallia littoris tractus in Italicis montibus longè à mari Tyrrheno diſſitis. *Semen* bilem, pituitam & aquas educit, ſed fauces adurit. *Radix* Camerario paucis horis perimit. *Cortices* pro ligandis ſcopis ſerviunt: *fructu* maturo perdices & aliæ aviculæ avidè veſcuntur: eodem ruſtici Hiſpani curvatis virgis & lineis diſpoſitis illas venantur. Succus propter glutinoſitatem non niſi tepente vino affuſo exprimi poteſt.

II. *Thymelaa foliis acutis capitulo ſuccisa*, aliis *Alypum Monſpelienſium*, Lobel. Lobel obſ. p.201. Adverſ p.158. *Alypum montis Ceti*, ſive *herba terribilis Narbonenſium*, Cluſ.H.P. l.1.c.60. aliis *Alypum Pena*, Lugdun. Bauh. H.P. l.5.c.49. p.598. *Empetron phacoides*, Cluſ. *Hippogloſſum Valentinum*, ſuffrutex eſt, cubitalis aliquando & majore altitudine. *Rami* lignoſi, fragiles, nigricantes. *folia* circa hos validos ex tuberculis multa & ſimul juncta, tenellos, qui rubeſcunt, rariora, myrti æmula, ex cæruleo nigricantia, carnoſa, acuto mucrone, extremæ amaritudinis. In ſummitate calyces ſquammatim compacti, interioris *florum* ſcabioſæ orbis magnitudine, florem lanuginoſum, villoſum, in medio ex cæruleo candicantem, in ambitu omnino cæruleum, continentes, & quia tonſuram orbicularem Monachorum referunt, planta *Coronilla de freyſes* dici-

Thymelæa. dicitur. Tota amara eſt, vehementiore Chamælææ guſtu etiam à ſexto anno; ſemperque arida & exſucca videtur. Unde apud Hiſpanos *ſiempra enxuta* nomen. *Naſcitur* in Bæticæ ſolitudinibus, & apud Narbonenſes, ubi in maris littore ſalſum humorem bibit: in monte Ceſtio propè Agatham, ſalſuginoſitatis expers, os amaritudine inſigni vellicat, quod de Empetro Dioſcorides habet. Viſa in Italiæ hortis majore ſtatura & foliorum amplitudine, Calceolarius pro Ptarmica oſtendit. Hiſpani circumforanei decoctum in lue Venerea exhibent, cum ſucceſſu ut ajunt.

Bauh. Prodromi l.12. c.1. III. *Thymelæa foliis polygalæ glabris*, ita ab ipſo Bauhino, ſub *Sanamunda viridis* ſeu *glabra* nomine deſcribitur. *Radice* craſſa, lignoſa, fibroſa, alba, cortice craſſo, pallido, lento veſtita, à qua *ramuli* plures, tenues, palmares, etiam minores, iique geniculati prodeunt, *foliis* oblongis, (rarius ſubrotundo) Chamælææ vel potius Polygalæ ſimilibus, ſed brevioribus, viridibus & glabris, alternatim circa ramulos diſpoſitis: inter quæ *flores* oblongi, luteoli, in quatuor foliola diviſi cõſpiciuntur: *fructum* non obſervavimus. Hæc Aprili florens in Horto Dei collecta fuit.

Bauhin. H. P. l.5. c.44. Collegit ſub hoc nomine & *Iohannes Bauhinus* in maritimo Narbonæ tractu propè oppidum Agden *fruticem*, cui ramos lentos, corticem in fila ductilem & flaveſcentem, *folia* glabra, myrteis ſimilia, unciali plus minus longitudine, quæ per ramos agminatim conſcendunt; *flores* ex horum ſinu oblongos, parvos, ex luteo herbaceos, quatuor foliolis decuſſatis conſtantes; *granum* rotundum ſingulare adſcribit. Sequentem eſſe putarem, niſi folia glabra obſtarent, & icon, quæ à Sanamunda prima Cluſii aliquanto diverſus. Habetur in Hiſpaniæ Monteferrato, & Cataloniis Aragoniæ finitimis.

Cluſ. H. P. l.1. c.58. IV. *Thymelæa foliis Chamelææ minoribus ſubhirſutis*, Cluſio *Sanamunda prima*. Suffrutex eſt cubitalibus ramis, flexuoſis, radix craſſa & lignoſa. *Cortex* exterior nigreſcens, interior in tenuia fila ſe dividit. *folia* carnoſa, ad Myrtum accedentia, aliquantulum hirſuta, gummoſa; adurentia, circa ramulos ſeriatim diſtribuuntur. *flores* oleo ſimiles, quadrifolii, extremis diviſi, lutei. *Fructus* Thymelææ nigricans. In apricis vivit, in regno Granatenſi. *Floret* Martio. *Purgat* vehementer; ideo ruſticis Hiſpanis Mierda-Cruz.

V. *Thymelæa foliis kali lanuginoſis ſalſis*, Cluſ. *Sanamunda ſecunda*, Anguillaræ *Empetron*, Cæſal. *Cneoron*. Lugd. *Cneoron nigrum Myconi*, & *Seſamoides minus Dalechampii*, quibusdam *Phacoides Dalechampii Oribaſii*, cubitalis eſt, *ramis* lentis, quibus *cortex* carnoſus, & interiore membrana, circa radicem inprimis, in fila lini modo diduci poteſt. *Folia* in ſuperioribus ramuſculis conferta, lanuginoſa, & veluti fomento quodam obſita in comam quaſi abeunt, ſalſi nonnihil guſtus, acris poſt & calidi. quibus *florum* oleæ ſimilium, flaveſcentium, numeroſa ſoboles. *Provenit* in maritimis & ſalebroſis Bæticæ locis, montibusque Granatæ vicinis. Circa Calpem fornacibus calefaciendis inſervit. Drachmæ pondere cum decocto cicerum per inferiora purgat. Cluſ. H. P. l.1 c.58. Bauhin. H. P. l.5. c.46. P.594.

VI. *Thymelæa foliis candicantibus, Serici inſtar mollibus*, Lobel. *Tartonraire Maſſilienſium*, Tabern. *Seſamoides majus Scaligeri*, Lugd. *Seſamoides majus multorum Dalechampii*, Bauhino *Sanamunda prima Cluſii*. Cubitalis eſt, valdè ramoſa. *Radici* mirè obſequioſus *cortex*, & in minima ſtamina non ſine floccis, quos lanam dicas carptam, ductilis. *Virgæ* rectæ, vicenæ, tricenæ aut plures, cubito longiores, quibus denſum, albidum & quaſi argenteum *tomentum* superſternitur. *Folia* numeroſiſſima, Myrti Tarentinę magnitudine, niſi quod per extremum, ſunt paulo latiora, in acumen tamen obtuſius deſinentia, undique lanuginoſa, & tactu mollia, albida vel argentea, lucida: inter quæ *flores* exeunt, Oleæ ſimiles, ait Cluſ. oblongi, in quatuor foliolæ Bauhin. H. P. l 5. c.41. p.594. Tabern. H. P. l.2. p 103. Lobel. Adverſ. p 160.

per

per extremum diviſi, colore luteo. *Fructus* (quemadmodum ex relatu accepit) Thymelææ ferè, ſed nigricante colore. *Provenit* in Corſica, Sardinia, & tota Maſſiliæ Liguriæq; ora; inprimis circa collem Montſoud dictum, ſqualidum, glareoſum, plurima. Tam vehementer aquoſa, bilioſa, pituitoſa purgat, ut ſæpè ſangvinem eliciat. inde nomen. & ſumitur in vino aut cicerum vel carnium decocto & jure.

Cluſ.H.P. l.1.c.88. Bauh.H.P. l.5.c.47. p.591. VII. *Thymelea tomentoſa foliis ſedi minoris*, Cluſio *Sanamunda tertia*. Pantio *Cneoron*, Lob. *Erica Alexandrina*, Bauhino *Seſamoides parvum Dalechampii*, aliis *Aproxis Plinii*. Excedit magnitudine priores. *Rami* crebri, lignoſi, candidiores, inque fili tenuitatem tandem abeuntes, quos denſa, candida, cineracea lanugo obvolvit, ſed in majoribus virgis paucior. Extremis quoquomnino tomentoſi, procumbens coma, & frequentia *foliola*, carnoſa, parva, ſempervivo Dioſcoridis ſimilia; quæ inferna parte rugoſa, virentia, & in ſicco nigricantia, glabra; ſuperna verò (qua parte contrahuntur & velut alveolum efficiunt) tomento albido penitus obducuntur. *Flores* herbacei aliquando, aliquando pallentes. *Invenitur* in tractu toto inter Herculeum fretum & montes Pyrenæos. Earundem eſt cum ſuperioribus vitium. Tuſæ ac cribratæ drachmam nervorum diſtentione affecto exhibuit in ptiſana Dalechampius: nec aliter mota alvus; quam ſi colocynthidem ſumſiſſet. *Bauhinus* ſuſpicatur à Lugdunenſi etiam ſub *Cneori nigri Myconi*, quæ Barcinonenſibus *Pala marina*, nomine deſcribi. Frutex eſt cum multum adolevit bicubitalis. *Radix* craſſa, lignoſa. *Caulis* rotundus, flexilis, aſper, nodoſus, ramulis multis brachiatus. *Folia* carnoſa, incana, perpetui viroris, minuta, & in ſummitate cupreſſis ſimilia, ſapore lento, ſubadſtringente, caulem ambiunt. *Flos* in viridi luteus, cujus proventu ab Autumno ad Majum usque producitur, foliis aliis decidentibus, aliis renaſcentibus. Totus, *cortice* inprimis, gravis eſt odoris ſi confricetur; vigente canicula *folia* attrita Zibethum ſpirant. *Naſcitur* Barcinone locis arenoſis & maritimis. Fotu hæmorrhoidum inflammationem ſedari ajunt. Cneoron.

Punctum VIII.

De Cneoro.

I. Cneoron *Veteribus* duplex eſt, *Album* nempe & *Nigrum*. Ex his *Albo* folium δερματῶδες, oblongum, figurâ quodammodo oleagineo ſimile. μᾶλλον ἐπίγλισχρόν ἐστι & exiguum quid olet. *Nigrum* valdè odoratum eſt. Alii pro εὔοσμον legunt ἄοσμον & ἄνοσμον Plinium ſecuti. Utrique *radix* alta, magna, *folia* carnoſa. *rami* multi, craſſi, lignoſi, ferè ſtatim à terra diviſi, & admodum lenti; quorum uſus ad colligandum modo ſalicis & vitilium. *Germinant* florentque poſt æquinoctium autumni & diu. Eodem nomine Chamælæa & Thymelæa vocatur, quod & Galenus prodidit. TAB. LXX. Theophr. H.P.l.6.c.2. Plin.H.P. l.21.c.9. Galen.l.9. de compoſ. medic.c.3.

II. RECENTIORIBUS eſt duplex 1. *Thymeleæ affinis, facie externa.* 2. *Cneoron album folio oleæ argenteo molli*; Cui adde *Cneoro albo affinem.*

Cluſ.H.P. l.1.c.59. I. *Thymeleæ affinis facie externa*, Matth. *Cneorum*, Lugd. *Cneoron alterum Matthioli*, & *Oleander ſylveſtris Abenſinæ Myconi*; Tabern. *Caſia Matthioli Chamalææ ſpecies*, Cordo *Thymelæa minor*. Suffrutex eſt. *Rami* ab ipſa tellure emerſi humi diffunduntur: *folia* confuſa, viridia, cutanea, amara, ſed nullius acrimoniæ: *flores* in ſummis ſurculis pulcherrime conferti, ſeptemfolii, pauciores aliquando ex rubro purpuraſcentes, centaurei minoris florum æmuli, [illegible]. *Fructus* exiguus, Thymelææ non diſſimilis, oblongiuſculus, candidus, cum ſemine rotundo, cinereæ membranæ. *Floret* ſæpè ter eodem anno, novis floribus ſemen ſemper conſequentibus. *Provenit*

Myrtus. copioſè in montibus Viennæ vicinis,& in Pannonia. Eſt & floribus candidis, circa Francofurtum ad Mœnum.

Bauhin.H. P.l.5.c.48. p.97. Cluſ.append.ad H. P.p.255. *II. Cneoron album folio oleæ argenteo molli*, Imperato & Platero *Dorycnium*, Bauhino *Dorycnium Imperati*, Lugdun. *Cneorum album Dalechampii*, Cluſio *Dorycnium verum Plateri*, Cæſalp. *Dorycnium ex Sicilia, vulgò Argentina*, Penæ *Dorycnium quorundam*, ſeu potius *Convolvulus rectus Creticus*. Fruticoſa ſtirps eſt, dimidii cubiti altitudine. *Rami* ab eodem radice multi & lignoſi, tenellis Ziziphæ albæ ramis non diſſimiles; *folia* numeroſa, oleæ figura, argentea lanugine utrinque nitentia, mollitie holoſericea, quæ nec hyeme abjiciuntur, ramos circumdant. In ſummo vertice *coma* prædenſa, in qua candidi flores calathi effigie (campanulæ inſtar Imperato) quorum uno marceſcente, alter ſe expandere incipit. *Semen* nigrum craſſum, in folliculo tanquam gluma reconditur. *Naſcitur* in maritimis, lapidoſis & ſaxoſis locis. Provenit & in horto Montbelgardenſi ſatum ſemine.

III. Cneoro albo affinis, quid ſit, & an huc pertineat, difficile eſt dictu. Bauhinus *Dorycnium fortè Dioſcoridis Penæ* vocat, cujus & ſub jacea mentionem facit.

Articulus III.

De Arboribus Bacciferis Claſſis tertiæ.

Punctum I.

De Myrto.

Vid. Tab. LXX. Arbores bacciferæ Claſſis tertiæ ſunt *1. Myrtus. 2. Ruſcus. 3. Vitis Idæa. 4. Buxus. 5. Olea. 6. Vitex. 7. Liguſtrum. 8. Phyllirea.*

I. Meminit quidem Myrti ex *Veteribus* Theophraſtus, ſed ſine deſcriptione, quam nec apud alios invenies. Hoc habetur, adnaſci ei aliquid inæquabile, verrucoſum, intumeſcens & concolor, quod quaſi manus myrti candicem amplectitur, quodque Dioſcorides μυρτίδανον vocat. Dioſcor.M. M.l.1.c.156. melius germinare & copioſiores ferre fructus, quo pauciores reliqueris; quod tenuia germina celerrimè ἐκβλαστήματα evadant: mutuo cum olea radicum complexu degere, ut Androtion prodidit, ejusque virgas per olearum brachia prorepere. *Locum* ſi ſpectes, nec frigus tenella patitur, nec adulta æſtum. Umbroſis ſemper gaudens, ut illa quibus fructus πυρηνώδεις. In fervidis Theophr. de C.P.l.2. c.9. & 10. tamen potius naſcitur, amatque ita littora, ut & in montes ſubeat. In Plin.H N. l.15.c.29. Olympo olim nullæ, ut & in Ponto, quanquam ſummo ſtudio omnique ſolertia, ſerere conati ſunt ad uſus religionis. In Europæ citeriore cœlo (ſolo lege) quod à Cerauniis montibus incipit, primum Circeiis in Elpenoris tumulo viſa traditur: Græcumque ei nomen remanet, quo peregrinam eſſe apparet. Fuit ubi nunc Roma eſt, jam tum cum conderetur. Quippe ita traditur: myrtea Verbena Romanos Sabinosque, cum propter raptas virgines dimicare voluiſſent, depoſitis armis purgatos in eo loco qui nunc ſigna Veneris Cluacinæ habet. Cluere enim antiqui purgare dicebant. Et in ea quoque arbore ſuffimenti genus habetur. Ideò tum electa, quoniam conjunctioni & huic arbori Venus præeſt. Haud ſcio an prima etiam omnium in locis publicis Romæ ſata ſit, fatidico quidem & memorabili augurio. Inter antiquiſſima namque delubra habetur Quirini, hoc eſt, ipſius Romuli: in eo ſacræ fuêre myrti duæ ante ædem ipſam per longum tempus, altera patritia, altera plebeja. Non invita in ſepulchris naſcitur. De *Viribus* & *Uſu* nota. Galenum ex contrariis partibus, ſed in quibus frigidum terreſtre præſtet, conſtituere, quamvis folia, germina, fructus, ſuccus, multum inter ſe adſtrictione differant. *Foliorum* decoctum inſeſſibus & articulorum luxatorum

rum fotui; pulvis cum aqua miſtus ulcetibus humidis, ſi illinantut; aridus, paronychiis, pterygiis, aliis malè olentibus, ſi inſpergatur, prodeſt. Oleum in emplaſtris lenibus, quæ liparas vocant, adhibetur. Corona meri vapores inhibet. *Fructus* oris odorem commendat, ſeu viridis, ſeu aridus; in cibo, hæmoptoicis datur: in ſuccum redactus, earundem eſt virium, & urinam ciet; decoctus eum galla, eapillum tingit: cum vino ſubfervefactus τὰ ἐνακεχωρηκότα ἕλκη cutat. Coturnicum helleboro paſtarum cettiſſimum contra convulſiones, ſi Didymo eredimus, remedium.

Cato c.125.

Vinum myrtites, quod vatiè paratut, præſumptum crapulam arcet; in deſeſſionibus vulvæ & ſedis procidentia utilis. Ineſt & *Oleo*, quod mitum dictu, quidam vini ſapor, ſimulque pingvis liquor, præcipuâ vi ad corrigenda vina, ſaccis ante perfuſis. Retinet quippe fæcem, nec præter purum liquorem tranſire patitur, datque ſe comitem præcipua commendatione liquato. *Myrtidanum* adſtringit vehementius. Reponitur ad quibusdam tonſum, poſtea vino ſubactum, formatur in paſtillos. *Genera* & *Differentia* apud Theophraſtum, Dioſcoridem, Catonem & Plinium occurrunt.

Dioſcor.M. M.l.1 c.15. Plin.H.I. l.21.c.29.& l.23.9.

Eſt I. *Sativa*, eaque vel *Candida*, cui baccæ tales, vel *Nigra*, eui baccæ nigtæ, ſuæque fructum inefficaciorem habet, ſed πρὸς τὴν ἰατρικὴν χρῆσιν Illâ εὐωδεστέρα. Topiarii ejus apud Plinium tria genera faciunt. *Tarentinam* folio minuto. *Romanam* ſeu *Noſtratem* patulo. *Exoticam* denſiſſimo, ſenis foliorum verſibus. Hæc non eſt in uſu. Ramoſa utraque alia. *Conjugarm* ſeu *Conjugalam* de qua apud Catonem, noſtratem diei putat Plinus: aliis albæ & nigræ epithetum, quod ad connubium idonea ſit. Ideo Veneri ſacra, quæ Conjugii præſes; fuitque Veneti Myrteæ Romæ ad vicum intimum ſub monte Aventino ata vetus. M. Varro Mutiatam vocabat, Plutarchus Murtiam. II. *Sylveſtris* eaque vel lævis, quæ iterum candida aut nigra, vel ſpinoſa. Oxymyrſinem in ſylveſtti propriam facit Plinius, & revera Ruſcus eſt. III. *Odorata* qualis in Ægypro, tenuis, fructu exiguo, nigro. Inodoram loca minus ealida proferunt.

Myrtus.

Theophr. de C.P.l 6. c.27.

IV. *Coronaria* qualis in monte Cyreæo, eui *ampla* opponitur, ratione fructus ſcilicet. Inſeruit hæc ſe & bellieis rebus, triumphansque de Sabinis Poſthumius Tubertus in Conſulatu (qui primus omnium ovans ingreſſus urbem eſt, quoniam rem leviter ſine cruore geſſerat) myrto Veneris Victricis coronatus ineeſſit, optabilemque arborem etiam hoſtibus fecir. Hæc poſtea ovantium corona, exeepto M. Craſſo, qui de fugitivis & Spartaeo laurea coronatus ineeſſit. Maſſurius autor eſt, curru quoque triumphantes myrtea corona uſos. L. Piſo tradit, Papyrium Maſſonem, qui prius in monte Albano triumphavit de Corſis, myrto coronatum ludos Circenſes ſpectare ſolitum. Avus maternus Africani ſequentis hic fuit. Marcus Valerius duabus coronis utebatur, laurea & myrtea: qui & hoc voverat. Ornaſſe ea & buſta Græcos eum inferias ſolverent, apud Euripidem in Electra videre eſt. Taceo celebrari Myrti coronas apud Athenæum ab Eubulo: & qui olim in conviviis ſcholia carmini cantabant, laurum & myrrum manu renuiſſe.

Plin.H.N. l.15.c.29.

Euripid. in Electra.

V. *Montana* in utroque ſativæ genete accommodatur. VI. Ἀπύρηνος, apud Theophraſtum, non tam quæ fructum fert absque ſemine, quam pauciore & minus duro, arte & mangonio talis. Congerebant ſpurcitias pellium urinamque dum germina proſilirent. Hinc non mirum decerpta ab Athenienſibus, ſataque ordinato naturæ curſu produxiſſe ſpecies. VII. *Sacra* eaque *patritia* & *plebeja*. *Patritia* multis annis prævaluit, flaceeſcente plebeja, exuberans ac læta quandiu Senatus quoque floruit, illa vigens, plebeja retorrida ac ſqualida. Quæ poſteaquam evaluit, flacceſcente patritia Marſico bello, langvida autoritas patrum facta eſt, ac paulatim

in

Myrtus. in ſterilitatem emarcuit majeſtas. Huc *Trazeniam* refer, Hyppoliti & Phædræ amoribus celebrem, cujus folia propè Veneris delubrum ſata, perforata naſcebantur; injuriam videlicet ferentia ſævientis ungvibus & calamiſtris fœminæ.

Pauſanias.

II. RECENTIORES Myrtum in 1. *Communem Italicam.* 2. *Latifoliam.* 3. *Anguſtifoliam* & 4. *Sylveſtrem* diviſere; quibus *Pſeudomyrtus Bellonii* addi poteſt.

Cord. in Dioſcor. p.23.

I. Myrtus communis Italica Math. & aliis *Myrtus*, *folio* eſt buxi, vel lentiſco ſimili, acuminatiore tamen; *floribus* candidis, numeroſis intus capillamentis odoratis; *baccis* oblongis, agreſtes olivas quadantenus referentibus; parvis numeroſiſque nucleis. *Provenit* in Italia & alibi. Oſtenſa Patavii cum baccis menſe Decembri; Veronæ cum iisdem Martio: In Plareri myrto menſe Aprili, baccæ & folia binario numero diſtributa, ſapore adſtringente amariuſculo, aromatico, odore grato obſervata. Viſa Ferrariæ Liburnicam artificioſè referens: ſed & Venetiis triremem, cum tribus triremorum ordinibus: ut & Romæ in humanam effigiem artificioſè aprata. Degenerat in fruticem niſi crebrò purgetur. Humana vel ovilla urina lætatur. Ex *baccis* quæ adſtringunt paratur vinum, quod Myrtites vocatur, & oleum, quod efficacius & guſtu ſubamarum eſt, & ſyrupus. Compeſcunt fluxus, muliebres inprimis. Eſt vel *Alba* quæ in hortis Franciſcanorum Venetorum, cujus folia albidiora, oblonga, ſupernè latiuſcula, & fructus ex rubro candicans. Vel *Nigra*, cujus folia ſaturatiora, & fructus nigreſcit. Frequentiſſima utraque in regno Neapolitano & Tuſcana, vocaturque *Mortella* & *Myrtella*.

II. Myrtus latifolia eſt triplex. 1. *Romana.* 2. *Batica.* 3. *Belgica.*

Bauhin. H. P. l. 15. c. 1. p. 512.

Bellon. in Obſerv.

1. *Myrtus latifolia Romana*, Plinio eſt *Myrtus noſtra*, cum conjugali eadem, aliis *myrtus major*, Caſt. *ſativa*, Lobel. *Myrtus laurea maxima*, Bellon. & Cluſ. *Myrtus latifolia.* folia gerit Myrti Exoticæ nonnihil latiora, in acumen deſinentia, longitudine unciali, quorum bina ex intervallo penè unciali ſibi opponunrur. *Naſcitur* in monte Arho ſterilis & fructifera. Lobelio à folio laurino ita dicitur, Lauro tyno ſive regiæ ſimili, ſed minore & magis acuto, & revirente, nigraque bacca.

Lobel. obſerv. p. 560.

2. *Myrtus latifolia Batica* duplex eſt, 1. *Foliis laurinis.* 2. *foliis latis confertim naſcentibus.* 1. *Myrtus latifolia Batica foliis laurinis*, Cluſ. Bauh. & Lobel. eſt *Bætica latifolia domeſtica*, Hiſpanis *Arayhan Moriſco*, ſeu myrtus Mauritanica. *Rami* ſunt craſſi. *folia* lauri tenuifoliæ amplitudine, duplici ſerie rarius diſpoſita, dilutius virentia, odorata. Rarius & *floret* & *fructificat*, quod ſepibus texendis quos tondere ſolent plerumque adhibeatur. *Viſa* à Cluſio in Monaſterio quodam Hiſpali, & lætiſſimis Granatæ Mauritanorum viridariis, in quibus ſepes ex ea piſcinas claudebant. 2. *Myrtus latifolia Batica foliis latis, confertim naſcentibus*, Cluſ. *Myrtus Batica latifolia Exotica*, altius quam prior fruticat. *Folia* adeò confertim naſcuntur, ut ſeſe penè mutuò contingant petioli, duplici interdum, ſæpius triplici ſerie. *Flos* candidus, ceraſi ſimilis, albis villis plenus, odoratus. *Fructus* paulò oblongior, primò viridis, mox purpuraſcens, tandem niger, vinoſus, candidis, incurvis granis refertus. *Creſcit* in Complutenſis arcis hortis, multis fruticibus ſerie quadam dispoſitis; nec non Cordubæ in hortis. Ad hanc pertinet *Myrtus Stutgardiana Bauhini* fragrantiſſima, cui ex certis intervallis folia ſemper terna. Deſcribitur à Matthiolo ſub Exoticæ nomine.

Lobel. Obſerv. p. 559. Cluſ. H. P. l. 1. c. 43.

Cluſ. l. c. Bauhin. H. P. l. 15. c. 1. p. 512.

Bauhin. H. P. l. 5. 1.

3. *Myrtus latifolia Belgica* aliquot habet differentias. *Prima* folium *amplum* viride, rariore ordine eoque duplici circa ramos diſpoſitum. *Alteri* folium minus viridius quandoque pallidius interdum. *Tertia* folium denſum & magis mucronatum, nunc lætius, nunc pallidius. *Quarta*, folium medium, ſylveſtri ſimi-

Lobel.Obſerv.p.560. ſimile, virgultum palleſcens, fructus tamen longior. Lobelius *ſex* ejus ponit *varietates* 1. Omnium maxima Laurea dicta à folio laurino, quam deſcripſimus. Alitur in cultiſſimo ſtirpiumque rariorum ditiſſimo paradiſo D. Philippi Deurnagle, Domini de Uroylandt. 2. *Folia* habet paulo minora, supernè item mucronara & in acutum faſtigiata. 3. *Folio* eſt oblongo, ſupernè latiuſculo, cum ſuperiore ferè pari, bacca alba. 4. *Exotica Myrtus* Plin. pluribus foliorum verſibus, ſive Myrtus Mauritanica amatoria Venerique ſacra, Arayhan Moriſco major Hiſpanieè vocata, foliis non disparibus, ſed canulatis & confertim jucundiſſimo ſpectaculo ſtipatis. 5. *Vulgaris* folia promit paulò minora in anguſtum deſinentia. 6. Inter majores *minima* eſt folio oleæ ſylv. ſive oleaſtri.

II. Myrtus anguſtifolia eſt triplex 1. *Batica*. 2. *Foliis minimis & maximè mucronatis*. 3. *Minor vulgaris*.

Bauh. H.P. l.c.p.511. Lobel.l.c. p.561. Dodon. pempt.6. l.2.c.11. *I. Myrtus anguſtifolia Batica*, Dod. *Myrtus tertia*, Matth. & Lugd. *Myrtus exotica*, Lobel. *Myrtus exotica Plinii pluribus foliorum verſibus*. Eadem eſt *foliorum* denſitate & ſerie quâ Bætica latifolia, ſed hujus ſaturatius virent. Canulata & ſtriata eſſe addit Lobelius. *Fructus* eſt major & orbiculatus, qui alba & inflexa grana fert. *Viſa* à Cluſio in Hieronymitarum monaſterio, primo ab urbe Corduba milliari. Datur fortè quæ ſenos foliorum verſus exhibet.

Bellon. in obſervat. Lobel.l.c. Cluſ.l.c. *II. Myrtus anguſtifolia foliis minimis & maximè mucronatis*, Bellon. *Myrtus albis baccis in Aſia*, Cluſ. *domeſtica fructu albo*, Dod. *Myrtus prior*, Lobel. *Myrtus nona anguſtifolia*. Lugd. *Myrtus minima anguſtifolia*. *Ramos* habet tenellos & denſos; *folia* omnium minima, anguſtiora & magis quam in ulla myrto mucronata, ſaturatius virentia, & odorata. *Flos* par reliquis. *Fructus* primò viret, poſt exalbidus manet. *Viſa* tam apud Ferdinandum Colinho Luſitanum, cujus hortuli ſepes ex ea conſtabant; tum apud Jaan. Boiſotum, qui omnium primus ex ſeminibus aluit. Eſt & *altera* hujus *ſpecies*, folio per omnia teneriore, exiliore & anguſtiore. *Viſa* & Lutetiæ à Bauhino in horto Regio anguſtiore & minore folio quam Tarentina. Myrtus.

III. Myrtus minor vulgaris Matth. Cluſ. & aliis *Myrtus Tarentina*, Tabern. *Myrtus*. Notior eſt noſtro cœlo & ſolo. *Folia* parva & communi Italica minora, robuſtiora, erebra, duplici triplicique verſu disponuntur, hilari virore nitida, fragrantia. *Flores* candidi, quinquefolii, quibus ſtamina numeroſa, odorata, funduntur plærumque autumno in Belgio, Junio & Julio in Italia. *Bacca* per maturitatem nigreſcunt; quibus ſemē album, inflexum. Matthiol. in Dioſcor. l.1.c.128. Bauhin H. ꝑ P.l.5.c.1. p.512. Matthiolus pluribus apicibus in ſummitate coronari, & ex nigro purpuraſcere ſcripſit. Rariſſimè ad maturitatem perveniunt, ſed in ipſa planta rorâ hyeme hærentes, cum ruſus ſub veris finem aëri exponuntur, inanes & immaturæ decidunt. *Creſcit* copiosè circa Tarentum. Unde Tarentinæ nomen; nec non in Belgio & Septentrionalium horris. In Gallo-provincia maritima non multa vernat. Nos tamen circa Maſſiliam vidimus, & Monspelii in horris in majuſculam arborem excreſcit. Montbelgardi erat duos cubitos alta, ſtipite pollicari: fructus ab autumnalibus pluviis interceptus. Propagatur ramis & ſurculis depactis; adnaſciturque ipſi *Myrtidanum*, quod quibusdam granum kermeſinum. Veſiculæ unicum animalculum vivum includitur.

Cluſ.H.P. l.1.c.43. *IV. Myrtus ſylveſtris foliis acutiſſimis*, Eyſt. *Myrtus latifolia*, Cluſ. *Batica ſylveſtris*, nec denſe fruticat, nec multum aſſurgit. *rami* tenues & fragiles; *folia* odorata duplici ſerie circa ramos disponuntur & nigricant. *flos* aliis ſimilis; *fructus* rotundus, ex oblongis pediculis copioſus, primò viridis, mox albus, niger tandem, grati vinoſi ſaporis. *Provenit* in agris & collibus Extre-

Myrtus. madutæ & Luſitaniæ tam copioſè, ut per aliquot milliaria nulli ferè alii frutices conſpiciantur. *Floret* aliquando Octobri. In convallibus, folium viride eſt, & amplum; in incultis exſuccum, rigens, & palleſcens.

Bellon. Obſerv. l. 1.

V. De *Pſeudomyrto Bellonii* nihil occurrit, niſi in Ciliciæ planicie, in qua Alexander cum Dario prælium commiſit, prodire.

EXOTICA.

TAB. LXXI.

Inter Exotica reponuntur 1. *Avacari Malavarenſium.* 2. *Coca Peruvianorum.* 3. *Arbor triſtis Malaccenſis.* 4. *Cambui Parnambucenſium.* 5. *Hoitzxochitl Tototepecenſium.* 6. *Flores quidam.*

Garz. H. A. l. 2. c. 8.

I. Avacari Malavarenſium, puſilla eſt arbor, *foliis, floribus & fructu* myrto perquam ſimilis; niſi quod hic multò adſtringentior. Olet trifolium & *naſcitur* in montibus. *Cortex* ejus tritus & in aqua Oryzæ maceratus, diuturnis dyſenteriis ad miraculum prodeſſe dicitur.

Monard. Simpl. c. 12. Acoſta H. N. l. 4. c. 22. De Laet Ind. Occid. l. 10. c. 2. Benzo Ind. Occid. l. 3. c. 20. Nieremb. H. N. l. 14. c. 15.

II. Coca Peruvianorum, Fragoſo *Coca Occidentalis*, planta eſt proceritate corporis humani, ulnæ magnitudine Monardi. *Ramuli* pauci; copioſæ nec inodoræ *frondes: folia* quoad ſuperficiem & pediculum, arbuti, ſed multò teneriora, (Myrti aliis ſed paulò majora, quæ veluti aliud folium ſimili forma in meditullio delineatum habent, mollia eadem & dilutius virentia) quæ ter quaterque quotannis decerpuntur, ſed cautè ne novum germen lædatur. *Fructus* racematim cohæret, rubens primò, poſt nigricans. *Naſcitur* in convallibus montium Andes dictorum à civitate Guamonga ad eam quæ Hiſpanis Plata dicitur. *Seritur* magna cura, ſi cùm plantatur, duplicetur radix, areſit ſurculus. *Folia* alicubi nonniſi virginibus colligere licet. Sole deſiccata deponuntur in caniſtris in uſum. In tanto apud eos precio, ut A. 1548. & aliquot ſubſequentibus, ſingulatum hæreditatum in quibus ferebantur pretia, uſque ad octoginta Ducatorum millia ſingulis annis æſtimarentur. Utuntur pro pecunia; permutatur alibi veſtibus, ſale & aliis mercibus. Cum conchyliorum calce in trochiſcum formatum folium domi & peregrè in ore verſanti ſicque famem & ſitim levāt; ſi extra ſe rapi & inebriari volunt, tabacum adjiciunt. Pulvis *foliorum* ſtabilit oſſa contracta, & vulnera tumentia componit.

Bauhin. H. P. l. 4. c. 11. p. 440.

Garz. H. A. l. 2. c. 1. Acoſta H. A. l. 37.

III. Arbor triſtis Malaccenſis, Malabaribus *Mogli*, Malaccenſibus *Eingudi*, Goenſibus *Cavizalaro*, Arabibus *Guart*, Turcis *Gul*, Decanenſibus *Pul* dicta, diverſimodè deſcribitur. I. *Acoſta* pruni ferè formâ facit. *Rami* multi, tenues, recta per ſpacia nodulo diſtincti; à quo utrinque ſingulatim *folia*, folii pruni magnitudine, mollia, & averſa parte lanuginoſa. E ſingulorum ſede pediculus quinque capitula ſumma ſui parte ſuſtinet, quatuor foliolis ſubrotundis conſtantia: è quorum medio quinque *flores* candidi, elegantes, Aureæ mali floribus pares exiliunt. *Fructus* magnitudine lupini, vireſcens, cordis effigie, ſecundum longitudinem receptaculo duplici donatus, in qua ſemen ceraſii magnitudine, cordis figurâ, album, ſubamarum. II. *Cluſius* ex relatione cujuſdam Salernitani, ad trium hominum altitudinem aliquando aſſurgere ſcribit. *Rami* aliis concavi; *folia* myrti quam ſimillima. *flores* è foliorum interna ſede, copioſi, congeſti, candidi, Jaſmini figura & magnitudine, odoris ad ſtuporem fragrantiſſimi prodeunt; qui noctu explicantur, (hinc *triſtis* dicta) manè oriente ſole, propter ſucci ſine dubio tenuitatem, decidunt; illis exceptis, quos radii non attigere. manibus contacti, evanidi & inutiles redduntur. *Semina* in ſiliquis craſſis, cineraceis, quæ ſtramoneæ quodammodo ſimilia. Alii poſt occaſum ſolis fructus renovare, floribus fulvis egregiè ornatam; poſt ortum ejuſdem dejicere, totumque marceſcere ſcribunt. *Peculiaris* eſt Goæ, allatamq; è Malacca affirmant.

Bauhin. H. P. l. 4. c. 54. p. 500.

mant. Tam feliciter ibi naſcitur,ut quilibet rami, in terram depacti, comprehendant. Adamatam à ſole VirginemParizataco fingunt,quam cum pòſt, amore alterius irretitus dereliquiſſet, iſtam ſibi vitam ademiſſe,ex crematæ cineribus enatam
Nieremb. H.N.l.14. c.19. arborem. Nunquam in Luſitaniam transferri potuit: nec ex ſemine tempeſtivè collecto,&vaſculis figulinis,vitreis,pyxidibusque ligneis & argenteis translato, naſci. Pediculorum florum,qui lutei,in tingendis cibis *uſus*. Aqua quæ vitreis organis ex iiſdem elicitur fragrantiſſima, oculis utilis creditur.

IV. Cambui Paranambucenſium eſt duplex. 1. *Arboreſcens* & 2. *Frutice-*
Piſo de ſimpl.facult. l.4. c.58. *ſcens.* 1. *Cambui Paranambucenſium arboreſcens*, ceraſum nigram per omnia externa æmulatur. *folia* & *flores* eximii ſunt odoris. *fructus* nigri, admodum ſaporoſi, gratè adſtringentes, & in foro venales. 2. *Cambui fruticeſcens* myrtus eſt rubra. *Folia* ei fragrantia,lætè viridia, oblonga,acuminata, & ſibi hinc inde oppoſita; *flos* ſemel per annum producitur, odoratus, & colore niveo; *fructus* croceus, umbilico rotundo,baccarum magnitudine,ſucco, ſi ante ingreſſum ſolis in Capricornum avellatur, turgens. *Prodeſt* in fomentis, tibiarum ulceribus; in balneis, fluxibus alvi & uteri. Semel per annum *floret*, tempore Braſilienſi verno, ſole ad ſcorpionem accedente.

Nard Rec. Med.l.11.17 *V. Hoitzxochitl Tototepecenſium* aliis Xochipoltic, *Neuhxichitl* & *Hoatziaxochitl* dicitur. Arbuſcula eſt comata, foliis myrti ſed longè majoribus, rigidis mucronatis. *Flos* coccineus, orbicularis modicus, qui filo transfoſſus globulorum precariorum vices gerit. *fructus* pomo ſimilis. *Provenit* Cuixi & Tototepeci calidis locis. Cortex in lue Gallica adhibetur. *Flos*,qui calidus & ſiccus ſecundo cum inſigni adſtrictione, ſubvenit uterinis affectionibus. *Fructus* nuclei ex aqua reſoluti, naribus inſtillati, dolorem capitis levant.

VI. Flores ex occaſione florum arboris triſtis huc appono quinque. Ruſcus.
1. *Mogori*, flores albi, Gelſemino non abſimiles, niſi quod plura habeant folia, arbuſculæ parvæ, quæ diligenter cuſtoditur. Atlas Sinenſis p.118. Bont.H.N. & M.l.6. c.45. *floribus* mali aureæ odoratiores, quorum ſtillatitius liquor eundem apud iſtos uſum obtinet, quem apud Hiſpanos florum mali aureæ aqua. Naſcitur in Chekiang ad kinſchoc apud Sinenſes. 2. *Champe* odore graviore,quam lilium album. Offerri Regibus ſolent. 3. *Champaeca Iavanorum*, ſunt Bont.l.c. viridiore & aureo colore, forma croci Anglici, odoris roſæ & violæ; creſcuntque in arboribus Perſicæ mali non abſimilibus. 4. *Fullo* floſculorum genus apud Indos ex arbore quadam toto anno durans, ſvaviſſimi odoris. 5. *Floribundio* ex arbore Acoſta H. N.l.4.c.27. quæ ſolum flores fert, fructus nunquam. Eſt liliorum ſpecies.

PUNCTUM II.

De Ruſco.

Vid. TAB. LXXI.

I. RUſci deſcriptionem ſub nomine ἀγρίας μυρσίνης ſeu myrti ſylve- Dioſcor.M. M.l.4.c.146 Plin. H.N. l.23.c.9.
ſtris, & ὀξυμυρσίνης apud Dioſcoridem habemus, Caſtor apud Plinium *Ruſcum* vocat. *Radix* eſt gramini ſimilis, guſtanti acerba & ſubamara. *Ramuli* numeroſi, vitilium modo, lenti, δυσθραυστοι, cubitales, folioſi. *Folium* myrti ſed latius, λογχοειδὲς, ὀξὺ ἐπ' ἄκρου. *Fructus* rotundus, medio folio inhærẽs, ἐρυθρὸς ἐν τῷ ἀπαλαιώδης, cui intus ὀστώδης. Arabes pro cubebis ſumunt. *Naſcitur* ἐν τραχέσι & κρημνώδεσι: & ut vetus addit ἐνίκμοις. *Uſum* ut addamus. *Vimina* ligandis vitibus inſerviebant. *Cauliculi*, qui amari, πεθαλεῖς λαχανευόμενοι aſparagorum vicecomeduntur, *Folia* & *bacca* in vino potæ, urinas cient, menſes movent, & calculos urinæ frangunt. *Radix* decocta bibitur alternis diebus in calculorum valetudine, & tortuoſiore urina vel cruenta. Radicem pridie erui oportet, poſtero mane decoqui: ex ea ſextarium vini duobus cyathis miſcere.

Ruſcus. Sunr & qui crudam radicem tritam ex aqua bibunt; & in totum ad virilia, cauliculis ejus in vino & aceto tritis, nihil utilius putant.

Lobel. Obſerv. p. 283. Bauh. H. P. l. 5. c. 11. p. 579.

II. RECENTIORIBUS Ruſcus, qui officinis ineptè *Bruſcus*, Angvill. *Centromyrine Theophraſti* & *Oxymyrſine*, Turn. *Myrtus Sylveſtris*, Lobel. *Myrtacantha, murina ſpina*, aliis *Scopa regia* dicitur, bicubitalis aliqnando eſt. *Radices* craſſæ, obliquæ, implexæ, duriuſculæ. *Vimina* denſa, lenta, ſtriata. *Folia* confertiſſima, Myrtinis paria, dura, mucrone pnngente, amara, nullo pediculo ramis hærent, & dextrorſum ſiniſtrorſumque ſpectant. Ad horum medium *flos* minimus (verba ſunt Bauhini) perbrevi pediculo hærens, enaſcitur, qui ubi primnm oritur, aciculæ nodulum figurâ ſuâ exprimit: expanſus verò rrina latiuſcula foliola, inferiore quidem ſui averſaque parre, folium, cui quaſi ſtragulo incumbunt, reſpicientia, lintris in modum excavata, ſinuataque oſtentat omnia, reliquis interim tribus, quæ trinorum inſtar radiorum ſunt efformata, in anguſtum apicem deſinentibus. Florem *fructus* ſequitur rotundus, Aſparagorum baccis major, ſubdulcis, ſub cujus pellicula bina latent *ſemina* magna, fulva, altera parte gibboſa, altera plana, inſignis duritiei, ita nt ſi in pavimentum conjiciantur, reſultent, & ut ait Lob. vix ulli frangenti ictui cedant. Succreſcit quotannis nova Aſparagorum ſimillima propago, aromatica aliquantulum, amara, ut annotar Lobelius. *Gignitur* ſpontè in Italia ſecus aſpera itinera & ſepes. Vidit in Euganeis montibus Februario cum baccis Bauhinus. Patitur ſe & in Germania ſeri, proſilirque ſata, ſemine per triennium inrra terram deliteſcente. Prodiit in horto Geſneri, germinavitque vere, & vereribus cauliculis areſcentibus, depromſit novos. Viſa florum in mediis foliis hyeme rudimenta; ſed fructum ne inchoavit quidem. In horto Camerarii locis ſubterraneis per brumam aſſervata, & vere loco collocata umbroſo, baccas rubras produxit. *Turionum* egregia in aperiendis obſtructionibus vis. *Radice* in aquâ infuſa, manè & ſerò per ſe vel vino admixto pota, aliiſque juſculis adfuſa, quinque ſeptimanarnm ſpacio, prolectis octoginta libris aquis, *aſciten* in fœminis quibusdam curavit Cabrolius; Baubinus, adhibitis purgantibus & prohibiro omni alio potu, in ſexagenario *hydropem*, cni ſcrorum capitis pueri magnitudinem æquabar. Ex *frutice* concinnantnr in Italia ſcopæ: *frons* carnibus & aliis ejusmodi circumligata, mures, glires, & veſpertiliones, quia pungit, arcet.

PUNCTUM III.

De Vite Idæa ſeu Myrtillo.

Vid. TAB. LXXI. LXXII.

Theophr. H. P. l. 3. c. 17. Plin. H. N. l. 14. c. 3.

I. DE *Vite Idæa*, quæ *Myrtillus* & *Radix Idæa*, ex *Veteribus* hoc duntaxat ſcimus, fruticoſam eſſe, *virgis* cubitalibus penè exporrigi, qnibus *acini* ad latera adhærent nigri, fabæ Græcæ magnitudine, dulces, vinaceorum inſtar aliquid continenres: *folium* rorundum, individuum, parvum. *Naſcitur* ea parre Idæ quam vocant Phalacras. Apud *Plinium* iſta habentur. *Alexandrina* appellatur *vitis* circa Phalacram brevis, ramis cubitalibus acino nigro fabæ magnitudine, nucleo molli & minimo, obliquis racemis prædulcibus, folio parvo & rotundo ſenis diviſuris. Hujus generis eſt Ἰδαία ῥίζα Dioſcoridis & Ἀρκτοστάφυλος Galeni. *Illa oxymyrſine* ſeu Ruſco folia ſimilia habet; juxra quæ capreoli exigui, è quibus flos erumpit: radix præclarè adſtringit. *Hæc* planta humilis eſt & fruticoſa, folio arbuti, fructu rubro, rotundo, auſtero. Naſcitur in Ponro. Eadem cum illa. Referunt huc quidam Samolum Plinii, quam herbam in humidis naſcentem facit. Siniſtra manu legi à jejunis, contra morbos ſuum boumque; nec reſpicere legẽtem, nec alibi quam in canali deponere, ibique conterere poturis.

Dioſcor. M. M. l. 4. c. 47. Galen. l. 6. de comp. medic. ſ. loca c. 4.

Plin. H. N. l. 24. c. 11.

II. RE-

II. RECENTIORIBUS eſt *Vitis Idaa* quadruplex. 1. *Foliis oblongis.* 2. *Foliis ſubrotundis.* 3. *Foliis carnoſis & veluti punctatis.* 4. *Paluſtris.* cui addenda 5. *Affinis poliſfolia montana.*

I. Vitis Idaa foliis oblongis eſt in triplici differentia. 1. *Foliis crenatis, fructu nigricante.* 2. *Foliis albicantibus.* 3. *Foliis acuminatis, baccis rubris inſipidis.*

Bauhin. H. P. l. 5. c. 6. p. 520. Tabernom. H. P. l. 3. 95. Dodon. pempt. 6. l. 2. c. 7.

1. *Vitis Idaa foliis oblongis, crenatis, fructu nigricante*, Matth. *Myrtillus*, Dodon. & Lobel. *Vaccinia nigra*, Angv. *Radix Idaa, fructu nigro*, Cæſalp. *Bagola primum genus*, Bauh. *Vitis Idaa anguloſa*, Tabern. *Vitis Idaa I.* Lugd. *Myrtillus Germanica. Virgulta* aliquando cubitalia habet, anguloſa, virentia, fractu contumacia. *folia* crebra, tenera, unciam longa, acuminata, glabra, denticellis argutis per ambitum crenata, ſaporis acidi, imo & auſteri. *flores* inter folia urceolum referunt ex albo puniceantes, ſtylo croceo, qui Majo protruduntur. *Bacca* ſingulares, umbilicatæ, Juniperinis ferè pares, violaceæ potius quam nigræ, acidæ primum, ſed poſt nauſeabundi neſcio quid poſt ſe relinquentes, intra quas *grana* multa, parva, rubentia, *matureſcunt* aliquando Julio, leguntur Auguſto. *Radix* ex ſupinâ etiam parte ſtolones emittit. *Naſcitur* in deſertis, uliginoſis & umbroſis vallibus Galliæ, Angliæ, Germaniæ, in montibus Tridentinis, monte Fracto, in ſylva Hercynia & alibi. De *Vſu* nota, baccas in *cibis* adhiberi, & cum farina in pultem vel ſimplicem ſapam verti; ita ventriculo æſtuanti convenire. Crudas ventriculum debilem offendere, & alvum perturbare. In *Medicina* adhiberi contra varii genus fluxus poſſunt, ſi in vino decoquantur, vel in rob redigantur. Pictores ſucco ad tincturam violaceam cum alumine & galla utuntur, hac chartam tingunt.

Bauhin. H. P. l. 5. c. 4. p. 518. Cluſ. H. P. l. 1. c. 40.

2. *Vitis Idaa foliis oblongis albicantibus* Trago eſt *Myrtillus grandis*, Cluſ. *Vitis Idaa I.* Bauhino *Vitis Idaa magna*, Ger. *Vaccinia Pannonica. Rami* humi diffunduntur, flexiles, & qui Vitis per terram ſparſi ſimiles fibras non- nunquam agunt, multis germinibus vix è muſco quo occultantur, prominentibus. *folia* Ledi Alpini, nullo ordine digeſta, admodum venoſa, leniter per oras crenata, mollibus villis hirſuta, de longo pediculo pendent. *Bacca* rotundæ, Ceraſi aliquando magnitudine, virides, mox rubræ, nigræ tandem, ſeminibus albis, quinque ut plurimum turgidæ. *Obſervata* in unius Snealben jugi ſupra Neuburg ſcopulis; ſed ſine flore. Tab. Ledi Alpini generibus adſcribi poſſe putat, niſi baccæ & alia quædam prohiberent. Vitis Idęa. Tabern. H. P. l. 3. p. 802.

Camer. in Hiſt. Plant.

3. *Vitis Idaa foliis oblongis acuminatis baccis rubris, inſipidis*, Camer. *Vitis Idaa rubra Bavarica.* Fruticulus eſt ſupinus. *Caudex* vulgari craſſior. *folia* oblongiora, acuminatiora, anguſtiora, per autumnum rubentia. *Fructus* ſucco caret. *Creſcit* circa Monacum inter Ericas.

4. *Vitis Idaa foliis ſubrotundis* eſt in duplici differentia. Eſt enim vel *foliis ſubrotundis non crenatis*; vel *foliis ſubrotundis exalbidis.*

Cluſ. H. P. l. 1 c. 40. Bauhin. H. P. l. 5. c. 7. p. 522. Dodon. pempt. 6. l. 2. c. 8. Thalius in ſylv. Hercynia.

1. *Vitis Idaa foliis ſubrotundis non crenatis, baccis rubris*, Trago *Myrtillus exiguus*, Dod. & Lob. *Vaccinia rubra*, Thal. *Rhus Plinii minor*, Cluſ. *Vitis Idaa buxeus foliis*, Bauhino *Vitis Idaa ſemper virens fructu rubro.* Suffrutex non magnus. *Foliis* buxi, acuminatis aliquando, ſæpè non, interdum leviſſimè, ceu ſerratis marginibus, quæ nervos ſubtus oſtendunt & amaricant; *floſculis* in virgularum extremis, lilii convallii ſimilibus, racematim cohærentibus, candidis, ſæpè & blandè rubentibus, ex quibus *baccæ* rubentes ex albo luteove, in ſummitate ceu corona quadam denticulatæ, ſex, quandoque plures racemulo uno, piſi magnitudine dependent, intus granula parva, lutea. *Gaudet* ſylvoſis, ſaxoſis & opacis, in Germania, Sileſia, Bohemia, circa Wernigerodam in Broccenbere, copioſiſſima. Bauhinus in cacumine montis Roſsberg propè Meſocomium tractus Allatici obſervavit

Vitis Idæa.

pulchrè virentem, cum anguloſæ folia ferè omnia deciduiſſent. *Floret* Majo & Junio, Septembri maturantur baccæ. *Bacca* quia minus ſucculentæ & magis adſtringentes, in dyſenteria, diarrhæa, & aliis fluxibus contemnendæ non erunt.

Cluſ. H.P. l.1.c.40.

2. *Vitis Idæa foliis ſubrotundis exalbidis*, Cluſio *Vitis Idæa ſecunda*, Camer. *Vitis Geſneri major*, dicitur. *Virgulæ* interdum humi diffunduntur, & *radices* agunt teretes, lentas, aliquando firmas & erectas, cortice modo ſpadiceo, modo cinereo. *Folia* ſuperiori fomâ ſimilia, veooſa, tenuia, ſubtus exalbida, guſtus acidi. *Flos* vulgari ſimilis, concavus, labris in quinque crenas diviſis & extrorſum reflexis, ex candido purpuraſcens. *Fructui* umbilicus latior, ex cujus medio apex prodit, pediculi longiuſculi, granula plurima, minima, & ſublutea, ſapor ſubacidus & vinoſus. *Naſcitur* in montibus deſertis & ſylvoſis, Auſtriæ, Germaniæ, Burgundiæ, Helvetiæ, &c. Propè Norimbergam in ſylva ſub pinaſtris, piceis & abieribus copioſè provenit. Hortos plantata dedignatur. Tentavit ſæpè fruſtra Bauhinus. Foliorum & virgulti apud tinctores uſus. *Bacca* vim inebriandi habent, ſi copioſius devotentur.

Cluſ. H.P. l.1.c.41. Bauhin. H. P. l.5.c.8. p.523.

3. *Vitis Idæa foliis carnoſis & velut punctatis*, eſt Caſpari Bauhino *Idæa radix Dioſcoridis*, *Uva Urſina* Galeni, Johanni, *radix Idæa putata*, & *Uva urſi. Cluſii* ſi ſequimur deſcriptionem, *Ramos* haber pedales, lentos, humi diffuſos; corticem rubeſcentem; *folia* frequentia, carnoſa, Chamælææ Italicæ planè æmula, minimè hirſuta, cum adſtrictione amaticantia. *Flores* Martio extremis ramulis funduntur ex candido purpuraſcentes, cavi, uvæ modo ſimul congeſti. *fructus* rubens, rotundus, exigui ceraſi inſtar, acidus, qui æſtate matureſcit. Viret perpetuò. *Viſa* arido & aprico ſole in regno Granarenſi, inter Guadix & Baca. *Bauhino* eſt buxi *foliis*, quæ ramis lignoſis hærent; *floribus* racemoſis, concavis, rubeis; *fructu* racemoſo in extremitate ramulorum. *Obſervata* circa Genevam, & in Viganiis Narbonæ montibus. Circa Curiam Rhetorum fert baccas rubras, & à tinctoribus uſurpatur.

4. *Vitis Idæa paluſtris*, Dod. & Lob. *Vaccinia paluſtria*, Cluſ. Bauhino, *Oxycoccũ*, Geſner. *Acinaria paluſtris*, & *Serpillum acinariũ*. Lugd. *Erica ſexta baccifera*. an *Samolus* Plinii? Serpit prælongis, lignoſis, viticulis, lentis, ex atro rubentibus. *folia* Serpilli, crebra, dura, ſubrus ex cinereo rubẽtia, pinnatim disponuntur. *flores* extremis & capilli inſtar tenuibus ſurculis, ferè punicei, veluti exigui Cyrini, apiculis flaveſcentibus Majo & Junio hiſcunt. *Bacca* rotudæ, juxta annexum cordis inſtar turbinatæ, candicantes primum, mox puniceæ & contiguis purpureis maculis & punctis reſperſæ, intus verò in candido modicè rubentes, unà cum cauliculis humi procumbunt oonnunquam, in muſco ſæpè latent: & quatuor exiguis cavitatibus parva & veluti abortiva ſemina claudunt. Autumno *maturantur* & totâ hyeme ſub nive incorruptæ laritant. *Naſcitur* incultis, macris, humidis, putridis, uliginoſis. Vere ineunte odit apricum & tabeſcit. Frequens in muſcoſis montium Suderorum ſylvis, cacumine montis Balon paludoſo loco; apud Hollandos, propè Wittebergam, & fontes acidos Griesbachianos. *Fructus* ſtringit & refrigerat; coquiturque cum ſaccaro in paſtam.

Plin. H.N. l.24 c.11. Bauh. H.P. l.5.c.11. Dodon Pempt.6. l.2.c.9.

5. *Viti Idææ affinis poliſolia montana* Bauhini, Polii eſt facie. *Virgulta* lignoſa, ex nigro rubentia, πολύκλαδα. *folia* polii acutiora, congeſta, nervoſa, prona parte cinerea, nervo per longum elatiore. Extremis *ramorum* petiolis, *calyculi* hærent perexigui, folioſi, rubentes. unde anguloſa pyramis exilit conchyliata, baccæ alicujus rudimentum prominens. Pro *radicibus* capilli inſtar tenues fibræ ex ramis naſcuntur, quæ terram morſu comprehendunt. *Provenit* in uliginoſis & muſcoſis, in ſylvæ Hercyniæ montibus inter vallem

Bauh. H.P. l.5.c.10.

Gries-

Grieſbachianam & Ribelſawen. Collecta in monte Pilati.

Ex EXOTICIS huc pertinet *Frutilla in Chile*, ceraſorum ferè ſapore, quæ fructus eſt non arboris, ſed plantæ, coloris mori non ſatis maturi.

PUNCTUM IV.

De Buxo.

TAB. LXXII. VIſum & hâc huc referre. Quamvis enim baccas propriè dictas non ferat; ſimile tamen quid, & foliis ad præcedentem quam proximè accedit.

Theophr. H.P. l.1.c.8. 13.15.l.2.c. 4.l.3.c.6.15. l.4.c.6.l.5. c.4.5.6.8. Theophr. de C.P.l.2. c.4. Plin H.N. l.16.c.16. I. *Buxum* & Dioſcorides & Plinius breviter deſcripſere ex *Antiquis*. Non excellit magnitudine, ſed facilis auctu, & ex ſylveſtribus topiario operi arbor. *Radix* eſt aliquando criſpans: *materies* gravis quia denſa, nec ideo expoſita vermibus, pauciſſimis *nodis* conſtans, quam medullâ carere quidam olim exiſtimabant. Lenem quietem habere dixit Plinius, ſilentio quodam & duritie ac pallore commendabilem. *Folium* myrto ſimile, & perpetuò virens. Plinius & *ſemen* ſuum & granum quod Cratægum vocant, & à Septentrione viſcum, à meridie hyphear, producere falsò ſcribit. Fructum ob hyemem amittere verum. Difficillimè calidis locis *prodit*; quia frigidis delectatur & aſperis. Ideò in Cytoriis montibus & in Berecynthio tractu plurima: in Olympo etiam quanquam non magna. Maxima pulcherrimaque in Corſica. Procera enim craſſitudineque longè aliis præſtantior. Tria ejus genera. 1. *Gallicum*, quod in metas emittitur, amplitudinemque proceriorem. 2. *Oleaſtrum* (ſylveſtre fortè) in omni uſu damnatum, gravem præfert odorem; 3. Tertium genus *Noſtrate* vocant, inquit Plinius: ſylveſtre ut credo, mitigatum ſatu; diffuſius & denſitate parietum, virens ſemper ac tonſile. *Flos* non ſpernendus, ſed cauſa amaritudinis mellis, præſertim in Corſica. *Semen* illius cunctis animantibus inviſum. Ex *materia* axes plauſtrorum & bures aratrorum fiunt. In igni duritia, quæ ferro, nec flamma nec carbone utili. Buxus.

II. RECENTIORIBUS eſt duplex. 1. *Arboreſcens* nempe & 2. *Humilis*.

1. *Buxus arboreſcens* ſeu *Buxus vulgaris*, arbor eſt æterni viroris, cui *radix* magna ex parte nodoſa, eminens, criſpa & elegans, denſa ramorum brachia. *Cortex* ſcaber & albus; *materies* duriſſima, flava, ἀμύελ☉, ponderoſa, ut aquæ injecta rectâ ſidat; nec in iis ſentiat cariem, *folia* ortu adverſo erumpunt, perpetuò virentia, ſplendentia, Myrteis obtuſiora, interdum concava, tergo ita duplici ut cultello à ſe invicem ſeparari poſſint, ingrati & odoris & ſaporis. Ex horum ramis, ſecundum ramulos globuli racematim cohærent, qui mox in *floſculos* ſtamineos flaveſcentes explicantur, quos vaſcula, urceolis ſimilia, viridia, myrti baccis paulò majora, ſuperiore parte umbilicata, & tribus vel quatuor veluti cuſulis donata excipiunt; in quibus *ſemen* lucidum, Fraxinellæ ſimile, diu cum fructu arbori adhæſurum, niſi avellatur. *Provenit* alſioſis & clivoſis ad Septentriones locis, in Germania, Gallia, Sabaudiæ & Helvetiæ montibus: ſed & hortis, ubi ad ropiaria adhibetur. Labyrinthus Patavii ex eo; Veronæ & alibi variorum animalium ſpecies. Genevæ florum rudimenta Decembri obſervata. Facilè ramis ſeritur; ſed & clavis & avulſione. de ſemine incertum. Aprili nova germina promuntur; ſed ſi magis flavum cupis, lignum ſecari conſultum. *Vſus ligni & radicum* in torno frequentiſſimus, ob varias maculas & linearum diſcurſus. Vidimus ex iis Carcaſſonæ parari pectines, cultellorum manubria, cochlearia, latrunculos, doliorum fiſtulas, & alia. In hoc ob lævorem & plantarum imagines ſculpuntur: ſed cave ſectum corticem

Bauh. H.P. l.4.c.10. p.496. Bodæus ad H.P. Theophr. l.3.c. 15.p.232.

Digitized by Google

Buxus.

cem exuas, nam findi periculum eſt. Turcarum liberos per buxeos tubulos mingere, ne linteamina conſpurcent, Bellonius obſervavit. Remittit & vivaciſſimos carbones, ſi benè exſiccetur. *Folio* cum materiei ſcobina & lixivio rufatur capillus. Umbra cerebro propter odorem infeſta eſt. In *Medicina* paratur ex *ligno* decoctum, quod luem Veneream ſudore prolecto feliciter profligare dicitur, & minus quam Gvajacum fervet. Sanatam eo ab hoc morbo paupereulam Anglam, Lobelius author eſt. Sed alii pro ἀντιβαλλομένῳ non agnoſcunt. Nec Amari Luſitani teſtimonio utar, qui à Gvajaco ſolo duntaxat natali, (ſed fallitur) differre putat. Scobo in aqua decocta, fluxus alvi ſiſtuntur. Cùm vino in doloribus dentium à cauſa frigida aliquando profuit. Elicitur ex ligno & oleum ſecreti in doloribus iisdem uſus; nec non acidulus liquor, qui primò prolicitur, & margaritas coralliaque ſolvere creditur.

Hartman. Prax. Chymiatr. de dolor. dentium.

II. Buxus humilis ſeu *Chamabuxus* eſt duplex. 1. *foliis rotundioribus.* 2. *flore Colutea*; quibus accenſeri poteſt *Myrtus tenuifolia Thalii.*

Dodon. Pempt. 6. l. 2. c. 22.

1. *Buxus humilis foliis rotundioribus*, Tab. *Chamapyxos*, ad duos vel tres pedes attollitur, in latitudinem diffuſus. *Ramuli* numeroſi & tenues admodum. *folia* rotundiora & dilutius virentia. Ad areolas hortorum muniendas eo utuntur.

Baſhin. H. P. l. 5. c. 9. p. 524.

2. *Chamabuxus flore colutea*, eſt Bauhino *Chamabuxus* ſeu *Chamapyxos quibusdam*, Cluſ. *Anonymos flore colutea*, Camer. *Rhus myrtifolius Plinii*, & *Anonymos Pervinca folio*, in Agerii herbario vivo, *Myrtogeniſta*, Eyſt. *Pſeudochamabuxus.* Fruticulus eſt. *Virgulta* lenta, tenuia, viridia, ſpithamum circiter longa, quæ ubi terram attigerunt, fibris demiſſis radicantur. *Folia* per ramos incondita, Myrtina, dura, carnoſa, acuminata, perennia. *Flores* in extremis ramulorum coluteæ ſcorpioidis ſimiles, papilionacei ferè. Tribus foliis conſtant, (verba ſunt Bauhini) quorum duo alba ſunt, & alarum modo ſurſum expanſa, galeolâ exalbidâ illorum exortum integente, tertium folium in oblongum veluti tubulum convolutum eſt, ſurſum per lanuginem apertum, per extremitatem braccæ modo efformatum atque luteum, & vetuſtate interdum omnino purpuraſcens aut rubeſcens. funduntur Majo & Aprili. *Flores* excipiunt, latæ & compreſſæ ſiliquæ virides, in quibus unum quandoque, bina plærumque grana, ervi magnitudine, ex cinereo nigricantia, hirſuta, & quodammodo animalculum ementita. Perficiuntur Junio. *Occurrit* in ſylvis montanis circa Egeram, in montibus Calenberg, & quæ Badenſibus Thermis imminent, & omni reſiniferarum arborum genere integuntur inter ſaxa. Eſt in eo quædam *varietas*. Flores enim unius ſunt inodori, alterius odoratiſſimi, & Narciſſinam quandam fragrantiam æmulantes. Sed & color eorum aliquandò variat. Nam bina illa folia alarum inſtar ſurſum expanſa, cum ſua galeola pulcherrimè ex purpura rubent: tertium quod in tubulum abit, flaveſcit, ejusque extrema pars aurea eſt.

Cord. in obſervat.

3. *Myrtus tenuifolia Thalii*, fruticulus eſt lignoſus, palmaris, viticulis multis incurvis; *foliis* oblongiuſculis, myrti anguſtioribus, quorum extrema plærumque in tergum contorquentur. *Floſculi* in pediculis recurvis parvi, ex albo rubicundiuſculi, circa autumnum prodeunt. fructum non obſervavit. *Naſcitur* copioſè in uligine illa ultra Andersbergam urbem, quæ **rotte bruch** ſeu uligo rubra dicitur, & rubro muſco plena eſt.

Thalius in ſylva Hercyn.

PUN-

PUNCTUM V.

De Olea.

TAB. LXXIII I. DUo apud *Veteres* Olearum genera, *Sativa* nempe & *Sylveſtris*. De utraq; apud Dioſcoridem, Theophraſtum, Plinium, Columellam & alios rei ruſticæ ſcriptores, multa & egregia occurrunt, quæ hinc & inde decerpta & in unum cumulum redacta, adferemus.

Theophr. H.P.l.1 c.5. 7.8.13.14.15. 16.18.21.22. 24.l.2.c 1.3. l 4.c.3.8 16. l 5.c.4.10. Theophr. de C.P.l.1. c.3. *I. Olea ſativa* arbor eſt perpetui viroris, nec alia major in Bætica. *Radix*, quæ ex medio tendit, parva, cæteræ grandiores, & cancrorum modo velut flexuoſæ, inæquales, nodoſæ, fimbricatæ, obliquæ, quod nō tantum loci ratione, ſed naturâ ipſius evenit. Summæ terræ adhæret. *Caudex* aliquando multiplex; concavus aliquando peculiarem in modum, & gongris ſcatens; *materies* ſpiſſa, obliquitate & duritia fragilis, obque humorem immodicum ἀγὰς πίμοειν inepta, Cariem vetuſtatemque non ſentit; nec rimam fiſſuramve capit ſponte. *Medulla* non omninò conſpicua, ideò quidam carere exiſtimabant. *Rami* prægrandes humore non vacant, pingvedinis ſpiſſitatisque cauſa; ideò exſiccatu difficiles. *Folia* perpetua, anguſta, pediculo brevi, ut quaſi infixa eo hæreant, ſupernè candidiora

Plin.H.N. l.18.c.28. & minus lævia. Ταῦτα μετὰ τροπὰς θερινὰς vertunt, eoque argumento ſolſtitium confectum intelligunt ruſtici. Florentibus Punicis germinat. Concipit Vergiliarum exortu. Hoc ſydus illarum eſt. *Flores* foliati ſed puſilli, circa fructum ipſum prorumpunt, integro principio & in ambitu diviſo, proſtrati, ἀλεπτέτρυον apparent, idque argumento capitur, an benè arbor defloruerit. Nam ſi exaruere aut madefacti ſunt, unà cum fructibus defluent. *Flores* verò paulo ſerius quam vitis, quæ ſolſtitio floret. Deſloreſcunt omnia ſeptenis diebus, non celerius: quædam tardius, ſed nulla pluribus bis ſeptenis. Omnia intra VIII. Idus Julii Eteſiarum præcurſu. Nec Oleæ ſtatim ſequitur fructus in aliquibus. *Fructum* fert ἐκ τῶν ὄντων, in Syria ἀθεῶνς, cujus lignoſo putamini, molles carnea, tunica prætenui veſtita incumbit. Defluit, ſi deflorenti imber inciderit. Plinius nucleo, Plin.H.N. l.15.c.3. oleo, carne & amurca conſtare dicit. Et ſuus quidem Oleæ ſuccus Columella R.R. l.13. c.50. *oleum* eſt, quod ex collecta depromitur. Optima ætas ad decerpendum inter copiam bonitatemque incipiente baccâ nigreſcere. Ab Arcturi verò exortu XVI. Calend. Octob. augetur oleum, increſcente poſt nucleo & carne. Cum ſitienti imbres copioſi acceſſere, vitiatur oleũ in *amurcam*. Hujus color olivam cogit nigreſcere. Ideoque incipiente nigritiâ minimum amurcæ, ante eam nihil. Et error hominum falſus, exiſtimantium maturitatis initium, quod eſt vitii proximum. Deinde quod oleum creſcere olivæ carne arbitrātur, cum ſuccus omnis in corpus abeat, lignumque intus grandeſcat. Ergò tum maximè rigantur. Quod ubi cura multa ſine imbribus accidit, oleum abſumitur, niſi conſecuta ſerenitate, quæ corpus extenuet. Omninò enim, ut Theophraſto placet, eſt olei cauſa calor, quare & in torcularibus & jam in cellis multo igne quæritur. Media olivitas plærumque initium menſis Decembris. Qui medium in collectione temperamentum ſervant, perticis decutiunt, cum injuria arborum, ſequentisque anni damno. Quippe olivantibus lex antiquiſſima fuit: Oleam ne ſtringito, neve verberato. Qui cautiſſimè agunt, harundine levi ictu, nec adverſos percutiunt ramos. Sic quoque alternare ramus cogitur decuſſis germinibus. Nec minus ſi expectetur ut cadat. Hærendo enim ultra ſuum tempus, abſumunt venientibus alimentum & detinẽt locum. Argumentum eſt, quod niſi ante Favonium collectæ, novas vires reſumunt, & difficilius cadunt. Acceleranda *collectio* antequàm glacies cōgeletur, faciliores enim & copioſiores

Olea. res fœtus exhibent. Serenum tempus decerptui commodum, humectu germen imbecillius, & facilè frangitur. Ideò nec minimarum guttarum caſu movendæ arbores. Lecta primo quoque tempore *premitur*, vel minore preſſura, vel graviore pondere & fortiore mole, donec ad terationem devenias. In multis verò hoc differentiis. *Preſſuram* ſi attendas. Primum eſt & nobiliſſimum oleum quod ſpontè vel minore preſſuræ vi lixivii inſtar defluit. *Tortivum* ſeu iterativum quod ex reliquis fracibus minore niſu premitur, & invalidius. *Deterius* quod tertia preſſura funditur. Si *baccas* ὠμοτριβὲς æſtivum & acerbum, quod ex acerbiſſima & nondum matura ante olivitatis tempus elicitur, non ſatis conducentibus patrisfamilias rationibus, quoniam exiguum fluit, niſi baccæ tempeſtatibus deciderint, & neceſſe ſit eas ſublegere. *Omphacinum* ex cruda atque nondum inchoatæ maturitatis, quod ſapore

Plin. H. N. l. 12. c. 27. l. 15. c. 2. præſtantiſſimum. Oleâ adhuc albâ, *candidum*, ex druppa deterius & *viride*. Si *ætatem*, eſt vel *recens*, vel *vetuſtum*, quod fracidum, rancidum, fœtens. Adfert enim oleo tædium vetuſtas plurimumq; ætatis annuo eſt. Si *loca & alia*, eſt *Cibarium candidum*, quod certo modo paratur.

Athen. in Dipnoſ. *Samicum*, quod reliquorum eſt candidiſſimum. *Caricum* quod ex Caria advehebatur. *Thurium*, quod ex Thuriis, excellẽs: *Sabinum*, quod præ cæteris tenuium partium; *Sycionium* denique quod candidatum. *Amurca*, ſanies eſt olei amara; ſeu expreſſæ olivæ fæx & craſſamentum. Fit ex aquis, ideo ſiccitatibus minima, riguis copioſa; cujus color ut ſuperius diximus olivam nigreſcere facit. De *Natura* & *ingenio* ipſius eſt. Naſci poſſe ex nucleo olivæ ſylveſtris; & omnibus provenire modis, præterquam ἀπὸ κλωνὸς quod

Theophr. de C. P. l. 1. c. 6. 18. 26. l. 2. c. 5. 4. 23. 26. l. 3. c. 2. 5. 35. l. 4. c. 1. 2. l. 5. c. 4. 16. 17. 25. defixa germen excitare nequeat: diutius ſuos parturire oculos: difficilem auctu, ſeu quod ſiccior, ſeu aliam ob cauſam; facilius annuatim καρποφορεῖν, ſi aut ſponte decidentes, aut concuſſi manu fructus legantur. Si δὶ βλαςάνειν ἀκαρπεῖν; ſi fructiceot, ἀβλαςεῖν quod utrique parti naturam ſatisfacere impoſſibile ſit. Adde his; impediri facile æſtu, vel frigore lædi, quod radices ἐπιπολαίως terræ adhæreant; terebinthum aliquando proferre, cum myrto tantam amicitiam colere, ut & virgæ illius per brachia oleæ diſpergantur, & fructus ab ea protectus dulcis evadat: ſponte aliquando germen emittere: lambendo ſterilem fieri: fiſſionem tolerare διὰ τὸ συμφύειν τάχιςα; ideo & difficulter findi, quod πολλὰς ἀρχὰς habeat: firmiſſimam ad vivendum, ut quam durare annis CC. inter authores conveniat: perire fertilitate novellas: mutari in oleaſtros. Viſa & a-

Plin. H. N. l. 17. c. 25.

miſſis foliis fructificaſſe, quod inter oſtenta reponitur. In Bæotia germinibus omnibus à locuſtis abraſis, iterum germinavit. Inter *morbos*, vermes, fungi, ſeu λοπάδες, impetigines araneus, & alia recenſentur. Ex *vermibus* erucæ florem in Mileto erodunt, ac depaſſam arborem turpi facie relinquunt. Generantur in drupis pluviis auſtrinis, fiuntque caducæ. *Fungi* qui & clavi, ſolis eſt exuſtio. *Araneus* vocatur, cum veluti telæ involvunt fructum, & abſumunt. Nocere tradit Cato & muſcũ rubrũ.

Plin. H. N. l. 17. c. 24.

Quantum ad *locum*, Theophraſtus negavit (Plinii ſunt verba) niſi intra XL. paſſuum à mari naſci. Feneſtella verò omnino non fuiſſe in Italia, Hiſpania atque Africa, Tarquinio Priſco regnante ab annis Populi Romani CLXXXIII. quæ nunc pervenit trans Alpes quoque & in Gallias Hiſpaniasque medias, urbis quidem anno quingenteſimo quinto, Appio Claudio Cæci nepote. L. Julio Coſs. olei libræ duodenæ aſſibus veniere. Et mox anno ſexcenteſimo octogeſimo, M. Sejus L. F. Ædilis curulis olei denas libras ſingulis aſſibus præſtitit populo Romano per totum annum. Minus ea miretur, qui ſciat poſt annos XXII. Cn. Pompeii III. Conſulatu oleum provinciis Italiam miſiſſe. Heſiodus

Plin. H. l. 15. c. 1.

dus quoque in primis cultum agrorum docendam arbitratus vitam, negavit oleæ ſatorem fructum ex ea percepiſſe quenquam. Tam tarda tunc res erat. At nunc etiam in plantariis ſerunt, translatarumque altero anno decerpuntur baccę. Fabianus negat provenire in frigidiſſimis oleam, neque in calidiſſimis. Athenis olim frequentiſſima; lexq; apud eos, ne quis oleam effoderet, niſi ad templorum Athenienſium ſtructuram, vel ducendum funus: ſibi quotannis binas licitum tollere, qui plures ſuſtuliſſet, centum drachmas pro ſingulis publico ærario pendebat. Notus & Oliveti circa Jeroſolymam mons. De *Uſu* apud Dioſcoridem & alios quæ occurrunt Plinius in compendium redegit. *Fruticis* recentis accenſi ſuccus deſtillans, ſanat lichenes, furfures, & manantia ulcera. Ex *materia*, quod minus corruptioni obnoxia, olim ſtatuæ, colorisque ſubrufi ac varii, quem nervi intorti referunt, easque ſudare poſſe obſervavit Theophraſtus, quod alii inter prodigia retulere. Sed verò aër tepidus illis adhæreſcens, ſuperficiei aliquod frigus nactus, in lachrymas quaſi & ſudores cogitur. Stringunt vehementiſſimè *folia*, & ſi commanducentur, ulceribus impoſita medentur. Decocto cum melle profluvium ſangvinis è nervoſis partibus cohibetur. Succus veteres lachrymationes & genarum eroſiones ſanat. Exprimitur tuſus affuſo vino & aqua cœleſti, ſiccatusque in paſtillos digeritur: ſiſtit & menſes, in lana vulvæ admotus. Ejusdem & *flos* effectus. Oleæ honorem Romana majeſtas magnũ præbuit, turmas equitum Idibus Juliis ex ea coronando: item minoribus triumphis ovantes. Athenæ quoque victores olea coronabant: Græci Calliſtephani ramis Olympiæ. Ex *Fructu* ut dixi oleum. Condire eundem mos, adferturque ad nos talis ex locis ubi naſcitur. De *olei utilitate* breviter Plinius. Duo ſunt liquores corporibus humanis gratiſſimi, intus vini, foris olei; arborum è genere præcipui. Olea, ſed olei neceſſarius. Et ſanè Platoni eſt πόνων ἀγωγὸ, & ſecundum Democritum, inoffenſá valetudine degit, qui corporis externa oleo, interna melle linirer. Natura enim ejus tepefacere corpus & contra algores munire. Solum humidum Homero, ſed quod humidis permiſceri contemnit. Pingve idem, calidum, ſpirituoſum, id eò aqua ſupernatat, & odoris cujuslibet capax. Excellit in hoc genere *recens*, ſtomacho propter adſtringendi vim commoda, & quæ ſudores cohibet, gingivasque firmat, ſi in ore detineatur. Laxat idem in juſculo datum; ſubvenitque colicis, ſi infundatur cum ruta. *Vetus* magis calet, & vehementius diſcutit; capitis doloribus remedio. *Elutum* minus mordicat. *Immaturum* magis ſtringit. *Dulce* modici eſt caloris. nec quicquam ejus inunctione olim pręſtantius, præſertim in balneo vel poſt. Hinc medicamenta ἄκοπα; & Uſus ad luxuriam apud Græcos, vitiorum omnium genitores, qui in gymnaſiis publicarunt. Notum eſt magiſtratus honoris ejus octogenis ſeſtertiis ſtrigmenta olei vendidiſſe. Paratur & ex ſurculis, quod ſi pingve craſſum, vetus non turbidum, optimũ ex eo genere cenſetur. Confert ad lepras nervorumque dolores illitum. *Rancidum* ſi evadit, vomitui ciendo ob tetrum ſaporem & odorẽ præfertur; ſed ſtomachum vitioſâ qualitate vellicat. Nullius apud Eſſæos uſus: maculari putabatur aſperſum eo corpus, detergebaturque ſedulò, quod corpore aridos non molles fore oporteret. *Sycionio* apud fœminas olim inducendo cuti nitori uſus. *Amurcam* ſuper omnia celebravit laudibus Cato. Dolia olearia cadosque illa imbui, ne bibat oleum. Amurca ſubigi areas terendis meſſibus, ut formicæ rimæque abſint. Quin & lurum parietum ac tectoria & pavimẽra horreorum frumenti, veſtiarium etiam contra teredines ac noxia animalia, amurcâ aſpergi: ſemina

Demoſth. contra Macatatum.

Dioſcor. M.M.

Plin. H.N. l.15.c.3.

Dioſcor. M. l.1.c.138.

Plin. H.N. l.15 c.8.

Olea. frugum perfundi: morbis quadrupedum, arborum quoque illa medendum. efficaci ad hulcera ioteriora homani qooque oris. Lora etiam ac coria omnia, & calciamina, axesque, decocta ungi, atque æramenta contra æruginem, colorisque gratia elegaotioris: & totam ſupellectilem ligneam, ac vaſa fictilia, io qoeis ficum aridam libeat aſſervare, aut ſi folia baccasque in virgis myrti: alindve id genus ſimile.

De *diverſis* nunc olearum & olivarum *generibus* dicendum, quæ apud Veteres Dioſcoridem, Plinium, Pollucem, Nicaodrum, Columellam & alios occurrunt. I. Apud *Pollucem* occurruot δρυπέπεις, ἁλμάδες, κολυμβάδες & θλάσται. 1. De illis quæ Latinis *Drupæ*, diverſæ authorum ſenteotiæ. Plioios tales vocare videtur, quæ incipiunt nigreſcere, priusquam cibo maturæ fiot, hæcque optima ad decerpeodum ætas. Didymus quæ ſua in arbore maturescunt: Coociliari poſſunt, ſi illas δρυπεπεῖς dixeris, has δρυπεπεῖς; quarũ *illæ* ante maturitatem decerpuotur, & exiguum corpori alimeotum præbent; ſed oleum ſapore præſtantiſſimum, adeò ut ex eo prima unda præli laudatiſſima; ac deiode per diminuens, ſive (ut nuper inveotum) exiguis tegulis pede incluſo; *hæ* ob maturitatem decidunt, & plus pinguediois habent, ſed oleum amarum fundunt. 2. Ἁλμάδες, quæ & κολυμβάδες muriâ coodiuntur, iisque Veteres edeodi copiditatem redintegrabant. Ex his *ſubfulva* καὶ πρόσφατος, δυσκοίλιος & εὐστόμαχος: *nigra* ſeu πέπειρος, εὔφθαρτος, & κακοστόμαχος, oculis ἀντιπαθής & κεφαλαλγής: *torrefacta* nomas ſiſtit; & carbunculos (ἄνθρακας) emarginat. 3. κολυμβάδες cum phauliis eædem, de quibus poſtea. 4. θλάσται, *contuſæ*, exemtis nucleis condiebantur, exque illis nigræ εὐστομαχώτεραι credebantur. II. *Nicander* πρημαδίας Myrtitis & Ὀρχάδος meminit; quarum illæ ignotæ; hæ inferius dicetur. III. *Columella* decem genera obſervavit. 1. *Pauſiam*, cujus bacca jucundiſſima, oleum ſaporis egregii dum viride eſt; quod de maturâ intelligendum. 2. *Algianam*, cujus nullus præter eum mentioοem facit, niſi ſit Albiaris. 3. *Liciniam*, quæ optimum dat oleum, ſeriqoe in acro macriore & frigidiore debet. 4. *Sergiana* ſeu Sergia, quæ in agro craſſo & calido optimè provenit, & frigus fert optimè. 5. *Navia* de qua eadem quæ de Pauſia dicuntur. Nulla ejus apud Varronem, Catonem aut Plinium mentio. 6. *Culmina*, quæ poſt Licinianam & Regiam probatur. 7. *Orchites*, quæ melius in eſcam quam in liquorem ſtringitur. 8. *Regia*, cujus bacca ſpecioſiſſima, & eſcæ quam oleo idonea. eadem eſt cum Phaulia. 9. *Circites*, de qua nihil habeo quod dicam. 10. *Murtea*, cujus fortè arbor myrti ſimilitudine. Vidit ex Perſia allatas Bodæus, parvas admodum, ſed palato gratiſſimas. IV. *Plinius* de omnibus his & aliis ita. *Prima* ab autumno colligitur, vitio operæ, non naturæ, *pauſia* cui plurimum carnis: mox *orchites*, cui olei poſt *radius*. Has enim ocyſſimè occupatas, quia ſunt teneriimæ, amurca cogit decidere. Differuntur verò etiam in Martium menſem *calloſæ*. contra humorem pugnaces, ob idque minimæ, *Licinia*, *Cominia*, *Contia*, *Sergia*, quam Sabini *regiam* vocant, non ante Favonii afflatum nigreſcentes, hoc eſt ad VI. Idus Febr. Tunc arbitrantur eas matureſcere, & quooiam probatiſſimum ex iis fit oleum, accedere etiam ratio pravitati videtur. Feruntque frigore ſterilitatem fieri, ſicut copiam maturitate: cum ſit illa bonitas non temporis, ſed generis tardè putreſcentium in amurcam. Similis error collectam ſervandi in tabulatis, nec priusquam ſudet, premendi, cum omni mora oleum decreſcat, amurca augeatur. Itaque vulgo non amplius ſenas libras ſingulis modiis exprimi dicunt. Amurcæ menſuram nemo agit, quantò ea copioſior reperiatur in eodem genere diebus adjectis. Omnino in vita error eſt publicus, tumore olivæ creſcere oleum exiſtimantium:

præ-

Pollux l.6. Colum. R. R. l.5.c.7. Plin. H.N. l.15.c.3.

Dioſcor. M. M. l.1.c.139.

Caſſ. Baſſ. l.9.c.32.

Cato R. R. c.6.

Varro R. R. l.1.c.24.

Colum. l. 12.c.48.

Bodæus ad Theophr. l.4.c.3.p. 323.

præſertim cum magnitudine copiã olei non conſtare, judicio ſint quæ *regiæ* vocantur, ab aliis *majorina*, ab aliis *phauliæ*, grandiſſimæ, alioquin minimo ſucco. Et in Ægypto carnoſiſſimis olei exiguum. Decapoli verò Syriæ perquam *parvæ* nec cappari majores, carne tamen commendantur. Quam ob cauſam Italicis tranſmarinæ præferuntur in cibis, cum oleo vincantur. Et in ipſa Italia cæteris *Picenæ* & *Sidicinæ*. Sale illæ primùm condiuntur, & ut reliquæ amurca ſapave. Nec non aliquæ oleo ſuo ſine accerſita commendatione puræ innatant, *colymbades*: franguntur eædem herbarumque viridium ſapore condiuntur. Fiunt & *præcoces* ferventi aqua perfuſæ, quamlibet immaturæ. Mirumque dulcem ſuccum olivas bibere, & alieno ſapore inſici. *Purpureæ* ſunt & in iis, ut uvis in nigrum colorem tranſeuntibus, *pauſia*. Sunt & *ſuperbæ*, præter jam dicta genera. Sunt & *pradulces*, per ſe tantum ſiccatæ, uviſque paſſis dulciores, admodum raræ in Africa, & circa Emeritam Luſitaniæ. Setapio *aquaticarum* de quibus nihil habet; *novarum*, colore Smaragdino; & *Nigrarum* meminit. V. Adde his, quamvis non omnes in cenſum veniant, 1. *Oleam* καλλιστέφανον, quam Ariſtoteles in Pantheo omnia folia reliquis contraria producere prodit. Non enim ſuperiorem ſed inferiorem (ὕπτιον) partem viridiorem (Suidas legit λευκὰ) habent. Ramos mittit quemadmodum myrtus, unde & ſumpta plantula Hercules in Olympiis Oleam plantavit, athletis coronas ſuppeditantem. Diſtat ab Iliſſo fluvio ſtadiis LX. muro circumjecto munita. Ac ne quis tangat, grandi pœna cavetur. Hinc & oleæ decerptum ſurculum, in Olympio campo plantarunt, ut victores inde coronis donarentur. 2. *Indicam* quæ in montuoſis naſcitur, verum ſterilis, & mediæ inter oleam ac oleaſtrum naturæ, ſed & ſpecie tota diſtat. Folia enim ejus latiora quam oleaſtri, anguſtiora quã oleæ. Plinius in

Pauſan. in Atticis. Ariſtot. de Admir. audit.

Theophr. H.P.l.4.c.5.

ejus deſcriptione falſus eſt. 3. *Æthiopicam* quæ in deſertis Arabicis inſulis provenit. Fundit lachrymam, Scammonio (Paulus Ammoniaco tenui) quodammodo ſimilem, fulvam, ſtellis exilibus conſtantem & mordacem. Inutilis cenſetur quæ gummi ammoniaci ſimilitudinem refert, nigricans & mordens. Fiebat ex ea medicamentum ἔναιμον, ſingulari effectu contrahendis vulnerum cicatricibus, ideo Elæmi quibusdam. Operitur maritimis rubri maris fluctibus & æſtu, nec nocetur baccis, cum conſtet, & in foliis ſalem relinqui. Ignoram hodie credo. Gummi Elemi aliunde petitur, nec Enemi à ſangvine ſiſtendo, ut Hermolaus putat, dicitur. 4. *Oleum lapidis ſpecie*, quæ in ſinu Heroo cernitur, ad quem deſcendunt Ægyptii, parte à mari eminente. Non viridis, ſimilis tamen viridibus, tam foliis quam germinibus. 5. *Arborem Elæomeli fundentem*, quæ in Palmyreno Syriæ tractu provenit. Manat ex ejus caudice pingve, craſſius melle, reſina tenuius, ſapore melleo. Alvum non ſine nauſea ſolvit, & bilem præcipuè detrahit, duobus cyathis in hemina aquæ datis: qui bibere torpeſcunt, excitanturque crebrò. Potores (fortè pugnatores) certaturi præſumunt ex eo cyathum unum. Aurelianus *Oleum Syriacum* vocat, laudatque in paralyſi. Ignota Dioſcoridi arbor. *Oleam* Plinius dicit. 6. *Elæoſtaphylon*, quod non ſolum uvas ſed & olivas parit. *Naſci* dicitur in Lybia, vocarique patrio regionis nomine *Vbolima*; *aliis Vvolea* vel *Oleauva*. Viſa apud Marium Maximum Geoponicorum authori; qui cum fructum deguſtaſſet, exactè utriusque ſaporem lingvæ repræſentare dixit. 7. *Sacras* quales erant Athenis, *Morias* dicta cujus Juppiter Morios cuſtos erat. Minervæ in arce ibidem, cum Athenæ Medorum incendio conflagraſſent arſit, ſed eodem die ad duorum cubitorum altitudinem repullulavit, ſi Pauſaniæ fides. à Perſis incenſa repullulavit eadem craſſo è ſtipite virgulto, al-

Olea. Strabo Gregor. l.16. Dioſcor. M. M.l.1.c.141. Paul.l.7. Rei Medicæ. Plin. H.N. l.12.c.17.

Dioſcor. M. M.l.1.c.37.

Bauhin. H. P.l.6.c.6.

Pauſan. in Atticis.

Olea. tero ab incendio die. Apud Mileſios etiam, quæ poſt divitum ac popularium inteſtina bella ſpontè exaruit. Fuit denique truncus ex quo olea & Ilex prorupere.

II. Olea ſylveſtris (κότινος hæc Græcis) *caudex* peculiaribns cavernulis dehiſcit; *materies* perpetua, ſpiſſa, criſpa, in rorum oleaginea nodoſior. Ex ſativæ nucleo naſcitur; imò in eam culturâ abit. Longior eidem vita, ex communi ratione ſylveſtrium. Robuſtior enim, ſpiſſior, fructuque infæcundior. Nec tineam nec teredinem, & quidem propter amaritudinem ſentit: ſed valdè frigore laborat. Sunt qui Elæomeli proferre credunt. Æquè argillam & calculos amat ac olea. Eædem quæ oleæ vires; & aliquantò efficacior putatur. Stringunt *folia*, & eryſipelata, herpetes, epynictides &c. cohibent. Succus expreſſus ſangvinis eruptionem, fluxum muliebrem, puſtulasque ſiſtit, ſi cum vino ex tuſis exprimitur. O-
Plin. H. N. l. 16. c. 18. 40. 44. l. 23. c. 4. leum acrius & efficacius, tenue & amarius, tantumque ad medicamentum utile. Os quoque colluitur illo ad dentium infirmitatem, & gingivas uligine putri laborantes. Caput dolentibus roſacei vice eſt, ſudores ſiſtit, & defluos capillos inhibet. *Flore* condylomata illinuntur, & epinyctides. Item cum fatina hordacea venter: in rheumatiſmo cum oleo, & ad capitis dolores. Inde olim & in Olympiis coronæ: traditque Plinius Oleaſtrum Olympiæ ex quo primus Hercules coronatus eſt, ad ſua usque tempora duraſſe, religiosè; quemadmodum & oleam Athenis, quæ traditur edita in certamine à Minerva. Ad hanc quidam καλλιστέφανον & *Æthiopicam* referunt, de quibus ſuperius. Facit & Cteſias apud Athenæum *Spuriæ* in Caramania mentionem, ex qua oleum, quo rex utitur, vel ad ciborum condimentum, vel ad illitum corporis.

II. Apud RECENTIORES quoque duplex Olea habetur, *1. Sativa. 2. Sylveſtris.*

I. Olea ſativa, arbor haud valdè patula. *Truncus* magnam partem nodoſus, femur humanum non excedit; cui *materies* ſpiſſa, alicubi criſpa & intorta, colore inter flavum & ſpadiceum medio, quorum etiam maculis invicem convolutis, ad juſtam ætatis conſiſtentiam perducta, conſpergitur. *Folia* oblonga, ſalignis ſimilia, ſine inciſuris & venis manifeſtis, craſſa, rigida, atro virentia, & quæ inferius caneſcunt; tam brevibus pediculis hærent, ut ſurculis inſerta videantur. *Flores* racemoſi, albicantes, è quatuor foliolis fructus rudimentum complexis, contexti, qui Junio menſe magna ex parte prorumpunt. *Fructus* figuræ ovalis, magnitudinis variæ, primum virides, poſtea flavicantes, per maturitatem purpuraſcentes, nigricantes tandem; rarius ex rubro punicantes, carne dura, molli & pingvi per maturitatem, quibus intus *oſſiculum* cnm nucleo, ſapor amarus, & nauſeoſi neſcio quid ferens. *Colligitur* Novembri ac Decembri; in regno Granatenſi Februario. Profert *baccas* ex rubro purpuraſcentes, & *viſcum* quod non procul Hiſpali menſe Januario Cluſius obſervavit, quod ſteriles reddit. De *Elæomeli* ſub Manna agemus. *Naſcitur* frequens in Italia, Gallia, Hiſpania, Zacyntho, Syria & alibi. In Lemno paucas reperias: multas propè Roboretnm apud Rhætos. propè, ſed ultra Alpes Inſubriam verſus. Habetur & in ſolo Septentrionali, ſed fronde flaccidiore, latiore & ferè ſaligno; nec quicquam præter florem, quomodocunque tamen colas, producit. Eſt & in *Braſilia*, ſed fructu Benzo Hiſt. Amer. l. 1. c. 18.
odoris inſvavis & ſaporis pejoris. *Olivarum* aliquæ & nunc varietates. 1. *Luſitanica, Narbonenſes & Bætica*, minores olivas producunt, ſed quibus multum & præſtantis olei. 2. *Hiſpalenſibus* craſſiores & minores, albæ nonnunquam. 3. *Comenſes* oblongæ, atrovirentes, carne dura, nec ſucculenta, quæque oſſi firmiter hæret. Nihil conditis ſapidius. 4. *Hiſpana* maximæ & ſæpè nucis

Bauh. H. P. l. 6. c. 1. Cord. in Dioſcor. p. 21. Dodon. pempt. 6. l. 3. c. 19. Cluſ. H. P. l. 1. c. 27.

ferè

ferè magnitudine, ſucculentæ, ſed quibus amurcæ & acerbitatis nimium. In *Hetruria* habentur, 1. *Minores*, rotundiores, plurimum olei habentes, quæ *Olivella* vocantur, Cæſ. quas Matth. ſecundo loco recenſet, & eas prægrandes arbores juglandium modo ferre, quas Olivaſtrahrura Senenſia vocitēt. 2. *Majuſcula* & oblongæ, oleum parcius ſed dulciſſimum reddentes, quæ nomine à radiis deſumpto, *Raggiaria* dicūtur, Cæſ. hæ primæ ſunt Matth. quas oleæ minores proferunt, quibus in cibis utuntur. 3. *Majores* & pulpoſiores ad conditura tantum quæſitæ, quas *Regias* Cæſalp. vocat. 4. Sunt quædam, quarum caro ab oſſe recedit cum franguntur, *virides*, quæ conditæ gratiſſimæ fiunt, quas *Colimbades* Cæſalp. cenſuit. Sunt & in Virginia tria baccarum genera, glandium forma, ex quibus bonum oleum elicitur. Huc pertinere non dixerim.

Bauhin. H. P. l. 6. c. 2. p. 21. Cluſ. H. P. l. c.

II. Olea ſylveſtris, ſeu *Oleaſter* à quibusdam ſpinoſa, non ſpinoſa à nonnullis deſcribitur. Adoleſcit inſtar oleæ, illique per omnia ferè ſimilis eſt (verba ſunt Cluſii) cortice tamen leviore, rarioribus ramis, minus frequentibus, & brevioribus anguſtioribusque foliis, licet eorum modo circa ramos diſpoſitis. *Flos* ut in olea ſativa racematim cohærens; *fructus* exiguis olivis ſimilis, pauca tamen carne præditus, mucrone recurvo, è longis petiolis racematim dependens, primum viridis, deinde purpureus, poſtremò ubi maturuit niger, ſigno prægnans purpureo, qui guſtatus nonnihil linguam vellicat. Tota arbor inſigniter amara eſt. *Amat* calculoſa & argillas. Ideò in Narbonenſi Gallia, Hetruria, Dalmatia, talibus locis uberi proventu naſcitur. In Luſitaniæ deſertis inter ingentia ſaxa viſa, ubi non procul à Cerba magnæ ejus ſylvæ, ſed fructus negligitur. In cōvallibus montis Athos altæ, foliis vigorem umbra reprimunt. Addo, naſci ex ſativæ nucleo: ex oliveto jam inſiro & incenſo, provenire: & manſueſcere tractatu deciſis circa taleis; Oleā valdè laborare frigore. Lobelius notat, alteram in alteram transmotione, aut inoculatione, aut neglectu abire. Rigidiuſcula enim fit Oliva, impexo atque horridiore aſpectu: interdum ſenticoſa, quando in ſaxoſis deſitis ejus radix paſtinatione non diffiatur, aut nocitura pullulatio, & ſenticoſa ad caudicem ſoboles non intercluditur.

Lobel. Obſerv. p. 566. Adverſ. p. 432.

EXOTICA.

Vid. TAB. LXXIII

EXOTICARUM quinque tantum huc referri debent, 1. *Apiratibira*. 2. *Tlacatezquipatli Terentii*. 3. *Nanahuaquahuitl Hociacotlenſium*. 4. *Embira Braſilienſium* & 5. *Xagua Martyris*.

De Laet Ind. Occid. l. 15. c. 9.

I. Ajuratibira arbuſtum eſt, fructum rubrum ferens, è quo barbari oleum ejusdem coloris conficiunt, quo corpora ſua illinire ſolent.

II. Tlacatezquipatli Terentii, ramus duntaxat eſt, in quo folia oleam quodammodo repræſentant.

Recchus R. M. N. H. l. 3. c. 32.

III. Nanahuaquahuitl Hociacotlenſium, ſeu *morbi gallici arbor*, comata eſt & excelſa, *folia* oleæ ſimilia, paulisper odorata, amara. *Fructus* è trunco enatus racemos oblongos componit. *bacca* ſunt virides. flos in icone non conſpicitur. *Naſcitur* temperatis humidisque Hociacotlæ locis. Decocti jus matutino liberalius ſumptum Gallico medetur morbo. Poteſt & ad Sycomorum referri.

Piſo de facult. ſimpl. l. 4.

IV. Embira Braſilienſium, dicitur & *Pindariba*. Arbor eſt quæ in ſummam altitudinem recta aſſurgit. *lignum* eſt tenue: *folia* exigua, acuminata, oleæ ſimillima. *Acini* pluviis menſibus virent, Decembri & Januario maturi rubent, & decidunt, deſiccati nigreſcunt. *Provenit* juxta Olindæ promontorium. Ex *corticibus* funes igniarii fiunt. *Acini* linguam maſticati urunt, & ablato ſemine nigro, Juniperum redolente, aromaticum quid ſapiunt. Reſervantur in officinis excocti. Culinis piperis vicem præſtant. Jejunis ventriculum roborant, & flatus diſcutiunt.

Con-

Agnus Caſtus. Contuſi & applicati morſibus ſerpentum medentur.

Niereмb. H.E. l.14. c.86. *V. Xagua Martyris* ad palmas referri potius debebat. Similis enim iis eſt. Nec multum differt à Muza, & illis quæ folio ſunt latiſſimo : ſed quia ibi non occurrebat, & fructus eſt olivæ ſimilis, hic ponere viſum. Habet folia tam grandia, ut quodque à pluvia tutetur in caput protentum, hominem totum, ac ſi laneam penulam tergo injeciſſet. Mirandum quod de eo ſcribitur. *Folio*, inquit Nierembergius, (arbori nimirum folia inhærent haud ſecus, ac ſuâ in arbore palmâ) à radice quâ eſt arbori compacta eruto (facile namque per demiſſam cuſpidē captū folium detrahitur ab arbore) in interiore illius tergo philyra, albuminis ovi pelliculæ ſimilis, reperitur candida, ea, ut ex arietis jugulati corpore pellis excoriatur, tolliturque à ſuo cortice integra, nihilo minor arietinâ vel caprinâ membranâ, cujus operâ utuntur omnes, ac ſi membranas ipſas aſſequerentur, neque minus tenacem eſſe inquiunt eam philyram: forcipibus tantum ſcindunt, quantum ad præſentem ſcribendi neceſſitatem ſufficiat. *Fructus* porcos pingveſacit, hominibus incommodus. Dicitur & *Pergaminifera.*

PUNCTUM VI.

De Agno caſto ſeu Vitice.

TAB. LXXIII

Dioſcor.M. M.l.1.c.135. Theophr. H.P.l.1.c.5. a.l.3.c.17. I. A*Gnus caſtus* ſeu *Vitex*, Gazæ *Amerina* & *Aequum*, *Veteribus* frutex eſt culturâ in arborem aſſurgens. *Virgulta* latere gerit διεξωνυσα longa; (parva Theophraſto) quibus *nodi* geminati, & invicem congrui, ſeu ex intervallo ſibi reſpondentes: *folia* olivæ ſed teneriora ac majora, (longiora & molliora addit Serapio) Plinius ſalici ſimilia, ſed odore gratiora. *flore* differt, qui ſupra fructum inſidet. *ſemen* piperis inſtar. *Prodit* ad flumina in campis ἐνύδροις, τραχέσι

Galen. ſimplic.l.26. τόποις καὶ χαραδρώδεσι. Calida eſt Galeno & ſicca in tertio, cum partium tenuitate & ſubadſtringendi vi in foliis & ſemine. Caput tentat vini modo: nam & odor ſimilis eſt; non tamen quantum cannabis. Venereos impetus genituram diſſolvendo infringit. Hinc matronis Θεσμοφοριαζούσαις in Cereris ſacro, ut caſtitatem ſervarent, ex foliis lectos ſternere ſvetum: exindeque nomen obtinuit. *Folia* cum butyro & foliis vi- Plin. H.N. l.24. c.9.
tium teſtium ſolvunt, lactis ubertatem faciunt, & menſes movent. *Semē* lichenes & lentigines ex aceto ſedat, oris ulcera & eruptiones cum melle: rhagades ſedis cum melle illitum; luxata cum ſale nitro & cera. Inſtillatur in oleo & aceto decoctum capiti in lethargo & phreneſi. Sudores movere, prægnantibus inimicum eſſe; & embrya pellere, Nicandri Scholiaſtes prodidit. Virgam qui in manu habeant aut cinctu, negantur intertriginem ſentire. Duo ejus apud eosdem *genera*. Eſt *Major* quæ in arborem ſalicis modo aſſurgit: & *Minor* ramoſa, foliis candidioribus, lanuginoſis. Prima album florem mittit in purpureo, quæ & candida vocatur : altera *Nigra* quæ tantum purpureum.

II. RECENTIORIBUS triplex eſt Vitex. 1. *Foliis anguſtioribus cannabis modo diſpoſitis.* 2. *Latiore folio.* 3. *Trifolia minor.*

1. *Vitex foliis anguſtioribus cannabis* Matth. in Dioſcor.
modo diſpoſitis, Matthiolo eſt *Salix* Bauhin.H.
Amerina, Lobel. *Elaagnon Theophra-* P.l.8.c.18.
ſti, Bauhino *frutex folio non ſerrato*; Bodæus ad
frutex eſt initio rectus, ſed qui arbo- Theophr. l.3.p.264.
reſcens ætate contorquetur. *Caudices* lignoſi, non craſſi. *Ramuli* oblongi, lenti, flexiles, & frangi contumaces. *Folia* ex uno pediculo quina, oblonga, acuminata, ſalicis inſtar, ſed minora, mollioraque, coloris ſubtus cinerei, fuſci propemodum ſuperius. *Flores* vel toti purpurei, vel purpurei albo intermiſto verticillatim ſpicato ordine virgularum faſtigia circumdant. *Fructus* grana numeroſa, coriandrinis & rotunditate & magnitudine ferè paria, nec criſpa tamen nec ſtriata;

quæ

quæ quia piperis inſtat, ideò cum pipere vero in officinis divenduntur. *Colitur* paſſim in Italiæ & Galliæ hortis celebrioribus. Ad Oenum fluvium non procul ab Oeniponto provenire tradidit Cordus. Viſæ Monspelii arbores, quibus Junio flos, Septembri ſemẽ maturum. Montbelgardi Julio & Auguſto floruit; fructum duntaxat exorſa. *Semen* ad gonorrhœam cum aqua florum nymphææ vel portulacæ commendatur.

Lobel. Adverſ. p. 369. *II. Vitex latiore folio*, Lobelio *Vitex latiore ſerrato folio* dicitur, viſa ſæpius & Bauhino. *Coluit* & Baſileæ in ſuo horto Platerus. Fortè eſt naturæ pro temporis, loci, culturæ & ætatis ratione luſus. Utraque ſi hyeme in locos ſubterraneos deferatur, frigore perit, ſed ſemper etiamſi ſæviſſima hyeme à radice repullulat.

Rauvvolf. in itiner. *III.* De *Vitice trifolia minore*, cujus Rauvvolffius meminit, nihil eſt quod dicam, niſi ſic ab eo appellari.

PUNCTUM VII.

De Liguſtro.

Vid. TAB. LXXIII

Virgil Ecloga 2. Plin. H.N. l. 24. c. 10. l. 12. c. 24. I. FIt *Liguſtri* apud *Veteres* Poëtas mentio, quod quia cum lacte multo florem fert, jaſione fortè eſt. Plinius eandem arborem cum illa quæ in Oriente *Cyprus*, eſſe dicit: alii Cyprum eandem cum illa quæ in Italia Liguſtrum, quod ſine dubio de vulgari, ut ex deſcriptionum collatione colligi poterit, ſumendum non eſt. Eſt autem *Cyprus* Dioſcor. M. M. l. 1. c. 124. foliis circa virgulta oleæ ſimilibus, Ziziphi Plinio, ſed latioribus mollioribus & viridioribus. *Flos* eſt candidus, muſcoſus, odoratus. *Semen* Coriandri Plinio; Dioſcoridi nigrum, Sambuci fructui ſimile. Columella R. R. l. 10. Columella Nigrum vocat, quod folia ex virore ad nigredinem vergant; ſeu quod cum grato quodam virore viridia conſpiciantur. Optima *naſcitur* in Aſcalone & Canope. *Florem* inter coronarias retulit Columella. Ungventi ex eo facit mentionem Plinius. Coquitur enim in oleo, premiturque poſtea & Cyprus (cyprum forte) vocatur. Pretium ei in libras quinque. Optimum Canope in ripis Nili natum habetur, ſecundum Aſcalone in Judæa, tertium Cypro inſula odoris ſvavitate. Excalefacit & mollit nervos. *Folia* digerens quiddam cum aquea ſubſtantia modicè calida habent, ex terrena frigiditatem tenellam & aliquid ſtrictorium. Capillos trita & illita ξανθίζει, poſtquam in ſtruthii ſucco maduere. decoctum πυρικαύστων κατάπλημα. *Flos* ex aceto tritus & fronti inductus κεφαλαλγίας παύει. Liguſtrum.

II. NOSTRIS Botanicis Liguſtrũ eſt triplex 1. *Germanicum.* 2. *Italicum.* 3. *Ægyptiacum.*

Theophr. H. P. l. 3. p. 178. Geſner. in Hor. Germ. Bauhin. H. P. l. 5. c. 15. Lobel. Adverſ. p. 410. *I. Liguſtrum Germanicum*, Trago *vulgare*, Lon. *Majus*, Angvill. & Geſn. *Phyllirea*, Lac. *Halimus*, Lobel. *Liguſtrum Dioſcoridis noſtras*, Alpino *Italicum*, frutex eſt arboreſcens, tres aut quatuor cubitos altus: cui *virgæ* lentæ & crebræ, cortex cinereus, materies albida, dura. *Folia* adverſo ſitu ex intervallis oriuntur, ſalicis ſimilia, atrovirentia, lævia, guſtu acri, quæ fermè hyemis initio decidunt. *Flores* candidi racemoſi, quinque, ſex & ſeptem foliĩ, apicibus ex luteo herbidis, odorati, qui decerpti flaveſcunt. Durant ferè tota æſtate, aliis pereuntibus, emergentibus aliis. *Baccæ* racematim in pyramidis figuram aggregantur, Juniperinis æquales, per maturitatem nigricantes, quibus intus bina *grana*, hinc gibba, inde compreſſa, cortice ſpadiceo, carne exalbida, digitorum leni preſſu fragilia, ſapore amaro. Matureſcunt Septembri, & per totam hyemem durant, aviculis eſurientibus ſolatio. *Frequens* circa vepreta & ſepes in Germania, Italia, Anglia & Gallia. In hortis cingit, quia tonſilis, areas. Aptiſſimus ipſe frutex ſepimentis, propter lenta & flexibilia vimina; ideò & caveæ ad ſervandas coronas aves ex ea. E *foliis* aqua exulcerationes oris & inflam-

Liguſtrum.

mata removet, carbunculisque & ambuſtorum pudendis medetur. E *floribus* deſtillata ſuperfluos ſtringit menſes; ex quib⁹ & *oleum* vulnerum inflammationi inſigne. *Bacca* turdorum & merularum eſca: maturis, rubello vino niger inducitur color, quo magis ſit vendibile, pinguntur chartæ luſoriæ; & à pueris atramentum, quod in cœruleum quadantenus vergit, conficitur. Notavit Tragus & *ſub luteo flore*, Liguſtriq; aliam ſpeciem nominat; Lonicerus *Majorem & Minorem* facit.

II. Liguſtrum Italicum eſt duplex, 1. *Myrtifolium*, & 2. *Foliis laciniatis*.

Caſpar Bauhin. Prodrom. l. 11. c. 8.

1. *Liguſtrum Italicum myrtifolium* ad Liguſtri vulgaris modum excreſcit & in ramos brachiatur. *Rami* ſunt rotundi, læves, nonnihil rufeſcentes, *folia* atrovirentia, vulgaris foliis & latiora & longiora. Bauhinus noſter Patavio habuit.

Id. ibid.

2. *Liguſtrum foliis laciniatis* ita à Bauhino deſcribitur. Et hujus *ramos* pedales habemus, circa quos *folia* atrovirentia, glabra, inferiora quidem ſubrotunda, alia verò oblonga: hæcque modo integra, modo Jasmini lutei inſtar diviſa, quandoque ab altero ſolum latere, laciniam unam, quandoque utrinque unam, rarius binas, quandoque ternas, quaternas, inordinatas lacinias obtinent. Accepit ſub Liguſtri nigri, ex horto Mori Senatoris Veneti, & Syringæ laciniatis foliis ex Contareni, nomine.

III. Liguſtrum Ægyptiacum duplex Caſpar Bauhinus facit, *Latifolium* & *Anguſtifolium*.

Rauvvolff. in itiner. p. l. c. 4. p. 60. Cluſ. ad Bellon. obſ. Bauhin. H. P. l. 5. c. 16. p. 582.

I. Liguſtrum Ægyptiacum latifolium, aliis *Cyprus Græcorum*, *Arabum tanna vel Henne*, Græcis *Schenna*, Bello *Cyprus Plinii*, Cluſ. *Alcanna Arabum*, Lobel. *Alcanna*, Bauhino *Cyprus Græcorum, Elhanne Arabum*, frutex potius quam arbor. Tota hyeme viret, fertque *flores* in thyrſo palmum longo & aliquantulum explicato, ut etiam foliola inter folia naſcentia conſpiciantur, ex luteo pallidos, odore moſchi, quibus bacilli concolores. Et quia tardè, Auguſto nempe, nova folia protrudit, quidam aqua ſapore infecta irrigant, alii calcem radici admovent, ut citius floreat. *Baccas* fert Liguſtro vulgari ferè pares, ſeſſiles magis, coloris cinerei ferè, quæ quatuor impreſſiones oſtentant. His *ſemen* pulchellum, ſpadiceum, pyramidale, trigonum eleganter exprimens, baſi ita æquali ut ſurrectum latrunculi inſtar ſtet. Provenit circa Tripolin & in Cairo. A Turcis propter ſvavem florum odorem in vaſis cuſtoditur, & hyeme in calidioribus locis, ne pereat. *Flores* pulverizati cum ſucco citri miſcentur; hocque magmate capilli & ungves pueris, feſtis diebus tinguntur. Pulvis eſt Rauvvolfio viridis, ex Ægyptoque plenis ſaccis delatus in inſtructioribus officinis habetur: Bellonius ex fuſco flaveſcentem facit. Ex radice urunt ſuum *ſpodium* Arabes.

Alpin de plant. Ægypt. c. 13. Veſling ad c. 13. Purchaſ. Navig. T. 2. p. 913. Bellon. obſ. l. 2. c. 74.

II. Liguſtrum Ægyptiacum anguſtifolium, ab Alpino & Weslingio deſcriptum eſt. Ille *Tamarhendi* vocari ſcribit; hic negat. Viſa fruticis potius vegetioris quam arboris proceritate adulta, confuſa ramorum ſylva cultorum negligentia latius implicita. Bellonio in Punici mali magnitudinem excreſcit; ſed cæſa *virgulas* duntaxat profert, viminum ſalignorum inſtar. *Folia* olivæ non abſimilia, breviuſcula plæraque, ſed latiora, & ſub grato virore magis tenella. (candidiora quam in liguſtro) Nec ternis tantum, quaterniſve ordinibus tanquam alis; ſed pro virgularum longitudine denis, duodenis, pluribusque ramorum latera ſtipant: ſic tamen, ut inferiora folia ampliora ab his ſuccedentia deinceps ad extremum usque rami, paulatim minora conſpiciantur, μονοφύλλῳ circa apicem vix ullo ſuperſtite. *Flos* racematim ſpargitur, cinericeus, figurâ ſambuci florib⁹ proximus, ſed minor, odore admodum acuto. *Fructus* à liguſtro vulgari differt. Ille enim baccis juniperi ſimilis; hic nec ſemina rotunda coriandro imitantia,

nigra,

nigra, parva, multa, folliculo concluduntur, qualia in uvarum granis videre eſt. Videntur omnino à ſuperiore diverſa. *Provenit* in Ægypto. *Folia* pulverizantur ad flavas tincturas, ex quorum commercio 18000. aureorum ad Turcicum Imperatorem cenſus. Fœminæ femota, epigaſtria, parteſque pudendas balneis egreſſæ ea inficiunt, ornatus gratia. Addito alumine tinguntur tam pueris quam fœmellis capilli; equis pili, pedes & muſcaria. Ex eodem qui *Archenda* incolis, cum aqua mulſa emplaſtrum, quod humidis & fœtentibus pedibus præſentiſſimo intra horam remedio, apponitur. Cujus in oris, gingivarum, pudendorumque ulceribus uſus. *Flores* dolorem capitis circumpoſiti leniunt.

Punctum VIII.

De Phillyrea.

Tab. LXXIV. I. De *Phillyrea* hoc ſolum apud *Dioſcoridem* extat. Cypri magnitudinem æquare, *foliis* eſſe oleæ ſimilibus ſed latioribus & nigrioribus, *fructu* lentiſci (σχῖνῳ) nigro, ſubdulci & quaſi racemato. Putat ejus & apud Theophraſtum fieri mentionem Bauhinus, & pro φιλύρεαν legi φιλυρέαν debere. Plinius certè Phillyream à Tilia non diſtingvit: nec dubium Paulum Æginetam utrumque confundere. *Folia* adſtringunt, maximè ad oris ulcera commoda, ſi manducentur, vel decoquantur.

II. Bauhino, quem ſequimur, Phillyrea eſt quadruplex, 1. *Folio lato.* 2. *Folio leviter ſerrato.* 3. *Folio liguſtri.* 4. *Folio anguſto.*

I. Phillyrea latifolia eſt duplex, *Lævis* & *Spinoſa*.

Lobel. Adverſ. p. 421. Bauhin. H. P. l. 5. p. 531. 1. *Phillyrea latifolia levis*, Lobel. *Philyrea arbor Galloprovinciæ*, Macaleb Serapionis, Lugd. Philyca Dalechampii, Tabernom. *Mahalebum Serapionis*, Bauhino *Philyrea latiuſculo folio*, Lugdunenſi eſt Liguſtri magnitudine, multum fruticoſa, comâ perpetuâ, *caudicis* cortice cinereo, rugoſo: *foliis* Lentiſco ferè ſimilibus, amplioribus, longioribus, carnoſis, obſcurè virentibus, guſtu adſtringentibus: *fructu* racematim congeſto, antequam matureſcat anguloſo, cum maturuit rotundo, nigro. Is conſtat pulpa tenerâ, ſuccoſa, guſtu principio dulci, mox amaro, cum acrimoniæ tantillo, ac dum manditur, ſuave quiddam olente, quod cum baccarum Juniperi odore comparare poſſit. Pulpæ ſubjectum eſt lignoſum, ſed valdè tenerum ac fragile *putamẽ*, nucleum continẽs rotundum, guſtu amarum. In Gramontio luco haud procul à Monſpelio, ac in ejus tractus ſaxoſi glareoſiq; ſepibus *creſcit.* In adverſariis ipſi flos Ilicis muſcoſus, albidus, baccæ una acervatæ Therebinthi majoris, nigricantes, herbidæ, dulciculæ. Phillyrea.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 54. Bauh. H. P. l. 5. p. 541. 2. *Phillyrea latifolia ſpinoſa*, Cluſ. *prima*, Bauhin. *folio ilicis*, Hiſpanis *Alebo*, majori eſt ilici congenera. *Rami* pollicaris magnitudinis. *Cortex* viridis, candicantibus maculis aſperſus. *Folia* ilicis coccigeræ, majora, viridiora, craſſiora, nonnihil in ambitu ſpinoſa, nec ingratè adſtringentia. *Fructui* qui lentiſcino ſimilis, niger, è foliorum alis dependet, oſſiculum. *Reperitur* in Luſitaniæ incultis circa Eboram, in Liguria, agro Florentino; Monſpelii in ſylva Aigremont, ubi vere floret, baccas Auguſto fundit; Ferrariæ in horto Ducis & alibi. *Gaudet* montoſis, ſaxoſis, aſperis, & foſſis ſepibusq; agrorum. Johannes Bauhinus fortè *Philyrinam* Cordi putat. Arbuſcula eſt truticoſa, Phillyræ aſpectu ſimillima: ſiquidem ligno, ramulis, corticis colore, & cruciformi ramulorum ſurculorumque poſitu, nihil ferè quod aſpectu dignoſci queat, à Liguſtro & Philyra differt. *Caudiculis* aſſurgit pluribus in rectiores virgas diviſis. *Ramuli* item qui in exortu ſibi ex intervallo adverſantur, concinniori ordine in cruciformem poſitum di-

Philly-rea. geſti ſunt. *Folia* habet Philyræ ſimilia craſſitie, colore, nitore, paulò tamen breviora, latiora, in medio antrorſum faſtigiata: poſteriore verò parte orbiculata, per ambitum leniter ſerrata, duris & ceu modicè aculeatis, & aſperis inciſurarum eminentibus angulis, hyeme non decidua, ſed Philyræ modo contra hyemis injurias contumacia, guſtu adſtringentia cum amaritudine & aliqua acrimonia, quemadmodum Philyra, Liguſtrum, atque Oleaſter. *Radicibus* hæret qualibus Philyra.

Lobel Adv. p. 420. Bauh. H.P. l. 5. p. 532. *II. Phillyrea folio leviter ſerrato*, Cluſ. *Philyrea ſecunda*, Baub. *Philyrea folio alaterni*, multos habet *ramos*, quibus *cortex* candicans. *folia* Alaterno priori penè ſimilia, firmiora, minus nigricantia, ſapore aliquantum ex acredine amaro. *Fructus* inter folia propendet, granorum piperis magnitudine, rotundus, niger, guſtus calidi, cui oſſeus, candidus & fragilis *nucleus*. Legitur initio Decembris. *Viſitur* in multis Luſitaniæ locis, inprimis circa pagum Tomar. Monſpelii quædam folia ſerrata non ſunt, alia mediotenus, quædam per totum ferè ambitum, & magis virentia. Habuit & ab Agerio Medico Argentinenſi Bauhinus *ramum ſub Alaterni ſpecie*, cujus *cortex* cinereus ferè; *folia* non ita virentia, bino ordine per caulem procedebant, unciam longa & lata, ſerraturæ in ambitu denticellis veluti in aculeos deſinentibus.

Bauh. H.P. l. 5. p. 532. Cluſ. H.P. l. 1. c. 34. *III. Phillyrea folio Liguſtri*, aliis *Philyrea*, Dodon. *Cyprus latiore folio*, Lobel. *Philyrea major Narbonenſis*, Cluſ. *Philyrea tertia*, Camer. *Philyria media*, Lugd. *Alaternus major Dalechampii*, Cæſalp. *Ilatrum*, minor eſt ſuperioribus. *Rami* ex albido cortice teguntur, aliquantum rugoſo. *folia* liguſtri non ſerrata. *Flores* oleæ ſimiles, puſilli ex herbaceo candicantes, confertim inter foliorum exortus naſcuntur. *fructus* rotundus. *Provenit* deſertis Bæticæ locis; nec non in Narbonenſi Gallia. *Ilatrum* verò ſuum, aliis *Linternum*, Cæſalpinus ſcribit fruticem in maritimis tractibus frequentiſſimum veluti oleam quandam parvam, multis *ramis* fruticantibus; *foliis* oleæ durioribus ac viridioribus, ſimiliter perpetuis; *florere* à lateribus in alis foliorum, non oblongo racemulo, ut olea, ſed acervatis granulis *fructum* ferre nigrum Liguſtro ſimilem: unico intus oſſiculo, tenui putamine, figurâ olivari.

IV. Phillyrea anguſtifolia eſt duplex, *Prima & Secunda.*

1. *Phillyrea anguſtifolia prima* Dod. *Cyprus*, Cluſ. *quarta*, aliis anguſtifolia, Lob. *Minor*, Lugd. *Alaternus Dalechampii*, arboreſcit nonnunquam. *Ramis* cortex niger; *folia* oleaſtri anguſtiora, viridiora, haud ſine amaritudine. *Flores* exigui albicantes, oleæ ſimiles, ſimul congeſti, inter foliorum alas circa ramulos naſcuntur. *Fructus* maturitate eſt niger, baccarum myrti magnitudine, cui oſſiculum durum. *Viſitur* in Caſtella locis incultis, non procul à Tago flumine: aliquando & circa ſepes in Monſpelienſi agro. A *Bauhino aliter deſcribitur.* Frutex eſt ſecundum hunc *cortice* cinereo obtectus, *materie* alba, ramis ſibi invicem oppoſitis, *foliis* oleæ ſitu adverſo reſpondentibus, nigrioribus, nec una ut Oleæ candicantibus, modo anguſtis, & olearum foliis anguſtioribus, nunc mucronatis, alias ſubrotundis, interdum nonnihil in ambitu ſerratis, duris, acrimoniæ cujuſdam & amaritudinis nequaquam expertibus: ad quorum exortum *flores* multi utrinque ramulos coronant ex herbaceo albi. Succedunt *baccæ* rotundæ, parvæ, cæruleæ, vel potius violaceæ, breviſſimis pedicellis racematim ramulis adhæreſcentes, dulces cum aliquo amatore: in quarum unaquaque *oſſiculum* parvum, in quo nucleus. Bauh. H.P. l. 5. p. 528. Lobel. Adv. p. 411. Cluſ. H.P. l. c. Bauh. H.P. l. 5. p. 538.

2. *Phillyrea anguſtifolia ſecunda*, Cluſ. *quinta*, eſt præcedenti forma & magnitudine ſimilis. *Rami* tenuiores, rariores, minuſque conferti. *Virgæ* fractu contumaces. *folia* ex adverſo diſpoſita, Oleaſtrinorum Cluſ. H.P. l. c.

modo

modo firma , ſaturatius virentia, ſubacris ſaporis. *Flore & fructu* carere affirmabant incolæ. *Viſa* in deſertis veteris Caſtellæ & Bœticæ locis.

Reccus R. M.N.H. p.350. Ex Exoticis huc pertinet *Amazquilitl Terentii.* Videtur eſſe arbor. *ſtipes* pullus. Ramis *folia* Phyllireæ latifoliæ. *Baccæ* ſunt virides, brevi annexæ pediculo.

Articulus IV.

De Arboribus Bacciferis, Claſſis quartæ.

Punctum I.

De Philyca.

Vid. Tab. LXXIV ARbores Bacciferæ Claſſis quartæ ſunt 1. *Philyca.* 2. *Celaſtrus.* 3. *Rhamnus.* 4. *Lycium.* 5. *Rubus* & 6. *Capparis.*

Theophr. H.P.l.1.c.15. l.3.c 6.& l. 5.c.7. I. *Philycam* nemo ex *Veteribus*, quantum ſcio deſcripſit. Theophraſtus ex ſylveſtribus perpetuò virere; ineunte vere germinare; Candorem ei Celaſtri modo, & ſemper fronde inſignem prodidit. Eidem *materies* ἀτονώτατος rigidiſſima , vel potius εὐτονώτατος obedientiſſima , ut Gaza
Plin.H.N. l.16.c.26. legit & vertit. Plinio *Alaternus* dicitur, qui inter arbores fructum nullum ferentes, hoc eſt, ne ſemen quidem, refert; & cui inter ilicem & olivam folia. Huc & *Apharca* perti-
Theophr. H.P.l.3.c.6. net, de quo ita Theophraſtus ex Salmaſii correctione. Ἀδράχνη καὶ ἀφάρκη τὸ μὲν πρῶτον πεπαίνουσι ἅμα τῷ βότρυϊ περκάζοντι ἢ ἀνθοῦντι. τὸ δὲ ὕστερον, δὶς γὰρ ταῦτα δίκαρπα, ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος. *Adrachne & Apharca fructum primum variante ſe uva aut floreſcente; alterum*, (bis enim
Plin.H.N. l.13.c.22. iſtæ ferunt) *hyeme maturant.* Plinius incipiente uva pubeſcere ſcripſit; id eſt deſinente florere , & fructus oſtendente rudimentum. Addit
Theophr. H.P.l.1.c.15. Theophraſtus ex ſylveſtribus perpetuò virere.

II. RECENTIORIBUS eſt Philyca duplex, *Elatior* & *Humilior.*

I. Philyca elatior, Camer. eſt *Alaternus*, Bellon. *Eleprinos Cretenſium*, Lobel. *Spina cervina quorundam , Alaternus Plinii* , & *Bourge-ſpine Monſpelienſium*, Lugd. *Apharca Theophraſti*, Cæſalp. *Celaſtrus mas*, Cluſ. *Alaternus prima.* Arboreſcit interdum *inquit Cluſius* , longis *ramis* , non admodum craſſis , neque in multas alas diviſis, flexilibus deinde *virgultis*, quæ externo *cortice* è candido vireſcente integuntur, latente ſub eo membrana quadam flaveſcente quæ lignum ambit : ramos veſtiunt incondito ordine diſpoſita *folia* media inter Oleæ atque Ilicis magnitudine, craſſiuſcula , leviter per ambitum ſerrata, ex viridi nigricantia, guſtu ingrata, & cum amaritudine paululum mordicantia : ad ſingulorum foliorum qui in ramulis naſcuntur, exortus, *flores* oleæ ſimiles, coloris ex herbido palleſcentis, racematim ex oblongis pedicellis dependent vere, interdum etiam media hieme. Nullum in eo fructum vidi. *Provenit* Ulyſſiponenſi agro, locisque vicinis. Diverſa ab ea *Spina Bourgi* Philyca Cluſ.H.P. l.1.c.33. Lobel.Obſerv.p.566.
Monſpelienſium. Cortex enim huic niger, ceraſorum ſimilis: *materies* ex luteo pallida: *folia* oblonga, ſubrotunda, nonnihil ſpinoſa; *flores* parvi, albidi & menſe Majo prorumpunt. *Baccæ* nigræ, numeroſæ, rotundæ, racemum æmulantes, in quibus ſemina tria. florent à Septembre ad Aprilem & Majum in arbore. Quam *Apharcam Theophraſti* Lugdunenſis credit, eſt frutex Mali Punicæ magnitudine, *radice* craſſa, *caudice* ex cinereo albicante; aſpectu triſti, *foliis* imâ parte anguſtis, supernâ latiuſculis, Portulacæ modo , obtuſis aliquando, interdum in acutum faſtigium terminatis, per ambitum inſectis , inciſurarum eminentiis rigidiuſculis, carnoſis, Ilicis, aut Oleæ modo venoſis, elatâ coſta per medium diviſis : *flore* albo; *baccis* racematim cohærentibus , cum maturuerint , nigris, guſtatu ſubdulcibus. *Provenit* in aſperis & ſaxoſis oræ maritimæ locis , non procul à Monſpelienſe urbe , qua Vicum Bauhin. H. P.l.5.c.21. p.542.

Cela-ſtrus. itur, pagum Apiano vino percelebrem.

Cluſ. H. P. l. c. Lobel. Obſerv. l. c. *II. Philyca humilior* Cæſalp. eſt *Ilatrum folio ad Ilicem accedente*, Lugd. *Calaſtrus fœmina Theophraſti*, Cluſ. *Alaternus alter*, Lobel. *Alaternus alter humilior, folio lato.* Multo priore humilior. *Rami* breviores. *Cortex* ex albo, viridi & purpuraſcente infectus. *Folia* magis circinatæ totunditatis, in ambitu ſerrata. *Flores* è longiuſculis pediculis, odoris magis herbacei. Februario & Martio prodeunt. *Fructus* racemoſus, lentiſcini magnitudine, viridis initio, hinc nonnihil rubeſcens, tribus nucleis conſtare videtur. *Prodit* in Luſitania, regno Granatenſi, & Valentino. Colore ex *cortice* in aqua decocto piſcatores retia ſua tingunt: tinctores verò è fragmentorum *ligni*, quod pallet, decoctione, nigreſcentem è cœruleo colorem conciliant. *Alaternum* autem *Plinii* Philycam Theophraſti eſſe, ait montis Atho Bellon. Obſerv. l. 1. c. 42 incolis creditum, prodente Bellonio.

Punctum II.

De Celaſtro.

Vid. Tab. LXXV. Theophr. H. P. l. 1. c. 15 l. 3 c. 4. Theophr. H. P. l. 3. c. 14 l. 5. c. 7. & 8. Theophr. H. P. l. 1. c. 6.

I. *Celaſtri* nemo apud *Veteres*, Theophraſtum ſi excipias, mentionem facit. Sed nec is totam ejus dedit deſcriptionem. Recenſetur inter arbores ἀειφύλλους. Tardiſſimè floret: fructum propter ingruentem hyemem perficere non poteſt. Summis gelidiſſimisque locis ita *gaudet*, ut & in plana deſcendat. cultum nullum patitur. *Vſus* denique ejus πρὸς μυάγρας καὶ βακτηρίας, ad muſcipulas & baculos.

Cluſ. in Curis poſterioribus. II. Ex RECENTIORIBUS deſcripſit Celaſtrum Cluſius, ex arbore quæ in horto Academiæ Lugdunenſis, meo adhuc tempore, habebatur. Arbor *inquit* humanam ſuperat altitudinem: firmoque & duro *caudice* conſtat, atque in frequentes ramos diviſo, qui dum novelli ſunt, viridi *cortice* integuntur, annotini verò fuſco. Numeroſa habet *folia*, ex adverſo ſemper naſcentia, denſaque ſerie congeſta, ſupina parte saturâ viriditate prædita, prona autem dilutiora, perennia, hoc eſt, quæ non defluunt, niſi novis & recentibus jam natis, ut in arboribus perpetuò virentibus plerumque accidere ſolet: ſplendent verò præ livore ea folia, nec Alaterni foliorum magnitudinem ſuperant, imò pleraque ſunt illis minora, præſertim annotina, quæ ramulorum infimam partem occupant ſive veſtiunt, nec in ambitu ſunt crenata, præterquam novella, quæ crenarum quandam formam extrema parte habere videntur: attamen verè crenata dici nequeunt; amariuſculi ſunt ſaporis. In novellorum ramuſculorum extima parte inter folia naſcuntur uncialis longitudinis petioli, ſuſtinentes quinque aut ſex parvos *floſculos*, quatuor plerumque aut quinque foliolis ex flavo vireſcentibus conſtantes, ſuaviter odoratos, racematim lentiſci floſculorum modo diſpoſitos, non ut tini aut ſambuci, umbellæ inſtar expanſos; qui ſerò admodum aperiuntur, & niſi extremo Autumno, aut hiemis initio, imo etiam, (quando mitior aura) veris initio: ut anno Ch. 1606. ex ramis florentibus à Cl. V. D. P. Pauwio, menſe Martio ad me miſſis, obſervare potui. Eam ob cauſam fructus maturari non poteſt: imò ſi æſtas humida & frigida fuerit, qualis hoc anno Chriſti 1607. vix flores aperientur: etenim floſculorum gemmas duntaxat oſtendebat Octobri menſe. *Fructum* obſervavit poſt Cluſium Pavius, cujus verba ſubjicio. Anno M. DC. X. menſe Junio *fructus rudimentum* oſtendere cœpit, producens brevem pediculum, cui adhærebat bacca, myrti baccis magnitudine ſimilis. Hæc quamdiu in accretione erat, viridem: juſtam adepta magnitudinem rubrum exhibebat colorem; qui paulatim ex puniceo corallinus reddebatur, adeò ut aſparagi maturam baccam (de minoribus loquor)

te

te videre dixiſſes. Arridebat gratiſſimo hoc colore, ad Auguſti usque initium, bacca: tunc enim paulatim corrugari incepit cutis ſive exterior ſuperficies, ſimulque colorem mutare: fuſcedinem namque contrahebat, tandemque aduſtam nigredinem. Simul etiam ipſe fructus figuram ſuam mutare, ac ex rotundo oblongus fieri cœpit. Poſtquam decidiſſet, repertum intus ſemen unicum, oblongum, quodammodo triangulare, uvarum vinaceis admodum ſimile; cujus cortice (durior is erat & quodammodo oſſeus) diffracto, prodiit granum quoque unicum, tectum membranulâ crocei coloris, eaque ablatâ, medulla ſive caro durior, albicans, ei ſimilis quam nux avellana oſtendere ſolet.

Punctum III.

De Rhamno.

Tab. LXXV. I. RHamnus *Veterum*, quem Plinius inter genera Rubi malè refert, in *duplici* eſt apud Theophraſtum & Plinium, in triplici apud Dioſcoridem *differentia*. Theophr. H.P.l.3.c.17 Dioſcor.M.M.l.1.c.119. Non poteſt tamen negari, quæ de ſecundo genere apud eum dicuntur, in MSS. codice, quo Goupylus uſus eſt, non extitiſſe. *Primum* Rhamni *apud Dioſcoridem* genus, *virgas* gerit rectas, ὀξείας ἀκάνθας Oxyacanthæ modo aculeatas; *folia* μικρὰ, vel potius μακρὰ, ὑπόμηκα (aliis ἐπιμήκη) ὑπόλιπαρα, μαλακά. Unde fortè Nicander ἑρσήεντα ſeu rore madidum dixit. *Naſcitur* περὶ φραγμούς. *Alterum genus* eſt λευκότερον candidum; cujus ut dixi, nulla in quodam Dioſcoridis MS. mentio. Deerant enim verba ἕτερος δὲ καὶ ἕτερος ἐστὶ πάντων λευκότερος: ſed ponit Theophraſtus & cum eo Plinius: Plin.H.N. l.24.c.14. Oribaſius quoque cum Serapione vel potius ejus interprete legere videtur. Fruticoſior iſta Plinio, *floret*, ramos ſpargens rectis aculeis, non ut cæteri aduncis, *foliis* majoribus, illisque perpetuò virentibus. *Tertium* μελάντερον, *Nigrius*, Plinio *ſylveſtre*, cui *folia* πλατύτερα, σὺν τῷ ἐρίῳ ὑπέρυθρα, quadantenus rubentia: *virgulta*, quinorum in longitudine cubitorum, ſpinoſiora, ſed minus firmis, rigidis & acutis aculeis. *Fructus*, latus, candidus, tenuis, ὡς θυλακώδης, quaſi loculis ſφονδύλῳ ſimilis verticello. Rhamnus. Ἀσφοδίλῳ alii habent; σπονδύλῳ Oribaſius, quomodo & Serapionis interpres legiſſe videtur. *Uſum* ſi ſpectes, deſiccant & refrigerant omnia. Ideò Galenus unius tantum Rhamni meminit. Galen. ſimplic. Medic. l.8. *Folia* teneriora inprimis Eryſipelatis & herpetibus egregiè inunguntur. *Ramos* januis & feneſtris oppoſitos, veneficia pellere vulgò olim creditum. *Rhamnum tertium* eandem cum *Paliuro* eſſe, multorum eſt ſententia. Robert. Conſt. ad Theophr. H.l.3.c.17. Dodonæus ad deſcriptionem Paliuri quæ imperfecta & manca ſit pertinere ſcribit. Dodon. Pempt.6. l.1.c.16. Notus eſt *apud Dioſcoridem* frutex *Paliurus*, aculeatus, ſolidus, cui ſemen pingue & Lini ſeminis æmulum, vel potius λινώδες vel λιπαρώδες ſed λιγνυώδες, quod non tantum fuſcum eſt, ſed & oleoſam naturam qualis ex oleoſo aliquo humore digitis deprehenditur, habet. Dioſcor.M.M.l.1.c.121. *Theophraſto* frutex eſt, cui folia cum extremorum lateribus ſinuata concidunt. Theophr. H.P.l.1.c.8. l.3.c.6.17.l.4.c.4. Fructum poſt occaſum Vergiliarum ἐν λοβῷ τινι reddit ὑπὲρ τῶν φύλλων; inque eo terna vel quaterna ſemina, quibus medici contra tuſſim, propter quandam γλισχρότητα & pinguedinem, contuſis utuntur. Habet nonnullas differentias; & omnes fructiletæ. Apud *Dioſcoridem radix* trita recentia œdemata diſcutit; *Folia* adſtringunt & contra venena & venenatorum morſus opitulantur. *Semen* potum tuſſim lenit, veſicæ calculos pellit, & ſerpentum ictibus medetur. An hæc Rhamno Dioſcoridis competant, dubito. Aliud certè eſt θυλακώδη eſſe; aliud fructum ἐν λοβῷ proferre. Paliuri fructus in duro ac rotundo folliculo concluditur.

II. RECENTIORIBUS Rhamni differentia, à *floribus, foliis, & viribus* ſumitur.

1. *A Flo-*

Rhamnus.

I. A Floribus eſt triplex, 1. *Flore candicante, ſpinis oblongis.* 2. *Flore purpureo, foliis ſalſis.* 3. *Flore herbaceo, baccis nigris.*

[Theophr. H.P. l.c. Bod. Stapel. ad H.P. Theophr. p. 259. Lobel. Obſerv. p. 598. Adverſ. p. 438. Cluſ. H.P. l. 1. c. 77.]

1. *Rhamnus flore candicante, ſpinis oblongis*, Theophraſto *Rhamnus candida*, Lobel. *Rhamnus alter Dioſcoridis, Monſpelienſium*, Rauvvolfio, *Hauſegt* ſive *Rhamnus primus*, Bodæo *Rhamnus communis* dicitur. *Radix* ipſa multiplex & craſſa: *virga* rectæ; candidus & lævis *cortex*; *aculei* validi ac firmi, ſpinæ in modum horrentes: *folia* plærumque quaterna aut quina ad ſingularum ſpinarum exortus naſcuntur ſubpingvia, mollia, ſubalbida, oleæ ſimilia, niſi quod tenera ſunt & ſucculenta autumno, novis ſuccreſcentibus, interdum decidua. *Flores* autumno longiuſculi, candicantes, extremis oris in quinque crenas diviſi, quibus decidentibus, *ſeminis* quoddam rudimentum, ut in Jaſmino relinquitur, quod in baccam rubentem piſi magnitudine mutatur. *Floret* Martio & Autumno. *Naſcitur* in Italia, Gallia Narbonenſi, & multis Hiſpaniæ locis. Bellonius in inſula Lemno, in Macedonia, circa Sues in planicie Arabiæ, inter Cairum & Hieroſolymam copioſum, ſterilibus etiam locis obſervavit. *Uſus* in ſepibus faciendis, & inſolandis ficubus, quæ recentibus aculeis transfiguntur. Salamanticæ *eduntur* cum turionibus ex aceto & oleo primis menſis; ineſtque quædam cum acrimonia aciditas, quæ ſaporis gratiam conciliat. Sunt qui ex hac ſpina *coronam Salvatori* impoſitam opinantur: à quibus abeunt illi qui ex acacia Indica plexam volunt. Congener huic ille ſi non idem, floribus demptis, quem Bauhinus, *Rhamnum cortice alba Manſpelienſem vocat.* [Bauhin. H. P. l. 6. c. 11. p. 31.] Spinæ huic in *caudice* magnæ, in ramulis minores; grandioresque *aculei*, qui palmum longi, rigidi, acuti, alios aculeos parvos, non minus rigidos pungentesque pariunt. *Cortex* ramis & ſpinis cinereus; *folia* ſalicis terna vel quaterna, fragilia, candicantia, ſucculenta, nullo inſigni ſapore: *flores* pauci, laureolæ folio deciduo ſimiles, parvi ſubcærulei. *fructus* Bauhino non obſervatus.

2. *Rhamnus alter, flore purpureo, foliis ſalſis*, Cluſio *Rhamni prtoris altera ſpecies*, Columnæ *Rhamni ſpecies qua ſpina ſancta*, Dodon. *Rhamnus primus alter*, humilior eſt, & frequentioribus ramis fruticans. [Cluſ. l. c. Dodon. Pempt. 6. l. 1. c. 16.] *Folia* minora, ſuperiore carnoſiora & candidiora, ſalſoque guſtu. *flores* ejusdem formæ, ſed purpurei. Cluſius juxta Horivelam urbem, quæ Orcelis veteribus ad flumen Serabim, nunc Segura, Valentini regni extremis limitibus, *collegit.* Eadem eſt *Bellonii*, ſecundum littus maris rubri viſa, foliis admodum denſis, ſalſis albicantibus; ramis ſpinis obtuſis. [Bellon. obſ. l. 2. c. 59.]

3. *Rhamnus flore herbaceo, baccis nigris*, Theophraſto *Rhamnus nigra*, Cluſio *Rhamnus tertius*, Lobel. *Rhamnus prima ſpecies tertius*, fruticoſus eſt. [Cluſ. H.P. l.c. Lobel Obſerv. l.c.] *Rami* frequentes; *cortex* niger; *ſpina* longæ; *folia* ex quibusdam tuberculis, multa ſimul enata, longa & anguſta, carnoſa, viridia, perennia & quæ Rhabarbari ſaporem utcunque referunt. *Flos* veris initio, parvus, herbaceus, & confertim juxta folia naſcitur. *Fructus* æſtate niger, parvo pruno ſylveſtri ſimilis, rotundus, acerbus, Cluſio ex Hiſpaniis ſub nomine *Lycii* miſſus. *Frequens* Murciano & Granatenſi regno, locis incultis. *Provenit* & in Belgio ſata. *Fructus decoctum* ad laxitates membrorum & podagram in uſu apud incolas.

II. A Foliis deſumtus Rhamnus eſt triplex, 1. *Folio ſalicis anguſto, fructu flaveſcente.* 2. *Folio ſubrotundo, fructu compreſſo.* 3. *Foliis ablongis ſerratis.*

1. *Rhamnus folio ſalicis anguſta, fructu flaveſcente*, dicitur *Rhamnus ſecundus* Matthiolo, Dodon. & Cluſio, *Oleaſter Germanicus* Cordo & Bauhino, *Rhamni ſpecies* Camer. *Rhamnus primus Dioſcaridis* Lobel. *Hippophaë Dioſcaridis* forte Columnæ, totus pulvere reſperſus viderut. Sex ſæpe eſt cubitorum, aliquando procerior. *Radix* multifida & diffuſa.

[Cluſ. H.P. l. c. p. 110. Bauh. H.P. l. 6. c. 12 p. 33. Dodon. H.P. l.c. Ma:thiol. ad Dioſcor. l. 1. c. 102. p. 141. Lobel. l.c. Corſus in obſervat. p. 213.]

Cau-

Caudex intortus; *Cortex* ſpadiceus; *aculei* longi, ſeſcunciales & ſex tantales. *Folia* totis ramulis ſurculisque adnaſcuntur, oblonga, oleæ ſimilia, minora tamen, tenuiora & breviſſima, quibus ſubrus lanugo tenuiſſima caneſcens, ſuperius in viridi cineracea, odore nullo. *Flos* oleæ herbaceus circa ramos frequens. *Fructus* baccæ ſeu acini rotunditate ac magnitudine Myrti in ſe numeroſa congerie racematim compactus, ac ramis perexiguo petioli appendice affixus, colore flaveſcente ac luteo, maturitate croceo; unico intus *nucleo* aut vinaceo, nō lapidoſo, ſed qui dentibus facilè atteri poſſit. Cordus *ſemina* baccis eſſe ſimilia ſcribit, parva, oblonga, utrinque acuminata, pallenti tunica involuta. *Succo fructus* triplex miſtura; *Oleum* nempe, quod in expreſſo ſupernatat, guſtu pingve & ſubacidum; *aqua* quæ medium ſupra fraces & infra oleum locum occupat; & *caro* quæ fundum vaſculi petens in fraces aceſcentes tranſit. Hanc innuere videtur Theophraſtus, cum peculiare racemis quod per caulium latera ſerpunt, ſcribit; poſtremoque caulis racemus omnium maximus propendet. *Floret* Junio; poſt autumnum demum baccæ maturantur, & ſubinde tota hærent hyeme. *Provenit* in Germania, Gallia, Italia, Hiſpaniæ locis maritimis circa fluvios & amnes, lo lo lapidoſo & glareoſo; inprimis ad Lycum Vindeliciæ amnem, & ad Danubium ab ejusdem Lyci oſtio ad Petreas fauces per quas Danubi' fluit. Circa Rhenum quoque multis tractibus. Circa Curiam Rhetorum, arboreſcebat ſpinis, & adæquabat truncos magnitudine. *Frondibus* adornantur in Belgio autumno cubicula. Siccæ mures allicere prodidit Cordus. *Fructus* ſalivam eliciunt; paraturque ex iis Rob vehementer acidum. Duplicem ejus *iconem* damus, Cluſii & Bauhini. Huc fortè *Rhamni ſecundi genus Cæſalpini & Ruellii pertinet.* 1. *Rhamnus ſecundus Cæſalpini* arboreſcit ramis rectis, ſalicis modo, cortice minus candido, *foliis*

Theophr. H.P.l.3.c.18

anguſtioribus longioribusq; (quam Rhamnus Monſp.) non pulpoſis, veluti pulviſculo ferrugineo infernè obſitis: juxta folia *folliculos* quosdam tenues ſine flore fert, Hordei figura & magnitudine, pulviſculo ſcintillante obſitos, colore ferrugineo; ii in maturitate parvæ Olivæ ſpeciem gerunt, rubentes: ſucco intus croceo, tenui tunica incluſo: maturantur hyeme: *ſemen* unicum continetur nigrum, aculeos rariores haber acutioresque, ſed infirmiores. Peregrina hæc in Hetruria. *II. De Rhamno Ruellii* hæc habentur, naſci in maris afflatu, frutice nonnunquam arboreſcente, prælongis ramulis, qui rigidis armantur *ſpinis*, aculeis mucrone ſævientibus, *foliis* tam æmula facie Liguſtrum exprimentibus, ut pro illis fallant, *bacca*, folliculari ſpecie, verticillata, primum candidâ, poſt maturitatem rubeſcente, foris flaccida, intus uliginosâ, quam paſtores pecorum pabulo decutiunt.

Rha-mnus.

2. *Rhamnus folio ſubrotundo, fructu compreſſo*, eſt *Rhamnus tertius Dioſcoridis*, Creſcentio *Spina Iudaica*, Cordo *Rhamnus niger*, Bellon. *Paliurum* & *Apaliura Græcorum*, Cæſalp. *Iujuba ſylveſtris*, *Marruca*, & *Paliurus Africanus Theophraſti*, Dodon. & aliis *Paliurus*. In arboris aliquando magnitudinem excreſcit. *Materies* eſt dura; *Virga* rectæ; & ab his *rami* patuli, deorſum inflexi, ſubrubentes; quos tenues, rigidæ & mordaces armant ſpinæ. *Folia* jujubinis ſimilia, ſed minora, nec ita profundè per oras crenata. *Flores* juxta ea parvi, ſtellati, orbiculati. *Fructus* lati, per margines membranei, compreſſi, prominente utrinque umbone lignoſo, cujus medio pediculus inſeritur, qui diffracti, in geminis vel ternis loculis totidem oſtendunt *ſemina*, lubrico lævore & colore ſeminum Lini, ſed rotundiora, toroſiora, pulpa dulci, coloris ferè porracei. *Fructus*, (ut deſcribit Cæſalp.) depreſſus ex tenui pediculo pendet, pulpâ quadā fungoſa circumducta, oſſiculo intus duro, intra quem tria

Bauhin. H. P.l.6.c.14. p.35. Dodon. Pempt. 6. l.3.c.17. Cord. obſerv. p.222.

Rhamnus.

ſeminis conceptacula ſingulis ſeminibus donata, quæ in ſuis alveolis tintinnabuli modo ſonant. *Floret* Majo & Junio: fructus autumno matureſcit, & totâ hyeme arbori adhæret. *Creſcit* ex vetuſto ſemine, ſi benè in vaſculo muniatur. *Viſitur* copioſus in Gallia Narbonenſi, inprimis quâ Monſpelio Lunelliam itur, inter ſepes: in Italia, circa Veronam & Bononiam. Norimbergæ poteſt hyemem, ſi non nimis acris, ferre. Baſileæ in horto D. Plateri in arborem excrevit. *Semina* contuſa ad tuſſim commendantur. Platerus contra calculum & arenulas utebatur.

Bauhin. H. P. l. 6. c. 25. p. 57.

3. *Rhamnus foliis oblongis ſerratis*, Dalechampio *Rhamnus Bavaricus* vocatur. Superat hominis altitudinem. *Cortice* eſt purpuraſcente, ſpinoſo; *foliis* denſis, pallidis, omnibus ſerratis, ſed aliis longioribus & anguſtioribus, prima ſcilicet ramorum parte, nec Ilici diſſimilibus, aliis brevioribus & rotundioribus, circa ramorum extrema Rhois folia utcunque æmulantibus, *ſpinis* multis, tenuibus, ſed acutiſſimis, folioſis.

II. A *viribus* dicitur *Rhamnus Catharticus*, isque triplex. 1. *Vulgaris*. 2. *Folio oleæ*. 3. *Minor*.

Cluſ. H. l. 1. c. 79. Bauh. H. P. l. 6. c. 25. Cord. H. P. l. 3. c. 4. p. 175. Matthiol. ad Dioſcor. l. 1. c. 102. p. 144.

1. *Rhamnus Catharticus vulgaris*, Cluſio & aliis *Spina infectoria*, Cordo *Cervi ſpina*, Lonic. *ſpina alba*, Caſtori *ſpina merlo*, arbuſcula eſt ramis ex adverſo ſitis, brachiata, duris, rigidis, longis & folioſis aculeis minax: *ſpinis* etiam aliis minoribus horrens. *Cortex* externus niger, cui viridis & luteus ſubeſt: materies pallida, dura; interior medulla Hermolao rubet. *Folia* ferè pruni, acuminata, atrovirentia, crenata, nervoſa, adſtringenti ſapore. *Flores* parvi, herbacei coloris, quatuor apicibus inſignes, multi ſimul juncti, Majo funduntur. *Baccæ* ad radices ſpinarum ex longiore pediculo frequentes, per maturitatem nigræ; quibus ſuccus virens, peculiaris odoris, grana tria vel quatuor, triangularia ferè, pyrorum granis ferè ſimilia, ſapor nauſeabundus; in Autumno maturitas. *Naſcitur* locis incultis, ad rivulos aquarum & ſcrobes; in ſenticetis, ſepibus & agrorum limitibus. Ad vias inprimis, unde Germanis **Wegdorn**, quaſi ſpina viarum dicitur. In Germania copioſa eſt: in Pannonia ſæpè arboreſcit. *Uſus foliorum, Corticis & baccarum* egregius. *Folia* quia frigida & ſicca, utiliter ſerpentibus ulceribus illinuntur. *Cortex* interior cum modico aluminis adverſus oris ulcera & putredines decoctus, in gargariſmo à mulierculis adhibetur, ſingulari ſucceſſus experientia. *Baccæ* meſſis tempore lectæ, arefactæ, in aqua & alumine maceratæ, luteum ſeu potius croceum colorem fundunt, quo olim libri pingebantur, nunc chartæ. Autumno collectæ nigræ, tuſæ, ſi in æreo vaſe aſſerventur, dant pulchrè viridem. Circa feſtum Martini decerptæ, ad puniceum colorem quo coria inficiuntur, adhibentur. Eædem intus ſumtæ, ſecundum Matthiolum pituitoſos, viſcidos & bilioſos humores; ſecundum Bauhinum & Medicos Pariſienſes ſeroſos, tenues, bilioſos per ſeceſſum dejiciunt. Sumuntur in ſubſtantia XV. vel XX. decoquuntur à XL. ad LX. decoctum propinatur. pulverizatæ à drachma una ad unam ſemis, ſi Dodonæum ſequimur: qui addit, vehementer corpus turbare, moto etiam quandoq; vomitu. Ideò mollibus & delicatis noxias: robuſtis duntaxat & juvenibus exhibendas. In ſyrupo ſi propines, nõ eſt quod aliquam, etiam in mollioribus moleſtiam metuas, niſi fortè in impuriora incideris corpora. Paratur is ex ſucci maturarum ritè depurati libris quinque, mellis & ſaccari ana libra una ſemis, additis pro unaquaque libra Cinnamomi & ſeminis aniſi cõquaſſatorum ana drachmas ij. quæ in petia ligata immerguntur. Cl. Zwelferus Medicus Cæſareus aliter parat, & melius. Doſis ab unc. j. ad ij. In Sileſia circa Carolathum Periluſtris Baronis Schöen-

Zwelfer. in Pharm. Auguſt. p. 60. pr. edit.

eichii

eichii arcem, arboteſcentem, nullis ferè ſpinis horridam, obſervavi. Baccæ decuſſatim per longitudinem ſtriatæ, partim ex ramulis, partim foliorum alis funduntur; in ſuperioribus copioſiores.

Angvillara Epiſt.8. Bauh.H.P. l.11.p.411. 2. *Rhamnus cathartici folio oleæ*, Angvillaræ *Hippophaës*, ſuffrutex eſt *ſpinis* duriſſimis, quique ſe in comam rotundam, albam, ſpargit. *Folia* oleæ longiora, anguſtiora & teneriora. Nec flores viſi, nec fructus. *Radix* quæ palmum longa, lacteum ſuccum fracta fundit, amariſſimum, odore gravi. *Prodit* in Peloponneſi maritimis & ſabuloſis. *Radix* vim purgandi vehementiſſimam habet. An ſit *Hippophaſtum* quorundam Dalechampii, difficulter colligas. Miſſa verò ad hunc erat ex Melita inſula, cum hujus nomine, ſpina candida, diffuſis huc illuc ramulis aut potius ſpinis ſparſa, flore exiguo albo, racemarim congeſto. De ſucco radicis lacteo vel purgatrice vi nihil additum.

Cluſ.H.P. l.1.c.79. Bauhin.H. P.l.16.c.19. p.56. 3. *Rhamnus Catharticus minor*, Camerario, *Rhamni ſolutivi minor ſpecies*, Cluſio *ſpina infectoria pumila prior*, bicubitalibus ramis, in multas diviſas alas aſſurgit. *Cortex* lævis, & vulgari ſimilis, qui ſuperiori membranâ demptâ ex viridi palleſcit, ſapore amariuſculo. *Spina* ramulis paucæ, ſed ipſi plærumque in ſpinas deſinunt. *Folia* vulgari ferè ſimilia, ſed minora & anguſtiora, ad pruni ſylveſtris folia accedunt, guſtu linguam exſiccante. *Flos* congeſtus ut in vulgari, ex pallido herbaceus, quatuor foliolis conſtans, minor tamen. *Bauhinus* illi adſcribit *folia* ex eodem pediculo plura, acuminata & crenata. *Baccas* Terebinthi æmulas, & magnitudine, & turbinata formâ in acumen deſinente.

Lycium

Punctum IV.

De Lycio.

Tab. LXXVI

Dioſcor.M. M.l.1.c.132. I. Lycium Dioſcorides *duplex* facit. *Vulgare* nempe & *Indicum*. 1. *Lycium vulgare* quod quibuſdam πυξάκανθα, arbor eſt ſpinoſa. *Radices* habet multas, πλαγίας (πλατείας alii legunt, & Plinius latas ſcribit) & lignoſas; *virgas* trium cubitorum aut etiam longiores; circa quas *folia* buxo ſimilia & denſa. *Corticem* pallidum lycio diluto ſimilem. *fructum* piperis inſtar, nigrum, amarum, denſum, lævem. *Plinius* piperis ſi- Plin.H.N. l.12.c.7. militudinem ferre dixit, præcipua amaritudine, foliis parvis denſisque Cypri modo, ramis trium cubitorum, cortice pallido, radice lata lignoſaque, buxei coloris. *Naſcitur* plurimum in Cappadocia, Lycia, Pelio monte, pluribusque aliis locis, & τραχέα χωρία amat. Χυλίζεται, inquit Dioſcorides, τοὺς φύλλους (ῥίζας legit Oribaſius) σὺν τοῖς θάμνοις θλασθέντων καὶ βρεχθέντων ἐφ' ἱκανὰς ἡμέρας εἶθ' ἑψηθέντων. (Plinius tuſos ramos radicesque æneo vaſe per triduum coqui ſcribit.) Abjectis lignis coquitur liquor donec mellis craſſitudinem acquirat, Lycium vocant. Adulterat medicamentum aſphodeli radix, aut fel bubulum aut abſynthium, aut rhus, aut amurca. Quod in amurca ἀφρῶδες innatat, inter oculorum medicamenta cenſetur. Similiter è *fructu* expreſſo & inſolato ſuccus elicitur. Optimum eſſe putatur, quod igni accenditur, & regio morbo medetur. quodque dum teſtinguitur rubentem fumum edit, extrinſecus nigrum, intus cum diſſecuetis, fulvum, minimè viroſum, cum amaritudine adſtringens, colore croceo. *Vires* apud Dioſcoridem vide. Galenus diverſarum eſſe partium ſcribit, digerere & deſiccare; uſumque ejus ad ſugillata, oris & ani ulcerationes, herpetes, ulcera contumacia, & aures pure fluentes. Dabatur & tuſſientibus, ſangvinemq; expuentibus, ex aqua.

Lycium *II. Lycii Indici* hiſtoriam confundit cum priore Plinius, ut ex comparatione animadverti poteſt. Dioſcorides fruticem vocat, *Lonchitin* nomine, è ſpinarum genere, cui *virgæ* rectæ, τριπήχεις aut etiam majores, à fundo numeroſæ, & craſſiores rubo; *folia* oleæ ſimilia; *Cortex* qui ῥαγεὶς ἐρευθεὶς, ruptus rubeſcit. Lycium quod ex eo, optimum. Herba decocta menſes ciet.

II. Nobis Lycium à *Foliis* & *Locis* differentias ſortitur.

I. A Foliis eſt duplex 1. *Buxi folio.* 2. *Latifolium.* 3. *Folio Ericæ,* quo *Frutex exiguus foliolis confertus* ſpectat.

Dodon. Pempt. 6. l. 1. c. 19. Matthiol. ad Dioſcor. l. 1. c. 114. 1. *Lycium buxi folio,* Dodon. *Pyxacantha,* Lugd. *Lycium alpinum*; ſuperius à Dioſcoride deſcriptum propoſuimus. Bellon. etiam in Palæſtina reperit. Apud Matthiolum nihil præter iconem occurrit; quæ, ut & Dodonæi profictitia habetur. *Succus* qui pro vero Lycio venditur, periclymeni ſuccus eſt, calidæ & attenuantis facultatis.

Lobel. Adverſ. p. 437. 2. *Lycium latifolium* eſt *Paliurus alter peregrinus Lobelii.* Oritur in Monſpelienſi agro, quà itur ad ſcaturiginem Lani amnis, ſecus ripam, & propè vias. *Spinis* horridum, *foliis* oleæ, minoribus, *baccis* nigris, tricoccis, Smilacis, gravidis, ſucco fulvo, tincturæ apto, prægrandibus, Berberis modo, granis ternis ſed minoribus, oblongis, guſtu ſubacri. Bauhinus monet Lobelium in iconibus titulum habere, ſed ſubjectam figuram non convenire, quæ ſub Rhamno III. repetatur, & ſit Oxyacanthæ Dioſcoridis.

Garzias H. Arom. l. 1. c. 10. 3. *Lycium Ericæ foliis,* eſt *Cate* Garziæ. Indis *Hacchic*, & *lignum ſempervivum.* Arbor magnitudine fraxini, *folio* Ericæ vel Tamaricis ſimillimo, perpetui viroris. Multæ illi *ſpinæ: materies* robuſta, dura, ſolida, ponderoſa, nec putredinis metuens. *Naſcitur* plurimum in Cambaya, præſertim Baçaim, Manora & Damam; nec non in continenti Goæ. Inde magna ejus quantitas in Chinam & Malaccam, ubi eo in maſticatoriis cum Betre utuntur; minor in Arabiam & Perſiam, evehitur. Extrahitur nempe ex arbore ſuccus, *Cate* dictus. Elixantur minutim conciſi rami, contunduntur, & cum farina Nachani, (ſementis eſt nigra, & minuta ſapore, ſecalinis panibus conficiendis apta) & ejusdem nigri, lini quod iſtic naſcitur ſcobe, paſtilli & tabulæ formantur, quæ in umbra ſiccantur. Firmat ſtringendo gingivas, & alvi profluviis oculorumque dolori opitulatur. *Wormii Cate* maſſa quædam purpurea erat, ad *Wormius in Muſæo c. 34. p. 225.* nigrum inclinans, laminatim quaſi cohærens, fiſſilis & friabilis, dura, ſed fragilis, adſtringens cum levi acrimonia, unciarum duarum fermè pondere. Ex ligno piſtilla deglumandæ in mortariis ligneis oryzæ parantur.

4. *Frutex exiguis foliolis confertus,* *Cluſ. H. P. l. 1. c. 78.* eſt Hiſpanorum *Tamoxo*, in incultis naſcens. Aſſurgit is pedali altitudine, frequentibus *ramuſculis* præditus, qui adeò exiguis & confertis *foliolis* onuſti ſunt, ut ramuſculorum lignum vix conſpici poſſit. Ea ex cineraceo virentia ſunt, & extremæ amaritudinis. Vix ſcias an veteribus fuerit cognitus.

II. A Locis dividitur Lycium in *Cluſ. H. P. l. 1. c. 79.* 1. *Italicum.* 2. *Hiſpanicum.* 3. *Gallicum.* 4. *Indicum.* 5. *Creticum.* 6. *Lycio affinis Ægyptiaca.*

1. *Lycium Italicum,* Cluſio *ſpina infectoria pumila altera,* Gerhardo *Hiſpanicum*, facie eſt pruni ſylveſtris. *Rami* illi cubitales, craſſitudine minimi digiti, in acutam *ſpinam* deſinentes, quibus cortex niger & rugoſus. *Folia* pruni ſylveſtris, ſed breviora, minora & viridia, crenata, adſtringentis primò, mox amaricantis guſtus. *flores* inter folia herbacei, τετράφυλλοι: qui Majo & Julio funduntur. *Fructus* ſpinæ infectoriæ nòn abſimilis, binis vel ternis commiſſuris diſtinctus, initio viridis, per maturitatem niger. Abundè in monte Badenſibus thermis imminente *provenit*, locis petroſis & ſalebroſis. Cujus iconem *Stapelius* dedit, re- *Bodæus Stapel. ad Theophr. H. P. l. 3. c. 17 p. 354.* centiores pro vero Lycio exhibent. Spinoſa eſt arbor, *ramis* tres cubitos lon-

longis, aliquando etiam longioribus, *cortice* pallido, *foliis* denſis, ſpiſſis, buxeis: *fructu* inſtar piperis nigro, amaro, glabro, & denſo; *radicibus* multis, fortibus & lignoſis. *Naſcitur* in Lycia; unde & nomen habet, & in Cappadocia, multiſq; aliis locis. Solum amat aſperum; reperitur etiam in Italia.

2. *Lycium Hiſpanicum* duplex eſt, *folio* nempe *oblongo* & *folio buxi*. I. De *Lycio Hiſpanico folio oblongo*, ita Lobelius. Spinæ Burgundiacæ aut Phyllyreæ anguſtifoliæ non ita abſimilem perelegantem fruticellum, *foliis* tamen multò anguſtioribus & ramulis exilioribus ſtudioſè alunt in Belgio D. Joannes Brancionus, D. Dilphius, & Georgius Ryenſis. Extrema infeſta *ſpiculis* virgulta; *folia* Thymelææ Monſpeliacæ exiliora, atrovirentia, guſtatu aſtringentia. Apud Belgas nullum fructum edit. II. *Lycium Hiſpanicum folio buxi*, Caſtellanis *Tamujos* ſive *Tameaxos*, frutex eſt ſpinoſus, cui multæ à radice *virgæ*, cubitales, rectæ, tenues, rubentes, multis *ramulis* præditæ, qui in acutam *ſpinam* plærumque deſinunt, tametſi ſparſos alios hinc inde aculeos habeant, breves interdum & infirmos. *Folia* buxi quodammodo æmula, guſtu lenta, & cum aliqua aciditate mordicantia. Nec florem nec fructum videre potuit Cluſius. *Prodit* propè Complutum, & aliis Caſtellæ veteris locis, circa fluenta, & in declivibus. Præbet ibidem ſcoparum *uſum*; & compoſitum in faſciculos, piſtoribus calefaciendis fornacibus materiam.

Lobel. obſerv. p. 565.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 78.

3. *Lycium Gallicum*, Lugdunenſi *Lycium Dalechampii*, ſpina eſt tres cubitos alta, *cortice* in cinereum pallescente, *radicibus* multis, lignoſis, *aculeis* folioſis, *fructu* piperis magnitudine, nigro, adnexo brevi pediculo, nunc triangulo, nunc quadrangulo, nunc cordis figura, pro nucleorum numero; è cujus faſtigio pilus duplex ſubtiliſſimus eminet, guſtu adſtringente & valde amaro. *Baccis* ad tingendum ſericum aureo colore infectores utuntur, eaſque vocant *Tinctoriam granum*, Graine à teindre, aut *Flavum granum*, Graine jaune, aut *Avenionenſe granum*, Graine d'Avignon. *Bauhinus* ſpinis rigidiſſimis horrere ſcribit. *Folia* ad prunum ſylveſtrem nonnihil accedunt, tenuia, nervoſa, decidua. *Flores* circa ſpinas multi, parvi, ex brevibus pediculis, quibus ſuccedunt *baccæ*, quæ maturæ, ſub pellicula continent ſemina oblonga, polita, ſtriatæ, exſiccatæ, bicoccæ & tricoccæ apparent, valdè amaræ. *Naſcitur* in aſperis & ſaxoſis circa Avenionem & Carpentoratum. Non multum à prioris baccis abeunt *illæ*, quas idem *Bauhinus à Cortuſo* cum inſcriptione *Lycii ex monte Baldo* accepit; colorem ſi exceperis. Purpuraſcentes enim erant, & ferè nigræ. Semina intus berberis accedentia, lucida, polita, colore ſubfuſco, aut ex ſpadiceo in nigrum vergente, penè triangula, & quædam ſulcata.

Bauhin. H. P. l. 6. c. 26. p. 58.

Lycium

4. *Lycium Indicum* eſt duplex I. *Rauvvolfii*, frutex pruni facie, qui in monte Libano, nec non inter Joppen ac Hieroſolymam provenit, & ab incolis *Zaron* vocatur. Succum qui ex eo exprimitur, *Hadhadh* Arabes appellant. II. *Lycium Indicum Alpino putatum*, quod Ægyptiis *Vzeg* dicitur. Multis rectiſſimis, & qui trium cubitorum altitudinem excedunt *ramis* aſſurgit. *Radices* lignoſæ, obliquè deſcendentes. *Spinæ* longæ & acutiſſimæ; quarum quædam foliis veſtiuntur. *Folia* olivæ ſimilia, ſed candidiora & anguſtiora. *Flores* Ageahilid ſimiles, parvi, albi, Hyacinthi Orientalis formâ & magnitudine. *Fructus* Ebuli fructibus ſimiles, parvi, nigri, læves, guſtu amari & adſtringentes. Longè ab Alexandria, ſupra ripas rami Nili Calig vocati *obſervavit* Alpinus. *Veslingus* qui quadrageſimo ſexto poſt Alpinum anno illos hortos luſtravit, *folia* buxeorum inſtar rotunda facit: *flores* ut minutos ſic numeroſos, à contractiore tubulo ſenſim ampliatos; qui ſinum intimum flavedine tingunt, purpureis aliquot pun-

Rauvvolf. Itiner. l. 2. c. 11. & l. 3. c. 11.

Alpin. de plant. Ægypt. c. 22.

Vesling ad Alpin. de plant. Ægypt. p. 15.

Lycium punctis receſſu foliorum inſcripti; reliquo corpore Hyacinthi ferruginem violis permiſcent. Paratur ex eo ſuccus, *Coulas* dictus, in quibusdam Arabiæ locis, illeque durus, niger, viſcoſus & Acaciæ ſimilis adfertur. Fructus Aloës eſt colore, odore obſcuro, ſapore ſubdulci & adſtringente, absque ulla amaritudine. Maximus ejus in ſtringendo uſus, in alvi fluxu, Ophtalmiis (paratur ex eo Collyrium cum antimonio) hæmoptyſi, & uteri profluvio. Illitus partes ab humorum influxu tuetur.

Bont H N. & M. l. 4. c. 3. Eſt & in *Java arbor ſpinoſa* foliis ferè Sabinæ vel arboris vitæ, ſed non tam pingvibus & craſſis. Fert *fabas* rotundas punicei coloris, in quibus tres vel quatuor tantæ duritiei nuces, ut dentibus frangi nequeant. E foliis *Cate* exprimitur.

Alpin. Exot. l. 1. c. 11. 5. *Lycium Creticum* deſcribitur ab *Alpino*. Hæc arbor *inquit*, parva eſt, hominis altitudine ſupra terram elata, ſpinis horrens, *foliis* buxi, anguſtioribus tamen, quaternis aut quinis ſimul ramorum paribus eminentioribus citra pediculos, inhærentibus. *Caudex* habet utrimque ramos multos, graciles, rotundos, ferè rectos, duros, lignoſos, habentes quaſdam inæqualitates in ipſorum rectitudine, quippe qui habeât brevi intervallo partes quasdam eminentiores, à quibus ſingulis tres *ſpinæ* acutæ, nigræ, duræ, ſimul cum *foliis* buxeis, ſed tenuioribus exeunt: in quibus *flores* duo vel tres à ſuis pediculis pendent; à quibus deflorescentibus ſuccedunt una, duæ, vel ad ſummũ tres *baccæ*, oblongæ, nigreſcentes, piperis magnitudine & rotunditate, ſapore ſtiptico, primo ſubdulci, poſt amareſcente. *Radices* non vidit; ideò nec novit an ſuccus ex iis exprimatur. *Folia & fructus* cum adſtrictione amareſcunt. Subdulces primò guſtui, mox ea roſoluta, amari & quidem modicè. Diverſarum ſunt partium. Huc refero *fruticem*, cujus ſub *Amygdala petrææ* nomine, cum qua tamen ipſi nihil commune, Belus in epiſtola ad Bauhinum mentionem facit. Frutex eſt duorum aut trium cubitorum altitudine, denſus, ſpinis obſitus, *folia* parva, firma: *fructus* rotundus ferme, parvus ut piper; & nigricans, *radix* lignoſa & maxima. Indæi ex baccis luteum colorem conficiunt.

Bauhin. H. P. l. 6. c. 16. p. 61.

Alpin. de plant. Ægypt. c. 11. 6. *Lycio affinis Ægyptiaca*, incolis *Agiahalid* dicitur. Arbor eſt magnitudine pyri ſylveſtris, *ramis* raris, non multis, in rectum æqualiter elatis, ordinatim acutiſſimis multis ſpinis obſita, *folia* ferens Buxi proxima, latiora tamen, pauca, rara, ſingula, bina æqualibus interſtitiis adnata. *Flores* habet paucos, albos, Hyacinthi Orientalis floribus ſimiles, ſed minores, à quibus prodeunt *fructus* nigri Ebuli ſimiles, guſtu ſubamari & aſtringentes. Foliorum uſus contra lumbricos puerorum in Æthiopia familiariſſimus.

Punctum V.

De Rubo.

Tab. LXXVII. Theophr. H P l. 1. c. 5. l. 3. c. 18. l. 6. c. 1. Theophr. de C. P l. 4. c. 11.

I. RUbi fruticis quatuor ſunt apud Theophraſtum, Dioſcoridem & Plinium *genera*. Eſt namque Rubus 1. βάτος, qui ὀρθοφυὴς καὶ ἰσχυρὸν ἔχει. *Folia* cum extremo tum lateri ſinuata concidunt, & ſpinoſa cuncta redduntur; imò etiam *caulis* & *rami*. *Fructum* racematim gerit; qui non ſolum ſerò ſed & particulatim matureſcit. Plinius *rubi mora* vocat. Phanias Ereſius apud Athenæum *Mori pillulas*, σφαιρία. Ubi maturuit ad inſtar mori, fructus, ἐκ σφαιρικῶν καὶ συνημμένων habet ῥᾶγας καὶ διαφανεῖς, ὥσπερ ἐμπεπλεγμένας, quasdam veluti contextas, glabras & ſucculentas. *Uſum* eximium omnes ejus invenere partes. Summorum *ramorum* decoctum potu alvum ſiſtit, & fluxus muliebrium nimios. Ex *caulibus* teneris tuſis ſuccus expreſſus & inſolatus, ſingulari contra oris ulcera, hæmoptyſin & alia eſt ſolatio: *ipſi* per ſe in cibo ſumti cymæ modo, aut in vino decocti, hæſitantes dentes firmant. *Foliis* teneris plurimum aqueæ ſubſtan-

Athen. Dipnoſ. l. 2.

Dioſcor. l. c. Plin. H. N. l. 24. c. 13.

ſtantiæ, adſtrictionis parum. Cobibeur herpetes & manuum capitisq; ulcera. Eadem & *florum* ratio. *Fructus* immaturus vehementer ſiccat & ſtringit, fluxibus cunctis opportunus: in maturo quia dulcis temperati aliquid invenies. Ideò nec palato ingratus. ſi quis tamen largius utatur, capitis dolores incurrit. *Radici* ſubſtantiæ quædam tenuitas: ideò Galenus lapillos renum comminuere credidit. II. Χαμαιβάτος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀρθὸς κάτω νεύων, qui ſcilicet propè à terra protinus deorſum verſus eſt, cumque ſe terræ conjunxerit, radicatur rurſus. Fert *uvam* nigram ſeu Morum uvæ ſimilem. III. Βάτος Ἰδαία, *Rubus Idæus*, cujus etiam Plinius meminit. Tenerior eſt ac minor, rarioribus hamis, (malè calamis) innocentioribusque. *Naſcitur* ſub arborum umbra, & in Ida, copioſiſſimus. Earùndem cum priore rubo *virium*. *Flos* ex melle ſubactus oculorum inflammationibus illinitur, & eryſipelata reſtingvit. Multi decoctum ſtomachicis propinant. IV. Κυνόσβατος eſt medius inter arborem & fruticem rubus. *Folia* ei longè latiora quam myrtus; robuſti circa virgas *aculei*; *flos* candidus; *fructus* oblongus olivæ nucleo ſimilis; qui dum matureſcit ruffus, & intus ἐριώδης conſpicitur. Theophraſtus ei *folium* ſplendidum ἀγνῶδες, ſecundum alios δαχνῶδες in vulgaris ἀγνῶδες, tribuit, & rhoi ſimile. Nonnulli παραπλήσιον τῷ τῆς ῥόδου legendum putant, & ita ad hiſtoriam Cynosbati, ut à Plinio deſcribitur, Roſam eglenteriam quam proximè accedere. Roſam in eo naſci ſcribit idem. *Folium* veſtigio hominis ſimile habere; pillulam caſtaneæ, præcipuo remedio calculoſis. Ut ut ſit, ſi *Vſum* inquirimus, *Radix* tuſa & in emplaſtro admota, infixa corpori extrahit, ſi Serapionem ſequimur. *Folia* mediocriter adſtringunt; trita & impoſita phlegmonas prohibent.

Theophr. H.P. l.3. c.18 · *Plin. H.N. l.16. c.37.* · *Dioſcor. M.M. l.4. c.38.* · *Theophr. H.P. l.3. c.18* · *Athen. Dipnoſ. l.1.* · *Dioſcor. M.M. l.1. c.123.* · *Plin. H.N. l.24. c.13.14*

II. Noſtris dividitur Rubus in *Majorem*, & *Minorem* ſeu *Humilem* vel *Repentem*.

I. *Rubus major* eſt triplex, 1. *Vulgaris*. 2. *Idæus*. 3. *Exoticus*. — Rubus.

1. *Rubus major vulgaris*, Tabern. *Rubus arvenſis*, Lobel. *Rubus Batis*, Gerh. in icone *Idæus*, Baubino *Rubus major fructu nigro*, audit. Nihil eo vulgatius dumeta norunt. Ex *radice* nodoſa, importunâ feracitate ſe propagans, longè lateque ſentoſis & mordacibus Sarmentis, anguloſis, rubentibus vagatur. Si vicinis fulciatur, in altum craſſiores emittit *virgas*, quæ tamen & ipſæ gracilitate & proceritate nimia in terram retractæ, ac curvatæ defixis in eam capitibus radicantur. Virgæ ſpinis aduncis & pungentibus *aculeis* veſtiuntur, quibus prætereuntium veſtibus ſeſe affigunt, eosque remorantur. *Folia* terna, ſerrata, aſpera, dorſo aculeato, inferiore parte candicantia, ſuperiore nigricantia, ſicco adſtringentique ſapore prædita; hyeme vix decidentia, niſi altera ſuccreſcant. *Flores* albi, vel ex candido roſei, roſulæ inſtar, apicibus concoloribus: *mora* rubra per maturitatem nigreſcunt, ariſtis quibusdam aſperiuſcula, acinis parvis, guſtu quibusdam, ut nobis, grato, dulci, paululum amaro, Trago. *Folia* vere; *flores* æſtatis initio colliguntur; *fructus* cum maturuit per menſes ultima æſtate decerpitur. Curvatis gracilitate & ſimul proceritate nimiâ, defigit rurſus in terram caput, itemque naſcitur ex ſeſe, repleturus omnia niſi reſiſtat cultura. Paſſim eſt in ſylvis, campis, & ad ſepes *obvius*. *Radix* decocta vehementer adſtringere creditur, & in vino ad tertias decocta, ſedis & oris ulceribus opitulari. Mora tam vehementer refrigerare, ut ſi quis aquam ſuperbibat, horrore febrili corripiatur, prodidit Tragus; negat Bauhinus.

Bauh. H.P. l.14. c.2. · *Lobel. Adverſ. p.446.*

2. *Rubus Idæus* triplex eſt. 1. *Spinoſus*. 2. *Lævis*. 3. *Leucocarpos*, ſeu *Fructu albo*. 1. *Rubus Idæus ſpinoſus*, Cæſalp. *Rubus III. montibus proprius*, habet *radices* longas, quæ latè ſparguntur, & quotannis ſurculos proferunt, ex quibus ſecundo anno flores & fructus.

Bauh. in H.P. l.14. c.3. p.59.

Rubus. ctus. *Caulibus* ſpinæ teneriores, & inter omnia rubi genera innocentiſſimæ, tenellis verò & recenter enatis turionibus nullæ. *Folia* quæ terram ſpectant, mollia, tenera, & adeò albicantia, ut farina aſperſa videâtur. *Floſculi* rotundi ex albo pallidui, Majo & Junio prorumpunt, qui in concava, rubra, dulcia, & jucundi odoris abeunt mora, rubris ac piloſis pileolis ſimilia, quæ Auguſto maturantur. Concipiunt intra paucos dies vermiculos. *Naſcitur* paſſim per Germaniæ & Poloniæ ſylvas. *Folia* lixivio decocta, capillos denigrant. Ex *fructu* ſyrupus paratur, cordi corroborando in febribus excellentiſſimus. Aqua ex eodem, calculoſis eſt levamento, ſi cochleari unius doſi, cum quatuor vini cochlearibus ſumatur. Poteſt & vinum exprimi. II. *Rubus Idæus lævis,* duplex eſt, 1. *Gallicus,* Tabern. *Rubus hircinus,* Cordo *Rubus tertius,* Trago *Rubus Idæus alter*, qui in monte la Motle dicto Gratianopoli vicino provenit. *Caulibus* multis ſeſquipedalibus, & folioſis; *folio* rubo Idæo vulgari ſimili, averſa parte candicante & lanuginoſa; *fructu* rubro & ex granis ſic coagmentato, ut in metæ modum faſtigietur, fragi magnitudine, & acido cum maturuit ſapore. 2. *Valentinus*, qui Cluſio *Rubus Idæus Placa*, Bauhino *rubus ſine ſpinis Valentinus*. *Folia* huic molliora, ſarmenta per terram longa, *ſpinæ* nullæ; *fructus* vulgari minor. Oſtendit Cluſio non longè à Valentia in monaſterio D. Virginis Placa Medicus. Facit ejus & latinus Dioſcoridis codex mentionem; ſed præter Græci fidem. III. *Rubus Idæus leucocarpos,* in eo ſolum à ſuperiore differt, quod fructum candidum profert.

Bauhin. H. P. l. 14. c. 3. p. 60.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 82.

Lobel. Adverſ. p. 452.

3. *Rubus exoticus,* eſt Lobelio *Rubi facie ſenticoſa planta,* cujus truncum & bacillum exprimi curavit. Carpi craſſitie eſt, longam haſtam æquans, & *cortice* nigro, denſo veſtitus, tuberculis craſſis, ſenticoſis, creberrimis, in clavæ modum muricato, ſolido & gravi, prædura ligno.

II. *Rubus minor, ſeu humilis & repens,* Græcis *Chamærubus* eſt duplex; 1. *Spinoſus fructu cæruleo.* 2. *Non ſpinoſus.*

1. *Chamærubus ſpinoſus fructu cæruleo,* Theophraſto *Chamæbatos,* Gazæ *Humirubus*, Cluſio *Humilis Belgicus,* ſarmentis longè lateque diffuſis ſerpit, & tenuiſſimis aculeatiſque flagellis aliquando ſe attollit; ita tamen, ut protinus deorſum vergat. *Folia* lupulo penè reſpondent, niſi quod magis nigricent, & ſpinis aſperioribus horreant. *Flores* Trago ex candido roſei, ſtellati, qui Majo menſe prorumpunt. *Fructus,* qui minor, primo exortu viridis, paulo poſt ruber, per maturitatem cæruleus vel cæſius, & piloſus: radix nodoſa. *Gaudet* ripis fluviorum nec non humectis & incultis agris.

Cluſ. l. c. Bauhin. H. P. l. 14. c. 2. p. 59.

2. *Chamærubus ſeu Rubus minor non ſpinoſus* eſt triplex, 1. *Saxatilis.* 2. *foliis Ribes.* 3. *foliis Vitis.* I. *Chamærubus ſaxatilis* Geſnero & Bauhino *Rubus Alpinus humilis*, Cluſ. *Rubus petræus* ſive *Alpinus*, Thalio *Rubus minimus.* Pedalis eſt altitudinis. *Viticuli* teretes, ſubrubentes & hirſuti, *folia* in illis terna, Rubo Idæo penè ſimilia, rugoſa; *flores* in ſupremis viticulorum alis. *Mora* punicea ex longo pediculo in ramorum extremitate plura, capitulo ceu ruborum, ſæpe uno acino vel duobus conſtant, interdum tribus, rarius quatuor, ſapore grato, acido: *granum* unum ſingulis acinis mediocriter durum, ſublongum, rugoſum, majus quam ſemina rubi Idæi. II. *Chamærubus foliis Ribes* eſt duplex, *Norvegicus & Anglicus.* 1. *Chamærubus foliis Ribes Norvegicus*, Bauhino *Chamæmorus Norvegica,* Cluſio ab Hojero transmiſſa eſt. Erant, *inquit ille,* *virgæ* tenues digitalis longitudinis, fuſci coloris *cortice* obductæ, quibus inhærebant uncialibus petiolis *folia*, vulgaris Ribes foliis non valdè diſſimilia, ſed paulò magis orbiculata, in breves aliquot lacinias diviſa, tribusque eminentioribus nervis aversâ parte prædita, è quibus multæ venæ ad circumferentiam ſparguntur, in ambitu dentata; è ſummis

Geſn. in Hortis Germ. Bauhin. H. P. l. 14. c. 4. p. 61. Thal. in ſylva Hercyn.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 85.

mis virgis exeunt oblongiores tenuioreſque petioli ſuſtinentes ſingularem *caliculum*, è quo *flos* emergit candidus, nunc quaternis, modò quinis foliolis conſtans, umbilicum occupantibus multis exilibus ſtaminibus albis, cum flavis apicibus: flori *fructus* ſuccedit, fragi magnitudine, rubens aut pallidus, cujus interior pulpa mollis, humida, mucilaginoſa, exilium acinulorum plena, guſtu non inſuavis, qui menſibus Junio, Quintili & Sextili maturatur, & ab incolis **Moltebeeren** dicitur. *Prodit* paludoſis & humectis locis. Ex fructu Electuarium paratur, præſentiſſimum contra ſcorbutum remedium. Æſtate comeditur crudus, mittunturque tum in rubeta ægri, ut eo veſcantur. 2. *Chamærubus foliis Ribes Anglica*, Bauhino *Rubo Idæo affinis Chamæmorus*, Cluſio *Chamæmorus*, Anglis *Knotberries*, ſeu *bacca nodoſa*, dicitur. Cluſ.H.P. l.1.c.84. Dodrantales huic *viticulæ*, in quibus alternatim, tria, quatuor, aut quinque *folia*, ſcabra, ſerrata, quæ ex binis alis cauliculum amplectentibus, exeunt. *Flos* in ſummo caule, unicus, quinquefolius, ex nigro purpuraſcens, in Junio vel Julii initio prorumpit. *Fructus* fructui Rubi vulgaris ſimillimus, ſed paulò minor, primò albicans & acerbus, poſtea ruber, menſe Auguſto maturatur. *Amat* nivoſa & aperta: in monte Engleborow omnium in Anglia altiſſimo inter Ericera frequens. *III. Chamærubus foliis vitis*, Cluſ. *Chamæmorus Norvegica altera*, dodrantalis eſt, *cortice* petiolorum nigricante, *foliis* latis, diſſectis, vitis foliorum modo: *baccis* in cujusque pediculi apice quamplurimis conjunctis tanquam in umbella, non ut in vulgari Ribeſio è multis oblongis racemulis pendentibus, rubentibus, acidulis; ſaporis valdè ingrati: Incolis **Tettebeeren** nuncupatis.

PUNCTUM VI.

De Cappari.

TAB. LXXVIII

I. C*Apparis* Dioſcoridi eſt frutex aculeatus, (περιάκανθος Theophraſto) & firmioris *ligni* addit Plinius, per terram in orbem ſtratus (ἐπιγειόκαυλος) *ſpinas* aduncas ut Rubus habet. Theophr. H.P.l.6.c. 1.3.5. Dioſcor.M. M.l.2.c.204 *Folia* rotunda, (ἐπακαρθίζοντα) malo cydonio ſimilia; *fructus* ut olea, qui cum dehiſcit, album florem promit; quo delapſo, quiddam glandis oblongæ figurâ reperitur, quod apertum grana tanquam Punica exigua, rubentia, exhibet. Hinc Theophraſtus balani ungventariæ fructui comparat. Theophr. H.P.l.4.c.2 *Radices* lignoſæ, numeroſæ & magnæ. (Theophraſtus μονόῤῥιζον dixit) Theophr. H.P.l.7.c. 10.l.3.c.3. l.2.c.6. Inter θερινὰ καὶ τῷ ἀνθεῖν καὶ τῷ βλαςεῖν numeratur: nec credidit Theophraſtus γεωργίας προσδέχεσθαι, ſed & deteriorem eadem, ut naturâ ſylveſtrem dixeris; de quo in ſequentibus. *Floret* æſtate; viret usq; in Vergiliarum occaſum. *Naſcitur* in ſabuloſis. Ideo iis Plinius familiariſſimum dixit. Plin. H.N. l.19.c.8. Ideò & ſiccis *feritur*, maximè area in defoſſu cavata, ripisque undique circumſtructis lapide: alias evagatur per agros, & cogit ſolum ſterileſcere. Naſcitur & plurimis provinciis ſua ſpontè novalibus, in inſulis domorumque areis. *Uſus* ejus in *cibis* & *Medicina*. *Caulis & fructus* ταριχεύεται εἰς βρῶσιν: ſed quia tenuium partium, minimum alimenti ſuggerit. Columella R.R.l.2.c.3. Gal.l.de Alim. facult. *Radicis* cortex amarus eſt, acris, acerbus. Ideò propter amaritudinem abſtergit, purgat, incidit; propter acrimoniam, excalefacit, digerit; propter acerbitatem, contrahit, denſat & ſtringit. Laudatiſſimus contra lienes induratos, Galen.l.7. ſimplic. ſive extra imponatur; ſive adhibeatur intra. Quadraginta dierum ſpacio ex vino potus lienem τήκειν dicitur. Plin.H.N. l.13.a.3. Quin & menſes promovet, & ulceribus cataplaſmatis inſtar adhibetur; dentiumque dolores in aceto vel vino potus ſedare ſolet. Eadē *foliis* & *fructui* virtus, non tamē

Cappa-ris. tanta. Illis quandoque paucis diebus duritiem Charadis naturam referentem Galenus ſuſtulit. E ſucco fructus clyſteres Serapioni ad Sciaticam, inſtillatus auribus, occidit vermes. Dioſcorides turbare alvum dixit, ſtomachoque incom̃odum, & ſitim inducere; commodiorem coctum. *Quatuor* ejus ſunt *genera. I. Africana*, quæ apud Marmaridas (falsò *μαργαρίτας* habent quidam codices) naſcitur, & vulvis infeſta, & vehemẽter inflat. *II. Apula*, quæ in Apulia provenit, vomitum facit, ſtomachumq; & alvum exſolvit, quod fortè de recente ſumendũ. Nam ferunt, *inquit idem Plinius*, qui quotidiè capparim Italicam edunt, paralyſi non periclitari, nec lienis doloribus. *Radix*, addit, vitiligines albas tollit, ſi tritæ in ſole fricentur: bibiturque in lumborum doloribus. *III. Arabica*, quæ è rubro mari & Arabia defertur, quia in calidis provenit, multo eſt noſtrate *δριμυτέρα*, adeò ut in ore puſtulas excitet, & oſſa *ἄχρι γυμνώσεως* exedat. Ideò Plinio peſtilens.

II. Apud RECENTIORES eſt Capparis quadruplex 1. *Spinoſa.* 2. *Non ſpinoſa.* 3. *Arboreſcens fructu juglandis magnitudine.* 4. *Portulacæ folio.*

I. Capparis ſpinoſa eſt iterum duplex 1. *Fructu minore, folio rotundo.* 2. *folio acuto.*

Stapel. ad Theophr. H.P. l.6.c.5. p.659. Bauhin. H. P. l.14.c.7. p.63. Dodon. H. P. pempt.6. l.1.c.6.

1. *Capparis ſpinoſa fructu minore, folio rotundo*, Cæſalp. eſt *Italica*, Lobel. *retuſo folio*, Tabern. *ſecunda*, aculeatus frutex eſt. *Ramuli* aduncis hamis horridi, per terram orbiculariter ſternuntur, niſi pedamentis fulciantur. *Folia* circa hos lata, veluti mali cotoneæ, ſed rotundiora, ſaporis perquam amari. E ſinu tenues pediculi, quibus capitula rotunda, viridantia. *Flos*, hæc ubi dehiſcunt, æſtate inſequitur candidus, roſæ aut mali cotoneæ ſimilis, cujus medium infiniti fibrarum cirri inſedere. *Fructus* oblongi, olivarum æmuli, in quibus ſemina parva albida, pericarpio oblongo incluſa, ex ruffo miliò non diſſimilia. *Viſa* Lugduni Novembri florere. Ex Alexandria optimæ Venetias deferuntur. In Apulia Ægyptiis deteriores proveniunt. Viſa & Romæ in collapſis ruderibus circa Pacis templum; Senis quoque, cujus fructus Apulæ ſapore non cedat. Sed & in ora Tyrrhenici maris fruticat. De hujus *Vſu* ſumendum, quod ſuperius ex Veteribus diximus. In *cibis* meliores putantur: ideò ſexies pluris emuntur, quàm majores. *Radicem* maſticatam multam pituitam trahere, tradidit Montanus. Denigrat capillos ſi in lacte aſinina ad tertias cocta inungatur. Cortex radicis in obſtructionibus lienis paſſim adhibetur. Fiunt ex eo & Tabellæ cum croco Martis.

Lobel. Adverſ. p. 281. Bayrus in Pract.

Hartm. in Chymiatr.

Plin. H. N. l.19. c.8.

2. *De Cappari ſpinoſa folio acuto* nihil occurrit, quod dicatur, niſi folium diverſum habere; laudatiſſimam Veteribus in Caria, proximam in Phrygia. De *cultura* ejus ita *Quinqueranus.* Quin & capparum meſſibus, non alia ditior plaga. Seruntur in vetuſtis parietibus, nulla muri injuriâ. Nam quæ per ſolum repunt, quamvis ſiccum, aſperum atque ſaxoſum, multò ignobiliores compertæ ſunt. Hujus rei ſatio perficitur in hunc modum: contunduntur veterum murorum cæmenta; his probè tuſis miſcentur capparorum ſemina ex nigro rubeſcentia, magnitudine milii, oblongiora; hujus mixtionis tantillum injicitur in arundinem utrinque foratam, & ubicunq; foramina ſunt in muro, aut grandiores rimæ, flatu injicitur, id juvante cœlo per ſe radicatur, mox ineunte ætate ex ea radice truncus emergit, qui digitis duobus per rimam caput exerit; ex eo capite numeroſæ ſagittæ emicant, rectæ, leves, bipedali proceritate; quæ veluti è centro ad circumferentiam tendentes orbem efficiunt, multiplici decuſſu ſtellatũ. Rurſum hæ ſagittæ utrimque folia habent pyri palmari intervallo, è quorum ſinu pediculi exiliunt acuminati, acumine ipſo

Quinquer. l.2. de laudib. Provinciæ.

cap-

capperem geſtantes; tum colligi cappares oportet. quippe longiore mora ex ipſis capparum volgis flos emergit, qui inutiles ad condituram reddit: ſublata vindemia folia decidunt, & totæ propagines quadantenus exſiccantur, putantur que vitium ritu, ita ut dejecta univerſa coma, glabrum caput relinquatur, ad parem ſpem ſequentis anni. optima ſatio autumno, ut & cœli aſpectus in orientem.

Alpin. de plant. Ægypt. c. 41. p. 129. *II. Capparis non ſpinoſa fructu majore*, nihil diverſi à præcedentibus habet, præter ab aculeis immunitatem. Cappares autem Alexandriæ majores eſſe quam alibi, quas *Cappar* appellant, Alpinus author eſt.

Bellon. obſ. l. 2. c. 60. *III. Capparis arboreſcens fructu juglandis magnitudine* obſervata in Arabia à Bellonio. Æquat pumilarum ficuum altitudinem. *Fructus* ovi gallinacei magnitudine, cui ſemina intus piperis inſtar calida. Cappares ipſæ juglandi quantitate non cedunt. *Semina* vino commiſcere ſolent incolæ ut conſerventur. Notatæ ab eodem cappares in Tauri montis fiſſuris, plurimum ab his quæ in arbores adoleſcunt, & quæ in Græcia proveniunt, differentes.

Lobel. Obſ. p. 511. Dodon. H. P. Pempt. 6. l. 1. c. 7. Bauhin. H. P. l. 14. c. 8. p. 66. *IV. Capparis portulacæ folio*, Lobel. & Tabern. *Capparis leguminoſa*, Dodon. *Capparis fabago*, Camer. *ſylveſtris* ſeu *fabaginea*, Syrorum *Morgſani*, Rhaſis *Andirian*, Abenſinæ *Ardeſrigi*, Lugdunenſi *Fabago Belgarum*, Columnæ *Telephium Dioſcoridis & Plinii*, Bauhino *Peplios Lutetianorum*, dicitur. Longi, lenti, glabri, ſtriati & ramoſi *caules*. Ad horum genicula duo ex adverſo pediculi quibus in cacumine bina *folia*, pingvia, ex rotundo oblonga, portulacæ quodammodo ſimilia. *Flos* unicus, miniatus, ex pediculis dependet, extra eum longa, rubentia ſtamina, cum apicibus concoloribus prominent; extrinſecus à foliolis oblongis, viridantibus, exhibetur. *Siliqua* ſeſamo ſimilis, oblonga, anguloſa, quatuor veluti ex thecis compoſita; in qua *ſemina* plura, lata, ex rotunditate in acumen deſinentia. Univerſa planta guſtu ſalicis amara eſt. Viſa *florere* Auguſto in Horto Regio. Romæ ſponte inter rudera *naſci* prodidit Camerarius, Ignotam Veteribus quidam cenſent: alii *Cepaam Dioſcoridis* eſſe opinantur. Halepi ingratiſſimi eſt odoris, & ideo frequentis contra lumbricos uſus. Cappa-ris. Camer. in Epitome. Rauvvolf. in itiner.

Ex EXOTICIS huc tria pertinent. *I. Albaut Theveti*, herba in inſula Suchen, Æthiopico littori adjacente, in rupibus ſeſe latè diffundens. *Folia* ferè Cappatis, cujus fructus germina ſeu capitula rotunda. *Foliis*, radicibus, fructu incolæ ad colicos & ſtomachi dolores utuntur, ſuntque ſuaviſſima. *II. Sacquenume-ner* ſeu baccæ plantæ quæ in Virginia, in ſtagnantibus aquis reperitur. *III. Oconchtanimins* ſeu acini, qui ibidem in riguis convallibus capparum inſtar creſcunt. Incocti malignæ ſunt qualitatis. Forte cum præcedentibus baccis iidem. *IV. Herba ſinus S. Auguſtini fructu cappari ſimili*, foliis rotundis, viridibus, & craſſis. Incolæ, *Eſſac* vocant, & in acerariis adhibent. Bauh. H. P. l. 24. c. 9. Ind. Occid. p. 1. De Laet Ind. Occid. l. 3. c. 15. Purchaſ. Navig. Tomo 1. p. 419.

ARTICULUS V.

De Arboribus Bacciferis Claſſis quintæ.

PUNCTUM I.

De Sabina.

AD Claſſem quintam bacciferarum, *Sabinam*, *Cedrum*, *Iuniperum*, *Thujam*, *Brutam*, *Aſparagum* & *Corrudam* refero. Vid. TAB. LXXVIII.

I. *Sabina Veteribus* in duplici eſt differentia. *I. Alia* eſt *Cupreſſi folio*, Cupreſſus Cretica nonnullis. Spinoſior hæc coactæ brevitatis, τοῖς πλατὺ μᾶλλον χρωμένη, θαμνώδης, acris, πυρωτικὴ, & perpetui viroris. Dioſcor. M. M. l. 1. c. 104.

Mm 2 Multi

Sabina. Multi eandem cum arbore Bruta, vel potius Brathy de qua ſub Thuja, ſed malè, credunt. Quidam Paradyſi arborem opinantur. Magis

Galen de Alim. facult. l. 2. c. 37.

Cupreſſo aromaticam Galenus dixit, non quod odoratu gravem non agnoſceret: nec enim aromaticis plantis ſemper ſapore grato, vel odore jucundo opus eſt: ſed quod in thymiamate non ultimum locum haberet. Niſi de guſtu aromatico potius ſumere velis. Idem enim Citrium [illegible] dixit.

II. *Alia eſt folio Tamarici*, de qua nihil occurrit. Quoad *Vſum*, ex fortiter ſiccantibus utraque Galeno: idcò putredinis averrunca.

Dioſcor. l.c.

Dioſcoridi *folia* contra nomas & phlegmonas adhibentur: carbunculos cum melle cocta rumpunt: cum vino ſanguinem tenuitate ſua per urinas educunt & partum expellunt, ſeu pota ſeu appoſita, ſeu ſuffita, quod & apud Galenum occurrit. Plinius in medicamentis duplicato pondere eoſdem effectus quos Cinnamomum, habere tradit; gallinaceique generis pituitas fumo ejus ſanari.

II. MODERNIS duplex quoque eſt, 1. *Folio Tamariſci Dioſcoridis*, & 2. *Folio cupreſſi*.

Matth. in Dioſcor. l. 1. c. 58. Cordus ad Dioſcor. l.c. Tabernom. H.P. l. 3. c. 9. p. 38. edit. A. 1625.

I. Sabina folio Tamariſci Dioſcoridis, Camerario dicitur *vulgaris*, Matthiolo *ſterilis*, Cordo *mas folio*, Tabernom. *mas*. Arbor eſt perpetui viroris, in latum magis quam altum proficiens. *Caudex* ſatis craſſus. *Cortex* ſubruffus. *Rami* flexiles, circa quos verno tempore ſquammoſum quid ac fungoſum undique cingitur, colore ex pallido rubente vel ſubluteo rubro, facie auriculæ Judæ, ſive fungi qui ad Sambucum naſcitur. *Folia* cum oriuntur cupreſſo ſunt ſimilia, mox in foliorum Tamariſci formam abeunt, duriora, aliquantulum ſpinoſa, graviter olentia, fervido guſtu. *Floſculi* medio ferè Maii prodeunt exigui, quadranduli, ex albido lutei. *Fructus* novellæ nullus; nec antiquæ, ſi ſurculo non ſemine ſata.

II. Sabina folio Cupreſſi eſt duplex. Prima & Altera.

Tabern. H.P. l. 3. c. 8. p. 671. Lobel. Obſ. p. 626.

1. *Sabina folio Cupreſſi prima*, Matthiolo *Baccifera*, Dodon. *altera*, Geſnero *Major*, Lobel. *Genuina baccifera atrorubra*, Tabern. *Fœmina minor*, vulgatæ ſterili Sabinæ ortu totaque facie eſt ſimillima. *Materies* ſubrubra: *folia* paulò minus acuta, minusque rigida. *bacca* ſine grano, ad ramulos viridis primo; ubi maturuit cærulea. *Viſa* in monte Ceto propè Monspelium; nec non in Belgii viridariis.

Lobel. Obſerv. p. 626.

2. *Sabina folio Cupreſſi altera*, Lobel. *Baccata alia*, Tabernom. *Fœmina major*, ramulorum exilitate & foliorum tenuitate duntaxat à ſuperiore diverſa, inter Sabinas & Cedros phœniceas media. *Baccas* fert prima majores. *Naſcitur* in Calabriæ & Apuliæ montoſis. *Bauhinus* flores

Bauh. H.P. l. 9. c. 21. p. 289.

minimos, luteos, veluti julos in extremitatibus ſe obſervaſſe & baccas utramque Juniperinis æquales ferre ſcripſit, quas virentes ex albido cæruleo quodam colore tinctas, tubercula quædam obſident. In ſummo, *addit*, aliquando pediculo oppoſito apex modo unus, modo duo prominent, ſemine intus contento. Tandem etiam maturæ atrocæruleæ fiunt. Has baccas nulli præcedunt *flores*, ſed duntaxat baccarum rudimenta, incurvis pediculis inſidentia, ex tribus, quatuor, aut quinque exiguis tuberculis, inſtar Myrmeciæ verrucæ parvæ compoſita. E *foliis* deſtillatur aqua, maculas faciei abſtergens; & qua venatores ad curandam canum ſcabiem utuntur. *Nota* verò. Dari in Sabina aliquas pro ratione ſoli, ſationis, & cultus varietates. Novellæ, ut dixi, nullum ferunt fructum: nec antiquæ aliquem, niſi ſemine prodeant. Sed nec hoc perpetuum. In horto quidem Montbelgardenſi nullos fructus tulit: ſed alibi plantata, plurimas baccas proferre viſa eſt. Viſa & in Burgundia & in Caſtello Beveuge, à Bauhino, foliis non ſpinoſis: Baſileæ aliquando baccifera; Tubingæ, quæ ſponte provenerat, fo-

liis partim ſpinoſis, partim non ſpinoſis. Geſnero baccas Septembri profert. Non eſt ergò mirum diverſa de illa ab authoribus prodi.

Punctum II.

De Cedro baccifera.

Tab. LXXIX.
Dioſcor. M. M. l.1.c.105
Theophr. H.P. l.1.c. 75. & 16.

I. DUplex *Veteribus Cedrus*, *Conifera* nempe & *Baccifera*. Nos hic de iſta, de illa inferius agemus. Parva eſt. *folia* perpetui viroris, rara, & extremitate pungente. Ideò ſpinoſam Juniperi modo Dioſcorides dixit. De *Generibus* ambigitur. Duas quidam apud Theophraſtum affirmant, *Lyciam* nempe & φοινικῆν; punicam alii ſimplicem dicunt, inter quos qui Idam montem incolunt. Junipero hic non diſſimilis, ſed *folio* maximè diſtat, utpote quod durum, acutum, ſpinoſumque, excelſior naſci videtur. Alii nominibus minimè dividunt, ſed ambas *Cedros* appellant, Cedrum tamen cum appendice *Oxycedrum*. Nodoſæ ambæ, πολυμάσχαλαι, καὶ ἐπεστραμμένα ἔχοντες τὰ ξύλα. Cedro τὸ πλεῖστον ἐγκάρδιον καὶ ἄσαπές, adde ἐρυθρὸν & εὐῶδες. *Fructus*

Gal. l.2. de Alim. fac. c.15.

qui Galeno κέδρις, eidem ξανθὸς ex rubedine flaveſcit, myrti magnitudine, odoratus & ἡδὺς ἐσθι. &c. Unicam hinc Cedrum bacciferam, quæ *Oxycedrus* juniperoque ſimilis, colligas,

Caſſ. Baſſ. l.11.c.1.
Plin. H.N. l.13.c.5.

cui & Geoponicorum author Juniperum ſimilem fecit. Plinius *Cedri*, *Oxycedri* & *Iuniperi* hiſtoriam confudiſſe videtur. Cum enim unum ſit Cedri apud Idæos genus, ille facit Lyciam & Phœniciam, quarum utraque Myrti magnitudine fructum fert, dulcem ſapore; altera odore præſtat. *Vſum* ſi ſpectes, calidæ ſunt

Galen. l.7. Simplic. Medicam.

& ſiccæ in tertio *Cedrides*. Si liberalius iis utare, dolorem capitis inferunt, ardoremque ventriculi. Tuſſim de cætero ſanant, urinam cient, alvum ſiſtunt; ruptis convulſis, ſpaſticis, & ſtranguriæ utiles.

II. NOBIS unicum quoque eſt *Cedri baccifera* genus, quod folio Cupreſſi, ſed magnitudine diſtinctum. Eſt enim *Cedrus*, 1. *Major fructu flaveſcente*. 2. *Media majoribus baccis*. 3. *Minor*. Cedrus baccifera.

I. *Cedrus folio cupreſſi major, fructu flaveſcente*, eſt *Cupreſſus ſylveſtris* Dioſcoridis, in Codice Hermolai, *Cedrus Phœnicea* Plinii, *Cedrus Lycia*, Matthiol. *Cedrus Pumila foliis obtuſis phœnicea* Bellon. *Oxycedrus Lycia* Dodon. *Iuniperus major* Cluſ. *Oxycedrus folio cupreſſi*, aut *Sabina major Monſpelienſium*, *& phœnicea media* Lobel. *Cedrus Phœnicea ſecunda* Tabernom. Lugdunenſi *Thuja genus quartum*, aliis *primum*, Bauhino *Cedrus Lycia retuſa* Bellonio dicta. frutex eſt, qui humanam altitudinem rarò ſuperat. *Caudex* contortus & ramoſus, cortice ſcabro, exterius fulvo, interius rubente, veſtitus. *folia* adultæ cupreſſi carnoſa, ex continua quatuor foliorum connexorum ſerie concinnata, quæ trita gratum odorem ſpirant. *flores* flavi, extremis foliolis inſident, & vere producuntur. *fructus* baccarum Myrti magnitudine, rotundus, viridis primum, mox ad phœniceum tendens, ſeu ut Dodonæus, per maturitatem flavus, ad ruborem inclinans, cui tria aut quatuor oblonga & ſtriata, quæque albam, oryzæ ſimilem & ἐντεριώνη medullam continent, grana, ab Oxycedrinis ſolo linearum triquetrarum defectu diſtincta, molleſcit maturitate. *Nota* verò, teneri & recentis folia, juniperi folia æmulari, niſi paulô breviora & molliora eſſent: inferiores ramos pungentibus & acutis foliis: ſummos obtuſis & rotundis, interdum veſtiri. *Naſcitur* ad Tyrrhenum mare, inter Calpen & Malaccam; nec non maritimis Galliæ Narbonenſis oris, in Illyrico & Epiro.

Matthiol. In Dioſcor. l.1.c.89. p. 125.
Bauhin. H. P. l.9.c.24. p.295.
Cluſ. H.P. l.1.c.25.
Bellon. obſ.
Dodon. Pempt. l.5. c.5.
Lobel. Obſerv. p.627.

II. *Cedrus folio cupreſſi media majoribus baccis*, Bellon. *Cedrus Lycia*, Lugdunenſi *Thuja Maſſilienſium*, ramis & foliis eſt habitioribus, & *baccis* per totos ramos quadruplo majoribus, reſinoſis, phœniceis, nucem Ponticam æquantibus. Lobel. Adverſ. p.627.

III. *Cedrus Cupreſſi foliis minor*, eſt *Cedrus phœnicea minor*, vel *tertia Lobelii*. Lobel. l.c.

 belii.

Juniperus. *belii*. Eodem modo cum media ſen illa quam majorem diximus fruticat, ramis & foliis tenuioribus, granis phœniceis. Calidioribus montoſis maritimiſque *gaudet* Galliæ Narbonenſis & Apulejæ.

Punctum III.

De Junipero.

Vid. Tab. LXXIX.

Theophr. H.P.l.3.c.7. c.12.l.1.c.15 l.2.c.4. Theophr. H.P.l.3.c.6.

I. *Juniperus* arbor Theophraſto anctu eſt facillimá, & Cedro minore excelſior. *Radix* rara & inter ἐπιπολαίως. *Caudex* nodoſus, πολυμάσχαλος & tortuoſus. *Materies* non ſpiſſa, ideo cæſa brevi putreſcens. *Folium* Cedro bacciferæ mollius, idemque perpetuò virens. *Florere* Macedones non arbitrabantur. *Fructus* qui ἀρκευθὶς, niger, guſtuque auſterus, καὶ ὥσπερ ἄβρωτος. Tardiſſimè perficitur. ἐνιαύσιον enim habet. ἐπικαταλαμβάνειν ὁ νέος τὸν περυσινόν. Unde *Plinius* dixit, anniferam haberi, novumque fructum in hac cum annotino pendere. Quidam nec maturari dicunt. Ideò decerpitur & ad tempus reſervatur: quod ſi in arbore relinquatur ἀποξηραίνεται. Theophraſtus διαμένειν εἰς ἐνιαυτὸν alibi ſcribit. ὅταν αὖθις ἐπιφυῇ ὁ περυσινὸς ἀποπίπτει. At Arcades, fructus ſimul retinere ternos volunt. Unum περυσινὸν ἤπως πέπονα; alterum ἐπιπερυσινόν, ἤδη πέπονα καὶ ἐδώδιμον. tertium τρίτον, quod incertum. Humor in lachrymæ modum ſpargitur.

Theophr. H.P.l.3.c.12.

Theophr. H.P.l.9 c.1. Theophr. l.3.c.4.& 12.

Naſcitur montoſis, περὶ τὰς κορυφὰς, τὰ ψυχρώδη καὶ χειμέρια, ſed non in excelſum. Naſci in planis circa Macedoniam reſpuit. *Vſus* εἰς τεκτονίας, ſive ὑπαίθρια, ſive κατὰ γῆς κατορυττόμενα reſpicias, & quidem διὰ τὸ ἄσαπες. Nec cariem nec vetuſtatem ſentit, exque ea in templo Epheſino trabes.

Theophr. H.P.l.3.c.8. Plin. H.N. l.24.c.8. Plutarch. de Iſide & Oſiride.

Genera apud eoſdem Veteres, duo. *Alia* enim *Major*, vulgo cognita, cupreſſo ſecnndum Auctuarii authorem ἰμφερίς, cujus fructus nucis Ponticæ magnitudine reperitur, quæque ἐν τεγίχνοις καὶ παραθαλασσίοις plærumque prorumpit. *Alia Minor*, cujus fructus κύπαρον, (malè καρύον) Græcam nempè & rotundam æquat. Odoratus idem, dulcis in mandendo ac ſubamarus. Cedro utramque aſſimilem Plinius dixit perperam. *Syriaca Cedrus* & minor Juniperus, planè diſſimiles: majori pro fructu bacca, Cedro conus. Minorem Cedrum & majorem juniperum folio differre, ſuperius dictum. Quidam olim, *Aliam* florere nec ferre; *aliam* verò quæ non floreat, ferre protinus baccis ſubnaſcentibus, quæ biennio hæreant, dixerunt. Adde his *Majorem* quam vaſtam Hiſpania fert, maximique baccæ ejus. *Vſum & vires* ſi attendas, excalfactoria ex illis utraque & urinas ciens; accenſaque ſerpentes fugat. Arceuthis moderatè calefacit & adſtringit, ſtomachi, pectoris & lateris doloribus utilis. Inflationes algoreſque diſcutit, & tuſſes concoquit. *Folia* quæ acria viperarum morſibus opponuntur, vel ipſorum ſuccus. Ramenta *ligni* pota interficere, inter Dioſcoridis notha legitur: refellitque experientia. Poſſunt tamen nocere & ſuffocare aliquando, quia propter ſummam ſiccitatem adhærent. Sic multum pinſi & cribrari Colocynthis debet, ne inteſtinis affixa exulceret. Umbra Virgilio noxia propter blandam odoris eluviem, ſi ſcilicet juſto diutius ſub eâ moreris.

Theophr. H.P.l.4.c.4. Plin. H.N. l.16.c.26.& c.19. Dioſcor.M. M.l.1.c.109

Virgil Ecloga ultima.

II. RECENTIORIBUS tria ſumma Juniperi genera. 1. *Vulgaris*. 2. *Minor montana folio latiore fructuque longiore*, & 3. *Major*.

I. Juniperus vulgaris eſt etiam duplex 1. *Frutitoſa*. 2. *Arbor*.

Cluſ.H.P. l.1.c.35. Geſner in Horto. Bauhin. H. P.l.9.c.35. p.293.

1. *Juniperus vulgaris fruticoſa*, Cluſio *vulgaris*, Geſnero *Humilis*. Cordo *Minor*, Tabernom. *baccifera*, Camerar. *noſtras*, Bauhin. *vulgaris baccis parvis purpureis*, denſo ramorum ſtipatu fruticat. *Radices* multifidæ, cortice puniceo veſtitæ. *Cortex* ſcaber, deciduus & rubens: materies rubeſcens, odore reſinoſo. *Folia* in ramulis perpetui viroris, oblonga, rigida, aculeata, valdè anguſta. *Baccæ* exiguæ, rotundæ, numeroſæ. Umbilicus ipſis in tres radices, totidem

ſemi-

ſeminum loculos oſtendentes diſtinctus, magnitudo ad grana piperis dupla; in ſingulis grana tria oblonga, triangula, pulpâ nonnihil ruffa, ſapore acri, reſinoſo, cum quadam dulcedine, tactu, ubi inveteravere, oleoſo. Vireſcunt primò, per maturitatem nigræ aut atrocæruleæ: hicque iis altero demum anno, Autumno appetente color. Geſnerus cultioribus locis autumno ferre ſcribit. Sudat & menſe Majo, ſi pluvioſa tempeſtas, *lachrymam*, quæ fungi inſtar, magna in copia arbori adhæret. *Provenit* limoſis & lapidoſis locis, in Italia, Germania, Anglia, Hiſpania &c. *Variat* ratione floris. *Alia* enim pro flore in tribus foliolis minutiſſimis futuræ baccæ rudimentum habet, tam exiguum ut vix conſpici poſſit. *Alia* quæ *fœmina* fortè dici poſſet, *flores* producit menſe Majo plurimos, confertos. *Conorum* exiguorum hi inſtar, purpura cum croceo mixta piſti, ex plurimis corpuſculis rotundis, Papaveris ſemine minoribus pulviſculo farinaceo farctis compinguntur, intercedentibus raris quibusdam viridantibus acuminatis foliolis, ſquammatim corpuſcula illa obtegentibus. Cum dehiſcunt effigiem capituli equiſeti florentis, repræſentant, adnatis unicuique ſquammulæ apicibus ruffis. Cæſalpinus *floſculos* amentaceos exiles vocat, Bauhinus inſtar nucamentorum minimorum, ut vix appareant, dicit. Sed nec in his inter Botanicos convenit. Nam quidam abeunte in auras pulviſculo, & baccarum ſpem eludi, nec ullum fructum inſequi ſcribunt. At Tragus, menſe quidem Majo tenuiſſimum ac luteum pulverem è Juniperis in auras avolare, ſed poſt baccas prorumpere reliquit. Utut ſit, magni eſt in *Medicina* uſus. *Ramis* & *virgultis* accenſis aer peſtilens emendatur. Cinis ex iisdem & baccis nucis juglandis magnitudine in vino ſuſpenſus, multum hydropicis prodeſt. *Radicis* decocto Afri Medici in Lue Venerea utuntur. (Scalig. Exercit. 180.) E *baccis* fit *decoctum* cum aceto, quo dentes dolentes colluuntur: cum vino generoſo, addito colaturæ croci momento, quo menſes cientur; *Aqua* quæ fœtum quoque mortuum, extrahit. *Spiritus* qui inſequente ſemicupio cum Malva & Chamæmelo incocta, duorum cochlearium pondere, calculoſis propinatur; *Oleum* cujus guttula pani aſperſa urinas violarum odore imbuit, convenienter ſumpta, calculoſis & urinæ difficultate laborantibus propinatur; *ſuccus*, qui ad duodecim annos durare poteſt, & verè Theriaca Germanorum dici poteſt, tum quod contra venena efficax, tum quod corporibus ipſorum convenientiſſima; *Sal* denique quod inter egregia ſudorifera computari debet. Nullum ligni genus carbonem præbet, qui diutius ignem conſervet.

Junipe-rus.

Evonymus in Theſauro.

2. *Iuniperus vulgaris arbor*, ſola magnitudine à priore differt. Non tantum in Hiſpania, ut Plinius & Cluſius notarunt, ſed & alibi *naſcitur*. In Caſtella nova ſupra Segobiam frequens, exque ea trabes & contignationes ab incolis parantur. In Belgio cultioribus hortis, juſtam quoque arboris magnitudinem attingit. In monte la Chaux, circa Vandacourt & Blaumont, altitudinem duorum hominum excedit, craſſo Nucis caudice, ut inde ſcyphi tornentur. In Hetruria denique agro Senenſi, cujus fructus ſylveſtris, craſſior & dulcior. Vidit & Patavii in horto Nobilis Bembi menſe Januario Bauhinus.

Cluſ. l. c. Bauh. l. c.

II. *Juniperus montana minor, folio latiore, fructuque longiore*, dicitur Geſnero *Minima*, Cluſio *Alpina*. Cubitalem altitudinem non excedit, ſed quaſi humi ſpargitur. *Rami* ſunt vulgari multò craſſiores & breviores, lenti & contorti. Tenellos *folia* terna, æqualiter ſemper naſcentia, breviora, craſſiora, pungentia ambiunt, quibus color exterius viridis, interius ex cæruleo candicans. *fructus* vulgari ſimilis, ſed paulo longior, per maturitatem niger, & ejusdem ſaporis. *Conſpecta* in ſcopulis Dürrenſtein & Etcher. *Ramulus Bauhino*

Geſner. in Horto. Cluſ. H. P. l. 1. c. 25.

Bauhin. H. P. l. 9. c. 25. p. 299.

ex

Juniperus. *ex Delphinatu missus*, rugoso erat & nigricante cortice, multos adnatos ſurculos ſuſus, denſo foliorum agmine, ut ramuli vix poterint conſpici.

III. *Juniperus major* eſt triplex 1. *Baccâ cæruleâ.* 2. *Baccâ ruſeſcente.* 3. *Fructu nucis magnitudine.*

Lobel Adverſ. p. 448. Cluſ. p. 429. 1. *Juniperus major baccâ cæruleâ* eſt *Juniperus maximus Illyricus* Lobelii, Bauhini & Tabernomontani, de qua ita Lobelius. Juniperi ex Iſtria quaſdam habuimus plantas, non diſpares fronde & figurâ Oxyacenthidi, ſive acutæ Junipero, ſed *fructus* erat teres, oblongior, mediocris olivæ par. *Bacca* erat cærulea.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 26 Matthiol. ad Dioſcor. l. 1. c. 89. Lobel Adverſ. p. 448. Cordus ad Dioſcor. l. 1. c. 106. 2. *Juniperus major baccâ ruffeſcente*, Bauhino *Oxycedrus Theophraſti & Galeni*, Matthiolo & Tabernom. *Cedrus phœnicea*, Cluſio *Oxycedrus*, Cordo *Cedrus magna* ſeu *Juniperus peregrina*, Lobelio *Oxyacantha* ſeu *Juniperus acuta*, aliis *Cedrus Lycia Theophraſti. Caudex* magnam partem contortus; *cortex* tenuis & ruffeſcens. *folia* pungentia, vulgari longiora & rariora, terna ſemper circa ramulos. *Fructus* initio viridis, deio flaveſcens, tandem punicei coloris, ſæpè avellanæ magnitudine, ſquammarum veluti rudimétis obſitus. Huic *nuclei* tres aut quatuor inæquales, majores, medulla intus alba. In Italia apud Mootignoſam Lucenſium caſtrum, oon procul à mari, fructus avellanis noo cedunt. *Provenit* plæriſque Hiſpaniæ & Galliæ Narbonenſis locis aſperis. Nuſquam major Cluſio quam ſupra Segobiam & Guadarama v.la. Arboris magnitudioem æquabat; truncus humaoi corporis craſſitiem. Ædium cootignatiooes & trabes ex eo. Obſervata in ejuſdem menſe Octobri *ramis plantula*, digiti longitudioe, viſci inſtar, ramoſa, geniculata, viridis, flaveſceos interdum, ramulis Myricæ receoter coatis, quam nonnulli *Salicorniã*, Monſpeliani *Sempervivum marinum* vocant, ſed paulò minoribus. Extremis interdum veluti fructus inhæret, Muſci, qui in arboribus aut ſaxis naſcitur, perſimilis. Acidi eſt ſaporis & valdè adſtringit. Ex baccis vino remollitis exprimitur liquor, qui ſaccaro exceptus, ex pulmone & pectore purulenta educit; ac tempore peſtis inter præſervativa cenſetur. *Affinis* ei ſi non eadem quam Scaliger Afris *Etalche*, Arabibus *Harar* dici ſcribit. Æmulatur maximè Cedrum. Leo magnam eſſe, ſpinoſam, foliis Juniperi ſcribit. *Medulla* in Numidia candida, in Æthiopia nigra, in Lybia purpurea vel violacea, cujus ſcobe vice Guajaci Medici in curando morbo Neapolitano utuntur. Fundit & *gummi*, quo Afri, quia maſtichen odore & colore redolet, maſtichen adulterare ſolent. Videtur ejus Thevetus ſub nomine *Elabchen* meminiſſe, quæ in inſula Cicone provenit, ſpinoſa, & Junipero valdè ſimilis. Eadem etiam fortè eſt cum illa quam Hermolaus *Capida* vocat, Junipero ſimili, & quam à Catone ita dictam inveoit, ad lotium movendum. Leo Afric. l. 9. Scalig. Exercit. 181. Cap. Hermol. in Dioſcor. l. 1. c. 92. Bellon. in Obſ. l. 1. c. Vat.

3. *Juniperus major fructu nucis magnitudine*, deſcribitur à Bellonio, quod in Cedri altitudioem aſſurgat, *fructu* ſit dulci, Gallæ quodammodo ſimili, eduli, oucleo oucleorum in olivis æmulo.

Ex Exoticis huc pertinet, *Arbor Americana Oxyacanthæ* ſimilis. Aſſurgit ad octo pedum altitudinem, & latè ſe in multos ramos ſpinoſos ſpargit. *Folia* inſtar foliorum ſpinæ appendicis diſſecta, magis tamen virentia, & ad rutæ accedeotia colorem. *Lignum* ab ea reſectum, quod Garetus ad Cluſium miſit, pedalis erat loogitudinis, craſſum, contortum, cui *cortex* lævis, ſed qui totus reſinæ cujuſdam ſubflavi coloris grumis quaſi teſſelatim diſpoſitis erat obſitus, odore maſtichis quaodo ad ignem admovebatur. Ligni *materies* gravis, dura & candicans. Cluſ. Exot. l. 1. c. 6. Bauhin. H. P. l. 9. c. 19. p. 502.

Pun-

Punctum IV.

De Thuja ſeu Thyia & Bruta.

Theophr. H.P.l.5.c.5. I. T*Huja* ſeu *Thyium* arbor deſcribitur à Theophraſto, Plinioq; Citrus Atlantica dicitur. *Radice* nihil criſpius, ſeu οὐλότερον: formâ cupreſſo ſimilis, ramis, foliis, caudice & fructu; vel potius ceu cupreſſus ſylveſtris. Fabæ hic magnitudine, θυώδεστερος, vel θυωδέστερος cum Gaza ſimavis. *Naſcitur* apud Ammonis fanum, atq; in Cyrenenſi agro: copioſaque vel ubi urbs tempore Theophraſti erat. Plin. H.N. l.5.c.1. *Provenit* & in Atlante. Svetonius Paulinus (quem Conſulem vidimus) primus Romanorum ducum transgreſſus quoq; Atlantem aliquot milliarium ſpacio, prodidit de excelſitate quidem ejus, quæ cæteri imas radices denſis aliisque repletas ſylvis incognito genere arborũ, proceritatem ſpectabilem eſſe enodi nitore, frondes cupreſſis ſimiles, præterque gravitatem odoris, tenui eas obduci lanugine: quibus addita arte, poſſe, quales è bombyce, veſtes confici. Anchorarius mons citerioris Mauritaniæ laudatiſſimos dabat, tempore Plinii jam exhauſtus. Theophr. H.P.l.4.c.1. Theophraſtus *locis algentibus* in altum enaſci reliquit. Ex *ligno* contignationes vetuſtiſſimæ memorabantur. ἀσαπὲς γὰρ ὅλον τὸ ξύλον. Ex *radice σεμνότατα τῶν ἔργων*, & ſimulachra ſculpere ſolebant. Ex eodem fortè ligno θυώδης Helenæ thalamus; niſi fortè θυώδη bonis udoribus repletum eſſe velis. Huic & menſarum inſania debetur, quas *fœminæ* viris contra margaritas regerebant. Plin. H.N. l.13.c.15. Extat, *inquit Plinius*, hodie M. Ciceronis in illa paupertate, & quod magis mirum eſt, illo ævo empta H.S. x: memoratur & Galli Aſinii H.S.xi. Venundatæ ſunt & duæ Jubâ rege vendẽte: quarum alteri precium fuit H.S.xv. alteri paulò minus. Interiit nuper incendio à Cethegis deſcendens. H.S.xiv. permutata, latifundii taxatione, ſi quis prædia tanti mercari malit. Magnitudo ampliſſima adhuc fuit, uni⁹ Thuja & Bruta commiſſæ ex orbibus dimidiatis duobus, à rege Mauritaniæ Ptolomæo, quatuor pedum & ſemipedis per medium ambitum, craſſitudine quadrantali. Majusque miraculum in ea eſt artis, latente junctura, quam potuiſſet eſſe natura ſolidæ. Item a Nomio Tiberii Cæſaris liberto cognomen trahentis, tribus ſicilicis infra quatuor pedes, totidemque infra ſemipedem craſſitudinis: Qua in re non omittendum videtur: Tiberio principi menſam quatuor pedes ſextante & ſicilico excedentem, tota verò craſſitudine ſescunciali, operimento laminæ veſtitam fuiſſe, cum tam opima Nomio liberto ejus eſſet, cujus materia erat tuber. Hoc eſt radicis vitium, maximeque in eo laudatum, quod ſub terra totum fuerit, & rarius quam quæ ſupernè, quæque gignuntur etiam in ramis proprieque quod tanti emitur, arborum vitium eſt, quarum amplitudo ac radices æſtimari poſſunt ex orbibus. Menſis, addit, præcipua dos in venis criſpis, vel in vertice variis. Illud oblongo evenit diſcurſu, ideoque tigrinæ appellantur: hoc intorto, & ideò tales pantherinæ vocantur. Sunt & undatim criſpæ, majore gratia, ſi pavonum caudæ oculos imitentur. Magna verò poſt has gratia extra prædictas criſpis denſa, veluti grani congerie, quas ob id à ſimilitudine apiatas vocant. Summa verò omnium in colore. Hic maximè mulſi placet, ſuis refulgens venis. Poſt hæc amplitudo eſt jam totius caudicis. Juvant plura quoque in una menſa vitia: lignum, ita vocatur materia ſurda, & indigeſta ſimplicitas, aut platani foliorum modo digeſta: item ilignæ venæ ſimilitudo, vel coloris: & quibus maximè obnoxias fecere æſtus ventique, rimæ, aut capillamenta rimas imitata. Poſtea muræna nigro tranſcurrens limite variisque corticum punctis apprehenſus papaverum modo, & in totum atro propior co-

Thuja & Bruta lor, maculæve diſcolores. Virides terra condunt barbari, & illinunt cera. Artifices verò frumenti acervis imponunt ſeptenis diebus, totidem intermiſſis: mirumque ponderi quantum ita detrahant. Naufragia docuere nuper, hanc quoque materiam ſiccatam mari, duritie incorrupta ſpiſſari, non ullo modo vehementius. Nutriuntur optimè, ſplendeſcuntque, manu ſicca fricatæ à balineis maximè, nec à vinis læduntur, ut his genitæ. An *Homero cognita* fuerit, quod Plinio viſum, dubitatur. Scribit quidem θύον & cedri odorem cum mandaro Jovis antrum Calypſus (non Circes) petiiſſet, perſenſiſſe longè Mercurium: ſed id de odoramento potius accipiendum quidam putant, ex quo convolutum in ſacris nidorem Græci vetuſtiſſimi novêre. Ideò & Dionyſius Periegetes vocem pro odoramento etiam ſumſit, & Avienus de Ladano intellexit. Vix Thyina ligna aliquid odoris exhibere; nuſpiam in Græcia, ſoli Africæ arborem propriam, quæ Homeri ignota temporibus. Nollem tamen à Plinio abire. Ladanum nemo θύον vocavit. Εἶδος δένδρου εὐώδους apud Euſtathium Thyum: Periegetes & aromatis & ligni tanquã odorati meminit; Dioſcorides Agallochum thyino ligno ſimile dicit, diſerteque Plinius ubi de ungventis ait, Iliacis temporibus non fuiſſe, nec thure ſupplicatum. Cedri tantum & Citri ſuorum fruticum in ſacris fumo convolutum nidorem verius quam odorem noverant, jam roſæ ſucco reperto. Notam tum Ægyptiacis & Phœnicibus Africam, unde Homerus habere potuit; Nota & Homero qui Ulyſſem in Lotophagorum inſulam apud Syrtes appuliſſe fingit.

Plin. H.N. l.13.c.16.

Homer. Odyſſ.5.

Dionyſ. Afer in periegeſi.

Plin. H.N. l.13.c.1.

II. Bauhino ut & Camerario Thuya Theophraſti putatur eſſe *Arbor vitæ* Bellonii, Cluſii, Dodonæi & aliorum, *Arbor filici ſimilis* Oviedi, & *Arbor paradyſæa Luteſiana* Lugdunenſi, *Cedrus Lycia* Lobelii, *Arbor vitæ* ſive *paradyſiaca vulgò dicta odorata ad ſabinam accedens* Bauhini. Hæc autem etiam in noſtro ſolo ad juſtæ arboris proceritatem excreſcit. *Caudex* eſt rectus nodoſus; *cortex* cinereus aut rubens; *materies* abiegna reſinoſa. *Ramis* perpetuâ comâ virentibus, & alarum modo expanſis, qui in ramulos planos alternatim è latere ſuccreſcentes diviſi, abeunt denuò in multa, oblonga *folia*, numeroſis foliolis compreſſis, quaterna medium gibboſum complectentia ex ramulorum extremis, aut paulò citrà. Vere oriuntur *flores* puſilli, flaveſcentes, quorum nonnulli deinde in *conos* parvos ſublongos, Pinei nuclei magnitudine efformantur, & ſex tenellis ſquamulis compactos, initio virides, deinde palleſcentes, poſtremo ubi planè maturuerunt nigricantes, qui in quatuor carinas dehiſcentes, ſemina oſtentant ſublonga, quaterna, plerumque paleacea, medio paululum extuberante, in quo medulla acris & amariuſculi ſaporis. Coni hi non niſi detracti ferè, aut tabidi pediculo excidunt. Odor plantæ etiam ſiccatæ gravis, adeò fixus, ut folium ſi contriveris, difficulter eluas. Allata eſt ſub iſto titulo Franciſci I. Regis Gallorum tempore ex Canada Septentrionalis Americæ inſula: primumque à Cluſio in horto regio Fontebellaqueo viſa. Nunc in plærisq; Germaniæ hortis colitur. Rami depacti radices facilè agunt, ſi umbroſo & fertili ſolo concredideris. *Naſcitur* & ſemine: ſed tenella, priusquam in ramos explicetur. Juniperum majorem æmulatur. Patientiſſima eadem frigoris: folia tamen fuliginoſum colorem hyeme contrahunt, qui novo vere priſtino virori reſtituitur. Extrahitur ſcilicet ſenſim ſolis calore craſſum humidum, quo viror perit; hybernis pluviis receptum, non citius ad folia defertur, quod lignum & corticem concluſa teneat, quam verno tempore aperiantur. *Uſum* ſi ſpectes, digerere & abſtergere creditur. Rami cõtuſi & naribus impoſiti ſanguinem valido odore eliciũt. Aqua & oleũ chymicè educta, podagricis

Bauhin. H. P. l.9.c.20. p.286.

Cluſ. H. P. l.1.c.24. p.36.

gricis doloribus opitulantur. *An Thuja Theophraſti reſpondeat, dubitari poteſt.* Equidem folia ex foliolis cupreſſi modo ex tenellis ſquammulis compacta ſunt: plana tamen eadem non rotunda. Fructus cupreſſo larignis conis aſſimilis, craſſior tamen & compactior: Arbori vitæ exiguus nuclei pinei magnitudine. Cupreſſus ramos ſurſum attollit; arbor vitæ in planas veluti alas expanſos, in latum diffundit. Taceo alia.

III. Bruta ſeu *Brathys* arbor eſt cupreſſo ſuſæ ſimilis, exalbidis *ramis*, jucundi odoris accenſa, & cum miraculo hiſtoris Claudii Cæſaris prædicata. *Folia* ejus inſpergere potionibus Parthis ſvetum. Odorem eſſe proximum Cedro, fumumque ejus contra exitialia (malè contra ligna alia) remedio. *Naſcitur* ultra Paſitigrim, in finibus oppidi Sitacæ, monte Zagro. Petitur in Elymæos.

Bellon. de coniferis. *IV. Bruta* Sabinam ſuam alteram, quæ in montis Amani, & Olympi Phrygiæ cacuminibus provenit, comparat Bellonius, eidemque *Arboris Vitæ* nomen imponit. Arbor eſt procera, amygdali altitudinem petens. *Caudex* ſinuoſus, craſſus quandoque adeò ut hominis ulna comprehendi nequeat. *Cortex* vitis modo craſſus, ruffus; *Materies* inluti ruboris, qui in nigredinem degenerat. *Rami* junipero majore latiores, magiſque divulſi, adnaris multis appendicibus, perpetuò comoſi. *Folia* cupreſſinis ſimilia, frequentiora tamen, amara & reſinoſum quid præ ſe ferentia. *Flos* nullus, ſed ſtatim ſeminis rudimentum. *Bacca* vix cedridibus craſſiores, in extremis ramulorum ſurculis oriuntur. Perpetuò ſinguli ſuam ferunt, deceduntque anniculæ, cum aliæ jam ad maturitatem pervenere. Virent initio, per maturitatem ex cyaneo nigricant, & os leviter excalefaciunt; merulis & turdis gratiſſimus cibus. *Reſina* in caudice, quæ commanducata, tuta pulverulenta in os diffunditur, nec amplius cogitur. Expetitur arbor à Turcis ad teſtudines, quod nunquam in rimas dehiſcat. *Thujam* non eſſe vides. *Brutam* eſſe vix auſim dicere. cum cortex huic ſit ruffus; in illa nulla fructus mentio. Sed nec *Arborem vitæ* quam deſcripſimus, eſſe poſſe ex floribus, fructu longo, & reſina in caudice colliges.

Puncтum V.

De Aſparago & Corruda.

Aſparagus & Corruda.

Tab. LXXX.

I. TRia ni fallor *Aſparagi* plantæ apud *Veteres* occurrunt genera. *Hortenſis*, *Sylveſtris* & *Paluſtris*. Dioſcor.M. M.l.2.c.152.
I. *Hortenſis* κηπαῖος vel κηπευτὸς ſeu *altilis, ſativus*, frutex eſt πολύκλαδος, *multicaulis, foliis* numeroſis, longis, fœniculo proximis; *radice* rutunda, grandi, & κόνδυλον habente. Eximiâ magnitudine creſcere apud Athenæū; ſpinoſum eſſe apud Columellam videre eſt, qui cum ſpinam fecerit, *ſcorpiones* perurēdos in ſuo loco eſſe docet. Colum.R. R.l.11.c.3.
Nihil hi aliud quam rami ſpinoſi, quibus olim in tormentis utebantur. Putabatur ex tuſis & defoſſis arietum carnibus naſci, quod Dioſcoridi ἀπίθανον. Plin. H.N. l.12.c.18.
Imò apud Caſſianū Baſſum occurrit, ὁλόκλη, ſi perforentur & pungantur, aſparagum productura. Nec deeſt circa Goam noſtris temporibus exemplum, quod fidem veteribus conciliare poſſet. Nullum verò gratius eis tempore Plinii ſolum, quàm Ravennatium hortorum. *Uſus* ejus haud ſpernēdus. Nam *cauliculi* ex vino albo triti renum dolores ſedant: *radix* in aceto aut vino decocta σφίμματα curat. cum ficubus vel ciceribus στραγγουρίαν levat. Amuleti ratione vel in decocto ἀτόκους facere, quod & Chryſippus apud Pliniū prodidit, vix credibile; cum Simeon Sethi προσιδῆναι τῇ γονῇ dicat, celeriusq; in ſangvinem abire, & Plinius ipſe Venerē promovere teſtetur. Plin.H.N. l.20.c.10.
II. *Sylveſtris* aſparagus, qui & μυάκανθος & *Corruda* Plinio, vulgatis eſt Dioſcoridi notæ. Tales enim natura fecerat,

Aſparagus & Corruda.

ut quisque demeteret paſſim. Ex toto aculeatam facit Theophraſtus, altiſſimè Plinius. *Radice* eſt alta, numeroſa & tam crebra, ut pars earum ſuperna tota connexa & continua reddatur, ex qua vel ipſorum caulium proventus factitarur. *Caulis* exit ἐκ τῆς ἀσφαραγγίας vere, ciboque idoneus eſt, (ἀσπάραγγον καθ' ἐξοχὴν vocant) deinde dureſcit, καὶ ἐξανθεῖται περιιούσης τῆς ὥρας. *Flos* ex hoc ſolum (expunge οὐκ) καὶ οὐκ ἐξάγει τὸν περίτερον. Nullum περὶ τὰς ἀκάνθας aculeum gerit; ſed κορυνῶδές τι μικρὸν, ſeu *faſtigium clavæ ſimile*, in quo florem habet parvum. Ideò *Plinius* ſcripſit, virere thyrſo primo emicante, qui caulem educens, *Flos* ex ipſo tempore ipſo faſtigiatus in rhoros ſtrietur. *Fructum* proferre dulciſſimum apud Plutarchum habetur; qui vel ideò in Bœotia ſponſam velantes aſparago coronaſſe ſcribit, quod ἡδύς ὁ καρπὸς ἐκ τραχυτάτης ἀκάνθης prodiret. *Naſcitur* in petroſis & aliis, poſtque autumni æquinoctium floret. In Lybia, Gerulia maximus. Inſtar arundinis Cypriæ fama eſt apud Athenæum craſſeſcere, aſſurgere ad cubitos circiter XX. At in montoſis καὶ παχυκαυλίτιδι craſſitie μεγάλων ναρθήκων, proceritate XX. cubitorum eſſe. Qui in Neſide Campaniæ inſula ſpontè naſcitur, optimus eſt. *Cauliculi* leviter decocti in emolliendа alvo & cienda urina, in *uſu* & olim. *Radicum* contra nephriticidem, iſchiadem, & morbum regium; præſtantiorem q; ad omnes interaneorum morbos ſativo, Athenæus credidit. Galenus inter temperata refert; radices deobſtruere, & dentium dolores ſiccando ſanare. Creditum etiam canes ſi aſparagorum decoctum hauſiſſent, emori. III. *Paluſtris* ἕλειος, ſpinoſus quoque eſt, & ab antiquis colebatur. Baſſus enim Octobri purgare jubet. Acriora ex eodem medicamenta apud Aëtium, ubi pro ἑλείου corruptè ἕλιον ſcribitur. Βασιλικὸς cujus apud Galenum mentio, ex prioribus generibus erit. Altilis certè. Eſt tamen & *aliud genus Plinio* incultius aſparago; mitius corruda, paſſim etiam in montibus naſcens, refertis ſuperioris Germaniæ campis, non infaceto Tiberii Cæſaris dicto, herbam ibi quandam naſci, ſimillimam aſparago.

Theophr. H.P.l.6.c.1. & 3.

Plin H.N. l.19.c.4.8.

Plutarch l. de præcept. ſponſal.

Athen.Dipnoſ.l.2.

Aët. l.6. c.10.

II. Bauhinus ex MODERNIS, duplicem in genere Aſparagum facit, 1. *Molli folio*, 2. *Acuto folio qui Corruda* dicitur. *Ille* vix notus veteribus. Ubique enim acuti folii meminere: & expreſſiſſimè Simeon Sethi non fuiſſe ante ſe cognitum ſcribit, ſed eos tantum qui Elæodaphni aſparagi amari. Nunc inquit μετανομίζεται κατὰ τὸν τοῦ ἔαρος καιρὸν, καὶ παρὰ τινῶν διαγινώσκεται.

I. Aſparagus molli folio eſt quadruplex 1. *Sativus*. 2. *Sylveſtris tenuiſſimo folio*. 3. *Maritimus craſſiore folio*.

1. *Aſparagus mollifolio ſativus*, duplex, *vulgaris* nempe & *Platycaulis*. I. *Aſparagus mollifolio ſativus vulgaris*, aliis *Altilis*, *Domeſticus* & *Hortenſis* eſt. *Radices* habet craſſas, longas, teretes, molles, numeroſas, ab uno transverſo, aſpero & villoſo dorſo utrinque in obliquum deſcendentes, ſapore glutinoſo & dulci. *Caules* primo vere teneros, longos, teretes, virides, glabros & ſine foliis, ab uno ceſpite plures, qui paulatim, niſi reſcindantur, in altitudinem aſſurgunt, fiuntque bicubitales aut altiores, craſſi, duri, rotundi, in multos diffuſi ramos, qui foliolis conveſtiuntur mollibus, virentibus, copioſis quidem, ſed exiguis, & capillamenti inſtar tenuibus, cum fœniculo quandam ſimilitudinem habentibus. *Floſculi* ſecundum ramulos exeunt copioſi, minuti & pallidi. Succedunt *baccæ* piſi vulgaris magnitudine, aut majores, rotundæ, initio virides, per maturitatem coralli ſimilitudine rubentes, intus carne ſuâ duo aut tria nigra & corneæ ſoliditatis ſemina claudentes. *Floret* Julio, Auguſto & Septembri baccæ matureſcunt. *Seritur* in hortis ſolo pingui, humido & benè ſubacto. Cum verò in pratis Alſatiæ Baſileæ vicinis, & ad Danubium ſitis, nec non in Burgundia circa Veſuntium proveniat, à Plinio tangi eum in ſuperioris Germaniæ cam-

Lobel.Obſerv p.458. Bauhin. H. P.l.36.c.24. p.721. Stapel. in Theophr. l.6.c.3. p. 603.

Bauh. Phytop. l.12. campis provenite ſcribit, & à Cluſio mitiorem ſpontè naſcentem vocari, opinatut Bauhinus. *Naſcitur* & apud Hollandos in tumulorum arenoſorum ad Oceani littora convallibus, ſubindeque ſativo craſſior eſt. Naſcuntur & totius anni decurſu, ſi Matthiol. in Dioſc. l.2. c.118. p.375. ubi fructum legeris, radices, quæ ſummo ceſpite vagantur, circumfoderis ac aperueris. Laudatur in *cibo* Sethi, qui ἁπάντων λαχάνων τροφιμώτατον vocat. καὶ τὴν φύσιν τίθησιν ἐν μετεχμίῳ (lege μεταιχμίῳ) τε τῶν λαχάνων ἢ κρέων Abenſina Ferulc. l 4. ὑγιεινῶν. Recentia *germina* cum vino, butyro, pipere & aceto cocta, alvum emollire, urinam ciere, & genituram minuere ſi exceſſus accedat. Schenck. Obſerv. l.1. Obſ.424. Fœtida ab eis urina Abenſinæ: corpori odor conciliatur. *Radices* inter deobſtruentia: dentes eradicare dicuntur abſque dolore, ſi iis ſiccatæ infigantur. II. *Aſparagus molli folio* Bauh. H.P. l.36. c.24. p.721. *ſativus platycaulis* apud Bauhinum habetur. *Caulis* ei tricubitalis, unciam latus, compreſſus, ſtriatus, ex quo *ramuli* temerè & nullo ordine prodeunt, ut in aſparago vulgati: cui etiam *foliis*, *floribus* & *fructu* reſpondet. In horto Comitis à Leiningen in Palatinatu quotannis tali formâ prodire ſolebat.

Bauh. Phytop. l.12. l.6. p.490. 2. *Aſparagus ſylveſtris molli & tenuiſſimo folio*, Cæſalp. *palatium leporis* vocatur, & ſativo in omnibus ſimilis, ſola tranſplantatione & culturâ ab eo differt.

Bauhin. H. P. l.16. c.24. p.721. 3. *Aſparagus maritimus molli & craſſiore folio* eſt Galeno *Aſparagus* ἁλμυρ., Cæſalp. *Aſparagi alterum genus*. Aſparagi ei guſtu gratiores, ut pote qui ſapore quodam fungos prunulos ut Cæſalp. ait imitantur. *Caules* breviores, per ſe ſtantes; *ramuli* longiores; *foliola* craſſiora, firmiora, ex cæruleo virentia. *Floſculi* longiore pediculo pendentes; *baccæ* majores, ſativæ, nec adeò intensè coralli inſtar rubentes, inque eis *ſemina* ad ſummum ſex nigra. *Flores* vere & hortorum umbroſa amat. *Colligi* & in pratis ad Cluſ. H.P. l.5. c.60. p.179. Danubium Viennæ vicinis poteſt. Magna enim ejus ibi copia, craſſiora & teneriora germina.

II. *Aſparagus acuto folio Corruda* dictus 1. *Petræus*. 2. *Tribus aut quatuor ſpinis ad eundem exortum*. 3. *Spinis horridus*. Aſparagus & Corruda.

1. *Aſparagus acuto folio petræus*, Dioſcoridi & Galeno *petræus*, Plinio Cluſ. H.P. l.5. c.60. p.177. *Corruda* & *ſylveſtris aſparagus*, Cluſio *Corruda prior*, *Aſparagi prima ſpecies* Cæſalp. fruticoſa planta eſt. *Virgæ* duæ, tres aut plures, candidæ, lignoſæ, ramoſæ; quina aut ſena *foliola* circa ca, brevia, rigidiuſcula, pungentia. *Floſculi* lutei è ſenis foliolis inter folia ſub alis, violæ Martiæ odore, in Auguſto protumpunt. *Baccæ* initio virides, mox cinereæ, quibus ſemen nigrum, durum. Septembri matureſcit. *Radices* capitatæ, multæ, craſſæ. *Provenit* in agro Salmanticenſi locis petroſis; in regno Granatenſi & Caſtellæ in ſepibus & arvis cultis. In Belgio nullum fructum producit.

2. *Aſparagus aculeatus alter, tribus aut quatuor ſpinis ad eundem exortum*, Dodon. *Aſparagus ſylveſtris alter*, Cluſ. Cluſ. l.c. Dodon. H.P. Pempt. 5. l.4. c.23. *Corruda altera*; Cæſalp. *Aſparagi quartum genus*, tres aut quatuor *ſpinas*, ab eodem exortu hinc inde ſparſas, virides, in ramis viridibus & mollioribus, pro *foliis* gerit. *Flos* non viſus Cluſio. *Baccæ* frequentes, rotundæ, initio virides, per maturitatem menſe Novembri nigricantes, ſucco virente & ſemine unico plærumque, eoque duro gravidæ. *Occurrit* frequens ad Tagum in Luſitania, ſolo petroſo, in collibus & ſepibus. Paſſus eſt ſe & in Belgio ſeri.

3. *Aſparagus aculeatus ſpinis horridus*, Bellonio *Polytricha*, Dodō. *Sylveſtris tertia*, Cluſ. *Corruda tertia*, cubitales & lignoſas virgas oſtentat. *Spinæ* candicantes deorſum flexæ: quina aut ſena *folia* ex eodem capite, larici ſimilia, ſubdulcia & gummoſa. *Flos* inter folia ex longo petiolo ex alarum ſinu, ex viridi palleſcens. *Fructus* rotundus, tricoccus aſpectu, ſed cui niſi unicum granum, bina aliquando, color initio ſubviridis & carnoſus, pulpa lenta & viſcida. Dodon. l.c. Cluſ. H.P. l.c. Bellon. obſerv. l.1. c.18 Fert initio veris aliquot *turiones*, qui tum aliorum inſtar mandi ſolent. *Prodit* ſupra Ulyſſiponem ſalebroſis

locis,

Taxus. locis, juxta vias, & quidem copioſiſſimè. Obſervatus & in Creta Bellonio, ſub *Polytricha* nomine.

ARTICULUS VI.

De Arboribus Bacciferis Claſſis ſexta.

PUNCTUM I.

De Taxo.

Vid. Tab. LXXX. I. Dioſcor. M. M. l. 4. c. 80. Theophr. H. P. l. 3. c. 6. & 10.

ABieti quidem *Taxus* & foliis & magnitudine apud Dioſcoridem ſimilis; volui tamen tanquam bacciferam eum *Dracone* huc referre. Unius eſt Theophraſto generis, ex quo deſcribere placet, ὀρθοφυὲς καὶ εὐαυξὲς, ſimiliſque abieti, niſi quod non tam excelſa, magiſque πολυμάσχαλος, ſeu alis ſinuata. *Folium* (germinat tardiſſimè) perpetui viroris, abieti ſimile, ſed λιπαρώτερον. *Lignum* μελανώτερον. In Arcadia nigrum eſt, eſt & puniceum: in Ida flavum & Cedro ſimile. Unde fraudulenter pro cedro venditur. Fraus detegitur, ſi accenderis. Olet hoc egregiè, fœtet illud. Idem totum cor, ſi ὁ φλοιὸς περιαιρεθῇ; qui cedro tum ſcabritie, tum colore ſimilis. *Radices* breves, graciles, & quæ in ſuperficie. Rara circa Idam. At in Macedonia, Arcadiaque fructum abundè cum abiete profert, rotundum, fabâ, Græcâ nempe, paulò majorem, ruffum, tactu mollem. Plinius minus virentem gracilem, triſtem ac duram facit; nullo ſucco, ex omnibus ſolam bacciferam. De veneſitate in diverſa abeunt Veteres.

Theophr. H. P. l. 3. c. 8. Theophraſtus à foliis λόφουρα (malè καλόφουρα. λόφουρα ſunt animalia quæ caudam & jubam habent; illa quæ non habent. hic jumenta intelliguntur) ἀποθνήσκειν, τὰ δὲ μηρυκάζοντα, *ruminantia*, οὐδὲν πάσχειν dixit, ſi ſumſiſſent. mandi ab hominibus, eſſeque ſuavem & innoxiam prodidiſſe id Græcos. In Italia nec jumentis nocere apud Plinium habemus. Eidem mas noxio fructu. Lethale quippe baccis in Hiſpaniæ præcipuè venenum ineſt; Vaſa etiam viatoria vinis facta in Gallia mortifera fuiſſe compertum eſt. Dioſcorides, baccis noxiam in Italia, homineſque in alvi profluvium incidere. Umbrâ in Narbonenſi homines lædi, mori aliquando, ſcripſit. Sextius apud Plinium in Arcadia tam peſtilentis veneni eſſe, ut qui obdormiant ſub ea, cibumve aſſumant, moriantur. Sunt qui toxica venena quondam *taxica* ab hac arbore appellata ſcribunt, quibus ſagittæ tingantur. repertumque innoxiam fieri, ſi in ipſam arborem ferreus clavus adigatur. Plutarchus tempore incipientis ἀνθήσεως nocere prodidit, hinc & Lucretius flores odore necare cecinit, quod tum ſucco ſit maximè prægnans. Nicander quòd iſthmia & anguſtam laryngis viam intercipiat: meracoque ſuccurri. Ut ut ſit, lethalem omnibus compertum, & potum frigiditatem totius nec non πνιγμὸν inducere. Eburonum Rex ſe taxo exanimavit. Fumus mures necat. Aviculæ quæ baccas comedere, in Italia, nigreſcunt. Corona ex eo inter lugubria. Materies πρὸς κατασκευὰς τὰ κιβωτοῖς καὶ ἐπικαθεδρείαις ſuppeditat.

Plin. H. N. l. 16. c. 10. Plutarch. l. 4. quæſtion. ſympoſ. quæſt. 1. Nicand. in Alexipharmacis. Theophr. H. P. l. 5. c. 8.

II. RECENTIORIBUS eſt Taxus, quæ Cordo *Milax arbor*, Caſtori *Smilax*, arbor procera, ſed quæ ab abiete vincatur. *Radix* brevis, & per ſumma ceſpitum repit. *Truncus* mediocris craſſitudinis, circa verticem ramoſus, reliqua parte enodis. *Cortex* ſquammoſus, rimoſus, ſcaber, exalbidus. *Materies* è nigro ruffeſcit, multis intercurſantibus venis. Bauhinus partim rubere, partim ex albo flaveſcere ſcribit. *Rami* in latus effunduntur, in complures virgas & alas diſtributi. *Folia* abieti & piceæ quidem ſimilia, ſed ab utriſque diſtincta. Ab iſtis, quod non ſunt teretia, ſed culmum lata: ab illis, quod ſint infirmiora, minuſque rigida, nec explicata agmina ſervent, ſed eodem vergentia ferè coincidant. Quod ſi ſingularia

Cord. in Dioſcorid. Stapel in Theophr. l. 3. c. 10. Bauhin. H. P. l. 9. c. 3. p. 241.

Bauhin. l.c. p. 242. laria ſpectes, *(verba ſunt Bauhini)* Taxi folia, ſunt ea abiegnis acutiore mucrone donata, ſupernè atro virore ſplendentia, infernè nitore deſtituta, unicolia tamen & viridantia, nervo ſecundum longitudinem decurrente, cum abiegna elatiorem aversâ parte habeant coſtam, coloreque glauco ſint prædita, guſtu amariſcante: porrò autem in extremis ramulis circumquaque inter folia oriuntur perpuſilla ſed copioſa capitella, ſublonga, ſquammata, ex quibus veluti floſculi emicant Juniperinis ferè ſimiles, & virore palleſcentes, qui deinde in meros & muſcoſos apices fatiſcunt: circa menſem Auguſtum, uti obſervavimus, fert baccas ex calyce ita emergentes, ut ſimile quid habere videantur cum glande: poſtquam verò maturuêre, quod fit menſe Novembri, nihil planè ſimile habent cum glande, ſed figurâ quodammodo referunt florem Vitis Ideæ, quippe parvo, virente atque ſquammato calyculo, brevi pediculo adnato fructus inhæret, grano Juniperino major, ſupernè apertus atque hians, velut ex carnoſâ cute conſtans, colore pulcherrimo & ſplendente coccineo conſpicuus, intus cavus, ſucco præditus viſcido ac dulci, in quo *granum* latitat, pipere minus, nec exactè rotundum, ſed leviter compreſſum, colore inter pullum & ſpadiceum medio, cortice duriuſculo, medullam continens ſaporis non ingrati. Hoc granum fructus capacitatem non adimplet, ſed undique ferè intactum à fructus pellicula in medio ſitum eſt, baccæ imo adhærens, haud ſecus ac ipſa ex pediculo enatum. *Naſcitur* in Italia, Gallia, Anglia, Germania, locis umbroſis, ſaxoſis & præruptis. Tiguri duas eadem proceritate vigere, quâ ſe puero erant, jam ferè per XL. annos, ſcripſit Geſnerus, raroque fructificare. In horto Montbelgardenſi fruſtra plantata. Supra lacum Acronium in pago zu Baurn columna ex eo ſub dio ut ajunt, ad quam malefici alligantur. Tardiſſimè *germinat*; fructum Septembre abſolvit. Taxus.

Quoad *Uſum*. *Materia* concinnandis menſis, haſtis & arcubus expetita. Pulchri hi & puniceo colore; quales ab ulmo fruſtra expectes, niſi tinctura acceſſerit. In Epiſcopatu Salisburgenſi ſcyphi, cucurbitulæ & epiſtomia ex ea; quæ tuta vix exiſtimarim, niſi prius in vino vel aceto macerentur. De *Baccarum* venenoſitate, nec inter modernos convenit. In Italia & apud Norimbergenſes nigreſcere paſtu earum aviculas, & concidere attonitas, faciliusque capi, Stapelio & Camerario debemus. Orni baccis delectantur, falluntur que ſimilitudine. Earundem eſu in Tridentinis febribus & dyſenteria corripi homines, Matthiolus prodidit. Vaccas, cortice in montibus Burgundicis ſublatas, aſinum alibi deguſtata Taxo, Turturem album cum torque nigra, abſumtis baccis, Bauhino à fide dignis relatum. At Pena innoxiè à puerulis in Anglia eſitari, ſeque ſub hyemem guſtaſſe, non ingrato ſapore, ſed fatuo vel ſubamaro, porcosque velut glande veſci, reliquit. Nulli ſanè Angliæ angulo deeſſe hanc, ubi ſemper virente, umbroſâ, denſaque ramorum fronde & latiſſimâ, ſimiliter Abieti, pennatis & longis quaſi pectinum radiis, ex atro virentibus comoſa, ac in ſepulcretis & areis pro templorum foribus pangi, ad arcendos ſolis æſtus à concione, plebe ſub tegmine Taxi conventus agere ſolitâ, nullo percepto inde vel tantillo incommodo. Camerarius quoque innoxiam ſcribit, ſed ſcobem venenatam affirmari. Qui morbos ſimulant, pulvere Taxi adeò cutim exulcerant, ut deplorati appareant, quod ni fallor à Rhalego Anglo factum. De *Generibus* nihil occurrit, hoc unico excepto, miſſum Taxi à Cortuſo ad Caſparem Bauhinum ramum glandibus onuſtum, quem in montibus circa Vincentiam menſibus Octobri & Novembri legiſſet. Viſam & à Johanne Lutetiæ quæ ſimilem glandibus fructum geſſiſſet: ſed & obſervatam in

Duca-

Draco. Ducatu Wirtembergico quæ nihil habuit quod glandem exprimeret, licet nec à Gallica nec à Vincentina Taxo abiret. Ratio differentiæ in deſcriptione poſita.

Punctum II.

De Dracone arbore.

Tab. LXXXI.

DUo ſub hoc puncto occurrunt, *Draco arbor*, & ipſius aliquot *Affines*.

Cluſ.H.P. l.1.c.1. Cadamuſtus Navigat.l.1.c.4.

I. *Draco* deſcribente Cluſio, procera eſt arbor Pinum procul intuentibus referens, adeò æquales ſemperque virentes ſunt *rami*. Huic *truncus* craſſus, octo aut novem bicubitales ramos, æquales & nudos ſuſtinens: hi rurſus in ſummo finduntur, & in alios ternos aut quaternos ramos cubitales aut paulò ampliores, brachialisque craſſitudinis deſinunt, nudos item & ſine foliis: qui in ſummo geſtant capita plena cubitalium *foliorum*, majuſculi pollicis latitudine, ſenſim in mucronem deſinentium, in medio denſiorum, & eminentiore coſta, ut in Iridis foliis, tenuium & rubentium in lateribus. Mucronem planè repræſentant ea *folia*, ſemperque virent, & Aloës & Iridis modo, invicem amplexando naſcuntur. Bauhinus ad palmæ *folia* aliquomodo accedere ſcribit. Striata eidem, vireſcentia, & membraneis veluti alis utrinq; donata, colore lucido ad luteum tendente. *Fructus* exit menſe Martio racematim compacteque, exigui ceraſi magnitudine, flaveſcens, (veneris aliis) ſubacidus, quem in ſummis capitibus naſci veriſimile eſt. Tenui pelle contegitur, quo ſublato oſſeus nucleus qualis in fructu Ruſci conſpicitur. *Monardes* ſublata quâ integitur pelle, illico *Dracunculum* apparere prodit, tanto artificio à natura fabricatum, ut à peritiſſimo artifice ſculptus videatur, collo oblongo, ore hiante, ſpinâ aculeis horridâ, caudâ oblongâ & pedibus conſpicuis: quod fabuloſum eſſe putaveris. Addidit tamen iconem, ut videres. Ex trunco qui vehementer ſcaber, multis ramis dehiſcit, humor per caniculæ æſtus funditur, qui in rubram lachrymam denſatus, ſub *ſanguinis Draconis* nomine venit. Pulchros ejus grumos ſervabat Bauhinus, glebis thuri æquales, rotundos ut plurimum, alios inæquales, foris ferrugineos, fractos pellucidos, coccineos, concretione Vernicis duræ, dentibus fragiles, ſaporis expertes, ſalivam ſtatim & affatim rubore tingentes, qui candelæ admoti flammam concipiunt liqueſcuntque reſinarum inſtar. Admiſtæ reperiuntur *glebæ*, quæ colorem præcedentis Reſinæ egregiè mentiuntur, cæterum concretione gummi Arabici: non enim accenduntur candelæ flammæ admotæ, ſed bullas agunt, crepitantque, in aqua ſolvuntur, quam & mucilaginoſam reddunt, dentibusque lentore ſuo valdè adhæreſcunt: & vix leviter ſalivam rubore tingunt. Agemus de eo in ſuccis. *Provenit* in inſulis Madera & Canariis, olim Fortunatis dictis, magnâ ex parte. Cadamuſtus ei inſulam quandam parvam in Oceano Atlantico prope Maderam aſſignat, quam Luſitani Portum ſanctum dixere. Cluſius etiam Ulyſſipone in Monaſterio D. Virgini ſacro, cui nomen à Gratia, vidit. Lobelius in Coldenbergii horto Antverpiæ, ex Hiſpania delatum, creviſſe prodit. Reccus Piſis in horto Magni Ducis extare putat. Vis *lachrymæ* quam fundit adſtrictoria, & ad muliebres fluxiones opportuna, de qua prolixius inter ſuccos. *Arborem Gadenſem Poſidonii* apud Strabonem vix dixero. Luſtravit loca Cluſius: nec ibi quicquam præter ſalices & unam alteramque ſiliquam, obrutis ſaburrâ navium arenacea viridariis, quæ olim latiſſima ibi fuêre.

Monard.H. Simpl.c.38.

Bauhin.H. P.l.4.c.11. p.402.

II. *Affines Draconi* ſunt, 1. *Ezquahuitl Recci.* 2. *Tecotli Terentii.* 3. *Tacori folia.* 4. *Pragrande folium ex Indiis delatum.*

I. Ex

Recens R. M N H. l.3.c.22.& 23. De Laet Ind. Occid. l.5.c.22.

I. Ezquahuitl eſt duplex. *Prima* folia fert verbaſci, ampla & anguloſa. Provenit Quahuechinanci. Frigida eſt & adſtringens. Corroborat dentes, & ſiſtit fluxiones, & omnia illa præſtat, quæ ſangvis Draconis. *Altera* eſt huic perſimilis, *foliis* tamen orbiculatis, hirſutis & aſperis, craſſo *cortice*, radice ſurculoſa. *Naſcitur* apud Quauhuchuacenſes, juxta aquas. Adſtringens eſt, odorata, amara, & quodammodo calefaciens. Liquor qui ſcarificata arbore copioſè profluit, oculis inflammatis mirè profuit.

Recens R. M.N.H. p.445.

II. Tecotli Terentii, venas habet foliorum nigras. *florem.* Nerii luteum vaſculum burſæ paſtoris ſimile, ejusque diviſio in duo vaſcula apparet. Inter Rhododendri ſpecies non malè etiam referretur.

Cluſ. Exot. l.2.c.23.

III. Tacori folia Draconis foliis valdè ſimilia ſunt, cubitalis & ultra longitudinis, latitudinis uncialis infima parte, deinde paulatim in mucronem gracileſcentia. *Naſcuntur* in Kajana & Wiapoek. Incolæ dicebantur macerare, contundere, & in tenuia ſtamina diducere, lini aut ſerici inſtar. Quin & funes ad tigna colliganda ex illis torquebantur.

IV. De *Folio prægrandi ex Indiis allato*, ita Lobelius. Debemus etiam Occiduis Indus iſtud coriaceum *folium*, cui ſimile aut par latitudine aut craſſitie nullum novimus. E Palmæ congenere arbore evulſum videtur, quin ipſa tota textura aſſerem bicubitum latum, aut potius tegetem, quaternos aut quinos cubitos longum refert, tegulæ modo fornicatum, & media ſecundum longitudinem coſtâ ſemidigitum craſſa carinarum, ſuperna ora qualis pra lectum eſſet, margine digitali tenuiore, duriore, clauditur. Univerſum folium à ſummo ad imum in villos, iis quadantenus ſimiles qui obducunt Nucem Indicam aut capillitium texendis funibus aptum, diſcerpitur, quemadmodum totum eſt tectoriis ædium & ſtoreis accommodum.

Fraxinus.

ARTICULUS VII.

De Arboribus Bacciferis Claſſis ſeptimæ.

PUNCTUM I.

De Fraxino.

IN Claſſe ultima ſunt iſtæ quatuor. 1. *Fraxinus.* 2. *Rhus.* 3. *Cocconilea.* 4. *Azedaracth.*

Vid. TAB. LXXXI.

I. Fraxinus Dioſcoridi nota arbor eſt: duoque ejus apud *Veteres genera.* *Excelſum* nempe & *Humile.* 1. *Fraxinus excelſa*, Macedonibus *Bumelia* ſeu *Fraxinus bubula*, Plinio longa & enodis, quibusdam etiam *Levis* dicitur. *Radix* e terebris, craſſa & μετίως. *Lignum* candidum ἴνωσι, μαλακώτερον, ἀνοζότερον καὶ οὐλότερον. *Cortex* lævis, ſpiſſus, tenuis, & τὴν χρόαν πυῤῥός. *Folia* lauri latifoliæ, ſed εἰς ἐξ ἑτέρων συνηγμένα, ambitu ſerrata, ὑπανάθιζοντα, niſi ἐπιπετάζοντα velis, ut Gaza legit, quod ſubſident & dependeant. *Ramulum* totum ceu folio unico conſtare dixeris, propter τὸ ἅμα φυλλοφορεῖν ἀφ' ἑνὸς μίσχου, & quòd per modica verſuum intervalla, tanquam per genicula, continenter ordineque pendeant, perinde ut in Sorbo. Anguſtiora eadem, & τῇ χρόᾳ πρασοειδῆ ſeu πελιδνῆ: latioribus etiam internodiis & longis pluribusq; conjugationibus. Plinius pennatam folio fecit. *Florere* Idæi negant, affirmant & ἀνθηρόν. Fert tamen in *ſiliqua* fructum minutum, καρυηρόν, qualis amygdalo, guſtu ſubamarum. Βρυὰ quoq; adſtringentia guſtum, ſingulaque per ſe in orbem circumacta, ſtant pilorum ſpecie; quarum alia circa fructum, alia ἄνευ καρποῦ πολλὰ prodeunt. *Gaudet* montoſis locis βαθυσκίοις καὶ ἐφύδροις ſeu ut Plinius, tenebroſis & humectis ſylvis, aliquando lapidoſis quibusdam agrorum limitibus. *Vſus materiei* tantus, ut vel hujus causâ naturam copioſiſſimam generaſſe ſcribat Plinius; qui ean-

Theophr. H P. l 3.c 11. Plin. H N. l.16.c.13.

Plin. H N. l.16.c.18.

Fraxinus. dem poſt vindemiam & Arcturum cædendam præcipit. Vitruvio in operibus cum fabricatur lenta eſt, & ſub pondere propter humoris abundantiam, non habet rigorem, ſed pandat celeriter & vetuſtate arida facta, emortuo ſtante liquore fit durior, & in commiſſuris & in coagmentationibus ab lentitudine firmas recipit concatenationes. Haſtæ olim ex ea. Plin. H. N. l. 16. c. 13. & 43. Ideo Plinius Homeri præconio & Achillis haſta nobilitatam dixit: Obedientiſſimum quocunque in opere, haſtis corylo meliorem, corno leviorem, ſorbo leniorem. Dioſcor. M. M. l. 1. c. 108. Dioſcorides ligni τερϐύματα pota ἀντιφάρμακα eſſe, ex fama ſcribit. *Corticem* uſtum & ex aqua illitum lepras removere. *Folia* ex vino pota vel impoſita viperarum morſibus opitulari. Plinius ea jumentis mortifera, cæteris ruminantium innocua, à Græcis proditum docet: in Italia nec jumentis nocere. Contra ſerpentes verò ſucco expreſſo ad potum, & impoſita hulceribus operifera, ac nihil æque, reperiuntur. Tantaque eſt vis, ut ne matutinas quidem, occidentesve umbras quam ſunt longiſſimæ ſerpens arboris ejus attingat, adeò ipſam procul fugiat. Experti prodimus: ſi fronde ea gyro claudatur ignis & ſerpens, in ignem potius, quam in fraxinum fugere ſerpentem. Mira naturæ benignitas, prius quam hi prodeant, florere fraxinum, nec ante conditos folia dimittere. In *Campeſtrem* fortè & *Montanam* dividitur, quorum illa criſpa; hæc ſpiſſa Plinio. Ex Theophraſto quo minus aliquid adferam, contradictio facit. Major, *inquit*, & μακρότερα, Bumelia eſt, & ob id min⁹ criſpa. φύσις namque πελατὸν καὶ λεῖον· τὸ δὲ ἐρεινὸν καὶ τραχύ. Et mox. Quæ ἐν τοῖς ὄρεσι φυομένη δ᾽ οὔλη, robuſta lentaque: quæ ἐν τῷ πεδίῳ dilutior, rara corpore, lævisque.

II. Fraxino humili lignum ſcabrius, durius & magis flavum, fuſcius Plinio. *folia* laurina, breviora in illis internodia, paucioresque conjugationes. *Provenit* locis aridioribus & ſicсioribus.

II. RECENTIORIBUS tria ſunt Fraxini genera, 1. *Excelſius nempe.* 2. *Humilius*, & 3. *Rotundiore folio.*

I. Fraxinus excelſior Theophraſto prior eſt βουμελία, Gazę *bubula* dicitur. Bauh. H. P. l. 2. c. 12. *Caudex* celſus, rectus, craſſitudinis haud exiguæ; *materia* alba, criſpo pectinum diſcurſu undulata. *Ramuli* teretiores & recentes geniculis nodoſi, *medulla* candida & fungoſa; vetuſtiores lignoſi utroque carent. *folia* ſorbi modo pinnata, atrovirentia, quadruplici conjugatione ad coſtam annectuntur. *fructus* inverſam avis lingvam referens (hinc *ornoglosſum*, *lingva avis*, *paſſeris*, *anſeris*, dicitur) peculiariter ſurculo numeroſus dependet, infimâ parte membranens, à medio ad pediculum medulla alba & acri farctus. Degenerat aliquando in rugoſum tuber, ex multis quaſi pilulis conſtans: quod globoſos muſcos quidam vocant. Camerar. ad Hiſt. Matthioli. *Naſcitur* in ea & *Manna*, & ſummis ramis een *cornu cervinum*. *Cortex* amputato ramo, *lachrymam* plorat, quæ viſci inſtar creſcit, varieq; in latum contorquetur. Pier. Hierogl. l. 7. *Germinat* feſtinantius & vites maximè alit. *Vſum* ſi ſpectes, *cortex* interior aquam cæruleam reddit, ſi in ea maduerit, apponitur morbidis gallinis. Cæſalp. In vino decoctus creditur ſplenem abſumere ſi bibatur. Matthiol. Aqua deſtillata, ad calculum & morbũ regium facit. Recens vulneri ſuperligatus, ita conſolidat, ut ſutura opus non ſit. Ex *ligno* fiunt haſtæ, menſæ, utenſilia & pocula, ex quibus ſi quis aſſiduè bibat, lienem attenuari ajunt. Ejus decocto vice Gvajaci feliciter uſi Medici. *Humor* qui ex eo dum uritur reſudat, cum pari ſucci ſcillæ & rutæ pondere miſtus, ſurditatem tollit. In minutas taleolas conciſum, ſi M. ij. pondere in Vini lib. iij. ad tertias decoquatur; per linteum coletur & decocti in quo ſerraturæ fraxini drachma infuſa fuit, cyathus calidè octo diebus cõtinuis ebibatur, ſingulare eſt contra calculum experimẽtum. Cinis ſcabiem illitu profligat. Ex eodem ephippia, ſariſſæ, men-

menſæ, abaci, cochlearia &c. parantur. *Folia* contra ſerpentum morſus laudantur. Sed quæ de umbra Plinius ſcripſit, experientia comprobare renuit. *Frondibus* oves & capræ hyeme ſuſtentantur. *Lingua avis*, cum nucleis pineis piſtaciis & ſaccaro firmat Venerē. Novembris principio collecta & in furno ſiccara, renibus contra calculos opitulatur, ſi pulveriſatam cum vino ſumſeris. Sal ſudores movet diureticis mixtus; purgantibus ſi miſceatur, ſeroſa evacuat. Circa *Differentias* pauca occurrunt, eſt vel *Montana* vel *Campeſtris*. Fit apud quosdam *Maris* & *Fæminæ* mentio. *Illam* floſculorum ſterilem racemos nigros ferre, qui absque fructu ut Julii decidant: apud alios Fago ſimilis & dura. λιθῶδες.

Thalius in Hercynia.

II. *Fraxinus humilior*, Bauhino *ſylveſtris* Columellæ, *Ornus* Bellonio, Rami pluribus tuberculis inæquales. *folia* pinnata, ſegmentis tenuioribus, acutioribus, ſerratis tamen. Ornum vix dixeris, cui quidem cortex lævis, ſed interior ſubſtantia minus criſpa; coloratior, ſed minus quam fraxino dura.

Bauhin. H. P. l. 8. c. 12. p. 177. Bodæus ad Theophr. H. P. l. 3. c. 11. p. 184.

III. *Fraxinus rotundifolia* eſt *Ornus 3. Galli Brixiani*. *Folia* conjugatim disponuntur, in ambitu ſerrata, Piſtaciorum *foliis* ſimilia, in quibus medietas interior ad nervi imum brevior quam exterior ſæpè conſpicitur.

Bauhin l. c.

EXOTICA.

Ex Exoticis tria ad Fraxinum referuntur, *Nimbo* nempo & *Coatlis*, ſeu *Lignum Nephriticum*, & *Arbor Iavanenſis foliis fraxini*.

I. *Nimbo* Malabris *Bepolo*, fraxino eſt perſimilis. *foliis* multis & muctonaris, *floribus* albis, trifolii odorati odore. *Fructus* ex ramulorum alis naſcitur, olivæ ſimilis, ſubluteus, cortice tenui. *Folia* trita, cum ſucco limonum vulnera miraculosè ſanant: ſuccus cum vino vel juſculo ſumptus, vel umbilico impoſitus, lumbricos necat. Oleum ex fructu nervorum dolores, cōtracturas &c. ſanat.

Acoſta Hiſt. Arom. c. 39. Garz. ab Horto H. P. l. 11. c. 2.

II. *Coatlis* quem alii *Tlapalezpatli* ſeu *medicinam ſanguinis coccineam* vocant, ſuffrutex eſt magnus & arboreſcens, ſtipite craſſo, & enode, *materiâ* pyti, *foliis* ciceris vel rutaceis: flore luteo in ſpicas compoſito. *Provenit* in Mexicana. Lignum ejus, quod *Lignum Nephriticum* vocatur, aſſulatim conciſum, aquam, injectum, cæruleam reddit, quæ acrimoniæ urinæ, nephritidi & colicæ mirificè opitulatur; & quidem validius, ſi radices *Metl* acceſſerint. Exoleſcit poſt quindecim dies virtus. Mirum verò, quòd ſaporem aquæ non mutet. Eadem phialæ infuſa & luci expoſita, cæruleum colorem amittit; quod ſi umbroſo loco obvertatur, viridis, ſi umbroſiori, ſubrubens, ſi alii alia evadit. In tenebris & opacis reſumit cæruleum. Huic ſimile, ſi non idem, *lignum Bezoardicum Cherleri*, materie durâ, pectinibus rectis, ſaturarius Santalo rubens, de quo impoſturam recenſet.

Rhus. Nard. Rec. Medic. l. 4. c. 25. Kircher. in Arte magna lucis & umbræ. De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 3. Bauh. H. P. l. 4. c. 43.

III. *Arbor Iavanenſis foliis fraxini*, eſt patula & trunco nodoſo. fructus nucibus avellanis par, & edulis. *Folia* ulceribus impoſita mundant & conſolidant. Succus vermes pellit, cochlearis menſurâ.

Bont. H. N. & M. l. 6. c. 13.

PUNCTUM II.

De Rhoe.

Vid. TAB. LXXXI.

I. R*Hus* apud *Veteres* arbuſcula eſt, διπηχυς, *duorum cubitorum* Dioſcoridi, cubitalis Plinio: *virgis* nec longis nec craſſis. *Folium* ulmo ſimile, ſed oblongius, ſubrubens, (ideo Plinio frutex ſubrutilus) τὴν περιφέρειαν ἐντετμημένον, πριονοειδῶς, ſeu *ilicis modo inciſum*, & [illegible] piloſum. In *Ramulis* novellis qui graciles & breves, paribus internodiis conjugatim adhærent, & planè è lateribus ordo verſus conſpicitur: pediculos quippe ſemper inter ſe contrarios habent. *Flos* Theophraſto candidus, racemoſus, figura per univerſum cincinnis vel villis flo-

Dioſcor. M. M. l. 1. c. 147. Plin. H. N. l. 24. c. 11. Theophr. H. P. l. 13. c. 18. Plin. H. N. l. 13. c. 16.

Rhus. ris, vitis modo capillatus: qui ubi defloruit, *fructus* cum uva rubeſcit, fiuntque ceu lentes tenues, congeſtæ. βοτρυδίοις namque eſt ἰσικώς, denſus, terebinthi magnitudine, quadantenus latus, cujus τὸ περικείμενον φλοιῶδες, εὔχρηστον. Fert & *gummi*. *Provenit* in Oriente, Syria, Pataris; & naſcitur in petris. *Vſus* in *Medicina* & *aliis*. Aſpergebatur pro ſale obſoniis. *Foliis* novellorum ſcilicet ramulorum aridis, coriarii ad ſpiſſanda perficiendave coria, ut malicorio utebantur, quod Dioſcorides χρῆσθαι εἰς τὴν σύψιν τῶν δερμάτων; Theophraſtus βάπτειν τὰ λευκὰ δέρματα dixit. *Medici* utuntur ad contuſa: item cæliacos & ſedis ulcera, aut quæ phagedænas vocant, trita cum melle, & illita cum aceto. Decoctum inſtillatur auribus purulentis. *Fructus* qui ſecundo gradu refrigerat, exſiccat tertio, lingvæ aſperitates cum melle abſtergit: alba fœminarum profluvia ſiſtit, & hæmorrhoides cum querno carbone intrito impoſitus ſanat. *Gummi* eroſorum dentium cavis ad dolores finiendos inditur. Galenus ad uvulæ inflammationem, alvum fluidam & ſangvinis eruptiones utilem expertus eſt.

Galen. κατὰ τόπους l. 7. c. 2.

Differentias ejus varias apud *Veteres* obſervare eſt. I. Theophraſtus alium *Maſculum* alium *Fœminam*, ſeu alium *ſterilem* alium *frugiferum* facit: quod & apud Plinium habetur, qui & *ſylveſtrem herbam*, foliis myrti, cauliculis brevibus, quæ venena & tineas pellit, *Rhus* appellat. II. Apud Galenum etiam ἐπιπαττόμενος τοῖς ὄψοις alius πρὸς βυρσοδεψίαν χρήσιμος dicitur. III. Columella *Rhois Syriaci* (ſic lege, quorſum Ros Syriacus vel Rhus ſutorium) meminit. *Marinus* ſeu Orientalis eidem ut & Marcello minutum eſt, ſimili lenticulæ. IV. Damocrates apud Galenum *Sontici* & *Patarici*, à Patara (potius quam Eupatorici ab Eupatoria) meminit. Locis duntaxat diſtingvi credo. *Fructus* obſoniis inſerviebat. Unde ῥοῦς μαγειρικοῦ nomen, qui cum Syriaco apud Galenum idem eſt: Folia ad βυρσοδεψίαν inſerviebant. Unde *Coriarius* quem Galenus à Syriaco diſtingvit. Rhus ergò obſoniorum ſemen eſt: coriariorũ folia & fruticis ramuſculi. Rhus rubens ſemen immaturum, cui major adſtringendi facultas.

Gal. l. c.

Galen. l. 9. c. 5. κατὰ τόπους.

II. RECENTIORIBUS quadruplex eſt 1. *Folio ulmi*. 2. *Anguſtifolius*. 3. *Myrtifolius*. 4. *Virginianus*.

I. Rhus folio ulmi, aliis *Rhus Culinarius*, vel *obſoniorum*, *Sumach Arabum*, in multas virgulas diffunditur. *Radix* per ſumma ceſpitum decurrit. *Foliola* paralella, oblonga, candicantia, & aliquantum piloſa, quæ coſta rubea dividit. *Flores* candidi, racemoſi, menſe Junio funduntur. *Fructus* flore delapſo, latus, lentibus ſimilis, confarctus, qui corymbaceis racemis cohæret, & cum labruſca rubeſcit, autumno maturus. *Naſcitur* in montibus, ſylvis & deſitis locis, in Gallia Narbonenſi, Italia & Hiſpania. In Salmanticenſi agro quæſtus gratia diligenter colitur. Interſerunt vitibus compendii gratia: cæduntur que ſingulis annis enati ſurculi cubitales ad radicem. *Provenit* & ſemine; duravitque in Felicis Plateri per aliquot hiemes horto, etiam non repoſitus. Viſitur & Vratislaviæ in Cruſii pharmacopolæ curioſiſſimi horto. *Vſus fructus* adhuc in cibis. Turcæ arietum capita & pedes coctos, aceto & ſale aſperſos, ex ſeminis Sumach embemmate, cum alliorum ſucco & pingvedine condiunt. Aqua in qua ſemen decoctum ſpiſſatur. Dividitur in *Marem* & *Fœminam*. Viſus Monſpelii circa novum caſtellum locis macilentis, Sorbo adeo ſimilis, ut vix etiam ab attentiore dignoſceretur, Sambuci majoris magnitudine. Solo ſterili tricubitalis prodit: lætiore, humanam altitudinem longè ſuperat, inprimis ſi cultura acceſſerit: rude toſo, inculto & deſito, etlam bicubitalis viſitur.

Bellon in obſerv.

II. Rhus anguſtifolius Bauhino *Sumach anguſtifolium*, foliis potiſſimum à vulgato differt. Hujus enim *folia* uncias quatuor longa, ſemiunciam lata

Bauh. Prodromi l. 11. c. 4.

lata ſunt, in exquiſitum apicem deſinunt, & per marginem crenata ſunt, quorum duodecim uni coſtæ, utrinque nimirum ſex, adhærent, undecimo impatem numerum, conſtituente, quæ ſupernè atrovirent, infernè pallida ſunt, coſta elata pet longum excurrente. hoc in Braſilia apud Tououpinambaultios collectum & à D. Burſero communicatum.

III. Rhus Myrtifolius duplex eſt, *Monspeliacus* & *Belgicus*.

Bauh. H. P. l. 5. c. 31.

1. *Rhus myrtifolius Monspeliacus*, Dodonço & Lobel. *Rhus ſylveſtris Plinii*, Tabern. *Rhus myrtifolia*, aliis *Driophanon Plinii*, Bauh. *Rhus Plinii putata*, dicitur. *Ramuli* ſunt quadranguli, bicubitales. *folia* ſeriatim & per ordinem funduntur, Jujubarum ſimilia, ſed acutiota & multo majora. *Flores* parvi, virides, racematim quaſi congeſti, cum apicibus multis partim nigricantibus. *Fructus* piſorum magnitudine, pentagoni, cujus ſemina in anguloſis valvulis ſpiræ & cochleæ modo convolvuntur. *Lugdunenſis* ad hominis altitudinem aſſurgere ſcribit, *caule* cavo, ſambuci modo paribus intervallis in nodos intumeſcente, cui *cortex* cinereus, maculoſus, membranâ ruffeſcente ſubjectâ, *folio* Myrti ſylveſtris venoſa, & altera parte ruffeſcentia; *flore* in ſummis virgis purpureo; *fructu* nigro, aliquantum compreſſo, velut ſtriis canaliculato, cui *ſemen* album, rugoſum, vinaceis ſimile. *Naſcitur* circa ſepes Monspelienſis agri, ſolo pingvi, & maximè ad Lani amnis crepidines. *Provenit* & ſemine ſata Montbelgardi; & videtur aliarum adſtringentium modo facile naſci.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 12. Dodon. Pempt. 6. l. 2. c. 20.

2. *Rhus myrtifolius Belgicus*, Ruellio fortè *Myrtus nemoralis* & *Dryophanon Plinii*, Bellon. *Elæagnus lacus Orchomenii Theophraſti*, Dodon. *Chamæleagnus* Lobel. *Gagel Germanorum* & *Myrtus Brabantica* vel *Belgarum*, & *Elæagnus Cordi*, Cluſio *Rhus herba Plinii*, Lugdunenſi *Rhus ſylveſtris altera*, frutex eſt cubiti altitudine. *Radix* lenta & dura. *Rami* aliquando nonnulli. *foliola* oblonga, latiuſcula, duriora: *flores* è ſinu foliorum ſpicati, exigui, luteoli, Majo & Junio funduntur. *Semen* aſperum, cacumine pungens, in racemi exigui formam cohæret, & oleoſo ſucco per maturitatem redundat, & Julio Auguſtoque perficitur; odoris ut & tota planta gravis. *Naſcitur* in Britannia, Brabantia, Flandria, incultis, aliquando aquoſis & paluſtribus locis. Calida & ſicca eſt ad tertium. Addita cereviſiæ caput tentat. Frutex cum fructu aridus tineas pellit, ſi veſtimentis interponatur.

Cocco-nilea.

IV. Rhus Virginianus ſic à Caſparo Bauhino deſcribitur. Arbuſcula eſt Rhoe vulgari major, *foliis* multò majoribus, acutioribus, mollioribus & viridioribus, quorum quælibet pinna, uncias quinque & ſex longa ſunt, & ſequentis quod ex Tupinambault habemus, longiora, latiora, profundius crenata & viridiora: *folia* verò ſuperiora jasmini albi foliis ſimilia ſunt: *rami* ex ſtipite pullulantes, tenella cervorum cornua, ex cranio modo erumpentia, referunt: ſimiliter enim hirſuti ſunt, eundem colorem, eandem figuram habent: *ſpicam*, Rhoe vulgari multo majorem habet.

Bauh. Phytop. p. 522.

PUNCTUM III.

De Cocconilea & Azedaraeth.

Vid. TAB. LXXXI. LXXXII.

I. C*Occonilea* apud *Veteres* Theophraſto ſub nomine κοκκυμηλέας (κοκκυγέας lege) à Plinio ſub *Coggygria* & *Cotini* deſcribitur nomine. illi eſt arbor parvo κόμαρῳ & ἀδράχνῃ folio ſimilis: & cui proprium ἐκπαππῶδες τὸν καρπόν. Huic eadem l. XIII. deſcriptio. Nulli alteri arbori fructum lanugine amittere proprium falſum: quia id Salici, Populo & Nerio contingit. In Apennino viſitur, & ad lineamenta modo conchylii colore inſignis eſt. Cortex denſat coria.

Theophr. H P. l. 3. c. 16. Plin. H. N. l. 13. c. 22. & l. 16. c. 18.

RECENTIORIBUS eſt *Cotinus Coriaria* vel Plinii, Turnero

Azeda-raërh. Conſtār ad Theophr. H.P.l.3.c.15

Rhus, Geſnero fortè *Barba Iovis*, Cæſalpino *Scotanum vulgi*. Sanè Apennini incolæ Scotano & Scoteno corrupta voce vocant; qui ad radices ejus montis ſedent, à colore *Roſalo* & *Roſa*; Sabaudi *du Fuſtet*; Allobroges *Rhu*. Quinque eſt aliquando cubitorum. *Radix* dura, raris fibris. *Materies* flava, ſolida, pectinibus rectis, orbibus externis albicantibus, interius *medulla* multa farta. *Caudices* contorti; ramis rubens vel ruffus *cortex*; *folia* ex oblongo rotundata, venoſa, glabra, odore lentiſcino, ſapore ſtringente, ſub finem æſtatis rubeſcunt. In ramorum faſtigiis infiniti propemodum Mæandri rigidorum filamentorum latè diffunduntur, pilis plumatim obſiti: *flores* ex herbido pallido: *ſemina* in filamentis compreſſa, rubentia, vel flaveſcentia, lenticularia; & ut Cæſalpinus prodidit, triangula quaſi, duro putamine, ſed ob tenuitatem, ut ille loquitur, impartibili. *Creſcit* in montibus & arduis ſylvis, circa Badenſes thermas, in Hiſtria & Pannoniæ alpibus pumila & vix cubitum attingens, ubi Majo floret, Julio & Auguſto fructus maturat. Deſcendit & ad plana circa Auriacum, inter Camberiacum & Lugdunum, quibus locis copiosè prodeuntem vidimus. Circa Mediolanum & in tota Longobardia, raro hominis ſtaturam attingit. *Uſus* frequentiſſimus in tincturis. *Radicibus* panni roſeo inficiuntur colore. *Ramis* luteo tingunt, quod & de corticibus Conſtantino proditum. Sed & in *Medicina* utimur contra faucium & genitalium ulcera, ſi decocto foliorum eluantur; contra menſium nimium fluxum, ſi in inſeſſu ponantur.

Nardus R. M N.H. p.406.

Ex Exoticis huc ſpectant *I. Quanbxiotl Terentii*, qui ramoſus ſtipes & rubeus: *folium* coccygriæ par, rubris venis perfuſum. *Fructus* totum ramum occupat, quaterni decuſſatim ex eodem loco prodeuntes, qui renem rubrum ex viridi referunt. *II. Charapu* arbor Perſici magnitudine, *foliis* lauri, *floribus* exilibus, qui ſummis ramulis appendent. *Acini* inde nigri, ſpondilorum figurâ & magnitudine, globulis precariis parandis aptiſſimi. *Naſcitur* in calidis Mechuacanæ locis. *Frondibus* acris ſapor, pulvere in flumen ſparſo torpeſcunt piſces. *fructus* vice ſmegmatis.

Nieremb. H.N.Exot. l.15.c.94.

II. AZEDARAETH, ſeu *Azedarath* & *Azedarach* occurrit apud Abenſinam, cui eſt arbor magna & nota *fructu* Nabach ſive Loto ſimi. i, quæ in Reſchi arbor myrobalanorum dicitur. Apud RECENTIORES multa ſortitur nomina. Bauhino eſt *arbor fraxini folio, flore cæruleo*; fratri ejus *Azedarachne*, Matthiolo, Tabern. Eyſtetenſi *Pſeudoſycomorus*, *Aſtergit* Rhaſi, Tripolitanis *Zenzelacht*, *Lotus alba* Pelicerio, *Laurus Plinii* & *Myxus alba* Geſnero. *Zizypha candida Monſpel.* Lobelio; *Tuber, Zizypha Columellæ fortè & Plinii* Cæſalpino, Italis *Perlaro*, Hiſpanis *Arbo Paroyſo*, Turcis *Theſpic*. Magnitudinis eſt juſtæ. *Cortex* adultior ſcaber & rimoſus. *Folia* fraxini ferè ſerrata, cubito longiora, ex foliis multis mutuò ſibi reſpondentibus nigricantia, quæ hyeme cum pediculis decidunt. *Flores* copioſi, pentaphyllei racematim cohærent; calyce longiuſculo, ex purpureo nigricante in quo ſtamina. *Baccæ* ſuccedunt luteæ, virides initio, candicantes quando (quod Auguſto fit) maturuere, magnitudine Meſpili Aroniæ, cum dulcedine quadam amara, fœtidæ, palato ingratæ, quibus nuclei pentagoni aliquando, hexagoni ſæpè, medulla alba. *Reperitur* in Syria, Italia, Hiſpania & cæteris locis. Tripolitani ad captandam umbram fovent. Lutetiæ opera Bellonii videri cæpit. Hiſpali in Palatio regio & Arelati maxima. Nemauſi hyemes rigidiuſculas tulit. Stutgardiæ in horto Principis Junio & Julio floruit. Nata & Mombelgardi ex ſemine; hyemis ſævicie enecta. Multa de ejus in *Medicina uſu* Abenſina. Sed quia venenara adeò ut nec ab avibus quidem attingatur, attacta canes exanimet, imprudentis eſſet, in tanta aliorum Medicamentorum fera-

Abenſ. l.2. tr.2.c.17

Bauh. Phytop l.12.c.4. p.451. Bauhin. H. P.l.4.c.27. p.554. Geſner in Hortis. Dodon. Pempt.6. l.4.c.25. Matthiol. in Dioſcor. l.6.c.21.

feracitate,eâ uti. Aqua foliorum pedunculos euecat.

CAPUT II.

De Arboribus Bacciferis Exoticis tantum.

TAB. LXXXII. LXXXIII. ARbores Bacciferæ quæ huc referuntur ſunt novem. 1. *Guabiraba.* 2. *Arbor uvifera Tabacenſis.* 3. *Caaghiyuyo Braſilienſium.* 4. *Manaca.* 5. *Tangaraca.* 6. *Copalxihuitl Teotehuacanorum.* 7. *Totocapollin Terentii.* 8. *Aninga peri Braſilienſium.* 9. *Hua conex.*

Piſo de facult.ſimpl. L.4.c.24. *I. Guabiraba* arbor eſt vaſta,minor in collibus & campis, & vix prunum adæquans, *ligno* obliquo, multis flexibus tortuoſo,duriſſimo & à putredine immuni. *Folia* ipſi variæ figuræ; acuminata & penè cordis figurâ, obtuſiora, ſubaſpera, eminentibus nervis, foliorum pyri magnitudine. *Flos* niveus & odoratus. *Fructus* globuli rotundi, qui umbilicatim prodeunt,& ſub initium hyemis maturi nigrum colorem induunt, & à dulciſſimo ſapore commendantur. *Vſus* foliorum,qui calidi ad ſecundum,in balneis: ſpirant enim trita aromaticum odorem. Pulvis *ligni* in carbonem redacti oculis inflatus vehemĕter contra inflammationes confert. *Flores* ante ſolis exortum collecti, liquorem per alembicum fragrantiſſimum fundunt, egregium in ophtalmia refrigerans & mundificans.

De Laet Ind. Occid. L.17.c.18. *II. Arbor uvifera Tabacenſis,materie* eſt rubra, ligni Braſiliani inſtar: *folia* penè orbiculata; *fructus* uvis haud diſſimilis,ſaporis gratiſſimi. *Naſcitur* poriſſimum juxta littora.

Marcgr. H. P.l.2.c.2. *III. Caaghiyuyo Braſilienſium* ſubfrutex eſt, rubi Idæi magnitudine. Caulis eſt hirſutus & lignoſus. *Folia* quæ hirſuta, leviter ſerrata,ſuperius magis quam infra viridia; tres eminentes ſecundum longitudinĕ nervi, multæ transverſim venulæ,ſuperius per totum tuberculi, inferius ſcrobiculi. *Floſculi* in pediculis parvis duo,tres,quatuor,quinque in racemum ſibi appoſiti, albi, πενταφύλλοι. *Baccæ* nigræ,baccarum Juniperi magnitudine,dulces. *Naſcitur* in pluribus Braſiliæ locis. *Foliorum* pulvis ulcera ex cauſa calida orta inſperſus ſanat. *Baccæ* ab Æthiopibus comeduntur,& Myrtilli ſuccum dant. Arbores Exoticę

IV. Manaca Braſilienſium, ita à Marcgravio deſcribitur. Frutex eſt Marcgr. H. P.l.4.c.1. *cortice* gryſeo, *ligno* mediocriter duro, ſed fragili, qui in multos *ramos* dispergitur, & hi itidem in ramulos inordinatè poſitos,in quibus ſunt *folia*, pyri junioris foliis ſimilia, dilutè viridia, in frondes quaſi diſpoſita: nervo ſecundum longitudinem & venulis transverſis vix conſpicuis. Fert *florem* ſolitarie poſitum ex longo calice prodeuntem, ſtuferi Hollandici magnitudine,in quinque folia diſſectum, ſtaminulis parvis in medio: flos coloris dilutè purpureo cærulei, vel etiam albi: nam in uno eodemque frutice albi & cæruleopurpurei flores repetiuntur: ſuavis odoris inſtar Violarum Martiarum. *Fructum* fert magnitudine inſtar uvę ſpinæ, viridem, rotundum, cortice gryſeo tectum,qui ſuperius quinque fiſſuras habet, ut fructus per fiſſuras ſtellam quinquangularem repræſentet. Continet in ſe tria *grana* ſeminis magnitudine lentis vel etiam majores,ellypticæ figuræ. *Raſura ligni* infuſa,Eſulæ inſtar purgat.

V. Tangaraca eorundem duas habet Marcgr. H. P.l.2.c.2. ſpecies. *Prima* frutex eſt magnitudine Ribium. *Cortex* cineraſcit. *Folia* oblonga,viridia,multis coſtis transverſis intertexta; infernè caneſcentia, ad tactum hirſutie molli obducta. In extremitate ramorum,*inquit Marcgravius,flos* provenit, purpureo brunni coloris,magnitudine clavellinarum Indicarum plenus:quatuor folia floris exteriora paulò longiora quam reliqua; figura vomeris,quibus inferius adſtant octo ejusdem figuræ minora, & medium ſeu totum ſpacium floris conſtat foliolis parvis purpureis, more florum Scabioſæ: è quorum medio prodit una *bacca* cærulea, magnitudine myrtillorum, ad viſum quaſi gemma Turcois

Arbores Exoticæ

cois flori eſſet impoſita, & flos nt holoſericeum brunnum. Luſitaois dicitur *Erva do rato*. *Altera ſpecies*, frutex eſt arboreſcens. *Lignum* habet, *deſcribente eodem Marcgravio*, leotum & in *ramis* ramulos oppoſitos, & duo ſemper ſibi oppoſita, vel etiam tria ſibi appoſita foliola oblonga profert, dilute viridia, eminente nervo ſecundum longitudioem & conſpicuis coſtis ſecundum latitudinem prædita. In ſummitate ramorum *ſpica* naſcitur ex floribus multis umbellatim poſitis conſtans, ſuntque *flores* oblongiuſculi, cylindracei, rubri: pedieuli autem florum crocei coloris & longiuſculi. Piſo uni dat florem ſaturatè purpureum & umbilicatum; *alteri* primò albeſceotem, ſed qui mox aureo colore niteſcat. Præſentiſſimum eſt utraq; *venenum*. Nam *folia, flores* & *ſemina* ſi degusteotur, confeſtim corpus intumeſcit, mens turbatur, oculi caligant, & animi deliquia oboriuntur. Præſentaneum in radice remedium, quæ contuſa in vino vel aliquo alio conveoienti liquore propinatur.

Marcgr. l. c.

VI. Copalxihuitl Teotehuacanorum, ſeu *herba Copalli referens*, frutex eſt *deſcribente Recco*, quatuor dodrantes loogus. Multi illi *rami*; *caulis* lignoſus, pauliſper fulvus. *Folia* Ocymi ſed obrotunda, ioferne ſquallentia, ſuperne viridia, rara & aliquantiſper ſerrata. *Baccæ* rubeſcentes. Spirat odorem, & ſaporem Thymi præ ſe fert. *Naſcitur* Teotehuacani, juxta reſqua & ſaxoſa loca. Calidus & ſiccus eſt ordine tertio. *Succus* expreſſus confert oculis.

Reccus R. M. N. H. l. 4. c. 3.

VII. Totocapollin Terentii videtur eſſe arbor. *Rami* virides, punctis albis aſperſi: & in quavis ala videtur latitare quaſi bacca viridis.

Reccus R. M. N. H. p. 432.

VIII. Aninga peri Braſilienſium eſt planta fruticeſcens. *Foliis* donatur lanuginoſis, ovalis figuræ, triſte viridibus quidem, ſed aſpectu pulcherrimis; ad tactum inſtar urticæ mortuæ, mollibus & velut lanuginoſis, quæque nervis multis & craſſis diſtingvuntur. *Flos* exiguus albicaos, cui paucæ *uvulæ* è cæruleo nigricaotes, ſambuci baccis ſimiles ſuccedunt. *Folia* recenter contuſa, vel in pulverem redacta, recentibus & inveteratis ulceribus medeotur prima intentiooe, ſi profunde illorum ſuccus aut pulvis iis immittatur.

Piſo de ſimpl. facult. c. 92.

IX. Hua conex materia firma, nec terrâ defoſſa corrumpitur. *folia* lutea, *flos* candicans, *fructus* baccæ lauri ſimiles. Ex *cortice* confracto, in aqua macerato, inſolato, liquor educitur balſami virium. *Surculi* roborant deores: ex quibus olim Indi ſagittis mucrones addebant.

Reccus R. M. N. H. l. 3. c. 3.

X. Accedat Corollarii loco *Frutex Indicus incognitus* anonymus, cui folia magna. deorſum ex pediculis ligneis pendentia, flos exignus, ſuccus folior. uleera mali moris exſiccat. Quid ferat, ignoro.

Bont. H. N. & M. l. 6. c. 51.

HI-

Lentiſcus.

HISTORIÆ NATURALIS DE ARBORIBUS

LIBER VI.

De Arboribus lachrymiferis.

Titulus I.

De Arboribus lachrymibacciferis.

Caput I.

TAB. LXXXIV.

De Lentiſco.

Bacciferas ſimpliciter ita dictas ſequuntur Lachrymoſę, quę lachrymas, id eſt, gummata, reſinas, & ſuccos hiſce ſimiles fundunt. Sunt verò in duplici differentia. Aliæ enim *præter lachrymas baccas* ferunt: Aliæ *conos*. Illas *Lachrymibacciferas*; has *Lachrymi-coniferas* dicemus, iisque *ſuccos* ſeu *humores Arborum* ſubjiciemus. Ex illis ſunt, 1. *Lentiſcus*. 2. *Arbor thurifera*. 3. *Terebinthus*. 4. *Balſamum*. 5. *Arbores quadam Veterum*. 6. *Arbores nonnullæ Indicæ recentiorum*. & 7. *Arbores Novæ Hiſpaniæ Copal* dictæ.

I. De Lentiſco pauca apud *Veteres* occurrunt. Dioſcorides arborem ut notam non deſcribit: alibi Tragium foliis, ſemine & ramis ſimile ſcribit: ut & glycyrrhizæ folia denſa, pingvia, tactuque glutinoſa. Plinius Italicam dicit, quaſi præter Chiam alia noviſſet genera. *Fructus*, inquit, initio rubet, poſt nigreſcit, qui & in racemis Sambuci ſpecie dependet. *Σχίνας* Hippocrates vocat. *Folium* piſtacei ſed minus, per extremitatem rubens. In ſummo *ſiliquæ* piſorum, ſed corniculi modo intortæ, in quibus reſina jucundi odoris continetur. Ter fructum ferre tradit Caſſianus Baſſus, fortè quod tribus diſtinctis temporibus eundem perficiat. Plebs ruſtica cœli & ſyderum imperita, arandi ſuorum operum auſpicia hinc cognoſcit: quod ſi primus fructus egregiè provenit, τὸν πρῶτον ἄροτον καλῶς καρποφορεῖν σημαίνειν. Id & de aliis intelligendum. Qui de flore ſumunt, vehementer errant. Nec ea vel Ciceronis vel Arati mens fuit.

Dioſcor. M. M. l. 1. c. 89. l. 4. c. 49. l. 5. c. 7.

Caſſ. Baſſ. Geopon. l. 11. c. 13. Plin. H. N. l. 18. c. 16. Theophr. de ſignis ſerenitatis.

Si gravida egregios, glandis lentiſcus acervos
Proferat, hoc largas ſperabis ab omine meſſes.
Et modicâ modicam, parcâ prænoſcere parcam
Glande potes.

De *viribus* nota. Dioſcoridi eſt partibus omnibus adſtrictior: Galenus ex aquea leviter calida & terrena non pauca frigida qualitate, conſtare ſcribit: ita ut ſecundo gradu deſiccet, & calore ſit temperato. Feliciter ergò ad ſangvinis rejectiones, alvi profluvia, uteri & ſedis procidentias, dentes vacillantes & gingivas ſangvinolentas adhibetur. Hippocrates foliis in aqua coctis, necnon ſucco expreſſo uterum reſiccare ſolebat. *Scio*, inquit Plinius, *Democratem medicũ in valetudine Con-*

Galen. de ſimpl. medic. l. 8.

Hippocr. l. de Natura Muliebri. Plin. H. N. l. 24. c. 7.

Lenti-ſcus.

ſidia M. Servilii Conſularis filia, omnem curationem auſteram recuſantis, diu efficaciter uſum lacte caprarum, quas lentiſco paſcebat. Ulcus pulmonis vel renum, niſi uterinas ſanguinis eruptiones dicere malis, fortè is morbus fuit. E *ligno* ſeu virentibus ſurculis parabantur & olim dentiſcalpia, quorum præter Dioſcoridem & Martialis meminit. Qui frequentius iis utebantur, σχινοτρῶγες ſeu σχινότρωκται, quaſi lentiſci corroſores dicebantur. *Fructus* Plinius in cados, velut olivas & corna condi dicit, ne quid non hominis ventri natum eſſe videatur. Fit & ex eodem maturo jam & oleũ, cujus apud Dioſcoridem parandi modus. Magnopere à Galeno ad defluos capillos cum Ladano miſtum commendatur; ab Actuario in gingivarum inflammatione, recens. Contineri moderatè calidum in ore debet. Repellit placidè, & citra aſperitatem & absque morſu diſcutit. Plinio contra papulas à ſudore excitatas laudatur: effecturumq; id quod roſaceum, niſi durius paulo intelligeretur. Inſpiſſarum ſcabiem canum & jumentorum ſanat. Eædem vino lentiſcino, quod ex bacciferis ramis paratur, vires. De *Maſtiche* ſuo loco agemus.

Martial. in Apophoretis.

II. MODERNIS Lentiſcus eſt triplex, *vulgaris* nempè *Peruana* & *Braſilienſis*.

Stapel. ad Theophr. l. 3. p. 230. Bauhin. H. P. l. 3. c. 21. p. 283.

I. Lentiſcus vulgaris perpetuâ ſemper fronde viret. *Cortex* caudici & ramis qui brachiati & flexiles, cinereus: *folia* Glycyrrhizæ ferè, ſed buxeorum ſoliditate, ex viridi nonnihil rubentia, conjugatim ad coſtam canaliculata, tam rubeſcentem connexa, in ſpinulam plærumque deſinunt, ſaporis acidiuſculi, odoris grati, & quæ ori inſerta ſitim arcent, & faucium humiditatem tuentur. Inſident his aliquando *veſiculæ*, corniculi modo intortæ, liquore limpido plenæ, qui veteraſcens in beſtiolas culicibus ſimiles faceſſit. *Floſculi* ad alæ imum veluti racemuli, rubentes, vel ex herbaceo palleſcentes, Aprili vel Martio funduntur. *Fructus* racemoſi dimidio piſis minores, in ſtylum minutum deſinentes, rotundi, rubentes, per maturitatem, in Octobri vel Novembri hoc, nigricantes, acidi. Nucleus eis durus, niger, albâ medulla infarctus. Viridem Cordus facit, indeque lentiſcum grani viridis arborem nominari. *Naſcitur* in regionibus calidis, locis humidis, in Cypro, Chio & aliis Ægei maris inſulis, Palæſtina, Ægypto, Italia, Hiſpania, toto tractu ad mare mediterraneum obverſo, & Galliæ Narbonenſis ora maritima, quæ ad Taurinorum juga, & Pyrenæos Alpes protenditur. *Vſum* & nunc in *Medicina* habet. Ex *radice, cortice* & *foliis* exprimitur ſuccus, qui inſpiſſatus, ſtrictione ſua contra dyſenteriam, nimium menſtruorum fluxum, oſſium fracturas, ulcera, & uteri procidentiam adhibetur, acaciæ & hypociſtidis ſuccedaneum. Ex *bacciferis ramis & foliis* fit vinum, ſtomacho gratum, quo fluxiones cohibentur, & ulcera ad cicatricem perducuntur. Ex baccis oleum ad ſcabiem, defluvium capillorum & linguæ inflammationem utile. Hiſpani eo chirothecas inficiunt, & *Azeite a Mato* vocant: alii Opobalſamum adulterant. Ex Narbonenſi Gallia in peregrinas oras devehitur. Duplex eſt, *Chia* nempe, & quæ alibi provenit. *Chia* arboreſcit etiam ſine cultu, & Maſtichen copioſè fundit. *Quæ alibi proveniunt*, humiles ſunt, nec aliquo grandiore caudice à radicibus ſublato, ſed virgultis ſtolonibusque innumeris, Corylorum ſylveſtrium modo diſſiliunt. Viſa tamen ad Anam fluvium ubi non cæditur, in juſtæ arboris magnitudinem excreviſſe. Fundere maſtichen negant quidam, affirmant nonnulli: ſed nec tam citò, nec tam copioſè, & minus laudabilem. *Ægyptia* nigra eſt. Eſt & in *India* ſpinoſus frutex, ex quo Maſtiche.

II. Lentiſcus Peruana dicitur *Molle, Mollis, Moly* & *Muelle*, quibusdam *arbor ex Peru.* Arbor eſt procera, pul-

Petr. Cieca Chron. Indici p. 1. c. 112.

Marcgr. Hiſt Plant. Braſil.l.3. c.1. Reccus R. M.N.H. l.3.c 15.

pulchra, ramis patentibus, qui è viridi colore in purpureum tendunt: *foliis* oleæ minutis, dum juniores ſunt ſerratis, ſemper virentibus, odore fœniculi, quæ ordine utrinque disponuntur, & obliquè verſus ramos extremos procedunt. Fundunt revulſa lacteum, viſcidum & odoratum ſuccum. *Flores* exiles & albi racematim dependent. *Fructus* Oxyacanthæ ſemini par aut minor, viret primò, mox ex albo rubeſcit, carne dulci cum quadam amaritudine, cui nucleus durus & oſſeus. Producit & uvæ quoddam genus, unde Indi vinum premunt. Stillat ab ea *lachryma* candida, fœniculi & lentiſci odore, acris, ſubdulcis & cum quadam amaritudine ſubadſtringens. Sylveſtris eſt & ubiq; *provenire* prompta, in convallibus inprimis & locis planis. Viſa Madriti in Hiſpania: nec non Romæ in Columnæ Zagardi Ducis horto. Tenellæ illæ.. *Caudex* femoris craſſitudine: *cortex* ſubcinericius fraxini humilioris magnitudine. *Folia* ex pluribus ad unum pediculum cohærentia, ex viridi nigricantia, ſerrata, ſub extremum anguſtiora, quæ ab arboribus decerpta, lacteo ſucco, lento & vivido turgebant. *Flores* exiles, albi, racematimque diſpoſiti. *Fructus* prout jam deſcripſimus. Singularis eſt *Uſus*. Ex *ligno* domorū compluviara, Ex ramulis dentiſcalpia parantur. *Corticis* decocto crurum tumores & infectiones foventur. pulvis inſperſus vulnera glutinat, dentes ſtabilit. *Folia* decocta œdemata diſſolvunt. Ex *fructu* in aquam injecto, ſola coquendi diverſitate, mel, vinum & acetum paratur. Ex ejusdem unciis octo tuſis, drachmæ ſeptem præſtantiſſimi laticis ex atro fulvi haberi poſſunt, qui ſi recens, albeſcit & ſpumat, nec in laneam veſtem fuſus, notam poſt ablutionem relinquit: Idem in aquam injectus & agitatus liquatur, diluitur, & lactis modo albeſcit. *Gummi* lacte diſſolutum, oculorum caliginem abſtergit.

Ind. Occid. p.9.l.4.c 30

III. Lentiſcus Braſiliana dicitur Luſitanis *Aræira*. Foliis eſt Ibirabæ ſed paulò minoribus. *Folia* in ramulis quinque vel ſeptem ſibi oppoſita, quæ trita reſinoſum ſpirant odorem. *Floſculi* in ramulis, qui ad cujusque rami exortum, pentaphylli, acuti, ex albo ſubluteí. *Fructus* qui Julio matureſcit, uva baccis plena, magnitudine piperis, initio viridibus, per maturitatem rubris; quæ rubedo in ſolo tenui cortice eſt. Granum cortice contectum rotundum eſt, compreſſum, oleaginoſum, odoris inſtar fœniculi recentis triti, & in ſe nucleum parvum continet. *Frequens* eſt in promontorio Olindæ, & locis arenoſis. Fructus ſiccitate & acrimonia recētes carnes à putredine conſervant. *Folia* aromaticarum ſunt partium. *Gemmæ* arboris ex aqua nocturno rori expoſitæ, tempore paroxyſmi à barbaris exhibentur.

Lentiſcus. Piſo de facult.ſimpl. l.4. c.11.

Marcgr. H. P.B.l.3.c.1.

EXOTICA.

Ex Exoticis aliis huc ſpectant, 1. *Juwb Amazonum.* 2. *Moringa Acoſta.* 3. *Pavate ejusdem.* 4. *Bonduch Indorum.* 5. *Duæ arbores Braſilienſes.* 6. *Fructus Indicus Samparantam.*

Vid. Tab. LXXXIV

I. *Juwb* arbor apud Amazones provenit. Specimen ejus Cluſius habebat bacillos teretes, inæquales, anguloſos, ruffeſcentes, in quibus inter binas appendices alternis naſcebantur alata *folia*; ſeu verius, alæ tenuiſſimæ & firmiſſimæ, quinquaginta & pluribus foliolis ſingula latera occupantibus prædita. Iſtis tanquam penicillo incolas ad pingenda varie ſua corpora uti dicebant.

Cluſ. Exot. l.4. 14.

II. *Moringa*, Perſis *Tame & Guzarat Trevida*, Arabibus & Turcis *Moria & Moriaben*, Guzaratenſibus *Turiaa* dicitur. Magnitudine & foliis, quæ ſaturatius virent, lentiſcum æmulatur; nodoſa, ramis paucis, fragilis. *Fructus* eſt pedalis, raphani craſſitie, octangularis, colore inter viridem & cinereum, intùs candidus, medulloſus, in certa receptacula diſtinctus, quibus ſemina ro-

Ferrar. Floræ l.3.11. Acoſta Hiſt. Arom.c 235 Bauhin. H. P.l.12.c.4. p.435.

Lentiſcus. tunda, Ervo ſimilia virentia, ſapore acriore, includuntur. *Provenit* inprimis apud Malabares, juxta flumen Mangate. *Radix* unicornu & lapidis Bezoar vices ſupplet. In cholera & elephantiaſi efficaciſſima.

Acoſta Hiſt. Arom. c. 14. III. *Pavate Malabarum*, Brachmanis & Canariois *Vaſa veli*, Luſitanis *Arbol contra las eriſipolas*. Frutex eſt novem pedum altitudinis. *Radix* alba & inſipida: *rami* cinerei. *Folia* rara, mali aureæ ſimilia; *flos* quatuor foliorum, candidus; in cujus medio alba fibra cuſpide viridi inſignis; floribus Periclymeni odore; *ſemen* rotundum, lentiſcini magnitudine, ex viridi nigricans, & ubi maturuerit, nigrum. Adhibetur contra alvi profluvia. Radix in decocto oryzæ macerata eryſipelati inungitur, & bibenda in inflammatione hepatis & febribus propinatur: cum ſucci Tamarindorum momento, vulnerum labiis imponitur, ad cohibendos defluxus.

Cluſ. Exot. l. 2. c. 15. Bauh. H. P. l. 12. p. 439. IV. De *Bonduch Indorum*, quæ aliis *Matis Indorum cinericii coloris*, hoc duntaxat habeo, arborem eſſe ſpinoſam, foliis lentiſci; quæ fert lobos fuſcos, ſubrubentes, frequentibus pinnulis hirſutos, cortice membranaceo, quibus aliquando ſinguli, aliquando bini fructus, inſtar magni piſi, coloris ex albo cineracei, parvo hilo fuſco, adeò ſolidi & duri putaminis, ut ſaxei viderentur. Ex confractis albus *nucleus* amariſſimi ſaporis exilit. Bauhinus avellanæ magnitudine, ſplendentem, duriſſimum & cinerei coloris habuit. Quidam *Bonduch*, nonnulli *Milium Indicum* appellant. Adfertur ex Java, Syria, Braſilia, & Virginia. Marcgravio ſub nomine *Inimboy Braſilienſium* ita deſcribitur. In Cynosbathi magnitudinem excreſcit; *caudex* & *ramuli* pleni ſpinulis hepatici coloris, *lignum* autem intus medulloſum inſtar Sambuci. Habet in quolibet ramo multos ramulos directè oppoſitos; in ramulis porro *folia* itidem oppoſita à quatuordecim ad viginti in uno ramulo, qui inter quodlibet par foliorum duobus munitur aculeis. Sunt autem folia lætè viridia, ſplendentia, ferè cylindracea, & unum circiter digitum longa. *Flores* fert in ſpicam congeſtos luteolos. Hos ſequuntur *lobi ſpinoſi*, hirſuti, coloris cum maturuerunt hepatici, in quibus ſinguli continentur duo globuli duriſſimi, cinerei coloris, glabri & ſplendentes, qui quaſſato lobo ſtrepitum edunt: nucleus interior ex albo flavus, amari ſaporis inſtar lupinorum. Lobus autem per maturitatem diſſilit & effundit globulos.

Bauh. Phytop. l. 11. c. 2. p. 399.

V. Arbores Braſilienſes ſunt *Igcica* & *Igtaicica*. *Illa* ſpeciem maſtichis odore gratiſſimo profert: cujus cortex contuſus liquorem album, & qui condenſatus vicem thuris ſupplet, fundit. *Iſta* adeo duram & pellucidam reſinam profert, ut vitrum eſſe videatur. Incruſtantur ea fictilia vaſa. De Laet Ind. Occid. l. 15. c. 8. p. 510

VI. *Fructum Indicum Samparantam*, Pena *Lobum Moluccenſem echinatum* vocat. Fuſcus eſt, & ſpinoſis ſubrubentibusque tuberculis undiquaque obſitus. Bini intus phaſeoli, ſeminum Anagyridis formâ, prorſus nigri. An radix *Samparanton* valida & amara, quæ in Sunda provenit, hujus arboris radix ſit, dici nequit. Cluſ. Exot. l. 2. c. 25. Indiæ Orient. p. 4. c. 8.

Caput II.

De Arbore Thurifera.

Vid. Tab. LXXXIV Theophr. H. P. l. 9. c. 4. & l. 4. c. 6.

I. De *Arbore Thurifera* diverſa longè produnt *Veteres*. *Theophraſtum* ſi ſequimur, quinque ferè cubitis attollitur, ramoſa, folio pyri, ſed multò minore, coloris herbacei ut rutæ, cortice lævi, lauri modo. In Arabia, India & Syria naſcitur; & tam ſpontè quam inciſura, quæ ſub cane fit, fundit lachrymam, quæ Thus dicitur. Arborum *aliæ* ſuper montem prodeunt: illumque prææltum, nive obrutum, & de quo amnes in plana decurrant. aliæ ἐν ταῖς ἰδίαις γεωργίαις ὑπὸ τὴν ὑπώρειαν. Aliæ coluntur, aliæ non. *Quidam* lentiſco ſimi-

ſimilem prodidere, folio ſubrutilo fructu lentiſci, qui vidêre apud Theophraſtum, folio lauri, lævique. Omnibusque his viſum in regione Arabum media, circa Saba, Adramita, & Catabana provenire. *Plinius*, quæ ſit hujus arboris facies non conſtare, ſcribit. A nullo enim Latino, quod equidem ſciam, (ſunt ejus verba) tradita: Græcorum exemplaria variant. Alii folio pyri, minore duntaxat, & herbidi coloris prodire. Alii lentiſco ſimilem ſubrutilo. Quidam therebinthum eſſe, & hoc viſum Antigono regi allato frutice. Juba rex iis voluminibus, quæ ſcripſit ad C. Cæſarem Augusti filium ardentem fama Arabiæ, tradit contorti eſſe caudicis, ramis aceris maximè Pontici. Succum amygdalæ modo emittere, talesque in Carmania apparere, & in Ægypto ſatas ſtudio Ptolomæorum regnantium. Corticе lauri eſſe conſtat: quidam & folium ſimile dixere. Talis certè fuit arbor Sardibus. Nam & Aſiæ reges ſerendi curam habuerunt. Qui mea ætate legati ex Arabia venerunt, omnia incertiora fecerunt, quod jure miremur, viris etiam thuris ad nos commeantibus: quibus credi poteſt matrem quoque teretem enodi fruticare trunco. Nullis verò illæ præter Arabiam, ac nec Arabiæ quidem universæ. Atramitæ pagus Sabæorum, capite regni Sabota, in monte excelſo, à quo octo manſionibus diſtat regio eorum thurifera, Saba appellata, quod ſignificare Græci myſterium dicunt: ſpectat ortus Solis æſtivi, undique rupibus invia, & à dextra malis ſcopulis inacceſſa. Id ſolum è rubro lacteũ traditur. Sylvarum longitudo eſt Schœnorum XX. latitudo dimidium ejus. Schœnus patet Eratoſthenis ratione, ſtadia XL. hoc eſt paſſ. quinque M. aliqui XXXII. ſtadia ſingulis Schœnis dedere. Attolluntur colles alti, decurruntque & in plana arbores ſponte natæ. Terram argilloſam eſſe convenit, raris fontibus ac nitroſis. Attingunt & Minæi pagus alius, per quos evehitur uno tramite anguſto. Hi primi commercium thuris fecere, maximeque exercent: à quibus & *Minæum* dictum eſt. Nec prærerea Arabum alii thuris arborem vident, ac ne horum quidem omnes. Feruntque M. M. M. non amplius eſſe familiarum, quæ jus per ſucceſſiones id ſibi vendicent. Sacros vocari ob id, ne ullo congreſſu fœminarum funerumque, cum incidant eas arbores aut metant, pollui: atque ita religione merces augeri. Quidam promiſcuum jus iis populis eſſe tradunt in ſylvis: alii per vices annorum dividi. Juba inſulis negat naſci. Diodorus Siculus puſillam arborem facit, albæ Ægyptiorum ſpinæ aſpectu ſimilem, foliaque ſalicis referre; florem aurei coloris. Sed cum hæc potius myrrhiferæ arboris ſit deſcriptio, metuo ne mendum aliquot irrepſerit.

Plin. H.N. L.12. c. 14.

Arbor thurifera.

II. Sed nec RECENTIORES in ejus deſcriptione in totum conveniunt. Garzias humilem eſſe & folia lentiſco ſimilia habere prodidit. Thevetus pinus reſiniferæ referre ſcripſit. Major illius authoritas & ad Veteres accedens deſcriptio. Fingit ſæpè hic, & impudenter mentitur. Duplex verò iſta, *Montana* quæ optimum thus profert; & *in planis naſcens*, quæ nigrum & improbum. Cortex ejus eſt lachryma cruſtæ conjuncta, ut poſt dicetur. *Folium thuris* quod è Florida allatum eſt, pediculo fibroſo & fungoſo, & qua parte à matre avulſum fuit canulato, rubeſcit nonnihil ex fuſco, venulisque rectis ſtriatur. Ab imo pediculo, ad ſummum usque cuculli verticem duplicatum eſt, & quaſi ex glumis conflatum tenuibus tunicis, vagina ſeſquipalmum longa inſtar infundibuli, quod intra ruffũ & hirſutum, hiantis hiſtrionis ſpeciem præ ſe ferentis: supernè galeatum videtur. Vidit & Rupellæ Lobelius.

Garz. ab Horto l. Aromat.

Bauhin. H. P. l. 10. c. 30. p. 107.

Lobel. in Adverſar. p. 420.

Tere-
binthus

Caput III.

De Terebintho.

Tab. LXXXV.

Dioſcor.M. M.l.1.c 91. Theophr. H.P.l.1.c.15 L.3.c.4.6.14. l.5.c.4.& 8. I. EX *Veteribus* non deſcripſit Dioſcorides Terebinthum, quia nota. Nec Theophraſtus multa de ea in genere. Cenſetur inter ἀειφύλλα. *Materies* nigra admodum ſpiſſaque, quod de Syriacæ Terebintho ſumit Plinius, cui ſpiſſa firmitas. Germinat ἐξισταμένου τῆς ἦρος: *Semen* verò περὶ πυρῶν ἄμητον, ſeu circa triticeæ meſſis tempus emittit. Naſcitur & in Syria: circa Macedoniam verò montibus propria eſt. Nonniſi fructu reſinaque utilis. *Genera* tria apud eosdem invenies. *Marem, Fœminam* & *Indicam*. *I. Mas* ſine fructu eſt, ob id ſexum maris adepta. *II. Fœminarum* duo quoque genera. *Alia* fructum protinus rubrum (malè ruffum, ἐρυθρὸς color roſæ & ſangvini, ruffus bovi) producit lentis magnitudine, qui non matureſcit. Sic vox ἄπεπτος peculiaris Theophraſto in his quæ maturantur, vertenda. *Alia* viridem primum, qui deinde ἐρυθραίνει, poſt ἅμα τῇ ἀμπέλῳ matureſcit, nigrumque acquirit, magnitudine fabæ, tactuque reſinoſum, καὶ θυωδέστερον, ſeu odore jucundum. *Materia* huic lenta; *Radices* validæ, & in profundum abeuntes, in totumque ἀνώλεθρος τὸ δένδρον. *Flos* oleæ, verum colore rubro. Plinius racemoſum oleæ modo facit. *Folium* numeroſum ab uno pediculo, δαφνοειδὲς, κατὰ συζυγίαν, ut in ſorbo, in ſummo impar, verum minus, ἀγωνιώτερον quam ſorbo, καὶ δαφνοειδέστερον τῷ κύκλῳ, totum pingve cum fructu. Fert & κωρυκώδη (ſic lege, non κωρυώδη, vel ut Gaza legit κονιώδη) τινα κοῖλα, ut ulmus; quibus beſtiolæ tanquam culices innaſcuntur. Fit in his aliquid ῥητινῶδες; nec tamen inde reſina. Nec ejus à fructu copia. Sed manibus tantum adhæret: & ſi non lavetur, poſtquam collectus eſt, cohæret inter ſe. Cum lavatur, candidus probeque maturus ſupernatat, niger ſubſidit. Agemus de ea alibi. Erumpit & cortice. Circa Idam & Macedoniam brevis, θαμνώδης & ἐστρεμμένη naſcitur. At apud Damaſcum Syriæ, magna, copioſa & decora. Montem enim terebinthis refertum referunt, in quo aliud nihil. Provenit & in Judæa, Cypro & Cycladibus inſulis. Viſa & in Olea. Quantum ad *Vſum*, *Materies* ad capulos pugionum accepta, illius inprimis quæ in Syria. Tornabantur ex ea & pocula Thericlea. Celebratur, *inquit Plinius*, & Thericlei nomine calicis ex terebintho facere ſolitus torno, (quos à figlinis diſcernere facile non erat) per quem probatur materies. Omnium hæc ſola ungi vult, meliorque oleo fit. Colos mirè adulteratur, juglande ac pyro ſylveſtri tinctis atque in medicamine decoctis. *Fructus, folia* & *cortex* adſtringendi vi pollent, & ſecundo ordine excalefaciunt, cortex aridus adeò calidus eſt, ut à mandentibus protinus percipiatur. Semen in capitis dolore bibitur in vino & contra difficultatem urinæ. Ventrem leviter emollit, & Venerem excitat. *III. Terebinthi Indicæ* Theophraſtus meminit; ut & alterius terebintho ſimilis; cui folia, & rami, & reliqua omnia terebintho ſimilia: fructus amygdalorum æmulus; eorumque magnitudine in Bactris. Piſtaciam quidem eſſe volunt.

Plin. H.N. l.13.c.6. Plin. H.N. l.13.c.6. Plin. H.N. l.16.c.40. Theophr. H.P.l.5.c.4. Theophr. H.P.l.4.c.5.

II. RECENTIORIBUS duplex eſt Terebinthus 1. *Vulgaris*. 2. *Peregrina*.

1. Terebinthus vulgaris eſt Theophraſti *fœmina altera*, Lobelio *Lentiſcifolia minor*. Fruticat maximâ ex parte. Rami longi, rari; cortex cinereus. *Folia* laurinis ſimilia ſed obtuſiora, non ſemper æqualis ſitus, ſubrubentia, quibus nervuli obliqui, nec ſemper perpetuus per hyemem vigor. *Flores* qui vere funduntur, è ramulorum tuberculis copioſi, in longo racemo meris fibris purpuraſcentibus contexti. *Fructus* parvi rubentes, reſinoſi lentoris, quibus nucleus. Extruduntur circa meſſem. Cluſius vere, cum novella folia prorſus ferè rubentia extremis ramis

Lobel Adverſ. p.411. Stapel. ad Theophr. H.P.l.3.c.15 Bauhin H. P.l.3 c.10. p.179 Cluſ H.P. l.1.c.11.

ramis germinare incipiunt, naſci florem muſcoſum, & oleæ florem purpuraſcentem vel phœniceum imitantem, racematimque cohærentem ſcribit, qui in fructum tranſeat lentiſcino ferè ſimilem, paulò majorem & longiorem, initio viridem, circa vindemias, cum maturuit, vireſcentem. *Folliculus* ſæpè utris inſtar vindemiarum tempore concavus ut in ulmo, & purpuraſcens; in extremis ramorum cornicula cartilagineæ ſubſtantiæ, digitorum ſex, ſaliva ſcatentia, in qua alati culices, aliquando & galla nucis magnitudine, intus cava, corniculorum fortè primordium. Viſa in ea nonnunquam & olea creviſſe. Folliculorum alii ſunt *longi* depreſſique, parum cavi, cornibus caprarum ſimillimi, unde cornu capræ arbori nomen. alii *rotundi*, & ex eis magni & parvi, ut mala: alii oblongi, ut Pruna. Et ex his *alii* partim albi, partim rubri; *alii* ſubcitrini & albi; *alii* per totum rubei; *alii* ſubvirides. De Reſina alibi agetur. *Provenit* in Arabia, Africa, Syria, Creta, Cilicia, Corcyra, Cycladibus inſulis, Narbonenſi Gallia, Italia, Japidiæ collibus, murorum ruderibus, locis ſiccis, lapidoſis, & Soli expoſitis. Vidit Matthiolus non procul à Tridento prope Atheſin, in colle Caſtel Trento dicto. Inter Sidero-capſam & urbem de la Cavalle non majores Corylis creſcunt. In agro Romano circa Virgouanum Caſtellum Urſinorum viſuntur altiſſimæ & craſſiſſimæ: in Lombardia & Tuſcana parvæ & contortæ. Circa Monſpelium, ubi in Aprili floret, in ſylvis, flores, fructus & colliculos collegit Septembre Banhinus. In Germania nuſquam vel ſponte naſcitur. *Uſus* ejus nec nunc contemnendus. Impoſtores pro Ebeno phalos ad pedeſtres lanceas ex ea venditant. Semina in Cilicia & Syria hucusque comeduntur. *Gallarum* magnus in tenuiſſimis ſericeis lintreis apud Turcas uſus. Sex millia librarum quotannis inſumuntur. Niſi vere colligerentur, in ſemipedalem longitudinem ad formam cornu excreſcerent. Differentias Maris & Fœminæ non potuiſſe ſe in hac arbore obſervare notat Cluſius. Nec inſvetum fruticibus inter ſe ſimilibus, ut alter fructum inanem & ruſum; alter interdum ad maturitatem perductum ferat. Sæpè etiam frutici non adulto & umbroſo loco provenienti nullus. **Balſamum.**

II. Terebinthus peregrina duplex eſt. 1. *Fructu majore Piſtaciis ſimili eduli.* 2. *Fructu minore & cæruleo eduli.*

1. *Terebinthus peregrina fructu majore piſtaciis ſimili eduli*, Arabibus *Botn quibir*, Theophraſto *Indica*, Serapioni *Fael*, Tabernom. *latifolia*, Baubino *Indica major fructu rotundo dicitur.* Æquat noſtras juglandes. *Folio* eſt oblongiuſculo, à Piſtaciis nuce breviore & rotundiore qui ex racemis pendet, & quo inquilini veſcuntur. Præter ſaporem ſalſum, mediocriter ſiccus eſt. Copioſè in Perſia, Meſopotamia & Armenia provenit. Bauh. H.P. l.3.c.19.

2. *Terebinthus peregrina fructu minore, cæruleo, eduli*, Arabibus *Botn ſongier*, Theophraſto *Syriaca*, Baubino *Indica fructu parvo ad cæruleum accedente.* Poteſt ad Bel Arabum referri. Nuculæ cum ſuo cortice magnitudine majoris piſi ſunt, ad Corculum aut Doram accedunt, & propter colorem inter viridem & cæruleum medium, Arabibus *granum viride* appellantur. Calidæ & ſiccæ in tertio; & defluxionibus ad nervos & articulos utiles. Veſcuntur fructu cum pane Syriæ incolæ. Cluſ. H.P. l.1.c.11. Bauh. l.c.

Caput IV.

De Balſamo.

Vid. Tab. LXXXV.

I. De Balſamo ſingularia apud Theophraſtum, Dioſcoridem, Plinium & alios *Veteres* authores occurrunt: inter quos tamen quædam differentia. Arbor eſt Viti magis ſimilis quam myrto Plinio, Cytiſo & terebinto Straboni, piceis arboribus Juſtino, Mali Punicæ magnæ Theophr. l.9. c.6. Plin. H.N. l.12.c.25. Dioſcor. M.M.l.1.c.18. Strabo Geogr. l.16. Pauſan. in Bœotic.

Balſa-
mum.

magnæ proceritas apud Theophraſtnm, myrti apud Panſaniam, Lycii ſeu pyxacanthæ apud Dioſcoridem. *Rami* multi, craſſiores quam in myrto, qui ſcabritia, proceritate & gracilitate differuot, ita ut qnod in arbore tenue & τραχῶδες eſt, θεριστὸν ſeu quaſi *demeſſile* dicatur, quod facilè ob gracilitatem demetatur. Dicuntur xylobalſamum, amputabaoturque quotannis, ſeu ut non magna arbor eſſet, & reliqua validiora; tum emolumenti gratia. *Folium* ſecundum Pauſaniam ἀμαράκῳ, ſecundum alios rutæ, exalbidum, perpetuò virens, ſen ἀειθαλὲς ἀεί. *Fructus* ſimilis terebintho, magnitudine, figura & colore. vino proximus guſtu, admodum odoratus. Subrubet idem, tegmine ſuo ſcilicet veſtitus; flavus eſt, ut Dioſcorides ſcripſit, vel rufus, ut Plinius, ſi eo ſpolietur; niſi ξανθὸν è flavo rubrum dicere velis. Nomen *Carpobalſamum*, infima Græcia καρπάμος dixit. Adulteratur ſemine hyperico ſimili, qnod à Petra oppido adfertur; coarguiturque magnitudioe, inanitate, longitudine, odoris ignavia, & ſapore piperis. *Colligi* lachrymam in caudice & parte ſuperna tradunt ἀπὸ κυνὸς ὁρμῆς. *Inciditur* Theophraſto ὄνυξι σιδηροῖς ἀπὸ τὸ ἄκρον, Plinio, ſilice & aliis, vitro, lapide, oſſeisve cultellis. Ferro lædi vitalia odit & moritur protinus, eadem amputari ſupervacua patiens. Tacitus pavere arborem habet. Incidentis manus liberatur artifici temperamento, ne quid ultra corticem violet. Singularum arbotum vena, tempore Plinii, ter omnibus percutiebatur æſtatibus, poſtea deputabatur. Succus è plaga manat ploratu, ſed tenui gutta lanis colligitur in cornua. Ideò Alexandro M. res ibi gerente, toto die æſtivo unam concham (concha tria cochlearia facit) impleri juſtum: quod uno die homo plus colligere non poſſet. Omni verò fæcunditate è majore horto congios ſenos, minore ſingulos. Sex vel ſeptem annuatim collectos prodidit Dioſcorides. Opobalſamum dicitur, eximiæque eſt ſvavitatis &

Theophr. H.P. l.9.c.10

Plin. l.c. Solin. Polyhiſtor. c.38.

primæ gratiæ. Ex cornibus novo fictili conditur craſſior: ſimilis oleo & in muſto candida. Rubeſcit deinde, ſimulque dureſcit è tranſlucido. Addit Theophraſtus ὀσμὴν διαφέρουσαν καὶ πολλήν, ut ſubitò ingens ſpacium permeet. Ejus quod in vaſculis ſuperoatat, Sethi album & tenue facit: quod in medio, ſubrubrum; quod tertio loco fecis inſtar, ὀμφρόμα ſubfuſcum. *Probatio* lachrymæ, ut ſit pingvis, tenuis, ac modicè ruffa, & io fricaodo odorara. Secundo candido colot, pejor viridis craſſiorque, peſſimus niger, quippe ut oleum ſeneſcit, falſum hoc. Ex omni inciſura maximè probatur, quod ante ſemen fluxit. Dioſcoridi optimus qui νεαρός, τῇ ὀσμῇ εὔτονος, ſyocerus non ſubacidus, διάιτος, vel potius διάιτος aut διαλυτὸς, reſolvi & penerrare facilis, lævis, adſtringens, & lingvam modicè mordens. *Adulterabatur* jam Theophraſti tempore, pluribus miſtionibus; & poſt modis pluribus. Vitiatur *inquit Plinius*, oleo roſæ, cyperi, lentiſci, balani, terebiotbi, myrti, reſina, galbano, cera, prout quæque res fuit. Dioſcorides ſuſinum, metopium, mel & ceratum myrtinum aut Cyprinum valdè liqnidum addit. Nequiſſimè adulteratur gummi, quoniam ipſum quoque inhæreſcit manu inverſa, & io aqua. Et hujus *probatio* gemina eſt. Debet ſyncerum & inhæreſcere: ſed boc & gummi addita fragili cruſta evenit. Et guſtu deprebenditur. Carbone verò, quod cera reſinaque adulteratum eſt, nigriori flamma. Nam melle mutatum ſtatim contrahit muſcas. Præterea ſynceri deoſatur in tepida aqua gutta ſideos ad ima vaſis, adulterata olei modo innatat: & ſi metopio vitiata eſt, circulo caodido cingitut. Summa probatio eſt, ut lac coagulet, in veſte maculas noo faciat. Idem apud Dioſcoridem habetur. De viperis quæ ſub eo degere ſcribit Pauſanias, vide eundem. *Locum* ſi ſpectes, proveoit in valle Syriæ Tbeophraſto. Uni terrarum Judææ conceſſum, quondam (Theophraſti

tem-

temporibus)in duobus tantum hortis, utroque regio, altero jugerum viginti non amplius, altero pauciorum. Oſtendere, addit, arbuſculam hanc urbi Imperatores Veſpaſiani. Clarumque dictu à Pompejo M. in triumpho arbores quoque diximus.
Juſtin.Hiſt. l. 36.
Juſtinus vallem continuis montibus velut muro quodam cinctam, ad inſtar caſtrorum claudi. Spacium loci ducenta millia jugerum, nomine Hiericho dici prodidit.
Strabo Geogr.l.16.
Idem apud Strabonem habemus, qui & apud Sabæos Arabiæ incolas naſci tradit;
Joſeph.Antiquit l.8. c.6.
ut Joſephus in Judæam à Regina Sabæ tempore Salomonis allatam. Sethi ἡλιουπηγῆς, quæ priſcis ἡλιόπολις in Ægypto meminit, ibique naſci. *Vſus* ferè omnium, *ligni* nempe, *fructus* & lachrymæ. *Ligno*
Plin.l.c.
minima gratia, ſua tamen merces DCCC. ſeu denariis CCC. Amputatio ipſa ſurculusque intra quintum demum annum vænit. Ex hoc ſarmento tenui ruffum eſt optimum ſi ſimul Opobalſamum ſpiret. Coquitur in ungventis, pro ſuccoque ipſi ſubſtituere officinæ. Precium in libras VI. Ex aqua potum cruditatibus & torminibus ſuccurrit, urinas ciet, ſquammas oſſium extrahit, & εἰς τὰ τῶν μύρων στίμματα adhibetur.
Dioſcor.M. M. l.1.c.18.
Fructus cui ſecunda gratia, pleuriticis, tuſſientibus, vertiginoſis, orthopnoicis ſubvenit, & ad muliebres ſuffitus accommodatur. Eligi debet flavus, plenus, grandis, ponderoſus, guſtu mordens, & odoratus. De Adulterio ſuperius dixi. Qualis *Lachryma* eſſe debeat, præmiſſum. Millibus denis ſextarii empti: vendente fiſco trecentis denariis væneunt. Theophraſtus in loco duplo argento pondus rependi prodit. Maximè calefacit Dioſcoridi, qui fortè tenuitate partium deceptus eſt, menſes, ſecundinas & fœtus extrahit; ſordida ulcera purgat; concoctionem adjuvat; ægrè ſpirantes ſublevat, &c. De *Generibus* vix aliquid occurrit. *Sylveſtre* fortè illud quod in Arabiæ maritimis prodire prodit Strabo. At Theophraſtus nullum usquam repertum accepit.

Quod vero Plinius tria arbori genera ponit, Tenui & capillacea coma, quod vocant Eutheriſton; Alterum ſcabro aſpectu, incurvum, fruticoſum odoratius, quod Trahy appellant: tertium Eumeces, quia eſt reliquis procerius, lævi cortice; metuo ne ex malè intellecto de ramis Dioſcoride ortum ſit.
Balſamum.
Præſtantiorem hic ſemetipſa ſcabritia, proceritate & gracilitate ſcribit: quodque in ea tenue θέριστον dici. Ne ulla balſamo coma capillacea, ſi folium rutæ folio, ut ipſe prodit Plinius, ſimile: nec τριχῶδες de tenuem & capillaceam habente comam ſumendum eſt; ſed quòd tenues & capillaceos ferat ſurculos. Galenus Sagadini balſami meminit, à loco ita dicti, quod tanto Ægyptio præſtantius, quanto vinum falernum eo quod caupones vendunt.

II. Apud RECENTIORES occurrit, 1. *Balſamum Syriacum rutæ folio.* 2. *Carpobalſamum nigrum Alexandrinum.* 3. *Xylobalſamum officinarum.* 4. *Opobalſamum concretum Lobelii.* & 5. *Opobalſamum ſolidum Bauhini.*

Alpinus de Balſamo.
Döring.de Balſamo.
Bauhin. H. Pl.3 c.36. p.298.
I. *Balſamum Syriacum rutæ folio*, arbuſcula eſt viticoſa, Liguſtrum vel Cytiſum proceritate non ſuperans. Nam ubicunque naſcitur, duorum vel trium cubitorum altitudinem non excedit. *Lignum* ei gummoſum leneque, colore exterius ſubrubeo. In horto Meterea propè Cairum pedali longitudine & pollicari craſſitie ſtipes, vix pedalis, qui in multos graciles ramos anſerinæ pennæ caule haud craſſiores findebatur. *Ramuli* duplici *cortice* cinguntur, longi, tecti, graciles, ſubrubri & paucis foliolis ordinatim referti.
Bellon.Obſerv.l.2.c.39
Putantur quotannis vitis modo, ne degenerent. Folia ſeptena ad ſummum alæ adnaſcuntur, quorum extremum reliquis majus, rutæ vel potius lentiſci ſimillima, colore viridi, ſubalbido, perpetuoque virentia.
Lobel Adverſ. p.415.
Lobelius tamen menſe Decembri deponi, novaque Majo ſuffici, ex amici relatione prodit. Bellonius pauca in Materea horto in Septembri conſpecta meminit.

Balſamum.

minit. Ex ſimilibus prodeunt bina inprimis folia, bifoliis naſcentis vitis maximè ſimilia; quæ poſt hæc tria quatuor aut quinque prodeunt, amaraci foliolis ſunt proxima; tertio producta, ad rutæ folia accedunt. *Flores* fert parvos, albos, acaciæ proximos, ternos ſingulis alis appenſos, quaſi in umbellæ formam, ſummè odoratos, ſed qui facilè evaneſcit. Ex his *ſemina* promanant flava, folliculis nigris ſubrubentibus contenta, valdè odorata, intusque humorem flavum, melli perſimilem, habentia, ſapore ſubamaro, parumque acri, lingvam ferientia, opobalſamumque redolentia, terebinthi fructuum figuræ, & magnitudinis æmula, extrema, aculeata, & medium craſſum obtinentia. *Lachryma*, quæ *Opobalſamum* ex fiſſuris ramulorum Junio, Julio & Auguſto menſibus partim ſpontè, partim ſtipite ferro ſcarificato deſtillat, vitreisque vaſis excipitur, ſubit varias cum ætate mutationes. *Color albus* recenti, & à ſtipite excepto, inprimis quod ſupra enatat; mox ſubviridis oleoſus, poſt quinquennium aureus, ſenio confecti melleus, obſcurior tamen. *Turbidum* idem per quinquennium, hinc clareſcit, ut in decennio limpidum & ſplendidiſſimum evadat; tandem iterum turbatur. Idem de levitate & odore intellige. Adeò primò *leve*, ut maxima difficultate in aliquo liquore inſtillatum conſidat, ſed continuo in aquæ ſuperficiem feratur, cumque ea cito diſſolvatur: medio poſt ſe modo habet; tandem *craſſeſcens* ſubitò in aquam projectum ſubſidit, difficulter ſuperficiei reſtituitur, & cum aqua coagulatur. Odor infanti validiſſimus, adultum Thus ac terebinthinam redolet, cum ſapore amaro, acri ac adſtringẽte; ſeneſcenti remiſſus. *Nigrum* nemo unquam vidit, fallitúrque Plinius. Probatio præter jam dicta eſt, ſi valdè nares fragrantia feriat; gutta per totam aquæ ſuperficiem inſtillatu expandatur, facilè coaguletur, lactisque colorem contrahat; & coagulatum ſtylo eximi poſſit. Adde vitiatum oleo ſuper aquæ ſuperficiem formis orbiculorum expandi, telamque facere, qua ſeparata oleum in aqua relinquitur: contrectatum nullo lentore vel viſcoſitate digitis adhærere, & guſtatum labia non ſtringere. Quin nec aquâ facilè congelatur, ſuper quam tela opobalſami; oleo tecta à glacie condenſatur. Si corruptela ab ungventis, ſubſidebunt hæc paulo temporis in fundo: ſi à cera, turbidum perpetuo videbis: ſi melle, dulceſcet; ſi reſina, carboni inſtillato, nigrior flamma. *Locum* ſi attendas, videtur ejus patria Arabia. In monte quodam arenoſo prope Mecham & Medinam vivere affirmant. Inde in Judæam translatum & in hortis cultum eſt: hinc fortè in Ægyptum: ubi & nunc temporis in Maderea horto Cahiræ vicino colitur. Longitudo hujus paſſus 200. latitudo 100. terreis aggeribus ſine calce circumducitur. Perierat tempore Petri Martyris totum balſamerum ibidem: unde quidam planè periiſſe crediderunt: ſed delatis ex Arabia cura Eunuchi Meſſer Ægypti præfecti reſtauratum eſt. Quin & in parte Orientali montis Libani Alexio Græcis imperante tantum Opobalſami collectum, quantum in Ægypto, Thevetus ab incolis ſe accepiſſe tradit. Allata ab Alpino & viva, è cujus foliorum diſſectis alis Opobalſamum ſtillare dicitur. Magnus & frequens Opobalſami apud Ægyptios *Vſus*. Vulnera grauia, intra unum diem conſolidati experimentis probatum. Ulcera mundare & ſanare certum. In febribus putridis movet ſudorem: in Chronicis, expedit obſtructiones, cruditatesque emendat, ſi ſcrup. ij. pondere ſumatur. Potatur, ſuffitur, & ſupponitur ad ſterilitatem tollendam. Faciei in balneo inungitur, ut pulchritudinem ſervet. Urinam à calculis, frigiditate vel flatu interceptam, movet: & in peſte drachm. ſemis pondere quotidiè deglu-

Alpin. l. c.

deglutitur. Thevetus hodie necita oleoſum, nec tam conſolidans colligi, fide Patriarchæ prodit. Seminis & virgarum recentium decocto ſtomachi imbecillitas, ſpirandi difficultas, uteri inprimis humiditas tollitur. Pararur ex iiſdem & pulvis, qui vel aſſumitur vel ſuffirur. Quia vero iſta difficulrer à noſtris habentur, Opobalſamo quidam Myrrham ſtacten, ſtyracis liquorem, oleum è ſeminibus citri, oleum nucis myriſticæ; alii Cinnamomi, garyophyllorum, juniperi candidum vel Terebinthinæ ſuccedaneum eſſe voluerunt. Carpobalſamo, cubebas, caryophyllos, Leucoii radicem, ſemen terebinthi vel lentiſci. Xylobalſamo Nerion Alpinum, lignum hederæ, acorum verum, macin, agallochum nonnullis ſubſtituere viſum.

Alpin. de balſamo.

II. Carpobalſamum nigrum Alexandrinum, fortè eſt ſemen illud hyperico ſimile, quo ex Dioſcoride & Plinio adulrerari ſuperius diximus. Alpinus duplex circumferri ſcripſit; quorum *unum* eſt terebinthi magnirudine, arque ferè etiam formâ, rotundum & oblongum ovo ſimile, in extremis acutum, flavum, folliculo rubente undique tectum; *alterum* pſeudocarpobalſamũ, huic admodum magnitudine, figurâ, & colore ſimile, oblongius & ex medietate folliculo conrectum. Odoratum tamen & aromaticum. Cordus non rarò inter Carpobalſamum dictum inveniri adulterinis granis majora, pleno, pingvi, & oleoſo intus nucleo. Odoris in attritu gratiſſimi, & quæ guſtu ineffabili, odoris, ſaporisque gratia, oris halitum diu commendent.

Cord. in Dioſcor. l.1.c.18.p.3.

Matthiol. in Dioſcor. l.1. c.18. Bellon. Obſerv. l.2. c.39

III. Xylobalſamum Officinarum. Myrtum porius quam Balſamum referr Matthiolo. Bellonius ex Arabia devehi, & cum Ægyprio convenire ſcribir. At Cordus alterius alicujus fruticis virgulas eſſe; & aliquando inrer eas miri odoris & ſaporis inveniri. Lobelius Lentiſci ſurculos plærumque carioſos, ſed ſi recentes & odorati, minimè contemnendos. Balſamum.

Lobel. apud Bauhin. l.9. p.301.

IV. Opobalſamum concretum Lobelii, legitimæ terebinthinæ Cypriæ veteris, aut reſinaceorum liquorum inſtar denſatum erar, glebæ Benzoini ferè concretione, ſapore acri, colore fulvo, maſticanti ur maſtiche lenteſcente.

Bauhin. H. P. l. 11. 37. p. 306.

V. Opobalſamum ſolidum Bauhini, Duci Wirtembergico à Paludano miſſum erat, pellucidum, digitis ductile, colore rutilo, uniformi, odore Benzoini, cum adolebarur fragrantiore. Fortè cum ſuperiore idem.

Ex Exoticis huc referri debent *1. Xylo nova Hiſpania. 2. Goacanex Nicaragua. 3. Arbor balſamifera Tolutana. 4. Maripenda. 5. Frutex Indicus Lavendulæ folio. 6. Hoitziloxitl. 7. Cabuireba Braſilienſium. 8. Capayba corundem. & 9. Copeiba.* Tab. LXXXVI

Monard. Hiſt. Arom. c 9. Bauh. H.P. l.3.c.33.

I. Xylo, ſeu ut Gomara *Zilo*, arbor eſt Punica malo major, foliis urticæ, diſſectis & tenuibus. Duplicem fundit liquorem. *Unum* inciſo cortice tenacem, ſubalbidum, limpidum, qui Matthiolo *Balſamum Indicum novum*, Lacunæ *Balſamum ex nova Hiſpania*; aliis *Opobalſamum* vocatur. *Alterum* ex ligno, cortice & foliis exprimitur, aut vi ignis elicitur, pullum, ex ruffo ad fuſcum vergens, odoris ſuaviſſimi, ſaporis acriuſculi, & ſubamari, Xylobalſamum dictum. Non niſi vaſe argenteo, ſtanneo, aut vitreo aſſervatur, propter inſignem penetrandi vim. Tanti primùm pretii, ut uncia centum ducatis Romæ venderetur. Sumptum manè aſthmaticis prodeſt, menſes ciet, inveteratos ventriculi dolores lenit: flatus diſſipat: urinam illitum provocat. In nervorum paſſionibus & iſchiadicis doloribus nulli ſecundum. Vulnera quævis, etiam capitis, ubi cranium non fractum, intra triduum reſtituit: in febribus chronicis, ſpinæ paulo ante paroxyſmum inunctum, ſuperhauſtis aliquot vini guttis, horrorem abigit, ſed repetito uſu opus eſt. Notat Heroa quendã Mo-

Balſamum.

nardes, qui frequenti uſu vigorem juvenilem referebat, absque ulla vivens moleſtia. Æmulum huic ſi non idem *Balſamum Bauhini*, dono à Duciſſa Lotharingiæ acceptum, odore Styracis, & qui totam domum perfunderet, ſapore acri, flammam igni admotum concipiens, & quod aquæ injectum fundum petebat, in qua digitis attritum albeſcebat.

Ovied. H. Ind. l. 10. c. 13. Cluſ. Exot. l. 3. c. 18. Idem in Curis poſteriorib. Monard. Hiſt. Simpl. c. 19.

II. Goacanez Nicaragua, Scaligero *Goacomax*, Fumeo *Geaconax*, Cluſio *Lobus oblongus aromaticus*, & *Balſami Peruani fructus* Penæ, Bauhino *Balſamum Americanum*, arbor eſt vaſta, ramoſa. *Materies* firma, & quæ defoſſa diu incorrupta durat, duplici cortice, altero craſſo, ſuberini modo, altero tenui interno veſtita: *fructus* piſi magnitudine, amarus, qui alba ſiliqua digitum longa includitur. Eliciturex eo quod inter utrumque corticem eſt ſpacio, inciſione, alba, limpidiſſima, ſuaviſſimi odoris *lachryma*, illâ quæ ex Xylo educitur nobilior; quæ in aqua ſtillaticia non diffunditur, nec lac cogit, nec fundum petit. Fructu ſe Indi ad capitis dolores & defluxiones ſuffiunt. Monardes exiguum cicerisque grano haud majorem habuit, guſtu amaricante, qui in ſiliquæ digitum longæ, compreſſæ, albæ & tenuis ſummo latitabat. Cæſalpinus videtur cum Xylo confundere. Fumeus eam in inſulam S. Dominici ponit. Diverſa ab ea *Huaconex Recci*, de qua inferius.

Fumeus apud Bauh. H. P. l. 3. c. 33. p. 296.

De Laet Ind Occid. l. 8. c. 15. Reccus Rer. Medic. Novæ Hiſpan. l. 3. c. 14. Monard. ſimpl. c. 10.

III. Arbor balſamifera Tolutana pumilas pinos refert, ramoſa, cortice tenui, foliis ſiliquæ, toto anno virentibus. Inciditur tenuis & tenellus cortex ferventiſſimo ſole, & fundit liquorem, qui *Balſamum de Tolu* vocatur, & cochlearibus ex cera nigra, ibi nata, factis excipitur. Erumpit aliquando ex nodis & alis ſponte. Noctu ob frigiditatem nihil effluit. Tendit ex rubro ad aureum, dulce eſt, glutinoſum, firmiter inhærens, odore limonum, & magnarum virtutum. Vulnera enim ita conſolidat, ut nihil cicatricis relinquatur, ſi labra probè juncta fuerint; ideo in faciei vulneribus ſingulare. Ligatura quarto die ſolvitur. Injicitur cum vino albo cuniculoſis fiſtulis, emittiturque poſt trihorium. Magni quoque eſt uſus in capitis doloribus à frigida cauſa, ſi pannus lineus intingatur & fronti applicetur: in defluxionibus in oculos, ſi temporibus apponatur: in phtiſicis difficulter expectorantibus, ſi manè aliquot ejus guttæ lambantur: in aſthmate, ſi ex vino albo hauriatur: in tertianis diuturnis & quartanis.

IV. Maripendam Hiſpaniola, Bauh. *Balſamum fructu racemoſo ex Hiſpaniola* vocat. Frutex eſt qui aliquando ad duorum hominum proceritatem aſſurgit. *Caules* cinerei: *folia* haſtarum mucronibus paria, craſſa, lata, ſuperiore parte virentiora, coſta craſſa per medium diviſa, ſparſim è rubeo purpuraſcentia. *fructus* racematim dependet, longus, manus digitatæ inſtar, ex acinis uvarum ſimilibus è purpureo nigricantibus concinnatus. Foliis Æthiopes loco fiſtularum, ad hauriendum fumum *Tetl* utuntur. Ex turionibus & aſparagis ſuccus exprimitur, & in aqua ad mellis craſſitudinem coquitur. Sangvinem deprimit, & vulnera conſolidat. Ex ſummitatibus aqua deſtillatur, vulneribus & frigidis affectibus utiliſſima.

Nardus R. M. N. H. l. 3. c. 33. Bauh. H. P. l. 3. c. 31. De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 23.

V. Fruticis Indici Lavendulæ folio ramus ita à Cluſio deſcribitur. Trium pedum longitudinem non excedebat, craſſitudinis diameter circiter duarum unciarum erat, cujus faſtigium in nodoſum caput nonnihil exuberans deſinebat, è quo ſeſquipedales quinque minores rami proſiliebant, adeò eleganti ſerie & ordine diſpoſiti, quaſi humanâ induſtria fuiſſent inſiti; inferiori ramo facie quidem ſimiles, ſed molliores, magis ſucculenti, qui proculdubio comprehendere & radices agere potuiſſent, ſi quis commodo loco telluri committere in animum induxiſſet. In horum comoſis faſtigiis *folia* adhuc inhærebant virentia, formâ, magnitudine, & colore lavendulæ folia valdè referentia,

Cluſ. Exot. l. 2. c. 3.

ſed

ſed ſucci plena, aromaticum quidpiam ſpirantia, medium inter angelicæ ſylveſtris radicem, gummi quod vocant Elemi, & Cunigundis herbam, qualibus totum ramum veſtitum fuiſſe, ipſa in ramis veſtigia indicium faciebant.

Reccus R. M.N.H. l.3.c.11.

VI. Hoitziloxitl Mexicanorum, Panucenſes *Chuate* vocant, Laet *Hutzochitl habet*. Eſt mali Medicæ magnitudine, *foliis* Amygdali, ſed majoribus & acutioribus. *Flores* loculorum oblongorum primò formâ, poſt foliorum veluti cæteris longiorum, in quorum cavitate ſemina candicantia, oblonga, paulisper contorta. *Liquor* ſtillat ſi deſinentibus imbribus incideris, è fulvo in nigrum inclinans, acer & odoratus, penetrantiſſimus, qui renes mundat, & fœtum mortuum extrahit. E ſemine elicitur oleum, odore & ſapore illi quod ex nucleis Perſicorum par. Ex ſurculis quoque decoctis. Non eſt cum Goacanez eadem.

De Laet Ind. Occid. l.15.c.7. Piſo de facult. ſimpl. l.4.c.5.

VII. Cabureiba Braſilienſium ſeu *Capureiba* materies eſt duriſſima & ponderoſa. *Balſamum* quod ſub cortice cinereo, miniatâ membrana veſtito latet, & vulnerato, circa Februar. & Martium lunâ plenâ funditur odoratum eſt, flavum, compactum, tenax. Cortices à feris, Medicinæ ſine dubio gratia deteruntur. *Provenit* in præfectura S. Vincentii. Contra vulnera & morſus animalium ſingularem virtutem obtinet.

De Laet ibid. Marcgr. p.131.

VIII. Cupayba eorundem inſtar ficus, procera, materie inutili. Multum olei limpidiſſimi, quale ex olivis exprimitur, fundit: quod *Capaiva* vocant.

Piſo de facult. ſimpl. l. 4. c. 4. Marcgr. H. P.B. l.3.c.17.

IX. Copaibam duplicem invenio. Unam *Piſonis*, quam *Copiibam* Marcgravius vocat: alteram *Marcgravii*, ejusdem cum Piſonis nomine. 1. *Copaiba Piſonis*, quæ & *Copiiba*, arbor eſt ſylveſtris & procera. Superius in ramos diffuſa; *cortice* cinereo; *foliis* ſemipedem longis, ſibi invicem oppoſitis, nervo & venis paulò rufeſcentibus, *flore* pentaphyllo. *Fructus* baccæ lauri magnitudine & figura, initio viridis, per maturitatem niger, pauciſſimâ carne ſubdulci: qui lapidem ovalem, nucleo albo, farinacei ſaporis, habet, & menſe Aprili matureſcit. Braſilienſes exſugunt ſuccum, & exſpuant cutem. Abundat pingvi & odorifero *liquore*, quem inciſo usque ad medullam cortice, lunâ plenâ, ſpacio trium horarum ad duodecim libras olei fundit. Pollet mundificandi & conſolidandi viribus. Colicam frigidam illitum tollit, fluxus ventris mulierum gonorrhæos ſiſtit. 2. *Copeiba Marcgravii* lignum eſt rubrum, faginea duritie. *folia* ovalia, lata, in pediculis longis & craſſis; *flos* mediocris, quinquefolius, obrotundus: *fructus* ſiliqua obrotunda fuſca, nucleum avellanæ nucis magnitudine continês, membrana nigra, pauca, lutea, piſorum contuſorum odoris pulpea veſtitum, rectus, carnis lentæ, coloris aquei, edulis. Dat *oleum* limpidiſſimum, Terebinthinæ conſiſtentia & ſapore æmulum, odore reſinoſo: quod vulneri calidè impoſitum, fluxum ſangvinis ſiſtit: & tribus vel quatuor guttis in ovo ſorbili ſumptum, fluxus ventris tollit. Calidum & ſiccum in ſecundo.

Balſamum.

CAPUT V.

De Arboribus aliquot lachrymiferis Veterum.

EX lachrymiferis *Veterum* arboribus occurrunt, 1. *Myrrhifera*, 2. *Bdellifera*, 3. *Cancamifera*, 4. *Sarcocolla*: de quibus pauciſſima dictu occurrunt.

Dioſcor. M. M. l.1.c.77. Theophr. H.P.l.9.c.4. Plin. H.N. l.12.c.15.

I. Myrrhifera arboris Theophraſtus, Dioſcorides & Plinius meminere. Eſt *ſecundum hunc* Ægyptiacæ ſpinæ ſimilis, naſciturque in Arabia. *Ille* minorem & fruticoſiorem Thurifera facit: caudice duro, [illegible] *cortice* lævi, portulacæque ſimili. *Folium* quibusdam aculeatum, non læve, ulmeo ſimile, criſpum, [illegible]

Arbores lachrymiferæ veterũ.

ἐπακανθίζον, extremo ſpinâ horridulum, ilignei modo. *Alii* arborem terebintho ſimilem produnt, ſed ſcabroſiorem & ſpinoſiorem, folium paulo rotundius, τῇ δὲ χρόᾳ διαφερόμενον ὅμοιον τῷ τῆς τερμίνθου. Veteres præſtantiores haberi. *Quidam* terebinthum eſſe volunt: nonnulli myrrham & thus eadem naſci arbore. Secundum Plinium, arbori altitudo ad quinque cubita, nec ſine ſpina. Caudice duro & intorto craſſiore quam thuris, & ab radice etiam quàm reliquâ ſui parte. *Folium* olivæ verùm criſpius & aculeatum. *Cortex* levis aliis ſimilisque Unedoni, ſcaber aliis ſpinoſusque. Aliqui ſimilem junipero, ſcabriorem tantum ſpinisque horridam, folio rotundiore, ſed ſapore juniperi faciunt. Multis in *Locis* Arabiæ gignitur, ut apparebit in generibus. *Dividitur* in *ſativam* & *ſylveſtrem*, quarum illa piæfertur. Gaudet raſtris & ablaqueationibus, melior radice refrigerata. Incidantur bis iisdemque temporibus, ſed à radice ad ramos qui valent. Regi Sebanitarum quartæ ex lachryma partes penduntur. Cæterò paſſim à vulgo coëmptam in folles confarciunt, ipſique unguentarũ digerunt, haud difficulter, odoris aut pingvitudinis argumentis.

Bellon. Obſerv. l. 2. c. 80.

Bellonius fruticis cujusdam qui in Palæſtinæ Rama provenit meminit, quem arborem Myrrhæ ſuſpicatur. Caudice non contorto, denſo, horrentibus ſpinis obſito, folia Acaciæ ſimilia, ſed paulo majora. De *Myrrha Baotica* in ſuccis agemus.

Dioſcor. M. M. l. 1 c. 80. Plin. H. N. l. 12. c. 9.

II. *Bdellifera arbor* eſt quæ bdellium reſinam fert, nigra, magnitudine oleæ, folio roboris, fructu caprifici, naturaque Plinio: Quidam myrrhiferæ valdè ſimilem faciunt.

Worm. Muſæi c. 15. p. 166.

Wormius ramulum duarum unciarum longitudine, craſſitie minimi digiti, qui aliorum ramuſculorum ſibi obverſorum fragmenta in medio obtinebat, deſcribit. Inferiori *inquit* parte cortice nudatus eſt, alterâ tenui, cinereo dotatur, quem ſtipant bdellii pellucidi & ſynceri fragmenta, iis præſertim in locis, ubi fragmenta è ſtipite emergunt. Subſtantia ligni mollis, ſapore amariuſculo. Ceraſo ſimili cortice veſtiri noſtrum docet fragmẽtum, lignum in majori ſtipite forſan albicat, ſed in ramulis minoribus ad purpureum accedit. Provenit in Scythia Bactriana, Arabia, India, Media ac Babylone.

Dioſcor. M. M. l. 1. c. 23.

III. De *Cancamifera* hoc ſolum occurrit, Arabicam arborem eſſe, cui myrti folia Amatus tribuit.

IV. Nec plura de *Sarcocolla* occurrunt. Serapio eam fruticoſam, ſpinoſam, ramis nodoſis, arbori impreſſis facit.

Caput VI.

De Arboribus aliquot lachrymiferis Recentiorum.

Tab. LXXXVII.

APud RECENTIORES plures occurrunt lachrymiferæ arbores, eæque ferè omnes Indicæ, nempe, 1. *Arbor Benjuifera.* 2. *Huitzilxochitl Cuernavaca.* 3. *Tlahuililocan Ximenis.* 4. *Icicariba Braſilienſium.* 5. *Caopia.* 6. *Arbor Liquidambar.* 7. *Tocotugebit.* 8. *Arbor reſinifera Tabaſcenſis.* 9. *Gonandina.* 10. *Tecomahaca.* 11. *Holquahuitl* ſeu *Arbor Chilli.* 12. *Tzotacquauhxiotl* ſeu *arbor Gallæopifera.* 13. *Copaltic Texaxacuacenſium.* 14. *Arbor laccifera Huatepecenſium.* 15. *Jetaiba.* 16. *Arbores lactifera Cumana.* 17. *Ambaigtinga.* 18. *Arbor ſinus S. Auguſtini.*

Garc. H. Aromat. l. 1. c. 4. Indiæ Orient. p. 4. c. 27.

1. *Arbor Benjuifera* deſcribente Garcia, eſt procera & vaſta. Rami frequentes, pulcherrimo ordine digeſti, in aerem efferuntur. Caudex craſſus: materies prædura. Cortex Guajaco ſimilis, ſed venoſus, rugoſus, ad cineraceum inclinans, ſubſtantiâ compacta, colore intus Canellæ. Folia Citri ſimilia ſed minora, nec tam latè virentia, ſed parte adverſa candicantia. Quæ in majoribus ramis naſcuntur, ad ſalicis folia magis accedunt, latiora tamen & minus longa. Cordus late Terebintho aut Lauro ſimilia & æqualia facit, quæ nonnunquam panibus im-

Cordus H. P. l. 4. c. 87.

Scalig. Exerc. 174. ïmmixta, unà cum lachryma adferuntur. Scaliger ex Johannis Valadæ deſcriptione Amygdali facie facit, folio longiore, ſurculo molli, lento ſtriato, qualis foliis palmæ arefactis, & qui compreſſus, lenti ſucci, quale Benjuinum, emittat. Fert *ſiliquas* compreſſas, oleo plenas non ſemine, ex quo Gummi iſtud conficitur. Provenit in Orientali India copioſiſſimè in Baros & Speriamen inſulæ Sumatræ. Diverſa ab hac ei quæ in *Java* prodit facies, ubi etiam optimum Benjoin colligitur. Coaleſcit ex pluribus ſarmentis Sarſæparillæ inſtat, niſi quod hæc brachii craſſitudinem aliquando ſuperent, ita, (*verba ſunt Bontii*) ut hæc Boetius Medic. Indor. c. 3. p. 11. in medio, ſæpe truncus arboris continuus ſatis craſſus appateat, ſubtus verò ac ſupra cœlum per ſarmenta à ſe invicem diſſita, liceat contemplari. Sæpe & alia virgulta ſpecie diverſa hac coalitione includuntur.

Marcgr. H. P. B. l. 3. c. 4. De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 2. *II. Huitzilxochitl Cuernavaca* dicitur & *Anetl inan* arbor mediocris, & illi quæ Liquidambar proferr ſimilis. *Truncus* qui lævis & rectus exterius viret, interius candeſcit: *frondes* ſerrati & acuti: *floſculi* pallidi ad oram flaveſcentes, ſapore & odore Anethi. Exſudat *reſinam* odoriferam. *Naſcitur* è ramulis terræ inditis Cuernavacæ locis calidioribus. Calida eſt & ſicca in tertio. Folia emplaſtri modo impoſita pellunt febrium rigores. Corticum decoctum provocat urinam, ſanat quartanam, movet menſes, diſſolvit tumores, vapor curat morſus ſcorpionum. Parum ab Icicariba diſtat.

Marcgr. H. P. B. l. 3. c. 17. De Laet l. c. *III. Tlahuililocan Ximenis*, id eſt *Arbor inſana*, truncus lævis, ruber ſplendens & odoriferus. *folia* oleæ in crucem diſpoſita. Eliquat *reſinam* quam Carannam vocamus, de qua inferius. Pulvis trunci & corticis decoctus flatus diſcutit, prodeſtque ventriculo frigidiori, & uretinis affectionibus. Cortex in aqua maceratus roborat cor.

Piſo de facult. ſimpl. l. 4. c. 7. Marcgr. H. P. B. l. 3. c. 4. *IV. Icicariba Braſilienſium* ad modum fagi creſcit, *caudex* haud ita craſſus. *Cortex* glaber & gryſeus. *folia* inſtar pergameni craſſa, pyri ſimilia, acuminata, læte viridia. *flores* verticillatim congeſtis ex quatuor foliolis viridibus ſtellulæ figura, quæ in ambitu lineola alba coronatur, cum ſtaminulis flaveſcentibus in medio. *Fructus* formâ & magnitudine olivæ. Cortex inciſus fundit plenilunio inprimis reſinam anethi contuſi odore, mannæ conſiſtentia, ex viridi pallidè flaveſcentem. Luſitani *Almecegam* vocant. Emplaſtro ſtomachali vehementer inſervit & vulnera capitis etiam graviſſima ſanat. Arbores lachrymiferæ Recentiorum.

Piſo de facult. ſimpl. l. 4. c. 9. *V. Caopia* Luſitanis *Pao de Lacra*, arbuſcula è quovis terræ genere progerminat. *lignum* eſt lentum, *cortex* è cinereo ruffeſcens. *folia* non ſolida, inferiori parte ex viridi quaſi ruffeſcentia & aſpera, ſupernè dilutè viridia & ſplendentia, in extremitatibus ramorum, qui flores ſuſtinent, duo acuminata brunni coloris, compingunrut invicem, & venabulum referunt, decerpta ex pediculo humorem croceum emittunt. *Florum* rudimenta globuli brunni, magnitudine lentis, qui ſucceſſu temporis flores πενταφύλλους, exterius ex viridi flaveſcentes, intus tomento veſtitos protrudunt. *Baccæ* quæ virides, magnitudine ceraſi, rotundæ, diſſectæ ex cortice molli, ſuccum eleganter flavum exſudant, & menſibus Januario & Februario matureſcunt. Intra corticem pulpa alba ex meris cylindris, inter ſe cohærentibus ſtabulatur. Cortex arboris quando florere incipit inciſus *lachrymam* ex croceo rubram fundit, quæ primò mollis, poſt coagulatur, & gummi Gotte ſimilis eſt. Purgat drachm. j. ſi per noctem in aqua ſoluta, impetigo ſolvitur.

De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 2. Recens R. M. N. H. l. 5. c. 18. *VI. Arbor Liquidambar*, Mexicanis *Xochiocotzolquaxihuitl*, alii *Ocoſotl* vocant, arbor eſt admodum vaſta. *Cortex* trunci & ramorum partim viridis, partim rubicundus. *Folia* laticis vel aceris foliis ſimilia, duobus ſinibus in tres angulos diviſa, una parte candicantia, alterâ obſcurè virentia & obſcurè ſerrata. *Fructus* rotun-

Arbores lachrymiferæ Recentiorum.

rotundus quidem, ſed is inſtar poligoni multas ſuperficies nigras angulosque luteos habet. Fundit reſinam liquidambar dictam: nec non oleum, quod quidam pro ſtorace liquidâ adhibent, quidam ex reſina ſoli expoſita aut prelo expreſſa ſtillare prodideruot. *Provenit* campeſtribus calidisque locis. Habetur & in temperatis, velut Hocyacocotla, Quahuchinaci, & Xiotepece. Calida & ſicca eſt, odoreque jucundo. Pampini & ſummitates in faſciculos collecti, odoris gratia veſtibus & ſtragulis inſeruntur.

Bauhin. H. P. l. 9. c. 48. p. 329.

VII. Tocotguebit, id eſt, *lignum deſiderii*, populo eſt ſimilis arbor, *materie* candida, ſpleodida, leni, quæ vel ideò ad idola fabricanda ſummè expetitur. Producit ſub cortice gummi thuri noſtro ſimile, ſed candidioribus & minoribus fragmentis.

De Laet Ind. Occid. l. 17. c. 28.

VIII. De *Arbore reſinifera Tabaſcenſi* ita de Laetius. Naſcitur hic Arbor mirabilis, quæ copioſam admodum *reſinam* fundit vel leviter vulnerata, crocei coloris; à ramis hujus arboris deſcendunt certa filamenta, quæ poſtquam terram arrigerint, radices agunt, & ramos veluti ſuſtentant: *folia* habet lata, aote obtuſa & craſſa lanugine tecta; *fructum* fert pene inſtar capitelli papaveris, qui licet & ipſe reſina ſive gummi ſcateat, à pſittacis tamen avidè manducatur.

Marcgr. H. P. B. l. 3. c. 7.

IX. Gonandina Braſilienſium ita à Marcgravio deſcribitur. Alta & procera eſt arbor, ſorbo aucupariæ ex parte ſimilis, *cortice* cinereo, *caudice* in multos ramos diſperſo. *Lignum* illius inciſum fundit de ſe luteum *ſuccum*, qui ſponte effluit ac poſtea indureſcit, ita ut inſtar picis ſit fragilis, nullius odoris nec uſus, quod ſciam, apud Incolas. Et quia hæc arbor ripas amnium amat, radices habet multas, varie extra ripas ſuper aquas contortè expanſas. *Folia* habet ſibi invicem oppoſita, anguſta, acuminata, ſolida, lævia, viridia, ſplendentia: *Flores* fert multos umbellatim, qui ita proveniunt: primò elegantiſſimi miniati coloris, in ſingulis pediculis ſaturatè rubentibus, ſemidigitum aut plus longis enaſcuntur ſeptemdecim, octodecim, viginti juxta ſe in unâ umbella, rudimenta floris conſtantia ex foliolis complicatis, ovalis ferè figuræ, & magnitudine pruni ſylveſtris, eleganter quioque lineis obſcurè rubeſcenribus ſecundum longitudinem quaſi diſtincti; hæc paulo poſt ſe pandunt in florem quinq; folium elegantiſſime rubrum, conſtantem quinquefoliis cavis ſeu ſemilunaribus, exterius curvatis: in medio extat ſtamen ſaturatè rubrum, figura planè ut Caryophyllus aromaticus, cui ſuperius adhuc quinquangularis ſtellula rubra impoſita cernitur.

X. Arbor Tecomahaca magna eſt. *Folia* obrorunda, mediocria, & ſerrata. Linſchottanus longa anguſtaque dixit. *Fructus* in poſtremis ramorum flagellis parvus, obrotundus, fulvus, ſemine nucleo Perſici haud abſimili, pruni magnitudine. Fert inciſa, vel ſponte reſinam haud ignotam. Ipſa calida & ſicca ordine tertio, cum quadam adſtrictione acris & odorata. Reccus R. M. N. H. l. 3. c. 16.

XI. Holquahuitl ſeu *Arboris Chilli* duo ſunt genera. I. *Alteri* ſtipes magnus, levis, fulvus, cui lenta medulla: folia maxima, flores candicantes. Orbiculi ſtellati ex pallido rubeſcentes, ſtipiti adhærent, & fructu Nucibus Ponticis pari, caodente luteaque membrana veſtito, ſaporis amari, turgeſcunt. Provenit Mecatlani & Yhualapæ. II. *Alteri* folia ſunt Mali Medicæ ſed tamen majora. Naſcitur apud Mehoacanenſes, vocaturque Tarantequa. Fundit utraque ſecta gummi *Holli* dictum. *Cortex* calidus & ſiccus eſt in tertio, & amarus, ejusque decoctum dyſentetiis mederi, ſi infundatur, dicitur. *Folia* ſicca & levigata putaotur leones & alia animalia interficere. Reccus R. M. N H. l. 3. c. 30.

XII. Yztacquauhxiotl ſeu *Arbor Gallopifera* duplex eſt. *Una* foliis obrotundis, ſtipitibus & pediculis rubentibus. *Altera* quæ Indis *Tlalahuic* Reccus l. c. 19.

labuic quauhuxiotl gummi rubeſcens habet. folio in uno ramo ſeptem, eo ordine quo in Lentiſco, Aurantii magnitudine. Baccæ rubrę ipſi trunco adnaſcuntur, & magnitudine piſum æquant.

Reccus R. M.N.H. l.3.c.20.

XIII. Copaltic Texaxacnacenſium, arbor eſt levis, *cortice* ſeu cuticula ſupernè veſtita, quæ ſuapte natura deſquammatur, unde nomen. *Folia* ſunt Ocymi, fructus Oxyacanthæ paulò major, primò viridis, tandem coccineus. *Reſinam* fundit modicam, candidam, & pauliſper odoram. *Naſcitur* in Texaxahuaci montoſis & calidis, ſuntque qui Ytac Quauhxiotl vocant. Cortex calidus eſt ordine ſecundo, odoris & saporis grati. De gummi alibi agetur.

Reccus R. M.N.H. l.3.c.21.

XIV. Arbor laccifera Huatepecenſium, Americanis *Tzinacancuitla quahuitl*, eſt incondita & mediocris magnitudinis. *Folia*, quæ ex utraque parte ramorum ſerie quadam procedunt & pennas avium imitantur, ſunt brevia & tenuia. Acoſta & Garzias foliis pruni ſimilia facit. Stipites & rami purpurei gumi ſtillante, obteguntur, & eiſdem veluti tubuli quidam adhæreſcunt. *Naſcitur* in calidis Huatepecenſium & Huauhnahuacenſium.

Piſo de facult. ſimpl. medicam. l.1.c.8.

XV. Jetaiba arbor eſt ſpecioſa & ſpiſſa. *Lignum* durum, album; cortex lentus, punctulis ex albo flaveſcentibus variegatus, & hinc inde clypeiformibus maculis, ex albo ſubflaveſcentibus. In ramis, inquit Cl. Piſo, continet *folia* directè oppoſita, figura parva, ſed oblonga, viridia, ad tactum lævia, nervo ſecundum longitudinem & venulis transverſis; eleganter inferius conſpicuis, prædita. *Fabas* producit magnas, miniati coloris, quibus farina alba edulis, juxta tria lapidea grana, digitalis longitudinis continetur: è quibus vi fractis prodeunt nuclei molles, oblongi & miniato colore nigreſcentes, admodum odoriferi, optimique ſaporis, amygdalis Europæis minimè inferiores. Ex arbore ſtillat *reſina*, quam Luſitani *Animе*, vulgò *Canime*, Braſiliani *Jetaicica* vocant. *Provenit* in Paraybæ nemoribus. Folia contuſa lumbricos enecant ſi exhibeantur. Corticis interior ſubſtantia ventriculi ventoſitates pellit, & alvum movet, ſi aqua in qua raſa macerata erat propinetur. Fructu animalia & peregrinantes ſæpè ſuſtentantur.

Arbores lachrymiferæ Recentiorum.

De Laet Ind. Occid. l.18.c.4.

XVI. Arbores lactiferæ Cumanæ quædam lacteum quendam *liquorem* fundunt, qui durus inſtar gummi evadit, & ſuavem odorem de ſe fundit: quædam alium inſtar lactis coagulati, qui in cibis ſine noxa uſurpatur.

De Laet Ind. Occid. l.15.c.8.

XVII. Ambaigtinga arbor eſt pinis altior, & cupreſſorum modo recta; in cujus Cacumine *veſiculæ* quædam magnæ & parvæ enaſcuntur, quibus diruptis *liquor* quidam mirabilis deſtillat, quæ Monardi reſina abiegna dicitur. Colligitur ab Indis ſummo ſtudio, ſed tanto cum labore, ut multi intra plures dies vix aliquid colligant. *Provenit* in Braſilia inter pinorum lucos. *Folia* contra ſtomachi imbecillitatem, & inde ortos vomitus commendantur, inuncto inprimis exterius oleo.

Purchaſ. navig. T.1. p.277.

XVIII. Arbor ſinus S. Auguſtini, ſucco pingviſſimo turgida. Materies eſt ſuccoſa, ideò facillimè viridis ignem concipit, rami & folia flavum humorem fundunt.

Caput VII.

De Arboribus gummiferis Novæ Hiſpaniæ, Copal dictis.

Tab. LXXXIIX

SUetum Novæ Hiſpaniæ incolis omne reſinarum & gummatum genus *Copal*, arbores ex quibus ſtillat *Copal quahuitl*, vocare. Octo autem talium ibidem inveniuntur genera, nempe 1. *Copal quahuitl*. 2 *Copalli quahuitl patlahoac*. 3. *Copalli quauhxiotl*. 4. *Copalli Totopecenſe*. 5. *Tecopalli quahuitl*. 6. *Cuitlacopalli*. 7. *Tecopal quahuitl pitzahuac*. 8. *Mizqui xochi copalli*. & 9. *Xochicopalli*.

Arbores Copal. Reccus R. M.N.H. l.3.c.1. De Laet Ind Occid. l.5.c.2.

I. Copal quahuitl arbor eſt procera, *foliis* quernis formâ & magnitudine ſimilibus. *fructu* obrotundo purpuraſcente, ſapore *gummi* candidi & transparentis, qnod ab eodem vel ſpontè fluit, vel ſcarificatione elicitur. *Naſcitur* in calidis Quauhuacenſium, & Mechoacanenſium planis montoſisq;,ſed humectis locis. Cortex ſtipitum anethum olet, & adſtringentis facultatis eſſe ſentitur.

Reccus l.c. c.2.

II. Copal quahuitl Patlahoac,ſeu *Copalli latifolium*, arbor eſt mediocris magnitudinis & incondita. *Rami* rubent. *folia* alata, ſerrata, Rhoi obſoniorum colore & magnitudine perquam ſimilia, ex compreſſis in latitudinē virgis oriuntur. *Gummi* quod exhibet candidum eſt. *Gaudet* locis Quauhuacenſibus.

Reccus l.c. c.1. De Laet Ind. Occid. l.5.c.2.

III. Copal quauhxiotl,ſeu arbor leproſa Copalifera, excelſa eſt, levis, & quæ facilè membranam externam exuat. *Folia*, parva, oblonga, rutacea ſed majora & longiora. *Fructus* acinoſus racematim dependet. Stillat *liquorem* reſinoſum Copali colore & odore ſimilem ſed pancum. *Naſcitur* montoſis & aſperis apud Texaxahuacenſes. Calida eſt & ſicca ordine tertio, adſtringens, odoris eximii. Liquor ex aqua dilutus & Copali admixtus, ſiſtit diarrhœas.

Reccus l.3. c.4.

IV. Copal Totopecenſe, eſt arbor magna, *foliis* mali Medicæ virore tinctis exſaturato. *Gummi* ſtillat Copali perſimile, quod in aſſulas candicantes cogi, & in uſus recondi ſolet.

V. Tecopali quahuitl,ſeu *Copal montenſis*, mediocris eſt magnitudinis, *foliis* fraxini vel unedonis, *fructu* glandibus ſimili, ſtrobilino, lubrica & reſinoſa quadam ſaliva operto, qui nncleum candidum intra ſe gerit. Emittit *gummi* Thuri antiquorum ſimile. *Provenit* apud Papaloticpacenſes, necnon in Philippinis inſulis, & quidem copioſè.

Reccus l.3. c.6.

VI. Caitlacopali ſeu *copalis ſtercus*, quod truncus lepta infectus videatur, mediocris etiam eſt magnitudinis. *Folia* obrotunda, parva, ſitu & magnitudine, foliis ſiliquæ Ceratoniæ ſimilia. *Acini* racematim dependent, Oxyacanthæ ſimiles, valdè odorati & glutinoſi. *Creſcit* apud Yauhtopecenſes.

VII. Tecopal quahuitl pitzahuac, id eſt, *arbor ſubtilibus frondibus*, eſt mediæ magnitudinis, foliis ordine digeſtis ad alterum ramorum latus, rutæ majoribus, fructu minuto, rubicundo, figura piperi rotundo ſimili, qui ordine ad ſingulos ramos digeritur. Fundit ſpeciem thuris quæ paulo nigrior. De Laet l.c.

VIII. Mizqui xochi copalli,ſeu *Xochi copal quahuitl*, arbor grandis, *foliis* aurantiæ mali, *trunco* notis candidis variegato, *floribus* exiguis & rubicundis. Exſudat reſinam coloris ignei, *Animen* dictam.

IX. Xochi copalli, id eſt, *Copal floridum*, & *Xarapiſca*, arbor modica, *foliis* menthæ Saracenicæ, quæ terna conjunctim ramis hærent. *Truncus* valde odoratus eſt. Exſudat liquorem coloris leonini, qnl limones exactè redolet. Dictum de ea ni fallor ſuperius. De Laet Ind. Occid. l.5.c.4.

TITULUS II.

De Arboribus Lachrymi-Coniferis.

CAPUT I.

De Arboribus Coniferis.

Claſſis prima.

ARTICULUS I.

De Cedro Conifera.

Duæ ſunt Arborum Coniferarum Claſſes, quarum primâ, 1. *Cedrus Conifera*. 2. *Pinus*. 3. *Larix*. 4. *Abies* & *Picea* continentur. Vid. TAB. LXXXIII.

I. *Cedrus Conifera*, ſi *Veterum* deſcriptionem ſequamur, arbor eſt magna, & prodente ſcripturâ altiſſima. *Radices* ſunt raræ & [illegible] *Truncus* aliquando tam craſſus, ut trium hominum Theophr. H.P.l.4.c.6. & l.5.c.5. & 9. Dioſcor.M. M.l.1.c.105. Vitruv.Archit.l.2.c.9

Plin.H.N. l.13 c.5. Plin.H N. l.16.c.40. minum ulnis (malè quidam legunt πίθαρις) non capiatur, vena detectâ humorem natura emittit, ut omnium quibus oleoſus eſt humor. *Fructus* ὥσπερ κυπαρίσσου, ſic ex Cantaeuzeni Codice lege (peſſimè in Dioſcoride ὥσπερ ἄρκευθος &c.) ſed multò grandior. Errat Serapio, qui μικρότερον pro μακρότερον legit. Dat *picem* quæ *Cedria* dicitur. *Naſcitur* in Syria, in montibus, Cypro & Ægypto, monte Libano, valle Sittim, Judæa denique ipſa. *Vſus* ligni in ſtructuris. In Syria & Ægypto reges inopia abietis ad claſſes feruntur uſi: maximaque in Cypro traditur, ad undecire-mem Demetrii ſucciſa, centum triginta pedum, (Theophraſtus τρεῖς καὶ δέκα ὀργυιῶν ponit) craſſitudinis ad trium hominum complexum; quod tamen apud Theophraſtum non legitur. Ex eadem altiſſimæ Ninivitarum, Davidis, Salomonis, Jehojakimi, Nebucadnezaris &c. domus:

Ezech.27. v.24. arca fœderis, mala navium Tyri; & capſæ quibus mercatores in nundinis Tyri negociabantur, vel merces ſuas involvebant: templi Dianæ Epheſinæ trabes: & Deorum ſtatuæ. Cedrealis Diana apud Orchomenios, cujus ſimulachrum in ingenti cedro erectum. Cedrinus

Plin.H.N. l.13.c.5. Romæ in delubro Apollo Soſianus Seleucia advectus. Scilicet. Non ſentit cariem vetuſtatemque, nec ſpontè rimam fiſſuramq; concipit: ut verè *Plinius* dixerit, Materiæ ipſi æternitas. Adhibebatur & in purgatione à lepra ſanati: projiciebaturque in vaccæ ruſæ immolatæ

Plin.H.N. l.13.c 5. rogum. *Cedria* quæ optima, ſi craſſa, perlucida, gravis odoris, & guttatim, dum effunditur non diſſipata coit, dentium doloribus utiliſſima. Frangit enim eos, extrahit, & dolores ſedat. Defuncta corpora incorrupta ævis ſervat, viventia corrumpit: mira differentia, cum vitam auferat ſpirantibus, defunctis pro vita eſt. Veſtes quoque corrumpit, & animalia necat. Libri

Plin.H.N. l.13.c.13. in arca Numæ reperti, P. Cornelio, L.F. Cethego, M.Bebio Q.F. Pamphilo Coſſ. ad quos à regno Numæ DXXXV. anni colliguntur, & quidem è charta, Cedrati vel Cedria peruncti fuiſſe putantur. Curat eadem boum & hominum ſcabiem: contra aſcarides per clyſterem affunditur: ſed ulcera irritat, & phlegmonem concitat. Reliqua in Galeno & Hipp. vide. De *Differentiis* nihil occurrit. In hortis pulchriores amplioresque reperiuntur: & ſi non cæduntur in ingentem molem ſuo in ſolo excreſcunt. Cedrus Conifera. Galen. ſimpl.l.7. Theophr. H.P.l.5.c.9.

II. Cedrus conifera RECENTIORUM Bauhino eſt *Cedrus conifera foliis laricis*, Matthiolo *major*, Angvillaræ *Hebraeorum & ſacrarum literarum*. Lobel. *Cedrus Libani & Palæſtina præcelſa.* Deſcribemus eam Rhauwolffii, Bellonii & Bauhini verbis paulò exactius. Arbor ergò eſt perpetuò virens, robuſtis *ramis* brachiata, orgyias aliquot craſſa, ad ſummam Abietum noſtrarum proceritatem aſſurgens, quantò autem majores accreverint rami, quorum pondere gravatus caudex ſe inclinat, tantum de arboris rectitudine decedit: *Rami* (ut & coni magni, rotundi) ſurſum ſpectant, longi, tam pulchro ordine diſpoſiti, ac ſi artificis manus reſectos æquatosq; appoſuiſſet: ſic ut eminùs etiam circinatus æqualiter diſpoſitorum orbis egregiè appareat. *Truncos* vix ſex aut ſeptem homines interdum amplectuntur. *Lignum* in aſſamenta formarum, colore eſt undiquaq; ruffo, pectinibus rectis fiſſile, ſolidum quidem, ſed media inter fibras ſpacia inania, ut lignum quernum oſtendens. *Folia* parva, anguſta, conferta, in exerto ſulcello fuſco, clavis Muſci terreſtris longitudine & craſſitie ſimili: quæ, ut ait Bellonius, ab uno ſurculo exorſa quadraginta vel quinquaginta ſimul, ſerie quadam in ordinem diſpoſita, ſurculum radiantia, pictoris penicillum referre videntur, odorata, ſubacida, & cum levi amaritudine adſtringentia. *Conos* in cœlum tendentes mittit, qui quidem abiegnis ſimiles, craſſiores, duriores, ac multò majores, quinum, vel ſenum digito-

Bellon.Obſerv. Bauh.H P. l.9.c.15. Rauvvolff. itinerar. Matthiol. ad Dioſcor. p.122.

 gito-

Cedrus. gitorũ turbinati, compactili ſquamarum compreſſarum congerie coagmentati, atque obtuſi, ex cinereo fulvi, conis Pini alioqui graciliores, tam firmiter ramo adhærentes, ut à parente divelli non poſſint, niſi avulsâ arboris parte: Coni porrò hiantes ſe pandunt, ac paulatim diffiſſi roribus & pluviis decidunt, relicto in ramo pediculo firmo & tereti. Iidem Bauhino ſunt quatuor pollicibus altiores, octonos in ambitu circa baſin colligunt, paulatim in obtuſum turbine faſtigiati, ſquammis compacti ſeſcunciam circiter latis, unciam altis, mediocriter craſſis, rufis, per extrema exſtantia planis, alia alius ſiuum ita ſubeunte, ut quot ſunt earum circumcirca agmina, totidem zonis præcincti videantur: inferior autem uniuscujusque ex his ſquammis pars Lamboides mucrone ſuo haſtæ adnaſcitur, jugo elato medium percurrente, in valles laterales declivi, totidem conſimilibus ex adverſo valleculis reſpondentibus, quæ totidem reſpiciunt nuculas, pomaceis aut pyraceis granis duplò triplove majores, formâ non abſimili, rutilante quadam reſinâ, durâ, ſed fragili, vehementer odoratâ, evidenter acri, farctas, quarum unicuique uncialis triquetra tenuiſque membrana affigitur, papilionis alam egregiè referens, ita quidem, ut duæ membranæ, uni ſquammæ majori, averſo incubitu, reſpondeant. Cæterum pediculus coni validus exiſtit, uncialis & ſextantalis longitudinis, craſſitudine ferè extremi articuli digiti minimi, obliquus, aut incurvus, corꝛice rugoſo, & ſquammulis exiguis (ut in Pino & Pinaſtro) ſubinde loricatus. Squammam non prius exuit, quam duos annos exceſſerit, quem integrum annum fert antequam matureſcat, quod hyeme potiſſimum fieri ſolet. *Semen* habet Abieti ſimile, non vinaceo majus, dulcis ſaporis, ad cujus latus oleoſum quidpiam & odoratiſſimum includitur. Duas profert *reſinas*, quemadmodum & Abies, *alteram* in tuberculis albam, nihil prorſus amarulentam, nec gravis odoris: alteram ſuâ ſponte exudantem, quæ cum retorrida ſit, naribus admota, Fraga redolet, odorataque guſtatu percipitur, ſed ita pertinaciter dentibus inhæret, ut nonniſi cum difficultate auferatur. *Creſcit* in monte Libano præcipuè. Bellonius viginti octo vidit: Rhauwolfius viginti quatuor. Melchior Luſſy, neminem quamvis paucæ, numerare exactè poſſe, tradit. Viſa quoque in Amano & Tauro montibus: nec deſunt qui ſupra Nicæam naſci credunt. In Creta provenire, nemo ex recentioribus prodidit. In regno Congirano magna Cedrorum copia, & magnitudo tanta, ut inde naves: in inſula Tercera tam frequentes, ut ſcaphæ, currus, thedæ, & hujus generis alia: quod & de Cuba ſumendum eſt. De Differentiis & Generibus nihil occurrit ſingulare. I. In Nova Hiſpania & provincia Verapoz alia eſt alba; alia roſea & fragrans. II. In regno Granatenſi ſunt ſylveſtres, incolis Cariuri, materie durâ & coacta, ramis multis & patulis. III. In Cumana eſt Cedris affinis beneolens arbor, ex quâ naves & alia fabrilia. Panis ſi arcis ex illa includatur, ingratum amarorem contrahit. IV. Sunt & in Huiquano provincia Sinenſi Cedri, de quibus Atlantem vide.

Ind. Orient p. 1. l. 2. c. 2.
De Laet Ind. Occid. l. 1. c. 13.
De Laet Ind. Occid. l. 7. c. 7.
De Laet Ind. Occid. l. 9. c. 4.
De Laet Ind. Occid. l. 8. c. 4.
Atlas Sinenſis p. 84.

Articulus II.

De Peuce ſeu Pinu.

I. Πεύκην *pinum* eſſe, in Catalogo arborum philologico oſtendimus; nihil Criticos quosdam morari, qui πίτυν pinum dixere. Vulgo nota Dioſcoridi arbor, Theophraſto procera ſed picea humilior. *Radix* prægrandis una, quæ mediocri in terram deſcenſu, parvas complures promit, ſed quæ nullam protinus ſobolem ferre poſſunt. Ideò flatu aliquando radicitus evertitur arbor. *Caudex* longus, nodoſus, difficulter ſolubilis, picea craſſior, lævior & excel-

Vid. Tab. LXXXIIX
Dioſcor. M. M. l. 1. c. 86.
Plin. H. N. l. 16. c. 10.
Theophr. H. P. l. 1. c. 8. 9. 15. 16. 19. 28.
Theophr. l. 2. c. 2. l. 5. c. 1. 2. 8. 10. l. 4. c. 6. l. 5. c. 16. 7. 8. l. 9. c. 2.

excelſior, cui medulla carnoſa, & quidem magis quàm aliis περὶ τὸ ἔνδαδον εἶναι, ſuccus pingvis & reſinoſus. *Rami* plures, ſpiſſi, κερατώδεις, δαδώδεις, colore flavo. *Folia* rara, capillata, στενόφυλλα, λιπαρά, βαθέα, (δασέα fortè) κεκλιμένα, extremitate pungentia, & perpetui viroris. Plinius capillamenti modo prætenue, longum & mucrone acuicatum dixit. *Florere* quidam exiſtimant, alii non, loco que floris προανίσχοντα κύτταρον. *Fructus* κάρυον *conus, ſtrobilus*, picea major, in quo ſemen quod conis adhuc pendentibus ἐκπηδᾷ, habeturque inter ſerotinas. Nulla tamen arborum avidius ſe promittit. Habet enim fructum matureſcentem, habet proximo anno ad maturitatem venturum, ac deinde tertio. Quo menſe ex ea nux decerpitur, eodem maturescit alia: & ſic diſpenſatur, ut nullo non menſe matureſcant. Quæ ſe in arbore ipſa diviſêre *Zamiæ* vocantur: læduntque cæteras, niſi detrahantur. Fert *picem* copioſam bonique odoris. De *Natura* illius eſt quindecim diebus poſt Vergilias germinare, intermittere, ter turgere, ternaque germina edere: ideò τρίβλαστον ſeu arborem quæ ternâ & tripartitâ germinatione genitali ſucco turgeſcit, dicit. *Prima* germinatio, ἱσταμένου τοῦ Θαργηλιῶνος accidit: quanquam in Ida monte die decimoquinto ejusdem, ſeu cum Sol primum Tauri ſignum ingreſſus eſt. *Altera* intermiſſis triginta vel pluribus diebus accidit. Prodeunt alia germina à ſummo vertice ſuper germen quod prius emiſſum eſt, (hoc eſt ἐπιβάλλει ἄλλας βλαστήσεις non ut Gaza vertit) quædam ſurſum εἰς πλάγια, quædam κύκλῳ emittuntur, veluti geniculo facta primi germinis ad capitatæ virgæ modum, (id κορύνη eſt) idque Sole Geminos exeunte. *Tertia* diebus quindecim circiter intermiſſis ἑκατομβαιῶνος ſeu Sole exiſtente in Cancro obvenit & ſex aut ſeptem diebus ad ſummum abſolvitur: quibus peractis, εἰς πάχος ἡ αὔξησις τρέπεται. Plinius quomodo reddat, in abiete dicam. De *cætero ſcito*, ex ſolo ſemine naſci: auctu propter ſiccitatem & denſitatem, difficilem; niſi imbecillitatem prætendere malis: pati ſub ſe ſatas, myrtum, lautum, & hujusmodi alias, nec vel umbra nocere: cædi debere, cum germinare incipit. Τελέως eadem ἐκ ῥιζῶν αὐτοετὴς διαλύεται cacumine deciſo, medulla totâ detracta moritur; aduſtis radicibus nunquam regerminat: αὐτομάτως verò ægritudinem contrahit, quando caudex in tædam faceſſit, quod non niſi vigenti ætateque majori accidit. Sic enim ubertate largiſſimâ ſtrangulatur. *Prodit* in προσείλοις: ſed & frigidis & montoſis, quod caloris interni indicium. In Syria multa; in Latino agro præſtans; in Corſica telluris cœlique virtute longè egregia & frequens. Ingreſſi inſulam oppidi condendi causâ Romani, cum tam vaſtis arboribus refertam reperirent, condendi intermiſêre conſilium. Tantum verò ex brevi loco cæſum materiæ, ut ratem quinquaginta velis ducendam conderent. *Vſus* olim apud *Veteres* in *Medicina*. *Nuces* quæ calidæ & ſiccæ in ſecundo, integræ & recentes confractæ & in paſſo decoctæ veteri tuſſi & tabitudini conferunt, ſi quotidie terni cyathi ex eo bibantur. Aqua faciei rugas delet. *Lignum* ædificiis & navibus commodum, laxitatis & meatuum rectitudinis cauſa, nec non quod ἀσαπής. Ponderi cedit quia nunquam rumpitur: nec findi ullo pacto affirmant, ſi glutine muniatur. Cum quercu fruſtra glutinare pergas, quia altera ſpiſſa, altera minus. Carbones quernis infirmiores. Ad flatus reſpondent commodius, minusque marceſcunt & extingvuntur. Fiunt ex ea & ſcandulæ tegendis ædificiis.

Theophr. H.P. l.5. c.2. — Plin. H.N. l.16. c.16. — Theophr. H.P. l.3. c.6. — Plin. H.N. l.16. c.25. — Peuce ſeu Pinus. — Theophr. H.P. l.2. c.2. & l.3. c.1. — Theophr. C.P. l.9. c.1. & l.3. c.15. — Theophr. H.P. l.2. c.8. l.5. c.15. & 13 — Theophr. H.P. l.4. c.6. — Theophr. C.P. l.1. c.16 — Dioſcor. M. M. l.c. — Theophr. H.P. l.5. c.7. & 8.

II. Differentiæ *arborem lignum & fructum* ſpectant. I. *Arbor* alia eſt *Vrbana*, alia *ſylveſtris* apud Theophraſtum & iisdem affinis. 1. *Pini urbana* quædam ſpecies perpetuò viret: quædam foliis eſt deciduis. 2. *Sylveſtris* eſt triplex apud Macedonas. 1. *Fœmina*, quæ & *Idæa* rectior

Theophr. H.P. l.3. c.10

Peuce ſeu Pinus.

& procerior; *materies* craſſior, & operi quia flectitur paratior; rami plures; *folia* pingviora, molliora, & quæ tanquam flaccida ad terram inclinant; *nux* oblongior, viridis, nec tam citò dehiſcens; *pix* copioſior. *Gignit* id quod *Ægidem* & *Cor* ejus appellant, eo quod minus λιπαρωτέρα unguinoſa, minusque ἔνδαδος, lævior & εὐτεκτονώτερα (malè εὐκτεανωτέρα) curſuque venarum & pectine elegantior eſt. 2. *Mas, Maritima* παράλια quibusdam, brevior eſt. *Lignum* ἰσχυρότερον οὐλομητρότερον, durum, colore nigrius, ſecuri brevius, & in opere fabrili στρεφόμενον contortum. *Cortex* lævior, utilisque ad coria. *Folium* durius. *Nux* rotunda, & citò διαχάσκουσα. Huic quoque id magis ineſt, quod pinis ſubnaſcitur, colore tæda rubidius, odoris graviſſimi, nec tædam redolens, nec flagrans, ſed ab igne reſiliens. 3. De ſterili nihil occurrit. Arcades necſterilem nec Urbanam appellant, ſed pinum cum picea perperam, ut Theophraſtus oſtendit, confundunt. Adde his, *Pinaſtrum* nihil aliud eſſe, quam pinum ſylveſtrem mirâ altitudine, à medio ramoſum, ſicuti pinus in vertice; qui copioſiorem dat reſinam. Gignitur in planis.

Plin. H.N. l.16.c.10. II. De *affini* ita Plinius. Eaſdem arbores alio nomine eſſe per oram Italiæ, quos *tibulos* vocant, plerique arbitrantur, ſed graciles ſuccinctioreſque, & enodes, liburnicarum ad uſus, penè ſine reſina. II. Ligni ratione eſt, 1. Τετράζυγος, (ſic lege non τετράξυγος) ſeu quadrifluvia, (Plinius videtur legiſſe τετράρροος) cui ex altero medullæ latere contrariis ex partibus bini venarum curſus prodeunt: atque per utrumque curſum dolatio fit, contrarios inferens ictus utrique curſui, dum in utramque partem medullæ dolatio fit. Probatur vehementer ad opera, quia ſpiſſa eſt. 2. Δίζυγος (malè δίξυγος) bifluvia, quæ unam tantum in utramque medullæ partem κτηδόνα gerit, & has ἐναντίας ἀλλήλαις, ita ut πελέκησις gemina fieri debeat, una καθ' ἑκατέραν κτηδόνα, ictu contrario. Molle hujus lignum, & in opere peſſimum, facileque contorquetur. 3. Μονόζυγος, quæ unum κτηδόνα habet, & ex utraque medullæ parte dolatur, laxioris materiæ & à contorſione liberæ. Sed hæc omnia cum abiete & aliis pino communia.

Theophr. H.P.l.5.c.2. Plin. H.N. l.16.c.39.

III. Quantum ad *fructum*. Nucum pinearum quatuor ſunt *genera* apud Plinium. Grandiſſimus *inquit* fructus pineis nucibus, altiſſimeque ſuſpenſus, intus exiles nucleos lacunatis includit oris, veſtitos alia ferruginis tunica, mira naturæ cura, molliter ſemina collocandi. Harum genus *alterum* Tarentinæ, digitis fragili putamine, aviumque furto in arbore. *Tertium* ſapineæ è picea ſativa, nucleorum cute verius quam putamine, adeò molli, ut ſimul mandatur. *Quartum* pityida vocant è pinaſtris, ſingularis remedii adverſus tuſſim. In melle decoctos nucleos Taurini *aquicelos* vocant. Pinea corona victores apud Iſthmum coronabantur. Plin. H.N. l.15.c.10.

II. RECENTIORIBUS eſt quadruplex pinus 1. *Sativa*. 2. *Sylveſtris*. 3. *Maritima*. 4. *Pinaſter*, quorum omnium propter varietatem & affinitatem obſcura hiſtoria. TAB. LXXXIX.

I. *Pinus ſativa* Tabern. & Matth. *domeſtica*, Camer. *Italica*, Lobel. *Vulgatiſſima*, aliis ſimpliciter *Pinus*, Bauhin. *Pinus oſſiculis duris, foliis longis* dicitur. Arbor eſt procera. *Caudex* erectus, ſurgens. *Cortex* ſcaber & ſubrubens. *Folia* ex tuberculis in ramorum cortice extantibus enaſcuntur, bina ferè circa imum connata, mox ab invicem abſcedentia, quà ſe mutuò ſpectant caniculata. Junci marini æmula & æqualia, duorum triumve palmorum altitudine, mucrone acuto & rigido: *Coni* magni, craſſi, turbinati, arctiſſimo ſquammarum contextu compactiles, quarum craſſa, lignoſa, lucida, capita extantia, tuberculorum agmine inæquales reddunt conos: ſingulares ſquammæ unciam latæ, duplo longiores, à capite reſinam albam odoratam ſubinde fundentes, lineisque ex umbilico devexis dona-

Matthiol. ad Dioſcor. l.1.c.74. p.97. Bauhin. H. P.l.9.c.4. p.448.

donatæ, paulatim haſtam verſus attenuantur, craſſæ, ſinu ſuo complexæ unam aut alteram Pityidem oblongam, ferè uncialem, toroſam, pulviſculo atro-purpureo reſperſam, oſſe craſſo duro, nucleo candido, pingvi, dulci, pelliculâ rutilâ obvoluto. Matthiolus *florere* ſcribit, in ſylvis Bohemiæ, odorisque haud ingrati & pinum referentis. Quod falſo ſolo latiſſimè fructificat; exciſa, nullam ex virgis radicum ſobolem emittit, ſed prorſus emoritur; quod exuſtæ in querceta mutantur, inter admiranda recenſe. *Creſcit* in Italia propè Ravennam non longè ab Adriatici maris littore, in Belgio, Anglia, Gallia, Polonia &c. In Germania non putatur ſponte provenire. At Tragus in altiſſimis ejusdem Alpibus propè Valeſiam gigni prodidit. In horto Montbelgardenſi ex ſemine natæ periere citò. *Seritur* Octobri & Novembri calidis & ſiccis; Februario vel Martio humectis. Amat loca gracilia, maritima, ſaxoſa, inque his procerior exſurgit. *Vſus* nucleorum qui temperati, in cibis, ſi ex iis cũ ſaccharo pineolatũ formetur: Contra tuſſim, phtiſin & alia in emulſione. Arantius in diſtenſione penis ex nimia venere, & præcavendam hujus luem, nucum decoctum familiare habuit.

II. Pinus ſylveſtris montana, eſt triplex. 1. *Prima* nempe *Bauhini*, cui ſimilis eſt *Pinaſter Auſtriacus major* Cluſii. 2. *Altera* ejusdem. 3. *Tertia* ejusdem. 4. *Quarta* Genevenſis. 5. *Sylveſtris tæda Bauhini*, & 6. *Sylveſtris Bellonii*.

Matthiol. l.c. Cordus ad Dioſcor. c 84. Dodon. H. P. pempt. 6. l. 5. c. 12.

1. *Pinus ſylveſtris montana prima* Lobel. & aliis *Pinaſter*, Matthiolo *pinus ſylveſtris*, Cordo ſponte proveniens Gerh. in icone *ſylveſtris Mugo*, Angvill. φθειρόπευκος, Lugd. *ſylveſtris fructifera*, excelſior eſt cæteris, & ſativæ ferè ſimilis. Coma tamen brevior; *folia* rudiora & acutiora, inter quæ ſubindè fructus rudimentum, nuces minores. Sunt ſcil. cupreſſinis paulò majores, longiores, compactiores, & in acutum deſinentes, ſquammarum congerie per omnia ſimiles, reſinoſæ, odoratæ, quæ quamprimum maturuêre dehiſcunt, & ex arbore decidunt. *Habetur* in omnibus Bohemiæ, Poloniæ, Sileſiæ, Luſatiæ, Boruſſiæ &c. ſylvis; In agro Tridentino, Ananienſibus & Flemenſibus montibus, reperitur. regionibus omnibus Septentrionalibus freqnens. Amat enim frigida & montoſa; nec nivibus vel gelu terretur. In *Braſilia* fructu ſunt rotundiore & majore, ſed cujus nuclei temperatiores noſtris. *Pinaſter Auſtriacus major Cluſii* creſcit in Pannonicis & Auſtriacis montanis, fiuntque ex eo aſſeres, ſcandulæ & vinearum pali. Eſt *Albus* & *Niger*, adeò inter ſe ſimiles, ut nonniſi à cæſoribus diſcernantur. Eſt tamen *Albo* caudex erectior, cortex lævior, conus major. *Nigro* caudex craſſior, & aliquando contortus, ſparſis in latum ramis. cortex ſcabrior, folia tenuiora, conus minor.

Peuce ſeu Pinus.

De Laet Ind. Occid. l. 15. c. 7.

2. *Pinus ſylveſtris montana altera*, Matth. Lobel. Tabern. *Pinus ſylveſtris Mugo*, Dodon. *Pinus ſylveſtris tertia*, Lugd. *Pinus tubulus*. Caudice eſt nullo, ſed ramos à radice humotenus fundit, qui humi perpetuò decem quindecimve cubitorum ſpacio repunt. *Folia* ex tubulo prodeunt bina, tres digitos longa, unâ parte carinata, altera plana, quæ poſtquam cecidere, crebra tubercula poſt ſe relinquunt. *Fructus* prædictæ ſimilis, ſed paulò vegetior, reſinoſior, odoris non ingrati. Eminentiæ pulchræ ſurſum in eo vergunt, cum dorſo eminenti. nullus intus qui mandi poſſit nucleus. hæret ramis, & facilè divellitur. Ananienſes *Mugum* vocant, & ramis, quia longiſſimi, flexiles & tenaces ad vaſa vinaria cingenda utuntur. Naſcitur & in Burgundia, in montibus quos Franche montagne vocant, diciturque *Crein*.

Matthiol. ad Dioſcor. l.c. p. 99. Dodon H. P. Pempt. 6. l. 5. c 12.

3. *Pinus ſylveſtris montana tertia*, Brunf. *Tæda*, Matth. Tabern. Lobel. *Pinus Cembro*, Bellon. *Pinaſter*, Dodon. *Pinus ſylveſtris altera*, Bauh. *Pinus cui oſſicula fragili putamine*, arbor eſt ſpecio-

Dodon. l.c. Matthiol. l.c. Bauhin. H. P. l. 9. c. 4. p. 251.

Peuce ſeu Pinus. ſpecioſa, etſi primæ proceritate cedat, nec cortice flaveſcat. *Materies* pulchra, odorata, & venarum ſerie blandiens. *Folia* frequentia, tenuia, acuminata & canaliculata. *Conus* piceæ craſſitudine par, ſed brevior, ſubpurpuraſcens, reſinoſus & maxime fragilis. *Nuces* domeſticis longè minores, triquetræ, turbinatæ, breves, fractu faciles: nucleus puſillus, dulcis albicans, ſubruffa membrana conrectus, ſapore domeſtici, niſi quod leviculam aſperitatem poſt ſe relinquat. Fortè pinus Tarentina Plinii. Fundit reſinam tum albam, tum odoratam. *Provenit* in agro Tridentino, Rhetinorum montibus, Comitatu Tyrolenſi propè Oenipontem; vocaturque ab incolis Cembro & Cirmulo. In monte Olympo quæ creſcit, in vaſtitatem diffuſa, in inſignem altitudinem aſſurgit. Ex materia tabulæ fiunt ad Bellon. l. de arboribus Conifer. exſtruenda ædificia. Fructu Rhetii ruſtici veſcuntur, & quatuor aſſibus Gallicis olim quadrantal vendebant. Galli Celtæ Alve vel Elvo vocant. Valeſii *Ardtzapffen*.

4. *Pinus ſylveſtris Genevenſis* parum à ſequente variat. *Conos* habet parvos, breves non turbinatos ſed rotundiores, brevi & fragili pediculo ramis adhærentes.

Bauhin. H. P. l. 9. c. 4. p. 253. 5. *Pinus ſylveſtris tæda Bauhini* Burgundis *Tajer* dicitur. Major eſt pino ſylveſtri montana ſecunda, craſſior & vulgatior. *Folia* bina, ſed latiora, albidiora. *Rami* non ita abundant foliis, ſed diſpoſita ſunt per faſciculos. *Conos* ferebat menſe Septembri ex pediculo fragili & tenui, longos, turbinatos, virides. Squammis in medio elevatis. Fit ex ea pix. *Provenit* in Burgundia circa montem du Pré loco Malſaigne dicto, nec non in Sundgovia locis variis. Crevit & Montbelgardi ſemine ex Hercynia ſylva allato. Ligni, nucum, conorum & tædæ *Vſus* eſt. *Lignum* pulchrius politur, & elegantius apparet, ſi vernice obducas. *Nucum* recentium ſuccus vulvam anguſtiorem reddit infuſus, & mammas in virginibus extuberantes cohibet: quod & aqua facit. *Conorum* recentium decocto veſicæ & uteri ulcera ſanantur. *Tæda* in aceto decocta dentiũ dolores ſopit: emplaſtris addita anthracibus peſtilentialibus commoda. Faces ex eadem, & fuligo ad atramenti librarii paraturam. Huic ſimilis eſt *Pinus Baſileenſis*, quæ circa Baſileam & in vicinis agris prodit. Menſe Majo & Julio nucamentis parvis plurimis ſcatet, ſupra quos in ſummitatum extremitate coni minimi purpurei, qui florum locum tenent, oriuntur. Summitates ſunt acidæ, nec eſſent ingratæ, niſi reſinoſitate ſapor turbaretur. Geſnerus *Piceaſtrum* vocabat. Bauh. l. c.

6. *Pinos ſylveſtres Bellonii*, quas ille perperam piceas dixit, huc adjicere placuit, quia is quædam ſingularia de illis notavit. Sunt autem quinque. 1. *Planiciei*. 2. *Corcyrenſis*. 3. *Dictæi montis*. 4. *Olympi montis*. 5. *Idæ Troadis*. 1. *Pinus ſylveſtris planiciei Bellonii*, in triviali illo itinere, quo Lugduno Lutetiam itur, in tranſitu colliculi Tararæ enaſci, & circa montem ſylveſcere conſpicitur. Sola ſatione evariat. Ubi in arborem in plano extra ſylvas excrevit, *caudicem* ſortitur contortum, *corticem* rubrum, rimis hiulcum, atque ubi conſenuit fungoſum. Ubi in *ramos* diffunditur, ſinuoſi illi, liventes, & perpetuâ *fronde* veſtiuntur. Nunquam procera evadit, mediocris arboris altitudine contenta. *Coma* in latum exſpatians: *materia* mollis, levitet rubens, cariei obnoxia. *Rami* fragiles, qui cum crepitu rumpuntur. Enaſcens mox à radice brachiatur, cujus ſi caudex paulò profundius vulneretur, largam fundit reſinam, per initia liquidam, tranſparentem ut Laricis. Poſtremò albeſcit & dura redditur, quæ ſi guſtetur, ſubamara cum jucundâque adam ſaporis gratia & aromaticâ ſentitur. Nullus *flores* ferre creditur, ſed autor julos, quos hieme proferr, florum loco eſſe cenſet. Coni rudimentum paulatim capeſſens incrementum compactili congerie nucamen-

Bauhin. H. P. l. 9. c. 4. p. 246.

mentorum turbinatur, tuncque pediculum quo arbori inhęret, rectum habet. Is autem poſtea augeſcens reflectitur. 2. *Pinus ſylveſtris Bellonii Corcyrenſis* vaſtior ficu non attollitur. *Radix* ei tanquam palus humi rectè defixa, lignoſa, foris nigra, guſtu acerba. 3. *Pinus ſylveſtris Bellonii Dictæi montis*, in vaſtitatem & altitudinem diffunditur. *Adulta* in vertices ſummos hinc inde coma lætiſſima. *folia* perpetuò gemina, velut ab uno tubulo ad ima annexa, gracilia, oblonga & acuta. Anniculæ ſcabet *truncus*, ſeneſcenti ſcaber *cortex*. *Coni* impares & turbinati, caudici infirmo pediculo annectuntur, quorum prima rudimenta circa Martium, maturitas ſequente demum anno. Ex tæda Cretenſes picem & Cedriam conficiunt. 4. *Pinus ſylveſtris Bellonii Olympi montis*, in ſummo montis Olympi cacumine provenit. Rectitudo abietis, *cortex* glaber & ſubalbidus; *rami* ſerie quadam in caudicis ambitu cruciformes, ex eodem geniculo ſtellatim prodeunt. Folia pauciora, gemina, minora. Coni exiles, nec juglande majores, qui facilè decidunt. *Habetur* in Gallogræcia circa Abonimeriam & Conticum. Corticis in ſagenis loco ſuberis uſus. 5. *Pinus ſylveſtris Idæ Troadis* in Martio breves julos profert, ut corylus, quo tempore coni à pinis Olympi montis decidunt. Quia pediculus quo coni hærent gracillimus, facilè ventorum flatu decutiuntur. Prodit in Sciro Cycladum una, & Illyrico. Ad Olympi montis pedes obſervata ab eodem pinus, cujus coni auricularis digiti extremitatem vix ſuperabant.

III. Pinus maritima eſt duplex 1. *Major*. 2. *Minor*.

Dodon. Pempt. 6. l. 5. c. 12. Matthiol. l. c.

1. *Pinus Maritima major* eſt duplex, *prima & altera*. I. *Pinus maritima major prima* Lobel. *Pinus maritima Theophraſti* Ger. *Sylveſtris montana*, Bauh. *ſylveſtris maritima, conis firmiter ramis adhærentibus*. *Lignum* habet materie alba, cui reſina ſublutea, vehementis odoris. *Folia* anguſta, prælonga, raraque in capillamenti modum protenſa, ſquamoſis undique ramis, pilis ſurſum ſpectantibus. *Coni* præ cæteris longiores, craſſiores, præduri, nucamentis in acutum extuberantibus, in quibus caſſæ nuces. Deorſum nutare, quatuor unciarum ambitu ad baſin colligere, nec multum extantibus ſquammis compingi, addit Bauhinus. Provenit in Italiæ maritimis, agro Piſano, & Senenſi; imo & Calabria. In Florida etiam pinum caſſis nucibus repertias. Lobelio Pinus maritima Theophraſti ſtipite, ramorum & foliorum facie perſimilis videtur pinaſtro montano, ſed ramis glabris, caudice nigrioribus. *Conus* phœniceus, brevior & ſupernè latior. Affinis huic, ſi non eadem *Pinaſter* II. *Hiſpanicus vel minor Hiſpanicus Cluſii*, quem Lobel. *Pinum ſylveſtrem alteram*, Tabern. *Pinum montanam Theophraſti*, Gerh. *Pinum maritimam majorem* vocare videtur. Duorum ei hominum altitudo, *caudex* inflexus & contractus, plurimumq; ab imo ramoſus. *folia* ſuperiori ſimilia, breviora & dilutè virentia. *Coni* minores, oblongi, anguſtiores ſupernè, turbinati, candicantes, multum reſinoſi. *Nuclei* quales in majore, nigrâ membrana veſtiti. Murciano & Valentino regno frequens eſt. 2. *Pinus maritima major altera*, Lobelio *Pinus Idæa Theophraſti*, Gerh. *ſylveſtris minor*. Cortex ei ſcaber: *foliorum* circa ramos fœtura; majores, ſpecioſiores, numeroſioresque *coni*. Matthiolus comoſiorem opacioremque primâ facit, ſed capillamentis brevioribus. Strobilos, *addit*, profert majores, longiores, duriores, ac pulchriores, prominentibus undiquaque nucamentis, vacuis intus nucibus ac ſupervacuis. Naſcitur haud longè à mari, iiſdem ferè ut altera locis. Congener ei *Pinaſter Hiſpanicus I. ſeu major Cluſii*, qui in pini altitudinem excreſcit, interdum etiam ſuperat, à medio ramoſus: folia habet Pini, oblonga, bina ſemper ſi-

Peuce ſeu Pinus.

Lobel. Obſerv. p. 632.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 23. Lobel. Obſ. p. 632. Adverſ. p. 449.

Matth. l. c. Cluſ. H. P. l. 1. c. 23.

Peuce ſeu Pinus. mul juncta, in viriditate nigricantia, acuminata & pungentia: ſtrobilo paulò minore quam Pini, alato inter ſquamas, quibus compactus eſt, nucleo, molli & nullo putamine incluſo, ſed tenui cortice duntaxat tecto. Caudex rectus, cortex levior & minus ſcaber quam Pini. Plurimam Reſinam fundit. Ab Auſtriaco majore ratione ſoli diſtat.

2. *Pinus maritima minor*, Cluſio Pinaſter III. vel pumilio alter, rarò humanam altitudinem excedit. Rami lenti & obſequioſi, nec in latum diffuſi. Cortex non adeò craſſus rugoſusque. Virgæ graciles, folia exilia, Laricis ſimilia, ſed nec mollia, nec decidua. Strobili exigui & graciles, nucleus puſillus, nigricans & ut reliquorum alatus. Lobel. Obſerv. p. 633. Non differt, ſi Lobelium ſequimur, à pinaſtro humili Galloprovinciæ & Narbonenſis collibus ad Lapum montem oriundo. Affinis huic *Pinaſtri alterum genus parvum* Cæſalpini in maritimis ortum, lævi cortice aut cinereo, nucem pinaſtro ſimilem ferens, ſed multo minorem; folia capillamenti modo tenuiſſima.

TAB. XC. *IV. Pinaſter* eſt triplex, 1. *Conis erectis*. 2. *Latifolius julis vireſcentibus aut palleſcentibus*. 3. *Tenuifolius* julo purpuraſcente.

Cluſ. l.c. p. 32. 1. *Pinaſter conis erectis*, eſt Camer. *Pinaſter pumilio*, Cluſio *Pinaſter quartus Auſtriacus*, hominis altitudine. *Rami* ſtatim à radice lenti, obſequẽtes, craſſi, qui rugoſo & denſo cortice tegũtur. *Folia* per ſingulas ſquammas bina ſemper ex eodem tubulo ſimul prodeunt, ſaturatè virentia, quæ ramos ambiunt. *Strobili* unciales ſquammatim compacti, laricels haud majores, ſed magis turbinati, pediculo retrorſum non inflexo. Nucleus alatus inter compactiles ſquammas hæret. *Naſcitur* in ſummis Auſtriæ & Styriæ Alpium ſuperciliis, inter ſaxa & ſcopulos ut plurimum.

Cluſ. l.c. p. 31. 2. *Pinaſter latifolius julis vireſcentibus aut palleſcentibus*, eſt Cluſio *pinaſter ſecundus Auſtriacus*. Tenuia & oblonga eodem deſcribente habet *folia*, pungentia, bina ſemper conjunctim ex eodem tubulo prodeuntia, & circa ramos in orbem quaſi naſcentia. Majo menſe in extremis ramis quaſi *botros* ſive uvas quasdam fert tenuibus ſquammis obſitas, qui ſpontè aperientibus ſe ſquamis julos oſtendunt vireſcentes aut palleſcentes, plenos tenui polline luteo, ſive farina, quæ levis auræ afflatu diſpergitur. Ex mediis deinde botris nova germina eodem menſe prodeunt ſuis novellis foliis tenui quadam veluti membrana incluſis onuſta, quæ extrema parte, antequam folia ſuccreſcant & explicentur, fructus rudimentum dant, grandiore jam firmiterque ad germinum baſim inhærente ſuperioris Autumni immaturo fructu viridi, ramorum alas ſpectante & reflexo. *Creſcit* in montibus Pannonicis & Auſtriacis.

3. *Pinaſter tenuifolius julo purpuraſcente*, dicitur Cluſio *Pinaſter tertius Auſtriacus*, Tabernom. *Tæda*, Gerh. *Tæda* ſeu *Pſeudopinus*. Tabern. H.P. Cluſ. l.c. p. 32. *Caudex* contortus. *rami* divaricantur; quorum *ſurculi* lentiores longè & tenuiores ſuperioribus: folia longè *tenuiora* & breviora. Extremis virgis exiguorum *julorum* veluti nucamentorum tenuiorum ſquammarum incluſis, qui purpuraſcunt, & in tenuiſſimum pulverem abeunt. Ex eorum medio nova ſuccreſcit *gemma*, novellis foliis membrana vel veſiculis incluſis onuſta. Conus minor & obtuſo mucrone. *Provenit* in Auſtria, in montium crepidine, tenui germine obſita: ſupra thermas Badenſes. Accedit ad Sylveſtrem Genevenſem.

EXOTICA.

Ex EXOTICIS huc ſpectant 1. *Pinus Indica nucleo purgante*. 2. *Abate di Panuco*, ſeu *Ate Panucenſis*. 3. *Matzatli*. 4. *Cathi*. 5. *Cibage*. 6. *Arbor Soldaria pini fructu*. 7. *Fructus pineos duros referens*. & 8. *Pinei coni facie, fructus exoticus*.

I. Pinus

I. *Pinus Indica nucleo purgante* duplex eſt, *Occidentalis* & *Orientalis*.

De Laet Ind. Occid. l.5.c.3. Reccus R. M.N.H. l.3.c.16. Acoſta.

1. *Pinus Indica Occidentalis* Recco *Quanhajohuatli* dicta, arbor eſt mediocris, *radice* ex flavo ad carneum declinante. *foliis* magnis, lappæ ſimilibus, obrotundis & anguloſis, ſeu crenatis. *Fructus* quibuſdam prunis nucibusve, juglandibus ſimilis, ſtrobilos ternos totidem cavitatibus ſecretos; pineis nucibus, formâ, magnitudine, cruſta, & nucleis pares. Columna unius pollicis cum dimidio, colore luteſcente eſſe addit. *Naſcitur* apud Tepecuaculcenſes, & in aliis calidarum regionum agris. *Uſus* nucleorum in purgando. Evacuant per inferiora & ſuperiora, ſi toſti, & in vino macerati quinque, ſeptem vel novem exhibeantur. Calidi ſunt & pingues. Reccus *ſemen* arboris cucurbitinæ nuclei pinus forma vocat; Fragoſus *pineos nucleos Indicos*; Mexicani *purgativa de Santo Domingo*.

Acoſta c.37

2. *Pinus Indica Orientalis* magnitudine eſt pyri. *Folia* quæ tenera & mollia, infernè dilutè vireſcunt, ſupernè ſaturata, acria ſi guſtes deprehenduntur. *Fructus* triangularis avellanæ magnitudine, in multa receptacula diſtinctus; in quibus ſemen album, ſolidum, rotundum, pineo nucleo par. *Naſcitur* in Malabar. Nuclei quatuor interimunt. Duo membrana ſua exuti in clyſteribus contra iſchiadicam & urinæ difficultatem exhibentur: in juſculo gallinæ propinati, pituitoſos humores, in aſthmate inprimis detrudunt. Ex aqua triti impetigines inuncti tollunt. Incolis *pinnores de Maluco*, Canarienſibus *Gepala*.

Reccus R. M.N.H. p.348.

II. *Abate de Panuco*, ſeu *Ate Panucenſis* aut *Tzypipatlis* arbor fructu apud Mexicanos nobilis. *Folium* aurei pomi, fructus cæruleus, in nigrum tendens, ferro polito ſimilis, rotundus totus, quaſi ex glandibus conſtans Pineæ nucis figura. Ramus coloris caſtanei.

Nieremb. H.N.l.15. c.1.

III. De *Matzatli* ita Nierembergius. Fructum hujus plantæ vocant Hiſpani, novi orbis coloni, ob ſimilitudinem, pineam. Alumnam ſeu dicunt Haitinæ inſulæ & Novæ Hiſpaniæ, & pineis noſtratibus magnopere ſimilem, & inde nomen ſortitam. Planta ipſa terti iridis *folia*, ſed ſpinoſa; *radicem* fibratam craſſamque, & unicum pomum, germinibus circumcirca exorientibus, ac altero in culmine ipſius pomi. Detractis his, ſatisque, radices ſtatim aguntur, alterumque producitur pomum ſimilibus ſtipatum germinibus. Initio hoc apparet rubrum, ſed procedente tempore, ac rubeſcente adhuc germine, palleſcit. Sapor eſt dulcis aciduſque; temperies frigida atque ſicca, ac ſucco manans natura. Exhibetur febrientibus refrigerii gratiâ, & ad excitandam appetentiam, retineturque ore, ut ſitim mitiget, & linguam humectet, quanquam in bilem facilè converti dicatur. Sapor eſt ejus fructus quem vulgus malocotoneum vocat, non ſine quodam (ut dictum eſt) acore. Condita aliquando ſaccharo, atque ita delata in Hiſpanias, gratiſſimo ſucco placuere. Naſcitur in calidis regionibus montoſiſque locis. Melius fortè ad pomiferas referri poſſet.

Peuce Pinus.

IV. *Cachi* ſpinoſa eſt in Malabar arbor, cujus folium non pingunt. Ipſa Cachi, ejus fructus *Ciccara* dicitur, longitudine pedali, humanæ coxæ craſſitudine. Pondus ſidem ſuperat. *Cortici* color primum viridis: matureſcens in luteo fuſceſcit. *Corpus* firmiuſculum, compreſſioni tamen ita cedit, ut frangatur. Temporis quoque ſuapte naturâ impatiens. Haud enim ita multo poſtquam detractus ſit, ſirrugoſum. Totius forma, ut Pineæ nucis. Intus enim cameralæ membranis diſtinguuntur: ut in Punica. Pulpæ odor ſuaviſſimus. Sapor miſtus ex Melone Moſchato, Perſico, Arantio dulci, & melle. Intus poma ducena quinquagena ad trecenta usque, Ficorum tum ſpecie, tum dulcedine, ſine cortice, ut ajunt,

Scalig Exerc.181.ſ.11.

Peuce ſeu Pinus.

Membranulis tamen diſtingvi neceſſe eſt, quibus ſegregentur: utovorum vitella. In his pomis *fruticulus* eſt alius, figura Caſtaneæ. Qui ad eundem, quo Caſtanea modum, inter coquendum crepitat: eſculentusque eſt. Etiam bobus in paſtu datur. Exit è trunco fructus, ſicut & Lumeiz, id eſt Sycomoro, inter ſpinas & frondes. Interdum, quod magis mirum eſt, è *radice* ſubtus terram, unde prodit. Hic longè præſtantior, regibus dono datur. Legitur menſe Decembri. Forte ex pomiferis Exoticis.

Bauh. H.P. l.9.c.10. *V.* De *Cibage* paucis Bauhinus. Ex Orientalibus, inquit, regionibus *Cibages* nomine à Paludano delatum eſſe *ſemen* colore nigrum, acumine donatum, ex quo prodierit planta Pini formâ, ſed tenerior, videre eſt apud Camerarium.

Purchaſ. Navig. l.3. c.12. ſect.1. p.276. *VI. Arbor Saldaniæ pini fructu* à Dountono Anglo obſervata eſt. Parvæ erat ſtaturæ, laro cacumine. *Fructu* magnitudine & figurâ pineæ nucis, ſed non tam duro cortice, quia fungoſo. Nucleus avium cibus.

Cluſ. Exot. l.2.c.30. *VII. Fructus pineos nucleos duros referens*, eſt *fructus octavus Cluſii*. Similis ſtrobilis in totum, longior tamen & craſſior, putamen durum & idem color.

Bauhin. H. P. l.9.c.9. p.246. *VIII. Pinei coni facie fructus Exoticus*, Bauhino à Caſpare fratre communicatus eſt. Pediculo minimi digiti ferè craſſitudine, rufo, duro, atque lignoſo, *folia* mutuo incubitu adnaſcuntur digitum ferè longa, firma, ſubſtantiâ lignosâ, triquetra, principio anguſtiore, reliquâ parte latiora, & faſtigio tenus recurva, numeroſisque ſquammulis foliaceis lucentibus, nigrisque veſtita. Hæc pars quæ recurva, modico inflexu ſeparatur, ita ut fructum eſſe ſquammoſum ſuſpicio ſit. Folia quæ intus deliteſcunt, extimis breviora, & denſiore dictorum foliorum ſtipatu obſepta. Per quorum longitudinem extimam coſta inſignis angulum faciens excurrit, parte internâ carinata. Sapor nonnihil amaricat, non ſine adſtrictione nidorulenta, ac ſi fructus in fumo eſſet exſiccatus. Partes ex comeſtione, dentiumque attritu hærent, quod argumento eſt, ſubſtantiam nonnihil eſſe viſcoſam.

ARTICULUS III.

De Larice.

I. NUlla Laricis apud Theophraſtum mentio. Plinius modò πεύκην modò πίτυν ita vertit, quem & Gaza perperam ſequitur. Vid. TAB. XC.

Inter ἀείφυλλα illo; laricem deciduo eſſe folio, experientia teſtatur; Ἀκανθώδεις ἐκ τῶν ἄκρων κατὰ τὸ τῆς πεύκης καὶ πίτυος: nulli Laricis foliis aculei: & ut πεύκη inter ſylveſtria Theophraſto, ſic πεύκης τις ἥμερος, Pinus urbana eſt. Habentur tamen apud *Plinium* & *Vitruvium* quædam. Exereſcit in longitudinem, piceaque eſt altior. *Radici* ſingulari innititur, quanquam ad latera diſperſis. Theophr. H.P. l.1.c.16.19. Plin. H.N. l.16.c.10. Vitruv. Archit. l.2.

Materies præſtantior longè reliquis reſiniferis. prolixa incorrupta vis, emori contumax, rubeus præterea & odore acrior, quod tamen de pinu potius intelligi debet. *Cortex* levior quàm piceo, craſſiorque: folium villoſius, pingvius & denſius, & flexu mollius. Nullo exhilarari flore, nec natales pomorum, recurſus annuos verſicolori nuntio promittere, dixit Plinius: ſed prius falsò, ut &, quod comâ perpetuâ vireat. De natura ejus naſci ξύλον ἀσήματος porosi; uſtis radicibus non repullulare, nec ardere, nec carbonem facere, nec alio modo ignis vi conſumi, quàm lapides. Non ſolum, inquit Vitruvius, ab ſucci amaritate, à carie aut tinea non nocetur, ſed etiam flammam ex igne non recipit, nec ipſe poteſt ardere, niſi ubi ſaxum in fornace ad calcem coquendam aliis lignis uratur. Nec tamen tum flammam recipit, nec carbonem remittit, ſed longo ſpatio tardè comburitur, quod eſt minima ignis & aëris è principiis temperatura. Plin. H.N. l.16.c.10. Plin. H.N. l.16.c.15. Plin. H.N. l.16.c.21.

Humore autem tetreno eſt, materie ſpiſſè ſolidata, non habens ſpacia foraminum, qua poſſit ignis penetrate, rejicitque ejus vim, nec patitur ab eo ſibi noceri. Proptet pondus ab aqua non ſuſtinetur, ſed cum portatur, aut in navibus, aut ſupra abiegnas rates collocatur, &c. *Adfertur* & exemplum. Obſeſſum circa Alpes munimentum à Julio Cæſare comburi, quod larignum fuiſſet, non potuiſſe. Ideò & Palladius nec flammam recipere ſcripſit. At quis credat lignum reſinâ turgidum inuſtum flammis ſtare? Ipſe Plinius maſculam in Macedonia uri alicubi dixit: poteſtq; ventorum & frigotis vi denſior lapideæque quaſi duriciei evadere materia, & ita ignium vi minus obnoxia reddi. Plinius in humore præcipuam dixit.

Pallad. menſe Novembri.

Plin. H.N. l.16. c.12.

Plin. H.N. l.16. c.40.

De *Reſina* inferius dicemus; de *Agarico* inter fungos. Amat montana, municipibusque, qui ſunt circa ripam fluminis Padi & littora maris Adriatici, nota eſt. *Plinius* inter *Marem* & *Fœminam* diſtinxit, dum in Macedonia laricem Maſculam uri, Fœminæ radices tantum, dixit; vocabulo πιυκης ſine dubio pro larice ſumpto. Id enim de Pinu Theophraſtus prodidit. Ingens olim in magnitudine differentia. Ampliſſima, *inquit Plinius*, ad hoc ævi exiſtimatur Romæ viſa, quam propter miraculum Tibetius Cæſar in ponte naumachiario expoſuerat, advectam cum reliqua materie; duravitque ad Neronis Principis amphitheatrum. Fuit autem trabs è larice longa CXX. pedes, bipedali craſſitudine æqualis. Quo intelligebatur vix credibilis teliqua altitudo faſtigium ad cacumen æſtimantibus. Fuit memoria noſtra, & in porticibus ſeptorum à M. Agrippa relicta, æquè miraculi cauſa, quæ diribitoria ſuperfuerat XX. pedibus brevior, ſeſquipedali craſſitudine.

Plin. H.N. l.16. c.18.

Plin. H.N. l.16. c.40.

II. Ex RECENTIORUM deſcriptione eſt Larici caudex rectus & procerus, materies duriſſima, & interius rubeſcens: Cortex craſſus, ſcaber, fuſcus, & in rimas dehiſcens; rami longi, graciles, & qui deorſum dependent. Folia è tuberculis umbilicatis, duodecem viginti & plura, penicilli in morem, prodeunt tenera, comoſa, perangusta, leniter odotata, ſetarum equinarum craſſitudine, obtuſa, viridantia, quæ non ante hyemem ad ſtipitis radices decidunt, quam alia veris initio ſucceſſiſſent: non defluxiſſe, ſed novæ juventutis habitum induiſſe poſſes dicere. *Floſculi* ſeu potiùs conorum tudimenta rotunda, in purpuram ardenter rubeſcentia, comantibus foliolis odotatiſſima, è tenerrimorum ramulorum ſummitatibus erumpunt. *Coni* ramis pertinaciter hærent, contorto & craſſiuſculo pediculo, nucis Cupreſſi magnitudine: quibus ſquammæ latiuſculæ, compreſſæ, obtuſæ, tenues, ex rubro purpuraſcantes, & ſub iis bini nuclei foliati exigui, alis Cicadarum aut Veſpertilionum ſimiles, in quibus ſemina parva, alata, gemina, nucleo candido, cinericio cortice veſtito conſtantia, ſapore dulci, & nucem Pineam æmulante. *Maturantur* autumno. Novella arbor æmulatur Cupreſſum. *Naſcitur* in Italia Alpibus circa Tridentum, Benacum & Padum fluvios; in territorio Ambrinenſi, ubi plauſtrum vix aſſe Gallico conſtat, Rhetia, Valeſianis, Moravia, Sileſia &c. In Vallaricæ & Brianſonæ ratò Agaticum fert. In horto Mombelgardenſi una ex duodecem evaſit. *Vſus* ligni apud Valeſianos in excitando igni. In Tridentinis montibus & valle Ananiis contermina, nullo alio carbone rude ferri metallum tam citò colliqueſcit. In Auſtria fiunt vinearum pedamenta ex eo, necnon longiſſimi canales, tectis ad pluviam ſupponendi.

Scapel. in Theophr. p.167.

Larix.

Bauhin. H. P.l.9.c.13. p.265.

Matthiol. in Dioſcor. l.1.c.74. p.101.

Cluſ. H.P. l.1.c.23.p.74

Firmum cum ſit & ſolidum, non facilè ſolis ardotibus vel aëris injuriis cedit. Adferuntur Viennam quinquaginta pedum longitudine. Commendatur materies à nonnullis contra lepram & elephantiaſin. Caudici vetuſtiſſimæ medullæ vice album quoddam corio perſimile *ad-*

Picea. *naſcitur*, quod in adglutinandis vulneribus, & compeſcendo ſanguine vehementer laudatur.

Articulus IV.

De Pity ſeu Picea.

Tab. XCI.

I. QUid *Veteribus* ſit Picea, difficilè eſt dicere. πίτυν cum πεύκῃ & Larice confundere Plinium, certum, & diximus ſuperiùs. Ex *recentioribus* verò quidam πίτυν Theophraſti non Piceam, ſed tædam verti debere contendunt. At & tædam, quæ, Pinorum morbus eſt, pro arbore ſumere, quod Plinius & qui ipſum ſequuntur faciunt, inconveniens eſſe videtur: Pinaſter verò nihil antiquis aliud quàm ſylveſtris Pinus eſt. Deſcribitur verò à Theophraſto per comparationem ad Pinum Pitys, arbor in ſe διαυξὴς & protinus fructificans. *Truncus* ei magis conſpicuus & eminens, lævis, magnus, in opere fabrili utilis, utpote qui craſſior, lævior, procerior quàm Pinus ſit. *Materies* candidior, abietis æmula, atque in totum ἀδᾳδώτερος, ſeu minus unguinoſa, medulla carnoſa. *Folia* pauciora, ſquallidiora & horridiora, in totumque rara. *Florere* exiſtimant quidam, quidam minimè, ſed κύτταρον vel potius κύπαρον ſeu nucamentum gignere, quod groſſis proportione reſpondeat. *Fructus* coni & quidem minores longioreſque. Germinatione abietem prævenit diebus quindecem: ſed fructum poſt Virgilias profert. Pix quàm in Pinu notior, quia pauca & amara, odore nempè. Aduſtis radicibus regerminat, ut in Lesbo contigit, accenſo nemore Pyrrhæo, cacumine deciſo ſterileſcit. *Naſcitur* in Arcadia pauca, multa in Elea. Navibus apta eſt. Sunt qui ex ea triremibus Carinam proramque levitatis cauſa, formandam ſtatuunt: ſunt qui ad aquarum ductus in tubos cavant. Et hæc quidem Theophraſtus. Ex Plinio hic fortè addi poteſt: Nucamenta totis paniculis, minoribus gratioribusque minimos ac nigros nucleos habere: propter quod à Græcis *Phtirophoron* appellari. Fortè dixi. Nec enim in vulgari Picea tales nuclei; & Phtirophoron Pini ſpeciei cuidam rectiùs competere, dictum ſuperiùs. Quantum ad *Differentias*; duo ejus apud eundem occurrunt genera: *Sativum* nempè & *Sylveſtre*. *Sativa* nomen *Sapinus* vel *Sappinus* (alii Codices habent Sapius.) Plinius Piceam feritate paulum mitigatam ſatu dixit. Fert nucem nucleeram cute veriùs quàm putamine adeò molli, ut ſimul mandatur. Regeneraſcere cæsâ materiâ, ex Plinio colligas, apud quem, malè, *materies cæſarum è genere fiat*, pro *materies cæſa regenereſcat*, vel *regeneraſcat*, legitur: nunquam cæſam regerminare Vitruvius prodidit. Prolixior & firmior in montanis naſcitur: prelumque ex atra (alta legunt alii) optimum confici apud rei ruſticæ ſcriptores invenies. *Sylveſtris* picea appellatur. Sunt qui Sapinum Pinus ſpeciem eſſe dicunt, quæ cæſa regerminet. Sappinum verò Piceam ſativam, quæ cæſa non repullulet.

II. RECENTIORIBUS eſt Picea duplex: 1. *Major*. 2. *Minor*.

1. Picea *Major* Bauhino *Abies rubra*, Trago *Abies prima & rubra*, *Picea Plinii* & *Abies maſcula Theophraſti*, Cæſalpino *Tæda Plinii*, Dodonejo *Abies* appellatur. Arbor eſt procera, *ſtipite* erecto, *cortice* nigricante, lento & flexili, *materie* rubrâ. *Rami* decuſſatim in vertice & infra trunci medium ponuntur, plerumque in terram deflexi. Crebrum *foliorum* agmen, quæ anguſtiora, Pini foliis breviora & latiora, quadrata, pungentia, ex oppoſitis ſibi lateribus duobus, frequentia admodum & denſa exeunt. *Juli* qui æſtate ineunte prodeunt palleſcente farina referti ſunt; iiſque poſtea *Coni* ſuccedunt Cylindracei ferè, ſqammis lævibus, tenuibus, in principio purpuraſcentibus, quæ etſi dehiſcunt, ramis tamen adhærent compacti, ſeptem vel octo unciarum longitudine.

Marginal notes: Bauh. H. P. l. 9. c. 2. — Theophr. H. P. l. 3. c. 7. — Theophr. H. P. l. 1. c. 9. — Theophr. H. P. l. 1. c. 16. — Theophr. H. P. l. 3. c. 6. — Theophr. H. P. l. 3. c. 6. — Plin. H. N. l. 16. c. 10. — Plin. H. N. l. 16. c. 41. — Theophr. H. P. l. 5. c. 8. — Plin. l. c. — Plin. H. N. l. 16. c. 12. — Vitruv. Archit. l. 2. — Varro R. R. l. 1. c. 6. — Plin. H. N. l. 16. c. 34. — Cato R. R. c. 31. — Matthiol. ad Cluſ. — Stapel. ad Theophr. l. 3. c. 10. p. 268. — Bauhin. H. P. l. 9. c. 2. p. 238. — Caſp. Bauh. Phytop. l. 12. c. 6.

dine. Intus duo *ſemina* parva, alata, ruffa adſtringentia, medulla intus alba & molli. *Reſinam* è conis & trunco fundit. Infeſtatur erucis venenatiſſimis. *Creſcit* copioſè in ſaltu Viennenſi & vicinis Alpibus; in ſylvis Tigurinis & alibi, breviq; translatas arbuſculas adoleſcere ſcribit Geſnerus. In horto Mombelgardenſi fruſtra plantata eſt. *Vſus* materiæ in ſtructuris non tam laudabilis, ut quæ pro aëris conſtitutione intumeſcat & detumeſcat. Unde ſubinde in ædificiis crepitat oneribusque cedit. Sylvæ Phtiſicis optimæ, quod aërem ſiccis & reſinoſis atomis repleant; indeque facilior ulceris in pulmone conſolidatio. Vix eſt *Picea* Theophraſti, ut ex Conis, foliis, & materie, colligere licet.

Geſner. in Horto.

2. *Picea minor*, Cluſio & Bauhino *Pumila*, nunquam valdè aſſurgit, brevioribusque & pallidioribus quàm ſuperior foliis obſeritur. Nec florem, nec fructum obſervavit Cluſius. *Nucamenta* nucis Ponticæ magnitudine, è ſquammulis imbricatim compoſitis, ſed in pungens foliolum deſinentibus, compinguntur, quæ maturitate dehiſcentia, concavas inanitates & veluti cellulas oſtentant. A ſummis nucamentis ramuli nonnunquam enaſcuntur, frequentibus, brevibus, & pungentibus foliolis obſiti. Malè pro *Pino tubulo* vel *tibulo* accipitur.

Bauhin. H. P. l. 9. c. 2. p. 241.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 24. p. 34.

Articulus V.

De Abiete.

Vid. Tab. XCI.

1. ABies erecta arbor, ὀρθοφυεστάτη longo *Candice Veteribus*, ac μάλιστα εἰς μῆκος αὐξητικόν. Creſcit enim primùm in excelſum, ἄχρις ἂν ἀφίκηται τοῦ ἡλίου: neque ramus ullus vel παραβλάστησις, vel craſſitudo tum factitatur: poſt in profundum latumque, ita αἱ τῶν ὄζων ἐκφύσεις καὶ παραβλαστήσεις ſequuntur: quod ipſi proprium. Pars quæ à terra & enodis, *Sapinus* vel *Sapinea* vocatur; ſuperior nodoſa, duriorque, *Fuſterna*. *Radix* una nervoſa, μονοριζώδης in terram deſcendit, ideò aliquando radicitùs flatu evertitur. Idæi tamen altius quàm robur radice deſcendere volunt, verum ſimpliciore, & οὐ θυσσόριζον εἶναι. *Cortex* tunicis multiplex: ideo πολύλοπος Theophraſto, quemadmodum κρόμμυον. *Materies* fiſſilis: πολύινος καὶ ἀσαρκος, adeò ut ei φλέβας καὶ ἶνας ἀγενεστάτας Theophraſtus adſcribat. Eadem modò quadrifluvia, bifluvia modò, modò ſimplex. *Medulla* lignoſa. *Rami* recti, ὥσπερ ἐμπεπηγότες, duriores, flavi, ſpiſſi, cornu ſimiles & δαδώδεις: qui, ſi abſcindantur, humorem largum plorant, ἐπὶ πολὺν χρόνον. *Nodi* denſiſſimi, στερεώτατοι μόνοι διαφανεῖς, καὶ τῷ χρώματι δαδώδεις. In cœlum tendere non in latera pronos, dixit Plinius. *Folium* perpetuò virens, pectinum modo inſectum & pungens. *Flos* crocei coloris & pulcher, quem ante ſolſtitium fundit. *Fructum* ſeu nucem protinus profert, ſemenque poſt Vergiliarum occaſum. Gignit & *Cachrym* & *Alburnum*, λύσσον dictum, ægidi ἀντίφορον. Spiſſum hoc, candidum, pulchrum, & arborum vetuſtiorum proles. Bonum inventu rarum, vilius copioſum. Arcades *ægidem* vocant, quibus etiam criſpa & lævis eſt. *Humor* in lachrimæ modum; ſed inter ἄδαδα computatur. *Germinatio* ramorum certa, non ſolum quæ primæ fit novellæ, ſed ſubindè æqualis & reſpondens. Nam cum prima germina de caudice ſeu ramo, fiſſa atque diſparata fuerint, ex illis alia ex æquo funduntur, atque dividuntur; idque aſſiduò factitatur, poſt quemque germinationis ſuperventum, ſeu μετὰ πάσας τὰς βλαστήσεις. Computatur inter πρωΐβλαστα. De *Natura* ipſius eſt, è ſemine tantum oriri; è latere nunquam recreſcere, neque ab imis plantigeram: Pondus ſuſtinere in transverſum politam, nec citiùs rumpi, quàm putreſcat vel deficiat: minus à teredine propter ſiccitatem corrodi; nec tantum vulnere non interire, ſed & φορίδα & πολυφόρον reddi. Decorticatam materiam

Theophr. H. P. l. 1. c. 8. & 14. l. 5. c. 2.
Theophr. H. P. l. 5. c. 2.

Theophr. H. P. l. 1. c. 9. & l. 3. c. 7.

Plin. H. N. l. 16. c. 31.

Theophr. H. P. l. 1. c. 8. l. 5. c. 2.

Idem l. 1. c. 9. & 13. l. 1. c. 10. l. 5. c. 2.

Plin. H. N. l. 16. c. 30.

Theophr. H. P. l. 1. c. 16 21. l. 3. c. 6.

Plin. H. N. l. 16. c. 18. 24. 27.

Theophr. H. P. l. 3. c. 6. 7.

Plin. H. N. l. 16. c. 39.

Theophr. H. P. l. 5. c. 2. & l. 9. c. 1.

Theophr. l. 3. c. 7.

Theophr. H. P. l. 2. c. 2. l. 3. c. 8. l. 4. c. 14. & l. 5. c. 5.

cum

Abies. cum germinat aquis offendi non
poſſe tradunt : patuitque id apud
Pheneum Arcadiæ, cum obſtructis
fontibus Campus in lacum redun-
davit. Tum enim ductis ex Abiete
pontibus cum amplius extumeſce-
ret aqua, aliis ſuper aliis fabricatis,
poſtea extruſis obturamentis, unda
erupit diſceſſitque, incorruptâ ma-
teriâ. Mitum. Cacuminibus eo-
Plin.H.N. l.16.c.30. rum deciſis moritur, totis verò de-
truncatis durat : & ſi infra quam ra-
mi fuere præcidatur, quod ſupereſt
vivit: ſi verò Cacumen tantum au-
feratur, tota moritur; hoc à Theo-
phraſto & Plinio proditum. At vi-
Stapel. ad Theophr. l.3.c.8.p. 143. ſa Stapelio decacuminata Abies,
tertio vel quarto à decacuminatio-
ne anno ſuperſtes; nec credibile de-
truncatam durare. Ramos & bra-
chia, & quicquid eſt ſuperflui, ſi de-
tonderis, elegantior aſcendet. Pe-
Theophr. H.P.l.3.c.8. culiare & hoc Abieti, cum præciſa
aut demutilata, vel vento, vel ali-
quo modo fuerit, circa lævem ſui
caudicis partem, quiddam μικρὸν
ὑποδιέστερον εἰς ὕψος, quod nonnulli
ἀμφαυξιν, alii ἀμφίφυαν vocant, produ-
cere. Colore id nigrum, & duritia
excellens. Craſſitudo pro arboris
ratione, & pro ut illa robuſta, vege-
ta, & ἐγχυλότερος. *Locus* ipſi montes,
nec naſcitur ἐν πεδίοις in Macedonia.
Theophr. H.P.l.3.c.4. l.5.c.9.l.1. c.14.l.4.c.1. Ἐν τοῖς παλισκίοις pulcherrima; τοῖς δ' εὐη-
λίοις non item. Ideò in Arcadia cir-
ca Cranam, loco quodam concavo
& à ventis ſilente, quem nunquam
ἥλιον ἐμβάλλειν dicunt, longitudine &
craſſitie cæteris præſtat. Præſtan-
tior Macedonica quàm Parnaſſia;
Plin. H.N. l.16.c.39. in Corſica altiſſima. Romæ *infernas*
ſupernati præfertur. Cæditur illa in
Apennini parte mari Thuſco proxi-
ma: hæc in ea parte quæ Adriatico
vicina eſt. *Vſus ligni, alburni, & ἀμφι-*
Plin.H.N. l.16.c.42. *φύας.* *Ligni:* Navium malis antenis-
que propter lævitatem præfertur;
ideò caudex à Theophraſto navis
malo collatus, & malus ex Abiete in
navi, qua Telemachus Pylum navi-
gavit. Ad tectum firmiſſima, dolan-
turque ex abraſa rami. Eadem val-
varum repagulis, & ad quæcunque
libeat inteſtina opera, aptiſſima, ſive
Græco, ſive Campano, ſive Siculo Theophr. H.P.l.5.c.7.
fabricæ artis genere, ſpectabilis ra-
mentorum crinibus, pampinato
ſemper orbe ſe volvens, ad incitatos
runcinarum raptus, vel potius ad in-
citandos runcinarum actus. Eadem
& curribus (*fabris* lege) maximè ſo-
ciabilis glutino, (πρὸς τὰς τεκτόνων
χρείας habet Theophraſtus) in tan-
tum, ut findatur antè, quàm ſolida
eſt, vel ſociata eſt. Theophraſtus
enim, ne findi quidem ullo pacto
affirmari dicit, ſi glutine muniatur.
Ima pars, quæ *Sapinen*, cum exciſa
quadrifluviis disparatur, ejecto fo-
rulo ex eadem arbore, ad inteſtina
opera comparatur. Ex *alburno* ta- Theophr. H.P.l.5.c.10. p.19.l.3.c.8. p.142.
bulæ pictoriæ & codicilli fiunt. Ex
ἀμφιφυᾶς crateres ab Arcadibus con-
ficiuntur. *Differentia à ſexu, loco, &*
magnitudine. 1. Sexu. Eſt enim vel
Mas, vel *Fœmina*. *Mari* facies aſpectu
criſpior. *Caudex* variegatior, latior,
durior, medulla refertior, & τὴν ὕλην
deterior : nuces paucæ in ſummo.
Fœmina caudex rotundior, materia Theophr. H.P.l.3.c.9.
candidior, mollior, procerior, ope-
ribusque facilior : *folia* pinnarum
modo, quæ avium alas componunt,
in breviora folia continuantur, aliis
ſuper alia jacentibus, & impoſitis,
ita compacta, ut minora & breviora
ſint poſteriora; quæ verſus cacumen
ſpectant, θολοειδεῖ figura, teſtudinem
referente ſimillima. Bœotorum κα-
μάραις. Denſa eadem adeò, ut nec
nivem, nec imbrem admittant.
2. *Loco*. Datur enim & *Marina*, vel Theophr. H.P.l.4.c.7.
potiùs ipſi ſimilis, de qua tomo ſe-
cundo agemus. 3. *Magnitudine*. Ad-
mirationis namque præcipuæ viſa Plin.H.N. l.16.c.40.
eſt in navi, quæ ex Ægypto Caii
Principis juſſu, obeliſcum in Vati-
cano Circo ſtatutum, quatuorque
truncos lapidis ejuſdem ad ſuſti-
nendum eum adduxit : quâ nave
nihil admirabilius viſum in mari
certum eſt. CXX M. modium len-
tis pro ſaburra ei fuere. Longitu-
do ſpacium obtinuit magna ex par-
te Oſtienſis portus latere lævo. Ibi
namque demerſa eſt à Claudio
Principe, cum tribus molibus tur-
rium altitudine in ea exædificatis

obiter

obiter Puteolano pulvere advectiſque. Arboris ejus craſſitudo quatuor hominum ulnas complectentium implebat. Vulgoque auditur octoginta nummorum & pluris malos venundari ad eos uſus; rates verò convecti quadraginta ſeſtertiis pleroſque.

II. BAUHINO eſt Abies duplex: 1. *Conis ſurſum ſpectantibus ſive Mas.* 2. *Alba ſive Fæmina*; quibus ego *Abietem Mexicanam* addo.

Bellon. l. de arbor. Coniferis. Dodon. Pempt. 6. l. 5. c. 16.

1. *Abies conis ſurſum ſpectantibus* ſive *Mas*, eſt *Abies legitima vel Mas* Bellonii; *Abies altera* Dodonæi, *abies Pilati du Choul* Lugdunenſi: Deſcriptio ſuperius ex Theophraſto allata: nec plus de ea à Bellonio habemus, præterquam quod Coni ſurſum ſpectent. Bauhinus Piceam ſuperius deſcriptam, quam *Latinorum* vocat Abietem, marem Theophraſti eſſe opinatur. Cluſius & ſequenti ſurrectos aliquantum Conos tribuit.

Dodon. Pempt. 6. l. 5. c. 15. Cluſ. H. P. l. 1. c. 23. Bauhin. H. P. l. 9. c. 1. p. 231. Scapel. ad Theophr. p. 170.

2. *Abies alba* ſive *Fæmina*, Dodonæo eſt *Picea*, Cluſio *Abies Plinii, & fæmina Theophraſti.* Arbor eſt omniũ Coniferarum, Cedro excepta, altiſſima. *Caudex* rectus, intus albidus, extra cinereus, qui facilè, flexus, frangitur. Enodis idem inferius, creſcendo in altitudinem progreditur, naturali contracturâ peræquatâ ad ſummum usque. *Rami* circa id, ex eadem Caudicis parte quaterni ſimul, decuſſantur invicem, tali ad faſtigium usque ordine ſervato. Ab his bini laterales ſibi mutuò oppoſiti, qui deorſum nutant, reliquis ſurſum magis reclinatis. *Lignum* album, reſinoſum, odoratum, fibris rectis ita intertextum, ut aſſulatim per longitudinem facilè ſcindi poſſit; cui cortex exterior lævis & candidior quàm Picea, & multiplex. Inter utrumque in novellis folliculi parvi, reſinæ receptaculum, ſi aperiantur, aliquot guttæ decidunt. *Folia* numeroſo agmine rigidula, oblonga, ſupernè viridia, glabra, infernè candicantia, aut cinerea, linea viridi diſtincta, utrinque pectinatim diſponuntur. Bifido mucrone in tenellis conſpiciuntur, qui in vetuſtis magis obtuſus eſt. *Coni* omnium coniferarum maximè ferè prolixi, mollibus ſquammis compacti, ab extremis virgulis deorſum dependent, non facilè decidui. Virent autumni initio, hyeme ineunte mateſcunt. *Coccali* in his exigui, nucleo oſſis Ceraſi non majores, adnata unâ parte membranâ, alis apum perſimile. Obſervatione dignum eſt, adultam circa majorum ramorum extremos quaſi ſurculos, in ſingulorum foliorum alis, prona parte, exigua quædam nucamenta interdum ferre, é quibus ſingulares breveſque Juli emergunt, qui deinde in floſculos permutantur, & in alterum nonnunquam annum perdurant. Viſcum, quod Plinio *στέλις*, obſervavit in ea Cluſius. *Creſcit* in montanis, ſed nec plana vel hortos ſpernit. Nulla olim in Anglia: in Virginia altiſſima; in Viennenſi ſaltu copioſa. In Burgundia fungi nigri, pineis nucibus vel favis ſimiles, menſe Junio, ſub iis reperiuntur. In Bernenſi tractu CXXX. pedum longitudinem aſſequuntur: unde adminiculo Arolæ in Rhenum deductæ Genuam usque per mare devehuntur. De *Vſu* nihil ferè præter dicta occurrit. Cinis in lixivium redactus ad digitorum vulnera commendatur, additâ parvâ radicis Altheæ quantitate, ſi eo fovere volueris. Semine loxiæ aves delectantur. Tigurinos offendi, ſi quis urbem tranſiens Abietis ramum in pileo geſtet, fama olim fuit. Viennæ venalis vini indicium.

Bauh. Phytop. l. 12. c. 6. p. 505.

Abies.

3. *Abies Mexicana* incolis *Auenetl* & *Ahoehoetl*, ſeu *tympanum aqueum* dicitur: vel quod juxta aquarum fluenta naſcatur, & ex ea Indi timpana *Uenetl* & *Toponoztli* dicta parent; vel quod juxta aquas ab aëre tacta fragorem edat. *Materie* eſt molli, lenta, & corruptioni obnoxia, maximè ſi terræ defigatur; intra aquas enim diutiùs durat. Nullibi obſervata *florere*. *Fructus* Abieti ſimi-

Recchus R. M. N. H. l. 3. c. 66.

Cupreſſus. ſimilis, nec diverſa *folia*. Quibusvis regionibus *naſcitur*, facilèque circa fluenta ſtagnantesque aquas, ſemine, talea aut viva radice ſeritur. Toto anno provenit, & *reſinam* fundit. Arboris ſapor acris cum quadam amaritudine & ſuavitate odoris. Temperati caloris & ſiccam gradu tertio diceres. *Cortex* uſus ſanat ambuſta & exeſam curem: ulcera cum lythargirio & polline thuris ſanat ac cicatrici obducit, cerato myrtino exceptus. *Folia* tuſa & illita crurum ſcabiei & tumoribus medentur; & dentium dolores, ſi cum aceto colluas, inhibent. De *reſina* alibi agemus. Quatuor ipſius inveniuntur *Species*. *Prima* candida altiſſimas pinus longitudine ſuperat, viginti quatuor pedes & ultra aliquando craſſa. *Alia* cui minor magnitudo, materia alba, cor rubrum, fructus nuces pineæ reſina refertæ, vulgarium olivarum magnitudine. *Tertia* cui adhuc minor ſtatura, materies rubra, coma orbicularior. *Quarta* minima, & vix malos Medicos ſuperans, cui medulla candens, materies rubra. Commune omnibus corticem habere rubeum, folia abietina, ſed exiliora, ramos depreſſiores, faſtigium acuminatius; reſinam quæ ſi non ſponte at flammis liquata fluit. Conjiciuntur aſſulæ in vaſa fictilia, cooperræque eam fundunt. Vires omnibus eædem.

Articulus VI.

De Cupreſſo.

Tab. XCII.

Dioſcor M. M. l. 1. c. 102. Theophr. H. P. l. 1. c. 8. 9. 14. 15. l. 5. c. 5. Plin H. N. l. 16. c. 40.

I. CUpreſſus, qui & *Cypariſſus*, in altum tantum creſcere apta eſt, ſemperque difficilimè naſcentium fuit, ut rectè moroſam dixeris. *Radices* non multæ, & quæ per terræ ἐπιπολαια ſerpunt. *Caudex* longus & macilentus. *Materies* natura perpetua, odore violento, nec cariem vetuſtatemque ſentit, nec ſpontè rimam fiſſuramque, unde maximè æterna putatur. *Rami* non frequentes. *Folium* carnoſum & amarum, perpetuò vireſcit. *Flores* poſt laurum. De *Fructu* in fæmina dicemus. Plinius baccam & pillulam vocat, Varro *galbulum* ſeu pilam corticeam. *Reſina* ſapore acerrima. De *natura* ejus eſt, cæteris in locis ſemine tantum provenire, in Creta etiam trunco, ex cæſura in Tarra, quæ Inſulæ illius oppidum Apollonio Tarræo celebre: emori, ſi novella copioſiùs rigetur: ἀπὸ τῆς τομῆς modis omnibus præciſam à terra, parte media & ſuperna, radicibus denique, quanquam hoc raró germinare; detractâ denique comâ deciſoque ea cumine interire. *Loca* cum magis fervida habent, ut Creta, Lycia, Rhodus. Huic, *inquit Plinius*, patria Inſula Creta, quum Cato Tarentinam eam appellet, credo quod primum eo venerit, & in Ænaria ſucciſa regerminet. Sed in Tarento, quocunque in loco terram moverit, quiſpiam, (ſerendo ſcil. Cupreſſum) ſi naturalis hæc gignitur, protinusque emigrat. In illa vero etiam non appellato ſolo è ſponſo (i. e. in ſolo etiam minimè naturali, & quod ex ſponſo appellari non poſſit,) maximèque in Idæis montibus, & quos albos vocant, ſummisque jugis undè nives nunquam abſunt plurima: quod mitemur alibi, non niſi in tepore proveniens, & nutricem magnoperè faſtidiens. In Cyrenenſi optimè prodit, plurimumque fit oleum. In Arcadia apud Pſaphidem tauræ proceritatis fuêre, ut vicinus mons inumbraretur, Alcmæoni ſacræ & ideò ferro intactæ. Haud ſpernendus in medicina & alibi *Vſus*. Levis ei acrimonia caliditasque, major amaritudo: nullam tamen caliditatem aut mordicationem in corporibus efficit. Hinc latentes in alto in flaccidis putreſcentibusque affectibus humiditates depaſcitur. Fuere qui ad eryſipelata cum polenta & aqua adhiberent. Ex eodem ſtructa in Babylonia Alexandro Claſſis; ſceptrum Iovis edolatum, unde Pythagoreorum abutenſilib. Cupreſſinis abſtinentia: tabulæque in quibus

Varro R. R. l. 1. c. 40.

Plin H. N. l. 14. c. 20. Theophr. H. P. l. 2. c. 1.

Theophr. H. P. l. 4. c. 19.

Plin. H. N. l. 16. c. 33.

Arrian. l. 7. de expedit Alex.

bus leges publicæ ſactotumque ritus deſcripti, ex Platonis placito, factæ. Adde his, valvas in templo Dianæ Epheſiæ è Cupreſſo, & propè quadringentis ad tempora Plinii annis duraſſe, materiam omnem novæ ſimilem: majorem ſimulachri Vejovis in arce æratem, utpotè à conditâ urbe quingenteſimo quinquageſimo primo anno dicati; & quia Diti ſacra, funebri ſigno ad domos poſitam fuiſſe.

Rhodig. Antiq. lect. l. 2. c. 25. Plin. H.N. l. 16. c. 40.

Theophr. H.P. l. 1. c. 13. Plin. H.N. l. 17. c. 10. & l. 16. c. 33. Plin. H.N. l. 16. c. 17.

Diſtinguitur in *Marem* & *Fœminam*. 1. *Mas* nodoſior eſt, ſpargit extra ſe ramos, deputaturq; & accipit vitem; ſterilis idem; ideò fortè ſupervacua fructu Plinio. 2. *Fœmina*, quæ meta in faſtigium convoluta, ſpreta diu (malè ſterilis diu) metæ demum aſpectu non repudiata. Trifera hæc. Namque baccæ ejus menſe Januario & Majo & Septembri colliguntur, ternasq; earum gerit magnitudines. *Torvas* dixit Plinius, ſeu quòd guſtanti torvam faciem reddāt: ſeu quòd maturæ in multas rimas fiſſæ tales appareant: ſeu quod aſperæ & indomitæ.

Plin. H.N. l. 17. c. 10. Theophr. de C.P. l. 1. c. 5.

Minimis granis conſtat ſemen, ut vix perſpici quædam poſſint, non omittendo naturæ miraculo, è tam parvo gigni arbores, tanto majore tritici & hordei grano, ne quis fabā reputet. Pillulæ collectę dictis menſibus, ſiccantur ſole, ruptæque emittunt ſemen, formicis mirè expetitū, ampliato etiam miraculo, tantuli animalis cibo, abſumi natalem tantarum arborum. De *Satione* vide ibidem. *Vſus pillularum* ad ſanguinis rejectionem, dyſenteriam & alios fluxus in vino, ſi contundantur. Comprimunt & hernias inteſtinorum compoſitæ. Orthopnææ prodeſſe falſum, quia ſtringunt. Ipſa diſtinguendis pinorum ordinibus adhibebatur: poſt tonſilis facta, in denſitate parietum (i.e. parietibus veſtiendis) εἰς τέρψιν καὶ ἀσφάλειαν, ut Democritus voluit, coerciraque gracilitate perpetuò teres. Trahitur, inquit Plinius, & in picturas operis topiarii (ſic lege, non *opere hiſtoriali*) venatus claſſesque, & imagines rerum

Plin. H.N. l. 16. c. 33.

tenui folio breviq; ſemper veſtiens. Utraq; mittitur in perticas aſſeresque amputatione ramorum, qui XIII. annis denariis ſingulis veniūt, quæſtuoſiſſima in ſatus ratione ſylva; vulgoque *dotem filiæ plantari*, antiqui appellabant. *Cretica* materies rara eſt.

Cupreſſus.

II. MODERNIS duplex eſt: 1. *Vulgaris*. 2. *Novæ Hiſpaniæ*; quibus addi poteſt *ſimilis arbor in Syria*.

Bauhin. H. P. l. 9. c. 16. p. 180.

1. *Cupreſſus vulgaris*, arbor eſt procera. *Caudex* rectus craſſusque, *Cortex* ſpadiceus; *rami* complures in orbem circumacti, qui Coni ſimilitudinem effingunt. *Ligni* materies, firma, ſolida, dura, odorata, undulis nonnihil criſpata, maculis ſaturatioribus nunc longis transverſisque, nunc parvis, punctorum inſtar variantibus, pallida aut rubeſcens. Nec cariem, nec fiſſuram ſpontè ſentit, odoris tenaciſſima. *Folia* cedri retuſæ, aut Sabinæ imbricatim connexa, oblonga, teretia, carnoſa, perpetuò virentia. *Galbuli* juglandi nuci pulvinato calyce tectæ, æquales, larignis Conis ferè aſſimiles, confragoſi, rimas agunt in claveta tubera dehiſcentes: inter quorum commiſſuras, ſemina ruffa, ſublonga, alterâ parte rotunda, alterâ acuminata, ſemiculmo latiora. Caudex *reſinam* fundit modicè liquidam, larignæ conſiſtentiæ ſimilem, ſapore acerrimam, odore haud ingrato. Cæſalpinus, foliis nullis eſſe ſcribit. Sed ipſamet germina tenuiter fœniculi modo ſciſſa. Folia, addit, videntur pulpoſa: inſunt tamen in nuper naſcentibus foliola brevia acutavè, ſed hæc in adultis degenerant in breviſſimas veluti ſquamas, totos ſurculos conveſtientes. *Creſcit* ſparſim variis montium locis: meridiano tamen ſole gaudet. Naſcitur & in Leucis montibus Spachia vocatis, & in Ida dicto Pſilothri. Monſpelii fert autumno nuces, quæ per hyemem & æſtatem durant. Apud Italos in Cæmeteriis colitur. Baſileæ licet ſæpè ex ſemine germinarit foliis juniperinis; nunquam

Stapel. ad Theophr. p. 175. Matthiol. ad Dioſcor. l. 1. c. 86.

Geſner. in Hort. Germ.

Dodon. pempt. 6. l. 3. c. 7.

Bellon. Obſerv. l. 1. c. 17

Bauhin. ad Matthiol. l. 1. c. 86. p. 117.

Succi arborũ inſpiſſati.

tamen ad aliquam altitudinem aſcendit. *Vſus* ligni ad ſtructuras, arcas & alia utenſilia. Defoſſa tempore Selimi in loco uliginoſo in Ægypto capſa, quæ integerrima præterito ſeculo extracta eſt. *Cretica* ioſima parte reciſa, ex parte radicibus proxima multis repullulat ramis. At eo loco in altum non attollitur, ſed in craſſum excreſcit. Cæſalpinus *Fœminam* ramis faſtigiatis eſſe; *Marem*, ad latera ſparſis, reliquit.

Recens R. M.N.H. l.3.c.80.

2. *Cupreſſus Novæ Hiſpaniæ*, incolis *Tlatzcan*, id eſt, *materia fragilis* & *vitrea* vocatur. *Forma* quæ vulgari Cupreſſo. *Rami* patuli ad latera diffuſi, & terram proſpectantes. *Materies* odoratior. *Fructus*, quem toto anno fert, parvus, nucis avellanæ magnitudine. Familiaris novæ Hiſpaniæ, *locis* temperatis. Seritur viviradice. Jus decocti rigores febrium ſedat; pulvis ex aqua potus febres.

3. *De arbore Cupreſſo ſimili in Syria*, quæ Camerario fortè *Cedrus major Dioſcoridis*, Guilandino hæc *Thyia Theophraſti*, & *Abhel*, Rauwolfio *Tac* arbor Cupreſſo ſimilis, ex qua gummi *Taxa*, nihil habeo quod dicam, niſi in Syria, Ægypto, & Arabia naſci, & fructum pillularum Cupreſſi magnitudine, colore rufo in nigrum declivi ferre, qui *Abhel* dicitur.

Titulus III.

De Arborum ſuccis & humoribus.

Caput I.

De Succis arborum inſpiſſatis.

QUod animalibus ſanguis, id Plantis ſuccus eſt. Turget hic ſæpè, & ideò vel ſpontè profluit, vel inciſione emittitur. Deficit ſæpè, & ideò ipſæ plantæ tabeſcunt. Multæ quidem ejus differentiæ, ut in præfatione dictum eſt; ſed quæ ad χυλὸν, & ὀπὸν in genere reduci poſſunt. Quæ plantæ nutriuntur, & ſemper tenuior, χυλὸς eſt propriè; non ſpontè ſed præmiſſa expreſſione, vel aliqua alia convenienti præparatione elicitur, induraturque, ſi exſiccans calor ſupervenerit. Craſſior ὀπὸς & interdum inciſione, interdum ſpontè lachrymæ inſtar delabitur, inde *lachrymæ* ſeu δακρύου nomen; quæ ſi oleaginoſa, *Reſina* eſt: ſi terreſtris & aquea, inque truncis arborum concreta, *Gummi* vocatur. De tribus itaque agemus: *Succis* nempè *inſpiſſatis*, *Gummatibus*, *Reſinis* & *Pice*, liquores alios, de quibus ſparſim egimus, omiſſuri.

Succi inſpiſſati ſunt: 1. *Ammoniacum*. 2. *Acacia*. 3. *Manna*, quibus ſuccos aliquot Exoticos ſubjicio.

I. Ammoniacum, ſi veteres conſulas, in Lybia propè Jovis Ammonis ſeu Hammonii templũ ex ſua arbore ſtillat. Duplex eſt Dioſcoridi & Plinio; Unum θραῦσμα, ſen θραυστὸν, quaſi fragmentum dicas, quod benè coloratum, ligni & calculorum expers, Thuris maſculi ſimilitudine, ſyncerum, denſum, nullâ ſorde ſpurcarum, Caſtorei odore, & guſtu amarum. Alterum *Phyrema*, id eſt, miſcella, quod calculorum & terræ particeps eſt. Sunt qui Pauli & Galeni Ammoniacum à Dioſcoridis diverſum putant, quod id inter thymiamata referatur, & Coriandri odorem referat: niſi & talia in thymiamatum compoſitionibus apud antiquos occurrerent. Ut ut ſit, Calidum eſt Abenſinæ in principio tertii, ſiccum in primo, Abenroi in tertii fine calidum. Mollit, calefacit, diſcutit, diſſolvit. Lienem cum aceto drachmæ unius pondere potum abſumere creditur; imminuere, ſi cum aceto & cera Cypria vel roſaceo imponatur. Diſpnoicis efficaciſſimè prodeſt. Tophos & nodos qui circum articulos occalluêre diſſolvere compertum. Alterum [illegible] Dioſcorides prodidit, ſi hauriatur. *Advehitur* nunc

Dioſcor. M. M. l.3. c.98. Plin. H.N. l.12. c.23. & l.24. c.6.

in magnas glebas coactum, grumis magnis conſtans, unguibus lactei coloris nitentibus aut rufis, per coloris obſoleti & fuſci ſubſtantiam permiſtis, odore Galbani viroſiore, ſapore amaricante. *Elige* ſyncerum, minimè arenoſum, purum, majoribus grumis, foris flavis aut Croceis, intus candidioribus, quod claram flammam, cum accenditur, alit: in manibus cum lentore tractatum molleſcit, repentinoque ictu, propter denſitatem aridiorem, in plures ſplendidas, nitentesque micas diſſilit. Solvitur aqua.

II. Acacia duplex eſt: *Ægyptiaca* nempè & *Germanica*.

1. Ægyptiaca Acaciæ arboris ibidem naſcentis ἐγχύλισμα expreſſum, & in umbra ſiccatum. Fructus maturus *nigrum* fundit, immaturus *ſubflavum*. (Dioſcor. M. M.l.1.c.133.) Sunt qui & ex foliis ſimul exprimunt. *Uſus* eſt in refrigeratione & adſtrictione. Refrigerat enim in ſecundo, exſiccat in tertio. Partes tenues & calidæ, quæ per eam diſperguntur, unde & acrimoniæ capax eſt, lotione evaneſcunt. Laudatur in muliebri fluxu & oculorum procidentia veteribus, alvique fluxu. Errortere ſupra prunas ſuſpenſam, & urere in Camino cum ipſo fictili ſuetum olim. Ulceta ſedis inſufflata ad cicatricem perducere, notavit Galenus. *Eligenda* modicè fulva & odorata. Arabes & hodiè ex ſiliquis immaturis, foliis, floribus & fructibus exprimunt, frequentiſſimi apud ſe uſus. Compertum enim vehementer prodeſſe, in dentium vacillatione, ſi in pulverem redacta cum decocto dentibus aſpergatur: in ſanguinis ſputo, ſi in liquore conveniente drachmæ unius pondere aſſumatur: in fluxu muliebri, ſi in clyſteribus diſſoluta applicetur: in articulorum debilitate, ſi in fomento apponatur: in Podagricis defluxionibus, ſi cum aceto in linimenti formam redacta, illinatur: vel ejus decocto pedes fomentētur; abſterſi, linimento ex Acacia cum Opobalſamo & aceto inunguntur.

2. *Acacia Germanica* ex prunis ſylve- (Dodon. Pempt.6. l.1.c.15.) ſtribus coctis exprimitur, inſolatur, exſiccatur, Acaciæ veræ loco aſſervatur, & teſſelatim dividitur. Utimur hodiè ea in Theriacæ compoſitione. (Succi arborū inſpiſſati.)

III. Manna eſt octuplex: 1. *Δροσόμελι.* 2. *Liquida.* 3. *Officinarum.* 4. *Perſica.* 5. *Armeniaca.* 6. *Amyntha.* 7. *Iſraëlitarum.* & 8. *Polonica.*

1. *Manna* δροσόμελι, Galeno & ἀερόμελι dicitur, Arabibus *Men*, *Siracoſt*, & *Terniabin*, Serapioni & Abenſinæ *Thereniabin* & *Trungibin*, Cæſalpino *Mel roſcidum*. Venit hæc, ſi *Veteres* ſequimur, ἐκ τοῦ ἀέρος, maximè ſyderum exortu, τῶν ἀστρῶν ἐπιτολαῖς, præcipuèque ipsâ Iri impendente, (malè forte in Plinio, ipſo Syrio ſplendente, quamvis ſub ἐπιτολαῖς comprehendi poſſit; & expreſſè Ariſtoteles, ὅταν κατασκήψῃ ἡ Ἶρις) nec fit omninò prius Virgiliarum exortu. (Theophr. H.P.l.3.c.5. & l.de melle. Ariſtot. H. A.l.9.c.22. Plin. H.N. l.11.c.12. Cord. H.P. l.4.c.112.) (oriuntur VI. Idus Maii, ſeu X. Maii ex nova computatione) ſublucanis itaque temporibus cum prima aurora, folia melle roſcida inveniuntur: ac ſi matutino ſub dio fuere, unctas liquore veſtes, capillumque conterumſentiunt: ſive, addit Plinius, ille eſt cœli ſudor, ſive quædam ſyderum ſaliva, ſive purgantis ſe aëris ſuccus. Quamvis verò de quarumlibet plantarum foliis hoc concipi poſſit: maximè tamen in quercu & tiliæ frondibus, propter illarum πυκνότητα, & quòd ἰκμὰν ſine, reperitur. Inter ARABES convenit de cœlo ſuper terras etiam & lapides cadere: in reliquis vehementer variāt, & ſæpè Mel aëreum cum Manna liquida & Officinarum confundunt. Rhaſes ſupra arborem Malvaviſcam cadere ſcribit; morâ albeſcere, (Rhaſ.l.3. c.20.) & citò collectam viridem. Calidam eandem alvum ſolvere & lenire gutur. Habice authore, melior cui color clarus ad albedinem vergens, quæ nonnihil ruffeſcit, & è ligno colligitur. Adſtringit ventriculum, confertque aquæ Citrinæ pota & ventri impoſita: quod ſanè difficulter intelligi poteſt. Exſiccat Catarrhum eidem, ſi drachmæ unius pondere, in caputpurgio uſurpetur.

Succi arborũ inſpiſſati.

Abonſl. 2. tr. 2. c. 489.

Abonſinæ coagulatur ſicut mel, ſiccatur ut gummi, & ſemper aliquid de arbore, ſupra quam cadit, participat. Colligitur in Caſgram & Buccara. Abenroes ex ſpeciebus antiquæ Mannæ eſſe, & à partibus ſuperioribus Syriæ & Indiæ provenire prodit, ſimilem Saccaro in virtutibus, purgareque choleram debilius. *Duplicem* Meſue facit. *Unam* quæ lapidibus incubuit, & guttatum aut ſeminis modo coagulatur; quæ ſi recens, dulcis, alba, aut ſubcitrina melior; ſi antiqua, cœnoſa, fuſca, illaudabilis. *Alteram* quæ Plantis, à quibus facultatem ſortitur, foliis & floribus permiſta. Temperata utraque; guttur, thoracem & ventriculum lenit, bilemque clementer purgat, ſi à drachmis ſex ad quindecim propinetur: ſervaturque in annum. Foliis ſennæ & ſaccaro adulterata, prodit, ſi liquefiat, dolum. Exhibetur etiam pueris & gravidis. Non abeunt à Veteribus RECENTIORES. Vaporem terræ ſuccoſum & optimum dicunt, qui æſtatis calore elevatus, & in aëre in dulcem liquorem excoctus, noctis frigore coactus, roris modo ſupra arborum & fruticum folia decidit. Diverſam à Melle vel exinde colligas, quòd rarò in calidis etiam regionibus decidat; tempore matutino duntaxat reperiatur: in arboribus concreſcat; nec ætatem ferat. Colligitur apud Indos maximè, ubi Perſis *Xercoſt* & *Xerceſt*, id eſt, lac arborum audit. Sapore favi mellis, & in utribus cõſervatur. Rarò in Italia decidit: habetur tamen, nec denſatur ita. Viſa & in Portugallia, ſi Manueli Citnio nobili Belgæ credimus, moxque in ſpeciem Saccari denſatur. Felicis anni quando cadit præſagium. Sed & in Chile ſtato tempore ros quidam decidit in quibuſdam vallibus, ita ſpiſſus, ut coactus frondibus, ſaccari inſtar, adhæreat, ſuavis, & ejusdem ferè cum Manna uſus.

Meſue cap. de Manna.

Altimar. l. de Manna.

Bauhin. H. P. l. 8. c. 11. p. 184.

Garſ. ab Horto H. A. l. 1. c. 11.

De Laet Ind. Occid. l. 12. c. 1.

Hippocr. l. de ulceribus.

2. *Manna liquida*, Hippocrati Mel Cedrium, *Ros Libani Græcis*, & *Terniabin* Arabibus ac Turcis Bellonio, *Manna mellis inſtar liquida* Linſchortano, in plantarum quoque foliis provenit, ὁμοφυὴς τοῖς δρόσοις. Tanta aliquando Galeni tempore, poſt calidam aëris temperiem frigidasque noctes deſcendit, ut ruſtici Jovem melle pluere dicerent. Rarò viſitur in Græcia, in monte Libano quotannis. Itaque coria ſuper terram extendunt, concuſſisque arboribus, quod defluit in ollas reconditur. Colligitur & in monte Sinai à Calojeris, & Caitum vænum defertur. Quid ſi ſit potiùs exudans è Cedris liquor? Non tam benè ros horum foliis, quia admodum tenuia, adhæreſcit. Et ſi fit, cur non aliis quoque arboribus inſidet? Laricea ſole illucente liqueſcit; quid ſi eadem hujus ſors? Non purgare etiam libræ mediæ pondere ſumtam, Bellonio debemus. *Abire* ab iſta, quæ *in regno Neapolitano liquidam* & melleæ conſiſtentiæ, roris inſtar, decidere, Altimarus prodidit, dicere auſim. Tam enim plantis noxia, ut protinus folia earum tabeſcant. Nec melior ſegetum fortuna. *Affinem* illam credo, quæ in Germania, ſuper Laricis, Amygdali, Perſici, & Quercus folia demiſſa, flaveſcit, iisdemque Syrupi inſtar inſidet. Suidas quoque melle frondibus in India defluere dixit.

Galen. de Aliment. facult. l. 3. c. 39.

Bellon. l. de Conſerv. Bauhin H. P. l. 8. c. 11. p. 190.

3. *Manna Officinarum* eſt triplex: 1. *Laricea*. 2. *Calabrina*. 3. *Montis Apennini*.

I. Mannam Officinarum Lariceam ex Larice habemus. Vidit Bellonius montis latus laricibus conſitum ita albere, prout pruinæ hyeme arbores conveſtiunt. Quia nihil reſinoſi reſipit, & in pratis invenitur, Matthiolo prodente, vix è Larice exſudare dixero. Fateor tamen, quæri poſſe, cur ſupra Larices potiùs, quàm alias herbas concreſcat? poſſeque Elæomeli Lobelii opponi. Triplex verò iſta: I. *Germanica*, quæ ſæpè in Styria, agro Goriticnſi & Tridentino, in Ananienſibus montibus colligitur, granis maſtichinis. II. *Gallica* quæ vel *Brianſona*, vel *Brigantina* vel *Ambrinenſis*. De hac quidem

Matthiol. in Dioſcor. l. 1. c. 73.

Lobel. Adverſ. p. 49.

Tonner. Obſ. Med. p. 318.

nihil

Bellon l. de arbor. Coniferis. Bauhin. H. P. l. 8 c. 11. p. 491. nihil occurrit ſingulare. 2. Brianſonæ granum eſt compactile, pingue, dulce; grumi alii Coriandro pares, rotundi; alii oblongi majoresque, colore albicante, & cum inveteraſcit flaveſcente, conſiſtentiâ cereâ, ſed in ore liqueſcente, dulcedine ſaccarinâ, *Provenit* ad Gallo provincias & Allobrogum Alpes, & colligitur ex Larice, in altiſſimis montium ſummitatibus. Eſt per totam Galliam celebris, modò recentioris, purioris, & candidioris grani habeatur delectus, qualem ſe effractis è larice ſurculis copioſam habuiſſe Lobelius ſcribit. Educit è Lobel. Advers. p. 25. primis venis & jecore bilioſa, è pulmone phlegmatica, ſi ab uncia dimidia ad tres exhibueris. Eſt vel *Sicca*, quæ ante Solis exortum colligitur; in mediterraneis magno vænire ſolet, in urbibus ad montium radices quatuor aſſibus libra: vix tres à viro colliguntur. Vel *Liquida*, cui Solis igniculi vim intulere, deterior, nec tanti ideò precii: *vel in umbra ſub arbore lecta*, poſt quam imminente Sole faices arborum ſecuribus in terram decuſſæ ſunt, quæ poſt unum & alterum annum corrumpitur. 3. *Brigantina* à Brigantio Apollo rad. 1. ſupra triphar. Perſicam apud l. c. Cænomanorum oppido nomen habet. Vel eſt *Candida* quæ ſelecta nec vitiata, dulcis eſt & guſtu jucundiſſima, minuta, melleam dulcedinem repræſentans: vel *Liveſcens* tenuior, pineis feſtucis, ſurculis, herbulis & foliolis obvoluta, ſubductione aliis ignavior: ad alios uſus, ut & lenitionis opera, vix ſubdupla efficaciſſima.

Altomarus l. de Manna. *II. Manna Officinarum Calabrina*, Monachis *Manna arborea*, ex Fraxino & Orno, in Calabria à Samnitibus & Veſtinis, qui Garganum muntem incolunt, colligitur. Multa de illa ſingularia occurrunt. In nullis ea regione arboribus invenitur, Fraxinum & Ornum ſi exceperis: ſed nec his omnibus. Particulares & determinatæ ſunt, & tanquam vectigal ſingulis penſuræ annis coëmuntur. Singulis ſub Cane & ante Canem diebus, quo tempore jam germinare deſierunt, in illis reperitur, cum non in aliis Fraxinis & Ornis, modò vel imbres vel vehementiores venti non impediant. Pluviâ ingruente ſolvitur & evaneſcit, quod primis Auguſti imbribus obſervatum eſt. Majo & Junio, Caniculam antegreſſis, intra cortices continetur, paulatimque cocta, accedente ardentis Syrii æſtu, areſcente cortice & fiſſo foras extrahitur, ejusque beneficio iterum in grumos & gummatis quaſi granula concreſcit. Viſa nec inciſis corticibus ante Canem emanaſſe, ex Ornis inpri[illegible]s, ſeu protruſo à natura arboris [illegible]perfluo, ſeu à Solis calore foras evocato, ſeu ob utranque cauſam. Aliquando enim ſponte emittitur, per inciſionem aliquando & majore copia, imò poſt collectam, reliqua exſudare ſolet. *Modus inciſionis* diverſus. *Quidam* factis aliquot in caudice inciſionibus, ſequenti die colligunt. *Alii* inciſis aliquot ante diebus interioribus partibus, primam colligunt, alteram effluere ſinunt, ac denuò colligunt. *Nonnulli* neglectâ quæ per primas inciſuras effluit, ſuperiores arborum partes ſindunt, effluitque dulcior & ſuavior, quòd per primas impurior, crudior, & amarior humor effluxerit. Inter obſervata habetur, à calido condenſari liquorem & fieri duriorem, ab aqua ſolvi. Sicciorem evadere, ſi Aquilo modicè noctu flaviſſet: meridie, ſoleque magis ardente candidiorem reddi; collectam contractâ humiditate ſoli expoſitam albidiorem & duriorem evadere. Adde his, adnaſci cortici *veſiculas* quaſdam ſeu tubercula, quibus diſruptis, liquor primum albus, dulcis, in optimam Mannam converſus, mox minus albus, liquidior, tenuior, ſed dulcis emanare viſus eſt, qui à ſupervenienre ſole coagulatus, & albedini ſuæ redditus, ſimilis priori evaſit; ſed ubi diu permanſiſſet, nimis excoctus, inutilis redditus eſt. Et ut tandem finem faciam, viſæ exugere cortice perforato lachrymam illam Succi arborū inſpiſſati.

Succi arborũ inſpiſſati.

Cicadæ, quibus abactis ex iiſdem foraminibus liquor dulcis profluit, ut à ſole in grana coactus. In Ornis fiſſis & ſoli expoſitis reperta haud parva Mannæ copia, quæ non ex cortice, ſed lignoſa ac veluti medulloſa ſubſtantia manabat. Ramos magnos Laricis & Fraxini præciſos, & in cellam vinariam, quo æſtatis tempore Manna colligitur, aſportatos, Mannam poſtero die, quanquam non perinde nitidam, oſtentare. Lobelius author eſt. (Lobel. l.c.) Sunt denique qui videre, cum in quadam ſylva carbones pararentur, ex Orno vicina Mannam ſudaſſe, & ab ignis calore coagularam. Hinc collige, de cælone veniat, quod de Aërea diximus, an in ipſis arboribus naſcatur. (Braſavol. in Examine ſimplic.) Mirum quod de *Loco* Braſavolus habet, à Regina Neapolitana acceptum, ſtatutis in Oenotria locis ab omnibus paſſim collectam. Occluſo à Regibus Neapolitanis loco, ne quis ſine vectigali colligeret, nullam comparuiſſe, rediiſſe recluſo. Et ſic iterum atque iterum factum, donec omnibus colligere permitteretur. *Vires* & *uſum* ſi ſpectes, quia cum obſcuro amarore dulcis, nec multo craſſo lentoque humore plena, eſt moderatè calida. Hinc laxandi, molliendi, abſtergendi, & incidendi facultas. Tutiſſimum omnibus in purgandâ bile medicamentum, corrigiturque in febribus ardentibus ſyrupo roſarum ſolutivo. Licet ad quatuor uncias aſcendere: optimeque ex decocto aliquo, prunorum vel galli gallinacei juſculo ſumitur. Ingreditur ſyruporum, conditorum, confectionum &c. compoſitiones. Cum Tartari cremore formatur in tabellas, ſub Mannæ Tartarizatæ titulo. Durat paulò ultra annum. *Diverſitatem* ab Arboribus, ramis, foliis, inciſione, figura, & qualitate ſortitur. Eſt namque 1. *Fraxinea*, quam folia magis, rami in ea parte qua foliorum pediculi iiſdem annectuntur, fundunt. Superflua nempe in fraxino humiditas, quæ non tantum per caudicem diffundi & tranſmitti poteſt, ſed & ad exortum foliorum, ipſa adeò folia pertingit, perque eorum potos exudat, & a ſole conficitur. Majore eadem copia, & non niſi meridie & calidiſſimis diei locis colligitur. 2. *Ornea*, quæ à caudice potius & ramis quàm foliis & ſurculis, & quidem minore copia funditur. Saxis enim magis montoſiſque & ſiccioribus locis cum gaudeat, non adeò ſuperflua & tenui humiditate turget, ut ad folia & exiliores ramulos protendi poſſit: cum ſcabroſa eadem, facilè priuſquam ad folia aut ſurculos proveniat, in caudicis craſſiorumque ramorum cortices abſumetur. Tertiâ vel quartâ ab ortu ſolis horâ colligitur, quod, quia terreſtris, à remiſſiore calore coagulatur: aliquando & ante ſolis ortum, ſi pridiè vel inclinante ſole profluxit, aut flante per noctem Aquilone coagulata eſt, ne aridior, ſole ſuperveniente, inprimis ſi ſpontè profluxit, evadat. Amarior eadem. 3. *Foliorum* ſeu *Frondacea*, quæ ex foliis & eorum pediculis colligitur. Aptant ruſtici folia & veluti tegete extendunt, plantantque latiorum foliornm arbores, ut aptius colligatur, & parum ſupra aliud quid cadat. Syncerior, dilutior, ac tenuior cæteris magiſque concocta & dulcior eſt, & de foliorum viribus contra ſerpentum ictus aliquid participat. 4. *Corporis* ſeu *ligni* & *trunci*, quæ ex ligno & caudice & ramis, aut ſpontè aut vulnerato corpore habetur, deterior quidem, ſed craſſior & corpulentior. Spontè quæ emanat laudabilior cæteris: quæ *inciſione* in ardentibus febribus, alvi fluxibus, calida aëris conſtitutione, temperamento fervidiore cautè caſtiganda. Prima inciſio turbidam dat, nauſeoſam & cum majore amaritudine, calidiorem ideò. Sequentes, puriorem & dulciorem magis. 5. *Terra*, quæ in terram funditur & petras. (Braſavol. in Exam. ſimplic.) Quia arenulis permiſcetur, colore eſt livente, valdè craſſa, inſipida, & minus ſyncera. 6. *Granata*, quæ minoribus granulis conſtat. 7. *Maſtichina*, quæ oblongis, translucens,

lucens, gravis, maſtiches in morem lenta primùm, mox facilè liqueſcens, alba & ſuavis. 8. *Optima* eſt quæ pinguis, quadantenus translucida, maſtiches quàm ſimilima, ſapore ſuavi & cum dulcedine modicè linguam mordente, anno non vetuſtior, candicans. Arida, cinerei coloris, nauſeoſa, morſu carens rejicitur. 9. Adulteratur ſaccaro penidio herbarum foliis circumvoluto, amylo, farinâ, rebusque ſimilibus. Quidam ſcamonium addunt. Quæ folia ſennæ granis ſuis amplectitur, factitia eſt.

3. *Manna montis Apennini*, in Apennino monte quandoque in Canicularibus promiſcuè in pluribus arboribus, ſed præcipuè in quercu & ſalice colligitur, nunc concreta ſimilis Calabrienſi, nunc liquidior melli ſimilis, ut Cæſalpinus notavit. Viſa & A. 1572. locis amœnioribus æſtatis tempore in ſalicibus, copioſa, albiſſima, ſaccari dulcedine. *Eramus nos*, inquit quidam apud Stapelium, *per id tempus diſciplinæ auditores, intellexeramus tamen à Præceptoribus noſtris manna eſſe. Quod diligenter perquirentes an verum eſſet, quod ab ipſis & reliquis cum Galeno ferebatur, locum in quo Manna copioſius habebatur conſideravimus, ſummo mane Iulio menſe ad id profecti, invenimus parvarum quarundam apum numeroſam congeriem.* Non erant quidem apes ſed culices craſſi, quos ob officium apes parvas dicebamus: *Quibus inerant tria aut quatuor foramina, in partibus corporis, quæ in eiſdem prominebant ad parvarum formicarum ſpeciem. Per hæc itaque foramina guttæ quædam parvæ, albiſſimæ, ſudoris modo elliciebantur, quas tot eſſe dixiſſet, ſi copiam guttarum cadentium, ex loco ſalicis in quo congeſtæ apes erant, conſideraſſes. Erat autem non unus earum grex ſed plures quam 50: in ſingulis autem gregibus innumerabiles apes, quæ locum unum non ultra diem aut noctem tenebant, deinde in aliud transvolabant: ſemper tamen arboribus inſidebant, cum quodam bomboſo ſonitu apum, à quibus ſudor guttatim deſluens, aut folia arborum, aut ſubjectos lapides tegebat: quod verò in arenam & ſordida loca deſidebat, peribat, reliquum colligebatur ad uſus. Erat hoc puriſſimum manna, albedine, dulcedine, conſiſtentiâ, & efficaciâ probatum, &c.*

Stapel. in Theophr. H. P. l. 3. c. 9. p. 151.

Succi arborũ inſpiſſati.

4. *Manna Perſica* eſt duplex: 1. *Granis Coriandri*, ſed majoribus, calore inter ruffum & rubentem medio, forma & ſapore Mannæ larignæ ſimili. Colligitur de ſpinoſo frutice *Agul & Alhagi*, nec non aliis floribus & foliis, ſub nomine *Tranſchilel* Arabibus, Indis ſub *Tiriam jabin* ſeu *Trungibin*. Copioſè Alepum in utribus fertur, maximusque ejus in Perſia & Armuzii uſus, quia vulgari præfertur. 2. *Calabrinæ ſimilis* ſeu *Manna tertium genus* Garziæ, quæ magnis glebis, admiſtis plerumque foliis ex Baccara urbe Perſica defertur, pluriſque æſtimatur. Habetur & Alepi. *Nota* verò 1. Ex Syria longè candidiorem Italicâ Mannam adferri, eamque duplicem, *Maſtichinam* nempè & *Bombycinam*; quarum *Maſtichina* translucida eſt, Maſtiche ſimilis, parvis granulis, efficacior; ſeu ut Apollo habet, in quosdam quaſi grandinis callos, niveosque globulos denſata habetur Venetiis. *Bombycina* verò minimè translucida, craſſioribus goſſipii micis, cujus floccorũ refert effigiem. Maſtichinam hanc ſenio exhauſtam quidam putant, quæq; ſaccaro multo, farina miliacea aut hordeacea, aliisque miſcellis vitiata ſit. Liqueſcere ad ſolem & ignem experimento Alrimarus docuit. 2. Advehi & Goam in utribus ex Armuzio melli rancido depurato perſimilem, quæ facilè, quod vitreis lagenis non ſervetur, vitium capit. 3. Habuiſſe in urbe Cochin Brachmanen *factitium* quoddam Mannæ *genus*, quod ex amylo puriſſimo, Mannæ Calabrinæ ſimili, ſcammonea, & ſeminis genere *viſa* dicto, quod ex Bengala defertur, & Lathyridis grano ſimile eſt, &c. cum ſaccaro parabatur, & ſoli exponebatur.

Garz. ab Hort H. A. l. 1. c. 12.

Rauvvolf. in itiner. Linſchot. Ind. Orient. p. 4.

Garz. l. c.

5. *De Manna Armeniaca* hoc tantum habeo, fruſtis eſſe pugni magnitu-

Succi arborũ inſpiſſati.

dine, fuſci coloris, forte *Manna Albagiezi*, Avicennæ, ut Rauwolfio placet.

Rauvvolf. in itiner.
Athen. Dipnoſ. l. 2.

6. *De Manna Amyntha*, ſcribit ex ejus libro περὶ Ἀσίας σταθμῶν Athenæus. Componebatur decerpta cum foliis, fingebatur, εἰς παλάθην συμπέπηγεν. Quidam globos ex ea faciebant, & ubi ſumere collubitum, defractas ex iis micas, in ligneis poculis, quas ταβαίτας vocant, dilutas & colatas bibebant, guſtu mellis ſimili, ſi non jucundiore. Stapelius vulgarem Mannam eſſe credit. Παλάθη συμφυρτὴ vel eſt maſſa caricarum pinguium, qualis ex Syria adfertur: vel palmularum, quæ in maſſam olim compingebantur.

Exodi. 16. c.
Numer. 11.

6. *Manna Iſraelitarum*, eſt Man illud, miraculoſum & extraordinarium, ſeu miraculoſè & præter naturæ ordinem à DEO creatum, quod in deſerto ex aëre & nubibus, noctu cum rore in gratiam Iſraëlitarum deſcendebat. Erat tenuiſſimum & ſicut pruina ſuper terram, figurâ rotundum, quaſi ſemen ſeu granum Coriandri, colore bdellii Arabici ſcilicet, ideò album, ſaporis dulciſſimi, & velut epichyti ex melle. Piſtillo contuſum & in olla coctum, ſucci pinguis inſtar erat, unde placentæ. Colligebatur manè ante Solis exortum. Nam incaleſcente Sole liqueſcebat. Incognitum autem Iſraëlitis, & extraordinarium vel ex eo colligas, quòd non ante apparuerit in deſerto, quam ex mandato DEI hora condicta fuiſſet à Moſe; quòd nulla aëris mutatio obſtiterit, quo minus æquabili tenore ſtillaret; quòd copia quæ univerſæ multitudini ſuffecerit reperta ſit, quum Homer unum acciperent in ſingula capita: quòd die ſexto duplicata fuerit copia, ut alterum Homer in cibum Sabbathi reponerent; quòd ſi quid ſervarent præter juſtum demenſum, putredini obnoxium fuerit, cum Sabbatho maneret integra altera portio; quòd quocunque profecti ſemper eos comitata fuerit hæc DEI benedictio, cùm aliæ gentes frumento veſcerentur; quòd denique Man quod juſſus eſt Aaron recondere per ætates aſſervandum non computruerit.

7. *Manna Polonica* tenuiſſimorum & ſubalborum granorum eſt, & ex foliis arborum aut herbarum enaſci, ſeri, creſcere videtur. Sed cum nullum ſemen habeat, nullibi plantari poſſit, & facilè ex foliis dejiciatur, ex aëre decidere Poloni credunt. Germani Schwaden vocant. Venit in ſolius alimenti rationes. Eſt & *aliud* hujus *generis* quod ruri proſtratum, ſubtile & ſaccaro ſimile, dulciusque, cum butyro modicoq; ſaccaro decoctum, inter delicata fercula referri poteſt.

Martinius in Lexico Philoſ. ſub voce Manna.

8. *Elæomeli Lobelii* hiſtoriam verbis ipſius deſcribemus. *Ex olea*, inquit, *arbore vulgari perquam amara tota & ingrata cortice, caudice, fructu nondum ſale condito, emanare Manna verè melleum, non ſolum colore, ſapore; ſed & duratione incorruptum experti ſumus. Habemus namque partim jam duodecem ab hinc annis collectum à Rondeletio aliquot uncias, partim à nobis quinque ab hinc annis in tenellis ramis & ſtipitibus. Tunc enim rimoſis è corticibus, partim ſcalpello ſauciatis, ſatis excepimus. Verùm nonniſi propemodum maturâ olivâ ac nigricante vel purpuraſcente, quam Novembri & ingruente hyemis ſævitia decerpunt, quicquam reperiet Mel iſtud. Ideo plebecula interdum tantam copiam ramis aggeſtam ſe vidiſſe unâ & alterâ die poſt D. Catharinæ feſtum ajebat, ut aviditati explendæ & pueri & mendici certatim eò confluerent. Plurimum ferebatur* Lunellæ *exſtillare præſertim ſectis majoribus truncis, è quibus initio melle liquidior latex glutinoſus effluebat, poſtea inibi reſidens aliquamdiu denſior evadebat, atque non tam* Mel quàm Manna verum *præ ſe ferebat ſpecie, guſtu, ſapore, omnium judicio.*

Lobel. Adverſ. p. 25.

IV. Succi Exotici ſunt tredecem ſequentes:

I. Succus laxativus ex flavo ruffeſcẽs, qui aliis *Gummi de Goa, Gummi Gitb, & Gemon:* aliis *Chittagemon, Cattagamma, Chittajaman:* aliis ut Fabricio & Roſenbergero, *Gutta Gamba, ſuccus Gambici; Gummi Indicum:* nonnullis,

Cluſ. Exot. l. 4. c. 8.

nulliſ, *Gutta gamandra*, *Gutta munda*, *Gutta Gemau vel Gemu*: quibusdam *Gummi Peruvianum*, *ad Podagram*, *Gummi gotta vel gutta*, verè *gutta Cambodia* vocatur. Lachryma eſt, quæ ex ſpecie quadam Tithymalli, ſcandente, & maximâ copiâ in Cambodia regione Chinæ vicina provenientе, effluit. Ideò malè quidam Euphorbii vel Rhamni ſolutivi, vel Cataputiæ ſuccum ſuſpicati ſunt. Nec melius, qui aut ex ſcammonio & thitymallo, aut ex Chelidoniæ majoris ſucco ſcammonio & Croco compoſitum putavere. Erraverunt qui pro Corticis mediani trangulæ, vel ricini Indici ſucco expreſſo & exſiccato habuerunt. Fulvus eſt, & ſalivâ vel aquâ paulatim tinctus, flavo colore inficit. Nulla ei amaritudo, ſed deguſtatus, magnam in gutture acrimoniam excitat. *Vis* ei ſolutiva potens, & ita ventriculum vellicat, ut ἄνω καὶ κάτω ſe exoneret. Rejicitur per os tenax & craſſa pituita: per alvum ſerum bilioſum deſcendit. Ideò in hydrope, arthritide, aſthmate, ſcabie, pruritu, & aliis morbis in uſu. Doſis pro ratione ægri variat. Prudenter inter grana duodecem ſubſiſtes. Datur in potionibus, pilulis, pulvere, Electuariis &c. Corrigitur ſpiritu Vitrioli: quidam oleo Cinnamomi, feniculi, Macis, uti malunt. Reudenius aquam betulæ laudat. Sunt qui cum Cremore Tartari, Tartaro vitriolato, Mercurio dulci, jalapa, & aliis miſcent. Habetur ex eo & Magiſterium.

Bont Medic Indor. p.150.
Lotichius de gummi gotta.
Hartman. Prax. Chymiatr. p.150
Reuden de gumm. eodem.

Cluſ. Exot. l.4. c.7.

II. Succus ſplendens Anethi odore, cui *Vſub* & *Gyp* apud Cluſium inſcribitur, Ater erat, ſplendens, non injucundi odoris, ſed qui ad anethum quodammodò accederet. Incolis in ſuffumigiis dum domi cadavera ſervant in uſu: nec non contra ventriculi dolores, inductis eo Corticibus.

Cluſ. Exot. l.4. c.8.

III. Succus Aſpalatho ſimilis, qui triplex: 1. *Anethi odore*, Cluſio *ſuccus primus* ἀσφάλτῳ *ſimilis*, qui ater erat durus & ſolidus, odore anethino, ſapore non ingrato quidem, acriuſculo tamen. Manibus emollitus, lentior fiebat; flammæ admotus, reſinæ inſtar liqueſcebat; ore retentus, cedebat dentibus. Nautis ad tili ſtamina picis aut ceræ vice inducenda in uſu. 2. *Ater, micis albis aſperſis odorus*, cui unguis imprimi poterat. Sapor cum nonnulla acrimonia. Concipiebat & flammam. 3. *Inodorus*, qui in micas potiùs diſſiliebat, quàm manibus emolliri poſſet. Alicujus in mandendo acrimonia.

Succi arborũ inſpiſſati.

IV. Succus colore, flavo, fuſco & albo mixtus, anethi odore, cui ſubſtantia lenta, ſapor anetho acrior, & qui linguam vellicaret, & fauces incenderet. Saliva madefactus crocco colore tingebat. Incenſus flammam concipiebat, liqueſcebat, ſed non ardebat. Cluſio *ſuccus quintus*.

Cluſ. Exot. l.c.

V. Succus Cinericius fœniculi odore, qui reſina potiùs quàm ſuccus, & quidem adeò ſtrigoſa & retorrida, ut gleba aut lapidis fragmentum potiùs videretur. Igni admota ardebat.

VI. Succus atrorubeſcens inodorus, Cluſio *decimus*, qui tam durus, ut in pollinem potius abiret, quàm dentibus cederet. Leviter ſaliva aſperſus rubro colore, terræ Synopicæ inſtar tingebat, cum quadam levi flavedine, ſaporis omnis expers. Igni admotus nigreſcebat, & conſumebatur. Terræ potiùs genus quàm reſinæ.

Bauhin. H. P. l.3. c.115. p.405.
Oviet. Hiſt. Amer. p.1. l.8. c.5.

VII. Succus flavus albis granis commixtus, gravi odore, Cluſio *quartus*. Cui grana friabilia, ſapor acris. Flammæ admotus liqueſcebat.

Cluſ. Exot. l.c.

VIII. Succus viſco ſimilis colore vario, qui ex parte nonnihil candicabat, ex parte cineraceus & nigricans erat. Igni admotus viſci inſtar lentus evadebat. Similis huic, multiplici ſpira circa bacillum convolutus, extra fuſcus, intra candicans, & fractu adeò contumax, ut lignum potiùs eſſe videretur. Nam & ei igni admoto & flammam ſtatim concipiente, idem cum viſco lentor.

Cluſ. Exot. l.4. c.7.

IX. Succus Maſtichinæ reſinæ non abſimi-

Cluſ. Exot. l.4. c.8.

Gummata. *ſimilis*, qui minus albus, friabilis, reſinæ inſtar, manu emollitus haud ingrati odoris, ſaporis aliquantum æris. Flammam concipiebat, ſed quæ ſtatim extingueretur. Cluſio *Sextus*.

X. Succus ſuccino non abſimilis Cluſio *Septimus*, qui tranſparens & lucidus, colore ex albo flaveſcente, odore non injucundo, ſapore primò amariuſculo, mox acriuſculo. Nihil in eum dentes: ad ignem liqueſcebat & ardebat.

XI. Succus ſanguini Draconis affinis, Cluſio *duodecimus*, qui eleganti & vivido Cinnabaris colore tingebat. Fragmentum erat in planam maſſam redactum ſemiuncialis ferè craſſitudinis, quod lucernæ adhibitum, liqueſcebat. Fortè Draconis arboris purius & defæcatum gummi.

Garz.H.A. l.1.c.15. *XII. Succus Camphoram redolens*, qui ex Canellæ vulneratæ radice prodit. Acoſta liquorem è viridi cortice radicum præſertim inciſo eſſe ſcribit. Sed vetuit Rex vulnerari radices, ne arbores perirent.

Piſo de facult.ſimpl. l.1.c.9. *XIII. Succus arboris Braſilienſis*, Caopia *dicta*, qui corticc ejus quando florere incipit inciſo, & per unum alterumvè diem ſibi relicto, elicitur. Mollis eſt croceo ruber; induratus, Chirtajemu coloris & conſiſtentiæ, è flavo paulò ruſſior. Tingit colore luteo ſive aureo paulò ſaturatius. Solvitur in ſpiritu vini. Purgat, in aceto ſquillitico maceratus noctem, drachmæ unius pondere, ſi ex vino propinetur; vel quod meliùs, in pilulas redactus. Olim affrictu in aqua ſolutus, tollebat impetigenes. Copioſior effluit, ſi exſtructo luculento igne, cortex dehiſcat.

Caput II.

De Gummatibus.

Galen. ſimpl.l.7. Ariſtot.de plant.l.1. ALtetum quod arbores quædam fundunt *Gummi* eſt, ſeu lachryma in truncis earum concreta & coagulata. Quæ quia ſubſtantiæ magis aqueæ eſt, faciliùs aqueis ſolvitur, & igne erepitat.

Duplex autem hoc, vel *Magis* nempè, vel *Minus uſitatum*.

I. *Gummata magis uſitata* ſunt: 1. *Gummi Arabicum*. 2. *Sarcocolla*. 3. *Cancamum*. 4. *Lacca Officinarum*. 5. *Anime*. 6. *Sanguis Draconis officinarum*. 7. *Camphora officinarum*. 8. *Gummi Iuniperi*. 9. *Gummi Ceraſorum* & 10. *Gummi Vlmi*.

1. *Gummi Arabicum*, Dioſcoridi Dioſcor.M.M.l.1.c.133. κόμμι ἐκ τῆς ἀκάνθης, Plinio *Gũmi ex Spina Ægyptia*, Celſo *Gummi Acanthinum* Plin. H.N. l.13.c.1. Galeno *Gummi Thebaicum*, aliis *Babylonicum*, nonnullis *Gummi Acacia*, *diverſum ab Arabico vulgaris uſus*, dicitur. Funditur ab Acacia, & Dioſcoridi nonnumquam eſt ῥητινῶδες & ῥυπαρὸν quod inutile; aliquando σκωληκοειδὲς ὑελίζον, διαυγὲς ἄξυλον, quod optimum: aliquando *album*, quod illi proximum. Plinius pretium in libras XIII. denarios tres ponit, & colorem glaucum addit. *Vis* ei meatus obducendi, medicamentorum acrimoniam leniendi. Illitum cum ovo in ambuſtis puſtulas excitari non ſinit. Hodiè grumis concretum viſitur. Nucis ponticæ aut juglandis magnitudine (ſex juglandium Bauhin.H.P.l.12.c.8. p.434. aliquando) cum adhærente cortice cineteo, globoſis, aliàs contortis, in ſe convolutam erucam imitantibus, pellucidis ex flavo palleſcentibus, aut omninò flavis vel rutilis, extremâ parte ferè rugoſis & veluti corroſis, fragilibribus quàm Tragacanthæ, lenteſcentibus tamen, ſapore dulciuſculo, humori in quo maceratur, lentorem viſcidum conciliantibus. Sunt qui nunc non afferri ex Acacia credunt, miſcellumque eſſe, quod in officinis habetur, vel exinde colligi, quòd diverſa ſit grumorum forma, colorque varius. At Alpinus exportari aſſerit, pauciſſimum vermiculari forma ſpectari, nec totum album vel clarum eſſe. Commiſceri aliquando ſpinas & ſemina lenticulis & lupinis ſimillima, Bauhinus Lugduni obſervavit.

2. *Sar-*

Dioſcor.M. M l.3.c.9. Plin.H.N. l.13.c.10. Galen. ſimpl.l.8.

2. *Sarcocolla* lachryma eſt arboris in Perſide. Dioſcorides ſimilem thuri tenui, ὑπόπικρον, ἐμφερῆ τῷ γλυκεῖ facit; Plinius pollini thuris, cum quadam acrimonia dulcem: meliorem quo *candidiorem*. Vetuſtate & hanc maximè nigreſcere. Huic & Meſue adſtipulatur. Videmus & nunc Sarcocollæ grumos albicantes aut ex albo ruffos, ſpongioſos, micis interlucentibus. Globoſarum lachrymarum fragmina Piſi aut parvæ nucis avellanæ magnitudine, & tanta fragilitas, ut leviſſimo concuſſu frietur. Sapor cum obſcura dulcedine ſubamarus; lentor ſub dente. Ad candelam bullit primò, & in ſpumam attollitur, mox claram flammam concipit, odoris ingrati.

Bauhin.H. P.l.9 c.31. p.108.

Admiſcentur aliquando folia ex candido flaveſcentia, Tithymalli Myrſiniæ foliorum æmula. *Adulteratur* gummi & alterius generis lachrymis. Fraus deprehenditur, ſi nulla amaritudo. *Nutritur* lacte aſinino, calida eſt & ſicca in ſecundo, ideò ventriculo bilioſo noxia. Fluxiones cum vino tuſa ſiſtit, illinitur infantibus, glutinat vulnera, & ophtalmiis, nutrita inprimis, opitulatur. Dicitur & aſthmaticis prodeſſe, pituitamque à nervis & articulis detrahere.

Worm. Muſæ p.111

3. *Cancamum* Dioſcoridi eſt lachryma Arabicæ arboris, myrrham quodammodo referens, βρωμῶδες (alii legunt ὀδῶδες) ἐν τῷ γλυκεῖ. Plinius ex confinio Caſiæ Cinnamique invehi ſcribit. Quid ſit, certatur inter authores. Serapio, Ægineta, Matthiolus, Stapelius Laccam eſſe dicunt; Garzias, Amatus & Dalechampius *Gummi* quod *Anime* vocant; alii Beniui. Per collationem deregetur veritas. Nobis adjeciſſe ſufficiat inter thymiamata olim habitum, veſtesque eo cum Styrace & myrrha ſuffitas. Datur lienoſis, comitialibus, & ſuſpirioſis, menſes cum aqua mulſa pellere, oculorum cicatrices emendare; adverſus gingivas humore prægnantes, & dolores dentium efficaciſſimum. Ex aqua denique & aceto bibitum extenuare obeſos.

Stapel. in Theophr.

4. *Lacca Officinarum*, quibusdam *Chermes Arabicum*. Amato *formicarum alatarum ſtercus*, Malaiis *Cajulacca*, propriè *Lac* dicitur, quod in Lac ſeu mellis craſſitiem, quando ejus uſus eſt, diſſolvatur. Malè *Aec, Anculſal, Sac*, & *Lac* appellatur. Hæſitabant circa ejus naturam olim Arabes, nuper & Garzias. Quidam Cancamum voluere, quibus & Scaliger accedit. Paulus gummi herbæ ſimile Myrrhæ, boni odoris; nonnulli *Caraben*. Serapio in ramos ſorbi è cœlo delabi tradidit. Garziæ impoſuerunt, qui defluentibus poſt exundationem in Pegu aquis, baculos in lutum ab incolis injici, inque iis laccam à formicis alatis, coacervari prodebant. Certum, à formicibus alatis, coloris punicel, quæ ex floribus, fruticibus, herbis & arboribus ejus materiam, non ſecus ac apes, colligunt, & in communes operas conferunt, in arbore ſua, (*Bel* Acoſta vocat) elaborari. Pertinaciter bacillis concretione circumnata adhæreſcit, ſuperficie inæquali, rugoſa, & veluti granulata, pellucida, colore ruffo, flavo, aut ex rubro nigricante. Cavernoſa intus eſt, & neſcio quid nigri, friabilis ſubſtantiæ in antris continet. Sapor evidens nullus; ſputum colore rubro tingit, qui admixta aqua floridior. Prunis impoſita bullit primùm, levem ardorem reſinoſum ſpirans, tandemque flammeſcit. Vi detracta bacillis, corticem ſecum rapit, canaliculata apparente quæ adhæſit. Bacilli duas tres ultra uncias longi, Cortice melino ferè & craſſo teguntur. Materies ut coryli, ſed medulla copioſior. *Provenit* in Pegu, Balgate & Martavan. Nulla in Arabia. Paratur ex ea compoſitio *Dialacca* officinis dicta; nec non bacilli ad obſignandas literas. Ex eadem in ceram Hiſpanicam redacta, cum conchyliorum ſplendicantium minutiſſimis fragmentis, incruſtantur tabellæ, arculæ, ſclopeta, gladiorum manubria & ſimilia elegantiſſimo aſpectu. Cum urina veteri macerata, & prius

Gummata. Serapio ſimplic. c.181. Garz. Hiſt. Arom.l.1. c.8. Scalig. Exercit. Bont. Medic. Indor. p.14. Bauhin. H. P.l.6.c.19. p.45. Cluſ. ad Garsic. Arom.l.1.c.8.

Gummata.

prius contuſa, alutas & coria vervecina rubro colore tingit. Duplex habetur *Naturalis* nempe & *factitia*. Illam, ſi cum bacillis adfertur, *Lac Sumetri*, quia ex Sumatra inſula habetur, vocant; ſi in glebis ſine ſurculis *Lac Comberti*; Optimam *Trec*. Hæc ex fæce Braſilii & Cocci ſit, & infectoribus inſervit. Acoſta annotavit reſina & cera interdum adulterari. Lotionem apud Matthiolum vide.

Matthiol. in Dioſcor. l.1. c.23. Amat. Enarrat. in Dioſcor. l.1.c.27.

5. *Anime* Amato *Antimum*, quibusdam *legitimum Bdellium*, duplex eſt: *Orientale* & *Occidentale*. I. *Anime Orientale*, ex Æthiopia Arabiæ confini in Luſitaniam adfertur, eſtque fortè non triplex ſed quadruplex. 1. *Fulveſcens & pellucidum*, miſſum Bauhino à Coldenbergio, quod ad vulgare ſuccinum proximè accedit, à quo tamen duritie parum vincitur. Color croceo hilarior, ſub dente in grumos minutiſſimos diſſilit: candelæ admota, non quidem promptè liqueſcit, ſed flammam luculentiorem pertinacioremq; concipit, cum minutiſſimarum bullarum ructu. 2. *Album & pellucidum*, quod Duci Wirtembergico Paludanus miſit. Succini ferè conſiſtentiâ ſed paulò fragilius, Vernicis ſolidæ, ſeu Sandarachæ arborum modo. Albicat & pellucet vitri inſtar, & cum adoletur, redolet Maſtichen. Diſſilit ſub dentibus, nec coit facilè. Liqueſcit & evaneſcit, ſi carboni imponatur, craſſamentum poſt ſe relinquens. Briſollus Gallus Cancamum eſſe putabat. Defertur magnis fragmentis transparentibus. Ideò ſuccini apud quosdam ſuſpicio. Calidum ſecundo gradu, humidum primo utrumque, jucundique in ſuffimigio odoris. *Uſus* in capitis doloribus & affectibus, qui à frigiditate, defluxionibus inprimis, ſuffiuntur cubicula & operimenta capitis; quod ſi frigidos humores flatusque reſolvere opus eſt, emplaſtris & cerotis miſcetur. Ventriculo imbecilliore & nervoſis partibus à phlegmate obſeſſis apponitur, ſed diu geſtari & renovari debet. 3. *Nigricans & taurino glutini ſeu Colophonia ferè ſimile*. Obſcurum ergo hoc, nec viſu penetrabile, unguibusque ferè nigricantibus reſpergitur. Guſtus auſterus, odor acutior & ingratior, flamma prompta & pertinax, reliquorumque more ardendo bullit. Quidam Myrrhæ, quam & Minæam à terra præcipuè ubi naſcitur, Dioſcorides appellat, ſimilem faciunt, indeque detortam appellationem. Ideò mendi apud Galenum libro de Antidotis ſuſpicio, quod Minæam Myrrham inter nobiliores collocavit, cum hoc ſit ignobilius gummi. 4. *Pallidum, retorridum & reſinaceum*, de quo nihil aliud occurrit. II. *Occidentale* Braſilianis *Jetaica*, Hiſpanis etiam *Canime*, ex arbore *Jetaiba* dicta colligitur. Nunc albicans eſt, nunc flavens, ſuccino maximè ſimile colore & duritie. Conſumitur facilè prunis impoſitum; ſed ſuaviſſimum præbet odorem. Per interiores Corticis meatus decidere indicio, quòd tellure effoſſa ſub arboris trunco & radice occultatum extrahatur, & quidem ſub finem æſtatis menſe Februario. Monardes ex vulnerata in nova Hiſpania elici ſcribit, Maſtiches aut Thuris inſtar. Calidum eſt in ſecundo & ſiccum. Vis in ſuffitu contra hemicraniam. Aromatica efficacia partibus nervoſis illitum, vel emplaſtri forma applicatum prodeſſe Cl. Piſo expertus eſt.

Bauhin. H. P. l.9.c.42. p.316. Bauhin. H. P. l.9.c.44. p.316. Monard. H. ſimpl. c.1. Bauh. H. P. l.9.c.45. Piſo de facult. ſimpl. l.4.c.8.

6. *Sanguis Draconis officinarum*, Dioſcoridi κιννάβαρις, & αἷμα δράκοντος, Cordo *Cinnabari* ſeu *ſanguis Draconis*, Plinio, Solino & Arriæ *Cinnabaris Indica*, ſanguis ſeu ſanies Draconis, Elephantum morientium pondere eliſi, permixto utriusque animalis ſanguine olim à nonnullis putabatur. Revera lachryma eſt, quod & Arrianus prodidit, quæ ex arboribus in inſula Dioſcoride colligebatur, nunc illis etiam in locis ubi Draconem arborem provenire diximus. *Duorum* eſt in Officinis *generum*. *Unum* licet ligni cujusdam rubri aſſulis admixtis fœdetur; flammam

Dioſcor. M. M. l.5.c.109. Plin. H. N. l.33.c.7. Solin. Polyhiſt. c.28.

mam

mam tamen luculentam concipit, liqueſcitque glebularum inſtar minorum præcedentium Thuris magnitudine. *Alterum* quod in offas ſeu panes compreſſos ex rubrica & pice Colophonia formatur, obſcuri & ſordidi coloris, nullo modo flammam concipiens, & gummi inſtar lenteſcens. Bauhino pulchri ſanguinis hujus gummi erant, glebis Thuris æquales, rotundi ut plurimùm, inæquales alii, foris ferruginei, fractu pellucidi, coccinei, concretione vernicis duræ, dentibus fragiles, ſaporis expertes, ſalivam affatim rubore tingentes, qui candelæ admoti flammam concipiebant, liqueſcebantque reſinarum inſtar. *Adulteratur* glebis colorem gummi egregiè mentientibus, concretione gummi Arabici, quæ nec accenduntur, ſed bullas agunt crepitantque, in aqua ſolvuntur, & mucilaginoſam reddunt, vixque ſalivam rubore tingunt. Earundem apud Dioſcoridem cum hæmatite virium, Galeno modicè acris. Recentiores in fluxu dyſenterico & muliebri, cruentis excreationibus, roborandisq; gingivis & dentibus, feliciter adhibent.

Bauhin. H. P. l. 3. c. 211. p. 404.

7. *Camphora Officinarum*, Garziæ *Caphur* & *Capur Arabicum*; aliis *Caphura*, vulgò *Alcanfor*, Dioſcoridi, Galeno & veteribus Græcis ignora. Aëtius ejus meminit, inter Arabes Serapio & Abenſina. Eſt gummi-reſina in panes ingentes pellucidos & candidos totos, qui pulſu tinnitum argutum reddunt, factitii Nitri inſtar coacta; ſubſtantia ei pinguiuſcula, quæ facilè flammam recipit, & in mediis aquis pertinaciter retinet. Lenteſcit eadem ſub dentibus, & exigua portione os totum veluti inflammat, odore vehementi. *Colligitur* non ex ſucco cujusdam herbæ, ſed ex arbore ſuperiùs à nobis deſcripta, cujus lignum fragile, album, leve, cum Camphoræ in timis veſtigiis ſe vidiſſe ſæpius Abenſina ſcribit. Defluit aliquando in meditullium indeque extrahitur, aliquando exſudat per rimas: quod Garziæ in menſa, ligno femoris craſſitie, & tabula obſervatum. Solet & in arboris concavum quandoque decidere. Exſudat verò primò candida ſine rubentibus aut nigricantibus maculis: nec credendum organis educi, aut ad conciliandum candorem decoqui. Prodit colligendæ gratia quilibet; ſed ubi cucurbitam impleverit, à validiore interfici poſſe impunè, pro certo relatum eſt. Quia tenuiſſimarum eſt partium, ideò ſæpè ex operculatis etiam capſis evaneſcit, nec ſiſtitur, niſi in vaſe marmoreo aut alabaſtrino, lini vel pſillii ſemine ſepeliatur. Sunt qui pipere commodè detineri credunt. De *Temperamento* ambigitur. Veteres frigidam & ſiccam in tertio poſuere, frequensque ejus in morbis calidioribus, eryſipelate, inflammationibus, & venere extinguenda uſus. Recentioribus, quia tenuium partium, inflammabilis, odorata, calida eſt; & vel de alio ſucco locutos antiquos, vel ratione ſimilitudinis, non aliter calidos vapores evocare, quàm nix & aqua frigida, quando refrigeratis membris adhibentur. Laudatur in *Peſte*, ſi drachmæ unius pondere cum Zedoariæ uncia ſemis nodulo incluſo, vino immerſa, bibatur: in *Vigiliis*, ſi gran. iij. vel iiij. ſyrupo papaveris rhæados admiſceatur, & cum aqua lactucæ propinetur: in *lumbricis*, ſi in aquæ portulacæ cochlearibus tribus, in aqua ardente ſoluta trium granorum pondere exhibeatur: in *dentium dolore*, ſi in aceto decoquatur, hoc detineatur in ore. Plures ejus apud authores Differentiæ. I. Serapioni eſt quadruplex: 1. de *Panzor* nempè inſulis. 2. *Ribach* à Rege ejus nominis, quæ ſpontè ſua ex arbore fluxit colore rubeo, quæ ſublimatione dealbatur, & cenſetur optima. 3. *Fanſem*, quæ bonitate proxima, & 4. *Carſab* quæ vilior. II. *Abenſina* meminit *Alkanſuri*, *Ariagie*, *Alczeid*, & *Alostek*. III. Indis eſt duplex. 1. *De Borneo*, quæ magnitudine milii, nnc unquam drachmâ major. Non vehebatur tempore Gar-

Matthiol. ad Dioſcor. l. 1. c. 75. Bauhin. H. P. l. 9. c. 54. p. 338.

Garzias H. Arom. l. 1. c. 9.

Gummata.

Sennert. Med. Pract. l. 1. p. 1. c. 2. p. 16.

Gummata.

Garziæ Goam,tantique una vendebatur libra, quanti centenæ,quæ ex China. Quatuor ejus apud Baneanes & Arabes genera, dividuntque in Caput, pectus, crura, & pedes. Ejus quæ ex *capite*, pendet libra pardans octoginta. (Monetæ aureæ apud Indos genus eſt, quod decem Regales Caſtellanos conficit:) quæ ex *pectore* aureis viginti: quæ ex *cruribus* duodecem: quæ ex *pedibus* quatuor aut ad ſummum quinque. Plærumque minutiſſima lapidum fragmenta admiſta habet, aut gummi *Chamdena* vocatum. Succino crudo perſimile, aut ligni cujusdam ſcobi. Sæpiùs ex ſordidarum manuum attactu, rubentibus aut nigricantibus maculis conſpergitur, cui à lotione medela, ſed pondere imminuto. Panno lineo incluſa, in calida aqua addito ſapone & limonum ſucco eluitur, & in umbra ſiccatur. 2. *De China*, quæ in panes vel orbiculos redacta, quatuor & amplius unciarum pondere, ex Chincheo ad nos usque defertur. Compoſitam ex illius quo ex Burneo parte credunt. *Optima* cryſtalli inſtar ſplendens, ſyncera & odora. *Adulteratur* ardenti aqua & Zedoaria, ſi Matthiolo credendum: probatur, Plateario prodente, ſi in calidum panem immittatur. Spuria perareſcit, legitima madorem concipit. Sic ergò *rudis* alia nec vim ignis experta; *Elaborata* alia, quæ ignis calore excocta albedinem contraxit, habebatur. IV. Gallus quidam apud Bauhinum, quatuor ejus facit ſpecies. 1. *Vna* quæ inter ligni fibras ſimilis ſquammis parvis alicujus metalli. 2. *Altera* extra corticem reſinæ inſtar, gummi modo adhærens, parvis rubris maculis notata, ſed quæ poſtea albeſcit, & præcedenti purior eſt. 3. *Tertia* nigrior minoris pretii. 4. *Quarta* magnitudine Amygdalæ aut fabæ. Viliſſima, quia ligni fragmentis, quibus adhæreſcit, ſcatet. Facit & *Capura vivæ* apud Matthiolum Qualcebenus mentionem, quam Venerem ſtimulare, Mercator Perſa referebat.

Linſchott. p.4.Ind.Orient. c.36.

8. *Gummi Iuniperi*, Serapioni *Sandarax*, Latinis *Vernix* & *Vernilago*, lachrima eſt ejus arboris, quæ in Strias longas in pallido flaveſcentes, ſuccini colore & perſpicuitate, denſatur. Fragiles eædem, dentibus friatæ nequaquam denuò coëunt, ſapore nullo evidente, odore ubi adoletur, reſinoſo. Plinius ad nihil utile eſſe ſcribit, ſed falsò. Diſcutit capitis deſtillationes ſuffitu, exceptusque excretiones ſanguinis ſupprimit, decantati ſimul ad dentium dolores uſus. Diſſolvitur in vino Malvatico, in quo Chalybs reſtinctus, affuſo vini ſpiritu. Miſcella dens fovetur. Siſtit vomitum & alvi profluvium, ſi cum ovi albumine & thure imponatur. Quidam fronti & temporibus inductum hæmorrhagiæ narium opponunt. Ex eodem & quidem ſyncero, cum oleo ſeminis lini expreſſo fit *liquidus*, cujus ad illuſtrandas picturas, nitorem ferri conciliandum, & tumores hæmorrhoidum uſus. Differt à *Sandaracha* Græcorum & Ariſtotelis. Foſſiria illa, & metallica. Apum hæc dum operantur cibus, qui ſæpè in favorum inanitatibus invenitur, amari ſaporis, vel æruginoſi mellis genus.

Bauhin. H: P l.9.c.24. p.299.

Plin. H.N. l.24.c.11.

9. *Gummi Ceraſorum*, notum eſt omnibus. Quia viſcoſum & mordacitatis expers, ad arterias exaſperatas conducit: & propriè calculis vexatos in vino propinatum juvat.

Matthiol. in Dioſcor. l.1.c.109.

10. *Gummi Vlmi* colligitur ex ſua arbore. Menſe Aprili & Majo ſi pluviis infeſtetur, ſubitò Solis calore inſequente, corrugantur protinùs folia, emittuntque veſicas ſcroti humani magnitudine, quibus humor lentus initio, mox Solis vi in gummi concreſcens, includitur. Dum ſiccatur, Cnipes, culices & muliones evolant. Ingreditur Melinum emplaſtrum, quod Ruſtico adſcribitur: præſentiſſimumque in vulneribus & ulceribus oculorum remedium, quod ab Heer expertus eſt.

Bauhin ad Matthiol. in Dioſcor. l.1.c.96.

Galen. de Compoſ. Medic ſec. gener. l.1.7.

Heer. in Obſerv.

II. *Gum-*

II. *Gummata minus uſitata ſunt*, 1. *Ex Molle fœniculi odore.* 2. *Arboris Acaju.* 3. *Pindobæ.* 4. *Opuntiæ.* 5. *Tingens.* 6. *Cie Sinenſe.* 7. *Caryophillorum* ſimilis facultatis cum reſina terebinthina. 8. *Chonidetros.* Taceo gummi *Amygdalarum, Perſicarum, Armeniacarum, Acajaiba, Geſuph* &c. de quibus ſub arboribus egimus.

1. *Gummi ex Molle fœniculi odore*, miſſum erat Duci Wirtembergico (Bauhin. H. P. l.5.c.16. p.522.) à Paludano. Erat ceræ depuratæ inſtar, lentum, alicubi nonnihil friabile, flaveſcens undique, odore pingui, reſinoſo & aromatico vehementi. In clarum exardeſcebat incendium candelæ admotum, liqueſcebatque. Major commanducato lentor, ſapor gratus, & obſcurè amarus, albedo exquiſitior. (Marcgr. H. P. B. l.3.c.1.) Marcgravius acte & ſuave cum quadam amaritudine, lentiſcum redolere ſcribit. Calidum & ſiccum penè in tertio.

(Piſo de ſimpl. facult. l.4.c.6.) 2. *Gummi arboris Acaju* æſtivis menſibus ſpontè erumpit, pellucido colore, fragranti odore & facultate Arabico vix cedens. Pulverizatum in liquore conveniente propinatur contra menſtruorum obſtructiones.

(Piſo de ſimpl. facult. l.4. c.10.) 3. *Gummi Pindobæ* è faſtigio ſuæ arboris fluit, pellucidum, odoratum & pulcherrimum.

4. *Gummi Opuntiæ* ſuccino flavo ſubſtantiâ & colore, ſi lapidoſam (Bauhin. H. P. l.1.c.81. p.152.) duritiem eximas, eſt ſimillimum, globulis concretum, Tragacanthi fere in modum vermiculatum, & adeò durum, ut vix dentibus comminui poſſit. Candelæ admotum comburitur, nullâ odoris fragrantiâ.

(Laet Ind. Occid. l.17. c.14.) 5. *Gummi tingens* à certa arbore in Orellana funditur, pannoſque eleganti & pertinaci colore flavo tingit.

(Martin. in Atlante Sinenſi.) 6. *Gummi Cie Sinenſe*, ex arboribus in Chekiang ſub urbe Niencheu ſtillat æſtate, lachrymæ terebinthi ſimile. Purgatur à Sinis & quo volunt inficitur colore. Optimum aureo flaveſcit, proximum nigerrimum, venenatos emittit halitus antequam ſiccetur, quo vultus intumeſcunt inadſuetis & pallent. Sed facilis curatio. Non liquefit ſemel ſiccatum. Incruſtantur eo eleganti operè arculæ. (Reſinæ.)

7. *De Gummi Caryophillorum ſimilis facultatis cum reſina terebinthina*, nihil occurrit, præterquam ex atro (Cluſ. in Garz.) ruffeſcens eſſe, & inter Caryophilla reperiri.

8. De Gummi *Chonidetros* & *Chamderros* dictō, ſub Camphora actum. (Garz. H. A. l.1.c.9.)

CAPUT III.

De Reſinis.

RESina liquor eſt Oleaginoſus, qui vel ſpontè, vel ex vulnerata arbore profluit. Tenuium partium eadem, & quæ in oleoſis & pinguibus promptè diſſolvitur, ut in aquoſis gummi. *Diſtinguitur* in *Liquidam* & *Siccam*.

I. *Reſina liquida*, ὑγρὰ ſeu humidæ & fluxiles ſunt ſequentes: 1. *Terebinthina vera.* 2. *Reſina laricea.* 3. *Reſina lentiſcina* ſeu *maſtiche.* 4. *Thus* ſeu *Olibanum Officinarum.* 5. *Reſina Cupreſſi.* 6. *Reſina Cedri* ſivè *Cedria.* 7. *Myrrha.* 8. *Styrax.* 9. *Liquidambar.* 10. *Bdellium.* 11. *Belzuinum Officinarum.* 12. *Tacamahaca.* 13. *Caranna.* 14. *Gummi Elemi.* & 15. *quinque Reſinæ novi orbis.*

1. *Terebinthina vera* Abenſinæ *Gluten Albotin*, in variis libris barbarè, *Ferbentina* ſeu *Ferebintina*, *Trebintina*, *Trementina*, & *Fermentina*, ut Monachi apud Meſuen notant, vocatur. Sunt qui *Gluten Alimbat*, *Alimbar*, & *Alinbath* dici ſcribunt. Colligitur ex Terebinthi arbore, (Dioſcor. M. M. l.1.c.91.) liquida primùm, mox paulatim areſcens. Candida eſt, ſubflava, vitrea, cæruleum colorem affectans, (Bauhin. H. P. l.3.c.20. p.282.) pellucida interdum, quæ friata primum in plurimas micas teritur, mox lenteſcit. Odor acris, ſuavis, aliquantulum gravis, Laticeæ inſtar, inprimis ſi manibus tractetur, aut prunis ardeat. Theophraſto ἐσσ- (Theophr. H. P. l.9.c.2.)

Reſinæ. Matthiol. ad Dioſcor. l.1.c.77.

δισάτη καὶ κουφοτάτη τῇ ὀσμῇ, odoris ſuaviſſimi & leviſſimi, ſeu qui leviſſimè feratur. Guſtu modicè amareſcit, dentibusque dum maſticatur adhæret. *Provenit* in Arabia Petræa, Judæa, Syria, Cypro, Africa & Cycladibus inſulis. *Uſus* in Medicina egregius; Dioſcoridem ſi ſequimur, calefacit, emollit, diſcutit, diſſipat, expurgat. In tuſſi & tabe ex melle in eclegmate offertur. Urinam & alvum movet, emplaſtrisque malagmatis & acopis miſcetur. Qui refrigerare volunt, in verſione τῦ ψύχειν apud Dioſcoridem errant; vel ſiccare vertendum eſt, vel ψύχειν legendum.

Galen. de Compoſ. medicam. κατὰ γεν. l.3.

Galeno minus quàm ſtrobilina calefacit, ſed validius abſtergit propter amariciem, ut non malè contra pſoras adhibeatur. Recentiores drachmar. trium, quatuor, & quinque pondere in bolo, ovo ſorbili, vel decocto cicerum exhibent, abſtergendi gratiâ, laudatique in calculoſis uſus eſt. Cermiſonus in arthriticis commendat.

Lobel. in lib. de Balſamo.

Lobelio recens in Narbonenſi & Monſpelienſi agro conchis excepta, & adſervata, in limpidiſſimum, tenacem, & reſinoſum laticem abit, qui dum in muſto eſt in veſtem laneam fuſus, neque maculam facit, neq; ſi eluatur veſtigium relinquit; ſeneſcens, tempore craſſeſcit, nec abluitur, niſi ovi vitellum addideris. Funditur igne ſubacta oleum, ſi benè lotam, & ſacculo lineo immiſſam, retortæ vino & aqua ſemipleuæ immerſeris. Aqua primò limpidiſſima exit, mox oleum margaritas referens, calculoſorum & tuſſientium intra ſumptum ſolatium: tum mutato recipiente flavum, & tandem rutilum; quæ quia igneæ naturæ, extra tantum adhibentur. *Differentias* ex locis ſortitur. *Lybicam* Andromachus in Theriaca admiſit. *Chia* inter laudatiſſimas, vincitque odore & ſapore reliquas. *Cypria* cocta primò & in placentas congeſta Venetias adferebatur, ſeu quòd commodius ita veheretur, ſeu ut faciliùs adulteria admitteret. Nunc liquida frequens. Sunt tamen qui ex novellis abietibus colligi ſcribunt. *Arabica* liquida ſtillat, dein paulum areſcit, & ſæpè cum thure adfertur, & quia ſuffimigii loco in templis, incenſum vocant. *Optima* quæ pellucida, candida, vitreo colore, in cæruleum vergens, ac Terebinthum olens.

Galen. de Compoſ. medic. ſecund. genera l.1.c.4.

2. *Reſina laricea*, nonnullis Italis *Pargatum*, eſt *Terebinthina Officinarum Germaniæ*, ſub ejusque cognomento & olim veniebat, ut pro ea ſæpè vendebatur, nuncque in uſum recepta eſt. Liquida ſemper eſt, colore flava, nonnunquam vitrea & transparens, guſtu plusquam amareſcens, mediocriter acris, tenuis & odorata. *Provenit* in Gallia, Alpibus Germaniæ, Bohemia, Moravia, Sileſia: ſed copioſiſſima circa Saltzburgum. Perforatur ad medullam usque per æſtatem Laricis candex, & inde manans reſina, vaſculis è piceo cortice paratis excipitur. Splendidiorem juvenculæ fundunt, turbidiorem annoſæ. *Optima*, quæ puriſſima, odoratiſſima, aliquantum tranſlucida, & quæ ab intinucto digito contumaciter & æqualiter diffluit.

Bauhin. H. P. l.9.c.13. p. 261.

Inebriat pora, quod Rhetis lignatoribus familiare. Adhibetur in Clyſteribus febricitantium cum vitello ovi diſſoluta; in peſte purgantis loco cum aqua Cardui benedicti bibita, & pilulis pilularum Rufi iuſtar. Suppeditat & *Oleum* flavum in ulceribus ſanandis commodiſſimum: & *Spiritum* qui guttarum X. pondere in aqua Ononidis calculoſos ſolatur. Suggerit & maſſam catapotiorum in aqua decocta ne aduratur, nec adhæreat gutta, ſi in lapidem ceciderit: quam levi triturâ in pulverem redigas, quod ſi in terram ceciderit, vitri inſtar frangitur.

3. *Reſina lentiſcina* ſeu *Maſtiche*, hodiè *Maſtix*, Arabibus *Gluten Romanum*, ex lentiſco, vulnerato quotannis arboris trunco profluit, & in terra circumpavita concreſcit. Grumi ejus, qui in Officinis Orizæ granum æquant plærumque, ſuperant aliquando, candidi, pellucidi,

cidi,

cidi, fragiles, qui ſtatim ſub dente diſſiliunt, mox tamen continuâ maſticatione coëunt, lenteſcuntque ceræ mollitie, quam iterum, ſimul ac aërem ſenſere, exuunt. Prunis injecta promptiùs fumat, quam flammeſcit, guttasque affatim deſtillat, quod thuri negatum. Sapor leviter adſtringens cum calore modico. Dioſcorides Terebinthinæ proportione reſpondere ſcribit.

Dioſcor. M. M. l. 1. c. 92.

Provenit in Chio, Ægypto, Ponto, Creta, & dumetis Braſiliæ: Amatus Luſitanus in Hiſpania quoque & Italia provenire addit, ſed exiguâ quantitate.

Dioſcor. M. M. l. 1. c. 89. Ind. Occid. p. 3. c. 12.

Vſus in ſanguinis rejectione, ſtomachi imbecillitate, fluxibus & aliis. Faciei illita nitorem conciliat, & commanducata oris halitum commendat, gingivasque contrahit. Plinius breviter, replicandis palpebris, & ad extendendam cutem in facie, & ſmegmata adhiberi, & ſanguinem rejicientibus, tuſſi veteri, & ad omnia quæ Hammoniaci vis, dixit.

Plin. H. N. l. 24. c. 20.

Genera pro varietate locorum ſortitur. Eſt enim alia *Chia*, alia *Ægyptia*, alia *Cretica*, alia *Pontica*, alia *Braſilienſis*. I. *Chia* in Chio inſula habetur, alba, cujus precium tempore Plinii in libras XX. Coluntur ibi lentiſci eo ſumptu & diligentia, quo vites apud nos. Tributum Turco quotannis exinde IVM. aurei. Quicquid colligitur debetur Reip. & qui in propriis agris collegere, in commune conferunt: mulctaturque manu ſecta, qui in ſuo vel alieno fundo arborem exciderit. Præſtantiſſima hæc ideò, & copioſiſſima.

Bauhin. H. P. l. 3. c. 21. p. 259.

Adulteratur aliquando Sandaracha, & gummi tragacanthi ammoniacique glebulis, qui fucus maſticatu & igne detegitur. *Præfertur* pellucida, ceræ Tyrrhenicæ candore ſimilis, denſior, vel plana, arida, friabilis & odorata. Calefacit & ſiccat in ſecundo, cum molli adſtrictione. Paratur ex ea *Vnguentum* & *Oleum* ad omnia naturæ muliebris mala, prominentes circa ſtomachum ſcirrhos, & Cæliacorum dyſentericorumque cruciatus. Parandi modum apud Aëtium, Paulum, Meſuen & modernos vide. Fit & aqua maſtichina, quam in Auguſtano Diſpenſatorio habebis. Siſtit dolores ventriculi ſi pani toſto trito in pulverem redactæ duas drachmas admiſcueris, & ſacculo calefactam impoſueris. Contra alvi profluvium & hypercatharſin, arctiſſimè cinctus, injecto ex pari maſtiches & thuris libramento, prunis pulvere, ſuffitum ano excipies. In inveteratis coxendicis doloribus, cum æquali parte thuris in oleo Chamæmelino cocta & inuncta, laudatur.

Reſinæ.

II. *Ægyptia* nigra eſt, magisque deſiccat & adſtringit: ideo bono furunculis remedio.

Galen. l. 2. ad Glaucon.

III. *Pontica* viridis bituminis ſimilior, & adulteratur gummi. Talis & in Perſia propè urbem Schiraz habetur.

De Laet deſcript. Perſ. p. 44.

IV. *Cretica* flava, amara, & Chia longè deterior. V. *Braſilienſis* duplex. *Prima* gratiſſimi odoris, quam arbor Igcicga fundit. *Altera*, Igtagocica dicta inſtar lapidis dura, & adeò pellucida, ut vitrum eſſe videatur: cujus ad vaſa incruſtanda apud barbaros uſus. Ex liquidis adhuc & lentis fiunt vaſcula, ventriculi imbecillitati apud potentiores, & quæ infuſo potui gratum ſaporem conciliant.

De Laet Ind. Occid. l. 15. c. 8.

Nota verò, Reſinæ huic ſimilem illam, & quidem adeò ut vix dignoſci poſſit, quæ ex herba quadam ſpinoſa in Aſia & Græcia profluit. Radice, hæc folia emittit, & Carduum ſimilem Malo, ſeminis plenum. *Ixine* ſine dubio Theophraſto, Dalechampio Chamæleon albus, ſeu Chamæleon ἰξίας Dioſcoridis. Solebat olim vini condituris admiſceri.

Theophr. H. P. l. 6. c. 4.

Plin. H. N. l. 12. c. 17. & l. 20. c. 23.

Dalechãp. ad Plin. l. c.

4. *Thus* ſive *Olibanum officinarum*, thuriferæ arboris, quam ſuperius deſcripſimus, lachryma eſt. Sicca hæc prout hodiè habetur, pinguior tamen quàm maſtiche, ſtatimque in luculentam & pertinacem flammam exardet. Fulveſcit ex albo, minusque pellucet quàm maſtiche colore candicante aut ſubruffo. Odor imbecillior, & nihil per incendium ſtillat. Quid de ea Veteres

Bauhin. H. P. l. 9. c. 30. p. 305.

Recent. & Recentiores habeant, breviter videbimus.

I. Et VETERES quidem de *vindemia*, *cuſtodia*, *evectione*, *diverſis generibus & uſu* ſingularia prodidere. I. De *Vindemia*. Meti ſemel (Plin. H. N. l. 12. c. 14.) in anno ſolebat, minore occaſione vendendi: at tempore Plinii quæſtus alteram vindemiam obtulit. Prima illa atque naturalis circa canis ortum flagrantiſſimo æſtu, incidentibus quà maximè videatur eſſe prægnans, tenuiſſimusque tendi cortex. Laxatur hic plaga, non adimitur. Inde proſilit ſpuma pinguis. Hæc concreta denſatur, ubi loci natura poſcat tegete palmea excipiente, alibi areâ circumpavita. Autumno legitur ex æſtivo partu. Secunda vindemia eſt vere, ad eam hyeme inciſis corticibus. II. De *Cuſtodia* apud Plinium & Arrianum habebis. (Arrian. in periplo maris rubri.) Sylva, *inquit ille*, diviſa, certis portionibus, mutuâ innocentiâ tuta eſt. Neque ullas ſaucias arbores cuſtodit. Nemo furatur alteri. Hic in tumulum congeſtum, ἀφύλακτον eſſe, Diis ſua virtute locum illum tuentibus ſcribit. Οὔτε γὰρ λάθρα, οὔτε φανερῶς χωρὶς βασιλικῆς δόσεως εἰς πλοῖον ἐμβληθῆναι δύναται. ἐὰν χόνδρον τις ἄρῃ λάθρα, οὐκ ἀνάγεται τὸ πλοῖον ἀπὸ ἀφορμῆς. Retineri ſcilicet à Diabolo navem credunt. III. De *Evectione* prodidere iidem. Arrianus enim Sabbotam advehi, tanquam in ἀποθήκην, Camelis, καὶ σχεδίαις ἐν ποσίαις δερματίναις ἐξ ἀσκῶν καὶ πλοίοις dicit: *Plinii verò verba ſunt.* Thus collectum Sabotam Camelis convehitur, portâ ad id una patente. Digredi via capitale leges fecere, ibi decimas Deo (ἡλίῳ Theophraſtus) (Theophr. H. P. l. 9. c. 4.) quem vocant Sabin, menſurâ non pondere ſacerdotes capiunt. Nec ante mercari licet; inde impenſæ publicæ tolerantur. Nam & benignè certo itinerum numero, Deus hoſpites paſcit. Evehi non poteſt niſi per Gebanitas. Itaque & horum Regi penditur vectigal. Caput eorum Thomna, abeſt à Gaza noſtri littoris in Judæa oppido, LXXX. XXVII. millia paſſuum, quod dividitur in manſiones Camelorum LXII. Sunt & quæ ſacerdotibus dantur portiones, Scribisque regum certæ. Sed præter hos & cuſtodes, ſatellites, & hoſtiarii, & miniſtri populantur. Jam quacunque iter eſt, alubi pro aqua, alibi pro pabulo, aut manſionibus variisq; portoriis pendunt, ut ſumpt[9] in ſingulos Camelos denariû DCLXXXVIII. ad noſtrum littus colligat. Iterumque imperii noſtri publicanis penditur. Itaque optimi thuris libra XVI. pretium habet, ſecunda XV. tertia XIV. IV. De *Generibus & Differentiis*, Theophraſtus, Dioſcorides, Arrianus, Plinius & Galenus conſulendi ſunt. Eſt 1. *Novella arboris*, quod candidius καὶ ἀδριμύτερον. 2. Veterum ſeu *ὀψιμώτερον*, quod ξανθότερον & odoratius. 3. *Palmea tegete exceptum*, quod purius. 4. *Area circumpavita*, quod minus tale, & ponderoſius. 5. *Corticoſum* quod in arbore hæſit, & ferro depectitur, & *Candidum* quod autumno ex æſtivo partu legitur, puriſſimum, & *Carphetum* à feſtucacea levitate dicitur. Theophraſtus minus odoratum eſſe credidit. 6. *Ruſſum*, quod ex ſecunda vindemia habetur, priori non comparandum: & quia incenſam tædam olet, *dathiathon* dicitur, niſi dadiathon legere malis, quaſi à tædæ ſimilitudine, aut unguinis tedacei. 7. *Maſculum* quod ex eo rotunditate guttę pependit, & àſpecie teſtium ita dici putatur. Pręſtantiſſimum Galeno, (Galen.) ſi ſimul ſubruffum, rotundum, naturaliter leve, fragile, & ſi pinſatur in miculas minutas, ut ſabulum diſſipatur, ad ignem citò accenditur, & odorem ſuavem copioſum emittit. 8. *σταγονίας*, quod rotundum & guttatim manans effluit. 9. *Indicum*, quod (Diodor. Sicul. Bibl. l.) ſubfulvum, livido colore, & arte rotundum fieri credidere Veteres. In quadrangulares formas disjectum, tam diu fictilibus verſabant, donec (Dioſcor. M. M. l. 1. c. 81.) formam rotundam contraheret. *Inſulare* Theophraſto, ex eoque quoddam adeò magnâ gleba, ut mole ſuâ manum impleret, pondere verò plus quam tertiam partem minæ æquare

quare poſſet. Ideo Plinius ſingula manum implere ſe inveniſſe ſcribit, cum minore diripiendi aviditate lentiùs naſci liceret. Pulchrius Theophraſto, quòd longè abſolutiorem arte rotunditatem habuerit, quàm Arabicum natura. Nec tamen à natali ſolo Indicum eſſe credas. Nullum huc usque ibidem. Inſulæ Arabiæ adjacentes intelliguntur, quæ tum ſub Indorum imperio. Dicitur & ἀτόμων ἐγγὺς χρόνων ſucceſſu temporis. 10. *Mammoſum* cui præcipua gratia, cum hærente lachryma priore conſecuta alia miſcuit ſe. 11. *Orobium* ὀροβίας, quòd in Amelo monte naſcitur, minus, ὑπόκιῤῥον Arabicum & κωπίσκοι quibusdam. 12. ἀμωμίτης album quidem, ſed quod dum mollitur velut maſtiche remittit. 13. Adulteratum, quod pineâ reſina & gummi artificiosè incruſtatur. Maleficium facilè deprehendes. Incenſum gummi flammam non concipit, reſina in fumum evaneſcit, rhus ἐξάπτεται. 14. Adjice hiſce & *Mannam thuris* ſeu friaturam immundiorem ex grumorum attritu decuſſam. *Probatur* alba, pura, & granuloſa. Quidam reſinâ pini cribrata, farinæ polline, & cortice thuris adulterant. Ignis & odor detegent ludibrium. Inæqualiter & dispari vigore ardebit; fuliginoſo vapore emiſſo; mixtoque odore nares feriet. V. De *Uſu* nota. Thus ordine ſecundo calefacere, deſiccare primo, cum puſilla & vix manifeſta adſtrictione: in quibusdam ulceribus & naturis pus movere, in quibusdam producere carnem. Fruſtra eam in ſiccioribus ſubjectis & præhumidis ulceribus expectes. In illis ſi humidiora, in his ſi modicè talia, facilè. Concoquit & pus movet, ſi ad probè temperatam naturam reſpexeris: pinguius inprimis & magis albicans, quodque manſum Aloës & Mannæ ritu non comminuitur, ſed inter ſe cohæret. Nam quod magis flavum, validius ſiccat. Ulcera cava replere & ad cicatricem perducere, vulnera glutinare; ſanguinis eruptionem, etiam ex cerebri meningibus cohibere; cum lacte tritum & linamento exceptum, ſedis ulcera mitigare; ulcera capitis manantia cum nitro perſanare; mammis inflammatis cum Cimelia & roſaceo conferre etiam compertum. In ſecunda valetudine hauſtum μανιῶδες eſſe, & largius cum vino ſumptum interficere Dioſcorides prodidit. Levioris fortè Manna thuris adſtrictionis. Hippocrati tamen in fracturis & contuſione narium in uſu. Fuliginem ex eo parare docet Dioſcorides. Siccior eſt, calidior, cum adſtrictione. Ideò ulcera quæ in oculis exiſtunt expurgare & implere, apud Galenum habemus.

Galen. ſimpl. med. l. 7. Galen. M. l 3.c.7.l.5. c.4.l.13.c.5.

Reſinæ. Dioſcor. M. M. l. 1. c. 81.

Hippocr. l. 2. de fracturis. Dioſcor. M. M. l. 1. c. 83. & 84.

II. Apud RECENTIORES plura etiam occurrunt genera, quæ in Arabia proveniunt, & Arabibus quidem Lovan, Abenſina Conder dicuntur. Nonniſi Regis permiſſu colliguntur, confluuntque eò ex Aden, Xael, & aliis locis mercatores, qui de quantitate & precio contrahunt. 1. Garzias meminit, *Optimi*, quod ex arboribus ἐπιτόμοις colligitur, *Melato* dictum, & cujus centum libræ duobus aureis Luſitanicis emuntur. 2. *Nigri* quod ἐν Ἰνδίαις provenit, improbum, cujus cum aliis reſinis & pice permixti, in oblinendis pice navigiis uſus. 3. *Ex optimo & improbo miſti*, cui nonnunquam Corticum fragmenta inhærent. Deferebatur in Indiam, viliſſimique pretii erat. II. Theveto, *Unum* eſt candicans purum, nitidum, pellucidum, quod ἀπὸ κοπῆς colligitur: *Alterum* rubeſcens, quod vere, & quia minus à ſole excoctum, pondere, pretio & viribus inferius. Addit, reperiri ex arboribus, quæ vulneratæ plusquam ſexaginta liquoris libras fundunt. III. Cordo quadruplex eſt. 1. *Indicum* quod maximis & inæqualibus globis conſtat, lividum, nigricans & candicantibus aut flavis maculis varium. 2. *Mammoſum*, quod oblongis grumis mammarum forma componitur. 3. *Maſculum* parvis, rotundis, candicantibus, aut flavis grumis, interdum ſin-

Garzias H. Arom. l. 1. c. 6.

Bauhin. H. P. l. 9 p. 305.

Cordus ad Dioſcor. l. 1. c. 81. & H. Plant. l. 4. c. 93.

 gulis,

Reſinæ. gulis, interdum geminis veluti teſticulis conſtant. 4. *Orobeum* minimis granulis, ervo æqualibus, odore maſculo ſimile. *Uſum* ejus laudat Matthiolus in cute ſcabioſa, ſi aceto & oleo elevatum permiſtum poſt balneum inungatur; in aurium ulceroſis doloribus, ſi cum vino dulci & calido infundatur: in teneſmo, ſi injecti in ignem cum pice nigra fumus per inferiora excipiatur: in vomitione, ſi cum maſtiche & aloë æqualibus partibus permiſta, cum albumine ovi & *roſarum* aqua ſubacta, ventriculo imponatur. Contra lippitudinem portionem Thuris albi cuſpidi cultri impoſitam ad candelam incendit; incenſam aqua roſacea duorum cochlearium extinguit, idque trigeſies iterat. Tum cum aquæ roſaceæ & lactis muliebris cochleari permiſtum inſtillat, certo ſanitatis experimento. Inter

Clemein. l. 1. de Medicam. verb. & compoſ. c. 7. ſarcotica cenſetur *pulvis*, qui ex thuris, ſarcocollæ, ireos, ſanguinis Draconis, Myrrhæ, ariſtolochiæ longæ ana drachma ſemis paratur. Electuarium cõtra vomitum & fluxum apud Bauhinum vide.

Dioſcor. M. M. l. 1. c. 91. Matthiol. ad Dioſcor. l. 1. c. 86.

5. *De Reſina Cupreſſi* hoc tantum habeo dicere, liquidam eſſe & ſapore acerrimam, ex qua oleum quod *Cyprinum* vocant paratur.

6. Reſinam Cedri ſeu Cedriam, in Capite de Cedro confero attigimus. Adde illis. 1. Cedriam modò Cedri picem, modò reſinam vocari: Cedrium verò, ſuccum è tæda conciſa, qui primus aquæ modò in canali fluxerit. Confundi tamen iſta, dum nunc pro reſina, nunc pro ſudore tædarum, nunc pro pice, nunc pro oleo Cedrio accipiuntur.

Bellon. de Arborib. Confer. l. c. Bellon. de medicato funere l. 3.

2. Malè ſcribere Bellonium, non modò Cedrum, ſed & piceam, tædam, laricem, Cupreſſum, juniperum & betulam Cedriam fundere. Nihil ſanè betulæ pinguedinis; Junipero ſua vernix, quam fortè Tacum Celtæ vocant, à morbo ovium cui mederi ſolet. Subſtitui tamen illi poteſt, propter ſimilitudinem.

Plin. H. N. l. 13. c. 13.

3. *Uſum ejus in conſervandis à tineis & carie rebus Plinio decantatiſſimum.* Caſſus, inquit, Hemina, vetuſtiſſimus Annalium author, prodidit Cneum Terentium Scribam agrum ſuum in Janiculo repaſtinantem offendiſſe arcam, in qua Numa, qui Romæ regnavit, ſitus fuiſſet, atque in eadem libros ejus repertos, P. Cornelio, L.F. Cethego, M. Bebio, Q.F. Pamphilo Coſs. ad quos à regno Numæ colliguntur anni DXXXV. & hos fuiſſe è charta, majore etiam miraculo, quod tot infoſſi duraverint annos. Mirabantur alii, inquit Hemina, quomodo illi libri durare potuiſſent: ille tamen rationem reddebat, dicens ſe arbitrarier, tineas non attigiſſe, eoque non computruiſſe, quòd libri Cedrati fuiſſent.

4. *Non contemnendi in Medicina uſus eſſe.* Nam mollem carnem citra dolorem putrefacit, durioſculæ vix potens. Sic calor qui in viventibus vires adauget. Craſſiore ſui parte mordacior, & majore aperiendi facultate prædita; tenuiore (pinguiſſimum id, & ad unguem oleoſum, quod ſuſpenſis ſupra eam lanis dum coquitur, excipitur) adeò clemens, ut vulnera ovibus per tonſuram illata reficiat. Dioſc. l. M. M. l. 1. c. 23.

7. *Myrrha*, Arabibus *Bola*, lachryma eſt arboris ejuſdem nominis, quæ in Arabia invenitur, & aliquo loco inciſa, eandem profundit. Varia ejus apud authores VETERES genera. I. Theophraſto eſt duplex: 1. *Liquida* στακτὴ, non quæ ſponte ex arbore ſtillet, ut Plinio viſum, ſed quæ pura ſit, & qualis ex arbore fluxit. Probatur ἀμείνων τῷ χρώματι, ejuſque norma concolorem accipiunt. 2. πλαστὴ quam fictitiam, depravatam & adulterinam, dixeris. II. Dioſcoridi eſt 1. πεδιάσιμος campeſtris, pinguis, ex qua recente expreſſa *Stacte* excipitur. Fluit extruſa cum pauca aqua, minutatimque στάζει, inde nomen. Quidam oleo balanino liquefactam, igne lento fotam, calidâ perfundunt, ſic cum oleo [illegible], tanquam limus ſubſidet: hinc colo defunditur, & quod ſubſidit, prelo exprimitur. Facit unguentum per ſe ſine oleo, probatur- Theoph. H. P. l. 9. c. 4. Dioſc. l. M. M. l. 1. c. 73. Theophr. libro de Odorib.

baturque ἀμιγὴς ἐλαίῳ καὶ ἐν ἐλαχίστῳ πλεί-
Athen. Dipnoſ.l.c.15. ςτην δύναμιν κεκτημένη. Ex ſola myrrha fieri Athenæo debemus. 2. *Gabiræa*, quæ λιπαρωτάτη, ἐν ὀλίγοις καὶ λιπαροῖς τόποις γινομένη, multam quoque Stactem ſudat. 3. Troglodytica à loco in quo gignitur, quæ ὑπόχλωρος eſt, διαυγὴς ſuper medium lucida, δηκτικὴ mordax, & primas tenet. 4. *A Troglodytica ſecunda*, quæ λεπτὴ, bdellii modò lentiſcens, ὑπόθυμος τῇ ὀσμῇ, & locis proveniens ἡλίοις, λευκὴ fortè pro λεπτὴ legendum. Nam quia eſt globoſa & in offas convoluta, tenuis dici non poterit. 5. Καύκαλις exſoleta, ſeu ὑπόξηρος, nigra, & κάτοπτος. Reſiduum expreſſæ myrrhæ quidam putant, quòd bacillis ſuis adhæreat, ſed perperam. Vidit Bodæus optimum myrrhæ genus bacillis adhærens, quod rariſſimum. 6. Ἐργαζίμη quæ deterrima, quippè ψαφαρὰ καὶ αὐχμηρὰ, δριμεῖα, κομίζουσα τῇ ὄψει καὶ τῇ δυνάμει ſquallore obſita, acris ac minimè pinguis, & aſpectu viribusque gummi referens. 7. Ἀμμιναία *Aminæa*, cui
Galen. κατὰ τόπους l. 5. c.107. nulla cū Minça ſimilitudo. Facit ejus & Crito apud Galenum in paſtillis ad lichenas mentionem. Sunt qui μινναίαν legunt, à populis extimam Arabiæ partem incolentibus. At
Galen. de Antid.l.1. c.14. hæc inter præcipuas Galeno, & cum Troglodytica eadem. 8. *Adulterata* gummi macerato aqua, in qua myrrha maduit & permiſta. 9. *Optima* quæ recens, friabilis, levis, concolor undiquaque, quæque confracta candidas ὀνυχώδεις habet διαφανίζουσι & læves, quæque minutis eſt glebis,
Plin. H.N. l.12.c.16. amara, odorata & acris. III. *Plinio* complura genera. *Troglodytica* inquit, ſylveſtrium prima. Sequens *Minæa*, in qua & *Atramitica* eſt, & *Auſatitis* Gebanitarum regno. Tertia *Dianitis*. Quarta *Collatitia*, (fortè hinc & inde collata & contributa.) Quinta *Sembracena*, à civitate regni Sabæorum mari proxima. Sexta quam *Duſartim* vocant. Eſt & *Candida* uno tantum loco, quæ in Meſſalum oppidum confertur. *Probatur* Troglodytica, pinguitudine, & quod aſpectu aſpera, ſordidaque (vix Plinium ſcripſiſſe puto, ut ex

Dioſcoride colligi poteſt) ac barbara, ſed acrior cæteris. *Sembracena* Reſinæ. prædictis caret vitiis, ante alias hilaris, ſed viribus tenuis. In plenum autem *probatio* eſt minutis glebis, nec rotundis, inconcretu albicantis ſucci nec tabeſcentis: utque fracta candidos ungues habeat, guſtu leniter amara. Secunda *bonitas* intus variæ. *Peſſima* intus nigra. Pejor ſi etiam foris. Pretia ex occaſionum ementium varia. Stactæ verò à VI. ad L. *ſativa* ſummum ad XXII. *Erythræa* ad XVI. Hanc volunt *Arabicam* intelligi. Troglodyticæ nucleo ad XXI: ejus verò quam *adorariam* vocant, ad XIV. (omnia hæc corrupta, nec video quomodo corrigi poſſint.) *Adulteratur* lentiſci glebis & gummi. Item Cucumeris (agreſtis nempe) ſucco amaritudinis cauſa, ſicut ponderis ſpuma argenti. Reliqua vitia deprehenduntur ſapore gummi dente lenteſcentis. Fallaciſſimè autem adulteratur *Indica* myrrha, quæ ibi de quadam ſpina colligitur. Hoc ſolum pejus India adfert facili diſtinctione: tanto deterior eſt. *Opocalpaſum* fortè intelligit, quod ſæpè in optima myrrha reperitur. Exitiale hoc, viditque κατά τινα τύχην Galenus mortuos, qui Galen.l.de
διὰ τὴν ἄγνοιαν, tali myrrha uſi fuere. Antid.l.1.
In Opocalpaſum mutari, nunquam c.11.
inde colligas. Refer huc *Bœoticam Myrrham*, quam Dioſcorides arboris Dioſcor.M.
cujusdam in Bæotia inciſam radi- M.l.1.c.78.
cem eſſe dicit, vel potius ex inciſa elici, & odoris gratia genuinæ eſſe ſimilem. *Vires* ſi ſpectes calefacit & deſiccat ordine ſecundo, & quia amara, abſtergit etiam mediocriter. Itaque Capitum vulnera glutinat: fœtus & lumbricos enecat & ejicit: medicamentis contra veterem tuſſim & aſthma miſcetur, nec arteriam exaſperat. Oris graveolentiæ medetur. Ulcera in oculis replet, & albugines deterit: ſed odore ſuo dolorem capitis ſanis inducit. Fit & *Vinorum* myrrhæ odore conditorum apud veteres mentio, quæ Plinio teſte laudatiſſima. Chriſto in Matth.27.
cruce pendēti ἐσμυρνισμένον datum eſt, v.34.
quod Marc.15 23.

Reſinæ. quod mutthatum perpetam Baronius fuiſſe credit: ideò de murtbinis multa in vanum differit. Myrthæ rara putitas; rubra Actnario quæ adfertur aut *Caucalis* eſt aut *Ergaſima*. Non modò ſicca nigraque eſt, ſed & retorrida, macilenta, & cavo quodam ſitu obducta; & ſi quod inter rantos globulos aliqnando reperitur fragmentum, quod & clarum ſit & pellucidum, confractum ramen diverſicolot apparet. Glebæ nihilominus aliæ pupillares ferè, aliæ avellanæ magnitudine minores, aliæ pellucidæ aliæ minus. Color fulvus, ruffus aut ferrugineus. Ungues ſubinde alibi eximii, ſapot amarus, ſubacris, odor quando adoletur nares feriens. Flammam concipiunt, dentibus attritæ frientur: aquæ immerſæ, non diſſolvuntur ut gummi, ſed diutius in ea relictæ, limi inſtar, diffluunt & flaveſcunt: digitis denique facilè confringuntur teruntutque. Malè Braſſavolus (Braſſavol. in Examine ſimplic.) *Vulgarem Officinarum Bdellium*. Langius & Cæſalpinus *Troglodyticam Benjoinum* eſſe putat. *Ille*, quia illa non adeò pellucens, nec taurino glutino ſimilis ut bdellium: facilè digitorum attritu conteritur, cum bdellium diutins tractatum lenteſcat. *Hic*, quia nulla ex Benjoino Stacte: nec ulla eidem amaritudo, quæ unum ex bonitatis ſignis apud Dioſcoridem. Nec melius ſentiunt, qui Stacten vel *Styracem liquidam*, vel balſamum Americanum eſſe opinantur. Vilis illa nec amata. Pretioſa Stacte, & egregiæ amarirudinis. Ex ſelecta & optima myrrba expreſſit Pennius, diu multumque aromatum modo jucundè olentem, cum nonnulla gravitate. Balſamum Americanum manar ex arbore, & levem amatitudinem habet. Ex myrtha Stacte de amaritudine diximus. *Vſus* ejus in hydrope cum agrimonia, ſi poterur: in quartana, ſi drachmæ unius pondere cum vino Malvatico hora una ante paroxyſmum ſumatur, inſequente ſudore: Contra rugas faciei, ſi præſcripto à Matthiolo modo uſurpetur. Electuarium contra flatus, putredinem, oppilationes & inteſtinorum dolores; nec non trochiſcos contra menſium obſtructionem, vide apud Bauhinum. Oleum ex myrrba propinatur quartanariis: miſcetur in Colica clyſteribus cum decocto Veronicæ, in juſculis galli gallinacei & vino Malvatico, ſolet & umbilico inungi. Nec non faciei ut à rugis præſervetur. De præparatione vide Diſpenſatoria.

8. *Styrax* ſeu *Storax Officinarum*, lachryma eſt arboris quam ſuperius deſcripſimus. Dum exſtillar, in parvas micas aut grumos concreſcit, ſubſtantia reſinoſa, pinguis, in longum ubi incaluit ductilis, in oleo reſolubilis admodum, cum gravirate non pauca, odorata veluti propolis, præſertim cum prunis imponitur. Dicam de eo per *Differentias*, prout iſtæ apnd *Veteres* & *Recentiores* occurrunt. Eſt 1. *Flavus* qui pinguis, (Dioſcor. M. M. l.1. c.79.) reſinoſus, grumorum ſubalbicantium, ἐνδιαφαινόμενον τῇ διοδίᾳ ὅτι πλεῖστον, & dum mollitur melleam quandam humidiratem remittit. Talis eſt Catabalites, ſeu Gabalites, Piſſidiacus, Cilicius, & Cyprius. Pretium ei XIX. 2. *Niger* & friabilis, ac furfuri ſimilis. Furfuroſus & cano ſitu (Plin. H.N l.25. c.12.) obductus Plinio qui utilis. 3. *Pellucidus*, gummi ſimilis, myrrham odore referens, qui paucus gignitur, & vix nnnc inveniri poterit. 4. *Pamphylius* qui atidior, minusque ſuccoſus. Apportabatur è Pampbylia in calamis, tanrumque tempore Galeni à vulgari diſtabat, quantum à vino, quod in tabernis venditur, Falernum. (Galen. de Antid. l.1. c.14.) Parciſſimus naſcitur, præſtantiſſimusque qui maximè palleſcit, odoris & ſaporis vehementiſſimi. 5. *Syrus* quem ex Syria revehunt, acri odore, ejus, in focis abigentes ſuorum faſtidium. (Plin. H.N. l.25. c.17.) 6. *Calamites*, qui in candicantes & ruſeſcentes grumos concrevit; cum Pamphylio & rubeo idem. Qui in officinis habetur, furfuroſæ plerumque ſunt maſſæ, & ſcobe ligni ſordidatę, in qnibus tamen genuinus Styrax, parvis conſtans grumis rubicantibus, (Bauhin H. P. l.9. c.56. p.345.)

tibus, colore fulvo & rufo, ſaturatioreque, ſub dente lenteſcentibus & ductilibus, ſapore non ingrato, odore fragrante. Liquidum olim fuiſſe nullo argumento prodit Fuchſius. 7. *Liquidus*, Abenſinæ humidus, qui Arabibus perperam Stacte, Cordo in duas differentias dividitur. (Cord. H.P. l.4.) *Altera* enim reſinoſa eſt pinguedo, ex arbore quadam ſponte deſtillans, aut coctura elicita: *altera* quæ ex Styracis nucleis exprimitur, cujus rariſſimus uſus. Liquidus ruber officinarum, melleæ eſt & tenacis ſubſtantiæ, coloris fuſci aut ex fuſco rubentis, aut ex cinereo fuſci, odore valido, & ob vehementiam ferè ingrato, inprimis cum prunis imponitur, ita tamen, ut in eo remiſtus Styracis Calamitæ odor ſe prodat, ſapore acriuſculo. Fit ex pauca Styrace Calamita, cum laricea reſina, oleo, & vino, ſimul coctis, expreſſis, & cum refrixerit, piſtillo agitaris, donec candorem acquirat. Eligi debet odorariſſimus & in cinereo candicans. 8. *Oleoſus* cum liquido fit. Dimiſſo enim uno & altero menſe, quod tenuiſſimum & odoratiſſimum à craſſiore diſcedit, eidemque ad fundum vaſis deſcendente ſuperius innatat, oleo craſſior, laricea reſinâ liquidior, colore fulvus & pellucidus, ſub *olei Styracini* nomine. Probatur fulvum pellucidum odoratiſſimum, quodque ab intincto digito defluens deſcendit. 9. Siccus à quibusdam thymiama vocatus, eſtque cortex in rufo colore nigricans, quem è ſtyracis arbore colligi ajunt. Serapio fœces Storacis liquidæ per decoctionem factæ appellat. 10. *Præſtantiſſimus*, purus, pinguis, in longum ductilis, odoratiſſimus, & qui ſuavitate caput aggravat, & ad ſomnum invitat. Tempore Amati Luſitani ex Zana Indiæ inſula, quæ in Cambaja, portabatur. Lobelius ex tractu Gallo-provinciæ, qui à trium Mariæ ſororum fano ad forum Julium usque porrigitur, Venetias in glebas Ammoniaci modo coactas ſcribit, quibus quidam melligini ſimilis liquor, qualis è favis defluit, ineſt. 11. *Adulteratus* qui arboris à vermiculis eroſo ſcobe, melle, irini unguenti fœce, Cedri reſina, melle, Amygdalis amaris, & quibusdam aliis depravatur. Quidam ceram aut adipem aromatis imbutum, in ferventiſſimo ſole unà cum Styrace molliunt, & per colum διηθητέον in frigidam exprimunt, vermiculosque effingunt, & vendunt. Hinc *Vermicularis* nomen. 12. *Aſſatus*, ex quo fuligo colligitur. 13. *Chrymatias* apud Hermolaum Barbarum, rarus inventu & gummi ſimilis, ſine dubio cum Calamite idem. 14. *Rubens*, qui aſſimilatur Maci, quæ creditur eſſe exterior cortex ipſius Styracis, ſecundum Serapionem. De *uſu* ſi quæris & viribus, medetur tuſſi, faucibus, pectoris vitiis, vulvæ præcluſæ duritievè laboranti. Ciet menſes potu appoſituvè, alvum mollit. Invenio potu modico triſtitiam animi reſolvi, largiore contrahi, (ut demententur). Sonitus aurium emendat infuſus, ſtrumas illitus, nervorumque nodos. Adverſatur venenis quæ frigore nocent. Actuarius in Trochiſco Neapolito Styrax Hiſpanum cognominat. Ex ejus uncia ſemis cum oleo rutæ totidem, & ol. (Plin. H.N. l.24. c.6.) anethino, Chamæmel. ana unc. iij, pulv. Cumini unc. j. fit oleum quod ventris pueror. dolorem ſedat. Ex ejusdem drachma ſemis cum ſucci liquiritiæ, thuris, myrrhæ, Opii tantundem, Croci ſcrupulo, cum ſyrupo papaveris rhæados format ad urgentes Catarrhos pilulas Vierus.

Reſinæ.

9. *Liquidambar* eſt reſina arboris, quam ſuperius inter arbores Novi Orbis lachrymiferas deſcripſimus. (De Laet Ind. Occid. l.5.c.2. Bauhin. H. P. l.9.c.38. p.343.) Coloris eſt melini ferè nonnihil obſcuri, odori Styracis liquidi remiſſiore, ſivè accendatur ſive non, tam valido, ut nullo modo celari poſſit, ſapore non abſimili. Admiſcetur ei aliquando comminutus cortex, ex quo vulnerato profluit, ut ſuavius & diutius in ſuffitibus

Reſinæ. ſpiret. Infertur Hiſpaniæ in utribus & doliis ex nova Hiſpania ſolo ſibi natali. Calida eſt in fine ſecundi, humida in primo. Calefacit ergò, roborat, reſolvit, frigidiori ventriculo inprimis utile, cujus coctionem adjuvat, ſi cum Styrace & pauxillo ambræ vel moſchi in emplaſtrum redigatur. Hiſpani eo in ſuffitibus, odoramentis, paſtillis, Styracis loco utuntur. Quæ è ramorum pingnium coctione elicitur, deterior eſt. *Oleum*, de quo in arboris deſcriptione, calidum ferè eſt in tertio, uteri tumoribus & obſtructionibus menſium & aliis proficunm. Abſumitur plurimum imbuendis Chitothecis, illud inprimis, quod expreſſione elicitur.

Monard. H. ſimpl. c. 8.
Ind. Occid. p. 9. l. 4. c. 29.

10. *Bdellium* lachryma eſt arboris, in Arabia, India, Media, & Babylone provenientis. Varium apud veteres. 1. *Translucidum* guſtu amarum, glutinis taurini in modum, intus pingue, ἀμάλακτον, ligni & ſordis expers, ſuffitu odoratum, ungui ſimile, id eſt ejus in ſuffitu odoris, qui ex Onychis Indici conchilii teſtæ ſuffitu emergit, Saracenicum tale, quod circa Saracam Arabiæ urbem prodeat. Plinius ceræ ſimile facit, guſtu amarum citra acorem, in ſacris vino perfuſum odoratius. 2. *Nigrum* ſordidum, uberioribus glebis, Aſpalathi odore ex India advectum, *Scoticum* Galeno. 3. *Petræum* quod à Petra urbe defertur, ſiccum, reſinoſum, ſublividum ſed facultate ſecundum. 4. *Peraticum* ex Media advectum, facilius, cruſtoſius, amariusque. 5. *Indicum* humidius & gummoſum. 6. *Bactrianum*, cui nidor ſiccus, multique candidi ungues, quod de humanis unguibus fruſtra intelligas, ſed ita ut ſuperius dixi. 7. *Iudaicum* cum translucido idem fulgore coruſcans, quod in Muſæo Calceolarii viſum eſt: quo & Bdellium de Mecha Arabum pertinet. 8. *Scythicum* quod Galeno laudatur. Quantum ad NEOTERICOS habuit Johannes Bauhinus Bdellii nomine magnas glebas, Taurino glutini aliquatenus ſimiles, colore ex fuſcu nonnihil ruſeſcente, concretione que quanquam molli & tenaci ad gummi magis accedente. Sapore, *inquit*, eſt ſubamaro, multùm tamen à myrrha relinquitur. Odorem non inſuavem ſpirat, flammamque concipit & quidem pertinacem, licet cum crepitu. In ſuperficie granula exſudantis glebæ hinc inde apparent; in glebarum medio ſubinde digitalis craſſitudinis bacilli, ſpinoſi. Exterior facies Myrrham aliquando refert, coloris ferruginei. Caſpar Bauhinus ſex ejus differentias poſuit. 1. *Majoribus glebis* ruffum, & cum frangitur in plurimos grumulos diſſiliens, mediocriter ſplendens. 2. *Minoribus glebis* ſubfuſcum, intus ruffum, cum frangitur in duas partes quaſi diſſectum ſe dividens, translucens, denſum, lentum, glutinoſum, pingue, & lachrymas albas calido in loco emittens. 3. *Nigrum* intus ex *nigro ruffum*, glutinoſum, mediam inter thus & gummi Ceraſorum qualitatem reſipiens. 4. *Nigrum* quoque, ſed intus *fulvum* purpureo colore, maximè translucens, molle, glutinoſum, Ceraſi gummi ſimile, ejuſdemque ſaporis. 5. Colore & ſapore priori ſimile, ſed intus *pallidis* aut candicantibus maculis diſtinguitur. 6. *Pallidum* aut *Candidum*, grumis oblongis, mediocribus, multis, longis, guttis denſatis concretum, amarum, ingratum, omnibus ſpeciebus acerrimum. *Eligendum* in quovis genere, aſpectu cum frangitur, nitidum, cornu aut taurino glutini ſimile, magis translucens, pinguius & mollius. *Adulterabatur* olim gummi & Amygdalæ nuce: cætera ejus genera cortice Scordaſti. Ita vocatur arbor æmula gummi. Sed deprehenduntur odore, colore, pondere, guſtu, igne. Pretium ſyncero in libras X. terni. Exhibitæ & Bauhino pro *adulterino* nigricantes glebæ, micis ſi ſcindantur pellucentibus, alioquin viſus aciem nequaquam

Dioſcor. M. M. l. 1. c. 80.
Plin. H. N. l. 12. c. 9.
Bauhin. H. P. l. 9. c. 34. p. 317.
Bauhin. ad Dioſcor. l. 1. c. 69.

quam admittentes, conſiſtentia & ſapore gummi, cujus modo, tenaciter dentibus hærent. Concipiunt tamen flammam, relicto interim craſſamento copioſo. Sunt qui Bdellium legitimum *Anime* eſſe putant; vel Myrrhæ ſpeciem. Lobelius & Pena Londini multos ſurculos ligni vidêre, nigricantes, ſolidâ ſubſtantiâ, cortice duro, ſpinis multis, rigidis, & craſſiuſculis horrentes, quibus multa copia Bdellii intus foriſque valdè quàm amari. Cæſalpinus gummi odoratum quod ex palmis in Sicilia profluit, genus Bdellii apud Arabes fuiſſe cenſet. Comparatio concluſionem faciet. *Vſum* ſi ſpectes, emollit vehementer Scythicum, at Arabicum deſiccat magis. Antiquius & admodum guſtu amarum, acre & ſiccum, ab eo quod indurata emollit, mediocriter recedet. Dioſcorides prodidit, turgentia guttura, & humidas hernias diſcutere, cum jejuna ſaliva dilutum impoſitum. Vulvæ ſpiracula laxare appoſitu & ſuffitu; & partus humiditateſque omnes extrahere. Calculos potu comminuit Arabicum inprimis: malagmatis quę contra duritias & nervorum nodos proſunt inſeritur. In laxandis tumoribus maximè laudatur.

II. *Belzoinum Officinarum*, Matthiolo *Benzoinum*, Cordo *Benzoum*, *Benzoi* & *Aſa dulcis*; Ruellio *Ben Indæum*, Garziæ *Benioi*, Lugdunenſi *Belzoe* vel *Belzoim* vel *Belzuinum* vulgò, Linſchortano *Benivinum*, Græcis & Arabibus ignotum eſſe crediderim; addo & Judæis, quia nulla ejus apud iſtos mentio. Affertur ad nos ab incolis expreſſa, ac demum in magnos paſtillos, maſſas ac panes compacta, qui malleo percuſſi facile in panes & grumos diſſiliunt. Glebæ inæquales puræ, nec ullâ ſorde utplurimum infectæ. Color alias rutilans, alias magis ad albedinem vergens, creberrimis ceu unguibus, aut Amygdalarum friaturâ. Obſcurius hi in rutilis maſſis lucent, in aliis candidi admodum ſunt, ſed non ita pellucidi; ſubſtantia compacta, arida & friabilis: ſapor ſubdulcis ſuavis, & modicè velut areſcens. Commanducatum non reſolvitur propter reſinoſam conſiſtentiam, ſed maſtiches modo inter dentes lentescit, pallidumque in lurido colorem acquirit. Odorem ſpirat valdè jucundum cum teritur; prunis verò impoſitum, multò actiorem, & qui propter fuliginoſum vaporem fauces ſiccat & tuſſim irritat. Plura ejus apud authores genera. I. *Amygdaloides*, quod Myrrham Troglodyticam Dioſcoridis Amatus Luſitanus cenſet. Habet ungues, ſeu maculas candidas amygdalarum inſtar admixtas. Provenit in Sian præcipuè, majorque ejus pars in Arabiam, Perſiam, Aſiam minorem, Africam & ad nos defertur. 2. *De Boninas*, quaſi de floribus dicas nigrum, è novellis arboribus profluens, priore longè odoratius, & decuplo carius. Fuere qui cum Styrace liquida permixtum crederent. Venit ex provincia Bayrros, idque præſtantius eò quod in Sian naſcitur, ut natum in Sian reliquis præſtantius. 3. *Nigrius*, quod vilioris eſt pretii, naſciturque in Java & Sumatra. Linſchotanus *Candidum* carè vendi ſcribit: triplo carius nigrum. Quod *Amendoado* Hiſpanis, fragile atque friabile, quales ferè ſunt Amygdalæ contuſæ, bonitate præſtat cæteris. Omnium viliſſimum in Palamban & Sumatra creſcit. Uſum ſi ſpectes, fiunt ex eo flores & oleum. *Flores* in diſpnæa laudatiſſimi. *Oleum* eſt duplex. I. *Indicum*, quod ex recenti exprimitur, liquidum, tenue, ruffum, fulvum & candicans odoratiſſimum, nares & caput opplens, atque multò Belzoino acrius, facileque penetrans. Rarò ſyncerum adfertur. 2. *Deſtillatum*, multò ignavius. Adulteratur utrumque oleo, ſed deprehenditur dolus turbido oleagineoque colore, & rancida fauceſque offendente acrimonia. *Eligendum* purum, corticum & foliorũ ex-

Reſinæ.

Linſchott. p. 4. Orient. Ind. c. 27. Cord H. P. l. 4. c. 87. Bauhin H. P l. 9. c. 36. p. 310.

Linſchott. Ind. Orient. p. 4. c. 27.

Reſinæ. expers, translucidum, majoribus diſtinctorum colorum grumis, in denſam maſſam compactum & formatum.

Monard. Hiſt. Simpl. c. 2. Bauhin. H. P. l. 9. c. 61 p. 546. Hiſt. Lugd. l. 18 c. 29 Ind Occid. p. 9. l. 4. c. 19

12. *Tacamahaca*, profluit ex arbore populo æquali, in parva quadam Indiæ Orientalis inſula & nova Hiſpania, ſi vulneratur. Subſtantia ex unguibus veluti diverſis compacta, reſinæ ſtrobilinæ concretione, bullatis alicubi ſcrobiculis cava. Color partim rutilus, partim flavus pallidior. Sapor amaricans & aromaticus. Odor Maſtiches æmulus, vehemens, ſuavior, nulloque craſſamento conſumitur. Diſſilit primum in pulverem ſub dente, mox rurſum recolligitur, lenteſcensque ducitur pro arbitrio. Importatur cucurbitino cortice comprehenſa, punctulis nigricantibus externa parte notato, intrinſecus innumeris ſcrobillis non usque adeò profundis foraminulento. Magni eſt in Medicina *uſus*, calida iu principio tertii gradus, ſicca in ſecundo, cum ſingulari adſtringendi facultate. Tumores mirificè maturat, reſolvit, & diſſipat, in principio tamen calidorum & inflammationum metuenda: ſiſtit matricem umbilico emplaſtri modo impoſita; validius, ſi Ambram vel Moſchum addideris. Illita ſic adhæreſcit, ut nonniſi effectu præſtito evanida decidat. Nobile remedium contra defluxiones ad faciem, oculos, dentes, ſi tanquam emplaſtrum temporibus applicetur: contra dentium dolorem, ſi corrupti foramini indatur: contra ſcapulæ ὀδύνας & cervicis diſtentiones, ſi inducatur: contra ventriculi imbecillitatem & flatus, ſi cum triente Styracis & pauca ambra permixta imponatur: contra dolorem iſchiadicum à frigida cauſa, ſi parti inducatur. Reſolvit cum adſtrictione. Monardes trientem ceræ flavæ addit.

Hiſt. Lugd. Plant. l. 18. c. 19.

13. *Caranna*, Lugdunenſi, *Caragna*, duplex eſt. *Una* oleaginoſa colore Tacamahacæ, paulò limpidior, odore ſimili, ſed gravior. Cluſius tenacem ſine multa adglutinatione & colliquatione ſcripſit. *Altera* purior & Cryſtalli modo limpida, odoratior & præſtantior. Adfertur ex continentis parte interiore, per Carthagenam & nomen DEI. Bauhinus habuit ſub hoc titulo Reſinam galbanei coloris duriuſculam, quæ etſi friata pulverem luteum emitteret, lenteſcebat tamen, reſinæ ſtrobilinæ odore, emittebatque aduſta flammis nidorem Animes æmulum. Excedit ſecundum caloris gradum, ejusdem cum Tacamahaca, ſed nobilioris *Uſus*. Juncturarum doloribus impoſita, facilè eos ſiſtit, modò humores calidi non affluant. Humeri cruciatus, qui Tacamahacâ ſopiri non poterant, intra triduum ſublati ſunt. Tumores inveteratos diſſolvit; defluxiones adeò ſiſtit, ut temporibus applicatum extemplò ferè dentium dolores coërceat. Fit ex ea, terebinthina, oleo de liquidambar, Tacamahaca, Balſamo, Maſtiche, Myrrha, Aloë, Thure, ſanguine Draconis & Sarcocolla ceratum adverſus vulnera & hæmorrhoidum fluxum nobile.

Monard. l. Simpl. c. 3. Bauh. H. P. l. 9 c. 48.

14. *Gummi Elemi Officinarum*, quibusdam Cedri, aliis oleæ Æthiopicæ lachryma eſt. Quia flammam facilè concipit, & oleaginoſis diluitur, inter Reſinas recenſetur. Hermolao dicitur quaſi *Enhæmon*, quod Plinio eſt oleæ in Arabia lachryma ſingulari effectu contrahendis vulnerum cicatricibus: Theophraſto mari rubro pocularis, ex qua Medici medicamentum ſiſtendo ſanguini componunt. Cogitur in maſſas Cylindraceas, duarum palmarum circiter longitudine, quæ folio Cannæ Indicæ ſimili obvolvuntur, funiculis xylinis conſtrictæ. Subſtantia eſt uniformis reſinacea, ſub dentibus facilè lenteſcit & dealbatur; color ceræ flavæ; odor fœniculi; ſapor nonnihil acris & ſubamarus. Flammam concipit facilè. *Vetuſtum* friabile magis & exſuccum, colore ferè croceo: taleque Bauhinus habuit. Commendatur in Calvariæ vulneribus & fracturis vehementer. Malè pro ſuccedaneo Hederæ gummi adhi-

Bauhin. H. P. l. 5. c. 19. p. 55. Hiſt. Lugd. Plant. l. 2. c. 13.

adhibetur. De *Loco* natali nihil ferè conſtat.

15. *Reſinæ novi Orbis ſunt : 1. Abiegna Indica 2. Carthaginenſis. 3. Ambræ facie. 4. Copal dicta.*

De Laet Ind. Occid. l. 15. c. 8. Bauhin. H. P. l. 9. c. 39. p. 324.

1. *Reſina Abiegna Indica*, eſt liquor, qui ex veſicis Ambaigringæ arboris colligitur exigua copia. Conſolidat vulnera: dolores ex materia frigida & flatulenta mitigat; & ventriculi imbecillitatem, ex vino ſumpta corrigit.

Hiſt. Lugd. Pl. l. 18. c. 32.

2. *Reſina Carthaginenſis novi Orbis*, puriſſima & odoratiſſima eſt. Utiliter nervorum, articulorum pedumque vulneribus injicitur. Similis ei à Paludano communicata, cujus Bauhinus mentionem

Bauh. H. P. l. 9. c. 37.

facit, ramea quæ flammeſcebat, odore ferè picis, ſapore ſubacri; quam ea, quæ colore rutilo & perſpicuo.

Cluſ. Exot. l. 4. c. 6.

3. *Reſina ambræ facie*, coloris ex fuſco cineracei erat, odore ambræ, ut quidam omninò eam eſſe crederent. Fruſtum allatum unius libræ & unciarum ſex.

Ind. Occid. p. 9. l. 4. c. 19

4. *Reſina Copal dicta*, Fragoſo *Pancopal* candida eſt, diacitro valdè transparenti haud abſimilis, odorata una rugoſa mollis & thuri ſimilis; præſtantior altera Myrrha exiſtimata. Affertur ex nova Hiſpania. Vide quæ de gummibus diximus. Et tantum de Reſinis liquidis.

Dioſcor. M. M. l. 1. c. 9. Bauh. H. P. l. 9. p. 147.

II. *Reſinæ ſiccæ* ſunt 1. *Colophonia Officinarum*. 2. *Græcis* ξηρὰ *dicta*. 3. *Strobilina*, & 4. *Abietina*. Sicci & calidi temperamenti ſecundum magis & minus omnes, & quibus, *ut & ſuperioribus*, vina condiebantur, quæ quidem urinam ciebant, & catarrhoſis ac tuſſienſibus opitulabantur, ſed κεφαλαλγίαν & vertiginem excitabant. I. *Colophonia Officinarum* Galeno eſt cruda ex picea pinove ſicca, Chiæ maſtichi perſimilis, Colophone advehi ſolita, Cordo *pix arida & Græca*, aliis Reſina Hiſpanica & Græca audit. Differt ergò à liquida, eodem nomine & ſolo gaudente, quæ quod ſuaviſſimè oleret, & pauca colligeretur, ſummo in precio erat. Datur verò hoc nomen & illi quæ φρυκτὴ dicitur. Fit hæc ſi συγκομιστὴν *confuſaneam*, in quo multa lignoſa & lapidoſa, liquatam & coctam duram reddideris ac friabilem, ut tundi, teri, & cribrari poſſit. Adhibetur ad odorata malagmata & acopa. Emollit & partium tenuitate digerit & diſcutit, tumores inprimis. Pix.

Galen. l. 2. Medic. ſec. gener.

II. *Reſina Græcis* ξηρὰ *dicta*, è corticis rimis vel circa abſciſſos ramos exit, pinguedinis expers, & citò areſcens, quæ Galeno ψύσημα πιτύινον. In Aſia è picea admodum candida, *Spagas* vocatur. Eſt abieticæ ſtrobilinæ & pityinæ miſtura.

Dioſcor. l. c.

III. *Reſina ſtrobilina* circa conos & ſtrobilos concreta reperitur. Calidiſſima eſt, & celerrimè ſiccat. IV. *Reſina abietina* male Colophonia dicitur, quæ dici liquida permanet. Minoris ſtrobilina caloris. Dant verò & *lapides* in India Occidentali, circa portum Tierra de Brea *aliquid reſinæ*, quæ admodum bona pro navibus, nec ardore ſolis liqueſcit. Iod Orient p. 8.

Caput IV.

De Pice.

Bellon. de Arborib. Coniferis.

E Cedro, etiam Terebintho & ſimilibus pix liquabatur aliquando & olim, è pinu & picea in tædam converſis ferè ſemper. Modum Græcis uſitatum Theophraſtus, Cretenſibus Bellonius deſcripſit. Obſtruunt tædam, poſtquam conſtructam accendere terrâ, ne ullo pacto flamma erumpat. Canalis per medium acervum excitatus, fluentem in foveam ducit. Ex *Idæa* pino largior, nigrior, & odore gratior profluit : ex *Marina* flavior & craſſior. *Puriſſimam* loca aquilonia & aprica præbent. *Horridiorem* & limoſam depreſſa & opaca. *Nigriorem* ligna ſicciora fundunt: *Copioſiorem* imbribus frequentatis, quàm ſqualoribus. Prima quæ aquæ modo canali fluit, *liquidior* eſt & aquæ ſimilis. Spiſſior & craſſior altera, *Brutia* dicta, quæ vaſculis collecta, aceto denſatur. Παλιμπίσσα utraque. Præfertur ſplendens

Pix dens, levis, ſyncera. Plus calefacit quàm ſiccat, phthiſicis, purulenta exſcreantibus, tuſſientibus, aſthmaticis propria, ſi melli permiſta lingatur. Cum eodem & uva paſſa, Carbunculos & ulcera emarginat. Fit ex ea *Arida* ſi iterum coquatur, & quidem vel ad viſci craſſitudinem, vel igne tam valido, ut abſumpto humido oleoſo, fragilis evadat. *Probatur* pura, pinguis, odorata, ſubrufa & reſinoſa. Plus deſiccat quàm calefacit; pus movet, ulcera replet, tubercula panesque diſcutit, & benè vulnerariis medicamentis miſcetur. Inter laudatiſſimas olim, *Brutia*, *Lycia*, modicè cocta, inter reſinam & picem media, *Idæa*, *Pieria*, *Neriſſa* vel *Naricia*, & *Nemeturica*. Ad ſiccam *Roſſis* ſeu *Rabolana* pertinet, cruda quidem, ſed vetuſtate ita durata, ut radi & in pulverem redigi poſſit. Hâc Italiæ pars aliqua, lenitatem vino excitabat, Allobrogibus *Corticata* dicta. Ex Cera & reſina conflata, navibusque quæ in mari vitam velut peregere deraſa, *Zopiſſa* audit, efficacior quaſi, & quod adjecto ſalis marini callo ſtimuletur, *Apochyma*. Diſſipandi ei façultas, quia aquâ marinâ macerata eſt.

* * *

HI-

HISTORIÆ NATURALIS DE ARBORIBUS

LIBER VII.

De Arboribus ſiliquatis.

Caput I.

De Arboribus ſiliquatis Claſſis primæ.

Articulus I.

Tab. XCIII.

De Cytiſo.

ARbores lachrymiferas excipiunt *Siliquata*, quæ ſiliquas ferunt, tam indigenæ quàm Exoticæ iiſdemque ſimiles, quas quatuor Claſſibus includimus. Io prima eſt 1. *Cytiſus*. 2. *Anagyris*. 3. *Laburnum*. 4. *Acacia*. 5. *Geniſta ſpartium*. 6. *Geniſta ſpinoſa* ſive *Scorpius*. 7. *Geniſta non ſpinoſa*. 8. *Chamægeniſta*. 9. *Spartium*. 10. *Coluthea*. 11. *Senna*. 12. & *Iovis barba*.

Dioſcor. M. M. l. 4. c. 113. Theophr. H. P. l. 1. c. 9. de Cauſis l. 5. c. 6. Galen. de Antid. l. 4. c. 4. Plin. H.N. l. 13. c. 24. & l. 16. c. 24.

I. *Cytiſus Veteribus*, eſt planta fruticoſa veluti ebenus, aſpectu incana uti Rhamnus, altitudinem Myrti attingens, quod Galenus prodidit. Non æſtuum non grandinum aut nivis injuriam expaveſcit. Adjicit Hyginus, oe hoſtium quidem, propter nullam gratiam ligni. Adeò plantis cæteris infeſtus idem, ut ſubrepto alimento ferè omnes enecet. *Ramos* ſpargit cubitales, ac etiam majores: *folia* fænugræci aut loti trifoliæ, ſed minora, καὶ ῥάχιν ἔχοντα μείζονα. Ideo *Plinius* anguſtioris trifolii fruticem eſſe dixit. Cur ramuloſa vocarit, vix ſcio. Digitis trita erucam olent, guſtatu cicer viride ſapiunt. *Medulla* eſt dura, & ad Ebenum proximè accedens, ſpiſſa, & nigra, ut apud Theophraſtum invenies: quod tamen nonniſi de inveteratis, & craſſiſſimum caudicem habentibus ſumendum eſt. Comprehendit celeriter in *quolibet agro* quamvis macerrimo. Inventus eſt in Cythno inſula, iode translatus in omnes Cycladas, mox io urbes Græcas, magno caſei proventu: ptopter quod maximè miratur Plinius rarum in Italia. Naſcitur & ad urbem Cytizam inter campos & ſylvas; & in Myſiæ tractu, quem *Brotton* nominant, campus eo plenus. *Vſus in re medica*. *Folia* enim œdemata in principio cum pane diſcutiunt, & decocta urinam moveot. In *re domeſtica* Ariſtomacho Athenienſi miris laudibus prædicatus eſt, *pabulo* ovium, aridus etiam ſuum: ſpondetque jugero ejus etiam anoua H-S. M.M. vel mediocri ſolo reditus. Utilitas quæ ervo, ſed ocyor ſatietas, per quam modico pingueſcente quadrupede, ita ut jumenta hordeum ſpernaot. Non ex alio pabulo lactis major copia aut melior, ſuper omnia pecorum medicina à morbis omni uſu præſtante. Quin & nutricibus in *defectu lactis* aridum, atque in aqua decoctum, potui cum vino dari jubet: firmiores celſioresque iofantes fore. Viridem etiam gallinis, aut ſi aruerit, madefactum.

Plin. H.N. l. 13. c. 24. Columella R.R. l. 5. c. 12.

Cytiſus. Apes quoque nunquam defore, Cytiſi pabulo contingente, promittunt Democritus & Ariſtomachus. Nec aliud minoris impendii eſt. Datur animalibus poſt biduum ſemper: hyeme verò quod inaruit madidum. Satiant equos denæ libræ, & portione minora animalia: obiterque inter ordines allium & ſæpe ſeri, fertile eſt. *Diſtinguitur* à Columella, in ſativum, & ſuæ ſpontis.

II. NOBIS eſt Cytiſus triplex, 1. *Incanus* nempe 2. *Hirſutus*, & 3. *Glaber*.

I. Cytiſus incanus eſt multiplex. 1. *Siliquis falcatis.* 2. *Creticus.* 3. *Auſtriacus folio oblongo.* 4. *Siliqua longiore.* 5. *Folio medio longiore.* 6. *Albicans folio trifolii vulgaris.*

Bauhin. H. P. l. 11. c. 3. p. 167. Matthiol. ad Dioſcor. l. 4. c. 108. p. 810. Lobel. Obſerv. p. 503. Honor. Bellus ad Cluſ. Epiſt. 4.

1. *Cytiſus incanus ſiliquis falcatis*, Matthiol. Lobel. eſt *Cytiſus Marantha*, Camer. *Cytiſus Galeni*, Eyſtettenſi, *Cytiſus Galeni Marantha cornutus*, Bello *Lignum rhodium*, ſeu *Cytiſus verus.* Bauhino, *Cytiſus ſiliqua incurva, folio candicante.* Totus frutex candidus eſt, Myrti altitudine. *Caudicis* cor nigrum, Ebeni ſimillimum: *rami* tenues; *foliola* in longioribus pediculis terna retuſa, nonnihil fiſſa, quæ guſtu Cicer recens æmulantur. *Flos* in cacuminibus multus, parvus, saturatò luteus. *Siliqua* contortæ, circumflexæ latæ; una, aliquando pluribus ſpicis, parvæ, in quibus ſemina parva vix ineunte ætate matureſcentia. *Prodit* in Rhodo, inſulis Rhodo propinquis & inſula cui nomen *Aſtachida*. Marantha propè Neapolim in colle quodam qua ad Neſidem inſulam itur, collegit. Viſa Pfortzchemiæ aliquot Cubitorum florens, quæ ſiliquas menſe Octobri ferebat. Ferre hyemem extra tectum non poteſt. Ex ligno Caloieri in Pathmo ſphærulas præcatorias, Turcæ enſium manubria conficiunt.

Honor. Bellus ad Cluſ. Epiſt. 1. & 4. Bauhin. H. P. l. 11. c. 3. p. 174.

2. *Cytiſus incanus Creticus*, Anguillaræ *Barba Iovis altera*, Bello *ἀχχοντόξυλον* & *Ebenus Cretica.* Frutex eſt obliquus quinque cubitorum altitudine. *Materies* nigra, ſplendida & dura: *Cortex* cinereus, profundis ſciſſuris plenus: *folia* terna, plura ſæpè ſimul juncta, argentea, Trifolii æmula, dorſo aliquantum prominente: *flores* trifolii majoris, rubri in quibus albi quidam villi, Struthiocameli pennas in minutiſſimas partes diviſas æmulantur: *ſemina* milio majora, trifolii modo profert. *Naſcitur* in aſperrimis collium locis in Creta. Eundem cum iſto puto & illum fruticem eſſe, qui ſub Ebeni ſecundi, & *Ebeni Candiæ* nomine ab Italis miſſus eſt, & à Bauhino deſcribitur. *Virgulta* ſunt lenta, teretia, cana lanugine pubeſcentia; *folia* terna, longa, acuta, villoſa, albida. *Flores* in ſpicam digeſti, purpurantes, ex folliculo lanuginoſo candicante, in plumatas cuſpides deſinunt, & unicuique acuminatum folium ſubjicitur. *Semen* in involucris trifolii bituminoſi album, oblongum.

3. *Cytiſus incanus Auſtriacus folio oblongo*, Cluſio Cytiſus quintus, Tabern. undecimus, in icone ſextus, audit. *Radix* illi nigricans. *Virgæ* rectæ tenues, vimineæ, quas ab imo ad ſummum, folia ab uno pediculo terna, anguſta, amara, & ſi terantur, quaſi pinguia exornant. *Flores* in ſummo quini aut ſeni, aurei coloris. Ex folliculis *ſiliquæ* oblongæ planæ, hirſutæ in quibus ſemen durum, ſubruffum, tumidiuſculum & rotundiuſculum, quod dehiſcentibus ſiliquis excidet, & à vermiculis ſæpè eroditur. Frequens toto Vienneſi agro, præſertim ſupra Phaſianorum fabricam; in Moraviæ etiam locis aridis propter vias. *Floret* Julio, & ſubinde in autumnum usque: ſemen ſub finem Auguſti, & in Septembre matureſcit. Totæ aliquando ſtirpes vulgari cuſcuta obſitæ conſpiciuntur. Eſt & acuminatis foliis. Cluſ. H. P. l. 1. c. 64.

4. *Cytiſus incanus ſiliqua longiore*, Lugd. *Cytiſus prior Pena*, Tabern. quartus, quinque vel ſex cubitis eſt proccrior & univerſa cana. Radix lignoſa: ſarmenta geniſtæ plura, gracilia, prædura, ſtriata; folia è tenuibus pediculis terna, non ita numeroſa, fænugræco ſimilia, anguſtiora, Bauhin. H. P. l. 11. c. 3. p. 170. Lobel. Adverſ. p. 387.

ſtiota, habitiota, rutacea. *Flores* geniſtæ vel ſparti lutei ſed minores, *Siliqua* geniſtæ par, cinericia, gracilior, compreſſior: intus loculis diſcepta ſemina nitentia, ex atrore geniſtæ. *Vulſa* in tractu Narbonenſi, ad radices montis Calcarii, prope Veganium. Quia tenerior, eſt pecudum pabulo aptior. Attulit inde & Cherlerus *ramulum*, qui teretes & tenues propagines alternatim producebat, tantillum in extremis hirſutas. Folia terna nullo penè pediculo, & inter Cytiſi minima. *Flores* per ramulorum extrema Geniſtellæ pares, lutei, calyculo ſubhirſuto, in acutas lacinias diviſo. Rami aliquando cum defloruit candidi. De ſiliquis nihil proditum. In hortos translatus caniciem amittit.

Cluſ. H.P. l.c. Tabern. H.P. l.3.c.106. p.819. 5. *Cytiſus incanus folio medio longiore*, Cluſio *Cytiſus ſextus*, Tabern. *nonus*, Gerh. *ſemper vivens*. Raró cubitalibus ramis aſſurgit, iiſque omninò incanis & tenuibus. *Folia*, quorum medium duplo longius eſt reliquis, cinerei & caneſcentis coloris, adſtrictoriæ facultatis brevi pediculo inſident. *Flores* per ſingulorum foliorum exortus in ramuſculis aurei, jucundè odorati, bini aut terni ſimul naſcuntur, ex molli quadam & candida lanugine hirſuta vaginula, ſimilis cum ſuperioribus formæ, ſed minores. *Invenitur* variis Hiſpaniæ Bæticæ locis, inprimis in regno Valentino. Incolis *Boga* & *Bozoblanca*. Ramis à foliis liberis bombyces ſtamina ſua ſericea advolvunt, quæ deinde à pueris & mulierculis explicantur.

Cord. H.P. c.28.p.188. 6. *Cytiſus albicans folio trifolii vulgaris*, Cordo *Cytiſus albus*, ſylveſtris, eſt frutex ſæpè bicubitalis. *Radix* lignoſa, multifida, perennis. *Folia* numeroſa, in ſingulis pediculis, terna, dorſo elato, ab utraque parte in mucronem deſinente carinam referentem, glutinoſa & dulceſcentia. *Flores* puſt veris initium ab inferiore ſui propemodum parte ad virgarum ſummitatem è foliorum alis prodeunt, longi, papilonacei, fabæ floribus ſimiles, lutei, guſtu immaturi cujuſdam leguminis. *Siliculæ* è medio florum principio hirtæ, longitudine ſextantili, anguſtæ, quæ æſtate matureſcunt. *Semen* intus inter fænugræcum & lenticulam figura & magnitudine media, guſtu viciæ. *Naſcitur* in montoſis, inter petras & arbuſta, locis potius apricis quàm umbroſis. Copioſè in collibus Ratisbonæ ad Danubium vicinis, & monte Caſtein dicto. Cytiſus.

II. *Cytiſus hirſutus* eſt ſextuplex. 1. *Foliis ſubruſa lanugine villoſis*. 2. *Major foliis pinnatis*. 3. *Flore luteo purpuraſcente*. 4. *Supinus*. 5. *Foliis minoribus ramulis tenellis villoſis*, quibus adjici debet 6. *Pſeudocytiſus flore Leucoii luteo*.

1. *Cytiſus hirſutus foliis ſubruffa lanugine villoſis*, Cluſio *Cytiſus tertius*, Lobel. *Cytiſus quartus Hiſpanicus Cluſii*, Gerh. *Pſeudocytiſus hirſutus*, attingit humanam altitudinem. Virgæ non admodum fruticoſæ, lentæ. Cortex niger. *Folio* trifolii terna, ſupina parte viridia, prona, ſubrufa lanugine hirſuta. *Flores* calycibus longis, lanuginoſis aurei coloris, quos circa Calpen & Bæticæ maritimis menſe Februario fundit. *Siliqua* pilis obſeruntur. Hiſpani *Eſcabon* vocant. *Noſcitur* & in Apennino juxta Bononiam, in Burgundia circa oppidum Baulme; & in Sundgovia. Cluſ. H.P. l.r.c.64. p.94. Bauhin. H.P. l.11.c.5. p.372. Lobel. Adverſ. p.504.

2. *Cytiſus hirſutus major foliis pinnatis*, Gerh. *Cytiſus pinnatus*, Cluſ. *Cytiſi quinti altera ſpecies*, Tabern. *Cytiſus ſeptimus* icon. *alias duodecimus*. Multo major eſt Cytiſo incano Auſtriaco. Virgæ craſſiores, erectæ admodum hirſutæ: *folio* duplo ampliora: flores colore aureo magis rutilant. *Noſcitur* juxta ſepes, minus Auſtriaco obvius. Cluſ. l.c. Bauhin. H.P. l.11.c.5. p.369. Tabern. l.c.

3. De *Cytiſo hirſuto flore luteo purpuraſcente*, nihil occurrit, niſi quod à Pona magnus vocetur.

4. *Cytiſus hirſutus ſupinus* eſt duplex 1. *Foliis incana lanugine infernè pubeſcentibus*. 2. *Foliis infernè & ſiliquis molli hirſutie pubeſcentibus*. I. *Cytiſus hirſu-*

Cytiſus. *hirſutus ſupinus foliis incana lanugine* Cluſ. l. c. *inferne pubeſcentibus*, Cluſ. *Cytiſus* Tabern. l. c. *ſeptimus*, Tabern. *ſextus*, Ger. *hirſutus*. Fundit aliquot ramos humi, lentos & fractu contumaces, qui nullis aut rariſſimis foliis obſeruntur. Ex lateribus prodeunt ramuli tenelli hirſuti, in quibus folia terna, dorſo claro ſupernè viridia, infernè cana lanugine pubeſcentia, herbacei odoris, ſaporis amariuſculi, longis pediculis nituntur. *Flores* lutei, ex alarum ſinu prorumpunt, qui dum marceſcere incipiunt, adeò ſaturatum aureum colorem induunt, ut purpuraſcere videantur. *Folliculi* unde flores emergunt, pallent & lanugine pubeſcunt. Siliquæ planæ & hirſutæ ſubfuſcum & exiguum ſemen continent. *Provenit* in ſylva ad Lachn pagum Viennæ vicinũ, & in Interamni ultra Dravum Pannoniæ. *Flores* hic aliquando Aprili, Majo ſæpius, & interdum novos per totam æſtatem ex ramulis flores profert. II. *Cytiſus ſupinus foliis inferne & ſiliquis molli hirſutie pubeſcentibus*, Cluſ. *Cytiſi ſeptimi ſpecies altera*, Eyſtettenſi *Cytiſus ſeptimus*, virgas habet pedales, tenues, virides, ſupinas & humi fuſas, quas ambiunt ſimilia folia. *Flores* pares extremis virgis quini, ſeni, aut plures ſimul congeſti innaſcuntur, nulli verò per virgas ſparſi. *Siliqua* & *ſemina* non differunt. Virgarum & foliorum pars inferior & ſiliquæ molli hirſutie pubeſcunt. Cluſius in ſolis Pannoniæ ſylvis menſe Majo *florentem* vidit. (Cluſ. l. c. p. 97.)

5. *Cytiſus hirſutus foliis minoribus ramulis tenellis villoſis*, Cluſio *Cytiſus primus*, Lobelio *Cytiſus Hiſpanicus primus*, Tabern. *Cytiſus Hiſpanicus* 1. icon. *alias ſeptimus*, arbuſculæ eſt aliquando magnitudine; *Stipes* durus, cujus *materia* flaveſcit, *cor* nigricat. *Cortex* candicat: *ramuli* toti villo obſeruntur. Folia terna uni pediculo inhærentia, Medicæ modo, dilutioris viriditatis, ſaporis viridium leguminum, amari tamen. In ſummis ramis *flores* Geniſtæ ſpicatim prodeuntes, nonnihil odorati. *Lobi* Geniſtæ pares, oblongi, aſperi & hirſuti, in quibus ſemen nigricans, tumidiuſculum. (Cluſ. H. P. l. 1. c. 62. p. 92. Lobel. Obſerv. p. 503.)

6. *Pſeudocytiſus flore Leucoii luteo*, Lobel. & Bauhino *Cytiſi facie Alyſſon fruticans quorundam*, Tabern. *Cytiſus adulterinus*. *Radix* eſt lignoſa durior. *Folia* Cytiſi habitiora, albida, hiſpida, ſetaceis pilis rigentia. *Flores* lutei leucoii minoris æſtate, è ſparſis numeroſis, anfractuoſis, Polemonii ſtriatis calyculis fundit. Semen in folliculis. (Lobel. Obſerv. p. 501. Bauh. l. P. l. 2. c. 4. p. 374.)

III. *Cytiſus glaber*, eſt quoque ſextuplex. 1. *Glabris foliis ſubrotundis pediculis breviſſimis*. 2. *Viridis*. 3. *Nigricans*. 4. *Foliis incanis anguſtis quaſi complicatis*. 5. *Foliolis glabris ſiliquis Ornithopodii hirſutis*. 6. *Bellonii*.

1. *Cytiſus glabris foliis ſubrotundis, pediculis breviſſimis*, Lobel. *Cytiſus alter minor*, Tabern. *Cytiſus quintus rotundifolius*, Eyſtett. *Trifolium arboreſcens*, Bauhino *Cytiſus glaber ſiliquâ latâ*. Virgulæ ad tertium & quartum cubitũ aſſurgunt, glabræ & ubi attenuari occipiunt anguloſæ. *Folia* in ramulorum principiis terna, concinna, rotunda, breviſſimis pediculis hærent: in extremis bina aut ſingularia fortuito poſitu latiora, & in acumẽ deſinentia, utrinq; lęto virore ſuperba. *Flores* in ramulorum ſummitate lutei, Geniſtellæ æmuli, ex pedicellis ſemuncia brevioribus inſident. *Siliquæ* ſemunciam latæ, compreſſæ, glabræ: quibus *ſemina* fuſca, ſubrotunda, compreſſa. Vidit in Italia, & Baſileæ in Plateri horto Bauhinus. Fortè eſt *Cytiſus primus* Anguillaræ, qui etiam in Provincia & Corſica provenit, & Erucæ odorem ibidem habet. Tabernomontanus malè ſiliquas hirſutas appinxit. (Lobel. Obſerv. p. 8. Tabern. l. Bauh. l. P. l. 2. c. 4. p. 375.)

2. *Cytiſus glaber viridis*, Tabern. *ſecundus*, Gerhar. *Siliquoſus*, Guilandino *Trifolium fruticans*, quid ſit, vix ex Tabernomontano colligas, Gerhardus verò nobis ad manũ non eſt. Johannes Bauhinus videtur *Cytiſum glabrum ſiliquâ anguſtâ* nominare: Si hic eſt, *folia* illi erunt terna, ex rotundo ſublonga: flores ad virgularum anguloſarum latera, (Tabern. l. Bauh. l. P. l. c. p. 375.)

ex

ex foliorum alis ſingulares, magni, calyce ſatis longo. Siliquæ de latetibus prorumpunt, culmo anguſtiores, glabræ, inter Cytiſos omnes tenuiſſimæ, quæ pediculo breviſſimo hærent, & ſiccæ nigreſcunt. An non hic potius *ſiliquâ latâ* dici debeat, ſuperior, anguſtâ, conſideret Lector. Facilè in iſtis erratur.

Cord. H. P. c. 29. Geſner. Hortor. Germ. p. 256. Cluſ. l. c. Tabernom. l. c. Bauhin. H. P. l. 11. c. 3. p. 370.

3. *Cytiſus glaber nigricans* eſt Cordo *Pſeudocytiſus* ſive *niger*, Lugdun. *Cytiſus Geſneri*, Geſnero *Cytiſus minor*, Cluſ. *Cytiſus quartus*, Eyſtettenſi *Cytiſus ſpicatus*, Tabernom. *Cytiſus primus*, Bauhino *Cytiſus Geſneri cui flores fere ſpicati.* Virgas habet cubitales, lentas, vimineas, in multas alas tenues concavas, brevi pilo circa ramulorum faſtigia hirſutas. *Folia* terna, viridia, eminentiore dorſo, amariuſcula. Summæ virgæ in oblongam *florum* quatuor foliolis conſtantium ſpicam deſinunt; qui lutei piſi formam æmulantur, & melleum quid ſpirant. *Siliquæ* ſuccedunt longæ, planæ, quibus exiguum & flaveſcens *ſemen*. *Naſcitur* in omnibus Viennenſis agri ſylvis, in Pannonia, Auſtria inferiore. In ſylva Hercynia quâ Bohemiam attingit, ſub finem Junii florere incipit, & Auguſto plærumque ceſſat. Geſnerus eum quatuor cubitorum facit, odoratis & oblongis florum ceu ſpicis aut paniculis pluſquam millenis, habuitque Tiguri florentem è colle propè Scaphuſium. Eſt & circa Stutgardiam frequens.

Cluſ. l. c. Tabern. l. c.

4. *Cytiſus foliis incanis anguſtis quaſi complicatis* Cluſ. *Cytiſus ſecundus* Lugd. *Cytiſus ſecundus Hiſpanicus Lobelii*, Tabern. *Octavus*, duorum eſt cubitorum. *Virga* candidæ, omninò, tenues, ramoſæ. *Folia* terna, incana, ſemper quaſi complicata, dorſo prominente, impensè amara. *Flores* extremis ramis inſident, colore planè aureo. *Siliqua* longiuſculæ, aſperæ, ex purpura nigricantes, mucrone deorſum inflexo. *Semen* majus eſt ſubnigrius quàm in Cytiſo minoribus foliis, ramulis tenellis villoſis. *Creſcit* Salmanticenſi agro, & aliis Caſtellæ locis, juxta vias publicas; floretque ibidem Junio, ſemen Julio & Auguſto profert. Circa Monſpelium foliis eſt viridibus, in Hiſpania incanis.

Anagyris & Laburnum

Bauh. Prodrom. l. 11. c. 1.

5. *Cytiſus foliolis glabris ſiliquis Ornithopodii hirſutis*, virgis eſt rotundis, ſtriatis, duris, tricubitalibus, in varios ramos nonnihil lanuginoſos brachiatis; quos *folia* numeroſa, terna uni pediculo inhærentia, in ſummis ramulis exigua, dilutè virentia ambiunt. *Flores* parvi, lutei, Geniſtæ ſimiles. *Siliqua* unciales, molli hirſutie tectæ, inſtar ſiliquarum Ornithopodii, minus tamen profundè ſinuatæ, & plures ſimul junctæ, ternæ, quaternæ, quinæ uni pediccllo inhærentes: quibus *ſemina* parva, plana nigricantia. *Frequens* eſt in Hiſpania ad agrorum limites.

Bellon. obſ. l. 1. c. 56. 60. 63.

6. *Cytiſus Bellonii*, in Thraciæ & Macedoniæ pratis provenit. Quid ſit, non deſcribit.

Articulus II.

De Anagyri & Laburno.

Tab. XCIV.

Dioſcor. M. M. l. 3. c. 167. Plin. H. N. l. 27. c. 4. Virgil. in Moreto. Varro R. R. l. 1. c. 18. Plin. H. N. l. 19. c. 4.

I. De *Anagyride* ſeu *Anagyro* pauca apud *Veteres* occurrunt. Frutex eſt ἀνδρώδης, & βαρύοσμος. *Virga* & *folia* vitici ſeu agno caſto aſſimilantur. *Flos* braſſicæ, Plinio oleris. Ita illa apud Virgilium, Varronem, & ipſum Plinium κατ' ἐξοχὴν vocatur. *Semen* in corniculis (κερατίοις) non brevibus (μακροῖς Oribaſius legit) ſimile renibus gignit, ποικίλον καὶ στερεὸν (vetus Codex στρογγύλον legit) quòd περὶ τὸν τῆς σταφυλῆς πεπασμὸν, ſeu per meſſes ut Plinius prodidit, dureſcit. *Uſus foliorum & ſeminis.* *Illa* ἐκβάλλειν δυστοκούσαις, ſed à partu tollere oportet. Recentia trita œdemata reprimunt: ſicca drachmæ pondere, in vino, ſecundas, menſes & partus extrahunt. *Hoc* eſt λεπτομερέστερον & ἐμετικόν. Hinc proverbium, κίνει τὸ ἀνάγυρον de quo in Catalogo. Ad triginta ſex grana contra δύσπνοιαν nimis audacter, exhibuere quidam. Galenus *folia* virentia propter mi-

Anagy-|ſtram humidi minus acria facit; teris& La-|ſiccata, incidere.
burnū.|II. Pauciora de *Laburno* habebis.

Plin. H.N. l.16.c.18. Aquas odere, *inquit Plinius*, Cupreſſi, juglandes, Caſtaneæ, *Laburnum*. Alpina hæc arbor, nec vulgo nota; durâ & candidâ materie; cujus florem cubitalem longitudine apes non attingunt. (floris cubitalem longitudinem, legunt alii.)

III. MODERNIS duplex eſt Anagyris 1. *Fœtida*. 2. *Non fœtens*.

I. Anagyris fœtida, vel eſt *Prima*, vel *Altera, folio rotundo*.

Cluſ. H.P. l.1.c.63. Dodon. Pempt.6. l.1.c.27. 1. *Anagyris fœtida prima*, Dod. *Anagyris*, Geſn. *Anagyris propè Arelatum*, Cluſ. *Anagyris vera*. Tabern. *Anagyris prima*, frutex eſt hominis altitudine, in calidioribus præſertim regionibus; alibi duorum hominum magnitudinem æquat. *Ramulis* cortex ex viridi nigricans. *Folia* terna, ſupernè dilutè vireſcentia, averſa parte incana, fœtore caput petentia. Ex foliorum alis *flores* πενταφύλλοι, oblongi, Cytiſi florum modo, ſed quorum ſupremum quodque reliqua integit brevius eſt, & minimè ut in illis reflexum, coloris intenſius aurei, reliquis palleſcentibus. *Siliqua* digitalis longitudinis, pollicaris latitudinis, cartilagineæ, in quibus aliquando plura quàm quatuor *ſemina*, renis forma, exiguis phaſeolis æqualia, quæ initio candicant, mox purpuraſcunt, tandem ex cæruleo nigricant. *Naſcitur* circa Arelatem in colle D. Antonii; in Hiſpania, circa Hiſpalim, Valentiam, Mundam, Malaccam &c. Floret ibi Januario & Februario; ſemen æſtate maturum.

Bellus Epiſt. 2. ad Cluſ. 2. *Anagyris fœtida altera rotundo folio*, eſt *Anagyris Cretica Honorii Belli*. Solo *folio* à ſuperiore differt, & circa Idam montem in Creta provenit. Caſeus ex lacte Caprarum quæ anagyrin depaſtæ ſunt confectus, vehementes vomitus & fluxus ventris cauſatur.

II. Anagyris non fœtens eſt etiam duplex 1. *Major* vel *Alpina*, 2. *Minor*.

Matthiol. in l.3. Dioſcor.c.149. p.664. 1. *Anagyris non fœtens major* vel *Alpina*, Matthiol. *Anagyris prima & major*, Angv. *Egano fortè Ebeni 2. ſpecies Theophr.* Cordo *Arbor trifolia*. Camer. & Bauh. *Laburnum*, Eyſtett. *Anagyris latifolia*, arboris magnitudinem aliquando aſſequitur. *Rami* brachiati, quibus *cortex* virens, *materies* dura. *Folia* ex uno tuberculo terna, quaterna aut quina aliquando, infernè ſubhirſuta, ex virore pallido; ſupernè glabra, ſatiſque ſaturo virore tincta, pediculo hirſuto inſident. *Flores* deſcribente Bauhino, ex eodem tuberculo, cum foliis, aut in ramulorum extremis, autè lateribus, in longa, tereti, tenui, hirſutaque & incana ligula dependent, dodrantali, interdum breviore, flavi, Geniſtellæ floribus ſimiles, ex foliis quaternis, ſupremo reliquis multò majore lata, ſurſum reflexo, nigrore intus nonnihil maculoſo. Geſnerus Cubitales facit. *Siliqua* piſorum hortenſium ſiliquis ſimiles, compreſſiores, fractu contumaces: in quibus *ſemen* renis effigie, ex lato ſubrotundum, & quâ ſiliquæ per petiolum hærent tantillum excavatum, quod primo viride, per maturitatem, varium, & ram durum, ut ne maceratione quidem vincatur. *Provenit* abundè in Alpibus Chamberii, & Lauſannæ vicinis. Ex materie pali quibus agri ſepiuntur, & arcus nigri, tergore albi. Flores non attingunt apes. In horto Lugdunenſi habetur folio longiore, anguſtiore, ſolidiore & atro-virente, quod *Laburnum latifolium* nominatur. Bauhin. H. P. l.11.c.4. p.161.

Dodon. Pempt 6. l.1.c.27. Matthiol. l.c. 2. *Anagyris non fœtens minor*, Trago *faba inverſa*, Dodon. *Eghele*, Eyſtett. *Anagyris anguſtifolia*, Matth. *Altera*, Lugd. *Laburnum alterum*, Ananienſibus in agro Tridentino *Avernello* dicitur. Frutex eſt Anagyridi haud diſſimilis, non rarò arboreſcens. *Folium* trifolii non fœtens, nec ingrati ſaporis: *flores* lutei racematim palmi longitudine digeſti. *Cornicula* geniſtæ æmula, in quibus *ſemen* oblongum, phaſeoli modo, & ſubnigrum. *Naſcitur* apud Ananienſes, Bononiæ, in montibus circa Clarevall Burgundiæ, & alibi. In monte Salevæ & Thuyri circa Genevam flore-

florebat in Julio: In montibus Apenninis, menſe Aprili nondum aperti flores. In horto Montbelgardenſi truncus ad craſſitudinem cruris excrevit.

Vid. Tab. XCV. Ex Exoticis placet huc duas referre. 1. *Tlalamatl*, & 2. *Tztzactlalamatl*.

Reccus R. M.N.H. l.3.c.38. *I. Tlalamatl*, arbor eſt *foliis* ſalviæ pinguioribus & mollioribus: *floribus* ſpicatis parvis & coccineis; ex quibus progreſſu temporis acini prodeunt. *Naſcitur* in frigidis, floretque Februario menſe. Ajunt radicem tritam ulceribus mederi. Folia manipuli pondere decocta, vomitum cient.

Reccus l.c. p.452. *II. Tztzactlalamatl* phaſeolus eſt trifolius, venis foliorum rubris floribus carneis papilonaceis; ſiliquis ſecuridacæ arboreſcenti ſimilibus.

Articulus III.

De Acacia.

Tab. XCV. I. Acacia quæ & *Acantha*, duplex eſt Dioſcoridi. *Ægyptiaca* nempe ſeu *Thebaica*, & *Cappadocica*. 1. *Ægyptiaca* eſt δενδρώδης καὶ θαμνώδης, id eſt Dioſcor.M. M.l.1.c.133. retinet formam fruticis, ſed arboris aliquando altitudinem acquirit, ut δενδρώδης τιθύμαλος Dioſcoridi dicitur. Cum myrrha inſtituta comparatio, lachrymæ ſucco non arbori convenit, & pro ὁμοίω ὅμοιον legi debet. Non valde eadem ὀρθοφυής. *Florem* promit candidum & aſpectu pulchrum, στεφανωματικὸς & φαρμακώδη. *Fructus* lupini in modum ſiliquis inclusus. Fundit preſſus ἐγχύλισμα, immaturus ὀμφακίζον & viridem, πέπειρος nigrum, qui in umbra ſiccatur. Fundit & gummi. Eadem cum iſta Theophr. H.P.l.4.c.3. *Acanthos Theophraſti*, altitudine aliquando duodenorum cubitorum, ut tectis idonea cædatur: materie dura, quæ cæſa colorem Loti repræſentat, & tertio ſtatim anno renaſcitur. Plin.H.N. l.9.c.13.& l.24.c.12. Tota, trunco excepto, aculeis horret, adeò ut & germina & folia iis rigeſcant, *florem* ſuperius deſcripſimus, & coronis jucundis & medicamentis utilis. Acacia. *Semen* in ſiliquis modo leguminum, quo coria perficiuntur, gallæ vice. Dum baccam Virgilius vocat, καρπὸν στρογγύλον Demetrius apud Athenæum, vel de alia ſpina intelligendi ſunt, quod veriſimile; vel de flore, qui ex obſervatione modernorum rotundus eſt, & platani pilulam mentitur. Fundit gummi, tum percuſſa, tum αὐτομάτως ἄνευ σχίσεως. Circa Thebas hæc, ubi & quercus, & perſica & oliva, trecentis à Nilo ſtadiis, ſylveſtri tractu, & ſuis fontibus riguo. *Duplex* Theophraſto; *Candida* nempe quæ imbecillis facileque putreſcens; & *Nigra* quæ robuſtior, & incorrupta etiam in aquis durat, ob id utiliſſima navium coſtis. II. *Cappadocica*, quæ Strabo Geogr.l.12. Pontica & Galatica, quod Galatia confinis, Ægyptiam quidem refert, ſed χαμαίζηλος & tenerior, (*deterior* legunt alii perperam; cum trunco præcedentis comparat) ſpinoſior, *foliis* rutæ ſimilibus. Autumno *ſemen* profert lenticulâ minus, in folliculis convexis, ternum quaternumve capacibus. Colligitur circa idem tempus, ante collectum (quia æſtate fructus immaturus acerbus) nimio validius. Tota in ſuccum expreſſa adſtringit, facultate inferior, & ad ocularia medicamenta inepta.

II. NOBIS eſt Acacia quadruplex 1. *Foliis ſcorpoidis leguminoſa*. 2. *Trifolia*. 3. *Indica Farneſiana*. 4. *Americana Recci*.

1. *Acacia foliis ſcorpioidis leguminoſa*, Bauhin.H. P.l.12.c.8. p.426. Bauh. *Acacia vera*, aliis *Acacia Ægyptiaca & Alexandrina*, Angvil. *Acanthus Theophraſti*, Camerar.in Epitom. Bellonio *Ακάκια Officinarum Conſtantinopoli*, Bellon.Obſerv.l.2.c.56 Lobel. *Spina Acacia Dioſcoridis prima*, Lobel Adverſ.p.409. Rauwolf. *Acacia Schamuth, Schack Halepi*, Alpin.de plantis Ægypt.c.4. Ægyptiis *Sant*. Mori creſcit magnitudine. *Caudex* pruni. *Rami*, ſpinis albis, ab invicem divaricatis, binis ut plurimum ſimul junctis armantur. *Cortex* ex nigro cineraceus: *lignum* ex luteo palleſcens. *Folia* oblonga, parva, minutiſſimè inciſa, *pinnatim* multa ad coſtam unam cohærent, ut

Acacia.

Columna ad Recci R. M. N. H. p. 866.

trecenta quinquaginta pollice tegere poſſis. Committuntur ad ſolem occidentem inter ſe, ut absque lobis unicum eſſe cenſeas ad Orientem ſenſim repanda. *Flores* copioſi, parvi, flavi, pallidè ſubflavi, atque etiam albi rotundi, platani fructibus ſimiles, qui molli veluti lanugine conſtant, & pulverem ex ſe remittunt. Alpinus mollem lanugînem, rotundum globulum efformantem dixit, jucundi odoris. *Siliqua* lupini ſiliquis quodammodo ſimiles, fuſcæ, compreſſæ, anguſto iſthmo eoque fragili interceptæ. Unicuique loculo ad latera apertili *ſemen* ut Bauhinus habet unicum, ſpadiceum, circulo in unguem ducto notatum, oblongum, medulla duriſſima. Ipſas intrinſecus pellicula ruffeſcēs ſuccingit; inter quam & extremum corticem liquot concretus, valdè paucus. Veslingius latitudine pollicem transverſum metiri, longitudine dispares eſſe ſcribit. Nam ſiliquarum ejusdem arboris alias digiti, alias manus quoque, ſpithamæve menſuram ſuperaſſe vidit, non ternis tantum aut quaternis, ſed octonis, etiam denis pluribusque ſeminibus inter arctatos lobulos invicem ſubornatis. *Naſcitur* in Ægypto locis à mari remotis: copioſiſſimè in monte Sinai ponè rubrum mare. Cahiræ flores flavos vel pallidos; in montibus Arabiæ albos profert. Circa Halepum humilis eſt, in arvis inprimis, agricolisque exoſa. Propè urbem Bir ad Euphratem major arbore & fructu quàm alibi: in Arabia cum rotundis fuſcis ſiliquis, & circa Babylonem in arena. In Creta plantante Honorio Bello, pediculo uno flos unus exibat, & citò in terram decidebat, frutice ad ſex cubitos elato, ſed qui nullum ſemen produxit. Circa Sues ad mare rubrum ſola in deſerto ſterili prodit, reliquis plantis ſolum dedignantibus. Crevit & Neapoli, tripedali longitudine, caudice ruſeſcente, foliis pennatis quaternis in ſingulis petiolis. Bina primo craſſa *lunata folia* ex ſemine prodiere, dein unicum pennatum octonis lobulis interrum, cauliculisque in quo ſpinulæ binæ. *Uſus* gummatis nobilis & frequens, de quo libro ultimo agemus. *Folia* perticâ decuſſa, arietum apud Arabes paſtus: *ſucco* ex immaturis ſiliquis & viridibus expreſſo, Cahirenſes coriarii pelles denigrant. *Duplex* eſt ſi *Differentiam* quæras, *Mas* & *Fœmina*. 1. *Mas* ſpinis horridus, fructus non edit. 2. *Fœmina* pauciores & molliores, quas extra ramos edit. Fœcundiſſima eſt; Orientibus Plejadibus, Novembri ſcilicet florere incipit, & rurſum ipſis Occidentibus Majo. Bifera in anno, bisque fructus maturat.

Vesling. ad Alpin. de plant. Exoticis c. 4.

Columna l. c.

II. *Acacia trifolia*, Matth. & Dodon. *Acacia altera*, Lobel. *Acacia altera Dioſcoridis*, Cæſalp. *Aſpalathus*, Bauh. *Aſpalathus ſecunda trifolia*; frutex tricubitalis, *foliis* rutæ aut Cytiſi ternis. *Siliqua* geniſtellæ aut vulgaris glycyrrhizæ novaculam effigiat dorſo obtuſiore, & altero latere quaſi acie, acutiore. Tria etiam aut quatuor geniſtellæ ſemina parva, rotunda, lara, dura, claudit: quæ nondum matura flavent, poſtea nigricant. Bauhinus *ramos* ipſi tribuit rigidos & lignoſos: *Corticem* ſubcinericium ſtriatum. *Spinas* duarum aut trium unciarum, bifidas, trifidas, & ſtriatas: *lignum* albicans: *folia* exiguæ pubertatis, quæ æſtate amittuntur, ut autumno redeant. *Provenit* in Jacyntho, Creta & in Palæſtina circa Hierichuntem & Ramam. Viſa Veronæ in horto Calceolarii, & Patavii apud Cartuſum. Quidam eandem cum illa planta faciunt, quæ circa Neapolim & Puteolos veris initio florem luteum geniſtæ ſimilem, & ſiliquas piloſas aurei coloris profert, *Spalatrone* dicta.

Lobel. Obſerv. p. 410. Bauhin. H. P. l. 11. c. 3. p. 375. Alpin. de plantis Exotic. l. 1. c. 6.

III. *Acacia Indica Farneſiana*, Romæ in horto Cardinalis Farneſii ex ſemina ex Inſula S. Dominici miſſo crevit. Magnitudo ei nucis Ponticæ. *Radix* una, recta, profunda, à qua radiculæ plures: autumno dum turget, braſſicam contuſam & putreſcentem quodammodo redolet.

Aldin. Horti Farneſii c. 3.

Can-

Caudex ſemipalmum craſſus. ***Rami*** longi, alti, erecti, juncturis in tectum ſibi non reſpondeotibus, flexiles, & fractu contumaces. Novelli qui humum ſpectant ex viridi cineraſcunt; qui ſolem, obſcurè rubent, albisque punctis maculantur, omnes tandem cum diluto virore cinerei. ***Folia*** menſe Majo prorumpunt, pennis quinis, ſenis vel ſeptenis in ſingulis petiolis, quibus aculei. Panduntur ſole Oriente, occumbente complicantur. ***Flores*** Quintili & Septembri menſibus funduntur. Pauci illi, ut ſingulatim exorti, poſtquàm pauca ex veteri ligno emerſerunt folia, & brevis pediculi, ſed qui fructum perficiant: Copioſi bi, ex novellis ſurculis, tres quatuor quinque & ſex orti quaſi ſimul, longo pediculo hærent, nullum *fructum* fortè propter frigus ferunt, & ſiccati arbori ſuæ ad ver usque appenſi adhærent. Virides ſuot initio dum parvi, & exiguum fragum æmulaotur; luteſcunt dein, poſt unum & alterum diem caneſcunt, parvæ in modum pilæ rotundi, tomentoſi, & quaſi ex pluribus flocculis conſarcinati. Occurruot in iis & parva ac oblonga vaſcula, niſi calyculos malis dicere, 95. 100. & 110, optimè ſimul in perfectam rotunditatem confarcta, quæ occluſa virent; aperta cum effloreſcunt ſingula 40. vel 50. tenuiſſima, brevia, lutea capillamenta, quibus pro apice granum luteum, emittunt. Sapor cum amaritudine ſtrictorius; odor violæ luteæ, & in ſiccis pertinax. *Siliquis* ex vaſculis ortus. Denæ ſæpè ex uno flore, nec centum oriri, quia tot calyculi, impoſſibile. Contortæ parvæ, rotundiores & veluti cornicula, virentque; ſapor ſtringentiſſimus: maturæ, lentium lobos exprimunt, ſex uncias longæ, digiti minoris craſſitie, tuberculoſæ, & nigerrimæ. Craſſas & ventrioſas Columna dixit. *Semina* in ſiliquis ſine ordine, viridia dum immatura, & piſeoli magnitudine, ſed loogiuſcula; dura & nigra dum matura. Allium vehementer redolent, ejusdemque fætore balitum manſa inficiunt. Subſtantia intus candida & levis. Miſſa eſt ſub nomine *Sarzæ*.

Columna ad Recc. R. M.N.H. p.867.

Acacia.

IV. *Acacia Americana Recci* eſt duplex 1. *Spinoſa*. 2. *Non ſpinoſa*.

1. *Acacia Americana Recci ſpinoſa* incolis *Mizquitl* dicitur. Incondita eſt & ſpinoſa, *foliis* exilibus, alliorum in modum pennas avium imitantibus, ordioe, utraque ramorum parte diſpoſitis; *flore* betulæ noſtratis proximo; *ſiliquis longis*, hinc & inde pendentibus, edulibus, dulcis & grati ſaporis, in quibus ſemen. Dat & *gummi*, & *Caſſiam*. Ideò Ximenes veram veterum Caſſiam eſſe credit. *Frequentiſſima* eſt Novæ Hiſpaniæ, & ſuâ ſponte quibusvis in locis, ſed maximè montoſis, temperatis, & frigidis provenit. Ex *ſiliquis* placentulas Cbicbimecæ formant, quibus panis loco veſcuntur. E tenerrimis *turionibus* effluit liquot vel exprimitur, morborum ocularium præſeos remedium. Decoctum *Cicerum* nimium menſium fluxum compeſcit: qui ſi primiparę, tineæ & lichenibus medentur.

Reccus R. M.N.H. l.3.c.24.

Laet Ind. Occid. l.5. c.3.

Nieremb. H.N. l.14. c.63.

2. *Acacia Americana Recci non ſpinoſa* incolis *Mizquisl Tzintzequam*, ut & *Tlacotic*, radice eſt fibroſa. *Caulis* & rami rubent ex luteo. *Folia* millefolii ſubtiliora quam in ſuperiore. *Flores* tres in ſummo rubri, qui in altera icone deſignantur: in qua anguſtioribus foliis, denſisque magis radicibus planta exprimitur. *Provenit* apud Michuacanenſes funditq; *gummi* vocatum Arabicum.

Reccus R. M.N.H. l.3.c.25. & p.417. Laet Ind. Occid. l.5. c.23.

E X O T I C A.

Præter jam dictas poſſunt huc ex Exoticis Indicis & aliis referri. 1. *Frutex Meſopotamicus Acaciæ foliis*. 2. *Frutex Palaſtinus Bellonii* .3. *Arbor cornigera foliis Acaciæ*. 4. *Ibira-pytanga Braſilienſium*. 5. *Tehoaxin Terentii*, quibus adde 6. & *Vty Braſilienſium*.

Tab. XCVI.

I. Frutex Meſopotamicus Acaciæ foliis, Petro de la Valle Equiti qui ex Oriente redux attulit, debetur. Magnitudinem humanam non excedit. *Ramuli* lignoſi, ulmeo cortice veſti-

Columna ad Recc. R. M.N.H. p.867.

Acacia. veſtiti, qui *ſpinas* non ſimul binas in exortu foliorum, ſed diſtinctas habent, unicamque in illorum exortu, *Folia* pennata, ſenis pennarum Ordinibus utrinque diſſecta, ac lobulis fere viginti utrinque admodum exiguis, ut vix pictura rectè exprimi potuerint, inciſa. *Flos* ignoratur, quia ſiccus erat ramulus. *Lobi* craſſi, contorti, obeſi, medullâ pallente fungoſa turgidi; in quibus *ſemina* pauca pyri effigie, ſed majora, minora parum Acaciæ Ægyptiæ, compreſſa, levia, nitida, & colore ſpadiceo, obliquè diſponuntur. *Creſcit* in Meſopotamia juxta flumen Tigridem, & juxta Euphratem in deſerta Arabia. *Siliqua* in ſanguine cohibendo uſus apud incolas, qui *Charnub* vocant.

Bellon. Obſerv. l. 2. c. 80. *II. Frutex Palæſtinus Bellonii*, myrthæ arbor ab eodem creditus. *Spinoſus* eſt, *caudice* contorto, denſo, horrentibusque ſpinis obſito. *Folia* Acaciæ ſimilia ſed paulò majora. Quid ſi cum priore idem, vel illi congener?

Reccus R. M. N. H. l. 3. c. 53. *III. Arbor cornigera foliis Acaciæ*, incolis *Hoitzmamaxalli*, eſt foliis Acaciæ ſeu Mitzquitl, *flore* luteo, ſiliquis edulibus. In ſtipite ac ramis cornua taurinis ſimilia, colore caſtaneo prodeunt. In corniculis generantur *formicæ* fulvæ nigricantes & tenues, quæ ova ferunt, & morſu dolorem, qui per diem durat. *Naſcitur* in calidis Huaxtecæ, & propinquis mari ſeptentrionali locis, ſeu editis ſeu campeſtribus. *Vſus foliorum* in extrahendis ex parte ſcarificata venenis. Faciunt id tuſa ſex horarum ſpacio, coloremque nigrum contrahunt. *Succus* dentibus applicatus dolorem placat. *Ova formicarum*, quæ vermiculos referunt, in pulverem redacta, & auribus injecta, contra idem ſymptoma adhibentur.

Marcgr. H. P. Braſil. l. 3. c. 5. *IV. Ibirapitanga Braſilienſium*, Luſitanis *Pao do Braſil*; arbor ſatis alta, *Cortice* fuſco, brevibus ſpinis armato. *Rami* alternatim oppoſiti. *Folia* buxi ſimilia, ſplendentia, dilutò virentia, absque petiolis. *Flores* in ramulis quaſi in unum congeſti, *πεντα-φύλλοι*, quorum quatuor cavi, quintum repandum, odoris Lilii convallii, ſi non fragrantioris; quos Decembri protrudit. *Siliquæ* oblongæ, compreſſæ, aculeatæ, obſcurè fuſcæ; quæ nihil in ſe continent. Circa Alagoa & alibi frequens.

V. Teboaxin Terentii, arbor eſt leguminoſa; *folia* Acaciæ ſimilia; *ſiliqua* piſo, quarum longitudo duodecem, latitudo durum digitorum. Reccus R. M. N. H. p. 409.

VI. Vty Braſilienſium, arbor ſaturatè virens & ſpinoſa, ſorbo aucupariæ figurâ ſimilis, & ferè rotunda. Marcgr. H. P. Braſil. l. 3. c 13. *Lignum* album ac lentum. *Cortex* ex gryſeo ſubfuſcus. *Folia* minima, in extremitate quaſi bicornia, nullius manifeſti ſaporis. *Floſculi* propè ramulos in uvam congeſti, albi, longis ſtaminulis, ita ut piloſi ſeu ſpinoſi videantur.

Articulus IV.

De Geniſta-ſpartio.

DE *Geniſta-ſpartio* nihil habeo ex Tab. *Veteribus* quod dicam. Apud XCVII. RECENTIORES eſt duplex 1. *Foliatum*. 2. *Aphyllon*, utrumque ſpinoſum.

I. *Geniſtaſpartium ſpinoſum folioſum* in triplici eſt differentia 1. *Majus*. 2. *Minus*. 3. *Foliis polygoni*. 4. *Foliis lenticulæ, floribus ex cæruleo purpuraſcentibus*.

1. *Geniſta-ſpartium ſpinoſum majus* Cluſ. H. P. vel eſt *flore luteo*, vel *flore pallido*, vel l. 1. c. 73. *hirſutum*. 1. *Geniſtaſpartium ſpinoſum* Bauh. H. P. *majus flore luteo*, Cluſio *Aſpalathus al-* l. 11. p. 402. *ter primus*; Angvil. *Acacia altera*; Lo- Lobel. Obſerv. p. 534. bel. *Aſpalathus ſecunda Monſpelienſium*; Tabern. *Scorpius primus*. Frutex eſt bicubitalis aut circiter, multis deorſum inflexis, longis, & virentibus *ſpinis* horrens. *Ramis* tubercula lignoſa adnaſcuntur, è quibus animalcula crocei coloris emergunt. *Folia* pusilla, lentis magnitudine, ſubrotunda, viridia, & nonnihil piloſa, autumno prodeunt. *Flores* in rigidioribus ſpinis, terni, quaterni,

aut

aur plures, geniſtæ ſimiles, lutei, odore meliloti Officinarum, ſapore nullo. *Siliqua* parvæ, longæ, tres vel quatuor, læves, compreſſæ, in quibus *ſemen*. Obſervatum foliis caruiſſe florentem. *Anguillara* folia ſpicatim ſibi invicem per ramulorum aſcenſum impoſita facit. *Creſcit* in Narbonenſi Gallia, in Cantabris ſuper aro Pyrenæo ſaltu & alibi. Caſpar Bauhinus inter Sommiere & Monſpelium Majo florentem vidit. Viſa & Bernæ in Benedicti Aretii horto. *Floribus* quidam ad icterum viridem utuntur, & toto cremio furnos calefaciunt. 2. *Geniſtaſpartium ſpinoſum majus flore pallido*, eſt Cluſii *Aſpalathus alter ſecundus*, jam dicto ſimile, ſed firmius, robuſtius, aliquando altius, & cui *flos* perpetuò pallidus. *Provenit* in Caſtella vetere. 3. *Geniſtaſpartium majus hirſutum*, Cantabris *Hallada* vocatur. Minus præcedentibus plærumque, & pedali altitudine, tenerius etiam. *Ramuli* in multo plures ſpinas dividuntur, iſtæ denuò in alias, ut ſingulæ totidem folia Abrotani videatur. Ex ramulorum lateribus prodeunt vere alii incani & hirſuti, quibus adnata *folia* mollia, & incana lentis, ſed majora quàm in primo genere. *Flores* in ſummis ramuſculis ſeni aut octoni, geniſtæ aut piſi formâ majores quàm in primo, colore luteo. *Provenit* in Cantabris ad radices Pyrenæorum qua Hiſpaniam ſpectant, tertio à Victoria milliari.

Cluſ. l. c. (margin, at 2.)

Cluſ. l. c. (margin, at 3.)

Cluſ. H. P. l. 1. c. 74. Bauh. H. P. l. 1. p. 401. Lobel. Obſerv. p. 535.

2. *Geniſtaſpartium ſpinoſum minus*, eſt *Scorpius ſecundus* Cluſii, *Geniſtaſpartium ſpinoſum alterum* Lobel. *Aſpalathus alter Hiſpanicus* Lugdunenſi, *Scorpius tertius* Tabern. *Spina Chriſti* Cæſalpino, *Aſpalatho Monſpelíano affinis* Bauhino. Pedem proceritate vix æquat, & ſpinis horret denſiſſimis. Quæ virent, ſeriem quandam ſervant, & ſemper contrario inter ſe exortu naſcuntur. Summis ramulis bini vel terni *flores* lutei, menſe Martio inſident. *Siliqua* vel potius *ſemina*, incana, lanugine hirta latitant ſub ſpinis. Viſum à Cluſio in collibus Granatæ vicinis iriнere Cordubenſi duntaxat, nec uſquam alibi.

Geniſta-ſpartiū.

3. *Geniſtaſpartium foliis polygoni*, ſeu *Alhagi Maurorum Rhauvvolfii*, Bauhino *Agul & Alhagi Arabibus*, *planta ſpinoſa mannam reſipiens*, frutex eſt cubitalis. *Radix* purpurea. Virgæ denſiſſimo ſpinarum acutiſſimarū, gracilium, flexiliumque ſtipatu referte. Surculi propè infiniti, teretes, & à trunco eleganti ordine hinc inde ſparſi, majori parte Cuſcutâ obſeſi, majori parte Cuſcutâ obſeſſi [sic?]

Rauvvolf. in itiner. Bauh. H. P. l. 11. p. 405.

runtur. *Folia* ad ſpinarum exortum oblonga, Polygoni figurâ, cinerea. *Flores* ex ſpinis plurimi, rubelli: quibus decidentibus ſuccedunt *ſiliquæ* rubentes, ſemine concolori farctæ. *Provenit* in Perſia, circa Halepum, & urbem Meſopotamiæ Kacka. Incolæ novum quoddam Mannæ genus ex eo legunt, cujus grana Coriandro noſtro majora paulo. Folia calidæ & ſiccæ naturæ ſunt. Manipulus in aqua decoctus purgat.

II. *Geniſtaſpartium aphyllum* eſt duplex 1. *Floribus ex cæruleo purpuraſcentibus*. 2. *Floribus luteis aculeis tribus ſemper junctis*.

I. *Geniſtaſpartium ſpinoſum aphyllon, floribus ex cæruleo purpuraſcētibus*, Cluſio *Erinacea*, Lobel. *Spartum aphyllon fruticoſum, junceis aculeis lanatis capitulis*, Cæſalp. *Geniſta rotunda alterum genus*. Taber. *Scorpius quartus*, & *Spartium aculeatum aphyllon*, Bauh. *Geniſta erinacea*, planta eſt dodrantalis, & in orbem per ſolum diffuſa. *Radix* lignoſa & magna. *Spina* multæ, virides. *Foliola* raro proferri, & ſi quando per pauca lenticulæ ſimilia, illis decidentibus multiplici ſpinarum vallo Erinaceum in ſe convolutum repræſentat. *Flores* geniſtæ bini aut terni, ex cæruleo purpuraſcentes, qui calyculis hiſpidis, villoſis, & omninò incanis includuntur, & menſe Aprili prodeunt. *Naſcitur* regno Valentino, circa Siete agues oppidulum locis aſperis frequens. Incolæ *Erizzo* vocant.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 75. Lobel Adverſ. p. 409. Bauh. H. P. l. 11. p. 403.

II. *Geniſtaſpartium ſpinoſum aphyllon, floribus luteis tribus aculeis ſemper junctis*, Bellon. *Achenopoda Cretenſium*, Bello *Echinopoda Cretica*, *Chenopoda Plinii*, *Echinopoda* Plurarchi & Athe-

Bellon. obſerv. l. 1. c. 18. Bellus ad Cluſ. epiſt. 3. Plin. H. N. l. 11. c. 8.

Cytiſus. Cluſ.l.c. Tabern.l.c.

hirſutus ſupinus foliis incana lanugine infernè pubeſcentibus, Cluſ. *Cytiſus ſeptimus*, Tabern. *ſextus*, Ger. *hirſutus*. Fundit aliquot ramos humi, lentos & fractu contumaces, qui nullis aut rariſſimis foliis obſeruntur. Ex lateribus prodeunt ramuli tenelli hirſuti, in quibus folia terna, dorſo elato supernè viridia, infernè cana lanugine pubeſcentia, herbacei odoris, ſaporis amariuſculi, longis pediculis nituntur. *Flores* lutei, ex alarum ſinu prorumpunt, qui dum marceſcere incipiunt, adeò ſaturatum aureum colorem induunt, ut purpuraſcere videantur. *Folliculi* unde flores emergunt, pallent & lanugine pubeſcunt. Siliquæ planæ & hirſutæ ſubfuſcum & exiguum ſemen continent. *Provenit* in ſylva ad Lachn pagum Viennæ vicinũ, & in Interamni ultra Dravum Pannonia. *Floret* hic aliquando Aprili, Majo ſæpius, & interdum novos per totam æſtatem ex ramulis flores profert. II. *Cytiſus ſupinus foliis infernè & ſiliquis molli hirſutie pubeſcentibus*, Cluſ. *Cytiſi ſeptimi ſpecies altera*, Eyſtertenſi *Cytiſus ſeptimus*, virgas habet pedales, tenues, virides, ſupinas & humi fuſas, quas ambiunt ſimilia folia. *Flores* pares extremis virgis quini, ſeni, aut plures ſimul congeſti innaſcuntur, nulli verò per virgas ſparſi. *Siliqua & ſemina* non differunt. Virgarum & foliorum pars inferior & ſiliquæ molli hirſutie pubeſcunt. Cluſius in ſolis Pannoniæ ſylvis menſe Majo *florentem* vidit.

Cluſ.l.c. p.97.

Cluſ.H.P. l.1.c.61. p.92. Lobel. Obſerv. p.503.

5. *Cytiſus hirſutus foliis minoribus ramulis tenellis villoſis*, Cluſio *Cytiſus primus*, Lobelio *Cytiſus Hiſpanicus primus*, Tabern. *Cytiſus Hiſpanicus* 1. icon. *alias ſeptimus*, arbuſculæ eſt aliquando magnitudine; *Stipes* durus, cujus *materia* flaveſcit, *cor* nigricat. *Cortex* candicat: *ramuli* toti villo obſeruntur. Folia terna uni pediculo inhærentia, Medicæ modo, dilutioris viriditatis, ſaporis viridium leguminum, amari tamen. In ſummis ramis *flores* Geniſtæ ſpicatim prodeuntes, nonnihil odorati. *Lobi* geniſtæ pares, oblongi, aſperi & hirſuti, in quibus ſemen nigricans, tumidiuſculum.

Lobel. Obſerv. p.505. Bauhin. H. P.l.11.c.3. p.374.

6. *Pſeudocytiſus flore Leucoii luteo*, Lobel. & Baubino *Cytiſi facie Alyſſon fruticans quorundam*, Tabern. *Cytiſus adulterinus*. *Radix* eſt lignoſa durior. *Folia* Cytiſi habitiora, albida, hiſpida, ſetaceis pilis rigentia. *Flores* lutei leucoii minoris æſtate, è ſparſis numeroſis, anfractuoſis, Polemonii ſtriatis calyculis fundit. Semen in folliculis.

III. *Cytiſus glaber*, eſt quoque ſextuplex. 1. *Glabris foliis ſubrotundis, pediculis breviſſimis*. 2. *Viridis*. 3. *Nigricans*. 4. *Foliis incanis anguſtis quaſi complicatis*. 5. *Foliolis glabris ſiliquis Ornithopodii hirſutis*. 6. *Bellonii*.

Lobel. Obſerv. p.388. Tabern. l.c. Bauhin. H. P.l.11.c.3. p.373.

1. *Cytiſus glabris foliis ſubrotundis, pediculis breviſſimis*, Lobel. *Cytiſus alter minor*, Tabern. *Cytiſus quintus rotundifolius*, Eyſtett. *Trifolium arboreſcens*, Bauhino *Cytiſus glaber ſiliquâ latâ*. Virgulæ ad tertium & quartum cubitũ aſſurgunt, glabræ & ubi attenuari occipiunt anguloſæ. *Folia* in ramulorum principiis terna, concinna, rotunda, breviſſimis pediculis hærent; in extremis bina aut ſingularia fortuito poſitu latiora, & in acumẽ deſinentia, utrinq; læto virore ſuperba. *Flores* in ramulorum ſummitate lutei, Geniſtellæ æmuli, ex pedicellis ſemuncia brevioribus inſident. *Siliqua* ſemunciam latæ, compreſſæ, glabræ, quibus *ſemina* fuſca, ſubrotunda, compreſſa. Vidit in Italia, & Baſileæ in Plateri horto Bauhinus. Fortè eſt *Cytiſus primus* Anguillaræ, qui etiam in Provincia & Corſica provenit, & Erucæ odorem ibidem habet. Tabernomontanus malè ſiliquas hirſutas appinxit.

Tabern. l.c. Bauhin. H. P.l.11.c.3. p.373.

2. *Cytiſus glaber viridis*, Tabern. *ſecundus*, Gerhar. *Siliquoſus*, Guilandino *Trifolium fruticans*, quid ſit, vix ex Tabernomontano colligas, Gerhardus verò nobis ad manũ non eſt. Johannes Bauhinus videtur *Cytiſum glabrum ſiliquâ anguſtâ* nominare: Si hic eſt, *folia* illi erunt terna, ex rotundo ſublonga: flores ad virgularum anguloſarum latera,

ex

ex foliorum alis ſingulares, magni, calyce ſatis longo. Siliquæ de lateribus prorumpunt, culmo anguſtiores, glabræ, inter Cytiſos omnes tenuiſſimæ, quæ pediculo breviſſimo hærent, & ſiccæ nigreſcunt. An non hic potius *ſiliquâ latâ* dici debeat, ſuperior, anguſtâ, conſideret Lector. Facilè in iſtis erratur.

Cord.H.P. c.29. Geſner. Hortor. Germ. p. 256. Cluſ.l.c. Tabernom. l.c. Bauhin.H. P. l.11.c.3. p.370.

3. *Cytiſus glaber nigricans* eſt Cordo *Pſeudocytiſus* ſive *niger*, Lugdun. *Cytiſus Geſneri*, Geſnero *Cytiſus minor*, Cluſ. *Cytiſus quartus*, Eyſtettenſi *Cytiſus ſpicatus*, Tabernom. *Cytiſus primus*, Bauhino *Cytiſus Geſneri cui flores fere ſpicati.* Virgas habet cubitales, lentas, vimineas, in multas alas tenues concavas, brevi pilo circa ramulorum faſtigia hirſutas. *Folia* terna, viridia, eminentiore dorſo, amariuſcula. Summæ virgæ in oblongam *florum* quatuor foliolis conſtantium ſpicam deſinunt; qui lutei piſi formam æmulantur, & melleum quid ſpirant. *Siliqua* ſuccedunt longæ, planæ, quibus exiguum & flaveſcens *ſemen*. *Naſcitur* in omnibus Viennenſis agri ſylvis, in Pannonia, Auſtria inferiore. In ſylva Hercynia quâ Bohemiam attingit, ſub finem Junii florere incipit, & Auguſto plærumque ceſſat. Geſnerus eum quatuor cubitorum facit, odoratis & oblongis florum ceu ſpicis aut paniculis plusquam millenis, habuitque Tiguri florentem è colle propè Scaphuſium. Eſt & circa Stutgardiam frequens.

Cluſ.l.c. Tabern.l.c.

4. *Cytiſus foliis incanis anguſtis quaſi complicatis* Cluſ. *Cytiſus ſecundus* Lugd. *Cytiſus ſecundus Hiſpanicus Lobelii*, Tabern. *Octavus*, duorum eſt cubitorum. *Virga* candidæ, omnino, tenues, ramoſæ. *Folia* terna, incana, ſemper quaſi complicata, dorſo prominente, impensè amara. *Flores* extremis ramis inſident, colore planè aureo. *Siliqua* longiuſculæ, aſperæ, ex purpura nigricantes, mucrone deorſum inflexo. *Semen* majus eſt ſubnigrius quàm in Cytiſo minoribus foliis, ramulis tenellis villoſis. *Creſcit* Salmanticenſi agro, & aliis Caſtellæ locis, juxta vias publicas: floretque ibidem Junio, ſemen Julio & Auguſto profert. Circa Monſpelium foliis eſt viridibus, in Hiſpania incanis.

Anagyris & Laburnum

Bauh.Prodrom.l.11. c.1.

5. *Cytiſus foliolis glabris ſiliquis Ornithopodii hirſutis*, virgis eſt rotundis, ſtriatis, duris, tricubitalibus, in varios ramos nonnihil lanuginoſos brachiatis; quos *folia* numeroſa, terna uni pediculo inhærentia, in ſummis ramulis exigua, dilutè virentia ambiunt. *Flores* parvi, lutei, Geniſtæ ſimiles. *Siliquæ* unciales, molli hirſutie tectæ, inſtar ſiliquarum Ornithopodii, minus tamen profundè ſinuatæ, & plures ſimul junctæ, ternæ, quaternæ, quinæ uni pedicello inhærentes; quibus *ſemina* parva, plana nigricantia. *Frequens* eſt in Hiſpania ad agrorum limites.

Bellon.obſ. l.1.c.56.60. 63.

6. *Cytiſus Bellonii*, in Thraciæ & Macedoniæ pratis provenit. Quid ſit, non deſcribit.

Articulus II.

De Anagyri & Laburno.

Tab. XCIV.

Dioſcor.M. M.l.3.c.167. Plin.H.N. l.27 c.4. Virgil.in Moreto. Varro R.R. l.1.c.18. Plin.H.N. l.29.c.4.

I. DE *Anagyride* ſeu *Anagyro* pauca apud *Veteres* occurrunt. Frutex eſt δενδρώδης, & βαρύοσμος. *Virgæ* & *folia* vitici ſeu agno caſto aſſimilantur. *Flos* braſſicæ, Plinio oleris. Ita illa apud Virgilium, Varronem, & ipſum Plinium κατ' ἐξοχὴν vocatur. *Semen* in corniculis (κερατίοις) non brevibus (μακροῖς Oribaſius legit) ſimile renibus gignit, ποικίλον καὶ στερεὸν (vetus Codex στρογγύλον legit) quòd περὶ τὸν τῆς σταφυλῆς πεπασμὸν, ſeu per meſſes ut Plinius prodidit, dureſcit. *Uſus foliorum & ſeminis.* *Illa* οἰδήματα ſed à partu tollere oportet. Recentia trita œdemata reprimunt: ſicca drachmæ pondere, in vino, ſecundas, menſes & partus extrahunt. *Hoc* eſt λιθοθρυπτικὸν & ἐμετικόν. Hinc proverbium, κίνεις τὸ ἀνάγυρον, de quo in Catalogo. Ad triginta ſex grana contra δυσπνοιαν nimis audacter, exhibuere quidam. Galenus *folia* virentia propter mi-

Anagy-ris & La-burnū.

ſtutam humidi minus aeria facit; reſiccata, incidere.

Plin. H.N. l.16.c.18.

II. Pauciora de *Laburno* habebis. Aquas odere, *inquit Plinius*, Cupreſſi, juglandes, Caſtaneæ, *Laburnum*. Alpina hæc arbor; nec vulgo nota; durâ & candidâ materie; cujus florem cubitalem longitudine apes non attingunt. (floris cubitalem longitudinem, legunt alii.)

III. MODERNIS duplex eſt Anagyris 1. *Fœtida.* 2. *Non fœtens.*

I. Anagyris fœtida, vel eſt *Prima*, vel *Altera, folio rotundo.*

Cluſ. H.P. l.1.c.63. Dodon. Pempt.6. l.2.c.27.

1. *Anagyris fœtida prima*, Dod. *Anagyris*, Geſn. *Anagyris propè Arelatum*, Cluſ. *Anagyris vera.* Tabern. *Anagyris prima*, frutex eſt hominis altitudine, in calidioribus præſertim regionibus; alibi duorum hominum magnitudinem æquat. *Ramulis* cortex ex viridi nigricans. *Folia* terna, ſupernè dilutè vireſcentia, averſa parte incana, fœtore caput perentia. Ex foliorum alis *flores* πενταφύλλοι, oblongi, Cytiſi florum modo, ſed quorum ſupremum quodque reliqua integit brevius eſt, & minimè ut in illis reflexum, coloris intenſius aurei, reliquis palleſcentibus. *Siliqua* digitalis longitudinis, pollicaris latitudinis, cartilagineæ, in quibus aliquando plura quàm quatuor *ſemina*, renis forma, exiguis phaſeolis æqualia, quæ initio candicant, mox purpuraſcunt, tandem ex cæruleo nigricant. *Naſcitur* circa Arelatem in colle D. Antonii; in Hiſpania, circa Hiſpalim, Valentiam, Mundam, Malaecam &c. Floret ibi Januario & Februario; ſemen æſtate maturum.

Bellus Epiſt.2. ad Cluſ.

2. *Anagyris fœtida altera rotundo folio*, eſt *Anagyris Cretica Honorii Belli.* Solo *folia* à ſuperiore differt, & circa Idam montem in Creta provenit. Caſeus ex lacte Caprarum quæ anagyrin depaſtæ ſunt, confectus, vehementes vomitus & fluxus ventris cauſatur.

II. Anagyris non fœtens eſt etiam duplex 1. *Major* vel *Alpina*, 2. *Minor.*

Matthiol. in l.3.Dioſcor.c.149. p.664.

1. *Anagyris non fœtens major* vel *Alpina*, Matthiol. *Anagyris prima & major*, Angv. *Egano fortè Ebeni 2. ſpecies Theophr.* Cordo *Arbor trifolia.* Camer. & Bauh. *Laburnum*, Eyſtett. *Anagyris latifolia*, arboris magnitudinem aliquando aſſequitur. *Rami* brachiati, quibus *cortex* virens, *materies* dura. *Folia* ex uno tuberculo terna, quaterna aut quina aliquando, infernè ſubhirſuta, ex virore pallido; ſupernè glabra, ſatisque ſaturo virore tincta, pediculo hirſuto inſident. *Flores* deſcribente Bauhino, ex eodem tuberculo, cum foliis, aut in ramulorum extremis, aut è lateribus; in longa, tereti, tenui, hirſutaque & incana ligula dependent, dodrantali, interdum breviore, flavi, Geniſtellæ floribus ſimiles, ex foliis quaternis, ſupremo reliquis multò majore lata, ſurſum reflexo, nigrore intus nonnihil maculoſo. Geſnerus Cubitales facit. *Siliqua* piſorum hortenſium ſiliquis ſimiles, compreſſiores, fractu contumaces: in quibus *ſemen* renis effigie, ex lato ſubrotundum, & quâ ſiliquæ per petiolum hærent tantillum excavatum, quod primo viride, per maturitatem, varium, & tam durum, ut ne maceratione quidem vincatur. *Provenit* abundè in Alpibus Chamberii, & Lauſannæ vicinis. Ex materie pali quibus agri ſepiuntur, & arcus nigri, tergore albi. Flores non attingunt apes. In horto Lugdunenſi habetur folio longiore, anguſtiore, ſolidiore & atro-virente, quod *Laburnum latifolium* nominatur.

Bauhin. H. P l.11.c.2. p.361.

Dodon. Pempt.6. l.2.c 27. Matthiol. l.c.

2. *Anagyris non fœtens minor*, Trago *faba inverſa*, Dodon. *Eghele*, Eyſtett. *Anagyris anguſtifolia*, Matth. *Altera*, Lugd. *Laburnum alterum*, Ananienſibus in agro Tridentino *Avornello* dicitur. Frutex eſt Anagyridi haud diſſimilis, non rarò arboreſcens. *Folium* trifolii non fœtens, nec ingrati ſaporis: *flores* lutei racematim palmi longitudine digeſti. *Cornicula* geniſtæ æmula, in quibus *ſemen* oblongum, phaſeoli modo, & ſubnigrum. *Naſcitur* apud Ananienſes, Bononiæ, in montibus circa Clarevall Burgundiæ, & alibi. In monte Salevæ & Thuyri circa Genevam

flore-

florebat in Julio:in montibus Apenninis, menſe Aprili nondum aperti flores. In horto Montbelgardenſi truncus ad craſſitudinem erutis exerevit.

Vid. Tab. XCV. Ex Exoticis placet hue duas referre. 1. *Tlalamatl*, & 2. *Tzitzattlalamatl.*

Reccus R. M.N.H. L.3.c.38. *I. Tlalamatl*, arbor eſt *foliis* ſalviæ pinguioribus & mollioribus: *floribus* ſpicatis parvis & coccineis; ex quibus progreſſu temporis acini prodeunt. *Naſcitur* in frigidis, floretque Februario menſe. Ajunt radicem tritam ulceribus mederi. Folia manipuli pondere decocta, vomitum eient.

Reccus l.c. p.452. *II. Tzitzattlalamatl* phaſeolus eſt trifolius, venis foliorum rubris floribus carneis papilonaceis; ſiliquis ſecuridacæ arboreſcenti ſimilibus.

Articulus III.

De Acacia.

Tab. XCV. I. **A**Cacia quæ & *Acantha*, duplex eſt Dioſcoridi. *Ægyptiaca* nempe ſeu *Thebaica*, & *Cappadocica*. 1. *Ægyptiaca* eſt δενδρῶδης καὶ θαμνώδης, id eſt Dioſcor.M. M.L.1.c.133. retinet formam fruticis, ſed arboris aliquando altitudinem acquirit, ut δενδρώδης πεφυκὸς Dioſcoridi dicitur. Cum myrrha inſtituta comparatio, lachrymæ ſucco non arbori convenir, & pro ὁμοίω ὅμοιον legi debet. Non valde eadem ὀρθόφυὲς. *Florem* promit candidum & aſpectu pulchrum, στεφανωματικὸς & φαρμακώδη. *Fructus* lupini in modum ſiliquis incluſus. Fundit preſſus χυλίσμα, immaturus ὀμφάκιον & viridem, πίεσμα nigrum, qui in umbra ſiccatur. Fundit & gummi. Eadem eum iſta Theophr. H.P.l.4.c.3. *Acanthos Theophraſti*, altitudine aliquando duodenorum cubitorum, ut tectis idonea cædatur: materie dura, quæ cæſa colorem Loti repræſentat, & tertio ſtatim anno renaſcitur. Tota, trunco exepto, aculeis Plin.H.N. l.9.c.13.& l.24.c.12. horret, adeò ut & germina & folia iis rigeſcant, *florem* ſuperius deſcripſimus, & coronis jucundis & medicamentis utilis. *Semen* in ſiliquis modo leguminum, quo coria perficiuntur, gallæ vice. Dum baccam Virgilius vocat, καρπὸν ſφαιρώδη De- mertius apud Athenæum, vel de alia ſpina intelligendi ſunt, quod veriſimile; vel de flore, qui ex obſervatione modernorum rotundus eſt, & platani pilulam mentitur. Fundit gummi, tum percuſſa, tum αὐτομάτως ἀπὸ χίτωνος. Circa Thebas hæc, ubi & quereus, & perſica & oliva, trecentis à Nilo ſtadiis, ſylveſtri tractu, & ſuis fontibus riguo. *Duplex* Theophraſto: *Candida* nempe quæ imbecillis facileque putreſcens: & *Nigra* quæ robuſtior, & incorrupta etiam in aquis durat, ob id utiliſſima navium coſtis. II. *Cappadocica*, quæ Strabo Geogr.l.12. Pontica & Galatiea, quod Galatia confinis, Ægyptiam quidem refert, ſed χαμαίζηλος & tenerior, (*deterior* legunt alii perperam; cum trunco præcedentis comparat) ſpinoſior, *foliis* rutæ ſimilibus. Autumno *ſemen* profert lenticulâ minus, in folliculis convexis, ternum quaternumve capacibus. Colligitur eira ea idem tempus, ante collectum (quia æſtate fructus immaturus acerbus) nimio validius. Tota in ſuccum expreſſa adſtringit, facultate inferior, & ad ocularia medicamenta inepta.

II. Nobis eſt Acacia quadruplex 1. *Foliis ſcorpoidis leguminoſa*. 2. *Trifolia*. 3. *Indica Farneſiana*. 4. *Americana Recci*.

Bauhin.H. P.l.12.c.8. p.426. Camerar.in Epitom. Bellon.Obſerv.l.2.c.56 Lobel.Adverſ.p.409. Alpin.de plantis Ægypt.c.4. 1. *Acacia foliis ſcorpioidis leguminoſa*, Bauh. *Acacia vera*, aliis *Acacia Ægyptiaca* & *Alexandrina*, Angvil. *Acanthus Theophraſti*, Bellonio Ἀκάκια *Officinarum Conſtantinopoli*, Lobel. *Spina Acacia Dioſcoridis prima*, Rauwolf. *Acacia Schamuth, Schack Halepi*, Ægyptiis *Sant*. Mori creſcit magnitudine. *Caudex* pruni. *Rami*, ſpinis albis, ab invicem divaricatis, binis ut plurimum ſimul junctis armantur. *Cortex* ex nigro cineraceus: *lignum* ex luteo palleſcens. *Folia* oblonga, parva, minutiſſimè inciſa, *pinnatim* multa ad coſtam unam cohærent, ut

Acacia. Columna ad Recci R. M N.H. p.866.

trecenta quinquaginta pollice tegere poſſis. Committuntur ad ſolem occidentem inter ſe, ut absque lobis unicum eſſe cenſeas ad Orientem ſenſim repanda. *Flores* copioſi, parvi, flavi, pallidè ſubflavi, atque etiam albi rotundi, platani fructibus ſimiles, qui molli veluti lanugine conſtant, & pulverem ex ſe remittunt. Alpinus mollem lanuginem, rotundum globulum efformantem dixit, jucundi odoris. *Siliqua* lupini ſiliquis quodammodo ſimiles, fuſcæ, compreſſæ, anguſto iſthmo eoque fragili interceptæ. Unicuique loculo ad latera apertili *ſemen* ut Bauhinus habet unicum, ſpadiceum, circulo in unguem ducto notatum, oblongum, medulla duriſſima. Ipſas intrinſecus pellicula ruffeſcês ſuccingit; inter quam & extremum corticem liquor concretus, valdè paucus. Veslingius latitudine pollicem transverſum metiri, longitudine dispares eſſe ſcribit. Nam ſiliquarum ejusdem arboris alias digiti, alias manus quoque, ſpithamæve menſuram ſuperaſſe vidit, non ternis tantum aut quaternis, ſed octonis, etiam denis pluribusque ſeminibus inter arctatos lobulos invicem ſubornatis. *Naſcitur* in Ægypto locis à mari remotis: copioſiſſimè in monte Sinai ponè rubrum mare. Cabiræ flores flavos vel pallidos; in montibus Arabiæ albos profert. Circa Halepum humilis eſt, in arvis inprimis, agricolisque exoſa. Propè urbem Bir ad Euphratem major arbore & fructu quàm alibi: in Arabia cum rotundis fuſcis ſiliquis, & circa Babylonem in arena. In Creta plantante Honorio Bello, pediculo uno flos unus exibat, & citò in terram decidebat, frutice ad ſex cubitos elato, ſed qui nullum ſemen produxit. Circa Sues ad mare rubrum ſola in deſerto ſterili prodit, reliquis plantis ſolum dedignantibus. Crevit & Neapoli, tripedali longitudine, caudice rufeſcente, foliis pennatis quaternis in ſingulis petiolis. Bina primo craſſa *lanata folia* ex ſemine prodiere, dein unicum pennatum octonis lobulis inſertum, cauliculisque in quo ſpinulæ binæ. *Vſus* gummatis nobilis & frequens, de quo libro ultimo agemus. *Folia* perticâ decuſſa, arietum apud Arabes paſtus: *ſucco* ex immaturis ſiliquis & viridibus expreſſo, Cahirenſes coriarii pelles denigrant. *Duplex* eſt ſi *Differentiam* quæras, *Mas* & *Fæmina*. 1. *Mas* ſpinis horridus, fructus non edit. 2. *Fæmina* pauciores & molliores, quas extra ramos edit. Fœcundiſſima eſt; Orientibus Plejadibus, Novembri ſcilicet florere incipit, & rurſum ipſis Occidentibus Majo. Bifera in anno, bisque fructus maturat.

Vesling. ad Alpin. de plant. Exoticis c. 4.

Columna l. c.

II. *Acacia trifolia*, Matth. & Dodon. *Acacia altera*, Lobel. *Acacia altera Dioſcoridis*, Cæſalp. *Aſpalathus*, Bauh. *Aſpalathus ſecunda trifolia*; frutex tricubitalis, *foliis* rutæ aut Cytiſi ternis. *Siliqua* geniſtellæ aut vulgaris glycyrrhizæ novaculam effigiat dorſo obtuſiore, & altero latere quaſi acie, acutiore. Tria etiam aut quatuor geniſtellæ ſemina parva, rotunda, lata, dura, claudit: quæ nondum matura flavent, poſtea nigricant. Bauhinus *ramos* ipſi tribuit rigidos & lignoſos: *Corticem* ſubcinericium ſtriatum. *Spinas* duarum aut trium unciarum, bifidas, trifidas, & ſtriatas: *lignum* albicans: *folia* exiguæ pubertatis, quæ æſtate amittuntur, ut autumno redeant. *Provenit* in Jacyntho, Creta & in Palæſtina circa Hierichuntem & Ramam. Viſa Veronæ in horto Calceolarii, & Patavii apud Cartuſum. Quidam eandem cum illa planta faciunt, quæ circa Neapolim & Puteolos veris initio florem luteum geniſtæ ſimilem, & ſiliquas piloſas aurei coloris profert, *Spalatrone* dicta.

Lobel. Obſerv. p. 410. Bauhin. H. P. l. 11. c. 3. p. 575. Alpin. de plantis Exotic. l. 1. c. 6.

III. *Acacia Indica Farneſiana*, Romæ in horto Cardinalis Farneſii ex ſemina ex inſula S. Dominici miſſo crevit. Magnitudo ei nucis Ponticæ. *Radix* una, recta, profunda, à qua radiculæ plures: autumno dum turget, braſſicam contuſam & putreſcentem quodammodo redolet.

Aldin. Horti Farneſii c. 1.

Caudex ſemipalmum craſſus. *Rami* longi, alti, erecti, juncturis in rectum ſibi non reſpondentibus, flexiles, & fractu contumaces. Novelli qui humum ſpectant ex viridi cineraſcunt; qui ſolem, obſcurè rubent, albisque punctis maculantur, omnes tandem cum diluto virore cinerei. *Folia* menſe Majo prorumpunt, pennis quinis, ſenis vel ſeptenis in ſingulis petiolis, quibus aculei. Panduntur ſole Oriente, occumbente complicantur. *Flores* Quintili & Septembri menſibus funduntur. Pauci illi, ut ſingulatim exorti, poſtquàm pauca ex veteri ligno emerſerunt folia, & brevis pediculi, ſed qui fructum perficiant: Copioſi hi, ex novellis iurculis, tres quatuor quinque & ſex orti quaſi ſimul, longo pediculo hærent, nullum *fructum* fortè propter frigus ferunt, & ſiccati arbori ſuæ ad ver usque appenſi adhærent. Virides ſunt initio dum parvi, & exiguum fragum æmulantur; luteſcunt dein, poſt unum & alterum diem caneſcunt, parvæ in modum pilæ rotundi, tomentoſi, & quaſi ex pluribus flocculis conſarcinati. Occurrunt in iis & parva ac oblonga vaſcula, niſi calyculos malis dicere, 95. 100. & 110, optimè ſimul in perfectam rotunditatem conſarcta, quæ occluſa virent; aperta cum efloreſcunt ſingula 40. vel 50. tenuiſſima, brevia, lutea capillamenta, quibus pro apice granum luteum, emittunt. Sapor cum amaritudine ſtrictorius; odor violæ luteæ, & in ſiccis pertinax. *Siliquis* ex vaſculis ortus. Denæ ſæpè ex uno flore, nec centum oriri, quia tot calyculi, impoſſibile. Contortæ parvæ, rotundiores & velnti cornicula, virentque; ſapor ſtringentiſſimus: maturæ, lentium lobos exprimunt, ſex uncias longæ, digiti minoris craſſitie, tuberculoſæ, & nigerrimæ. Craſſas & ventrioſas Columna dixit. *Semina* in ſiliquis ſine ordine, viridia dum immatura, & piſeoli magnitudine, ſed longiuſcula; dura & nigra dum matura. Allium vehementer redolent, ejuſdemque fœtore halitum manſa inficiunt. Subſtantia intus candida & levis. Miſſa eſt ſub nomine *Sarza*.

Columna ad Recc. R. M.N.H. p.867.

Acacia.

IV. *Acacia Americana Recci* eſt duplex 1. *Spinoſa*. 2. *Non ſpinoſa*.

1. *Acacia Americana Recci ſpinoſa* incolis *Mizquitl* dicitur. Incondita eſt & ſpinoſa, *foliis* exilibus, alliorum in modum pennas avium imitantibus, ordine, utraque ramorum parte diſpoſitis; *flore* betulæ noſtratis proximo; *ſiliquis longis*, hinc & inde pendentibus, edulibus, dulcis & grati ſaporis, in quibus ſemen. Dat & *gummi*, & *Caſſiam*. Ideò Ximenes veram veterum Caſſiam eſſe credit. *Frequentiſſima* eſt Novæ Hiſpaniæ, & ſuâ ſponte quibusvis in locis, ſed maximè montoſis, temperatis, & frigidis provenit. Ex *ſiliquis* placentulas Chichimecæ formant, quibus panis loco veſcuntur. E tenerrimis *turionibus* effluit liquor vel exprimitur, morborum ocularium præſens remedium. Decoctum *Cicerum* nimium menſium fluxum compeſcit: qui ſi primiparę, tineæ & lichenibus medentur.

Reccus R. M.N.H. l.3.c.24.

Laet Ind. Occid. l.5. c.5.

Nieremb. H.N. l.14. c.63.

2. *Acacia Americana Recci non ſpinoſa* incolis *Mitzquitl Tzintzequam*, ut & *Tlacotic*, radice eſt fibroſa. *Caulis* & rami rubent ex luteo. *Folia* millefolii ſubtiliora quam in ſuperiore. *Flores* tres in ſummo rubri, qui in altera icone deſignantur: in qua anguſtioribus foliis, denſisque magis radicibus planta exprimitur. *Provenit* apud Michnacanenſes funditq; *gummi* vocatum Arabicum.

Reccus R. M.N.H. l.3.c.25. & p.417.

Laet Ind. Occid. l.5. c.25.

EXOTICA.

Præter jam dictas poſſunt huc ex Exoticis Indicis & aliis referri. 1. *Frutex Meſopotamicus Acaciæ foliis*. 2. *Frutex Palæſtinus Bellonii*. 3. *Arbor cornigera foliis Acaciæ*. 4. *Ibira-pytanga Braſilienſium*. 5. *Tehoaxin Terentii*, quibus adde 6. & *Vty Braſilienſium*.

TAB. XCVI.

1. *Frutex Meſopotamicus Acaciæ foliis*, Petro de la Valle Equiti qui ex Oriente redux attulit, debetur. Magnitudinem humanam non excedit. *Ramuli* lignoſi, ulmeo cortice veſti-

Columna ad Recc. R. M.N.H. p.867.

Acacia. veſtiti, qui *ſpinas* non ſimul binas in exortu foliorum, ſed diſtinctas habent, unicamque in illorum exortu. *Folia* pennata, ſenis pennarum Ordinibus utrinque diſſecta, ac lobulis fere viginti utrinque admodum exiguis, ut vix pictura rectè exprimi potuerint, inciſa. *Flos* ignoratur, quia ſiccus erat ramulus. *Lobi* craſſi, contorti, obeſi, medullâ pallente fungoſa turgidi; in quibus *ſemina* pauca pyri effigie, ſed majora, minora parum Acaciæ Ægyptiæ, compreſſa, levia, nitida, & colore ſpadiceo, obliquè diſponuntur. *Creſcit* in Meſopotamia juxta flumen Tigridem, & juxta Euphratem in deſerta Arabia. *Siliqua* in ſanguine cohibendo uſus apud incolas, qui *Charnub* vocant.

Bellon. Obſerv. l. 2. c. 80. *II. Frutex Palæſtinus Bellonii*, myrrhæ arbor ab eodem creditus. *Spinoſus* eſt, *caudice* contorto, denſo, horrentibusque ſpinis oblito. *Folia* Acaciæ ſimilia ſed paulò majora. Quid ſi cum priore idem, vel illi congener?

Reccus R. M. N. H. l. 3. c. 33. *III. Arbor cornigera foliis Acaciæ*, incolis *Hoitzmamaxalli*, eſt foliis Acaciæ ſeu Mitzquitl, *flore* luteo, ſiliquis edulibus. In ſtipite ac ramis cornua taurinis ſimilia, colore caſtaneo prodeunt. In corniculis generantur *formicæ* fulvæ nigricantes & tenues, quæ ova ferunt, & morſu dolorem, qui per diem durat. *Naſcitur* in calidis Huaxtecæ, & propinquis mari ſeptentrionali locis, ſeu editis ſeu campeſtribus. *Vſus foliorum* in extrahendis ex parte ſcarificata venenis. Faciunt id tuſa ſex horarum ſpacio, coloremque nigrum contrahunt. *Succus* dentibus applicatus dolorem placat. *Ova formicarum*, quæ vermiculos referunt, in pulverem redacta, & auribus injecta, contra idem ſymptoma adhibentur.

Marcgr. H. P. Braſil. l. 3. c. 5. *IV. Ibirapitanga Braſilienſium*, Luſitanis *Pao do Braſil*; arbor ſatis alta, *Cortice* fuſco, brevibus ſpinis armato. *Rami* alternatim oppoſiti. *Folia* buxi ſimilia, ſplendentia, dilutò virentia, absque petiolis. *Flores* in ramulis quaſi in unum congeſti, *πεντα-φύλλοι*, quorum quatuor cavi, quintum repandum, odoris Lilii convallii, ſi non fragrantioris; qnos Decembri protrudit. *Siliquæ* oblongæ, compreſſæ, aculeatæ, obſcurè fuſcæ; quæ nihil in ſe continent. Circa Alagoa & alibi frequens.

V. Teboaxin Terentii, arbor eſt leguminoſa; *folia* Acaciæ ſimilia; *ſiliquæ* piſo, quarum longitudo duodecem, latitudo duum digitorum. Reccus R. M. N. H. p. 409.

VI. Vty Braſilienſium, arbor ſaturatè virens & ſpinoſa, ſorbo aucupariæ figurâ ſimilis, & ferè rotunda. Marcgr. H. P. Braſil. l. 3. c. 13. *Lignum* album ac lentum. *Cortex* ex gryſeo ſubfuſcus. *Folia* minima, in extremitate quaſi bicornia, nullius manifeſti ſaporis. *Floſculi* propè ramulos in uvam congeſti, albi, longis ſtaminulis, ita ut piloſi ſeu ſpinoſi videantur.

Articulus IV.

De Geniſta-ſpartio.

DE *Geniſta-ſpartio* nihil habeo ex *Veteribus* quod dicam. Apud RECENTIORES eſt duplex 1. *Foliatum*. 2. *Aphyllon*, utrumque ſpinoſum. Tab. XCVII.

I. *Geniſtaſpartium ſpinoſum folioſum* in triplici eſt differentia 1. *Majus*. 2. *Minus*. 3. *Foliis polygoni*. 4. *Foliis lenticulæ, floribus ex cæruleo purpuraſcentibus*.

1. *Geniſta-ſpartium ſpinoſum majus* vel eſt *flore luteo*, vel *flore pallido*, vel *hirſutum*. Cluſ. H. P. l. 1. c. 71. Bauh. H. P. l. 11. p. 402. Lobel. Obſerv. p. 534. 1. *Geniſtaſpartium ſpinoſum majus flore luteo*, Cluſio *Aſpalathus alter primus*; Angvil. *Acacia altera*; Lobel. *Aſpalathus ſecunda Monſpelienſium*; Tabern. *Scorpius primus*. Frutex eſt bicubitalis aut circiter, multis deorſum inflexis, longis, & virentibus *ſpinis* horrens. *Ramis* tubercula lignoſa adnaſcuntur, è quibus animalcula crocei coloris emergunt. *Folia* puſilla, lentis magnitudine, ſubrotunda, viridia, & nonnihil piloſa, autumno prodeunt. *Flores* in rigidioribus ſpinis, terni, quaterni,

aut

aut plures, geniſtæ ſimiles, lutei, odorem meliloti Officinarum, ſapore nullo. *Siliquæ* parvæ, longæ, tres vel quatnor, læves, compreſſæ, in quibus *ſemen*. Obſervatum folijs caruiſſe florentem. *Angvillara* folia ſpicatim ſibi invicem per ramulorum aſcenſum impoſita facit. *Creſcit* in Narbonenſi Gallia, in Cantabris ſuperato Pyrenæo ſaltu & alibi. Caſpar Bauhinus inter Sommiere & Monſpelium Majo florentem vidit. Viſa & Bernæ in Benedicti Aretii horto. *Floribus* quidam ad icterum viridem utuntur, & toto cremio furnos calefaciunt. 2. *Geniſtaſpartium ſpinoſum majus flore pallido*, eſt Cluſii *Aſpalathus alter ſecundus*, jam dicto ſimile, ſed firmius, robuſtius, aliquando altius, & cui *flos* perpetuò pallidus. *Provenit* in Caſtella vetere. 3. *Geniſtaſpartium majus hirſutum*, Cantabris *Hallada* vocatur. Minus præcedentibus plærumque, & pedali altitudine, tenerius etiam. *Ramuli* in multo plures ſpinas dividuntur, iſtæ denuò in alias, ut ſingulæ totidem folia Abrotani videãtur. Ex ramulorum lateribus prodeunt vere alii incani & hirſuti, quibus adnata *folia* mollia, & incana lentis, ſed majora quàm in primo genere. *Flores* in ſummis ramuſculis ſeni aut octoni, geniſtæ aut piſi formâ majores quàm in primo, colore luteo. *Provenit* in Cantabris ad radices Pyrenæorum qua Hiſpaniam ſpectant, tertio à Victoria milliari.

Cluſ. l. c.
Cluſ. l. c.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 74.
Bauh. H. P. L. 1. p. 403.
Lobel. Obſerv. p. 535.

2. *Geniſtaſpartium ſpinoſum minus*, eſt *Scorpius ſecundus* Cluſii, *Geniſtaſpartium ſpinoſum alterum* Lobel. *Aſpalathus alter Hiſpanicus* Lugdunenſi, *Scorpius tertius* Tabern. *Spina Chriſti* Cæſalpino, *Aſpalatho Monſpeliano affinis* Bauhino. Pedem proceritate vix æquat, & ſpinis horret denſiſſimis. Quæ virent, ſeriem quandam ſervant, & ſemper contrario inter ſe exortu naſcuntur. Summis ramulis bini vel terni *flores* lutei, menſe Martio inſident. *Siliqua* vel potius *ſemina*, incana, lanugine hirta latitant ſub ſpinis. Viſum à Cluſio in collibus Granatæ vicinis itinere Cordubenſi duntaxat, nec uſquam alibi.

Geniſtaſpartiũ.

Rauvvolf. in itiner.
Bauh. H. P. L. 1. p. 405.

3. *Geniſtaſpartium foliis polygani*, ſeu *Alhagi Maurorum Rhauvvolfii*, Bauhino *Agul & Alhagi Arabibus*, *planta ſpinoſa mannam reſipiens*, frutex eſt cubitalis. *Radix* purpurea. Virgæ denſiſſimo ſpinarum acutiſſimarũ, gracilium, flexiliumque ſtipatu refertę. Surculi propè infiniti, teretes, & à trunco eleganti ordine hinc inde ſparſi, majori parte Cuſcutâ obſeruntur. *Folia* ad ſpinarum exortum oblonga, Polygoni figurâ, cinerea. *Flores* ex ſpinis plurimi, rubelli: quibus decidentibus ſuccedunt *ſiliquæ* rubentes, ſemine concolori farctæ. *Provenit* in Perſia, circa Halepum, & urbem Meſopotamiæ Kacka. Incolæ novum quoddam Mannæ genus ex eo legunt, cujus grana Coriandro noſtro majora paulo. Folia calidæ & ſiccæ naturæ ſunt. Manipulus in aqua decoctus purgat.

II. *Geniſtaſpartium aphyllon* eſt duplex 1. *Floribus ex cæruleo purpuraſcentibus*. 2. *Floribus luteis aculeis tribus ſemper junctis*.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 75.
Lobel Adverſ. p. 409.
Bauh H. P. l. 11. p. 403.

I. *Geniſtaſpartium ſpinoſum aphyllon, floribus ex cæruleo purpuraſcẽtibus*, Cluſio *Erinacea*, Lobel. *Spartum aphyllon fruticoſum, junceis aculeis lanatis capitulis*, Cæſalp. *Geniſta rotunda alterum genus*. Taber. *Scorpius quartus*, & *Spartium aculeatum aphyllon*, Bauh. *Geniſta erinacea*, planta eſt dodrantalis, & in orbem per ſolum diffuſa. *Radix* lignoſa & magna. *Spinæ* multæ, virides. *Foliola* rarò profert; & ſi quando perpauca lenticulæ ſimilia, illis decidentibus multiplici ſpinarum vallo Erinaceum in ſe convolutum repræſentat. *Flores* geniſtæ bini aut terni, ex cæruleo purpuraſcentes, qui calyculis hiſpidis, villoſis, & omninò incanis includuntur, & menſe Aprili prodeunt. *Naſcitur* regno Valentino, circa Siete agues oppidulum locis aſperis frequens. Incolæ *Erizzo* vocant.

Bellon. obſerv. l. 1. c. 18
Belliis ad Cluſ. epiſt. a.
Plin. H. N. l. 11. c. 8.

II. *Geniſtaſpartium ſpinoſum aphyllon, floribus luteis tribus aculeis ſemper junctis*, Bellon. *Achenopoda Cretenſium*, Bello *Echinopoda Cretica*, *Chenopoda Plinii*, *Echinopoda* Plutarchi

& Athe-

Scorpius. Plutarch. Sympoſ. l.2. quæſt.4. Athen. Dipnoſ. l.3. Alpin. Exotic. l.1.c.8.

& Athenæi, vulgatiſſimũ eſt in Creta, & Erinaceum Cluſii, ſuperius deſcriptam æmulatur. Tota planta viridis & in orbem diffuſa cernitur, aculeis horrens. *Folia* nulla: *flores* parvuli lutei, ut Bellus habet. *Alpino* eſt frutex cubitalis, cui multi ab una radice *ſurculi* duri, lignoſi, & flaveſcentes, albicantes ſi exaruere. *Spinæ* plures, furſum ferè ex toto actæ, acutorum triangulorum ſpeciem præbent. *Floribus* qui pauci, thecæ parvulæ, triangulares ſuccedunt quibus ſemina. *Naſcitur* in Creta. *Lignum* aliquantulum amareſcit, non absque grato odore. Non patitur frigora. Non attingi ab apibus Plinius prodidit.

Articulus V.

De Scorpio ſeu Geniſta ſpinoſa.

Tab. XCIIX.

Theophr. H.P.l.6.c.1. & 5. Plin. H.N. l.21.c.15. & l.22.c.15.

I. DE *Scorpio*, hoc duntaxat ex Antiquis occurrit, totam ſpinis conſtare. *Radix* eſt ſimplex, brevis, & recta. Melius ἀβαθύρριζον leges quam βαθύρριζον. Non poteſt profunda radix eſſe quæ brevis. *Folium* nullum præter ſpinam. Non germinat ante æſtatem, prorogatque ſuam βλάστησιν ad autumnum. *Florem* poſt æquinoctium autumnale, ſeu μετὰ ἰσημερίαν φθινοπωρινήν, profert, ἐν τῷ σαρκώδει, τῷ ἐπιδύοντι ἀπὸ τῷ ἄκρῳ in carne extuberante in extremo aculei, (malè, ſeu ἐξοιδοῦντι τὸ ἀπὸ τὸ ἄκρον) ſeu τῷ ἐπανοιδοῦντι) initio candidum, poſtea ὑποπορφυρίζοντα, ſeu leviter ad purpuram accedentem. Hermolaus cum aſparago confundit.

II. RECENTIORIBUS duplex eſt 1. *Major*. 2. *Minor*.

I. Geniſta ſpinoſa major eſt etiam duplex 1. Brevibus aculeis. 2. Longioribus aculeis.

Bauh. H.P. l.11.p.400. Camer. in Horto. Lobel. Adverſ. p.334.

1. *Geniſta ſpinoſa major brevibus aculeis*, Lobel. Bauh. Tabern. *Nepa Theophraſti*. *Radices* habet ligneas, multiplices, implexas tenues: à quibus mox exorſæ *ſpinulæ* rigidulæ, denſæ, Corrudæ ſimillimæ, aliquantò majores, virgulta univerſa ſummotenus veſtiunt, ſicque tota planta denſis horret aculeis pro foliis: & faciem Corrudæ præfert guſtu amaricante. Viſa à Lobelio in Provinciæ locis montoſis ubertim fruticans, præſertim propè montium radices, qui Magdalenæ fano & ſpecui finitimi. Sed & ſaxeis & aridis, Sterellæi montis declivibus: nec non prope amnem argenteum. Frutex quem ſub *Nepæ nomine quorundam*, ſeu *Geniſtella ſpinoſa affini* tradit Bauhinus, ſenticoſus eſt, & pro folio ſpinam gerit. Pungens hæc mucrone creberrima, longitudine inæquali, Juniperinis foliis anguſtior, & nova ſpinarum minorum ſobole fęcunda, viridans, ſtriata, ſæpe glabra, aliquando pilo brevi obſita, quo & rami ſesquicubitales, ſtriati, nonnunquam hirſuti obducuntur. Facit & Ruellius fruticis in montoſis & aſperis naſcentis mentionem, quo ſepes tam vivas quam ſtructiles ruſtici ſtipant: ſed cum illi florem luteum adſcribat, fruſtra Scorpium Theophraſti credideris.

2. *Geniſta ſpinoſa major longioribus aculeis*, Dodon. *Geniſta ſpinoſa*, Cluſ. *Scorpius primus*, Tabern. *Scorpius ſecundus*, cubitali altitudine aſſurgit. Virgæ multæ, ex atro virentes, ſtriatę, denſiſſimo *ſpinarum* vallo obſitæ, quæ dein mineribus circumſepiuntur. *Folia* nulla niſi primo vere apparent, brevi decidua. *Flores* geniſtæ minores, pallidi, aliquando adeò ruſeſcentes, ut rubere videantur, ſub autumnum præſertim. Funduntur Majo & Junio, quandoque æſtate totá, circa Autumnum iterum floribus veſtita conſpicitur. *Siliquæ* Cylindraceæ, magna ex parte inanes, aliquando ſemine pallido & ſubfuſco turgidæ. *Naſcitur* variis Germaniæ, Belgii, Galliæ, Angliæ, & Hiſpaniæ locis. Circa Burdegalam & apud Cantabros frequentiſſima & tanta magnitudine aſſurgit, ut altitudine duos viros, craſſitudine brachium humanum æquet. Sed & aculeorum multitudine & paucitate pro locorum varie- Cluſ. H.P. l.1.c.74.

tate

tate variat. Parum abeſt quin *Scorpium Theophraſti* dixerim. Ἄφυλλον quidem ſcribit; ſed potuit adultam

Plin.H.N. l.33.c.4.

deſcripſiſſe. Quibusdam eſt *Ulex Plinii*, ſed nullas notas unde colligas addidit. Roriſmatini ſimilem dicit, aſperum, & qui aurum retineat. Nec ab hac multum abire puto *Nepam* quam *Bauhinus* Bononiæ vidit, ſpinis longioribus, minus rotundis & firmis, anguloſis, quæ in alias ſubdividebantur. In ſummitate ramulorum menſe Aprili apparebant florum pediculi, & veluti calyces hirſuti. Quia verò icon Bauhini ab iſtis diverſa, placuit & eam apponere.

Bauh. H.P. l.11.p.400.

Facta eſt ex ramulis tribus ex Anglia miſſis; in quorum *uno folia* in ſummitate latiuſcula, hirſuta, in aculeum deſinentia; in *altero* flores lutei ex brevi pediculo ſimul inter ſpinas; in *tertio* inter ſpinas *ſiliqua* latiuſculæ erant, compreſſæ, breves, nigræ, hirſutæ, calycibus folioſis æquè ferè longis obtectæ, in quibus *ſemina* bina.

II. *Geniſta ſpinoſa minor*, eſt quadruplex. 1. *Germanica*. 2. *Hiſpanica villoſiſſimma*. 3. *Anglica* ſeu *Aſpalathoides*. 4. *Montis ventoſi*, cui 5. adde *Geniſtam* ſeu *Spartum purgans Bauhini*.

Geſner. in Hortis Germ. p. 260. Dodon. Pempt. 6. l.1.c.21. Bauh. H.P. l.11.p.399.

1. *Geniſta ſpinoſa minor Germanica*, Dodon. *Geniſtella*, Geſn. *Geniſtella ſpinoſa*, Lobel. *aculeata*, Cæſalp. *Coroneolæ ſimilis ſuffrutex*, Cluſio *Geniſta ſpecies ſpinis & aculeis horrens*, Bauhino *Geniſtella aculeata folioſa*, *virgulas* quaſdam admodum tenues promit, initio minutulis *foliis*, ac exiguis innocentibus *ſpinulis* circumvallatas: poſtea verò cum annuæ fuerint, defluentibus foliolis ſolis durioribus ſpinulis communitas. *Floſculi* pallidè lutei. *Siliquæ* parvulæ in quibus ſemina exigua rotunda, & ſubrubentia. *Radix* lignoſa & lenta. Occurrit pluribus per Brabantiam locis nonnihil humentibus, incultis

Lobel Adverſ. p.409.

etiam & neglectis. Carere eâ adhuc videtur Italia & Narbona, ſi Lobelio fides. Per Pannoniam vulgatiſſima. Circa Francofurtum & aliis Germaniæ locis frequens. Paulò ab iſta deſcriptione *Bauhini Geniſtella aculeata folioſa* abit. Folia in ea hirſuta alterno poſitu naſcuntur, ſpinæ longæ, creberrimæ, majoresque minorum ſobolem infeſto mucrone pungentium è lateribus pariunt. *Flores* lutei ſpicati &c. At *Cæſalpini Coroneolæ ſimilis ſuffrutex*, *ramulis* eſt obſequioſis & lanuginoſis, qui anno ſecundo *aculeis* rectis armantur, quibus alii à latere inſunt; *foliis* Polygoni; *floribus* geniſtæ minutis; *ſiliquis* brevibus & latis lentis modo, in quibus pauca ſemina. Toti plantæ ſaporem auſterum & glutinoſum cum modica amaritudine, addit; incultisque & humectis locis naſci.

Scorpius.

Bauh. Prodromi Theſauri l.11. c.3.

2. *Geniſta ſpinoſa minor Hiſpanica villoſiſſima*, in Prodromo *Geniſtella Monſpeliaca ſpinoſa Bauhino* dicitur. Viticulis eſt palmaribus, in terram reflexis, quorum pars inferior in breviſſimos ramulos, ex parvis ſpinulis conſtantes dividitur, à medio verò ſurſum villoſi ſunt, quandoque in ramulos brachiati, oblongis viridibus foliis, minoribus ſæpè additi, veſtiti, ſpiniſque carentes: ſummitatibus flores pallidè lutei, forma Geniſtæ ſpinoſæ vulgaris ſimiles, inſident. Monſpeſſuli quidam *Corrudam luteam* vocabant. *Similem*, ſed per omnia majorem, caulibus pedalibus, foliis rarioribus, ſpinis longioribus, minusque pungentibus, floribus majoribus, & aureis, quaſi in ſpica diſpoſitis, ex Hiſpania habebat Bauhinus. Tanta in hac ſpecie varietas.

Caſp. Bauh. Prodromi l.11. c.3. Johan. Bauhin. H.P. l.11.p 401.

3. *Geniſta ſpinoſa minor Anglica*, ſeu *Aſpalathoides*, Johanni Bauhino eſt *Geniſtella minor Aſpalathoides*, pedalem ſuperat altitudinem. *Stipes* rotundus, lignoſus, *cortex* rufus, hinc inde ſpinis rarioribus armatus, & in ramos qui in minores ſubdividuntur, brachiatus. *Foliola* circum ramos rara, parva, quædam ſubrotunda, oblonga quædam, ſpinis interjectis. *Flores* lutei ſuperioris duplo minores, hinc inde componuntur. Miſſa ex Anglia. Sed & in aſperis circa Aureliam Gallorum viſa, ramis latè ſeſe ſpargentibus. *Iohanni Bauhino* eſt frutex vix cubitalis, *cortice* quaſi cinereo. *Virgis* ſpinę bre-

Geniſta non ſpinoſa. viores alternatim diſpoſitæ. *Foliola* juxta ſpinas ferè rotunda, lenti paluſtri penè æqualia. *Flores* inter ſpinas per totos ramos copioſi, aurei.

Bauh. H P. l.11.p.400. 4. *Geniſta ſpinoſa minor montis ventoſi*, frutex eſt palmaris, cui priores rami plures duas uncias longi, ſpinis juniperinis ornati; alii longiores quatuor unciarum circiter, *folia* hirſuta, longiuſcula & latiuſcula, *flores* aurei.

Bauh. H.P. l.11.p.404. 5. *Geniſta* ſeu *Spartum purgans Bauhini*, in duobus ramulis ab eo exhibetur. 1. *Prior* ſeſquicubitalis erat, rigidus, cortice craſſo amaricante, ligno albicante intus, in numeroſam virgarum ſobolem divaricatur, in quarum extremis aculei, ipſe uvæ marinæ quodammodo adſimilis. *Foliola* in ramorum extremorum geniculis, cinericia lanugine obſeruntur. *Flores* ex longiuſculis pedicellis lutei. Ex monte Pilati erat. 2. *Poſterior* ſenticoſior eſt & ſtrigoſior, innumeris nodulis toroſus, incurvo ligno, vix pedalis. *Ramuli* in ſpinas deſinunt. *Foliis* & *floribus* orbatus in extremis quibuſdam capitula hirſuta, incurva & nutantia gerit, quod monſtroſum quaſi eſt.

Articulus VI.

De Geniſta non ſpinoſa.

Tab. XCIX. Geniſtam ſpinoſam, *Geniſta non ſpinoſa* excipit, quæ quintuplex. 1. *Anguloſa*. 2. *Tinctoria*. 3. *Ramoſa foliis hyperici*. 4. *Argentea* & 5. *Arabica*.

I. *Geniſta non ſpinoſa anguloſa* eſt duplex 1. *Scoparia*. 2. *Trifolia Bauhini*.

Lobel. Obſerv. p.531. Adverſ. p. 401. Bauh. H.P. l.11.p.190. Cluſ. H.P. l.1.c.71. 1. *Geniſta non ſpinoſa anguloſa & ſcoparia*, Cluſ. *vulgaris*, Lobel. & Eyſtett. *Geniſta ſcoparia vulgi, & Spartium*, Cæſalp. *Geniſta quadrato junco*, dicitur. Attingit ſæpè hominis altitudinem. *Radix* lignoſa, dura, fibras in obliquum emittens. *Caudices* tenues lignoſi, à quibus *virgulæ* anguloſæ, virentes, flecti faciles. *Folia* exigua, obſcurè virentia: *floſculi* elegantes communiter lutei, rarò albi. *Siliquæ* plenæ, per maturitatem nigricantes: in quibus ſemina plana, ſubruffa, dura, lentibus minora. Sæpè radici Orobanche adnaſcitur ex ipſius fibris profecta; quidam *rapum geniſtæ* vocant, alii *hypoſpartium*. Tuberoſum hoc turbinatum, ſubnigricantibus ſquammis, pulpâ ſubluteâ. *Caulis* inde dodrantalis, cui *flores* circa faſtigium ſubcandidi, Lamii ferè æmuli, ſeu galeati; *ſiliquæ* oblongæ, craſſæ, teretes; in quibus *ſemina* minutiſſima & ſupervacanea. *Provenit* locis ſiccis, glareoſis, ſecus vias, aliquando in ſylvis. *Rapum* menſe Junio & Julio invenitur in Flandria, Gallia, Anglia, Auſtriæ & Pannoniæ ſylvis. Sabaudiæ & Pedemontii colles copioſum fundunt. Cæſalpinus hujus generis exiguum in Alpibus, ceſpite lato, palmaribus juncis mollibus, ſine foliis creſcere ſcribit: Dodonæus illi ſubeſſe quæ ad perfectionem non venit, & vel nullos vel paucos flores proferr. Vehementer à quibusdam commendatur ad calculum & movendas urinas, ſi in vino decoctum, vel recens in ſuccum qui ad ſolem indurari debet; ſemiſiccum in oleum redactum propinetur. Succus recens vulnera mundat & glutinat: pulvis cum calido vino exhibitus, inſigne contra colicam remedium.

2. *Geniſta non ſpinoſa anguloſa trifolia Bauhini* frutex eſt ſarmentoſus duos aut tres cubitos altus. *Radix* multifida, lenta, lutea. *Rami* denſi, anguloſi, vireſcentes, flexiles. *Folia* trifolii crebra, hirſuta, acuminata. *Flores* crocei, *galericulati*, ſtaminibus recurvis, cum apicibus croceis. *Siliquæ* nigræ, compreſſæ, latæ, hirſutæ, in quibus *ſemen* Coluteæ veſicariæ, fuſcum compreſſum. Tota ſtirps graviter olet, & amareſcit. *Naſcitur* in arenoſis juxta vias, in ſylvis, agris, campis, & montanis arbuſtis, quæ ſtatis temporibus cædi ſolent: in Germania, Gallia, Anglia, Italia &c. In Pannonia, Bohemia, Auſtria, Moravia, nulla ſpontè naſcentis veſtigia obſervavit Cluſius. In Hetruria, Majo & Junio; inter Beſfordiam & Maſ- Bauh. H.P. l.11.p.388.

& Maſmunſter Septembri floret. Inter Monſpelium & Lugdunum viſa à Bauhino menſe Julio cum ſiliquis & foliis ex uno pediculo ternis, piloſis. Quantum ad *vires* & *uſum*, calefacit & ſiccat in altero ordine, abſtergens, & partium tenuium. Ex *virgultis* aridis & combuſtis factum lixivium, cum albo & tenui vino, potenter aquoſos humores per veſicam pellit, acrimoniâ viſceribus aliquando damnoſum. Eadem in vino vel aqua decoctorum contra Cachexiam, hydropem, & viſcerum obſtructionem virtus. *Florum* uſus in *acetariis*, ſi gemmantes adhuc decerpti ſale & aceto condiantur, quod Germanis, Gallis, & Belgis ſolemne; nec ullus à nauſea vel vomitu metus: contra calculum, ſi aqua ex iis deſtilletur. *Seminis* in purgandis *hydropicis*, podagricis, ſi drachmæ unius pondere in ſubſtantia, vel aucto pondere ut artis eſt, duarum unciarum decocto, exhibeatur. Non minus potenter quam helleborus ſupra & infra pellit.

II. *Geniſta non ſpinoſa tinctoria* eſt triplex. 1. *Hiſpanica foliis anguſtioribus incanis.* 2. *Italica ſeu Lucenſis foliis latioribus.* 3. *Germanica.*

Cluſ. H.P. l.1 c.69. Lobel Adverſ. p.407. Bauh. H.P. l.11.p.392.

1. *Geniſta non ſpinoſa tinctoria, Hiſpanica foliis anguſtioribus incanis*, Cluſ. *tinctoria Hiſpanica*, Lobel. *Geniſtella infectoria*, Lugd. *Oricella Theveti*, Bauhino *Geniſtella tinctoria Hiſpanica.* Frutex eſt bicubitalis. *Caudex* rectus, enodis nudus, cui *cortex* candicans. *Rami* multiplices, tenelli, fragiles, & breves. *Folia* lini aut thymeleæ, ſupernè virentia, infernè incana, & argentei ſplendoris; guſtus ſubamari. *Flores* ſummis ramulis ſpicatim congeſti, geniſtæ tinctoriæ Germanicæ ſimiles, lutei. Quo tempore floret, creſcit ſub ea *Hæmodori* quoddam genus elegans, pedalis altitudinis, brachialis craſſitiei, multis floribus à medio ſcapo ad ſummum usque exornatum, magnis, oblongis, luteis, extremâ parte hiantibus, & in quinque partes diviſis. Totum pingui & oleoſa materiâ turget. *Viſa* in regno Murciano ſecundum vias, menſe Martio florens. Hæmodoro ſi vaccæ veſcantur, creduntur taurum expetere. Unde incolis *Yerva tora.* Theveti *Oricella* in inſulis Canariis naſcitur. Ferrea inprimis, locis lapidoſis & montoſis. Tincturam ad coria ſuppeditat. Geniſta non ſpinoſa.

Bauh. H.P. l.11.p.393.

2. *Geniſta non ſpinoſa tinctoria Italica ſeu Lucenſis foliis latioribus ſurculo* eſt lignoſo, ſtriato, nodulis ab ima parte contorto. *Folia* latiora, molliora, & breviora quam prætereitæ. Viridia eadem, adverſa parte ſubcinericia, per ambitum leviter hirſuta; & alternatim ponuntur. Nervus inſignis per medium excurrit, & in apicem terminatur. *Flos* luteus & hians. In ſicca nullus notabilis guſtus. *Provenit* in montibus Lucenſibus.

Plin. H.N. l.31.c.5. Bauh. H.P. l.11.p.391. Cluſ. H.P. l.1.c.69. Dodon. Pempt.6. p.749. Lobel. Adverſ.p.407.

3. *Geniſta non ſpinoſa tinctoria Germanica*, aliquibus *Lutea herba Plinii*, Bauhino *flos tinctorius*, Trago *Ferula*, Leoniceno *Lyſimachia*, Cæſalp. *Coroneola Angvillara*, Cluſ. *Geniſta vulgaris*, Dodon. *Geniſta tinctoria*, Cordo *Chamælence*, Lobel. *Geniſtella infectoria vulgi* dicitur. E *radice* lignoſa, *viminum* cubitalium, & teretium ſeges fruticat: quibus *folia* alternatim adnaſcuntur hyſſopi, majora, interdum paria, ſupra & infra atro virentia, quæ fatuo madore os mandentis implent. *Flores* in thyrſis lutei, geniſtæ anguloſæ minores. *Siliquæ* unciam longæ, latiuſculæ, glabræ; in quibus multa *ſemina* parva. *Invenitur* in ſylvoſis locis, ad montanorum pratorum margines in Germania, Gallia & alibi. Genevæ & Ebroduni Majo, Junio & Julio floret; menſe Auguſto Montbelgardi. *Uſus* florum in tingendo. Luteum colorem præbent, qui ſi cæruleo ſuperinducatur, viridem efficies. *Variat* foliis latioribus, anguſtioribus; ramulis modò erectis, modò procumbentibus. *Coroneolam* ſuam facit Cæſalpinus ſuffruticem cubito breviorem, cui ramuli recti & ſtriati; folia lini ſed latiora; *flos* luteus, copioſus; *ſiliquæ* exiles. Oritur in ſylvis.

Chamæ-geniſta. Bauh. Phytopin. l. 11. p. 395.

III. De *Geniſta non ſpinoſa ramoſa foliis hyperici*, quæ Lugdunenſi Geniſta minima, nihil habeo quod dicam, niſi variare. Bauhinus non longè Friburgo & ad Petram pertuſam fruteſcentem, Monſpelii humilem collegit.

Bauh. H. P. l. 11. p. 398.

IV. *Geniſta non ſpinoſa argentea*, ſurculus eſt multiplex, teres, in multas alas transverſas diviſus, argenteus. *Folia* ad ramulorum exortum ſingularia, argentea hirſutie obſita. *Fructus* in ſurculorum internodiis, Carpobalſamo officinarum ſimilis, ſpadicei coloris, corticoſus, in ſummo apicula acuta exornatus, calyculo foliaceo continetur. *Semen* in eo nigrum, ſubrotundum, rugoſum, & ferè evanidum. *Habebatur* in horto Patavino ſub *Cytiſi argentei* nomine.

Bellon. obſerv. l. 2.

V. *Geniſtâ Arabicâ* quæ à noſtra diverſa, planicies ad montem Sinai oblitæ ſunt: quæ etiam in Arabiæ ſolitudinibus naſcitur.

Articulus VII.

De Chamægeniſta.

Vid. Tab. XCIX.

Chamægeniſta in ſextuplici eſt apud Bauhinum differentia. 1. *Foliis geniſta vulgaris*. 2. *Sagittalis*. 3. *Caule foliato*. 4. *Folio articulato*. 5. *Cretica*. 6. *Montana hiſpida*.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 71. Bauh. H. P. l. 11. p. 393. Tabern. H. P. l. 35. 107.

I. *Chamægeniſta foliis Geniſtæ vulgaris*, Cluſio *Chamægeniſta prima*, Tabern. *Geniſtella Pannonica*, Bauhino *Geniſtella piloſa*, frutex aliquando bicubitalis. *Radix* longa & obliquè ſerpens. *Virgulta* teretia, lenta, ſtriata humi diffunduntur, in multos angulosos *ramulos* diviſa. *Folia* per eos temerè ſparguntur terna quaterna, dorſo eminentiore & quaſi complicata, ſupra cana lanugine obducta, infra glabra, guſtus amariuſculi. *Flores* ad ramulorum latera multi, crocei, ex hirſuto calyculo, exterius piloſi, interius glabri; nullo alibi, alibi perexiguo, alibi etiam haud contemnendo odore. *Siliquæ* his ſuccedunt planæ, latiuſculæ, hirſutæ: in quibus ſemen exiguum, flaveſcens. *Prodit* locis ſiccis, editis, deſertis, in Pannonia, Germania, Gallia, & alibi. Inter vepres luxuriat, & in majorem altitudinem excreſcit. In ſylva Aigremont menſe Aprili floret. Viſa etiam in ſabuloſis & lapidoſis tumulis, Oeno fluvio per Sequanos labenti propinquis. Mulierculæ in movendis menſtruis in fomentis adhibent.

Tabern. l. c. Cluſ. l. c. Lobel. Adverſ. p. 408. Bauh. H. P. l. 11. p. 393.

II. *Geniſta ſagittalis*, Tabernom. *Chamæſpartium*, Geſn. *Geniſta minima*, Lobel. *Geniſtella graminea montoſa*, Cluſio *Chamægeniſta altera*, Camer. *Geniſtella ſagittalis pannonica*, Bauhino *Geniſtella herbacea*, Gerh. *Geniſtella lagopoides*, herba eſt potius lignoſa quam frutex, raro cubitum excedens. *Ramuli* molles, hirſuti, internodiis diſtincti quibus duæ latæ & molles fimbriæ. Ad ſingula internodia *folium* unum oblongum, obtuſum, piloſum, ſine pediculo. *Flores* in virgularum ſummitate parvi, hiantes, lutei, ſpiciformes. *Provenit* in Burgundia circa Montbelgardum; in Gallia circa Monſpelium; in Hercynia ſylva, Baſileæ ubi Majo floret. In Pannonia naſcentem multis locis obſervavit Cluſius. Reperitur & circa Francofurtum ad Mœnum, & in colle juxta Limagum fluvium, infra Wettigam monaſterium. Flores puerorum crepundia & luſus. Eſt *Major* & *Minor*. Unde *Chamæſpartium primum* & *ſecundum* Tabernomontani.

Tabern. l. c. Cluſ. H. P. l. c. Bauh. H. P. l. 11. p. 394.

III. *Chamægeniſta caule foliato*, Dodon. *Geniſta humilis*, Camer. *pumila*, Cluſ. *Chamægeniſta peregrina*, Bauhino *Geniſtella herbacea platyphyllos*, Tabern. *Chamæſpartium tertium*, Gerh. *Geniſtella pinnata*, vix palmari altitudine aſſurgit, admodum tamen fruticoſa. *Folia* Chamæleæ proxima, breviora, dura, carnoſa, aliquantulum in ambitu ſinnoſa, criſpa, rigidiuſcula, uno nervo ex altero è medio folii prodeunte, qui nervus paulatim intumeſcit, & in ramulum convertitur. *Flores* in ramulorum ſummitatibus quini, ſeni, aut plures ex villoſis calyculis naſcuntur, aurei

planè

planè coloris, niſi bina inferiora incanâ lanugine pubeſcerent. In foliis Valentini regni aſperis & incultis menſe Majo florentem obſervavit Cluſius.

Tabern. H. P. l.3. c.107. IV. *Chamægeniſta folio articulato*, Tabern. *Chamæſpartium Narbonenſe*, Gerh. *Geniſtella globulata*, eſt ſagittali ſimillima, niſi quod ſit minor. Repit virgultis ſuis humi.

Bauh. Prodrom. l.11. c.5. V. *Chamægeniſta Cretica* virgulæ palmo minores, humi diffuſæ, tenues, rotundæ, ſubcanæ, in ramulos diviſæ. *Foliola* oblonga, anguſtiſſima, bina aut terna, ab eodem exortu, ſed altero ſemper longiore, incana. Ex foliorum alis *foſculi* terni, quaterni, parvi, lutei, Geniſtæ floribus æmuli. Siliquas non vidit.

VI. *Chamægeniſta montana hiſpida*, Thalio Geniſtæ minoris ſpecies.

ARTICULUS VIII.

TAB. XCIX. & TAB. C.

De Spartio.

Dioſcor. M. M. l.4. c.158. I. SPartium frutex eſt *Dioſcoridi*, longas proferens virgas, ἀφύλλους, non quod folia omninò non habeat, ſed quòd dum primò germinare incipit, exilibus cingatur, quæ quamprimum decidunt, ita ut reliquo anni ſpacio, viduum foliis cernatur: & δυσθραύστους ſeu frangi contumaces. *Flos* ipſe leucoii luteus. In *ſiliquis* ſeu phaſeolis (ſic eum Sarraceno legendum,) exilia *ſemina*, lenticulæ ſimilia habentur. Plin. H. N. l.24. c.9. Plinius cum Geniſta confundere videtur, dum ei eas vires, quæ Spartio à Dioſcoride aſſignantur, adſcribit. *Uſus* Ramulorum in iſchiade & tuſſi, ſi in aqua macerentur, mox tuſorum ſuccus, ſeu hauſtu ſeu per clyſterem exhibeatur. *Flores* & *ſemẽ* cum aqua mulſa per ſuperiora vehementer hellebori modo ἀκινδύνως purgant: hoc etiam κινεῖ τὴν κάτω κάθαρσιν.

II. Apud RECENTIORES occurrunt 1. *Arboreſcens ſeminibus lenti ſimilibus.* 2. *Alterum monoſpermon ſemine reni ſimili.* 3. *Tertium flore albo.* 4. *Triphyllon.* 5. *Sterile.* 6. *Creticum Alpini.* 7. *Spinoſum ejuſdem* cui adde 8. *Spartio primo affinem.* Spartium.

I. *Spartium arboreſcens ſeminibus lenti ſimilibus*, eſt Bauhino & Cedro *Geniſta juncea*, Cluſio *Spartium Dioſcoridis*, *Geniſta Plinii*, Dodonæo *Geniſta Italica*, Marth. *Geniſta*, Lugd. *Spartium*, Lobel. *Spartium Dioſcoridum Narbonenſe & Hiſpanicum*, Camer. *Geniſta trans Alpina*, Eyſt. *Spartium Hiſpanicum*, frutex eſt quatuor vel quinque cubitorum. *Vimina* juncea, teretia, obſequioſa, viridantia: per quæ dum floret & novella eſt, *folia* quædam oblonga, ramis concoloria, & decidua ſparguntur. *Flores* in virgultorum ſummitatibus multi, lutei, aſpectus læti, floribus piſorum ſimiles, & guſtu dulces. Succedunt his *ſiliquæ* quatuor vel quinque uncias longæ, compreſſæ, aliquantum incurvæ, colore caſtaneæ, in quibus viginti ſæpè ſemina compreſſa, rubentia, lucida, Lente minora, non ita circinata, ſaporis leguminoſi. *Naſcitur* in Italia, Gallia, Hiſpania & Germania. In Hetruria adeò copioſa, ut colles aurei videantur. Circa Monſpelium floret menſe Aprili. Viſa Baſileæ arborea. Lignoſiore ſtipite in Angliæ & Belgii hortis adoleſcit. Quantum ad *Vires*, Calida eſt & ſicca in ſecundo, ſemen calidius, floribus & ramulis humiditas incidens ineſt. *Lignum* vitibus ligandis apud Italos inſervit, fiuntque ex macerato funes & rudia linteamina, ex quibus ſucci. Expetitur & figulis, conficiendo vaſorum fictilium generi, quod vulgò *de maidua* vocant. Ut aureus color in opere conſervetur, hoc ſolo fornaces ſuccendunt. Aqua è floribus urinæ difficultatem tollit. Unguentuum contra ovium ſcabiem paratur: oleum ad obſtructiones ſplenis, fermentaturque ad viginti dies in fimo.

Cluſ. H.P. l.1. c.70. Bauh. H.P. l.11. p.395. Matthiol. ad Dioſcor. l.4. c.152.

II. Spartium alterum monoſpermon ſemine reni ſimili, Dodon. *Spartum frutex majus*, Cluſ. *Spartum ſecundum Hiſpanicum*, Lugd. *Spartium Hiſpanicum alterum*, Tabern. *Spartium Hiſpanicum quartum*, Lobel. *Hiſpanicum* alte- Dodon. Pempt.6. l.2. c.3. Lobel. Obſerv. p.515. Bauh. H.P. l.11. p.397.

Spar-
tium.

alterum flore luteo, Bauh. *Spartium Hiſpanicum lobis rotundiuſculis flore luteo.* *Radix* dura, lignoſa. *Stipes* cubitalis, cui cortex ſcaber & ſtriatus. *Radix* vireſcentes & ſtriati, *virgulæ* junceæ, quibus novellis & dum germinant, aliquot folia, ſtatim ac planta florere cœpit, decidua, ut dein ἄφυλλος videatur. *Flores* lutei inodori, trifolio pratenſi aut glycyrrhizæ ſimiles. *Lobi* cartilaginei, rotundiuſculi, ex flavo rubeſcentes, in quibus ſemen plærumque unicum, durum, nigrum, exiguo reni ſimile, quod in lobis dum quatiuntur crepitat. *Creſcit* variis Caſtellæ locis ſolo arenoſo, floretque Majo. Semen Julio maturum. Semine in uvis Damaſcenis reperto, habuit in Belgio enatum Murſonus.

Cluſ. H.P. l.c. Bauh. H.P. l.11.p.398.

III. Spartium tertium flore albo, Cluſio *Hiſpanicum tertium*, Dodon. *Spartum frutex minus*, Tabern. *Spartium Hiſpanicum quintum*, hominis aliquando altitudinem ſuperat. *Virgulis* eſt ſuperiore tenuioribus lentioribusque: *flore* ejusdem formæ, ſed majore & candido, *lobis* & ſemine minoribus. *Viſum* à Cluſio Gadibus & locis vicinis, ſolo ſterili & arenoſo, Februario florens.

Bauh. H.P. l.11.p.399. Lugd. H.P. l.2.c.25.

IV. Spartum triphyllon, Lugd. *Geniſta Ilvenſis*, Gviland. *Caſſia Latinorum*, Bauhino *Geniſta radiata ſive ſtellaris*, aliis *Scopa Plinii*, ramoſa eſt planta. *Caulis* unus, *inquit Bauhinus*, in tres dividitur ramos, hi rurſum in alios bis aut ter aut quater ſemper ternos; internodia duas uncias longa: *folia* ad unumquodque geniculum ſex verticillatim cauli circumpoſita incana, hirſuta: in viminum valdè tenerorum anguloſorumque extremis *flores* geniſtarum denſi & lutei. *Creſcit* in Ilva, & alibi.

Gviland. de papyro.

V. Spartum ſterile juncus eſt propriè aridi ſoli, quod neque folium, neque florem, neque ſemen profert. *Naſcitur* in Hiſpania & Africa. Utuntur eo ad varia.

Alpin. de plant. Exot. l.1.c.12.

VI. Spartium Creticum Alpini, planta eſt procera, denſiſſimè fruticans, ſurculoſa: quippe ramulis à craſſis veluti caudicibus, rotundis, viridibus, denſè maculis parvis albis punctorum alborum modo, infectis, naſcentibus longis, ſubtilibus, ſurſum rectè actis, flexilibus, rotundis, cortice viridi prædita. Hi deorſum ramulos multos habent, utrinque in æqualibus intervallis inordinatim poſitos, & in medio ramis foliisque nudi ſunt, & poſtea ſurſum in cymis denſè fruticant. *Folia flores* & *ſiliquæ* aſpalathi ſunt. Tenera germina, flores & ſemina valenter per alvum, & vomitum pituitam & ſeroſos humores purgare dicuntur. Indictum Alpinus putat.

VII. Spartium ſpinoſum Alpini duplex eſt, *primum* & *ſecundum*. I. *Spartium Alpini ſpinoſum primum*, multos nigros *ramos* habet, *virgas* junceas, ſubtiles, nigreſcentes, quibus in cacumine *ſpinæ* duræ nigreſcentes, triangulæ. In ſurculorum exortu *folia*, in eodem exortu quina, parva, tenuia; *flores* lutei, parvi, Spartii Cretici ſimiles; quibus *ſiliquæ* parvæ ſuccedunt. II. *Spartium Alpini ſpinoſum ſecundum*, ramos poſſidet craſſos, rotundos, aſperos. *Virgæ* in *ſpinas*, acutas, triangulos multos facientes deſinunt. *Foliis* duplex ordo. Ad exortum ſurculorum ex ramis, Spartii ſunt ſimilia, ſed tenuiora, ex uno exortu trina, quaterna, quina: poſt in virgis rectis utrinque crebra, tragacanthæ modo, usque ad apicem ferè virgularum, quibus ſubtiles duræ & acutæ ſpinæ ſuperſunt. *Naſcitur* in Creta cum priore.

Alpin. de plant. Exot. l.1.c.13. Alpin. de plant. Exot. l.1.c.14.

VIII. Spartio primo affinis, ſuffrutex eſt cubitum ſuperans, *caule* tenui, tereti, candicante cortice tecto, qui in plurimas *virgas* tenuiſſimas dividitur, quarum aliquæ palmum ſuperant, aliæ minores ſunt: Circa quas *folia* longiuſcula, anguſtiſſima & rariſſima, ita ut virgæ penè nudæ appareant: ſummis virgis ſingulis unicum *capitulum* rotundum, villoſum, molle inſidet, geniſtellæ tinctoriæ forma, ſed ex minoribus pallidè luteis compoſitum. Nam quilibet flos ex calyculo villoſo, hirſutie albo prodit.

Bauh. Prodrom. l.12. c.5.

Viſa

Viſa in montibus ſaxoſis ad aquas Blancas.

Articulus IX.

De Colutea.

Tab. C.

Theophr. H.P. l.3.c.14.&17. I. COluteæ apud *Veteres* Theophraſtus meminit. δένδρον εὐμεγέθης (malè quidam οὐ μέγα legunt.) *Folium* habet, non τύλῃ vel τιλῇ tænu-græco ſed τῇ ἰτέᾳ ſalici non abſimile: *fructum* (non abundè pro magnitu- Theophr. H.P.l.1.c.18 dine ſua fructificat) in ſiliqua lata, (ἐν λοβῷ non ἐν ὑμένι) fert modicè durum, magnitudine lentis, qui oves θαυμαστῶς πιαίνει. Proprie Lipare eſſe creditur. *Naſcitur* ſemine & fimo præcipuè ovillo. Seritur cum Arcturus occidit, ſemine ante macerato, cum jam in aqua tumere inceperit. *Germinat* primo μονοφυὴς ſeu ſingulari caudice, triennio maximè. Baculi tum deciduntur, tanquam præſtantiores. Si quis ita decurtaverit, emoritur arbor, καὶ γὰρ ἀπαραβλαστός ἐστι. Deinde σχίζεται ſeu in ramos ſpargitur, quartoque anno arboreſcit. *Arborem Iuda* eſſe quibusdã placet, qui ideò totam illam periodum, apud Theophraſtum in hunc ſenſum legunt. ἡ δὲ κερκὶς ὥσπερ κολυτέα ὅλη ἐστὶ, τὸ μὲν φύλλον ἐγγύθεν κισσῷ πολύοζον καὶ πολύφυλλον τὸ δένδρον, ὅλον μέγα· τὸν δὲ καρπὸν καθάπερ χέδροπα ἐν λοβοῖς ἔχει πλατέσι, καὶ τὸ σπερμάτιον τὸ ἐνὸν, μικρὸν, σκληρὸν δὲ μετρίως, ὀλίγα δὲ τοιαῦτα τῶν δένδρων id eſt, *Siliquat. eſt Cercis, ut & Colytea arbor tota nodoſa, folioſa, magna: fructus ut leguminum, in ſiliquis latis ſemen exiguum, paucum, pro magnitudinis ratione incluſum ſiliquis, modicè durum. Tales arbores paucæ, &c.* Sed nimis hæc coacta: nec reſpondet comparatio. *Triplex* autem videtur apud Theophraſtum occurrere. *Prima* folioſa & ramoſa, cui ſemen parvulum, non magnum modicè durum, &c. *Altera* cujus libro citato tertio capite deſcriptio habe- Theophr. H.P.l.3.c.17 tur. *Tertia* quæ circa Idam provenit fruticoſa, ramoſa, inventu rara. *Radices* ei rataæ, criſpæ & flavæ. *Lignum* durum & ſpiſſum. *Folium* laurinum ſed rotundius, amplius, ut vel ulmeo ſimile appareat, oblongius tamẽ, colore altera parte viridi, inferiore & averſa candicante, tenuibus multis fibris nervoſum, inter eas ſitis, quæ coſtarũ inſtar à medio protenduntur. *Fructu & flore* putatur carere: *Cachryn* autem clavatam *gemmasq;* circa folia læves, pingues, candidasq; facie amentacea fundit. Præciſa vel igne deuſta περιφύεται καὶ ἀναβλαστάνει. Nos priores duas conjunximus. Revera enim una arbor eſt. Colutea.

II. RECENTIORIBUS eſt triplex 1. *Veſicaria.* 2. *Siliquoſa* ſeu *Scorpioides.* 3. *Caule geniſtæ fungoſo.* Quibus adde Siliquam oblongam cinericeam granis Coluteæ.

I. Colutea veſicaria Cordo *Sena*, Cæſalp. *Emeri alterum genus*, aliis *Colutea Theophraſti*, arbor eſt non magna in multos ramos diviſa. Materies ferè ſambuci durior, & cava; cortex interior viridis, exterior cinereus. *Folia* novem vel undecem ad coſtam unã, ut plurimum oppoſita, glycyrrhizæ aut ſenæ modo, ſupernè glabra, magisq; viridantia, infernè albidiora & hirſuta, guſtu amaro. *Flores* ex longo pediculo multi crocei, qui Majo, Junio, Julio, Auguſto, Septembri & Octobri funduntur: quibus decidentibus ſuccreſcunt *folliculi* membranei pellucidi, interdum rubentes, ſpiritu veluti turgidi, ita ut digitorũ preſſu cum ſonitu diſſiliant. Intus *ſemina* ad folliculi ſuturam tanquam coſtam, quę maturo ſemine dehiſcit, brevib⁹ pediculis appenduntur formâ renis, ante maturitatem lutea, poſt, minora, nigra ferè, dura, & lacuna in medio prędita, piſorum ſapore. *Viſa* ſponte juxta Caſtellũ Sponeck ad Rhenum prodiiſſe. Lugduni & alibi copioſè ex ſemine provenit. Baſileæ tertio à ſatione anno floruit, quinto Montbelgardi. Erat & Leſnæ in horto Illuſtriſſimi Comitis Leſcinii, ſupremi regni Poloniæ Theſaurarii, ſed metuo ne in incendio florentiſſimæ illius urbis, ſceleſtiſſimi cujusque juſſu perpetrato, perierit. *Folia* dicũtur leniter purgare, ſi pondere unius uncię infuſa aſſumantur. Fortè & per ſuperiora purgat, ꝑpter aliquam cum geniſta ſimilitudinem.

Bauh. H.P. l. 11. p. 380. Tabern. H. P. l. 3. p. 817. Dodon. Pempt. 6. l. 2. p. 772.

Colutea.

II. Colutea ſiliquoſa ſeu ſcorpioides eſt quadruplex 1. *Major.* 2. *Minor.* 3. *Odorata Alpini.* 4. *Maritima glauco folio.*

Cluſ. H.P. l.1.c.65. Bauh. H.P. l.11.p.381.

1. *Colutea ſiliquoſa ſeu ſcorpioides major*, Cluſio *prima elatior*, Cæſalp. *Emerus vulgo* dicitur. *Rami* fractu contumaces anguloſi & ſtriati. *Folia* ſeptena, novena, pinguiuſcula, coluteæ, ſi magnitudinem excipias ſimilia, ingrati admodum & amari ſaporis. *Flores* inter folia lutei, odorati, bini ferè, rarius ſingulares vel terni, geniſtæ floribus ſimiles. Quibus labellum duplex, inferius rotundum, integrum, ſtriatum, ſuperius bifidum, & quaſi alatum duobus cruſculis innititur. *Galea* in roſtri acutiem mucronata, ex luteo vireſcens, apicum albicantium ſcirrhos occulit. *Siliqua* hos inſequuntur longæ, teretes, quibusdam veluti articulis diſtinctæ; in quibus oblonga, lævia, ſubfuſci coloris *ſemina* ſingula ſingulis articulis clauduntur. *Creſcit* ſponte in Apennino monte propè Bononiam, in Helvetia, Italia, Gallia &c. Monſpelii in locis nemoroſis inter buxos Junio & Julio erumpit. Genevæ quà itur Collognium in monte Salene, vidit Decembri virentem Bauhinus, florentem Majo. Juxta Arue ad Rhodanum ſiliquis maturis in Auguſto.

Cluſ. H.P. l.c. Bauh. H.P. l.c.

2. *Colutea ſiliquoſa ſeu ſcorpioides minor* duplex eſt, *Simplex* nempe & *Coronata*. 1. *Colutea ſiliquoſa minor ſimplex*, Bauhino *humilis*, ſuperiori eſt ſimilis, niſi quod humi diffundatur, *virga* palmares aut pedales hyeme marceſcant, & vere novo è nova radice germinent. Spontè & abunde in vicinis Viennæ montibus *naſcitur*. In hortis culta fit major, retinetque hyeme virgas & floret Majo. 2. *Colutea ſiliquoſa minor coronata*, ex *radice* craſſa lignoſa & lenta, plures novas ſingulis annis ineunte vere fundit virgas cubitales, vimineas, læves, virides. Alata in his temerè ſparguntur *folia*, quina, ſeptena, novena, quæ uni coſtæ adhærent, & guſtata nonnihil acrimoniæ in ſummis labris relinquunt. *Flores* in oblongis foliorum virgulis copioſi, leguminacei, in orbicularem coronam diſpoſiti, & flavi. *Siliqua* articularim diſtinctæ, ſuperioribus breviores; ſemen in articulis ſingulis. *Creſcit* in Pannonià inter vepres & ad vinetorum margines. *Floret* aliquando Majo, Junio nonnunquam.

3. *Colutea ſiliquoſa odorata Alpini*, cubitalis eſt, & tota argentei coloris. *Folia flores ſiliqua* vulgaris Coluteæ ſimilia: in eo differentia, quod *illa* in extremo latiora, pediculisque undecem conſtet, quibus extrema latiora & coloris argentei: hi odorati: *iſta* albæ & minores. Floret vere, menſe verò Majo ſiliquæ matureſcunt. Ægerrimè hyeme in Italia vivit. Alpino ex ſeminibus nata, & floruit & ſiliquas produxit, quibus matura ſemina. *Floribus* vim purgatoriam & vomitoriam quidam adſcribunt. Alpin. de plant. Exot. l.1.c.9.

4. *Colutea ſiliquoſa ſeu ſcorpioides maritima folio glauco*, virgis eſt pedalibus rarius cubitalibus, lignoſis, rotundis, ruſeſcente rigoſo cortice tectis, in frequentes ramos diviſis. *Folia* alata ſeptem aut novem, uni coſtæ, binis ſemper ex adverſo ſitis adhærent, uno impare extremam alam occupante, Coluteæ foliis ſimilia, ſed multo minora, obtuſa, & cordata, glauci vel cæſii coloris. *Flores* & forma & colore Coluteæ ſimiles, ſed minores. Pediculis tenuibus *ſiliquæ* tenues, oblongæ, unciales, articulis diſtinctæ inſident; quarum ſingulis articulis ſingula ſemina incluſa ſunt. *Creſcit* in maritimis Italiæ propè Terracinam, ibique vidimus. Bauh. Prodrom. l.11. c.2.

III. De *Colutea caule geniſtæ fungoſo*, ita Bauhinus. Monſpelii nobis oblatus eſt *ramus* cubitalis Geniſtæ Hiſpanicæ firmitudine craſſitieque, dilutè virens, nudus, fungoſus, ex palmari diſtantia in ramos divaricatus. Quorum commiſſuris *folia* hærent quina Polygalæ Valentinæ Cluſii craſſitie, anguſtiora longioraque. Externis ramulis *floſculi* Bauh. H.P. l.11.p.381.

infi-

ſinſident dictæ Polygalæ quoque, exigui ſaris, in orbem congeſti. Succedunt *ſiliquæ* anguſtæ, articolatæ, in tenuiſſimum & Scorpionis ſimillimum ſpiculum retminatæ.

Cluſ. Exot. l. 2. c. 20. *IV. Siliqua oblonga cinericea granis Coluteæ*, tres uocias erat longa, licet interdum brevior reperiatut, gracilis, rugoſa, & inæqualis, cinericeâ cute conſtans, quæ ſecuodum longitudinem io binas partes dehiſcebat. *Grana* eraot molta, plana & dura.

ARTICOLUS

De Senna, & Jovis barba.

TAB. CI. IGnota *Veteribus Senna*, etſi eam quidam Dioſcoridis *Delphinium*, nonnulli *Pelecinum*, alii *Empetrum*, *Peplium*, *Alypon*; alii Theophtaſti *Cercidem* ſive Coluteam tertiam faciaot. Mauritani primi ejus meminere, ſub nomine *Sena* & *Senna*, Actuarius ex Græcis ſolus. Abeorhoe novam plantam eſſe adſtruit. Duo verò ejus genera. Eſt eoim 1. *Alexandrina* ſeu *foliis acutis*. 2. *Italica* ſeu *foliis obtuſis*.

Baub. H. P. l. 11. p. 377. *I. Senna Alexandrina* ſeu *foliis acutis*, aliis *Orientalis*, *Ægyptiaca* & *Syriaca*, adfertur ex Oriente. *Caules* cubitales aut altiores; ex quibus alternatim *pediculi* teoues palmo loogiores exeunt: ad quos ex mediocrib' intervallis quatuor aut ſex *foliorum* coojugationes adnexæ ſunt, nullo impari alam claodente. *Folia* ipſa ex viridi in flavum declinant, proximeque coſtæ adhæreſcunt, Glycyrrhizæ foliis ſimilia, ſed acutiora, guſtus nonnihil viſcidi, amari & nauſeoſi. *Siliquæ* falcatæ, compreſſæ nigricant, in quibus ſemen parvum, gigartis ſimile, compreſſum, album vel nigricans. Adduot quidam *flores* ex pallido luteos, rubellis veſtigiis venoſis: nec plantam

Matthiol. ad Dioſcor. p. 571. ultra anoum io Italia durare. *Seritur* in Syria & Ægypto, adoleſcitque io fimeto ovillo probatior. *Uſus* foliorum & ſiliquarum in purgando egregius. Evacuant craſſos, viſcoſos, melancholicos, & atrabilarios humores. Meſue folliculos totius purgare putat; quod hi membranei, miousque flatulenta ſemina quàm folia. At quia immaturi ſecantur, ne folia, ex quibus plus lucri, decidant, acerbiores iidem. Frequeotior ergò *foliorum* uſus, in infuſo potius quam decocto vel ſubſtantia, vehementiusque moveot, ſi Mannam vel roſarum dilutum cum cremore Tartari adjeceris. Paraotur ex iis & *Syrupi* elegantes, quos in Diſpenſarotiis vide. Gratiſſimus eſt guſtu, qui ex fol. Sennæ libra una, cum ſucci pomor. redol. lib. iij. Cinnamomi, Aniſi ana unc. j. ſucci limooum lib. ſemis, ſpirit. vitrioli pauxillo & ſaccari lib. j. ſecundum artem paratur. Datur unciar. duar. pondere. Quod ſi grana Diagrydii 4. vel 5. addideris, copioſius purgabit. Fit ex iiſdem *pulvis* ſi onc. folior. uoi, jalapæ & Cremoris Tart. ana tantundē cum Zingibere & Zedoaria miſcueris. Exhibetur io paſſularum minorum decocto. Braſſavolus in appetentia Canina ab atrabile ventriculum inſidente feliciſſimè infuſo uſus eſt. Ego aqoæ ferveotiſſimæ, additis addeodis, per aliquot horas immergere ſoleo: nec fruſtror intentione.

Senna & Jovis barba.

Duas verò ejus *Species* Matthiolos facit. 1. *Mecchinam* ex Meccha delatam, folio anguſto, longiuſculo, craſſiuſculo, nonnihil acuto, colore ex luteo virenre, quæ præſtantiſſima. 2. *Saitticam*, à loco ubi proveoit ita dictam, quæ vilior & mlooris pretii.

II. Senna Italica, ſeu *obtuſis foliis*, aliis, Noſtras, Commonis, vilior, altera, & Senna ſimpliciter, *caule* eſt cubitali; *foliis* latioribus, guſtu glutinoſo; *floribus* luteis & palleſceotibus, qui quinque foliis in concavitatem aliquam reflexis conſtaot, & nocte ſe contrahuot. *Siliquæ* compreſſæ & falcatæ, Orientali anguſtiores, lioea utrimque per medium inæqualiter extuberante: quibus *ſemina* nigra, compreſſa, figurâ

Siliqua ſeu Ceratia.

cordis. *Frequens* in agro Piſtorienſi, Apulia, Liguria, ſeriturque in quibusdam Florentiæ locis, menſe Majo: ſed non perdurat ultra autumnum. Habetur & in Narbonenſi Galliæ. In horto Montbelgardenſi provenire renuit: Baſileæ viſa cum flore. In Septentrione vix trimeſtre vivit, nec vel flores nec ſiliquas promit vel maturat, adeò delectatur calidis. Ex virente & roſarum diluto parabat Matthiolus quotannis ſyrupum; qui largè ſatis purgabat. Duplex obſervatum genus, *ſemine* nempe *nigro*, & *albo*.

II. *Iovis barbam* adjicimus propter aliquam affinitatem, paucaque de ea occurrunt. Plinius odiſſe aquas ſcribit, in opere topiario tonſilem, & in rotunditatem ſpiſſam, argenteo folio, ſcribit. Dalechampio, ſeu qui Hiſtoriam Lugdunenſem conſcripſit, fruticoſa eſt arbuſcula, magnitudine hominis, ramis denſiſſimis, *folio* lentiſci argenteo, ſic collocato, ut lateribus folia paria ſint, impar autem foliis verſum claudat. *Coma* in opere topiario tonſilis & in rotunditatem ſpiſſa, elegantiſſimi aſpectus. *Flos* in ſummis ramis copioſus, in cumulum coacervatus, luteus, Geniſtæ ſimilis. *Gignitur* in ſaxoſis & lapidoſis maritimis, montibus præſertim. Angvillara in Monte nigro propè Livornam gigni tradit, *foliis* ordine diſpoſitis, candidis, nitentibus, Lenticulæ ſimilibus, anguſtioribus, flexilibus *ramis*, luteis *floribus*.

Plin. H.N. l.16.c.15. Hiſt. Lugd. H.P. l.2.c. 35.

Caput II.

De Arboribus ſiliquatis Claſſis ſecundæ.

Articulus I.

De Siliqua ſeu Ceratia.

Tab. CII.

ARbores ſiliquatæ Claſſis ſecundæ ſunt 1. *Siliqua*. 2. *Caſſia fiſtula*. 3. *Tamarindus*.

I. Cur arbor iſta ſiliqua ſimpliciter dicatur, in philologicis expoſuimus. Meminere ejus & *Veteres*: ſed apud Dioſcoridem nulla deſcriptio. Theophraſto & ex iſto Plinio, ſimilis eſt ficui Ægyptiæ, καρπόφορος nempe. *Radix* leviter ſublimis. *Rami* grandes. *Folia* ſemper comantia; *flos* candidus cum vehementia odoris. Maximam fructus partem pellit caudice, paucum ramis, eumque in ſiliqua quam *ficum Ægyptiam* quidam vocant. Gignitur is uvæ modo conformis atque uniformis: tum auctus circa Arcturum & æquinoctium floret: dehine hyeme exacta durat usque ad Canis ortum. Plantigeram imis partibus, & ideò ſuperficie flaveſcentem, ſuccum auferente ſobole, *Plinius* dixit. Pomo antecedentis anni circa Canis ortus detracto, ſtatim alterum parere: poſtea florem per Arcturum hyeme fœtus enutriente. Siliquæ ſunt, quibus digitorum hominis longitudo, & interim falcatâ pollicari latitudine. Nec omittenda ſeminis proprietas. Nam neque corpus, nec lignum, nec Cartilago diei poteſt, nec aliud nomen inveniat. *Naſcitur* in Syria, Jonia, circa Gnidum, & in Rhodo. An cum Ceronia ſit una eademque, comparatio oſtendet. *Vſus* & in *Cibis* & in Medicina. In *Cibis*. Horatius enim & Perſius inter tenues referunt, quod & apud Galenum occurrit. Johannem Baptiſtam ſiliquis victitaſſe vulgò creditur: iisdemque prodigus filius ventrem implere cupiebat. Ex iis & vinum in Syria, κεράτινα ſic expreſſa, porcorum pabulo ſervabantur, ſcrupuloſa corticis inter nucleos quoque ruminatione. In *Medicina*, Recentes enim alvum ſolvunt; ſiccatæ ſiſtunt, & urinam cient ἐκ στεμφύλων συντιθέμενα, quæ vinaceis cõdiuntur, vel potius ἄνευ τῶν στεμφύλων ἐσθιόμενα, *ſine ſiliquis & granis comeſta*. Sic & Caſſiæ ſola pulpa manditur: nec veriſimile eſt, ſiliquas in vinaceis conditas vim diureticam acquirere. *Semen* & in ponderibus olim locum habebat, & ſextam ſcrupuli pendebat partem, κεράτιον:

Theophr. H.P. l.4.c.2.

Plin. H.N. l.13.c.8. Plin. H.N. l.15.c.24. & 25.

Ano-

Anonymus de menſuris & ponderibus vocat. Inde *Caratorum* apud mercatores nomen. De *Differentiis nihil.* Author de finibus, *Sylvatica* meminit, abſolutè an contradiſtinctè difficulter dixeris.

II. MODERNIS ſiliqua eſt triplex 1. *Edulis.* 2. *Purgatrix.* 3. *Sylveſtris.*

Vesling. ad Alpinum de plant. Ægypt. c.3.p.6.

I. Siliqua edulis, Dodon. *Ceratonia,* arbor, ut tradunt alta, & ramis longis firmiſque brachiata. *Caudex* craſſus. *Folia* circa extremitates magis rotundata, ovalem propemodum ambitum deſignant, nonnunquam ſinuoſa & inæqualiter commiſſa. Rigida eadem, nervoſa, craſſa, crebris obliquis venulis in margines excurrentibus, ſuperius atro virore ſplendent, inferius Novembri & Decembri julum juglandis inſtar emittunt. In *floſculos* ſe hic aperit rubeſcenti thyrſo inſertos, plurimos, lacteo candore perfuſos, quorum foliolis dilapſis flaveſcentes apices ſuperſtites remanent, & ipſi tandem decidui. *Siliquæ* non tantum digito indici æquales, ſed & altero interdum longiores, latiores, modicè intortæ, compreſſæ, callo dulci & eduli. *Semina* intus membranis diſtincta, ſeminibus Caſſiæ ſolutivæ ferè æqualia, minora tamen, colore ſpadiceo obſcuriore, compreſſa modicè, altero fine in acumen leviter deſinente, altero latiuſculo, pulpâ buxeâ, durâ, & leguminoſi quid reſipiente. Paucas in Ægypto *vidit* Veslingius; frequentiores in Palæſtina, plurimas in Judææ montibus, & circa ſacram ibidem urbem. *Naſcitur* & in regno Neapolitano, in Apulia. Viſa à nobis inter Fundos & Molam. Habetur & in regno Valentino, nec non Orientali India. Nata Montbelgardi & Sturgardiæ ex ſemine, ſi verò negligatur, vix in alterum & tertium annum perdurat. Florere mox ſolutâ hyeme prodidit Dodonæus: fructus ſub autumnum maturi. *Vſus* ſiliquarum in *Cibis* & *Medicina.* In Valentino regno jumentorum pabulum ſunt. Recenter decerptæ inſipidæ, ſed in cratibus ſiccatæ, dulces & eſui aptiſſimæ evadunt. Mel apud Ægyptios ex ipſis: quo in clyſteribus, hauſtu ad ſubducendam alvum, renum inflammationibus, tuſſi & aſthmate, Tamarindorum deniq; Zingiberis, myrobalanorum & aliorum conditura utuntur. Paratur ex iis & ſyrupus, qui in Officinis proſtat.

Bauhin. H. P. l.12.c.1. p.415.

Alpin. de Ægypt. c.3.

Siliqua ſeu Cetatia.

Cluſ. H.P. l.1.c.9.

II. De *Siliqua purgatrice* nihil habeo quod dicam, niſi in Guinea naſci.

III. Siliqua *ſylveſtris* eſt triplex 1. *Vulgaris.* 2. *Indica.* & 3. *Siliqua ſylveſtri ſimilis.*

Bauh. H.P. l.12.p.433. Bellon.l.1. de admir. veter. oper. c.27.

1. *Siliqua ſylveſtris vulgaris,* alias *Arbor Iuda,* Bellon. *ſiliquaſtrum* ſeu *Fabago, Ceratia agreſtis, ſiliqua fatua,* & *arbor amoris*, quibuſdam *Cercis ſiliquata Theophraſti*, *Colutea tertia* ejuſdem, nonnullis Laburnum vel ejus ſpecies ſed perperam, dicitur. Exiguæ magnitudinis arbor eſt etiam culta, neglecta & ſponte naſcens, plærumque inter frutices potius computatur. *Rami* alternatim ex lateribus naſcuntur, quibus nigricans ex purpura cortex. *Flores* ante folia coacervati, amœni, purpurantes, piſorum vel geniſtæ floribus ſimiles, πιτταφύλλοι & quorum duo inferiora, magnitudine ſuperiora ſuperant. Sapor ſubdulcis & nonnihil ſubacidus. *Siliquæ* his ſuccedunt, membranaceæ, ſeſquipalmari longitudine, compreſſæ, purpuraſcentes, quibus *ſemina* coloris ſpadicei, dura, lentibus majora, nervoſa, oblonga. *Folia* circinatæ rotunditatis, Aſari, ſubinde majora, nervoſa, dura, ſuperius virent, inferius inalbicant. Eſt & *flore candicante*, quam alteram ſpeciem Geſnerus facit. *Provenit* in Hiſpania, Italia, propè Bononiam inprimis, Gallia Narbonenſi, propè rivos & lætiores margines, aliquando & in amœniſ collibus: ſæpè & inter ſepes. Turcis propter florem adeò commendatur, ut nullum Adrianopoli vel Conſtantinopoli videas Cæmeterium quod non hac conſitum ſit. Montbelgardi ſæpius floruit, ſiliquæ in Julio per hyemem ſummitates abſumebantur. Viſa

Geſner. in Hort. Germ.

Siliqua ſeu Ceratia.

Patavii menſe Februario cum ſiliquis, Mantuæ cum floribus Martio.

Bauh. Phytopl.l.11.ſ.2. p.402.

2. *Siliqua Indica* eſt duplex I. *Siliqua Indica non ſpinoſa*, quæ *folium* habet ſubrotundum, *florem* magnum elegantem & odorum. *Semen* nummi inſtar rotundum, planum, denarii magnitudine, craſſiuſculum, ruffum. Miſſum Caſpari Bauhino à Terentio ex India.

Cluſ. append. 2. Hiſt. plantar. Ferrar. Flora l.3.c.21. Bauhin. H. P.l.12.c.8. p.426.

II. *Siliqua Indica ſpinoſa*, aliis *arbor Coralii*, cui folia arboris Judæ valdè ſimilia, *flos* colore corallo æmulus, ſiliquæ prægrandes phaſeolis pleni. Romæ ex ſemine ſata noſtratis phaſeoli ſimillimo, ſplendidè tamen rubente planèque corallino, viſendam in altitudinem in Barberinorum hortis prodiit, pluribusque à radice ſtolonibus, fruticavit. Medius & craſſior *caudex* tres digitos biennio implevit. Palmari ſupra terram intervallo patulas diſſipatur in ramos. *Cortex* per adoleſcentiam levior viret: in ſenecta rugoſior ficulneï facie pallet. *Sentes* ei raræ, pallidæ, breves & hamatæ. *Folium* propè rotundo ambitu circinatum leviter faſtigiatur, ipſius hederæ rotunditate, craſſamento & duritie æmulum, temperati lætique viroris.

Bauh. H.P. l.c.

III. *Siliqua Indica arboris Corallii ſimilis*, in horto Stutgardiæ crevit. *Caulis* erat craſſus, ſpinoſus palmum longus. *Folia* variabant. Duo priora ſubrotunda, ampla, ſingularia: cætera terna, trifolia, ad Cyclamini folia quodammodo accedentia. Huc pertinet *Siliqua Nova Galecia* barbaris *Guamochea* dicta, cujus fructus incolis in cibum cedit.

3. De *Siliqua ſylveſtri ſimili*, quæ Camer. *Acacalis* vel Syriacè *Kismiſen* ſive *Siſime*, ita Bauhinus.

Bauh. H.P. l.12.p.435.

Ex octonni ſemine enata tenella planta inſtar Ceratiæ primum erumpentis, rotundis foliis, quaternis, utrinque coſtis annexis binis. Caliculus ſubhirſutus. Sub Autumni initium iterum exaruit. *Semen* altera parte rotundum, latiuſculum, altera in mucronem collectum. Bellonius *Acacalia Dioſcoridis* eſſe affirmat,

Dioſcor. M. M. l.1.c.118.

quæ fructus fruticis in Ægypto naſcentis, fructui Myricæ aliquando ſimilis, cujus cremor Collyriis admiſcetur. Eſt & *Kesmeſen* vulgare ad oculi morbos Conſtantinopoli remedium. Emes nummo, quantum vix requiras.

Recchus R. M.N.H. l.3.c.4.

Ex Exoticis referri huc poteſt *Xochinacatzli*, ſeu *flos auricula*. Folia longa & anguſta, viroris exſaturati, è pediculo veluti marcido propendent. *Flores* in folia diviſi, auricularum penè forma, quæ interius purpuraſcunt, extra ſunt herbacea. Siliquæ longitudine ſex unciarum, craſſitie unius digiti, in quibus *ſemina* coloris ſanguinei, ex mutua compreſſione fiunt anguloſa.

Articulus II.

De Caſſia nigra ſeu fiſtuloſa.

Vid. Tab. CII.

IGnota arbor hæc Antiquis. Nec eſt *Faba Ariſtobuli*, quod Cordo viſum, nec *ſiliqua Ægyptia* Theophraſti;

Theophr. H.P.l.1.c.18 & l.4.c.5.

nec ejusdem arbor Indica, cui fructus longus, contortus, cibo dulcis; ſed qui morſum & difficultatem inteſtinorum excitet, ideò prohibitus ab Alexandro mandi. Ab Arabibus inventa eſt, & à Græcis [illegible], dicitur. Habemus nunc ejus duo genera. Eſt enim 1. *Purgatrix*. 2. *Non purgans*.

I. *Caſſia purgatrix* eſt duplex 1. *Alexandrina*. 2. *Americana*.

Alpin. de plant. Ægypt.c.2. Vesling ad l.c. Bauhin. H. P.l.12.c.2. p.416.

1. *Caſſia fiſtula purgatrix Alexandrina*, Matthiolo *Caſſia ſolutiva*, ſeu *Siliqua Ægyptia*, Gvil. *Caſſia ſtercoraria*, Cordo *Siliqua Indica veterum*, Cam. *Caſſia Ægyptia*, Acoſtæ *Canna fiſtula*, Arabibus *Sagiar el ſelichet*, Ægyptiis *Chejar xambar*, arbor eſt inter proceras, nuci tamen juglandi ſtirpis magnitudine & robore cedens, etſi trunco ramis, foliisque proxima. *Cortex* trunco planus mollis, cinericius. *Folia* nucis duplo longiora & in extremo aculeata decem, de alis ordinatim pendent, quinque utrinque poſita. *Flores* qui foliorum proventum anticipant, aurei, multi, leucoiis proximi, ſed multò majores

Piſo Hiſt. Natur. & Medica l.6.c.10.

nume-

Google

numeroſioreſque, alis alligantur. Odoratiſſimi Oriente ſole, ideò Ægyptiis diluculo per ea loca ſpaciari ſolemne. Quilibet (verba ſunt Alpini) in medio multa capillamenta, tenuiſſima, roſarum floſculis ſimilia habet, quæ paulatim creſcentia, in craſſiores fiſtulas poſtea mutantur. *Fiſtulæ* tenuiſſimæ primò ac obtortæ, poſtquam auctæ ſunt, craſſiores & magis rectæ evadunt, ubi verè adolevere, rectiſſimæ ut calami evadunt. Longitudo duorum cubitorum maxima, Cannæ craſſitudo. Maturantur toto anni tempore, manentque in arbore. Junio colligere Cayri moris, quo, parvæ virides, & phaſeolis ſimiles viſuntur, ſucceſſu temporis nigræ. Et hæc Alpini deſcriptio. *Bauhino* (natæ ei ſunt ex ſemine) *flores* longis tenuibus pediculis hærent, plures juncti veluti racematim ex ligula, eo modo, quo flores Laburni: foliis ea latitudine, ut ungve tegas, ſtriatis, è quibus ſtamina longa emicant, quibus apices ſulcati inſident. Ex his nunquam planè delapſis ſuccreſcũt *Siliquæ*, quæ paulatim grandeſcentes ad cubitorum duorum longitudinem, Cylindracea forma, digitum transverſum in diametro habent, colore nigricante; in quibus, ſecundum longitudinem commiſſurarum, veluti veſtigia apparent ſpadicea; altera quidem parte duo, altera tria, intrinſecus membranulis ordine diſpoſitis, intercipitur *pulpa* eclyſmatis conſiſtentiã, dulcis, nigricans, atque una *ſemen*, Tamarindo grano minus, compreſſius, coloris fulvi; ex oblongo rotundum, durum, nitida ſuperficie, quod medium ſecat ſtria rubra ſingularis. Rarius gemella ſemina inter parietes hoſce veluti intergerinos reperiuntur. *Naſcitur* in Ægypto, India, & America. Alexandriæ & Cayri toto menſe Julio floret, Damiatæ etiam Septembri. Ad littus à Sumatra dictum tanta in ſylvis copia creſcit, ut ea naves onerari poſſent, ſed non colligitur. Pendent de arboribus virentes aut cinereæ ſiliquæ, quas maturitas ſpadiceas reddit. In Cambaja tam frequens, ut quingentarum viginti duarum libbrarum pondus, unico nummo aureo æſtimetur, ibique optima. In montibus Cranganor, & in univerſa Malabare, ſingulæ libræ viginti maravediis redimantur. Ex inſula S. Dominici, & S. Johannis de portu divite, defertur tam copioſa, ut toti Europæ ſufficiat. Fruſtra Venetiis ſata, non pervenit ad frugem, & opprimitur celerrimè. Si ſemina benè macerentur, inſtar ſiliquæ provenire ſcribit Camerarius. Habetur & in Malacca, Sofala, Sian, & Sunda.

Garz. ab Horto H. Arom. l.1. c.19.
Acoſta Hiſt. Arom c.22.
Monard. H.Simpl. c.44.

Caſſia nigra ſeu fiſtuloſa.

Uſus ſiliquarum, pulpæ, & ſeminum. *Siliquæ* adſtringunt, & perperã Sepulveda decoctum ad menſes movendos, partus difficiles, & ſecũdinas deturbandas cum artemiſia laudat. Hujus hoc potius præſtitere vires, ſi aliquis eventus ſecutus eſt. Condiuntur tenellæ & recentes, ut Monardes docuit. *Semen* evacuare ſcripſit Fallopius, idque ſe caſu primum in duabus ſimiis expertum ſcribit; duploque plus extractam pulpam evacuare, ſi contrita ſemina inſpergantur. *Pulpa* humida eſt primo ordine & calida. Extrahitur ſub floris nomine in officinis: & conditur alibi cum ſaccaro. Blandè alvum ſubducit, ſi ab uncia ſemis ad drach. decem, vel ſeſcunciam exhibebatur: efficacius, ſi ex ſero lactis propinaveris. Tutò pueris & prægnantibus dari poteſt. Bilem, pituitam, melancholicoſque humores, ex ſtomacho & venis meſaraicis deturbat, ſanguinemque depurat. Cum ſaccaro candido & liquiritia ſecretum eſt in renum vitiis, quorum calorem extinguit, impuritatem abſtergit: traditurque præſervare à calculo ſi ſæpius paulò ante prandium adhibueris. Debet paulò ante cœnam vel prandium dari, monente Monarde, quod cibis permiſta facultates ſuas exerat: & ſi diutius detineatur, in vapores, ut pote debilis, reſolvatur, vel in alimentum abeat. Eſt & in tuſſi antiqua, aſthmate & orthopnæa, inprimis ſi à ſalſis catarrhis con-

Monard. l.c.

Caſſia nigra ſeu fiſtuloſa.

concitantur, ejus uſus apud Ægyptios nobilis. Nota verò. 1. Non dandam illis qui humidiore ſunt ventriculo, vel diarrhæa laborant; nec in urinæ ardore, quia prodente Fallopio bilem magis ad veſicam ducit: nec bilioſis, nec omnibus pleuriticis. 2. Experientiâ compertum, adeò pulpa ſola aliquando diſtendi ventriculum, ut magna flatuum copia perturbetur. 3. Optimè in decocto aliquando convenienti cum Syrupo de Cichorio cum Rhabarb. diaſereos, vel roſarum ſolutivo exhiberi. 4. Eligendam non admodum craſſam, pellucentem, recentem, gravem, farctam, & quæ concuſſa incluſis ſeminibus minimè perſtrepat. Alpinus tamen, omnes recentes ſonum edere dixit, & ſæpius ſenio confectas adferre. Reponuntur ſcilicet opportuno loco collectæ, ne ab aëre tangantur, conſervareque ad XL. annos moris. Mercatores tamen crepitacula illa à ſolidiore fructu ſecernunt. Putreſcunt, ſi minimus aër feriat. 5. Sæpè impoſturâ pharmacopolarum noxas corpori humano inferre. Solent hi uliginoſis aliquando locis reponere, aliquando arenâ operire, & aquâ abſtergere, aliquando ſingulis diebus per aliquod ſpacium macerare.

Alpin. l. c.

Circa *Differentias* nihil occurrit, eſt tamen aliqua in *ſiliquis* varietas. Sunt ſub *rubro*, *Abes* à colore illius gentis vocatæ, quæ optimæ; ſunt & *nigra*. Peluſii corticem habent craſſiorem & parum intus ſubſtantiæ, Alexandriæ & Cahiræ tenuiorem, & multum. Ideò præferuntur.

Recchus R. M. N. H. l. 3. c. 55. De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 20. Nieremb. H. N. p. 327 Lobel. in pharm. Rondeletii.

II. Caſſia fiſtula purgatrix Americana, Barbaris *Quaubajohuatli*, arbor eſt magna, *ſtipes* cinereus, *folia* penè laurina, *flores* lutei, ſtellati, racematim dependentes, è quibus *ſiliquæ* notiſſimæ. *Creſcit* non tantum in Braſilia, ſed & Nova Hiſpania, apud Hoaxtepecenſes, &c. ſiliquæ recentes ſaccharo condiri ſolent, & trium unciarum pondere, bilem & pituitam deturbant. Lobelius unciam unam plus purgare ſcripſit, quam duas Ægyptiæ.

II. *Caſſia fiſtula non purgans* eſt duplex 1. *Braſilienſis*. 2. *Inſulæ Tabago*, cui adde 3. *Arborem ibidem affinem.*

Marcgr. H. H. P. l. 3. c. 15.

1. *Caſſia fiſtula non purgans Braſilienſis*, incolis *Tapyracoainana* arbor eſt alta & magna. *Rami* exterius ex cinereo albicant. *Folia* Cylindraceæ figuræ, duos digitos longa, ſubtiliter hirſuta, ad tactum mollia, ſurrectiora ſtant. *Flores* ſpicatim congeſti ſine ramulis, quinque folii, cum tribus ſemilunaribus corniculis, coloris incarnati elegantiſſimi, floris phaſeoli magnitudine. Sequuntur hos, *Siliquæ* conciſæ, duos pedes longæ, quinque digitos craſſæ & enſis Polonici inſtar incurvatæ. Cortex exterior corticis arboris inſtar, interior lignoſus & albus, nec poſſunt frangi, niſi malleo concutiantur. In ſiliqua multæ transverſim *diſtinctiones*, quarum quælibet craſſitiem pennæ anſerinæ capit. In qualibet *nucleus* amygdalæ figura & magnitudine, ex albo flaveſcens lævis, durus, per longitudinem lineâ ſubruffa in uno latere diviſus, cui nucleus corneæ ſubſtantiæ & albus. Ibidem *ſubſtantia* glabra, glutinoſa, ſubnigra, ſubamari & adſtringentis ſaporis. Piſo addit, menſibus hybernis roſaceis floribus veſtiti, æſtivis innumeris fiſtulæ Caſſiis inutilibus, duplo officinarum craſſioribus & longioribus.

De Laet Ind Occid. l. 17. c. 18.

2. *Caſſia fiſtula non purgans inſulæ Tabago*, arbor eſt procera. *Folia* Tamariſci inſtar; *fructus* ſimilis veræ Caſſiæ ſed groſſior, cellulis ad eundem modum diviſus. Pulpa amara cum adſtringendi facultate. Accedit aliquanto ad Mizquitl.

Piſo de facult. ſimpl. l. 4. c. 34.

3. *Caſſia fiſtula non purganti Braſilienſi affinis*, mediocris eſt altitudinis. *Lignum* flexuoſum, *cortice* rugoſo, molli, & cinerei coloris. *Folia* rotundula & ejuſdem congeſtus. *Flores* comoſi, aurei, mox plumarum inſtar ſe extendentes, qui in ſummitatibus ex rubro purpuraſcunt, brevique pereunt. *Siliquæ* dulces, tortuoſæ, & deformes, primò virides,

mox

mox nigræ & putreſcentes. *Radicis medulla*, quæ ex albo flaveſcit, à cortice liberata, in taleolas diſſecta, per noctem ſub dio maccrata, & aliquoties pota, urinam cunctantem pellit, & renibus obſtructis opitulatur, ſubamara quidem eſt, ſed tenuium partium.

E X O T I C A.

TAB. CIII. Ex EXOTICIS huc refero 1. *Chatalbuic*, ſeu *arborem foliis Caſſiæ*, 2. *Camolxochitl*, ſeu *Arborem floribus Caſſiæ*, & 3. *Ceratium monococcum*.

Recchus R. M.N.H. l.3.c.59. *I. Chatalbuic*, ſeu *Arbor foliis Caſſiæ*, magna eſt, ramoſa, & perpetuò virens. *Stipites* recti fulva lanugine. *Folia* Limoniæ aut Caſſiæ fiſtularis ſimilia, ſed longiora & infernè candentia. *Flores* lutei. *Fructus*, niſi tenuior & aſperior eſſet ac dulcis *Cortex*, par. *Vſus* corticis, qui calidus & ſiccus ordine quarto, pulloque & candido variat colore, in farinam reducti & duat. drach. pondere ex aqua ſumpti, in detrahendis per interna & ſuperna bile & pituita, lumbricisque & vermibus pellendis: in dolore aurium, ſi permixtus Axin poſt aures applicetur. *Fructus* quoq; *cortex* dejectorius eſt & purgans. Tritus & in aqua infuſus, capillos inſtaurat, ſi pecten ea tingatur. *Semen* ex aqua tritum placat febres.

Recchus R. M.N.H. p.361. *II. Camolxochitl* ſeu *arbor floribus Caſſiæ*, arbor eſt leguminoſa, *folia* in alas componit. *Flos* Caſſiæ ſimilis ex rubro flavus, in octo partes diviſus. Siliqua piſo ſimilis.

Bauhin.H. P.l.12.c.5. p.421. *III. Ceratium monococcum* à Thoma Platero Bauhinus habuit. *Fructus* eſt quinque uncias longus, duas ferè latus, inquit Bauhinus, pediculo brevi, craſſo, firmo, cortice continuo. *Cortex* craſſus, extima facie ſpadicea, rugoſa quadam ſui parte pellucente, cum quibusdam verrucoſis tuberculis: interna fuſca, pulverulenta, digitorum contactum fuſca quadam ſuligine veluti uſtilago inficiens. Ipſa cæterum corticis ſubſtantia, veluti ex arenoſis quibusdam micis firmiter adeò compactilis, ut ſine vi quadam rumpere, haud ita fit facile. Quod cavitatem replet intus, non faba eſt aut phaſeolus, ſed phalloides fungoſus quidam fructus, internæ atque convexæ corticis cavitati exterius reſpondens magnitudine, ut integer fructus agitatus ſonitum edat. Pulverulentus quoque eſt, teres, modicè recurvus, ex fungoſa quadam materie compactus, colore fuſco intus foriſque, ſapor fatuus, nec olfactus dignus. Tamarindus.

ARTICULUS III.

De Tamarindo.

INdicta *Antiquis* Tamarindus, quia ignota. Primi Arabes prodidere, ſed in eo decepti, quòd arborem palmam ſylveſtrem eſſe putarent. Nec minus illi errant, qui vel ὀξυφοίνικα, vel *Palmam Plinii*, de qua libro ſecundo egimus, eſſe credunt. In duplici nobis eſt Differentia. Eſt enim 1. *Indica*. 2. *Americana*, quibus jungemus 3. *Fruticem Tamarindo ſimilem*, 4. *Tamarindis ſimile ſemen ſpadiceum dentatum*, & 5. *Tamarindi ſeminis facie fructum Indicum*. Vid. TAB. CIII.

Bauh. Phytop.l.11.ſ.2. Bauhin.H. P.l.12.c.4. p.422. Alpin.de Plant Ægypt. c.10. *I. Tamarindus Arabica*, Bauhino *Siliqua Arabica*, quod ejus fructus ex Arabia in Indiam aliasque regiones, vel potius ex Orientali India in Arabiam felicem, vel ex Æthiopia quæ olim India, in Ægyptum & vicinam Arabiam deferatur, Cordo *Acacia Indica* vocatur. Arbor eſt pruni magnitudine, Caſtaneæ, juglandis vel fraxini aliis. *Rami* multi: *Materies* firma, & admodum ſolida. *Folia* ramuli ſui lateribus intervallis inſident æqualibus, numero utrinque paria, nullum relinquentia ἄζυγον foliolum. Filici hæc fæminæ, pimpinellæ ſecundum alios ſimilia, dilutè virentia, palmi magnitudine, guſtu acido. Occidente ſole ita clauduntur, ut ſiliquas arctiſſimè involvant, oriente panduntur. *Flores* octonis foliis conſtant, quorum quatuor inte-

Tamarindus. riora alba & craſſiora, velut Mali aureæ florum folia, quatuor verò exteriora tenuiora, & bina ex his eleganti nervo radiata. Quatuor è medio ſtamina (Alpinus fila vocat) enaſcuntur, corniculorum modo inflexa, candida & tenuia, ex quibus fructus ſeu *ſiliqua*. In arcus aut digiti incurvi figuram efformantur iſtæ: Cortex immaturis viridis, ſiccatis cinereus & facilè avellitur: nuclei ſativorum lupinorum magnitudine, rotundi quodammodo, (reperiuntur & quadrati) ſed plani, fulvi & læves. *Pulpa* quæ in maſſas coacta ad nos affertur, nigra & acidiſſima, cui aliquando ſiliquarum cortices, membranula tenuiores, quibus ſemina ab invicem ſeparantur, & nervi cartilaginei duri immiſcentur. *Adulteratur* ſæpe carne prunorum, ſed obſcura nigredo, humiditas largior & ſapor dolum detegunt. Quidam ſiccam vino humectant, ut recentior videatur. Dicuntur in Canariis *Chincha*, in Malabar *Puli*, in Guzarate *Ambili*, in Malaya Aſſa, &c. Habuit Bauhinus tenellam, quæ radicem egit ſingularem, tenuem, palmos duos longam, ſemẽ ex quo provenit transadigentem. Supra ſemen *ſtipitis* rudimentum, radice nihilo craſſius, hirſutum, quod in duos utrinque ramulos oppoſitos abivit. *Folia* conjugatim ramulis adhærebant creberrima, oblonga, anguſta, æqualia. *Provenit* in India, multis in locis, laudabilioremque & minus corruptioni obnoxium fructũ fert, quæ in montoſis & ſeptentrionem verſus naſcitur. Viſæ & Heidelbergæ aliquot annorum plantulæ, etſi Camerarius ex nucleo enatam nonquam alterum annum durare ſcripſit. In deſerto Divi Maccarii propè Aſſyriorum monaſterium, ubi nulla planta prodit, vivere, miraculi loco habetur. *Vſus foliorum, fructus, & ſeminum*. Ex *foliis* parantur acetaria: imponuntur partibus eriſipelatoſis trita. Cum ſale Armuziano phlegmonas, cum cineribus ex Cambaja pituitoſos & melancholicos tumores

Garz. H.A. l.2.c.28. Acoſta H. Arom.c.21.

reſolvere, comeſta, infuſa, vel decocta vermes pellere, creduntur. *Tamarindis* ipſis ſeu fructui frigus & ſiccitas in tertio. Parvi ac virides condiuntur ab Arabibus ſaccaro, vel melle Carub. Infunduntur unciarum quatuor pondere per tres horas in liquore ſtillatitio, modicoque ſaccaro aſperſi exhibentur, bilioſos humores detruſuri. Mitigant calores febriles, & quia ſitim extinguunt, vel ejus gratiâ plus quam ter millenæ libræ quotannis Cahiti venduntur. Sale conditi moris, ne temporis incommoda ſentiant, præbent & aceti vicem. Pulpa apud nos in uſu in evacuandis ſuccis bilioſis, daturque ad tres oncias. Caſtigantur ob frigiditatem cinnamomo & maci, ob tarditatem ſero lactis caprini acuuntur. Hanc & per ſitientia Africæ viatores ſitis reſtinguendæ ergò ferunt. Cum aqua marina exhibere mos piratarum, quando deglutiiſſe mercatores gemmas ſuſpicio eſt. In gonorrhæa bilioſa fæliciter cum floribus Caſſiæ exhibetur. In Java paratur ex Tamarindor. unc. ij. cum limonib. inciſis duabus, ſaccari nigri Javani totidem libris, & aquæ triginta circiter amphoris potus, Hollandica cereviſiâ ſalubrior. *Semen* aſſatum & in pollinem redactum in alvi profluviis exhibetur. Idem & *Corticis* uſus.

Nieremb. H.N. l.15. c.17.

Bontius apud Piſonem H.N. l.6.c.4.

II. Tamarindus Americana eſt duplex *1. Braſilienſis* nempe & *Mexicana*.

Marcgr. H. H.P.l.3.c.8.

I. Tamarindus Braſilienſis, arbor eſt in maximæ tiliæ magnitudinem excreſcens, cortice exterius gryſeo, ligno albo & ſatis lento. In multos, *inquit Marcgravius*, expanditur ramos, quorum quilibet in multos minores dividitur, qui ramulos gerunt hinc inde alternatim diſpoſitos, tres aut quatuor digitos longos, in quibus ordinatim poſita foliola parva, paulo plus ſemidigitum longa, minora quoque, anguſta, æqualis undique latitudinis, figuræ cylindraceæ. Bina autẽ ubiq; ſibi exactè opponũtur, & nullis ferè pediculis, innitũtur, ac arctè ſe mutuò attingunt,

gunt, infernè dilutè virent, ſupernè ſaturatius, egregiamque aciditatem ſapore referunt. *Fructus* in extremitate ramulorum, in quolibet pediculo ſolitarius provenit, figurâ varians. Quidam enim figurâ & magnitudine ficus exſiccatæ compreſſus, quidam ſiliquæ fabæ majoris, quidam inſtar columellæ laccæ quâ literas obſignamus. Omnes cortice externo fragili, coloris meſpilorum, tenui quando maturi ſunt. *Pulpa* plenus cortex nigricante, filamentoſa, acidi ſaporis gratiſſimi. In medio pulpæ in quolibet fructu ſeu ſiliqua duo aut tres lapides amygdalorum figurâ, aut orbiculares, & compreſſi inveniuntur coloris caſtaneæ ſplendentis. Nucleus Tamarindorum terræ commiſſus, annuo ſpacio in arbuſculam quinque pedes altam excreſcit.

Reccus R. M.N.H. p.83. *II. Tamarindus Mexicana* eodem ferè modo quo Indica deſcribitur. Sed quia in icone aliqua conſpicitur differentia, ideò eam adjicere placuit.

Ind.Orient p.4. *III. Tamarindo frutex ſimilis*, dicitur *Queillos*. Fructus ei ut fabæ Romanæ ſubduplo longior, quo in cibo utuntur.

Cluſ.Exot. l.2.c.16. Bauhin.H. P.l.12.c.5. p.43. *IV. Tamarindis ſimile ſemen ſpadiceum dentatum*, album erat, durum, cortice ſpadiceo. Magis tamen planum, & oris compreſſioribus.

V. Tamarindi ſeminis facie fructum Indicum ex munificentia Ducis Wirtembergicæ habuit Bauhinus. Unciam, *inquit*, longus eſt, tertiam unciæ partem latus, ovatus, compreſſus, fuſcus & paulò minus quàm niget, ſupernè quâ adhæſiſſe videtur leviter umbilicatus, infernè acutus: utrinque linea ovata ad fructus figuram impreſſa notatus.

Caput III.

Evonymus.

De Arboribus ſiliquatis Claſſis tertiæ.

Articulus I.

De Evonymo.

Vid. Tab. CIII.

AD tertiam Arborum ſiliquatarum partem pertinent *Evonymus* & *Nerion*.

I. *Evonymus* nota *Theophraſto* & ex hoc *Plinio* arbor. Magnitudo ei mali Punicæ. *Folium* ejusdem Chamædaphnæ majus & molle, nec benè Plinius, inter eam & laurum folii magnitudine, quaſi φύλλον μεταξὺ ῥοιᾶς καὶ δάφνης extaret. *Flos* colore τῷ λευκοΐῳ ſeu λευκοΐῳ Theophraſti bulboſo non Dioſcoridis ſimilis, odore gravis ὠ-σπερφόν. veluti attractylidis, qui vere erumpit. *Fructus* cum putamine ſeſamæ ſiliquæ proximus, intus ſolidus: præterquam quòd in verſus dividitur quaternos, (διῃρημένος κατὰ τὴν τετραστοιχίαν) Plinius ferre ſiliquas ſeſami ſimiles, intus granū quadrangula figura ſpiſſum, dixit. *Germinat* περὶ τὸν ποσειδεῶνα, i.e. menſe Decembri ſeu ſole exiſtente in Capricorno. *Provenit* cum alibi, tum in Lesbo inſula, in monte Ordyno. *Vires* ſi ſpectes. Enecat pecus *folium* ſi guſtetur: capras inprimis interimit, niſi ἀνόχω ſeu præcipiti alvi inanitione purgentur. Idem & Fructus facit.

Theophr. H.P.l.3.c. ult. Plin.H.N. l.13.c.22. Theophr. H.P.l.6.c.4

II. MODERNIS eſt triplex 1. *Granis rubentibus vulgaris*. 2. *Granis nigris*. 3. *Latifolius*, ad quos 4. *Ban Ægyptiorum*, ſeu Arbor fructu baccis lauri ſimilis referenda eſt.

I. Evonymus granis rubentibus vulgaris, Creſcentio *Fuſanus*, Lon. *Carpinus Theophraſti*, Cæſalp. *Siler Plinii*, Lugd. *Tetragonia Theophraſti*, Bauhino Evonymus multis, aliis *Tetragonia* dicitur. Frutex eſt arboreus, quatuor aut quinque cubitorum altitudinis. *Lignum* ſatis ſolidum, fiſſile tamen & æquale, album aut flaveſcēs. *Rami* propter excurrē-

Tabern.H. P.l.3.c.79. Bauhin H. P.l.8.c.14. p.201. Lugd.H.P. l.2.c.70. Matthiol. in Dioſcor. l.1 c.114.

Evonymus. rem in quatuor angulos corticem, quadrangulares, ac ſi artifex dolabra perpoliviſſet. *Folia* acuta, oblonga, crenata. *Flores* qui poſt veris initium funduntur, Monſpelii Aprili, in Germania Majo, pallidi, τιτραφύλλοι, quibus totidem alternatim poſita calyculi foliola ſubjiciuntur, pari numero, apicibus luteis, umbilicum curvoſum viridantem cum ſtylo concolore occupantibus, ſingulis ſingulæ ſuccedunt *ſiliquæ* quadrangulæ rubentes aut puniceæ, albæ aliquando, intra quas diſtinctis loculis *ſemina* parva, ſolida, ex rotundo oblonga, quibus cuticula crocea, medulla alba, ſapor cum obſcura dulcedine amarus & nauſeabundus. Autumno appetente purpureo tinguntur colore donec omninò rubeſcant: poſtea decuſſatim ſua ſponte rumpuntur & hiantes in hyemem usque pendent. *Natale* ipſi ſolum regio calida & frigida. Juxta ſepes & margines, in montibus dumetis & ſylvis, inter ſpinoſas ſtirpes juxta vias non dedignatur naſci. *Uſus* fructus capris in cibo. Avidiſſimè voraſſe obſervavit in Pannonia Cluſius. Terni aut quaterni homini exhibiti, per ſuperna & inferna purgationem moliuntur. In lixivio cocti capillis flavedinem conciliant: & ejus gratia Unguentum Italicis mulieribus ex ipſo. Ex *ligno* vaſa & varia inſtrumenta tornantur; in Helvetia muſcaria vel lardaria. Triplex ex eodem color, flavus viridis & fulvus. Exſurgit ille, ſi viridem adhuc cum tantillo aluminis bulliре permittas. Nihil obeſt quo minus *Tetragonia* Theophraſti dicatur, quam *Quadratoriam* Gaza vertit. Eſt ex ſetò germinantibus. Theophr. H.P. l. 3. c. 6.

II. Evonymus granis nigris, Cluſio *Evonymus alter*, Tabern. *Pannonicus*, Bauhino *Evonymus flore phœniceo*, frutex eſt homine altior. *Caudex* & *rami* tuberculis aſperſi, punctis veluti notantur, pulverulentique ſunt. *Folia* ſerrata, pruno ſylveſtri ſimilia, guſtu primum exſiccante mox amariuſculo & calido. *Floſculi* aliquot ſimul ex longis pedunculis quadrifolii, cum umbilico quadrato, & ſtaminulis luteis quatuor angulos occupantibus, qui ſplendent & purpuraſcunt. *Fructus* in ſiliquis quadrangulis ſpongioſus, aurei coloris, in quo grana nigra, ſplendentia, loculis diſtincta, & pulpa comprehenſa. Siliquæ dehiſcentes tenui filo propendent. Copioſè *naſcitur* in ſylvoſis Pannoniæ montibus, qui Alpes non attingunt; nullibi abundantius quam in ſylva ad Greytzenſtein arcem. Floret ibi Majo, fructu Auguſto matureſcit. Viſa primum à Bauhino Stutgardii. Cluſ. H.P. l. 1. c. 37.

III. Evonymus latifolius virgas habet cubitales, rotundas, virides, fractu contumaces. *Radix* in bicubitalem longitudinem excurrit, ſummo capite ſingulis annis virgas proferens, quæ levi per hyemem incremento, folia ſub finem autumni abjicientes, oblongam gemmam extrema cuſpide, ſpem novæ in vere germinationis proferunt. *Folia* naſcuntur ex adverſo bina, leviter ſerrata, viridia, guſtu amaro. *Flores* τιτραφύλλοι albicantes & ad carneum quodammodo colorem tendentes. *Fructus* interdum quinque angulis conſtat, alatus quaſi & maturitate dehiſcens, in quo alba grana aureæ pulpæ immerſo, Auguſto vel Septembri viſuntur. Obſervatus à Cluſio ea parte Pannoniæ, quæ olim Interamnis vocabatur. Cluſ. l. c. Bauh. l. c.

IV. Bon ſeu *Ban Ægyptiorum*, nonnullis *Elkarie*, Abenſinæ *Bunchо*, Rhaſi *Bunca*, Evonymo ſimilis eſt, ſed *foliis* craſſioribus, durioribus, & perpetui viroris, fructu lauri baccis ſimili. Viſa in herbario Halybei Baſſæ. Ex ſeminibus paratur *Caova* potio, quæ Turcis loco vini, aſportanturque ex Arabia felice, ſaporis dulceſcentis cum pauco amarore. Utero creditur egregiè prodeſſe; ideò ejus decocto fluxus menſium promovere, mulieres Ægyptiæ ſolent. Nauſeam ſtomacho concitare & pituitam purgare Alpinus ex Abenſina prodidit. Alpin. Plant. Ægypt. c. 16.

ARTI-

Articulus II.

De Nerio.

Tab. CIV.

Dioſcor.M.M.l.4.c.82. I. EX VETERIBUS deſcripſere *Nerion*, Dioſcorides, Plinius & Galenus. Frutex eſt notitiæ vulgaris. *Folia* μακρότερα καὶ παχύτερα quam Amygdalo: *flos* ῥοδοειδής. *Fructus* ἐμφερὴς ἀμυγδάλῳ, veluti κεράτιον (malè ὡς κέρατι) quod dehiſcens, πλήρη ἐριώδους φύσεως, pappis acanthinis ſimili (ſic lege, non ὑακινθίνοις, nulli hyacintho pappi) plenum, reperitur. *Radix* acuminata, longa, lignoſa & ſalſuginoſa. Plinius ſempiternum fronde, roſæ ſimilitudine, caulibus fruticoſum dixit, ſimilem amygdalo fructum vix dixeris, niſi vel de exigua adhuc ſiliqua & adoleſcente ſumas, vel ob corticis viriditatem & craſſitiem: vel locus corruptus ſit & legi debeat, καρπὸν δὲ ὥσπερ κεράτιον ἀνεωχμένον, omiſſis ἐμφερῆ ἀμυγδάλῳ. Adulta ſanè ſiliqua, anguſta oblonga, nullo duro & lignoſo nucleo ſubjecta, lanuginoſis tantum villis turgens, Amygdalo comparari non poteſt. *Naſcitur* ἐν παραδείσοις καὶ παραθαλασσίοις τόποις & ad flumina. *Vires* ad noxia. Flos enim & fructus, jumentis capris, ovibus & canibus venenum. De homine incertum. Homini contra ſerpentia remedio, ſi è vino bibantur, magisque ruta addita, Dioſcorides prodidit. Galenus, extra illita ἀλεξιφαρμακῆς eſſe δυνάμεως, intra ὀλέθρια καὶ δηλητήρια. In Bithynia

Plin.H.N.l.16.c.20.

Pall.R.R.l.1.c.35. obduntur foliis foramina ubi mures ſtabulantur: quæ ſi dentibus egreſſuræ attigerint, pereunt.

II. RECENTIORIBUS triplex eſt Nerion. 1. *Floribus rubeſcentibus.* 2. *Floribus albis* 3. *Americanum* quibus adde. 3. *Arbores duas Nerio ſimiles*, & 4. *Fructum Nerii ſiliquæ figura.*

Bauhin.H.P.l.25.c.19.p.141. Taberna.H.P.l.3.p.751. *I. Nerion floribus rubeſcentibus*, Angvil. *Oleander flore rubro*, Geſnero *Rhododaphne*, Rhauwolf. *Oleander*, *Defle* circa Tripolim, eſt planta arborea. *Caudex* rectus, rami recti & firmi, crocei ſeu ex viridi pallelcentes. *Folia* multa oblonga rigida craſſa, dura, exſucca, quæ ſuperiore parte atrovireſcunt, inferius maculis albidis hinc inde aſperguntur. *Flores* ſupremis ramis inſident multi, colore roſæ incarnatæ, diviſurâ, *(verba ſunt Bauhini)* quinquepartita clematidis daphnoidis: ſingulisque diviſionis partibus internè adnata quædam triſulca appendix, in medio apices quinque ſimul juncti, albi, piloſi: floris verò longi, veluti calycis imum, extrinſecus obvallant foliola intensè rubentia. *Siliquæ* marcidis floribus ſuccedunt ſurſum ſpectantes. *Provenit* ad aquarum fluenta & loca maritima, in Ponto, Syria, Italia, Gallia, &c. Matthiolo ad Benaci ripas, & in Argentario monte primò viſum. In tractu maritimo & montoſo Liguriæ inter Genuam & Niceam creſcit copioſiſſimum. In Creta ad trabes ædicularum apta materia. In inſula montis Baldi Monachorum minorum ex ſaxis nudis propè aquam pullulat. Monſpelii cum ſiliquis in autumno viſa, & menſe Majo ac Junio florens; Patavii cum ſiliquis vere, ſub tecto menſe Januario. De *Viribus* nihil apud Recentiores ſingulare occurrit. Nerion.

II. Nerion floribus albis, nihil à priore differt, florum colorem ſi exceperis. Recchus R.M.N.H.l.3.c.33.

Bauhin.H.P.l.25.c.19.p.142.

III. Nerion Americanum, incolis *Quauhtlepatles*, aliis *Chupireni* ſeu *arbor ignea*, lauri eſt effigie. *Folia* oblonga, majora & latiora quàm Amygdali: *flores* in roſam conformati. *Naſcitur* apud Mechuacanenſes, & Huexotziacenſes, propè humectantia & aquoſa. Fundit lac adurens, quod in deturbandis in hydrope, & gallica lue uſurpant: tutius purgat, ſi umbilico inunxeris. Poteſt tamen & eo modo præparari, quo eſula, ſcammonium, & his ſimilia. Reccus R.M.N.H.l.3.c.53.

III. Arbor Nerio ſimilis eſt duplex. I. *Prima* habet *ſiliquas* de ramis & ſurculis Sambuci ſylveſtris, medulloſis, pallidis, pullis, nodoſis, ſesquipalmum & pedem longis vaginis cutaceis, uno cohæſu ſeptenis aut novenis, ſingulis lampetram graci-

Exotica quædā ſiliqua-ta. lem effigiantibus. Pelliculæ intus cepaceæ & tomentoſæ, adeò exuvium ſerpentis mentientes, & quiddam cadaveruli angvini ſimile involventes, ut pueris horrori ſit.

Lobel. Obſerv. p. 199. Ternot. apud Reccū p. 443. II. *Altera* Indis *Tecotli* dicitur. In ea venæ *foliorum* nigræ; *flos* Nerii luteus; *vaſculum* burſæ paſtoris ſimile, ejusque diviſio in duo vaſcula apparet.

Cluſ. Exot. l. 3. c. 19. *IV. Fructus Nerii ſiliqua figurâ* Cluſio *Kaye Balca* teres & inſta minimi digiti craſſitiem erat. Cortex denſus, rugoſus, ſtriatus, & innumeris tuberculis onagri pellis inſtar obſitus: pars pediculo proxima tuſa. Pulpa intus admodum dura, & quæ cultelli mucrone vix eximi poſſet, ſubacidi ſaporis. Similis à Paludano ſubmiſſus, in quo lanugo quædam.

Caput IV.

Tab. CV. & CVI.

De Arboribus quibusdam ſiliquatis Exoticis.

ARbores ſiliquatæ Exoticæ quas huic Capiti inſerere volumus ſunt viginti. 1. *Comanda guira.* 2. *Atitara.* 3. *Caaco.* 4. *Silva d'Agoa.* 5. *Quamochitl.* 6. *Cacaloxochitl.* 7. *Ecapatli.* 8. *Frutex innominatus primus Marcgravii.* 9. *Frutex innominatus ſecundus ejusdem.* 10. *Arbor ſiliquoſa juglandis folio Braſiliana, lobo longiſſimo Acaciæ ſiliqua inſtar diſtincto.* 11. *Arbor ſiliquoſa Braſiliana lobo latiſſimo.* 12. *Arbor ſiliquoſa ex Virginia lobo fuſco ſcabro.* 13. *Arbor ſiliquoſa ex qua gummi Animæ elicitur.* 14. *Arbor ſiliquoſa lobo quadrangulo fuſco.* 15. *Arbor ſiliquoſa Africana folius ferè pyri, ſemine fabaceo.* 16. *Arbor ſiliquoſa Gvineenſis lobo ſpadiceo fuſco.* 17. *Arbor ſiliquoſa Gvineenſis fructu fabaceo lobo longiſſimo.* 18. *Arbor ſiliquoſa in Sierra Leona.* 19. *Frutex innominatus tertius Marcgravii.* 20. *Arbor fabifera Iavanenſis.*

Marcgr. H. P. l. 1. c. 4. I. *Comanda guira* ſic à Marcgravio deſcribitur. Arbuſtum eſt ſeu frutex ferens phaſeolos. *Cortex* illius viridis; *lignum* leve atque fragile. In *ramis* habet multos ramulos ſurrectos, ſesquidigitum longos, directè ſibi oppoſitos, ſed paria alternatim poſita, in quorum uno tria ſunt *folia* oblonga, acuminata, foliis ſalviæ acutæ ſimilia, infernè albicantia, supernè viridiora, & ad tactum inſtar ſerici lævia, conſpicuis venis prædita; in altero *flores* ſex, ſeptem aut octo magnitudine noſtratium piſorum, foliis duobus ſurſum verſus cum ſuo involucro & uno deorſum, quod maximum. Sunt autem flores lutei coloris, & folium illud maximum deorſum verſum, inferius venulis rubris per totum inſignitur. Flores ſequuntur *ſiliquæ* compreſſæ & quaſi contortæ, quarum quælibet continet quatuor grana phaſeoli, alba, noſtris piſis paulò minora, quæ cocta benè ſapiunt, & alvum laxant. Fert fructus toto anno.

II. *Atitara*, alias *Iatitara* Braſilienſibus, ſpina eſt foliis ſigilli Salomonis. In novem pedum ad ſummum altitudinem aſſurgit. *Caudex* craſſus acutiſſimis ſpinis ubique munitur. *Ramuli* fruticem per intervalla aduncis & deorſum verſis ſpinis, viridibus, cum cuſpidibus brunnis, ſplendentibus ambiunt. *Folia* ſesquipedem longa, infernè, à tribus vel quatuor rectis & acutiſſimis ſpinis muniuntur. Nulla in extremitate ramorum, quæ ſpinoſa, & in modum ſagittæ tripliciter figurantur. Actè in modum foliotum palmæ complicantur, antequam ſe pandant. *Siliqua* hinc inde pedem aut quindecem digitos longa, duos aut tres digitos craſſa, acuminata utrinque & paulatim incurvata, ubique per ambitum frequentiſſimis ſpinulis obſeratur, primò viridis, poſt nigreſcens. Ubi ſe ſpontè aperit, ramum ex ſe more & modo palmæ nuciferæ in multos ramulos diſtributum promit, coloris ex flavo albeſcentis, cui floſculi multi, hinc globuli copioſi ſiunt, qui in fructus abeunt. Marcgr. H. P. l. 1. c. 5.

III. *Caaco Braſilienſium*, vulgo *Herba viva*, caulem habet ſtriatum, ligno- Marcgr. H. l. 1.

gnoſum, aculeatum, fragilem & medulloſum, qui partim terræ incumbit, partim aſſurgit & aliis ſe implicat. In varios panditur ramos & rami in ramulos, duos aut etiam quatuor digitos longos aculeatos, quilibet autem ramulus quinque, ſex aut octo coſtas habet ſibi ſemper oppoſitas, quamlibet unum aut ſeſquidigitum longam, quæ coſtæ continent foliola læte viridia ordine poſita & ſibi oppoſita, anguſta, oblonga, ut lentium, ſine pediculis, ad tactum tenera, in medio ſecundum longitudinem ſubtili nervulo, qui non poteſt videri niſi foliolum obverratur. Ad caulem ubi ramuli prodeunt brevis provenit pediculus (raro plus quam unus in uno loco, ſed in uno habens multos, & in ſummitate caulis quaſi ſpicatim congeſti ſunt globuli) unum digitum longus, qui capitulum producit rotundum, magnitudine globulariæ Monſpel. Car. Cluſii Rar. Plant. lib. IV. cap. I. vel etiam majus; conſtans cæruleo purpureis (vel etiam incarnati coloris) floſculis egregiis, arcte junctis, ita ut capitulum hirſutum videatur. Poſt flores proveniunt ſiliquulæ tenues, ſtriatæ, hiſpidæ, mollibus aculeis munitæ, tres circiter digitos longæ, in quibus ſemen nigerrimum, ſplendens, oblongum, figuram fere habens cordis, magnitudine grani ſiliginis. Radix hujus plantæ perennis eſt, & ſemper protrudit caules recentes. Eſt autem radix pedalis aut paulo majoris longitudinis, quatuor circiter digitos craſſa ſuperius, ſed quæ paulatim attenuatur verſus inferiora, eſt autem contorta inſtar funis, & multa habet filamenta ad latus è ſui medio, unum aut duos pedes longa: exterius eſt coloris umbræ, interius alba, lignoſa, medulloſa, lenta, filamentoſa. Tota radix fortem odorem habet plane ſimilem vaporum noſtratium, diu in cella tempore hiberno ſervatorum. Herba inodora, ſed saporis ſubdulcis. Mirabilis autem, nam manu, pede aut baculo tacta, ſtatim contrahit ſe & componit, brevi autem poſt iterum ſe explicat, quod quædam ab aſtante videri poteſt. Etiam circa ſolis occaſum tanquam triſtitiâ affecta ſe componit. Exotica quædā ſiliqua-ta.

IV. Sylva d'Agoa, herba fruticeſcens viva, eſt pyri ſylveſtris magnitudine. Marcgr. H. P. l. 2. c. 12. *Folia* prioris ſpeciei foliis ſimilia, ſed anguſtiora in ramulis diſpoſita, nimirum quilibet ramus quatuor, quinque aut ſex digitos longus eſt, habetque octo aut novem paria ramulorum ſibi invicem oppoſita, quorum quilibet ſeſquidigitum longus, & in ſingulis multa paria foliorum ſibi oppoſita. Flos convenit cum flore primæ ſpeciei, paulo tamen major & ceraſi magnitudine. Lignum ſubruſtum habet corticem, eſtque lentum, multis ſpinis ruſeſcentibus munitum. Fert ſemen in ſiliquis magnis, latis, inſtar ſiliquæ piſi, plane hiſpidis, brunni coloris, tres digitos longis, quando ſemen maturum eſt, ſiliquæ ſponte in tot partes diſſiliunt, quot ſeminis grana continent: & ſecundum longitudinem ſiliquæ ad utrumque latus, filum quoddam hiſpidum etiam ſe abſolvit: quodlibet granum ſeminis habet magnitudinem farris, compreſſum, coloris olivacei, quadratæ ſeu parallelogrammæ capſulæ incluſum. Tertia ſpecies, itidem fruticeſcens, minor eſt præcedente, habetque foliola prorſus anguſta & multo anguſtiora foliolis prioris, atque ad hunc modum diſpoſita: ramuli ſeſquidigitum longi & non per paria ſibi invicem oppoſiti, ſed in orbem ſtantes, ſex, ſeptem aut octo numero, foliola tam in illis ſibi invicem appoſita ut in reliquis ſpeciebus. Color ligni ſimilis ſecundæ ſpeciei, uti & flos, verum ſemen continetur in ſiliquulis parvulis teretibus, hiſpidis, fuſcis, quarum multæ conjunguntur, figura Roſæ, quælibet autem ſiliquula habet tria grana & totidem tubercula, ſemen autem coloris eſt olivacei paulo obſcurioris, rotundum & paulo compreſſum, inſtar lentium, ſed minus. Siliquulæ etiam ſponte diſſi-

Exotica quædā ſiliquata.

diſſiliunt in tot partes quot ſemina continent.

Recchus R. M.N.H. l.5.c.69.

V. Quamochitl, ſeu *Arbor fructus crepitantis*, ſpinifera eſt. *Folia* fert mali Punicæ, paulò tamen obtuſioris cuſpidis, & *capitula* in poſtremis viticulis epythimo ſimilia, majora tamen, ac *ſiliquas* è purpureo rubeſcentes, nigricante ſemine refertas, quod licet edule ſit, halitum tamen inficit. *Naſcitur* in calidis regionibus, qualis eſt *Cuaauhchinancenſis*, quibusque locis. *Vſus* radicis corticis in adſtringendo, dyſenteria, aliisque fluxibus. *Folia* cum ſiliquaſtro ſatietati medentur. Succus ſeminis egregium errhinum eſt, & humores aquoſos affatim à capite trahit.

Reccus R. M.N.H. l.5.c.70.

VI. Cacaloxochitl arbor eſt mediocris magnitudinis. *Folia* mali Medicæ, ſed ampliora, & frequentioribus à dorſo in latera venis aſperſa. *Flores* magni & pulchri. *Fructus* ſiliquæ permagnæ & fulvæ. *Vſus florum* in torquibus & corollis; nec quenquam ſalutant Indi ſine his. *Lactis* quod fundit, in refrigeratione & conglutinatione: medullæ in ventriculi & inteſtinorum emundatione, ſi duarum drachmarum pondere ſumatur. *Generum* diverſitas ex floribus ſumitur. Ferunt quædam Coccineos, quæ *Tlapaltic Cacalaxochitl* dicuntur: quædam candentes, quibus *Ticaxochitl* nomen: nonnullæ coloris varii, quæ *Tlansqueluixochitl*, *Hoiloyxitl ayotectlis* vocantur.

Reccus R. M.N.H. l.6.c.16.

VII. Acapatli, aliis *Tlaloaxin*, *Totoncaxi hoitl* ſeu *calida medicina*; quibusdam, *Xomo tontli* ſeu *parva ſambucus*, & *Xiopatli*, frutex eſt hiſpidus, odore gravi, ſapore amaro, *ſtipitibus* lentis purpureis, tenuibus & teretibus; *floribus* luteis, mediocribus, in extremis ramorum flagellis; ex quibus *ſiliquæ* teretes, tenues, longæ, & majore ex parte purpureis granulis lenti ſimilibus, minoribus tamen refertæ. *Provenit* in campeſtribus calidarum aut temperatarum regionum. *Vſus* foliorum in vomitu infantium, qui lac ſugunt, ſi contuſa ventriculo imponantur: in capitis doloribus, ſi illinantur: in horroribus febrilibus, ſi aſſumantur.

Marcgr. H. P.l.2.c.8.

VIII. Frutex primus innominatus Marcgravii, herba eſt fruticeſcens in trium aut quatuor pedum altitudinem aſſurgit, multis caulibus juxta ſe poſitis, lignoſis, rectis, paulo incanis, qui hinc inde ramos habent. *Folia* fert in ramulis bina ſibi oppoſita, in quolibet plerumque ſex paria & in extremitate unum ſolitariè poſitum. Sunt autem folia vix digitum longa, inferius quaſi lanugine incana obducta, ſuperius paulo viridiora. Prope exortum illorum ramulorum etiam proveniunt *ramuli* ſingulares, qui ſinguli ferunt *ſpicam* parvam, conicam, conſtantem *floſculis* parvulis, coloris ex albo & incarnato mixti, inſtar floris Loti. Poſt flores ſequuntur *ſiliquulæ* multæ juxta ſe poſitæ, ſemidigitum ferè longæ & figura cornu caprini: quodlibet autem corniculum continet quinque, ſex aut ſeptem *granula ſeminis*, quod propriæ ſuæ cellulæ incumbit, parvum albicans, & figura inſtar panis ſacchari, verum ad latera paululum compreſſum, durum, ſaporis inſtar piſorum. Quando ſemen plenè maturuit, ſiliquula diſſilit & ſemen ſuum effundit.

Marcgr. H. P.l.2.c.15.

IX. Frutex innominatus ſecundus Marcgravii, ligno eſt ſaligno; medulla alba intus; cortex cinereus; *Folia* myrti æmula, ſed majora infernè ex viridi albicantia, quibus nervus ſecundum longitudinem poſtica parte prominulus, ſuperna vix conſpicuus. *Flores* non deſcripti. *Siliqua* quatuor circiter digitos longæ, teretes & quaſi ex globulis compoſitæ, in quibus *ſemen* magnitudine piſorum, ex flavo obſcurum, una extremitate acuminatum, & rimula quadam inſignitum.

Cluſ. Exot. l.3.c.1.

X. Arbor ſiliquoſa juglandis folio Braſiliana lobo longiſſimo, Acaciæ ſiliqua inſtar diſtincto. Lobus erat binos pedes Romanos cum triente longus, quatuor uncias latus, & planus,

color

color cineraceus, tumor in medio. *Semina* contracta, & rugoſa, orbiculari penè figura, nuci vomicæ non valdè diſſimilia ex atro rufeſcentia.

Cluſ. Exot. l.3.c.2. *XI. Arboris ſiliquoſæ Braſilianæ lobo latiſſimo*, duplex lobus eſt. *Primus* major ex fuſco cineraceus, octo uncias longus, quatuor latus, cui intus lacunæ decem, ſemen quaſi quadrangulare oblique ſitum. *Alter* minor ex fuſco rubeſcens, cui octo intra lacunæ, ſemen imperlectum ſemini mali Citrii haud diſſimile.

Cluſ. Exot. l.3.c.3. Bauh. H.P. l.12.p.436. *XII. Arbor ſiliquoſa ex Virginia lobo fuſco ſcabro*, talis Principi Wirtembergico ex oſſiculo terræ mandato prodiit, qualis hic depingitur. Lobos *Bauhinus* & *Cluſius* habebant. *Cluſii* ſunt duo. *Unus* ex Virginia fuſcus quinque vel ſex uncias longus, duas latus unam craſſus: *Alter* ex inſula Haythi ſive Iſabellæ vicina, ſpadicei coloris, ſeptem uncias longus tres cum ſemiſſe latus. Utrique craſſus, validus, durus & firmus cortex, cui bini à pediculo nervi foris fuſci, intra cineracei utrobique ſcabri producebantur. Pulpa intus fungoſa, cineracea, in qua quina vel ſena oſſicula, nigra, dura, avellanæ magnitudine & ſapore, uncialis longitudinis immerſa. *Bauhini* lobo longitudo ſex unciarum, latitudo trium. *Cortex* inſignis craſſitudinis, tuberculis minimis reſperſus, duriſſimus, Caſtanei ex una parte, fuſci & nigricantis ex altera coloris. Tumor & ſulcus in icone conſpicitur per longitudinem. Pediculus ad lobum tenuior, rotundus aſperiuſculus, in extremitate teres. Cavitas intus uncialis plusquam fuſca & nigricans, ad pediculi regionem arcta in oppoſita parte arcuata; cruſta ſuccingens tenuior eſt, cui ſplendens quędam alia ſubeſt.

XIII. De *Arbore ſiliquoſa ex qua gummi Animæ elicitur*, nihil occurrit quod dicam, niſi fortè ex Gvinea advectam. An ſit *Guama Oviedi* dubitat Cluſius.

Ovied. H. N.Ind.p.1. l.8.c.8.

Cluſ. Exot. l.3.c.5. *XIV. Arbor ſiliquoſa lobo quadrangulo fuſco*, lobum habet ſeptem uncias longum, duas latum, ſulcis laterales alas ſuperantibus, diſtinctum. In media ſpina aliquot ſemina, quibus niger & ſplendens cortex, pulpa viridis piſtaciorum ſapore ſed fervidiore. In lobi alis, ſuccus quidam dulcis, qualis Ceratiorum. Exoticà quædã ſiliquata.

Cluſ. Exot. l.3.c.7. Bauhin. H. P. l.12.c.7. p.425. *XV. Arbor ſiliquoſa Africana foliis ferè pyri, ſemine fabaceo*, ſiliquas fert candidas, phaſeolis longiores & majores. Semina putamine albo ablato minii colorem habent, & ſiccatæ in binas partes ſponté finduntur. Fructus, qui incolis *Coles* reſiccatus durus valdè ac ſolidus evadit. Sumitur ab incolis in Africæ tractu juxta Promontorium viride jejuno ventriculo, toleraturi tribus vel quatuor aſſumptis per totam diem famem. Affirmant præmanſo, quemvis potum ſapidiorem evadere.

Cluſ. Exot. l.3.c.4. *XVI. Arbor ſiliquoſa Gvineenſis lobo ſpadiceo fuſco*, qualis ſit non proditur. Lobi longitudo unciarum decem, latitudo trium, ſpiſſitas vix quadrantis. *Cortex* lentus cutaceus ex ſpadiceo fuſcus, frequentiſſimis venis ab infima ſiliquæ parte, ex pediculo dependente, ſurſum & ad latera perfuſus. *Medulla* intus palleſcens, gravis & caput ferientis odoris, cui grana aliquot dura, ex ſpadiceo fuſca, granis arboris Judæ non diſſimilia. Perniciem creant intus ſumpta: in pollinem redactorum ad vulnera curanda uſus.

Cluſ. Exot. l.3.c.6. *XVII. Arbori ſiliquoſæ Gvineenſis fructu fabaceo, lobo longiſſimo*, lobus erat nigricans, viginti unciarum longitudine, trium latitudine, cortice duro, craſſo, rugoſo, extra fuliginoſo, intra ſpadiceo. Intus ſeptem magni phaſeoli, binas uncias cum ſemiſſe longi, coloris ex ſpadiceo nigricantis & ſplendentis.

Purchaſ. navig. T.1. p.415. *XVIII. Arboris ſiliquoſæ in Sierra Liona* tres ſunt ſpecies. *Prima* eximiæ eſt altitudinis, cui ſiliqua fabacea quatuor aut quinq; obliquas fabas, ſemini Tamarindorum ſimiles, duro cortici incluſas, quibus intra flavus nucleus, venenum præſentiſſimum quo ſuas ſagittas Nigritæ inſi-

De Lobis & fructib. quibusdam ſiliquatis.

ciunt. Fructus incolis *Ogot*. *Altera* eſt paulò minor, cui ſiliqua curva, craſſo cortice, ſeptem vel octo unciatum in longitudine, quatuor in latitudine, quinque ſabas magnas continens. *Tertia*, eſt etiam ampla, cui folia brevia, fructus in valido ligneo pediculo, craſſus, ad latera depreſſus novem uncias longus, quinque latus, intra quem quinque fabæ majores præcedentibus, & venenati. Incolæ *Quenda* vocant.

Marcgr. H. N. l. 2. c. 12.

XIX. Frutex tertius innominatus Marcgravii, minor eſt frutice innominato ſecundo. *Ramuli* ſex vel octo in orbem ſtantes ſeſquidigitum longi. *Foliola* prorſus anguſta. *Siliquæ* parvulæ, teretes, hiſpidæ, fuſcæ, quarum multæ conjunguntur figurâ Roſæ: cuilibet tria grana & totidem tubercula. Diſſiliunt in tot partes ſpontè quot grana continent. *Semen* coloris eſt olivacei paulò obſcurioris, rotundum, compreſſum, & minus quàm lentium.

Bontius apud Piſon. l. 6. c. 44. H. N. & M.

XX. Arbori fabiferæ Java patria. *Flos* qui depictus, in præalta arbore creſcit, cujus truncus ſpinoſus, folium noſtratis tiliæ. Apertus egregiè rubet; in ſiliquis rubræ fabæ, quibus turdi avidè veſcuntur.

Caput V.

De Lobis & fructibus quibusdam ſiliquatis.

Vid. Tab. CVI.

TRedecem tales occurrunt, 1. Lobus orbicularis fuſcus ſpinoſis tuberculis obſitus, binos phaſeolos nigros continens. 2. Lobus cortice cartilagineo rugoſo, fuſco, duplici cruſta ſinuoſa donatus. 3. Lobus cortice membranaceo atro tumido, 4. Lobus membranaceus atroſpadiceus planus Guineenſis. 5. Lobus quadrangularis. 6. Lobus aromaticus ſubfuſcus Terebinthi corniculis ſimilis. 7. Fructus oblongus cineraceus rugoſus & gibboſus. 8. Fructus compreſſus quadrangulus venis candicantibus & nigricantibus, ut Coles fructus diſtinctus. 9. Fructus ſubrotundus, durus, eleganter rubens. 10. Fructus flaveſcens lobo forti incluſus Bauhini. 11. Siliqua thymiamatis odore Checleri. 12. Siliqua parva Indica ſemine oblongo, nigro. 13. Fructus ſiliquoſus Orucoria dictus.

I. De Lobo orbiculari fuſco, ſpinoſis tuberculis obſito, binos phaſeolos nigros continente, nihil habeo quod dicam, niſi ita à Bauhino nominari. Bauh. Phytop. l. 11. ſ. 2. p. 402.

II. Lobus cortice cartilagineo, rugoſo, fuſco, duplici cruſta ſinuoſa donatus, ex inſula Mauricii advectus eſt. In arbore creſceret, an leguminis genus eſſet, cognoſcere non potuit Cluſius. Duo erant, quorum tres vel quatuor cum ſemiſſe uncias longi, binas lati: quorum unus tres, alter duos phaſeolos orbiculatos ex puniceo nigros, veluti annulo cinctos, eosque duros continebat. Cluſ. Exot. l. 3. c. 9. & 10

III. Lobus cortice membranaceo atro, tumido, Cluſio *Lobus niger primus turgidus*, non multum à lobo ciceris abludebat forma, major tamen. Semina bina aut terna, nigra, circinatæ ferè rotunditatis, plana tamen, formâ articulis lobi Acaciæ non multum diſſimili, quæ membranâ nigrâ & tenui teguntur. Cluſ. Exot. l. 3. c. 16.

IV. Lobus membranaceus atroſpadiceus planus Guineenſis, Cluſio *Lobus niger ſecundus planus*, formâ valdè ſuperiori ſimilis. Binarum unciarum longitudo, latitudo unius, extremitas paulò latior. Cluſ. l. c.

V. Lobus quadrangularis leguminis genus eſſe videbatur. Longitudo quadrãtis, craſſities ſemunciæ, quatuor craſſiores & eminentiores nervi. *Cortex* denſus & obliquè ſtriatus, coloris ex fuſco fuliginoſi. Septena intus grana quadrangula in duas partes dividua. Cluſ. Exot. l. 3. c. 17.

VI. Lobus aromaticus ſubfuſcus Terebinthi corniculis ſimilis, Cluſio *Lobus oblongus aromaticus*, Bauhino *Lobus longus aromaticus, odore ferè Balzoini*, variæ eſt magnitudinis, ſunt ſeptem & octo uncias longi. Teretes omnes, rugoſi, & ſubfuſci coloris. Intus tenuis niger & ſplendẽs pollẽ, Cluſ. Exot. l. 3. c. 18. Bauh. H P. l. 11. p. 418.

qui

qui tenaciter parti interiori adhæreret, odore Benzoino æmulus, & Cephalalgiæ, ſi diutius naribus admoveatur, author.

Cluſ. Exot. l.2.c.14. *VII. Fructus oblongus cineraceus rugoſus & gibboſus* Cluſio fructus ex Bengala. Inde enim allatus. Plurimum ad fructum Coles accedit. Longitudo quinque penè unciarum, & totidem ambitus. *Cortex* craſſus, durus lignoſus, coloris ex fuſco cineracei. *Nuclei* uncialis longitudinis, in quatuor partes dividui, duri, ex fuſco ſubruſi, ſaporis adſtringentis.

Cluſ. Exot. l.2.c.21. *VIII. Fructus compreſſus quadrangulus venis candicantibus & nigricantibus ut Coles fructus diſtinctus*, Cluſio *Fructus VI. Pardnyni*, habebat ſubſtantiam interiorem ſubfuſcam, ſolidam ſaporis adſtringentis.

Cluſ. Exot. l.2.c.30. *IX. Fructus ſubrotundus, durus, eleganter rubens*, Cluſio *fructus peregrinus*. Mates *nomine*, Caſſiæ ſolutivæ aut Ceratiorum ſemen magnitudine æquat, cui & formâ ſatis reſpondet: tumidior tamen aliquantulum & colore differẽs. Durus eſt ſolidus, & aquæ fundum petens.

Bauh. H.P. l.12.p.439. *X. Fructus flaveſcens lobo forti incluſus Bauhini*, ita à Bauhino deſcribitur. Seſcunciam circiter in longitudine ſua adęquat, unciam verò in latitudine adimplet. Corticem habet ex una parte ſemirotundum, & undique ferè teretem, flaveſcentem, lævem: in medio tamen aliquatenus faſtigiatum, unde ad utrumque latus coſta quædam elatior decurrit, usque ad finem hujus dimidii fructus, parte etiam hujus ſuperiore, gibbus quidam eminentior viſitur, tandem fructus hic in ſegmẽta quaſi diſtinguitur, ſulcis quibusdam obliquis ypſilon Græcorum penè imitantibus, ſecundum latera utraque ad finem penè corticis productis: ex alterâ fructus iſtius parte dimidia, cortice prior denudatus derectusve conſpicitur, ita quidem ut alteri alicui rei adhæſiſſe priusquam avelleretur credibile ſit. Nam in extremitate in orbem circumducta, cava quædam foſſula, partem interiorem ambiens conſpicua fit; nucleus verò in medio cortice contectus inæquali, multisque ſcrobiculis nunc profundioribus, nunc verò parte intermedia elatiore foveolæ minimæ occurrũt; in foſſula verò extrema hinc inde lineæ nunc ſemirotundæ, nunc verò decuſſatim ſe interſecantes offeruntur. Spectandæ foſſulæ denique ora extrema à corticis prius deſcripti extremitate inæquali fimbriâ donatur. Modò enim elatiori fine intrò curvata altius aſſurgit, modò retuſior hebetiorque apparet.

De Lobis & fructib. quibusdam ſiliquatis.

Bauh. H.P. l.12.p.438. *XI. Siliqua thymiamatis odore Cherleri*, coloris eſt Caſtaneæ diluriore tamen, ſecundum longitudinem rugoſa, tota ſulcis conſtans, odorata, & poſt ſe aliquam acrimoniam relinquens. *Semina* intus minima, nigra, ſplendentia & ſub dentibus ſtridentia.

Bauh. H.P. l.12.p.435. *XII. Siliqua parva Indica, ſemine oblongo, nigro*, externè rugoſa & cinerea erat, & quinque interſtitiis diſtinguebantur. *Semina* intus quinq; nigra, lucida, ſublonga, inæqualia & utrinque extuberantia.

Bauh. H.P. l.12.p.435. *XIII. Fructus ſiliquoſus Orucoria dictus*, ſiliquam refert majorem compreſſam ſubluteam partim, partim ſubfuſcam, partim ad latera multis majoribus decurrentibus ſulcis, partim ad ſiliquæ incurvæ ductum obliquè diſperſis. A parte petioli ſuperiore pergendo deorſum, latiuſculam, unciamque ferè longam impreſſionem obtinet, quæ in aſcenſu ſuperioris partis gibberoſæ rotundatur. *Siliqua* ſenæ ſimilis, ſpiſſa, & duriuſcula, in qua nucleus phaſeolum æmulans, tenui, rugosâ, & colore violaceo quodammodo imbuta, tunica veſtitus, cui pulpa duriuſcula & albicans. Si eadem eſt cum Cluſii *Orucoria*, quæ in Virginia in arbore Juruwa naſcitur, vim conſolidandi habet, ſi ex contuſo ſuccus in vulnera inſtilletur.

* * *

HISTORIÆ NATURALIS
DE ARBORIBUS
LIBER VIII.
De Arboribus Rhodofloris.

Caput I.

De Roſis.

Tab. CVII. CVIII. CIX. CX. CXI. CXII.

1. ARBORES ſiliquatas Rhodofloræ excipiunt, *Roſa* nempe, *Ciſtus*, *Chamaciſtus*, *Ciſtum ledum*, & *Ledum Alpinũ*. De *Roſis* egregia apud *Antiquos* occurrunt, differentias inprimis & genera ſi attendas. Theophraſtus modò inter frutices, modò inter ſuffrutices numerat: ſpinâ verius quã frutice naſci ſcribit Plinius. *Rami* ſunt aculeati, & perperuns in cacumine vitor. *Germinat* omnis primò incluſa granoſo cortice: quo mox intumeſcẽte & in virides alabaſtros faſtigiato, paulatim rubeſcens dehiſcit ac ſeſe pandit, in calicis medio ſui ſtantes complexa luteos apices. *Flores*, qui calyce, cortice, anthera ſeu croceo capillamento, folio, ungue & lana conſtant, de quibus in philologicis, Theophraſto bicolores, quod in his alterum florem inſidentem medium gerit, ſuntque ſupra fructum. Poëtæ Deæ alicujus ſanguine tinctam credidere. *Semen* in ipſo cortice (calycem intellige) eſt, ſub ipſo flore opertum lanugine: ſeu ut Theophraſtus, ſub flore, μὲν ψ inclufum, lanugine quâdam, cnici modo aut echini Carduorum (lege, κηρωδῶς ἢ ἀκανθώδως, vel κηρωδεῖ ἢ ἀκανθώδη ἔχον τινὰ χνοῦν) obductum, omnia ſemina proximè ambiente. Palladius baccas nutrire ſcripſit, quas in breviſſimi pyri ſimilitudinem plenas ſeminibus poſt vindemiam reddunt maturas, quarum tamen maturitas ex colore fuſco & mollitie poterit æſtimari. De *Natali ſolo* hoc ſolum habeo, montibus deteriores emergere. De reliqua *Natura* hæc accipe. *Tardiſſimè* prodit ſemine, ob id potius caule conciſo inſeruntur. Et ocellis radicis, ut harundo, unum genus inſeritur pallidæ ſpinoſæ, longiſſimis virgis quinquefoliæ. Omnis *uſtione* aut *reciſione* proficit: *tranſlatione* quoque ut vitis optimè ocyſſimeque provenit, ſurculis quaternum digitorum longitudine, aut ampliore, poſt Vergiliarum occaſum ſata: dein per Favonium tranſlata pedalibus intervallis, crebroque circumfoſſa. Plurimum *terra* refert, cælique temperies. Ideo Cyrene odoratiſſima, Carthagine præcox. Seri nec pinguibus vult, nec argilloſis locis nec riguis, contenta ratis: proprieque ruderatum agrum amat. Quibusdam enim annis minus odorata provenit: præterea locis omnibus ſiccis quàm humidis odoratior, & ſi propè allium plantaveris. Trahit hoc ad ſe quicquid fœtidiſpurius roſæ alimentum; vel calefacta ab hoc terra, elaboratius & magis excoctum redditur. Viola & hyacintho ſerior, & noviſſima erumpit, & prima inter vernos flores

Theophr. H.P.l.1.c.15. Plin. H.N. l.21.c.4.
Theophr. H.P.l.6.c.2.
Theophr. H.P.l.1.c.21.22.
Theophr. H.P.l.6.c.6.
Pallad. R.R. Tit.21. menſe Febr.
Plin. H.N. l.c.
Theophr. H.P.l.c.

flores deſinit : vitaque roſæ quinquennium ad vigorem ſcilicet non aduſtæ nec reciſæ, flos in amurca ſi mergatur, ut humor extet, manet. *Vſta* reciſave melius florem profert; *relicta* excreſcit ſylveſcitque. *Recens* à lõginquo olet, *ſicca* propius. *Omnis* verno tempore acrior & matutinis: quicquid ad meridianas diei horas vergit, hebetatur. *Novella* quoque vetuſtis minus odorata. Acerrimus tamen odor omnium æſtate media, exquiſitior cum ſerenis diebus leguntur, & omnia in calidis quam in
Dioſcor. M. M. l. 1. c. 131. Galen. de ſimpl. medicam. facult. frigidis. *Vſus* apud Veteres in *Medicina & aliis*. In *Medicina*. Ex triplici enim parte conſtat, *acerba* nempe, quæ terrea craſſa & frigida; *amara* quæ tenuis & calida; & *aquea*, neceſſario quidem frigida, ſed in tenuitatis & craſſitiei oppoſitione qoadantenus media, quod aquei admixtio qualitates omnes exſolvat: & hinc æſtimandæ vires. Naturalem refrigerandi vim habet Plutarcho, aſpectu igoeum quid oſtentare, quòd in ſuperficie tenuis effloreſcat calor, eo à frigore ἐξωθούμενος, quod de rubra ſumendum eſt. *Foliorum* ſuccus per ſe vel cum aceto in febribus ad ſomnos & nauſeas uſurpatur, in roſionibus ventris & inteſtinorum ſtomacho illinitur: in hypochondriorum inflammationibus utilis, niſi adſtrictio obſiſtet, in externis non reſpuendus. *Flos* ſomnum ciet, mulierum fluxiones ſiſtit; ſtomachi dolores lenit. *Capita* ſanguinem & ventrem comprimunt. *Vngues* epiphoris ſalubres. *Semen* optimum crocinum, nec aniculo vetuſtius, & in umbra ſiccatur, nigrum inutile. Dentium dolori illinitur & urinam ciet, naribus ſubditum caput pur-
Plin. H. N. l. c. gat. Oleo etiam macerabatur, idque à Trojanis temporibus, Homero teſte, & in unguenta tranſiit. Diapasmata quoque inde ad ſudores coercendos, ut à balneis inareſcant corpori, dein frigida abluantur. *In aliis*. Cibi foliis lapathi modo condiebantur. Dabatur roſea corona in conviviis; inſpergebantur menſæ & ferculis, pulvinis tri-

clinaribus accubitoriis infarctus exinde. Heliogabalus in recumbentes convivas per laquearia veluti per impluvium effundi jubebat. Menſæ citreæ ſucco inungebantur: tantusque flori huic honos, ut apud Anacreontem φέριστον ἄνθος, ἔαρος μέλημα, θεοῖσι τερπνά, audiat. *Differentia & Genera* à *foliis, locis, colore, & odore*, præcipuè ſumuntur. *Color* quadruplex eſt, rubeus, candidus, carnatus, & pallidus. A *Loco* & aliis eſt *Vrbana, Sylveſtris, Praneſtina, Campana, Mileſia, Trachinia, Alabandica, Græca, Gracula, Cyrenaica, Carthaginenſis, Moſcentos, Autumnalis, Centifolia, Sexagintafolia, Quinquefolia, Spineola*. Roſa. Theophr. H. P. l. c. Plin. H. N. l. c.

1. De *Vrbana* ſumi debent quæ diximus. 2. *Sylveſtri* aſperiores virgæ & folia, flos minus coloratus, minus odoratus, & parvus. *Fructus* exſiccatus exemta interiore lanugine in vino fervefactus & potus alvum ſiſtit. Diximus de eo ſub *Cynosbathi* nomine in Rubo. Eadem cum hac *Cynorrhodos* Plinii, cujus radicem oraculo quodam ad morſum canis rabidi reperram ſcribit. Bibit quidam in prætorio militans, ſervatusque eſt ex inſperato: & poſtea quisquis auxilium ſimile tentavit. Aliàs apud authores Cynorrhodi una medicina erat, ſpongiolæ, quæ in mediis ejus ſpinis naſcitur, cinere cum melle alopecias expleri. Averſo flatu colligi jubetur fructus, propter lanuginem. Aliàs noctu accipere jubent. 3. *Praneſtina* noviſſimè deſinit. 4. *Campana* præcox. 5. *Mileſia* ſera, colos ardentiſſimus, nec duodena folia excedit. 6. *Trachinia* minus rubet. 7. *Alabandica* vilior, albicantibus foliis. 8. *Græca*, Græcis *lychnis*, nonniſi humidis locis provenit, nec unquam quinque folia excedit; violæ magnitudine, odore nullo. 9. *Græcula*, convolutis foliorum panniculis, nec dehiſcens niſi manu coacta, ſemperque naſcenti ſimilis, latiſſimis foliis. 10. *Cyrenaica* odoratiſſima, ideoque ibi unguentum pulcherrimum. 11. *Carthaginenſis* Hiſpana hyeme tota præcox. 12. *Moſcentos* è caule malvaceo Dioſcor. M. M. l. 1. c. 131. Plin. H. N. l. 8. c. 41.

Roſa.

folia oleæ habente funditur. 13. *Autumnalis*, cui & Coroneolæ nomen, odorata, & magnitudine inter has media. 14. *Centifolia* in Campania Italiæ habebatur, Græciæ verò circa Philippos, ſed ibi non ſuæ terræ proventu. Pangæus mons, *inquit Plinius*, in vicino fert, numeroſis foliis ac parvis, unde incolæ transferentes conſerunt, ipſaque plantatione proferunt. Non autem talis odoratiſſima eſt, nec cui latiſſimum maximumque folium: Cepio Tiberii Cæſaris principatu, negavit centifoliam in coronas addi, præterquam extremos velut ad cardines, ut pote nec odore, nec ſpecie probabilem. 15. *Sexagintafolia*, ſeu ἑξακοντάφυλλος Herodoto memorata, in Midæ hortis ſpontè naſcebatur, fragrantiori odore quàm cæteræ. 16. *Quinquefolia* vulgaris eſt; ut & duodecem, vicenorumque. 17. *Spineola*, viliſſima, (utiliſſimam alii legunt) foliis plurimis ſed minutiſſimis. Sunt qui *Spermoniam* vel *Sycioniam* vocant. Adde his, *Odoratiorem* quæ ſpinoſior, ſeu quòd modum naturæ magis aſſecuta eſt; ἀνανθώδες φύσει τὸ ῥόδον; ſeu quod expulſo magis terreo, & quidem per corticem, quod remanet ſubtilius & elaboratius redditur.

Herodot. Hiſt. l. 8.

Ariſtot. Probl. ſ. 12. quæſt. 8.

II. RECENTIORIBUS eſt Roſa triplex. 1. *Sativa*, 2. *Sylveſtris*, & 3. *Exotica*.

I. Roſa ſativa novem dantur genera. Eſt 1. *Rubra*, 2. *Purpurea*, 3. *Verſicolor*, 4. *Multiplex*, 5. *Alba*, 6. *Moſchata*, 7. *Spinis carens*, 8. *Subviridis*, 9. *Folio ſubrotundo & criſpo*.

1. *Roſa ſativa rubra* eſt triplex. 1. *Intensè rubra*, 2. *Rubra pallidior*, 3. *Rubens ſaturatius*. I. *Roſa ſativa intensè rubra*, eſt *Rubra Mileſia Plinii*, Matth. *Roſa domeſtica punicea*, Lobel. *Roſa Damaſcena*, Cæſ. *Rubens multifolia*, Dodon. *Roſa ſativa tertia, quæ Provincialis Gallis*. Frutex brevis, vix cubitum aliquando excedens. *Virga* non ita craſſæ, *ſpinæ* rariores non valdè mordaces, in quibusdam ramis nullæ; *folia* ex longiuſculo pediculo, cui in principio veluti auriculæ, terna vel quina utrinque glabra, ſupernè magis virentia, ſubrotunda: *flos* ruber intensè, magnus, odoratus, ſiccus inprimis, Calyx ſcaber ſed exilis. *Prodit* in multis regionibus, Genevæ, Montbelgardi, Baſileæ intensè rubet. *Uſus* ejus in Medicamentis nobilis. Plus quidem terreſtris & adſtringentis facultatis habent, non tamen absque permixtione humidi, in virentibus inprimis. Reſiccatæ validius ſtringunt, ſed minus quàm virentes refrigerant. Laudantur ergò in ſuperfluis fluxibus, ventriculi debilitate, ſudorum repreſſione, cordis tremore & palpitatione, hepatis, renum & aliorum viſcerum atonia, & aliis. Fit ex illis *tinctura* contra ardorem febrilem; *Rhodomeli*, ad vulnerum & ulcerum abſterſionem: Julepus ad fallendam ſitim, Aqua, Syrupus, Electuaria, Conſervæ, Diarrhodon Abbatis, ad ſuperius dicta. *Aromaticum roſatum*, calidiora etiam recipit, ventriculo à frigiditate debili dicatum. *Acetum* deliquiis animi ſuccurrit ſi olfaciatur; ventriculo vomiturienti, ſi duplicato panno imponatur. *Oleum* & *Unguentum* earundem ut ſuperius dixi ſunt virium. *Apices* & *ſtamina* validius adſtringunt. Ideo pulverizata cum aqua Cydoniorum deſtillata, in nimio menſium fluxu exhibentur. *Aqua* è calycibus deſtillata cum æqua aceti ſcillitici portione gingivas roborat, & dentes à corruptione præſervat. Conficitur & ex *Semine Unguentum*, quod cupulæ glandium, balauſtia, myrrha, terra ſigillata, ſuccinum & alia ingrediuntur. Vehementer adſtringit & conſolidat. De *collectione*, *delectu*, *repoſitione* & aliis nota. Colligendas dum adhuc clauſæ coni figuram imitantur. Siccandas loco ſublimi meridiano, quo ſolis radii penetrent, ſed roſas non tangant. Sæpius vertendas ne ſitum contrahant. Tardius collectas non diu ſervari & citò nigreſcere; tempeſtivè, biennium durare. Si ſol, quo die ſunt lectæ non luceat, raras disponendas, ne corrumpantur denſatæ. Meliores

Bauhin. H. P. l. 14. c. 1. p. 34. Lobel. Adverſ. p. 446. Obſ. p. 618. Dodon H. P. Pempt. 2. l. 1. c. 28. Geſner. in Hort. Germ.

res montanas Campeſtribus & mi-
nus ſiccando minui, cum ex harum
libris decem ſiccatis libra unica ſu-
perſit quibusdam. *Differentias* ſi at-
tendas eſt *Simplex* & *Multiplex*, colo-
re *magis minusque rubro*. Referri huc
debet 1. *Roſa Mileſia flore rubro pleno*,
vulgò *Roſa fina* dicta; quæ in urbe
Provins pleniſſimo flore naſcitur, &
exſiccata per varias Galliæ partes
defertur. 2. *Roſa Mileſia flore ſimplici
rubro*, de qua nihil ſingulare occur-
rit. 3. *Roſa ex rubro nigricans flore ple-
no* quæ aliquid violacei diluti admi-
xtum habet, & Germanis Kohlroſen
Bauhin. H. P. l. 14. c. 1. p. 34. dicitur. 4. *Roſa Heitzmanni* à Bauhi-
no viſa menſis Maii medio, cui den-
ſiſſimis farctus foliis *flos* multo mi-
noribus quàm in vulgari, ſed odora-
tior; *Calyx* ſpinulis horret; *folia*
duum ordinum, duo ſemper ſibi ex
adverſo opponuntur, quintum verò
in ſummitate medium inter ordines
locum occupat: Omnia in circuitu
ſerrata, glabra, ſupernè virentia, in-
fernè caneſcentia. 5. *Roſa rubicunda
ſaccarina* forte Plinii Græcula, ob-
ſervavit in horto fontis & balnei ad-
Bauhin. H. P. l. 14. c. 1. p. 47. mirabilis Bauhinus, ſpinis multis fo-
liis utrinq; piloſis, ad pediculi origi-
nem latis, velut duæ auriculæ, cri-
ſpioribus; capitulis hiſpidis, brevi-
bus, craſſis; *flore* rubro. Vix in to-
tum idibus Junii explicatur, ſi hor-
Lugd. H. P. l. 2. c. 2. tulano credimus. II. *Roſa ſativa ru-
bra pallidior*, Gallis *Franche*, Lobel.
Holoſerica, Camer. *Rubicunda*, Lugd.
Damaſcena rubra, aliis *Præneſtina*, qui-
busdam *Trachinia*, *Græcula*, priore
minus rubet, & *flore ſimplici* plærum-
que eſt, foliis latiſſimis, ramis plæ-
Cluſ. H. P. l. 1. c. 81. rumque ſpinis carentibus. III. *Roſa
ſativa ſaturatius rubens*, Cluſio *Roſa
prima Præneſtinæ ſimilis*, Camerario *in
rubro nigricans*, quadragenis aut plu-
ribus foliis amplioribus & ſatura-
tius rubentibus conſtat. Stamina
multa flava umbilicum occupant.
Alabaſtrum craſſius & brevius: ideò
Tulpel roſa vocatur. Odor minus ſua-
vis & albæ ferè proximus.

Geſn. in Hort. Germ. 2. *Roſa ſativa purpurea*, Plinio *Roſa
Trachinia*, Geſn. *ex purpura albicans*,
Matthiolo *Domeſtica carnis colorem
referens*, Camer. *incarnata*, Tabern. Roſa.
Provincialis major, Eyſtet. *provincialis* Tabern. H. P. l. 3. c. 100.
flore incarnato pleno. Quidã *Alabandica
ſimilem*, *Præneſtinam*, *Campanam Plinii*
alii volunt. Bauhinus *Roſam rubello* Joannius in tract. de pilul. Aloës.
flore majore multiplicato pleno, *incarna-
tam vulgò* vocat, Pharmacopæi *Zebe-
denas*. *Frutex* excedit quatuor cu-
bitos. *Spinæ* ramorum copioſæ ad-
uncæ & mordaces. *Folia* non virent
ut in rubra, nec polita ut in alba, ter-
na, quina, ſeptena, penè rotunda.
Flores ex pediculis hiſpidis, multi ſi-
mul, magni, pleni rubelli odoratio-
res dum virent, & inter primos pro-
truduntur. Calyx hiſpidus. Geſ-
nerus *Damaſcenas* vocari ſcribit, &
ante triginta tum annos innotuiſſe.
Norinbergenſes *Vlmenſes* nominant.
Viſa Baſileæ Majo & Junio; Mons- Bauhin. H. P. l. 14. c. 2. p. 36.
pelii Martio, Aprili & Junio; Gene-
væ Octobri, Novembri & Decem-
bri copioſè floruiſſe: jucundiſſimi-
que tum flos odoris, nec facilè flac-
ceſcit. Frigoris impatiens eſt, ſed al-
tero anno à radice repullulat. Pa-
ratur ex ea Syrupus ex multiplici
infuſione purgans, necnon Mel fo-
liatum.

3. *Roſa ſativa verſicolor*, Cluſio *Præ-* Cluſ. H. P. l. c.
neſtina verſicolor, dicitur. *Flos* media
ex parte candicantibus, alterâ pur- Bauh. Phytop. l. 12. ſ. 5. p. 481.
puraſcentibus foliis, vel venis ſimi-
lis coloris aſperſis conſtat. Vel fo-
lia quædam integra alba, quædam
integra rubra, inter ſe commixta
ſunt.

4. *Roſa ſativa multiplex* eſt triplex Cluſ. H. P. l. c.
1. *Maxima*. 2. *Media*. 3. *Major Præne-
ſtina*. I. *Roſa ſativa multiplex maxima*;
eſt Cluſio *Centifolia Batavica rubra*,
centum & viginti aliquando folia
profert, extrinſecus majora, intrin-
ſecus puſilla, ſtaminum locum ex-
plentia, & in ipſum calycem reflexa.
Color Præneſtinæ non diſſimilis.
Nec odor multum abit. Ideò du-
bitari poteſt an ſit veterum Centi-
folia. Eſt & *flore* albo, Cluſio *alba
major provincialis*, Eyſtetteuſi *provin-
cialis flore albo*. II. *Roſa ſativa multi-* Bauhin. H. P. l. 14. c. 1. p. 38.
plex media, priore eſt aliquanto mi-
nor, formâ colore & odore conve-
nit. III. *Roſam ſativam majorem Præ-
neſti-*

Roſa.

neſtinam, Eyſtettenſi *variegatam*, Johannes Reſtau Coloniæ aluit. Forma & magnitudine Præneſtinæ ſimilis. Dimidia ut plurimum ex parte folia candida, reliquâ rubra: vel tertiâ duntaxat ex parte alba; vel nunc integra alba, modò integrè rubra inter ſe commixta.

Tabernom. H.P.l.c. Dodon.H. P.l.c. Bauh. H.P. l.c. Lugd. H.P. l.c.

5. *Roſa ſativa alba* eſt duplex *Major* & *Minor*. I. *Roſa ſativa alba major*, Plinio *Campana*, aliis *Spineola*, nonnullis *Alabandica Plinii*, longis lignoſis & fungoſis *virgis* aſſurgit, quibus *ſpinæ* raræ acutæ aduncæ, *cortex* politus & levis. *Folia* quina vel ſeptena, crenata glabra ſublonga. *Calices* extremis ramis plures ſpinulis non minacibus inhærent, quibus apertis roſæ albæ, odoriferæ, multifoliæ apparent, & in medio luteos apices includunt. Succedunt *fructus* rotundi, rubri, ubi maturuere; in quibus grana dura lana involuta. *Floret* Majo, Junio, Octobri & Novembri. Amarior eſt & vim purgandi habet. Eſt floro ſimplici & pleno. Lugdunenſis quaſdam denſiſſimis foliis eſſe ſcribit. II. *Roſa ſativa alba minor*, Camerario & Bauhino *Lacteola* elegans eſt nec magna, foliis multis denſe ſtipatis: quæ ſingula ſi evellantur candida ſunt, cum calyci ſimul inhærent, diluto rubore blandiuntur. Colitur Vratislaviæ & alibi frequentiſſimè. Fortè Plinii *Centifolia* numeroſis foliis & parvis. Parum quidem fragrantiâ aliis cedit: non eſt tamen odoratiſſima.

6. *Roſa ſativa moſchata* triplex eſt 1. *Flore ſimplici*. 2. *Flore pleno*. 3. *Semper virens*. 1. *Roſa ſativa moſchata flore ſimplici* eſt duplex *Major* & *Minor*. I. *Roſa moſchata flore ſimplici major* eſt frutex robuſtus, rectus, ſpinoſus. Roſæ in ramorum ſummitatibus ex pediculo paucis ſpinis aculeato prodeunt, quinque aut ſeptifoliæ magnæ albæ cum aliquo rubore, qui demum in exſiccatis detegitur, odoris ſuaviſſimi. *Floret* Majo & Junio. Genevæ non facilè à frigore læditur. Montbelgardi quotannis gelu ſuperiora abſumebat. In Italia topiario opere colitur, caudice craſ-

Bauhin.H. P.l.14.c.1. p.45.

ſiore, ramis longiſſimis, aculeis rarioribus. II. *Roſa moſchata flore ſimplici minor* Matth. *Damaſcena*, Angvil. *Nefrim* vel *Nefrim Serapionis*, Dodon. *Sativa quinta*, Lugdunenſi *Coroneola quam Damaſcenam vocant*, Bauhino *Moſchata minor flore ſimplici*, aliis *Alexandrina*, ſtolones habet longos, rectos, craſſos. *Spinæ* raræ à trunco rubræ & robnſtæ. *Folia*, deſcribente Bauhino, ſatis raræ, quæ non multum differunt à roſis albis & incarnatis, niſi quod minus rugoſa, & magis acuta, glabra ſupernè cum viriditate, infernè albidiora cum pilis vix apparentibus, in circuitu ſerrata, quæ ut plurimum habent ſeptem foliola, interdum novem majori ex parte ſibi invicem oppoſita, in foliorum *pediculis* parte inferna ſpinæ valdè aduncæ. *Rami* extremi diviſi in alios minores, qui quadam quaſi lanugine obducuntur & rubent: pauca habent folia abundantque multis *floribus* ſimul cohærentibus, qui priusquam ſe expandant, longa apparent *capitula*, mollia & hirſuta. Apertæ roſæ vix diem durant, & mediocris ſunt magnitudinis, albæ, habent nonnunquam *ungues* rubentes, qui lutei ſunt priusquam expanduntur, conſtantes ſingulæ quinque foliolis. *Apices* lutei folioſis decidentibus nigreſcunt, relicto in medio nno, magno, hirſuto, clavam aliquatenus exprimente. Odor moſchum proximè refert: ſapor amarus, cum levicula adſtrictione, qui aliquam in faucibus acrimoniam relinquit. In Italia toto ferè *floret* anno, Monspelii autumno & menſe Majo; Lngduni, ubi frequens Auguſto, Septembri & Octobri: Genevæ etiam Novembri. Raró in Hiſpania occurrit. *Vires* ſi reſpicias, tentat caput odore, & ſcammonii inſtar alvum ſubducit. Sex vel octo foliis totum acetarinm purgans redditur: ſtomachum rodere, fauces & linguam excoriare in condito etiam aſſumptam Amatus experimento prodidit. *Nefrim Abenſina & Serapionis* eſſe, dubitat Geſnerus. Calida enim hæc & ſicca ordine tertio,

Matthiol. in Dioſcor. l.1.c.113.

Amatus Luſit. apud Bauh. H.P. l.14. p.53.

tertio, abſtergit & attenuat; nervis frigidis prodeſt; aures vermium occidit, & dentium dolorem mitigat. At & has calidas eſſe acrimonia, odor & amarities oſtendunt.

Bauh. H. P. l. 14. p. 47. 2. *Roſa moſchata flore pleno*, Plinio *Coroneola*, Geſnero *Damaſcena Alexandrinave*, Tabern. *Moſchata alba multiplex*, Cæſalp. *Muſcatula multifolia*, Eyſtett. *alba Damaſcena flore pleno*, Lugd. *Coroneola altera*, aliis *Praneſtina Plinii*, poſterioribus ſeculis demum Italiæ innotuit. Similis eſt ſimplici, habens in flore foliola exteriora majora, minora interius. (Lobel Advers. p. 446.) Lobelius ſylveſtrem exuiſſe animum olitorum arte & mangonio, & hortenſem duplam factam autumat. Condiuntur in Italia, Veneris præſertim. Ciet alvum vehementer, ſtomachique dolores & animi deliquia accerſit. (Cluſ. H. P. append. alt. auct.) 3. *Roſa moſchata ſemper virens*, à *radice* luxuriat, *(Cluſii ſunt verba) ſarmentis* flexibilibus & caducis, niſi quis palo ſuſtineat aut ad parietem applicet. Nam non valdè craſſa ſunt, ſed lenta, viridia, *ſpinis* rubeſcentibus, hami inſtar aduncis, & mucrone verſus terram converſo obſita. Ambiuntur alternatim à foliorum alis, ſeptem interdum, ſed quinque ut plurimum foliis præditis, ex adverſo ſe ſpectantibus. Horum duo quæ latiori alæ ſedi, quâ ramum amplectitur proxima, minora ſunt; bina alia quæ ſuccedunt duplo penè majora, quintum extremam alam occupans, & imparem numerum faciens, omnium maximum. Singula a nervo medium folium occupante aliquot venas habent ad folii oras excurrentes, in ambitu ſerrata, & præ viriditate ſplendentia: perdurantque hyeme. Novo vere è flagellis è foliorum ramis multi oriuntur novelli rami, initio quidem cum foliis nonnihil purpuraſcentes, ſed qui dein viriditatem contrahunt: quorum nonnulli ſummo faſtigio ternos aut quaternos gerunt *flores*, uncialibus gracilibus petiolis ſubnixos, quinquefoliis pænè uncialibus conſtantes proſus nivei candoris, è quorum medio plura *ſtaminula* prodeunt candida, flavis *apicibus* inſignita, & inter illa *capitellum* birſutum albicans. *Floris* odor ſuavis eſt, & ad Roſam moſchatam ſimplici folio odore valdè accedit: nec ipſius floris forma diſſimilis. Roſa.

7. *Roſa ſpinis carens* eſt duplex, *Flore majore* & *Flore minore*. I. *Roſa ſpinis carens flore majore*, Cluſ. *ſine ſpinis ſecunda*, Bauhino *Acanthus flore pleno coloris rubelli* vocatur. (Cluſ. H. P. l. c. Bauh. H. P. l. c. p. 55.) *Radix* repens lignoſa dura. *Virga* humanæ altitudinis ſi fertili & umbroſo loco pangatur, cubitales & ſeſquicubitales plærumque. Summi *ſurculi* propter floris calycem & folia horridiuſculi, ex denſiſſima apicularum nigrarum & aſperiuſcularum congerie. *Foliola*, quæ ſumma ramorum occupant communiter ſena, aliquando terna, ſena, lata, oppoſita, impari ſeriem claudente, ſupernè quidem atrovirentia, infernè ſubcinerea. Roſa ſpecioſa, non minore foliorum ſtipatu quam incarnata, odoris ſuavis, coloris ſaturatè rubelli, quem varia vagaq; venularum purpuraſcentium delineatio ornat: ſubtus omnia ex incarnato candicant: ſuccedit huic fructus orbicularis, majoris Avellanæ, obſcurè rubens, & denſiſſima lapillorum villoſorum agmine farctus. Cluſius *ſemen* inæquale, & *ὠμῶδες* vocat. Floret Montbelgardi in Junio, Octobri cum fructu obſervata Argentinæ. Sunt qui *flore albo* videre. II. *Roſa ſpinis carens flore minore* Viennæ etiam olim in hortis culta. Rarior foliorum textura in floribus, qui fæcum vini rubri colorē præ ſe ferunt. III. *Roſa ſine ſpinis minima* obſervata à Cherlero. (Bauh. H. P. l. 14. p. 41.) Vix trium unciarum eſt, folia unciam circiter lōga, quinquepartita, glabra, flos magnus, quinquefolius, albus.

8. *Roſa ſativa ſubviridis*, à manu artifice provenit. (Stapel. in Theophr. H. P. l. 6. p. 646.) Fit talis ſi in teneras Agrifolii arbuſculas, ut produnt quidam, inſeratur: vel frigidiore conſtitutione annus turbetur. Provenire tū & ſine calyce prodidit

Roſa.

Coſtæus de plant. l.2. c.12.

Coſtæus, materiâ quaſi ob nimiam humiditatem defluente in flores. Creduntur in Italia & Cæruleæ haberi.

9. *Roſa folio ſubrotundo & criſpo*, Pfortzheimii in horto Greningeriâ Bauhino obſervata eſt, flore rubello ſeu incarnato. Montbelgardi feliciter provenit, ſed abſque flore.

Bauh. H.P. l.14. p.37.

II. *Roſa ſylveſtris multiplex* eſt 1. *Vulgaris flore odorato incarnato.* 2. *Flore majore & rubente.* 3. *Flore pleno.* 4. *Foliis odoratis.* 5. *Flore rubro odoratiſſimo.* 6. *Flore albo odorato.* 7. *Odore Cinnamomi.* 8. *Rubra præcox flore ſimplici.* 9. *Majalis flore rubello.* 10. *Lutea.* 11. *Campeſtris.* 12. *Pumila rubens.* 13. *Pomifera.* 14 *Arvenſis candida.*

1. *Roſa ſylveſtris vulgaris flore odorato incarnato*, Dioſcoridi *Cynosbatos*, Plin. *Cynorrhodos*, Brunfel. *Sentis canis*, Lugd. & Camer. *Sylveſtris vulgaris*, Trago *Roſæ ſylveſtris primum genus*, Bauh. *Roſa ſylveſtris alba cum rubore, folio glabro*, excreſcit in magnum fruticem. *Spinæ* magnæ, *folia* utrinque glabra: *flores* ſimplices, quinquefolii, albi cum aliquo rubore: *ſtamina* in medio lutea. *Capita* longa primum viridia, dein coralli modo rubra, cum maturuere mollia, lapidi cum aliqua aciditate guſtus. *Semina* involvuntur pilis. Virgis pilula hirſuta, echino Caſtaneæ quaſi ſimilis at mollis adnaſcitur. *Spongiolam roſæ* nuncupant, alii *ſpongiolam Bedeguaris*, Officinæ *Bedeguar*. Lugdunenſi folia ſunt aſpera & aculeata. *Provenit* paſſim circa ſcrobes & margines agrorum & pratorum locis humidis. *Floret* Junio, Julio, Auguſto, Septembri, Octobri, Novembri, pro locorum diverſitate. *Fructus* ipſe exſiccatus & cum vino coctus moderatè ſtringit. Ex *acinis* fit magiſterium contra calculos. *Vermiculi* in ſpongiis temporibus illiti, vigilias tollunt: triti contra vermes in vehiculo convenienti feliciter propinantur. Ex *glomis* ſeu Capitellis menſe Majo & Junio collectis parat Arcanum ſeu Spiritum Hartmannus præſentiſſimum in calculo tenum remedium, ſi granot. XII. pondere in vehiculo conveniente propinetur.

Bauh. H.P. L.14. p.43.

Hartman. Chymiatr. p.154.

2. De *Roſa ſylveſtri flore majore & rubente* nihil occurrit quod dicam præterquam colore & majoribus foliis à priore differre.

3. *Roſa ſylveſtris flore pleno*, fortè *Roſa Alabandica Plinii*, Camer. *Roſa canina duplicato flore* viſa à Bauhino Veſuntii, foliis majoribus quàm in ſpontanea. *Roſam Eglentinam pleno flore* vocat. Similis huic illa, quam idem Bauhinus *Roſam ſylveſtrem, folio Eglantinæ virente albo flore & rubello nominat.* Magna eſt, foliis plærumque quinis ex virore nigricantibus, Eglantinæ rugis & colore ſimilibus. Roſæ ſunt albæ: *ſpinæ* hinc inde per ramos aduncæ. Habetur & *flore rubello* in Ducatu Wirrembergico, quę Majo floret.

Bauh. H.P. l.14. p.43.

4. *Roſa ſylveſtris foliis odoratis*, Ruellio *Englanteria*, Dodon. *Roſæ t. Cynorrhodi ſpecies odorata*, Lacunæ *Cynosbatos*, Baub. *Roſa ſylveſtris foliis odoratis Eglentina dicta*, proceritate ſæpè omnes ſylveſtres ſuperat. Virgæ duræ, craſſæ, lignoſæ, aculeatæ. *Foliola* ſubrotunda, rotundaquędam pænè, plærumq; ſeptena. Dodonæo ſplendentia, virentia, Trago cineracea, Baubino virentia, odore gratiſſimo, maximè vento flante. *Flores* exigui, quinquefolii albi, vel potius ex purpura ſaturatè candicantes (viſi & rubentes) *Fructus* oblongus coloris ſubrubentis. *Spongiola* circa virgas tenues hirſutæ. Totus frutex δίοσμος eſt. Lugdunenſis Cynosbatum Dioſcoridis, & Cynorrhodon Plinii eſſe putat. *Provenit* Montbelgardi, Genevæ, Baſileæ, menſe Junio, Auguſto vel Septembri cum ſpongia. Nuſquam in Gallia aut Belgio ſponte vivit. Erumpere & in Anglia circa Bathæniam vidimus. Loco à Geſnero umbroſo plantata, odorem amiſit: aprico & in ipſo muro à cive ibidem, procera & odorata evaſit.

Dodon. H. P. Pempt. 2. l.1. c.28. Geſner. in Hortis Germ. p. 276. Cord. in Dioſcor. l.1. c.124.

5. *Roſa ſylveſtris flore rubro odoratiſſimo*, Trago *Roſa ſylveſtris tertium genus*, Bauhino, *Roſa ſylveſtris rubella parvo frutice*, cubitalis eſt ut plurimum.

Bauh. H.P. L.14. p.35.

mum. *Spinæ* nonnunquam curvæ ſed raræ. *Folia* quinquepartita, rarius in ſeptem foliola diſtributa, ſerrata, glabra, ſupernâ parte obſcutius virentia. *Flos* quinquefolius, non parvus, rubellus, jucundiſſimi odoris; cui ſuccedit *Capitulum* cum pediculo hiſpido. Apud *Tragum* habet ſpinas minus præcedente minaces, frondem inodoram, roſam majorem, odoris ſuaviſſimi, tactu pinguiorem & lentam. Luxuriat in humectis, agris avenaceis, dumetis: & raro ſupra trium cubitorum altitudinem ſe attollit. *Floret* Junio. Creſcit in Ducatu Wirtembergio, Genevæ circa Caſtellum l' Abatie & alibi.

Cluſ. H.P. l.c. 6. *Roſa ſylveſtris odorata flore albo* Cæſalp. *ſylveſtris humilior*, Cluſ. *quarta, an Gracula Plinii?* humilis eſt & fruticoſa, floribus albis, ſed nunquam planè ſeſe explicantibus, ejusdem cum alba vulgari odoris & coloris, qui tamen plus carnei admixtum habet. Paulò ſerius albâ floret. Cord. in Dioſcor. l.1.c.124. An ſit *Cynosbatos quarta Cordi*, diſpiciendum relinquo. Lanuginoſa & incana huic folia, roſæ in candido ſuaviter rubeſcentes. Non Bauh. H.P. l.14.p.44. abludit ab ea *Roſa ſylveſtris alba cum aliquo rubore folio hirſuto Bauhini*. Magna eſt, ramoſa, ſpinis hinc inde robuſtis aduncis circumſita. *Folia* quina vel ſeptena ſubrotunda, rugoſa, albicantia, hirſuta, nonnihil odorata. *Flores* quinquefolii albi, cum aliquo rubore, quorum pediculi ſpinulis aſperi. Frequens in ſepibus & dumetis circa Montbelgardum. *Species* hujus & *illa* quam menſe Septembri in monte Wirtemberg. ubi arx Teck, Bauhinus invenit, *ſpinis* rectis, foliis tenuioribus, minus rugoſis, anguſtioribus, ſeptenis: & in cujus pediculo raræ quædam ſpinæ.

7. *Roſa odore Cinnamomi* duplex eſt. Dodon. H. P. l.c. *Simplex* & *flore pleno*. I. *Roſa odore* Bauh. H.P. l.14.p.39. *Cinnamomi ſimplex*, Bauhin. *Roſa Cinnamomea floribus ſubrubentibus ſpinoſa*, Dodon. *Roſa Cinnamomina, & 7. vel ſylveſtris ſecunda*, *ramis* eſt tenuibus, ſpinoſis, ſubrubentibus; *foliis* minoribus; *floribus* parvis, ſimplicibus, Roſa. odoratis, rubellis. Præcox eſt. Franciæ, Belgio, Angliæ ruri ſpontè crebra, ipſo odore notiſſima. Geſnerus pro Lychnide Plinii habet; & in Albio monte majorem & minorem naſci tradit, illam *fœminam* hanc marem faciens. *Illa*, prodente fortè ex chartis Geſneri Camerario, quaternas in coſtis ſingulis foliorum συζυγίας habet. *Hæc* minores gerit ſpinas, *floris* pericarpium ſpinoſum modicè, ſuperioris læve. II. *Roſa odore Cinnamomi flore pleno* Bauhino, *Roſa minor rubello multiplicato flore aſperis ſpinis armata* dicitur. Camerarius vulgò Venetam, aliis Provincialem, *Spermoniam* (pro ſpineola) Plinii Barbaro, *Sycionam* quibusdam vocari ſcribit. *Frutex* eſt raro duorum cubitorum. *Radix* vivida & latè ſerpens. *Rami* Cluſ. H.P. l.c. purpuraſcentes, *ſpinis* raris, aſperis, duris & brevibus armati. *Foliorum* alæ ex quinis aut ſeptenis foliis æquali inter ſe ſpacio diſtantibus conſtant, uno hinc altero inde geniculatim ſemper adhærente, coloris supernè viridis, infernè candicantis. *Floribus* multiplex foliorum puſillorum glomeratio; odor qualis in alba vulgari plena. *Fructus* Cluſio nullus etſi diu aluerit. Primo vere floret. Viennam ex Tyrolenſi Comitatu allata. Viſa Caſtellis ſupra humanam altitudinem, quę & Autumno florebat, ſed flore minore, ramis & ſtolonibus minus rubentibus.

8. De *Roſa præcoce flore ſimplici*, nihil habeo quod dicam, præterquam Eyſtett. hortus. quod exiguo ſit odore, & foliis à pręcedente latioribus.

9. *Roſa Majalis flore rubello*, Camer. *Roſa Cinnamomea altera*, Tabern. *Roſa provincialis minor*, quod Johanni Bauh. H.P. l.14.p.39. Bauhino non placet, qui eam *Roſam rubello flore, parvo, ſimplici, non ſpinoſam* appellat. Frutex hominis altitudine. Pediculus aſper eſt; *folia* glabra supernè virentia, infernè albicantia, glabra. *Flos* quinquefolius, odoratus, rubellus. *Fructus* parvo Meſpilo minor, per maturi-

Roſa.

tatem rubens, grana tomento involuta. Creſcit ſpontè ad Albii montis radicem, odoratior & pretioſior Cynorrhodo. Viſa in monte Thuiri & in Burgundia. Floret Majo, unde nomen: inque hortis facillimè durat.

Geſner. in Hort. Germ. l. c.

Lugd. H. P. l. c.

10. *Roſa lutea* duplex eſt: *Simplex* & *Multiplex*. I. *Roſa lutea ſimplex*, Geſn. *Roſa Citrina*, Dodon. *tertia* vel *octava* aliis aurea, eſt veteribus indicta, & nunc rarior. *Virga* ſpinoſæ; *foliola* glabra quina vel ſeptena vix tantillum horrida. Rotunda, obſcuræ viriditatis, valdè infecta, crenis propemodum rigentibus, addit Lugdunenſis. *Flos* luteus eum gravitate odoratus. *Poma* brevia, ventricoſa, Sorbis ſimillima. Floret Majo & Junio. Habetur in Ægypto, Alexandriæ inprimis. Auguſtæ fruticee odorato viſa, quam *Vulpinam* vocabant. In Anglia artifice manu in Geniſtæ ſcapum inſeruntur, unde colorem vireſque mutuantur novas. Cardanus *Croceam* malè olentem vocat, Geſnerus talium quæ moſchum fragrent, meminit. II. *Roſa lutea multiplex* Cluſio *flava plena* Eyſt. *lutea maxima flore pleno*, & Pragæ in horto Cæſareo, & Viennæ, & in Germania colitur. Miſſus Cluſio digitalis longitudinis ramulus, binis foliis, & flore flavo multiplici foliorum ſerie conſtans. Duplex eſt. *Altera* florem totum expandit: altero flore ſemiclauſo permanet.

Lobel. Adverſ. p. 446.

11. *Roſa campeſtris* eſt triplex 1. *Spinoſiſſima*. 2. *Repens alba*. 3. *Spinis carens, biflora*. I. *Roſa campeſtris ſpinoſiſſima* eſt triplex, *Flore* nempe *albo*, & *rubro*, & *hirſuto*. 1. *Roſa campeſtris ſpinoſiſſima flore albo* eſt Cluſ. *Campeſtris odora & quinta*, Dodon. & Stapel. *Dunenſis*, Eyſtett. *præcox ſpinoſa flore albo*, Bauhino, *Roſa pumila ſpinoſiſſima foliis Pimpinellæ glabris flore luteo*, bicubitalibus ad ſummum, duris, lignoſis, rubeſcentibus, & denſiſſimo ſpinarum vallo munitis *virgis* aſſurgit. *Rami* multi inconditi, & virides. *Folia* conjugationum quatuor alata, glabra, ſubrotunda, & ut Cluſius addit, inter eam quæ luteos ſimplices fert flores, & illam quæ in aggeribus ſpontè provenit, quæque à Pimpinellæ foliorum ſimilitudine nomen apud Belgas accepit ferè media, nullius ſplendoris. *Flos* vernaculà candidus, creber quem in Majo promit, medium lutea capillamenta poſſident. Alabaſtriculi parvuli. *Fructus* rotundus, brevis, initio viridis, maturitate in Augusto niger, cui craſſa, anguloſa, candida, & dura ſemina. Invenitur circa Viennam editioribus & montoſis locis. In Morinorum finibus juxta Icium portum in arenoſis juxta mare tumulis frequens eſt, & quia in ſiccis naſcitur, odoratiſſima. In hortis non parum ſe multiplicat ſerendo, ideò in altum non attollitur. 2. *Roſa campeſtris ſpinoſiſſima flore rubro*, Lugd. *Cynorrhodon polyacanthon*, Bauh. *Roſa ſpinoſiſſima pumila flore rubro*, altitudinem pedis non excedit. Cauli, ſorculi, ramuli, folia, ſpinis rigent. *Flos* ruber exiguus. Colligitur in Gramontio nemore propè Monspelium. Cherlerus ramis ſpinoſiſſimis cum minimis foliis *Roſam* paſſim provenire in rupetis & frutetis collium Narbonenſis Galliæ ac ibi florere Majo obſervavit. 3. *Roſa ſpinoſiſſima hirſuta*, ramum habuit Bauhinus; de qua hoc ſaltem meminit, folia habuiſſe hirſuta, ſubtus ad tactum lævia, conjugationum triū, poſtremo ſolo. II. *Roſa campeſtris repens alba*, eſt Cordi *Cynorrhodos ſeu Cynosbatos tertia*. Omnium minimam facit, vix homo attollis; ideò Chamærrhodon dici poſſe. III. *Roſa campeſtris ſpinis carens biflora*, Lugdunenſi *Roſa Græca*, & *Cynorrhodon* læve, valdè eſt humilis, *ſpinis* carens, *flore* languidius rubro qui vere & Autumno prodit. Naſcitur ſpontè in ſepibus. Alia eſt *Odorata* quæ humi jacet, foliis exiguis, ut vix Roſa eſſe videatur, & in Cemeneorum montium jugo altiſſimo Lugduno propinquo, quod montem Pilati vocant, colligitur. Alia *Inodora*, quæ in Carthuſianorum primario Cœnobio Gratianopoli vicino provenit,

Lugd. H. P. l. 2. c. 2.

Bauh. H. P. l. 14. p. 38.

Cord. in Dioſcor. l. 1. c. 124.

Lugd. H. P. l. c.

nit,& niſi fallot à nobis ibidem conſpecta eſt.

Cluſ. H.P. l.c.

12. *Roſa ſylveſtris pumila rubens*, Cluſ. *ſexta & pumila*, cubitales aliquando, plærumque pedales profert virgas, easque virides, lentas, infernè paucis, ſupernè multis ſpinis rigentes. *Foliorum* alæ rubræ ſimillimæ, quinque aut ſeptem foliis ſupernè viridibus inferne candicantibus conſtant. *Calyces* in ſummis virgis magni, hirti, barbati, ex quibus menſe Junio Roſæ magnæ quinquefoliæ, initio rubræ dein incarnatæ. *Fructus* ruber, rotundus, omnium maximus & Pyri in modum turbinatus, fulveſcente pulpa, qui *ſemina* inæqualia alba continet, Auguſto matureſcit, & plærumque tota hyeme ipſi frutici adhæret. Naſcitur paſſim in cæduis ſylvis, ſublimioribus & deſertis agris per univerſam Pannoniam.

Bauh. Phytop. l. 12. ſ. 2. p. 481.

13. *Roſa ſylveſtris pomifera* eſt triplex, *Major* nempe *Minor* & *Hirſuta*. I. *Roſa ſylveſtris pomifera major*, ſequente eſt altior, ramoſior, pauciſſimis aculeis, *foliis* majoribus pallidè virentibus, & Baſileæ locis humidis & in alnetis proveniens. Affinis, ſi non eadem eſt, *Roſa pomo ſpinoſo folio hirſuto Cherleri*, quā ex monte Calceri & horti Dei declivibus attulit. *Folia* palmum ferè longa, quinquepartita, minus rotunda, ſubtus hirſutie quadam tactu lenia & penè cinerea. *Fructus* ſpinoſi magnitudine avellanæ rotundæ, ex pediculis brevibus ſpinoſis. *Spinæ* per ramulos rariores. II. *Roſa ſylveſtris pomifera minor*, Tabernom. *Roſa arvina*, Gerh. *Roſa pimpinella*, Thal. *Cynorrhodi ſpecies*, duplex eſt; *ſpinoſa* & *ſine ſpinis*. 1. *Roſa ſylveſtris pomifera minor ſpinoſa* eſt fortè illa quam Thalius in Broccenbergo naſci tradit, rariorem inventu, fructu nigro, rotundo, Ceraſi magnitudine, continente ſemina pauciora quàm reliquæ ſpecies, duplo tamen grandiora, ac formâ quodammodo granorum viris. 2. *Roſa ſylveſtris pomifera minor ſine ſpinis*, fruticat pumila, bicubito non altior ſed inodora: folio minore & pereleganti: *pomo* Meſpili Aroniæ non diſpari minore multo colore viridiore, rubello, ſubpuniceo, per Auguſtum maturo. *Flos* roſæ ſylveſtris eſt. III. *Roſa ſylveſtris pomifera hirſuta* in horto Sprengeri *Heidelbergæ* à Bauhino viſa, foliis ſylveſtri pomiferæ majori affinis, albicantibus & hirſutis: Spinis in extremis ramis raris; foliis conjugationum trium. Vidit & Majo idem *Baſileæ* genus, *foliis* ſimilibus; ſpinis ramorum juxta folia aduncis firmis; flore rubello ſimplici; Capitulo ſpinoſo.

Thalius in ſylva Hercinia.

Roſa. Lobel. Adverſ. p. 446.

14. *Roſa arvenſis candida*, Trago *Roſa ſylveſtris quarta ſpecies*, roſas profert candidas prorſus, odoris non adeo jucundi, & eſt ſylveſtrium omnium roſarum viliſſima. Apparet in flore ſuo Junio & Julio menſibus, in ſiccaneis, agrorumque limitibus, juxta itinera. *Cognata* huic quam Bauhinus *Roſam ſylveſtrem folio glabro flore planè albo* vocat. Multum ſerpit, *ramis* quibusdam parum ſpinoſis. *Calyces* eorumque pediculi rubent, *folia* ſeptena, *flores* multi ſimul juncti, omninò albi odoratiſſimi. Viſa à Bauhino in Burgundia inter Courchaton & Grange caſtellum. Provenit in ſylvoſis & frutetis. Circa itinera inter Montbelgardum & Borongne modo ſingulares modo plures flores, menſe Junio & Julio protrudit. Viſa & menſe Septembri inter Wallenburg & Lichſtal Baſileenſium.

III. *Roſa Exotica* eſt triplex 1. *Hierichuntina*, 2. *Sinenſis* & 3. *Memphitica*, quibus adde 4. *Affines quatuor Exoticas*.

1. *Roſa Hierichuntina* eſt duplex 1. *Vulgò dicta*. 2. *Sylveſtris*, quibus additur 3. *ſimilis quadam*. I. *Roſa Hierichuntina vulgò dicta*, Cordo *Amomum*, Cæſalp. *Amomis Dioſcorid. & Plinii*, aliis *Roſa Maria*, *Roſa Hieroſolymitana*, Uva Dioſcoridis Galeni & Ætii, vocatur. *Radicem* habet ſatis craſſam lignoſam, ſimplicem, ſapore raphani. *Stolones* à radice palmares confertos, cinerei coloris in numeroſam ramulorum ſobolem cancel- Bauh. H.P. l. 16. c. 52.

Roſa.

latim divaricatos, ſuperiore parte omnibus veluti in globum coeuntibus, guſtui acres. *Folia* rara ſeſcunciam plærumque longa, ſemunciam lata, laciniata, cinerea, hirſuta. *Floſculi* ſecundum ramos intrinſecus ubique racematim quodammodo naſcuntur, candidi: quorum unumquemque ſequitur *vaſculum*, duobus loculis membranula diſcluſis, totidem *ſemina* orbicularia compreſſa, rufa, acria continens, binis ſupra loculos extrinſecus veluti auriculis prominentibus ex adverſo poſitis, ex intergerino calycis pariete, ſurgente ſtylo longiuſculo. Lobelius *ſemina* hærere complura, racematim una ſtipata, glumoſa, ſorgi minora; & intra fruticis cancellatim reticulatimque implexi glomum contineri, quod fortè de vaſculis ſumendum eſt. Haud difficulter ex ſemine recenti prodit. Montbelgardi ſata Junii principio florebat. Radice in aqua merſâ expanditur. Hinc impoſtorum fabellæ vigilia Nativitatis Domini; imò eâ ipsâ qua natus eſt horâ, expandi & florere. Nulla circa Hierichuntem naſcitur. In Arabia deſerta, ad arenoſum maris rubri littus naſcentem vidit Bellonius. *Vſus* apud mulierculas quasdam in deprehendenda partus hora. In aquam dimiſſa non prius fatiſcere credunt, quam fætus naſci incipiat: quod ſuperſtitioſum eſſe puto. Giraudetus enim, in aquam benedictam poſitam, ſtatim pandi, & fœminam ſine periculo parere ſcribit. *Duplicem* Cordus facit, *alteram* inſipidam & inodoram, quæ Amomis: *alteram* aromaticam, odoratam quæ amomum ſit. At nulla roſa Hierichuntea quæ odorata & infæcunda ſit, ac folia Bryoniæ habeat, quod de Amomo ſcribitur, huc usque inventa eſt. II. *Roſa Hierichuntina ſylveſtris* Syriæ tectis & ruderibus innaſcentem invenit Rhauwolfius. III. *Roſa Hierichuntina exſiccata ſimilis*, Hollandis *Blatterlos*, Bauhino *Aphyllon Indicum* dicitur, inventa in inſula S. Laurentii, ubi copioſè creſcit. Teneriores

Lobel. Obſerv. p. 616. Adverſ. p. 445.

Bellon. Obſerv. l. 2.

Ind Orient p. 4. figurâ 21.

ramuli feliciter ſcorbutum curant.

2. *Roſa Sinenſis* Barbaris Fuyo, aliis Malva Indica, quibusdam Japonica dicitur. Prodiit primum ſemine ex India Occidentali allato Romæ, curante Ferrario. *Radix* ei albida, lignoſa, numeroſis implexisque fibris ad ſummam usque tellurem capillata eſt. *Caudex* pallidus, ſimplex, lævis, frequentibus ſubinde diſtinctus oculis connivet. *Materies* ficulneæ inſtar candida, & carnoſa modicè dureſcit. *Folia* magnitudine pampineis, aſperitate ficulneis, figurâ utrisque aut hederaceis anguloſis conſimilia, crenata, qua ſuperiore parte virent, inferiore candicant, utrinq; lanugine aſperantur. Qualia per microſcopium apparuerint, apud Ferrarium videre eſt. Ab æquinoctio verno in germina oculi turgent: convoluta foliola primum apparent, quibus paulatim ſeſe tum explicantibus, tum amplificantibus virgei ſubeunt ramuli, aſſiduò è gemmis folia protrudentes: ita ut toto fermè anno, perpetuo ramorum & foliorum proventu ad hibernum usque ſolſtitium ſylveſcat. Tertio à ſatione anno *florere* cæpit. Septembri menſe è puſillis cum foliis tum floreis *alabaſtris* confuſæ paniculæ exiſtunt: mox *calyces* compluſculi, ſeni plærumque vel octoni modicis ſuffulti petiolis, è ſummis plerique ramis eminent. Forma nondum oſcitantibus globoſa, quinis eminulis commiſſuris compactilis & quaſi criſtata, quæ medios circa alabaſtros inchoatæ acutâ coitione faſtigiantur in ſummo. Color *alabaſtris* qua pediculis inſident viridis, inde ad ſummas ex viridi rubens. *Pediculi* in ſtellas foliaceas, octonis denisve virentibus, usque planis radiis roſarum calyces excepturas panduntur. Ubi ad nucis juglandis magnitudinem iſti papillati corymbi extumuere, in lacteum florem, extimis foliis, intimorum oris ſubrubentibus dehiſcunt. Mox totam ſeſe pandit, repando calyci, ſæpius quinquepartito & non-

Ferrar. Floræ l. 4. c. 6. p. 479.

nihil

nihil in pateræ formam ſinuoſo inſidens, variâ ſerie foliorum ramuloſis rugis criſpantium ſpecioſa. Lactea naſcitur; albo deinde rubroque coloratur, tandem purpureo, qui apud nos dilutior, moritur. In India unâ die, quam unicam vivit, matutino cum albore albicat; cum meridiano ardore flammeola eſt; cum nocteſcente luce purpurat. Ita etiam innata ei hæc colorũ mutatio, ut reciſa, ſeu in vaſculo aquæ pleno, ſeu inter manus ſi diutius habeatur, variet. De *folliculo* & *ſemine* ſic *Ferrarius*. Floris caput ſive globulus pediculo adhæreſcens inter quinque florei calycis jam aridas foliaceas lacinias, ad ejusdem adulti calycis magnitudinem extumidus, eminulis pulvinorum toris orbiculatim ſtriatur, canaliculis in ſumma imaque parte ſtelliatam in figuram coeuntibus; aridi præterea colore folii, qui ex viridi inclinat in flavum, decoloratur: brevique ſubalbido pilo hiſpidus inhorreſcit. At verò totus interior folliculus candicat. Sex circiter carinata loculamenta intercurſantibus membranulis diſcriminantur, quæ ſtrias inter exortæ, in duriuſculam mediam lanuginem coëunt. Interſepta membranis concava pars, lanugine denſa, longiuſcula, & candida pubeſcit. Pediculi alba cuſpis ad medium usque folliculi pertinet, cui media cartilago adhæreſcit. *Semina* ipſa numeroſiſſima, rufula, minutula, rotundè longula, modicè incurva, piloſa, petiolis albicãtibus ſeriatim annectuntur. In uno folliculo tria & ſexaginta ſupra centum numerata. Torum corpus renib⁹ arietinis ſimile ex fulvo gilvum, & punctim pumicoſum. Triplex ejus *Genus*. Eſt enim. I. *Foboſior*, cui flos denſiſſimus, qui, cum totus hiaſcit, plærumque aliquâ ex parte ruber, quia velut ex pluribus coagmentatus floribus, particulatim panditur & coloratur, & paulò ſerius vernat. II. *Folioſa*, cui ſparſim eminentibus inter crocos foliis minus comans eſt. III. *Quinquefolia* quæ florem totidem foliis profert, medriisque crocis turbinatam in figuram acervatis, quatuor tantum aut quinque pavoninum in apicem extantibus, progenerat.

Roſa.

3. *Roſa Memphitica* ex Ægypto allata, foliis eſt Eglenteriæ non diſſimilibus; *flore* albo pleno lilii poſitu, figurâ Provinciali non diſſimili. Floret Auguſto, Septembri & Octobri cadunt folia, quæ primo vere renaſcuntur. Muniri adverſus hyemis injurias debet.

Stapel. in Theophr. p.651.

4. *Affines Exoticæ* ſunt quatuor, 1. *Meutang Chinenſium*. 2. *Izquixochitl Novæ Hiſpaniæ*. 3. *Chillapatli ejusdem* & 4. *Arbor roſeo odore Braſilienſis*.

I. Meutang Sinenſium, ſpinæ nulla flos Roſæ noſtratis figuræ æmulus, ſed major, cui folia magis expanſa, color albicans, quaſi ex purpureo & albo miſtus, odor minor. Naſcitur in virgulto ſambuco noſtrati haud abſimili. Magna ejus ad urbem Chungking in provincia Suchuen, ut & in Xeuſi ad Jengan urbem copia. Tanti æſtimatur, ut Regem florum vocent, & in viridariis ſumma diligentia colant. Reperitur etiam ruber & flavus.

Atlas Sinenſis p. 141. Admiranda Europæ & Chinæ c.18 p.597.

II. Izquixochitl Novæ Hiſpaniæ arbor eſt excelſa, *folia* mali Medicæ; *flos* Cynorrhodi formâ albus, noſtratisque roſæ ſapore, odoratiſſimus, baſi virente quinquefoliâ magnâ, exiguo umbilico flavicante, ex quo ſtamina plura virentia prodeunt, floret toto anno. *Fructus* in acutum deſinit, diſtinctionem valvularum per medium oſtendens, colore ex viridi purpureo, fuſco luteis punctis inſcriptus. *Naſcitur* Quauhnahuenſibus agris locis calidioribus & cultis. Frigida eſt & ſtringit. *Flos* dentium dolores ſedat, & halitus gratiâ commendatur.

Reccus R. M.N.H. l.3.c.37. Fabius Columna ad Reccum p.869.

III. Chillapatli Novæ Hiſpaniæ frutex eſt *radici* inſiſtens fibratæ, foliis roſeis, *floribus* coccineis biniſque juxta ſingulos foliorum exortus, univerſo caulis procurſu. *Provenit* in calidis Hoaxtepecenſibus & Yacapichtlenſibus. Calida & ſicca in ordine tertio. Dolorem ventris, ſi devoretur, ſedat.

Reccus R. M.N.H. l.4 c.2.

IV. De

Ciſtus. *IV.* De *Arbore roſeo odore Braſilienſi* hoc tantum dicere habeo, materiam ejus adeò ſuavem ſpirare odorem, ut fragrantiſſimas roſas æmuletur. Hiſce adde 1. *Flores arboris Xuchinacatzli*, ſeu *Hucinacatzli* Hiſpanis *Flor de la Oreia*, quod foliis interiore parte purpureis, exteriore virentibus & ita diſpoſitis ut aurem referant, conſtent. 2. *Flores arboris Tolloxochitl*, quorum umbilicus cor refert, & multis foliis albicantibus & interiore parte ſubrubentibus, grandibus, glutinoſis & benè olentibus conſtat. Creduntur affectibus uterinis vehementer opitulari. 3. *Flores arboris Cacaloxochitl*, qui ſunt grandes, pulchri & fragrantiſſimi, coccinei quidam, quidam candidiſſimi & plurium colorum. *Naſcuntur* ex illis fructus *ſiliquæ* grandes & rubicundæ, quarum pulpa ventriculum & inteſtina mundat. 4. *Arbuſcula floribus rubris* in Chiapa, cujus folia ſiccata & in pulverem trita, vulnera vetera & multum exulcerata ſanant.

De Laet Ind. Occid. l.15.c.9.

De Laet Ind. Occid. l.5.c.4.

De Laet Ind. Occid. l.7.c.4.

Caput II.

De Ciſto.

Tab. CXIII. & CXIV.

Theophr. H P l.6.c 2. Dioſcor. M. M l.1.c.127. Plin. H.N l 24.c.10 & l.21.c.9.

I. *Ciſtus* Veteribus frutex eſt πολύκλαδος, improcerus major thymo, φυλλώδης, vel potius ut Serapio legit ξυλώδης. *Folia* στρογγύλα, (Plinius Ocimi habet, quæ quodammodo tantum rotunda ſunt) δασέα, μέλανα, aut, quod in antiquo & vulgato codice habetur στρυφνὰ, acerba, quod guſtus comprobat, & Oribaſius ſequitur. Cum hedera à Plinio confundi, nec inter κισθὸν & κισσὸν ſemper diſtinguere, collatio oſtendet. *Naſcitur* πετρώδεσι. Duo ejus apud Dioſcoridem, Theophraſtum & Plinium *genera*. Alius enim eſt *Mas* alius *Femina*. 1. *Mari* majus durius pinguiusque folium, flos mali punicæ, ὑποπορφύρεος Theophraſto. *Roſaceus* Plinio quod de colore intelligendum eſt. 2. *Fœminæ* flos albus. Utrique roſis ſylveſtribus ſimilis; & in iis color tantum oblectat, odor autem abeſt. Theophraſtus ἄοσμα dixit. *Vſum* ſi ſpectes uterque vim adſtringendi habet, adeò frigidus, ut aliquid de calore participet. *Folia* & parva germina trita, ulcera glutinant. *Florum* vis validior. In vino auſtero ternis digitis capti, & bis de die poti proſunt dyſentericis & ventris ſolutionibus. Illiti, nomas depaſcentes cohibent: Cum cerato verò ambuſta & vetera ulcera ſanant. Radicibus Ciſti adnaſcitur quoddam Mali punicæ Cytino ſimile, quod *Hypociſtis* dicitur. Eſt ex ipſo quoddam fulvum, quoddam viride, quoddam album, ex quo ſuccus velut ex Acacia exprimitur. Quidam reſiccatum & contuſum madefaciunt, ac coquūt. Magis eſt quàm flos adſtrictoria. Ideò dyſentericis, ſanguinem ſpuentibus, & nimio menſium fluxu afflictis, commoda. Plinius dum Cyſſos erythranos appellari & ſimilem hederæ ſcribit, manifeſtè Ciſtum cum Ciſſo hedera confundit.

II. Apud Recentiores totidem ejus ſumma genera. Eſt enim unus *Mas* alter fœmina.

I. Ciſtus mas eſt quintuplex. 1. *Folio rotundo hirſutiſſimo*. 2. *Folio oblongo incano*. 3. *Anguſtifolius*. 4. *Folio breviore*. 5. *Foliis Chamædrys*.

1. *Ciſtus mas folio rotundo hirſutiſſimo*, in humanam altitudinem attollitur, *ramulis* aliquantum incanis. Folia reliquis majora, hirſutiſſima, & quaſi orbiculata. *Flos* reliquis forma ſimilis, major, & ſaturatius rubens, *Capitula* hirſuta, dura, pentagona; in quibus *ſemen* tuſum. Qui ex Apuleia Zvingero allatus erat ramus minus nigra gerebat *folia*, pluresque longiores & albidiores *pilos*. Matthiolus rotunda habet. Color floris nunc ſaturatior eſt, nunc dilutior. *Provenit* in regno Valentino, Arragonia & Italia. Viſus & in hortis Belgicis ex ſemine inde tranſmiſſo. Cluſ.H.P. l.1.c.45. Bauhin.H. P.l.13.c.1. p.2. Matthiol. in Dioſcor. l.c.p.157.

2. *Ciſtus mas folio oblongo incano*, Cluſio *Ciſtus mas primus*, Tabern. *Ciſtus mas latifolius*, Hiſpanis *Eltepa*, Luſita- Cluſ.H.P. l.c.

ſitanis *Cergacos*, frutex eſt bicubitalis, hirſutus, fœminâ albidior. *Lignum* fragile candicante cortice tegitur. *Folia* in novello molllora & longiora, in adulto contractiora, duriora & aſpera, incana ſemper & hirſuta. *Flos* magnus in folia quinq; diviſus, roſæ incarnatæ colore, confertus & agminatim ſtipatus, apices luteos in medio contentos ambit, & in ramulorum extremis ex brevibus pediculis dependet. Decidenter Capitula hirſuta, trifariam ſecta, perennia, foliolis tribus mucronatis hirſutis obſepta, pentagona, in quibus *ſemen* ex rufo nigricans, exiguum, papaveris magnitudine. Frequens eſt in Hiſpania & Luſitania, in itinere verſus Frontignanum inter ſaxa & monte Setho. *Floret* Aprili & Majo. Ad radices ejus quæ ſummis ceſpitibus diffunduntur, provenit copiosè, novo vere, cum Ciſtus jam ad explicandos flores ſe parat, *Hypociſtis*, omnium quas unquam Cluſius vidit, elegantiſſima. Cum primum è terra emergit purpureum ſeu Kermeſinum ſericum eſſe diceres: deinde paulatim aſſurgens & ſe explicans, multum de priſtini coloris elegantia remittit, & Cytinos ſuos candicantes, turgidos & lento ſucco plenos profert, qui à Pharmacopæis denſatur & in uſum adſervatur. Datur & lutea, & πολυποίκιλος ut poſt dicemus. Succus qui ad nos adfertur excoctus, & in orbiculatos panes concretus, ſplendidi Aſphalti nitore nigricat, conſiſtentiâ cerea ductili & molli, ſapore acidulo. Friſimeleca in calidis fluxionibus fœminarum inprimis, ex vino exhibuit, in oriente natam; Cl. Dr Aviſſonus baſin ſui Anodyni eſſe voluit: quod ex mumia Ægyptiaca, ſtyrace calamita, epatibus ranarum, lacte ex vulneratis papaveris capitibus, ſuccino &c. paratur. Quæ vulgò in Officinis proſtat, ex Hirci barbula ab impoſtoribus paratur. Erroris cauſa Arabes, qui Ciſtum ita nominavere. Subſtitui ei ſuccus prunorum ſylveſtrium, vel floris agreſtis Punicæ poterit. Ciſtus.

3. *Ciſtus mas anguſtifolius*, Cluſ. *Ciſtus mas ſecundus*, Bauh. *Ciſtus mas ſecundus folio longiore*, eadem altitudine aſſurgit quâ ſuperior, non minor fruticoſo ſtipite, nec minore ramorum frequentia: minus tamen candicat. *Folia* eodem ordine diſponuntur, molliora, longiora, & magis mucronata. *Flos* ſimilis ſuperiori, carnei coloris. *Capitula* & *ſemen* ſimilia. *Ramuli* teneriores rorulentum quiddam, pingue & odorum ſub Autumnum contrahunt. *Creſcit* in Hiſpania, & diutius cæteris generibus floret. Nulla ſub ea hypociſtis obſervata. Baubin. H. P. l. 23. c. 1. p. 2. Cluſ. H. P. l. c.

4. *Ciſtus mas folio breviore*, Cluſ. *Ciſtus mas tertius*, ſuperioribus brevior, ſed pariter fruticoſus. *Rami* tenuiores. *Folia* dilutius viridia, rugoſiora pinguia & odorata. *Flos* dilutius rubet, aliquantulumque odoris ſpirat. *Capitula* diutius ſuis involucris, quæ florum calyces, occultantur. *Semen* in iis æquale. *Naſcitur* ſpontè in Luſitania, ſupra Ulyſſiponem, & maritimis. Cluſ. H. P. l. c.

5. *Ciſtus mas foliis Chamædrys*, Lobel. *Ciſtus mas ſupinus ſinuatis & fimbricatis foliis*, Cluſ. *Ciſtus mas quintus*, Bauh. *Ciſtus mas quintus foliis criſpis & ſinuoſis*, Gerh. *Ciſtus mas dentatus*, Tabern. *Ciſtus mas tertius*, humilis eſt & ſupinus ut plurimum. *Rami* pedales multi ex eadem radice prodeũt. *Folia* criſpa, ſinuoſa, candicantia, hirſuta, guſtu acerbo & adſtringente. *Flores* in ramulorum ſummitatibus, umbellatim menſe Aprili, citius aliquando, aliquando & tardius prodeunt, colore eleganter ex rubro purpuraſcente. Conſpiciuntur aliquando & Novembri. *Capitula* reliquis minora, ſuis involucris plærumque contecta, *ſemen* magis atrum, quod menſibus, Auguſto, Septembri & Octobri matureſcit continet. *Provenit* in Luſitania, ſolo admodum arenoſo, nec usquam frequentior quàm circa monaſterium Peralongas dictum. Luſitani Roſellam vocant. Cluſ. H. P. l. 1. c. 45. Bauh. H. P. l. c. Lobel. Obſerv. p. 548.

Ciſtus. II. *Ciſtus fœmina* plures habet ſpecies. Eſt enim 1. *Folio ſalviæ.* 2. *folio plantaginis.* 3. *folio portulacæ marinæ.* 4. *folio ſpicæ.* 5. *folio ſampſuchi incano.* 6. *folio ſtæchadis Citrinæ.* 7. *folio Majoranæ.* 8. *folio Thymi.* 9. *folio ſalicis.* 10. *flore pallido punicante macula inſignito.* 11. *Ledi folio*, quibus 12. addo, *Ciſti folio arborem exoticam.*

Cluſ. H. P. l. 1. c. 46. 1. *Ciſtus fœmina folio ſalviæ*, in cubitum nonnunquam aſſurgit, aliquando humi ſternitur. *Rami* graciles & nigricant. *Folia* circinatæ rotunditatis, rudia, aſpera, viridia, & ſaporis adſtrictorii. *Flos* albus nonnunquam flavus, luteis fibris medium occupantibus. *Capitula* nigra, & ſuperius compreſſa, in quibus ſemen paulò nigrius & ſatis magnum. Bauhin. H. P. l. 13. c. 1. p. 4. Obſervata à Bauhino *florens* Aprili & Majo in ſylva Ægremont propè Monſpelium, in monte Serhi, in Sabaudia penes Rhodanum, in montibus Euganeis inter Balneum Aponenſe & Arqua, ubi Hypociſtim naſci ajunt. Eſt & *Elatior*, virgis rectis, & *Supinus* humi ſparſus. *Albo* qui *flore* in Hiſpania, Luſitania & Aquitania occurrit : qui *luteo*, nonnullis duntaxat Hiſpaniæ locis, & extremâ Aquitaniâ circa Bayonam. Referri ad eam poteſt Bauh. H. P. l. c. *Ciſti ſpecies quædam* Hiſpanica *flore albo*, à Barone quodam Germano Lugduni exhibita. *Foliola* illi multa, oblonga, hirſuta, adſtringentia. *Flores* ex ramulis plures ſimul, pediculis incanis & hirſutis inſident, albidi, quos nondum explicatos alabaſtriculi mucronati lanugine alba denſaque hirſuti ambiunt.

Lugd. H. P. l. 10. c. 1. 2. *Ciſtus fœmina folio plantaginis*, Lugd. *Tuberaria major Myconi* multos ſubhirſutos & rotundos caules fundit, in quibus *folia* multa, hirſuta plantagini ſimilia iis quæ ſe vix à terra attollunt minora. *Flores* in ſummitate caulium lutei : *ſemen* folliculo includitur. Tota herba aliquantum piloſa eſt, & adſtringens. Naſcitur in locis ſiccis. Referri ad eam debet Bauh. H. P. l. 13. p. 12. *Tuberaria noſtras Bauhini*, cujus *caulis* pede altior, teres, glaber, ima parte candicante tomento obſitus. *folia* circa imum crebra, plantaginea, nervis tribus diſtincta, incanâ lanugine pubeſcentia; in ſuperioribus acutiora, longiora, glabra, nervoſa. Supremo faſtigio *pediculi*, quorum ſingulis *capitulum* turbinatum, ex pluribus foliorum voluminibus contextum, cujus baſin foliola acuminata, perpuſilla fulciunt. *Flores* interdum duodecem. *Collecta* in montibus D. Johannis propè Piſas, inter plantas ſtæchadis Arabicæ.

3. *Ciſtus fœmina portulacæ marinæ folio* duplex eſt. Una, *latiore obtuſo*; altera, *anguſtiore mucronato*. I. *Ciſtus fœmina portulacæ marinæ folio latiore obtuſo*, Cluſio *Ciſtus folio halimi primus*, Bauh. *Ciſtus folio halimi flore luteo*, Bauh. H. P. l. 13 p. 5. habet *ramos* cubitales, fruticoſos. *Folia* prout dixi, ſubacidi ſaporis. *Flores* in ſummitatibus flavi quinquefolii, quibus fibræ in medio. *Capitula* longiuſcula & triangula, in quibus *ſemen* rufum. Ad radicem obſervavit Cluſius Hypociſtin luteam ſeu potius Ochræ colore, quam pueri & paſtores manducare dicuntur. Creſcit in Luſitania ſolo & aura marina afflato inter Ericas, non procul Ulyſſipone. II. *Ciſtus fœmina portulacæ marinæ folio anguſtiore mucronato*, Cluſ. *Ciſtus fœmina folio halimi ſecunda*, Cluſ. H. P. l. 1. c. 46. præcedente procerior, *ramis* minoribus, incanis. *Folia* halimi ſed paulo longiora & anguſtiora, mucronata, dorſo elatiore, incana & ſubacida. *Florem* qui deſcripſit non vidit.

4. *Ciſtus folio ſpicæ*, Cluſ. *Ciſtus folio lavendulæ*, Bauhino fortè idem cum Helianthemo recto, cubitali plærumque eſt altitudine, ramis brevibus, ſed copioſis, foliis confertim naſcentibus, anguſtis, incanis, adſtringentibus. *Flores* albi Hiſt. Plant. Lugdun. l. 2. c. 54. & parvi. *Semen* non obſervatum. Solo odore & ſapore à ſpica diſcernitur. *Creſcit* in regno Valentino aridis & petroſis locis. Rhauwolfius *unicaulem* in Provinciæ montibus invenit, rectum, cubitalem, cui *flores* in cacumine helianthemi lutei

formâ

formâ ſimiles, *folia* per caulem multa, & longa. Florebat Majo.

5. *Ciſtus folio ſampſuchi incano*, habet multos graciles ramulos. *Folia* parva, circinata quaſi, ſampſucho ſimilia, dorſo eminente, pediculis contrariis, cum ſalſedine & aciditate adſtringentia. *Flos* in ſummis ramis quinquefolius, albus, cujus meditullium macula ex purpura nigricans inficit; medium villi & ſtamina lutea occupant. *Capitula* ferè lini trigona; in quibus *ſemen* minutum hyoſciami, ex nigro candicans, quo maturo totus ramulus qui florem & Capitula ſuſtinet, areſcit. *Creſcit* copioſus in Caſtella nova, & toto agro Bætico inter Tagum & Anan flumina.

6. *Ciſtus folio ſtæchadis Citrina* de nomine duntaxat mihi ex Bauhino nota eſt. Subjicimus ei *Ciſtum minimum folio ſubrotundo* Johannis Bauhini, quem Sprengerus ſub titulo *Ciſti tenuifolii Candiæ* communicavit. Plantula erat ſemipalmaris, *radice* tenui, lignoſa, reliquâ planta longiore; *foliis* parvis ſubrotundis, latiuſculis, binis ex adverſo reſpondentibus, cinereis, in coliculo ſingulari, tenui, tereti, cujus ſummum occupant Capſellæ Helianthemi cana lanugine pubeſcentes. Colebatur in fictili Junio menſe. Perennen dictitabat.

Bauhin. H. P. l. 23. c. 1. p. 14.

7. *Ciſtus folio Majoranæ*, Lobel. in icone *Ciſtus folio majorana deflexis floribus*, alibi, *Helianthes ſpecies rara, figurâ leguminosâ floribus aureis*, Lugd. *Helianthes ſpecies Penæ*, dicitur. *Radix* lignoſa validè fibroſa, foris buxea intus alba. *Rami* ſex aut octo per terram ſparguntur, ſpithamæi & teretes. *Folia* terræ vicina longiuſcula; quæ per ramos viſuntur, Majoranæ ſimilia, glabra, ex viridi luteola, decurrente per longitudinem nervo unico. *Flores* in extremis ramulis conferti & Scorpioidis reflexi, quinquefolii albi, quibus apices luteoli, quinque viridantibus extrinſecus obvallati. Lobelius aureos facit, quod ex ſicca planta deſcripſerit. *Capitula* hos ſequuntur triquetra, fuſca, ſemine exiguo, papaverino pari atro, cui unâ parte cavitas, alterâ gibbus amarus. Miſſa Raymundo ex arduis montis D. Bonaventuræ jugis non procul Aquis Sextiis eruta. Provenit floruitque Junio & Julio menſe Bauhino è ſemine. Viſa Lutetiæ cum Capitulis Auguſto. Duravit aliquot annis etiam non repoſita. Quidam *Telephium Candiæ*, & *Heleninm Crateva* dixere, alii *Telephium Dioſcoridis*.

Bauh. H. P. l. 23. p. 20. Lugd. H. P. l. 7. c. 40. Lobel. Adverſ. p. 405.

Ciſtus.

8. *Ciſtus folio Thymi*, pedali fruticat altitudine, ramulis ex purpura nigricantibus, duris, lignoſis, qui magna ex parte ſine *foliis* conſpiciuntur, præterquam circa eorum ſummitates, in quibus confertim naſcuntur, exilia admodum, viridia, Thymi æmula, guſtu adſtringente. *Florem* fert ſummis ramis, Ciſto folio ſampſuchi ſimilem, minorem neque maculis inſignitum. Semen non obſervatum à Cluſio. Conſpectus in extrema Bæticæ parte, quâ Caſtellam & Luſitaniam ſpectat.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 47.

9. *Ciſtus folio ſalicis*, Cluſ. *Ciſtus annuus primus*, creſcit ad cubiti altitudinem. *Radix* lignoſa, nigra. *Virgulæ* longiuſculæ, hirſutæ, rectæ & raræ. *Folia* inferius rotundiora, ſuperius anguſtiora, veluti per genicula bina Majoranæ ſimilia, circa medios caules longiora, piloſa. *Flores* in extremis ramis è pediculis hirſutis, uno folio longo & duobus parvis conſtant, pallidi aut albicantes ſuccedunt. *Vaſcula* triquetra, brevia, magna, quæ matura in tres veluti cotylas latas, corticoſas, ruffas, dehiſcunt, quas foliola tria, hirſuta, coſtas habentia cingunt. Intus membrana tenuis, lucida, cui ſemina multa, minus ruffa adhærent, & Auguſto matureſcunt. *Naſcitur* in vinetorum marginibus apud Salmanticenſes, & Granatenſi regno. Obſervatus & Genevæ ſemine in Auguſto maturo, in Julio Argentinæ cum vaſculis triquetris. *Vſus* ſeminis in nephriticis doloribus. Eſt & *alia ejus Species* longioribus aliquantulum virgis, non ta-

Cluſ. H. P. l. 1. c. 49. Bauh. H. P. l. c. p. 13.

Ciſtus. men minus hirſutis, anguſtioribus etiam foliis, cujus flos minor, pallidus, valdè caducus: Capitula & ſemen ſimilia. Nec abludit *Tuberaria minor Myconi*, cujus *folia* plantaginis æmula, ſed minora & villoſa humi repunt; alia caules dodrantales, rotundos, inanes, hirſutos per intervalla ambiunt. *Flores* in caulium vertice lutei, in quorum medio purpureum quiddam in nigrum vergens. *Semen* in exiguo folliculo, dilapſo flore ſtatim conſpicitur. Planta tota hirſuta; ſapor cum ſiccitate adſtringens. Reperitur in pratis & locis pinguibus. Sanè Caſtellani & priorem & hunc Ciſtum *Terva Turmera* vocant, quod ubi creſcit tubera plærumque invenias. *Hydnophillum* fortè *Athenæi*. Nam & hujus eadem ratio.

Bauh. H.P. l.c. Lugd. H.P. l.10.c.1.

Athen. Dipnoſ.l.11.

10. *Ciſtus flore pallido punicante macula inſignito*, Cluſ. *Ciſtus annuus ſecundus*, Columnæ *Helianthemum flore maculoſo*, pedali eſt altitudine. *Cauliculis* exiguis & rectis. *Folia* oblonga, anguſta, hirſuta, vireſcentia, per Caniculæ æſtus humore quodam pingui & lento oblinuntur. *Flos* quinquefolius, exiguus, pallido colore, macula punicante inſignitur. *Capitella* tenellia admodum, triquetra, in quibus *ſemen* puſillum & cinereum. *Floret* in Majo. *Prodit* in ſylva Madritiana, ſecundo à Lutetia miliari. *Variat*. Eſt enim *flore maculoſo*, macula ex nigro ruſeſcente, ſeu puniceo, & *non maculoſo*. Eundem quidem cum iſto *Ciſtum annuum flore guttato Pena* facit Caſpar Bauhinus; placet tamen cum Johanne deſcriptionem apponere. Aſſurgit, atteſtante Pona, recto ſurculo tripalmari, quadrato, hirſuto, vireſcenti; cui propè terram *folia* multa Oleæ effigie, deinde ad latera, oppoſita per intervalla alternato ſitu bina, ad medium usque, deinde per aliquot ordines terna ſpectantur, duobus tamen ex his anguſtioribus, è quibus *flores* multi colore & forma Helianthemi. Sed hoc amplius in ſingulis foliis *guttulam ſanguineam* ſortiti, ad inſtar Pyropi, auroſummâ arte excepti, tum ſummitati, tum pediculo longiuſculo & capillari calycibus affixi hærent. Horum tamen aliqui ſine foliis unicum florem in ſuprema parte obtinentes plantam finiunt: quæ *radice* unica, exili, lignoſa, ac parum fibrata alitur. *Floret* initio Julii. Provenit in plano Agro altero, ſed frequentior in oppido Ciani. Addatur huic, *Ciſti ſpecies annua anguſtifolia*. Cubitalis eſt aliquando. *Radix* unica, tenuis recta. *Caulis* unicus, teres, quatuor vel quinque geniculis conſtat. *Folia* ex geniculis bina, anguſta, hirſuta, duabus unciis longiora, ad radicem breviora. *Flori* in medio circulus niger, interiora alba punctulis nigris aſperſa, aliquando etiam ſtriis intercurſantibus, folia flava. *Capitula* multa, parva, triquetra, quæ quaterna foliola hirſuta circumplectuntur, ex pediculis in unam partem jubæ inſtar vergentibus propendent. Caſpar Bauhinus *Monſpelii* in via Perou verſus, florentem invenit.

Cluſ. H.P. l.c.

Pona in deſcript. montis Baldi.

Bauh. H.P. l.13.p.11.

11. *Ciſtus ledi folio*, Lugd. *Alyſſum trigonum*, & *Ciſtus annuus alter Lobelii*, caulem habet aliquando ſeſquipedalem; *folia* ledi anguſtifolii hirta; *ſemen* in pericarpio nitido triquetro, exile, anguloſum, rubrum, pulchellum, glandis Ilicis lævore. Fruticat viâ quæ ducit Monſpelio ad Rondeletii prædium vulgò Teral, inter Sfero-cavallo & Criſtas gallinaceas. Lugdunenſis tribuit ſuo Alyſſo *radicem* brevem lignoſam, parum fibratam; *Caules* quatuor palmos altum *folia* oblonga, angnſta, in ambitu minimè diviſa, per intervalla prodeuntia; *ſemen* rotundum minutum papaveri ſimile in conceptaculis triangularibus icuto ſimilibus; *florem* Aprili micantem, & aſpera lapidoſa, diuturnaque ſolis morâ æſtuantia *loca*.

Lugd. H.P. l.10.c.1.

12. *Ciſto folio arbori exotica*, extrema *virgulta* lignoſa ſunt, Ciſto concoloria & ſimilia. *Folia* rugoſa, oblonga, Salviæ aut Menthæ, ſed in ſummis ramulis villoſos, exactè ſphæricos floccos, ſive lano-

Lobel. Obſerv. p.159. Adverſ.387

lanoſa Platani capitula oſtentant.

Caput III.

Tab. CXV. CXVI. CXVII.

De Chamaciſto.

C*Hamaciſti* varia ſunt genera, ſub quibus ſuæ ſpecies continentur. 1. *Vulgaris*. 2. *Friſicus foliis Nardi Celtica*. 3. *Foliis minoribus & incanis*. 4. *Foliis thymi incanis*. 5. *Quadrifolius*. 6. *Foliis myrti minoris incanis*. 7. *Anguſtifolius*. 8. *Serpillifolius*. 9. *Hirſutus*. 10. *Erica folio luteus*. 11. *Folio piloſella*. 12. *Folio polii montani*. 13. *Folio ſampſuchi capitulis valdè hirſutis*. 14. *Puſillus folio candido, flore luteo*. 15. *Flore purpuraſcente Alpini*.

I. Chamaciſtus vulgaris eſt duplex, 1. *Flore luteo*. 2. *Flore albo majore*.

Lugd.H.P. l.6.c.24. Matthiol. in Dioſcor. l.3.c.50. Cluſ.H.P. l.1.c.48. Geſn. in Hort. Germ. Bauhin. H. P. l.13.c.1. p.15.

1. *Chamaciſtus vulgaris flore luteo*, Trago *Hyſſopus Campeſtris*, Matthiolo & Lugd. *Panax Chironium* ſive *flos ſolis*, Geſn. *Gratia Dei*, & *Hyſſopoides*, Cordo *Helianthemum*, Eyſt. *Helianthemum flore luteo*, Cordi ſchol. *Conſolida aurea Chirurgis*, Lon. *Hyſſopus montanus* ſive *ſylveſtris*, Cluſ. *Chamaciſtus primus*, Tabern. *Helianthemum Germanicum ſecundum*, Cæſalp. *Chironia*, Bauh. *Helianthemum vulgare flore luteo*, dicitur. *Radice* nititur lignoſa alba & lenta. *Ramuli* rubentes, lignoſi, hirſuti. *Folia* oppoſita. Hyſſopi latiora multò, modicè in acumen deſinentia, ſapore glutinoſo, hirſuta. *Flores* longo thyrſo diſpoſiti, qui cum apicibus lutei, quinque foliis conſtant, Ciſti poſitu, hirſutis, tripartitis *folliculis* circumſepti, quibus *pericarpia* ſuccedunt lini longiora, trifida, in quibus ſemen. Viret Genevæ Februarii principio; Lugduni, Monſpelii & alibi floret Majo; Baſileæ Septembri & Octobri. *Habetur* inter vulnerarias. Recentium vulnerum labra conſtringit, ſi imponatur. Sanguinis ſputo & alvi profluvio opitulatur, ſi cum plantagine & Symphito in vino rubro decocta propinetur. Adoris & genitalium ulcera prodeſt, ſi in vino rubro cum modico aluminis decoctâ abluantur. Quidam *Helicanthen* Plinii eſſe putant, nonnulli *Panax Chironium Dioſcoridis*. *Helicanthe* vocatur in Themiſcyra regione & Ciliciæ montibus maritimis folio myrti. Hæc cum adipe leonino decocta, addito croco & palmeo vino, perungi Magos & Perſarum Reges, ut fiat corpus aſpectu jucundum, ideò Heliocallidem nominari. Vides quidem ethymologiam, deſcriptionẽ brevem & effectus non abludere. Et cum hic Cytiſus viſcoſus ſit, in fucos adhiberi poſſe: aſſerere tamen eam eſſe non auſim. *Panax Chironium Dioſcoridis*, folia habet amaraco ſimilia, ἀνθῆ χρυσοειδῆ, radicem tenuem, neque altam, guſtu acri. Radix deſcripti Cytiſi inſipida eſt. Poteſt tamen hoc ex Oribaſio de ποᾶς ſeu herba tota intelligi. An ſit *Helenium Ægyptium Crateva*, difficile eſt dicere, cum nec ipſi Dioſcoridi notum fuerit.

Chamæciſtus. Plin.H.N. l.24.c.17.

Dioſcor.M. M l.3.c.37.

2. *Chamaciſtus vulgaris flore albo majore*, Eyſt. *Helianthemum albis floribus*, Cæſ. *Chironia flore candido*, Lugd. *Helenium minus Dioſcoridis*, Bauhin. *Helianthemum foliis majoribus, flore albo*, habet folia unciis duabus longiora, ſatis lata. Fortè & culturâ ex anguſtifolia talis evadere poteſt. Bauhinus menſe Octobri florentem Argentinæ vidit; vidit & Spiræ in Junio.

Eyſtett. hortus. Lugd. H.P. l.7.c.39. Bauhin.H. P l.13 c.1. p.16.

II. Chamaciſtus Friſicus foliis Nardi Celtica, Cluſ. *Hirculus Friſicus Dortmanni, qui Chamaciſti genus*, ejuſdem eſt cum Nardo Celtica magnitudinis. Cauliculus gracilis ſe attollit. *Folia* Nardi Celticæ. *Flores* quini aut ſeni, ſpecioſi, flavi, parvis tamen maculis alterius coloris, duplici ſerie circa umbilicum orbiculatim diſtinctis, Ranunculorum æmuli, ſex foliis ſimplici ſerie diſpoſitis conſtant. *Vaſcula* mucrone bifido prædita, paleaceo ſemine referta ſunt. *Naſcitur* in paluſtribus & ſiccis, gramini Parnaſſi permixto in Comitatu Drentiæ.

Cluſ. In Curis poſter. p.5.

III. Chamaciſtus foliis minoribus & incanis, Dodon. & Lobel. *Flos ſolis*, quoad

Lobel. Adverſ. p.185. Cluſ.H P. l.1.c.48.

Chamæciſtus. quoad iconem, *Chamaciſtus quarta* Cluſio, *Helianthemum primum ſativum* Tabernomontano, *Helianthemum omninò candicans flore nunc albo nunc pallido* Bauh. exigua eſt planta. *Virgula* tenues & lignoſæ humi ſparguntur. *Folia* vulgari primo ſimilia, guſtus adſtrictorii, omninò candicant. *Flores* extremis ramis inſident, πεντάφυλλοι, coloris interdum albi, ut plurimum pallidi, ſtaminibus mediis occupantibus. *Semen* in *Capitulis* triangularibus lino paribus, exiguum rufum. *Frequens* eſt in Salmanticenſi agro, ubi *Perdiguera* ab incolis appellatur, quod perdices ſe circa eam frequentes volutent & pulverent. Viſa Monſpelii in montibus propè Gigan florere Martio & Aprili inter Lugdunum & Montuel ad ripam Rhodani Majo.

Bauh. H.P. l.13.p.16.

IV. Chamaciſtus foliis thymi incanis, Camer. *Panax Chironium minus*, Lobel. *Chryſanthemis Erica minima*, *Ciſtus humilis anguſtifolius*, Cluſio *Chamaciſtus quintus*, Tabern. *Helianthemum peregrinum anguſtifolium*, nec magnitudine, nec ramulorum tenuitate, à præcedente differt, floribus etiam & feminibus ſimilis. *Folia* anguſta & omninò tenuia, Ciſto foliis Thymi reſpondentia, incana & ejusdem temperamenti. Radix dura & fibroſa. Flores Majo aperit. Provenit in agro Salmanticenſi, eodemque cum ſuperiore apud Hiſpanos nomine gaudet. *Vicinum* huic Bauhinus putat ſuum *Helianthemum flore albo, folio anguſto, hirſuto*, quod Monſpelii & Lugduni provenit. Ramos habet dodrantales partim repandos. *Folia* mediocriter magna, anguſta, piloſa, incana, nonnihil viſcoſa, inſipida. *Flores* ex longâ ſerie plures, albi, fibris luteis medium occupantibus. Calyces hirſuti. Vaſcula conſimilia, in quibus *ſemen*. Quod Monſpelii provenit, *radicem* habet craſſiuſculam, lignoſam, & in frequentes propagines abit. At differt ab utroque *Helianthemum folio Thymi incano*, quod Cherlerus in vinetis & collibus Nemauſo vicinis collegit. Virgulæ tenues, incanæ, plures, quæ in alios repandos mox abeunt ramulos. *Folia* thymi durioris incana, brevia, hirſuta, cinerea, terna quaterna, interdum plura ex eodem geniculo enata. *Flos* & *Capſella* io tres carinas dehiſcentes, cum involucris hirſutis. *Radix* craſſiuſcula contorta, lignoſa, multifida, & multorum capitum. Monſpelii obſervata menſe Septembri adhuc florere: in montibus verò prope Caſtelneuf & juxta patibulum Majo. In monte Sethi Aprili. Referri etiam hic poteſt *Helianthemum Germanicum tertium Tabernomontani*, cui *radix* lignoſa, *virga* flexiles & tenues, folia ſaturejæ: *flores* quinquefolii lutei, Capitula lini rotunda.

Camer. in Epit. Cluſ. H.P. l.1.c.48. Bauhin. H. P. l.11.c.1. p.17. Bauhin. H. P.l.11.c.1. p.19. Tabern H. P.l.1.c.76. p.779.

V. Chamaciſtus quadrifolia, Tabernom. *Helianthemum Sabaudicum*, quia in Sabaudia provenit. Quia ignotum ſibi eſſe dicit, non deſcribit. *Folia* & *flores* ſine dubio ab aliis generibusnon longè abibunt. Quatuor ut plurimum foliis conſtat, ſi icon non decipit.

Tabern H. P.l.c.

VI. Chamaciſtus anguſtifolia, Cluſ. *Chamaciſtus ſextus*, *radice* eſt lignoſa & vivace. *Ramuli* dodrantes humi funduntur. *Folia* oblonga, anguſta, ſaporis initio velut gummoſi poſt amaricantis, nullo ut plurimum ordine diſponuntur. *Flores* lutei bini aut terni, quinquefolii, cum ſuis ſtaminulis extremos ramulos occupant. *Capitula* trigona ſatis magna, in quibus *ſemen* majuſculum & inæquale. *Rarior* eſt, nec niſi in monte thermis Badenſibus imminente, & circa Poſonium viſus menſe Junio florens, quo tempore & ſemen perficit.

Cluſ. H.P. l.1 c.48.

VII. Chamaciſtus foliis myrti minoris incanis, Cluſ. *Chamaciſtus tertia*, Tabern. *Ciſtus humilis latifolius*, vocatur. Dodrantalibus ramulis humi diffunditur. *Folia* bina, contrario inter ſe ſitu, Myrti Tarentinæ foliis inter ſe æqualia, quibus ſupernè cinerea lanugo, infernè canities, guſtus adſtringens & amaricans. *Flores* quini aut ſeni Chamæciſto ſerpillifolio ſimiles, lutei coloris, pedicellis menſe Majo inſident.

Cluſ. H.P. l.c.

Capi-

Capitula his ſuccedunt parva, trigona, *ſemine* inæquali, minuto, ruffo plena, quo deciduo (fit hoc in Junio) rami exſiccantur. *Radix* lignoſâ, dura, vivax. *Naſcitur* maxima copia in illis montibus, qui à Calenbergk Danubio imminentі ad Alpes Auſtriacas continuâ ſerie procurrunt: nec non aliis locis ſublimioribus præſertim, & gramine tectis agris.

VIII. Chamaciſtus ſerpillifolia eſt duplex. 1. *Floribus carneis.* 2. *Repens lutea.*

Cluſ. H.P. l.c.

1. *Chamaciſtus ſerpillifolia floribus carneis*, Cluſ. *Chamaciſtus ſeptimus*, Lobel. *Alpina altera*, oblongis, quandoque dodrantalibus ſerpit ramis, humi diffuſis, nigricantibus, in multos alios breves ramulos diviſis. *Folia* frequentia & conferta, exigua, ſerpillo minora, craſſa, ſuperna parte viridia, infernè candicantia, ſaporis amaricantis. *Floſculi* extremis ramulis innaſcuntur perpuſilli, bini aut quaterni ſimul juncti, quinquefolii carnei quaſi caloris. Hos excipiunt *Capitula* maturitate in quinque crenas ſeſe aperientia, in quibus *ſemen* exile. Exſiccata planta non injucundum fundit odorem. *Naſcitur* tenui ſolo inter ſaxa in ſummis Sneberg, Snealben, & aliis Auſtriacarum & Stytiacarum Alpium ſuperciliis. *Floret* Junio, interdum maturius.

Bauh. H.P. l.12.p.17.

2. *Chamaciſtus ſerpillifolius repens luteus*, Cluſ. *Chamaciſtus ſecundus*, Bauhin. *Chamaciſtus ſerpillifolio nigricante & hirſuto, flore aureo odorato*, multos promit ex *radice* multifida & fibris late ſparſis capillata, ramulos tenues ſubrubentes. *Folia* in his ſerpilli exigua, nigricantia, hirſuta & craſſa duplici ſerie disponuntur: ſub florum partim in novellis longiora & candidiora. *Flores* in extremis ramulis terni quaterni πενταφύλλοι, aurei coloris & odorati pedicellis hirſutis inhærent. *Semen* obſervare ſcriptori non licuit. *Provenit* in ſummis Alpium montibus. *Floret* ibidem Auguſto, in hortum translatus Majo: ſed flores cum pedicellis nimis caduci. Affinis huic *Ciſtus helianthemos flore parvo luteo*, qui palmo longiores fundit virgulas molli lanugine incanas, foliis per genicula binis molicellis, piloſis, ex quorum alis ramuli propagantur. *Flores* virgularum extremis multi, ſaturatè crocei, triplo minores quam alterius Helianthemi. *Calyces* hirſuti. Cherlerus Nemauſi collegit.

Bauh. H.P. l.12.p.17.

Tabern. H. P.l.3.c.76. Cluſ. H.P. l.c.

IX. Chamaciſtus hirſutus, Cluſ. *Octavus*, Tabern. *Chamaciſtus humilis Auſtriacus*; palmaris eſt aut paulò amplior. *Ramuli* multi, recti, nigricantes. *Folia* numeroſa & adeò conferta, ut quaternis verſibus digeſta videantur, Myrti minoris foliis non diſſimilia, minora tamen & hirſuta, licet atra viriditate supernè ſplendeant. *Flos* unicus interdum & alter extremis ramulis exit, unico quidem conſtans folio, ſed quinque profundis crenis velut circinatis diviſo, ut quinque folia habere videatur, ex albo purpuraſcens & quaſi dilutè carneus. Decem ſtamina extremâ parte nigra & ſtylus oblongus purpuraſcens medium occupant. *Capitula* floribus excuſſis pentagona obtuiè mucronata, quibus *ſemen* exiguum & flavi coloris. Rariſſimus eſt frutex, in Snealben jugi ſcopulis duntaxat à Cluſio obſervatus, & quidem Junio florens, & ſemine maturo in Auguſto turgidus. Non potuit ulla ratione cicurari. Idem fortè cum eo vel affinis *Ciſtus pumilis montis Baldi*, compluſculis hic ſeſcuncialibus & quadrantalibus lignoſis adoleſcit *virgulis* tenuibus & hirſutis. *Folia* crebra, virentia, Myrto Tarentino ſimilia, ortu & poſitu diverſiſſimo, quippe bina, incondita tamen, fortuitis pilis, ſupra ſubtusque donata per margines copioſioribus, ut in Nerio Alpino. *Flores* extremis ramulis unici, ſatis magni, cum multis ſtaminibus. Delata eſt è monte Baldo.

Bauh. H.P. l.12.p.19.

Lugd. H.P. l.2.c.31. Bauhin. H. P.l 13.c.1. p.18.

X. Chamaciſtus erica folio luteus, Cæſalp. Cori ſimillimus frutex in maritimis, Lugd. *Erica Chryſanthemos*, Bauh. *Helianthemum tenuifolium*

glabrum

Chamæciſtus. *glabrum flore luteo*, frutex eſt humilis. *Radix* craſſa, nigra, lignoſa, ſurculoſa. *Ramuli* plures lignoſi, interdum erecti, interdum per humum ſparſi. *Folia* valdè tenuia & anguſta, viridantia, ſubrubentia, glabra, alternatim ramos conſcendunt. *Flores* violæ aurei, caduci, quos excipiunt *vaſcula* majuſcula, lucida; quæ *ſemine* maturo, in tres veluti ſcurellas triquetras dehiſcunt, & tribus tunicis veſtiuntur. *Semen* eſt copioſum, ferrugineum, triquetrum. Lugdunenſi eſt durum, milio ſimile, in folliculis turbinatis & ſtriatis, per maturitatem flaveſcentibus. Prodit in ſabuloſis editorum collium locis apricis & perflatis, obſervavitque Dalechampius florere Julio. Cherlerus Nemauſi *collegit*. Viſa & Baſileæ in hortis, ſemine Septembri maturo. Nullius ferè ſaporis eſt. Duo ejus ſpecies. Altera *humilior* brevioribus foliis: Altera *Elatior*, foliis quadruplo longioribus.

Bauh. H.P. l.c. *XI. Chamæciſtus folio piloſellæ minoris Fuchſii*, Bauh. *Helianthemum Alpinum folio piloſellæ minoris Fuchſii*, fruticoſa eſt herba, foliis oblongis, inferiore parte magis candicantibus, ſuperiore viridibus & piloſis, flore luteo, Helianthemi vulgaris. Collectus in ſiccis montium circa Genevam locis, & translatus in hortum floruit Junio.

Bauh. H P. l.c. *XII. Chamæciſtus folio polii montani*, Bauh. *Ciſtus helianthemos folio polii montani*, ſimilis eſt ſuperiori. *Cauliculi* albicantes, unciarum quatuor aut quinque ramoſi. *Folia* albicantia polii montani. *Flores* in tenuibus pediculis tres vel quatuor parvi lutei. Non diſſimilem in rupetis Agdes Galliæ Narbonenſis, ſed folio candidiore collegit Cherlerus.

Bauh. H.P. l.13.p.10. *XIII. Chamæciſtus folio ſampſuchi capitulis valdè hirſutis*, Bauh. *Helianthemum ſive Ciſtus humilis folio ſampſuchi* &c. *radicem* habet craſſiuſculam, lignoſam, longiuſculam, *caules* rigidos, dodrantales, perquam hirſutos; per quos veluti ad nodos *folia* adverſa Majoranæ foliis paria, alia oblonga & latiuſcula, alia anguſtiora. *Flores* multi lutei, calyce folioſo, ſtriato, villoſo obſepti, de hirſutiſſimis pediculis dependent. Cherlerus Monſpelio detulit. Subjicio ei *Helianthemum ad Nummulariam accedens* Bauhini, cujus rami magnis pilis hirſuti; folia ad Nummulariam accedentia, ſed minora, bina in ordine diſpoſita, cum pediculis longiuſculis, minus piloſa.

XIV. Chamæciſtus puſillus folio candido flore luteo, eſt *radice* palmari, lignoſa, intus alba extus rubente, quæ in numeroſa capita dividitur. Bauh. H.P. l.13.p.19. *Rami* hirſuti. *Folia* numeroſa, acuminata, culmis multis onuſta, infernâ parte candicant, denſa lanugine obſita, ſuperna virideſcunt. *Flores* perpuſilli lutei bini ſingulis ſuis pedicellis inſident, capillamento luteo donati; quorum exteriore parte folia extima, pilis obſita caneſcunt, interiore parte lutea. Nota verò non multum iſtos à ſe abire, & facilè inter Naturæ luſus ob ſoli varietatem reponi poſſe: nec fortè à Chamæciſto ſerpillifolio diſtare. Addere tamen volui, ne quid omitteretur.

XV. Chamæciſtus flore purpuraſcente Alpini, exiguè fruticat. Alpin. Exotic. l.1.c.41. *Radix* maxima, in tres diviſa, longa, craſſa, nigricans. *Caules* multi, breves, qui in alios non dividuntur. *Folia* ciſti ledi criſpa bina vel quaterna ab eodem exortu. *Flores* in cacumine purpuraſcentes, à quibus *ſiliqua* parvæ, oblongè nigreſcentes, quæ minuta *ſemina* fulveſcentia continent. *Pulvis foliorum* tritus ex vino auſtero contra omnes fluxus commendatur.

CAPUT

Caput IV.

TAB. CXVIII CXIX. CXX.

De Ciſto Ledo.

I. DUplex *Antiquis* Ciſtus, *Non ladanifer*, de quo hactenus actum, & *Ladanifer*, de quo nunc agemus. Genus hoc à nonnullis λῆδον (non lada) appellatur, & eodem quo Ciſtus modo naſcitur (malè herba Plinio) ſed longioribus *foliis* & nigrioribus, quæ λιπαρίας τινὰς vere contrahunt, quod in ciſto, ſub quo hypociſtis naſcitur non accidit. *Ladanum* hoc, ſi loca & colligendi modos ſpectes, varium. Eſt namque I. *Cyprium*, Plinio verum, Dioſcoridi optimum. Odoratum enim, ſubviride, ἐν μὲν αὐτῶν pingue, ψάμμου ἢ ψαφαρίας expers & reſinoſum. II. *Arabicum*, quod in Nabatæis, qui ſunt ex Arabia contermini Syriæ, (Rufus apud Galenum Erembos vocat) colligitur. Gloriabatur enim & tum ladano, fortè caſuque hoc, & injuriâ fieri odoris (ſic lege) plures tradidere; & fortè ideò ab Herodoto ſcriptum, in δυσοδμοτάτῳ loco naſci, & εὐωδέστατον eſſe. Vilius hoc ſi Dioſcoridem ſequimur, nobilius ſi Plinium, ſed falsò. III. *Syrum* quod idem cum Arabico eſſe puto. IV. *Lybicum*, ſeu *Africum*, quod ibidem habetur, ejuſdem cum ſuperiore notæ. V. *Facititium*, quod ex hircorum villis carpitur. Capras maleficum alias frondibus animal, *ſcribit Plinius*, odoratorum verò fruticum appetentius, tanquam intelligant pretia, carpere (non *germinum caules*) ſed germina caulium prædulci liquore turgentia, deſtillantemque ab his (deſe, *caſus miſtura*) ſuccum, improbo barbarum villo (i. e. grandi & promiſſo. *Improbè natus* apud Svetonium homo enormis improbitatis) abſtergere. Hunc glomerari in pulverem, incoqui ſole; & ideò in ladano caprarum pilos eſſe. Recentiores, *addit idem*, ex auctoribus *ſtabalon* hoc vocant, (ſic lege. *Strobon* enim eodem capite alia arbor eſt, quam Arabes ad ſuffitus accendebant, vino palmeo perfuſam, στάβαλον eſt ὕλαν Ciſtus Æoles στίβαλον dicebant) traduntque Ledum. ſylvas Arabum paſtu caprarum infringi, atque ita ſuccum villis inhæreſcere. Idem & in Cypro fieri tradunt, & eſſe œlypum hircorum barbis genibusque villoſis, (Dioſcorides addit femora) inhærens, ſed hederæ flore deroſo (confundit κισσὸν cum κίσθῳ, ciſtum cum hederâ) paſtibus matutinis cum eſt roſulenta Cyprus. Deinde nebulâ ſolâ diſcuſſâ, pulverem madentibus villis adhæreſcere, atque in ladanum depecti. Dioſcorides addit [illegible] & in μαγίδας formari. VI. *Terrenum*, quod fruticibus inſidens, attractis per eos funiculis convolvitur, (ſeu deraditur) & in offas cogitur. Plinius alibi, nervos in arcum circumdatos lanis trahere dixit, adhæreſcente roſcidâ lanugine, idque *Toxicon* (à colligendi nempe modo, τόξον arcum ſignificat) vocari. In ſegetibus (arva intellige) idem naſci dicit, contundi & cribrari, utpote friabile; graviſſimũ odore, duriſſimumque tactu. Plurimum enim terræ colligit. *Vſum & vires* ſi attendas, calidum eſt in primo, ſiccum in ſecund, ocumpauxilla adſtringendi facultate, & ſubſtantia tenui malactica, & ſympeptica. Utero & ventriculo egregiè opitulatur. Defluentes capillos retinet, dum omnem qui ad radicem defluxit humorem abſumit, & meatus quibus infixi ſunt, contrahit. Suffitu ſecundas ejicit, & dolori vulvarum exulceratisque imponitur. Alvum cum veteri vino potum ſiſtit, & cicatrices cum elegantia ad colorem reducit. Sortiri digerentem à calidiore regione caliditatem, quod Galenus & Ætius prodidere, ne credas. Nobiliorem enim in Cypro inſula frigidiore quam Arabia vel Lybia diximus.

Dioſcor. M. M. li. 1. c. 128. — Plin. H. N. l. 12. c. 17. — Galen. κατὰ τόπους l. 2. c. 1. — Herodot. Hiſt. l. 3. — Plin. H. N. l. 26. c. 8. — Plin. H. N. l. 26. c. 8. — Galen. Simpl. l. 7.

II. Apud MODERNOS multa Ciſti ledi occurrũt genera, Eſt enim 1. *Monſpelienſium*. 2. *Hiſpanicum incanum*. 3. *Foliis laurinis*. 4. *Foliis populi nigræ*. 5. *Cretenſe*. 6. *Folio myrti*. 7. *Hirſutum*. 8. *Anguſtis foliis*. 9. *Foliis roriſmarini*. 10. *Foliis thymi*. 11. *Fo-*

Ciſtus Ledum.

liis ſalicis anguſtifolia, quibus adde, 12. *Myrtociſtum Pennai.* 13. *Pſeudociſtum ledon Alpini* & 14. *Ladanum Alpinum.*

Lobel Adverſ. p. 418. Lugd. H.P. l. 2. c. 55. p. 229. Matthiol. in Dioſcor. l. 1. c. 110. Bauh. H.P. l. 33. p. 42.

I. *Ciſtus ladanifer Monſpelienſium*, Lobel. *Ciſtus ledon latifolium*, Geſn. *Ledon alterum Ciſti genus*, aliis *Ledon*, *Ladanum Ciſtus ledum*, Cordo, *Lada & Ladon Ciſto ſimilis frutex*, Camer. *Ledum latiore folio Italicum*, eſt ſine dubio illud ipſum quod Johannes Bauhinus vidit, ſuo Monſpelienſi anguſtifolio ſimile, folio longiore & triplo latiore, cujus & Amatus figuram habet. Lobelius rariorem ſpeciem facit, virgis, ſurculis, foliis multò craſſioribus, longioribus, latioribus, Rhois modo fruticantem, *ſemine* tricocco. Caudici ad radicem adnaſcitur *Hypociſtis* ſobole fungoſa, ex luteo in puniceum, granati bicoloris gemmante, cætero Hypoſparti & Orobanche æmula. *Laſcivit* in monte quodam agri ſterilis Savenæ, cui nomen S. Columbo. Alioqui guſtu Ciſti Ledi & fragrantiâ gravîuſcula. Habuit in horto florentem & Coldenbergius.

Cluſ. H.P. l. 1. c. 10. Bauh. H.P. l. 13. p. 8. Lugd. H.P. l. c.

II. *Ciſtus ladanifer Hiſpanicus incanus*, Dod. *Ciſtus ledon*, Cluſ. *Ciſtus ledum primum anguſtifolium*, Bauh. *Ciſtus ledum flore macula nigricante notato*, Lugd. *Ciſtus ledum primum*, ſuperat aliquando altitudinem hominis. *Rami* frequentes, lignoſi, duri, nigri. Folia oblonga, transverſum aliquando digitum lata, aliquando latiora, supernè ex viridi nigricantia, infernè candicantia, cum ramis tenellis, pingui quodam odorato calido & transparente adeoque copioſo liquore ita aſperſa ſunt, ut procul ex ſplendore agnoſci poſſint, & odor ad octavam miliaris Germanici partem diffundatur. *Flos* roſæ, magnæ inſtar, ſimplici foliorum textura conſtat, omninò interdum albus, ſed cujus ſingula folia circa unguem ex purpura nigricante macula, rhomboide nunc majore nunc minore & anguſtiore ut plurimum infecta ſunt, floris umbilico multis fibris croceis pleno. *Capitula* in longis pediculis foliis ſuis denudata omnium maxima, rotunda ferè & plura, decagona, dura, internè flaveſcentia; quibus dehiſcentibus *ſemen* decidit copioſum ſubrufum, omnium minutiſſimum. Sicca candorem quendam contrahit. *Creſcit* in Hiſpania & Luſitania; copioſiſſimè in collibus declivis inter Tagum & Anam flumina, & toto ferè monte Sierra morena dicta. Hiſpani *Xara*, Luſitani *Eſtepa* vocant.

III. *Ciſtus ledon foliis laurinis*, Cluſ. *Ciſti ledi I. altera ſpecies*, fortè Lugdunenſi *Ciſtus maritimus*, latiore eſt folio, quod ad lauri anguſtifoliæ formam accedit. Abundat & pingui illo lentoque ſucco. Provenit in littore marino, quâ ſuperata Calpe Malacam iter eſt. *Ciſtus marinus Lugdunenſis* frutex eſt in maritimis proveniens cubitalis, nonnunquam altior, denſis, numeroſiſque radicibus, *caulibus* multis ſurculoſis, *cortice* ex rufo rubente, *foliis* longis, in ambitu laciniatis, acuminatis, supernè obſcurè virentibus, infernè candicantibus & parum lanuginoſis, flore Ciſti roſæve ſylveſtris albo vel ex albopurpuraſcente. Cluſ. H.P. l. c. Lugd. H.P. l. 12. c. 3.

IV. *Ciſtus ledon foliis populi nigra* eſt duplex *Major* & *Minor*.

1. *Ciſtus ledon foliis populi nigra major*, Cluſ. *Ledon latifolium ſecundum majus*, ſtolonibus aſſurgit ramoſis & bicubitalibus, ubi ſpontè naſcitur. *Rami* fragiles. *Folia* inter Ciſti genera maxima, supernè viridia infernè nonnihil candicantia, rudia, carnoſa, ſubacidi ſaporis, quæ rubedinem aliquam hyeme contrahunt. *Flos* candidus. *Capitula* pentagona, acuminata, in quibus *ſemen* exile & nigricans. Tenellus nec eſt odoratus nec pinguis; annotinus & vetuſtior ſcatet ſuo ſucco in Autumno, craſſiore & tenaci. *Invenitur* in monte Mariano, qui Hiſpalim Ulyſſipone iter facientibus, ſuperandus eſt.

2. *Ciſtus ledon foliis populi nigra minor*, Cluſ. *Ledon ſecundum latifo-* Cluſ. H.P. l. 1. c. 50.

lium

lium minus, per omnia præcedenti ſimile eſt, ſed humilius, nec cubitum excedens, folia quoque ſunt minora.

Cluſ. H. P. l. c. Alpin. Exot. l. 1. c. 40.

V. Ciſtus ledon Cretenſe, Cluſ. *Ledon tertium Cyprium*, Alpino *Ladanum Creticum*, diverſimodè à *Cluſio*, *Alpino*, *Bellonio*, & *Bauhino*, deſcribitur. I. *Cluſio* ex ſemine natū eſt cubitali & majore altitudine. *Rami* nigricant. *Folia* carnoſa, & præ ſaturata viriditate nigricantia, inter primi & ſecundi generis folia magnitudinis, brevioris tamen & rhomboidis quodammodo figuræ, quæ cum novellis ramis, lento, roſcido, ſed nec adeò denſo & odorato humore inundantur. *Flos* albus. *Capitula* rotunda, in quibus ſemen exile, nigricans. II. *Alpinus* cubitalem etiam & ultra facit, *ramis* à *radice* una multis lignoſis duris. *Folia* ciſti maris, ſed longiora ſalviæ proxima, odorata, ramis æqualibus ſpaciis adhærent, per æſtatem ex quodam lento humore manibus. *Flores* in cauliculorum cacumine purpurei, ciſti floribus majores. *Siliqua* parvæ rotundæ, oblongæ, involucro rotundo contentæ, nigreſcentes, quibus minuta nigra ſemina. Tota planta odorata eſt, adſtringens, & viſcida. Simillimam propè Clodiam civitatem juxta Brundulum vidit, hoc unico excepto, quod nulla in foliis humiditate aſpergeretur. III. Apud

Bellon. Obſerv. l. 1. c. 7.

Bellonium, ea eſt hujus fruticis natura, ut deflorentibus floribus vernis, abjectiſque hybernis foliis, novis frondibus amiciatur, quaſi lanugine pubeſcentibus in proximam ætatem, quæ per ſolis æſtus uliginoſo quodam rore pingueſcunt, quoque ardentiores ſunt calores tantò abundantior ille ros foliis innaſcitur. Huic omnibus notis reſpondens incultis Oiſe locis in Ducatu Cenomano ſponte naſcitur, ſed qui minor eſt nec pingui rore oneratur. IV. Multum ab his a-

Bauh. H. P. l. 13. p. 9.

bit *Ciſti ledi latifolii Cretici* apud *Bauhinum* deſcriptio. *Folium* habet mucronatum, infernè candicans, decurrentibus tribus ſecundum longitudinem plantagineis nervis, ſuperius nigrius, & in extremis ramis longum anguſtum, & ledi Monſpelienſis latius. *Flores* ex longis pediculis tres dependent, quibus calyces hirſuti cum brevibus pilis. *Vaſcula* ciceris magnitudine, oblonga, hirſuta, quinquangularia, membranis diſtincta, in quibus *ſemina* minuta, papaverina, fuſca, anguloſa. *Prodit* in Creta inſula ubique ferè locorum. Imò tanta ejus eſt abundantia, ut montes eo veſtiantur. Colligendo verò *ladano* peculiare inſtrumentum parant Græci. Raſtro eſt ſimile cui nulli dentes, ſed ligulæ ſeu Zonæ è corio rudi. Affricatur hoc ardentiſſimo caniculæ æſtu fruticibus, adhærenſque viſcus deraditur cultris, hæcque Calojerorum ſeu Monachorum Græcorum opera. Nuſquam majore copiâ, quàm ad montis Idæ radices, pago Cingalus nuncupato & apud Milopotamo *colligitur*. Quod in officinis habemus, viſcidus eſt ſuccus in magnas offas, easque graves, ex purpura fuſcas coactus, odore valido, ſed ſuavi, præſertim ſi calorem ſenſerit. Paratur ex eo cum maſtiche, Cinnamomo Caryophillis, nuce moſchata & oleo nardino Cerorum ſtomachale; vel cum balſamo Hiſpanico, balſamo macis oleo aniſi abſynthii, & cera emplaſtrum.

Ciſtus Ledum.

Tabern. H. P. l. 3. c. 90. p. 796.

VI. Ciſtus ledon folio myrti, Lugd. *Ciſtus ledum aliud myrtifolium Penæ* quoad iconem, Tabern. *Ciſtus ledum myrtifolium*, nititur *radice* lignoſa, ex qua virgulæ robuſtæ in ſatis magnam altitudinem ſurgunt. *Folia* myrto ſimilia, brevia, lata, acuminata. *Flores* ciſti, capitula rotunda & acuminata.

VII. Ciſtus ledon hirſutum, Cluſ. *Ledum quartum*, Camer. *Ledon alterum anguſtiore folio*, multis, cubito longioribus lentis, flexibilibus, hirſutis, & albicantibus *ramis* fruticat. *Folia* reliquis Ledi generibus molliora, Ciſti fœminæ paulo longiora, anguſtiora, nigriora, hirſuta,

Ciſtus Ledum. per totam æſtatem lentâ pinguedine conſperguntur. *Flos* albus, nec Ciſti feminæ flore minor. *Capitula* exigua membranaccis & laxis involucris contecta, in quibus *ſemen* omnium Ciſti generum maximum, nigrum. *Reperitur* in Caſtella veteri, vicinis pago S. Martini del Caſtannal locis, ubi frequentiſſimum, & Ardiveja dicitur. Apud Belgas ſatum feliciter provenit.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 50. *VIII. Ciſtus ledon foliis oleæ ſed anguſtioribus*, Cluſ. *Ledon quintum*, Eyſtett. *Ciſtus flore albo*, pari altitudine aſſurgit. *Rami* duri, oblongi, nigricantes. *Folia* oleæ oblonga, anguſtiora, fuſca, pinguia & lento humore conſperſa. *Flos* albus omnium ferè minimus. *Capitula* ex longo anguloſa. *Semen* exiguū, ex rufo, nigricans. *Vulgatiſſimum* in toto Valentino regno, & Narbonenſi Gallia. Ad radices ejus invenit genus illud αἱμοδώρυ Cynomorii, cui Hypociſtidos nomen Cluſius, ex multis ſquammis compactum, pallefcens, quibusdam tamen lineis purpuraſcentibus & nonnihil vireſcentibus diſtinctum, quod Cytinos ſuos ſummâ parte proferebat, lento glutinoſoque ſucco prægnans. Idem cum

Bauh. H. P. l. 13. p. 10. hoc putat eſſe *Ledum Monſpelii anguſto folio nigricans* Bauhinus. Bicubitale hoc, odoratum, in ramos plures brachiatum, qui *cortice* obducuntur. *Folia* ſeſquiunciam longa, anguſta, nigra, rugoſa. *Flores* albi, parvis roſis ſylveſtribus aſſimiles, in quorum medio apices lutei. *Pericorpia* hiſpida, in quibus *ſemen* exiguum. Obſervavit ad radicem Hypociſtida, ſeu potius Hypoledon menſe. Majo copioſè provenire. Multa uni fungi inſtar adhærent, palmari longitudine, ex ſquammis multis imbricatim compacta, quibus ſui ſunt in ſummo Cytini lutco-liſub quibus *Capitula* rotunda, mediocriter magna, ſucco viſcido & lento plena. Dourez Pharmacopæus ex aqua ad ſpiſſitudinem decoctâ, in qua hoc eluerat, Monſpelii verno tempore, optimum Ladanum ſe confeciſſe notat. Ita in ſylva Ægremont circa Monſpelium abundat, ut ſatam diceres. Aprili & Majo floret. In Provincia & Apulia in monte S. Juliani fert quidem hypociſtin, ſed quæ parum liquoris continet.

IX. Ciſtus ledon anguſtis foliis, Cluſ. *Ledon ſextum*, præcedenti ſimile eſt, brevius paulò, minoribus, anguſtioribusque foliis, lento humore aſperſis, *Flos* major eſt, albus item, & quinque foliis conſtans, *ſemen* reſponder. Obſervatum in Valentino regno, circa Xativa. Cluſ. H. P. l. 1. c. 50.

X. Ciſtus ledon foliis roriſmarini eſt quadruplex. 1. *Foliis hiſpidis*. 2. *ſubtus incanis*. 3. *non incanis*. 4. *ferrugineis*.

1. *Ciſtus ledon foliis rorismarini hiſpidis*, Cluſ. *Ledon ſeptimum*, cubitale eſt. *Rami* multi frequentes cineracei coloris; quos *folia* copioſiſſima, Roriſmarini coronariæ foliorum æmula, caneſcentia, hiſpida, pinguia, & lento ſucco cum tenellis ramulis perfuſa ſepiunt. *Flos* ſummis ramis copioſus candidus, ſuperiori ſimilis, nec *ſemen* differt.

2. *Ciſtus ledon foliis roriſmarini ſubtus incanis*, Cluſ. *octavum*, Rauwolf. *Ladani ſpecies foliis roriſmarini*, paris cum ſuperiore magnitudinis. Rami magis expanſi; folia tenuiora, ſuperna parte ex fuſco viridia, infernâ candicantia, lento humore cum tenellis ramis perfuſa, guſtus adſtringentis. *Flores* numeroſi, exigui, πενταφυλλοι, lutei, ſecundum ramorum longitudinem naſcuntur. *Semen* in puſillis *Capitellis* ex cinereo nigricans. *Invenitur* incultis circa Tagum ſupra Ulyſſiponem locis, incolis *Romero*. Cluſ. H. P. l. c.

3. *Ciſtus ledon foliis roriſmarini ſed non incanis*, Cluſ. *Ledum nonum*, minus eſt ſuperiore. *Folia* majora, rariora, & magis glutinoſa. *Ramulus* quibus *flos* inhæſit, tenues, exſucces, planeque retorridos, aliquot inania *Capitula* & omninò hiantia jam excuſſo ſemine ſuſtinere deprehendebat Cluſius. *Naſcitur* in extrema Bætica parte, qua Caſtellam novam ſpectat.

4. *Ciſtus ledon foliis roriſmarini ferrugi-*

Cluſ.H.P. l.1.c.52. Bauhin. H. P.l.13.c 11. p.23.

ragineis, Matthiolo *Roſmarinum ſylveſtre*, Cordo *Chamapeuce*, Cluſ. *Ledum Sileſiacum*, Lugdun. *Rorismarinum ſylveſtre ſeu Bohemicum* Matthioli, Bauh. *Roſmarinus ſylveſtris quibusdam*, cubitalibus aliquando eſt virgis firmis & lignoſis. *Cortice* cinereo, quæ in alias purpuraſcentes & rubiginei coloris tomento obſitas diſpeſcuntur. *Folia* libanotidis coronariæ, confuſa, ſuperna parte viridia, & ita in pronam inflexa & convoluta, ut nihil præter nervum per longitudinem excurrentem, qui ſimili cum pediculo tomento pubeſcit appareat, grati odoris. Summis ramis inſident *Capita*, ex multis brevibus quaſi ſquammis ferrugineis compacta, ex quibus ſe explicat corymbacea quædam multorum *florum* qui lanuginoſis pedicellis inhærent, & grato odore nares feriunt, coma. πενταφύλλοι hi, albi, mediosque decem candida ſtaminula cum ſtylo occupant. His ſuccedunt *Capitula* oblonga, pentagona, ſæpè oſſiculorum Corni magnitudine, quæ viridia, argenteis punctis diſtinguuntur; matura, rubiginei ſunt coloris. *Semen* in his oblongum, flaveſcens, & adeò exile, ut ſcobem è ligno à verme eroſo referat. *Capitula* matura deorſum inflectuntur ne ſemen effluat, à pediculo enim aperiri ſolet. *Semine* maturo terni aut quaterni alii *ramuli*, rubigineo tomento obducti cum ſuis foliis in comæ lateribus naſcuntur, ſpem florum in ſequentem annum pollicentes. Tota planta aromaticum quid ſpirat. *Naſcitur* plærisque Sileſiæ locis. *Flores* ſub finem Junii & Julii; ſemen Auguſto & Septembri maturum: inhærentque interdum in ſequentem usque annum Capitula, ſic ut recēti flore & fructu ſuperioris anni vacuo, nonnunquam & tertii anni fructus, pedicellis onuſti rami conſpici poſſint. *Vires* ejus egregiæ. Calefacit, attenuat, digerit & concoquit. Prodeſt articulorum contracturis vehementer, ſi ejus decoctum ſolio infundatur; menſium obſtructioni, ſi in inſeſſibus adhibeatur: ſcabiei, ſi cum ſcrofularia balneo incoquatur. Aquoſis tumoribus ſi ritè cum floribus applicetur. Elicitur ex eo & oleum, majoris ſine dubio efficaciæ. Ruſtici jumentis & porcis ad avertendam ſcabiem & grandinem ſubſternunt. Apiarii foliis alvearia ob gratum odorem perfricant. Cymæ cereviſiæ ad inebriandum incoquuntur. Cromerus ad montium radices invenit, cujus flores ſex foliis & duodecim ſtaminibus conſtabant: Venator quidam in ſummis jugis, quæ digitalem longitudinem non excederet. Heydniſch Vinkraut nomen.

Ciſtus Ledum.

XI. Ciſtus ledon foliis ſalicis anguſtifolia, Camer. *Roſmarinum ſylveſtre minus*, Lobel. *Chamærhodendros montana Allobrogum lentiſcifolia*, icone, Cluſ. *Roſmarinus ſylveſtris ἄοσμος*, & *Ciſti Sileſiaci genus*, frutex eſt pedalis altitudinis. *Virga* tenues ſubrubentes, quæ in tenuiores candicantes ramulos abeunt. *Folia* confuſo ordine poſita, ſalicis pumilę ſimilia, ſupernè virentia, infernè caneſcentia, nullius grati odoris, ſaporis peradſtringentis. Summis ramis inſident *Capitula* ex multis brevibus ſqammis compacta Cachryos modo; è quibus ſe *floſculi* quinquefolii coloris quodammodo carnei explicant: quibus excuſſis pentagona brevia, obtuſo mucrone *Capitula* conſpiciuntur, exili & palleſcente *ſemine* turgida. Iisdem *naſcitur* locis. Sed & inter Brabanticæ Campaniæ ericeta eruitur, cultumque à Cluſio Mechliniæ.

Camer. in Epit. Lobel. Adverſ. p.155.

XII. Myrtociſtus Pennæi, tricubitalis interdum frutex eſt, *cortice* admodum ſcabro & tuberculis obſito, qui in vetuſtis ramulis ſpontè decidit. *Folia* myrti, supernè lævia, conjugatim circa ramulos naſcuntur. *Flores* in ſummis virgis, quinquefolii, lutei, cum multis longiuſculis ſtaminulis. *Capitulum* oblongum pentagonum, *ſemine* plenum. Tota planta odorata eſt, & gummi quoddam, ſeu potius pinguedinē effundere videtur. Londini in Anglia oſtendit ſiccā Cluſio Pennæus, quam ex Majorica, Balearium inſularum majore acceperat.

Cluſ H.P. l.1.c.44 Bauhin H. P.l.13.c.9. p.21.

Ciſtus Ledum. Alpinus Exot.l.1. c.42. XIII. *Pſeudociſtus ledum Alpini* duplex eſt, *primum* & *ſecundum*.

1. *Pſeudociſtus ledum Alpini primum*, habet *radicem* longam & craſſam; *ſurculos* rectos rotundos, graciles. *Folia* liguſtri minora, pauciſſima. *Flores* in ſummitatibus ciſti floribus minores. *Siliqua* rotundæ, oblongæ, in acutum deſinentes, nigræ, in quibus *ſemen* minutum. Tota planta inodora & inſipida eſt.

2. *Pſeudociſtus ledum Alpini ſecundum*, herba eſt fruticoſa. *Radix* una, parva: *Cauliculi* plures, molles. *Folia* myrti ſed minora, quaterna, mollia, in nigrum albicantia, caulem ambiunt. *Flores* ab his parvi, albicantes, ex petiolis deſcendunt. Succedunt *folliculi* parvi, rotundi, in acutum deſinentes, flaveſcentes, ciceris magnitudine, qui *ſemen* minutum ejusdem coloris continent. Quid ſi Chamæciſtus quadrifolia?

XIV. *Ledum Alpinum*, eſt duplex 1. *Hirſutum*. 2. *Foliis ferreâ rubigine nigricantibus*.

Cluſ.H.P. l.1.c.51. 1. *Ledum Alpinum hirſutum*, Camer. *Balſamum Alpinum Geſneri*, frutex eſt elegans & odoratus. *Rami* multi, cubitales, lignoſi, duri, cortice cinereo, humi diffunduntur, & aliquando fibras agunt. *Folia* extremis ramulis, confuſa Chamælex Italicæ foliorum æmula, dura, ſupernè viridia & ſplendentia, infernè dilutioris coloris, in ambitu villoſa & hirſuta, inſident. In germinum extremis *florum* coma, quideorſum inflexi & propendentes, campanulæ modo cõcavi, ſumma labra quinque diviſuris ſecta oſtentant, foris intenſius rubentes & argenteis veluti guttis conſperſi, interius dilutius rubri, cum ſtaminulis aliquot; gratiuſculi odoris. *Capitula* exigua, quinquefoliis conſtant, in quibus *ſemen* fulvum & ſcobis inſtar minutiſſimum. *Naſcitur* in ſummis *Sneberg*, *Snealben*, *Wechſeln*, Durrenſtein & vicinarum Alpium jugis inter ſaxa, ad devexa plærumque latera: nec non ſupra Gamingam Carthuſianorum Cœnobium. Viridia *Capitula* trita odore ſuo capitis gravedinem inducunt.

2. *Ledum Alpinum foliis ferreâ rubigine nigricantibus*, Geſn. frutex in Alpibus roſeo flore, & Nerium Alpinum, Lobel. *Chamærhodendros Alpigena odora*, Cluſ. *Ledi Alpini genus alterum*, Lugd. *Evonymus Theophraſti tertius*, *foliis* eſt rarioribus, majoribus, durioribus, admodum venoſis, magis mucronatis, nec in ambitu hirſutis, quæ pronâ parte plærumq; flaveſcunt, aut ferrea rubigine nigricant. *Flores* ſuperiore paulo dilutiores. *Capitula* & *ſemen* ſimilia. Floret Junio & Julio. Foliis & ramis adnaſcuntur quandoq; tubercula, nunc nucis ponticæ, modò piſi magnitudine, inæqualia, intus fungoſa & alba pulpa plena, quæ foris rutilant, & nonnunquam palleſcunt. Præſtare gallarum vicem poſſunt. *Reperitur* in *Snealben* ſupra Neuburg. Eſt communitèr flore dilutius rubente; in Pyrenæis [illegible] albo. Cluſ.H.P. l.c. Geſner.de lunaria.

HI-

Ebenus.

HISTORIÆ NATURALIS DE ARBORIBUS

LIBER IX.

De Arboribus miſcellis tam Indigenis quàm Exoticis.

Caput I.

De Arboribus miſcellis Claſſis primæ.

Articulus I.

De Ebeno.

SIc de Arboribus & Fruticibus in ſuas *Claſſes* digeſtis egimus. Claudunt agmen Miſcellæ, tam *Indigena* quam *Exotica*, ſiliquatæ nempe, veſiciferæ, juliferæ, bacciferæ, Scopariæ, pulchriflotæ, cum aliquot lignis, maximè aromaticis. Sex illarum Claſſes, in quarum prima *Ebenus* & *Guajacum* habentur.

Theophr. H P.l.4.c.5. Plin. H.N l.12.c.4. Theophr. H.P.l.1.c.8. 19.l.5.c.5. Virgil.Georg.2. Lucan.l 10. Dioſcor.M. M.l.1.c.129. Galen. Simpl.l.6.

I. *Ebenus* Theophraſto fruticoſa arbor eſt Cytiſi modo; rara & è palmatum genere Plinio. Natura ejus perpetua, lignum grave, areſactum etiam, ideò petit fundum & nigrum. *Medulla* lignum potius & benè Plinio tota oſſea. Unam è peculiaribus Indiæ arboribus Virgilius celebravit Ebenum, nuſquam alibi naſci profeſſus. Sed quia & Meroëtica Lucano, Herodotusq; eam Æthiopiæ intelligi maluit, India ita accipienda erit, ut omnem Æthiopiæ plagam comprehendat. Oneſicriti ſententia ἡ Ἰνδικὴ τὸ τρίτον τῆς οἰκουμένης μέρος eſſe putabatur. In Arabia quoque & variis locis naſci tradidit Pomponius Mela. *Vſum* & in Medicina invenit. Ex iis enim lignis eſt, quæ trita cum aqua facilè in ſuccum reſolvuntur. Vis ei excalefaciendi, extergendi, penetrandi, quia tenuium partium. Ad oculorum medicamenta redditur efficax, ſiramenta in vino Chio per noctem macerata, diligenter contrita, in Collyrio digerantur. Efficaciora evadent, ſi quis facta ex eo coticula utatur. Uritur & in fictili, ἕως ἂν ἀνθρακωθῇ, lavaturque plumbi uſti modo, & ita præparatum aridis ſcabriſque lippitudinibus conducit. *Genera* ejus duo. Eſt I. *Æthiopica*, ideò Plinius, raram arborem, Meroën uſque à Syene fine imperii per nongentena millia paſſuum. Optima hæc, ἄξυλος, nigra, venarum pectinumque expers, cornu elaborato lævore ſimilis, quæque fracta denſa apparet, δηκτικὴ ἐν τῇ γεύσει καὶ ὑποστύφουσα: prunis impoſita, odore jucundo, καὶ δίχα καπνοῦ uritur. Recens igni admota ob pinguitudinem accenditur, & ad cotem trita ſubfulva redditur. Bonum quem habet colorem aſſervando θησαυριζομένη (id eſt *temporis tractu*) non acquirit, ſed eum ſtatim quando cæſa eſt, à natura habet, ut verè protinus ſine arte jucundi dicatur. Romæ eam Pompejus M. in triumpho Mithridatico oſtendit: Herodotus verò in tributi vicem regi-

Ebenus. regibus Perſidiſè materie ejus centenas phalangas tertio quoq; anno penſitaſſe, Æthiopas cum auro & ebore prodit. Ideo io tributis au-ctoritate rem tertiam fuiſſe ebenum apud Plinium habemus. Allaras & ... Arrianus author eſt.

Arrianus in periplo maris rubri.

II. *Indica* eſt intercurrentibus ... candidis & fulvis, itemque maculis frequentibus, priori bonitate cedeos. Cytiſi modo fruticoſam & tota India diſperſam dixit *Plinius*. Nonnulli ſeſamioi aut acantbi ligna quod conſimilia (...) eſſent vendebant. Fraus deprehenditur, quòd fuogoſa ſint, & in aſſulas, (...) ad purpuram vergentes reſolventis, oec quicquam mordacitatis in guſtu, vel ſuavitatis in odore præ ſe ferant. Apud Pliniom lego eſſe ibi & ſpinam ſimilem, ſed depreheoſam vel lucernis igoi protinus traoſilieote. *Spina Ægyptia* materiam eſſe vix dixeris. Robuſta enim hæc & iocorrupta. ... pro ſecamina legere non auſim. Nam nec mori lignum fungoſum. Seſamo verò cici arboreo ſeu ricino caudex tamique concavi: niſi fortè io Creta, ubi adeò arboreſcit, ut ad carpendos fructus ſcalis ſit opus. Quæ de Ebeno Pauſanias ſcribit, foſſili potius quam vegetabili conveniunt. Nulla ei folia, nullus fructus, ſtirps nulla; radices tantum terrâ occultantur, quas eruunt Æthiopes.

II. Recentiores *Ebeni*, *Ligni pice nigrioris*, *Gviraparibæ*, & *lignorum quorundam duriſſimorum*, memioere.

1. De *Ebeno* non conſtat ioter authores. Angvillaræ ignota arbor eſt. Curtius fingit ut plurimum eſſe tenuem, vimine raro, & in craſſitudinem caudicis exuberaro, cortice hiulco & admodum reticulato, adeò venis dehiſceotibus, ut per ſinus ipſos intima pars teoui libro contegatur. In rubro mari naſci, foliis fructuque olivæ. Lobelius Officinarum Ebenum ſpeciem Gvajaci facit. Tbevetus in Indiæ inſula Palmobotere, præſtantiſſimam & nigram tradit. Bauhino lignum duorum eſt generum. *Verum* unom, *Sylveſtre* alterum.

Bauhin. H. P. l. 3. c. 156. p. 394.

I. *Verum* ſylveſtri ponderoſius eſt, nigrum, alicubi colore ligni nucis juglandis aut etiam pallidius, minutis quibosdam quaſi ſegmentis ſcarificatum, & longè frequentibus aliis ſplendicantibus nec impreſſis refertum. Adoleſcentis flamma non injucundum ſpirat odorem, nec tamen ſine gravitate quadam. Viſi & homiois craſſitudine trunci, ſed ſuberis inſtar fungoſi, & qoibus aliqua putredinis labes. II. *Sylveſtre* nigredioe ac pondere ſuperiori cedit, ſed vix ſpleodore & elegantiâ. Scarificatur per veſtigia, ſed oon tam profundè, ſplendidè tamen. Utrumque aquis iojectum protious ſidit: ſed ſylveſtri major oleoſitas. *Naſcitur* & in Calecut, ſi Theveto fides. Artificioſa apud magnates & artifices Auguſtæ, Venetiis, Amſtelodami & alibi opera ex ea: tbecæ nempe, pectioes, arculæ, abaci, capſellæ, ſellæ plicatiles, pocula, ſigna crucis & alia ejusmodi. Albertus Cuois adalligatam turbuleora ſomoia probibere prodidit. Ao vulgare Ebeoom veterum ebenum ſit, ex collatione babebis.

2. De *ligno pice nigriore* nihil habeo quod ſcribam, præter quàm quòd idem polito ebore ſit lævius. Arbor craſſo cortice veſtitur, in cujus ſinu deciditur Ebenus. Ejusdem generis ligna rubentia, & alia Ceræ inſtar flaventia reperiuntur in ioſula Mauritania. Appellatur alibi *Ebenum picis modo nigrum*.

Ind. Orient. P. 4 & 5.

3. *Gviraparibæ*, Ebeni ſpecies eſt. Arbor magna & ampla. *Cortex* ſimilis arbori Gvajabæ. *Lignum* interius coloris eſt obſcurè olivacei ad nigrum vergentis, ſaporis, ſi viride maſticetur, amari: exterius ex parte pallidum. *Folia* parva in quolibet ramulo æqualia, paria, Cylindracea aut ſimilia, ſaturatè viridia, nervo ſecundum longitudinem, & venulis transverſis vix conſpicuis prædita.

Marcgr. H. P. B. l. 3. c. 9.

4. *Ligna*

De Laet Ind.Occid. l.15.c.13.

4. *Ligna duriſſima* ſunt aliquot I. *Lignum Mangles*, quod ferrum duritie æquat. Arbor quæ Braſilienſibus *Mangua* refert foliis noſtras ſalices ſemper virentes. *Naſcitur* juxta littora & Oceani receſſus magno numero in Braſilia.

Ind. Occid. p.9.l.4.c.30

Reperitur ſub ea culicum quoddam genus, exiguum quidem ſed acriter pungens. Unicum remedium fumo abigere, aut fimo oblinere corpus, quod barbaris ſuerum. Fiunt ex ligno mali & antennæ navium. II. *Lignum de Cochi*, ejusdem cum ferro ponderis, ex qua ancoras conficiunt.

Ind.Orient. p.7.c.44.

Luſitanis *Pao di ferro*. III. *Maga* lignum duriſſimum in inſula S. Johannis de portu ricco, ex quo fabrilia opera parantur. Eſt cariei minimè obnoxium.

Marcgr.H. P.B.l.3.c.13.

IV. *Ibera puteruna* arbor quæ lignum habet tam durum, ut aciem cultri obtundat. Magna eſt & ramoſa. *Folia* figurâ cordis, in extremitate acuminata, tenuia, ſuperius dilutè viridia, inferius pallida.

Linſchot. Ind.Or p.3. c.6.

V. *Lignum Teixo*, quod ferrum duritie æquat, & interius coccinum undulatum expreſſiſſimè refert. Habetur in inſula Pico. Pretioſum eſt, fiuntque ex eo inſtrumenta.

Admir.Si. n... tm p 968.

Simile huic in Macao, Luſitanis *ferrum ligneum*, quod colore pondere & duritie duriſſimum æquet, & in aquis ſubſidet. Arbores ingentes in Chaoking monte Cao leang viſuntur. VI. *Angeliana* arbor,

Linſchot. Ind Or.p 4. c.14. & p.7. c.17.

apud Cochinum, cujus trunco continuo naves Tonas vocatas exſtruunt tam grandes, ut unâ XX. vel XXX. dolia aquatica vehi poſſint. Lignum adeò durum, ut ferrum atterat. Fortè Arbor in Guineæ inſula Formoſa, cujus pars ima craſſitie eſt viginti quatuor orgyarum. Apud Acoſtam ſolum nomen extat. VII. Arboris μυγγοσιδήρ in Java lignum, cujus medulla ſit ferrea, ſed exilis, fabuloſum eſſe credo.

***

ARTICULUS II.

De ligno Gvajaco.

Lignum Gvajacum. Tab. CXXI.

Hiſt.Lugd. plant.l.18. c.1.

Lignum Gvajacum ignotum *Veteribus* erat. Ab Ebeno nigredine differt: nec ſcio quomodo buxi ſpecies dici poſſit. Nova ergò arbor eſt, quam nobis Occidentalis India dedit. Quintuplex verò hoc 1. *Magna matrice*. 2. *Propemodum ſine matrice*. 3. *Foliis lentiſci*. 4. *Orientale*. 5. *Foliis Ceraſi acida*, ad quæ *Jacaranda* reduci poteſt.

Monard. Med.ſimpl. c.20. Reccus R. M.N.H. l.3.c.29.

I. Guajacum magna matrice, aliis *Gayco*, *Gayacan*, & *Guayacan*, arbor eſt juglandis vel Ilicis magnitudine. *Lignum* in extremis colore qui in buxo internè nigreſcente conſpicitur, ponderoſum ut minima ejus pars in aqua ſubſidat, pingue & reſinaceum quid ſpirans, demittensque gummi accenſum, prædurum ubi retrixerit. Amarum idem ſtatim, poſt acrimonia miti palatum ac fauces compungens. Medulla maxima. *Cortex* extrinſecus cinericius permixtis multis viridibus maculis, intus ſubruber, immodicè durus, qui ligno recenter cæſo firmiter adhæret, progreſſu temporis facilè ſejungitur. *Folium* craſſum, parvum, durum viride, multis venis diſtinctum, quod in ramo ſitum habet, ex oppoſito alterius quaterna vel ſena folia. *Flores* multi, pallidi lutei, ἐξαφύλλοι in umbellam vel corymbum componuntur, in quorum medio rudimentum fructus burſæ paſtoris effigie. *Fructus* à quibusdam Caſtaneis, ab aliis prunis ſimilis refertur, geminis loculamentis conſtans, Aceris quodammodo inſtar, ſed ſine alis, qui cordis figuram eleganter exprimit. Longitudo, *inquit Reccus*, eſt transverſi digiti, latitudo paulò minor, color totius corii aliquantulum corrugatus Pruni inſtar, in conjunctione cum altero fructu membrana eſt denſitate, colore duritie perſimilis ei quæ juglandis ſemen bifariam dividit. *Corium*

Lignum Gvajacum. externum corrugatum mollius eſt, internum verò nucis interno putamini duritie & colore reſpondet ejus denſitas. Nucleus intus concluſus, colore & variis venarum ductibus Nuci myriſticæ vel buxi radici admodum ſimilis. Hunc ſi diu in ore volvas, quaſi pulpam quandam abradis, quæ acrimoniam manifeſtam linguæ imprimit, & nucleus in recenti fructu manet coloris Caſtanei quaſi transparentis, in aliis verò omninò niger. Nucleum ſi ſecundum longitudinem findas, duritiem dactylorum offendes rotumque oſſeum flavum in recente, einereum in obſoleto: albæ autem lineæ transverſim parallelos totum pertranſeunt, ut Lyncurium radius ſplendore referat. In medio ejus cavitas eſt longa à ſummo ad imum pertingens, ſed ſine ulla ferè latitudine, qualis in Evonymo etiam conſpicitur, ubi ſeminis duo ovalia ſed plana viridia quaſi foliola ſejuncta in ſummo uniuntur, corque extrorſum verſus componunt. Et hic eſt ille fructus quem Cluſius à Syvertzio & Pona accepit, Bauhinus verò ex Italia nomine fructus Gvajacini, quem Johannes Bauhinus deſcribit. Bauhin. H. P. l. 4. c. 53. p. 499. *Creſcit* in Hiſpaniola, & in continentis regione Nagtando dicta, tantâ copiâ ut Hiſpaniæ pinus ſuperet. Frequens & in inſula S. Dominici. *Vſus* in *Medicina* celebris *ligni* & *Corticis*, quamvis etiam ſint, qui folia & fructus in conſervas & electuaria redigant. *Lignum* calidum eſt in ſecundo & ſiccum, tenuiumq; partium, & propriè virulentię venereæ per ſudores & inſenſibilem tranſpirationem ſubvenit. Parantur ex eo decocta, ita ut pro ratione indicantium permittentium & coindicantium ad aquę libras XII. tres aliquando ſex & plures ligni unciæ ſumantur. Fuere qui acido Citri maceratum in conſervam redigere volebant. Optimum ſecundũ quosdam interiore parte nigricans, ponderoſum, reſinoſum, & quod acrimoniâ linguam vellicat. Reducitur in reſinam & ſpiritum, magnæ apud Sennertum dotis. Sennert. Medic. Pract. l. 6. p. 4. c. 23. *Cortex* amarior & acrior. Ideò validius ſiccat attenuat & digerit. Balſamica ſubſtantia minor quàm in ligno.

II. Gvajacum propemodum ſine matrice, quibusdam *lignum ſanctum*, Indis *Hoaxacan*, & *Matlalquauhitl*, arbor eſt ſimilis admodum Gvajaco mediocris magnitudinis, ſtrigoſis & inconditis ſtipitibus, ac veluti ſpinoſis. Reccus R. M. N. H. l. 3. c. 29. *Cortex* enim magis quam Gvajaci puſtuloſus, cinereus, maculisque conſperſus, qui etiam intrinſecus rubet, & in recenti ligno facilè ſeparatur. *Lignum* albicat & ad luteum quendam colorem vergit: imò Cyaneum eſt. *Meditullium* in ligno parvum, in ramis nullum, pondus idem cum Gvajaco. *Folia* exigua rutaceis, paulò majora Lentiſci, modò bina ex adverſo poſita. *Flos* vincæ pervincæ colore & figurâ ſimilis, cui foliola quaſi duplicata, ſibi quaſi ſuperponuntur. *Fructus* deſcriptio ab authoribus non ponitur. *Naſcitur* copioſè in inſula S. Johannis de portu divite. Cortex eſt amarus, & calidus ordine ſecundo. Ejusdem temperiei *folia*, cum manifeſta ſiccitate. Magni in lue venerea, & aliis diuturnis affectibus, qui à frigiditate procedunt, effectus. Pulvis *ligni*, quod piperis inſtar fauces pungit, naribus inſufflatus ſternumenta ciet. Decoctum amarius eſt, magis odorum, magisque flaveſcens. In plura *genera* à quibusdam dividitur. Quoddam enim nigricat. Aliud *ſpadiceo colore flaveſcit*. Eſt & quod colores iſtos omnes diſcretos habet. Probatur maximè, quod ruffum, ſpadiceum, flavum, lividumque colores ſimul mixtos habet.

III. Gvajacum folio lentiſci, deſcribitur à Cluſio in ramo, pedalis longitudinis, valdè contorto & frequentibus nodis diſtincto. Monard. Med. ſimp. c. 20. *Materies* erat dura & palleſcens. *Cortex* rugoſus, cineracei coloris. *Superiorum* ramulorum nonnulli folia adhuc retinebant, alii etiam flores & fructus rudimenta. *Folia* ſeu potius

tius foliorum alæ nata erant in tenellis ramis, *(verba ſunt Cluſii)* contrario inter ſe ſitu, ſingulis alis quaterna, aut ſena foliola lentiſci modo, ex adverſo ſemper naſcentia, obtinentibus, craſſiuſcula, orbiculata, & multis venis diſtincta, quæ ſiccitate facilè defluerent, manentibus nudis alis, & foliorum ubi ſita fuerant veſtigia duntaxat retinentibus. In ſuperiorum ramulorum nodis tubercula veluti erant, è quibus conjunctim exorti, ſeni octoni, deni, interdum plures tenues perioli, ſuſtinentes ſinguli *florem* ſex foliis conſtantem, è quorum umbilico multa prodibant ſtaminula, & in nonnullis floribus fructus rudimentum medium emergere incipiebat, binis lateribus præditum, & inſtar loculorum burſæ paſtoris formatum.

Lobel. Adverſ. p. 440. Bauhin. H P. l. 4. c. 52. p. 499. *IV. Gvajacum Orientale*, Lobel. *Palma* aut *Palum ſanctum*, Bauhino *palma ſanctæ ſimilis arbor*, arbor eſt Fraxino minor, cortice concolore. *Folia* plantaginis, ſed craſſiora, minora, pinguiora, breviora. *Fructus* juglandis magnitudine, alvo ſubducendæ idonei, ut Fragolus habet. Lobelius *corticem* arboris Judæ habere ſcribit; *folium* Citri carnoſum, nudum, lauro latius, brevius, nervoſum. In ſummis hærent folliculi pallidi, coriacei, circinatæ rotunditatis, admodum compreſſi, coronæ Gallicæ pares, quorum medio *ſemina* lentis effigie & colore compreſſiora, guſtu amaricante inſunt. Ramus ex India Orientali in Angliam delatus erat.

Marcgr. H. P. B. l. 3. c. 5. *V. Gvajacum foliis Ceraſi acida*, arbor eſt cortice gryſeo, glabro. *Folia* inordinatè diſpoſita, lætè viridia, Ceraſi ſimilia ſed non ſerrata.

VI. Jacaranda duæ ſunt ſpecies Prima *ligno nigro* benè olente, duro quæ in Capitania omnium ſanctorum reperitur. Altera, *Ligno albo.* Fert hæc *folia* in ramulis alternatim ſibi oppoſitis directè quoque ſibi oppoſita, tres digitos longa, non ſerrata, ſupernè ſplendentia, obſcutè viridia, inferius ex viridi quaſi albicantia. *Flores* hoc modo. In quolibet, *(inquit Marcgravius)* ramo verſus exteriora, multi proveniunt ramuli, qui quaſi racematim per multos dies habent globulos, nuclei Ceraſini magnitudine, coloris exterius ex olivaceo ſubluteſcentis, qui ſe aperientes in quinque ſcinduntur folia, quæ deorſum inclinantur, & interius tactu & viſu referunt holoſericum olivaceum ſplendens. His inſidet *flos* unico folio luteo ſubrotundo ad latus explicato conſtans, è cujus regione ſurſum incurvata ſunt quatuor ſtamina alba ellypticæ figuræ, apicibus luteis, & in horum adhuc medio corniculum ex albo viride: in medio autē floris eriguntur multa ſtamina, alba, apicibus luteis ſatis magnis, in ſcoparum ſetaceorum modum. *Flos* dulcis odoris, fructus haud edulis. Jaſminum.

Caput II.

De Arboribus miſcellis Claſſis ſecundæ.

Articulus I.

De Jaſmino.

Vid. Tab. CXXI.

IN Claſſe ſecunda ſunt *Jaſminum* & *Syringa*. Jaſminum ignotum Dioſcoridi & aliis Græcis eſſe videtur. Jaſme certe non eſt, cujus floribus oleum apud Perſas imbuebatur, quia gravius ſpirat. Et violæ latior multo eſt ſignificatio, quam ut certam quandam plantam deſignare poſſit. Arabibus ſub nomine *Sambach* & *Jambach* deſcribitur, triaque ejus genera Serapio tradit. Flos unus albus, luteus alteri, quod Babylone habetur cæruleus tertio. Apud Bauhinum plura *genera* invenies. Eſt 1. *Vulgatius flore albo.* 2. *Humilius.* 3. *Caruleum Serapioni.* 4. *Luteum vulgò dictum bacciferum.* 5. *Milleſolii folio*, cui nos 6. *Braſilianum* addimus.

Jaſmi-num. Dodon. Pempt.5. l.5.c.22. Bauhin. H. P.l.15.c.5. p.103.

I. Jaſminum vulgatius flore albo, habet ſecundum Bauhinum & alios longiſſima, lenta & tenuia *vimina*, quibus *cortex* viridans. *Folia* ſeptem ad nervum alligata, acuminata, alarum inſtar expanſa viciæ ferè, paria glabra atrovirentia eminente in cacumine reliquis majore. *Flores* veluti in umbella ſuaviſſimi odoris, ex oblongo, gracili tubulo in calathum quinquepartitum explicantur, colore candido. Matthiolo è ſemine rariſſimè *ſemen* oritur, in aliquibus tamen locis edit Lupino ſimile. Craſſeſcit vetuſtate ſpecie arboreâ coëuntibus inſtar caudicis viticulis. *Floret* poſt roſam diutius è ſingulis foliorum alis. *Fructum* in frigidis vix perficit, hyeme emittit folia. Sunt qui *Pothon* Theophraſti eſſe credunt, qui Plinio maximè ſpectabilis, & *duorum* eſt *generum*, *flore* nempe *hyacinthi*, & *flore candido*; qui ferè in tumulis naſcitur, vel potius circa ſepulchra ſerebatur, ut ejus vaga fronde & deciduis floribus contegerentur. *Vbivis* in hortorum angulis apricis, & pro prædiorum cavædiis ſurculo pangitur, adq; pergularum ornamenta pedamentis erigitur ad fornices. Nobilis in morbis *florum* uſus. Oleum quod ex illis crudos diſcutit humores; doloribus colicis, uteri morbis, contractis induratisque artubus articulis & tendinibus, ſi competenter adhibeatur commodiſſimum. Sed caveant ſibi temperamento calidiores. Dolores his capitis, & ſi diutius olfaciant, ſanguinis ex naribus profluvium.

Theophr. H.P.l.6.c.7.

II. Jaſminum humilius eſt duplex. 1. *Luteum*. 2. *Flore magno*.

Bauhin. H. P.l.15.c.5. p.102.

1. *Jaſminum humilius luteum*, ſuperioris ritu fruticat, virgultis viridantibus angulosis ſtriatis. *Folia* ei terna Polemonii Monſpelienſium de quo mox, ritu, ſed acutiora & firmiora quàm in albo, interdum duodecuplo majora, aliàs verò pinnata, ex una duabusve conjugationibus coſtæ annexis, impari ſemper uno alam claudente. *Flores*, ejus qui in vulgato ordinis, foliis obtuſis, luteis. *Fructus* mediocris magnitudinis, niger, oblongus: in quo bina *ſemina* magna, nigra, oblonga, alterâ parte plana, altera modicè gibboſa. Argentinæ *floret* Julio, maturat fructum Octobri. Pfortzheimiæ Novembri viret.

Lobel. Obſerv. p.503. Camer. in Epitome. Lugd. Hiſt. plant. l.13. c.14. p.1432. Bauhin. H. P.l.15.c.5. p.102.

2. *Jaſminum humilius magno flore*, Lobel. *Chamægelſiminum grandiflorum*, Camer. *Gelſeminum Catalonicum*, Lugd. *Jaſminum puniceum Dalechampii*, Bauh. *Jaſminum Hiſpanicum flore majore externè rubeſcente*, vulgari concinnius eſt. Tres quatuorve foliorum conjugationes cum extremo impari alam complent: at ſingularia ex oblongo rotundantur; propius plærumque ſe mutuò contingunt, extremumque folium impar contractius ac brevius quàm in vulgato. *Flores* longè ſunt majores, ſpecioſiores, ac fragrantiores, foliis obtuſis, intus lacteo candore, foris puniceantibus. E *Chio* inſula Genuam primò advectum, inde Lugdunum. *Floret* autumno & per totam hyemem Patavii, Lugdunii, Baſileæ & alibi in urceis penſilibus culta. A Turcis & Græcis ſtudioſiſſimè colitur.

III. Jaſminum cæruleum Serapionis, nondum, inquit Bauhinus, vidimus. An Arabes *Liguſtrum Orientale*, quod alias Syringa cærulea dicitur intellexerint, Cæſalpinus dubitat. Alii *Clematidem cæruleam* eſſe volunt.

Geſner. in Hortis Germ. Lobel. Adverſ. p.389. Bauh. H.P. l.21. p.374.

IV. Jaſminum luteum vulgò dictum bacciferum, Lobel. & aliis *Polemonium Monſpelienſium*, Geſn. *Ruta capraria Gallorum*, Dodon. *Trifolium fruticans*, Tabern. *Ruta baccifera*, Bauh. *Trifolium fruticans quibusdam Polemonium flore luteo*, *radice* eſt alba; *ramis* tricubitalibus angulosis, viridibus, in quibus alternatim ſurculi ſurgunt. *Folia* terna ferè læto virore ſplendentia: ſingulæ portiones ad Rutæ vulgaris portiones accedunt, Sapore ingrato & fervido. *Flores* in ramulorum extremis Jaſmini facie, quinque partiti, lutei: quibus *Baccæ* ſatis magnæ, rotundæ, rubræ, in quibus *ſemen*. Piſo vulgari ſimile, intus album, ingrati ſaporis. *Ferrarius foliis* ei

Ferrar. Flora l.3. p.383

ei aſſignat, oblonga, Punicæ mali foliorum inſtar duriuſcula, non inciſa, non decidna, quinis ternisve in ſingulos ramulos coëuntibus, alarum aſpectu per virgularum latera explicatis. *Flores* omninò aurei, per ſumma ramorum in umbellam diffuſi, diutius vernantes. *Bacca* minuſculæ oleæ magnitudine, primoque virore exæquantes, à maturitate liventes, maturæ inſtar uvæ translucidæ &c. Viſum menſe Martio, Aprili, Majo & Junio floruiſſe. Baccæ in Auguſto prodeunt durantque per hyemem. *Provenit* Monſpelii in ſepibus, nec non inter Monſpellium & Nemauſum. Lugduni, Montbelgardi, Romæ, Bononiæ, Patavii, Genevæ in hortis.

Cluſ. in Curis poſterior p. 5. *V. Jaſminum millefolii folio*, Camer. *Quamoclit*, Cluſ. *Quamoclit* ſive *Jaſminum Americanum*, Ponæ *Gelſeminum Indianum pennatum flore ſanguineo*, Col. *Convolvulus pennatus exoticus*, *cauliculos* habet rubentes ſed qui magis ad nigredinem vergunt. *Folia* viticulis purpuraſcentibus alternatim hærent, pinnata, tenui admodum diviſurâ, obſcurè virentia. *Flores* oblongi, tubuloſi, in ſummo quinquepartiti, rotei, lineis ſive plicis ſtriati. *Lobi* pauci primum, dein utrinque plures, usque ad ter denos & unico in ſummo: priores bifurcantur. *Semen* intus oblongum, durum & fuſcum, quod aquâ maceratum plærumque rumpitur. Primo vere ſatum Junio emicat: & prima folia Aceris fructus referunt, effigia alata, vel Ari bifurcata modo. Sapor plantæ ſubdulcis & modicè nitroſus; *Capſula* & *ſemen* piper guſtu referunt. Lacte turget dilutiore.

Marcgr. H. P. B. l. 1 c. 12 *VI. Jaſminum Braſilianum*, ex deſcriptione Marcgravii, ex tenui *radicula* unum atque alterum filamentum ſuperius habente, unicum *caulem* emittit, teretem, glabrum, viridem, geniculatum, intus medulloſum. Ad ſingula genicula bina ſibi opponuntur *folia* ſine pediculis, tres vel quatuor digitos longa, latè viridia, lævia, nervo ſecundum longitudinem & coſtis transverſis obliquè diſcurrentibus. *Flores* ad internodia copioſi, papilonacei, uno quaſi folio conſtantes, quod in tres partes ſectum eſt, ſplendidiſſimè rubri. E medio flore duo ſtamina flaveſcentia, apicibus flavis prodeunt, & è medio aliud ſtaminulum absque apice.

Syringa

ARTICULUS II.

De Syringa. TAB. CXXII.

SYringa Arabibus duntaxat nota, & Africum vocabulum eſt. Genera ejus quatuor invenio. Eſt 1. *Cærulea.* 2. *Arabica foliis mali Arantia.* 3. *Alba ſive Philadelphus Athenæi.* 4. *Lutea*, quibus accedit 5. *Syringa alba affinis.*

I. Syringa cærulea, aliis *Lilac*, *Lillach*, Bellon. *Cauda vulpina Turcarum*, Lobel. & Eyſtett. *Syringa cærulea Luſitanica*, Cæſalp. *Liguſtrum Orientale*, fortè *Jaſminum cæruleum Mauritanorum*, arboris aliquando magnitudinem acquirit. *Radix* pullulans. *Lignum* ſolidum & firmum: *Cortex* exterior ex cinereo vireſcens. *Virga* rectæ & nodoſæ tenellis fraxini æmuli. In extremitate ramulorum craſſæ & turgentes gemmæ. *Folia* hederæ æmula, ſubrotunda in acumen tamen deſinentia, mollia primum duriora poſt, in pediculis longioribus ſubamara & acria, ſerie quâdam cruciformi disponuntur. *Flores* ex privato ſurculo imbricato foliorum ſtipatu obvallato, ſuaveolentes, in jubæ formam diſpoſiti, numeroſi, ſine foliis, oblongi, rubentes, aut ex rubeo cærulei, quinque partiti, quinque croceis altè reconditis apicibus farciuntur. Excipiunt eos *ſiliqua* duabus veluti membranaceis valvulis conſtantes, in quibus *ſemina* oblonga, foliacea, ex atro ruffeſcentia. Attulit primum Conſtantinopoli Augerius Busbequius. Nunc in plærisque Belgii, Germaniæ, Galliæ & Italiæ hortis conſpicitur. Bellonius perpetuò virentem facit; fortè quia ibi talis. Apud nos deci-

Bellon. Obſerv. l. 3. c. 56. Cluſ. H. P. l. 1. c. 56.

Syringa decident folia. *Oſtryam* ſeu *Oſtryn* Theophraſti non eſſe, ex deſcriptione videbis. Unica hæc ſpecies Oxyæ, tum ſatu tum cortice ſimilis *folio* pyri, multum oblongiore, in acutum contractiore & majore, fibris multis & craſſis, à medio dorſi in modum coſtarum ſecundum rectam ac magnam fibram porrectis, in fibris ipſis rugato & ambitu leviter ſerrato: *materie* dura, decolore, exalbidâ: *fructu* parvo, oblongo, hordeo ſimili, flavo: *radice* ſummo ceſpite ſerpente. Aquas colleſque *amat*. Nullum hic folium ſecundum fibras rugatum, omnique in ambitu inciſura carens. Quando in arborem abit, mediocris illa, nec inſtar fagi comoſa.

Theophr. H.P. l.3.c.10.

II. Syringa Arabica foliis mali arantii, Alpino *Sambac Arabum*, Cluſio *Jaſminum Arabicum*. Sarmentoſus frutex eſt, qui ſarmentis ſerpendo altius ſe extollit, *foliis* mali Arantii proximis. *Flores* albi [illegible], vulgaribus foliis ſimiles, magnitudine & odore validiore. Veſlingius adoleſcere ſtipite robuſto ſcribit, quæ ternis quaterniſque cubitis in altum porrigitur; animadverſumque in flore duplicem ordinem, & ſæpe decem aut duodecem folia roſea ſerie breviore tubulo digeſta. Ferrarius obſoletâ altitudine pallidulos facit. *Ramis* flores omnes facili obſequio admittunt. *Naſcitur* Cayri in Ægypto. Paratur ex floribus *Oleum*, cujus mulieribus Ægyptiis contra ſcirrhoſos uteri tumores intra & extra uſus. Sed & contra aſthma, tuſſim, & pleuritim, in qua difficilis expectoratio. Unguentum hoc ex dulcibus amygdalis & ſeſami ſeminibus florum jaſmini odore imbutis parant. Valdè odoratum eſt, poſtquam expreſſeris.

Cluſ. in Cur. poſter. Alpin. de Plant. Ægypt. — Ferrar. Flor. cult. l.2.c.12. — Veſling. obſerv. ad Alpin. plant. Ægypt. c.19.

III. Syringa alba, Lobel. & Eyſtett. *Syringa Italica*, Cluſ. *Frutex coronarius*, valdè elegans frutex eſt. *Virgæ* à radice longæ, brachiales aliquando, nodoſæ & geniculatæ. *Cortex* cinereus. *Folia* ex intervallis bina, laurinis majora, oblonga, per extremum mucronata, rugoſa, viridia, in ambitu crenata, amariuſculi primum ſaporis, poſt acris. *Flores* bini, quini, ſepteni, plures aliquando [illegible] albi, odore florum mali arantii extremis ramulorum inſident, occupantque mediam cavitatem & umbilicum fibræ numeroſæ pallidæ. *Capitula* quæ ſuccedunt è numeroſis quaſi valvulis compinguntur, supernè obtuſa, primum viridia, poſt nigricantia, quibus dehiſcentibus oblongiuſculum & tenue *ſemen* excidit, quod plærumque novellas plantas ſequente anno procreat. *Floret* Junio, ſemen Auguſto maturatur. Nullibi ſpontè *naſcens* à Cluſio viſa; in Belgicis & Hiſpanicis hortis ſæpius. Facilè ſurculis propagatur. Ex floribus odoram habebis aquam. Matronæ Auſtriacæ chirothecas floribus immergunt ut benè oleant. Eſt vel *pleno flore* vel *ſimplici*. Ignotam quidam Veteribus volunt; alii ſub Oſtrys nomine à Theophraſto & Plinio deſcriptam; nonnulli *Philadelphum Athenæi* eſſe credunt. Aptum is naturæ nomen accepit. Nam cum ex intercapedine ſpontè rami coiverint, animato complexu cohæreſcunt, & procurrentes rivos ſurculos pariunt. Ideò in retis morem compoſiti, circa hortos, tutelæ ergo plantantur. Difficilis enim inter junctos tranſitus.

Cluſ. H.P. l.1.c.56. — Athen. Dipnoſ. l.15. c.13.

IV. Syringa lutea Americana incolis *Toten Capatli*, frutex eſt ſtipites & ramos cavos & purpureos ex radicibus ſurculoſis proferens. *Flores* lutei verſus centrum rubeſcentes, cordis initio figuram oſtendunt, mox in quinquefolias ſtellulas concinnantur. Ex his erumpunt *vaſcula* in quibus *ſemen* exile & nigrum clauditur. *Folia* quia primò guſtu acida, poſt planè amara ſentiuntur, calida, ſicca & adſtringenti facultate eſſe judicari debent. Illita corpori frigoribus rigoribuſque acceſſionum mederi dicuntur. Fluxus ventris admota compeſcere nullum dubium.

Recchus R.M.N.H. l.9.c.19.

V. Syringa albæ affinis, ramulus erat, cui capitella octo ſtriis exilibus no-

Cluſ. Exot. l.2.c.25.

rata,

tata, quæ in binas partes roſtelli aviculæ modo dividebantur.

CAPUT III.

De Arboribus miſcellis Claſſis tertiæ.

ARTICULUS I.

De Ulmo.

Vid. TAB. CXXII

AD tertiam miſcellarum Claſſem refero, *Vlmum, Betulam, Alnum* & *Populum*. I. De Ulmo non ita multa apud *Veteres*. Mature germinat ſterilis lucoſaque. *Lignum* ἄϊνον, ἄχυρον ſubflavũ, buxei coloris cui ſiccior eſt lẽtitia, totũ cor, diuturniusq; in aëre manet. *Folium* περιχαραγμένον ὀρυχῆ, oblongius quam pyro, ſcabrum non læve. *Gummi* ἐν κωρύκοις in folliculis gignit, & animalcula κωνωποειδῆ, necnon Cachryn peculiarem, autumno multam, minutam, nigram. Præciſis ramis, dum caſtratur arbor, prodit lachrymæ in modum humor, fluitque è medulla. Facilis auctu quæ ad aquas, provenit tamen & in montanis. Proſtratam, ſpontè reſtitutam proditum. *Vſus ligni, corticis, radicum, foliorum, humoris* & *lachrymæ*. *Ligni* in navibus ad χέλυσμα ſeu ſtatumina & auriculas, ad θυρώματα πολυτελῆ, forium aſſamenta vel cardines τοὺς στρόφιγγας, quia validum & fortiſſimè rigorem ſervat. *Cortex* ſi faſciæ loco circumvolvatur glutinat vulnera: craſſior in vino vel aqua unciæ unius pondere, pituitam educit. *Radicum* decocto quosdam fracturas perfundere, quę callo inducto opus habent, Galenus author eſt. *Folia* ad obſonia, ſi tecentia, olerum more uſurpantur. *Humor* ſeu *Gummi* cuti nitorem inducit, faciemque gratiorem pręſtat. Recipitur & in emplaſtrum melinum. *Lachryma* imponitur collectionibus, vulneribus & ambuſtis quæ decocto fovere prodeſt. Capillos eadem reddit capiti illitu, denuentesque continet. Ex *ramulis* virgæ servorum tergoribus parabantur. *Genera* apud Theophraſtum duo, Eſt πτελέα quæ campeſtris & fruticoſior, & ὀρειπτελέα Ulmontia, quæ auctior Totidem & Columellæ, *Gallica* nempe quæ & *Atinia* longè lætior & procerior, & quæ frondem jucundiorem bubus præbet; & *Noſtras*, quæ Campeſtris. *Plinio* quatuor placent. Græci, *inquit*, duo ejus genera novere. *Montoſam* quæ ſit amplior, & *Campeſtrem*, quæ fruticoſa, (i. e. *ramis pluribus, ſed exiguis & brevibus opaca*) Italia *Atinias* vocat excelſiſſimas, & ex iis *Siccaneas* præfert, quæ non ſunt riguæ. Alterum genus *Gallicas*. Tertium *Noſtrates* denſiore folio, & ab eodem pediculo numeroſiore. Quartum *Sylveſtre*. Sed nota ſeparare homogenea Plinium, Gallica & Atinia una eademque ulmus eſt, ut vernacula & noſtras. Et quod Atiniam *ſamaram* ferre negat, fallitur. Rariorem creare, & idcircò plærisque ſterilem videri, ſeminibus inter frondem quam primâ germinatione edit latentibus, apud Columellam proditum.

Theophr. H.P.l.3.c.6. & 14. Plin.H.N. l.16.c.17.

Theophr. H.P.l.9.c.1.

Plin. H.N l.16.c.40.

Dioſcor.M. M.l.1.c.3.

Theophr. H.P.l.3.c.4.

Columella R.R.l.5.c.6.

Plin.H.N. l.16.c.17.

II. Nobis *Vlmus* eſt duplex, *Campeſtris* nempe & *Montana*.

I. Vlmus Campeſtris, Plinio *Italica*, Columellæ *vernacula*, aliis *Vlmus* arbor eſt aliquando procera, aliquando infra juſtam altitudinem ſubſiſtens, & *ramis* brachiata. *Cortex* nunc lævis, nunc profundiſſimis ſulcis & eminentiſſimis porcis ſecundum longitudinem exaratus, interiori albo flexibili. *Materies* alba & firma. *Flores* ante omnia promit, ex ramulorum extremorum tuberculis, in muſcarium congeſtos, ex ſtaminulis plurimis atro purpureis, quorum terna vel quaterna includuntur receptaculo oblongiuſculo in viridi purpurante. *Floribus* foliacei utriculi compreſſi ſuccedunt, ſeminibus Atriplicis ſimiles, multi, ex oblongo rotundati, magni, tenues, in extremo parum fiſſi: in quorum medio *ſemen* parvum, tenerum, planum, candidum, ſapore dulci; quod, prout & cortex, maſticatum glutinoſum

Bauhin.Pi. P.l.8.c.2. p.239.

nosum

Ulmus.

noſum reddit ſiccum. Tandem poſt ſemina ex ramulorum faſtigiis *folia* ſe proferunt, lætius primum virentia, oblonga, criſpa, aſpera, ex rotundo faſtigiata. Per mediam longitudinem decurrit *nervus* rectus & à tergo magis conſpicuus, à quo alii minores coſtarum inſtar exeunt; in uno tamen latere plures, ita ut altera foliorum pars alteram longitudine vincat, quod Cordus obſervavit. Foliis quotannis ferè adnaſcuntur *folliculi* cavi, tuberoſi, ſubrotundi, ac diverſarum figurarum, in quibus glutinoſus quidam liquor, ex quo exigui vermiculi, qui in culicellos minutos abeunt, gignuntur. *Provenit* paſſim in ſylvis earumque marginibus, pinguibus limoſiſque campis. Sed & ad aquas facilius ſuccreſcit. *Uſum* in *Medicina* nobilem *folliculorũ* liquor præſtat. Vix quicquam in glutinando laudabilius. Perforata brachia & femora hoc ſolo cum melle mixto ſpacio viginti quatuor horarum reſtituit circumforaneus. Et vide quid Henricus ab Heer de oculi vulnere ſcribat. Fallopius in podagricis doloribus cum fluxiones ferent, adhibebat. Colligi menſe Majo debet antequam naſcuntur vermiculi. Imponuntur vitro anguſtioris folliculi, quod alteri paulò minori aptatur inverſum, ſic liquor commodè exſtillat. Alii ad ſolis radios deſtillant, vel quia liquor ipſe diu non durat oleum parant; ſed quod in vulnere ſimplici minus profuiſſe Fallopius expertus eſt. Sordeſcit inde vulnus, & impeditur quæ intenditur glutinatio. Ex cortice conficiuntur lagenæ. In *Alſatia* propè Polvillam arcem in ſepibus obſervavit *ſingularem* ejus *ſpeciem* Bauhinus. *Folia* erant valde crebra, parva, nec amplius pollicis poſtremò multa majora, plurima etiam minora, rugoſa minus, ſuperiore parte nonnihil lucida, non aſpera nervis exquiſito ordine diſpoſitis. Collectus & *Monſpelii* talis ramus, ſed foliis majoribus minus lucidis, nec tam argute diſpoſitis nervis. Septembri gerebat folliculos. In Hiſpania, obſervante Cluſio, Ulmorum juxta Thormim amnem radices, in tenuiſſima ſtamina abeunt, quæ à præterlabentibus aquis perlotæ, rubeſcentem colorem contrahunt. Exigua in his animalcula, locuſtis exiguis ſimilia, quæ in eſcam piſcibus capiendis colliguntur. Quæ adoleſcunt, avolant, & certo tempore poſt in aquas ad ſuum genus conſervandum remeant. Ad *Warmatiam* in pratis & ad ripas fluminum procera evadit, nullo fructu prægnans, ſed ad ædificia expetita. Huc & *ulmum* refer, cujus foliis averſa parte folliculi adnaſcuntur, *Tilia mas* quibusdam, *Carpinus nigra* Caſtori.

Cord. obſerv. l. 2. c. 1.

Heer in obſervationibus.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 1. p. 23.

II. Ulmus montana, aliis *latifolia*, Dodonæo *ſecunda*, Trago *tertia*, latius ſe diffundit: quanquam & in altitudinem ingentem exſurgere Cæſalpinus prodiderit. Cortice eſt eidem lævi, ruffo vel maculoſo. *Folia* ampla, aliquando palmum longa, uncias quatuor vel quinque lata aſpera, in quibus præter ſerraturas laciniæ quædam. *Julos profert*, ſi Matthiolum ſequimur. *Dodonæus* ei adſcribit *Materiam* lignoſam & multo duriorem; ideo ad cochleas & molendinorum rotas expetitam: *folia* averſâ parte læviora, & dilutius virentia, quæ reſiccata gratum olent: *folliculos* ex foliis nullos, *ſemen*, prioris ſatis ſimile.

Matthiol. in Dioſcor. l. 1. c. 95.

Dodon. H. P. Pempt. 6. l. 4. c. 13.

III. Ex Exoticis huc ſpectant 1. *Arbor foliis ulmeis*. 2. *Cortex arboris ulmo ſimilis ad Catarrhos*. 3. *Pacal Indorum*.

I. Arbor foliis ulmi Mexicanis *Ayaquacarame*, *Tlacuilolquahuitl* ſeu *arbor picta*, & *Ocelolquahuitl* ſeu *arbor tigridis*, arbor eſt magna & comata, *materie* diſcolora: *foliis* ulmeis ſed gracilioribus. Materies in aquas conjecta ſtatim mergitur, operibus tamen inteſtinis & torno interpellandis aptiſſima, longeque grato odore & aſpectu. *Oleum* inde ſtillat ſtyracem olens, ad omnia remediorum genera, quibus ſtyrax congruit, perquam accommodum.

Nieremb. H. N. l. 15. c. 40.

II. Cor-

Monard. Hiſt. ſimpl. medic. c. 43. *II. Cortex arboris ulmo ſimilis ad Catarrhos*, craſſus eſt, & ex arbore ulmo tum amplitudine tum formâ ſimili detractus. *Provenit* hæc ad ripas fluminis viginti quinque leucis à Lima diſtantis: nec alibi in America facilè reperitur. *Cortex* in capitis defluxionibus in tenuiſſimum pulverem comminutus, naribus inditur. Sic educuntur humores. Calidus eſt in ſecundo.

Monard. Hiſt. ſimpl. medic. c. 58. *III. Pacal* arbor Peruana, præcedente multò minor, quæ ad cujusdam fluminis ripas naſcitur. Ligni uſti cineres cum ſapore mixti, fœdiſſimos lichenes in capite & aliis corporis partibus tollunt: & vetuſtas cicatrices emaculare dicuntur.

ARTICULUS II.

De Betula.

Theophr. H. P. l. 3. c. 14. I. DE *Betula* nihil apud Dioſcoridem occurrit: Theophraſto, cui σημύδα folium habet τῇ καλλιμηλέᾳ καρύᾳ ſimile, ſed paulò anguſtius, corticem ποικίλον, & lignum ἐλαφρόν. Per τὴν καρύαν quidam corylum intelligunt. At notis rebus non ſolent addi voces τὸ καλλιμηλέαν & pyro magis ſimilia videntur. Fortè ergò tranſpoſitio facta, ut quod alno cui coryli folium tribui debebat, betulæ adſcriptum ſit. Legendum potius, ἡ δὲ σημύδα καλλιμηλέᾳ, φύλλον ἔχει ὅμοιον αἰγείρῳ. Plin. H. N. l. 16. c. 18. & 40. *Plinius de ea breviter.* Betula Gallica arbor mirabili candore atque tenuitate, terribilis magiſtratuum virgis. Eadem circulis flexilis, item corbium ſportis. Bitumen ex ea Galliæ excoquunt. In eorum alibi genere ponit, quæ frigidis & aquoſis gaudent. Lentiſſimæ & ideò ſcutis faciendis aptiſſimæ, quarum plaga contrahit ſe protinus, cluditque ſuum vulnus, & ob id contumacius tranſmittit ferrum. Columella ad vinculorum uſum commendat.

II. *Nunc* arbor eſt ſatis procera, ſæpè etiam fruticans; *Rami* flexiles tenues, multiplici libro veſtiuntur, & deorſum magna ex parte pendent. *Cortex* in tenera ætate ruffus aut fuſcus, qui adoleſcente arbore ſubinde candidior apparet, in tenues philyras ductilis ſatis craſſus; in adulta, candidus, rimoſus: qui huic ſubeſt interior, tenuis admodum, lævis, ac inſtar membranæ pellucidus. Minimorum ramulorum puniceus aut ſpadiceus eſt. *Folia* primo exortu plicata ſunt & criſpa, viridique & herbaceo colore tinguntur; ubi excrevere, ſaturatius virent, pinguia, odorata, ſapore amaro. Cæſalpinus infernè ſubhirſuta facit, punctis albis diſtincta. *Radicibus* minora quædam fila craſſitudinis culmi triticei adnaſcuntur, quæ ſub arenis ad quadraginta & amplius pedes prorepunt. Fert *Julos* ſeu nucamenta longa Alni julis ſimilia ineunte vere, quæ ſeminis loco ſunt. Siccati certè in ſeminum quoddam parvum compreſſum ac leve fatiſcunt: exque illis novæ progignuntur betulæ. Non decidunt ante autumnum. Schwenckfeldius ſemẽ paleaceum in illis Julio à vento diſpergi ſcripſit. Ex trunci medii ſubſtantia fungi flavi, Rhabarbaro ſimiles aliquando naſcuntur. Ex *caudice* initus veris, antequam folia prodiere, ſi vulneretur, limpidiſſimus & copioſus liquor effluit, qui menſe Majo collectus, & ſoli expoſitus muſti inſtar effervesſcit. *Provenit* feliciter aquoſis arenoſis, & umbroſis locis. In Brabantia adeò ſterilibus locis, ut ne herbam quidem producant, viget egregiè. Circa Baſileam magna eſt: in ſylva Hercinia pumila, Montbelgardi in horto in maximam altitudinem excrevit. Sonii ſaltus accolæ fago cæſa ſubnaſci ex eodem trunco betulam conſtanter affirmant. Duas aut tres fagos ita cum betula connexas, ut ex eodem trunco viderentur pullulaſſe, ſcribit Goropius. *Uſus ligni, corticis, virgarum, foliorum, ſucci pinguis liquoris & fungorum* egregius tam in Medicina quam in aliis. *Lignum* ad quaſillos plectendos, & circulos

Betula. Goropius Becanus in Niloſcopio. Schwenkf. in H. P. Sileſiæ.

Betula. culos doliarios expetitur. Cremati liqnorem albugines & cicatrices oculorum delere ſcribit Lobelius : ſed vide ne ejns uſu pecces. Exuſti carbones diu vivacem ignem retinent, ideò ab Ananiis ad liquanda metalla expetuntur. Ex craſſiore axes & abſides fiunt. *Cortex* quia bituminoſus, excalefacit, emollit, reſolvit, Delibratus contortusque faces ad nocturna lumina ſuppeditat : oris ulcera & maculas abſtergit, ſi ex uſto lixivium paretur : idem caſeos à vermibus innoxios præſtat. Piſcatores Northumbri delibratum, fiſſo bacillo interpoſitum accenſumque, ad piſcationes nocturnas adhibent. Relinquitur & baliſtariis. Ex philyris balneum contra ſcabiem paratur. *Virgis* nihil ad ſcoparum uſum frequentius ; nihil in ſcholis trivialibus magis tritum. Sed & in foro adhibentur, pellendis ex urbe facinoroſis. Et tales urinæ incontinentiam tollunt, ſi ægrum ſemel duntaxat ferieris. Impotentiam à maleficio ſolvunt, Helmontio prodente, tenelli & ſubnigricantes ramuli, qui gemmas tumẽtes habent, ſi conqnaſſati, cum cerevisia fermentati, propinentur, liquore ex ramis ſuperioribus admiſto. Ventriculi pecorum quibus coagulum lactis noſtri parant ſucco macerati, caſeos à vermibus aſſeruut. Elegantiſſimum de illis Generoſi *Matthiæ Gloskovii Camerarii Caliſſienſis* in majore Polonia, amici noſtri ſub nomine *Betulæ* carmen habet. *Folia* quia amara, excalefaciunt, abſtergunt, & attenuant. Sanant oris maculas & papulas, ſi aqua ex iis deſtillata fuerit. Ex decoctis in aqua cum alumine, quidam luteum colorem parari tradunt pro pictoribus. *Surculus pinguis*, quem vel virentes ramuli mittunt, vel ſcopæ aridæ ſuper pelvim accenſæ ſtillant, oculorum rubores, canthis immiſſus discutit: & lumbrices enecat, ſi linteolum immerſum umbilico imponatur. *Liquor*, qui creſcente luna colligi debet, ſoli tam diu ut efferveſcat expoſitus, per totum ferè annum ſervari poteſt, calcnlos & morbum regium pellit; faciei maculas, & oris papulas collutu tollit ; hydropicis levamentnm, ſi ſæpins cum aqua ſambuci bibatur. In abſtergendis vulneribus laudabile remedium. *Fungis* ſanguinis fluxus compeſcere ſuetum.

Helmont. de Lithiaſi c. 8.

Articulus III.

De Alno.

Tab. CXXIII.

I. **A**Lnus Theophraſto & Plinio μονογενὲς quid, & facillimè augeſcens. *Radix* ei ſumma nec major quàm lauri rectum, *lignum* molle; *medulla* itidem, ὥστε δ' ὅλη κοιλαίνεσθαι τὰς λεπτὰς ῥάβδους. *Cortex* ſcaber tuſſusque intus. *Folium* craſſiſſimum, ὅμοιον ἀπίῳ, vel potius [illegible] (cum pyro non magnam habet ſimilitudinem) ſed amplius & nervoſius. Germinat poſt favonium. *Fructus* Plinio nullus aut ſemen; Theophraſto ſemen autumno reddit : ἄκαρπος tamen, non tam quod inconſpicunm ferat, quàm quòd inutilem eſui. Malim tamen ἔγκαρπον ſcribere, ut experientia oſtendit, falſusq; eſt Ariſtoteles, qui quod in Creta fructum ferat inter miracula poſuit. *Natale* ſolum ſi ſpectes, inter ἀμφίβια reponit. Provenit in ἐφύδροις & planis : ita ut dubiè ſcripſerit Plinius, nonniſi in aquoſis provenire. Radicis & caudicis tantum aliquid in aqua, reliquum totum corpus extra pareſcit. *Uſus ligni* in ædificiis. Habet in ſe, *inquit Vitruvius*, egregias rationes. Etenim aëre eſt & igni plurimũ temperata, nõ multum terreno, humore paulo. Itaque quia non nimis habet in corpore humoris, in paluſtribus locis infra fundamenta ædificiorum palationibus crebrò fixa, recipiens in ſe quod minus habet in corpore liquoris, permanet immortalis ad æternitatem, & ſuſtinet immania pondera ſtructuræ, & ſine vitiis conſervat. Ita quæ non poteſt extra terram paulum tempo-

rii

Theophr. H.P. l. 3. c. 7. & 14.

Plin. H.N. l. 16 c. 24. Theophr. H.P. l. 3. c. 6.

Plin. H.N. l. 16. c. 18. Theophr. H.P. l. 9. c. 9

Vitruv. in Archit.

ris durare, ea in humore obruta, permanet ad diuturnitatem. Contra erumpentium amnium impetus, riparum muro in tutela ruris excubare, in aqua ſatas, cæſasque denſius innumero hærede prodeſſe, Plinius dixit. Cur extra aquas putreſcat, ſub aquis immortalis permaneat, diſquirit alicubi Theophraſtus.

Plin. H.N. l.16.c.37.

II. Nobis duplex Alnus erit, *Julifera* nempe & *Baccifera*.

I. Alnus julifera, quadruplex eſt, 1. *Rotundifolia glutinoſa viridis*. 2. *Folio oblongo viridi*. 3. *Folio incano*. 4. *Alpina minor*.

Bauhin. H. P. l.8.c.6. p.151. Stapel. Bodæus ad Theophr. l.3.c.14. p. 221.

1. *Alnus julifera rotundifolia glutinoſa viridis*, Creſcentio *Amedanus*, Cretenſibus *Schlitro*, aliis *Alnus vulgaris*, arbor eſt juſtæ magnitudinis, ramoſa, *cortice* ſcabro, fuſco, *ligno* molli ruffeſcente. *Rami* fragiles valdè, quibus cortex ex fuſco ſubcinereus maculatus, internè luteolus ſaporis amari & ingrati; *lignum* intus album & medulloſum. *Folia* lata, Avellanæ vulgaris, rotundiora, nervoſa, ſplendentia, lento & viſcido humore obſita. *Oculi* triangulares, ruffi ex cinereo, interdum & virides, in purpuram aliquando quodammodo vergunt. In ramulorum faſtigiis *nucamenta* ſeu *Juli*, virentes vel rubentes, unciam circiter longi, & fragiles antequam commiſſuræ conferruminatarum particularum dehiſcant: quæ ubi ſe explicuerint, duas etiam uncias longitudine ſuperant, ſapore adſtringente cum aliqua amaritudine. Menſe Septembri minimorum rudimenta apparent, quo etiam veteres *coni*, bini, terni aut quaterni pulchre hiantes & aperte de privatis ramulis pendent. Eo tempore vel paulò ante videas novos, parvæ avellanæ magnitudine, primò virentes, ubi matureſcunt rubentes, mox, hiantes, qui ex imbricata ſquammarum compage congeruntur; è quibus & ante *ſeminis* maturitatem ſtamina purpurea prominula quædam obſervata, quæ fortaſſe florum loco haberi poſſent. In iis & *ſemina* parva admodum; compreſſa inæqualia rubentia, quibus *medulla* alba, pauca, inſipida. Habetur in conis & pulvis arenoſus. Obſervata ad radices & *excreſcentia* ramoſa, Uvæ quercinæ ſimilis. *Occurrit* paſſim, humectis & uliginoſis locis, & opacis vallibus. Rarior eſt in Gallia & Italia. Baſileæ Majo viret cum fructu, Auguſto coni & nucamenta viſuntur. In Sundgovia menſe Martio cum conis veteribus, novorum rudimentis & julis ſimul obſervavit Bauhinus. Communiter tamen fructus Septembri *matureſcit*. *Seritur* ex ſemine, in ſepibus pratorum commodiſſimè, quia felix gramini ſub ejus umbra proventus, foliaque decidua impinguant ſolum. Tonſa denſior fit & ramoſior. *Uſum* ſuum habent *materies*, *Cortex* & *folium*. *Materies* difficulter ardet, commendatur à multis ad navalia, inſervit & uſibus culinariis ſutorumque formis. Abit artificio in lapidem. Immergitur aquæ in qua lupulus ad cerevíſiam coquitur; exemtus arenâ vel glareâ obruitur ad triennium. Cotes ex tali fiunt, quo menſarii ad ferramenta acuenda utuntur. *Cortex* cum ſiccitate quadam refrigerat & adſtringit. Imponitur incipientibus inflammationibus, & oris tonſillarumque tumores ſedat. Maceratus cum veteri ferro in aqua, nigrum & atramenti ſimilem præbet colorem. Ex eodem cum fructu viridi, gummi & chalcanto atramentum ſcriptorium conficitur. Interior qui nonnihil rubeus, cum momento aluminis in vino coctus gingivas corroborat, doloresque dentium lenit. *Folia* viridia tumores diſcutiunt; rore madentia cubiculis inſperſa, pulices fugant, ſi poſt horæ ſpacium amoveantur. Mos tabellariis calceis imponere, caloris & laſſitudinis levamen. Curtius vulnera ad cicatricem perducere ſcribit, ſi imponantur.

Alnus.

2. De *Alno julifera folio oblongo viridi* nihil occurrit, præter foliorum diverſitatem. Obſervata eſt lo-

Caſp. Bauh. ad Matthiol. p.233.

Alnus. cis aquoſis inter Muttetam & Münchenſteinium ditionis Baſileenſis à Bauhino.

Bauhin l.c.

3. *Alnus julifera folio incano*, in Matthiolo *hirſuta*, arbor eſt vulgari minor, foliis longioribus acuminatioribus, & majoribus per ambitum inciſuris ſubnigris. Mollia ſunt supernè ob exiguam vixque conſpicuam lanuginem, quæ aversâ parte copioſior, *Juli* vulgari breviores. *fructus* oblongus. *Reperitur* in Helvetia juxta pagum Hüningen ad Rhenum : inter Briſacum & Burckenheimium, Genevæ, circa Montbelgardum humidis præcipuè locis, in Burgundia ultra pontem rigidum cum julis & nuculis quos Septembri habet. Simile huic ſi non idem *genus* illud, quod in Auſtriæ & Styriæ montanis, circa flumina, & in Danubii inſulis provenit, & à Cluſio ſub *Alni alterius* nomine deſcribitur. *Cortex* candidior eſt; *folia* minora & candicant infernè, juli & ſtrobili minores. Ruſtici albam alnum appellant.

Joh Bauh. H.P. l.8.c.6. p.154.

Bauh. Phytop. l.11.ſ.5. p 428.

4. *Alnus Alpina minor*, cum prima quidem convenit, ſed per omnia minor eſt & humilior, nec folia ita humore lento aſperſa ſunt.

II. Alnus baccifera eſt triplex. 1. *Nigra vulgaris*. 2. *Pumila*. 3. *Polycarpos*.

Dodon. pempt 6. l.2.c.25. Lugd. H.P. l 2.c.39. Matthiol. in Dioſcor. p.175.

1. *Alnus baccifera nigra vulgaris*, Creſcentio *Avornus*, Dodon. & aliis *Frangula*, Bellon, *Jovis barba ſpecies*, Lonicero, *Arbor fœtida*, quibusdam *Siler* Plinii, arbor eſt mediocris proceritatis. *Virga* plurimæ X. aut XII. pedes altæ, pollicaris craſſitudinis, in alias virgulas dividuntur. *Cortex* exterior tenuis, niger, glaucis maculis aſperſus; interior, luteus. *Lignum* candidum & fragile; *medulla* ex rubro nigricans. *Folia* alni vel ceraſi nigriora tamen & paulo rotundiora, oblonga & magna in tenera, & ſi ſolo pingui conſeritur, prodeunt primo vere. *Floſculi* inalbicant, & Aprili funduntur. *Bacca* ſunt rotundæ magnitudine piperis, in quibus fiſſuræ quædam quaſi ex duabus in unum coaluiſſent, primò virides, dein rubræ, tandem nigræ. Matureſcunt Auguſto. *Naſcitur* frequens in ſylvoſis udis & humidioribus locis, Angliæ, Belgii, Germaniæ, Poloniæ &c. *Uſus* interioris corticis apud ruſticos loco rhabarbari in purgando. Dejicit cum magna ventris perturbatione per alvum & vomitum craſſos, lentos pituitoſos & bilioſos humores.

2. *Alnus nigra pumila* mentionem in ſua ſylva facit Thalius, deſcriptione non addita. Thalius in ſylva Hercynia.

3. *Alnus nigra polycarpos*, Lonicero Kreutzbeer. Copioſos fert fructus.

ARTICULUS IV.

De Populo.

Vid. TAB. CXXIII.

I. P*opuli* nulla apud Dioſcoridem deſcriptio; vires duntaxat exponit. Apud Theophraſtum & Plinium, hinc & inde nonnulla invenies. Facilis eſt auctu, *Cortice* carnoſo, *ligno* dum uritur fumido. *Folia* ἰτεοχάμορφα. Orbiculantur nova, vetera γωνιοειδῆ evadunt. *Amat* plana, lucos, aquoſa, καθύγρα, & ἰλώδη: ideò malè Plinius in montibus poſuit. *Triplex* iisdem eſt, *Alba* nempe, *Nigra*, & *Lybica*, ſeu *Alpina*. I. *Populus alba*, ὀρθοφυὴς eſt, minus celſa quam nigra, & lævior. Lignum cum cæditur τῇ λειότητι nigræ perſimile; nec foliorū χρῶμα abſcedit, erumpentium nimirum. Neutra florem habere videtur. Addit *Plinius*, *folio* bicolorem, supernè candicantem, inferiore parte viridem: Numeroſius idem, grandiſſimâ lanugine, quæ evolat ut julus; quod multum à veritate abludit. Nec conſtat Theophraſtus ſibi, cum modo albam λευκοφλοιότερον καὶ τοῖς ὅλοις ἀνθηροφύτερον ſcribit; modò nigram, μακρότερον καὶ λειότερον. Dioſcorides σφαιρίον prima foliorum germinatione meminit. Adnaſcitur & muſcus. Surrexit Stagiris in Muſeo procidua. Similis nigræ in ſenecta evadere dicitur, quod ἐξαργυροῦσθαι Theophraſto, καὶ φύλλοις καὶ τῇ ὅλῃ περιόψει, aſpectu videlicet, non tota, ſpecie, ut à Gaza verſum. Circumagun-

Theophr. H.P l.1.c 8. 16.l.3.c.4. 6.7.l 5.c.10 Plin l.16. c.18.

Plin. H.N. l.16.c.23.

Theophr. de Cauſ. plant. l 5.c.8

Theophr. H.P.l 4.c.19

Theophr. de Cauſ. plant. l.2.c. 22.l 5.c.6.

uguntur etiam ei folia, poſt ſolſtitium: nec alio argumento certius intelligitur ſydus confectum. Aquarum eſt prævida; nec modò avulſione, ſed & ſummis ramis facillimè pullulat. Si quis grandem cum arbore ſe exæquantem tranſtulerit, optimè perdurat. *Vſus ligni, corticis, & foliorum* aliquis. Temperaturæ ex aqueo tepore & terrena extenuata conſtitutione, miſtæ facit Galenus. *Lignum* vitibus placet; & quia lentiſſimum ſcutis faciendis aptiſſimum erit. *Cortex*

Plin H.N. l.24.c.8. Dioſcor.M. M.l.1.c.109

potus iſchiadicis & ſtranguriæ prodeſt; & conceptum impedit. Nec defuere qui memoriæ proderent, in tenuia fruſta conciſum, ac ſtercoratis areolis ſparſum, quavis anni tempeſtate edules fungos proferre. *Foliorum* ſuccus calidus aurium dolori confert. Corona ex frondibus ſola athletis utilis. II. *Populus nigra,*

Artemid. l.2.c.25.

Græcis αἴγειρος, (interpretes Herodoti & Strabonis malè *alnum* vertunt) μάκερος Homero arbor, & alba

Homer. Odyſſ.a.

celſior. Fert foliis guttam, ex qua apes propolin faciunt. Et ἀνίγμα & κόμμι ei Ægineta adſcribit, quod de primo reſinoſo germine fortè ſumendum eſt. Dioſcorides reſinam vocat. Unde Plinius incogitaoter exiguam reſinam fundere dixit. Colligi hæc non θέρει ſed ἦρι debet. Arcades ſterilem putavere, in montibus: ſed fructificat in Creta, ubi

Hippocr.l. 1.de morb. mulier.

laudatiſſima, cujus & Hippocrates meminit. Una apud aditum ſpeluncæ Ideæ, in qua τὰ ἀναθήματα Deo conſecrata ſervantur: altera parva

Theophr. H.P.l 3.c.3.

quæ ab ea proxima ſtat; ad fontem quendam Sauri dictum platæque, in monte Cedrio, & circa Tireſiam ἐν τοῖς ὄρεσιν ſteriieſcere exinde allatam prodidit Theophraſtus. *Vſus* foliorum, ſeminis, & reſinæ in Medicina. *Folia* quæ in primo receſſu

Dioſcor.M. M.l.1.c.113.

calida, ita tamen ut ad ſiccitatem deflectant cum partium ſubtilitate; ex aceto impoſita podagricis doloribus opitulantur. Ex *reſina* verno tempore *unguentum agirinum* paratur. Foliis & floribus calidior, acopis & malagmatibus miſcetur, quæ fœtus pellendo adhibentur. *Semen* quod ſubtiliſſimarum partium eſt, nec tamen admodum calefacit, ex aceto potum Comitialibus utile eſt. Adde his humorem è cavis arboris effluentem, qui verrucas papulaſque & attrita corporis tollit. Emittit eundem dum accenſa uritur, vel dum caſtratur. III. *Populus Lybica,* ut Plinius vocat, *Alpina* ut Gaza vertit, κερκὶς ſeu κίρκις eſt Theophraſti, populo albæ non eſt abſimilis, cum magnitudine, tum quòd ramis albicantibus ſpargitur. *Cortex* aſperior, καὶ μᾶλλον ὑπόλιπος, ut pyro ſylveſtri. *Folia* ſunt hederæ, ſed partim anguloſa, partim oblonga & in acutum faſtigiata; colore parte ſupina pronaque ferè ſimili, (folii utraque pars ejuſdem eſt coloris, ſed ſuperior intenſioris) pediculo longo & gracili pendentia, ideoque non recto, ἀλλ' ἐγκεκλιμένῳ. Plinius addit, minimam folio ac nigerrimam, fungiſque enaſcentibus laudatiſſimam. Nigerrimam ad albam licentioſius dixit: fungi, ſi Dioſcoridem ſequimur ad iſtam pertinent; ſed ſi legerimus, *nigerrimam evaneſcentibus fungis,* ſalvabitur Plinius. Nam autumni fine, non amplius erumpentibus fungis, arbores totas, priuſquam folia decidant, penè nigrâ fronte veſtitas videas. Sunt qui *Crataegum Theophraſti* de qua alibi, eandem cum iſta faciunt.

Popu- lus.

Theophr. H.P.l.3.c.14 Plin. H.N. l.16.c.23.

II. RECENTIORIBUS eſt Populus quadruplex. 1. *Alba.* 2. *Nigra.* 3. *Tremula.* 4. *Rotundifolia Americana.*

I. Populus alba eſt duplex, *Majoribus* nempe & *Minoribus foliis.*

1. *Populus alba majoribus foliis,* Cotdo *Farfarus antiquorum,* Arabibus *Haur,* arbor eſt facilis auctu, & citò in altitudinem aſſurgit, ramoſaque evadit. *Caudex* craſſus, *cortex* albicans ac lævis. *lignum* candidum, quodque haud difficulter finditur. Fert in primo foliorum germinatu gemmas. *Folia* omnium maxima, in acuminatas circum roſas lacinias diviſa, ſupernè cum atro virore lanuginoſa, inferiore parte denſo to-

Bodeus ad Theophr. H.P.l.3.c.14 p.219. Bauhin.H. P.l.8.c.8. p.260.

 men-

Popu-lus.

mento incano pubeſcunt, quo etiam cum pediculis longis ramuli obſeruntur. Ante horum exortum fert catulos, & falicis modo edit, obſervante Lobelio; qui Tabernomontano villoſi & ex purpureo fuſci. *Naſcitur* in locis uliginoſis,humectis, & fluminia. Provenit & in monte Baldo Calceolario prodente. Turnerus nunquam ſe in Anglia vidiſſe meminit. *Folia* decocta tormintibus medentur, & ambuſta ſanant. Lanugo ad fluxum ſanguinis commendatur, ſed molliter évellenda vel abradenda. Quia annota criſpum *lignum* habet; fluviorumque fluxus ac curſus mentitur, commodiſſima eſt ædificiis. Menſæ & ſpondæ ex ea ditioribus.

Lobel. Obſerv. p. 402. Tabernæm. I. P. l. 9 c. 37 p. 707.

Goddæus in Chirurgia militari.

2. *Populus alba minoribus foliis*, ſolis his a prædicta differt. Frequentiſſima in Brabantia & circa Baſileam quà itur ad novam domum.

Bauhin. H. P. 1 l. 8 c. 8. p. 160.

II. *Populus nigra* in altum quoque ſe attollit, eſtque procerior. *Ramuli* potiſſimum albicant; *Cortex* lævis exalbidus ac incanus. *Materies* dura, palleſcens, minus quam in alba ſeſſilis, flavior, nervoſior, ac difficilius diffinditur, leviſſima eſt, cum aruit. Prima *germina* futurorum foliorum rudimenta oblonga, hordeaceo grano majora, pingue oleoſum & reſinoſum quiddam continent, digitis adhæreſcens, colore flavo, ad luteum accedens, odore ſuavi, quod majoribus factis & in folia jam abeuntibus perit. Oculos alii vocant. *Folia* hederaceis ſimilia, ex rotundo mucronata, ſerrata, atro virore ſplendentia longis pediculis appenduntur. Producit & *julos* in longo racemo coacervatos, lanugine ubi dehiſcunt albâ plenos. Quædam, obſervante Bauhino ante exortum foliorum floret, at fructum non fert. Flos inſtar amenti colore rubente aut candicante. Quædam fructum fert ſeu julos racematim compactos, multis rotundis & viridibus granis conſtantes (*uva Populi* aliquibus) in quibus *lanugo* candida in pappos avolans, cui pauca ſemina valdè minuta adpenſa ſunt. *Naſcitur* paſſim locis aquaticis, in Italia ad Padi ripas, & Baldo monte; in Helvetia circa Baſileam ad clioes aquarum, quibus prata & pomaria irrigantur. In Anglia minus frequens eſt. Viſa circa Biening am pagum cum foliis racematis ſeminibus. *Viſum* ſi ſpectes, calidam omnes in primo faciunt: ſolus Amatus Luſitanus frigidam volunt, quem Bauhinus egregiè refutat. *Oculi* unguentum populeum ingrediuntur. Illinitur podagris calidis feliciſſimè; conciliatque ſomnum, ſi naribus temporibus & arteriis illinatur. Inveteratum perdit vires. Ex iiſdem odoratis unguentum paratur ad capillorum polituram. Impoſtores incoctas atramento populneas aſſulas ad capſulas ſpeculorum pro Ebeno vendunt. Vernice undulato inctum lignum longè elegantius criſpitudinem undulatam oſtendit.

Bauh. Phytop. l. 12 c. 5. p. 429.

Bauhin. H. P. 1 l. 8 c. 8. p. 158.

III. *Populus tremula*, Plinio *Lybica*, Gazæ *Alpina*, Cluſ. *Cercis Theophraſti* eſt ἴσως. *Radices* reptando late ſe propagant. *Cortex* partim nigricat partim albicat. *Folium* brevius quàm nigræ, per ambitum crenatum, supernè parte virens, interna ex cinereo candicans ac propè modum glaucum. Matthiolus albis punctis aſperſum notat. In extremo ramo magis eſt anguloſum, ſubtus incanum. Tremit continuò, ſudo etiam cælo. Fert & *nucamenta* uncias circiter quinque longa, lanuginoſa, cinerei & fuſci coloris, arundinaceæ jubæ portiunculis ſimilia: quibus ſubſunt verticillatim quodammodo apices perpuſilli, albidi. *Oculi* acuti, nitidi, ſpadicei. E ſemine ſuo reviviſcere Tragus prodidit. *Familiaris* eſt toti Germaniæ, Bohemiæ & Poloniæ. In Sundgovia propè Baſileam cū plurimo viſco obſervata, protulitque julos ante folia Martii fine. *Uſus ligni corticis & nucamētorum. Lignū* quia candidiſſimum & leviſſimum expetitur à tornatoribus; præbetque commodiſſimum ad tormentarium pulverem carbonem. *Cortex* junior, quia facillimè ardet, factum Paſſavantii materia.

Nuca-

Nucamenta Aprili collecta, aceto macerata, contra hæmorrhagiam naribus induuntur.

Lobel. Adverſ. p. 441.

IV. Populus rotundifolia Americana, Bauhino *Populus novi Orbis* ab Anglis allata eſt. *Virgulta* ſunt aliquantum flexuoſa, & per ſemipalmum palmumque crebra, geniculata, velut inſertione commiſſuraq; partium nodoſa: Unde exeunt è ſingulo pediculo ſingula *folia*, ora exquiſitè rotunda, nec uſpiam niſi quâ pediculis hæret interciſa, craſſa, rigida, latiora Arboris Judæ: cui Populi alternatim exeunt prælongi Joruli, ſtipati acinulis multis exiguis, planè Populi ritu, guſtus adſtringens, aliquantum calefaciens, ſubſalſus.

Caput IV.

De Arboribus miſcellis

Claſſis quartæ.

Articulus I.

Tab. CXXIV. CXXV. CXXVI.

De Salice.

I. ARbores Claſſis quartæ ſunt *Salix* & *Spiræa*. *Salix* arbor auctu facilis, *caudice* brevi & πολυστελεχ. Germinat maturè, prout τὰ ἄκαρπα καὶ ἀλσώδη faciunt. *Folia* an amittat varia olim ſententia. *Fructum* ocyſſimè amittit, & quidem πρὸ τοῦ τελείως ἁδρύναι καὶ πέψαι, antequam omninò maturitatem ſentiat, ob id dicta Homero *frugiperda*, ſecutaque ætas ſcelere ſuo interpretata eſt hanc ſententiam, quando ſemen ſalicis mulieri ſterilitatis medicamentum eſſe conſtat. Sed in hoc quoque provida natura facilè naſcenti & depacto ſurculo, incurioſius ſemen dedit. Una tamen proditur ad maturitatem perferre ſolita, in Creta inſula, ipſo deſcenſu Jovis ſpeluncæ, torvum ligneumque magnitudine Ciceris. Abit ante maturitatem in *araneam*, quæ nihil aliud quàm ſpuma albicans. *Succus* ei ſecundum

Theophr. H. P. l. 1. 8. & l. 3. c. 4. 6. 7.

Plin. H. N. l. 24. c. 9.

Plinium in *cortice* trium generum. *Unum* arbor ipſa exudat gummi modo. *Alterum* manat in plaga cum floret exciſo cortice trium digitorum magnitudine. *Tertius* ſuccus eſt detruncatione ramorum à falce deſtillans. *Locum* ſi ſpectes, ancipitis vitæ cenſetur. Provenit ἐν γῇ θελματώδει, aquoſis & paluſtribus, & in lacu Orchomenio: provenit & in planis. In Theneo Arcadiæ, ὥσπερ ἐξεῤῥάγη τὸ συναθροισθὲν ὕδωρ ἐν τῷ πεδίῳ φραχθέντων τῶν βερέθρων, ubi propè à loco inundato ſalices ſteterant, ibi ſecundo anno ſole reſiccato iterum prodiere. *Uſus ligni, corticis, foliorum, ſucci, florum* & *fructus*. Ex *ligno* quia lentum, leve, & rarum, ideoq; ictum contrahit plagam, ſcuta parantur. *Corticis* cinis illitus cum aceto verrucas exſtirpat & clavos. Siccioris temperaturæ quàm alia. *Folia* quia adſtrictoria cruenta vulnera glutinant; cum aqua ſumta conceptum impediunt, & libidinis intemperantiam coërcent, atque in totum auferunt uſu ſæpius ſumta. Iisdem in vino cum cortice decoctis foveri artus utiliſſimum. *Succus* cum roſaceo in calyce Punici calefactus, infunditur auribus. *Floribus* ea deſiccatio ut mordacitate careat, & egregia adſtrictio. Tritus cum foliis furfures purgat in facie. *Fructus* epotus ſanguinem exſpuentibus prodeſt. Pabulo pecudum admixti pinguefaciunt idem. Et paucis dicam. Nullius tutior eſt reditus minoriſque impendii, aut tempeſtatum ſecurior. Tertium ei locum in æſtimatione ruris Cato attribuit, prioremque quàm olivetis, quamq; frumento aut pratis. Nec quia deſint vincula, ſed quia ſalici præcipua dos. Cædua verò ei fertilitas, denſior tonſura ex brevi pugno (cuneo alii legunt) quam ramo, non ut remur, in noviſſimis curanda arbore. Diverſa ejus apud *Theophraſtum*, *Plinium* & *Columellam genera*. I. *Theophraſto*, cui πολυειδὴς eſt triplex 1. *Nigra*, quæ cortice nigro aut puniceo tegitur, virgasque pulchriores καὶ χρησιμωτέρας εἰς τὸ πλέκειν gerit, 2. *Candida*,

Salix.

Theophr. H. P. l. 1. c. 7. l. 3. c. 1. 4. l. 4. c. 11.

Theophr. H. P. l. 3. c. 4.

Dioſcor. M. M. l. 1. c. 136.

Plin. H. N. l. 24. c. 9.

Theophr. H. P. l. 3. c. 13

Salix.

dida, cui candidus cortex & ſpiſſiores virgæ. 3. *Parva* nigræ & albæ communis, cui nulla ἀνειλημένη quod & in cæteris arboribus occurrit. Arcades ἰσοδιὴ vocant, exiſtimantque fructum fœcundum eam parere. II. *Plinius*, ita de ſuis. Salicis ſtatim plura *genera*. Namque & in *proceritatem* magnam emittunt jugis vinearum perticas partuntque baltheo vorticis vincula: & *aliæ* virgas ſequacis ad vincula lætitiæ: aliæ *prætenues* viminibus texendis ſpectabili ſubtilitate. Rurſus *aliæ* firmiores corbibus, ac plurimæ agricolarum ſupellectili candidiores ablato cortice, levique tractatu, vilioribus vaſis quam ut è corio fiant, atque etiam ſupinarum in delicias Cathedrarum aptiſſima. (Tales ſunt in quibus ignavæ ſedent totos dies muliercula, & cum iis molles ac effæminati viri) Finditur *Græca* rubens, (quæ flava ſunt ad rubedinem dilutam vergunt) *Gallica* ut & *amerina*, haud paulò flexibilior, (ita lege, non, *haud paulo fragilior*) ideò ſolido ligat nexu. (Hujus *folia*, teſte Hippocrate, cum nigro vino pota ad uteri purgamenta faciunt. Trita & in aceto cocta ægilopas perſanant: In aqua decocta donec colorem mutaverint, Trallianus in anginis ad gargarizandum dabat.) In *Aſia* tria genera obſervant, *Nigram* utiliorem viminibus: *Candidam* agricolarum uſibus: tertia quæ breviſſima eſt *Helicen* vocant. Apud nos quoque, addit, multi totidem generibus nomina imponunt. *Vimineam* vocant eandem purpuream. (Græci purpureum non rarò μίλινον nomine exprimunt) alteram *Nitelinam* à colore (nitelinus color, ruffus rutilus, qualis nitelæ ſive ſciuri): tertiam *Gallicam* quæ tenuiſſima. III. *Columella* ex aliorum ſententia tria quoque genera ponit. 1. *Sabinam* quam plurimi vocant amerinam. Gracilem & rutilam virgam gerit. 2. *Græcam*, quæ flavi coloris eſt. 3. *Gallicam*, obſoleti purpurei & tenuiſſimi viminis.

Plin. H.N. l.16.c.37.

Columella R.R. l.4. c.30.

II. Apud MODERNOS viginti & quinque ſi non plura obveniunt genera, quæ ad aliquot ſumma reducemus. Eſt 1. *Vulgaris*. 2. *Sativa lutea folio crenato*. 3. *Folio amygdalino utrinque virente aurito*. 4. *Folio longiſſimo anguſtiſſimo utrinque albido*. 5. *Folio oblongo, incano, acuto*. 6. *Folio glauco & per ambitum ſerrato*. 7. *Humilis*. 8. *Fragilis*. 9. *Latifolia*. 10. *Pumila*. 11. *Exotica*, quo 12. & *Arbor Americana folio ſalicis* pertinet.

I. Salix vulgaris eſt triplex 1. *Alba arboreſcens*. 2. *Nigricans folio non ſerrato*. 3. *Rubens*.

1. *Salix alba arboreſcens* Theophr. & Plin. *alba*, Cordo *perticalis*, Lugd. *alba perticalis*, Bauhino *maxima fragilis alba hirſuta*, in magnam excreſcit arborem. *Cortex* cineraceus aut rubeſcens, *vimen* fragile. *Folia* ſemunciam plus minus lata, duas uncias cum dimidia longa, utrinque hirſuta & incana, in extremitatibus ſupremarum virgarum imprimis, alternatim pendent. Aliquando ſuperior pars prope pilis deſtituitur modum: ſerrata eadem aliquando, nonnunquam vix crenæ apparent. *Lugdunenſis* oleæ ſimilia facit, oblonga, anguſta, supernè virentia, infernè candicantia. Virgis adnaſcuntur multæ *florum* ſpicæ molles & incanæ, quæ maturitate in pappum abeunt. Gerit aliquando fortè & viſcum. Sed & *ſquamas albicans*, delapſis ſtatim floribus, è ramuſculis uvæ modo pendet, donec à ventis arrepta, hinc & inde plumæ modo impellatur. *Creſcit* in locis madidis, circa prata rigua maximè. Fiunt ex ea pali ad vitium pedamenta, & ſtipites ad ſepes firmandas. Cortex *radicis* cum oleo diſſolutus nigram barbam facit. Ex *ligno* bacilli parantur, quibus in Cauſo raditur lingua. *Folia* pediluvio in febribus adhibentur, & cubiculis inſtrata aërem infrigidant.

Lugd. H.P. l.1.c.72. Bauhin. H. P. l.1.&c.20. p.212. Lobel. Obſerv. p.567. Adverſ. p. 422.

Matthiol. in Dioſcor. [illegible]

2. *Salix vulgaris nigricans folio non ſerrato*, Cordo *Gallica*, Lugd. *Phœnicophilon ſive phœnices*, aliis *nigra*, vulgò *capillaris*, hominis eſt altitudine & ultra: *Cortex* palmularum colorem refert: *folium* venoſum, minus ſerra-

Lugd. H.P. l.c.p.277. Cord. in Dioſc. l.1. c.137.

tum.

tum ; *Vimina* omnium tenuiſſima. *Colitur* in ptatorum & hortorum Bauh. H.P. l.8.p.215. marginibus, Bauhinus *ſalicem ſuam rubram minimè fragilem folio longo anguſto* pro eadem cum Lugdunenſis ponit. Differunt tamen. Hujus enim *cortex* intensè rubet. *folia* ſunt oblonga, acuta, utrinque glabra, ſubtus nonnihil candicantia, argutis denticulis undique crenata. Vimen lentum & obſequioſum. Datur & corticee minus rubente foliiſque latioribus.

Dodon. pempt.6. l.4.c.20. 3. *Salix vulgaris rubens*, Plinio *Amerina nigra & rubens*, Dodon. *Salix minor viminalis & Gallica*, Thal. *Sabina ſive Amerina*, à capite paululum eminente tenues progignit *virgas*. Cortex nonnihil rubet aut viret Aprili vel ſi ſerius Majo, cum foliis prodeunt juli, in quibus ſemē citius cum pappis abripitur, quàm ad perfectionem veniat. Seritur taleis aut virgis in terram depoſitis, quarum ubi incrementum acceperit, ſuperior pars præſcinditur, & caput ſubnaſcitur. *Prodit* in paluſtribus riguis. Vincula ex ea quibus in aqua maceratis vites & doliorum circuli vinciuntur: & alteri Cortex magis rubet, alteri nigricat.

Bauh. H P. l.8 p.214. *II. Salix ſativa lutea folio crenato*, Tabern. *anguſtifolio ſylveſtris*, Banh. *lutea tennior, ſativa viminea*, in pulchram adoleſcit arborem. *Virgarum* lenta & rupturæ ſecuta flexilitas, *Cortex* vitellini coloris, amarus. *Folia* rara, acuta, ſupernè cum virore ſplendentia, incana, glabra; infernè nonnibil piloſa, exiguis per ambitum denticulis crenata, adſtrictoriæ facultatis ſed levis. *Colitur* ad vites & hortorum ſepta nectenda. Procera circa Ruffacum & Baſileā. Ramos, *inquit Bauhinus*, craſſiores præſectos contorquent & connectunt, ut deinceps veluti ſcalas oſtenteut, pluresq; ejusmodi, annuatim ſibi invicem incumbentibus, mirabili figurâ.

III. Salix folio amygdalino utrinque virente aurito, Theophr. μελανόφλοιος, Plin. *purpurea*, Lugd. Lugd. H.P. l.c.p.277. purpurea nigra viminalis, hominis eſt altitudine, virgis tenuibus, corticee nigro; *foliis* venoſis obſcurè virentibus in ambitu ſerratis. Salix. Singulis auriculis binæ crenatæ aures appoſitæ ſunt. In fluviorum ſabuloſis ripis, qui præcipiti curſu vorticoſi ruunt, *provenit*. Obſervata & in valle fontium acidorum Griesbacenſium, & Baſileæ in dumetis. Jam olim virgas tenues præbuit viminibus texendis, quibus corbes, ſportas, qualos, caniſtra, fiſcinas & id genus alia utenſilia vaſaque conficiebant, ſpectabili ſubtilitate. Baubini *Salix ſpontanea fragilis amygdalino folio auriculata*, Bauh. H.P. l.8.p.214. *Cortice* eſt ratins albo, validæ adſtrictionis: *folia* longa, mediocriter lata, mucronata, lenticulata tam ſupra qnam infra virentia & glabra. *Virgulas* tenuiores flexnm vix ferre, niſi torqneantur, majores rumpi, ſcribit. Caret & auriculis aliquando. In icone paucæ foliorum creuæ ritè expreſſæ, melior apud Lugdunenſem.

Lugd. H.P. l.c. Bauh. H P. l.8.p.212. *IV. Salix folio longiſſimo anguſtiſſimo utrinque albido*, Lugd. *Salicis genus ſextum*, ſeu *Eleagnus*, Patavinis *Zenigole*. Bauhino *Salix anguſtis & longiſſimis foliis criſpis ſubtus albicantibus*, *Cortice* eſt luteo. *foliis* inter omnia ſalicis genera longiſſimis, anguſtiſſimis, minimè venoſis, nervo medio diſcriminatis, in ambitu minimè ſerratis; utrobiqne albicantibus, averſa parte lanuginoſis, ex Lugdunenſis deſcriptione. Bauhino, virgæ ſunt longiſſimæ ſimplices nullis adnatis virgultis, obſequioſæ. *Cortex* vireſcens aut cineraceus. *Folia*, crebro agmine ramos ſtipant, ſuperius vireſcunt, inferius cnm nitore ad objectum luminis vario caneſcunt, nervo medio ſecantur, in ambitu magna ex parte criſpa. Variare ergò vides. Obſervavit in ea excrementum gallæ ſimile foliis adnatum. *Creſcit* in riguis & ſabuloſis. In Gallia ad Rhodani ripas, quæ hujns ſunt feraciſſimæ, cum in Araris propinqni amnis marginibus nusquam reperiatur. Putatur eſſe *Eleagnus*

Salix. Theophr. H.P. l.4. c.8. *Theophraſti*, [illegible], ſeu agnus paluſtris, non [illegible], quaſi ex olea & vitice conſtaret. Eſt ſtirps frutici propior, [illegible] (malè [illegible]) *Folium* iiſdem ſimile figura, ſed mali inſtar molle, [illegible] (ſic lege, non [illegible]) [illegible]. *Flos* lanuginoſus ſimilis populi albæ, ſed minor. *Fructum* fert nullum. *Naſcitur* plurima [illegible] ſuper inſulas fluctuantes & in lacu Orchomenio. Non abludit ſanè deſcriptio: & verius hæc eſt, quàm vel Zyziphus alba ſeu olea Bohemica: vel Myrtus Brabantica quæ Belgis *Gagel*, ut ex comparatione patebit.

Bodæus ad Theophr. l.c. Nec multum & illud *ſalicis genus* quod apud Batavos in inſulis fluitantibus quas *Veenen* vocant, naſcitur, & à Bodæo Stapelio deſcriptum eſt. Non excedit magnitudine agnum, *ramulis* & *virgis* non diſſimilibus; *foliis* optima folia agni referentibus ſed mollioribus. *Julum* fert ſalicum reliquarum modo, minorem, lanuginoſum, qui ante ſeminis maturitatem à vento abripitur, ita ut ſemen non ferre rectè ſtatui poſſit. Icon Lugdunenſis à Bauhini differt. Folia ibi rara.

Bauh. Prodro. Theatri Botan. l.12.c.8. *V. Salix folio incano, oblongo, acuto*, caules habet *cortice* atro rubente veſtitos, in breves & plures ramulos diviſos: *folia* oblonga, ſupernâ parte obſcurè virentia, pronâ cinerea & incana: *flores* copioſos aliarum ſalicum modo. *ſemen* parvum, nigrum quod cum albiſſimâ lanugine abit. Frequens Baſileæ, in primis in minore urbe, ad molendinum ærarium, in ſepibus ad aquas.

Bauh. Phytop. l.12.c.9. *VI. Salix folio glauco & per ambitum hirſuto*, nihil forte ab aliis diverſum habebit, præter foliorum conſtitutionem.

VII. Salix *humilis* eſt duplex. 1. *Anguſtifolia*. 2. *Capitulo ſquammoſo*.

Lugd. H.P. l.1.c.72. p.178. Lobel Obſerv. p.562. 1. *Salix humilis anguſtifolia*, Lobel. *Salix humilis repens anguſtifolia*, in ericetis Antverpiani agri, palmaribus & ſeſquipalmaribus cauliculis repit, *folio* Rhamni primi, *floribus* muſcoſis ſalicis, guſtu amaro.

2. *Salix humilis capitulo ſquammoſo*, Lugd. *Salix helice Theophraſti*, Cluſ. *Salix anguſtifolia Pannonica*, Bauh. *Salix tenuior, folio minore utrinque glabro, fragilis* dicitur: differunt tamen in deſcriptionibus. Cluſ. H.P. l.1. c.54. *Lugdunenſis* ei tribuit virgas tenuiſſimas maximèque exiles, quibus *cortex* ſubluteus: *folia* paribus ſemper intervallis gemina, breviſſima, conferta, candicantia, non lanuginoſa, in ambitu minimè crenata, protuberante ſemper ad foliorum radicem velut novo aliorum conceptu, quod huic proprium eſt. Foliis inſident *veſicæ*. ramorum vertici *ſubnaſ. Capitula*, quæ delapſis jam foliis in arbore manent. *Cluſius* ſuæ adſcribit, *caudicem* craſſum, *ramos* frequentes & tenues: *folia* in ramis frequentia, anguſtiora, quæ ſubtus caneſcunt, supernè licet viridia alba lanugine pubeſcunt & in longiorem mucronem deſinunt. *Flores* ſunt pallidi; *ſemen* minutiſſimum, nigrum, quod candidâ molliq; lanugine exceptum levis auræ arbitrio huc illuc fertur. Foliis plærumque innaſcuntur *ſubrubentia tubercula* baphico cocco ferè ſimilia. *Naſcitur* juxta torrentes & udis locis. Viennæ torrens, ſub urbe ejuſdem nominis Danubio ſe miſcens, eâ maximè abundat. In *Bauhini* ſalice tenuiore, utraque parte glabra ſunt folia, tres aliquando uncias longa, per ambitum ut plurimum crenata, ex adverſo ferè poſita. Icon paulò à deſcriptione abberrat. Quatuor in ea ſingularia occurrunt. *Nucamentum* nempe, *Excrementum bombycinum*, *Infectum*, & *Excrementum roſæ æmulum*. 1. *Nucamentum* eſt longum, racemoſum, è plurimis vaſculis ceu acinulis qui in duas carinulas dehiſcētes lanuginem oſtentant, præcedentibus muſcoſis floſculis. 2. *Excrementum bombycinū*, floſculis jam jam defluere incipientib. ad nucamenti faſtigiū adnaſcitur, unciā longius, candidum, lanam ſubſtantia fungoſa & colore per omnia referēs, teres atq; oblon-

Digitized by Google

oblongum. In exteriore parte floſculorum lutei apices toto ſe proferunt ambitu, exteriique ſuis finibus conſpiciuntur, ſuis tamen longioribus petiolis excrementitiæ ſubſtantiæ toti involvuntur & obteguntur. 3. *Inſectum* in excrementi aperti meditullio invenitur, minimum, albicans, pediculum capitis æquans, teres, oblongiuſculum, depes, nec progredi vim habens. 4. *Excrementum roſæ æmulum*, in ramulorum prodit faſtigio, foliis confertim ſtipatis compactile, partim hirſutis, partim glabris. Videre ea paſſim in Polonia & Sileſia licet. Adde his *pillulas ſcabras* quæ ſurculis inſidere ſolent.

Bauh. Prodrom. Theatri Botan. l. 11. c. 8.

VIII. Salix fragilis, mediocris eſt altitudinis, *caulibus* ramoſis, rotundis, rubente *cortice* veſtitis. *Folia* longa, anguſta, pronâ parte incana, ſuperius atrovirentia, & tandem penè nigra. *Juli* quàm in cæteris breviores. Vitri modò frangi Cæſalpinus prodidit, unde *Vitricu* nomen. *Folia* ei tribuit lata ſubrotunda & hirſuta. *Frequens* ad Birſam & S. Jacobum.

IX. Salix latifolia, eſt ſextuplex. 1. *Rotunda.* 2. *Folio ex rotunditate acuminato.* 3. *Minor.* 4. *Subrotundo argenteo folio.* 5. *Non hirſuta cum gallis.* 6. *Maritima oſtrearum teſtis innaſcens.*

Lugd. H. P. l. 1. c. 72.

1. *Salix latifolia rotunda*, Angvill. *Siler arbor*, Geſn. *Chaleb Syrorum*, Tabern. *Salix caprea rotundifolia*, Lugd. *platyphyllos* ſeu *leucophlaos*. *Cortice* eſt candido ſed in cinereum vergente; interiore rubro, quod huic generi proprium eſt, ligno fragiliore, *folio* latiore, adverſa parte incano, adverſa pallidius virente, in ambitu ſerrato. Quidam pro Elæagno depinxerunt. *Gignitur* in ſolo macro, lapidoſo, arenoſo ſed udo, ad torrentium margines & in ſylvis umbroſis, præſertim quâ collectis in lacunas aquis terra humeſcit, aut quâ fontium ſcaturigines proſiliunt. Carbo ejus citiſſimè ignem concipit; ideò ad pulverem tormentarium adhibetur. Cortice externo Allobroges ruſtici faſces Salix. lignorum vinciunt. Cluſius eam ſub nomine *ſalicis latifoliæ* deſcribit. Folia ampliora candidiora, quam cæteris, quæque ad mali folia quàm proximè accedunt. Lignum reliquis ſalicibus lenius. *Flos* ſeu *julus* mollis, villoſus, candicans antequam ſe expandat, populi albæ julo ſimilis. Naſcitur ſecundum aquas. An ſit Siler arbor, difficile eſt dictu. Plinius ei folia non decidere, ſcribit, nec niſi in aquoſis naſci. Lignum ſerpentes fugat, folia illita capitis dolores ſedant; ſemen tritum phtiriaſes coërcet. Quid inde concludas?

Cluſ. H. P. l. 1. c. 11.

Plin. H. N. l. 16. c. 18. & 21. l. 24. c. 10.

2. *Salix folio ex rotunditate acuminato*, Tabern. *Salix caprea latifolia*, Bauh. *Salix latifolia infernè hirſuta*, habet *vimina* craſſiuſcula fragilia, quibus *cortex* incanus amareſcens, aliquando veluti fuligine obductus, tuberculis quandoque ex dulcedine leviter adſtringentibus nodoſus. *Folia* ſeſquipalmum interdum longa, quadrantem & ultra lata, nervoſa, pronâ parte incana & hirſuta, ſupinâ viridantia, ſaporis adſtringentis, pediculo ſæpè auriculæ caulem amplectentes adnaſcuntur. *Catuli* ſunt in ſtaminulis crocantibus pleni; quibus in receptaculis racematim cohærentibus capillitium quoddam candidum adnaſcitur. *Naſcitur* Baſileæ in montibus vicinis Genevæ in colle Abbatiæ, in valle Griesbachiana propè fontes acidos, in Alſatia multis locis, ubi Juli Julio conſpiciuntur.

Tabern. H. P. l. 3. p. 762. Bauh. H. P. l. 8. p. 215.

3. *Salix latifolia minor*, Thalio eſt Salicis platyphyllæ ſpecies alia. Deſcriptionem apud authorem vide. Nec enim ad manum liber eſt.

Thalius in ſylva Hercyniæ.

4. *Salix obrotundo argenteo folio*, eſt *caulibus* cubito altioribus, rotundis, incanis, ramoſis. *Folia* ſubrotunda, supernè nigricantia, parte prona incana, argentei coloris, ſplendentia, tactu mollia, & veluti tenui lanugine pubeſcentia, per ambitum raris crenis exaſperata.

Bauh. Prodro. Theatri Botan. l. 11. c. 8.

Salix.

Bauh.H.P. l.8.p.216. 5. *Salix latifolia non hirſuta cum gallis*, ita à *Bauhino* deſcribitur. Eſt & aliud ſalicis latifoliæ genus, cujus folia non ad maximam prioris latifoliæ (i. e. infernè hirſutæ) latitudinem accedunt, mediocribus tamen ejus generis paria & ſerrata, verum nec ſubtus nec ſupra hirſuta, neque etiam candicantia, ſed lævi glabritie viridantia, *cortice* vimen obtegente nigro: quæ ob id, niſi folia eſſent lata ad nigram Theophraſti referri poſſet. Lugduni, addit, collegimus cum pilulis in foliis.

Lugd.H.P. l.2.p.279. 6. *Salix maritima oſtrearum teſtis innaſcens*, Lugd. *Salix marina*, dicitur. *Rami* multi ex glauco nonnihil rubentes in aqua natant, *foliis* comantibus longis, ſalici ſimilibus, maximâ ex parte per oras non inciſis, quibusdam veluti inciſuras nonnullas oſtendentibus, guſtu ſalſis. Inter ramos *virgæ* ſubriguntur, *florem* ſalicis ſuſtinente ſurculo haud abſimiles, apicibus plurimis veluti ſquammatim compactis, non aliâ formâ quam quæ ſpectatur in ſalice, dum herbaceo julo florem parturit. Et oſtrearum teſtis & ſaxis quæ ſub aquis, ita adhæret, ut iis agglutinata, non radice defixa videatur.

X. *Salix pumila* eſt duplex, *Latifolia* & *Anguſtifolia*.

1. *Salix pumila latifolia* eſt quintuplex 1. *Erecta*. 2. *Repens*. 3. *Alpina rotundifolia repens infernè ſubcinerea*. 4. *Foliis utrinq; candicantibus & lanuginoſis*. 5. *Saxatilis minima*.

Bauh.Prodrom.l.11. c.8. 1. *Salix pumila latifolia erecta*, latifoliæ aquaticæ acuto folio ſimilis eſt, ſed humilior, cum hujus *virgæ* ſtriatæ, vix cubitum ſuperent, *folia* minora ſunt ex rotunditate oblongata, in acumen deſinentia, rugoſa, parte pronâ lanuginoſa, mollia. *juli* rotundi, parvi, flavi. *Colligitur* Michelfeldæ in humidis.

Cluſ.H.P. l.1.c.55. 2. *Salix pumila latifolia repens* Cluſ. *Salicis pumilæ genus ſecundum* Lugd. *leucophlæos palmum alta*, vocatur. *Virga* minimi digiti craſſitudine, quæ ſecundum radicis caput interdum fibras agunt; *Cortex* ſcaber. *folia* mucronata, supernè viridia, infernè ſplendentia, licet tenui lanugine pubeſcant, julus craſſiuſculus, & illi penè ſimilis qui in ſalice latifolia naſcuntur. Fortè *Salicula repens* Camerarii, quæ copioſè in Sabaudia & circa Lugdunum reperitur.

Cluſ.H.P. l.c. 3. *Salix alpina pumila rotundifolia repens infernè ſubcinerea*, Cluſ. *Salix latifolia prior*, virgas habet minimi digiti craſſitudine, humi fuſas, pedales, cui frequentes *rami*, qui ſurſum attolluntur, & inter gramina emergunt. *Folia* uncialia, ſupernè viridia & ſplendentia, infernè ſubcinerea & quodam modo caneſcentia. In tenellis ramulis molles *florum* ſpicæ, quibus ſuccedunt capitula, quę matura Auguſto aperiuntur, mollemq; lanuginem fundunt, in qua puſilla nigra grana latent.

Lugd.H.P. l.c.p.278. 4. *Salix pumila foliis utrinque candicantibus & lanuginoſis*, Lugd. *Salix abortiva*, non eſt palmo altior. *Folia* tam exigua, ut teruncium vix æquent, rotunda, utrinque ut dixi candicantia & lanuginoſa. *Naſcitur* in montium Seguſiani tractus convallibus, ad fontium ſcaturigines & ſtagnantes in pratis rivulorum aquas.

Bauh Prodrom.l.11. c.8. 5. *Salix ſaxatilis minima*, duas uncias vix ſuperat. *Caudex* craſſiuſculus vix ſemiuncialis. *folia* parva, oblonga, ſubrotunda atrovirentia, venoſa; quorum medio *capitulum* parvum, ſubrotundum, veluti ex multis baccis compoſitum, inſidet. Ex apertis veluti ex triangulari calyculo mollis, candida & brevis lanugo effertur. Reperitur in Alpium Helvetiorum jugis ſaxis inſidens. Reſpondet ei, *Salix pumila folio rotundo Iohannis Bauhini*, quæ ſe humo vix attollit.

Bauh. H.P. l.8.p.217. *Ramuli* rubentes magnam partem nudi. *folia* in faſtigiis circinatæ rotunditatis, craſſiuſcula, rigidula, rugoſa, venoſa, glabra utrinque ſed inferiore parte caneſcentia, ſuperiore atrovirentia. Ad horum imum fortuita *capitula* lanugine ſaligna plena. Privato ſurculo inſidet tomento ſimilis *julus*. Collecta in Rhæticis montibus.

2. *Salix*

2. *Salix pumila anguſtifolia* eſt quadruplex 1. *Linifolia incana*, 2. *Brevi anguſtoq́; folio incano*, 3. *Alpina*, 4. *folio utrinq́; glabro*.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 55.

1. *Salix pumila linifolia incana*, Cluſ. *anguſtifolia prior*. Virgas habet pedales, rectas, lentas, ſubflavo cortice veſtitas. *Folia* uncialia, ſateri lini foliorum modo anguſta, ſupinâ parte viridia, pronâ cinerea, & novella adhuc, omninò incana. *Flos* flaveſcens, exigua, brevi molliq; ſpica ante folia naſcitur, ac in candidam lanuginem reſolvitur. *Creſcit* etiam in udis & cæduis circa Francofurtum ad Mœnum ſylvis.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 55.

2. *Salix brevi anguſtoq́; folio incano*, Cluſ. *anguſtifolia altera*, cubitalibus aſſurgit *virgis* lentis; quæ à medio ad ſummum ramulorum multas ferunt exiguas *florum* ſpicas, molles & incanas, quæ maturitate in pappum & lanuginem abeunt. *Folia* ſuperiore breviora, anguſtiora, ſupernè viridia; quæ infernè cana lanugine pubeſcunt. *Naſcitur* in cæduis & depreſſis Pannoniæ & Auſtriæ ſylvis, nec non pratis uliginoſis. Quæ paſſim in ſabuloſis Hollandiæ aggeribus Oceano objectis inter gramina & ſpartum prodit, *latioribus* eſt *foliis*.

Bauh Prodrom. l. 11. c. 8.

3. *Salix Alpina* eſt duplex, 1. *Pyrenaica*. 2. *Anguſtifolia repens non incana*. I. *Salix Alpina Pyrenaica*, ad ſemicubitalem altitudinem vix aſſurgit, *virgis* tenuibus ramoſis; *foliis* oblongis, parvis, per circumferentiam piloſis, tactu holoſerici inſtar, ob minutiſſimos pilos mollibus. Spicæ *florum* unciales, anguſtæ, molles. In ſummitatibus Pyrenæi D. Burſerus *legit*. II. *Salix Alpina anguſtifolia repens non incana*, habet *radicem* atrorubente cortice tectam. *Cauliculi* palmares humi profuſi, capillaceis radicibus terræ affiguntur, ramulis tamen paucis ſurſum elatis. *Folia* oblonga, latiuſcula, brevia. *Flores* ut in cæteris, quibus abſentibus nullus ſalicem eſſe crederet. *Frequens* in Helvetiorum Alpibus, & monte Fracto.

Bauh Prodrom. l. c.

Bauh. H. P. l. 8. p. 217.

4. *Salix pumila folio utrinque glabro Bauhini*, virgulas habet palmares aut ſeſquipalmares, cortice rubente veſtitas, quæ fibris tenuibus radicantur. *Folia* per ſemunciam aut unciam longa, parū ſupra unciæ trientem lata, utrinque glabra, leviter in mucronem deſinunt. Capitula pro plantulæ proportione magna, racematim cohærentia, in duas teretras veluti corniculatas carinas dehiſcentia, lanuginem candidam exhibent. Eandem eum *ſalice humili repente Lobelii* eſſe putat. Humilis hæc, ſerpens humi, pedem & ſeſquipalmum alta; *foliis* parvulis Myrti minoribus. *Flores* amento muſcoſo in pubem avolante cani. Montibus Sabaudiæ, Lugdunenſibus & Veganis *multa*, aſpectu decora. Icones conveniunt, deſcriptio non item. Salix. Lobel. Adverſ. p. 429.

XI. Salix Exotica eſt quadruplex 1. *Syriaca folio oleagineo argenteo*. 2. *Arabica foliis Atriplicis*. 3. *Ægyptia floribus globuloſis*, & 4. *Braſilienſis*.

1. *Salix Syriaca folio oleagineo argenteo*, Rhauwolf. *Saffaf Syrorum*, & ſecundum eundem Rhaſi *Zarneb* vel *Zarnabum*, Serapioni *Zurumbeth*, Theophraſto *Elæagnus*, Æginetæ *Arnabo* vocatur. An ſe res ita habeat, deſcriptiones oſtendent. *Saffaf* magnitudine variat, betulę trunco ramis frondibusque ſimilis. *Virgæ* longæ, graciles, molles, ex pallido flaveſcunt. *Folia* viticis ſurculis molliecellis hærent. E ramis *germina* ſpithamea hinc inde pendent, haud ſecus ferè ac in fico Cypriotica; è quibus primo vere *floſculi* mollicelli, pallidi, lanuginoſi, populneorum æmuli pendent, jucundi odoris. *Provenit* Halepi; ubi etiam ex floſculis aqua Cardiaca pretioſiſſima elicitur. *Zurumbeth* Ibenſinæ lignum eſt ſimile Cypero, ſed majus & minus odoratum: calidum & ſiccum ordine tertio; quod flatus diſſolvit, vomitum compeſcit, muliebria adſtringit, & uteri ventoſitates diſſipat. *Iſſaco* arbor eſt magna in montibus Orientis naſcens, foliis longis, colore inter viridem & Citrinum, ſalicis ſimilibus, odore Cypri. Calida & ſicca. Sternutamen-

Rauvvolf. in itiner. Rhaſis c. 353.

Bauh. H. P. l. 8. p. 219.

Salix.

tum ex ea & oleo violaceo dolori capitis à frigido & humido prodeſt. *Arnabo* apud Æginetam, ex aromaticis eſt, unde maximè in Unguenta miſcetur, ut qui calidæ & ſiccæ ſit facultatis in ordine tertio, Caſſiæ & Carpeſio ſimilis.

Æginet. l. 7. c. 3.

2. *Salix Arabica foliis Atriplicis*, Ibenſinæ *Garb Arabum*, Rhauwolf *Salix Exotica Garb incolis*, Lugd. *Garab Maurorum*, Perſis *Fer*, patula eſt arbor, ſed non nimis aſſurgens. *Surculi* extremi teneri & fragiles. *Cortex* ex pallido flaveſcit. *Folia* palmum circiter oblonga, duos digitos lata, Atriplicis modo per ambitum ſinuata, flaveſcunt quoque. Nec fructum nec florem vidit Rhauwolfius. Paratur ex ea Aphronitrum, optimum pro igniario pulvere conficiendo. Surculi extremi cum foliis in cinerem combuſti affuſa aqua macerati, ſeparati, multa ebullitione coagulantur. Non æquivalet noſtro. Fundit & gummi inciſa. Ibenſinæ *cortices* radicis tingunt capillos; & cum foliis contuſi vulneribus recentibus imponuntur. *Florum* ſuccus ſine mordicatione exſiccat, cum adſtrictione quadam. *Gummi* obſcuritatem viſus tollit.

Bauh. H. P. l. 8 p. 321. Rhauwolf. itiner.

3. *Salix Ægyptia floribus globuloſis*, Alpino *Calaf* ſeu *Ban* & *Caleb* creſcit ad viticis magnitudinem, ſtolonibus multis rectis. *Folia* longitudine indicem digitum, latitudine verò eundem etiam geminatum adæquant, cum adulta jam ætate robur ſuum collegit. Nulla eam inſidet lanugo; nec à medio nervo productæ fibræ, ambitum foliorum diviſuris interſtinguunt. Ad foliorum exortus *folliculi* emergunt ſinguli, rubro leviter colorati, cordisque diaſtole ſeſe ſtringentis figuram exprimunt, unde nominis ratio. Dehiſcens tandem folliculus floreum dicam an laneum partum excludit, interfuſa candori flavedine pictum, quem in rectum exiens ſemineus Scapus fulcit. Provenit in locis humidis. Deſtillatur ex floribus aqua *Macahalef* dicta, quam in febribus peſtilentialibus inter ſecreta habēt: & in variolis cum Bezoaris aliquot granis utiliſſimè exhibetur. In Syria contractioribus eſt foliis.

Alpin. de plant. Ægypti c. 15. Vesling ad Alpin. c. 15.

4. *Salix Braſilienſis* duplex eſt 1. *Folliculifera*. 2. *Capitulifera*. I. *Salix Braſilienſis folliculifera*, ſalicis pumilæ inſtar eſt. *Lignum* & *folia* ſalicis, ſed paulò lætiora, egregiè viridia, nervo ſecundum longitudinem prominente. *Floſculi* umbellatim congeruntur, albi, parvi, ſambuci inſtar: quibus ſuccedunt *folliculi* planè compreſſi, figuræ elegantis, in quibus *ſemen* rotundum nigrum, & quod maculâ albâ notatur. II. *Salix Braſilienſis capitulifera*, folio, ligno iisdem eſt. *Capitula* habet rotunda, viridia, in longis pediculis, qui & juxta folia & ſeparatim è caule enaſcuntur, & in iis congeſtos floſculos luteos. Succedunt his *capitula* ut in lupulo minoris olivæ magnitudine, ſed dura, & quibus *ſemen* triangulare.

Marcgr. H. P. B. l. 3. c. 3.

XII. *Arbor Americana foliis ſalicis*, incolis *Xonequilpatlis*, frutex eſt, cui *radices* ſurculoſæ, *caules* fulvi; *folia* ſalicis ſed minora & anguſtiora. *flores* palleſcentes, parvi, calyculorum figurâ. Calida eſt in tertio & urens guttur, quanquam initio dulcis appareat glycyrrhizæ inſtar. *Folia* tuſa & cum aqua ſoluta ſudores eliciunt, & articulorum dolores à cauſa frigida ortos mitigant.

Recchus R. M. N. H. l. 4. c. 7.

ARTICULUS II.

De Spiræa.

Vid. Tab. CXXVI.

DE *Spiræa* pauca occurrūt. Theophraſtus ex illis eſſe quæ fructum cacumine fundunt, & inter coronamenta veniunt ſcripſit; nec plus de ea tam apud ipſum quàm apud alios invenies. Cluſius ſub ejus nomine deſcripſit fruticem Bregæ Sileſiorum à Doctore Sebizio ad ſe miſſum, cui Bauhinus nomen *Fruticis ſpicati foliis ſalignis ſerratis* indidit. Duorum cubitorum altitudine aſſurgit. *Virgis* puniceus *cortex*, per quos ſine ordine frequentia longiuſcula

Theophr. H. P. l. 1. c. 23 & l. 6. c. 1.

Cluſ. H. P. l. 1 c. 53 p. 81.

Digitized by Google

ſcula & anguſta *folia*, ſalignis proxima per ambitum ſerrata, ſupernè dilutius virentia, infernè veluti ærugine aſperſa, guſtus cum quadam amaritudine exiccantis ſparguntur. Extremi ramuli, *inquit Cluſius*, digitalis ferè longitudinis, ſatis craſſam *ſpicam* ferunt exiguorum *florum*, uvæ in modum congeſtorum, quinis foliis conſtantium, è quorum umbilico multa ſtaminula prodeunt, coloris cum ſuo flore ex albo rubeſcentes ſive carnei, nullo peculiari odore præditorum, niſi qualis ferè in florente oleâ eſt. In his enaſcentibus ſuccedunt puſilla pentagona *Capitula*, quæ ad plenam maturitatem pervenientia, tenuiſſimum & pulverenm quoddam *ſemen* flaveſcens effundunt. Spiræam *Viburnum* non eſſe vel inde colligas, quod quamvis fructum in cacumine gerat, inter coronamenta tamen non numeretur.

Caput V.

De Arboribus miſcellis Claſſis quintæ.

Articulus I.

De Myrica ſeu Tamariſco.

Vid. Tab. CXXVI. AD *Claſſem quintam* ſpectant, 1. *Myrica* ſeu *Tamariſcus*. 2. *Erica*, & 3. *Camphorata*, Scopariæ ferè omnes.

Dioſcor. M. M. l.1.c.116. Theophr. H.P.l.1.c.16. l.3.c.6. *I. Myrice* ſeu *Tamariſcus* breviter ab *Antiquis* deſcribitur. Arbor eſt nota inter frutices relata, ſimilis Scopis Amerinis, cui *folia* carnoſa cupreſſi, nec decidua, quod cum veritate non congruit; fructus ὥσπερ ἄνθος βρυῶδες κατὰ τὴν αὔξησιν. Plin. H.N. l.13.c.21. l.16.c.21.24. l.24.c.9. Plinius nec *ſemen* quidē ferre ſcripſit, ideo inter infelices referri: ſed alibi ſui quaſi immemor, ſeminis peculiarem uſum ponit. *Naſcitur* περὶ λίμναις καὶ τοῖς στασίμοις ὕδασι, ſed & in deſertis, vitæ dubiæ. In Tylo Arabiæ inſula fert lignum, non ut apud nos imbecillum, ſed validum ſicuti iligneum. *Uſum* ſi ſpectes, ſolis ſcopis naſcitur Tamariſcus apud Plinium: apud alios non item, quibus & ipſe accedit. Abſtergentis & incidentis eſt facultatis Galeno absque deſiccatione perſpicua, & cum adſtrictione nonnulla. Parantur è *caudice* calices, ex quibus lienoſi potare ſolebant: & pro ſuibus canales è trunco (non ruſco) Columella R.R.l.7. c.10. contra ſplenis incrementum, quo ſues dulcedinem pabuli conſectantes, æſtate ſupra modum laborant: adeò mirabilem antipathiam contra ſolum hoc viſcerum faciunt. *Folia* lienem liquant, ſi in vino decocta aſſumantur; dentiumque dolores tollunt, διακλυζόμενα. Ex floribus Pallad. in Nov. tit. 8. mella conficiunt apes; probatiſſimaque huic bono apud Columellam rutila atque alba Ziziphus, nec minus tamarica vel tamarix. (malè ſcribitur, *nec minus amaranthus*; vel *nec minus amaricus*) Gravis author in medicina, *inquit Plinius*, virgam ex Plin. H.N. l.24.c.9. ea defractam, ut neque terram neque ferrum attingeret, ſedare ventris dolores, aſſeveravit impoſitam, ita ut tunica cinctuque corpori apprimeretur. *Duplex* verò ea Antiquis I. *Sylveſtris*, quæ [illegible] Nicandro, quamvis fructum ferat ſed cibo inutilem, quæ in Italia & Achaja circa Corinthum venit, & βρύα propter florem muſcoſum vocatur. II. *Sativa & mitior*, quæ in Ægypto Plin. H.N. l.c. & Syria copioſa, ſylveſtri ſimilis, fructum fert lignoſum, majorem Gallâ, ei tamen proximum, quo Medici vice gallæ utuntur. Datur contra cruentam excreationem in potu, & contra fœminarum profluvia.

II. RECENTIORIBUS duplex eſt 1. *Fruticoſa*. 2. *Arboreſcens*, ſeu Arbor.

I. Tamarix fruticoſa eſt iterum duplex 1. *Folio craſſiore* ſive *Germanica*. 2. *Folio tenuiore* ſive *Gallica*.

1. *Tamarix fruticoſa folio craſſiore* ſi- Cluſ. H.P. l.1.c 29. ve *Germanica*, aliis *Tamariſcus*, *Myrica* Stapel. Bo- *humilis &c.* eſt *radice* craſſâ & crus æ- dæus ad quante, cortice craſſiuſculo inſigni- Theophr. ter amaro veſtita. *Virgulta* plurima, H.P.l.4.c.7. p.410. fragilia, in plures ramos diviſa, pur- Bauhin. H. P.l.10.c.1. pura-

Tamariſcus. puraſcente cortice obducuntur. *Folia* parva oblonga, teretia & tenuia, lineolis quaſi transverſis ac obliquis ſine inciſuris ſuperficietenus exaſperantur, indiviſa tamen, duplici aſcendunt verſu. *Flores* ſpicatim in extremis ramulis digeſti, foliolis externis vireſcentibus, aliis purpuraſcentibus conſtant, apicibus in medio luteis. Sequuntur *calyculi* ſive pericarpia mucronata, triquetra: quibus dehiſcentibus, *pappus* evolat candidiſſimus, appenſo ſemine minutiſſimo, coloris rari. Ex majuſculorum foliorum ſurculos ambientium alis, enaſcuntur alii ramuli exiguis foliolis onuſti. *Floret* Majo & Junio, totaque ferè æſtate ſemen ferre non deſinit. *Naſcitur* ad amnes & fluenta, inque locis quæ ab iis mundantur, ad Rhenum propè Briſacum & Neoburgum; juxta Danubium ad Viennam arenoſis locis quæ pontibus longis adjacent, in Tyrolenſi Comitatu, in Italia etiam, & Sileſia. Turnerus in Anglia non creſcere tradit: & Lobelius bruma plærumque ibidem perire. Radicum decoctum cum uvis paſſis, elephantiaſin ex liene obortam ſanaſſe ſcribit Matthiolus. Ligno contra luem Gallicam quidam tanquam Guajaco utuntur. *Duplex* ejus *genus* in Germania reperiri Cordus prodidit. Unum *Rhenanum* ſolidiore ligno, medulla admodum exili, & foliis tenuioribus, quod copioſè circa Argentinam ad Rhenum provenit. Alterum *Danubianum*, ligno non adeò ſolido, medulla ampliore, foliis latiuſculis, quod in Danubii & Uvertachii ripis in Vindelicia, propè Auguſtam inprimis naſcitur.

Cord. in Dioſcor. l. 1. c. 117.

2. *Tamarix fruticoſa folio tenuiore* ſeu *Gallica* Geſn. *Myrica circa Monſpelium*, alii *Tamarix Narbonenſis*, Cluſ. *Myrica ſylveſtris prima*, Bauhino *Major* ſive *Arborea Narbonenſis*, magna ex parte tantummodo fruticat, ſed aliquando in vaſtam arborem adoleſcit: in Hiſpania in tantam, ut hominis ulna vix amplecti poſſit. *Cortex* candicis ſcaber ramorum puniceans. *Folia* cupreſſi ex viridi ad cinereum tendentia. *Flores* in extremis ramis conferti & racematim compacti, exigui, [illegible] foris purpuraſcentes, cum expanſi ſunt, candidi: qui deinde in exiguum ſemen tomento involutum efformantur, exiguis veluti valvulis incluſum, quibus dehiſcentibus per maturitatem effluit. Ter plærumque in anno floret, Vere nempe, Æſtate & Autumno: recentibus floribus ſemen jam evaneſcens ſemper ſubſequentibus. *Luxuriat* in Hiſpania, Italia, & Gallia Narbonenſi; juxta flumina plærumque, aliquando ſat procul ab illis. Oblectabat ſe ejus umbra Romæ ad Tiberis ripas Matthiolus. Inſignis erat proceritatis, ſed eorundem cum ſylveſtri florum & fructus. Sub Compluto ad fluvium Henares viſa eſt, cujus magnitudinem ſuperius tetigimus à Cluſio. Nemo perpetua comâ virentem obſervavit, ſemper nova foliorum germina Vere profert. Ex ligno fiunt pocula.

Geſner. in Hortis Germ. Cluſ. H. P. l. c.

II. *Tamarix arbor, Ægyptia*, Alpino *Atle*, Arabibus *Chermaſel*, Bauh. *Tamariſcus Ægyptia gallifera*, ad Olivæ magnæ magnitudinem, imò ſupra Ægyptum in loco Sabit ad magnæ quercus excreſcit. *Folia* ſunt ſylveſtris Tamaricis foliis proxima, ſed longiora & graciliora; apparentque multa viridia capillamenta, qualia in aliquibus equiſetis viſuntur, ramo appenſa ſemper virentia. *Fructus* pauci, rari, virides, Nucum magnitudine, duri, lignoſi, ſine nucleo, & ejuſdem ferè cum gallis ſubſtantiæ. Variant figurâ. Sunt oblongi, breves, rotundi, lati, craſſi, graciles: ſed omnes aſperi. Adeò aliquando copioſi, ut onere eorum arbores gravatæ fatiſcant. *Creſcit* & in humidis propè flumina, & in aridis ac ſabuloſis, ubi nulla alia naſcitur arbor, in Ægypto & Syria. Ex *ligno* fiunt Carbones, quibus Ægyptus & Arabia utuntur: ſed & vaſa, ex quibus lienoſi potant. Paratur & ex eo pro lue venerea ſcabieque laborantibus, ſummâ cum felicitate potus. *Cortex* pro ſiſtendo nimio menſium fluxu mulieribus in eſu r

Bellon. Obſerv. l. 2. c. 26. Alpin. de plant. Ægypt. c. 9.

omni-

omnibus, in hæmorrhoidibus immodicis, ſputo ſanguinis, lienteria &c.

ARTICULUS II.

TAB. CXXVII. CXXIIX.

De Erica.

Dioſcor. M. M. l.1 c.117. Plin. l.11. c.16. l.24. c.9. I. HAud multa de *Erica* apud *Veteres* invenies. Arbor eſt fruticoſa Dioſcoridi, ſimilis Myricæ, ſed multò minor; colore Roriſmarini & penè folio Plinio: qui alibi memoriæ prodidit, poſt primos autumni imbres ſolam florere in ſylvis, ac ad æquinoctium quidem plurimam eſſe: Athenienſes *Tetralicem* appel- Theophr. H P. l.1. c.23 lare, Eubœam verò *Siſaram*, quam putent apibus gratiſſimam; fortaſſis quia tunc nulla ſit alia (florum) copia. Sed non bonum inde mel; etſi id Baptiſtæ in deſerto in uſu fuiſſe videatur quibuſdam. Utut ſit, alia Theophr. H. P. l.6. c.4. Tetralix planta eſſe videtur Theophraſto, ſpinoſa & aculeatis foliis pungens: Ericæ verò coma & flos impoſita, ſerpentum morſus Dioſcoridi ſanant. Per habitum digerere dixit Galenus; diſcutere citra roſionem Ægineta. Folio huic affinis eſt *Coris*; ſed pinguius eſt & minus, de eaque alibi.

II. MODERNI *quatuor* ejus *ſumma genera* conſtituunt. Eſt enim Erica 1. *Folio Myricæ.* 2. *Folio Coridis.* 3. *Procumbens.* 4. *Baccifera.*

Cluſ. H. P. l.1 c.27. Bauhin. H. P. l.13. c.2. p.354. Lugd. H. P. l.2. c.31. Matthiol. in Dioſcor. p.141. *I. Erica folio Myricæ*, eſt triplex 1. *Vulgaris glabra.* 2. *Folio hirſuto* 3. Græcis *Phana* dicta.

1. *Erica folio Myricæ vulgaris glabra*, Matthiol. & Lugd. *Erica prima*, Cluſ. & Lobel. *Erica Myricæ folio*, Bauh. *Erica vulgaris humilis ſemper virens flore purpureo & albo*, frutex eſt humilis. *Radices* longiſſimæ tractu contumaces, ſpadiceæ. *Virgulta* numeroſa, lignoſa, dodrantalia, ſpadicea, aut in nigro rubeſcentia. *Folia* quatuor verſiculis ſquammatim incumbentium foliorum minimorum conſtant, ut ſupernè deorſum inſpicienti cruces continuæ videantur, & temporis ſucceſſu in ramulos abeunt. *Floſculi* ſpicam veluti exprimentes & quodammodo bullati, ſecundum ramulos à medio ad ſummum usque propendent, τετράφυλλοι, in quorum medio apices fuſi. Bis floret, ſed majore ex parte autumno. *Naſcitur* frequentiſſima in regionibus ſeptentrionalibus, locis incultis, rarius in calidioribus. Circa Montbelgardum, Baſileam, & Genevam frequentiſſima. In Scotia ex ea lecti parantur. *Uſus* in *Medicina, pecoris paſtu & aliis.* In *Medicina.* Nam aqua è floribus elicita, colica præſente calore & ſiti laborantibus feliciter adhibetur; & ruborem oculorum tollit. Fomentis & balneis ex iisdem adornatis, recentibus inprimis, podagrici & paralytici levantur. Decoctum unciarum quinque pondere, ſingulis diebus ſumptum per triginta dies, veſicam à calculis liberat. *In pecoris paſtu, & aliis.* Ericeta enim Scotiæ præterquam quòd in vaſtis ſolitudinibus ovium gregibus pabulum præbent, ſupplent in ignibus fovendis ſæpè lignorum vicem. Materiarii è terra pulla inculcato ſtramine ex aqua ſubacta leviter, & alternis Ericæ ſtratis, extrorſum utrinque ſpectantibus comis, concurrentibus in medio lignoſis radicibus, parietes tum caſarum ruſticarum, tum hortorum artificioſè extruunt, qui vinculo ſtraminis & Ericæ nec pluvias metuentes, nec atterentium jumentorum affrictibus, concuſſi in multos annos durāt. Eſt flore aliquando *dilutioris purpuræ*, aliquando *albo*.

2. *Erica Myricæ folio hirſuta*, Cluſ. Plin. H. N. l.24. c.11. Cluſ. H. P. l.c.
Erica Myricæ folio ſimilis, quibuſdam *Selago Plinii*, eſt ſuperiore paulò elatior; *foliis* tomentoſis & incanis; *flore* paulò dilutiore. Cluſius locis incultis ſupra Windeſoram Regum Angliæ regiam invenit.

3. *Erica Græcis Phana dicta* meminit Bellonius, ſed ſine deſcriptione.

II. Erica folio Coridis, eſt multiplex 1. *Maxima.* 2. *Fruticeſcens peregrina.* 3. *Major.* 4. *Ex rubro nigricans*

Ericæ. *Scoparia.* 5. *Humilis cortice cinereo arbuti flore.* 6. *Hirſuta Anglica.* 7. *Ternis per intervalla ramulis*, cui adde 8. *Erica folio Coridis affinem.*

1. *Erica folio Coridis maxima* eſt duplex 1. *Maxima alba.* 2. *Maxima purpuraſcens longioribus foliis.* I. *Erica folio Coridis maxima alba*, Cluſ. prima, humanam altitudinem aliquando ſuperat, fruticoſa admodum, *ligno* duro ex rubro nigricante; *floribus* exilibus & brevibus, quaterno ordine ramos obſidentibus, guſtu admodum adſtringente: *flore* copioſo, qui concavus veluti exiguum cymbalum, oblongus, odoratus, albus. *Naſcitur* in Luſitaniæ ſolitudinibus inter Ulyſſiponem & Conimbricam. *Floret* Novembri, Decembri & Januario. II. *Erica folio Coridis maxima purpuraſcens longioribus foliis*, Cluſ. *Erica Coridis folio altera*, Lobel. *juniperifolia densè fruticans Narbonenſis*, ejusdem eſt altitudinis, tenuioribus tamen *ramis*, exilibus ſimiliter *foliis* quaternis ramulos ſimul amplectentibus; quorum extremis oblongiuſculi *flores* inſident ſuperioribus ſimiles, colore purpuraſcentes. Provenit iisdem locis, & quidem frequentior.

Cluſ.H.P. l.c.

Lobel.Obſerv.p.623. 2. *Erica fruticeſcens peregrina* in hortis Brancionis penſilibus & urceis viſa, aliorum ritu fruticeſcit. *Foliola* longiuſcula; juxta ramos *floſculi* purpuraſcentes quaternis foliolis conſtantes.

3. *Erica floribus Coridis major* duplex eſt, 1. *Floribus ex herbaceo purpureis.* 2. *Scoparia foliis deciduis.* I. *Erica major floribus ex herbaceo purpureis*, Cluſ. *Erica Coris folio tertia*, Gerh. *Cruciata*, aliquanto maximis humilior. *Folia* latiuſcula majora, nigrioraque, quaternis ordinibus circa ramulos naſcuntur. *Flores* plurimi herbacei primum coloris, deinde ex albo purpuraſcentes. *Floret* Decembri & Januario. Supra Ulyſſiponem & circa Tagum frequens. Eſt ejus & *altera ſpecies*, cujus floſculi herbacei racematim & ſpicatim cohærent. II. *Erica major ſcoparia foliis deciduis*, Lugd. *Erica quarta Monſpelienſium*, Cluſ. *Coris folio quarta*, Gerh. *Pyramidalis*, Gvilandino *Pyræa Theophraſti*, Bauh. *Erica arboreſcens floribus luteolis vel herbaceis minimus*, duorum cubitorum eſt altitudine, *ligno* fragili; *foliis* tenuibus & minutis, viridibus, quæ in deſiccatis ramis facilè defluunt. *Flos* minor, cavus & herbacei coloris. Extremis ramulis Capitula è multis foliis compacta, his quæ in vulgari & duriore Thymo conſpiciuntur, non abſimilia, nonnunquam gignit. *Vulgaris* eſt toti Hiſpaniæ & Luſitaniæ. In Aquitaniæ ſaltibus propè Burdegalam, ubi frequentiſſima ad hominis proceritatem aſſurgit, niſi amputetur, aut à pecore erodatur. Eſt & in Apennino circa Florentiam & Bononiam in monte Rua, Nemauſi, & alibi. Ex *Radice* Carbones fiunt, expetiti fabris ferrariis, quod nonniſi flatu accendantur, flatuque ceſſante protinus extinguantur, fabris ſic ſæpius recoquentibus. *Biſlora* eſt, & ex hac ſcopæ apud Monſpelienſes. Bauh.H.P. Lic.p.356.

4. *Erica ex rubro nigricans ſcoparia*, Lobel. *Erica pumila altera Belgarum*, Cluſ. *folio Coris decima tertia*, Bauhin. *Erica Brabantica folio Coris hirſuto quaterno*, fruticat virgis pedalibus, ex rubro nigricantibus, frequentibus eas cingentibus *foliis*, quaterno ordine diſpoſitis, ſuperiore ordine anguſtioribus, & Thymi vulgaris minoribus, hirſutis tamen & piloſis. In ſummis ramulis dependent quini aut ſeni flores ſimul juncti, floribus lilii convallium ſimiles, paulò tamen oblongiores, albi interdum, ut plurimum ex rubro dilutius purpuraſcentes. *Floret* vere & Autumno. Fiunt ex ea ſcopæ ad veſtes purgandas. Eadem ſine dubio cum hac Erica quam ſub Dodonæi *Erica tertia* ex Gallico herbario deſcribit Lugdunenſis. *Flores* parte extrema ſunt aperti dolioli inſtar. Gaudet locis ſabuloſis, muſcoſis & rivulorum fontiumque uligine madentibus: in Avernorum inprimis pago, Lobel.Obſerv l.c. Lugd.H.P. l.c.

go, quem Divum Anthemium vocant. Rothomagenſes & Lugdunenſes ſcoparii inde virgulta mercantur. Affinis & priori & huic *Erica tertia Dodonæi*, in Latina editione deſcripta quæ humilis, & lignoſis virgulis luxurians. *Foliola* habet exigua, anguſta, & oblongiores formæ. Ad faſtigia virgularum, unico tamen tantum latere, ſpicato ordine, exeunt floſculi eleganter rubentes, nigris prominentibus apicibus. *Naſcitur* in illo Germaniæ tractu qui ex Bohemia Norinbergam ducit, locis aridis, incultis & juxta ſylvas. Menſe Aprili cum elegantibus floſculis reperta.

Dodon. pempt. 6. l. 1. c. 6.

5. *Erica Coridis folio humilis cortice cinereo arbuti flore*, Cluſ. *Coris folio ſexta*, humilis eſt nec fruticoſa; ſed omnes ferè virgas à radice ſingulares profert, quibus *cortex* cinereus. Has ſerie quadam ambiunt ramulorum rudimenta ſeu *germina* è multis foliis confeſtim naſcentibus conſtantia nigrioris coloris: *flores* concavi, coloris ſaturatioris purpuræ, è longiſſimis pedicellis, verticillato ambitu, per intervalla & è ſummis ramis dependent. Vidit *naſcentem* in Caſtella veteri, ſupra Lutetiam in Gallia, & ſupra Windeſoram in Anglia menſe Septembri florentem.

Cluſ. H. P. l. 1. c. 18. p. 46. Lobel. Obſerv. p. 610.

6. *Erica Coridis folio hirſuta Anglica*, Lobel. *juniperifolia altera*, Cluſio *Coris folio duodecima*, Cæſalp. *Scopa*, cubitali ferè eſt altitudine, fruticoſa. *Virgulæ* tenues ternæ ſemper circa majores ex intervallis. *Folia* ſimiliter terna, exigua, nonnihil candicantia, hirſuta, guſtus adſtringentis, ramulis innaſcuntur. *Flores* numero ſex, novem, duodecem, quindecem, concavi, ventre turgido ex rubro purpuraſcentes, in ſummis ramulis ad foliorum exortus, verticillatim per intervalla terni perpetuò, æquali inter ſe ſpacio naſcuntur. *Semen*, poſtquam in Octobre floruit, profert exiguum, nigricans. *Provenit* in Luſitaniæ arenoſis locis.

7. *Erica Coridis folio ternis per intervalla ramulis*, Cluſ. *Coris folio quinta*, cubitalis eſt, *ramis* gracilibus fruticoſa, quos terni per intervalla ambiunt, ternis *foliis* admodum exilibus circa illos diſpoſito quodam ordine & ſerie naſcentibus. *Flores* plurimi, purpuræ obſoletioris. Incultis Luſitaniæ locis circa Ulyſſiponem floret Decembri. Erica.

8. *Erica folio Coridis affinis*, ex Hiſpania à Barone quodam Germano allata eſt. *Folia* erant, parva, crebra, terna, ſenſim latiuſcula, supernè viridantia, pilis paucis ac minimis pubeſcentia, infernè incana, nonnihil adſtringentia, cum aliquâ acredine. Bauh. H. P. l. 10. p. 330.

III. Erica procumbens eſt triplex 1. *Ternis foliolis carnea*. 2. *Herbacea*. 3. *Dilutè purpurea*. 4. *Anglicana hirſuto capitello*.

1. *Erica procumbens ternis foliolis carnea*, Cluſ. *Coris folio nona*, virgulis eſt humi diffuſis. *Folia* in ordines digeruntur & verſus, tenuia admodum, terna ſemper, æquali inter ſe ſitu. *Floſculi* in extremis ramulis concavi oblongi, extremâ parte in quatuor angulos ſecti, coloris cum quatuor illis unde enaſcuntur foliolis carnei, octonis ſtaminulis nigricantibus, ſtyloque purpuraſcente è medio floſculo emergentibus. *Semen* maturitate nigricans exiguum. Ramulis adnaſcuntur aliquando viridia, ex latioribus foliolis, compactà, Capitulorum Thymi modo, *Capitula*. *Flores* ut plurimum Aprili & Majo, quo tempore venuſtiſſima eſt. *Naſcitur* apud arcem *Stichſtein* in ſylva illi imminente, quâ ad Sneeberg ex arce iter eſt: nec non quibusdam montanis Pannoniæ ſylvis. Cluſ. H. P. l. 1.

2. *Erica procumbens herbacea*, Cluſ. *Coris folio octava*, vix pedalem altitudinem ſuperat. *Folia* quaterna ramulos contrario exortu ſemper ambiunt. *Flores* ſecundum ramulorum longitudinem inter folia dependent cavi, puſilli, in quatuor angulos deſinentes, herbacei co- Cluſ. H. P. l. c.

Erica. locis, in quibus ſemen. *Radix* lignoſa. *Profert* Auguſto foliacea capitula. *Creſcit* maximâ copiâ in aſcenſu montis illius, qui ſuperandus eſt illis, qui Gamingâ ad Sechoff vicinaque loca proficiſci cupiunt.

Cluſ. H.P. l.c. 3. *Erica procumbens dilutè purpurea*, Cluſ. *Erica Coris folio ſeptima*, habet *ramos* teretes, pedales, cubitales aliquando, qui ex atro purpuraſcunt, & tenelli capillares fibras agunt. *Foliola* quaternis & quinis verſibus ordine diſpoſita, gracilia, guſtu adſtringente, ambiunt ramulos. *Floſculi* in ſummis oblongi, concavi, dilutè purpurei, ex quatuor ejuſdem coloris foliis prodeunt, & maturi nigricans & minutum *ſemen* continent. *Creſcit* copioſè in Alpium Auſtriacarum prædaltis jugis, inter ſaxa & ſcopulos, ubi Junio & ſerius floret. Invenitur & inter Pragam & Noribergam.

Bauh. H.P. l.10.p.558. 4. *Erica procumbens Anglicana hirſuto capitello Bauhini*, tota pulchella vix dodrantalis. *ramuli* tenues multi. *folia* admodum brevia, crebra in ambitu hirſuta, ex modicis intervallis ceu geniculis terna vel quaterna, in ſummitate Capitula hirſuta. Ex Anglia miſerat Turnerus.

IV. Erica baccifera eſt duplex 1. *Erecta baccis candidis.* 2. *Procumbens nigra.*

Cluſ. H.P. l.c. Bauhin. H.P. l.5.c.14. p.528. 1. *Erica baccifera erecta baccis candidis*, Amato *Acacalis Dioſcoridis*, Cluſ. Coris folio decima, Tabern. *baccifera tenuifolia*, Bauh. *baccifera Luſitanica*, cubitalibus aſſurgit ramulis, illiſque fragilibus & nigriore cortice tectis. *Folia* reliquis ſimilia, ſed craſſiora & nigriora, guſtu cum adſtrictione calidiuſculo, trino ordine circa ramulos diſponuntur. *Fructus* in ſummis ramulis prodit Septembre & Octobre menſibus, ſucculentus, ſapore acido, uniones obſcuriores tum forma tum colore referens, qui exſiccatus per ſe decidit, tria intus granula. An floreat nondum conſtat. Incolæ negabant; & fructum donec maturuiſſet intumeſcere. *Naſcitur* ſolo arenoſo in Luſitania, non procul Ulyſſipone non procul inter Riofrio & Aldea Calega; nec putant quidam in Europa universa reperiri. Luſitani *Camarinham* vocant. *Fructus* edulis eſt, & febricitantibus ad ſitim extinguendam exhibetur. De *Acacalide* habet Dioſcorides fructum eſſe naſcentis in Ægypto fruticis myricæ fructu quadantenus ſimilem; cujus dilutum ad collyria quæ viſus claritati conveniunt, additur. Myricæ fructus qualis ſit ſuperius dictum. Dioſcor. M. M. l.1.c.118.

Matthiol. in Dioſcor. M.M.l.1. c.100. Cluſ. H.P. l.1.c.28. p.45. 2. *Erica baccifera procumbens nigra*, Cluſ. *Coris folio undecima*, Bauh. *Erica baccifera Matthioli*, diffuſa eſt humi, & latas occupat areas. *Rami* multi, lignoſi, flexiles, ex atro rufeſcente *cortice* tecti, qui interdum fibras agunt. *Foliola* ad ramos, craſſa, carnoſa, ſapore primò exſiccante poſt acri, ternis interdum quaternis verſibus diſponuntur. *Floſculi* ad foliorum exortus puſilli, τετράφυλλοι coloris ex herbaceo ſubalbicantis, quibus ſtaminula purpuraſcentia internè. Succedunt his rotundæ *baccæ* juniperinis haud minores, maturitate nigræ, ſucco turgidæ, quibus multa & velut triangula grana. *Radix* lignoſa. *Invenitur* florens & viridibus baccis onuſta, in præcelſi montis vulgò Wechſel appellati, ſcopulis, menſe Junio: Auguſto, in Sneberg & Snealben. Matthiolus in montibus qui Bohemiam à Sileſia disjungunt, *collegit*, immaturis fortè baccis; quia ſubvireſcenti pulpa, quæ matura purpureo ſucco manus inficit. Habetur & in arenoſis Hollandiæ tumulis. Differt ab *Oxycocco* ſeu *Vacciniis paluſtribus Dodonæi*, ut Cluſius oſtendit: ſed parum ab ea abludere videtur, *Coris Cordi*, quæ à gravi & cimicibus ſimili odore nomen invenit. Cord. in Dioſcor. l.3.c.173. Fruticulus dodrantalis eſt, foliis Ericæ ſimilibus, baccis Juniperi minoribus, quæ attritę medium inter Juniperum, Pinum, & Cimices odorem remittunt; qui tamen minimè ingratus.

Camphorata Vid. TAB. CXXVIII. CXXIX.

ARTICULUS III.

De Camphorata.

Plin.H.N. L.24.c.11.15. I. DE *Camphorata* nihil planè apud *Veteres*, quidam *Selaginem* Plinii eſſe volunt, quam Sabinæ ſimilem dicit: alii ejusdem *Chamæpeucen*. Sunt qui Cneorum nigrum eſſe volunt.

II. MODERNIS eſt duplex 1. *Hirſuta*. 2. *Glabra*, quibus 3. *Congener* accedit.

Bauh. H.P. L.9.p.379. *I. Camphora hirſuta* Augvill. *Chamæpeuce*, aliis *Camphorata Monſpelienſium*, Lugd. *Selago Plinii*, habet *radicem* pollicaris ferè craſſitudinis multorum capitum; *Caules* lignoſos, craſſiuſculos, cubitales, ramoſos, Lugd. H.P. L.10.c.65. ſubhirſutos, albicantes. Enodis *foliola* trientem unciæ non excedentia, tenuia, piloſa, mediocriter rigida, odore aromatico, ſapore aliquantum acri prodeunt. *Gignitur* in ſqualidis & arenoſis viâ Frontignana, & Montbelgardi in horto Ducis Wirtembergici. Admittitur in Martiati compoſitionem à Myrepſo. *Selaginem* contra omnem perniciem adhibendam prodidere Druidæ Gallorum; & contra omnia oculorum vitia fumum ejus prodeſſe.

Lugd.H.P. L.10.c.55. *II. Camphorata glabra*, Lugd. *Chamæpeuce & Camphorata minor*, eſt *radice* ſubnigrâ, longa, craſſa, furculoſa; *ramis* multis humi circa radicem jacentibus; foliis numeroſiſſimis per cauliculos ex intervallis confertim prodeuntibus, larici ſimilibus, nullo *flore*, nullo *fructu*. Suam *Chamæpeucen* laricis foliis ſimilem, lumborum & ſpinæ doloribus propriam vult eſſe Plinius. Adhibetur, ut ptiora d emplaſtra vulneraria.

Lugd. H.P. L.10.c.55. *III. Camphorata congener*, Lobel. & Lugd. *Anthillis altera Italorum*, Taberu. *Camphorata altera*, furculis, foliis, ortu & facie Camphoratam adumbrat: ſed exilior tota, & ſummis virgultis, tomentoſis, muſcoſis floſculibus, luteo pallentibus, guſtatu præficcis.

CAPUT VI.

De Arboribus miſcellis *Claſſis ſextæ.*

Aſpalathus.

ARTICULUS I.

De Aſpalatho.

TAB. CXXIX.

CLaſſi hac ſexta, *Aſpalathum*, *Santalum* & *Agallochum* exhibebimus.

I. *Aſpalathi* deſcriptionem ex *Dioſcoride* & *Plinio* dabimus. *Dioſcoridi* Dioſcor.M. M.L.1.c.19. frutex lignoſus eſt, ἀκάνθας πολλὰς κεκτημένος (aliis ἀκάνθαις πολλαῖς κεχρημένος; imò κεκρυμμένος) multis ſpinis præditus ſeu tectus. Probatur ponderoſus, καὶ μετὰ τὸ περιφλοιωθῆναι (malè apud Ætium, μετὰ τὸ φλογωθῆναι, poſt incenſionem) rubens, aut in purpuram vergens, denſus, odoratus, & guſtu amareſcens. *Naſcitur* in Iſtro, Syria & Rhodo. Vim θερμαντικὴν μετὰ στύψεως obtinet: quo fit ut ad tetra oris ulcera in vino decoctus, ad ozænas, & genitalium nomas adhibeatur. Peſſo additus fœtus detrahit; ejus verò decoctum alvum ſiſtit, &c. Utuntur eo & Unguentarii πρὸς τὰς τῶν μύρων στύψεις. Theocriti ſcholiaſtes percuſſos eo cervos mori ſcribit, indeque nomen. Eſt & *alterum genus* candidum, lignoſum, inodorum, quod etiam deterius habetur. *Plinio* eſt ſpina candida, magnitudine Plin.H.N. L.12.c.24. L.24.c.13. arboris modica, flore roſæ, naſciturque in Ægypto. Radix unguentis expetitur: traduntque in quocunque frutice curvetur arcus cæleſtis, eandem quæ ſit aſpalatho, ſuavitatem odoris exiſtere, ſed in aſpalatho inenarrabilem quandam. *Probatio* ejus in colore ruffo vel igneo, tactuque ſpiſſo, & odore caſtorei. *Optimus* qui minimè ferulaceus, rubeus, & in purpuram vergens, detracto cortice. Naſcitur pluribus locis, ſed non ubique odoratus. *Duplicem* videtur facere, *Orientalem* nempe, candidum, magnitudine arboris juſtæ. *Alterum* fruticem humilio-

Aſpalathus. rem æquè ſpinoſum, in Niſyro & Rhodiorum inſulis. Sed non adeò veteres ad arboris & fruticis definitionem reſpiciunt. Per Hiſpanias multi & inter odores & unguenta utuntur. Addo his *Galenum*, qui guſtu quidem acrem, ſed & adſtringentem ſimul facit. Utriusque ratione deſiccare & ad putredines & fluxiones inutilem. Cortex *radicis* in magmate hedychroo adhibetur; apud Aetium in ſuffumigio quodam.

Galen. l. de Theriaca ad Piſon. & de Theriac. ad Pamphyl.

II. MODERNIS *quadruplex* eſt Aſpalathus 1. *Cortice cinereo, ligno purpureo.* 2. *Colore buxi.* 3. *Albicans torulo citreo.* 4. *Rubens*, quibus adde *Ligna Americana* quædam.

Bauh. H.P. l.4.c.28. I. *Aſpalathus cortice cinereo, ligno purpureo*, Ponæ *Aſpalathi prima ſpecies Dioſcoridis*, ſubſtantiam quidem compactam ſatis & gravem habet, ſed in aqua non ſubſidit. *Cortex* ſuperior ex cinereo nigricat, & cum quadam acrimoniâ adſtringit. Huic *membrana* fibroſa, colore rubro ignem imitante, longè priore ſi deguſtetur efficacior, ſubeſt. Hac demta ex parte inherente lignum in ſuperficie ad purpuram vergens detegitur, intus palleſcens; pars verò interna ad nigrum vergens. Odoratum eſt, & tam citò ut Caſtoreum nares ferit, ſarmentoſum, ſpinis quibusdam oppletum, & quod cum aliqua acrimonia adſtringit. In defectu ejus ſubſtituitur à plærisq; Agallochum.

Lugd. H.P. l.18.c.41. II. *Aſpalathus colore buxi*, Lugd. *Aſpalathi genus primum*, viſus eſt Veronæ apud Calceolarium & Belicoccum Pharmacopæos. Fruſtum quod Pona habuit, erat denſum, ſolidum & compactum, quaſi ex cujusdam fruticis imâ parte reſectum, radiatis fibris, grave, colore buxeo, ſed ſaturatiore, ſuaviſſimo odore & pertinace, ſapore non ita amaro, nec guſtu inſuavi. Neſcio an huc lignum aureum & flavum in inſula Tercera pertineat.

Ind. Orient. p.5.c.6.

III. *Aſpalathus albicans torulo citreo*, Lugd. *Aſpalathi tertium genus*, Cordo, *Agallochum forſè*, i.e. *Xyloaloë ſolida*, quibusdam *Lignum Rhodium, rhodiſium, Oleaſtrum lignum*, foris eſt albidus, intus thorulo ſubflavo aut Citreo, Santali albi & Citrini ſimillimus. Redolet roſam, tantillumque calidus, ut vix guſtu diſcerni calor poſſit. Accedit ad enim *Lignum roſæ odore*, quod Johannes Bauhinus à Condembergio Antverpiano, ex Palma Canarianarum unâ allatum, acceperat. Durum & ſolidum hoc, Gvajaci ferè texturâ, *pectinibus* utcunque rectis ſecundum quos finditur, ponderoſum, bicolor, in medio fulvum in ambitu album. *Cortex* qui alicubi adhuc adhærebat, ſatis craſſus, ſcaber, coloris ex fuſco cinerei, ſapore paulò acriore, nonnihil amaricante. Ligno odor Roſæ, ſapor aromaticus, amaricans primò, mox acris, & qui ad Schœnanthum accederet. Prunis impoſitum flammam celeriter concipiebat ſed ἄκαπνον, nec quicquam reſinoſi fundebat. Videtur ejus & Ruellius meminiſſe. Deſcribit enim *delatum ex novo Orbe lignum*, ex arboreſcente frutice in nodos inflexo & ſcabioſo, cortice ſcieque lacunoſa; materia dura criſpaque, colore intus buxeo, candido cingente orbiculo, quod prorſus olet roſas.

Bauh. H.P. l.4.c.27.

Bauhin. H. P. l.4.c.27. p.478. IV. *Aſpalathus rubens*, Ruellio *Lignum Rhodium rubeſcens & purpuraſcens*, Lugd. *Aſpalathi ſecundum genus*, eſt cortice exutus rubens. Taxo concolor, adeò fragrans, ut totum cubiculum odore ſuo impleret. Ruellius addit, aquis injectum protinus ſidere; ſubrubere & in purpuram cortice exutum quodam modo tendere. Aſportatur ex Rhodiorum inſulis. Referri huc debent, tam *Lignum Americanum* rubrum, diverſi à Braſilio generis, è quibus claves ſuas Barbari conficiunt; quam *Lignum Sangvinho* dictum totum rubrum & cruentulum, quod in Tercera habetur.

Ind. Orient. l.3.c.6. Linſch. V. *Ligna Americana* quinque, I. *Lignum Braſilianum ut charta candidum*, ſed nullius apud incolas pretii. Linſchottanus Cretæ & nivi, non Candore eſſe ait. II. *Lignum Braſilianum* viola-

Lerius in Hiſt. Braſil. *violaceum*, ex quo factæ tegulæ. Thevetus *Ligni purpurei* meminit, ex quo tincturæ fieri poſſunt. Simile ex ſuprema Africa, teſte Plutarcho, delatum erat, in quo Cajus Marius Rutilius, primus Ordinis popularis inter Romanos dictator, bellum curavit ſculpi, perſonarum imagines trecentas ſexaginta novem, digitis minores. III. *Lignum Foxo*, quod ur & alia varii generis ligna præſtantiſſima, inſula Pico promit. IV. *Lignum Caoba* quibusdam *ſaccarinum*, quòd ciſtæ in quibus impurum ſaccarum ad nos defertur, ex eo plærumque conficiantur; odoratum, colore ad purpureum vergens, poroſum, grave tamen, fibris variè diſcurrentibus, Quercinum referens. Magna ejus in Indiis copia. V. *Lignum Aſpalathi nomine ex Belgio* Wormio *tranſmiſſum*, quod eſt colore ex luteo nigricante, gummoſum, fibris rectis conſtans, odoratum, levi acrimoniâ præditum. Abit ab hoc *Lignum Lobelii* apud Pharmacopæum Delfenſem viſum, quod corticem etiamnum adhærentem habebat, rugoſum tortuoſumque admodum, colore & textura Ilicis, inodorum; & in cujus rimis nonnihil ſuavis odoris gummi hærebat.

Worm. in Muſæo l. 2. c. 15.

ARTICULUS II.

De Santalo.

Vid. TAB. CXXIX. & CXXX.

I. SAntalum *Veteribus Græcis* incognitum videtur. *Santalum* enim apud Plinium frumentacea herba eſt; nec ulla ratio, cur ejusdem *Sericatum* dicas: & quod in libro ſecretorum Galeno adſcripto extat, ſuppoſititium omninò eſt, & alicui ex Arabibus debetur: feciſſetque ſæpius ejus Galenus mentionem, ſi habuiſſet exploratum. Prima ejus apud Arabes mentio; inter Græcos verò recentiores Actuarius in Diaromaton ſuum Baſilicum inter alia tria Santali genera recipit. Cæpit magis innoteſcere, ex quo Orientalis India & novus orbis, noſtræ Europæ patere cæperunt. Quinque verò ſunt Santali genera 1. *Album*. 2. *Pallidum*. 3. *Rubrum*. 4. *Cinericium*. 5. *Chilenſe*: quibus ſubjungam 6. *Arbores materie nobiles* & 7. *Ligna aliquot*. Santalum.

I. Santalum album, in Nucis magnitudinem attollitur; *foliis* admodum virentibus, lentiſci æmulis. *flos* ex cæruleo nigricat. *fructus* Cerasi magnitudine primò viridis, deinde niger, inſipidus & admodum caducus. Inodora arbor eſt, niſi Cortice detracto exſiccetur: ſed & tum vix perceptibilem ſpirat. *Lignum* citrino magnitudine & materia omnino ſimile, niſi quod magis palleſcat, piri ligno æmulum; odore & ſapore imbecillius. *Naſcitur* in Timor quæ undique portuoſa eſt plurimum, nec non in Verbali portu Javæ. In exteras regiones delata arbor creſcit. Vidit enim Garzias in Andenager regni Decan metropoli in hortis regiis creſcentem; ſed planè inodoram. Exportatur Luſitanorum onerariis ex Malacca, in Cochin & Goa, inde in Malavar, Bengala, Canara, Decan & Guzarate. Frigidum eſſe credunt Arabes & Joubertus, & quidem ex illis Serapio in tertio gradu. Si ita eſt, vix hoc quod nunc habemus Arabum erit. Dici tamen frigidum poteſt, ſi evanidum eſt. Cum albumine uvi ſubactum, benè temporibus contra fervores capitis, & humorum ad oculos defluxum imponitur.

Garz. H. Arom. l. 1. c. 17. Acoſta H. Arom. c. 9. Bontius in Medic. Indor. ad Garz. caput 17. Linſchott. p. 4. Ind. Orient. c. 30.

II. Santalum pallidum, quibusdam *Citrinum*, & *flavum*, tantæ cum ſuperiore quoad arborem eſt affinitatis, ut unam ab altera nonniſi incolæ dignoſcant. *Lignum* eſt ſolidum, ponderoſum, & fundum ſi aquæ injiciatur petens, pectinibus rectis, pingue, colore ex pallido ruffuſcente & nonnihil in Citrinum vergente; ſapore aromatico ſuavi, amaricante: odore fragranti moſchum nonnihil redolente, qui facilè caput tentet & repleat. *Fructus* maſticatus purpureo & morino colore inficit. *Provenit* ibidem in locis apricis, ſed minore copiâ. Vix enim quinquageſimus

quis-

Santalum. quiſque truncus pallidus eſt. Quia fructus à ſpecie quadam Turdorum comeduntur, quos per alvum excernunt, fit, ut conſitis ita per arva & montes novis arboribus, ſylvæ nunquam deficiant, quamvis multa millia à Luſitanis & Hollandis cædantur. *Vſum* ſi ſpectes, primum hoc locum obtinet, magnusque ejus per univerſam Indiam uſus; ideò tantum legitimi ibi pretium, ut multo pluris ematur, quàm in Luſitaniam delatum vendi poſſit. Unde meritò dubites, an legitimum habeamus. Ex contuſo & tenuiſſimè molito, cum floribus Champac & Mogori, radicibus Curcumæ, Camphora & oleo nucis Indicæ recenti conficiunt unguentum pultis conſiſtentia, quo tam viri quam mulieres in Malacca corpus contra ſolis & febrium æſtus inungunt. Egregiè vigilias arcet, ventriculoque impoſitum choleram ſiſtit. *Cortex* viridis cæſarum arborum, neſcio quid exſpirat viroſi, & cerebro inimici. Unde ardentium febrium genus quoddam, in quo durante exacerbatione, quæ quatuor plærumque eſt horarum, ridiculas actiones ægri edunt, id muneris & opificii imitati, quod ſani exercuêre. Laborant & bulimo, caninaque fame, vorantque quicquid ipſis etiam fœdiſſimum obtuleris. In ligno *varietas* aliqua. 1. Ad portum Matomea quod creſcit, multum ligni parum cordis habet: in quo tota odoris gratia. 2. Ad portum Camanaſe, improbum eſt, quia plurimum ligni, nihil cordis obtinet. 3. In portu Verbali, vehementer quidem odoratum, ſed quod brevi ſeneſcit: nec aliter odorem poſt annum revocaveris, niſi multo ligno ad empto.

Bont Medic Indor. p. 22 edit. Leyd.

III. Santalum rubrum, Cæſ. *lignum odoratum rubrum*, Cord. *Lotus veterum, ſandalus rubea Officinarum*, arbor à nemine quod ſciam deſcripta eſt. *Lignum* quod adfertur, lapideæ ferè eſt duritiei & ponderis, pectinibus rectis denſiſſimis, criſpis interdum & tuber aut nodoſitatum veſtigia imitantibus; colore intenſius rubente quam Breſilium, ut ad nigredinem accedat. Odor evidens nullus; ſapor cum levi adſtrictione ferè fatuus. Commanſum vix modicum ſalivam tingit; linteum, ſi affricetur, magis; aquam ſi in pulverem redactum diu maceraveris, aut ſiveris ebullire. *Naſcitur* in India intra Gangem, in Tanaſarim, & maritimis quibusdam Coromandel. Magnâ copiâ ad nos adfertur. *Vſus* ligni in refrigerando major quàm albi & pallidi, ideò ſantalum in tali indicatione abſolutè poſitum, pro rubro ſumendum eſt. Inungitur temporibus fronti & arteriis in febribus. Notus in Officinis pulvis diattion ſantalon. Infuſum aut decoctum in ardoribus febrium delirantibus cum pauxillo granatorum ſucco loco vini exhiberi poteſt. Indi ex eodem idola & delubra ſua fabricant. Santali rubri quod in Officinis *Lignum aquilinum* dicitur, & quo in regno Congo febres curentur, Pigafetta meminit.

Pigafetta deſcript. Congo c. 7.

IV. Santalum Cinericium idem Pigafetta proponit. Sanant eo Gallicam ſcabiem, & tanti apud incolas eſt pretii, ut parva ejus particula ſervo robuſto commutetur.

V. Santalum Chilenſe copiosè in Chile provenit, ſed ab illo quod in Timor inſula creſcit, plurimum ſuperatur.

De Laet Ind Occid. l. 12. c. 9.

VI. Arbores materie nobiles ſunt 1. *Arabontan* ſeu *Pſeudoſantalum rubrum Braſilienſe*. 2. *Arabontan affinis*. 3. *Abelicea*, ſeu *Pſeudoſantalum Creticum*. 4. *Arbores pigmentifera*. 5. *Curaqua*, ſeu *Braſilium Hiſpanorum*. 6. *Arbor inſula Tabago materie ligno Braſiliano ſimili*. 7. *Pira Timinere* ſeu *arbor Guajanenſis* & 8. *Pavana Moluccenſis*.

Vid. Tab. CXXX.

1. *Arabontan* ſeu *Pſeudoſantalum rubrum Braſilienſe* arbor eſt quæ in quercuum altitudinem excreſcit, *caudice* aliquando adeò craſſo, ut vix tres homines amplecti poſſint. *Folia* ſunt buxi, parva, denſa, & ſpiſſa. *Fructus* nullus. *Ligni* maxima ratio. *Cortice* tegitur cinericio, ipſum deli-

bratum ad nos defertur, eſtque durum, ponderoſum, pectinibus ſatis rectis, coloris foris & qua parte imbres ſolemque paſſum eſt, ſanguinei, intrinſecus dilutius ruffeſcens. Sapor eſt dulcis, ſalivamque commanſum aut liquorem infuſum ringit. Eligito ruberrimum. Decorticatum inquit Cordus ad nos adfertur, ut pluvias vel alias ex induſtria affuſas aquas facilius imbibere poſſit. Hoc enim pacto id quod pallidius eſt, floridiorem colorem acquirit, quidam lixivio humectant. Facilè deprehenditur. Purpuraſcit enim in ſuperficie, intus remanente pallore. *Frequens* in Braſilia, & regione S. Crucis nomine vocata. Allatum Salomoni à Regina Sabæ, ſub nomine Almugim, ſomnium eſt Theveti. Munſterus in Calecut etiam & regno Pegu naſci ſcribit. *Vſus* in *Medicina* hucusque nullus; in tingendo maximus. Nam & *Cinis* lintea inficit ut nullo ſapone elui poſſint. Ruellius obſervavit in tenuiſſima ſegmenta vel taleolas findi & aliquot diebus macerari lanas, elutriatasque cortinis incoqui ut ſuccum liberaliter ebibant. Color tanto dilucidior, quanto ſaturitate fraudata, minus ſaniei hujus epotarunt. Sed ſi plus ſitiunt vellera, ut largius ſucco inebrientur, ſubnigricante colore refulgebunt. Certaret is infeſtivus color cum purpura, ſi pannis tam pertinaciter hæreret, ut primam gratiam geſtatu, attritu aut uſu non exueret. Sed vellus hujus ſucci non ſemper tenax, in rubtum colorem degenerat. Lixivio ferventi vitro deraſum injectum cum modico aluminis liquorem ad ſcripturam elegantem ſuppeditat. Uſus ejus & apud ſcriniarios aliosque opifices. Liquore in quo lignum ita decoctum eſt, ut penè nigreſcat, dignoſces an alumen in aquis medicatis contineatur. Nam ſi ille ſupra ſedimentum deſtillationis hujus affundatur, color ad nigredinem vergens, dilutior clariorque evadet, ſi alumen præſens ſit. *Differunt* bonitate hæc li. Santagna ſi Theveto fides. *Vilius* eſt quod lum. verſus Canibales, & totam regionem Marignan provenit. *Melius* quod circa Capo de Frie & alibi.

2. *Araboutan* ſeu *Pſeudoſantalo rubro Braſilienſi affinis* eſt illa in regno Gvineæ in inſula Coriſco arbor, quæ ligna Braſilienſia rubedine ſuperat, & cujus lignum politiſſimi ſpeculi inſtar nitet, tantæ duritiei ut vix ingenti labore inflecti poſſit. Fortè lignum Braſilianum flammei coloris Acoſtæ.

Ind. Orient. p. 6. c. 16.

Acoſta Hiſt. Novi orbis l. 4. c. 29.

3. *Abelicea* ἀπιάλιδα ſeu *Pſeudoſantalum Creticum*, Johanni Bauhino *Santalus adulterina Cretica*, arbor eſt aſpectu pulchra, magna, recta, ramoſa; cui *materies* dura & paululum odorata; pulvis quippe ſantala imitatur; *folia* Alaterni ſed rotundiora, profundè ſerrata. *Flos* ignotus. *Fructus* magnitudine quaſi Piperis, rotundus quaſi, colore inter viridem & nigrum medio. In ſolis montibus Leucis, altiſſimisque eorum jugis provenit, trabesque ex ea fiunt. Ignota veteribus, ni ſit ulmus montana Theophraſti, ſed folia neque leviter ſerrata ſunt, neque magna ut Piri, ſed longè minora.

Bauhin. H. P. l. 4. c. 37. p. 490.

Bellus epiſt. 2. ad Cluſ.

4. *Arbores pigmentiferæ* in Inſula Madagaſcar ſeu S. Laurentii habentur; ex quibus nigrum, flavum & purpureum colorem incolæ extrahunt.

Ind. Oriental. p. 4.

5. *Curaqua* ſeu *Braſilium Hiſpanorum*, Laetio *Caburaqua*, Mexicanis *Quamochitl*, & *Vitzquahuitl* vocatur. Frutex eſt ſpinoſus, cui *radices* ſurculoſi & candidi; *ſtipites* extra fulveſcentes intra rubei, contorti. *Folia* cordis ferè figurâ, frequentibus interveniis, è dorſo obliquè in latera procedentia, mucrone appenduntur. *Fructus* luteus Ericæ ſimilis. *Naſcitur* in frigidis, campeſtribus & montoſis apud Mechuacanenſes locis. *Temperies* ei frigida & ſicca, ſapor adſtringens. Tingit fila coccineo colore. Jus decocti primò fulvum, poſtea rubeſcit, ſi amplius decoxeris, cogitur in purpureum

Reccus R. M. N. H. l. 4. c. 28.

De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 21.

Santalum.

pigmentum; ſed alumen ſi admiſceas, in rubeum & Cinnabari decentius. *Duæ* ipſius ſpecies, quarum altera *Pinguica*, altera *Uxuqua* nuncupatur.

De Laet Ind Occid. l.17.c.28.

6. *Arbor inſulæ Tabago materie ligno Braſiliano ſimili*, naſcitur in dicta inſula juxta littora. *Materies* eſt ligni Braſiliani inſtar rubra. *folia* penè orbicularia. *Fructus* racemoſus uvis haud diſſimilis, ſaporis admodum grati.

7. *Pira Timinere*, ſeu *arbor Gvajanenſis*, procera eſt & recta, glabro *Cortice*. *Frondes* in faſtigio trunci tantummodo fert, quæ ad pyri folia quàm proximè accedunt. *Lignum* fert ſolidum, durum, & grave, colore roſſo elegantibus notis ſubnigris, gratâ varietate diſtinctum, magni ad fabrilia opera uſus; Barbari *Pira Timiniere* vocant, Hollandi Letter-hout.

Lugd. H.P. l.18.c.100. p.1864.

8. *Pavana Moluccenſis*, Acoſtæ & Lugd. *Lignum Moluccenſe*, Tabern. *Lignum Pavanum*, arbor eſt domeſtica, Mali Cotoneæ magnitudine, cujus *folia* Malvæ vulgaris foliis ſimilia; *fructus* Avellanis ſed minor, molliore cortice & nigricante. *Seritur* coliturque in hortis, nec alibi facilè invenias: tantique ab incolis æſtimatur, ut peregrinos ne ad ejus quidem aſpectum admittant. *Vſus* ligni inſignis, in evacuando, contra venenatorum morſus, morbos alios & avium captura. *In evacuando.* Pulvis enim, (teritur limâ è pelle caniculæ marinæ, vel tenui ferrea) ſcrupuli dimidii pondere, robuſtiſſimo etiam, ex aqua tepida, roſacea, vel juſculo gallinæ, manè exhibitus craſſos, lentos, & melancholicos humores, ſine nauſea, vomitu & dolore, niſi fortè in biliofis, evacuat. Cibus nonniſi peracta evacuatione ſumendus: poſt eum abſtinendum à potu: hypercatharſis verò decocti Oryzæ Cyatho vel aviculæ ſubitò ſiſtitur. In nonnullis tamen ani pruritum & excoriationem, quibusdam hæmorrhoides excitat. *Venenatorum morſus*, in eadem doſi ſeu ſumptus in aqua roſacea vel juſculo galli pulvis ſeu admotus retundit. *Morbos alios.* Experimento namque cognitum, febribus diuturnis, & continuis, iliacis colicisque doloribus, flatibus, hydropi, arenulis, calculo, urinæ difficultatibus, Choleriсæ paſſioni, & articulorum doloribus prodeſſe. *Avium captura.* Illico enim concidunt, ſi de oryza cui pulvis immiſtus eſt deguſtarint; ſi nimium aſſumſerint, moriuntur, graculi inprimis.

VII. Ligna ſunt aliquot. 1. *E Siam.* 2. *Cocogola.* 3. *Sapou.* 4. *Sambarane.* 5. *Lignum ex freto Magellanico medullâ flaveſcente.* 6. *Lignum Breſilio ſimile cæruleo tingens.* 7. *Ligna pretioſiſſima ex Havana.* 8. *Ligna, fructus & gummata tingentia Gvajana.*

1. *Lignum è Siam*, rubicundum eſt, flavedine eleganti miſtum & odoratum; & valdè leve. De Laet ad Pernabucenſe accedere ait. Wormius Muſæi l.2. c.19.

2. *Lignum Cocogola*, coloris eſt purpurei obſcuri, & fragile admodum. Maſticatum rubro colore ſputum tingit. Worm. Muſæi l.2. c.25.

3. De *Ligno Sapou* hoc duntaxat ſcimus, lanis tingendis percommodum eſſe. Linſchott. Ind.Or.p.1. c.24.

4. *Lignum Sambarane*, odoratum eſt, & Santalo albo perſimile, quo ſe in febribus Malaccenſes inungunt. Putatur eſſe Santali ſpecies, commendaturque ad Eryſipelata & inflammationes. Garz. H.A. rom. l.1.c.27

5. *Lignum ex freto Magellanico medulla flaveſcente*, arboris eſt cujusdam, quæ fructum nigrum Myrtillo ſimilem profert. Solidum hoc, grave, meditullio medulaceum, à quo velut à centro venæ rectâ ferè lineâ ad circumferentiã excurrunt. *Cortex* geminus; Externus ſcaber & inæqualis, ex parte fuſcus, ex parte cineraceus; internus mollior, flaveſcens ſeu pallidus. Ejusdem ſubſtantiæ coloris, ſalſum quid naturâ an caſu recipiens. Cluſ. Exot. l.2.c.7.

6. *Lignum Breſilio ſimile cæruleo tingens*, à Pharmacopæo Porentrutenſi Bauhinus acceperat. Colore & pectinibus Breſilii vulgaris, Bauhin. H. P. l.4.c.41. p.492.

odore

odore grato, ſapore cum dulcedine nonnihil acri. Leniter maſticatum cæruleo tingit colore, melior tinctura ſi alumen admiſcueris. Monrbelgardenſes ex Trecenſi urbe & Argentinâ accerſunt.

Acoſta Hiſt. Novi orbis l.4.c.30. 7. *Ligna pretioſiſſima ex Havana* & inſula Cuba ſunt plurima; ex quibus Ebanos, Caovana, Granadillos & ſimilia in Hiſpaniam invehuntur.

De Laet Ind. Occid. l.17.c.14. 8. *Ligna fructus & gummata tingentia Gvajana* ſunt varia. Ex *lignis unum* elegantem colorem purpureū fundit; *alterum* croceum; *tertii* liquor excoctus fervens purpureo tingit; frigidus coccineo. Ex *fructibus* eo qui dicitur *Annoto*, aliis *Orellana*, lanæ & præſertim byſſus colore aurantio inficiuntur: *Acinus* verò quidam cæruleum reddit. *Gummi* quod à certa arbore funditur, pannos pertinaci flavedine tingit. Adde denique arboris cujusdam *frondes*, quæ benè præparatæ colorem obſcurè rubentem emittunt.

Articulus III.

De Agallocho.

Tab. CXXX. Dioſcor. M. M. l.1.c.21. I. DE *Agallocho* pauca Dioſcorides, pauciora ſi ſub *Taril* nomine Plinius, plura Arabes, Serapio inprimis & Iben Sina prodidere. Dioſcorides Thyiæ ligno ſimile facit, forma ſine dubio & colore, non ſoliditate ac gravitate, ἐστιγμένον, id eſt punctis maculisque diſtinctum (in optimo cinereæ diſcurrunt venę) odoratum, accenſum inprimis. *Cortex* cutis inſtar mollis: hinc Plinius cute magis quam cortice veſtiri ait; & verſicolor. *Fructum* rotundum Piperis modo & rubentem an bene ipſi adſcribat Serapio, vix ſcitur; cum nec reliqui Arabes ejus unquam meminerint; & ipſe Serapio ſibi contradicere videatur, dum ſolum lignum in Arabia ex eo naſci ſcribit. Ex India & Plin. H.N. l.12.c.20. Arabia deportatur; ex confinio Caſiæ Cinnamique per Nabatæos Troglodytas Plinio. Sethi in diverſis Orientis partibus, meridionalibus inprimis naſci reliquit. Agallochum. Ramos à fluminum inundationibus raptos, per circumſtantes regiones deferri; ab arbore ſectos integro anno ſepeliri ſcribit, ut ita obruti ligni cortex marceſcat, lignumque purum remaneat, nihil tamen ex illo erodatur, eorundem fide traditur. Chamæleâ adulterari, quod Pandectarius prodidit omninò falſum. Mirum nihil de eo Galenum prodidiſſe, periere fortè in quibus egit libri. *Uſum & vires* ſi reſpicias calidum eſt in ſecundo & ſiccum *lignum*, ſubtiliumque partium, cerebro, cordi, & ventriculo infirmo convenientiſſimum. Facit πρὸς εὐωδίαν στόματος: toti corpori eſt διάπασμα: (ſiccis odoribus conſtant quæ διαπάσματα vocantur) θυ- Plin. H.N. l.13.c.1. μίαμα ἀντὶ λιβανωτοῦ, ſeu quod thus eo vilius tum temporis fuerit; ſeu quod non ſecus ac thus in ſuffumigio locum habeat. Si crebro ſuffiatur, pediculos creditur gignere. Radix drachm. j. pondere ſtomachi πλάδον καὶ ἀτονίαν mitigat. *Genera* diverſa Serapio prodidit. 1. *Arabicum* quod nihil præter lignum fert. 2. *Indum* propriè inter alia quę ibi proveniunt genera ita dictum, quod præfertur, inprimis ſi nigrum, ad varium colorem inclinans, multâ humiditate refertum, grave, durum, denſum, omni albedine carens, & diu ſupra ignem durans. Quia acte, prohibet pediculorum generationem ſuffitum. Provenit in inſula Fimua, quam me ignorare fateor. 3. *Monduni* ab Indiæ loco Mondel (Melinda fortè) dictum, quod illi proximum. 4. *Seiſ*, quod aquæ immerſum ſidit ob pondus, melius quo craſſius, bonitatisque nota, ſi aliquid luti adhæreat. 5. *Alkumeri* quod prædicto bonitate cedit. Præfertur nigrum, mundum aut etiam ad albedinem vergens, grave, diu permanens in igne. Duæ ejus ſpecies, Una *Kachile*, quæ melior eſt: altera *Saſori*, vilior. 6. *Seni*, in quo tumiditas ſuperflua. 7. *Albel* quod defertur

Agallochum.

ex terris Sufellæ (Sofalæ fertur) ſimile cæteris, Seni ſi excipias. 8. *Albakeli* omnium maximum & craſſiſſimum, ex quo pectines & tabulæ. 9. *Neuig* quod in Arabia provenit, & ad ſpecies ejus accedit. 10. *Samphium* quæ in Samphi civitate naſcitur; nec proprie eſt Xyloaloë. 11. *Humida*, cujus Serbi mentionem facit, & cujus quatuor ſunt differentiæ. Egregiarum eſt poſt Indicam virium, ventremque ſiſtit.

II. NOBIS Agallochum eſt triplex 1. *Præſtantiſſimum*. 2. *Officinarum*. 3. *Sylveſtre*

Linſchott. p. 2. Ind. Orient. c. 24. 32. Garz. ab Horto H. Arom. l. 1, c. 16. Bontius Medic. Indor. p. 19.

I. *Agallochum præſtantiſſimum*, Romano *Calampart*, Linſchott. *Lignum Calamba, Colamba, Calambes* ſive *Aloës*, Arabibus *Agalugem*, & *Hood*, Guzarati & Decan incolis *Ud*, arbor eſt Oleæ inſtar, interdum major; materie quæ Cortice craſſo regitur guſtus aromatici & ſubamari, nec tam ſuavis, dum viridis, odoris; hunc ſiccata acquirit, & in ipſa matrice fortè quod putreſcente Cortice & ligno, oleoſus humor ipſi ſeſe inſinuat, colligitur. *Folia* non deſcribit Garzias etſi ex Malacca allata; nec flos vel fructus additus, quod ob Tigrium illis locis frequentiam haberi non poſſit. *Naſcitur* in Sumatra, Cambaja, Siana & alibi. Optimum in Champas, vicina regno Chinæ regione, & in Cochin China. In Arabia non provenit. *Cortice* nudatum adfertur, quod uno ſæpè trunco diverſæ ſtirpium ſpecies coaleſcant. Ut ſeparentur, trunci in ripis fluviorum deponuntur in cœno. Carie, diverſi generis lignum, cum ligni aloës Cortice ſecedit; materia, quæ quia denſa minus putredini obnoxia eſt, (per L. annos nulla putredine tactam obſervavit Bodæus) relictâ. *Uſus* ejus apud Chinenſes in ſuffumigiis. Adeò quippe odoratum eſt, ut ſola tractatione ſine ullo ſubjecto igni, ſpiret admodum validè ſed jucundè. Pro thure ſubſtitui non credibile, ſi verum majorem hujus ibi copiam, thuriſque ſelecti centum pondo aureo emi; Agallochi etiam in India nati, tribus aureis libram, tempore Ludovici Romani decem. Ejus nempe ſyncerum pretii eſt, ut cum argento & auro dependeretur, & inter ſolos Indiæ Reges diſtribuatur. Minus ergò bonum ad nos adfertur. Falſum, Ibenſinam, ut odor eliciatur, elixari ſcriberet: nec ulla apud eum recentiores vel alios veteres hujus mentio; aliud fortè exemplar Garzias habuit. Pulvis ſcrupuli unius pondere choleræ & ventriculi affectibus medetur, & tineas cum aſcaridibus efficaciter necat. *Præfertur* multum nigricans, cinereis diſcurrentibus venis, ponderoſum, plurimo humore pingui prægnans. Igni accenſum, multum humoris exſudare debet; nec obeſt, etſi non ſubſidat in aquis; accidit id ſæpè ſelectiſſimo. Guzarate & Decan incolæ magna fruſta requirunt. Cordus exigit odoratiſſimum etiam per ſe ut eſt integrum; guſtu valdè aromaticum, modicè amareſcens, leviter adſtringens, pingue & reſinoſum, cujus ſuffitus latiſſimè ſpargat odorem, & guſtatum ac palatum commendet. De *Differentiis* nihil occurrit. Cordus maculoſum & criſpum ſe ſæpe vidiſſe ſcribit. Radici proximum fluctuantibus venis in criſpum habitum vibratur. Veneti unum genus norunt, quod Alexandriâ habent, ex Arabia delatũ. Paludanus aliquot ſe ſpecies habere notat, amœnas odore omnes, variatas & maculoſas, pinguedine plenas, denſas & craſſas: ſed quas non deſcripſit.

Bodæus ad Theophr. l. 9. c. 7. Scalig. in Exercit.

Paludan. ad Linſchott. hiſtor.

Linſchott. Ind. Or. p. 2. c. 24. p. 4. c. 32. Bauhin. H. P. l. 4. c. 30. p. 477.

II. *Agallochum Officinarum*, aliis *lignum aloës*, *lignum Paradyſi*, *lignum ſanctæ Crucis*, *Palo d' Aguila*, ſeu *d' Aguilla*, lignum eſt pectinibus plerumque denſis & rectis, quodque transverſim ſectum quernei ligni pectines æmulatur, partim albicans, durum, grave, pingve, & cum quadam aromaticâ acrimoniâ amaricans, ſuaviſſimumque ſpirans odorem. Prunis injectum bullas agit, totumque ſenſim colliqueſcit; flammeſcit tandem ſi ſufflando pergas. Fruſtulum

Lo-

Lobelii è trunco avulſum ponderoſum erat, venis multis, fuſcis, amaris, & pingvioribus, quæ manducatæ ceræ modo lenteſcebant. Reliqua ligni materia & ſuperficies alba, fragilis, minus aromatica. *Provenit* in iisdem cum ſuperiore locis.

Lugd. H. P. L. 18. c. 12. Garzias H. A. l. c. *III. Agallochum ſylveſtre*, Hiſpanis *Aquila brava*, Lugd. *Xyloaloë ſylveſtris*, in Zeilan, Comoria & tractu Coromandel provenit. Mirum in modum æmulatur Agallochum, inodorum tamen eſt. Concinnantur ex eo ſphærulæ precatoriæ; ſatrapisque & ſacerdotibus ſtruuntur rogi in India. *Adulteratur*, ſi Plateario credimus, ligno quodam in montibus Almaſiæ nato, quod pondere, nodoſo habitu, & quadam aromaticâ vi notas ejus refert. Agallochum. Bauhin. H. P. l. 4. c. 2. p. 481.

HISTORIÆ NATURALIS DE ARBORIBUS

LIBER X.

De Arboribus miſcellis Exoticis.

Caput I.

Tab. CXXXI. CXXXII. CXXXIII CXXXIV

De aliquot arboribus Novæ Hiſpaniæ.

CLaudant tandem agmen *Arbores miſcellæ Exoticæ*, recenſebimusque inter eos primò *Arbores quasdam Novæ Hiſpaniæ*, mox *Braſilienſes*, tum *Venenatas*, tandem *Admirandas*. Arbores Novæ Hiſpaniæ occurrunt ſeptendecem. 1. *Quauhxilotl.* 2. *Tlapalezpatli.* 3. *Chichictlapalezquahuitl.* 4. *Ahuapatli Tilacenſis.* 5. *Bitoncus.* 6. *Toloxochitl.* 7. *Tzzlehuayopatli.* 8. *Cocoquahuitl.* 9. *Soconam.* 10. *Tepeyzquixochitl.* 11. *Ihuxochitl.* 12. *Acopatli.* 13. *Tzopelic quahuitl.* 14. *Tzitzin.* 15. *Tlilxapotl.* 16. *Totocapollin.* 17. *Tlacotezquipatli*, quibus adde *fructus duos* in Perſia, & aliquot Americanas arbores.

Recchus R. M.N.H. l.3.c.61. *I. Quauhxilotl* ſeu *arbor Cucumeris moſchati*, magna eſt, *foliis* ternis ocyminis proximis ſed majoribus & latioribus, ſpinulis undique horrentibus; *floribus* candicantibus cymbalorum figura; fructu Cucumeris falcati formâ, viridi ſed in luteum vergente ſtriato, eduli prædulci, & qui Galliam moſchatam redolet, ſed odore evanido. *Provenit* in calidis Jauhtepecenſibus juxta aquarum decurſus. *Folia* decocta & auribus infuſa ſurditatem à frigiditate exortam tollunt, calida & ſicca in primo. Datur & *altera ſpecies*, ſed ſpinis carens, foliis ſerratis, pennatisque ramulis.

II. Tlapalezpatli, ſeu *arbor ſanguinem ſiſtens*, aliis *Etzpatli* mediocris eſt, *foliis* Origani, *flore* parvo & candido, qui racematim dependet; & in Septembre prodit. *Fructu* ut ferunt, nullo. *Gaudet* gelidis montoſisque, aut aliquanto calidioribus. *Cortices* decocti urinam evocant, ſanguinemque per colem fluentem cohibent: ipſe cortex alvum coercet. Reccus l.c. c.63.

III. Chichictlapalezquahuitl, ſeu *arbor ſangviflua*, *fert folia* oblonga obtuſa & circa pediculum ſenſim attenuata; lacque primò candens tandem rubeſcens fundit. *Flore* & *fructu* carere ajunt. *Naſcitur* apud Quauhnacenſes temperatis plagis, aut paulò frigidioribus. Calida eſt, glutinoſa, reſinoſa, odora, & adſtringens. *Cortex* ſtipitis tuſus & ex aqua potus ſiſtit hæmoptyſin. Reccus l.c. c.64.

IV. Ahuapatli Tilacenſis, arbor eſt magna, cui *ſtipes* intrinſecus pallidus, *folia* ſpinoſa, Ilicis ſimilia, ſed paulò longiora: *flos* parvus luteus, orbicularis: *fructus* nigreſcens. *Provenit* in collibus planisque Miſtecæ ſuperioris locis. Ramenta *ſtipitis* decocta ictericis magnoperè conferunt. Reccus l.c. c.65.

V. Bitoncus arbuſcula eſt ulnam unicam longa, *radice* alba, ſtipite circa exteriora ſubfuſco; *foliis* ternis, quorum medium haſtarum muconi-

cronibus ſimile, bina minora & orbiculatiora. *Naſcitur* in Philippinis inſulis. *Radix* calida & ſicca ordine tertio, amara, odora & acris. Vacuat moderatè & citra anxietatem.

Recchus l.2.c.20.

VI. Toloxochitl, arbor eſt magna, foliis Mali Medicæ ſed duplo longioribus; umbilico ac *flore* cordis figura, multis foliis candidis, interius rubeſcentibus, pinguibus, levibus, tenacibus, glutinoſis, & ſuaviter odoratis ſtipatus. *Creſcit* in Mexicanæ campeſtribus humilibusque locis. *Flores* calidi ſunt in ſecundo & ſicci, roborantque ventriculum. Infunduntur utero contra ſterilitatem.

De Laet Ind. Occid. l.5.c.4.

Recchus l.2.c.26.

VII. Yzt ztlehuayopatli, ſeu *radix Caryophillaa*, arbor eſt mediocris, *foliis* Limoniæ mali ſed infernè candidis hirſutisque, supernè nigricantibus; Flores candicant, fructus orbicularis & parvus. *Naſcitur* in calidis Tlanei collibus. *Radix* quæ in tertio calida & ſicca, Caryophillos ſapit, eorum benè ſuppletura locum. *Folia* ſtæchadem odore imitantur. *Cortices* tuſi & aſſumti dyſenteriam tollunt.

Recchus R. M.N.H. l.3.c.73.

VIII. Cocoquahuitl Vexactenſis ſeu *arbor Cardiaca*, leguminis fert *folia*, & circa eorum exortum exiles *floſculos*, ac rubeſcentem ſuccum. Hic ſemunciæ pondere Syncopi & laſſitudini confert, ſi ſingulis diebus ſumatur.

Recchus l.3.c.74.

IX. Soconam arbor eſt *ſtipite* fuſco candidis punctis diſtincto; *foliis* Senæ minoribus; *floribus* in muſcarii modum albis, & ex albo rubeſcentibus. *Naſcitur* in jugis Yztzolucè. Planta authori inſignis propter duo morborum genera ferè inſanabilia, quorum tamen non meminit. *Folia* quæ amara & adſtringentia, tuſa & cum reſina permixta, tineæ ac lichenibus medentur.

Recchus l.3.c.76.

X. Tepeyzquixochitl arbor eſt magna, *foliis* Yzquixochitl ſed majoribus; *floribus* candidis, calycibus hirſutis contentis, ac in magna muſcaria compoſitis inodoris. *Provenit* Cocolani & Chiatlæ calidis regionibus. Frigida natura ſiccaque eſt, ſapore paulatim dulci. *Cortex* tritus ardorem gingivarum tollit, & dentes firmat, duar. drach. pondere ſiſtit alvum.

Arbores Novæ Hiſpaniæ.

Recchus l.3.c.77.

XI. Thuixochitl, ſeu *flos pennas avium referens*, eſt arbor magna, *foliis* quinis per intervalla prodeuntibus, oblongis, incurvis; *flore* rubeo pennis avium ſimili, qui vere primo funditur. Rami amabilem ferentem facere dicuntur, quod nugæ. folia, quia frigida, extinguunt febres. *Provenit* calidis & humidis locis. Duæ ejus *ſpecies*. *altera* fert flores candentes; *altera* ex viridi albeſcentes.

Recchus l.3.c.83.

XII. Acapatlis arbuſcula eſt hominis altitudine; radice ſurculoſa, ſtipes eſt lævis, cavus & quadratus; *folia* raphani per ambitum crenata ſerræ in modum, *flos* albus, *fructus* nullus. *Naſcitur* apud Panuceuſes. *Folia* tuſa & applicata abſumunt lienem, & dolorem ejus ſedant.

Terent. apud Recchum p.437

XIII. Tlopelicquahuitl arbor videtur. *Folia* atrovirent, & multum inflectuntur. Rami flavi ex viridi.

Terent. ibid. p.436.

XIV. Tzitzin videtur ramus arboris. *Folia* bina Caſtaneæ ſimilia, ſaturati coloris valdè, duos digitos tranſverſos lata, longa quatuor.

Terent. ibid. p.418.

XV. Tlacotequitzpatli, eſt ramus arboris, folia oleam quodammodo repræſentant.

Terent. ibid. p.432.

XVI. Tototapollin videtur arbor. Rami virides punctis albis conſperſi; in quavis ala videtur latitare quaſi bacca viridis.

Terent. p.430.

XVII. Tlilzapotl fortè arbor; pomum adnaſcitur brevi pediculo Cydonio ſimile ſulcis aliquot conſpicuum, colore ferè Caſtaneæ.

De Laet Reſp. Perſ. p.162.

XVIII. Fructus duo in Perſia ſunt *Deniû* & *Carbuſe* circa Caſtellum Seilizure; quorum *ille* magnæ molis & ſucci plenus, quam incolæ poſt cibum loco potus uſurpant; *hic* molè eſt Cucumeris, flavo colore & ſuavi ſapore.

De Laet Ind. Occid. l.1.c.2.

IX. *Arbores & frutices Americani* ſunt ſequentes. 1. *Higillo pintado* in inſula S. Johannis de portu divite, frutex cujus foliorum ſuccus vulnera potenter conglutinat. 2. *Frutex*

S. Ma-

Arbores Braſilienſes.

S. Mariæ, ſuperiore in medendo haud inferior. 3. *Arbor cortice Zingiberis inſtar acri*, cujus cortex lævis, *materies* dura, interius ſubnigra; folia rotunda, obſcurè virentia; *flores* in umbellam collecti exterius purpurei, intus aurei. Amat ripas & uliginoſa loca. 4. *Arbor fructu variegato*, qui eſt pyro haud abſimilis, eleganti colorum varietate diſtinctus, & veluti maculis ſparſus. 5. *Annedan* arbor Canadenſis, cujus frondium decoctum ſcorbuticis vehementer opitulatur. 6. *Esquine* arbor Floridana, decantati contra luem veneream uſus.

De Laet l. c. c. 17.

De Laet Ind. Occid. l. 4. c. 14.

Caput II.

De aliquot arboribus Braſilienſibus, & aliis.

ARbores Braſilienſes ſunt, 1. *Zamouna*. 2. *Cuipouna*. 3. *Iperoba*. 4. *Arariba*. 5. *Saiimbe Iba*. 6. *Guapereiba*. 7. *Guiraparibа*. 8. *Atzpan*. 9. *Jecouiba*. 10. *Cabus Iba*. 11. *Tremate*. 12. *Atlyna*. 13. *Jaborandi*. 14. *Canambaja*. 15. *Arbores duæ innominatæ*. 16. *Frutices quinque innominata*. 17. *Tipi*.

Piſo de facult. ſimpl. l. 4. c. 55.

I. Zamouna eſt arbor excelſa & in medio duplo plus obeſa, mulierisque uterum ferentis inſtar tumida. *Materies* trunci intus alba, medulloſa & ſuberoſa; exterius cinerea, validis & horridis ſpinis à pede ad verticem usque obſeſſa. Rami quinque foliis acuminatis & oblongis veſtiuntur. Elicitur ex ſpinis raſis & contuſis ſuccus, qui inflammatis & lachrymantibus oculis medetur.

Piſo l. c. c. 39.

II. Cuipouna flores flavi. Succus è cortice raſo expreſſus, & cum aqua limpida permiſtus, ulcera inveterata & purulenta mundificat.

Marcgr. H. N. l. 3. c. 3.

III. Iperoba arbor *cortice* cinereo punctulis albis variegato. *Folia* craſſiuſcula cinerei ex viridi coloris, tria more phaſelorum apponuntur. *Lignum* album inſtar betulæ ad varia utile.

Marcgr. l. 3. c. 8.

IV. Arariba cortice eſt cinereæ inſtar fraxini interius albo, qui in aqua coctus fit ruber, & cum illo tingitur.

Marcgr. l. c. c. 10. p. 11.

V. Saiimbe Iba, Luſitanis *Cairveira brava*, arbor Acajuibæ ſimilis. *Folia* illius æmula, verum ad tactum duriora, rugoſa, & hiſpida. *Flores* in umbellam congeſti, multi, parvi, inodori, menſe Martio viſuntur. *Fructus* nullus.

Marcgr. l. c. p. 118.

VI. Guapereiba Luſitanis *Mangue vereadeiro*, habet *lignum* grave ſolidum, *cortice* brunno rectum; *folia* craſſa, nervoſa, lætè viridia; *flores* in calycibus longiuſculis multos ex viridi ſubluteos. *Fructus* decidens cancrorum terreſtrium, qui ſub his arboribus degunt, fit pabulum.

Marcgr. l. c. c. 11.

VII. Guiraparibа, vel *Uruparibа*, Luſitanis *Pao d'arco*, eſt arbor alta, lætæ & mediocris craſſitiei; folia in frondes congeſta ferens. Quælibet enim frons quatuor aut quinque habet, inæqualis magnitudinis, oblonga, ſaturatè virentia, ſplendentia, ad tactum membranacea, nervo ſecundum longitudinem excurrente. Menſe Decembri [illegible], flores protrudit. Copioſiſſimos, magnos, flavos, tres aut amplius digitos longos, ſuperius in quinque quaſi folia ſectos, ſine ſtaminibus, inodoros; quibus decidentibus folia iterum erumpunt. Florens tota flava apparet, & ad tria vel quatuor milliaria dignoſcitur.

Nieremb. H. N. l. 15. c. 59.

VIII. Atzpan frutex eſt duorum cubitorum altitudine, *radicibus* fibrarum in modum, *foliis* amygdali ſerratis & paulò minoribus, *caulibus* tenuibus, è quorum poſtremis flagellis *flores* albi erumpunt, qui priusquam hient, ſimiles ſemini Coriandri videntur, ac demum ſeneſcentes in pappos abeunt, à quibus flagellis flore onuſtis *vexilli* nomen invenit. Temperatum *ſolum* amat quale eſt Mexicanum. Sapor eſt acris, vehemens odor, ac calefaciens & exſiccans ordine ferè quarto naturæ. Quamobrem confricatam foliis faciem mirè dicitur extergere, leprasque, tineas, lichenas & varos cum aliis ſordidis

cutis

Digitized by Google

cutis vitiis curare. Eadem & ſuccus operatio.

Marcgr. H. N.l.3.c.16. *IX. Jecuiba* eſt arbor ſatis alta, Cortice ſubcano, *foliis* ſibi alternatim oppoſitis, tres digitos circiter longis, acuminatis, nervo ſecundum longitudinem & venis tranſverſis. *Flos* eſt cæruleus. *Lignum* ex ruſſo brunnum & nigro undulatum, ad ſculpturas egregium.

Marcgr. l.c. c.10. *X.* De *Cabui Iba* hoc tantum extat, Luſitanis *Pan amorello* dici, arboremque eſſe magnam & altam, cui rami & folia arbori Tamarindiferæ ſimilia.

Marcgr. l.1. c.2. *XI. Tremate* frutex eſt arboreſcens, Mali Punicæ figurâ ſimilis, *Cortice* ſambucino, *ligno* albo & medullam continente. *Folia* obſcurè viridia, aſpera, multis venis conſpicua. In ramorum extremis umbellæ magnæ, *floribus* luteſcentibus onuſtæ, quibus aliquid purpurei admiſcetur, & in quorum medio multa ſtaminula flaveſcentia. Faceſſunt in pappos & exactè odorem ſtyracis referunt. In papposis Capitulis eſt *ſemen* minimum, rotundum, nigrum, papaverino minus. Braſilienſes foliis contuſis in oculorum rubedine utuntur.

De Laet Ind. Occid. l.7.c.2. *XII. Atlyna* arbor eſt quæ juxta Cacaoferas plantari ſolet, ut eas inumbret, & à ferventibus ſolis radiis defendat. Nam ad nihil præterea utilis eſt, quod ſciam.

Marcgr. H. N.l.1.c.8. *XIII. Jaborandi*, planta eſt fruticeſcens. *Radix* lignoſa, tenuis fuſca. *Caules* minimum digitum craſſi, per longa intervalla nodoſi, teretes & ſaturatè virentes, quibus ad nodos rami itidem nodoſi & virentes. *Folia* à ſex ad decem digitos longa, ſaturatè viridia, ſplendentia, membranaceæ chartæ inſtar; in extremitate incurvata, nervo ſecundum longitudinem & venis obliquis conſpicua. *Radicis*, quæ ſi maſticetur linguam aduriṫ, in liberando à Catarrhis capite, uſus. In gonorrhœa præſentiſſimum eſt remedium, ſi contuſæ in aqua maceratæ decoctū adhibeas. Prodeſt & contra venena, urinęque ſuppreſſionem.

XIV. Canambaja frutex eſt *ligno* exterius cinereo, *foliis* craſſis, ſubſtantiâ Aloës ſimilibus, ſemipedem enſes & amplius longis, in ambitu exſectis. Per medium folium interius tranſit ligneus nervus, ſecundum longitudinem. Arbores Braſili- Marcgr. H. N.l.2.c.14.

XV. Arbores duæ innominatæ Braſilienſes apud Marcgravium habentur. Marcgr. H. N.l.3.c.18.

1. *Prima* eſt *caudice* recto, & mediocris altitudinis, *Cortice* cinereo, *ligno* fragili & medulloſo. Abit ſuperius in multos ramos foliis nudos. *Folia* in extremitatibus in frondes congeſta, quinque ſex aut ſeptem, ſupernè dilutè viridia, infernè albicantia, quædam oblonga, quædam penè rotunda, nervo ſecundum longitudinem & venis tranſverſis ordine ſibi oppoſitis. *Floſculos* oblongos in umbellam congeſtos, longi pediculi qui inter frondes proveniunt ſuſtinent, albos, ἰξαφύλλυς, & ſuavis odoris. *Fructus* non meminit author. In icone malè folia venulis reticulata ponuntur.

2. *Arbor ſecunda innominata*, eſt *ligno* lento, *Cortice* cinereo albicante; *foliis* oblongis, ſolidis, lævibus, ſuperius viriditate ſplendentibus, inferius olivaceis & ad tactum holoſerici inſtar glabris. *Floſculi* in extremitate ramorum multi, ſpicatim congeſti, lutei coloris; quos *bacca* ribium magnitudine excipiunt. Poterat ad bacciferas referri. Marcgr. H. N.l.3.c.18.

XVI. Frutices innominati quinque Braſilienſes quoque ſunt.

1. *Frutex innominatus primus*, *Cortice* eſt gryſeo, foliis carinatis ſcaphæ figura, dentatis, lætè viridibus. *Flores* in extremitate ramorum ſpicatim proveniunt, ſuavis odoris. Spica floribus adhuc clauſis coloris eſt ſanguinei; hinc fit flava, prout & flores pandente, qui ſunt quinquefolii. Marcgr. H. N.l.2.c.5.

2. *Frutex innominatus ſecundus*, in albæ ſpinæ altitudinem excreſcit. *Rami* rari, ligni *cortex* viridans. *Folia* tres circiter digitos longa, ſuperiore parte dilute viridia, & ſicca- Marcgr. H. N.l.2.c.14.

Arbores Braſilienſes. ſiccata nigra, inferiore lanuginoſa & alba. *Floſculi* copioſi, minimi, lutei, racematim in ramorum extremitatibus pendent, qui aperti ſtellulas referunt quinque aut ſex foliolis conſtantes. *Fructus* non deſcribitur.

Marcgr. l. 2. c. 15. 3. *Frutex innominatus tertius, ligno* eſt albo, medulloſo; *foliis* acuminatis, latis, ſerratis, planè hirſutis, infernè viridioribus, supernè nigricantibus. *Fert* echinos ſeu globulos aculeatos, fuſcus, magnitudine piſorum, qui verticillatim ramis adhærent, duodecem & quindecem ſæpè. Tacti, vel centum numero ſimul veſtimentis & capitibus, jubisque equorum adhærent.

4. *Frutex innominatus quartus*, aculeatus eſt. In quolibet aculeo tria foliorum, buxi foliis ſimilium paria. *Floſculi* τετραφύλλοι, longi, dilutè ex albo purpuraſcentes, ſtaminulis albis inſtructi. *Bacca* in proprio pediculo ovales, Sambuci baccarum magnitudine, obſcurè purpureæ, nigricante brunno tingentes: in quibus lapis parvus, albus, compreſſus.

5. *Frutex innominatus quintus*, multis *virgultis* rectis colore Ceraſi ex una *radice* aſcendit. *Folia* in ramulis, læte viridia & ſplendentia, quæ cum ſtrepitu franguntur. *Floſculi* candicantes, cavi, figuræ pilei Braſilienſis, in quinque crenas ſuperius diviſi; in quorum medio ſtaminulum album, filo haud craſſius, quod interius alia minutula ſtaminula flaveſcentia ambiunt.

Piſo de facult. ſimpl. l. 4. c. 91. *XVII. Tipi* eſt frutex arboreſcens, qui in ſylvis Braſiliæ, & Olindæ promontorio reperitur. Fit ex Cortice in aqua contuſo mucus viſcidus, quo adultorum à vagis articulorum doloribus infeſtata membra, cum felici ſucceſſu fricantur.

Caput III.

De Arboribus venenatis.

ARbores venenatæ ſunt plures 1. *Penoabſou*. 2. *Gucho*. 3. U*hebehaſou*. 4. *Macanillo*. 5. *Baxana*. 6. *Aguapa*. 7. *Madiopera*. 8. *Anda*. 9. *Tangaraca*. 10. *Arbores aliquot innominatæ* quibus 11. *Herbas duas* adjicio.

I. Penoabſou arbor eſt Americana, cui *cortex* odoris planè admirandi, *folia* portulacæ ſpiſſa, & perpetuò virentia. *Fructus* fert grandioris pomi magnitudine, venenatos. Singulis ſenæ nuces inſunt, Amygdalis noſtris ſimiles, niſi quod latiuſculæ & compreſſæ, in quibus ſinguli nuclei conduntur. Ex contuſis oleum exprimitur ruffum, quo vulnera ad miraculum glutinantur. Thevet. c. 58. Singul.

II. Guchon peſtilentiſſima eſt planta. Ros ejus virus. Quiſquis contingat, perinde ac veneno contaminatur. Qui fixo inſpexerit obtutu, duos morbos contrahit; obcæcatur & turget ut hydropicus. Nieremb. H. N. l. 14. c. 105.

III. U*hebehaſou* inter venenatas Bauhinus recenſet. Arbor eſt altitudinis miræ, *foliis* braſſicæ, fructu pedem longo, nō eduli, ſed ſolarum apum pabulo. Fert *gummi* rubrum, & mellis tantam copiam, ut pertuſo cortice quinque vel ſex menſuræ limpidiſſimi & optimi prodeant. A longè viſa artificio potius quam natura efficta videtur. Appetitur & ab animali quodam *Heyras* dicto. Thevet. l. Singul. c. 58.

IV. Macanillo eſt arbor modica, & *ramos* humi ſpargens. *Folia* noſtratis ferè pyri; *flores* plurimi; quibus ſuccedunt *poma* exigua, rotunda, & producta, pauxilla rubedine diſtincta, odore tam ſuavi, ut vix quiſquam comparari poſſit; ſed præſentiſſimi veneni. Arboris *umbra* adeò *noxia*, ut qui ſub ea obdormiſcunt, horrendum in modum inflentur: & gutta roris è ramis decidens, cutem erodentis aquæ inſtar excoriet. Ex fructu venenum immedicabile De Laet Ind. Occid. l. 1. c. 1.

con-

conficiunt Barbari. *Naſcitur* in inſula S. Johannis de potru Ricco.

Thevet. T. 1. Coſmog. l. 10. c. 3. *V. Baxana* provenit in inſula quadam ab Armuzio decem milliaribus diſtante, nunc deſerta. *Fructus* vel minimum deguſtatus, ſuffocat; ut & umbra, ſi quis vel per quadrantem horæ ſub ea moretur: cum tamẽ in aliis regionibus radix ejus omniũ venenorum ſit antidotus, ut & fructus qui *Rabaxis* vocatur.

De Laet Ind Occid. l. 9. c 4. *VI. Aguapam* fert novum regnum Granatenſe, ejusque ita noxia umbra eſt, ut ſi quis Hiſpanus ſub illa ſomnum capiat, ſupra modum infletur: ſi nudus, barbarus etiam, diſrumpatur.

De Laet Ind. Occid. l. 15. c. 4. *VII. Madiopera* arbor in Braſilia, cujusque fructus pruno perſimilis, colore aureo, nuce intus Amygdalæ inſtar dulci, adeò venenatæ eſt qualitatis, ut ſi quis paulò largius eo veſcatur, ſtatim emori ſit neceſſe. Comprobatum id ſedecim è conſortio morte, magno reliquorum periculo.

Idem l. 15. c. 8. *VIII. Anda* vaſta & elegans in Braſilia arbor, ex ejusque fructu oleum elicitur quo corpora ſua barbari inungunt; Cortex in aqua maceratus, animantes omnes ſoporat.

Piſo de ſimplic. facult. l. 4. c. 52. *IX. Tangaraca* quæ Hiſpanis *Erva de Rato* duæ ſunt ſpecies. *Priori* folia ætè virentia, acuminata, ſesquidigitum circiter longa, & multis nervis atque venulis diſtincta; *flos* primò albicans, mox aureo colore niteſcens. *Alteri folia* longiora & triſte viridia; *flos* ſaturè purpureus & umbilicatus; *fructus* rubo ſylveſtri haud diſſimilis. Flos folium & ſemen manducata, confeſtim hominem interimunt: at radix ejus, ex vino vel alio aliquo liquore propinata, præſentiſſima eſt antidotus. Diverſam à Baxuna vide.

Thevet. Singul. c. 61 *X. Arbores innominatæ* ſunt I. *Arbor fructu pila palmaris magnitudine*, qui quidem viſu ſpecioſus ſed venenatus. Succo imbuunt Barbari ſagittas. II. *Arbor ſucco venenato radice eſculenta*, ex qua ſcarificata ſuccus mortifer emanat; ex radice fit farinâ, qua barbari in inſulis Canibalinis utuntur. III. *Arbor in Orellana piſces ſoporans*, quæ plærumque juxta domicilia plantatur. Ramuli nonnihil fracti manibus inter undas, repletis à marino æſtu elycibus, teruntur, ut ſuccus Corticis ſe diffundat. Sic piſces ſtatim ſupernatant, & manibus capiuntur. Arbores venenatæ. De Laet Ind Occid. l. 17. c 14. IV. *Arbor pomis venenatis in Darien*, quæ manducata in vermes abeunt. Umbra adeò lethalis, ut qui ſub ea aliquando dormierunt, turgido capite & amiſſo penitus lumine expergefacti ſint. Nieremb. H. N. l. 14. c. 11. V. *Arbor foliis & ligno venenatis in Hiſpaniola*, cujus folia, necdum attacto corpore vibices elevant ingentes, & niſi eis aquâ marinâ vel ſalivâ matutinâ obſtetur, lethalem dolorem excitant. Lignum olfactu mortiferum eſſe ajunt, nec portari à quoquam ſine vitæ periculo, niſi remedium ab odore cujusdam herbæ acceſſerit. VI. *Fruticeta in inſula S. Iohannis de porto Ricco*, quæ juxta littora naſcuntur, & poma piſcibus exitioſa, ſi in aquam decidunt, ferunt. De Laet Ind. Occid. l. 1. c. 1. VII. *Arbor in inſulis Canibalum* quæ fructum fert pomi viridis inſtar, quo manſo lingua hominibus ita inflatur, ut viginti quatuor horarum ſpacio nullus illius ſit uſus, nullâ impoſterum noxâ, ſpontè enim tumor remittit. Eadem fortè cum Baxina vel Macanillo. Addo *Arborem ſiliquatã in Sierra Liona*, cujus fructus exitialis. Purchaſ. in Nav.

XI. Herbæ ſunt ſequentes I. *Quibei*, quæ foliis eſt aculeatis, flore violarum æmulo ſed longiore. Feris devorata præſentiſſimum adfert exitium. Provenit in inſula S. Johannis de portu divite. II. *Herba in valle Guaxaca*, virtute mirabili. De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 20. & l. 10. c. 28. Nam ſi quis lento veneno intra annum tollere in animum inducat, ei hanc herbam jam annuo tempore decerptam exhibeat neceſſe eſt; ſin ſtatim, recentem. III. *Mio* herba in Peruvia, quæ animalia ſi attigeſint enecat.

* * *

Arbores Admirandæ. Vid. Tab. CXXXIII CXXXIV

Caput IV.

De Arboribus admirandis.

ADmirandæ plantæ ſunt Arbores, Frutices, & Herbæ aliquot.

I. ARBORES ſunt plures.

Eccheleñſ. Hiſtor. Orient. p. 221.

I. *Arbor fructu impragnante*, quæ prodente ex authore quodam Echelenſi, in Indica quadam inſula naſcitur. Svaviſſimus eſt, & ſi à virgine vel nupta comedatur, inrumeſcit utero, & poſt biduum vel triduum ad ſummnm, parit fætum exanimem, nullis notis ab humano diſtinctum. Fides ſit penes authorem.

Cluſ. Exot. p. 152. ex epiſt. ad Monardē.

II. *Arbor ſanguineos ſudores excitans*, qua Indus quidam in urbe Poſto in curandis morbis utebatur. Illito artubus & parri affectæ ſucco, tectoque ſtragulis benè corpore, merus ex partibus inunctis manabat ſanguis. Multos ſanitati reſtituit, ſed nullo modo induci potuit, ut plantam indicaret.

III. *Arbor venereos ſtimulos domans*, quæ materie eſt ſpongioſa, & in Peruvia creſcit. Nunquam ex ea ignem ſtruunt Indi, metu impotentiæ.

Nieremb. H.N l. 14. c. 23: Gviland. l. de papyro.

IV. *Arbor foliis ambulantibus Pigafetta*, Nieremb. *Arbor frondiviva*, quæ in inſula Cimbubon vicina prodit. *Folia* mori foliis ſimilia ſunt, & utraque parte binos pedes breves & acutos habent, quibus abſtractis ſanguis minimè fluit. Attacta vel in terram delapſa gradiuntur. Pigafetta octo dies unum in ſcatula habuit, quod cum tangeret circa ſcatulam ibat; nullaque alia re quam aëre vivere exiſtimabatur.

Acoſta H. Arom. c. 55.

V. *Arbor pudica* quæ in Malabar habetnr, Turcis & Arabibus *Sulus*, Perſis *Suluque* dicta, aliis *Arbor foliis tactu ſe contrahentibus*. Octonum pedum eſt proceritate; foliis polypodii, utrinque in ordinem digeſtis, gratiſſimi viroris. *Flores* ſunt flavi, minoribns Caryophillis ſimiles, ſed *ἄοσμοι*. *Naſcitur* calidis & humidis locis. Natura ipſius, folia contrahere & ſub tenues ramos recondere, ſi quis etiam maximè virentem apprehendere cupiat: ſubito marcida reddere, ſi apprehendat: ſed quæ, remota manu priſtino virori reſtituuntur. Putatur eſſe inter amoris illicia, reperturque gentilis Medicus, qui cervice interpoſita promitterer, obſequenrem ſe ea ſibi cujuscunque ſtatus redditurum fœminam, nomen modò indicarer, & foliis ex præſcripto uteretur. Virginitatem ea reſtitui ſomnium eſt. Sortilegi in India incantamenta ſuper ea adhibent. Plures ejus *ſpecies* dari non dubito. Nam & *Pinahuitz-xichuitl*, quam quidam *Cocochi atl* vocant, ejusdem eſt naturæ, ſed diverſæ figuræ à pręterita. *Frutex* eſt quatuor palmos altus, cui caudices tenues & ſpinis pleni; *folia* in ſex ſinus diviſa & ad modum faſciculi florum interſe conjuncta, nonnihil raphanos reſipiſcentia; *flores* & *fructus* ad modum Caſtanearum, principio virides, poſtea roſſi, racematim pendentes. *Naſcitur* in locis calidis Teputzlan & Quauhrlæ, & in collibus Acapitzlo. *Frutex* capiti impoſitus ſomnum conciliat. Radicis ſuccus febres tertianas ſanat, & oculos inflammatos, eſtque utilis ad dyſenteriam. Sed & *Juqueri-omnano* Braſilienſium easdem vires obtinet. Fruticis verò hujus *caules* quadrati & ſtriati ſunt, ſpinnliſque frequentiſſimis flaveſcentibus muniuntur. Ramos habet in extremitate duplices, ſpinoſos; *folia* bina & bina albis pilis inferius veſtita, ſuperius viridia. Ad ramulos in pediculis capitulum rotundum villoſum, album, cui aliquid purpurei admixtum, quod floris loco eſt. Huic ſuccedunt octo, novem, aut duodecem ſiliquulæ unum digitum longæ, juxta ſe inſtar roſæ in orbem poſitæ, longis pilis hirtis candidis veſtitæ, in quibus ſemen. Propè ad eam accedit & illa cujus Theophraſtus & Plinius meminere. Sylveſtris, *inquit iſtè* & circa Memphim fuit regio tam vaſtis arboribus, ut terni nequirent vel circumplecti, unius peculiari

Recchus R. M. N. H. l. 4. c. 12. Nieremb. H. N. l. 15. c. 7.

Marcgr. H. N. B l. 2. c. 5.

Theophr. H P l. 4. c. 3. Plin. H. N l. 13. c. 10.

liari miraculo, nec pomum propter uſumque aliquem; ſed eventum. Facies enim ſpinæ, folia haber ceu pennas, quæ tactis ab homine ramis cadunt protinus ac poſtea renaſcuntur. Monardes duas herbas ſiccas ad ſe delatas ſcribit. *Unam* quæ ſuo ſolo ſtans ac in vigore, manu tactam ſubitò in terram quaſi mortuam decidiſſe: *alteram* in terram delapſam, collegiſſe ſe & criſpaſſe attactam.

Indiæ Occid. p. 6. Linſchoſt. Ind. Orient. p. 3. c. 5. Cardan. de rerum variet. l. 6. c. 22.

VI. *Arbor aquam fundens* in una ex inſulis Cauariis *Ferro* dicta viſitur. Tantum aquæ fundit, ut incolis, armentis, & navibus ad aquandum impellentibus ſufficiat. Perpetuâ ac densâ circumveſtitur nebulâ, quæ aliquando nimio ſolis æſtu diſcuti & reſolvi videtur. Alii nubem quandam ſpiſſam circa meridiei tempus ſe de cœlo demittere, & nocte proxima una aut alterâ ante Solis ortum hora reſolvi produnt; inde rantam aquarum copiam. Benzo mediocris magnitudinis arborem eſſe, nucis juglandis folio, ſed paulò majore, muro circum lapideo ſeptam, perennesque ex foliis exſudare aquas prodidit. *Ramum*, quem Dux Wirtembergicus à Paludano accepit, ita *deſcribit Bauhinus. Ramus* eſt craſſitudinis vulgaris vel digiti pueruli; ſubſtantiâ lignea ſed ſatis fragili, colore ſubfuſco, & quodammodo ad ruffum tendente: per cujus medium medulla tranſit fungoſa. *Cortex* exterior tenuis, rugoſus, multis nodulis ſcatens; cui adhæret certis quibusdam locis muſcus parvus, citrinus aut ſubviridis, ex minutiſſimis filamentis congeſtis, muſco noſtratium arborum non multum abſimilis, ſed breviſſimus. Veſtigia quoq; apparent, foliorum alternatim poſitorum. Diviſus eſt in alios, qui etiam craſſiuſculi in quaternos ferè minores ſubdividuntur. *Folia* hærent laurinis ſimilia, ſed breviora; craſſitudine alloqui pari. Juglandis foliis particularibus non malè quis comparaverit, ex quorum coſta media ſatis inſigni, alii minores nervi ſurſum verius ſed in obliquum per folii ſubſtantiam diſſeminantur. Eadem parre adverſa inſtar foliorum Malabathri ſplendicant, averſâ nequaquam. Sed & verrucoſis quibusdam tuberculis juxta pediculos maximè & coſtam obſita ſunt. *Ramorum* extrema, Lauri Tini in morem quaſi in umbellam ceſſant: quibus *floſculi* adhærent perexigui, ſtellati, ob parvitatem ſpecialius vix deſcribendi. *Sapor* ligni nullus: Cortex nonnihil aromaticus, non ſine acrimonia & adſtrictione. *Foliorum* item aromaticus & glutinoſus; ita ut dentium attritu cum ſaliva in mucilaginem abeant. Johannes Haukins Anglus multas ſe in Gvinea vidiſſe dicit, ſed nullas quæ tam abundanter aquam ſtillarent. Sunt qui *Ombrion* ſive *Pluvialem* Plinii & Solini inſulam eſſe putant; in qua arbores ſimiles ferulæ, ex quibus aqua exprimitur; ex nigris amara, ex candidioribus, potui jucunda.

Bauh. H. P. l. 4. c. 25.

Arbores Admirandæ.

Plin. H. N. l. 6. c. 32.

De Laet Ind. Occid. l. 14. c. 8.

VII. *Arbor foraminulenta aquoſo humore plena*, creſcit in Braſiliæ mediterraneis, juxta ſinum omnium ſanctorum locis ſiccis & inaquoſis. Vaſta eſt & patula. Ramis foramina admodum profunda inſunt, quæ æſtivis & hybernis menſibus humore aqueo limpido & ſapido replentur, qui nunquam exundat, nunquam minuitur, nec unde oriatur conſtat. Licet vel quingentis ſub ea hoſpitari & bibere, ad ſatietatem. Habetur & in Nova Hiſpania ex Magvey inciſa & excavata copioſiſſimus liquor.

De Laet Ind. Occid. l. 5. c. 3.

Ind. Occid. p. 6. c. 61. & l. 4. c. 10. Bauhin. H. P. l. 4. c. 59. p. 504. ex Cardano Nieremb. H. N. l. 14. c. 113. Cieca p. 1. Chron. Peruanæ c. 11. 17. 69.

VIII. *Ceiba* ſeu *Cerba arbor* quæ in Nicaragua habetur, tantæ craſſitudinis, ut quindecem homines amplecti non poſſint. *Ligno* eſt fungoſo ut ſuberis; *fructu* lana referto, & ſemine bombacis. Indis ſupra domicilia, quæ plures integras familias capiunt. Erat inter cæteras trifida, cujus ſinguli trunci viginti pedum ambitu cingebantur. Spatia ipſa inter truncos juxta terram totidem pedibus diſtabant; per quæ currus onuſtus duci poterat. Ubi trunci coibant, quadraginta quin-

Arbores Admirandæ.

que pedum craſſitudo arboris erat. Ab ima craſſioris trunci parte ad locum ubi primò rami prodibant, pedes octoginta: ſuperior pars unde rami pendebant absque menſuræ modo. An illius altitudinis ſint, ut nulla virilis lacerti vis, domum in illis ædificatam jactu lapidis attingere poſſit, penes Martyrem qui talia prodit, fides ſit. Scripſit ſanè & Plinius tam altè arbores in India ſuis faſtigiis aſcendere, ut ſagittis ſuperari nequeant; eſſeque ad CXIV. pedes quatundam proceritatem.

Linſchott. Ind. Orient. p. 1.

IX. *Arbor in ſummo cacumine tantum frondes gerens* & quidem minimas, de qua nihil habeo quod dicam, niſi quod ex ejus trunco integro Canoas Indi ſex ſtruant.

Ind. Orient. p. 1. c. 4.

X. *Licondo* arbor tantæ magnitudinis ut ſex viri brachiis expanſis vix poſſint circumdare, & tantæ magnitudinis, ut 200. viros cum armis & remis capiat, exque ejus trunco ſcaphæ in regno Congiano conficiantur. At in China ad civitatem Sunghiang invenies arbores, quarum craſſities octoginta hominum amplexum ſuperat; & in quarum trunci cavitate triginta octo recipiuntur.

XI. *Rattiak* arbor ex qua in Virginia lintres fabricant.

Ind. Occid. p. 3. c. 25.

XII. XIII. *Tga* & *Tuuera* arbores in Braſilia, quas integras cortice illæſo decorticant, exque eo ignibus excalefacto, & in utroque extremo multum incurvato religatis per medium transverſis lignis ſcapham triginta armatorum capacem parant. Eſt ſcilicet Cortex pollicaris craſſitudinis, quatuor pedes latus, quadraginta longus. Ibidem lintres ſinguli ex Cortice arborum confecti, quinquaginta homines capiunt. Ex arboris verò *Tuire* vocatæ Cortice tiliæ perſimili, funes conficiuntur.

Lerius deſcript. Braſil. c. 14.

XIV. *Gelſomoro* cujus Cortex in quibusdam Indiæ locis pecunia eſt.

Pigafetta in regni Congiani l. 1. c. 14.

XV. *Arbor Oſtreifera* quæ in Sierra Liona provenit. Rami in mare propendent, illisque innumera oſtrea adhærent. Fit ejus & in Draci navigatione mentio. Tanta oſtreorum copia, ut folium vix cerni poſſit. Creſcunt & in Gvajana in arboribus.

Purchaſ. navig. T. 1. p. 416.

XVI. *Ciennien*, i. e. mille annorum, arbor quæ in Suchuen urbe Paoning in idoleio Kien civitatis, tantæ eſt magnitudinis, ut ſub uno ramo ducentæ oves ſtare & circumire poſſint, absque eo quod viderentur, licet ad rami initia accederes.

Admir. Sinæ c. 35. p. 966.

XVII. *Arbor cornigera* de qua ſub Acacia egimus.

XVIII. *Arbor* in Sofala, quæ per totum annum arida & ἄφυλλος permanet, ſed ſi ramum etiam decennalem deciſum aquæ injeceris, ſpacio decem horarum germinat & folia viridia profert; ſed & amittit quamprimum exemeris. Lignum hoc contuſum & in aqua maceratum, ſiſtit ſanguinem.

Purchaſ. Navig l. 9. p. 1537.

XIX. *Matuni* arbor in Sofala, quæ ſtercus humanum adeò olet, ut vix ferri poſſit. Unde ipſi nomen. Habetur & in India.

Purchaſ. l. c.

XX. *Arbor in Sumatra*, quæ magnum vermem pro radice habet. Si dit ſi decerpere volueris, niſi validè teneas. Augeſcente arbore diminuitur vermis, nec citius figit radices, majorque evadit, quam totus vermis in arborem abiverit. Candex decerptis foliis exaridus vertitur in lapidem durum & Corallo ſimilem.

Purchaſ. Navig l. 3. p. 152.

XXI. *Arbor Chilenſis* cujus in foliis vermes primò naſcuntur, qui dum in terram concidunt in ſerpentes tandem mutantur, qualium tota terra plena eſt. Trahit ſcilicet per radices ad ſe ſuccum ſemine ſerpentifero fœtum arbor; qui virtute ſolis ſuccoque arboris in vermes, ac inde in ſerpentes tandem animatos degenerat.

Kircher. Artis Magnet. l. 3. p. 5. p. 493.

XXII. *Arbor Philippinarum inſularum* cujus folia Orientalem plagam reſpicientia ſalutifera ſunt; Occidentalem verò venenoſa. Diverſitas ſucci in cauſa, quem hæc & illa pars trahit. Sic quædam mala braſſicam olent, quòd illam vicinam aſpi-

Kircher. l. c.

aſpiciant, ejusque diurna & noctur-na effluvia exhauriant, ac modo quodam imperceptibili vectore aë-re imbibant. In Peruvia ea arbo-rum proprietas eſt, ut medio anni ſpacio fructus fetant ad latus ſuum Orientale, reliquo ad Occidentale.

De Laet Ind. Occid. l. 10. c. 24.

Nieremb. H. N. l. 14. c. 2.

XXIII. *Arbor in Hiſpaniola* quæ au-ri venas habet. Quacunque pateat è radice iter, *inquit Petrus Martyr*, per apertas molleſque ſcatebras ramos ad ſuperna ſupercilia montis emit-tit: neque unquam datur quieſcere, donec cœli auram aſſequatur. For-mare ibi viſo aëris fulgore, bracteas & grumos pro fructu animadverte-runt. Hæ ſunt quæ per univerſam diſſeminantur inſulam, per alluvies raptata ad ima, de natura pondero-ſorum. Non autem illic procreari putant, ubi leguntur in ſicco præ-ſertim; in fluminibus aliter. Radi-cem arboris aureæ tendere ad terræ centrum, inquiunt, & ibi coaleſce-re: quonamque profundius effodia-tur, eò truncos reperiunt craſſiores, ſi per montis ſcarebras liceat. E ra-mis filo ſubtiliores aliquos captant, digitos æquantes, alios pro ſciſſura-rum hiatu. Accidit & inc diſſe in cavernulas auro fultas. Per ramo-rum tamen aſcendentium vias, qui-bus repletis ex ſubſtantia trunci ſerpente, ab imo carpit ramus quâ pateat. Intercipitur ſæpe ſaxi ſoli-ditate, in cæteris tamen rimis nu-tritur ex halitu & virtute radicum. De *vitibus auriferis* dicemus alibi.

Nieremb. H. N. l. 14. c. 10.

XXIV. *Borachera* arbor, cujus fo-liorum ſuccus ex aqua ſumtus ine-briat. Admirandi *floris* eſt; excedit lilium, æquat albedine. Odoriferus eſt, longus, extenſus, vacuefactus, ſine foliorum diſtinctione in extre-mitate.

XXV. *Arbor in Orcadibus & Hibri-dibus inſulis anatifera*, quæ *triplex* a-pud Authores occurrit. Ex *unius* li-gni putredine vermes & ex his Ana-tes viventes & volantes gigni cre-duntur. Ex *alterius* fructibus cono pini ſimilibus, foliis involutis, ana-tes immediatè quibus etiam in qua-drageſima uti licet. *Tertia* folia ſi decidant ſuper terram in aves vo-lantes, ſi in aquam in piſces mutari putantur, pingitque ſignram Dure-tus. Egi de ea in Admirandis, appo-ſuiq; Mayeri diſquiſitionem in quâ in cauſas inquirit. Fit fortè, Kirche-ro conjiciente, ut, cum tractus Se-ptentrionalis infinitis ferè Anatibus plenus ſit, innumeram ovorum mul-titudinem fruſtis iſtis glacialibus exponant, quæ cum glacialium un-darum agitatione fracta vitelliſq; diffuſis, ventorum ope, in Hebrides primùm obvias inſulas adferantur, materia ſemine anatum productivo fæta arbuſtis quibusdam, putrida-rumque navium fragmentis allapſa, ibi tandem ſive terræ locique, ſive inſita quadam arbuſtorum ſucco virtute, in vermes primum, deinde in alatas volucres animentur. Simi-le quid in China ſub Vuting ad la-cum Haniao accidit. Folia cujus-dam arboris in nigras mutantur aves.

Arbores Admirandæ.

Kircher. Artis Magnet. l. 3. p. 495.

Admir. Sinæ p. 1036.

XXVI. *Arbor in Borneo inſula*, cu-jus folia ſi ſupra terram cadant, in vermes convertuntur. Facit ejus Fumee mentionem.

Fumee in Hiſt. gener. Ind. apud Bauhin. H. P. l. 4. c. 58. & 60. p. 504.

XXVII. *Arbor muſcarum ſplenden-tium*, quæ noctu examine muſcarum cingitur, quarum quæque radian-tem lucem de ſe ſpargit, non aliter ac ſi plurimæ candelæ circa lucem accenſæ eſſent.

II. FRUTEX duplex eſt; *Scy-thicus & Antipatheticus.*

1. *Frutex Scythicus*, dicitur *Bora-metz.* Ex ſemine ſemini Melonis ſi-milimo minus oblongo, apud Tar-taros Zavolhenſes producitur. Cre-ſcit agni figurâ ad ternum ferè pedū altitudinem; quem pedibus, ungu-lis, & toto capite, præterquam cor-nibus repræſentat. Pro cornibus *pilos* gerit, ſingularis cornu ſpecie obducitur tenuiſſimo cornu, cujus detracti uſus incolis ad tegmina. Dulcore eſt admirabili; feruntque internam pulpam gamari referre carnem; & ex vulnere manare ſan-guinem. *Radicem* exertam ſurrigit ad umbilicum usque; illudque mi-raculi facit magnitudinem, quod, quan-

Scalig. Exercit. 181. c. 29

Arbores Admirandæ.

quando vicinis obſidetur herbulis. tam diu vivat quaſi agnus in læto paſcuo; abſumtis illis contabeſcat & intereat. Appetitur à lupis, ab aliis beſtiis quæ carnem vorant non item: quod quaſi condimentum atque intritum, inquit Scaliger, ad fabulæ & agni alluſionem adjunctum arbitror. Simplicem putat Kirchetus plantam. Sunt Orchides & apiſormes & anthopophoræ; quarum iſtæ hominis nudi, formam capite, brachiis, & pedibus, imò ſexum mentiuntur. Eſt certi generis Perſicum pomum, cujus extrema ſuperficies albâ lanugine inducta, dum inciditur, liquorem ſanguinis inſtar fundere videtur. Minuuntur circumſitæ plantæ, quod humorem illis debitum tyrannica quadam violentia ad ſe pertrahat.

Kircher. Artis Magnet. l.3. p.304. novæ edit.

II. Frutex antipatheticus in Mexicana provenit. Punico malo eſt non abſimilis, ejusque tenerioris virgæ certa ratione ſectæ partes, occulto quodam odio ita ſe averſantur, ut ſimul ne violenter quidem contineri poſſint, ſitq; ibi paſſim puerorum jocus.

Kircher. Artis Magnet. l.3. p.310.

III. HERBÆ ſunt variæ, quas per ſaturam recenſebo.

I. Radix Baharas, in Judæa colore flammæ aſſimilis, & circa veſperam veluti jubare refulgens, quæ accedentem & evellere cupientem tam diu refugit, nec prius fugam ſiſtit, quàm urinâ muliebri aut menſtruo ſanguine conſperſa fuerit. Eadem fortè eſt cum Aglaophotide ſeu Cynoſpaſto terreſtri Æliani; Marmaritide Democriti; Cynocephalea & Oſiritide Appionis; Moly Homeri; & Pæonia Galeni.

Joseph. de bello Judaico.

II. Herba Peruana quæ vitam & mortem ægris indicat. Si mæſti & anxii ſunt dum tamum tenent, moriuntur; ſi læti, ſanitatem recuperant. Earundem & *Teoamatl* vitium. Nam ſi ſuccum ejus evomunt ægri, ſignum mortis eſt; ſi non, vitam promittit.

Nieremb. H.N.l.14. c.32.

III. Cabobba herba, cujus pulveris contuſi tanta vis eſt, ut ſenſum omnem ſumenti illicò tollat. Tabacum putat Nierembergius.

Nieremb. H.N.l.14. c.31.

IV. Herba Æthiopica à qua venenatæ cochleæ ita abhorrent, ut locum in quo creſcit, hominesque qui eam ferunt, fugiant: nec quicquam morſus opus ſi ſuccum ſuperfuderis.

Purchaſ. navig. T.4. p.1169.

V. Herba Quei in Xenſi, apud Sinenſes, quæ comeſta citiſſimè triſtitiam pellit, riſum & lætitiam parit: potiſſimum quæ in monte Nieuxieu creſcit.

Admir. Sinæ c.12. p.861.

VI. Herba Hoaco quæ apud Cin civitatem in Pochung monte, in regno Sinarum, creſcit, & comeſta ſteriles reddere putatur.

VII. Herba Lungſin, quæ ab equis devorata, robur ac velocitatem tribuit. Naſcitur in inſulis ſub Xantung & urbe Cincheu.

VIII. Herba mille annorum, quæ aqua macerata & epota albos crines in nigros commutat, atque ad vitam producendam conducit.

IX. Herba Puſu quæ inter medicas pro immortali habetur, quia ſemper virens domi aſſervatur.

X. Herba asbeſtos, quæ in regno Tanyn ſupra lapides naſcitur. In ignē conjecta non exuritur, etiam diutiſſimè relicta. Igneſcit quidem; ſed educta, priſtinam nigredinem recuperat, ad cinericium colorem nonnihil declinantem. Aquæ injecta in lutum abit ſtatimque corrumpitur.

Admir. Sinæ p.864.

XI. Herba Chifung quæ in Quantung ad Kienchieu prodit. Ex ejus nodulis colliguntnautæ, quo menſe & quot toto anno ſint futuræ tempeſtates. Hoc numerus, illud geniculorum inter ſe diſtantia oſtendit.

Admir. Sinæ p.865.

XII. Herba Tu, ex qua ſub Quangſi in Chincheu incolæ pannos ſericum ipſum ſuperantes conficiunt.

XIII. Herba ſentiens, quæ ab Arbore pudica diverſa, in inſulis Philippinis reperitur. Producit è ſingulis *radicibus* decem aut duodecem *caules* rectos, pennæ gallinæ craſſitie, ſingulis duodecem *folia* quatuor ordinibus inter ſe diſtantia intervallo ſex digitorum transverſorum, & ſimilia Raphano. *Flores* cærulei linguæ paſſeris antequam ſe pandant ſimi-

Recctus R. M.N.H. l.4.c.32.

ſimiles, qui poſt in tria minora folia dividuntur. Tantopere contactu humano offenditur, ut ſi primoribus digitis ſumma plantæ folia contingas, ſtatim quaſi contriſtari aut alto ſomno opprimi videatur, caduntq; omnia ſi ſecundò attingas. Trunci contacti rumpuntur & concidunt: præciſi nigredinem contrahunt ac ſi exuſti fuiſſent. Si ipſam plantam afflaveris, excutit folia & disrumpitur: non item ſi virga aut baculo attingas. Inſipida eſt, & nullius in Medicina uſus.

Lerius deſcript. Braſil. c. 13.

XIV. Pindo herba caules aut palmarum rami ad januas ædium.

XV. Herba attractiva in inſula Zeilan, quæ duo ligna in medio eorum poſita conjungit. Ita verò ab ea trahuntur, ut vix violentiæ poſſit reſiſti, ſi ligna teneantur, etiam viginti paſſuum diſtantia. Huic ſimilis in Bengala, quæ alia ligna non ſecus ac magnes ferrum ſibi conjungit. Hiſce adde quæ Helmontius de herba paſſim obvia tradit; conciliare ad aliquot dies amorem, ſi manu in qua contrita & detenta intepuit, alterius manum, donec intepeſcat detinueris, probaſſeque in catulo peregrino.

Kircher. Artis Magnet. l. 3. p. 5. p. 510. edit. recent. Helmont. de magnet. vulner. curat. p. 713.

XVI. Cornu plantabile, de quo apud Linſchottanum habemus. Provenit in Goa inſula, ad civitatem ejusdem nominis, juxta murorum terminos, loco ubi omnis generis pecudes mactati ſolēt, & cornua paſſim abjecta jacent. Agunt ſucceſſu temporis radices, medulla quaſi in plurima filamenta diſſecta, protuberante, & hoc modo ſe terræ inſinuante. *Radix* braſſicę ſimilis, aliquando duas treſve ſpithamas longa.

Ind. Orient. p. 4. c. 17.

XVII. Peci fructus Sinenſis, cum quo ſi ſimul cupream monetam ori immiſeris, eadem qua fructum facilitate dentibus comminues, ac in pulpam comeſtibilem rediges. Magnitudine eſt Caſtaneæ, figurâ rotundâ pelle ſubtiliſſima pulli coloris: nucleo cui caro candidiſſima, plena ſucci, acidi ſaporis, noſtris pomis paulò durior. *Naſcitur* per totam regionem urbis Kiahing in Chekiang aquis ſtagnantibus.

Arbores Admirandæ. Admir. Sinenſ. p. 881.

XVIII. Teng vimen Sinenſe, quod in Quangtung creſcit, & à Luſitanis *Rota* appellatur. Funem à natura cōtortum dicas, quòd in maximam extendatur longitudinem, ac veluti funis per terram & montes prorepat. Spinis horridum eſt, *foliisq;* oblongioribus viret, vix digiti craſſitię, & tamen ſæpe ad integrum ſtadium diffunditur, tantaque per montes copiâ, ut inter ſe intricatæ ſtirpes etiam cervis impervium reddant. Parantur ex eo funes & rudentes pro navibus, licia, vittulæ tenuiſſimæ, ſtoreæ, lectuli & pulvinaria. Inſula Hainan præſtantiſſimum profert, quod *Rotam albam* appellant. Et hæc de Arboribus ſufficiant. Si in tanta copia & varietate alicubi erratum eſt, & fortè aliquando una pro altera poſita, non eſt quod mireris Lector. Vel tot uni plantæ à barbaris impoſita nomina, eaque vel ſono ipſo horrida, deducere ſcriptorem in devia poſſunt. Gratia interim Tibi ſanctiſſime JESU. Largire ut & reliqua bono humani generis, cum Tui Nominis gloria abſolvam!

Admir. Sinenſ. p. 881. Atlas Sinenſis p. 143

***

MANTISSA

ad

Hiſtoriam de Arboribus.

QUia Flora Sinenſis à Michaële Boym S. I. Presbytero edita, & ante quadriennium à nobis viſa, nunc demum ex Bibliotheca Illuſtris Baronis Noſtitzii, Ducatuum Jaurenſis & Schweinitzenſis Præfecti, literatorum patroni, à me obtineri potuit: ideò nec plantæ quæ ibi deſcribuntur, ſuis locis inſeri potuerunt. Quamvis verò quædam ex his inter noſtras Exoticas occurrent, malui tamen omnes dare, ut varietatem ſi quæ in deſcriptione & iconibus occurret, primo ſtatim intuitu, obſervare poſſis. Sunt autem traditarum ab eo arborum & fructuum undecem. 1. *Fan yay Cu.* 2. *Kiagiu.* 3. *Li-ci Lumyen.* 4. *Giambo.* 5. *Pi-pa.* 6. *Cieuko.* 7. *Po-lomie.* 8. *Su pim.* 9. *Tata.* 10. *Duliam.* 11. *Innominatus fructus.*

I. *Fan yay Cu* fructus & arbor in India *Papaya* vocatur, à Sinis *Fanyaycu* dicitur, copioſèque in Sinarum *Haynan* Inſula progignitur, necnon in Junnan Quam-ſy, Quam-tum Folcien, Auſtralibus Provinciis: *Arbor* ex ipſo trunco, qui poroſiſſimus eſt, multos producit fructus, ſinguli magnitudine ſuperant magnum Melonem, interiùs carnem habent rufam dulciſſimi ſaporis, adeoque mollem, ut cochleari poſſit accipi, frigidæ putantur eſſe qualitatis, pruritumque carnis, ſi multum quis de fructibus ipſis edat, compeſcere, generationique obſtare. Propullulat & ex ſeminibus ſui fructus, & ex virgultis, quæ ad radicem progerminat arbor; ſæpè videntur in eadem arbore & flores, ſimiles liliis gemmantes immaturi & virides fructus & maturi flaveſcentes; extra ordinarium habet, quòd ramos nullos gignat, ſed ſola folia in vertice, & quod ex trunco, ubi illa incipiunt, albos flores, atquè ex illis fructus producat: nullum tempus anni maturitati determinatum habet, & ea propter quolibet menſe maturi aliqui fructus poſſunt reperiri. Tamen Decembre & Januario plures ex fructibus in Indiis matureſcunt; ſi verò folium vel partem trunci terræ injicias, agit radices facilè, celeriterque in arborem magnam excreſcit. Fructus & folia arboris atque ipſa arbor onuſta fructu gratiſſimum aſpectum conciliat univerſis.

II. *Kiagiu* ſeu Kagiu apud Sinas non reperitur, verùm in Regnis qui Sinarum olim fuerant abundanter provenit: & crediderim allatum in Junnan & Quam-ſi atque Inſulis Sinicis poſſe produci. Arbor eſt magna foliis pulcherrimis & ſemper virentibus. Fructus imitatur pomum, flavum vel rubicundum, ubi matureſcit odoriferum, verùm pomi ſucens agreſtis eſt, & caro ſi comedatur guttur mordet. Duabus vicibus apud Indos in eodem anno fructum gignit, ex flore primo ſemē & producto ſemine poſtea pomū educit, quod ſtomachale & corroborativum eſt ventriculi,

ſicum

ſi cum vino vel ſale comedatur. Interius hic fructus nullum ſemen habet, ſed in vertice illius ad inſtar nuclei prominet, quem cortex glaucus, albam carnem & ſolidam recondens, inſtar Caſtaneæ vel amygdalæ nucis cooperit, ſaporem earundem ſi elixetur referens. Indi & Luſitani nucleis dictis loco amygdalorum ad conficienda dulciaria interdum utuntur. Februario & Martio, Auguſto & Septembremenſibus maturefcit.

III. *Li-ci & Lumyen* arbores atque fructus, ſolum apud Sinas reperiuntur, atque non niſi in aliquot Auſtralibus Provinciis: Li-ci fructus corticem ſicut depictum vides, in modum piniferæ arboris fructus refert, ſed Lum-yen læviſſimam pelliculam habet, uterque ſapit fraga & uvas. Sinenſes ſiccos fructus hyemis tempore venales deferunt in alias partes. Vinum etiam ex fructu utroque ſuave conficiunt. Julio & Junio menſibus matureſcunt: illorum nuclei inſerviunt pro medicina: Sinenſes pulverem ex illis fructum bibendum præbent ægrotis. Sic dicti fructus ſint ſylveſtres, nucleos grandes & de ſubacida carne parum, ſi transplantati nucleos exiguos, & de carne dulci plurimùm habent. Caro eſt coloris unguium humanorum, ut autem pluribus diebus conſerventur recentes, ſalſa aqua depoſiti ex arbore aſperguntur, & durant multorum dierum ſpacio, abſtractoque cortice, recentium ſaporem fructuum præſtant, Li-ci creditur eſſe fructus calidæ qualitatis, Lum-yen verò temperatæ.

IV. *Giam bo* arbor & fructus duplicem habet ſpeciem. Nam & rubri & albi coloris in Indiis & ſubflavi roſarum fragrantium redolent odorem; in Malaca, Macao, & Sinarum Inſula Hiam-xan reperitur. Prior ſpecies florem purpureum, poſterior alboflavum habet; Truncus & rami cinerei coloris, folia pulcherrima lævia ac uno palmo longa, triumque digitorum lata ſunt. Fructus ipſe magnus, plane ſicut pomum, frigidiſſimæ qualitatis, albam, ſubtiliſſimam, & ſpongioſam *carnem*, quæ nec prorſus dulcis, nec prorſus acida, continet. In eodem ramo flores, fructusque virides atque maturi alii ſimul videntur. Solent illos in principio prandii comedere; ſitim nimii æſtus tempore extinguunt egregiè, pro febribus & colericis morbis, ex hoc fructu *conſervam* (ut vulgò vocant) præſtantiſſimam faciunt in Indiis: loco ſeminis rotundum nucleum recondit interiùs; ejus caro ſolida viridis eſt coopetta pelliculâ, fructus aſpectu pulcher, vel totus ruber, vel totus albus, vel partim rubeus, partim albicans. Verùm *Giambo* flavi coloris, duos nucleos, aut potiùs unum in duos diſtinctum recondit, & coronam mali granatorum, vel ut propriiſſimè loquar, roſarum, cum fragrantiſſimo odore refert. *Caro* illius dulciſſima & poroſiſſima eſt. Rubei coloris *Giambo* apud Indos Novembri & Decembri, Flavi autem, alicubi Martio, alicubi Julio menſibus producuntur.

V. *Pi pa* arbor & fructus apud Sinenſes naſcitur, cum viridis, matureſcit & ad flavum colorem declinat. Noſtratia pruna ſapore imitatur, arbor pulcherrimis foliis & floribus conſpicua, jucundum præſtat aſpectum. *Officulum* ſolidum & ovalis figuræ habet. Plerique colligunt fructum in Februario & Martio, dulciſſimi eſt ſaporis, & pelliculam ſimilem prunis continet.

VI. *Cieuko*, fructus Sinicè, ab Indis atq; Luſitanis Goyava nominatur, inaſſuetis Cimicum fætorem videtur redolere, revera tamen aromaticum acutum odorem fragrat, & ab illis ipſis quibus fætebat poſtea expetitur, cumque ſtipticus & calidus ſit, ſiſtendo fluxui ventris, & ſtomacho corroborando valde prodeſt. Officula lignea & plurima interius, ferè figuræ rotundæ recondit, ex quibus arbores propagari

gari poſſunt, quod ſi etiam abſciſſum ramum in terram defodias, idem & celeriùs obtinebis. Maximam copiam fructuum rami producunt, & folia omninò odorifera gignunt, quæ ſi atterantur, ſpirant graviùs, & pro calidis morbis medicinalia eſſe creduntur, vocatur à Luſitanis alio nomine Pera, quod figuram Pyri Europæi repræſentet. Apud Indos Novembre, Decembre, immò & reliquis menſibus repeririuntur, apud Sinas Macai præcipuè Junio & Julio progenerantur.

VII. *Po lo-mie* à Sinis, & *Giaca* à Luſitanis vocatur fructus & arbor quæ illud admirabile habet, quod unum, duos, aut tres fructus miræ magnitudinis in trunco tantum producat. Sæpè ſingulis deferendis ſinguli homines ſunt neceſſarii. *Cortex* fructus pungit, atque ſi viridibus ſcateret ſentibus: diſciſſus verò, viſcum album qui cellulis reconditos ſavos & melleos fructus adglutinat, plurimum defert, & præcipuè ad interiorem cavitatem corticis. *Nucleus* illius (quemadmodum pictum vides) elixus Caſtaneam dulcem ſapit. *Fructus* unus, vel, ut veriùs dicam, pluresin uno recluſi, decem ſeu viginti hominibus ad comedendum ſufficere poſſunt. Figuræ eſt Ovalis, & magnitudine ac gravitate ſuperat maximam Cucurbitam; Neque abs re quidam ſaccum repletum melleis ſacculis, recondentibus nuces Caſtaneas appellavit. Sapore Melonem præcellit. *Caro* illa melior, quæ durior, dicitur que à Luſitanis *Cocobarca*. Maturuiſſe fructum conjiciunt, ſi illius cortex ſit mollis, nam ſi adhuc durus ſit, vel in arbore illum ſinunt mareſcere, vel depoſiti expectant cum tempore mollitiem & maturitatem. Majo & Junio ſine floribus generatur.

VIII. *Su-pim*, arbor & fructus apud Sinas tantum naſcitur, eſt & aurei & purpurei coloris, magnus pomum excedit, *carnem* mollem & rubeam cum ſimili pellicula refert; *oſſicula* hinc indè interiùs abſcondit; cum ſiccatur ficubus Europæis ſimillimus eſt, & per multos annos conſervatus, à Sinis Medicis ſæpenumero in pharmacis adhibetur. Egregius profectò *fructus*, in Quam-tum & Junkim Regionibus Januario, Februario & Martio, ſed in Xen-ſy, & Honan, aliiſque Septentrionalibus Junio & Julio, & Auguſto matureſcit. Arbor onerata purpureis hiſce pomis, gratiſſimum exhibet aſpectum, quæ ne ab avibus decerpantur, continuis vigiliis cuſtodiuntur.

IX. *Tata*, fructus & arbor in Indiis & potiſſimū agro Malacenſi reperitur, qui Sinis olim tributum pendebat, ideoque Sinicus fructus optime dici poteſt, & quod etiam in Sinenſe ſolum translatus uberrimè germinet; viridem corticem & piniſerum habet, ſed interiùs carnem liquidam nivis ad inſtar albam, ſapore ſuperat dulciarium, quod Luſitani appellant *mangiar Reale*: in multis cellulis *oſſicula*, nigra ſolida recludit; alicubi Octobre & Novembre, alicubi Februario & Martio menſibus matureſcit. Quanto major fructus, tantò melior & pretioſior putatur.

X. *Duliam* arbor eadem eſt cum Durione Acoſtæ; ſed icon differt.

XI. *Innominatum* vocavi fructum, inquit P. Boym, quia illius nominis Sinici non memini. Vidi illum primùm in Inſula Sinarum Haynan, & poſtea in provincia Quam-tum. Arbor procera, *folia* maxima, quæ medium hominem contegere poſſunt, producit; hoc admirabile habet, quod media radice telluri inhæreat, ex alia autem parte radicis patente, *flores* rubros & ſimul *fructus*, ſimilis Europæis ficubus progenerat qui cum matureſcunt, rubent paululùm; ſed interior caro & ſapor illorum figuram & ſaporem ficuum repræſentat. Julio & Auguſto matureſcunt.

Claudat agmen hoc *Arbor febrifuga Peruviana*, quæ incolis *Gannanaperide*, Hiſpanis *Palo de Calenturas*, ſeu lignum febrium vocatur. Cortex illi colore ferrugineo, ſapore amaro, Gentianæ non valdè diſſimilis, Peruanis *China* ſeu febris dictus. Et Bartholin. Obſerv. centur. 5. Hiſt. 501

hic

hic in uſu eſt contra *febres intermittentes*, in pulverem redactus, venaliſque Romæ apud Patres Societatis proſtat. Sumitur ſubtiliſſimè tritus & per cribrum pollinarium trajectus, drachmarum duarum pondere, tribus circiter horis ante paroxyſmum, in phiala vini albi generoſiſſimi infuſus. Aſſumitur ingruente febrili horrore, primoque paroxyſmi vel leviſſimo indicio: committendusque æger lecto. Compertum experientiâ longâ, omnes ferè illos liberatos, qui eo purgato primum corpore uſi ſunt: nec ullo alio medicamento per quatuor dies ab aſſumtione propinato. Si recidiva ſubſequitur, craſſioribus pulveris partibus imputandũ eſt. Longa ideò maceratione, 40. nempe, vel quinquaginta horarum opus, & ut per telam exprimatur. Raro propinatur altera vel tertia vice. Poteſt ex eodem liquor per deſtillationem parari earundem virium. Vide apud Bartholinum plura.

ICONES, ex Flora Sinenſi.

Fan yay Cu ſeu Arbor Papaya. A.
Muza ex Flora Sinenſi. B.
Lici arbor cum fructu. D.
Giambo arbor cum fructu. F.
Pi-pa arbor Sinenſis. I.
Cieuko, ſeu Luſitanorũ Goyava.
Po-lo-mic ſeu Gjaca Luſitanorũ.
Su-pim Sinenſium. M.
Ya-ta cum fructu.
Duliam ſeu Duriones Boymi. O.
Innominatus fructus Sinenſis. P.

De Ceraſo Sinenſi

Ex Atlantis Majoris Tomo Sinenſi p. 119. a.

Quod Nos in ingentem ſæpè perduxit admirationem, eſt illud, quod pinguedo in arboribus creſcat, ex quâ, veluti è ſevô, candelæ optimè albentes, tactæ manum non polluentes, extinctæque fœtorem non emittentes, à Sinenſibus Kieuyeu vocatæ, parantur. Arbor eſt ſatis magna, piris noſtris folia & figuram non diſſimilis; album edit florem, uti ceraſus; florem inſequitur bacca admodùm rotunda, ceraſi magnitudine, corticem tenuem & nigricantem induta; caro contenta albet, quod, baccis maturitatem adeptis, per corticem rimam concipientem videre eſt. Baccas has colligunt, &, ſi in calidâ aquâ coquantur, caro diſſolvitur; extemplò tamen à refrigetatione iterum, uti ſevum, congelat: Tunc reſiduus eſt nucleus, quem imponunt aquæ, uti Nos olivas, ut oleum exprimere queant, quô tamen non pro cibô, ſed in lampadibus utuntur. Hybernô tempore folia hujus arboris planè, ceu cuprum, rubeſcunt; hæc arbores, cùm integræ ſylvæ his refertæ oculis noſtris ſæpe ſeſe obtulerint, rubicundâ ſuâ pulchritudine Nos delectaverunt. Tandem decidunt folia, præbentque, cùm pinguedinis quiddam habeant in ſeſe, mirum quantùm laudabile vaccis & ovibus pabulum.

* * *

INDEX
IN HISTORIAM NATURALEM de ARBORIBUS, libris decem à JOHANNE JONSTONO Med. D. &c. comprehenſam;
ubi præcipua, quæ in eis continentur, juxta ſeriem Alphabeti, monſtrantur.

A.

ABavo Honorati Belli Pag. 31
Abella 141
Abelicea 456. 457
Abelmoluch Maurit. Imperati 217
Abhel 332. fructus pilul. 332
Abies 327. juxta veteres deſcriptio 327. locus 328. Uſus ibid. Differentiæ ibid. juxta Recentiores deſcriptio 329. locus ibid. Uſus ibid.
Abies rubra Banh. 326
prima & rubra Trag. ibid.
Dodon. ibid.
maſcula Theophr. Trag. ibid.
legitima vel Mas Bellonii 329
Pilati du Chul Lugd. ibid.
Latinorum ibid.
Plinii & fœmina Theophr. ibid.
Mexicana ibid.
Abviga 149
Acaba 6
Acacalis 328
Acacia Germaniæ 77
Acacia ſuccus 333. deſcriptio 333. locus 333. Uſus ibid.
Acacia Ægyptiaca 333
Germanica ibid.
Acacia arbor 365. juxta veteres deſcriptio ibid. locus ibid. Uſus ib. juxta Recentiores deſcriptio ib. locus 366. Uſus ibid. Differentiæ ibid.
ad Acaciam Exotica relata 367.
Acacia vera, aliis Acacia Ægyptiaca, & Alexandrina 365
Acacia Schamouth, Schack Halepi Rauwolf. 365
Acacia trifolia 366
Americana Recci 367
Indica Farneſiana 366
Ἀκάκια Officin. Conſtant. 365
Acacia Indica Cord. 385
Acapatli Mexican. 180. 392
Acayaiba ſ. Acajaiba ſ. Acayon 41
Acer 131. juxta Veteres deſcriptio 131. Uſus ibid. juxta Recentiores deſcriptio ibid. differentiæ ibid. locus 132. Uſus ibid.
Acer Plinii 132
Creticum Alp. 132
Monſpeſſulanum Lugd. 132
Pavonaceum Bauhini 132
Acer κλινότροφον Antiq. 132
Aceris ſpecies tertia, quæ Platanus aquatica 226
Acetarium totum purgans redditur à foliis ſex vel octo Roſæ moſchatæ 400
Achi vel Adi Canella 162
Achar condimentum 175
Acini Peruani 125
Acinaria paluſtris Geſn. 246
Acquajole Matth. 94
Acylaca Cretenſium 206
Ἀδίφοι palmulæ Plinio 137
ad jus Sinapeos conficiendum 122
Mammarum duritiem impediendam 118
Menſium eruptionem promovendam 107
Ventriculi dolores ſacculus 347
Adrachne Theophr. 65
Adracle Cretenſ. 65

Ado-

Adoptiva mali Perſicæ 70
Adyl palma 149
Adypalma Inſulæ S. Thomæ 149
Aëromeli arboris nucis juglandis 107
Ægis Abjetis 327
Pinus 318
Αἰγίλωψ Idæorum 192
Αἷμα δρακόντων Dioſc. 342
Æquum 256
Affinęs Piperiferæ arbori 181. deſcriptio 182. Locus 182. Uſus 182
Agalugem Arab. 460
Agallochum 459. Deſcriptio juxta veteres 459. Genera 459. 460. locus 459. 460. Uſus 459 juxta Recentiores deſcriptio 460. locus 460. Uſus 460
Agallochum præſtantiſſimum 460
Officinarum 460
ſylveſtre 461
Agaricum 198
Agiahalid 270
Agnus caſtus. v. Vitex.
Agria Anguillar. 206
Αγρία Theophr. 206
Agriomelea Bellon. 98
Agul & Alhagi Arab. 337. 369
Agrifolium Septentrionis 206
Ahate de Panuce ſeu Ate Panucenſis Mexic. 323
Alaternus major Dalechampii Lugdun. 260
Plinii 261. Camer. 261
prima Cluſ. 261
alter Cluſ. 262
humilior, folio loti Lobel. 262
Albanula pruna 78
Album Cinamomum 170
Albumen quercus 198
Alburnus 327
Alcanna Arabum 258
Lobelii 258
Aleanfor 342
Alçodon Luſitanorum 133
Alcorzæ paſtilli Hiſpanor. 11
Alebo Hiſpanor. 259
Alexandrina vitis 244
Aliga Vaſconum 44
Aliſier Gallorum 69
Alkarea Arab. 216
Alma Turc. 73
Almecega 311
Almendras del Peru 125
Alnus 434. deſcriptio juxta veteres 434. locus 434. Uſus 434. juxta Recentiores deſcriptio 435. Locus 435. Uſus 435
Alnus Julifera 434. 436
Alnus vulgaris 434
Alcyna 124
Alypias Ætii 234
Alypon 379
Alypum Penæ 235
Monſpelienſium 235
Montis Ceti 235
Amamelides 69. juxta Veteres deſcriptio 69. locus 69. Uſus 69. juxta Recentiores deſcriptio 69. locus 69. Uſus 69
Amamelides Meſpili pomum ap. Heſychium & Euſtathium dicitur 69
Amarella & Agriotta 94
Amuſa Serap. 141
Ambare Indorum Garziæ 109
Ambares Canar. 110
Luſitan. 110
Ambæ Perſ. 72
Ambalgringa arbor 313
Ambo Turc. 72
Ambela 129
Amberets Perſ. 110
Amboina Moluccar. Inſula 145
Ambre Caſtori 109
Ambulon Scaligeri 61
Amedanus Creſc. 436
Amerina 256. 445
Amirbatis Abenſinæ 219
Amomum 184. juxta Veteres deſcriptio 184. Locus 184. Uſus 185. juxta Recentiores deſcriptio 185. 186. 187
Amomum Officinarum nonnullarum Lobelio 179
Sperlingii 186
Bauhini odore Caryoph. 187
Amomis Cluſii 187
Amomum falſum 222
Amuſa Serap. 141
Amomum racemoſum ligni Alpini 186
Dioſcoridis 186
folioſum 186
Ammoniacum 332. deſcriptio 332. Locus 333. Uſus 333
Amygdalus 121. juxta veteres deſcriptio 121. Locus 123. Uſus 121. Fru-

ctus differentiæ 122. juxta Recentiores deſcriptio 122. genera 122. Uſus 123
ad Amygdalum Exotica relata 123
Amygdalæ Ambroſinæ dictæ 123
Cypriæ 122
Albenſes 122
Amendolagine Apulor. 122
Falcatæ Plinii 122
Naxiæ 122
Thaſiæ Pl. 122
Lanuginoſæ, non lanuginoſæ 122
Peruanæ 125
Amygdalina pruna 78
Amygdalus granatenſis 124
Amygdala petræa 270
Anacardium 156. deſcriptio 156. Locus 156. Uſus 156
Anagyris 363. juxta Veteres deſcriptio 363. Locus 363. Uſus 363. juxta Recentiores 364. locus 264.
ad Anagyrin Exotica relata 363
Anagyris fœtida 364
non fœtida 364
Cretica Honor. Belli 364
latifolia Eyſtet. 364
anguſtifolia Eyſt. 364
Anana Ovied. 5
Anapallus Bellonii Cardano 57
Andirian Rhaſis 275
Anetlinan 311
Anime 342. deſcriptio 342. locus 342. Uſus 342
Orientale 342
Occidentale 342
Aniimum Amato 342
Aniſum Indicum 110
Inſularum Philippinar. 110
Anonymos flore Coluteæ Cluſ. 248
Pervincæ folio Camer. 248
Anthedon Theophr. 42. 44
Anthedonociden 42
Anthillis altera Italorum 453
Antonius Pius tabulis tiliaceis in pectore fulciebatur 211
Apeiba 9
Apaliura Græcor. 265
Apharca 261
Aphyllon Indicum Bauh. 406
Aproxis Plinii 237
Απύρηνοι Theophr. 137
Aqua Napha, quæ & Angelica 22
Aqua ex baccis Rubi Idæi calculoſis levamento 272
Aqua Maſtichina Auguſt. 347
Aqua deſtillata è ſucco Ceraſ. acid. æſtuantium viſcerum ſolatium 94
Aqua Cardiaca pretioſiſſima Halepi 445
Aquiceli Taurinor. 318
Aquifolium 206
Aquila brava Hiſp. 461
Arazavali 129
Aracas 40
Arayhan Moriſco Hiſpan. 240
Araticu Braſ. 31
Araboutan 456
Araboutan affinis 456. 457
Aracai-ba Braſ. 32
miri 32
Araſa Braſil. 41
Arae Aqua 146
Aratiæ nigræ uſus ap. Hipp. 50
Arbor Americana oxyacanthæ ſimilis 280
Amoris 381
Arbor Benjuifera 310
Chili 312
Cornigera foliis Acaciæ 367
Coralli 382
Cuci 136
Arbor Judæ 377. 381
ignea 359
galliopitera 312
farinifera 144
dyſenteriæ Acoſtæ 161
Goa 56
Gorifera 120
Jucaje 202
Candu 202
Cacavifera Mexic. 124
chiapenſis reſinam ſtyracis inſtar fundens 127
Arbor Gadenſis Poſidonii 288
Javanenſis foliis fraxini 291
fraxini folio, flore cæruleo Bauhin. 294
Arbol contra las eriſipolas Luſit. 300
Arbor inſana 311
liquidambar 311
leproſa Gopalifera 314
foliis Caſſiæ 355
floribus Caſſiæ 855
fructus crepitantis 392
fabifera Javenſis 394
finium regundorum Scalig. 119
Leuconifera Monard. 120
Arbor Memba Congana 202

Arbor

Arbor Myrobalanifera 82. deſcriptio 82. locus 82. 83. uſus. 83
Arbor Piperiſera 176. juxta veteres deſcriptio 176. locus 177. Uſus 177. Genera 177. juxta Recentiores deſcriptio 178. locus 178. Uſus 178. Genera 177. 178. 179. 180. 181
Arbor Piperifera fructu rotundo nigro Calecutenſis vel Quineenſis 178
albo 178
fructu longo eſt triplex: Indica, Æthiopica, Americana 178
Indica, Javanenſis & Philippina 178
Arbor piperiſera Æthiopica 179
Arbor pomiſera Ægypti Giraudeti 141
Arbor Socotorana Purchaſii 144
ſancta Acoſtæ 161
tinctoria Theveti 145
Arbor Novæ Angliæ baccas Alkermes dictas ferens 206
Arbor de Rayz 56
Nepal Corteſii 26. 57
Querciformis butyraceo fructu 124
Vitis & lacryma Joppe 128
peregrina ex Quinea 232
triſtis Malaccenſis 242
de Peru 298
Paroyſo 294
balſamifera Tolutana 308
reſinifera Tabaſcenſis Laët 312
Tecomahaca 312
laccifera 313
ſinus S. Auguſtini 313
ſubtilibus frondibus 314
Cypreſſo ſimilis in Syria 332
Sinenſis pinguedinem ſebi inſtar ferens 42
trifolia Cord. 364
Nerio ſimilis 389
roſeo odore Braſ. 408
ſomnifera 9
Nigritica 26
foliis ulmeis 432
Soldaniæ pini fructu 324
poma Paradiſi ferens 25
poma Adami ferens 21
Arbor Thurifera 300. juxta veteres deſcriptio 300. locus 301. juxta Recentiores deſcriptio 301
Arbores lachrymiferæ veterum deſcriptio 309. locus 310
lachrymiferæ Recentiorũ 310
deſcriptio 310. locus 311
Arbores lactiferæ Cumanæ 313
Gummiferæ Novæ Hiſpaniæ Copal dictæ 313
lanigeræ 132
Arbores ſiliquatæ quædam Exoticæ 390
Arbor ſiliquoſa juglandis folio Braſiliana lobo longiſſimo, Acaciæ ſiliquæ inſtar diſtincta 392
ſiliquoſa ex Virginia lobo fuſco ſcabro 393
ſiliquoſa ex qua Gummi Anime elicitur 393
ſiliquoſa lobo quadrangulo fuſco 393
ſiliquoſâ Africana foliis ferè pyri, ſemine fabaceo 393
ſiliquoſâ Guineenſis lobo ſpadiceo fuſo 393
Guineenſis fructu fabaceo, lobo longiſſimo 393
ſiliquoſa in Sierra Liona 393
Arbor inſulæ Tabago materie ligno Braſiliano ſimili 456
Arbor Mangua Braſil. 425
Americana foliis ſalicis 446
Arbor Cardiaca 463
Arbores materie nobiles 456
pigmentiferæ 456. 457
miſcellæ Exoticæ 462
Novæ Hiſpaniæ 462
Braſilienſes 464
Americanæ 463
Arbores admirandæ 468
Arbor fructu imprægnante 468
ſanguineos ſudores excitans 468
venereos ſtimulos domans 468
foliis ambulãtib. Pigafettæ 468
pudica, aliis foliis tactu ſe contrahentibus 468
Aquam fundens 469
foraminulenta aquoſo humore 469
Ceiba ſeu Cerba 469
in ſummo cacumine tantùm frondes gerens 470
Oſtreifera 470

Ppp gelſo-

gelſomoro 470
Rattiak 470
Licondo 470
Yga & Yuvera 470
Ciennien 470
Cornigera 470
in Sofala Inſula 470
Matuui in Sofala 470
in Sumatra Inſula 470
Chilenſis 470
Philippinarum Inſularum 470
in Hiſpaniola auri venas habens 471
Boracbera 471
in Orcadib. & Hibridibus Inſulis anatifera 471
in Borneo Inſula 471
muſcarum ſplendentium 471
Arbores venenatæ 466
Arbor Baxana 467
Aguapam 467
Madiapera 467
Anda 467
Taugaraca 467
Penoabſu 466
Suchon 466
Uhebchaſou 466
Macanillo 466
Arbores innominatæ 467
Arbor fructu pilæ palmaris magnitudine 467
ſucco venenato radice eſculenta 467
in Orellana piſces ſoporans 467
pomis venenatis in Darien 467
foliis & ligno venenatis in Hiſpaniola 467
in inſulis Canibalum 467
ſiliquata in Sierra Liona 467
Arbores innominatæ Braſil. 465
Arbor febrifuga Peruviana, incolis Gannanaperide 476
Arbores aromaticæ 158
Bacciferæ 210
Glandiferæ 190
Nuciferæ 106
Pomaciniferæ 1
Pomoſſiferæ 70
Miſcellæ 423
Rhodoſluræ 423
Siliquatæ 359
Arbor vitæ Bellonii, Cluſii & aliorũ 282
filici ſimilis Oviedi 282
paradiſæa Lutetian. Lugd. 282
ſive paradyſiaca vulg. dicta odorara ad ſabinam accedens Bauh. 282
Arbores bacciferæ exoticæ 295
Arbores quoque mero infuſo enutritæ 214
Arbutus 64. juxta veteres deſcriptio 64. differentia 64. locus 64. uſus 64. juxta Recentiores deſcriptio 64. locus 65. uſus 65
Ad Arbutum exotica relara 65
Arbutus Theophr. 64
Arbuſcula floribus rubris 408
Arceurhis 278
Archenda Ægyptior. 259
Ἀρχοντόξυλον Bello 560
Ἀρκτοςάφυλος Galeni 244
Ardefrigi Abenſinæ 275
Ardtzopffen Valeſian. 320
Arequiero Luſit. 151
Arecha Rom. 151
Arecca 151
Aria 68. juxta Veteres deſcriptio 68. juxta Recentiores 69. locus 69. uſus 69
Arienæ 48
Arnato Æginet. 445
Aronia Dioſc. 42
Arocira Luſit. 299
Arteriaca panchreſtos Plin. 62
Aſinina pruna 78
Aſop Virginiæ 165
Aſpalathus 453. deſcriptio juxta veteres 453. locus 453. uſus 453. juxta Recentiores deſcriptio 454. locus 454. uſus 454
Aſpalathus cortice cinereo, ligno purpureo 454. colore buxi 454. albicans torulo citreo 454. rubeus 454
Aſpris Macedonum 192
Aſparagus 283. juxta veteres deſcriptio 283. locus 283. Uſus 283. 284. juxta Recentiores deſcriptio 284. locus 284. Uſus 285
Aſparagus molli folio 284
acuto folio qui Corruda 284. 285

vulga-

vulgaris 254
platycaulis 254
Aſparagus [illegible] Galeni 255
acuto folio petræus Dioſc. & Galen. 255
Aſphendamnos 132
Aſtergit Rhaſ. 294
Atitara Braſ. 390
Atle Alpin. 448
Atlyna 465
Atramitæ pagus Sabæorum 301
Auguſtana pruna 78
Aures Judæ 224
Aurantia, Aurangia, Aurea Narantia, Arangius 22
Aurantiorum vulgarium triplex genus 23
Aurantia Sinenſis 24
Auzuba Oviedi 65
Avenatia pruna 78
Avenionenſe agrum 269
Avellana urbana rotunda circa Lugd. Geſn. 112
major Lugd. Camer. 112.
Italica 112
pumila Byzant. Cluſ. 113
Byzantina Tab. & Bauh. 113
Indica C. Bauhin. 114
Indica oſſiculo triſido Joh. Bauh. 114
Indica Mehenbethene Cortuſi 114
Macedonica Cord. & Geſn. 112
Indicæ tertium genus Matth. 115
Avellana Mexiocana, cujus fructum indigenæ Cacao appellant Quiland. 124
Avornello Ananienſ. 364
Ayt Turc. 182
Azarolus Cæſalp. 44
Azedaraeth, Azedarath & Azedarach Abenſ. 294. deſcriptio 294. locus 294. uſus 294
Azedarachne Bauhin. 294
Azeite à Mato Hiſpan. 298

B.

Baccæ Coculæ Elephantinæ 156
orientales & piſcatoriæ 156
Bacca nodoſa, Knotberries Anglic. 273
Bachapffel 4
Bacche Perſar. 182
Bahey 151
Bæotica myrrha 351
Bagolæ Tridentinæ 90
primum genus Cæſalp. 245
alterum genus 69
Balado vel Baladar Arab. 156
Balanus myrepſica 130
Balauſtium 28
Candidum 28
Eyſtettenſi 29
flore minore Romanum 29
Orientale Caſtori 29
Rutilum 28
Balſamodes Canella Plin 162
Balſamum 303. juxta Veteres deſcriptio 303. locus 304. uſus 305 juxta Recentiores deſcriptio 305. locus 306. uſus 306
ad Balſamum Exotica relata 307
Balſamum Americanũ Bauhini 308
Balſamum Bauhini 308
Balſamum fructu racemoſo ex Hiſpaniola Bauhini 308
Balſamum Indicũ novũ Matth. 307
ex nova Hiſpania Lacun. 307
Balſamum Peruani fructus Penæ 308
de Tolu 308
Balſamum Alpinum Geſneri 422
Bangue 178
Ban Alpinum 446
Ban ſeu Bon Ægypt. 358
Bananas Guineenſ. 141
Banana Occidentalis 143
Orientalis 143
Baobab ſive Abavi Cluſ. 31
Baracæca Ital. 74
Barca 154
Barba Jovis Geſn. 294
altera Anguill. 360
Baronius perperam murrhatum credit pro myrrhato Vino 352
Batan Mayalenſ. 29
Bdellium 354. juxta Veteres deſcriptio 354. locus 354. uſus 354. Genera 354. juxta Recentiores deſcriptio 354. differentiæ 354. uſus 355
Bedeguar officin. 402
Bedeguaris Lugd. 197
Bethaſe Arab. Abenſ. 160
Beguill fructus 7
Beli 149
Beli 9

Belenicum *Ariſtot.* 76
Bel *Arabum* 303
Belzoinum Officinatum 355. deſcriptio 355. genera 355. locus 355. Uſus 355
Belzon vel Belzoin, vel Belzoinum Lugd. 355. Benzoinum Matth. 355. Benzoum Cordo 355. Benzui & Aſa dulcis, Ben Judæum Ruell. 355. Bejoi Garz. 355. Benivinum Linſch. 355
Beningenion 7
Ben magnum Medicorum 113
parvum 130
Bengu 160
Bepolo Malabr. 291
Berberis 219. juxta Recentiores deſcriptio 219. Uſus 219. locus 219.
Berberis dumetorum 219
Berberis Alpina Cretica 220
Beretinus arbor 232
Betel 172
Betella 172
Betle 172
Betre 172. deſcriptio 172. locus 172. Uſus 172
Betula 433. juxta Veteres deſcriptio 433. locus 433. Uſus 433. 434. juxta Recentiores deſcriptio 433. locus 433. uſus 433. Betulæ folia 434. ſuccus pinguis 434. liquor 434. Fungi 434
Betulus Lobel. 212
Bichenbrunner 4
Bifuri Sic. 127
Bichol del Cul Braſ. 31
Bixa Oviedi 119
Blanc Durè Gall. 3
Blatterlos Holland. 406
Boabab Alpin. 31
Bodaglam Paludani 182
Bois gentill Gall. 234
Bola *Arab.* 350
Boleti quercin. 198
Bolumbax Paludani 25
Bolymba 25
Bombax 133
Bonduch Indor. 300
Bonnanas 143
Borametz 471
Botri 322
Bourge ſpine Monſpel. Lob. 261
Βυμέλια Theoph. 290
Botn quibir *Arab.* 303
ſougier *Arab.* 303
Brabyla pruna Theocr. 77
Braſilium Hiſpanor. 456
Braſma Dioſc. 181
Bravas 232
Brindoyn Linſch. 7
Brindones Garz. 7
Brotton 359. Myſiæ tractus 359. ejus campus cytiſo plenus 359
Bruſcus ineptè officinis 244
Bruta ſeu Brathys 283. juxta Veteres deſcriptio 283. locus 283. Uſus 283. juxta Recentiores deſcriptio 283. locus 283. Uſus 283
Bryon Plin. 193
Bubab Sini Indor. 183
Bubula Gazæ 290
Bugia 219
Bunapalla 160
Bunca 388
Buncho *Abenſ.* 388
Bura 29
Buxus 247. juxta Veteres deſcriptio 247. locus 247. Uſus 247. juxta Recentiores deſcriptio 247. locus 247. Uſus 247
Buyoſono 179
Buyo Mexic. 179

C.

Caaeo Braſ. 390
Caate 173
Cabui-Iba 465
Cacao Mexic. 124
Cacalaxochitl 392. fert flores coccincos, candentes & coloris varii 392
Cachi 323
Cachrys 327. 377
Cacava centli 124
Cacavate 124
Cadegi Ind. 172
Chaleb Syrorum Geſn. 443
Chamque 175
Champidaca 30
Chamærops 140
Chamæriphes 140
Chacani 151
Chambaſal 154
Chamæplatanus 214
Chamæceraſus urbana 93
Macedonica Plinii 93
Dalechampii 93

petræa 93
montana 97
dumentorum fructu gemino rubro 97
montis generoſi Geſn. 95
Chamæceraſus ſpuria 97. juxta Recentiores deſcriptio 97. differentiæ 95. locus 97
Chamæaſte Dioſc. 225
Chamælæa 234. juxta Veteres deſcriptio 234. Uſus 234. juxta Recentiores deſcriptio 234. locus 234. Uſus 234
ad Chamælæam exotica relata 234
Chamælæa Tricoccos 234
Chamælæa vera Camer. 234
Alpina 234
hirſuta Bauhini 234
Chamælæa tenuifolia & nigra Serap. 234
Chamælæa ſeu Mezereon Trag. 233
Germanica Dodon. 233
Chamædaphnes 233
Chamædaphne Theoph. 233
Chamæplatanus clynotrochos 226
Chamæplatanus 214
Champe 243
Champœca Javanorum 243
Chamæbuxus Bauhin. 248
Chamæpeuce 453
Chamæbatos Theophr. 272
Chamærubus ſaxatilis Geſn. 272
Chamærubus foliis Ribes 272
Chamærubus Norwegica Bauh. 272
Anglica 273
Chamæmorus Cluſ. 273
Chamæmorus Norwegica altera 273
Chamærubus foliis vitis 273
Chamælæagnus Dodon. 293
Charnub 363
Chamæleuce Cord. 373
Chamægeniſta 374. foliis geniſtæ vulgaris 374. ſagittalis 374. caule foliato 374 folio articulato 374. Cretica 374 montana hiſpida 374
Chamæciſtus 413. deſcriptio 413. locus 413. Uſus 413
Chamaroch Perſ. 5
Chambdenæ gummi 344
Chermaſel Arab. 448
Cajous 157
Cajulacca mala 341
Caiveira brava Luſit. 464
Calaf Alpin. 446
Calafur Turcar. 175
Calampart 460
Calveia 37
Caleb Alpin. 446
Camarronum Rhaſis 181
Camarix Decan. 5
Cambaja 147
Camphora 343. deſcriptio 343. locus 343. Uſus 343. differentiæ 343. adulteratio 343
Camphorata 453. deſcriptio ap. Recent. 453. locus 453. Uſus 453
Camphorata glabra 453. hirſuta 453. congener 453
Canambaja frutex 465
Canarinum piper 182
Canella 162. deſcriptio juxta Veteres 162. Genera 162. locus 162. juxta Recentiores deſcriptio 163. genera 163. 164. 165. loc. 163. Uſus 163
Canna Arabum 258
Cancamum 341. deſcriptio 341. locus 341. Uſus 341
Canime Hiſpan. 342
Caningæ Hiſp. 165
Capita multis ſquamis conſtantia Cluſ. 197
Capitula ſquamata 198
Capparis 273. juxta Veteres deſcriptio 273. locus 273. uſus 273. juxta Recentiores deſcriptio 274. locus 274. uſus 274. Ad Cappares ex Exoticis relata 275
Capparis Italica Cæſalp. 274
retuſo folio Lob. 274
ſpinoſa folio acuto 274
Capparis arboreſcens fructu juglandis magnitudinis Bellon. 275
Leguminoſa Lobel. & Taber. 275
fabago Dodon. 275
ſylveſtris ſeu fabaginea Camer. 275
Cappar Alpini 275
Capidæ Hermolai 280
Capota Herrer. 9
Caprificus 47
Caputeiba 309
Caputa viva Qualcebeni 344
Caphur & Capur Arabic. Garz. 343
Caphura 343
Caragna 356

Caramano 145
Carandas fructus 65
Caranna 356. deſcriptio 356. locus 356. uſus 356
Carambola Malab. 5
Carabelli Canar. 5
Catcapuli Malab. 26
Linſch. 26
Cardamomum 187. juxta veteres deſcriptio 187. locus 187. Genera 187. Uſus 187. juxta Neoteric. 188. locus 188. Uſus 188
Carduus Indicus 57
Carpeſium Cord. 179
Carrapæ 165
Carras 148
Carpinus 212
Carpoballamum 304
Carpata Braſ. 217
Caraben 341
Carpheoton 348
Carpinas Theoph. Lonic. 387
Carpinus nigra Caſtori 432
Carpinus 212
Caryinon oleum 350
Caryophyllum 173 juxta veteres deſcriptio 173. locus 173. uſus 173. juxta Recentiores deſcript. 174. Genera 174 locus 175. uſus 175
Caryophyllis affines 176
Caryophyllus albus ſpurius 176
Caryoees 149
Caryoſlo Luſit. 149
Caſeus ex lacte amygdalino quomodo fiat 123
Caſſia vide Canella.
Caſſia nigra 382. deſcriptio 382. locus 382. uſus 382
Caſſiæ pulpa c. ſacch. Candi & liquiritia ſecretum in renum vitiis 382
In Caſſia exhibenda Cautiones obſervandæ 384
Caſſia fiſtula non purgans Braſ. 384
Inſulæ Tabago 384
affinis 384
Caſſianus Baſſus Palmæ amores elegantiſſimè deſcribit 135
Caſtanea 117. juxta Veteres deſcriptio 117. locus 117. uſus 117. Fructus nomina 117. juxta Recentiores deſcriptio 117. differentiæ 117. 118. locus 118. uſus 118
ad Caſtaneam Exotica relata 119
Caſtanea Angliæ olim familiaris 121
Catalonica pruna 78
Caraputia major Fragoſ. 216
Cate Garz. 265
Wormii 268
Cate ſuccus arborum 268. 270
Catuli 107
Caucalis 352
Cauda vulpina Turcarum Bellon. 429
Caunama 178
Cavizatare Goënſ. 242
Cædnæ Palmarum ſylvæ 135
Cæcas arbor 137
Ceanothus ſpina vel aſper Geſn. 220
levis 221
levis ſylveſtris 221
Ceanothus ribes acinis nigris Dodon. 221
Cedrus 277. juxta veteres deſcriptio 277. locus 277. uſus 277. juxta Recentiores deſcriptio 277. locus 277. uſus 277
Cedrus conifera 314 juxta veteres deſcriptio 314. locus 315. uſus 315. juxta Recentiores deſcriptio 315. locus 316. uſus 316
Cedri Novæ Hiſpaniæ 316
in Regno Granatorum 316
Cumana 316
Huiquano provincia Sinenſi 316
Cedrus conifera foliis laricis Bauh. 315
major Matth. 315
Hebræor. & ſacrar. literar. 315
Cedrus Libani & Palæſtinæ præcelſa 315
Cedrus major Dioſc. Camer. 332
Ceſaglione 140
Gentromyrine Theophr. Anguill. 244
Celaſtrus 262. juxta veteres deſcriptio 262. locus 262. uſus 262. juxta Recentiores deſcriptio 262
Celaſtrus mas Cæſalp. 261
fœmina Theoph. Lugd. 262
Celte Alve vel Elvo Gall. 320
Cepæa Dioſc. 275.
Ceraſus 91. juxta veteres deſcriptio 91. locus 91. uſus 91. 92. Differentiæ 92. Fructuum genera 92. juxta Recentiores deſcriptio 92.

Genera 94. differentiæ 92. locus 92. uſus 92. Ceraſo affinis 93. locus 93. uſus 94. ad Ceraſum Exotica relata 95
Ceraſorum genera Plinii 92
Ceraſus laurifolia 92
Ceraſa Amarella, Agriotta 94
Cerarum nobile adverſus vulnera & hæmorrhoidum fluxum 356
Ceraronia 381
Ceratia agreſtis 381
Cerarium Monococcum Bauh. 385
Cercis Theoph. 379. 437. 478
filiquata 381
Cetoſugato Matth. 201
Cereus Peruvianus 57
Cergacos Luſit. 409
Ceratum ſtomachale ex Ladano 410
Ceruach Sclav. 205
Cerris Plinii minore glande Lobel. 193
Cerrus Ægylops Cluſ. 193
Cerrus Larinorum 193
Cervi ſpina 266
Ceyba Oviedi 133
Checaninum 152
Cheruach Maced. 205
Chiapenſis palma 144
Chicocapores 9
China ſeu febris Peruan. 476
Chuare Pauuc. 309
Chitragema, Cattagnuma, Chittajaman 338
Chermes Arabicum 341
Chocolaten 124
Chryſobalanus Galeni 58
Cibage 324
Cicadæ lachrymam Mannæ exugentes 336
Κίκι 215
Cieuko 475
Cinnamomum 167. deſcriptio juxta veteres 167. locus 167. uſus 168. Genera 169. 170
Cinnamomi vera raritas, ne quidem in theſauris Regum ſemper legitimum 170
Cinnamomum Garziæ 163
Zeilenſe Linſch. 163
Cinnamomum Caryapon Plinii 158
Cinnabari 342
Cinnabaris Indica Plinii 342
Cinnias Poeta Phillyreus ab Ariſtophane dictus & cur? 211
Ciriboa 180
Cirmulo 320
Ciſtus 408. juxta veteres deſcriptio 408. Genera 408. uſus 408. juxta Recentiores deſcriptio 408. locus 408
Citria malus. vide Malum Citrium.
Citri Elæoſaccharum 11
Citrii Mali Magiſterium ſeu quinta Eſſentia 11
Citrium malum monſtroſum Stutgardianum 12
belluatum 12
Cucurbitinum 12
Citrum, Citrus, Cedrus, Cedromela, Cirrangula Monard. 10. 11
Citrus Atlantica Plinii 281
Cneoron 237. juxta veteres deſcriptio 237. juxta Recentiores deſcriptio 237. locus 238
Coatlis 291
Cobban Ind. 73
Coccali 329
Coca Peruvianorum 242
Coca occidentalis Fragoſ. 242
Coco de Levante 156
Coculus Officinarum 156
Cocconilea 293. juxta veteres deſcriptio 293 locus 293. uſus 293. juxta Recentiores deſcriptio 293. locus 294. uſus 294. ad Cocconileam exotica relata 294
Coccus ſive palma nucifera 145
Coccus 198. 204
Coccus infectorius 204
Indica 145
Cocculæ Orientales Doam Sames in Ægypto 156
Coccognidium 234. 235
Cocoichne Jaſuſal Indi 145
Cocobarca Luſ. 476
Cochilia de Guigneus
Cochine 6
Cochinilla Hiſp. 57
Colutea 377. juxta veteres deſcriptio 377. juxta Recentiores deſcriptio 377. locus 377
Comalamaſa 147
Comacum Theoph. 158
Comanda giura Marggr. 390
Connarus 86
Confectio alkermes 204
Contra lippitudinem certum experimentum 359

Contra tabidorum canũ morſus 118
Conus 315.317 320.326.329
Convolvulus rectus Creticus 238
Copra nux 147
Coris 449
Corculum 303
Corneolo 94
Corni arboris contactu à rabido olim demorſos, in tabiem iterum agi 88
Cornus 87. juxta veteres deſcriptio 87. locus 87. uſus 87. juxta Recentiores deſcriptio 88. locus 88. differentiæ 88. uſus 88.
ad Cornum Exotica relata 89
Cornu plantabile 473
Corſion Strabonis 183
Cortex Eriophorus Cluſii 167
Cortex Winteranus 235
Cortex Xylocaſſiæ facie Lob. 101
Cortex arboris Ulmo ſimilis ad Catarrhos 432
Cortex Cluſii ex radice 166
Cortices Cherleri albi 166
Corruda Plinii 285
Cor Pinus 318
Coryli virga vel caudice ſerpentes ictum obtorpeſcere, emori tandem obſervatum 111
Corylus perſimilis alno Lob. 111
Corylus avellana Turn. 112
Corinos 254
Cotinus Plinii 293
Cotinus Coriaria 293
Cotonaſter 98 juxta veteres deſcriptio 98. differentiæ 98
Cratægus Theophr. 42.436
Creſpinus Marth. 219
Criſpina uva Cotd. 220
Cubebæ 183. juxta Recentiores deſcriptio 183. locus 184. uſus 184. Cubebis affines 184. deſcriptio 184. locus 184
Cuciofera 151
Cuci 151
Cuculi fructus ſolani furioſi in Ægypto 156
Cupreſſus 330. juxta veteres deſcriptio 330. locus 330. uſus 330. juxta Recentiores deſcriptio 331 locus 331. uſus 332
Curaqua 456
Curcas Americ. 216
Curcas Cayrenſium 217
Cura Bram. 26
Cyanus arborea Cretenſis 98
fruticoſa Candiæ 98
Cydanago 98
Cydonium Bengalenſe Garz. 9
Cypariſſus 330
Cyprus 257
Cytinus 28.63
Cytiſus 359. juxta vetetes deſcriptio 359. locus 359 uſus 359. juxta Recentiores deſcriptio 360. locus 360. uſus 360
Cytiſus argenteus 374
Cytiſus defectum lactis in hominibus & animantibus ſupplet 359

D.

Dactylus 134.138
Daphnoides 233
Darach Perſ. 145
Daracht Arab. 143
Darandanæ Hiſp. 26
Darſini Arab. 145
Decoctum ficuum adverſus tormina & Nephriridem 52
Delphinium Dioſcor. 379
Demeſſile Balſami 304
de Maidua genus vaſorum fictilium 375
Dentatus Caryophyllus atomaticus 176
Deſtillatum ex Nucleis Ceraſor. cum Melon. pulpa & ſaccharo 92
Diacaryon 108
Dialacca Officinatum 341
Diamoron offic. 63
Dioſcoridis Thymiama 127
Dora 303
Dotem filiæ plantari antiqui quid appellent 331
Dourez Pharmacopœus Monſpelii optimum Ladanum ſe confeciſſe notat 420
Draco arbor 288. deſcriptio 288. locus 288, uſus 288
Draconi affines 288
Dracunculus 288
Draconis oculus 232
Dutiacon Linſch. 29
Durianus 29
Duliam 476
Dulciarium ſeu Mangiat Reale Luſ. 476

Durio

Durio Acoſtæ 29
Duo floſculorũ veſtigia Dodon. 97

E.

Ebenus 425. juxta veteres deſcriptio 425. locus 425. uſus 425. Genera 425. juxta Recentiores 426
Ebenus Cretica 360
Ebenum picis modo nigrum 424
Ebrietatem arcent amygdalæ amaræ præmanſæ 122
Ebulus 224. 225. deſcriptio 225. 226. locus 226. uſus 226
Ebuli radicis Jus in Vino decoctum potui hydropicis apud Æginetam datur 224
Ebuli & Sambuci alterum genus 225
Edulium ex carne cydoniorum cum melle 8
Elæagnon Theophr. Lob. 256
Elæagnus lacus Orchomenii Theophraſt. Bellon. 293.
Elæagnus Cord. 293
 Theophr. 441. 445
Elæomeli Lobelii 335
Electuarium contra Vomitum & fluxum 350
 ſcorbutum præſentiſſimum remedium 273
 dyſentericis convenientiſſimum 88
 adverſus ſputum ſanguinis & tuſſim 118
Elhanne Arab. Bauh. 253
Elkarie 388
Eltepa Hiſp. 405
Embamma Turcarum 292
Emplaſtrum Diaſycomorũ Æginetæ 61
 Melinum 344
Emulſio ardorem Urinæ vehementer reſtinguens 118
Enzanas Hiſp. 193
Enzanda Pigafettæ 57
Epimelis Dioſc. 42
 altera Lugd. 98
Ergaſima 352
Erica 449. juxta veteres deſcriptio 449. locus 449. uſus 449. juxta Recentiores deſcriptio 449. locus 449. uſus 449
Ermelinus 91
Evonymus 387. juxta veteres deſcriptio 387. locus 387. uſus 387. juxta Recentr. 387. locus 388. uſus 388
Ex Pareris, quæ fiunt ex Cortice ſuberis ſubtili hecticis hauſtus utiliter propinantur 200
Excrementum bombycinum ſalicis 442
 Roſæ æmulum ſalicis 442
Exotica Myrtus Plinii 241

F.

Faba inverſa Trag. 364
Fabago Belgarum Lugd. 275. 381
Fagaræ Abenſinæ 154
Fagus 207. juxta veteres deſcriptio 207. locus 208. uſus 208. iuxta Recentiores 208
Fagus ſepium Bauhini 212
Fagulus herbariorum 212
Fan yay Cu 472
Farfarus antiquorum 437
Farina Nachani 268
Farnia Cæſalp. 193
Feinſterling 4
Ferula Trag. 373
Fer Perſ. 446
Ferruminatrix Indor. 57
Ficus 46. iuxta veteres deſcriptio 46. differentiæ 46. genera 48. 49. locus 46. 47. uſus 47. iuxta Recẽtiores deſcriptio 51. Differentiæ 51. 52. locus 52. uſus 51. 52
 ad Ficum exotica relata 53
Ficus infernalis Hiſp. 216
Fiſil Arabum 178
Filfel 151
Fiſlas Alepenſium 128
Flatus potenter diſcutiens 108
Flavum granum 269
Flos acidus Quineenſ. 181
 orbicularis 226
Floribundio 243
Flores Exotici 243
Flores Balſami 306
Flores Benzoni in diſpnœa laudatiſſimi 355
Flos tinctorius Bauh. 373
 auriculæ 382
Flor de la Oreia Hiſpan. 408
Flores arboris Yolloxochitl 405
 Cacaloxochitl 408
Fœlien Jav. 160
Folium Balſami 304

Indicis 172
Folium prægrande coriaceum ex Indiis 289
Folium thuris è Florida 301
Folliculorum Ulmi liquor præſtans 432
Formicarum alatarum ſtercus 341
Formicæ fulvæ nigricantes & tenues 368
Fragre Serapionis 184
Frangula 97. Dodon. 436
Fraxinus 259. juxta veteres deſcriptio 289. Genera 289. locus 289. uſus 259. juxta Recentiores deſcriptio 290. uſus 290
Fraxinũ Homeri præconio & Achillis haſta nobilitatam dixit Plinius 290
Fraxini umbram fugiunt ſerpentes 290
Fraxini fructus ornogloſſum, lingua avis, paſſeris, anſeris dicitur 290
Fraxini Manna 290
Cornu Cervinum 290
lachryma 290
ex Fraxino ſingulare contra Calculum Experimentum 290
Fraxinus ſylveſtris Bauhini 291
ad Fraxinum Exotica relata 291
Friſimeleca ſucco hypociſtidis uſus in fluxionibus mulierum calidis 409
Fructus Exotici rotundi 99
Fructus Exotici diverſarum figurarum 103
Fructus Tithymali paralii 176
Exoticus caryophylli odore 176
Fructu rotundo caryophyllus aromaticus 176
Fructus fuſcus forma caryoph. aromat. majoris 176
Fructus Cluſii Walachtenſis 187
Balſami Robin. 195
Orellanæ materie intus inſtar Gallarum 195
Fructus Mangas Recheadas & Mangas in Achar 74
bravas 74
Matas 74
Fructus elixus Caſtaneæ Græcis olim pro pane, hocque nutriti pueri 117
Fructus Indicus Sanparanta 300
Fructus Balſami 304
Fructus pineos nucleos duros referens 324
Fructus Exoticus pinei coni facie 324
Fructus Nerii ſiliquæ figura 390
Fructus Indicus Tamarindi ſeminis facie Bauh. 357
Fructus prim⁹ innominatus Margg. 392
ſecundus innominatus Margg. 392
Fructus Ogot 394
Fructus ſiliquati 394
ſiliquoſus Orucoria dictus 395
Fructus Quercinus ſeu Agaricũ 198
Fructus duo in Perſia 463
Fructus & Gummata tingentia Guajanæ 459
Frutex Antipatheticus 472
Scythicus 471
Frutices Americani 463
innominati Braſil. 465
Fungi ſeu [illegible] 107
Fungus orientalis 155
Fuſanus Creſc. 387
Fuſterna 327
du Fuſtet 294

G.

Gaguey Ovied. 56
Gagel Germanorum Lob. 293. 442
Galla 191
Galatenſia pruna Cluſ. 75
Galbulus Cupreſſi Varron. 330
Garb Arab. Ibenſ. 446
Garab Mauror. Lugd. 446
Garcapuli Canar. 26
Gemetz Mauric 133
Geniſta ſpartium 368. deſcriptio 368. Locus 369
Gepalu 323
Germen Moſyliticum 162
Giaca Luſit. 476
Giam-ba 475
Gigartus 228
Giradal 154
Glans Indica magna ſubrotunda Plateri 195
Glans Unguentaria 130. juxta veteres deſcript. 130. locus 130. Genera fructus 130. juxta Recentiores deſcriptio 130. locus 131. uſus 131
Glans Unguentaria ſiliquata 131

Glebæ

Glebæ ſanguinis Draconis 288
ex Glomis cynorrhodi ſ. roſæ ſylveſtris Arcanum ſ. Spiritus ad calculos renum 402
Gluten Romanum 346
Gluten Albotin Abenſ. 345
Alimbat, Alimbar & Alinbath 345
Gola Nigritarum 110
Gonandina Braſ. 312
Goſſypium 132. juxta veteres deſcriptio 132. locus 132. juxta Recentiores deſcriptio 133. locus 133. uſus 133. differentiæ 132
Goſſypium in Aceto 30
Graciles admodum nuces avellanæ Bauhin. 112
Granum Aneſcen Abenſinæ 179
Grana en pax Hiſp. 57
Granum regium majus Meſ. 216
Granum Gnidium 234. 235
Karmeſinum 241
Granum viride Arab. 303
Granata 25
Græca pruna Camer. 78
Groſſularia 220. juxta Recentiores deſcriptio 220. locus 220. Uſus 220
Grüblinger Oepffel 4
Grüninger Oepffel 4
Guavas 110
Guanavanus 155
Guajava 155
Guamochea Barb. 382
Guajabo Americ. Guajavas, Guyabo, Guajavos, Guajaba 30
Guabam 33
Guanavanifera arbor Bauh. 40
Guanabanus 29 Ovied. 30
Guajacum Patavinum Fallopii 91
Guajacana 91
Guajacum lignum 425. deſcriptio 425. locus 425. uſus 426
Guajacum magna matrice 425. propemodum ſine matrice 425. foliis lentiſci 425. Orientale 425
Guajaci fructus ſeu nucleus 426.
Gayco, Gayacana & Guayacca 425
Guinea Ceraſa vulg. Gallic. 94
Guindola 94
Guirapariba 424
Gummi quid? 332. 340
Gummi de Goa, Gummi Gith & Gemin, Gutta Gambæ, Gummi Indicum, 339. deſcriptio 339. locus 339. uſus 339
Gummi Arabicum 340. deſcriptio 340. locus 340. uſus 340
Gummi Anime 341
Gummi Juniperi 344. deſcriptio 344. locus 344. uſus 344
Ceraſorum 344. 92. 94
Caryophyllorum 175
Mali Armeniacæ 75
Ulmi 344
pruni ſylveſtris 76
Sambuci 224
Gummi Elemi Officinarum 356
deſcriptio 356. uſus 356
Gummi Olle 124
Holli dictum 312
Gummi minus uſitata 345
Guzarar Trevida Perſ. 299
Gyraſole Ital. 216

H.

Habzeli Serapion. 179
Haberſchlehen 77
Hacchis Indor. 268
Hadhadh ſuccus Arab. 269
Halimus 97
Halimus Lacun. 257
Haliptheos 193
Hamama Ægypt. 186
Harb Turc. 110
Harar Arab. 280
Haud Arab. 460
Haur Arab. 437
Hæmodori quoddam genus 373
Härtling im Wald 3
Härtlingapffel 3
Haßlecher 4
Hebulben Turcar. 128. 129
Hedera regens Plinii Cæſalp. 206
Heil ſive Hil Serap. 187
Heiningsapffel 4
Heydniſch Wundkraut 4
Heyl Arab. Cord. 188
Helbane Arab. 188
Helenium Cratevæ 411
Helianthe Plinii 413
Heliocallis 413
Helioſacte ſylveſtris Euboica 425
Hemeris Judæorum 192
Herba terribilis Narbon. 235
Malavarica Luſ. 26
Herba attractiva 473

Herba asbeſtos 472. Æthiopica 472. Cahobba 472. Chiſung 472. Hoaco 472. in valle Guaxaca 467. Lungſin 472. Mille annorum 472. Puſu 472. Quei 472. Quibei 467. ſentiens 472. Yu 472.
Hibocouchu 145
Hippogloſſum Valentinum 235
Hippomanes Cratevæ 156
Hipponeranczium 25
Hiſpanica pruna 78
Hoaxacan 426
Hortus Materea propè Cairum alit Baſamum 305
Hypericum fruteſcens 79
Hyphear 203
Hypomelides Palladii 42
Hypoſpartium 372
Hypociſtis omnium elegantiſſima in Hiſpania à Cluſio viſa 409
à pharmacopœis adſervatur 409
Hypociſtis ſuccus baſis Aviſoni Anodyni 409
Hypociſtis Officinarum 409
ſuccedaneum 409
Hypoſpartium 372
Hysgen 204
Hüttlingsapffel 4

I.

Jaaca 154
Jaca Ind.or. 154
minor 154
Jaca major 29
Jaiſol Band. 160
Jambach 427
Jambolonæ fructus 65
Jamboli Malab. & Canar. 73
Jambos Luſ. 73
Jaracanda 427. ligno nigro 427. albo 427
Jaſminum 427. deſcriptio Arab. & Rec. 427. locus 428. uſus 428. Genera 428
Jaſminum cœruleum Mauritanorum 429
Jaſminum Arabicum Cluſii 430
Braſilianum 429
Jaſme 427
Jatitara Braſ. 390
Ἰδαία ῥίζα Dioſc. 244
Idæa radix Dioſc. Bauh. 246
Jeniparanduba Luſ. 6
Ilatrum Cæſalp. 260
Ilatrum folio ad Ilicem accedente Cæſalp. 262
Ilex 203. juxta veteres deſcriptio 203. juxta Recentiores 204. Genera 204. locus 204. 205. uſus 205
Ilex aculeata cocciglandifera Dioſcor. κόκκος βαφικὴ 204
Illitus capitis dolori, præſertim in febre 122
Indica Saſſafragia Capivacc. 218
Indica radix quæ Saſſafras Codronch. 218
Innominatus fructus 476
Inſectum Salicis 443
Inſula Formoſa 425
Pico 425
S. Dominici 425
Jovis barba 380
Jovis barbæ ſpecies Bellonii 436
Jujuba vide Ziziphum.
Jujuba ſylveſtris Cæſ. 264
Juliana pruna 78
Juliana Plinii 94
Juli 107. 111. 198. 208. 322. 326
Juniperus 278. juxta veteres deſcriptio 278. locus 278. uſus 278. juxta Recentiores deſcriptio 278. locus 279. uſus 279
Juſculum Manjar blanco Hiſp. dictum 5
Juppenſchwenckherapffel 4

K.

Karumfel Arab. 175
Keſmeſen vulgare ad oculi morbos remedium Conſtant. 382
Kernapffel 4
Kiam Giu 474
Kiati Malaii 194
Kikaion Jonæ Arab. 216
Κίναβις Dioſc. 342
Kiſmiſen Syr. 382
Knorberries Anglic. 273
Κόμμι ἐκ τῆς ἀκάνθης Dioſc. 340
Kohlroſen 399
Kornapffel in Zell 3
Kreißling 4

L.

Laburnum Camer. & Bauhin. 364
Latifolium Lugd. 364

Lac

Lac Amygdalarum chalybeatum aſtrictorium proruentis alvi 123
Lacte amygdalino cum Aqua Carduibenedicti extracto infantes ſuſtenrari poſſunt 123
Lacca Officinarum 341. deſcriptio 341. locus 341, uſus 341. Naturalis 342
 factitia 342
Lachryma quid 322. quomodo differat à Reſina & Gummi 332
Lachryma abjetis 327
 Juniperi 279
Lachryma rubea ſeu ſanguis Draconis 288
Lachryma lentiſci Peruanæ 298
Lachtyma Balſami 304. color albus 306. Turbidum 306. leve, mediũ craſſeſcens 306. Ejus collectio 304. Probatio 304. Adulteratio 304
Ladanum 417. Varium 417. Cypriũ, Arabicum, Syrum, Africum, Factitium, Terrenum 417. Uſus 417. Colligendi modus 419
Lanata tubera Plinii 86
Langſtiler vocat. pyra 40
Lapides in Quercubus 198
Lapidum in India occidentali reſina 357
Larix 324. juxta veteres deſcriptio 324. locus 325. uſus 325, juxta Recentiores deſcriptio 325. locus 325, uſus 325
Laurus 227. juxta veteres deſcriptio 227. locus 227. uſus 227. 228. juxta Recenriores deſcriptio 229. locus 229. uſus 229
Laureola 233. juxta veteres deſcriptio 233. locus 233. uſus 233. juxta Recentiores deſcriptio 233. locus 233. uſus 233. 234
Lauchsapffel 4
Lectirota 131
Lechyas fructus Chinenſis 82
Ledum Alpinum 422
 Sileſiacum Cluſ. 421
Lentago Cæſalp. 229
 Italorum Coſt. 230
Lentiſcus 297. juxta veteres deſcriptio 297. locus 297. uſus 297, juxta Recentiores deſcriptio 298. locus 298. uſus 298
Lentiſcus vulgaris 298. Peruana 298. Braſilienſis 298
ad Lentiſcum Exotica alia ſpectantia 299
Lethalium Venenorum vires retundere Cydonia, præſertim Veratri obſervatum fuit 9
Letterhout Holland. 458
Leyetapffel 4
Libri Numæ reperti integri poſt annos 535. quod Cedrato liquore imbuti fuiſſent 351
Lichen marinus 58
Lici & Lumien 475
Lignum Aquilæ Luſit. 127
Lignum aromaticum Monard. 165
Lignum ligno Monardis ſimile Cluſii 165
Lignum S. Crucis 199
Lignum Braſilianum fomitis vicem præbens 203
 Javanenſe fungoſum 203
 Aniſi Goropii 218
  Bauhini 218
 floridum 218
 Saſſepes Camer. 218
 Sinenſe Cam. 218
 Viſci Quercini 199
Lignum ſempervivum 268
 Nephriticum 291. Uſus 291
 Bezoardicum Cherleri 291
Lignum Balſami 305
 Deſiderii 312
 Rhodium Bello 360
Lignum pice nigrius 424
Ligna duriſſima aliquot 425
Lignum Mangles 425
 de Cochi 425
 Mega 425
 Iberæ puterunæ arboris 425
 Angelinæ arboris 425
 Arboris [illegible] 425
 Teixo 425
Lignum Aquilinum Pigafettæ 456
 Moluccẽſe Acoſt. & Lugd. 458
 Pavanum 458
Lignum è Siam 458
 Cocogola 458
 Sapou 458
 Sambarane 458
 ex freto Magellanico medulla flaveſcente 458
 Breſilio ſimile cœruleo tingens 458
Ligna pretioſiſſima ex Havana & Inſula Cuba 459

Lignum Calamba Linſch. 460
Colambo 460
Calambes ſive Aloës 460
Lignum Aloës 460
paradiſi 460
S. Crucis 460
Lignum febrium Hiſpanor. 476
ſanctum 426
Americanum rubrum 454
Sanguinho 454
Braſilianum ut charta candidum 454
Violaceum 454
Foxo 454
Caoba 455
Aſpalathi nomine ex Belgio Wormio transmiſſum 455
Ligneum ferrum Luſit. 425
Liguſtrum 257. juxta veteres deſcriptio 257. locus 257. uſus 257. juxta Recentiores deſcriptio 257. locus 257. uſus 257
Lima quid 20
Limæ 13. 16
Limera Hiſp. 16
Limonia malus, vide Malus Limonia.
Limonia Mortelleti 17
Lingua ſanguinea & oſſea 84
Linum 235
Linternum 260
Lindſterapffel 4
Liquidambar 353. deſcriptio 353. locus 353. uſus 354. oleum 354
Liquor à peſte præſervans 108
Liquor melleus 198
Lixivium ex cineribus ligni arboris Nucis juglandis ad furfuroſum caput commendabile 107
Locus Malſaigne circa montem du Pte in Burgundia pinus ſylveſtris ferax 320
Lonchitis Dioſc. 268
Longa vita Lob. 179
Lotus 89. juxta veteres deſcriptio 89. Genera 89. locus 89. uſus 90. Differentiæ 90. juxta Recentiores deſcriptio 90. differentiæ 90. locus 90
Lucma Hiſp. 27
Lumia quid 19
Lungyen fructus Sinenſis 232
Lycium 267. juxta veteres deſcriptio 267. locus 267. uſus 267. juxta Recentiores deſcriptio 268. locus 268. Vires 268
Lycoſtaphylon fœmina 226
Lycoſtaphylos maſcula Cord. 226

M.

Macahalaf aqua Ægyptiorum præſtantiſſima 446
Macer 161 juxta Veteres deſcriptio 161. locus 161. uſus 161. juxta Recentiores deſcriptio 161. locus 161. uſus 161
Macis 160. deſcriptio 160. locus 160. uſus 160
Macim omnium aromatum principatum obtinere credidit Scaliger 160
Macaleb Lugdun. Serapion. 259
Magma expreſſionis amygd. amaræ. gallinas & vulpeculas interficit 123
Magiſterium contra Calculos 402
Mahaleb 93
Mahalebum Serap. Bauh. 259
Malabathrum 170. juxta veteres deſcriptio 170. locus 171. Vires 171. differentiæ 171. Genera 171. juxta Recentiores deſcriptio 172. locus 172. uſus 172
Malagueta Hiſpan. 189
Mala Americana 7
Guianenſia 7
Malus 1. juxta veteres deſcriptio 1. Genera 2. locus 1. uſus 1. juxta Recentiores deſcriptio 2. Genera 2. uſus 2
ad Malum ἐξωτικὰ dictam Exotica relata 5
Malus Armeniaca 74. juxta veteres deſcriptio 74. locus 74. uſus 74. juxta Recentiores deſcriptio 74. locus 75. uſus 75
ad Malum Armeniacā relata 75
Malum Aſſyrium 19
Malus Aurantia 22. deſcriptio 22. locus 22. uſus 22. 23
ad Malum Aurantiam Exotica ſpectantia 26
Malus aurea Dodonæi 29
Malus Citria 10. juxta veteres deſcriptio 10. locus 10. uſus 10. juxta Recentiores deſcriptio 10. locus 10. uſus 11. Genera 11

ad

ad Malum Citrium Exotica relata 12
Malum Citrium Mazzacanum Cretenſ. 12
Malus Cydonia 8. juxta veteres deſcriptio 8. locus 8. uſus 8. Differentiæ 8. juxta Recentiores deſcriptio 8. locus 8. uſus 8
ad Cydoniam malum exotica relata 9
Malus Limonia 13. deſcriptio 13. locus 13. differentia 13. uſus 13
Malo Limonio congeneres 13
Malus Medica vide Malus Citria.
Malus Nuci Perſica 72
Malus Perſica 70. juxta veteres deſcriptio 70. locus 70. uſus 70. juxta Recentiores deſcriptio 71. differentiæ 71. 72. locus 72. uſus 72
ad Malum Perſicam Exotica relata 72
Malva Indica 406
Japonica 406
Mangas Canar. 72
bravos 72
Mangifera arbor 72
Mangu Ferdinand. de Lopez 57
Mangue Vereadeiro Luſit. 464
Manga Scalig. 72
Mangalam fructus 96
Manay Hiſpan. 76
Manigoy pulmentum 80
Manſar blanco condimentum Hiſp. 30. 40
Manna 333. juxta veteres deſcriptio 333. locus 334. uſus 334 juxta Recentiores deſcriptio 334. locus 334. 335. uſus 335
Manna Officinarum 334. 335. Laricea 334. Calabrina 334. Montis Apennini 334. 337. Germanica 334. Gallica 334. Brigantina 335. Liquida 335. ſicca 335. candida, liveſcens 335
Manna arborea Mont. 335
Manna Tartariſata 336
fraxinea 336. ornea 336. frondacea 336. Corporis ſeu ligni 336. Terræ 336. Granata 336. Maſtichina 337. optima 337. Adulterata 337
Manna Perſica 337
Syriaca 337
Armeniaca 338
Amyntha 338
Iſraëlitarum 338
Polonica 338
Mannæ factitiæ quoddam genus 337
Manna thuris 349
Manſamillia fructus 82
Manza, Muſa, Maum 140
Margarita 141
Margarides ſeu Margaritides palmulæ 137
Maragnanæ inſulæ palmæ 144. 150
Martii panes 123
Maſſiniana pruna Cæſ. 78
Muſcus arboris pruni 77
Maſtiche, hodie Maſtix 346. Deſcriptio 347. locus 347. Genera 347. uſus 347
ex Maſtiche Chia tributum penditur Turcæ quotannis IV. M. aureor. 347
Materia fragilis & vitrea Nov. Hiſp. 332
Matis Indorum cineticii coloris 300
Matherea Ægypti 61
Maußbirnen 38
Medicina ſanguinis coccinea 391
Medicamentum ad robur cõciliandum exoluto ventriculo 8
ad pulſus in paroxyſmis febrium 108
Medulla larici adnaſcens 325
Μελανόφλοιος Plin. 441
Mel Cydrium Hipp. 334
Roſcidum 333
Mens Bellunenſ. 164
Metaſia vulg. Gallot. 94
Meſpilus 42. juxta veteres deſcriptio 42. genera 42. locus 43. uſus 43. juxta Recentiores deſcriptio 43. Genera 43. differentiæ 43. uſus 44. locus 44
ad Meſpilum exotica relata 45
Metallum Italorum 69
Meſplinapffel 4
Micæ ταβαῖται 338
Microſphærum 172
Mierda-Cruz 236
Mignol liquor Palmæ vini Andegavenſis colore 139
Milax Cretenſ. 206
Milium Indicum 300
Molle, Mollis, Molys & Muelle 298

Mon-

Montanum Cinamomum 169
Moraciæ & Moracillæ à Hermolao dictæ 108
Moria & Moriabin Arab. & Turc. 299
Moringa 298
Morońcus 61
Morus 62. juxta veteres deſcriptio 62. locus 62. uſus 62. juxta Recentiores deſcriptio 63. locus 63. uſus 63
Exotica ad Morum relata 63
Morus Officinarum Celſo 63
Mori unam arborem Bataviæ ſufficere dixit quidam Medicus 63
Mori pilulæ 270
Moſylum Cinamomum 169
Mugum Ananienſ. 319
Mumetz Arabum 61
Mungo Garziæ 164
Murina ſpina Lob. 244
Muſcus arboris pruni 77
Muſcus capillaceus Ilicis 207
Muza Arab. 28
Mype 146
Myrica 447. juxta veteres deſcriptio 447. locus 447. uſus 447. juxta Recentiores deſcriptio 447. locus 447. uſus 447. 448.
Myrica circa Monſpelium 448
Myrobalani Indæ 82. Cluſ. Nigræ Meſ. 22. Cirrinæ 83. Chebulæ 83. Emblicæ 83
Myrobalani Belliricæ 84
Myrrha 350. deſcriptio 350. differenriæ & genera 351 uſus 351
Myrrhæ vitium Opocalpaſum 351. hujus uſu ex inſcitia quidam mortui 351
Myrrham vulgarem malè Braſlavolus officinarũ Bdelliũ putat 352
Myrrham Troglodyticam perperam Langius & Cæſalpinus Benzoinum eſſe arbitrantur 352. Nec melius ſentiunt illi, qui Stacten vel Styracem liquidam, vel Balſamum Americanum eſſe opinantur 352
Myrtacantha 244
Myrtella 240
Myrtillus 244. 245
Germanica Lugd. 245
Grandis Trago 245
exiguus Trago 245
Myrtogeniſta 248
Myrrus 238. juxta veteres deſcriptio 238. locus 238. uſus 238. juxta Recentiores deſcriptio 240. locus 240. uſus 240
Myxaria duplicia 85
Myxus alba Geſn. 294

N.

Nabeca 90
Nambuguacu 217
Naves Tonæ vocatæ 425
Nhamdi Braſ. 180
Nhamdu 180
Narcaphron Dioſc. 127
Nargel 146
Narthe Theoph. 127
Naxalu Brachm. 146
Nebulam & Albuginem diſpellens 112
Negundo Malab. 182
Nepa Theoph. 370
Bauhini 371
Nerantia 22
Neregil Serap. 145
Nerion 389. juxta veteres deſcriptio 389. locus 389. Vires 389 juxta Recentiores deſcriptio 389. locus 389
Nexralpe 254
Nigrum Cinnamomum 170
Nigra Roſa apud Indos 173
Nobile remedium contra defluxiones externum 356
Noche Malabar. 182
Nodi ſeu Verrucæ 198
Novum Mannæ genus in Perſia circa Halepum & in Meſopotamia grani Coriandri modo 369
Nucamentum ſalicis 442
Nucula Taphet Saxoniæ 157. deſcriptio 157
Nucchti 57
Nucamenta 107. 327
Nuci pruna Plinii 74
Nuces exoticæ 155
Nucum Pinearum quatuor genera apud Plinium 318
Nuclei juglandium nucum à jejuno manducati, rabioſi canis morſui imponûtur præſenti remedio 107
Nuces juglandes geminæ 108
Nux Avellana 110. juxta veteres deſcriptio 110. locus 111. uſus 111. diſferen-

ferentiæ 110. fructus nomina 111. juxta Recentiores deſcriptio 111. differentiæ 111. locus 112. uſus 112
ad Nucem avellanam exotica relata 113
Nuces Avellanæ Auguſto largiter voratæ, dyſenteriam excitant 112
Nux Juglans 106. juxta veteres deſcriptio 106. locus 106. uſus 107. differentiæ 107 108. juxta Recentiores deſcriptio 107. locus 107. uſus 107. 108
ex Nucibus Mithridatis antidotum celebre contra Venena 107
ad Nucem juglandem Exotica relata 109
Nux metella 153
Nux metel oculata officin. 156. deſcriptio 156
Nux metel communis 156
Nux juglans fructu ſerotino oſtento proxima 108
Nux cathartica Marggr. 109
Nux moſchata 158. deſcriptio juxta Recentiores 158. differentiæ 158. locus 159. 160. uſus 159. 160
Nux moſchata ſi nimium ſumatur, catoricũ quid inducere poteſt 159
Nux aromatires Garz. 160
Nucum myriſticarum flos 160
Nux Veſicaria 128
Unguentaria 131

O.

Ocelli Geſn. 97
Offæ Neapolitanor. ex Ceraſis 92
Olea 249. juxta veteres deſcriptio 249. Radix 249. Caudex 249 materies 249. Medulla 249. Rami 249. Folia 249. Flores 249. Fructus 249. Succus quod eſt oleum 249. Collectio 249. Preſſura 250. Tortivum 250. Omphacinum 250. Recens 250. Vetuſtum 250. Cibarium candidũ 250. Samicum 250. Caricum 250. Thurium 250. Sabinum 250 Sycioniũ 250. Amurca 250. Amicitia magna cum myrto 250. Firmiſſima ad vivendũ 250. Morbi 250. locus 250. uſus 251
Oleæ & olivarum genera apud Veteres 252. juxta Recentiores deſcriptio 254. locus 254. Olivarum varietates 254
Olea Bohemica 87
Olea ſylveſtris ſeptentrion. 87
Olivellæ 255
Oleaſter 255
Olea ſylveſtris 254
ad Oleam Exotica relata 255
Oleaſter Germanicus Cord. & Bauhin. 264
Oleum amygdal. dulcium recent. expr. πολύχρηστον eſt in conſtipata alvo, doloríb. calculi & renum, tuſſi ſicca & aliis 123
Oleum Balaninum nunquam ſeneſcit vel rancidum evadit 131
Oleum Nucis moſchatæ expreſſum 160
Macis expreſſum & ejus vires 160
Oleum ex nucleis Ceraſor. 92
Oleum ficus infernalis N.H. 216
Oleum flavum reſinæ laricea in ulcerib. ſanandis cõmodiſſimũ 346
Oleum ex Maſtiche 347
ſtyracinum 353
Oleum ad Ventris puerorum dolorem ſedandum 353
BenJuini duplex 355
Oleum ex floribus Syringæ Arabicę ad plurimos uſus 430
Oleander ſylveſtris Abenſinæ Myconi 237
Olibanum Officinarum vide Thus.
Opobalſamum 304. 306
Opobalſamum concretum Lob. 307
ſolidum Bauhini 307
Opocalpaſum 351
Opulus 131. montanus 132. campeſtris veterum 132. Ruellii 226
Columell. 88
Opuntia Loniceri 57
marina de Bry 58
Oſteocollos 58
Oricella Theveti 373
Ornus Pandectar. 208
Tragi 212
Bellonii 291
Ornus 66
Orucoria Cluſ. 395
Oſtria 212. juxta veteres deſcriptio 212. juxta Recentiores deſcriptio 212. locus 213. uſus 213
Oſtrys Theoph. 212. 430
Ova formicarum 368
Oxycoccum Cluſ. 246

Oxyacanthis Lobel. 250
Oxymyrſine Anguill. 244

P.

Pacoury fructus 50
Pacai Indorum 432
Pacayer 110
Padus Theoph. 93
Pala marina Bar. 237
Palæ 45
Palam Bellonii 57
Palatium leporis Cæſ. 255
Palla Band. 158
Palma 134. juxta veteres deſcriptio 134. differentiæ 134. locus 135. uſus 135. fructus 136. 137. juxta Recentiores deſcriptio 138. differentiæ 138. 139. 140. 144. uſus 138. 139. 140. 141
Palma Nucifera 145. Genera 145. deſcriptio 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. uſus 145. 146. 147
Palmæ Indicæ fructus affines 152
Palma Conifera & affines 153. deſcriptio 153. 154. 155
Palmitæ 140
Palmites 140
Palmæ Americanæ 144
Palmapinus 153
Palmitas 154
Palma aculeata 206
Palma Chriſti 216
Palma Plinii 355
Palma aut Palum ſanctum Lob. 472
Palmæ ſanctæ ſimilis arbor Bauh. 427
Palo de Calenturas Hiſp. 476
Pala d'Agula ſeu d'Aguilla 460
Paltifera arbor 40
Pan amorello Luſit. 465
Panaſu Canar. 154
Panax Arab. 154
Panax Chironium Dioſc. 413
Panis pro hecticis & conſumptis 123
Pao d'arco Luſ. 464
Pao de Lacra Luſ. 311
Pao de Braſil. 368
Pao di ferro 425
Paſſieni Criſpi amor in Morum 62
Pavana Moluccenſis 456
Peci fructus Sinenſis 473
Pediculi Elephantis 156
Peltæ Plin. 48
Peplios Lutetian. Bauh. 275
Peplium Dioſc. 379
Perdignere Hiſp. 414
Pera Luſit. 476
Perennen 411
Perſea 75. juxta veteres deſcriptio 75. locus 75. uſus 75. juxta Recentiores deſcriptio 75. locus 75. uſus 76
Perſicum moſchatum 71
Perſicus præcox 75
Petroceraſum 93
Phaſelus Rom. 216
Philyca Dalechampii Tab. 259
Philyra 261. juxta veteres deſcriptio 261. juxta Recentiores deſcriptio 261. locus 261. uſus 261
Philyrea 259. juxta veteres deſcriptio 259. uſus 259. juxta Recent. deſcriptio 259. locus 259
Exotica huc relata 261
Philippina arbor piperifera 179
Photel 141
Phœnicobalanus Trall. 82
Phtirophoron Græc. 326
Phixymilon Æſchyl. 141
Pilulæ lanatæ 197
capillatæ 197
[illegible] 197
folioſæ 197
Aquoſæ 197
Pilul. in alis ramorum Bauh. 197
è foliis convolutis Bauh. 197
Aſininæ Trag. 197
Pilul. ad urgentes Catarrhos Wieri 353
ſcabræ ſalicis 443
Pimenta del Rabo Luſit. 181
Pimento dos Indios Luſit. 180
Pimpinellus Coccus 206
Pinam 151
Pinhones Luſit. 109
Pinas totius mundi poma ſuperant 7
Pinipinubi liquor purgans 6
Pinpinil Indis 179
Pinaſter 318. 319
Hiſpanicus Cluſ. 321
Pindo 473
Pinei nuclei Indici Fragoſ. 323
Pinnores de Maluco 323
Pinus 316. juxta veteres deſcriptio 317. locus 317. uſus 317. differentiæ 317. juxta Recentiores deſcriptio 318. locus 319. uſus 319

Pinus ſativa Tab.318.ſylveſtris montana 319 ſylveſtris Mugo Gerh. 319.Pinus tubulus Lugd. 319
Pinus maritima Theophr. Lob. 321 major Gerh.321. minor Cluſ.322
Pinus Idæa Theoph. 321
Pinus Indica occidentalis 323
orientalis 323
pro Pino malè tribulo vel tibulo accipitur 327
Pipa 475
Piper Alpinū majus Geſn.234.montanum Geſn.233.piperella 222
Pira Timinere 456.458
Piſtacia 127.juxta veteres deſcriptio 127.locus 127.uſus 127.juxta Recentiores deſcriptio 128. differētiæ 128.locus 128.uſus 128. ad Piſtaciam exotica relata 129
Piſtachium Anguillat. 128
Pix 357. deſcriptio 357. Brutia 357. Lycia, Idæa, Pieria, Neriſia, Narieia, Palimpiſſa, Nematurica 358. Arida 358. Raſilis ſeu Rabulana 358. Corticata Allobr. 358. Zopiſſa 358. Apochyma 358
Pix Cedria dicta 315
Pix pinus 317
Plane Gallis 98
Planta Peruana, viſco ſimilis Taber. 200
Planta ignea 231
in montib.Sileſ.Camer. 233
Planta ſpinoſa mannam reſipiens Bauh. 369
Platanus 213. juxta veteres deſcriptio 213.locus 213.uſus 214. juxta Recentiores deſcriptio 214.locus 215.uſus 215
Platanus vulgaris 214
Indica 215
Platanus miræ magnitudinis 214. in Lycia, In Lydia 214. Veliterni 214. Cortinæ in Inſula Creta 214. miræ altitudinis in monte Atho 215.item Antiochiæ 215
Platea ϖύειγξ Dioſc. 162
Plinius manifeſtè Ciſtum cum Ciſſo hedera confundit 408
Poaz 151
Pocula Thericlea ex Terebintho 302
Polomie 476
Polytricha Bellon. 295
Polvame Indorum 218
Pomum Gervinum 50
Poma de Coquo 194
Poma Sodomæ & Gomorrhæ 7
Poma Nicaraguæ Benzoni 7
Hiaci 7
Diuretica 7
Pomum Adami 19
Poma Aurantia Nana Eyſtet. 24
Pomum Sueu Sinenſium 33
Pontica nux in Corylo vulgari Cord. 112
Ponzires Cæſalp. 12
Populus 436. juxta veteres deſcriptio 436.locus 436.uſus 437.juxta Recentiores deſcriptio 436.locus 438.uſus 438
Populi novi orbis Bauhin. 439
Portulaca 64
Pothon Theoph. 428
Potulaca 64
Præcotia 74.77
Prunus 76. juxta veteres deſcriptio 76. differentiæ 76. locus 76.uſus 76. juxta Recentiores deſcriptio 76. 77. genera prunorum 77. ad Prunum exotica relata 78
Prunus Sebeſtena 85. juxta veteres deſcriptio 85. differentiæ 85. locus 85.uſus 85.juxta Recentiores deſcriptio 85. differentiæ 85. locus 85.uſus 85
Prunus Sebeſtena in Galliæ Narbonenſis urbecula Maſſilargo aliquando floruit 85
Pruna Damaſcena 76
Iberica 76
Prunus myrobalanus rotundus Eyſtet. 77
Prunum inſanum 52
Prunus Sebeſtina Syriaca 85
Italica 85
PſeudoCaſſia Dioſc. 162
PſeudoSycomotus Matth. 61
PſeudoAmomum 222
Pſeudochamæbuxus Eyſt. 248
Pſeudoliguſtrum 93
Pſeudoagnus 93
Pſeudoſycomorus Matth. Tabern. Eyſt. 294
Pſeudociſtus ledum Alpini 422
Pſeudocytiſus Cord. 363
Pſeudoſantalum rubrum Braſili. 456
Creticum 456.457

Pul Decan. 242
Pulvis ad Vertiginem 184
Amomi, Ovidio 185
Cyprius Moospel. 195
Ducis 163
contra febres intermittentes 476
è floribus liguſtri Ægyptiaci cum ſucco Citri ad tingendos capillos 258
foliorum liguſtri Ægyptiaci anguſtifolii ad tincturas flavas 259
ſarcoticus 350
contra alvi profluvium & hypercatharſin 347
Pumilio mas cornus 88
Punica malus 27. juxta veteres deſcriptio 27. locus 28. uſus 28. Differentiæ 27. 28. juxta Recentiores deſcriptio 28 differentiæ 28. 29. locus 29. uſus 29
ad malum Punicam exotica relata 29
Punica malus ſativa 28. ſylveſtris 29. pleniflora 29. Apyrenos 29. fructu maximo granis aureis 29
Pupillæ Geſneri 97
Purgativa de Santo Domingo Mexic. 323
Puſtech Serap. 128
Pyrus 33. juxta veteres deſcriptio 33. locus 33. Genera 33. uſus 33. juxta Recentiores deſcriptio 34. Genera 35. locus 34. 35. 36. 37. 38. uſus 34. 35
ad Pyrum exotica relata 40
Pyrus Cervina Italot. 69
Pyraſter Idæus 69
Pyracantha 45
Pyri radix à muliere portata impedit conceptum, ſi Alberto fides 35
Pyrum Vino injectum, fundum petere ſi aqua dilutum eſt, ſupernatare, ſi meracum fuerit, ex Gratarolo 35
Pytahaja 31
Pyxacantha Dodon. 268

Q.

Quadratoria Gazæ 388
Quercus 190. juxta veteres deſcriptio 190. Genera 190. differentiæ 190. locus 190. 191. juxta Recentiores deſcriptio 191. 192. 193. genera 191. locus 192. uſus 192
ad Quercũ Exotica relata 194
Quercuum excrementa 195. deſcriptio 195. in genere 195. in ſpecie 196
Quercus placida Gazæ 192
Quercus ſtupendæ altitudinis in Gallia 192
craſſitiei Baſileæ 192

R.

Radicis Ruſci in proliciendo ſero in aſciticis inſignis virtus 244
Radix Baharas 472
Radices Meel 291
Raggariæ 255
Ramus Nili Calig vocatus 269
Rapum geniſtæ 372
Regiæ palmulæ 137
Regius caryophyllus Worm. 176
Regiæ olivæ 255
Renib. calculoſis auxilium 291
Retſe aromatici Abenſ. 165
Reſina quid 332. 345
Reſina Cupreſſi 330. 350
Reſinæ populi nigræ 436
Reſina quomodo à gumi differat 345
liquida 345
ſicca 345
Reſinæ liquidæ 345
Reſina laricea 346. deſcriptio 346. locus 346. uſus 346
Reſina lentiſſima vide Maſtiche.
Reſina Cedri 350. deſcriptio 350. lauri 350
Reſinæ novi Orbis 357
Abjegna Indica 357
Carthagineoſis 357
ambræ facie 357
Copal dicta 357
Reſinæ ſiccæ 357
Reſina Græcis ξυρὰ 357
Strobilina 357
Abjetina 357
Rex florum Sinenſium 407
Rhamnus 263. juxta veteres deſcriptio 263. uſus 263. juxta Recentiores deſcriptio 264. 265. 266. locus 264. 266. uſus 264, 265, 266. 267

Rha-

Rhododaphne Geſn. 389
Rhus arbuſcula 291. juxta veteres deſcriptio 291. locus 292. uſus 292. juxta Recentiores deſcriptio 292. locus 292. uſus 292
Ribeſium 220. juxta Recentiores deſcriptio 220 locus 220. uſus 220
Ribes Officinatum 221
Arabum 221
congener planta 221
Ricinus 215. juxta veteres deſcriptio 215. locus 215. uſus 215. juxta Recentiores deſcriptio 216. locus 216. uſus 216
Ricinus Americanus 216
Ricinum ſtirpem illam eſſe, quam Deus Jonæ pro umbraculo paraverat, quidam volunt 216
Robur 190. 193
Robur ſecundum Cluſii 193. tertiũ Cluſii 194. quartum Cluſii 194. quintum 194. ſextum 194
Rocella Cardani 220
Rondeletii prædiũ vulgò Teral 412
Ros Libani Græcis 334
Roſalo & Roſa 294
Roſa 396. juxta veteres deſcriptio 396. uſus 397. differentiæ & genera 397. juxta Recentiores deſcriptio 398. locus 398. uſus 398
Roſa ſativa, rubra 398. cum differentiis 399. purpurea 399. Damaſc. Geſn. 399. Ulmenſ. 399. Verſicolor 399. multiplex 399. alba 400. moſchata 400. ſpinis carens 401. ſubviridis 401. folio ſubrotundo & criſpo 402
Exotica, Hierichuntina 405. Sinenſis 405. Memphitica 405. Affines exoticæ 405. 407
Roſa Mariæ 405. Roſa Hieroſolymitana 405. deſcriptio 406. duplex Cordo 406. locus 406. uſus 406. ſylveſtris Rauw. 406. Roſæ Hierichuntæ exiccatæ ſimilis 406 locus 406
Roſa Sinenſis 406. deſcriptio 406. Genus 407. locus 406
Roſa Memphitica 407
Roſella Luſitan. 409
Rota alba 473
Luſitan. 472
Rotharling vom Walde 4
Roth Buchapffel 4
Rother Weitlingapffel 4
Rothebruch 248
Rubus 270. juxta veteres deſcriptio 270. locus 270. uſus 270. juxta Recentiores deſcriptio 271. locus 271. uſus 271
Rubi mora Plin. 271
Rubus major fructu nigro Bauh. 271
Rubus Idæus 271. ſpinoſus, lævis, fructu albo ſeu Leucocarpos 271
Rubus III. montib. proprius Cæſalp. 271
Rubi facie ſenticoſa planta Lob. 272
Rubo Idæo affinis chamæmorus 173
Rumbotinus 131
Ruſcus 243. juxta veteres deſcriptio 243. locus 243. uſus 243. juxta Recentiores deſcriptio 244. locus 244 uſus 244
Ruſcus ſylveſtris 206

S.

Saba regio thurifera 301
Sabina 275. juxta veteres deſcriptio 275. uſus 275. juxta Neotericos deſcriptio 276. locus 276. uſus 276. diverſitas 276
Sabina major Monſp. 277
Sabin 348
Sabora 348
Sabora caput regni 301
Saccolaa 155
Sacoule Abenſ. 155
Saſſaf Syr. Rauw. 445
Sagiar el Selichet Arab 382
Sagge, Sagu 145
Sagadinum balſamum Galeni 305
Salix 439. juxta veteres deſcriptio 439. Genera 439. locus 439. uſus 439. juxta Recentiores deſcriptio 440. locus 440. Genera 440. uſus 440
Salix exotica 445
Syriaca folio oleaginoſo argenteo 445
Arabica foliis Attiplicis 446
Ægyptia florib. globuloſis 446
Braſilienſis 446
Salix exotica Garb incolis Rauw. 446
Salix Amerina 87
Amerina Matthiol. 256
Salicornia 280

Samaca 12
Sambac Arab. Alpin. 430
Sambucus 223. juxta veteres deſcriptio 223. locus 223. uſus 223. juxta Recentiores deſcriptio 223. locus 224. uſus 224
Samolus Plinii 246
Sanctæ Crucis de la Sierra 145
Sandalides 137
Sandarax Scrap. 344
Sanguis 89
Sanguis Draconis 288
Sanguis Draconis officin. 342
Sanguis Draconis 342. deſcriptio 342. locus 342. uſus 342
Santalum 455. deſcriptio 455. locus 455. genera 455. uſus 456
Santalum album 455. pallidum 455. rubrum 456. Cinericeum 456. Chilenſe 456
Santalus adulterina Cretica Joh. Bauhin. 457
Sant Ægypt. 365
Sapinus vel Sappinus 326. 327
Sapinea 327
Sapiuen 328
Saponarii globuli 114
Sarcocolla 341. deſcriptio 341. locus 341. uſus 341
Sariehatum Plinii 127
Saſſafras 218. juxta Recentiores deſcriptio 218. locus 218. uſus 215
Saranea ſive Satania Theoph. 43
Anguillar. 44
Scapus 200
Scarlatini panni 205
Schamapffel 4
Schang Javan. 178
Scheiblingapffel 3
Sehenna Græc. 258
Scoletidoton 205
Scopa regia 244
Plinii 376
Scorpius primus Tab. 368. 370. ſecundus Cluſii 369. 370. Tertius Tab. 369. Quartus Tab. 369.
Scorpius Theoph. 371
Schinorroges & Schinorrectæ 298
Schlitro Cret. 435
Schœnus quot ſtadia contineat 301
Schwaden 338
Seiraragi Indi Arab. 176
Seitling 4
Seyapffel 4
Selago Plinii 453
Semen ſpadiceum dentatum Tamarindis ſimile 357
Semina Balſami 306
Semen arboris cucurbitinæ Recci 323
Seminis genus Viſa dictum 337
Sempervivum marinum Mousp. 280
Sena Cordo 377
Senna 379. deſcriptio 379. locus 379. uſus 379
Sennæ foliorum uſus frequentior quàm folliculorum 379
è foliis Senæ Syrup. præſtantiſſimus & gratiſſimus 379
è foliis Sennæ pulvis purgans 379
è ſennæ foliis infuſo Braſſavolus feliciſſimè uſus eſt 379
è ſennæ Italicæ foliis virentibus & roſarum diluto ſyrup. largè ſatis purgãs Matthiol. 380
Scutis Canis Brunfels. 402
Septalii experimentum ad immodicos menſes ſiſtendos 23
Scrieum Galeni 86
Serpillum acinarium Geſn. 246
Seſamoides majus Scaligeri Tab. 236
Seſamoides majus Dalechampii 236
Sesfefua Arab. 87
Seſſæ 133
Seſſiles pilulæ quercus Lugd. 197
Setim Luſit. 27
Siempræ enxutæ Hiſpan. 236
Siger Arabum 174
Indi 145
Siler Plinii Cæſalp. 357. arbor Anguill. 443
Siliqua 380. juxta veteres deſcriptio 380. locus 380. uſus 380. juxta Recentiores deſcriptio 381. locus 381. uſus 381
Siliqua ſylveſtris vulgaris 381. ſiliquaſtrum 381. ſiliqua fatua Bellon. 381. Indica 382. ſpinoſa 382. Indica arboris Coralii ſimilis 382. Novæ Galæciæ 382. ſylveſtri ſimilis 382. Siſime 382
ad Siliquam Exoticum relatum 382
Siliqua Ægyptia 382
Indica Veterum 392

Siliqua Arabica Bauh. 385
Siliqua thymiamatis odore Cherleri 395
  parva Indica ſemine oblongo, nigro 395
Singularia de Sorbo 67
Siriken 175
Sitacoſt Arab. 333
Siri gata gamber Ind. 152
Sirifole Indor. 9
Smilax Arcad. 203
Smilax Arcadum glandifera Lugd. 207
Soccolaa Abenſ. 187
Soccolaa quibir Abenſ. 187
Soccola 155
Solani furioſi fructus 156
Sorbus 66. juxta veteres deſcriptio 66. genera 66. differentiæ 66. juxta Recentiores deſcriptio 66. genera 66. locus 66. uſus 67
Spalatrone 366.
Spartium 375. juxta veteres deſcriprio 375. uſus 375. juxta Recentiores deſcriptio 375. locus 375. uſus 375
Spicatus caryophyllus 176
Spinus Virgilii 76
Spina acida Dodon. 219
Spini vineta Ruell. 219
Spina cervina quorundam Lob. 261
Spina Judaica Creſc. 265
  infectoria Cluſ. 266
  alba Lonic. 266
  merlo Caſtori 266
Spina infectoria pumila prior Cluſ. 267
  altera Cl. 268
Spina Acaciæ Dioſ. prima Lob. 365
Spiræa 446. deſcriptio 446. 447
Spiræa Theoph. Dalech. 213
Spiritus ex ceraſis nigris ad Epilepſiam & aphoniam 92
Spiritus reſinæ lariceæ calculoſis ſolatium 346
Splangnos 195
Splagnos Plin. 195
Splanchnon Lugd. 195
Spodia Theoph. 76
Spongiola Roſæ 402
Spongiola Bedeguaris 402
Spongioſa corpora Nucum, Græcis ἰσμαὶ 106
Squammæ foliorum quercus 198
Stacte 350
Staphylodendron Plinii 128
Στίφανος κύλικος 76
Stelis Plinii ſeu Viſcum Abjetis 329
Stomatice panchreſtos 62
Storax Officinarum 352. 353
Strobilus 317
Strebling 4
Styrax ſuccus concretus 352. deſcriptio 352. differentiæ 352. uſus 352
Styrax liquida 352
  Hiſpanum Actuar. 353
Styrax optimus, Pamphylius in calamis, Calamites dictus, tantumque tempore Galeni à vulgari diſtabat, quantum à Vino, quod in tabernis venditur Falernum 352
Styrax vermicularis 353
Styrax modicè ſumptus confert capiti, immodicè aggravat & dementat 353
Styrax arbor 120. juxta veteres deſcriptio 126. locus 126. juxta Recentiores deſcriptio 126. differentiæ 126. locus 126
Styrax folio mali Cotonei 126
  Aceris 126
  rubra Officinarum 127
Sub Arbore Nucis juglandis recumbentibus Spiritus caryoticus obeſt 106
Suberella Cæſalp. 201
Suberi quercus 201
Suber 202. juxta veteres deſcriptio 202. juxta Recentiores deſcriptio 202
  Exotica huc relata 202
Suber Aquitanicum Cluſ. 202
Suberifera latifolia Ilex Lob. 202
Succi Exotici laxativi 338
Succi inſpiſſati 332
Sudore manantia 80
Sura liquor inebrians 146
Surdæ nuces Cæſalp. 108
Sumach Arabum 292
  anguſtifolium Bauh. 292
Suppary 151
Surpim 476
Syagri palmula 137
Syanke Javan. 175
Sycomorus 60. juxta veteres deſcriptio 60. locus 60. uſus 60. juxta Recentiores deſcriptio 61. differentiæ 61. locus 61. uſus 61

ad Sycomorum Exotica relata 61
Sycomorus Ruellii 131
Sycamine Theophr. 61
Sycomorus Giumez 61
Græcorum 61
Sylva d' Agoa 391
Sylveſtris Aſparagus Plin. 255
Syriacus Ricinus 216
Syringa 429. deſcriptio 429. locus 429. uſus 429
Syringa cœrulea 429. Arabica foliis Aranrii 430. alba 430. lurea americana 430. albæ affinis 430
Syringa cœrulea Luſitanica Lob. & Eyſt. 429
Arabum Alpin. 430
Italica Lob. & Eyſt. 430
Syrupus ex fructu baccarum rubi Idæi Cordi corroborando in febribus excellentiſſimus 272
Syrup. de cichorio c. rhabarb. 384
diaſereos 384
Roſar. ſolut. 384

T.

Tae Rauwolf. 332
Tacamahaca 356. deſcriptio 356. locus 356. uſus 356
Tacum Celtarum 350
Tajer Burgund. 320
Taliſafar Abenſ. 161
Tamar Luſit. 139
Tamalapatra Indian. 172
Tamarindus 385. deſcriptio 385. locus 385. 356. uſus 357. differentiæ 385
Tamarindus Arabica unde 385
Tamarindorum pulpa 386
uſus ad biliosos humores detrudendos 386
ex Tamarindis potus paratur Hollandica cerevіſia ſalubrior 386
Tamarindus Americana 356
Braſilienſis &
Mexicana 386
Tamarix vide Myrica.
Tame Perſ. 299
Tameaxos 269
Tamoxo Hiſp. 268
Tamujos Hiſp. 269
Tarentinæ ſive Terentinæ nuces 107
Tarton raire Maſſil. Lob. 236
Tataron 203
Ταυρoκέφαλον Theoph. 195
Taxus 286. juxta veteres deſcriptio 286. locus 286. juxta Recentiores deſcriptio 286. locus 287. uſus 287
de Taxi Veneno in diverſa abeunt authores 286
Taxus in Anglia arbor frequentiſſima 287
è Taxo Columna in pago zu baurn ſupra Aeronium lacum 257
Taxa gummi 332
Tæda Brunf. 319
Tæda Tabern. 322
Tæda ſeu Pſeudopinus Gerh. 322
Tæda Plinii Cæſalp. 326
Tegmame Ital. 127
Tehoaxin Terent. 368
Telephium Dioſc. & Plinii Colum. 275. 411
Tembul Abenſ. 172
Tembur 172
Tengamarau Indor. 145
Teng vimen Sinenſe 473
Terebinthus 302. juxta veteres deſcriptio 302. locus 302. uſus 302. juxta Recentiores deſcriptio 302. locus 303. uſus 303
Terebinthina vera 345. deſcriptio 345. locus 346. differentiæ 346. uſus 346
Terebinthina Officinarum Germaniæ 346
Teucheeren 273
Thus 347. deſcriptio 347. juxta Veteres, locus 348. Genera & Differentiæ 348. uſus 349. juxta Recentiores 349. locus 349. uſus 350
Thymælæa 235. juxta veteres deſcriptio 235. locus 235. uſus 235. juxta Recentiores deſcriptio 235. locus 235. uſus 235
Tilia 210. deſcriptio juxta veteres 210. locus 210. uſus 211. juxta Recentiores deſcriptio 211. locus 211. uſus 212
Tilia creditur ſupra centum annos vivere 211
ad Tiliam exotica relata 212
Tricoccos Plin. 44
Tryphilus parva medicamentum 84
Tubera Plinii 61. 294
Turionum Ruſci in aperiendis obſtructionibus egregia vis 244

Vacci-

V.

Vaccinia nigra Dod. & Lob. 244
Vermiculati panni 205
Veſiculæ Orni adnatæ liquorem continentes in Mannam poſtea abeuntes 334
Viburnum 213. deſcriptio veterum 213. Recentiorum 213. locus 213. uſus 213
Vinum contra varios fluxus 88
Vinum Uraca totius Indiæ unicum 146
Vini condimentum ad diururnitatem 160
Vina myrrhata apud Veteres 351
Viſcum 199. deſcriptio Veterũ 199. locus 199. uſus 199. Recentiorum 199. uſus 200
Vitis Ideæ 244. deſcriptio Veterum 244 locus 244. uſus 244. Recentiorum 245. locus 244. uſus 244
Vitex 256. deſcriptio Veterum 256. locus 256. uſus 256. Recent. 256. locus 257. uſus 257
Vitrieis nomen 443
Ulex Plinii 371
Ulmus 431. juxta veteres deſcriptio 431. locus 431. uſus 431. Recent. 431. locus 431. uſus 432
ad Ulmum exotica ſpectantia 432
Umbra Juniperi Virgilio noxia putatur 278
Unguentum ex Maſtiche 347
valens in ambuſtionib. 324
Ægirinum 437

W.

Wameabec 7
Weinapffel 4
Wegdorn 266
Wolleberren 273

X.

Xabra Rhaſis 181
Xara Hiſp. 418
Xyloaloë ſylveſtris 461

Y.

Yerva tora Hiſp. 372
Turmera Hiſp. 412

Z.

Zabolo 9
Zaceon Caſtoris in planicie Hierichuntis non longe ab ædib. Zacchei creſcens 79
Zenigolæ Patav. 441
Ziziphum 85. Veterum deſcriptio 85. uſus 85. 86. differentiæ 86
Zizipho affines 86. Recentiorũ 86. locus 87. uſus 86. 87
Zurumbeth Serapion. 445.

F I N I S.

Admonitio ad Bibliopegum, quo loco quævis tabula ſit inſerenda.

TABULA	pag.	TAB.	pag.
I.	1	LVII.	181
II.	2	LVIII.	184.
III.	3	LIX.	190
IV.	4	LX.	194
V.	8	LXI.	195
VI.	10	LXII.	199
VII.	13	LXIII.	202
VIII.	13	LXIV.	210
IX.	13	LXV.	218
X.	16	LXVI.	223
XI.	17	LXVII.	227
XII. XIII.	19	LXVIII.	231
XIV.	22	LXIX.	234
XV.	22	LXX.	237
XVI.	22	LXXI.	242
XVII.	22	LXXII.	247
XVIII.	27	LXXIII.	249
XIX.	29	LXXIV.	259
XX.	33	LXXV.	263
XXI.	33	LXXVI.	267
XXII.	42	LXXVII.	270
XXIII.	45	LXXVIII.	273
XXIV.	46	LXXIX.	277
XXV.	55	LXXX.	283
XXVI.	60	LXXXI.	288
XXVII.	62	LXXXII.	295
XXVIII.	66	LXXXIII.	295
XXIX.	76	LXXXIV.	297
XXX.	78	LXXXV.	302
XXXI.	82	LXXXVI.	307
XXXII.	85	LXXXVII.	310
XXXIII.	91	LXXXVIII.	313
XXXIV.	95	LXXXIX.	318
XXXV.	97	XC.	322
XXXVI.	99	XCI.	326
XXXVII.	99	XCII.	330
XXXVIII.	106	XCIII.	359
XXXIX.	110	XCIV.	363
XL.	117	XCV.	365
XLI.	121	XCVI.	367
XLII.	126	XCVII.	368
XLIII.	127	XCVIII.	370
XLIV.	132	XCIX.	372
XLV.	140	C.	377
XLVI.	145	CI.	379
XLVII.	145	CII.	383
XLVIII.	153	CIII.	385
XLIX.	155	CIV.	389
L.	158	CV.	390
LI.	158	CVI.	390
LII.	173	CVII.	396
LIII.	161	CVIII.	396
LIV.	171	CIX.	396
LV.	173	CX.	396
LVI.	177	CXI.	396

CXII.

TAB.	pag.
CXII.	396
CXIII.	408
CXIV.	408
CXV.	413
CXVI.	413
CXVII.	413
CXVIII.	417
CXIX.	417
CXX.	417
CXXI.	425
CXXII.	429
CXXIII.	434
CXXIV.	439

TAB.	pag.
CXXV.	439
CXXVI.	439
CXXVII.	449
CXXVIII.	449
CXXIX.	453
CXXX.	459
CXXXI.	462
CXXXII.	462
CXXXIII.	462
CXXXIV.	462
CXXXV.	476
CXXXVI.	474
CXXXVII.	474

Digitized by Google

Malus vulgaris.
Apffelbaum.

Tab. 11.

Malus pleniflora.
Gefüllete Opffelblübte.

Malus non florens.

Malus pumila.
S. Iohannes äpffel.

Malus Sylveſtris major fructo albo.
Weis gros Holtzäpffel.

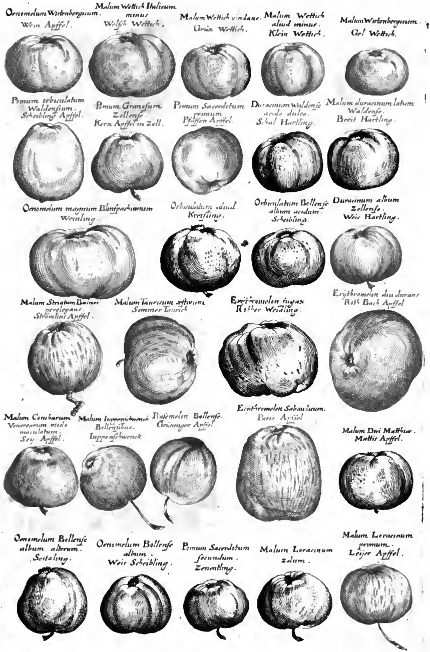

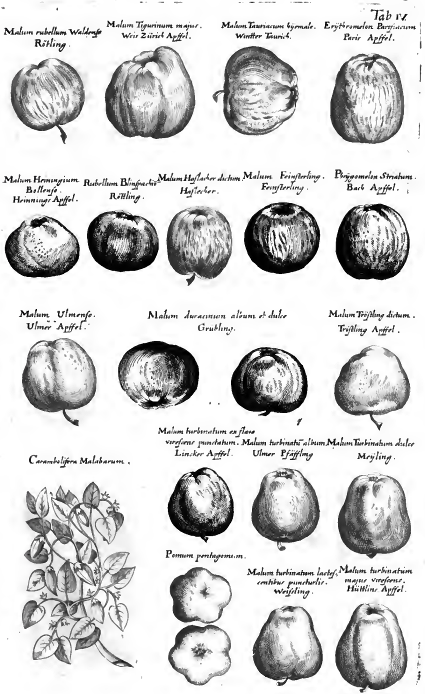
Malus Sylveſtris minor.
Klein Holtzapffel.

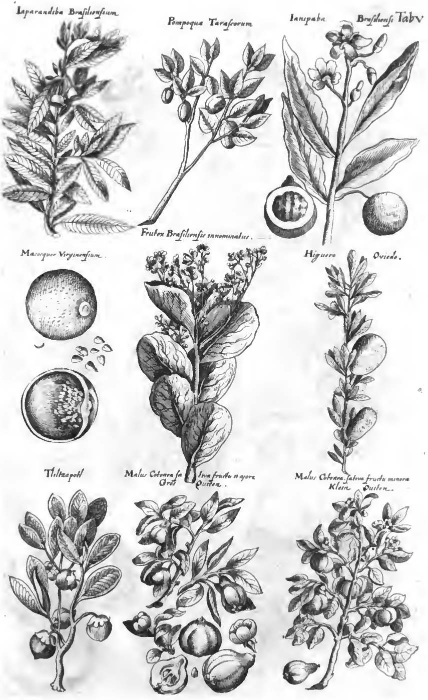
Malus Sylveſtris major fructu rubente.
Holtz Strömling.

Oenomelum Wirtenbergicum.
Wein Apffel.
Malum Wettich Italicum minus
Welsch Wettich.
Malum Wettich viridane.
Grün Wettich.
Malum Wettich aliud minus.
Klein Wettich.
Malum Wirtenbergicum.
Gel Wettich.
Pomum orbiculatum Waldenſium.
Scheibling Apffel.
Pomum Granoſum Zellenſe.
Kern Apffel in Zell.
Pomum Sacerdotum primum
Pfaffen Apffel.
Duracinum Waldenſe acido dulce.
Sůhal Hartling.
Malum duracinum latum Waldenſe.
Breit Hartling.
Oenomelum magnum Blinſpachianum
Weinling
Orbiculatum aliud.
Kreiſling.
Orbiculatum Bollenſe album acidum.
Scheibling.
Duracinum album Zollenſe.
Weis Hartling.
Malum Striatum Bainei perelegans.
Stromlins Apffel.
Malum Tauricum æſtivum
Sommer Taurich
Erythromelon fugax
Rother Weidling
Erythromelon diu durans
Roth Bach Apffel
Malum Corbarum Venerearum modo maculatum.
Sey-Apffel.
Malum luppenſchwenck Bollenſibus.
luppenſchwenck
Praſemelon Bollenſe.
Grünniger Apffel.
Erythromelon Sabaudicum.
Paris Apffel
Malum Divi Matthiæ.
Mattis Apffel.
Oenomelum Bollenſe album alterum.
Seitzling.
Oenomelum Bollenſe album.
Weis Scheibling.
Pomum Sacerdotum ſecundum.
Zenentling.
Malum Loracinum 2dum.
Malum Loracinum primum.
Leijer Apffel.

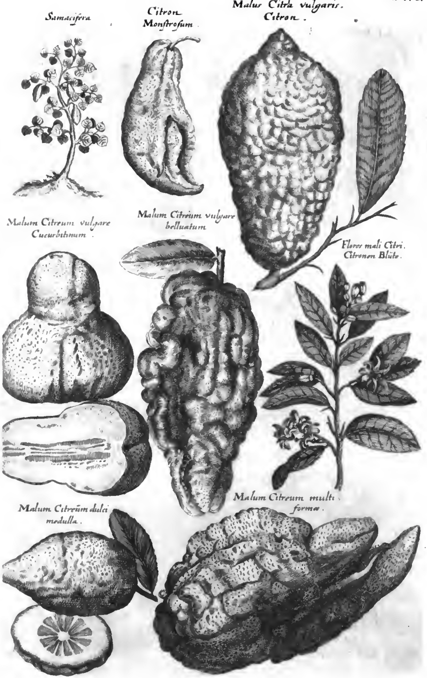

Tab IV.
Malum rubellum Waldenſe
Rötling.
Malum Tigurinum majus.
Weis Zürich Apffel.
Malum Tauriacum hyemale.
Wintter Taurich.
Erythromelon Pariſiacum
Paris Apffel.
Malum Heningium
Bollenſe.
Heinnings Apffel.
Rubellum Blinſpachio
Röttling.
Malum Haſlacher dictum.
Haſlecher.
Malum Feinſterling.
Feinſterling.
Phrygomelon Striatum.
Bach Apffel.
Malum Ulmenſe.
Ulmer Apffel.
Malum duracinum album et dulce
Grubling.
Malum Tröſtling dictum.
Tröſtling Apffel.
Carambolifera Malabarum.
Malum turbinatum ex flavo
vireſcens punctatum.
Lincker Apffel.
Malum turbinatū album
Ulmer Pfäffling
Malum Turbinatum dulce
Meyling.
Pomum pentagonum.
Malum turbinatum lacteſ,
centibus puncturlis.
Weiſsling.
Malum turbinatum
majus vireſcens.
Hüttlins Apffel.

Digitized by Google

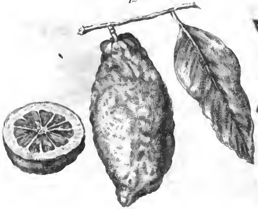

Digitized by Google

Digitized by Google

Samacifera
Citron
Monſtroſum
Malus Citra vulgaris.
Citron.
Malum Citreum vulgare
Cucurbitinum.
Malum Citreum vulgare
belluatum
Flores mali Citri.
Citronen Blüte.
Malum Citreum multi
forma.
Malum Citreūm dulci
medulla.

Limon Liguſticus s. Rhemi.
Limon Apffel.

Malus Limonia.
Lemonen Blüte.

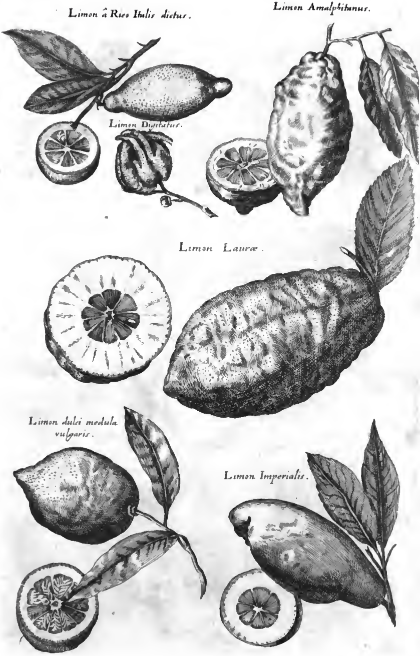
Limon Liguſticus Craſſus

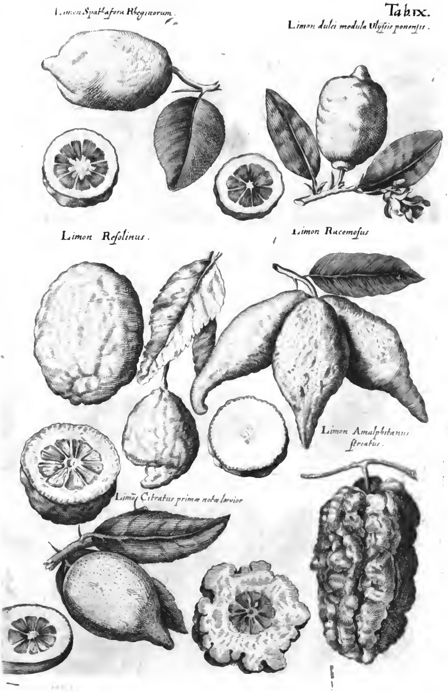

Limon Cajetanus.

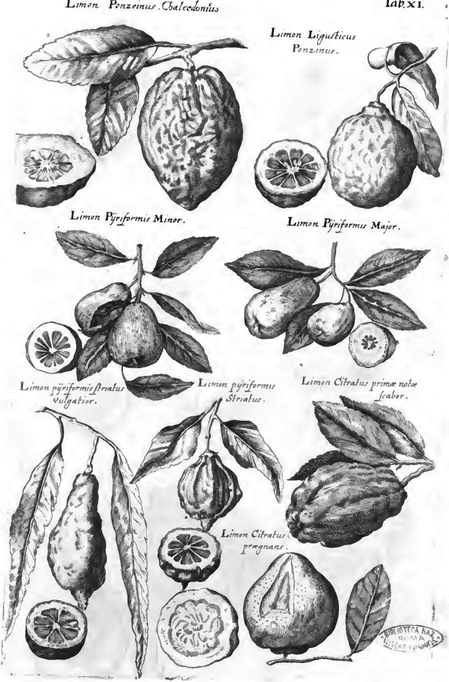
Digitized by Google

Limon â Rico Italis dictus.
Limon Amalphitanus.
Limon Digitatus.
Limon Lauræ.
Limon dulci medula vulgaris.
Limon Imperialis.

Limon Spatafora Rheginorum.
Limon dulci medula Ulyſsis ponenſis.
Limon Reſolinus.
Limon Racemoſus
Limon Amalphitanus ſtriatus.
Limō Citratus primæ notæ lævior

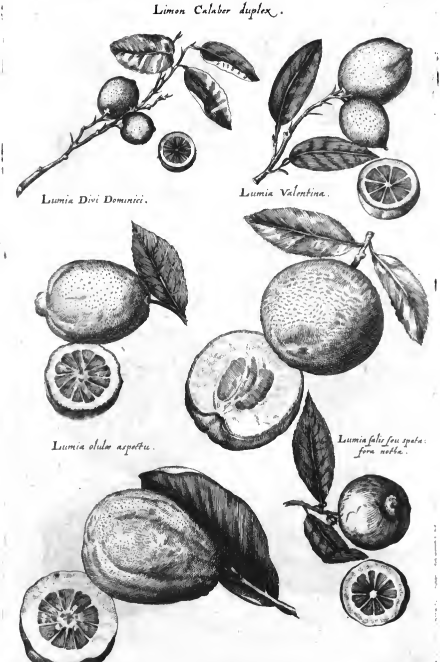
Digitized by Google

Limon Sbardonius.
Limon in comparabilis.
Limon Citratus Sylveſter.
Limon Barbadorus.
Limon Citratus prægnans.
Limon Pſeudæ Citratus Barberinorum.
Limon Citratus ſecundæ notæ Romanus.
Limon Citratus ſecundæ notæ Amalphitanus.

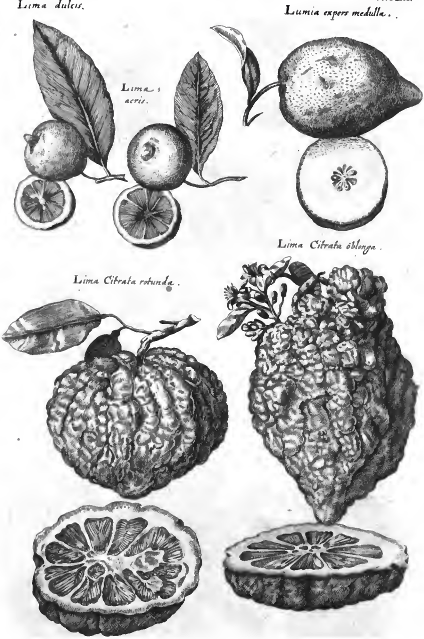

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Digitized by Google

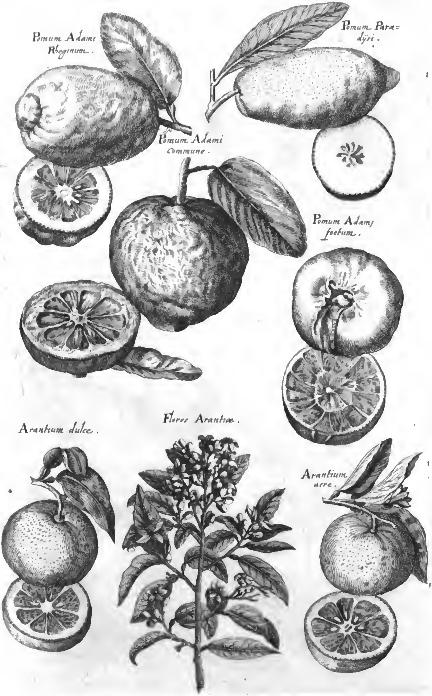

Limon Calaber duplex.
Lumia Divi Dominici.
Lumia Valentina.
Lumia olulæ aspectu.
Lumia ſalis ſeu spata:
fora notha.

Tab. XIII.

Digitized by Google

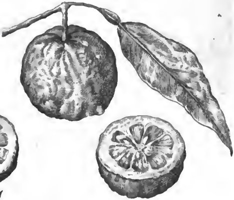
Tab. XIV.

Pomum Adami Rheginum.
Pomum Paradyſi.
Pomum Adami Commune.
Pomum Adami foetum.
Flores Arantiae.
Arantium dulce.
Arantium acre.

Arantium ſemine carens rotundum.

Arantium ſicciore medulla.

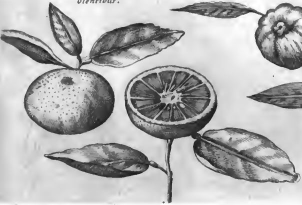
Arantium roſeum.

Arantium limonis effigie.

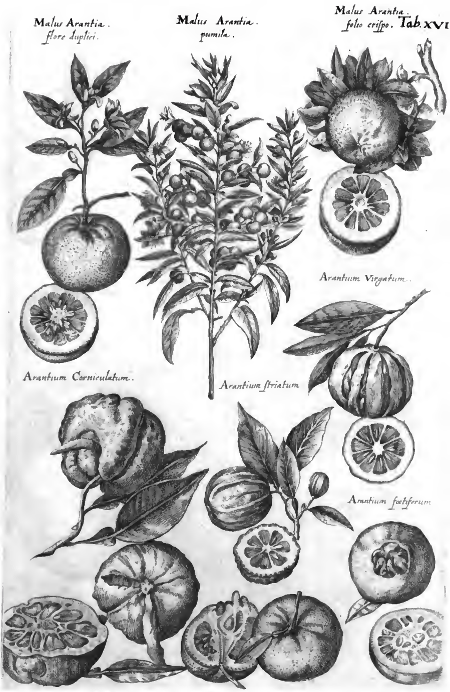

Arantium folÿs ſuavius olentibus.

Arantium ſtellatum.

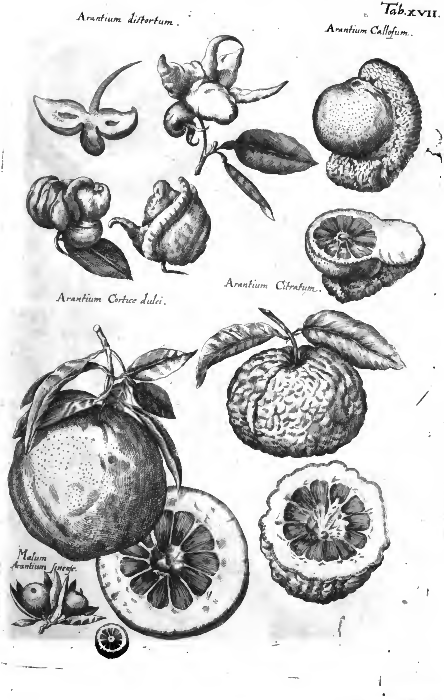

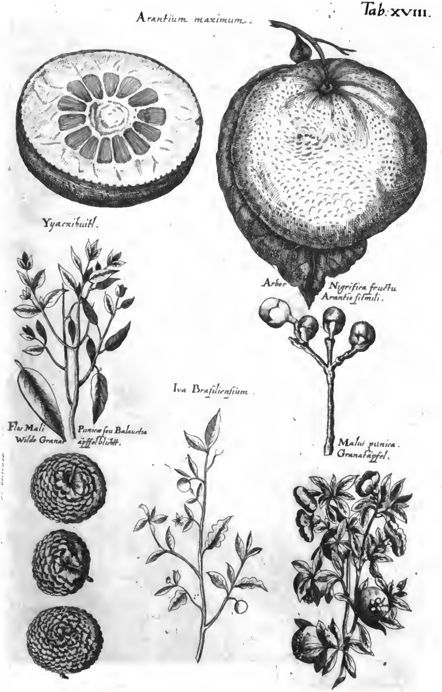
Digitized by Google

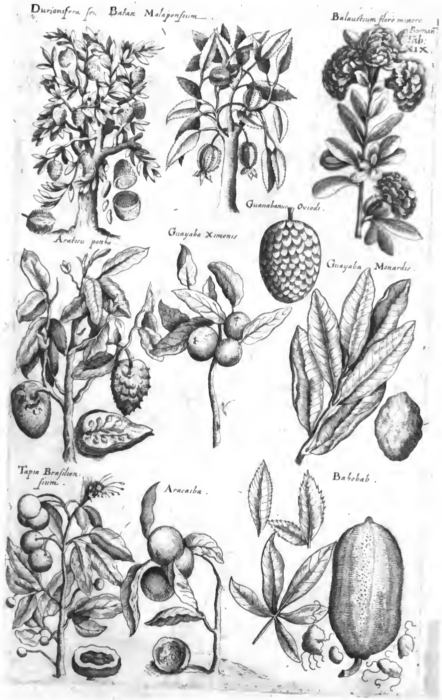
Digitized by Google

Tab. XVII.

Arantium distortum.
Arantium Calloſum.
Arantium Citratum.
Arantium Cortice dulci.
Malum
Arantium ſinenſe.

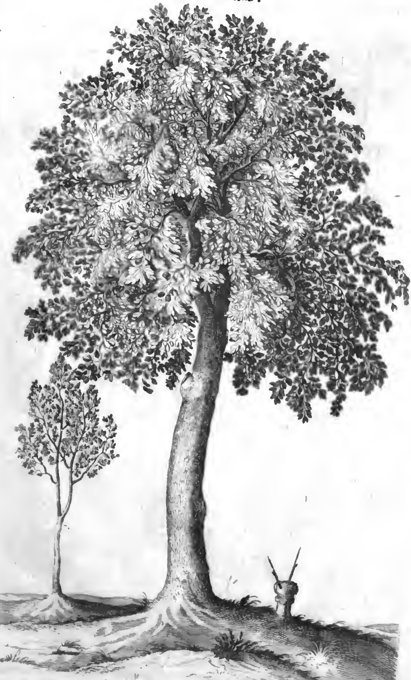

Arantium maximum.
Yyacxibuitl.
Arbor
Nigrifica fructu
Arantio ſimili.
Iva Braſilienſium.
Flos Mali
Wilde Granat
Punicæ ſeu Balauſtia
äpffelblüht.
Malus punica.
Granatäpffel.

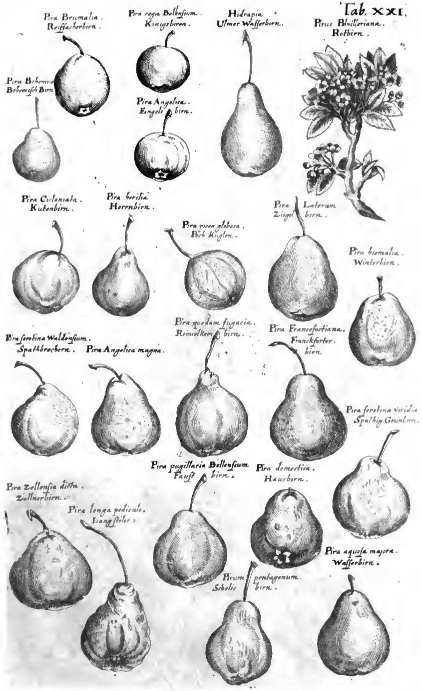
Digitized by Google

Pÿrus Sativa
Birenbaum.

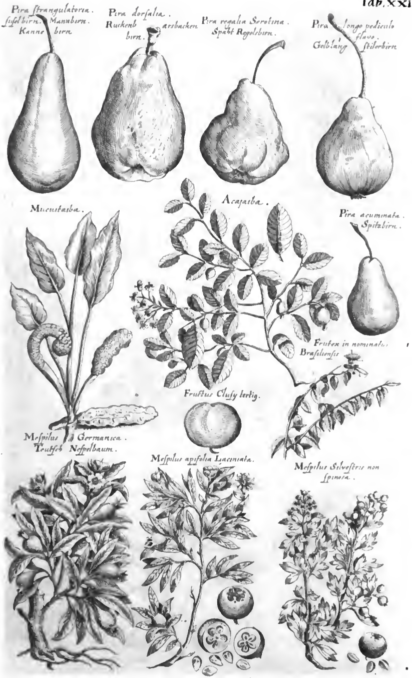
Tab.xx.

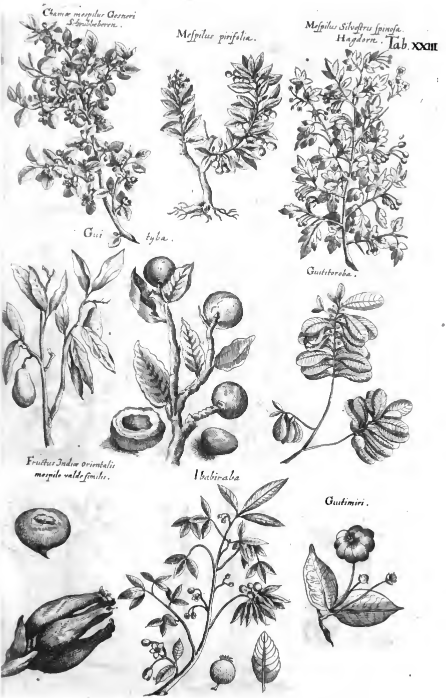
Digitized by Google

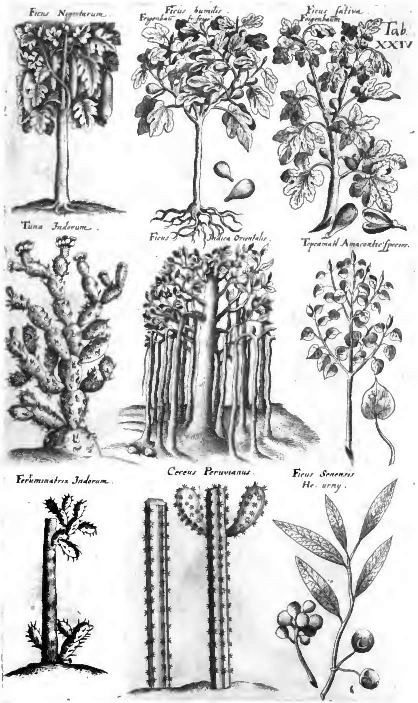

Digitized by Google

Pira ſtrangulatoria.
ſuſelbirn. Mannbirn.
Kanne birn
Pira dorſalia.
Ruckenb arsbacken
birn.
Pira regalia Serotina.
Spabt Regelsbirn.
Pira longo pediculo flavo.
Gelblang ſtilerbirn
Mucuutaiba.
Acajaiba.
Pira acuminata.
Spitzbirn.
Frutex in nominatu,
Braſilienſis
Fructus Cluſy tertig.
Meſpilus Germanica.
Teutſch Neſpelbaum.
Meſpilus apiifolia Laciniata.
Meſpilus Silveſtris non
ſpinoſa.

Digitized by Google

Chamæ mespilus Gesneri
Schrubbeberen.
Meſpilus pirifolia.
Meſpilus Silveſtris ſpinoſa.
Hagdorn.
Tab. XXIII
Gui tyba.
Guititoroba.
Fructus Indiæ orientalis
meſpilo valde ſimilis.
Ibabiraba
Guitimiri.

Ficus Nigritarum.
Ficus humilis.
Ficus ſativa.
Feygenbaum
Tab. XXIV
Tuna Indorum.
Ficus Indica Orientalis.
Tepcamatl Amacoztic ſpecies.
Feruminatrix Indorum.
Cereus Peruvianus.
Ficus Senensis
He. urny.

Jito Margravij.

Muiva Braſilienſium.

Ficus Indica humilis.

Jaracatia.

Papajofera.

Coapoiba

Mamoeira fœmina.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

M[illegible]a

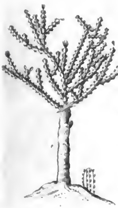

Flos Mamoeiræ fœminæ.

Tab. XXVI.

Iamacaru tertia ſpecies.

Iamacaru ſecunda ſpecies.

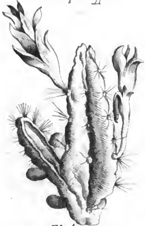
Jamacaru prima ſpecies.

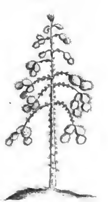
Ururumbeiba.

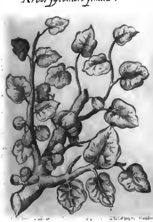
Iamacaru quinta ſpecies.

Iamacaru quarta ſpecies.

Arbor ſycomoro ſimilis.

Pſeudoſycomorus.

Sycomorus.

Tab.
XXVII

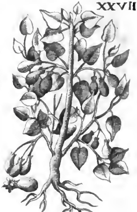
Morus Alba.
Weis Maulberbaum.

Morus Nigra.
Schwartz Maulberbaum.

Arbor Cucurbitifera Tabacenſium

Macpalxochitl quahuitl.

Tataiba.

Arbutus folio non ſerrato.

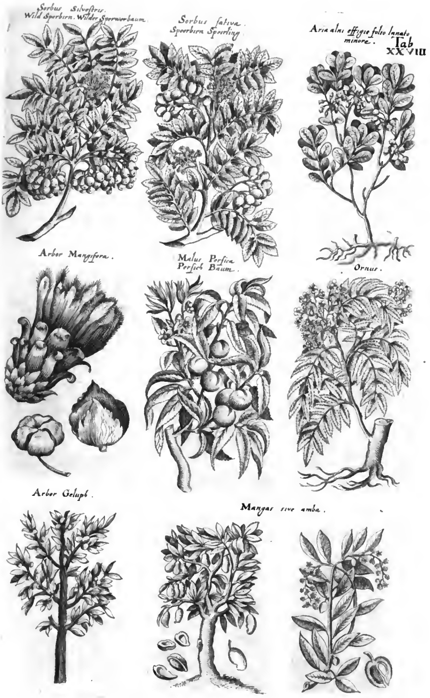
Aria alni effigie folio lanato majore.

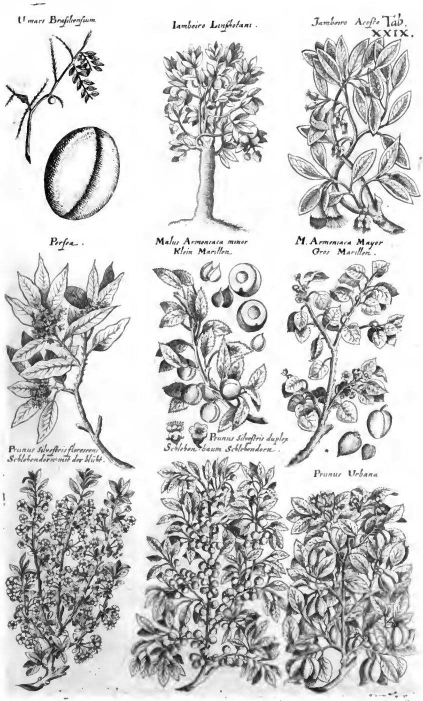
Ibixuma.

Digitized by Google

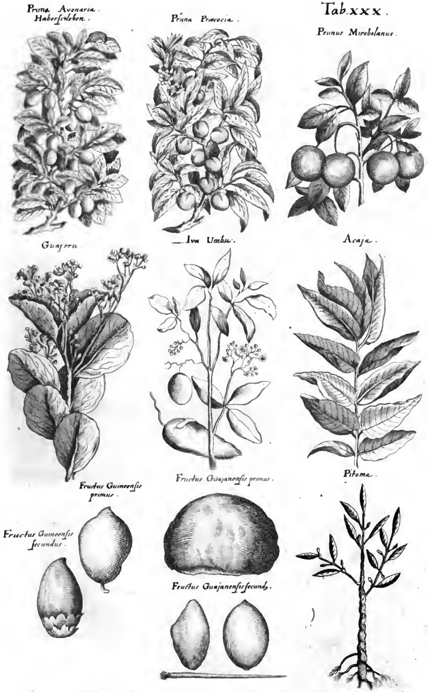

Sorbus Silveſtris.
Wild Sperbirn. Wilder Sperwerbaum.
Sorbus ſativa.
Speerbirn Speirling.
Aria alni effigie folio lanato minore.
Tab XXVIII
Arbor Mangifera.
Malus Perſica
Perſich Baum.
Ornus.
Arbor Gelupb.
Mangas ſive amba.

Digitized by Google

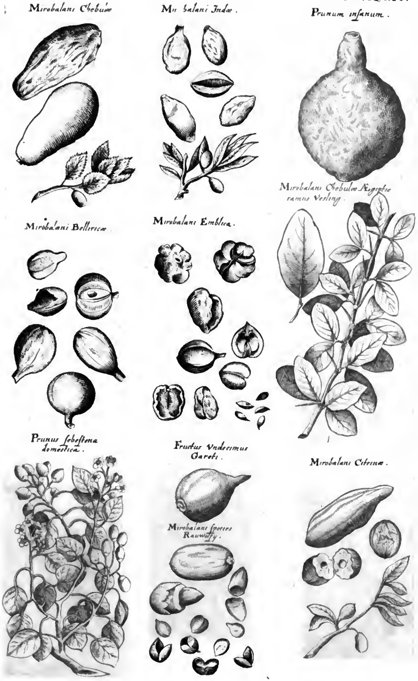

Umari Braſilienſium.
Iambeiro Linſchotani.
Jamboiro Aceſte
Tab. XXIX.
Perſea.
Malus Armeniaca minor
Klein Marillen
M. Armeniaca Mayor
Gros Marillen.
Prunus ſilveſtris floreſcens
Schlehendorn mit der blüt.
Prunus ſilveſtris duplex
Schlehen-baum Schlehendorn.
Prunus Urbana

Digitized by Google

Tab.xxx.

Pruna Avenaria.
Haberſchleben.
Pruna Præcocia.
Prunus Mirobolanus.
Guajeru.
Iva Umbu.
Acaja.
Fructus Guineenſis primus.
Fructus Guajanenſis primus.
Pitoma.
Fructus Guineenſis ſecundus.
Fructus Guajanenſis ſecund.

Tab. XXXI.

Mirobalani Chebulæ
Mi balani Indæ.
Prunum inſanum.
Mirobalani Chebulæ Ægyptiæ ramus Vesling.
Mirobalani Belliricæ
Mirobalani Emblicæ.
Prunus ſebeſtena domeſtica.
Fructus Vndecimus Garcti.
Mirobalani ſpecies Rauwolfy.
Mirobalani Citrinæ.

Digitized by Google

Tab XXXII.

Ziziphus alba.

Zizyphus rutila
Rote Bruſtberle.

Andira Itajariba.

Cornus mas ſilveſtris.
Cornellbaum Kurberbaum
Dierlen fructus Welſchkirſchen.

Cornus mas hortenſis
Cornellbaum Kurberbaum
Dierlen. fructus Welſchkirſchen

Lotus Africana anguſti folia.

Lotus Africana Latifolia

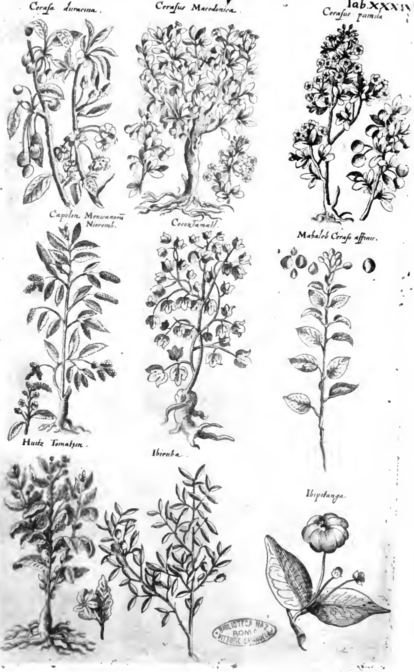

Lotus Domeſtica
Zurgelbaum.

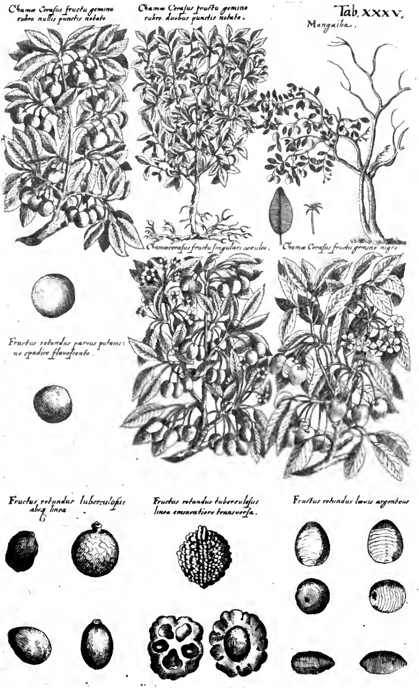
Digitized by Google

Ceraſus laurifolia Kirſchen.
Ceraſus ſilveſtris. Wild Kirſchen.
Ceraſus ſativa Kirſchen.
Tab. XIII
Ceraſus Rhodoflora Kirſchen.
Ceraſus pleniflora Kirſchen.
Ceraſus laurifolia Kirſchen.
Ceraſus racemoſa ſilveſtris.
Ceraſus racemoſa hortenſis.

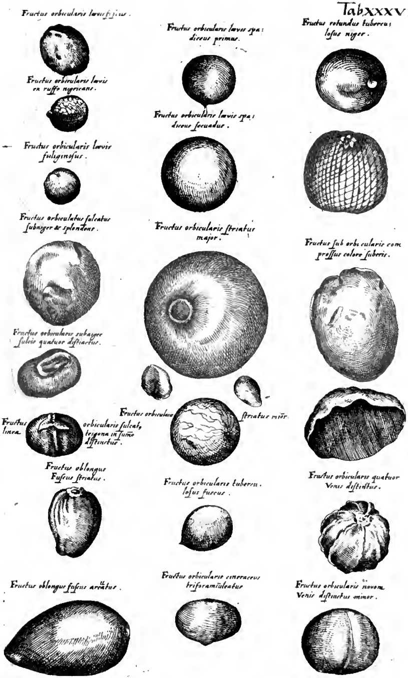

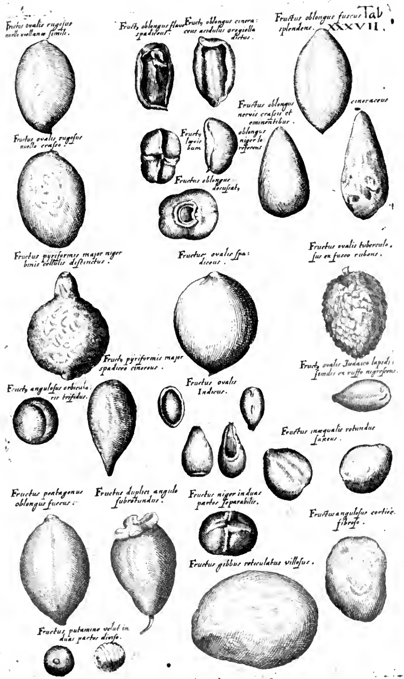
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

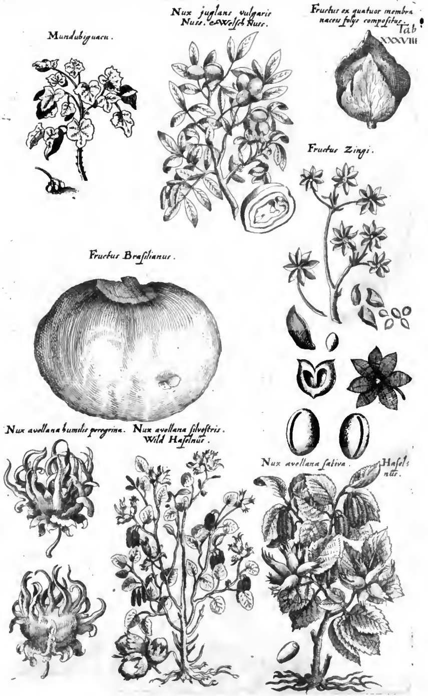
Tab. XXXV.

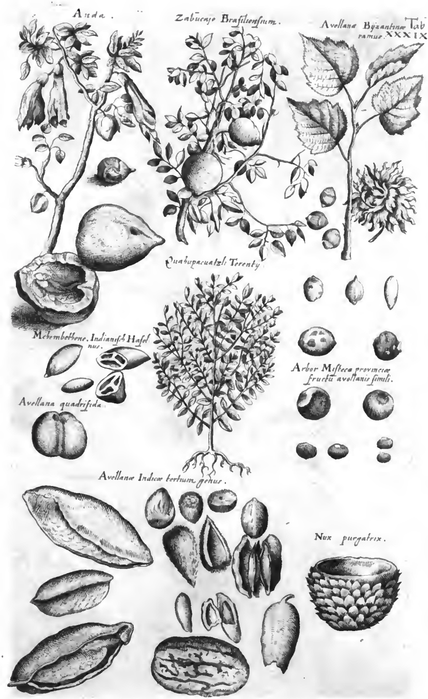

Chamæ Ceraſus fructu gemino rubro nullis punctis notato
Chamæ Ceraſus fructu gemino rubro duobus punctis notato.
Mangaiba.
Chamæceraſus fructu ſingulari cæruleo.
Chamæ Ceraſus fructu gemino nigro.
Fructus rotundus parvus putamine ſpadice flaveſcente.
Fructus rotundus tuberculoſus abſq; linea
Fructus rotundus tuberculoſus linea eminentiore transverſa.
Fructus rotundus lævis argenteus

Digitized by Google

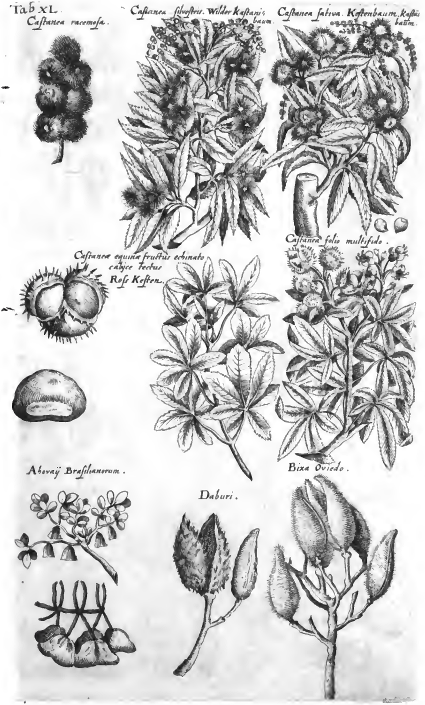

Fructus orbicularis læviſſimus.
Fructus orbicularis lævis ſpadiceus primus.
Fructus rotundus tubercu loſus niger.
Fructus orbicularis lævis ex ruffo nigricans.
Fructus orbicularis lævis ſpadiceus ſecundus.
Fructus orbicularis lævis fuliginoſus.
Fructus orbiculatus ſulcatus ſubniger & ſplendens.
Fructus orbicularis ſtriatus major.
Fructus ſub orbicularis compreſſus colore ſuberis.
Fructus orbicularis subniger ſulcis quatuor diſtinctus.
Fructus orbicularis ſtriatus mĩor.
Fructus linea orbicularis ſulcat, trigona in ſumo diſtinctus.
Fructus oblongus Fuſcus ſtriatus.
Fructus orbicularis tuberculoſus fuscus.
Fructus orbicularis quatuor Venis diſtinctus.
Fructus oblongus fuſcus arcuatus.
Fructus orbicularis cineraceus triforamĩuleatus
Fructus orbicularis novem Venis diſtinctus minor.

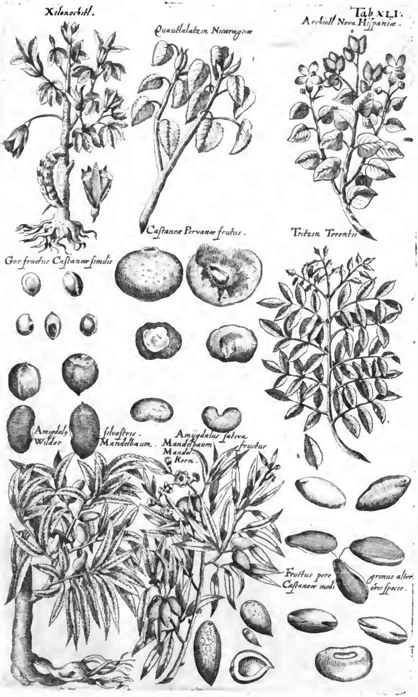

Tab XXXVII.
Fructus ovalis rugoſus nucllo avellanæ ſimili.
Fruct. oblongus flavo ſpadiceus.
Fruct. oblongus cinera: ceus acidulus oregiella dictus.
Fructus oblongus fuscus ſplendens.
Fructus oblongus nervis craſſis et eminentibus.
cineraceus
Fructus ovalis rugoſus nucllo craſſo.
Fruct. lævis bum
oblongus niger lo referens
Fructus oblongus decuſsat.
Fructus pyriformis major niger binis cellulis diſtinctus.
Fructus ovalis ſpa: diceus.
Fructus ovalis tuberculo. ſus ex fusco rubens.
Fruct. pyriformis major ſpadiceo cinereus.
Fruct. ovalis Iudaico lapidi ſimilis ex ruffo nigreſcens.
Fruct. angulosus orbicula: ris trifidus.
Fructus ovalis Indicus.
Fructus inæqualis rotundus ſaxeus.
Fructus pentagonus oblongus fuscus.
Fructus duplici angulo ſubrotundus.
Fructus niger in duas partes ſeparabilis.
Fructus angulosus cortice fibroſo.
Fructus gibbus reticulatus villoſus.
Fructus putamine velut in duas partes diviſo.

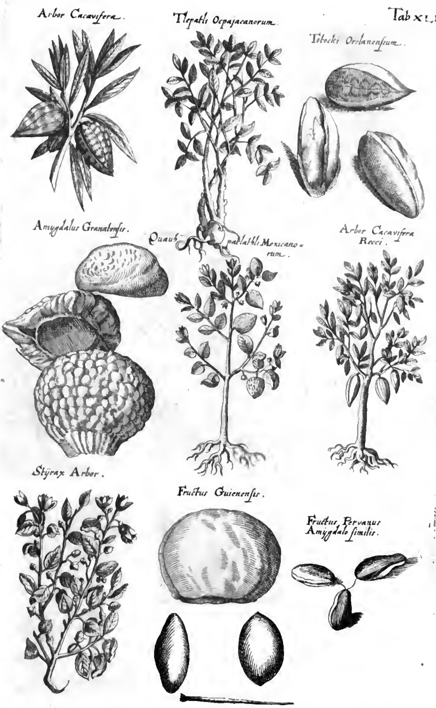

Tab XXXVIII
Mundubiguacu.
Nux juglans vulgaris
Nuss. et Welſch Nuss.
Fructus ex quatuor membra
naceis folys compoſitus.
Fructus Zingi.
Fructus Braſilianus.
Nux avellana humilis peregrina.
Nux avellana ſilveſtris.
Wild Haſelnüs.
Nux avellana ſativa.
Haſels nüs.

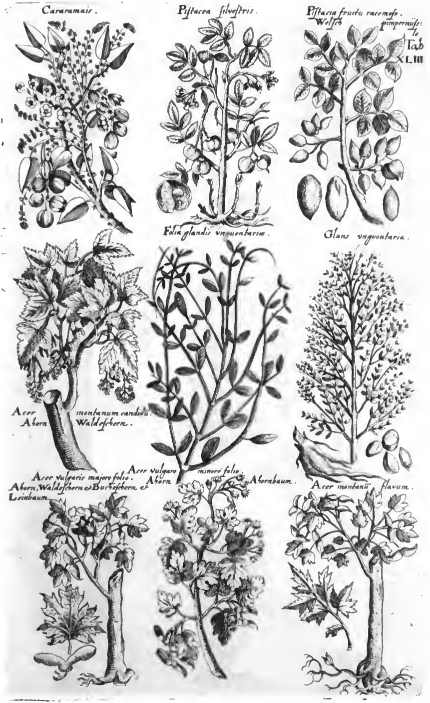

Anda.
Zabucaje Braſilienſium.
Avellana Byzantinæ ramus.
Tab XXXIX
Quahupacuatzli Terenty
Mebembethene. Indianiſch Haſelnus.
Avellana quadrifida.
Arbor Miſtecæ provinciæ fructu avellanis ſimili.
Avellanæ Indicæ tertium genus.
Nux purgatrix.

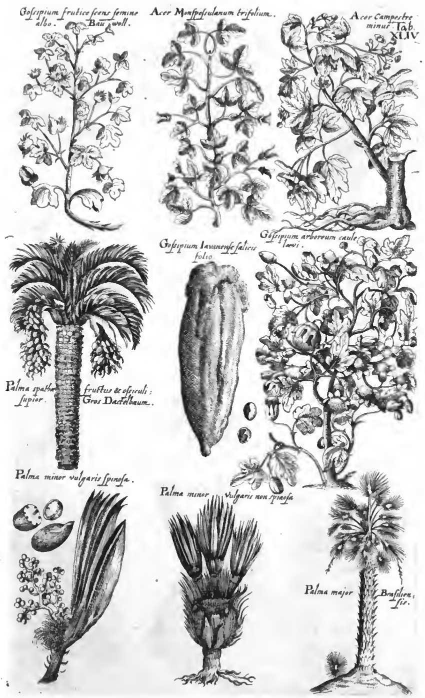

Tab XL.
Caſtanea racemoſa.
Caſtanea ſilveſtris. Wilder Kaſtanis baum.
Caſtanea ſativa. Keſtenbaum. Kaſtis baum.
Caſtaneæ equinæ fructus echinato calyce tectus
Roſs Keſten.
Caſtanea folio multifido.
Abovaij Braſilianorum.
Daburi.
Bixa Oviedo.

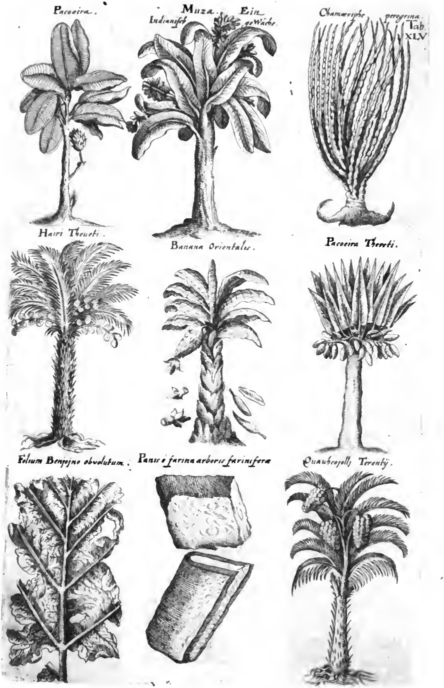

Tab XLI.
Xiloxochitl.
Quauhalatzin Nicaraguæ
Archioll Nova Hiſpaniæ.
Caſtaneæ Peruvanæ frutus.
Tritzin Terentii
Gor fructus Caſtaneæ ſimilis
Amigdalus ſilveſtris.
Wilder Mandelbaum.
Amygdalus ſativa
Mandelbaum
Mandel-Korn.
fructus
Fructus peregrinus alter.
Caſtaneæ mediocris ſpecie.

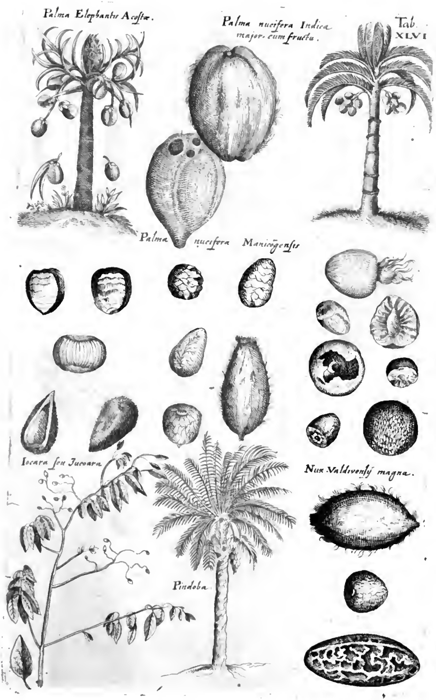

Tab XLII
Arbor Cacaviſera.
Tlepatli Ocpajacanorum.
Tolocki Orelanenſium.
Amygdalus Granatenſis.
Quauhpatlatli Mexicanorum.
Arbor Cacaviſera Recci.
Styrax Arbor.
Fructus Guienenſis.
Fructus Peruvanus Amygdalo ſimilis.

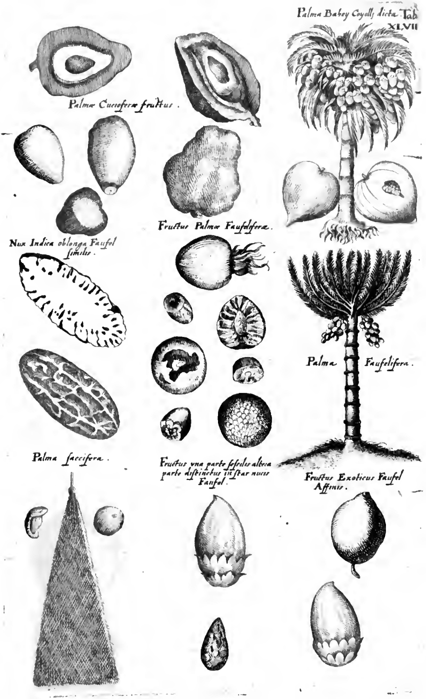

Cararamais.
Piſtacea ſilveſtris.
Piſtacia fructu racemoſo.
Welſch pimpernüſſ:le
Tab XLIII
Folia glandis unguentariæ.
Glans unguentaria.
Acer montanum candidū.
Aborn Waldeſchern.
Acer vulgaris majore folio.
Aborn, Waldeſchern et Buchoſchern et Leinbaum.
Acer vulgare minori folio.
Aborn
Abornbaum.
Acer montanū flavum.

Digitized by Google

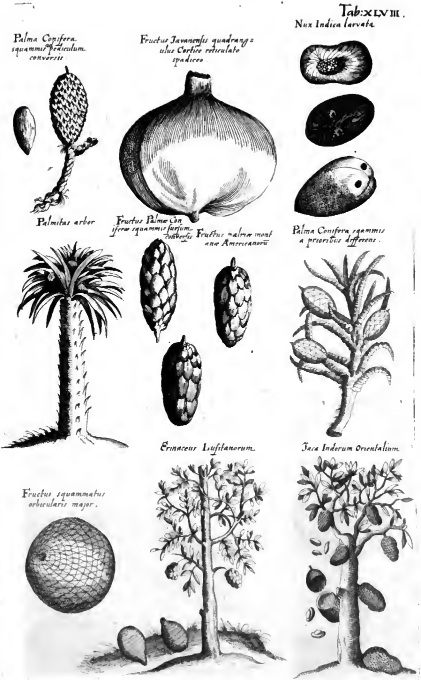

Goſsipium frutice ſcens ſemine albo. Bau woll.
Acer Monſpeſsulanum trifolium.
Acer Campeſtre minus
Tab. XLIV
Goſsipium Iavanenſe ſalicis folio
Goſsipium arboreum caule laevi.
Palma ſpatha ſupior.
fructus & oſsiculi: Gros Dactelbaum.
Palma minor vulgaris ſpinoſa.
Palma minor vulgaris non ſpinoſa
Palma major Braſilienſis.

Tab. XLV
Pacoeira.
Muza. Ein Indianiſch geWächs.
Chamæriphe peregrina.
Hairi Theueti.
Banana Orientalis.
Pacoeira Theveti.
Folium Benjojno obvolutum.
Panis e farina arboris farinifera
Quauhcoyolli Terentij.

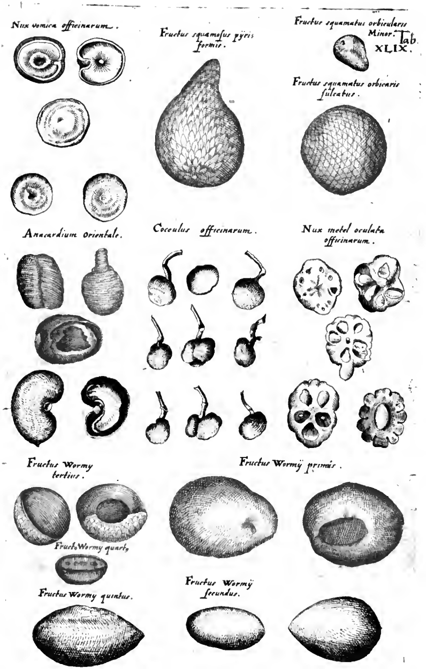

Palma Elephantis Acoſtæ.
Palma nucifera Indica major. cum fructu.
Tab. XLVI
Palma nucifera Manicogenſis
Iocara ſeu Jucoara
Nux Valdivenſis magna.
Pindoba

Palma Babey Coyll; dicta. Tab XLVII
Palmæ Cucioferæ fructus.
Fructus Palmæ Fauſeliferæ.
Nux Indica oblonga Fauſel ſimilis.
Palma Fauſelifera.
Palma ſaccifera.
Fructus vna parte ſeſſilis altera parte diſtinctus inſtar nucis Fauſel.
Fructus Exoticus Fauſel Affinis.

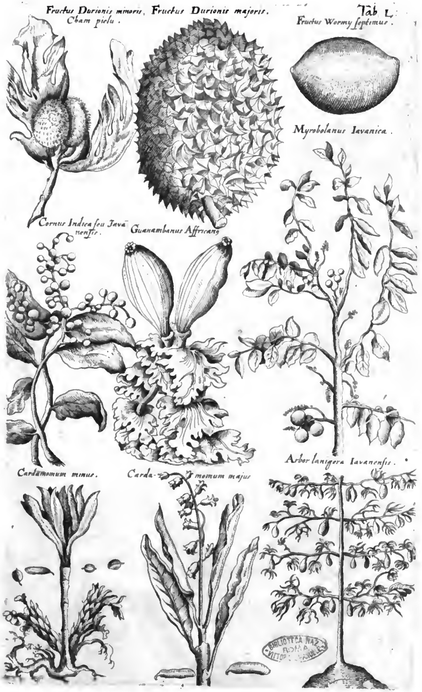

Tab:XLVIII.
Palma Coniſera squammis ad pediculum conversis
Fructus Javanenſis quadrangulus Cortice reticulato spadiceo
Nux Indica larvata
Palmitas arbor
Fructus Palmæ Coniferæ squammis ſurſum converſis
Fructus palmæ montanæ Americanorū
Palma Coniſera sqammis a prioribus differens.
Erinaceus Luſitanorum
Iaca Indorum Orientalium
Fructus squammatus orbicularis major.

Digitized by Google

Digitized by Google

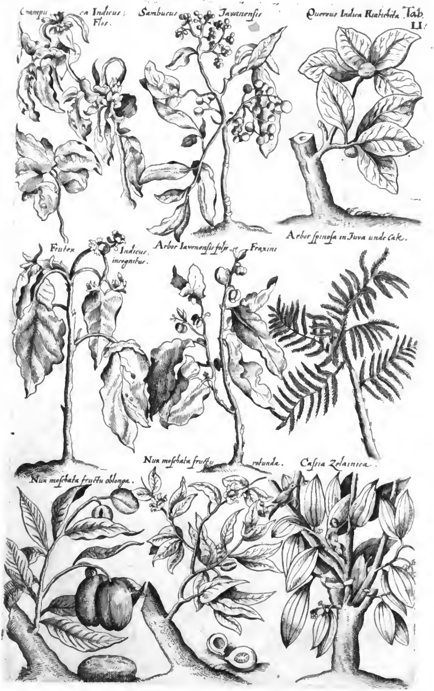
Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Tab. LI.

ca Indicus; Flos.
Sambucus Javanenſis
Quercus Indica
Arbor ſpinoſa in Iuva unde Cake.
Frutex Indicus, incognitus.
Arbor Iavenenſis folijs Fraxini
Nux moſchata fructu rotunda.
Caſsia Zelanica.
Nux moſchata fructu oblonga.

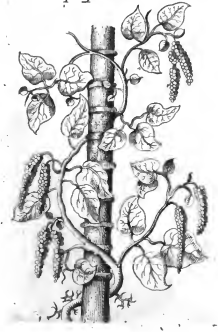
Arbor Caryophylli dentati ſeu ſpicati.

Arbor Caryophylli vulgaris.

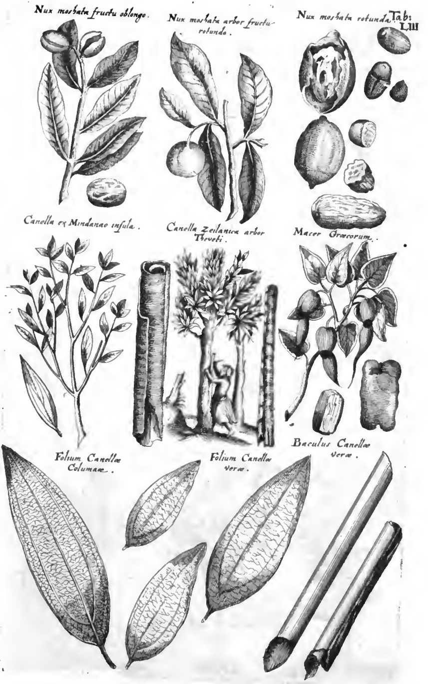
Piper fœmina.

Piper mas.

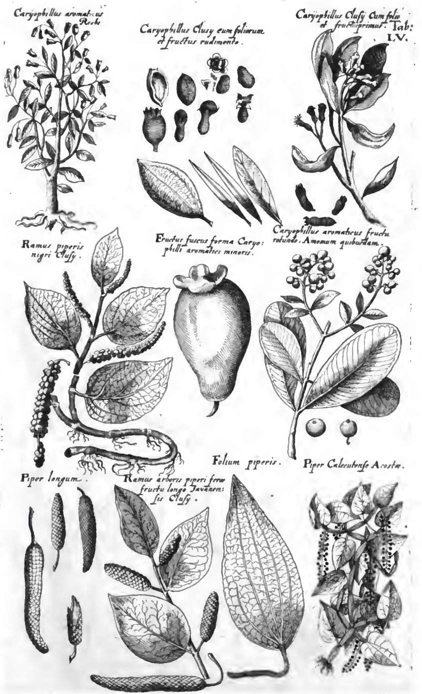
Digitized by Google

Tab: LIII
Nux moſchata fructu oblongo.
Nux moſchata arbor fructu rotundo.
Nux moſchata rotunda.
Canella ex Mindanao inſula.
Canella Zeilanica arbor Theveti.
Macer Græcorum.
Folium Canellæ Columnæ.
Folium Canellæ veræ.
Baculus Canellæ veræ.

Tab. LIV.

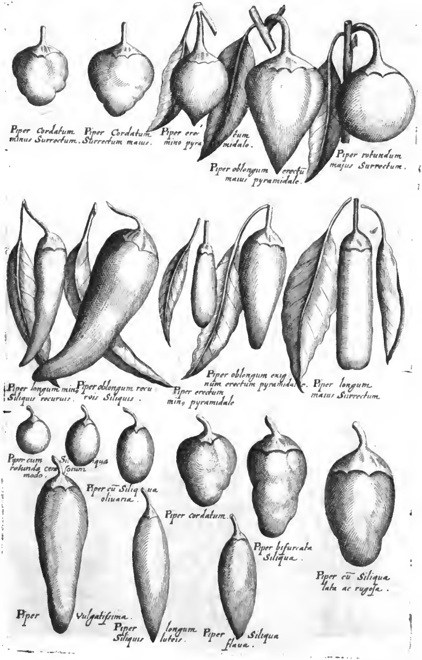

Digitized by Google

Caryophillus aromaticus
Caryophillus Cluſy cum foliorum et fructus rudimento.
Caryophillus Cluſy Cum folio et fructu primus.
Tab: LV.
Ramus piperis nigri Cluſy.
Fructus fuſcus forma Caryophilli aromatici minoris.
Caryophillus aromaticus fructu rotundo. Amomum quibuſdam.
Folium piperis.
Piper Calecutenſe Acoſtæ.
Piper longum.
Ramus arboris piperi fere fructu longo Javanenſis Cluſy.

Digitized by Google

Piperis Indici differentiæ
Caſpari Bauhini.

Arbor piperi fera fructu longo Mexicana ſecunda altera planta geniculata

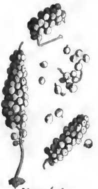
Arbor piperi fera fructu longo Mexicana prima Buyobuijo

Piper Æthiopicum

Piperis caudati uva.

Piper longum Hortidarum.

Arbor piperi fera fructu longo Braſilienſis Nhamdu dicta

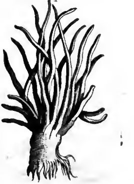
Negundo foemina.

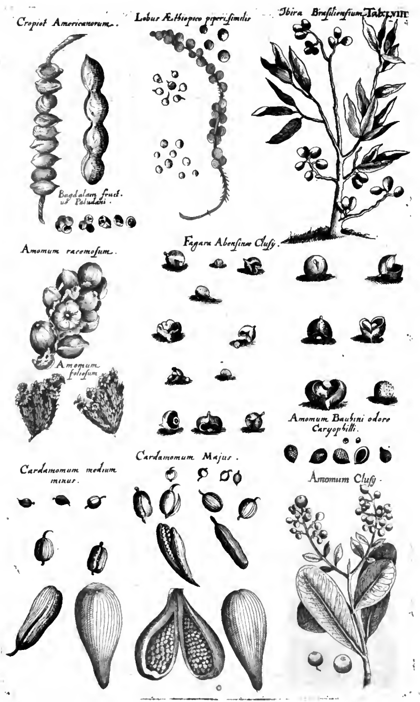

Negundo mas.

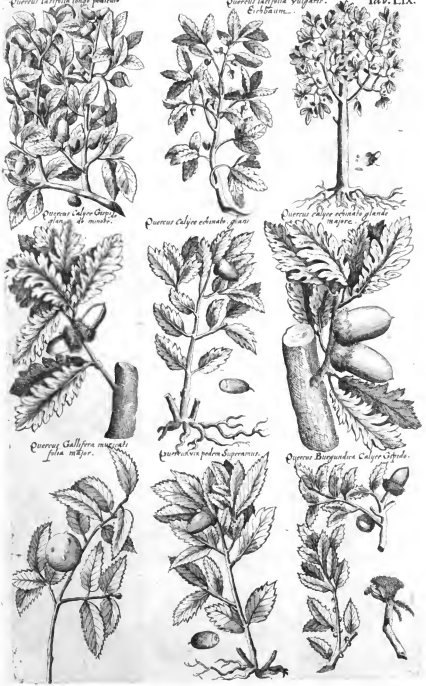

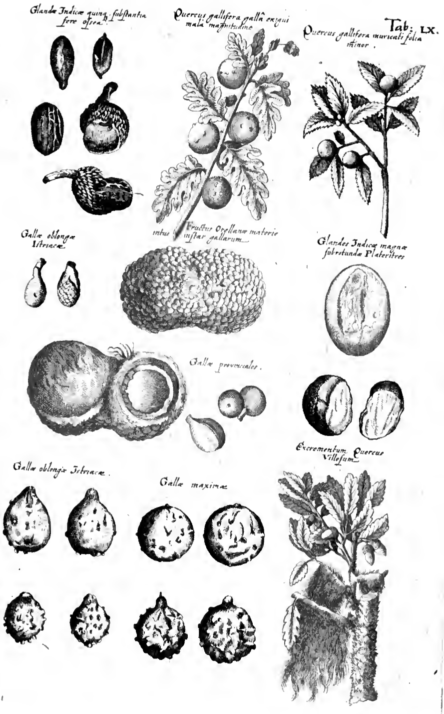
Tavil Alpini.

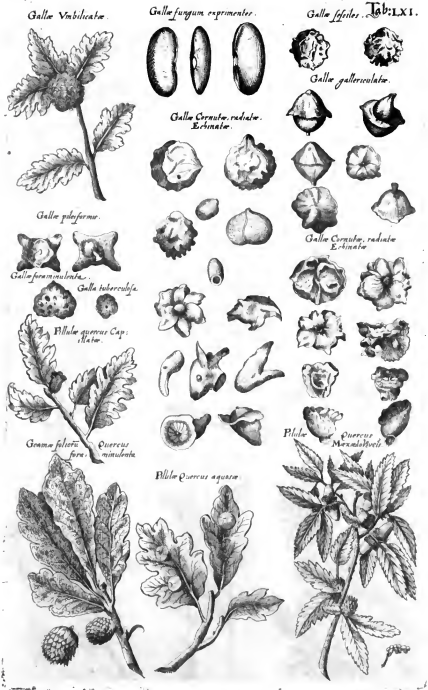

Cropiot Americanorum.
Lobus Æthiopico piperi ſimilis
Ibira Braſilienſium
Tab. LVIII
Bagdalam fruct. us Paludani.
Amomum racemoſum.
Fagara Abenſinæ Cluſij.
Amomum folioſum
Amomum Bauhini odore Caryophilli.
Cardamomum Majus.
Cardamomum medium minus.
Amomum Cluſij.

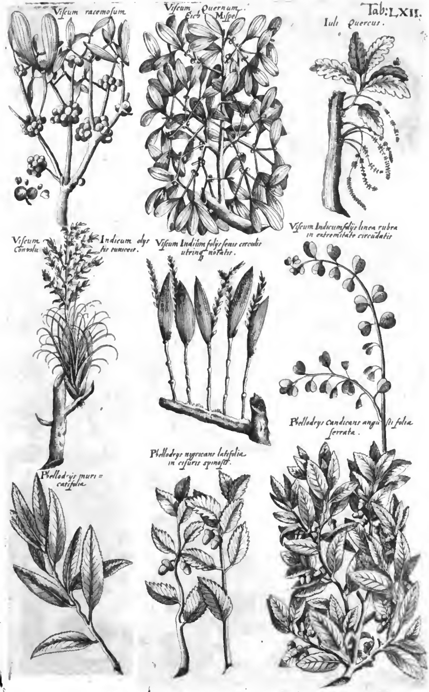
Tab: LIX.

Quercus latifolia longo pediculo
Quercus latifolia Vulgaris. Eichbaum.
Quercus Calyce Crispido glande minore.
Quercus Calyce echinato. glans
Quercus calyce echinato glande majore.
Quercus Gallifera muricati folia major.
Quercus vix pedem Superamus.
Quercus Burgundica Calyce Crispido.

Tab: LX.
Glandæ Indicæ quinq. ſubſtantia fere oſsea.
Quercus gallifera gallâ exigui mala magnitudine
Quercus gallifera muricati folia minor.
Gallæ oblongæ Iſtriacæ
intus
Fructus Orellanæ materie inſtar gallarum
Glandes Indicæ magnæ ſubrotundæ Plateritres
Gallæ provinciales.
Excrementum Quercus Villoſum
Gallæ oblongæ Iſtriacæ.
Gallæ maximæ

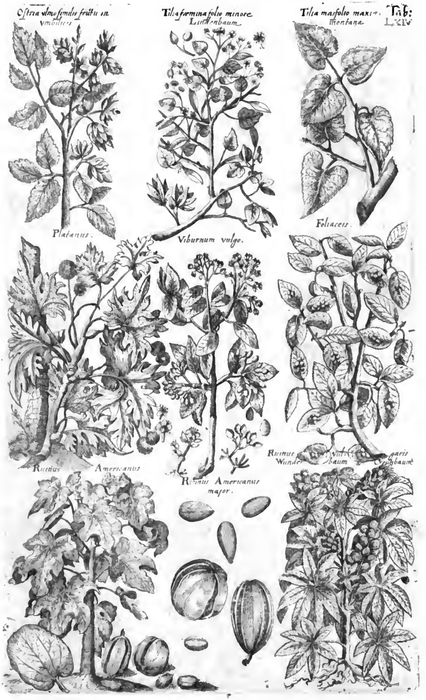

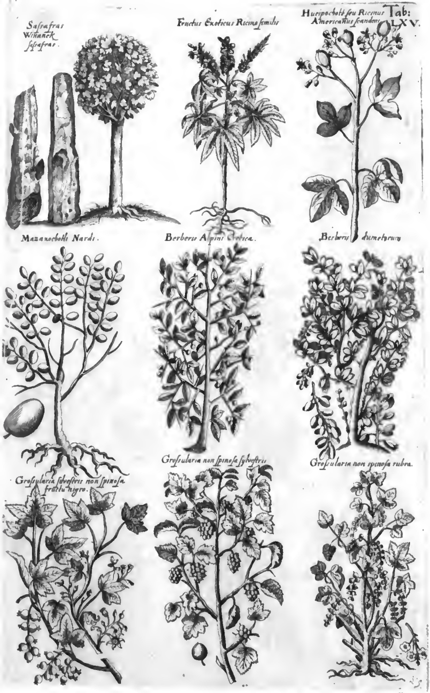
Tab: LXI.
Gallæ Vmbilicatæ.
Gallæ fungum exprimentes.
Gallæ ſeſsiles.
Gallæ gallericulatæ.
Gallæ Cornutæ, radiatæ. Echinatæ.
Gallæ piliformes.
Gallæ Cornutæ, radiatæ Echinatæ
Gallæ foraminulentæ.
Galla tuberculoſa.
Pillulæ quercus Capillatæ.
Gemmæ foliorū Quercus foraminulentæ
Pilulæ Quercus Mæxædolẞveis
Pillulæ Quercus aquosæ

Tab:LXII.
Viſcum racemoſum
Viſcum Quernum.
Eich Miſpel
Iuli Quercus.
Viſcum Indicum folijs linea rubra
in extremitate circũdatis
Viſcum
Convolu
Indicum
Viſcum Indicum folijs ſemi circulis
utrinq notatis.
Phellodrys candicans anguſti folia
ſerrata.
Phellodrys nigricans latifolia
in ciſuris ſpinoſis.
Phellodrys muri=
catifolia

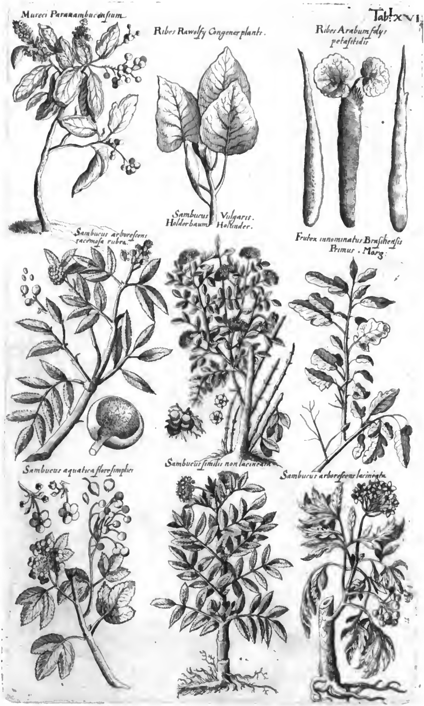

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

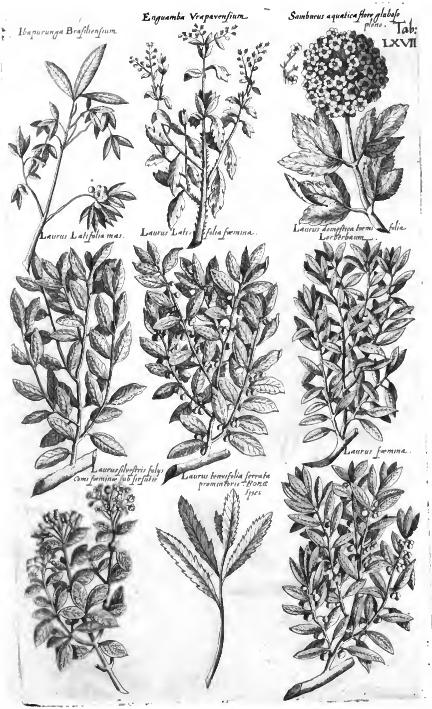

Oſtria vlmo ſimilis fructu in vmbilicis
Tilia fœmina folio minore
Lindenbaum
Tilia mas folio maxi-
montana
Tab:
LXIV
Platanus.
Viburnum vulgo.
Foliaceis.
Ricinus Americanus
Ricinus Americanus major.
Ricinus vul-garis
Wunderbaum
Creützbaum

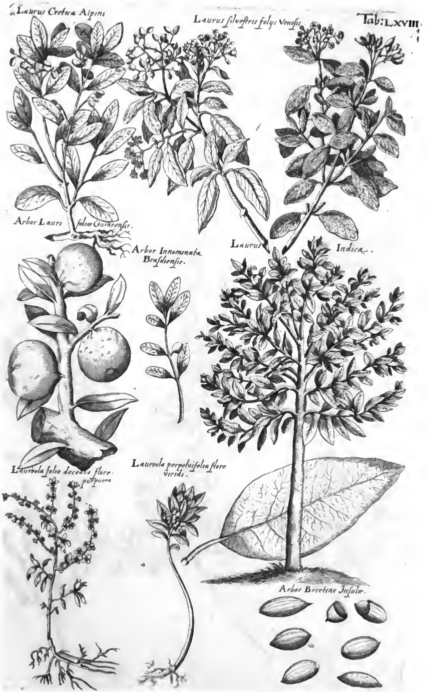

Digitized by Google

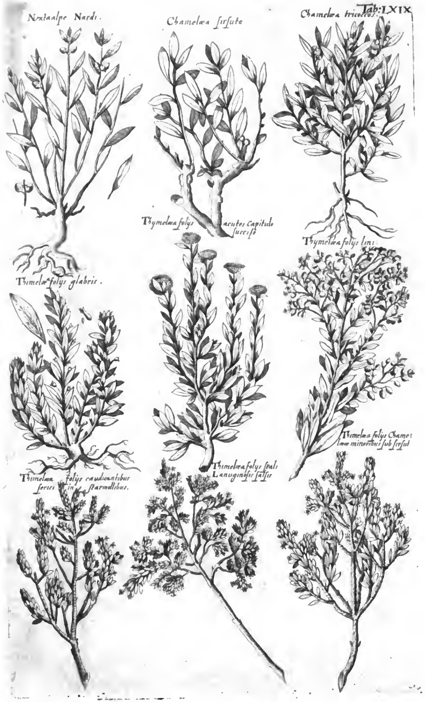

Tab: XVI.
Mureci Paranambucenſium
Ribes Rawolfij Congener plants.
Ribes Arabum folijs petaſitidis
Sambucus Vulgaris. Holderbaum Holunder.
Sambucus arboreſcens racemoſa rubra.
Frutex innominatus Braſilienſis Primus. Marg.
Sambucus aquatica flore ſimplici
Sambucus ſimilis non laciniata
Sambucus arboreſcens laciniata

Ibapurunga Braſilienſium
Enguamba Vrapavenſium
Sambucus aquatica flore globoſo pleno.
Tab: LXVII
Laurus Latifolia mas.
Laurus Lati= folia fœmina.
Laurus domeſtica tormi folia Lorberbaum.
Laurus fœmina.
Laurus ſilveſtris folys Comi fœminæ ſub ſirſutis
Laurus tenvifolia ſerrata promintoris Bonæ Spei

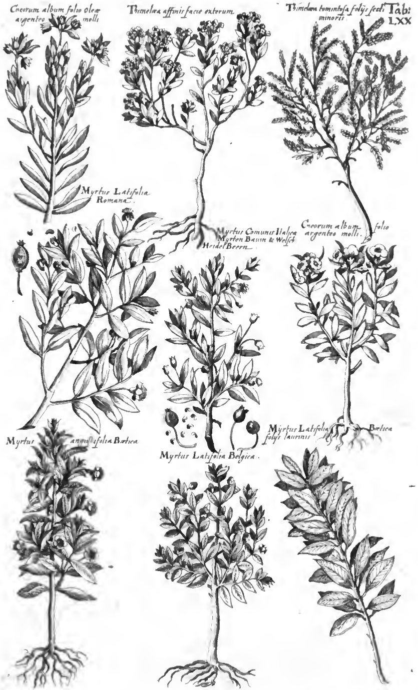

Laurus Cretica Alpini
Laurus ſilveſtris folijs venoſis
Tab: LXVIII
Arbor Lauri foliæ Guineenſis.
Arbor Innominata Braſilienſis.
Laurus Indica.
Laureola folio deciduo flore purpureo
Laureola perpetuifolia flore viridi.
Arbor Beretine Inſulæ.

Tab:LXIX
Nextaalpe Nardi.
Chamelæa ſirſute
Chamelæa tricoccos.
Thymelæa folijs acutes Capitulo ſuccisi
Thymelæa folijs lini
Thimelæ folijs glabris.
Thimelæa folijs Chameleæ minoribus ſub ſirſut
Thimelæa folijs ſtali Lanuginoſis ſalſis
Thimelæa folijs caudicantibus ſerses in ſtarmellibus.

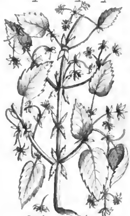
Digitized by Google

Cneorum album folio oleæ argenteo molli
Thimelæa affinis facie exterum
Thimelæa tomintoſa folijs ſecti minoris
Tab: LXX
Myrtus Latifolia Romana.
Myrtus Comunis Italica Myrten Baum & Welſch Heidel Beern
Cneorum album folio argenteo molli.
Myrtus anguſtifolia Bætica
Myrtus Latifolia folijs laurinis
Bætica
Myrtus Latifolia Belgica.

Arbor triſtis Cluſy prima.

Arbor triſtis malacenſis Acoſtæ

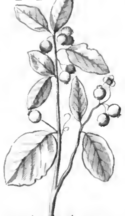
Myrtus anguſtifolia folys minimis & mucronatis

Hoitzxochitl Totolepecenſium

Cambui Pernambucenſium fruticeſcens.

Arbor triſtis Cluſy ſecunda

Vitis Idea folys oblongis albicantibꝰ.

Vitis Idæa folys oblongis crenatus fructu nigricante anguloſa.

Ruſcus. Meuſdorn.

Tab: LXXII

Vitis idæa folijs carnoſis veluti punctatis.

Vitis Idæa folijs sub rotundis exalbidis.

Vitis Idæa folijs ſub rotundis non crenatis baccis rubris Heidelbeer.

Vitis Idæa paluſtris.

Buxus arboreſcens Buxbaum.

Vitis Idææ affinis polifolia montana

Chamæ buxus ſeu Chamæ pixos Wald buxbaum.

Chamæ buxus flore colutea.

Digitized by Google

Tab: LXXIII

Nana bua Quabuill Hoeiacotleu ſium

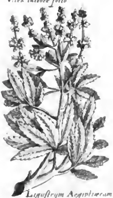
Olea ſilveſtris.

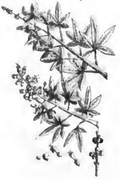
Olea ſativa. Olivenbaum Oelbaum.

Vitex latiore folio

Vitex folys anguſteoribus
Cañ nabis modo dis poſite.

Embira Braſilienſium.

Liguſtrum Aegiptiæcum
anguſti folium.

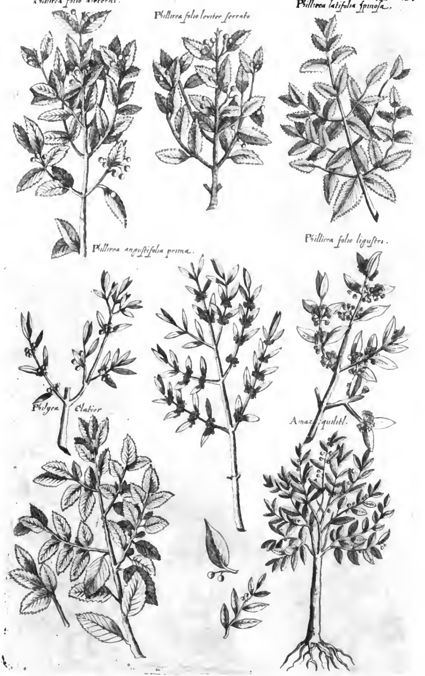
Phyllrea Latifolia lævis.

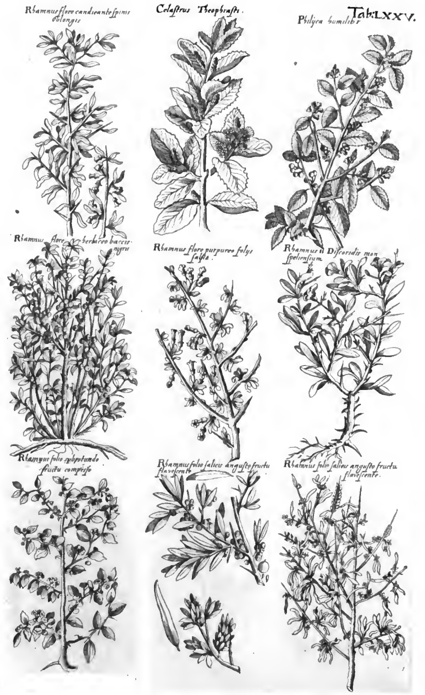

Liguſtrum Germanicum
Hartrigel.

Tab. LXXIV

Phillirea folio aleterni.
Phillirea folio leviter ſerrato
Phillirea latifolia ſpinoſa.
Phillirea anguſtifolia prima.
Phillirea folio liguſtri.
Philyca Elatior
Amaz iquilitl.

Tab: LXXV.
Rhamnus flore candicante ſpinis oblongis
Celaſtrus Theophraſti.
Philyca humilibr
Rhamnus flore herbaceo baccis nigris
Rhamnus flore purpureo folys ſalſis.
Rhamnus II Diſcoridis monſpelienſium
Rhamnus folio ſubrotundo fructu compreſſo
Rhamnus folio ſalicis anguſto fructu flaveſcente
Rhamnus folio ſalicis anguſto fructu flaveſcente.

Rhamnus Catharticus folio oleæ.

Rhamnus Catharticus Vulgaris.

Rhamnus folijs oblongis ſerratis

Lycium Italicum

Lycium buxi folio

Rhamnus Catharticus minor.

Lycium Gallicum Dalechampij.

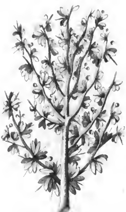
Lycium Italicum Bodæi ſtapelij

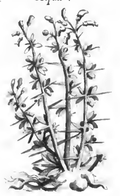
Lycium Italicum Bauhini.

Lycium Creticum.

Lyčium Indicum putatum Alpino.

Lycium Indicum primi facie.

Rubus major vulgaris Brombeeren.

Rubus Idæus ſpinoſus

Lyčio affinis Aegiptiaca Agiahalid.

Chamæ rubus Spinosus fructu Cæruleo.

Rubus Exoticus.

Rubus Idæus lævis valentinu

Tab: LXXVIII

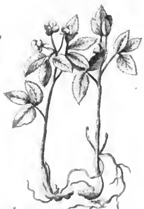
Capparis ſpinoſa Fructu minore folio rotundo.

Chamæ rubus folijs Ribes Anglicus

Chamæ rubus ſaxatilis

Capparis portulacæ folio

Capparis officinarum. Cortex.

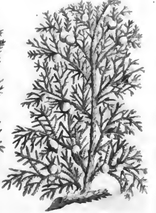
Capparis ſpinoſa folio acuto

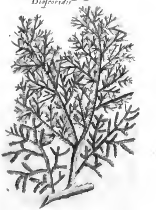
Sabina folio Cupreſſi prima

Sabina folio Cupreſſi altera

Sabina Tamariſci folio Dioſcoridis

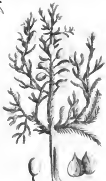

Tab: LXXIX

Cedrus cupreſsi folijs media majoribus Baccis

Cedrus eadem Bauhini

Iuniperus montana minor folio latiore fructu longiore

Cedrus Cupreſsi folijs Baccifera major fructu flaveſcente

Iuniperus vulgaris fruticoſa Weckholder.

Iuniperus major cærulea

Iuniperus major bacca rufeſcente, mathioli.

Lignum Exoticum ab arbore Americana oxyacanthæ ſimili re ſectum.

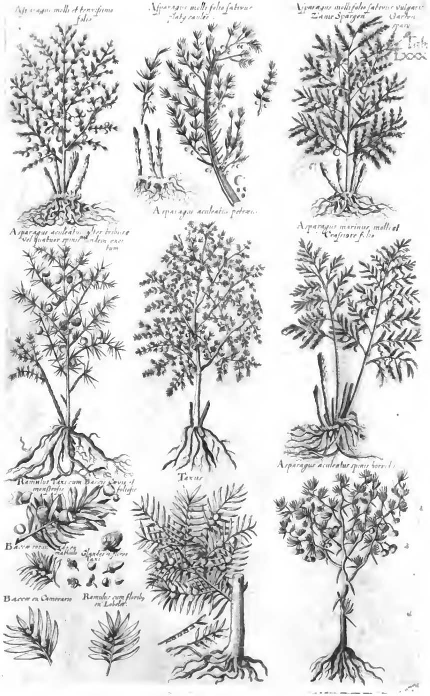

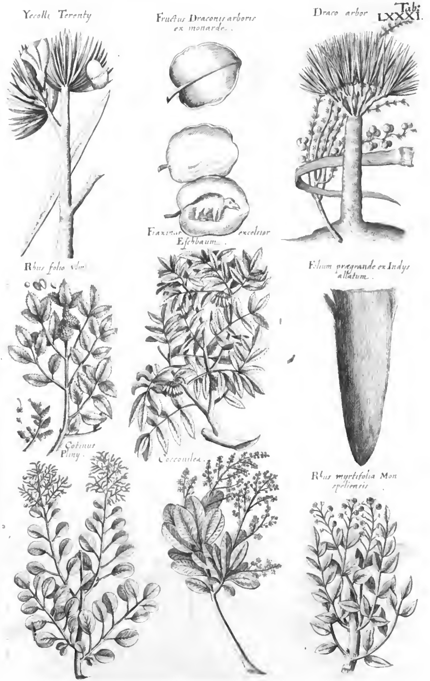

Iuniperus major bacca rufeſcente Cluſij.

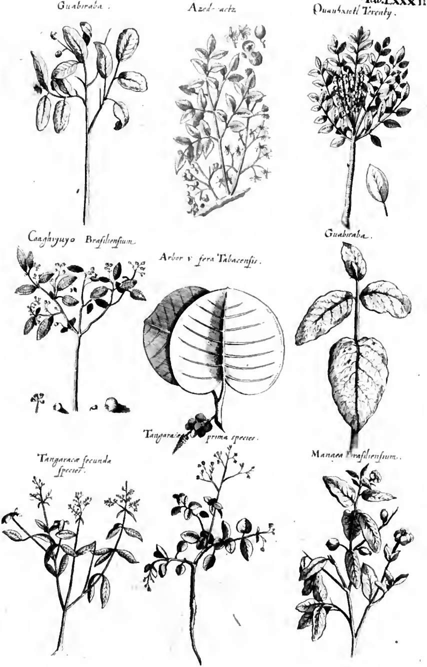

Digitized by Google

Aſparagus molli et tenuiſſimo folio
Aſparagus molli folio ſativus platy caulos
Aſparagus molli folio ſativus vulgaris
Zame Spargen
Garden spare
Tab. LXXX
Aſparagus aculeatus petræus
Aſparagus aculeatus alter tribus vel quatuor spinis ... exeuntibus
Aſparagus marinus molli et Craſsiore folio
Aſparagus aculeatus spinis horridis
Ramulus Taxi cum Baccis Cavis et monſtroſis foliosis
Taxus
Glandes et flores Taxi
Baccæ ex Camerario
Ramulus cum floribus ex Lobelio

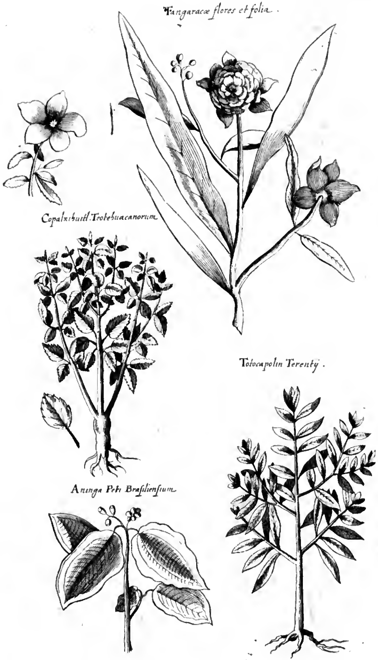

Yecolli Terenty
Fructus Draconis arboris ex monarde.
Draco arbor
Tab. LXXXI.
Fraxinus excelſior Eſchbaum.
Rhus folio Ulmi
Folium prægrande ex Indys allatum.
Cotinus Pliny.
Coccoculea.
Rhus myrtifolia Monſpelienſis

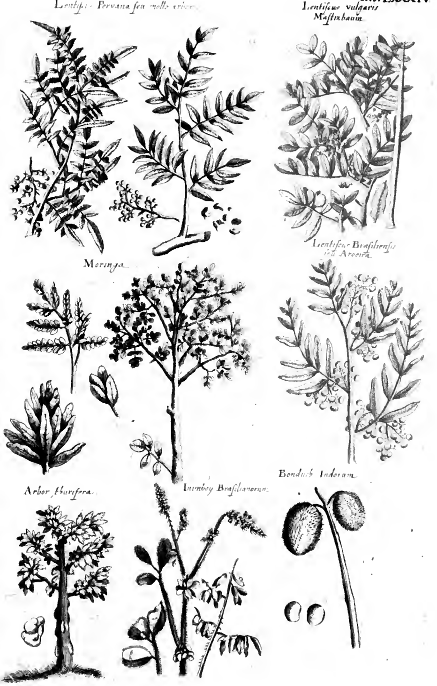
Tab: LXXX II

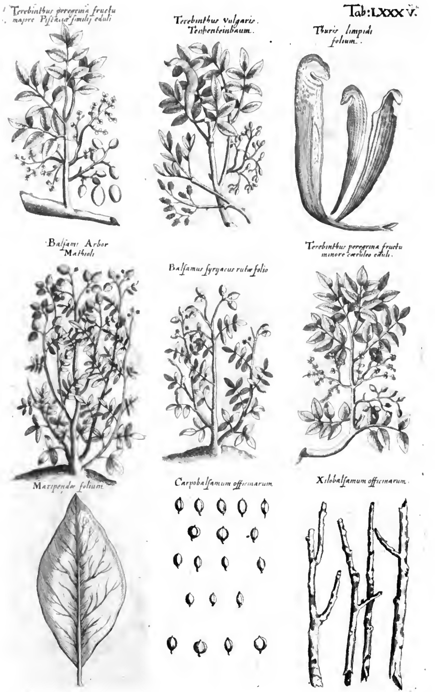

Guabiraba.
Azed- actz
Quauhxiotl Terenty.
Caaghiyuyo Braſilienſium
Arber v fera Tabacenſis.
Guabiraba.
Tangaraicæ prima species.
Tangaracæ ſecunda ſpecies.
Manaca Braſilienſium.

Digitized by Google

Tangaracæ flores et folia.
Copalxihuitl Teotehuacanorum
Totocapolin Terentij.
Aninga Peti Braſilienſium

Pervana ſeu
Lentiſcus vulgaris
Maſtixbaum
Moringa
Lentiſcus Braſilienſis ſeu Aroeira
Arbor thurifera
Braſilianorum
Bonduch Indorum

Tab: LXXXV.
Terebinthus peregrina fructu majore Piſtaciæ ſimili eduli
Terebinthus vulgaris. Terpenteinbaum.
Thuris limpidi folium.
Balſami Arbor Mathioli
Balſamus ſyryacus rutæ folio
Terebinthus peregrina fructu minore cæruleo eduli.
Maripendæ folium
Carpobalſamum officinarum
Xilobalſamum officinarum.

Copaiba

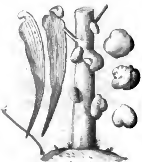
Gabueriba ſeu Cabureiba.

Hoitziloxitl.

Thus. Weyrauch.

Tabuelilocan Ximenis.

Arboris Bdelli-feræ truncus.

Arbor liquidambae

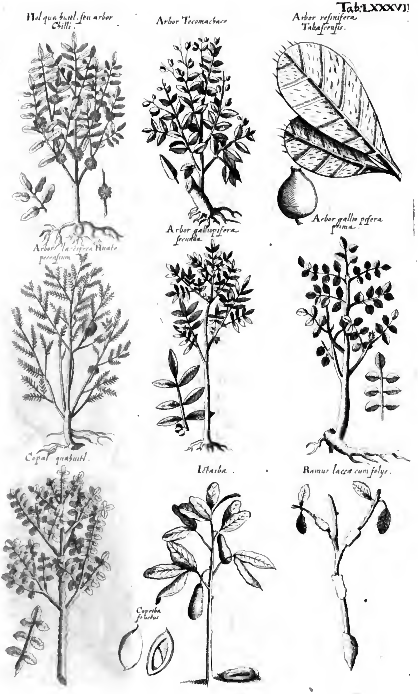
Caopia

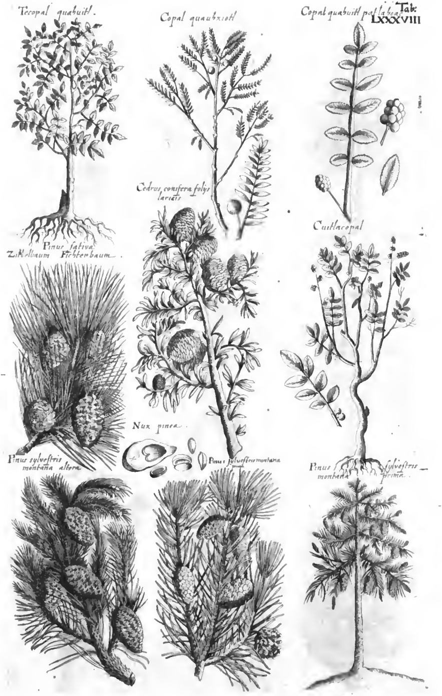
Icicariba Braſilienſium

Digitized by Google

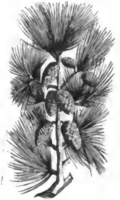

Hol qua huitl. ſeu arbor Chilli.
Arbor Tecomachace
Arbor reſinifera Tabaſcenſis.
Arbor gallo pſfera prima.
Arbor galliopiſfera ſecunda
Arbor lactifera Huate pecenſium
Copal quahuitl.
Iſtaiba.
Ramus laccæ cum folys.
Copaiba fructus

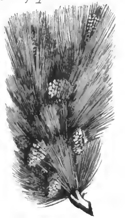

Tecopal quahuitl.
Copal quaubxiotl
Copal quahuitl patlahoac
Tab.
LXXXVIII
Cedrus conifera folijs lariciis
Cuitlacopal
Pinus ſativa
Zirbelbaum Fichterbaum.
Nux pinea.
Pinus ſylveſtris montana altera
Pinus ſylveſtris montana
Pinus ſylveſtris montana prima.

Tab: LXXXIX

Pinus maritima major prima mathioli .

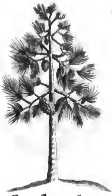
Pinus ſylveſtris montana tertia .

Pinus ſylveſtris altera Dodonei .

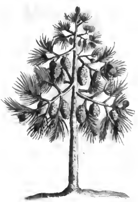
Pinus maritima major altera .

Pinaſter II. Hiſpanicus Cluſÿ .

Pinus maritima major prima Dodonej .

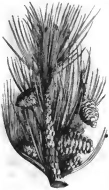
Pinus Conis erectus .

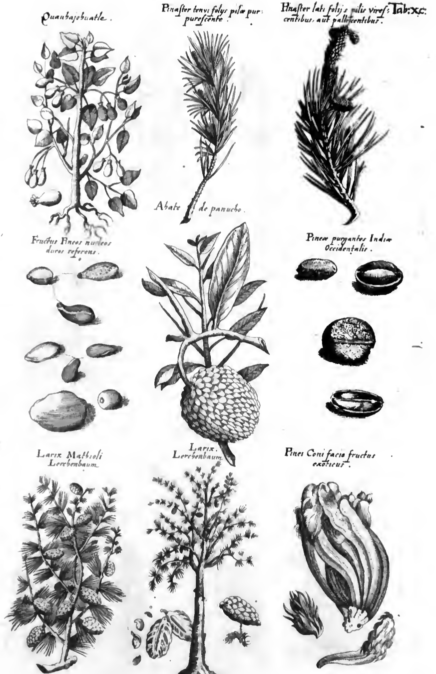

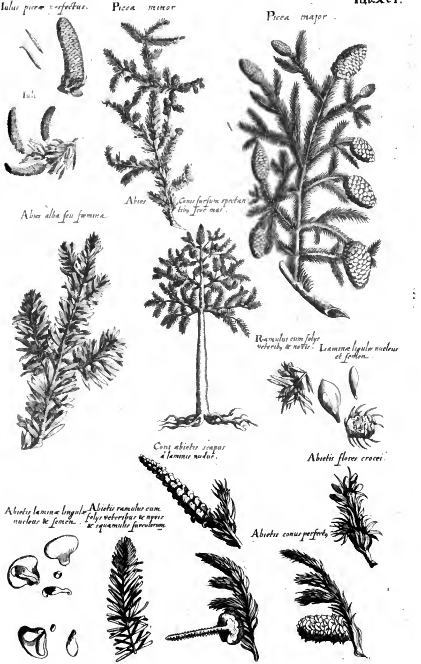
Pinus maritima minor

Pinus maritima major altera Mathioli .

Tab: XC.
Quanhajohuatle.
Pinaſter tenui folijs piſæ pur:
pureſcente.
Pinaſter lati folijs ſilis vireſ:
centibus, aut palleſcentibus.
Abate de panucho.
Fructus Pineos nucleos
duros referens.
Pineæ purgantes Indiæ
Occidentalis.
Larix Mathioli
Lerchenbaum
Larix.
Lerchenbaum
Pinei Coni facie fructus
exoticus.

Iulus piceæ perfectus.
Picea minor
Picea major.
Iuli
Abies
Conis ſurſum ſpectantibus ſive mas.
Abies alba ſeu fœmina
Ramulus cum folijs veteribus et novis.
Laminæ ligulæ nucleus et ſemen.
Coni abietis ſcapus à laminis nudus.
Abietis flores crocei.
Abietis laminæ ligulæ nucleus & ſemen.
Abietis ramulus cum folijs veteribus & novis & ſquamulis ſurculorum.
Abietis conus perfectus

Tab:xcii.

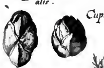
Abies Americana.

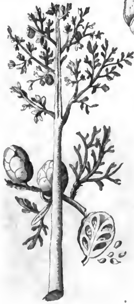
Abies alba ſeu fœmina ſtapely

Abbel fructus Orient=alis.

Cupreſſus Vulgaris ſtapely.

Cupreſſus vulgaris Mathioli Cipresbaum.

Digitized by Google

Cytiſus incanus Auſtriacus folio oblongo.

Cytiſus Creticus incanus.

Cytiſus incanus ſiliquis falcatis.

Cytiſus albicans folio trifoly vulgaris.

Cytiſus incanus folio medio longiore

Cytiſus incanus ſiliqua lon: giore.

Cytiſus hirſutus ſupinus folys in: cana lanugine inferne pubeſcentib.

Cytiſus hirſutus major folys pinnatis.

Cytiſus hirſutus folys ſub ruffa lanugine villoſis

Tab:xciv.

Cytiſus folys glabris ſubrotundis pediculis breviſsimis

Pſeudo Cytiſus flore Leucoii luteo.

Cytiſus hirſutus folys minoribus ramulis tenellis villoſis

Cytiſus glaber nigricans

Cytiſus folys incanis anguſtis quaſi complicatis

Anagyris non fœtens minor :

Cytiſus Geſneri folys fere ſpicatis

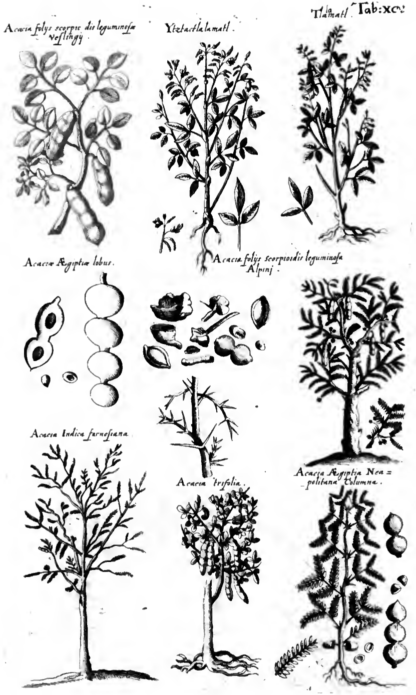
Anagyris non fœtens maior .

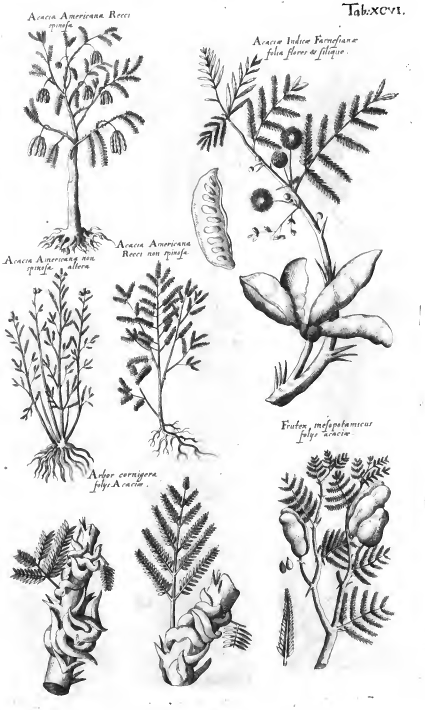

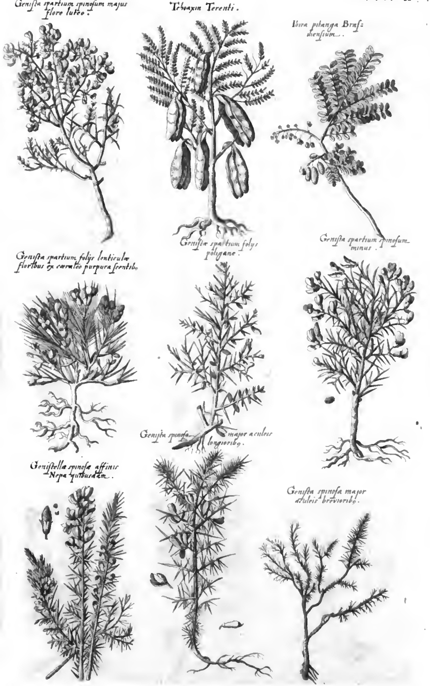
Anagyris fœtida prima

Tlalamatl. Tab:xcv
Acacia folys scorpic dis leguminoſæ Veſlingij.
Ytztactlalamatl.
Acaciæ Ægiptiæ lobus.
Acacia folys scorpioidis leguminoſa Alpinj.
Acacia Indica farneſiana
Acacia trifolia.
Acacia Ægiptia Nea=politana Columnæ.

Tab:XCVI.
Acacia Americana Recci spinoſa
Acaciæ Indicæ Farneſianæ folia flores & ſiliquæ.
Acacia Americana Recci non ſpinoſa
Acacia Americana non spinoſa altera
Frutex meſopotamicus folys acaciæ.
Arbor cornigera folys Acaciæ.

Digitized by Google

Digitized by Google

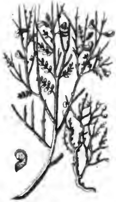
Tab: XCVIII

Geniſta ſpinoſa minor aſpala thoides Bauhinj.

Geniſtella aculeata folioſa Bauhini.

Geniſtella ſpinoſa minor Germanica.

Geniſta non ſpinoſa anguloſa ſeu parva cum rapo.

Geniſta vel ſpartium pungens.

Geniſta ſpinoſa minor montes Ventoſ:

Geniſta non ſpinoſa tinctoria folijs latioribꝰ Italica.

Geniſta non ſpinoſa tinctoria folijs anguſtioribꝰ Hiſpaniæ.

Geniſta non ſpinoſa anguloſa trifolia Bauhini.

Tab. XCIX

Chamæ geniſta folijs Geniſtæ [illegible].

Flos tinctorius Bauhinj.

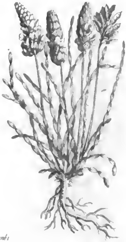
Geniſta non ſpinoſa tinctoria Germanica.

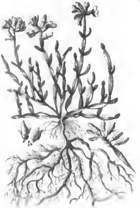
Chamæ ſpartium ſecundum

Chamæ ſpartium primum.

Chamæ geniſta ſagittalis.

Spartium arboreſcens ſeminibus lenti ſimilibus.

Chamæ geniſta folio articulato.

Chamæ geniſta caule foliato.

Tab:c.

Spartium triphyllon.

Spartium tertium flore albo.

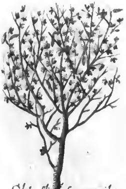
Spartium alterum monos per mon ſeminereni ſimili.

Spartium Alpini ſpinoſum ſecundum

Spartium Alpini ſpinoſum primum.

Spartium Creticum.

Colutea ſiliquoſa ſeu ſcorpioides minor ſimplex.

Colutea ſiliquoſa ſeu ſcorpioides major.

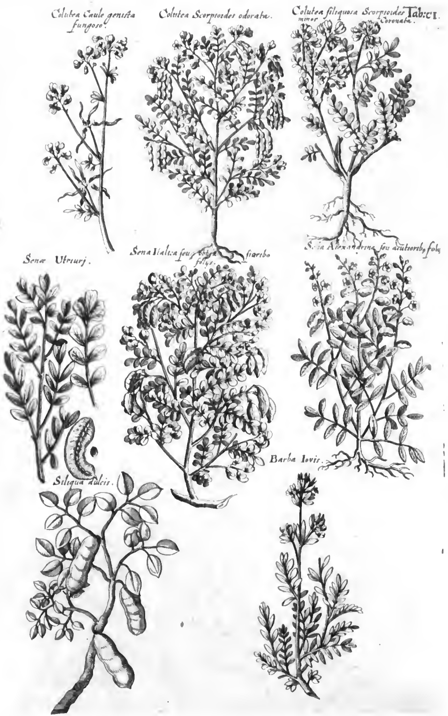
Colutea Veſicaria.

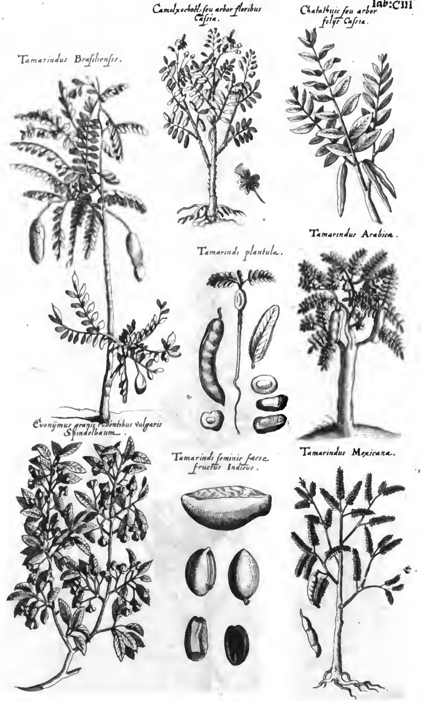
Digitized by Google

Colutea Caule geniſta fungoſo.
Colutea Scorpioides odorata.
Colutea ſiliquoſa Scorpioides minor
Coronata.
Tab:CI.
Senæ Utriuſq.
Sena Italica ſeu obtuſa folijs.
Sena Alexandrina ſeu acutioribꝰ folijs
Barba Iovis.
Siliqua dulcis.

Siliqua Indica arbori Coraly ſimilis.
Siliqua Sylveſtris Indica spinoſa ſeu Arbor Coraly.
Siliqua ſylueſtris vulgaris rotundi folia.
Tab: CII.
Caſsia fiſtula purgatrix Americana.
Caſsia fiſtula purgatrix Alexandrina.
Xochina catzli.
Caſsiæ fiſtulæ non purgantis Braſiliana Affinis.
Caſsiæ fiſtulæ non purgantis inſulæ folium & fructus.
Caſsia fiſtula non purgans. Braſilienſis.

Digitized by Google

Tab: CIII

Digitized by Google

Digitized by Google

Camolxochotl, ſeu arbor floribus Caſsia.

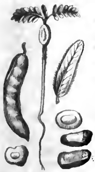
Chatalhuic ſeu arbor folÿs Caſsia.

Tamarindus Braſilienſis.

Tamarindi plantula.

Tamarindus Arabica.

Evonymus granis rubentibus vulgaris Spindelbaum.

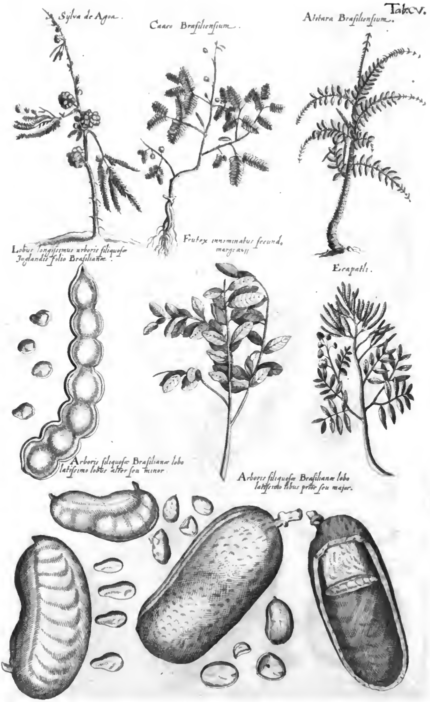

Tamarindi ſeminis facie fructus Indicus.

Tamarindus Mexicana.

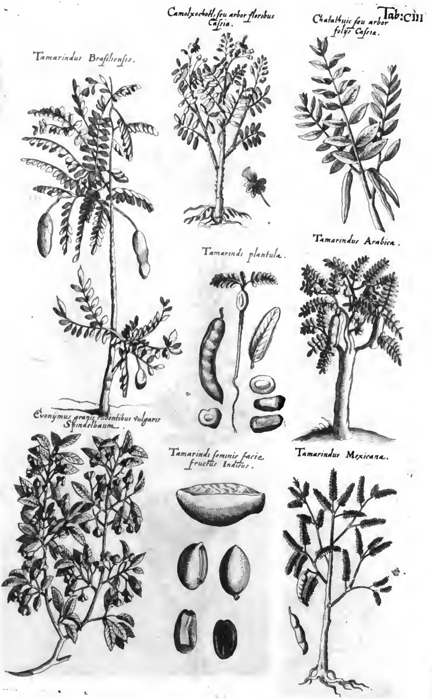

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ban vel Ben Ægiptiorum.

Evonymus Latifolij.

Evonymus granis nigris.

Nerien Americanum.

Nerion floribus alb..

Nerion ſloribus rubeſcentibus Oleanderbaum.

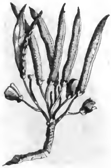
Fructus ſiliqua Nerÿ.

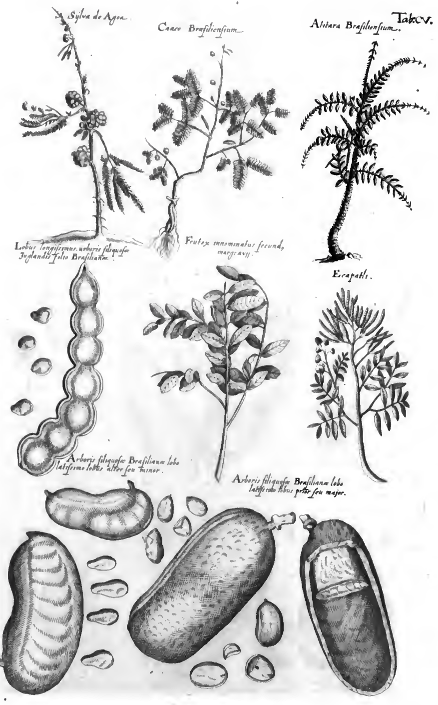
Arbor altera Nerio ſimilis.

Arbor prima Nerio ſimilis.

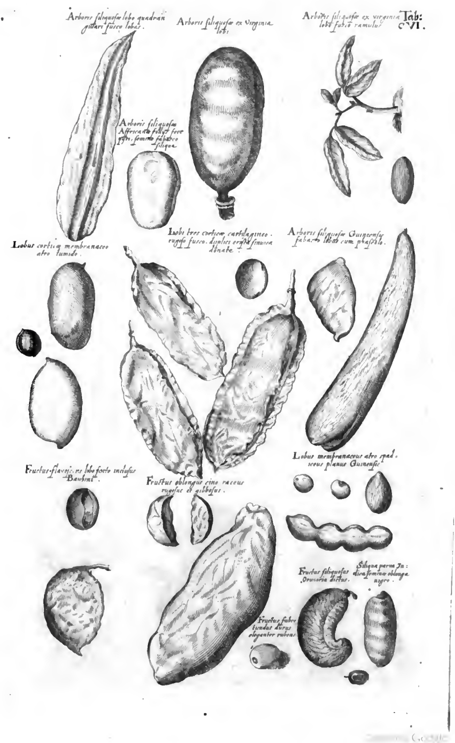

Digitized by Google

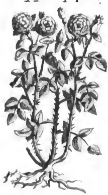
Tab.CV.
Sylva de Agoa.
Caaco Braſilienſium
Aitara Braſilienſium.
Lobus longiſsimus arboris ſiliquoſæ
Juglandis folio Braſilianæ.
Frutex innominatus ſecund,
margravij.
Ecapatli.
Arboris ſiliquoſæ Braſilianæ lobo
latiſsimo lobus alter ſeu minor.
Arboris ſiliquoſæ Braſilianæ lobo
latiſsimo lobus prior ſeu major.

Digitized by Google

Tab: CVI.
Arboris ſiliquoſæ lobo quadrangulari fuſco lobus.
Arboris ſiliquoſæ ex virginia lobi
Arboris ſiliquoſæ ex virginia lobo fuſco ramulus
Arboris ſiliquoſæ Affricanæ folliſ fere eſſe, ſemine fabaceo ſiliqua
Lobus corticæ membranaceo atro tumido.
Lobi tres corticæ cartilagineo. rugoſo fuſco. duplici criſta ſinuoſa donate.
Arboris ſiliquoſæ Guineenſis fabaceo lobus cum phaſeolo.
Fructus flaveſc. es lobo forte incluſus Bauhini.
Fructus oblongus cino raceus rugoſus et gibboſus.
Lobus membranaceus atro ſpadiceus planus Guineenſis
Fructus ſiliquoſus Orucaria dictus.
Siliqua parva Indica ſemine oblonga nigro.
Fructus ſubrotundus durus eleganter rubens

Google

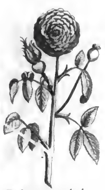
Roſa ſativa purpurea.

Roſa mileſia rubro flore.

Roſa rubra ſativa
Gemein Rott Ros.

Roſa ſativa alba major flore pleno.

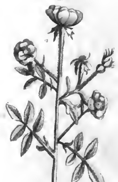
Roſa ſativa major Prænestina.

Roſa ſativa multiplex maxima.

Roſa moſchata major flore ſimplici.

Roſa ſativa flore pleno.

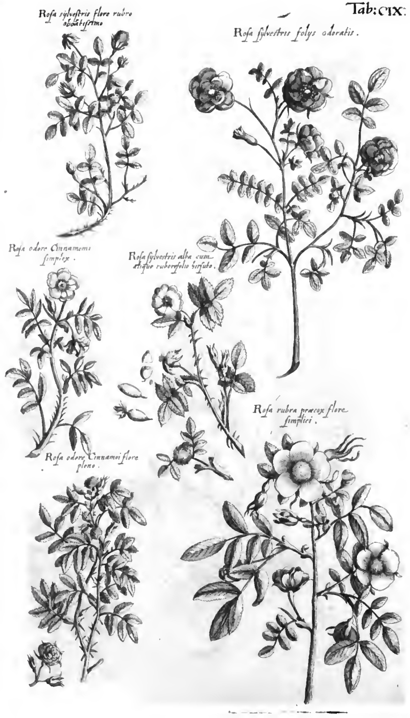
Roſa ſativa moſchata flore ſimplici.

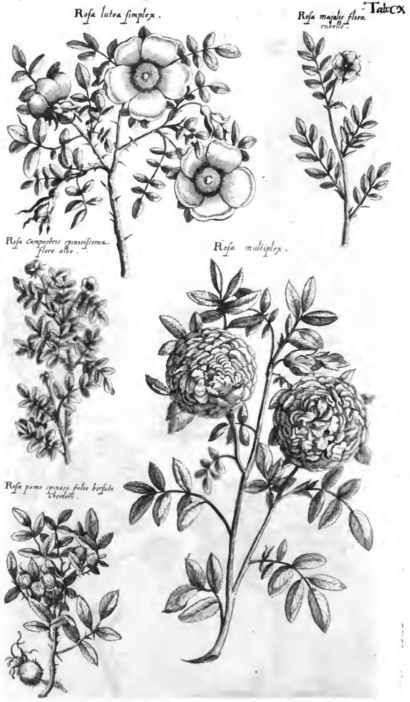
Tab:CVIII.

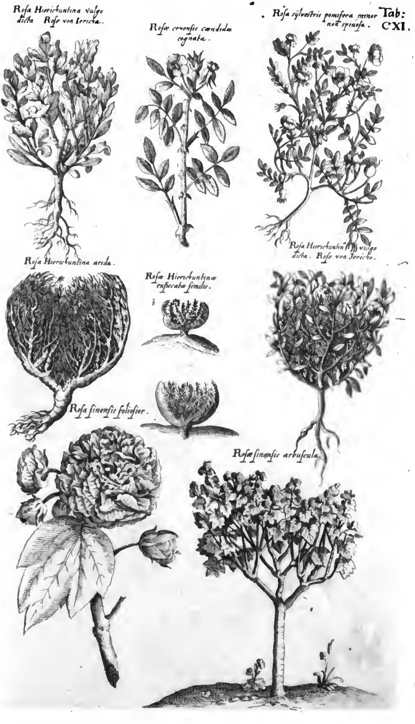
Digitized by Google

Roſa ſylveſtris flore rubro obſoletiſſimo
Roſa ſylveſtris folijs odoratis.
Roſa odore Cinnamomi ſimplex.
Roſa ſylveſtris alba cum aliquo rubore folio hirſuto.
Roſa rubra præcox flore ſimplici.
Roſa odore Cinnamoi flore pleno.

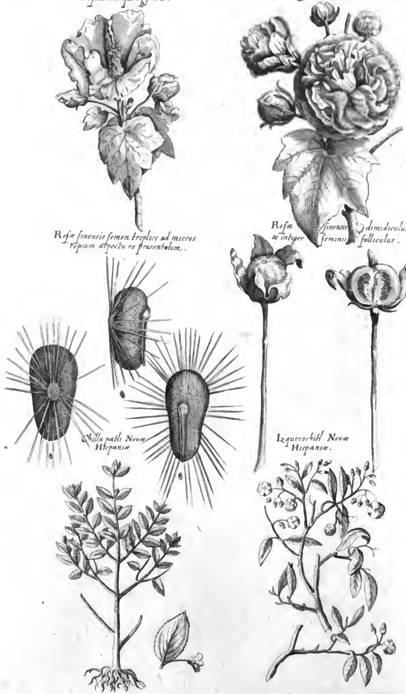
Digitized by Google

Digitized by Google

Tab: CXI.
Roſa Hierichuntina vulgo dicta Roſe von Iericha.
Roſæ ervenſis candidæ cognata.
Roſa ſylveſtris pomifera minor non spinoſa.
Roſa Hierichuntin vulgo dicta. Roſe von Jericho.
Roſa Hierichuntina arida.
Roſæ Hierichuntinæ exſiccatæ ſimiles.
Roſa ſinenſis foliosior.
Roſæ ſinenſis arbuſcula.

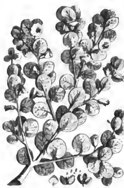
Digitized by Google

Roſa ſinenſis quinq folia.
Roſa ſinenſis folioſa.
Roſæ ſinenſis ſemen triplice ad micros copium aſpectu re præſentatum.
Roſæ ſinenſis ſeminis ac integer dimidiculus folliculus.
Chilla patli Novæ Hiſpaniæ
Izquixochitl Novæ Hiſpaniæ.

Ciſtus mas folio oblongo incano.

Ciſtus mas folio rotundiore mathioli.

Ciſtus mas folio rotundo hirſutiſsimo. Ciſtenroſlein.

Ciſtus fœmina folio ſalviæ.

Ciſtus mas folio chamædryis.

Ciſtus mas anguſti folio.

Ciſtus fœmina folio portu=lacæ marinæ latiore obluſo.

Ciſtus fœmina folio plan=taginis.

Ciſti Hiſpanicæ species flore albo.

Tab: CXIV.

Ciſtus fœmin[illegible] tampſu[illegible].

Ciſtus fœmina folio ſpicæ.

Ciſtus fœmina folio portulacæ marinæ anguſtiore mucronato.

Ciſtus folio thymi.

Ciſtus folio majoranæ.

Ciſtus minimus folio ſubrotundo.

Ciſtus annuus flore guttato Ponæ.

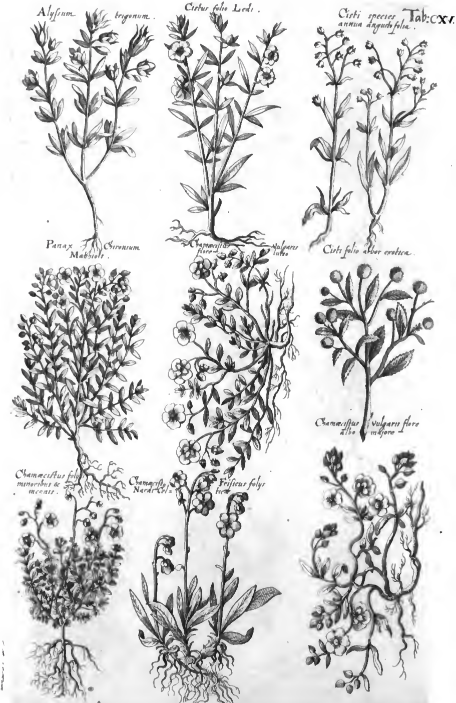
Ciſtus annuus flore guttato.

Tuberaria minor myconi.

Digitized by Google

Alyſium trigonum.
Ciſtus folio Ledi.
Ciſti ſpecies annua anguſtifolia.
Tab:CXV.
Panax Chironium Matthioli.
Chamæciſtus vulgaris flore luteo
Ciſti folio arbor cretica.
Chamæciſtus vulgaris flore albo majore
Chamæciſtus folijs minoribus & incanis.
Chamæciſto Friſicus folijs Nardi Celtico

Digitized by Google

Tab: CXVI

Helianthemum folio Thymi incano Gesleri

Helianthemum flore albo folio anguſto hirſuto Bauhinj.

Chamæciſtus folius Thymj incanis.

Chamæciſtus anguſtifolius.

Chamæciſtus quadrifolij.

Helianthemum Germanicum tertium Tabernæmontani.

Chamæciſtus ſerpillifolius floribus carneis.

Chamæciſtus folijs myrti minoris incanis.

Chamæciſtus ſerpillifolius repens luteus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Tab: CXVII.

Chamæciſtus folio piloſellæ minoris Fuchſii.

Chamæciſtus ericæ folio luteus.

Chamæciſtus Hirſutus.

Helianthemum ad Numulariam accedens Bauhini.

Chamæciſtus folio ſampſuchi capitulis valde hirſutus

Chamæciſtus folio poly montanj.

Ciſtus ladanifer Monſpelienſium.

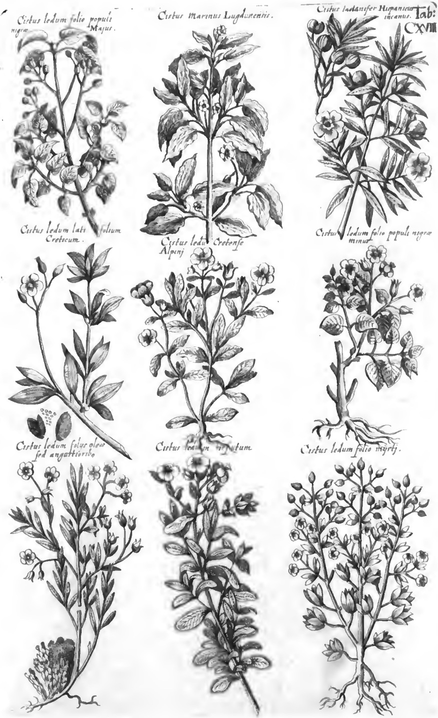
Chamæciſtus flore purpureſcente Alpinus

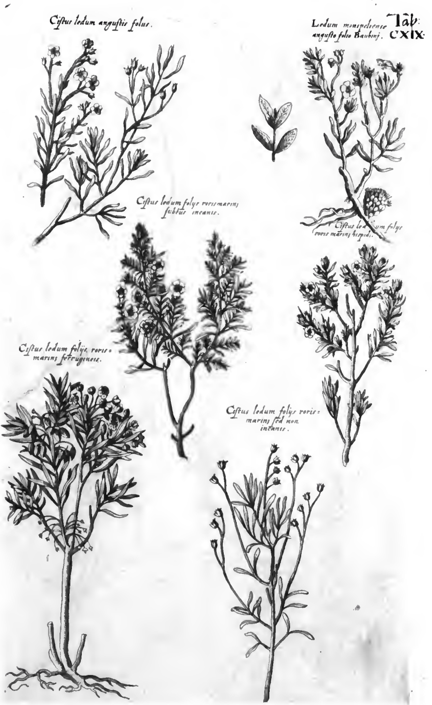
Chamæciſtus puſillus folio candido flore luteo.

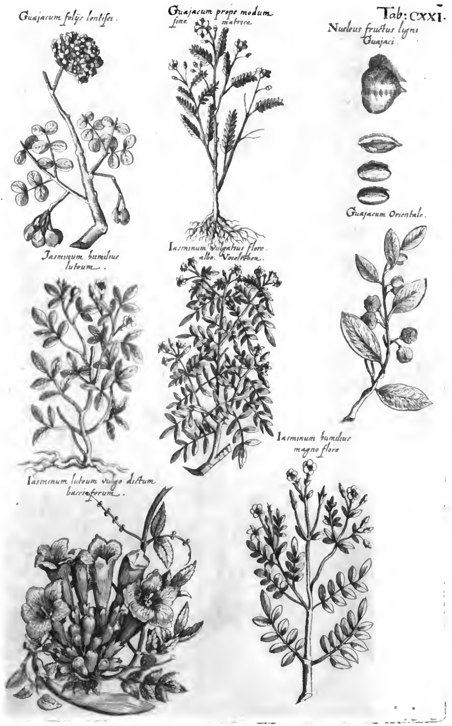
Digitized by Google

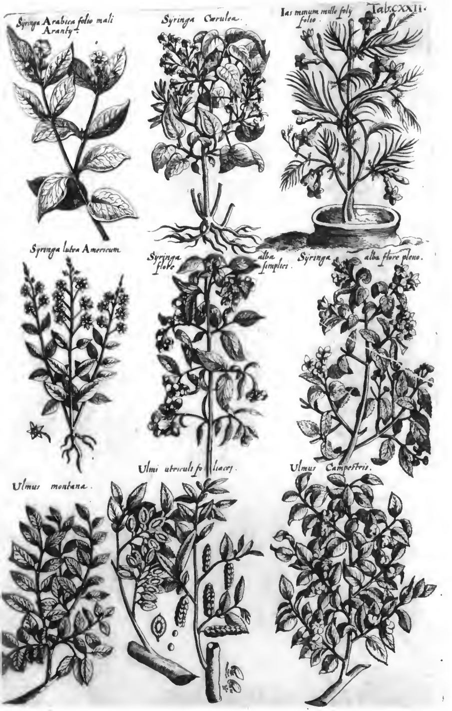

Digitized by Google

Tab:
CXIX.
Ciſtus ledum anguſtis folus.
Ledum monſpelienſe anguſto folio Bauhinj.
Ciſtus ledum folys rorismarinj ſubtus incanis.
Ciſtus ledum folys roris marinj hiſpidi.
Ciſtus ledum folys roris=marinj ferrugineis.
Ciſtus ledum folys roris=marinj ſed non incanis.

Tab: CXXI.
Guajacum folijs lentiſci.
Guajacum prope modum ſine matrice
Nucleus fructus ligni Guajaci.
Guajacum Orientale.
Jasminum humilius luteum.
Iasminum vulgatius flore albo.
Iasminum humilius magno flore
Iasminum luteum vulgo dictum bacciferum.

Tab.CXXII.
Syringa Arabica folio mali Aranty.
Syringa Cærulea.
Iasminum mille foly folio.
Syringa lutea Americum
Syringa flore alba ſimplici.
Syringa alba flore pleno.
Ulmus montana.
Ulmi utriculi folliacei.
Ulmus Campeſtris.

Tab: CXXIII.

Alnus altera cluſÿ Erlnbaum.

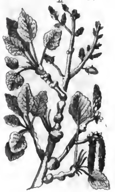
Alnus Julifera folio incano.

Alnus Iulifera rotundi folio glutinoſa viridis.

Populus alba folio minore Weis Pappelbaum.

Populus alba folio majore Weis Pappelbaum.

Alnus Baccifera nigra vulgaris.

Salix vulgaris alba Weiden.

Populus tremula ſeu Lybica

Populus nigra.

Digitized by Google

Tab: CXXIV.

Salix folio Amygdalino utrinq; virente aurito

Salix ſativa lutea folio crenato.

Salix rubra minime fragilis folio longo anguſto.

Salix tenuior folio minore utrinq; glabro fragilis.

Salix humilis anguſti folia.

Salix folio anguſtiſsimo utrinq; albido.

Salix lati folia rotunda.

Salix platiphillos ſeu capreos. Dalechampy

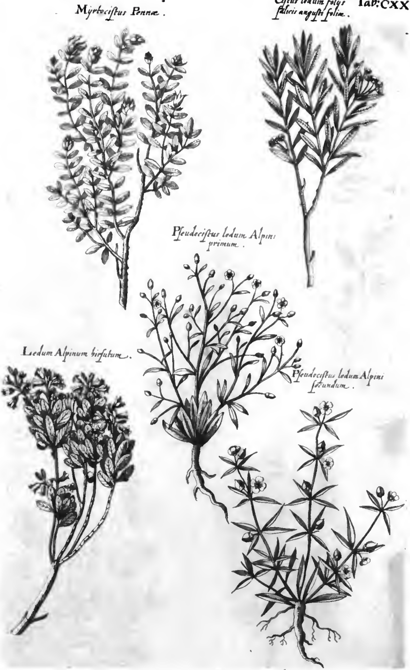

Salices nucamenta roſæ et capitula ſquamata.

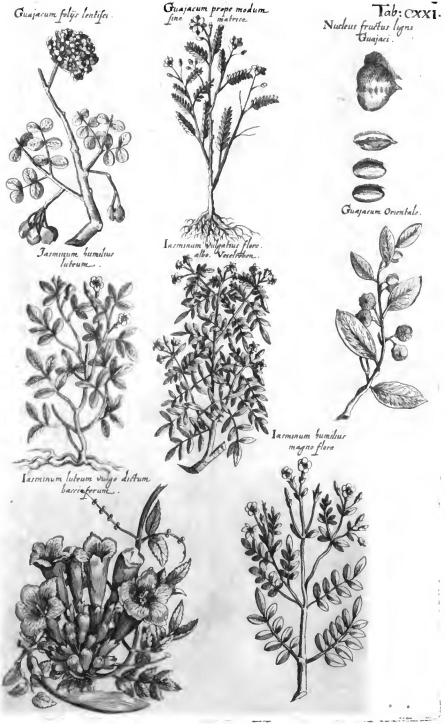

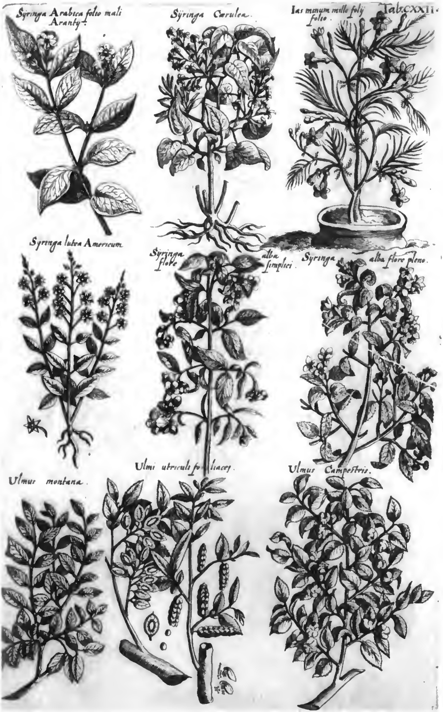
Digitized by Google

Myrtociſtus Pennæ.
Ciſtus ledum folijs ſalicis anguſti foliæ.
Pſeudociſtus ledum Alpini primum.
Ledum Alpinum hirſutum.
Pſeudociſtus ledum Alpini ſecundum.

Digitized by Google

Guajacum folijs lentiſci.
Guajacum prope modum ſine matrice.
Tab: CXXI.
Nucleus fructus ligni Guajaci.
Guajacum Orientale.
Jaſminum humilius luteum.
Iaſminum vulgatius flore albo. Veielröben.
Iaſminum humilius magno flore
Iaſminum luteum vulgo dictum bacciferum.

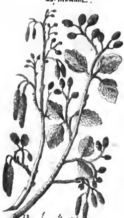

Syringa Arabica folio mali Aranty.
Syringa Cærulea.
Ias minum mille folij folio.
Tab.CXXII.
Syringa lutea Americum
Syringa flore alba ſimplici.
Syringa alba flore pleno.
Ulmi utriculi fo liaceſ.
Ulmus montana.
Ulmus Campeſtris.

Digitized by Google

Tab: CXXIII.

Alnus altera Cluſÿ
Erlnbaum.

Alnus Julifera folio incano.

Alnus Iulifera rotundi folio glutinoſa viridis.

Populus alba folio minore
Weis Pappelbaum.

Populus alba folio majore
Weis Pappelbaum.

Alnus Baccifera nigra vulgaris.

Salix vulgaris alba
Weiden.

Populus tremula ſeu Lybica

Populus nigra.

Tab: CXXIV.

Salix folio Amygdalino utrinq; virente aurito

Salix ſativa lutea folio crenato.

Salix rubra minime fragilis folio longo anguſto.

Salix tenuior folio minore utrinq; glabro fragilis.

Salix humilis anguſtifolia

Salix folio anguſtiſſimo utrinq; albido.

Salix platyphillos ſeu capræa. Dalechampij

Salix latifolia rotunda.

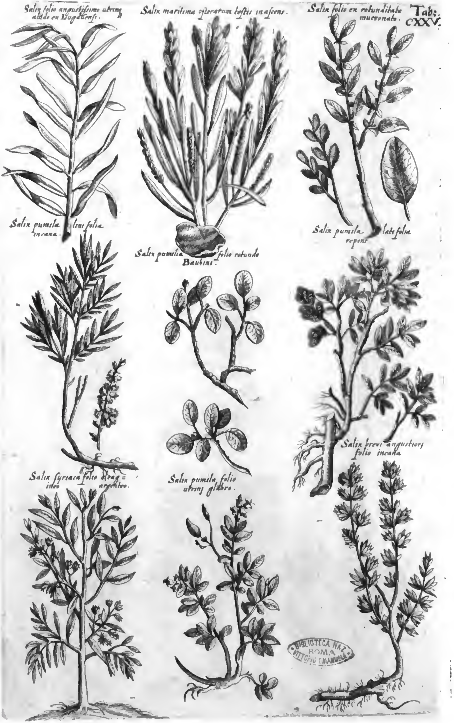

Salicis nucamenta roſæ et capitula ſquamata.

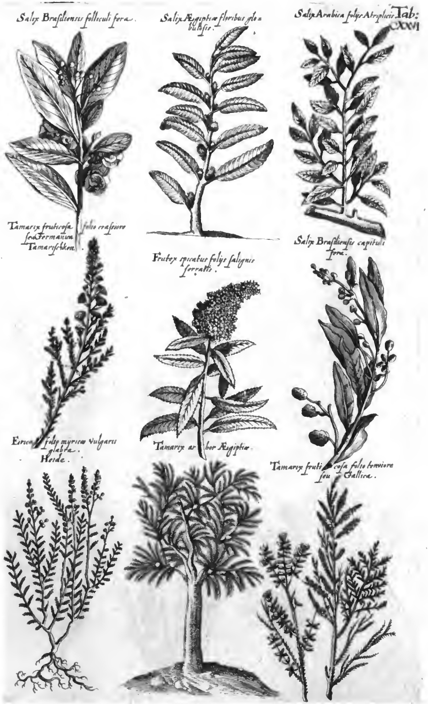
Digitized by Google

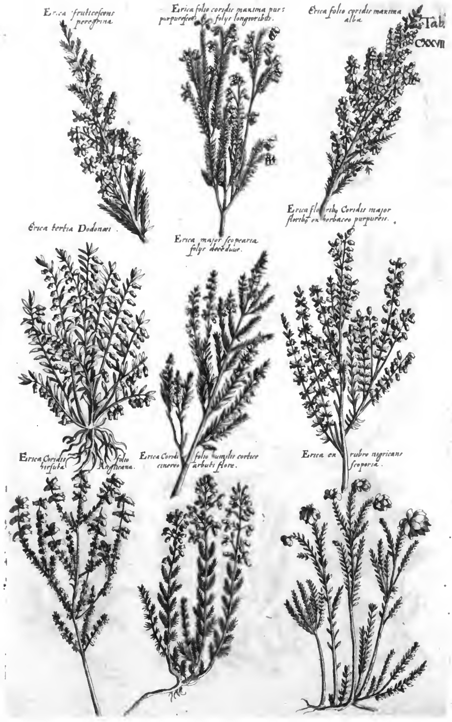
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Salix Braſilienſis folliculi fera.
Salix Ægiptiæ floribus globuloſis.
Salix Arabica folijs Atriplicis
Tab: CXXVI
Tamarix fruticoſa folio craſsiore ſeu Germanica Tamariſchken.
Frutex ſpicatus folijs ſalignis ſerratis.
Salix Braſilienſis capituli fera.
Erica folio myricæ vulgaris glabra.
Heide.
Tamarix arbor Ægiptiæ.
Tamarix fruticoſa folio tenviore ſeu Gallica.

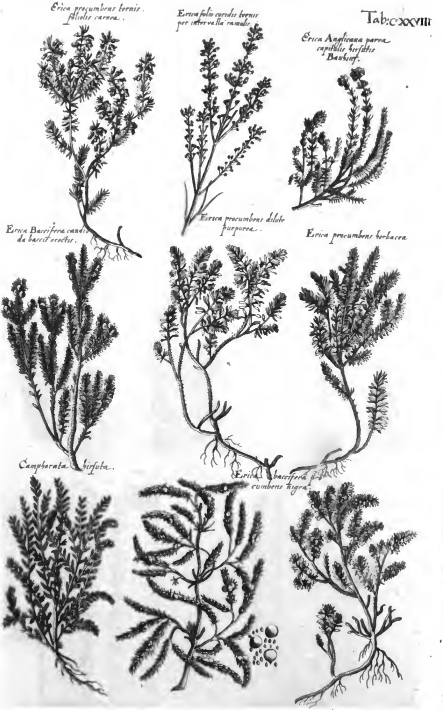
Digitized by Google

Digitized by Google

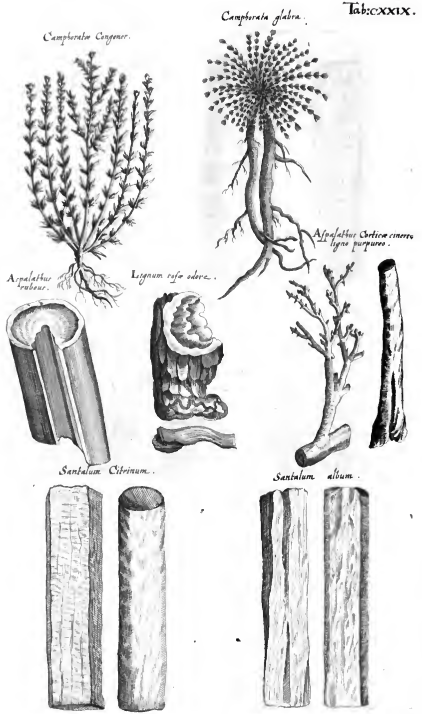
Digitized by Google

Tab:CXXVIII

Erica procumbens ternis foliolis carnea.
Erica folio coridis ternis per intervalla ramulis
Erica Anglicana parva capitulis hirſutis Bauhini.
Erica procumbens dilute purpurea.
Erica Baccifera candida baccis erectis.
Erica procumbens herbacea
Camphorata hirſuta.
Erica baccifera procumbens nigra.

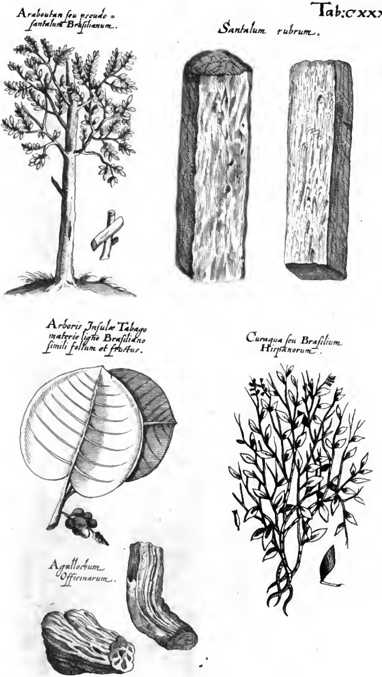
Tab:CXXIX.

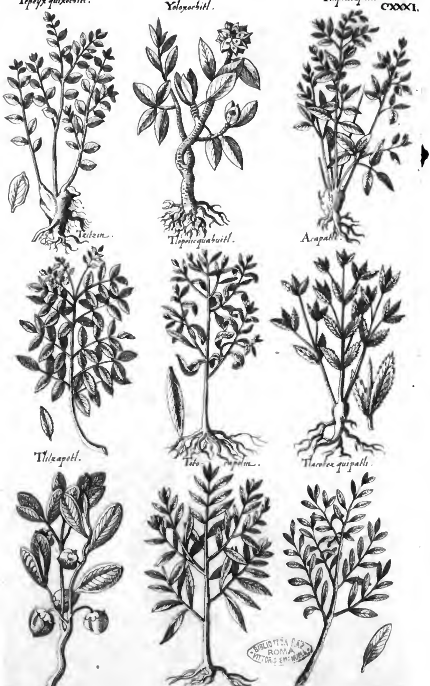
Digitized by Google

Digitized by Google

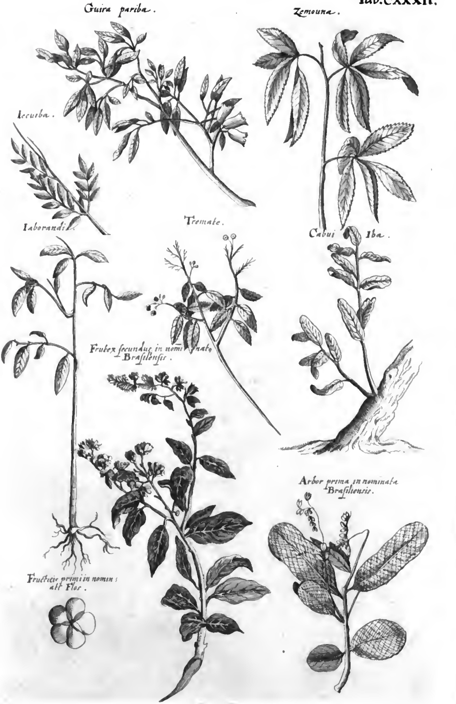
Tab:cxxx.

Araboutan ſeu pſeudo = ſantalum Braſilianum.
Santalum rubrum.
Arboris Inſulæ Tabago materie ligno Braſiliano ſimili folium et fructus.
Curaqua ſeu Braſilium Hiſpanorum.
Agallochum Officinarum.

Tab: CXXXI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

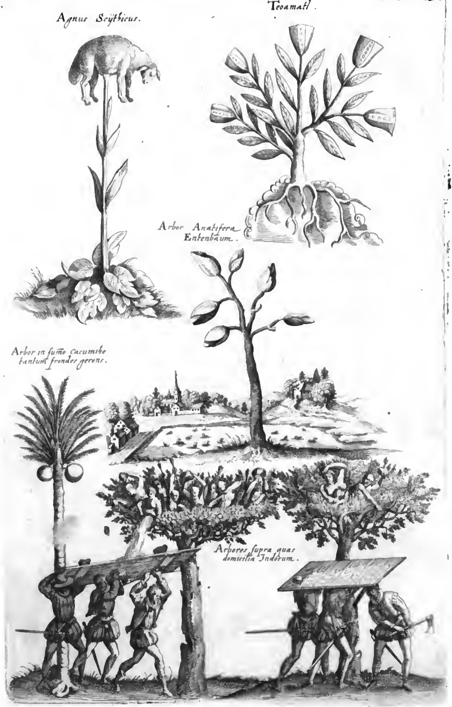

Guira pariba.
Zemouna.
Iecuiba.
Iaborandi.
Tremate.
Cabui Iba.
Frutex ſecundus in nomi natæ Braſilenſis.
Arbor prima in nominata Braſilienſis.
Fructicis primi in nomin ati Flos.

Digitized by Google

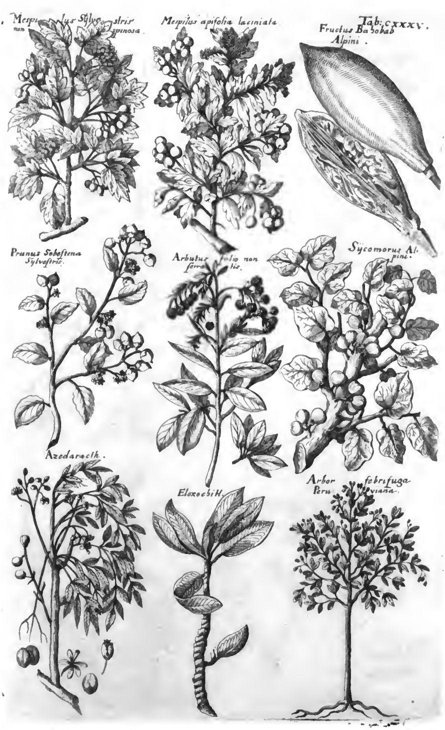
Digitized by Google

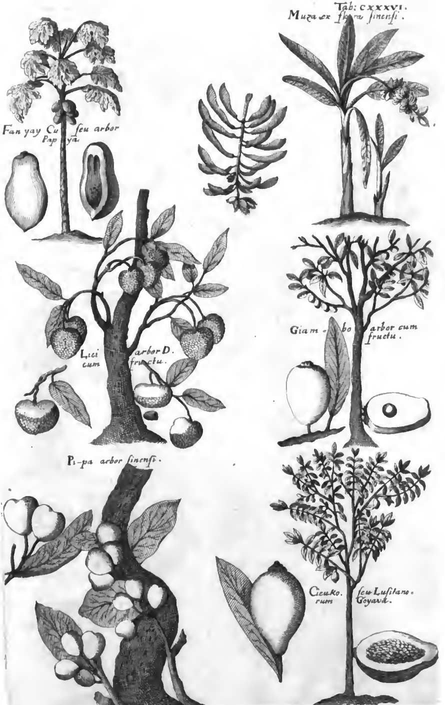
Digitized by Google

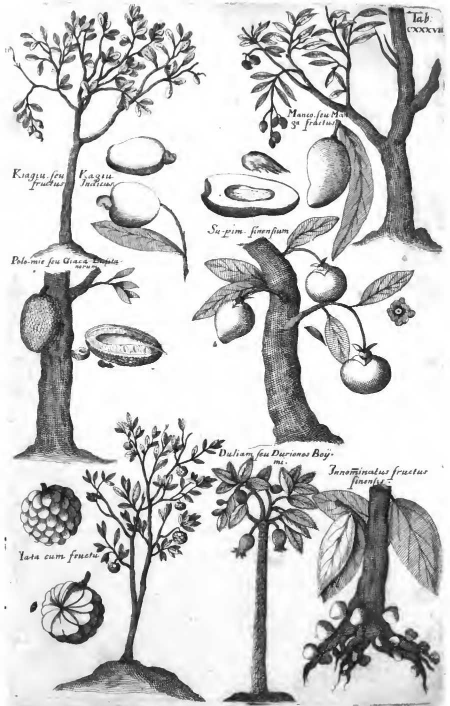
Digitized by Google

Digitized by Google

Tab: CXXXV.
Mespilus Sylveſtris non ſpinosa
Mespilus apifolia laciniata
Fructus Baobab Alpini.
Prunus Sebeſtena Sylveſtris.
Arbutus folio non ſerratis.
Sycomorus Alpini.
Azedaracth.
Eloxochitl
Arbor febrifuga Peruviana.

Digitized by Google

Tab: CXXXVII
Kiagiu ſeu Kagiu fructus Indicus
Manco, ſeu Man ga fructus
Su-pim. ſinenſium
Polo-mie ſeu Giaca
norum
Duliam ſeu Durienos Boymi.
Innominatus fructus ſinenſis.
Yata cum fructu